HANDELINGEN

OVER

DE REGLEMENTEN OP HET BELEID DER REGERING IN DE KOLONIEN SURINAME EN CURAÇAO.

HANDELINGEN

OVER

de Reglementen op het beleid der Regering in de kolonien Suriname en Curaçao

DOOR

Mr. Dr. H. W. C. BORDEWIJK

UITGEGEVEN DOOR HET KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE TAAL-, LAND- EN VOLKENKUNDE VAN NED.-INDIE

's-GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF
1914

INHOUD.

WOORD VOORAF.

Later, dan ik mij aanvankelijk had voorgesteld, kan ik de „Handelingen over de reglementen op het beleid der regering in de kolonien Suriname en Curaçao" doen verschijnen. Eerst onder de bewerking bleek mij de omvangrijkheid der taak, die ik op mij had genomen.

De „Handelingen" maken aanspraak op volledigheid. De gansche gedachtenwisseling, schriftelijk en mondeling, welke tusschen Regeering en Staten-Generaal in den loop des tijds ter zake heeft plaats gehad, vindt men hier bijeen.

Bij een arbeid als deze staat men voor een keus. Men kan de chronologische methode volgen, gelijk Mr. Keuchenius deed bij de bewerking van de „Handelingen der regering en der staten-generaal betreffende het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indie". Deze methode heeft voor den auteur het gemak, dat niet licht iets vergeten wordt: hij laat de stukken de revue passeeren in de volgorde, waarin zij zijn verschenen. Voor den lezer hangt dan echter de bruikbaarheid van het werk geheel van de registers af. Wil hij weten, wat nopens eenige bepaling is voorgevallen, zoo moet hij voortdurend de registers raadplegen, en vindt verstrooid wat in het wezen samenhoort. Daarom volgde ik liever het voorbeeld van andere bewerkers van „Handelingen", die de stukken opnamen volgens de artikelenreeks der wet, en bracht ik op de artikelen, wat daartoe naar zijn inhoud moest worden gerekend.

Het gevaar, van tijdens de bewerking nu en dan iets over het hoofd te zien, heb ik niet geheel kunnen ontgaan. De aanvullingen vindt men achteraan, onder het hoofd „Behandeling van de Ontwerpen—1899 in de Eerste Kamer", blz. 791—796 en „Addenda", blz. 799—862. Hier worden ook aangetroffen de velerlei passages, voornamelijk uit de Algemeene Beschouwingen der Bijlagen en de Algemeene Beraadslaging der Handelingen, die niet gevoeglijk bij een bepaald artikel konden worden ingelijfd.

De artikelen der beide Regeeringsreglementen, die aanvulling of correctie behoeven, zijn: 3, 4, 5, 19, 20, 26, 27, 28*bis*, 35, 53 (alle zoowel Suriname als Curaçao), 61, 69, 72, 74, 77, 80, 118, 151, 154 en 166 (Suriname) alsmede 7, 18, 68, 70, 171, 172 en 175 (Curaçao).

De gevolgde tekst en interpunctie der artikelen van beide regeeringsreglementen zijn die van het Gouvernementsblad en Publicatieblad. Cursiveering in den wetstekst duidt op wijzigingen, na 1865 daarin aangebracht.

Het is mij niet wenschelijk voorgekomen de beide wetsontwerpen van Minister Pahud in de bewerking op te nemen. Hun afwijkingen van de ontwerpen van Fransen van de Putte en van diens geheele stelsel waren daarvoor een beletsel. Ook van hun opneming als bijlage heb ik afgezien, omdat ik reeds vroeger in mijn geschrift over „Ontstaan en Ontwikkeling van het Staatsrecht van Curaçao", Martinus Nijhoff, 1911 een overzicht van de ontwerpen—Pahud heb gegeven, gevolgd door een volledigen afdruk van het eerste- en een verkorten afdruk van het tweede ontwerp (blz. 71—81 en 263—291). De beide Memoriën van Toelichting acht ik te weinig belangrijk, om bij dezen stand van zaken dergelijke opneming te kunnen wettigen.

Nog rest mij, een woord van groote erkentelijkheid te richten tot den onmiddellijken Ambtsvoorganger van den huidigen Minister van Koloniën, die wel heeft willen bevorderen, dat machtiging werd verleend tot het publiceeren van het in menig opzicht belangrijke advies van den Raad van State op de wetsontwerpen van Fransen van de Putte alsook van het Nader Rapport van dien Minister aan den Koning.

Mijn dank ook aan de hoofd- en andere ambtenaren van het Departement van Koloniën, de Bibliotheca regia en de Leidsche Universiteitsbibliotheek, die mij, zoo vaak ik hulp noodig had, steeds op de meest welwillende wijze zijn tegemoet gekomen.

Ten slotte ben ik grooten dank schuldig aan het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië, dat zich met deze uitgaaf heeft willen belasten.

Bennekom, October 1914. B.

HANDELINGEN

OVER

DE REGLEMENTEN OP HET BELEID DER REGERING IN DE KOLONIEN SURINAME EN CURAÇAO.

EERSTE HOOFDSTUK.

VAN DE KOLONIE EN HARE INWONERS.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

ARTIKEL 1.

Suriname.

De kolonie Suriname omvat het grondgebied bekend onder de benaming van Nederlandsch-Guyana.

Verdragen, betreffende afstand of ruiling van grondgebied of regeling der grensscheiding, behoeven de goedkeuring der Staten-Generaal.

Curaçao.

Het grondgebied der kolonie Curaçao omvat de eilanden Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Martin (voor zooveel het aan Nederland behoort), St. Eustatius en Saba, met hunne onderhoorigheden.

Verdragen betreffende den afstand of ruiling van grondgebied of de regeling der grensscheiding behoeven de goedkeuring der Staten-Generaal.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

De Raad van State vermeent dat al datgene wat in de Grondwet is bepaald en krachtens hare uitdrukkelijke bepaling reeds voor de kolonie geldt, niet

in dit wetsontwerp behoeft herhaald te worden. De woorden: „*afstand of ruiling van grondgebied of*" kunnen alzoo in het 2e lid wegvallen, als bevattende het 3e lid van art. 57 der Grondwet reeds dezelfde bepaling.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

§ 1. Suriname vormt een deel der Noordoostelijke kust van Zuid-Amerika, onder den naam van Guyana bekend. Het paalt ten Oosten aan Fransch Guyana (Cayenne), waarvan het door de rivier de Marowijne, en ten Westen aan Britsch Guyana, waarvan het door de Corantijn gescheiden wordt. Ten Zuiden grenst het aan Portugeesch Guyana, een deel van het tegenwoordig keizerrijk Brazilië, doch zonder dat de juiste lijn zich laat aanwijzen, dewijl men noch van deze noch van gene zijde ver genoeg binnenwaarts is doorgedrongen in de onmetelijke en schier onbewoonde wouden. Gewoonlijk neemt men als grens aan het gebergte Tumucanque [1]), waarin de groote rivieren, die Suriname doorstroomen, zullen ontspringen.

Het Nederlandsch grondgebied beslaat eene oppervlakte van ruim 2500 vierkante geographische mijlen. Het bekend gedeelte bedraagt 700 mijlen en bestaat met weinig uitzonderingen uit eenen buitengemeen vruchtbaren alluvialen bodem, die door tallooze rivieren en kreeken doorsneden en met voorbeeldeloos weelderigen plantengroei bedekt is. In eigendom uitgegeven zijn niet meer dan 30 mijlen, waarvan ruim een tiende in cultuur gebragt is. De onuitgegeven gronden en bosschen behooren aan het domein.

§ 2. Art. 57 § 3 der Grondwet spreekt slechts van *afstand of ruiling van eenig grondgebied*. Met het oog op art. 2 § 2 der Grondwet is hier *regeling der grensscheiding* bijgevoegd.

Voorts heeft men het doelmatig geacht deze en soortgelijke voorschriften der Grondwet, welke krachtens hare uitdrukkelijke bepaling ook voor de kolonie gelden, in deze wet op te nemen, dewijl de grondwettige bepalingen zelve in de kolonie nimmer afgekondigd zijn.

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

§ 1. Door onderhoorigheden worden bij voorbeeld verstaan Klein Curaçao en dergelijke onbewoonde eilandjes.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Artikel 1 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 2.

Allen, die zich in de kolonie bevinden, zijn eerbied en gehoorzaamheid verschuldigd aan de Regering en onderworpen aan de *wettelijke regelingen.*

---

[1]) Bedoeld is het Toemoek-Hoemak gebergte.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Allen, die zich in de kolonie bevinden, zijn eerbied en gehoorzaamheid verschuldigd aan de Regering en onderworpen aan de algemeene verordeningen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Artikel 2 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Suriname.

Stuk n°. 5.

In de artikelen 2, 22, 123, 1ste lid en 143 wordt voor „algemeene verordeningen" gelezen: „wettelijke voorschriften".

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Curaçao.

Stuk n°. 6.

In de artikelen 2, 22, 110, 115, 120, 144, 1ste lid en 164 wordt voor: „algemeene verordeningen" gelezen: „wettelijke voorschriften".

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

De uitdrukking „wettelijke voorschriften" kwam sommige leden minder wenschelijk voor, omdat niet vaststaat, welke de beteekenis van het woord „wettelijke" is, en of het synoniem is met „wettige".

Volgens het voorgesteld art. 3 zullen besluiten van den Gouverneur, houdende bijzondere maatregelen, niet te beschouwen zijn als wettelijke voorschriften. Hetzelfde zal gelden van de Koninklijke besluiten en beschikkingen in art. 22 bedoeld. Is dit wel juist?

Overigens meenden sommigen dat de verandering van het woord „algemeene verordening", waar dit voor de tweede maal in art. 22 voorkomt, onnoodig was.

Ten aanzien van de voorgestelde wijzigingen van het Regeeringsreglement voor Curaçao wordt verder verwezen naar de opmerkingen, medegedeeld omtrent de analoge bepalingen van dat van Suriname.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Suriname.

Er moest eene uitdrukking gezocht worden, welke alle voorschriften omvat, in de kolonie algemeen verbindende kracht hebbende, die art. 3 van

het Regeeringsreglement heeft willen samenvatten. De ondergeteekende heeft geen betere uitdrukking weten te vinden dan „wettelijke voorschriften", welke ook voorkomt in art. 161 der Grondwet.

Besluiten van den Gouverneur, houdende bijzondere maatregelen, en Koninklijke besluiten en beschikkingen als bedoeld in art. 22 sub *d* van het Regeeringsreglement, hebben inderdaad een geheel ander karakter dan de wettelijke voorschriften, bedoeld in art. 2 van het wetsontwerp. Zij zijn te beschouwen als administratieve voorschriften.

De ondergeteekende kan niet toegeven dat in den derden regel van voornoemd art. 22 sub *d* de woorden „algemeene verordeningen" onveranderd zouden kunnen blijven, want de Gouverneur moet ook tot straf vervolgbaar zijn wanneer hij nalaat uitvoering te geven of te doen geven aan de wettelijke voorschriften genoemd sub 1°. en 3°. van het voorgedragen art. 3 van het Regeeringsreglement.

De Minister van Koloniën,
VAN DEDEM.

Het **Verslag** was bij de ontbinding der Kamer niet uitgebracht.

ONTWERP—1896.

Suriname.

In artikel 2, in litera *c* en in den eersten zin van litera *d* van artikel 22, in artikel 123, 1ste lid, en in artikel 143 wordt voor „algemeene verordeningen" gelezen: „wettelijke voorschriften".

Curaçao.

In artikel 2, in litera *c* en in den eersten zin van litera *d* van artikel 22, in artikel 144, 1ste lid, en in artikel 164 wordt voor „algemeene verordeningen" gelezen: „wettelijke voorschriften".

In de artikelen 110 en 120 wordt voor „algemeene verordeningen en plaatselijke keuren" gelezen: „wettelijke voorschriften".

Artikel 115 wordt gelezen als volgt:

„Hij zorgt voor de getrouwe uitvoering en handhaving der wettelijke voorschriften, met wier uitvoering en handhaving hij door den Gouverneur is belast".

Memorie van Toelichting.

De redactie van de artikelen 2 heeft de ondergeteekende gemeend in beide wetsontwerpen te moeten wijzigen. Ter bevordering van de duidelijkheid is het namelijk wenschelijk voorgekomen de plaats aan te geven waar in de artikelen 22 de woorden „algemeene verordeningen" voorkomen, waarvoor „wettelijke voorschriften" moet gelezen worden.

Verder zijn nog, wat Curaçao betreft, de wijzigingen die in de artikelen 110, 115 en 120 zullen moeten worden aangebracht in twee nieuwe alinea's opgenomen, in verband met het voorstel sub 4°. van artikel 3 gedaan om ook keuren onder de wettelijke voorschriften te rangschikken.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

Ingetrokken bij missive van 15 September 1897.

ONTWERP—1899.

Suriname. **Curaçao.**

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De volgende aanteekeningen mogen strekken tot nadere toelichting, voor zooveel noodig, van de artikelen van het wetsontwerp houdende wijziging van het Surinaamsche Regeeringsreglement.

Artt. 2 en 3. In het Regeeringsreglement, zooals het in 1865 werd vastgesteld, is de uitdrukking „algemeene verordeningen" gebezigd in tweeërlei beteekenis, namelijk zoowel wanneer uitsluitend wetten, Koninklijke besluiten in den voor algemeene maatregelen van bestuur voorgeschreven vorm en koloniale verordeningen worden bedoeld (zie de artikelen 32, 35, 36, 38, 40, 41, 63, 66, 67, 120, 122, 123 2de lid, 124, 125, 126, 127, 139; als wanneer *bovendien* werden bedoeld verdragen met vreemde mogendheden en besluiten van den Gouverneur, houdende algemeene maatregelen (zie de artikelen 2, 3, 22, 123 1ste lid, 143).

Volgens de nieuwe redactie staat het vast dat de Gouverneur niet bevoegd is om tractaten te schorsen, wat naar de letter van artikel 32, in verband met de terminologie van het tegenwoordig artikel 3, wel het geval zou zijn. Het verdient de voorkeur elke aanleiding tot twijfel hieromtrent uit te sluiten. Van meer practisch belang is het dat de uitdrukking, „algemeene verordening" overeenstemme met de technische beteekenis van *wettelijke regeling*, die zij thans in verschillende artikelen van het Regeeringsreglement heeft (vergelijk de artikelen 120, 122, 123. 124, 125, 126, 127, 139), en, wordt deze voordracht wet, in onderscheidene andere artikelen zal verkrijgen.

Wanneer nu in artikel 3 van het Regeeringsreglement wordt gezegd dat onder „algemeene verordeningen" worden verstaan wetten, Koninklijke besluiten als hierboven bedoeld en koloniale verordeningen, dan zou het een misstand opleveren en tot misverstand aanleiding kunnen geven wanneer in andere artikelen van het Regeeringsreglement (en ook in andere voor Suriname geldende verordeningen) de uitdrukking „algemeene verordeningen" bleef gehandhaafd in eene meer algemeene beteekenis. Daarom schijnt het wenschelijk haar in die artikelen van het Regeeringsreglement (en eventueel ook in andere voor Suriname geldende verordeningen), waar bedoeld worden *alle* voorschriften die in de kolonie algemeen verbindende kracht hebben, te vervangen door de uitdrukking „wettelijke voorschriften", welke uitdrukking ook in artikel 161 der Grondwet is gebezigd.

In artikel 22, sub *d*, kunnen ook de woorden „algemeene verordeningen" niet onveranderd blijven, want de Gouverneur moet ook tot straf vervolgbaar zijn wanneer hij nalaat uitvoering te geven of te doen geven aan de wettelijke voorschriften genoemd sub 1°. en 3°. van het voorgedragen artikel 3 van het Regeeringsrelegment.

Curaçao.

Het ligt voor de hand dat al hetgeen hierboven is gezegd met betrekking tot Suriname ook toepasselijk is op Curaçao, met uitzondering alleen van de opmerkingen over het karakter van de samenstelling van de Koloniale Staten en de oprichting of opheffing van waterschappen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

De term „wettelijke voorschriften", die thans in het Regeerings-reglement zal worden opgenomen, achtten sommige leden niet juist. Huns inziens is een voorschrift eene bepaling in eene wet, een besluit of eene verordening en niet die wet, dat besluit of die verordening zelf en blijkt de juistheid dezer opvatting ook uit de Grondwet, waar in art. 161 niet kan zijn bedoeld, dat de vonnissen in strafzaken de wetten enz. zelve, maar in tegendeel slechts, dat zij de bepalingen daarvan, waarop de veroordeeling rust, moeten aanwijzen.

Curaçao.

Behalve tot de beschouwingen, die reeds hierboven zijn vermeld, omdat zij op de wijziging van analoge artikelen van het Regeeringsreglement voor Suriname tevens betrekking hebben. . . . . .

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

Blijkens de toelichting ad art. 2 in de Nota van Wijzigingen (Gedrukte Stukken, Zitting 1892—1893, **112**, n° 5) is het, omdat tractaten met vreemde mogendheden en besluiten van den Gouverneur niet als algemeene verordeningen zijn aan te merken, wenschelijk voorgekomen hier, waar bedoeld worden alle *voorschriften* die in de kolonie algemeen verbindende kracht hebben, de uitdrukking „wettelijke voorschriften" te bezigen.

Dat door die uitdrukking niet eene geheele wet of eene geheele verordening kan worden bedoeld, maar slechts een of meer daarin voorkomende bepalingen, kan de ondergeteekende niet toegeven. In elk geval wordt alle onzekerheid weggenomen door art. 3, waaruit blijkt wat deze wet onder wettelijke voorschriften verstaat.

De Minister van Koloniën:
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

Suriname.

De **Voorzitter:** In art. 2 moet nu ook een wijziging gebracht worden. Daar wordt het woord „voorschriften" veranderd in het woord „regelingen".

Art. 2 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

(Verg. de beraadslaging op art. 3.)

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November 1900.

Curaçao.

De **Voorzitter:** In art. 2 zal waarschijnlijk een wijziging moeten gebracht worden, nu de Kamer het amendement van den heer Pijnappel op het wetsontwerp betreffende Suriname heeft aangenomen.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! In verband met de door u gememoreerde beslissing stel ik voor om in de artt. 2 en 3 in plaats van „wettelijke voorschriften" te lezen „wettelijke regelingen".

Het *gewijzigd art. 2* wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 3.

Suriname.

De *wettelijke regelingen*, in de kolonie geldig zijn:

1°. de verdragen met vreemde Mogendheden door den Staat aangegaan, voor zooverre zij in de kolonie van toepassing zijn;

2°. de *algemeene verordeningen, waaronder worden verstaan*:

a. de wetten, die, volgens de bepalingen der Grondwet van het Koningrijk, voor de kolonie gemaakt of voor haar *toepasselijk verklaard* zijn;

b. de besluiten des Konings, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor *algemeene maatregelen van bestuur*;

c. de koloniale verordeningen, vastgesteld door den Gouverneur, met goedkeuring van de Koloniale Staten;

3°. de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door den Gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, binnen de grenzen zijner bevoegdheid uitgevaardigd;

4°. *de keuren en reglementen door de in art. 115 genoemde besturen binnen de grenzen hunner bevoegdheid uitgevaardigd.*

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

c. de koloniale verordeningen, vastgesteld door den Gouverneur met goedkeuring van den Kolonialen Raad:

4°. *de keuren en reglementen door de in de artikelen 129 en 136 bedoelde collegiën en besturen binnen de grenzen hunner bevoegdheid uitgevaardigd.*

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

De algemeene verordeningen, in de kolonie geldig, zijn:

de verdragen met vreemde mogendheden door den Staat aangegaan, voor zooverre zij in de kolonie van toepassing zijn;

de wetten, die, volgens de bepalingen der Grondwet van het Koningrijk, voor de kolonie gemaakt of voor haar verbindende zijn;

de besluiten des Konings, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor maatregelen van inwendig bestuur;

de koloniale verordeningen, vastgesteld door den Gouverneur met goedkeuring van de Koloniale Staten;

de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door den gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, binnen de grenzen zijner bevoegdheid uitgevaardigd.

Curaçao.

[Gelijkluidend behoudens:]

de koloniale verordeningen, vastgesteld door den gouverneur met goedkeuring van den Kolonialen Raad;

Advies Raad van State.

Onder de soorten van algemeene verordeningen, in de kolonie geldig, worden, nevens wetten, Koninklijke besluiten enz. in de eerste plaats genoemd: „de verdragen met vreemde mogendheden door den Staat aangegaan voor zooverre zij in de kolonie van toepassing zijn". Is het denkbeeld echter wel juist om aan de verdragen de benaming van algemeene verordeningen te geven? Van de verdragen zal kunnen worden melding gemaakt in art. 22 van het ontwerp, in navolging van 2° 1ª *b* en *c* van art. 38 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch-Indie.

In de uitdrukking: „Grondwet *van het Koningrijk*" zijn de drie laatste woorden overtollig. Zij komt meermalen voor, en wel in de art. 3, 5, 7, 18, 21, 25, 35, 44, 49, 50, 51, 56 en 71.

In plaats van de woorden (in de derde alinea): *gemaakt of voor haar verbindende*, zal het voldoende zijn te stellen: voor de kolonie *verbindende.*

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

§ 2. Zoodanige verdragen plegen ook thans in de kolonie te worden afgekondigd, en moeten alzoo, daar de regter ze, zoo noodig, toepast en ook de ingezetenen er door verbonden worden, onder algemeene verordeningen begrepen worden. Zij hebben toch vim legis.

§ 3. De wetten, voor de kolonie verbindend, zijn van tweeërlei soort:

a. wetten, bedoeld in art. 59 der Grondwet, die zuiver koloniale aangelegenheden betreffen en speciaal voor de kolonie zijn bestemd;

b. algemeene rijkswetten, wier uitdrukkingen, ingevolge art. 118 der Grondwet, ze op de kolonie toepasselijk verklaren.

De eerste soort zijn de wetten voor de kolonie *gemaakt*, de tweede de wetten, die voor haar *verbindend* zijn.

§ 4. De bedoeling is dus aan geene andere Koninklijke besluiten kracht van algemeene verordening toe te kennen, dan aan die waarvan gewaagt art. 72 der Grondwet.

§ 5. De benaming *Staten* is gekozen, omdat zij beter het begrip van vertegenwoordiging van een geheel gewest uitdrukt.

Curaçao.

§ 5. De benaming *Koloniale Raad* is in dit reglement behouden, omdat door zijne zamenstelling dit collegie meer een regeringsligchaam dan eene vertegenwoordiging is.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De twijfel werd geopperd, of verdragen, door den Staat met vreemde mogendheden aangegaan, als zoodanig, wel de kracht van in de kolonie geldige, algemeene verordeningen kunnen hebben. Een verdrag is alleen verbindend voor de partijen, die het gesloten hebben. De verbindende kracht daarvan voor de betrokken ingezetenen vloeit eerst voort uit het Koninklijk

besluit, waarbij het wordt afgekondigd, of uit de wet, houdende goedkeuring der bepalingen, wettelijke regten betreffende.

De leden, die, om vroeger aangeduide redenen, tegen het gebruik der benaming: „*Koloniale Staten*" gestemd zijn, vonden die benaming voor het eerst in het voorlaatste lid van het artikel en herhaalden hun verlangen, dat daarvoor *Koloniale Raad* in de plaats mogt worden gesteld. Wel kon daaruit eenige verwarring voortspruiten, omdat tevens een *Raad* van Bestuur in de kolonie aanwezig zal zijn; maar zulk een dubbele raad kende men thans ook. Anderen zagen er geen gevaar in, dat aan de vertegenwoordiging in Suriname de naam van Staten gegeven wierd. Te regt zegt de Regering, dat die benaming, van oudsher in Nederland inheemsch, het begrip van vertegenwoordiging van een geheel gewest het best uitdrukt.

Curaçao.

Daar zeer vele der in dit wets-ontwerp voorkomende bepalingen letterlijk overeenstemmen met die van het eerste wets-ontwerp en dus de daaromtrent medegedeelde opmerkingen ook hier van toepassing zijn, heeft men gemeend, zich tot eene algemeene verwijzing daarheen te mogen bepalen, en heeft tevens de overweging der tegenwoordige wet minderen omvang erlangd dan die der voorafgaande.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Verdragen met vreemde mogendheden verbinden, juist omdat de Nederlandsche Staat daarbij partij is, al degenen die naar volkenregt tot dien Staat behooren, en dus niet enkel het Rijk in Europa, maar ook de kolonien en bezittingen in andere werelddeelen. Zij ontleenen die kracht aan zich zelve, niet aan de afkondiging, schoon deze, even als bij andere verordeningen, noodig is om ze ter openbare kennisse te doen brengen en te doen werken.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei 1865.

Suriname.

De heer **Godefroi**: Ik heb eene eenvoudige aanmerking van redactie. Ik zal niet spreken van zekere woordenrijkheid die men in dit en onderscheidene andere artikelen van het wets-ontwerp aantreft, in zooverre daar telkens gesproken wordt van Grondwet *van het Koningrijk*, Raad van State *van het Koningrijk*. Mij dunkt die woorden: *van het Koningrijk* hadden best overal kunnen achterwege blijven. Wanneer in eene Nederlandsche wet gesproken wordt van de Grondwet en van den Raad van State, is het duidelijk dat de Grondwet en de Raad van State van het Koningrijk worden bedoeld. Intusschen zal ik geene poging doen om de redactie van het artikel in dit opzigt te veranderen, want zij zou de moeite medebrengen om de redactie van een aantal volgende artikelen mede telkens te moeten wijzigen.

Ik bedoel eene andere wijziging. Er staat in de 4de alinea: „De besluiten des Konings, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven, voor maatregelen van inwendig bestuur"; het woord *algemeene* schijnt daar vóór het woord *maatregelen* in de pen te zijn gebleven. Er moet gelezen worden: „*algemeene* maatregelen van inwendig bestuur": de redactie is dan in overeenstemming met art. 72 der Grondwet. De Minister zal wel zoo goed willen zijn, de inlassching van het woord *algemeene* voor te stellen.

De **Voorzitter**: Neemt de Regering het woord *algemeene* vóór maatregelen in de 4de zinsnede van het art. over?

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Koloniën:* Ja, Mijnheer de Voorzitter.

De heer **van Delden**: Wij vinden in dit artikel de opsomming van de autoriteiten, die op wetgevend gebied algemeene verordeningen voor de kolonie zullen kunnen vaststellen. Die opsomming is zoo duidelijk mogelijk, maar ik acht het zeer wenschelijk, dat ook duidelijk blijke, binnen welke kringen de verschillende wetgevers zich zullen mogen bewegen, dat de grenzen juist worden afgebakend van het terrein, waarop ieder mag werkzaam zijn. Het komt mij voor, dat bij de artikelen van het ontwerp, die op dit punt betrekking hebben, die grenzen niet zoo duidelijk, ten minste niet zoo uitdrukkelijk zijn aangewezen, dat het niet eenig nut zou kunnen hebben, bij deze publieke discussie daarop terug te komen, ten einde eenig meerder licht daarover te doen schijnen.

In dit artikel wordt onder de wetgevers voor de kolonie in de eerste plaats genoemd de rijkswetgever; in de tweede plaats de Koning; in de derde plaats de koloniale wetgever, of de Gouverneur met de Koloniale Staten.

Ik begin met den wetgever in de kolonie, den laagste in rang. Zijne bevoegdheid is uit den aard der zaak beperkt tot de huishoudelijke belangen van de kolonie. Buiten de kolonie is hij geheel incompetent, maar daarbinnen is zijne bevoegdheid zeer ruim en alleen beperkt door die speciale wetsbepalingen, hetzij van de Grondwet, hetzij van andere wetten, waarbij regeling aan een hoogeren wetgever is opgedragen. Bevoegdheid is regel, onbevoegdheid uitzondering. De verschillende artikelen van dit ontwerp, waarbij aan den wetgever in de kolonie wordt opgedragen de regeling van het een of ander onderwerp, zijn niet limitatief en beletten niet, dat die wetgever zich tevens andere huishoudelijke belangen van de kolonie kan aantrekken. Ik geloof daarom, dat er genoegzaam gezorgd is, dat de koloniale wetgever wete, waaraan hij zich te houden hebbe wat zijne bevoegdheid als wetgever betreft. Maar hoe staat het nu met de beide hoogere wetgevers, met den Rijkswetgever en den Koning? De betrekking tusschen die beiden onderling kan niet twijfelachtig zijn: het Koninklijk besluit wijkt voor de wet en zal niet kunnen regelen wat door den Rijkswetgever geregeld is. Maar nu de betrekking tusschen den Rijkswetgever en den kolonialen wetgever. Het komt mij voor, dat de bevoegdheid van den Rijkswetgever ook in huishoudelijke zaken der kolonie in redelijken zin onbeperkt is, dat hij zich elk onderwerp, ook een zeer huishoudelijk onderwerp, betreffende de kolonie ter regeling zal kunnen aantrekken, zelfs niettegenstaande de opdragt aan den kolonialen wetgever, die bij verschillende artikelen van dit ontwerp plaats heeft. Ik meen, dat die onbegrensde bevoegdheid van den Rijkswetgever steunt op art. 59 van de Grondwet, die boven dit reglement staat en daardoor natuurlijk niet gewijzigd kan worden. Wil men een voorbeeld, men kan het ontleenen aan een der onmiddelijk volgende artikelen, waarbij de regeling van de aangelegenheden der drukpers aan de koloniale verordening wordt opgedragen. Ik kan mij voorstellen, dat de wetgever in de kolonie dat onderwerp niet wil of niet kan regelen, of dat hij het wèl regelt, doch op eene onvoldoende wijze, en het niet verkiest te veranderen, zoodat er voorzieningen moeten genomen worden. In zulk een geval zou de Rijkswetgever zeker

regelend kunnen optreden ten aanzien van de drukperswetgeving in Suriname, hetzij met uitdrukkelijken of stilzwijgenden voorbijgang van het artikel, waarbij die bevoegdheid was opgedragen aan den wetgever in de kolonie. De bevoegdheid van den Rijkswetgever acht ik dus, op grond van art. 59 der Grondwet niet twijfelachtig.

Bij dit punt meen ik te mogen terugkomen op eene zaak, die bij de algemeene beraadslagingen meer dan eens is aangeroerd, het geval namelijk, dat er tweespalt ontstaat tusschen de Koloniale Staten en de Regering, waarvan, zoo als sommigen meenden, eene telkens herhaalde ontbinding dier Staten het gevolg zou kunnen zijn, zonder dat men tot een resultaat kwam. Ik geloofde dat de Regeering, in plaats van maar steeds te ontbinden, beter zou doen de zaak, waarover zooveel verschil ontstaan was, alsdan door den Rijkswetgever te doen regelen.

Ik kom in de derde plaats tot den Koning, die ook als wetgever voor de kolonie kan optreden. Het is buiten twijfel, dat de Koning al die onderwerpen kan regelen, die niet door de wet geregeld of aan haar voorbehouden zijn, en die niet speciaal aan den wetgever in de kolonie zijn opgedragen. Al die onderwerpen kan de Koning bij besluit regelen en de koloniale wetgever zal daarvoor moeten wijken. Het Koninklijk besluit gaat, volgens de artt. 47 en 48 van het ontwerp, in het algemeen vóór de koloniale verordeningen; doch het is mij niet geheel duidelijk (en daaromtrent vooral zou ik wenschen eenige inlichting van den Minister of van de leden der Kamer te ontvangen), of in de speciale gevallen, waarin bij dit reglement de regeling wordt opgedragen aan den Kolonialen wetgever, daardoor de regeling bij Koninklijk besluit wordt uitgesloten. Het komt mij voor, dat in die gevallen het Koninklijk besluit inderdaad uitgesloten is, doch ik meen bij de algemeene discussie nu en dan uitdrukkingen te hebben gehoord, die het deden voorkomen als of een onderwerp, waarvan de regeling aan koloniale verordening is opgedragen, toch nog kon geregeld worden bij Koninklijk besluit.

Is dit het geval, dan begrijp ik niet waartoe dat telkens opdragen van regeling aan de koloniale verordening moet dienen. Het ware dan beter geweest slechts te spreken van regeling bij *algemeene* verordening.

De heer **van Lijnden**: In de laatste zinsnede van dit artikel lees ik: „de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door den Gouverneur, den Raad van State gehoord, binnen de grenzen zijner bevoegdheid uitgevaardigd." Wat beteekenen die woorden: „binnen de grenzen zijner bevoegdheid"? Als de Gouverneur besluiten neemt buiten de grenzen zijner bevoegdheid, dan zijn zij van zelf nietig. Het spreekt dus van zelf dat hij altijd handelen moet en geacht wordt te handelen binnen de grenzen zijner bevoegdheid. Ik geef daarom en ter verduidelijking der redactie, den Minister in overweging, die woorden te laten wegvallen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Koloniën*: Ik geloof dat het bezwaar van den geachten spreker uit Deventer zijne oplossing vindt in art. 48 dezer wet, waar men leest:

De koloniale verordening, in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij een Koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur, vervalt op het oogenblik, dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken.

Wat betreft het bezwaar van den geachten spreker uit Arnhem ik zie geen kwaad in het behoud dier woorden; het doel is om te doen

uitkomen dat, wat niet is opgedragen aan den Koning of aan de Koloniale Staten, tot de bevoegdheid van den Gouverneur zal behooren.

De heer **van Delden**: Het antwoord des Ministers heeft mij zeer verwonderd. De opdragt der regeling aan koloniale verordeningen, die men in deze telkens aantreft, zal toch weinig te beduiden hebben, als de Koning ook telkens zal kunnen regelen. Dan ware het beter geweest, in al die artikelen eenvoudig te zeggen: de regeling zal geschieden bij algemeene verordening; dan was het niet twijfelachtig, dat de Koning of de koloniale wetgever kon regelen. Volgens art. 148 der wet zal geen belasting kunnen worden geheven dan uit krachte van eene wet of eene koloniale verordening. Maar volgens de explicatie, die de Minister nu gegeven heeft, zou men nu zelfs kunnen argumenteren dat ook bij Koninklijk besluit eene belasting zal kunnen worden ingevoerd. Art. 148 zal dan de bevoegdheid des Konings in deze materie evenmin kunnen uitsluiten. Ik herhaal, dat het mij voorkomt, dat de uitlegging door den Minister gegeven mij voorkomt weinig te strooken met verscheidene bepalingen van dit ontwerp.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 3, thans luidende:

De algemeene verordeningen, in de kolonie geldig, zijn: de verdragen met vreemde mogendheden door den Staat aangegaan, voor zooverre zij in de kolonie van toepassing zijn;

de wetten, die, volgens de bepalingen der Grondwet van het Koningrijk, voor de kolonie gemaakt of voor haar verbindende zijn;

de besluiten des Konings, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur;

de koloniale verordeningen, vastgesteld door den gouverneur met goedkeuring van de Koloniale Staten;

de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door den gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, binnen de grenzen zijner bevoegdheid uitgevaardigd.

wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Art. 3, regel 7, *voor maatregelen*, lees: „voor algemeene maatregelen”.

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname.

De algemeene verordeningen, in de kolonie geldig, zijn:

de verdragen met vreemde mogendheden door den Staat aangegaan, voor zooverre zij in de kolonie van toepassing zijn;

de wetten, die, volgens de bepalingen der Grondwet van het Koningrijk, voor de kolonie gemaakt of voor haar verbindende zijn;

de besluiten des Konings, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur;

de koloniale verordeningen, vastgesteld door den gouverneur met goedkeuring van de Koloniale Staten;

de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door den gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, binnen de grenzen zijner bevoegdheid uitgevaardigd.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

de koloniale verordeningen, vastgesteld door den gouverneur met goedkeuring van den Kolonialen Raad;

ONTWERP—1892.

In de kolonie hebben algemeen verbindende kracht:

1°. de verdragen met vreemde mogendheden door den Staat aangegaan, voor zooverre zij in de kolonie van toepassing zijn;

2°. de algemeene verordeningen, waaronder worden verstaan:

a. de wetten, die volgens de bepalingen der Grondwet van het Koningrijk, voor de kolonie gemaakt of voor haar toepasselijk zijn;

b. de besluiten des Konings, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van bestuur;

c. de koloniale verordeningen, vastgesteld door den gouverneur met goedkeuring van de Koloniale Staten;

3°. de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door den gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, binnen de grenzen zijner bevoegdheid uitgevaardigd.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

c. de koloniale verordeningen, vastgesteld door den gouverneur met goedkeuring van den Kolonialen Raad;

Memorie van Toelichting.

De algemeen bindende regelen, in art. 3 van het Regeerings-reglement opgenoemd, zijn verschillend van aard. Reeds daarom is het wenschelijk de drie categorieën: tractaten, regelen door den algemeenen wetgever voor do kolonie vastgesteld, en algemeene maatregelen, uitgegaan van den Gouverneur, te onderscheiden. Volgens de nieuwe redactie staat het vast, dat de Gouverneur niet bevoegd is tractaten te schorsen, wat naar de letter van art. 32, in verband met de terminologie van het tegenwoordig art. 3, wel het geval zoude zijn. Het verdient de voorkeur elke aanleiding tot twijfel hieromtrent uit te sluiten. Van meer practisch belang is het dat de uitdrukking „algemeene verordening" in dit artikel overeenstemme met de technische beteekenis van *wettelijke regeling*, die zij thans in verschillende artikelen van het Regeerings-reglement heeft (vgl. artt. 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 139), en, wordt deze voordracht wet, in onderscheidene andere artikelen zal verkrijgen.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Suriname.

Stuk n°. 5.

„De wettelijke voorschriften, in de kolonie geldig, zijn:

„1°. de verdragen met vreemde mogendheden door den Staat aangegaan, voor zooverre zij in de kolonie van toepassing zijn;

„2°. de algemeene verordeningen, waaronder worden verstaan:

„*a*. de wetten, die, volgens de bepalingen der Grondwet van het Koningrijk, voor de kolonie gemaakt of voor haar toepasselijk verklaard zijn;

„*b*. de besluiten des Konings, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van bestuur;

„*c*. de koloniale verordeningen, vastgesteld door den gouverneur met goedkeuring van de Koloniale Staten;

„3°. de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door den gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, binnen de grenzen zijner bevoegdheid uitgevaardigd".

Toelichting.

Suriname.

Ten aanzien van de wijziging, thans gebracht in de redactie van het ter vervanging van artikel 3 van het Regeeringsreglement voorgedragen artikel, en ten aanzien van de nu voorgestelde wijziging van de artikelen 2, 22, 123 eerste lid, en 143 van het Regeeringsreglement, is het volgende op te merken.

In het Regeeringsreglement, zooals het in 1865 werd vastgesteld, is de uitdrukking „algemeene verordeningen" gebezigd in tweeërlei beteekenis, namelijk zoowel wanneer uitsluitend wetten, Koninklijke besluiten in den voor algemeene maatregelen van bestuur voorgeschreven vorm en koloniale verordeningen werden bedoeld (zie artikelen 32, 35, 36, 38, 40, 41, 63, 66, 67, 120, 122, 123 2de lid, 124, 125, 126, 127, 139), als wanneer *bovendien* werden bedoeld verdragen met vreemde mogendheden en besluiten van den gouverneur, houdende algemeene maatregelen (zie artikelen 2, 3, 22, 123 1ste lid, 143).

Wanneer nu — zooals om de in de Memorie van Toelichting vermelde reden noodig blijft voorkomen — in artikel 3 van het Regeeringsreglement wordt gezegd, dat onder „algemeene verordeningen" worden verstaan wetten, Koninklijke besluiten als hierboven bedoeld, en koloniale verordeningen, dan zou het een misstand opleveren en tot misverstand aanleiding kunnen geven wanneer in andere artikelen van het Regeeringsreglement (en ook in andere voor Suriname geldende verordeningen) de uitdrukking „algemeene verordeningen" bleef gehandhaafd in eene meer algemeene beteekenis. Daarom schijnt het wenschelijk haar in die artikelen van het Regeeringsreglement (en eventueel ook in artikelen van andere voor Suriname geldende verordeningen), waar bedoeld worden *alle* voorschriften die in de kolonie algemeen verbindende kracht hebben, te vervangen door de uitdrukking „wettelijke voorschriften", welke uitdrukking ook in artikel 161 der Grondwet is gebezigd.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Curaçao.

Stuk n°. 6.

[Gelijkluidend, behoudens:]

c. de koloniale verordeningen, vastgesteld door den gouverneur met goedkeuring van den Kolonialen Raad;

Toelichting.

Curaçao.

De wijzigingen komen overeen met die vermeld sub 1°.—6°. en 8°. van de Nota van wijzigingen betreffende het Surinaamsche Regeeringsreglement, weshalve kan verwezen worden naar de toelichtingen, in die Nota opgenomen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

(Suriname).

Met betrekking tot de vraag of, waar het Regeeringsreglement bepaalt, dat eene regeling moet geschieden bij *koloniale verordening*, 's Konings bevoegdheid tot regeling van het onderwerp wordt uitgesloten, zegt de Memorie van Toelichting, dat de onbevoegdheid des Konings kwalijk zou zijn te rijmen met art. 61 der Grondwet, „waarbij wordt bedoeld, dat de wetgever, door zelf te regelen, 's Konings bevoegdheid tot regeling kan beperken, *maar dan ook uitgesloten is opdracht van wetgeving aan eene andere macht, die de Koninklijke bevoegdheid te niet doet*". Met de gecursiveerde woorden konden sommige leden zich niet vereenigen. Volgens hunne opvatting handelt art. 61 der Grondwet over 's Konings opperbestuur *in het algemeen*. Waar echter eene wettelijke regeling, met name een Regeeringsreglement wordt vastgesteld, daar wordt het standpunt van regeling door den Koning krachtens die algemeene bepaling verlaten. De wetgever was dus, naar men meende, volkomen vrij voor elk geval het gezag aan te wijzen, dat hij het geschiktst acht tot vaststelling van de eene of andere regeling, en omtrent de bevoegdheid der verschillende machten zoodanige bepalingen te maken, als hem met het oog op het algemeen belang raadzaam voorkomt. Bepaalt de wetgever uitdrukkelijk, dat eene regeling zal gemaakt worden *bij koloniale verordening*, dan was naar hunne meening regeling bij Koninklijk besluit uitgesloten. De voorgestelde wijziging was derhalve naar het inzien dezer leden bepaald noodig om deze quaestie in den door den Minister verlangden zin uit te maken.

Onder 2°. *a*, wordt gesproken van wetten, die voor de kolonie gemaakt of *voor haar toepasselijk verklaard zijn*. In het bestaand artikel wordt daarentegen gesproken van wetten, die voor de kolonie gemaakt of *voor haar verbindende zijn*. Men vroeg, waarom deze wijziging wordt voorgesteld. De toelichting zwijgt omtrent dit punt, en men zag voorshands geenerlei reden, waarom hier van de terminologie van art. 122 der Grondwet afgeweken zou moeten worden.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

(Suriname).

Al is in de Memorie van Toelichting de meening te kennen gegeven dat, ingevolge art. 61 der Grondwet, waar de wetgever niet de regeling van koloniale aangelegenheden aan zich trekt, de bevoegdheid om te regelen niet aan eene andere macht kan worden opgedragen met uitsluiting van de Koninklijke bevoegdheid, de ondergeteekende erkent dat er ook voor eene andere opvatting, die hare voorstanders heeft gevonden tijdens de behandeling van het Regeeringsreglement en blijkens het Voorloopig Verslag ook nu door sommige leden is verdedigd, veel te zeggen is. Het schijnt hem echter niet noodig verder uit te weiden over de quaestie, wat de wetgever met het oog op art. 61 der Grondwet *zou mogen* bepalen. Van meer practisch belang is de vraag, wat de wetgever *behoort* te bepalen, en de ondergeteekende meent uit het Voorloopig Verslag te mogen afleiden dat de oplossing, aan die vraag gegeven in art. 5 van het voorgedragen wetsontwerp, geen bestrijding ondervonden heeft.

De vervanging van de woorden: „wetten, die .... voor de kolonie gemaakt of voor haar verbindend zijn" door de woorden: „wetten, die .... voor de kolonie gemaakt of voor haar toepasselijk verklaard zijn", beoogt niets anders dan eene verbetering van redactie. Wanneer men zegt: „De wettelijke voorschriften, in de kolonie geldig, zijn .... de wetten, die .... voor haar verbindend zijn", klinkt dit als eene tautologie. En in de woorden: „wetten .... voor de kolonie gemaakt of voor haar verbindende" ligt eigenlijk ook eene tautologie, want eene wet, waarin overeenkomstig art. 122 der Grondwet is uitgedrukt dat zij voor de kolonie verbindend is, is metterdaad eene wet, die voor de kolonie is gemaakt.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

Het **Verslag** was bij de ontbinding der Kamer niet uitgebracht.

ONTWERP—1896.

Suriname.

De wettelijke voorschriften, in de kolonie geldig, zijn:

1°. de verdragen met vreemde Mogendheden door den Staat aangegaan, voor zooverre zij in de kolonie van toepassing zijn;

2°. de algemeene verordeningen, waaronder worden verstaan:

a. de wetten, die, volgens de bepalingen der Grondwet van het Koningrijk, voor de kolonie gemaakt of voor haar toepasselijk verklaard zijn;

b. de besluiten des Konings, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van bestuur;

c. de koloniale verordeningen, vastgesteld door den Gouverneur, met goedkeuring van de Koloniale Staten;

3°. de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door den Gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, binnen de grenzen zijner bevoegdheid uitgevaardigd;

4°. de keuren en reglementen door de in art. 115 genoemde besturen binnen de grenzen hunner bevoegdheid uitgevaardigd.

Curaçao.

[Gelijkluidend behoudens:]

2, *c.* de koloniale verordeningen, vastgesteld door den Gouverneur met goedkeuring van den Kolonialen Raad;

4. de keuren en reglementen door de in de artikelen 129 en 136 bedoelde collegien en besturen binnen de grenzen hunner bevoegdheid uitgevaardigd.

Memorie van Toelichting.

Verder zijn nog, wat Curaçao betreft, de wijzigingen die in de artikelen 110, 115 en 120 zullen moeten worden aangebracht in twee nieuwe alinea's opgenomen, in verband met het voorstel sub 4°. van artikel 3 gedaan om ook keuren onder de wettelijke voorschriften te rangschikken.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting,

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900

en

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900,

opgenomen onder artikel 2.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

Suriname.

Beraadslaging over art. 3 luidende:

De wettelijke voorschriften, in de kolonie geldig, zijn:

1°. de verdragen met vreemde Mogendheden door den Staat aangegaan, voor zooverre zij in de kolonie van toepassing zijn;

2°. de algemeene verordeningen, waaronder worden verstaan:

a. de wetten, die, volgens de bepalingen der Grondwet van het Koningrijk, voor de kolonie gemaakt of voor haar toepasselijk verklaard zijn;

b. de besluiten des Konings, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van bestuur;

c. de koloniale verordeningen, vastgesteld door den Gouverneur, met goedkeuring van de Koloniale Staten;

3°. de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door den Gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, binnen de grenzen zijner bevoegdheid uitgevaardigd;

4°. de keuren en reglementen door de in art. 115 genoemde besturen binnen de grenzen hunner bevoegdheid uitgevaardigd.

De heer **Pijnappel.** In het bestaande Regeeringsreglement zijn onder den naam van „algemeene verordeningen" samengevat 5 rubrieken. Die naam „algemeene verordeningen" is echter in het Regeeringsreglement nu eens in ruimere dan weder in meer beperkte beteekenis gebruikt: nu eens met inbegrip van de besluiten van den Gouverneur, dan weder slechts voor eenige andere uitingen van het wetgevend gezag met uitsluiting der besluiten van den Gouverneur.

Het wetsontwerp heeft o. a. ten doel die fout te verbeteren.

Slechts drie van de vijf rubrieken zullen voortaan volgens het gedane wetsvoorstel onder den naam „algemeene verordening" begrepen zijn. Op beide de andere en een derde, daar thans nog bijgevoegd, zekere keuren van (lees: en) reglementen, zal die naam niet toepasselijk zijn. Dientengevolge is het noodig geworden een andere algemeene uitdrukking te zoeken, die de zes rubrieken, welke er thans zijn, zal omvatten, en daarvoor is in het wetsontwerp gekozen de uitdrukking „wettelijke voorschriften".

Mijnheer de Voorzitter! Tegen die keuze moet ik bezwaar maken; niet uit een uitlegkundig oogpunt, want daar art. 3 zegt wat onder die algemeene uitdrukking begrepen is, kan er van twijfel daaromtrent geen sprake zijn; maar bezwaar, omdat de gekozen uitdrukking èn uit een taalkundig èn uit een juridiek oogpunt onjuist is. Uit een taalkundig oogpunt, omdat het woord „voorschriften", dat een beperkten zin heeft, gebezigd is in een algemeenen zin. Uit een juridiek oogpunt, omdat de uitdrukking „wettelijke voorschriften" in ons recht een zeer bepaalde beteekenis heeft en die beteekenis hier niet toepasselijk is. Voorschriften en andere bepalingen zijn volgens algemeen taalgebruik in eene wet, een besluit, een verordening vervat, maar de wet, het besluit, de verordening zelve worden niet een voorschrift genoemd. Wij spreken van onze vijf wetboeken, maar niet van onze vijf wettelijke voorschriften. Niemand zou dat een gepasten naam vinden voor het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Koophandel, dat van Rechtsvordering, van Strafvordering, van Strafrecht. Wanneer wij denken aan eenige wetsontwerpen die hier aan de orde zijn geweest, dan zullen wij niet spreken van het wettelijk voorschrift op de ongevallen, het wettelijk voorschrift

op het kiesrecht, op de ouderlijke macht en voogdij enz. Evenmin zal men de wet tot vaststelling der begrooting een wettelijk voorschrift noemen, en ik geloof ook, dat, als binnen korten tijd het wetsontwerp in de Kamer zal komen naar aanleiding van het voorgenomen huwelijk van H. M. de Koningin, men dit niet zal noemen het wettelijk voorschrift betreffende het huwelijk van H. M. de Koningin.

Uit een algemeen taaloogpunt is dus de uitdrukking verkeerd en dubbel verkeerd is zij uit het oogpunt van juridiek gebruik. De Regeering beroept zich op art. 161 van de Grondwet, maar eigenaardig is, dat juist dat artikel wel het sterkste bewijs oplevert tegen de Regeering. In art. 161 van de Grondwet is bepaald, dat in strafvonnissen de wettelijke voorschriften moeten worden aangewezen, waarop de veroordeeling rust. Dit nu beteekent allerminst, dat in het vonnis zal moeten worden aangewezen bijvoorbeeld het Wetboek van Strafrecht in het algemeen.

Men zal niet kunnen volstaan met in het vonnis te verklaren, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan iets, verboden bij het Wetboek van Strafrecht; maar de bijzondere voorschriften, in dat wetboek vervat, welke overtreden zijn, zullen moeten worden genoemd.

In gelijken zin is de uitdrukking „wettelijke voorschriften" gebezigd in art. 604 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering betreffende beroep in cassatie, en herhaaldelijk in het Wetboek van Strafrecht. Overal, waar die uitdrukking in onze wetgeving voorkomt, staan twee zaken vast: in de eerste plaats, dat daaronder verstaan worden bijzondere voorschriften, die vervat zijn in de legislatieve akte, en in de tweede plaats dat de bijvoeging „wettelijk" niet enkel slaat op een wet, maar evenzeer op een algemeenen maatregel van bestuur, een provinciale of gemeentelijke verordening, in één woord, op iedere bevoegde uiting van een met wetgevend vermogen toegeruste autoriteit. Om die reden — hoewel hier van twijfel omtrent de uitlegging geen sprake kan zijn — acht ik het wenschelijk de uitdrukking „wettelijke voorschriften" niet te bezigen.

Nu zal men vragen: welke uitdrukking zal men dan in de plaats stellen?

Ik voor mij zou den Minister willen vragen, of hij bezwaar heeft te spreken van „wettelijke regelingen", een uitdrukking reeds in de Memorie van Toelichting voor deze zaak gebezigd. Het woord „wettelijk" is in het juridisch gebruik geijkt en hier van toepassing. De uitdrukking „regeling" omvat de geheele regeling, dat is de geheele wet, den geheelen maatregel van bestuur, de geheele verordening, niet een onderdeel daarvan. Indien de Minister echter aan de uitdrukking „algemeene regelingen" in plaats van „wettelijke regelingen" de voorkeur mocht geven, of een andere uitdrukking, die de geheele regeling en niet een bijzonder onderdeel op het oog zou hebben, mocht voorstellen, zal ik mij niet daartegen verzetten.

Het is mij niet te doen om voorkeur voor de een of de andere juiste uitdrukking, maar om vermijding van de onjuiste uitdrukking „wettelijke voorschriften".

De heer **Mees**, voorzitter der Commissie van Rapporteurs: Mijnheer de Voorzitter! De Commissie van Rapporteurs geeft den heer Pijnappel toe dat de woorden „wettelijke voorschriften" niet volkomen te verdedigen zijn en dat, waar in de Memorie van Toelichting een beroep wordt gedaan op art. 161 der Grondwet, veeleer beweerd kan worden, dat juist dat artikel pleit tegen het gebruik van de uitdrukking „wettelijke voorschriften". Nu geeft de heer Pijnappel in overweging om de

woorden wettelijke voorschriften te vervangen òf door „algemeene regelingen" òf door „wettelijke regelingen".

Tegen „wettelijke regelingen" zou, dunkt mij, dit bezwaar gelden, dat het woord *wettelijk* bij regeling taalkundig evenmin onberispelijk is als in den term *wettelijk voorschrift*. Men zal in het gewone gebruik onder wettelijke regeling verstaan eene regeling bij de wet, niet juist een regeling indirect steunend op de wet.

Intusschen, de heer Pijnappel heeft herinnerd, dat „wettelijk voorschrift" volgens de jurisprudentie kan beteekenen, een voorschrift steunende op de wet. Die interpretatie kan op „wettelijke regeling" worden overgebracht.

Voor zoover ik zien kan zou tegen „algemeene regelingen" geen bezwaar bestaan. Welke woorden men ook aan het hoofd van art. 3 stelle, ze worden nader bepaald door hetgeen verder onder 1—4 volgt. Als de heer Pijnappel een amendement voorstelt en een keuze heeft gedaan tusschen beide uitdrukkingen, zal de Commissie daarover nader een beslist advies uitbrengen. Zooals ik zeg, het komt mij voor, dat beide uitdrukkingen verdedigbaar zijn.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb de uitdrukking, zooals zij hier voorkomt, gevonden in het nadere wetsvoorstel van den heer Van Dedem en in dat van den heer Bergsma. Bij vorige gelegenheden is men er niet tegen opgekomen; het bezwaar door den geachten afgevaardigde nu geopperd scheen dus niet zoo voor de hand te liggen en waar in art. 3 ook zeer duidelijk omschreven staat wat onder dit woord wordt verstaan, wat de geachte afgevaardige trouwens volkomen met mij eens is, vond ik, dat de keuze van deze uitdrukking tot groote moeilijkheden bezwaarlijk aanleiding kan geven.

Intusschen, wanneer tegen de uitdrukking uit taalkundig en juridisch oogpunt overwegend bezwaar bestaat, kan ik mij zeer goed met de uitdrukking „wettelijke regelingen" vereenigen, want de zaak zal dezelfde blijven. Ik zou mij niet gaarne aan een juridische of taalkundige ketterij in deze wet schuldig maken. Handhaving van het woord „wettelijk" kwam mij op de gronden, door den heer Pijnappel ontvouwd, wenschelijk voor. Het zijn regelingen, die niet bepaald in een wet behoeven voor te komen, maar die in de koloniën kracht van wet hebben.

Wanneer ik dus aan de Kamer een stemming over een amendement in dien geest mocht besparen, wensch ik, wanneer daartegen verder geen bezwaar gemaakt wordt, het woordt „voorschriften" te vervangen door „regelingen."

De **Voorzitter:** Ik mag dus aannemen, dat het woord „voorschriften" wordt vervangen door het woord „regelingen."

De beraadslaging wordt gesloten, en het *gewijzigde artikel* zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer

van 18 December 1900.

Art. 3 *b*. Gevraagd werd, wat men door den „vorm" moet verstaan. Zoo schrijft de Grondwet voor, dat algemeene maatregelen van bestuur van het Rijk en van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen niet worden genomen dan den Raad van State gehoord. Maar in art. 56 der Grondwet zijn twee nieuwe alinea's opgenomen zeggende, dat bepalingen door straffen te handhaven in die maatregelen niet gemaakt worden dan krachtens de wet en dat de wet de op te leggen straffen regelt. Meent de Regeering nu, dat deze bepaling ook van toepassing zal zijn op de besluiten in art. 3 *b* bedoeld?

Eindverslag der Eerste Kamer

van 15 Januari 1901.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

Memorie van Antwoord.

Art. 3 *b*. De beide laatste zinsneden van artikel 56 der Grondwet betreffen geenszins den vorm voorgeschreven voor Koninklijke besluiten houdende vaststelling van algemeene maatregelen van bestuur. Zulks is wel het geval met het voorschrift vervat in het 1ste lid van artikel 75 der Grondwet, dat de Koning zoodanige besluiten ter overweging bij den Raad van State brengt, omdat het 2de lid van dat artikel den vorm van zoodanige besluiten voorschrijft, namelijk dat aan het hoofd wordt melding gemaakt dat de Raad van State deswege is gehoord.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

ARTIKEL 4.

Slavernij wordt in de kolonie niet geduld.

Allen, [1]) die zich op haar grondgebied bevinden, [1]) hebben gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens het ontbreken der komma's in het 2e lid.

Advies Raad van State.

De tweede zinsnede van dit artikel, alle toelichtingen missende, zoo ontstaat de vraag, of zoolang het staatstoezigt nog bestaat, deze wetsbepaling wel ten uitvoer kan worden gelegd? Of het dan wel eene waarheid zal kunnen zijn, dat allen die zich op het grondgebied der kolonie bevinden, *gelijke* aanspraak hebben op bescherming van *persoon* en goederen? Ook is niet opgehelderd, waarom het woord *persoonlijke dienstbaarheden* niet nevens het woord *slavernij* uit art. 2 van het Nederlandsch Burgerlijk Wetboek is overgenomen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 4 § 1. Dit voorschrift, ook te vinden in art. 1 du senatus consulte du 3 Mai 1854, qui règle la constitution des colonies de la Martinique, de la Guadeloupe et de la Réunion, behoort meer in het regeringsreglement dan in de burgerlijke wetgeving te huis. (Verg. art. 2 Burgerlijk Wetboek, waar mede gesproken wordt van *persoonlijke dienstbaarheden*.) Vermits evenwel die uitdrukking door hare onduidelijkheid den uitleggers veel moeite baart en meer bepaald geschreven schijnt met terugblik op vroegere toestanden van leenroerigen aard, schijnt het beter hier alleen te gewagen van *slavernij*, waaronder, in ruimen zin genomen, inderdaad alle lijfeigenschap begrepen is.

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

§ 2. Het staatstoezigt, waaronder een deel der bevolking zich bevindt krachtens art. 3 der wet van 8 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 164), belet niet dat het heilzaam beginsel, in deze zinsnede uitgedrukt en dat den grondslag van alle burgerlijke vrijheid uitmaakt, ook op haar ten volle toepasselijk is.

Gevestigd zijn alle inboorlingen en die eenmaal, schoon van elders ingekomen, wettig in de kolonie gedomicilieerd zijn. In de magt aan de koloniale verordening gegeven ligt derhalve bepaaldelijk opgesloten het zoodanig regelen van de toelating van immigranten, als met de belangen der kolonie het meest strookt. Geene aangelegenheid is voor haar gewigtiger en vereischt zoo groote vertrouwdheid met den plaatselijken toestand als deze.

Wat de uitzetting van vreemdelingen betreft, zullen bepalingen gelijk aan die, voorkomende in de wet van 13 Augustus 1849 (*Staatsblad* n°. 39), genoegzaam zijn om de rust en de veiligheid der kolonie te waarborgen, zoodat het aan de Regering, na rijp beraad, voorgekomen is dat geene termen bestonden om het regt van politieke uitzetting en internering, zoodanig als dit in het Reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indie (art. 45 en volgg.) werd voorbehouden, in deze wet over te nemen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Art. 4. Enkele leden waren het niet geheel met de Regering eens, dat het genoegzaam was, hier van het niet dulden der slavernij te spreken. Velerlei andere persoonlijke dienstbaarheden lieten zich denken, die na de opheffing der slavernij konden blijven bestaan. Op het gevaar af, dat over de bedoeling twijfel kon bestaan, hadden deze leden dus wel het 2de lid van art. 2 van het Burgerlijk Wetboek in zijn geheel hier overgenomen willen hebben.

Eenigzins meer algemeen had men bezwaar tegen het toekennen van *gelijke* aanspraak op bescherming van persoon en goederen aan allen, die zich op het grondgebied der kolonie bevinden. Bij art. 108 van het Oost-Indisch regeringsreglement is men zoo ver niet gegaan, en toch bestaat in Nederlandsch Indie de omstandigheid niet, dat meer dan twee derden der bevolking uit onder staatstoezigt geplaatste negers is zamengesteld. Alleen na de opheffing van dat staatstoezigt konden alle ingezetenen op gelijke lijn worden gesteld. Men antwoordde, dat het hier een algemeen beginsel geldt, 't welk in de grondwet der kolonie niet ontbreken mogt; allerminst daar die grondwet overigens eenen vrijgevigen geest ademt. Al waren de vrijgelaten slaven onder staatstoezigt geplaatst, de bescherming van hunne personen en goederen is evenzeer een pligt van het Gouvernement als die der personen en goederen van alle andere ingezetenen. De bepaling doet aan het staatstoezigt zelf niet te kort. Onder de verbindende verordeningen, die volgens art. 168 van het reglement van kracht blijven tot zij door anderen vervangen zijn, behoort ook de wet van 1862, die het staatstoezigt heeft ingesteld. In elk geval geldt het daarbij eenen voorbijgaanden toestand, die, naar men zich vleit, korter zal duren dan het vast te stellen reglement.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 4. Welke de velerlei andere persoonlijke dienstbaarheden zijn, die na de opheffing der slavernij konden blijven bestaan, wordt niet in nadere trekken omschreven. In Suriname is niets dergelijks bekend of ooit bekend geweest. Een verbod, waarvan de juiste beteekenis zich niet verklaren laat en dat geen nut hoegenaamd heeft, zou dus eer aanstoot geven dan geruststellen.

De gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen wordt door de plaatsing onder staatstoezigt krachtens de wet niet weggenomen, en een beginsel van algemeene strekking en blijvenden aard mag niet worden op zijde geschoven ter wille van iets dat hoogstens eene tijdelijke uitzondering oplevert. Wat het staatstoezigt zelf betreft, al ware het met dit artikel in strijd, art. 168, gelijk te regt is opgemerkt, zou het in stand houden.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei 1865.

Artikel 4 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 5.

Uitlevering van *vreemdelingen geschiedt niet dan krachtens verdragen, waarbij, voor zoover de kolonie betreft, de regelen zijn in acht genomen, welke, zooveel mogelijk, in overeenstemming met de daaromtrent voor Nederland geldende wettelijke bepalingen, bij Koninklijk besluit worden vastgesteld.*

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Uitlevering van personen, die zich op het grondgebied der kolonie bevinden, kan niet plaats hebben, ten ware krachtens verdragen, overeenkomstig de artt. 3 en 57 der Grondwet van het Koningrijk gesloten.

Advies Raad van State.

In stede van: *geene plaats hebben*, te lezen: *niet plaats hebben.*
Niet art. 3 maar art. 57 der Grondwet zal behooren te worden aangehaald.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Artikel 5 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1883.

Uitlevering van vreemdelingen geschiedt niet dan krachtens verdragen, waarbij, voor zoover de kolonie betreft, de regelen zijn in acht genomen, welke in overeenstemming zooveel mogelijk met de wetten van het Koninkrijk bij Koninklijk besluit worden vastgesteld.

Memorie van Toelichting.

Eene opmerking in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer, betreffende het wetsontwerp tot aanvulling van art. 108 van het Reglement op het beleid der regeering van Nederlandsch-Indië (zitting 1881—1882, **9**, n°. 1,

bl. 4) [1]) gaf den Minister van Koloniën VAN GOLTSTEIN aanleiding om in de daarop ingediende Memorie van Beantwoording (bl. 5) zijne opvatting mede te deelen aangaande de uitvoering van art. 5 der Regeeringsreglementen voor de *West-Indische* koloniën (*Staatsblad* 1865 n°s 55 en 56). [2]) De bepaling, dat uitlevering van personen die zich op het grondgebied dier koloniën bevinden, niet kan plaats hebben ten ware krachtens verdragen overeenkomstig de artikelen 3 en 57 der Grondwet van het Koninkrijk gesloten, moest zijns inziens in dien zin worden uitgelegd, dat de voorwaarden, waarop die uitlevering bij tractaat kon worden toegestaan, behoorden te zijn vastgesteld bij eene verordening, welke *kracht van wet* had in de kolonie, zoodat eene regeling bij *Koninklijk besluit* den Raad van State gehoord, (verg. art. 3 dier Regeeringsreglementen) niet was uitgesloten, maar integendeel voor de West-Indische koloniën evenzeer aanbeveling scheen te verdienen als voor Oost-Indië.

Tegen deze stelling werd bij de gevoerde beraadslagingen in de Staten-Generaal door niemand opgekomen. Maar toen de genoemde Minister, te gelijk met een ontwerp-besluit ter uitvoering van de wet van 4 December 1881 (*Staatsblad* n°. 182), houdende dat de regelen bij uitlevering van vreemdelingen in Oost-Indië in acht te nemen zouden worden vastgesteld bij algemeene verordening, twee ontwerpen van besluit tot regeling van de voorwaarden der uitlevering in Suriname en Curaçao bij den Raad van State had aanhangig gemaakt, betoogde de Raad dat het aangehaalde artikel 5 der voor die koloniën geldende Regeeringsreglementen, wegens het stellig beroep op art. 3 der Grondwet, geene andere regeling veroorloofde dan *bij de wet*.

---

[1]) Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 October 1881.

Wat den *vorm* betreft, dien de Regeering bij de regeling van dit onderwerp voornemens is in acht te nemen, waren de gevoelens verdeeld. Naast hen die zich, zoo als hierboven vermeld is, onvoorwaardelijk tegen het sluiten van tractaten verklaarden, waren anderen de meening toegedaan dat, evenals voor Nederland de voorwaarden, waarop de uitlevering van vreemdelingen mag plaats vinden, bij de wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* n° 66) zijn vastgesteld, zulks ook voor Nederlandsch Indie behoort te geschieden. Zij zouden zich echter tegen eene regeling bij Koninklijk besluit, zoo als volgens de Memorie van Toelichting de bedoeling blijkt te zijn, moeten verzetten, en gaven in overweging het onderwerp te regelen gelijk dit geschied is in de kolonien Suriname en Curaçao, namelijk in dier voege dat de uitlevering alleen kan plaats hebben krachtens tractaat, gesloten op de voorwaarden door de *wet* gesteld.

[2]) Memorie van Beantwoording.

Ingezonden bij brief van 7 November 1881.

Geen enkele gegronde reden schijnt er voor dit geval te kunnen worden aangevoerd om de thans bedoelde regeling vast te stellen bij de *wet*, eene wet, die o. a. wat de opsomming der misdrijven aangaat waarvoor kan worden uitgeleverd, ondergeschikt zou zijn aan het bij Koninklijk besluit vastgestelde Wetboek van Strafregt van Nederlandsch Indie. De verwijzing naar hetgeen deswege voor Suriname en Curaçao is bepaald, acht de ondergeteekende minder juist. Art. 5 der voor die kolonien geldende Regeringsreglementen zegt wèl dat de uitlevering van personen die zich op het grondgebied der kolonie bevinden, niet kan plaats hebben ten ware krachtens verdragen overeenkomstig de artt. 3 en 57 der Grondwet gesloten, hetgeen wel niets anders kan beteekenen dan dat de voor West-Indie te sluiten tractaten behooren te steunen op eene regeling gemaakt in den vorm die voor de kolonie kracht van wet heeft. Daardoor wordt echter eene regeling bij Koninklijk besluit, den Raad van State gehoord, volgens art. 3 dier Regeringsreglementen geenszins uitgesloten.

De Minister van Koloniën,
W. VAN GOLTSTEIN.

De ondergeteekende kan toegeven, dat volgens de letter van voornoemd art. 5 eene regeling bij de wet ondersteld wordt als grondslag van een voor de koloniën Suriname en Curaçao geldend uitleveringstractaat. Maar het heeft niet in de bedoeling dier artikelen gelegen, dat voor de genoemde koloniën afzonderlijke wetten zouden worden gemaakt, waarop dan speciaal voor West-Indië te sluiten uitleveringsverdragen moesten steunen. Er blijkt integendeel uit de geschiedenis der Regeeringsreglementen dat men destijds bedoelde éène en dezelfde regeling voor het geheele Rijk zoowel in als buiten Europa. Toen toch tijdens de behandeling in de Tweede Kamer (Voorloopig Verslag zitting 1863—1864 CXIX, n°. 6, bl. 7) bij art. 3 van het voor Suriname voorgedragen ontwerp de twijfel geopperd was, of verdragen door den Staat met vreemde Mogendheden aangegaan als zoodanig wel de kracht van in de kolonie geldende algemeene verordeningen konden hebben, antwoordde de Regeering (zitting 1864—1865 VIII, n°. 4, bl. 3), dat verdragen met vreemde Mogendheden, juist omdat de Nederlandsche Staat daarbij partij is, al degenen verbinden, die naar volkenrecht tot dien Staat behooren, en dus niet enkel het Rijk in Europa, maar ook de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

Past men die stelling toe op art. 5, dan is het duidelijk, dat men ook darrbij ondersteld heeft het bestaan of het tot stand komen van uitleveringstractaten, van kracht zoowel voor Nederland als voor zijne overzeesche bezittingen, en steunende op eene wet, welke, krachtens het beginsel van art. 118 der Grondwet, uitdrukkelijk op de koloniën zou zijn toepasselijk verklaard.

Dle onderstelling is intusschen niet bewaarheid. Noch de wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* n°. 66), tot regeling der algemeene voorwaarden op welke ten aanzien van de uitlevering van vreemdelingen verdragen met vreemde Mogendheden kunnen worden gesloten, noch de uitleveringstractaten zelve, die voor en na de vaststelling dier wet zijn tot stand gekomen, hebben betrekking op de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen. Wanneer men dus nog aan den letterlijken inhoud van het meermalen aangehaalde art. 5 der West-Indische Regeeringsreglementen wilde gevolg geven, door afzonderlijke wetten in het leven te roepen, zooveel mogelijk overeenstemmende met de wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* n°. 66), dan zou men verder gaan dan de oorspronkelijke bedoeling medebracht, terwijl men tevens niet zou handelen in den geest dier Regeeringsreglementen zelve, die voor de burgerlijke en strafwetgeving in de koloniën in het algemeen voorschrijven den vorm van *koloniale verordeningen*, onder voorbehoud dat de regeling voor de eerste maal geschieden moet bij *Koninklijk besluit* (zie de artikelen 117 en 168 van het Surinaamsche, en de artikelen 138 en 189 van het Curaçaosche Regeeringsreglement).

Het zou eindelijk een vreemden indruk maken, indien de bewuste regeling voor de West-Indische koloniën *bij de wet* werd vastgesteld, terwijl zij voor Oost-Indië reeds vervat is in den vorm van een *Koninklijk besluit.* [1])

Om deze redenen meent de ondergeteekende er de voorkeur aan te moeten geven, de aangeduide moeilijkheid te ontgaan door het tegenwoordige voorschrift van art. 5 der Regeeringsreglementen voor de West-Indische koloniën te vervangen door de bepaling, dat de regelen, welke, voor zoover die koloniën betreft, aan de te sluiten uitleveringstractaten ten grondslag moeten strekken, vastgesteld worden bij Koninklijk besluit, zooveel mogelijk in overeenstemming met de wetten van het Koninkrijk. Terwijl er voorts geen reden bestaat om voor Suriname en Curaçao af te wijken van het beginsel: „geene uitlevering zonder tractaat", in art. 3 der Grondwet gehuldigd, schijnt het onnoodig, art. 57 der Grondwet nog uitdrukkelijk aan te halen, aangezien er geene afzonderlijke verdragen voor de koloniën zullen worden gesloten, maar de uitlevering ten deze zal beheerscht worden door tractaten die zoowel voor het Rijk in Europa als voor de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen verbindend zijn; hetzij dan daartoe nieuwe overeenkomsten moeten worden aangegaan, hetzij de reeds bestaande uitdrukkelijk ook op de koloniën worden toepasselijk verklaard.

---

[1]) Het Koninklijk besluit voor Oost-Indië, van 8 Mei 1883 n°. 26, is als bijlage hierbij gevoegd. (Noot van den Minister.)

Afzonderlijke tractaten voor deze te sluiten schijnt al op zich zelf niet gewenscht, maar wordt bovendien uitgesloten door de ondubbelzinnige verklaring te dien aanzien door de voornaamste koloniale Mogendheden, Groot-Britannie en Frankrijk, afgelegd, dat zij geene andere uitleveringstractaten met ons verlangden te sluiten dan die zoowel voor de wederzijdsche Rijken in Europa als voor de wederzijdsche bezittingen in andere werelddeelen zouden verbindend zijn. Wat Groot-Britannie in het bijzonder betreft, wil dat Rijk alléén op die voorwaarde medewerken tot eene herziening, op den voet van de sedert tot stand gekomen wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* n°. 66), van het met ons land gesloten uitleveringsverdrag van 1874 (*Staatsblad* n°. 113).

Overigens heeft de ondergeteekende in de aangeboden wetsontwerpen de uitdrukking „personen die zich op het grondgebied der kolonie bevinden" vervangen door het woord „vreemdelingen". Daarvoor pleit niet alleen het belang om eene gemeenschappelijke terminologie te volgen met art. 3 der Grondwet en met de wet van 4 December 1881 (*Staatsblad* n°. 182), maar ook de overweging dat de eerste in de tegenwoordige redactie van art. 5 der West-Indische Regeeringsreglementen opgenomen omschrijving niet juist is, als omvattende ook de *Nederlanders*, die krachtens deze hunne hoedanigheid nimmer kunnen worden uitgeleverd. Bij het Koninklijk besluit tot uitvoering van het thans voorgedragen gewijzigde artikel zal dan, in overeenstemming met de wet van 1875 en met de Indische verordening van 8 Mei 1883 n°. 26, worden aangeduid, wie ten deze voor Suriname en Curaçao als Nederlanders of als vreemdelingen zijn aan te merken. Die overeenstemming is noodig, omdat in de te sluiten tractaten eene en dezelfde persoonsonderscheiding moet worden gevolgd.

De Minister van Koloniën,
F. G. van Bloemen Waanders.

Verslag der Tweede Kamer

van 20 November 1883.

Enkele leden betwijfelden, of de voorgestelde wijziging der Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao wel noodig en wenschelijk moest worden geacht. De wetgevende macht zou daardoor aan de uitvoerende macht een delegatie geven om bij verordening te regelen, hetgeen moest worden geregeld bij de wet, terwijl de mogelijkheid van regeling bij de wet in de Memorie van Toelichting niet ontkend werd.

De meeste leden konden zich echter met het betoog, in de Memorie van Toelichting vervat, wel vereenigen. In het bijzonder meenden zij dat het regelmatig zou zijn, de regelen voor uitlevering van vreemdelingen ook voor de West-Indische koloniën door de uitvoerende macht te doen vaststellen, nu dit ingevolge de wet van 4 December 1881 (*Staatsblad* n°. 182) voor Nederlandsch-Indië geschied is. Ook het standpunt, door Engeland en door Frankrijk ten deze ingenomen, moest tot deze wijze van regeling van het onderwerp leiden.

Eenig artikel.

In plaats van de woorden: „in overeenstemming zooveel mogelijk met de wetten van *het Koninkrijk*" — dat immers ook de overzeesche bezittingen omvat — wenschte men ook hier, evenals in den considerans van het Koninklijk besluit van 8 Mei 1883, n°. 26, te lezen: „zooveel mogelijk in overeenstemming met de daaromtrent voor Nederland geldende wettelijke bepalingen."

Nota naar aanleiding van het Verslag,

ingezonden bij brief van 30 November 1883.

Niet geheel juist acht de ondergeteekende de meening, door enkele leden uitgesproken, dat door de voorgestelde wijziging van art. 5 der West-Indische Regeeringsreglementen aan de uitvoerende macht eene delegatie zou worden gegeven om bij verordening te regelen hetgeen moest worden geregeld bij de wet. Wetten en Koninklijke besluiten in den vorm bij de Grondwet voor-

geschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur, gelden, ingevolge art. 3 dier Regeeringsreglementen, in Suriname en Curaçao gelijkelijk als *algemeene verordeningen*. Wordt nu art. 5 in den voorgedragen zin gewijzigd, dan zal daaruit alleen zijn af te leiden dat het in dit artikel bedoelde onderwerp van koloniale wetgeving geoordeeld is beter te kunnen worden geregeld door eene algemeene verordening in den vorm van een Koninklijk besluit, dan door eene algemeene verordening in den vorm van eene wet. Het karakter van eene *delegatie* van bevoegdheid heeft de voorgedragen wijziging niet.

Wel is waar kan de mogelijkheid om de voorwaarden van uitlevering bij de wet te regelen niet ontkend worden, maar de ondergeteekende meent te dien aanzien, behalve op hetgeen reeds door de meeste leden is opgemerkt, te mogen wijzen op het betoog in de Memorie van Toelichting op blz. 2 gevoerd, dat men zoodoende verder zou gaan dan de bedoeling van art. 5 der meergenoemde Regeeringsreglementen medebracht.

In het *éénig artikel* ontmoeten de woorden „in overeenstemming zooveel mogelijk met de wetten van het Koninkrijk" bezwaar, omdat de uitdrukking „het Koninkrijk" ook de overzeesche bezittingen omvat. Ofschoon in de voor de overzeesche bezittingen geldende wetten meermalen de uitdrukking „het Koninkrijk" in engeren zin is gebezigd, (men zie bijv. art. 107 van het Oost-Indische en de artikelen 3 en 5 van de West-Indische Regeeringsreglementen) zoo heeft toch de ondergeteekende niet het minste bezwaar om aan het verlangen der Kamer te voldoen, door de woorden „zooveel mogelijk in overeenstemming met de daaromtrent voor Nederland geldende bepalingen", welke woorden ook meer overeenkomen met de redactie in de artikelen 117 van het Surinaamsche en 138 van het Curaçaosche Regeeringsreglement, in de plaats der gewraakte uitdrukking te stellen.

In dezen zin gewijzigde wetsontwerpen worden hierbij aangeboden.

De Minister van Koloniën a. i.
WEITZEL.

Gewijzigde Ontwerpen van Wet.

Uitlevering van vreemdelingen geschiedt niet dan krachtens verdragen, waarbij, voor zoover de kolonie betreft, de regelen zijn in acht genomen, welke, zooveel mogelijk, in overeenstemming met de daaromtrent voor Nederland geldende wettelijke bepalingen, bij Koninklijk besluit worden vastgesteld.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 31 Maart 1884.

Suriname.

De heer **Des Amorie van der Hoeven:** Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch slechts de aandacht van den Minister te vestigen op eene zinstorende *komma* in dit artikel. Er staat: „welke, zooveel mogelijk, in overeenstemming met de daaromtrent voor Nederland geldende wettelijke bepalingen, bij Koninklijk besluit worden vastgesteld". Dit beteekent natuurlijk, *tegen* de bedoeling: „dat de regelen zooveel mogelijk bij besluit worden vastgesteld". De bedoeling is: dat die regelen *zooveel mogelijk in overeenstemming* zullen zijn enz. Daarom moet de komma achter „zooveel mogelijk" wegvallen; ik denk niet, dat de Minister zal noodig achten dat ik hiertoe een amendement voorstel.

De heer **Sprenger van Eyk,** *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! De opmerking komt mij juist voor. Overeenkomstig het verlangen van den heer Des Amorie van der Hoeven moet de komma achter het woord „mogelijk" vervallen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het *eenig artikel*, waarin thans de *komma* achter het woord „mogelijk" vervallen is, wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

De beweegreden wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Het wetsontwerp wordt aangenomen met algemeene stemmen.

Curaçao.

Het *wetsontwerp tot wijziging van art. 5 van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie Curaçao* wordt (nadat van Regeeringswege verklaard was, dat eveneens in het *eenig artikel* de komma achter het woord „mogelijk" vervallen moet) zonder beraadslaging aangenomen met algemeene stemmen.

Eindverslag der Eerste Kamer
van 21 April 1884.

Tegen deze wetsontwerpen bestond geen bezwaar.

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER
op 23 April 1884.

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging aangenomen met algemeene stemmen.

ONTWERP—1892.

Artikel 3. In artikel 5 wordt voor „de artikelen 3 en 57 der Grondwet" gelezen: „de artikelen 4 en 59 der Grondwet".

Ingetrokken bij **Nota van Wijzigingen**, ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Toelichting.

Het oorspronkelijke artikel 3 van het wetsontwerp had daarin niet moeten worden opgenomen, daar artikel 5 van het Regeeringsreglement werd gewijzigd bij de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 90), en in de toen aan het artikel gegeven redactie geen verwijzing naar de Grondwet voorkomt.

ARTIKEL 6.

Suriname.

De regelen nopens de toelating en de uitzetting van personen die in de kolonie noch gevestigd noch daarheen van rijkswege gezonden zijn, worden bij koloniale verordeningen vastgesteld.

Curaçao.

De regelen nopens de toelating en de uitzetting van personen, die in verschillende eilanden der kolonie noch gevestigd, noch daarheen van Rijkswege gezonden zijn, worden bij koloniale verordening of bij plaatselijke keur vastgesteld.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

De Raad acht het noodig, dat tot verduidelijking van de bedoeling nopens de regelen van uitzetting, dat bij dit artikel niets anders wordt bedoeld dan de voorziening, welke hier te lande is genomen ten aanzien van vreemdelingen, zonder middel van bestaan, dat althans in de Memorie van Toelichting worde verwezen naar art. 10 en 11 de wet betreffende de vreemdelingen. [1])

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Art. 6. Naar 't gevoelen van eenige leden behoorden hier de bepalingen der artt. 45—48 van het Oost-Indisch regeringsreglement betrekkelijk ontzegging van verblijf en politieke uitzetting, des noods met wijziging en verzachting, niet te ontbreken. Zij kwamen ook in de vroeger voorgestelde West-Indische regeringsreglementen voor en werden onder andere in 1851 verdedigd door het wijzen op vreemdelingen, die op bescherming hunner regering tegen de onze steunen. Ook al wierd van het toe te kennen regt hoogst zeldzaam gebruik gemaakt, moest het in de eigen wet geworteld zijn om mogelijk kwaad te keeren. De meeste andere leden daarentegen verheugden zich, dat de Regering van het regt van politieke uitzetting en internering, zoo als dit bij het Oost-Indisch reglement is voorbehouden, hier heeft afgezien. Bepalingen, voor de handhaving van het Nederlandsch gezag in Oost-Indie welligt noodzakelijk, passen niet voor een kolonie als Suriname, die men tot hoogeren bloei wil trachten te brengen door vreemdelingen daarheen te lokken. De mogelijkheid van uitzetting zou hen afschrikken. Ook in de naburige West-Indische kolonien bestaan de bedoelde beperkingen niet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 6. De vraag, of het regt van politieke uitzetting behoorde gehandhaafd te worden, is door de Regeering niet dan na rijp beraad ontkennend beantwoord. De redenen die het in Indie wettigen, bestaan in Suriname niet. Toegepast op vreemdelingen, zou het vooral in de West-Indische kolonien aanleiding kunnen geven tot gevaarlijke verwikkelingen. Voor ernstige pogingen om het Nederlandsch gezag te ondermijnen heeft men in Nederlandsch Guyana, tusschen Fransch en Britsch Guyana geklemd, geene beduchtheid te koesteren. Ter verzekering der inwendige orde en rust behoeft men het middel evenmin. In eene maatschappij, als de Surinaamsche is, en onder de werking van het nieuwe regeringsreglement nog meer zal worden, zou men het met zoo vele waarborgen moeten omringen, dat het niet afdoende wierd.

---

[1]) In het mij ten dienste staande afschrift van het advies komt deze zin, die niet loopt, aldus voor.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Art. 6. Wierd bereids op het verschil tusschen dit en de vroegere ontwerpen gewezen, in het onderwerp dat hier regeling ondergaat is mede eene aanzienlijke afwijking op te merken. Daarop wijzende, zonder in een nader betoog te treden der onmisbaarheid van het regt tot uitzetting of ontzegging van verblijf, wilden sommige leden alleen te kennen gegeven hebben, dat zij ook uit dien hoofde hunne goedkeuring aan het voorstel niet konden schenken. De meeste andere leden bleven van oordeel dat dit regt hier veeleer een gevaarlijk dan een beschermend wapen ter hantering zou zijn, en dat het dus beter geheel buiten gebruik gelaten wierd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Artikel 6 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 7.

Suriname.

Tot openbare bedieningen, [1]) door den Koning op te dragen, [1]) zijn benoembaar *Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap* en zij, die in eene der West-Indische kolonien van den Staat uit ouders, aldaar gevestigd, geboren zijn.

De benoembaarheid tot andere openbare bedieningen wordt bij koloniale verordeningen [2]) geregeld.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

De benoembaarheid . . . . wordt bij koloniale verordening geregeld.

Eerste Ontwerp.

Suriname.

Tot openbare bedieningen door den Koning op te dragen zijn benoembaar Nederlanders, in den zin der wet bedoeld in art. 7 der

---

[1]) De herkomst van deze komma blijkt, voor zooveel Suriname aangaat, niet uit de stukken.

[2]) Gouvernementsblad: „verordeningen"; Ned. Staatsblad: „verordening".

Grondwet van het Koningrijk, en zij, die in eene der West-Indische koloniën van den Staat uit ouders, aldaar gevestigd, geboren zijn.

De benoembaarheid tot andere openbare bedieningen wordt bij koloniale verordening geregeld.

Verschil in kleur kan geen verschil maken in [1]) benoembaarheid.

Curaçao.

Tot openbare bedieningen, door den Koning op te dragen, zijn benoembaar Nederlanders in den zin der wet, bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk, en zij, die in eene der West-Indische kolonien van den Staat uit ouders, aldaar gevestigd, geboren zijn.

De benoembaarheid tot andere openbare bedieningen wordt bij koloniale verordening geregeld.

Verschil in kleur kan geen verschil maken in benoembaarheid.

Advies Raad van State.

De derde alinea van dit artikel kwam ook in vorige regerings-reglementen voor: Verschil in kleur kan geen verschil maken in het regt van benoembaarheid.

Volgens de historische beteekenis schijnen deze woorden echter alleen op kleurlingen te slaan; daar er nu intusschen ontwijfelbaar ook de negers onder begrepen moeten worden, zoo rijst de vraag of het niet wenschelijk zou zijn, deze bedoeling met duidelijke woorden in de Memorie van Toelichting te doen uitkomen.

In art. 7 van het Reglement voor *Curaçao* wordt gezegd: *benoembaarheid.* Dit schijnt juister dan het hier gestelde: **regt van** *benoembaarheid.*

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

§ 1. De hoedanigheid van Nederlander kan alleen bezeten worden krachtens de wet, die art. 7 der Grondwet voorschrijft.

De wet van 28 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 44), ter uitvoering van dat artikel der Grondwet, is echter voor de kolonien veel minder vrijgevig dan art. 5 van het Burgerlijk Wetboek, dewijl meerdere sinds langen tijd aldaar gevestigde geslachten hunne afstamming uit Nederlanders niet kunnen aantoonen. De regtvaardigheid gebiedt aan de daaromtrent gerezen klagten te gemoet te komen, en zelfs tot de hoogste bedieningen, zoo als die van gouverneur of procureur-generaal, benoembaar te verklaren allen, die in eene der West-Indische kolonien van den Staat uit ouders, aldaar gevestigd, geboren zijn.

§ 3. Tot geruststelling overgenomen uit vroegere regeringsreglementen. De zaak spreekt anders van zelf. Evenzeer dat kleur niet alleen ziet op kleurlingen, maar ook op negers. (Vergelijk art. 110 § 2 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De bepaling, dat verschil in kleur geen verschil kan maken in benoembaarheid, kwam aan sommigen overbodig en zelfs eenigermate hatelijk voor. Men deed hen opmerken, dat iets dergelijks ook in vroegere

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp van wet voor Suriname stond: *regt van* benoembaarheid.

regeringsreglementen voorkwam en bij het vooroordeel, 't welk nog maar al te zeer in landen, waar de slavernij bestaat of heeft bestaan, tegen negers en hunne afstammelingen heerscht, niet als eene nuttelooze voorzorg was te beschouwen. Hoe ver zoodanig vooroordeel gaan kan, ziet men in Noord-Amerika ook daar, waar de publieke opinie de slavernij ten strengste veroordeelt. Juist omdat volgens het 2de lid van het artikel bij koloniale verordening de benoembaarheid tot openbare bedieningen geregeld wordt, moet worden gewaakt, dat niet bij zoodanige verordening negers of kleurlingen kunnen worden achteruitgezet.

In de toelichting tot dit deel van art. 7 is eene schrijf- of drukfeil ingeslopen. De daar voorkomende verwijziging naar art. 110 § 2 van het Oost-Indisch regeringsreglement komt niet hier, maar bij het volgend art. 8 van dit ontwerp te pas.

Tweede Ontwerp.

Suriname.

Tot openbare bedieningen door den Koning op te dragen zijn benoembaar Nederlanders, in den zin der wet bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk, en zij, die in eene der West-Indische kolonien van den Staat uit ouders, aldaar gevestigd, geboren zijn.

De benoembaarheid tot andere openbare bedieningen wordt bij koloniale verordening geregeld.

Curaçao.

Tot openbare bedieningen, door den Koning op te dragen, zijn benoembaar Nederlanders in den zin der wet, bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk, en zij, die in eene der West-Indische kolonien van den Staat uit ouders, aldaar gevestigd, geboren zijn.

De benoembaarheid tot andere openbare bedieningen wordt bij koloniale verordening geregeld.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De laatste zinsnede van dit artikel werd uit vroegere reglementen nageschreven. Evenwel bestaat er geen voldoende reden tot behoud, daar nergens meer dan in Suriname het vooroordeel tegen kleurlingen verdwijnt, ja schier uitgewischt is. En zoo zij overbodig is, kan misschien de bepaling ergernis opwekken. Zij is thans om de aangevoerde reden weggelaten. De opmerking omtrent de verwijzing naar art. 110, § 2, van het Oost-Indisch regeringsreglement is juist.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Het laatste lid: *Verschil in kleur kan geen verschil maken in benoembaarheid* is weggelaten.

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

In eene afdeeling vond de verwijdering van het laatste lid uit het vroeger artikel geen algemeenen bijval, te meer nadat de bepaling er reeds eenmaal in opgenomen is geweest. Bij de bekende antipathie, die nog altijd in geheel Amerika gevonden wordt tegen alle zwarten en kleurlingen, is de vrees voor uitsluiting van dezen — niet zoo zeer bij verordening — maar feitelijk, niet overdreven. De herinnering dat zoo iets ongeoorloofd zou zijn, schijnt mitsdien niet overbodig.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Bleek uit de gewisselde stukken niet de reden die tot weglating van het laatste lid besluiten deed, er zou dan welligt eenige vrees voor uitsluiting van zwarten en kleurlingen kunnen overblijven. Nu schijnt daarvoor geenerlei grond.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Artikel 7 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname.

Tot openbare bedieningen, door den Koning op te dragen, zijn benoembaar Nederlanders, in den zin der wet bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk, en zij, die in eene der West-Indische kolonien van den Staat uit ouders, aldaar gevestigd, geboren zijn.

De benoembaarheid tot andere openbare bedieningen wordt bij koloniale verordeningen geregeld.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
1e lid: geen komma achter „Nederlanders", wel achter „wet".
2e lid: „verordening".

ONTWERP—1892.

Suriname.

Art. 4. [1]) In artikel 7 wordt voor „Nederlanders, in den zin der wet bedoeld in artikel 7 der Grondwet van het Koningrijk" gelezen: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap".

Art. 5. [1]) In de artikelen 6, 7, 8, 9, 10, 38, 66, 75, 77, 115, 117, 118,

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

138, 145, 154, 155, 160, 161, 162, 163, 164, 165 en 166 wordt voor „koloniale verordening" en „koloniale verordeningen" gelezen: „algemeene verordening" en „algemeene verordeningen".

In artikel 148 wordt voor „wet of koloniale verordening" gelezen: „algemeene verordening.".

In artikel 152 wordt voor „de wet en, bij gebreke van deze, bij koloniale verordening" gelezen: „algemeene verordening".

Curaçao.

Art. 4. [1]) In artikel 7 wordt voor „Nederlanders, in den zin der wet bedoeld in artikel 7 der Grondwet ven het Koningrijk" gelezen: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap."

Art. 5. [1]) In de artikelen 6, 7, 8, 9, 10, 38, 65, 75, 118, 123, 129, 131, 136, 138, 139, 159, 166, 175, 176, 181, 182, 183, 184, 185, 186 en 187 wordt voor „koloniale verordening" en „koloniale verordeningen" gelezen: „algemeene verordening" en „algemeene verordeningen."

In artikel 169 wordt voor „wet of koloniale verordening" gelezen: „algemeene verordening."

In artikel 173 wordt voor „de wet en, bij gebreke van deze, bij koloniale verordening" gelezen: „algemeene verordening."

Memorie van Toelichting.

De aanhef van de tweede alinea der slotbepaling van het aanhangige wetsontwerp op het Nederlanderschap en het ingezetenschap, reeds door de Tweede Kamer aangenomen, luidt: „In de wetten, waarin sprake is van Nederlanders, hetzij volgens het Burgerlijk Wetboek, hetzij volgens de „wet ter uitvoering van art. 7 der Grondwet" (wetten van 28 Juli 1850, *Staatsblad* n°. 44, en 3 Mei 1851 *Staatsblad* n°. 46), wordt, in plaats daarvan, gelezen: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap."" Het kan zeker niet schaden — en het schijnt ordeshalve alleszins wenschelijk — dat de nieuwe lezing van de artikelen 7 en 69 van het Surinaamsche en van de artikelen 7 en 68 van het Curaçaosche Regeeringsreglement worde opgenomen in de wetten, speciaal strekkende tot het brengen van wijzigingen in de West-Indische Regeeringsreglementen.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Art. 4 [1]) behoorde naar de meening van sommigen niet vooraf te gaan aan, maar te volgen op art. 5 [1]).

Art. 5 [1]). Sommige leden achtten het bedenkelijk art. 151 onveranderd te laten, aangezien hieruit zou volgen, dat altijd eene koloniale verordening tot het sluiten eener leening noodig is, en dat dus de wetgevende macht onbevoegd zou zijn daartoe het initiatief te nemen.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Art. 4 van het oorspronkelijk wetsontwerp is, naar aanleiding van de opmerking dienaangaande in het Voorloopig Verslag, in het gewijzigd wets-

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ontwerp opgenomen als art. 5, terwijl art. 5 van het oorspronkelijk wetsontwerp nu art. 4 van het gewijzigd wetsontwerp is geworden.

Dat in dit laatste artikel geen wijziging van art. 151 van het Regeeringsreglement is opgenomen, achtten sommige leden bedenkelijk, omdat daaruit zou volgen dat altijd eene koloniale verordening tot het sluiten eener leening noodig is, en dat dus de Wetgevende Macht onbevoegd zou zijn daartoe het initiatief te nemen.

Hoewel de Rijkswetgever het, zoo het noodig bleek, altijd in zijne macht zou hebben op te treden, gelooft toch ook de ondergeteekende bij nader inzien dat aan zijn initiatief in art. 4 eene plaats behoort te worden ingeruimd; het geval kan zich voordoen dat de koloniale wetgever te kort schiet in het verordenen van eene leening, die in het belang van een goed bestuur wordt gevorderd; dat geval behoort te worden voorzien. Eene gewijzigde redactie van art. 151 wordt mitsdien voorgesteld.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

Tweede Nota van Wijzigingen.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

Stuk n°. 2.

Suriname.

Artikel 4 [1]) wordt artikel 5 [1]) en artikel 5 [1]) wordt artikel 4 [1]).

In het voorgestelde artikel 4 (nieuw) [1]), 1ste alinea vervalt artikel 115.

Artikel 151 wordt gelezen:

Geldleeningen ten laste der kolonie kunnen niet worden aangegaan dan uit kracht van de wet of van koloniale verordeningen, goedgekeurd bij de wet.

Tweede Nota van Wijzigingen.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

Stuk n°. 3.

Curaçao.

Artikel 4 [1]) wordt artikel 5 [1]) en artikel 5 [1]) wordt artikel 4 [1]).

Artikel 172 wordt gelezen:

Geldleeningen ten laste der kolonie kunnen niet worden aangegaan dan uit kracht van de wet of van koloniale verordeningen, goedgekeurd bij de wet.

ONTWERP—1896.

Gelijkluidend aan ontwerp—1892.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan ontwerp—1892.

Memorie van Toelichting.

De aanhef van de tweede alinea der slotbepaling van de wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap luidt: „In de wetten, waarin sprake is van Nederlanders, hetzij volgens het Burgerlijk Wetboek, hetzij volgens de „wet ter uitvoering van art. 7 der Grondwet" (wetten van 28 Juli 1850, *Staatsblad* n°. 44 en 3 Mei 1851, *Staatsblad* n°. 46), „wordt, in plaats daarvan, gelezen: „„Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap"". Het kan zeker niet schaden — het schijnt ordeshalve zelfs alleszins

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

wenschelijk — dat deze nieuwe lezing van de artikelen 7 en 69 van het Regeeringsreglement worde opgenomen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Gevraagd werd of de aanwijzing „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap", welke in artikel 7 zal worden opgenomen, nauwkeurig genoeg is en vermelding van den datum der wet en het nommer van het *Staatsblad*, waarin zij is geplaatst, niet noodig moet worden geacht.

Verder was men van oordeel dat de bepaling volgens welke ook zij, die geboren zijn in eene der West-Indische koloniën van den Staat uit ouders aldaar gevestigd, tot openbare bedieningen door den Koning opgedragen, benoembaar zijn, niet ongewijzigd mag blijven. Wordt toch het woord „gevestigd" genomen in den gebruikelijken zin, dan gaat het voorschrift zeer ver en zijn ook kinderen van koelies er onder begrepen.

Men meende, dat slechts kinderen van ingezetenen der koloniën tot openbare bedieningen benoembaar moeten zijn.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

De aanwijzing „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en ingezetenschap" laat, naar de ondergeteekende meent, aan duidelijkheid niets te wenschen over. De vermelding van den datum der wet en het nummer van het *Staatsblad* waarin zij geplaatst is, is niet wenschelijk omdat dan, bij eventueele wijziging van die wet, ook het Regeeringsreglement zou moeten worden herzien.

Wanneer het ingezetenschap als eisch werd gesteld in plaats van vestiging, zou zulks geen verandering te weeg brengen, daar in de kolonie *gevestigde* vreemdelingen, krachtens art. 69 n°. 1*b*. van het Regeeringsreglement, als ingezetenen worden aangemerkt.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Wijzigingen voorgesteld door de Regeering in overleg met de Commissie van Rapporteurs.

Suriname.

Stuk n°. 10 (ongedateerd).

In *Artikel 4* [1]) in den tweeden regel voor „artikel" te lezen „art."

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

In *Artikel 4* [1]), tweeden regel, voor „artikel" te lezen „art".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

Artikel 4 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 8.

Suriname.

Niemand heeft voorafgaand verlof noodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren. De verantwoordelijkheid van schrijvers, uitgevers, drukkers en verspreiders en de waarborgen, in het belang der openbare orde en zedelijkheid tegen het misbruik van de vrijheid van drukpers te nemen, worden geregeld bij koloniale verordening.

Bepalingen, waardoor de toelating in de kolonie van in Nederland gedrukte stukken belemmerd wordt, behoeven bekrachtiging bij de wet.

Curaçao.

[Gelijk, behoudens dat het artikel uit drie alinea's bestaat.]

Eerste Ontwerp.

Suriname.

Niemand heeft voorafgaand verlof noodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren. De verantwoordelijkheid van schrijvers, uitgevers en drukkers, en de waarborgen, in het belang der openbare orde en zedelijkheid tegen het misbruik van de vrijheid van drukpers te nemen, worden geregeld bij koloniale verordening.

Bepalingen, waardoor de toelating in de kolonie van in Nederland gedrukte stukken belemmerd wordt, behoeven bekrachtiging bij de wet.

Curaçao.

[Gelijk, behoudens dat het artikel uit drie alinea's bestaat en in de tweede alinea de komma achter „drukkers" ontbreekt.]

Advies Raad van State.

De Raad moet zich verklaren tegen hetgeen het tweede lid van dit artikel noemt: „de waarborgen in het belang van openbare orde en zedelijkheid tegen het misbruik van de vrijheid van drukpers te nemen."

Allerlei preventieve maatregelen zouden hierdoor gewettigd worden, terwijl ook de Memorie van Toelichting alleen *beteugeling*, dus repressie, beoogt. Het artikel, zooals het luidt, zou borgstelling en wat niet meer vrijlaten.

Van deze alinea zal dus alleen behooren behouden te worden: „de verantwoordelijkheid van schrijvers, uitgevers en drukkers wordt geregeld bij koloniale verordening."

Artikel 8 der Grondwet toepasselijk te verklaren voor de kolonie, schijnt voldoende.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

In eene zoo teedere zaak als de beteugeling van de misbruiken der vrije drukpers, schijnt vooral raadzaam de beslissing te laten aan hem, dien het regtstreeks aangaat, mits slechts duidelijk worde uitgedrukt dat alleen gewaakt kan worden tegen *misbruik* en zulks *in het belang der openbare orde en zedelijkheid.*

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Terwijl de leden, die het constitutionele stelsel met zekere ruimte in Suriname wilden hebben toegepast, met deze bepaling vrede hadden, omdat eene vrije drukpers tot dat stelsel behoort, zagen anderen er vrij wat bezwaar in, om alle preventive maatregelen ten aanzien der drukpers onmogelijk te maken en al het overige aan eene koloniale verordering over te laten. Art. 110 van het Oost-Indisch regeringsreglement beantwoordde, naar dit gevoelen, veel beter aan het doel. Eene maatschappij, die voor een groot deel uit negers bestaat, heeft, meende men, geene behoefte aan eene vrije drukpers. In 1851 werd door een bewoner van Suriname, die de behoeften der volkplanting kende, het stellen der drukpers aldaar onder censuur voorgestaan. Men moest hier niet enkel aan het gevaar denken, dat de drukpers door inboorlingen misbruikt, maar ook dat zij het middel wierd om vreemden invloed te doen bovendrijven. In elk geval behoorden de waarborgen tegen misbruik niet enkel in het belang van openbare orde en zedelijkheid, maar ook in dat van den Staat geregeld te worden, en moesten met de schrijvers, drukkers en uitgevers ook de verspreiders verantwoordelijk worden gesteld. Naar het oordeel van enkele leden was de vrijheid der drukpers een te moeijelijk en teeder onderwerp om bij koloniale verordening te worden geregeld, en moest het reglement de tusschenkomst des rijkswetgevers voorschrijven.

Tegen deze onderscheidene bedenkingen deed men nog gelden, dat het aan banden leggen der drukpers in Suriname ook daarom niet baten zou, omdat de geschriften, die men daar niet kon uitgeven, in het naburig Demerary gedrukt en van daar verspreid zouden worden. Op den duur kan onze kolonie in het thans behandeld opzigt niet bij de naburige volkplantingen achterstaan.

Nota van Wijzigingen.

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In den derden regel zijn de woorden: *uitgevers en drukkers* vervangen door: „uitgevers, drukkers en verspreiders."

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 6 (ongedateerd).

In het tweede lid wordt thans gelezen: *uitgevers*, *drukkers en verspreiders* in plaats van: „uitgevers en drukkers".

Tweede Ontwerp.

Suriname.

Niemand heeft voorafgaand verlof noodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren. De verantwoordelijkheid van schrijvers,

uitgevers, drukkers en verspreiders, en de waarborgen, in het belang der openbare orde en zedelijkheid tegen het misbruik van de vrijheid van drukpers te nemen, worden geregeld bij koloniale verordening.

Bepalingen, waardoor de toelating in de kolonie van in Nederland gedrukte stukken belemmerd wordt, behoeven bekrachtiging bij de wet.

Curaçao.

[Gelijk, behoudens dat het artikel uit drie alinea's bestaat en in de tweede alinea de komma achter „verspreiders" ontbreekt.]

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Eene vrije drukpers sticht nergens grooter nut dan in eene kolonie. Staan daartegen eigenaardige gevaren over, zij kunnen door repressive maatregelen beteugeld worden. De censuur paart onmagt aan een hatelijk karakter en strijdt te zeer met den geest der Nederlandsche begrippen van vrijheid, dan dat een voorstel tot hare invoering ooit van deze Regering zou kunnen uitgaan. Onder openbare orde is het belang van den Staat in in de eerste plaats begrepen.

De opmerking ten aanzien der verspreiders schijnt gegrond, zoodat het artikel in dien geest aangevuld is. Daarentegen zijn hier vooral de plaatselijke eischen en toestanden van zulk eenen overwegenden invloed, dat het vaststellen der noodige bepalingen veel beter aan de koloniale verordening wordt opgedragen dan aan 's Rijks wetgever.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Alin. 1. Niet alleen het bijgevoegde woord *verspreiders*, maar de geheele nomenclatuur van de hier verantwoordelijk gestelden wegens misbruik van de vrijheid van drukpers, vond bij enkelen bestrijding. Zij zouden het voldoende achten, zoo hier in het algemeen het repressief beginsel gehuldigd en aan de nadere zorg van den kolonialen wetgever de toepassing overgelaten wierd. Door bepalingen als deze loopt men ligt gevaar latere regeling 't zij te bemoeijelijken, 't zij te belemmeren.

De meeste leden waren intusschen van oordeel dat die aanwijzing niet wel kon gemist worden, zoo men althans den kolonialen wetgever geene te uitgebreide bevoegdheid toegekend wil zien. Inderdaad wordt dan ook bij dit artikel niet anders dan het beginsel gevestigd, maar zóó, dat de koloniale wetgever bij de toepassing aan bepaalde, vrij algemeen als noodzakelijk erkende regelen gebonden zij.

Alin. 2. Ook is gevraagd, of, nu in het eerste lid de *verspreiders* onder het bereik der strafwet gebragt zijn, hier niet omgekeerd tegen belemmering van *verspreiding* dient gewaakt te worden.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Alin. 2. De bepaling zou hare zuiver respressive strekking verloochenen, zoo zij de mogelijkheid van maatregelen tot belemmering der verspreiding van gedrukte stukken aangaf. Bovendien, wat wordt daaronder verstaan? Men kan bijv. beweren dat het zegelregt een maatregel is, die de verspreiding van dagbladen belemmert.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei 1865.

Suriname.

De heer **Meijer:** Ik wensch eene vraag tot den Minister van Kolonien te richten, met betrekking tot het tweede gedeelte van art. 8. Daar lees ik: „Bepalingen waardoor de toelating in de kolonie van *in Nederland* gedrukte stukken belemmerd wordt, behoeven bekrachtiging bij de wet." Ik wensch den Minister te vragen, of, en, zoo ja, welke redenen er bestaan om deze bepaling anders te formuleren dan geschied is in art. 110 van het Reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indie. Daarin is ook sprake van „*elders* dan in Nederland gedrukte stukken." Nu zou ik den Minister wenschen te vragen, of hij er bezwaar in heeft, hier te lezen: „Bepalingen, waardoor de toelating in de kolonie van in Nederland of van elders dan in Nederland gedrukte stukken belemmerd wordt, behoeven bekrachtiging bij de wet."

De heer **W. van Goldstein:** Bij de algemeene discussie is de klagt geuit, dat dit reglement in vele opzichten het kenmerk draagt van eene navolging te zijn van de Grondwet. Ik heb die klagt niet geuit; ik zou integendeel liever bij dit artikel de klagt uiten, dat art. 8 van de Grondwet niet letterlijk is afgeschreven. Mij dunkt, dat de zaak van de drukpers regeling behoeft bij de wet. Ik geloof dit om twee redenen: omdat het geen zaak is eenvoudig van huishoudelijk belang en ter waarborging van vrijheid der drukpers. Ik geloof, dat door de drukpers politiek gevaar kan gesticht worden, waardoor de band tusschen moederland en kolonie losgemaakt zou kunnen worden. Daartegen moeten waarborgen gegeven worden. Ten andere geloof ik, dat door allen zal worden erkend, dat vooral eene vrije, niet eene losbandige pers, uitnemende diensten in eene kolonie bewijst, omdat zij den waren staat van zaken doet kennen. Het is twijfelachtig, of de Koloniale Staten in Suriname evenveel prijs op eene vrije pers zullen stellen. Daarom neem ik de vrijheid voor te stellen dit artikel alzoo te lezen:

„Niemand heeft voorafgaand verlof noodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de regelen, bij de wet te stellen."

Het **amendement** van den heer **W. van Goltstein** wordt ondersteund door de heeren **van Zuylen van Nyevelt, Lycklama à Nyeholt, Wintgens, Begram** en **de Brauw.**

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* De Regering heeft gemeend niet woordelijk de bepaling omtrent de drukpers uit het Oost-Indische regeringsreglement te moeten overnemen, naar aanleiding van een schrijven van den Gouverneur van Suriname. Men wilde aan de Koloniale Staten overlaten te beslissen, of het noodig is om voor den aanvoer van drukwerken uit naburige kolonien bepalingen vast te stellen. Men wilde alleen bij het reglement verzekeren, dat de Nederlandsche wetgever zou worden gekend bij het vaststellen van bepalingen omtrent den aanvoer van drukwerken uit Nederland. Maar daartoe wil

ook de Regering de inmenging van den Nederlandschen wetgever bepalen, in verband met hetgeen verder in art. 8 staat, dat niemand voorafgaand verlof noodig heeft om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren. De Regering wenscht dus dat geen preventief stelsel worde ingevoerd, maar de zamenstelling der vereischte verordeningen over te laten aan de Koloniale Staten. Mij dunkt dat het weinig bewijs van vertrouwen zou geven in die Staten, wanneer men hun die taak ontnam. Ik geloof niet dat eenige kolonie of zelfs eene bezitting ooit getoond heeft zoo weinig over te hebben voor de vrijheid van drukpers als de geachte spreker uit Hoorn vreest. Ik neem dus aan dat men met gerustheid de zamenstelling dier verordeningen aan de Koloniale Staten kan toevertrouwen en dat er geen vrees voor beperking der vrijheid van drukpers behoeft te bestaan.

De heer **W. van Goltstein:** Mijnheer de President, ik stel het grootste vertrouwen in de Koloniale Staten, maar mij dunkt dat de aanwezigheid van verschillende belangen in die Staten, belangen die niet altijd tot medewerking maar dikwijls tot bestrijding van elkander zullen genegen zijn, de tusschenkomst van de wetgevende magt in het moederland noodzakelijk maakt, vooral omdat, gelijk ik er reeds op gewezen heb, de zaak van de drukpers niet is eene eigenlijk huishoudelijke zaak van de kolonie. Mij dunkt dat het in het belang der contrôle, welke door de publieke opinie op de handelingen van de Koloniale Staten behoort uitgeoefend te worden en die zoo gewenscht is in het belang van het liberale beginsel, wenschelijk is om het artikel te veranderen in den zin gelijk ik heb voorgesteld.

De heer **Geertsema:** Het komt mij voor, dat in de bepaling van art. 48, die zoo even door den Minister is herinnerd, een waarborg ligt dat ook dit onderwerp, later, zoo noodig, bij de wet kan worden geregeld. Neemt men daarentegen het voorgestelde amendement aan, dan zal in ieder geval de zaak van de verantwoordelijkheid ongeregeld zijn zoolang bij de wet daarin niet is voorzien. Nu meen ik dat juist in art. 8, dus juist in de voorgeschreven regeling van dit onderwerp bij koloniale verordening, een waarborg is gelegd, dat zoodra het in de kolonie noodig wordt bevonden, de zaak onverwijld bij verordening zal geregeld worden, altijd behoudens de bevoegdheid om dat onderwerp nader bij de wet te regelen, als waardoor overeenkomstig art. 48 de koloniale verordening zal ophouden van kracht te zijn. Het komt mij voor, dat door het voorgedragen amendement zonder noodzaak aan de kolonie eene bevoegdheid tot regeling van een waarlijk koloniaal belang zal worden ontnomen.

De heer **van Zuylen van Nyevelt:** Ik moet opkomen tegen het gevoelen van den geachten laatsten spreker. Als het waar is dat art. 48 aan de bepaling van art. 8 derogeert, en aan den wetgever de bevoegdheid geeft om de drukpersaangelegenheden later te regelen bij de wet, dan vloeit uit datzelfde artikel voort, dat die regeling ook zou kunnen geschieden bij Koninklijk besluit. Immers zegt art. 48 uitdrukkelijk: „De koloniale verordening, in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij een Koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur, vervalt op het oogenblik, dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken."

Het komt mij voor dat de strekking van dit artikel door den vorigen

geachten spreker niet juist is opgevat. Mijns inziens spreekt het alleen van die koloniale vorderingen, welke thans onderwerpen regelen welke volgens dit reglement uitdrukkelijk aan de wet of aan een Koninklijk besluit ter regeling zijn opgedragen; maar ik geloof niet dat het een regt geeft om alles, wat ook, bij Koninklijk besluit te bepalen. Het punt dat hier ter sprake wordt gebragt, staat in verband met de zoo even gevoerde discussie over art. 3, en met de vraag door den geachten spreker uit Deventer aan den Minister van Kolonien gedaan. De verschillende autoriteiten in dat artikel genoemd zullen ieder haren bepaalden afzonderlijken werkkring hebben, en daarbinnen moet ieder blijven; maar indien het waar is dat art. 48 aan een Koninklijk besluit het regt toekent om in te grijpen in anderer werkkring, zoo als deze in de overige bepalingen van dit reglement is beschreven, wat toch beduiden dan die overige bepalingen?

De heer **Geertsema**: Ik wensch den geachten afgevaardigde uit de hofstad te doen opmerken, dat het thans niet de vraag is, in hoe ver de opdragt vervat in art. 8, in verband met de bepaling van art. 48, zou kunnen leiden tot de conclusie dat dit onderwerp later niet meer bij Koninklijk besluit zou mogen geregeld worden. Het is alleen de vraag, of, niettegenstaande bij art. 8 aan eene koloniale verordening de regeling van de drukpers-aangelegenheden is opgedragen, nogtans de bevoegdheid zou te loor gaan om dat onderwerp te regelen bij de wet, met dat gevolg, dat daarin een waarborg zal worden gevonden tegen het gevaar, dat de voorsteller van het amendement vreest.

Zoo als het art. 8 nu is voorgesteld, zal het in mijne opvatting dit praktisch voordeel opleveren, dat, in afwachting van de regeling bij de wet, de zaak bij koloniale verordening zal kunnen worden geregeld; eene bevoegdheid die door de aanneming van het voorgesteld amendement wordt afgesneden.

De heer **van Zuylen van Nyevelt**: Ik kan mij nog niet vereenigen met het gevoelen van den geachten vorigen spreker. Ik geloof dat, zoo als art. 8 is geschreven, alleen eene koloniale verordening het onderwerp mag regelen. Het is welligt eene anticipatie op de discussie over art. 48, doch in verband met dit onderwerp en tot regt verstand van het punt in geschil is het onmogelijk thans dat artikel niet aan te roeren. Art. 48 heeft, zoo althans komt het mij voor, alleen ten doel te bepalen dat de thans bestaande koloniale verordening, in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij een Koninklijk besluit, vervalt op het oogenblik, dat zoodanige wet of zoodanig besluit in de kolonie begint te werken. Ik geloof echter niet dat dit artikel een vrijbrief inhoudt, om bij Koninklijk besluit alleen te regelen, zelfs datgene wat, krachtens dit reglement, en dus op grond van eene wet, aan andere autoriteiten is opgedragen.

De heer **van Beyma thoe Kingma**: Mijnheer de Voorzitter, naar aanleiding van het gesprokene, wensch ik ook mijn gevoelen te kennen te geven. Ik beschouw art. 8 als een grondwettig artikel voor de kolonie, waarbij de Rijkswetgever speciaal afstaat een deel van zijne magt ten opzichte van de voorziening in de vrijheid van de drukpers. Wanneer dit art. 8 wordt aangenomen, dan houd ik het er voor, dat aan den kolonialen wetgever is opgedragen om te voorzien in eene verordening omtrent de verantwoordelijkheid van schrijvers, drukkers en

verspreiders van geschriften, en waarborgen te geven te dien opzigte voor de openbare orde. Art. 48 komt mij ook voor met den laatsten spreker op dit geval niet toepasselijk te zijn.

In art. 8 wordt door den algemeenen wetgever eene speciale opdragt aan den kolonialen wetgever gedaan ten opzigte van de vrijheid van drukpers. En zal men niet alleen te beoordeelen hebben regeringsdaden, zoowel hier te lande als in de kolonien, dan geloof ik dat dit onderwerp behoort te blijven bij den algemeenen wetgever. Zoolang althans als ik beschouw dat de kolonien, zoowel in de West- als in de Oost-Indien, een deel van het moederland uitmaken, zoolang, geloof ik, zal dit onderwerp moeten beschouwd worden als te omvatten het geheel en te behooren bij den algemeenen wetgever.

De heer **Dullert:** Het geschil tusschen den geachten afgevaardigde uit 's Gravenhage en den geachten afgevaardigde uit Groningen gevoerd, heeft betrekking tot de juiste beteekenis van art. 48 van dit wetsontwerp. Mij dunkt evenwel, dat de zaak in geschil volkomen helder en duidelijk is en dat daarover alleen verschil van gevoelen kan ontstaan, wanneer men zich niet voor oogen stelt hetgeen reeds overal in onze wetgeving daaromtrent regel is en hetgeen op de Grondwet berust. Art. 48 luidt:

„De koloniale verordening, in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij een Koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur, vervalt op het oogenblik, dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken."

Naar mijne overtuiging moet dat artikel worden opgevat in den zin als door den geachten afgevaardigde uit 's Gravenhage is gedaan. Ook een Koninklijk besluit zal deze zaak kunnen regelen en dat steunt niet op dit artikel, maar op art. 59 der Grondwet, dat zegt: „De Koning heeft het opperbestuur der kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen.

„De reglementen op het beleid der regering aldaar worden door de wet vastgesteld.

„Het muntstelsel wordt door de wet geregeld.

„Andere onderwerpen, deze kolonien en bezittingen betreffende, worden door de wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan."

In den regel dus en wanneer niet bepaald is bij de wet dat op eenige andere wijze in het beheer der kolonien in deze zaak voorzien zal worden, berust die magt bij den Koning. Dit wetsontwerp draagt het op aan de Koloniale Staten met eene reserve in de laatste alinea. En nu komt art. 48, en zegt wanneer dit onderwerp, hoewel bij koloniale verordening geregeld, later geregeld wordt bij Koninklijk besluit, bij de wet of welke andere wijze ook, door een gezag te boven gaande de bevoegdheid van de Koloniale Staten, dan vervalt het. En dat is niet vreemd in onze wetgeving.

Ik wijs eenvoudig op art. 142 van de provinciale wet, dat luidt: „De bepalingen dier reglementen en verordeningen [de verordeningen van de Staten] houden van regtswege op te gelden, zoodra omtrent het daarin geregelde onderwerp door eene wet of een algemeenen maatregel van inwendig bestuur voorschriften worden gegeven." Ik wijs bovendien op art. 151 van de gemeentewet, luidende: „De bepalingen van plaatselijke verordeningen, in wier onderwerp door eene wet, eenen algemeenen

maatregel van inwendig bestuur of eene provinciale verordening wordt voorzien, houden van regtswege op te gelden."

Die bepalingen zijn volkomen gelijkluidend met die van art. 48 van dit wetsontwerp.

Ik meen dus dat in dezen geen verwarring mogelijk kan zijn, wanneer men zich maar voorstelt wat in onze wetgeving tot dusverre altijd is in acht genomen. De moeijelijkheid om de zaak duidelijk te regelen is voor onze wetten gelegen in de beteekenis van de woorden: *algemeene maatregel van inwendig bestuur*. De bepaling daarvan is moeijelijk. Maar dat vervalt grootendeels, zoodra het de kolonien raakt, omdat art. 59 der Grondwet het opperbestuur over de kolonien aan den Koning opdraagt, tot dat door de wet op andere wijze daarin voorzien zal zijn. Wanneer men deze uitlegging aanneemt, Mijnheer de Voorzitter, dan meen ik dat alle redenen voor het amendement, door den geachten afgevaardigde uit Hoorn voorgesteld, vervalt. Dat amendement steunt toch op het denkbeeld, dat dat besluit door de Koloniale Staten te nemen, zou zijn een besluit waarin bepalingen kunnen voorkomen, die nadeelig zouden kunnen werken, de vrijheid van drukpers belemmeren en die eene ongunstige verhouding tegenover het moederland zouden te weeg brengen, zonder dat het mogelijk zou zijn daarin herstel aan te brengen. Dat alles vervalt. Vooreerst, het besluit zou niet in werking kunnen komen zonder de Koninklijke goedkeuring. Maar ook al ware die nu eens ten onrechte verleend en de zaak werkte verkeerd, dan nog zou zij, volgens art. 48, op nieuw kunnen geregeld worden, en dan zou men in dat uiterste geval doen wat de geachte voorsteller tot regel wil aannemen.

Ik geloof dat wij hier te doen hebben met een van de groote beginselen van dit wets-ontwerp, dat wij zooveel mogelijk de regeling van hetgeen de huishouding der kolonie betreft aan haar moeten overlaten, en dat wij ons van hier daarin niet direct moeten mengen, maar eerst dan, wanneer werkelijk verwarring heerscht of verkeerde maatregelen genomen zijn.

Ik geloof dat wij dat beginsel streng moeten handhaven, daar wij anders met onze wetgeving in de kolonien zeer zeker in de war zullen geraken. Ik meen tot aanbeveling van dit beweren nog te mogen wijzen op het regeringsreglement van Nederlandsch Oost-Indie; daarbij heeft men zich onthouden van de beslissing; maar al is eene zaak bij Koninklijk besluit geregeld dan kan men toch zoo noodig daarop bij de wet terugkomen; hier doet men dat ook, maar draagt bepaalde punten aan de Koloniale Staten op, en eerst wanneer blijkt dat de verordeningen, door hen gemaakt, niet goed zijn, en dat zij niet in staat zijn die goed te maken, eerst dan zal de Rijkswetgever optreden. Dat is de regel die in dezen behoort te worden gevolgd.

De heer **W. van Goltstein**: Het verschil, dat er bestaan heeft tusschen de heeren Geertsema en van Zuylen van Nyevelt omtrent de opvatting van art. 48, geeft mij aanleiding te vragen met welke uitlegging de Minister zich vereenigt?

Wanneer hij in die, welke de heer Dullert heeft gegeven, deelt, dan is er geen bezwaar om de zaak te laten gelijk die is, en zou ik mijn amendement kunnen intrekken. Ik zou dus de zienswijze der Regeering daaromtrent wenschen te kennen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien:* Ik heb de

zienswijze der Regering reeds te kennen gegeven in mijn antwoord aan den heer van Delden bij de discussie over art. 3.

De heer **Schimmelpenninck:** Ik begrijp de bezwaren, die door den heer W. van Goltstein tegen dit artikel zijn aangevoerd, zeer goed; maar, daargelaten art. 48, vraag ik, of niet de door hem te regt verlangde waarborg wordt gegeven door de bepalingen van art. 49, dat de Gouverneur elke koloniale verordening, door hem vastgesteld, onverwijld aan den Koning zenden moet, terwijl de Koning die dan, na den Raad van State gehoord te hebben, kan vernietigen, wanneer die verordening in strijd is met het algemeen belang van het Rijk of van de kolonie. In die bepaling vind ik de zekerheid, dat geen misbruik zal kunnen worden gemaakt van de magt der Koloniale Staten ten nadeele der ook door mij in dezen zeer gewaardeerde vrijheid van drukpers. Het is daarom dat ik, ofschoon mij overigens vereenigende met de bedoeling van den geachten voorsteller van het amendement, mijne stem daaraan zal moeten onthouden.

De heer **W. van Goltstein:** Ik zal mijn **amendement intrekken** na hetgeen de heer Schimmelpenninck heeft gezegd, en daar mij verzekerd wordt dat de zienswijze der Regeering overeenkomt met het door den afgevaardigde uit Zutphen gesprokene.

De **Voorzitter:** Het amendement, voorgesteld door den heer W. van Goldstein, ingetrokken zijnde, maakt geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 8 wordt onveranderd zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei 1865.

Curaçao.

Art. 8 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 9.

Ieder heeft het regt verzoekschriften in te dienen bij de bevoegde magt zoowel in Nederland als in de kolonie.

Verzoekschriften moeten persoonlijk en mogen niet uit naam van meer worden onderteekend, tenzij dit geschiede door of van wege ligchamen, wettig zamen-

gesteld of erkend, en in dit laatste geval niet anders dan over onderwerpen tot hunnen bepaalden werkkring behoorende.

Echter mogen personen, die niet schrijven kunnen, verzoekschriften indienen door tusschenkomst van zoodanige ambtenaren, als hiertoe bij koloniale verordening zijn bevoegd verklaard.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens dat voor Suriname in het tweede lid achter „en" en achter „geval" eene komma voorkomt, alsmede dat voor Curaçao in het derde lid achter „ambtenaren" de komma in het eerste ontwerp ontbreekt. In het tweede ontwerp is zij bijgevoegd.

Advies Raad van State.

Met de weglating van het woord: *ingezeten*, in art. 9 der Grondwet voorkomende, zoodat hier aan *ieder* het regt van petitie wordt toegekend, vereenigt de Raad zich ten volle.

Art. 104 van het ontwerp [1]) is echter niet in overeenstemming met art. 9. Even als in art. 112 van het Regerings-reglement voor Nederlandsch-Indie zal overigens ook hier achter de woorden, *de bevoegde magt* kunnen worden bijgevoegd de woorden: *zoowel in Nederland als in de kolonie.*

Hij moet zich echter verklaren tegen de bepaling van de 3e alinea, dat personen, die niet schrijven kunnen, de tusschenkomst van daartoe aan te wijzen ambtenaren zullen moeten bezigen. Het komt voor dat de vrijheid van petitie hierdoor te zeer beperkt wordt, en dat de bepaling zelfs tot misbruik zal kunnen aanleiding geven; de noodzakelijkheid daarvan is ook in het geheel niet toegelicht.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Daar men geen verzoekschriften door gemagtigden mag indienen, wordt voor eene bevolking, die geenszins algemeen de kunst van lezen en schrijven verstaat, een verlof, als in de laatste zinsnede van dit artikel vervat is, noodig. Er bestaan trouwens reeds dergelijke bepalingen. [Zie de publicatie van den 26sten Augustus 1828 (*Gouvernementsblad van Suriname* no. 8).]

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 9 wordt zonder beraadslaging en hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) Zij onderzoeken de verzoekschriften door ingezetenen der kolonie . . . . aan hen gerigt.

ARTIKEL 10.

Suriname.

De uitoefening van het regt van vereeniging en vergadering kan, [1]) in het belang der openbare orde, zedelijkheid of gezondheid, aan regeling en beperking bij koloniale verordening onderworpen worden.

Curaçao.

De uitoefening van het regt van vereeniging of vergadering kan, in het belang der openbare orde, zedelijkheid of gezondheid, aan regeling en beperking bij koloniale verordening of bij plaatselijke keur onderworpen worden.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname het ontbreken der komma achter „kan" en voor Curaçao het vervangen van „en" tusschen „vereeniging" en „vergadering" in het eerste ontwerp door „of" in het tweede.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Men zal wel niet behoeven te herinneren de *does-* of *baljaar*-partijen en de in Suriname voorkomende besmettelijke ziekten, om de vermelding der *openbare zedelijkheid en gezondheid* in dit artikel op te helderen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Men treft hier een dier voorbeelden aan, waarvan vroeger werd gewaagd, dat een artikel der Grondwet aanmerkelijk gewijzigd in het regeringsreglement wordt opgenomen. De verandering was, naar veler oordeel, geene verbetering. Art. 10 der Grondwet schrijft de regeling en beperking der uitoefening van het regt van vereeniging en vergadering gebiedend voor. Hier is die regeling en beperking facultatief. Juist met het oog op de bacchanalien, waarvan de Memorie van Toelichting gewaagt, is het verpligtend maken van wettelijke regeling en beperking noodzakelijk. Intusschen deed men opmerken, dat het tegenwoordig artikel, met art. 10 der Grondwet vergeleken, in zoover eene minder ruime en minder vrijgevige strekking heeft, als daarin geene regtstreeksche erkenning van het regt van vereeniging en vergadering op den voorgrond wordt gesteld.

Tweede Memorie van Toelichting.

De erkenning van het regt van vereeniging en vergadering, in art. 10 der Grondwet op den voorgrond gesteld, had eene historische reden, die

---

[1]) De herkomst van deze komma blijkt niet uit de stukken.

hier vervalt. Waarin een gebiedend voorschrift praktisch van de voorgestelde bepaling zou verschillen, valt moeijelijk in te zien, omdat de tijd, waarop de verordening gemaakt zal worden, toch aan de wijsheid der Staten moet worden overgelaten en dezen van de hun gegeven magt gebruik zullen maken zoodra hun pligt het gebiedt.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 10 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

TWEEDE HOOFDSTUK.

VAN DEN GOUVERNEUR.

EERSTE AFDEELING.

Van zijne benoeming en ontslag en van zijne verantwoordelijkheid.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Curaçao:

Van den gouverneur. [1])

ARTIKEL 11.

De gouverneur wordt door den Koning benoemd en ontslagen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

In de Memorie van Toelichting staat aangehaald art. 1 (Regeringsreglement voor Nederlandsch-Indie); moet zijn artikel 2.

---

[1]) Eerst bij de beraadslaging over Hoofdstuk II Ontwerp-regeeringsreglement van Curaçao werd Gouverneur in het opschrift gelezen met eene kapitale G. Uit de Bijlagen blijkt van geen wijziging.

Eerste Memorie van Toelichting

(mede voor art. 12).

Suriname.

Vergelijk art. 1 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indie.

Het bepaalde in art. 7 behoeft niet herhaald, daar al de daar genoemden tot alle ambten benoembaar zijn, als niet het tegendeel wordt uitgedrukt.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 11 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 12.

Hij moet den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

In verband met art. 7 acht de Raad het vooral noodig dat art. 12 uitdrukke, dat de Gouverneur een Nederlander behoort te zijn. Zie ook art. 2 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch-Indie.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 11.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 12 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 13.

Suriname.

Hij legt in handen des Konings of van de autoriteit of den persoon, door den Koning hiertoe aangewezen, den eed (verklaring of belofte) af:

„Ik zweer (verklaar), [1]) dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of wat voorwendsel ook, tot het verkrijgen mijner benoeming tot gouverneur aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

„Ik zweer (beloof), [1]) dat ik om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en aan de Grondwet; dat ik de welvaart van de kolonie naar mijn vermogen bevorderen zal; dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname steeds zal onderhouden en doen onderhouden, en dat ik mij in alles zal gedragen zoo als een braaf en eerlijk gouverneur betaamt. Zoo waarlijk helpe mij God almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik".)

Curaçao.

Hij legt in handen des Konings, of van de autoriteit of den persoon door den Koning hiertoe aangewezen, den eed (verklaring of belofte) af:

„Ik zweer (verklaar), dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of voorwendsel ook, tot het verkrijgen mijner benoeming tot gouverneur, aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

„Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en aan de Grondwet; dat ik de welvaart van de kolonie naar mijn vermogen bevorderen zal; dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Curaçao steeds zal onderhouden en doen onderhouden, en dat ik mij in alles zal gedragen, zoo als een braaf en eerlijk gouverneur betaamt. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik.")

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet,

behoudens:

Eerste en Tweede Ontwerp (Suriname), waar in de 1e en 2e alinea, 1e regel, van het formulier achter „verklaar" resp. „beloof" de komma ontbreekt en

Eerste Ontwerp (Curaçao), waar in de 3e alinea, 4e regel, van het formulier, stond: zal onderhouden doen onderhouden.

Advies Raad van State.

Artikel 13 en 14. In het belang der waardigheid van den Gouverneur komt het wenschelijk voor, dat niet iedere, zelfs ambtelooze persoon, maar alleen eene autoriteit kan worden aangewezen, om hem den eed af te nemen.

Het formulier van den eed door den Gouverneur, in het stelsel der Regering een Nederlandsch Staatsambtenaar, af te leggen, zou ook de woorden: „*getrouwheid aan de Grondwet*" behooren te bevatten evenals in art. 5 van het Oost-Indisch Regeringsreglement. [1])

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 5 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie en art. 9 der wet van den 21sten December 1861 (*Staatsblad* n°. 129), houdende regeling der zamenstelling en bevoegdheid van den Raad van State.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Naar sommiger oordeel ware het wenschelijk, dat de tekst van dezen eed gelijkluidend ware met dien van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie. (Art. 5 van het Oost-Indisch regeringsreglement.) De zuiveringseed moge taalkundig juister zijn, hij wijkt af van het formulier van art. 83 der Grondwet. Hier wordt alleen trouw, niet tevens, als in art. 5 van het Oost-Indisch regeringsreglement, gehoorzaamheid aan den Koning gezworen.

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp van wet ontbraken de woorden „*en aan de Grondwet*".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De tekst van den zuiveringseed werd ontleend aan art. 9 der wet houdende regeling der zamenstelling en de bevoegdheid van den Raad van State, waarin het formulier van art. 83 der Grondwet het eerst verbeterd werd.

De verpligting tot gehoorzaamheid aan den Koning volgt uit de woorden van den eed, zoo als de vergelijking met art. 21 boven allen twijfel verheft.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei 1865.

Suriname.

De heer **van Lynden:** De eed, door den Gouverneur af te leggen, verschilt eenigzins van dien, bij het Reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indie voor den Gouverneur-Generaal vastgesteld, en ook van het formulier dat in de Grondwet en de meeste onzer wetten voorkomt. Het zou mij aangenaam zijn te mogen vernemen, welke de reden van die verandering is. In alle wetten zijn de eedsformulieren bijna gelijk; ook in de Grondwet wordt voor de leden van de Staten-Generaal de eed op deze wijze voorgeschreven: „Ik zweer dat ik, om tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal te worden benoemd, directelijk of indirectelijk, aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal." Hier staat: „Ik zweer (verklaar) dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of wat voorwendsel ook, tot het verkrijgen mijner benoeming tot Gouverneur aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven." Er zijn uitgevallen de woorden: „beloven of geven zal." Zij zijn mogelijk vergeten, maar ik zou gaarne daaromtrent nader worden ingelicht.

Zoo staat ook in het 3de lid een woord dat overbodig schijnt, en vooral in eedsformulieren moet men alle overbodige woorden vermijden. Er staat: „dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname *steeds* zal onderhouden en doen onderhouden". Dat woord *steeds* komt niet voor in de andere eedsformulieren, ook niet in die voor Nederlandsch Indie. Het spreekt van zelf dat de Gouverneur het reglement *steeds* zal moeten onderhouden, maar de uitdrukking is overbodig en alzoo schadelijk, tenzij de Regering er welligt eenige goede reden voor hebbe.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*: De Regering heeft gemeend hier te moeten volgen het eedsformulier, laatstelijk door de wetgevende magt in Nederland vastgesteld en wel bij de wet van 22 December 1861 op den Raad van State. Na discussie is hier toen gebleken, dat men dit formulier voor beter en doelmatiger hield. Dit is ook reeds in de Memorie van Toelichting opgegeven.

Het woordje *steeds* kan geen kwaad. Kan het geen goed, het is toch niet overbodig, en van mijn kant bestaat geen reden om de weglating van dat woord voor te stellen.

De heer **Godefroi:** Ik wenschte nog een enkel woord te voegen bij

hetgeen de Minister gezegd heeft. De eerste afwijking van het eedsformulier der Grondwet heeft plaats gehad bij de nieuwe wet op de regterlijke organisatie. Het motief was, dat het geen zin heeft, te zweren, *nadat men reeds benoemd is*, dat men niets zal beloven *ter verkrijging* eener benoeming, die reeds verkregen is. Het is waar, in het grondwettelijk eedsformulier staat het zoo voorgeschreven. Maar, met allen eerbied voor de Grondwet, moet ik zeggen dat haar eedsformulier op dit punt is volkomen onjuist. Die afwijking van de Grondwet heeft later, zoo als de Minister herinnerde, op nieuw plaats gehad bij de wet op de organisatie van den Raad van State, en er bestaat allezins reden om het verbeterde formulier te behouden.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 13 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 14.

Indien de benoeming van den gouverneur vervat is in een geheim en verzegeld stuk, behelst dit stuk tevens de aanwijzing van de autoriteit of den persoon, in wier of in wiens handen de benoemde den voorgeschreven ambtseed moet afleggen.

Zoodanig stuk wordt geopend in eene vergadering van den Raad van Bestuur.

Het wordt, na door al de aanwezige leden te zijn gewaarmerkt, in het archief van den raad nedergelegd.

Advies Raad van State.

Opgenomen onder artikel 13.

Eerste Memorie van Toelichting.

(mede voor art. 15).

Suriname.

Vergelijk artt. 9 en 10 van het ontwerp van 1855. [1])

---

[1]) Deze artikelen luidden: art. 9. Wanneer de benoeming van eenen opvolger is vervat in een geheim en verzegeld stuk, wordt dit niet anders geopend, dan in eene vergadering van den Adviserenden Raad, daartoe bijeengeroepen door het oudste lid in benoeming.

art. 10. In de gevallen, bij de twee voorgaande artikelen bedoeld, belegt de optredende Gouverneur eene vereenigde vergadering van den Adviserenden en van den Kolonialen Raad, ten einde in deze vergadering den voorgeschreven ambtseed af te leggen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 14 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER

op 29 Mei 1865.

Opgenomen onder artikel 15.

ARTIKEL 15.

Suriname.

De gouverneur aanvaardt het bestuur door overlegging in eene plegtige zitting der Koloniale Staten van een afschrift zijner akte [1]) van benoeming en van het proces-verbaal zijner eedsaflegging, en brengt zijne aanvaarding van het bestuur bij proclamatie ter kennisse der ingezetenen.

Curaçao.

De gouverneur aanvaardt het bestuur door overlegging in eene plegtige zitting van den Kolonialen Raad van een afschrift zijner akte [1]) van benoeming en van het proces-verbaal zijner eedsaflegging, en brengt zijne aanvaarding van het bestuur bij proclamatie ter kennisse der ingezetenen.

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

De gouverneur aanvaardt de regering door overlegging in eene plegtige zitting der Koloniale Staten van een afschrift zijner acte van benoeming en van het proces-verbaal zijner eedsaflegging, en brengt zijne aanvaarding der regering bij proclamatie ter kennisse der ingezetenen.

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „acte" in de ontwerpen werd „a*k*te" in de wet.

Curaçao.

De gouverneur aanvaardt de Regering door overlegging in eene plegtige zitting van den Kolonialen Raad van een afschrift zijner acte van benoeming en van het proces-verbaal zijner eedsaflegging, en brengt zijne aanvaarding der regering bij proclamatie ter kennisse der ingezetenen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder art. 14.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Enkele leden achtten het minder juist, dat hier de gouverneur werd voorgesteld als de kolonie te *regeren.* Hij regeert niet, maar bestuurt. De aanmerking is ook op de artt. 17 en 29 van toepassing. Andere leden meenden, dat de betrekking des gouverneurs, vooral ook tegenover de Staten, beter door het woord *regeren*, dan door het woord *besturen* werd aangeduid. Hij vertegenwoordigt tegenover die Staten de Regering.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Uitvoerende magt en bestuur kunnen ook toekomen aan den eersten magistraat eener republiek. De gouverneur echter is meer. Hij is als vertegenwoordiger des Konings het hoofd der regering. Hem op dat hooge standpunt en daardoor het monarchaal beginsel te handhaven, strookt kennenlijk met den geest der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei 1865.

Suriname.

Beraadslaging over art. 15, luidende:

„De Gouverneur aanvaardt de regering door overlegging in eene plegtige zitting der Koloniale Staten van een afschrift zijner acte van benoeming en van het proces-verbaal zijner eedsaflegging, en brengt zijne aanvaarding der regering bij proclamatie ter kennisse der ingezetenen."

De heer **Schimmelpenninck:** In het Voorloopig Verslag van 9 Julij van het vorige jaar komt eene bedenking voor tegen het gebruik van het woord *„regering"*, in dit art. 15. Op pag. 9 is daaromtrent eene opmerking gemaakt, die mij voorkomt op bladz. 5 van de tweede Memorie van Toelichting niet op voldoende gronden te zijn wederlegd. De Regering zegt daar: „Uitvoerende magt en bestuur kunnen ook toekomen aan den eersten magistraat eener republiek. De Gouverneur echter is meer. Hij is als vertegenwoordiger des Konings het hoofd der regering. Hem op dat hooge standpunt en daardoor het monarchaal

beginsel te handhaven, strookt kennelijk met den geest der Grondwet."
Ik ben het volkomen eens met den Minister, dat het wenschelijk is het monarchaal beginsel, overeenstemmende met den geest der Grondwet, overal te handhaven, waar daarvan sprake kan zijn. Maar ik betwijfel, of op de voorgestelde wijze dit doel bereikt wordt. Ik laat daar het gezegde, dat een Gouverneur meer is dan de president van eene republiek; of bijv. een Gouverneur van Suriname of Curaçao boven den President van de Unie moet geacht worden te staan. Maar wat het tweede argument der Regering betreft, geloof ik niet, dat het woord regering, in dien zin, zoo als het gebruikt wordt in dit artikel, het monarchaal beginsel handhaaft in den geest van de Grondwet. Het komt mij voor, dat men geen hoog denkbeeld van het monarchaal beginsel in den geest van de Grondwet op die wijze aan den dag legt. Hier wordt toch de monarchale regering voorgesteld als of de regering van eenen vorst gelijkstond met het bestuur of bewind van eenen lasthebber van den vorst. Dat kan niet gaan; in dien zin herinner ik mij niet, dat van dat woord regering ooit gebruik gemaakt is. Ik weet wel dat men het woord regering ook gebruikt in eenen anderen zin, wanneer men bijvoorbeeld spreekt van de Regering des Konings, om Zijne ministers aan te duiden; in dien zin kan men ook spreken van eene Regering des Konings in de kolonien, om den Gouverneur met de daar gestelde magten aan te duiden. Maar sprekende van eenen ambtenaar als lasthebber, of van eenen regent zelfs die voor en namens den Souverein met de regeringsmagt bekleed is, heeft het geene goede beteekenis, van hunne regering te spreken. Ik geloof zelfs niet, dat dit zonder miskenning van het monarchaal beginsel mag of kan plaats hebben. Zoo zal men toch nooit spreken van iets dat plaats heeft gehad in Indie onder de regering van graaf Van den Bosch, van den heer Merkus of van den heer Pahud; neen, men zal zeggen, dat het cultuurstelsel onder de regering van Koning Willem I door den generaal van den Bosch is ingevoerd; dat de heer Merkus het bewind voerde onder de regering van Koning Willem II en dat onder de regering van Koning Willem III het drukpersreglement door den heer Pahud in werking is gebragt. Ik ga verder en vraag: zal men ooit op het denkbeeld komen te zeggen, dat iets is gebeurd onder de regering van eenen regent? Men spreekt niet van de regering van den hertog van Orleans in Frankrijk, maar van de regering van Lodewijk XV; men zal niet gewagen van de regering van den prins van Wales in Engeland, maar van die van George III; de hertog van Orleans toch en de prins van Wales *voerden niet* namens hunnen Koning *den schepter*, maar zij *voerden de teugels van het bewind*; dat is het criterium en het verschil.

Maar, Mijnheer de Voorzitter, in den naam zelf van den Gouverneur ligt ook de tegenspraak. Hij is de persoon die bestuurt en wanneer men dus van zekeren Koning heeft gezegdt: *le Roi règne mais ne gouverne pas*, zoo kan men ook met meer regt zeggen *le Gouverneur gouverne mais ne règne pas.* De Gouverneur is in mijn oog de persoon, die de *regeringsmagt*, hem door den Koning opgedragen, uitoefent, maar hij doet dit *onder de regering van zijn vorst.* Daarin ligt het onderscheid. De Koning of vorst *alleen* regeert. De plaatsvervanger, de gedelegeerde, kan die regeringsmagt uitoefenen, maar *regeren* kan *hij niet.*

Ik heb dit weinige willen zeggen, ten einde aan te duiden waarom ik vermeen dat het beter zou zijn om hier het woord *regering* door een ander, bijv. bewind of bestuur te vervangen. Ik geloof dat men dit

doende het monarchaal beginsel beter zal handhaven dan hier, niettegenstaande de bedoeling der Regering is gedaan. Ik geloof dat wij door aanneming van de hier door den Minister voorgestelde redactie, het monarchaal beginsel veeleer zullen verlagen dan verhoogen. De Regering heeft dit niet gewild en ik vertrouw daarom dat zij er geen bezwaar in zien zal om het woord *regering* door een ander, hetzij door het woord *bewind* of door *bestuur* te vervangen.

De heer **van Heukelom**: Ik acht het monarchaal beginsel door deze uitdrukking in geenen deele in gevaar. Ik zal slechts weinig woorden behoeven te zeggen om dit aan te toonen. Vooreerst is het antwoord door de Regering op de aanmerking in het Voorloopig Verslag mijns inziens volkomen juist. Ik behoef dit antwoord niet te herhalen. Maar bovendien beroep ik mij eenvoudig op de Grondwet. In art. 59 der Grondwet zal het geachte lid uit Leiden de regtvaardiging vinden van de hier gebezigde uitdrukking. „De reglementen op het beleid der Regering aldaar [dat wil zeggen: in de kolonien] worden door de wet vastgesteld.” Derhalve in de kolonien wordt geregeerd. Er wordt geregeerd in naam des Konings. De uitdrukking van art. 59 der Grondwet vindt men terug in art. 1 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie, waar men leest: „De regering der kolonien en bezittingen van het rijk in Azie wordt in naam des Konings uitgeoefend door eenen Gouverneur-Generaal.” Ten allen tijde heeft men gesproken van de regering in Indie, gewoonlijk zelfs van de Hooge Regering, niet alleen in den tijd der Compagnie, maar ook in het begin dezer eeuw, toen de bezittingen weder onder ons gezag waren teruggekeerd. Men sprak toen ook van de Hooge Indische Regering. Ik zie dus niet alleen geen bezwaar in deze uitdrukking, maar ik meen ook dat de gekozen uitdrukking volkomen in harmonie is met het beginsel, uitgedrukt in de Grondwet en verder toegepast in de wet houdende vaststelling van het Reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indie.

De heer **Schimmelpenninck**: De bewoordingen der Grondwet zijn aan mijne aandacht niet ontgaan, evenmin als die van het regeringsreglement en als de woorden die wij aan het hoofd van dit wets-ontwerp lezen. Ook daar staat: Vaststelling van het Reglement op het beleid der *regering* in de kolonie Suriname. In art. 2 lees ik en heb ik met opmerkzaamheid gelezen, dat allen, die zich in de kolonie bevinden, eerbied en gehoorzaamheid verschuldigd zijn aan de *regering*.

Maar ik heb geen het minste bezwaar tegen die woorden, evenmin als ik zelf ooit geaarzeld heb met het woord „regering” de Regering, de Ministers des Konings aan te duiden. Juist het onderscheid van het gebruik van dat woord heeft hier de geachte vorige spreker voorbijgezien. Wanneer men dat woord gebruikt van de Regering des Konings, van de Regering in Nederlandsch Indie, dan is er sprake van de Koninklijke Regering; alsdan duidt men den persoon of het ligchaam aan door wien de regering wordt uitgeoefend, maar daarom kan men niet zeggen dat die persoon of dat ligchaam uit zich zelf regeert: *il ne règne pas*; hij *oefent de regering uit*, maar *regeert* daarom *niet*.

Ik geloof dat men vreemd zou opzien en ook de Minister zelf dit zoude wraken, zoo ik hier wilde gaan spreken van de regering van den Minister van de Putte of van de regering des heeren Thorbecke; en niemand daarentegen zou het in de gedachte komen er iets onbetamelijks of onjuist in te vinden die beide vertegenwoordigers des Konings aan te

duiden als: *de Regering*; wil men dit wel onderscheiden, dan zal men meer hechten aan mijn bezwaar, ook in het belang der handhaving van het monarchaal beginsel, en men zal hier niet spreken van *de regering* van een gouverneur.

In het reglement komen vele bepalingen voor waaruit het onderscheid tusschen de Regering van den Koning en het bewind van den Gouverneur blijkt. In art. 11 heeft de Koning zich de benoeming en het ontslag van den Gouverneur voorbehouden; bij art. 16 de ontheffing zijner waardigheid; art. 17 spreekt van zijn verlof; artt. 18 en 19 van de vrijstelling van beperkende bepalingen; art. 34 van de vereischte goedkeuring des Konings tot het aangaan van overeenkomsten met vreemde vorsten; en vooral wijs ik op art. 49, waar het de vernietiging geldt van koloniale verordeningen, waarvan reeds gisteren gewaagd is. Uit alle deze artikelen blijkt het regiment des Konings.

Wij moeten inderdaad dat onderscheid niet uit het oog verliezen. Schijnbaar is het eene zaak van weinig gewigt, maar ik hecht er aan dat hier met bescheidenheid gebruik worde gemaakt van het woord *regering*, en men de beteekenis van dat woord, d. i. uitoefening van de Koninklijke magt *door den Vorst zelf*, niet doe ontaarden en verlagen.

De heer **van Heukelom**: Het bevreemdt mij zeer dat de geachte vorige spreker, die zoo naauwgezet is op onderscheiding, niet onderscheidt de betrekking van den Gouverneur of die van den Gouverneur-Generaal met die van den Minister. Hij stelt die betrekkingen eenvoudig gelijk, en nu zal ik de Vergadering niet lang ophouden met uiteen te zetten het onderscheid tusschen die betrekkingen, want ieder gevoelt en weet het. De Gouverneur-Generaal in Oost-Indie en de Gouverneur in de West regeren wel degelijk, daarvan is geen quaestie; zij regeren namens den Koning en als Zijne vertegenwoordigers. Wanneer de geachte spreker eens gelieft in te zien het regeringsreglement van Oost-Indie het 2[de] hoofdstuk, dan zal hij zien waarin de bevoegdheid en de pligten van den Gouverneur-Generaal bestaan, die wel degelijk tot het begrip van regeren te brengen zijn. Een geheel andere zaak is het hier, waar de Minister niet regeert, maar de Koning onder verantwoordelijkheid der Ministers, ten einde de verantwoordelijkheid des Konings weg te nemen.

In onze overzeesche bezittingen is de toestand geheel anders, en volkomen juist is ook uitgedrukt in art. 29 van dit reglement, dat de Gouverneur regeert als vertegenwoordiger des Konings. Mij dunkt daar is niets tegen te zeggen.

De heer **Rochussen**: Ik zou ook meenen dat het woord *regeren* hier ook wel wat overdreven is. De regering van de kolonie bestaat in den Gouverneur gezamenlijk met die ligchamen of raden, die hun toegevoegd zijn, maar ik geloof niet dat de benaming *regering* op den persoon van den Gouverneur alleen van toepassing is. Ik acht het daarom voegzamer om, als het den Gouverneur alleen geldt, te spreken van zijn bestuur. Ik heb dat in vroegere betrekkingen altijd volgehouden, er nimmer van de *regering*, maar altijd van het *bestuur* van den Gouverneur-Generaal gesproken. Tot appui van deze meening herinner ik ook nog aan de Vergadering, dat de Grondwet spreekt van het opperbestuur der kolonie, en dus veronderstelt een bestuur en een bestuurder van de kolonie. Nu hecht ik er, wat mij zelven betreft, zooveel niet aan, maar ik vind dat het voegzamer en ook juister is, te zeggen: de Gouverneur aanvaardt

het bestuur. Ik zou dus wel overhellen tot de meening van den geachten afgevaardigde uit Leiden.

De heer **Schimmelpenninck**, voor de derde maal het woord bekomen hebbende, zegt: Mijnheer de Voorzitter, ik moet erkennen, dat door hetgeen de laatste geachte spreker heeft gezegd ik nog meer overtuigd ben van de juistheid mijner stelling. Men moet wel onderscheiden. Ik erken, dat men gewagen kan van de Regering ook in Oost-Indie; even als in Nederland 's Konings Ministers de Regering des Konings zijn, wordt het Koninklijk gezag ook in onze overzeesche bezittingen door *Zijne* Regering vertegenwoordigt, maar ofschoon de Gouverneur-Generaal in dien zin kan gezegd worden *'s Konings* Regering te zijn, kan men nog niet van zijne, *des Gouverneurs*, *Regering* spreken, wanneer men daarmede de uitoefening van het hem door den Koning opgedragen gezag, *zijn bewind*, *zijn bestuur* bedoelt. Daarom geloof ik, dat wij voorzigtiger zullen doen, terwijl dit bovendien nergens aan schaden zal, en wij meer de waarheid nabij zullen zijn, eene geringe wijziging in het artikel te brengen, die ik de vrijheid neem aan het oordeel van de Vergadering te onderwerpen, namelijk deze: om in den eersten en vierden regel van art. 15, in plaats van de woorden *de regering* en *der regering*, te stellen de woorden: *het bestuur* en *van het bestuur.*

Het **amendement** van den heer **Schimmelpenninck** wordt ondersteund door de heeren: **Rochussen, Mijer**, **van Lynden, de Brauw** en **W. van Goltstein,** en maakt mitsdien een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*: Mijnheer de President, ik kan het amendement van den geachten spreker uit Leiden, noch de argumenten van het geachte lid uit de hoofdstad beamen. Naar mijne wijze van zien, wanneer men spreekt van regeren en besturen, dan doet dit de Gouverneur beide, maar regeren toch ook zeker. De Gouverneur heeft regten die bepaald aan de *Regering* toekomen, zoo als het regt van gratie en meer andere regten, die door niemand anders dan door eene *Regering* kunnen uitgeoefend worden. Wanneer men echter de voegzaamheid ter sprake brengt, zou dat misschien aanleiding kunnen geven om er iets aan te hechten; maar dan moet ik opmerken, dat het niet de eerste maal is, dat van de Regering van eene Nederlandsche overzeesche bezitting wordt gesproken; in de eerste plaats moet ik verwijzen naar hetgeen boven het eerste hoofdstuk van het Regeringsreglement voor Nederlandsch Indie staat. Daar komt voor: „Van de zamenstelling van de regering van Nederlandsch Indie.”

Er is geen sprake van regering der kolonie met Raden van Indie, en ook die Raden zijn geen wetgevend ligchaam, want het hoogste gezag (aldus staat in het regeringsreglement van 1832) in de kolonie Suriname berust in den persoon van den Gouverneur. Ik geloof, dat daarmede de quaestie is uitgemaakt en dat wij geenszins aan onvoegzaamheid schuldig zullen zijn, wanneer wij de redactie der Regering aannemen.

De heer **Jonckbloet:** Ik zal voor het amendement stemmen, maar op andere gronden dan die welke de voorsteller daarvoor heeft aange-

geven. Ik zie namelijk in het woord *regering* niet in het allerminst eene aanranding van het monarchaal beginsel; ik zie daar eenvoudig in eene afwijking van het taalgebruik. Ik beroep mij op het taalgevoel der Nederlandsche natie en vraag, of zij in dat woord niet vindt het begrip dat daarin gevonden wordt door den geachten afgevaardigde uit Leiden? Ik zie geen aanranding van het monarchaal beginsel in een vergrijp tegen de taal; want wanneer in elk vergrijp tegen de taal in de stukken die bij de Kamer ter tafel komen eene aanranding van het monarchaal beginsel moest worden gezien, dan was het al lang onder den voet gehaald.

En wat nu betreft het beroep dat men gedaan heeft op vroegere wetten, om het gebruik van het woord *regering* in den zin van het wets-ontwerp te regtvaardigen, mij dunkt omdat men vroeger eene fout heeft begaan, behoeft men dat nu niet nog eens te doen.

Dus alleen omdat ik overtuigd ben dat het woord *regering* in goed Hollandsch niet gebruikt wordt in den zin waarin het hier wordt voorgesteld, alleen daarom zal ik voor het amendement stemmen.

De heer **van Heukelom**, voor de derde maal het woord gevraagd en bekomen hebbende, zegt:

De grammatica is dikwijls een slecht hulpmiddel bij de verklaring van wetten. Maar ik wil het argument van den laatsten geachten spreker in zijne waarde laten, mits hij de goedheid hebbe te zeggen wat *regering* dan beteekent. Maar eenvoudig te verklaren, *ex tripode*, dat hetgeen aan den Gouverneur opgedragen wordt niet *regeren* is, dat gaat niet aan. Zeg mij dan: wat is *regeren*?

De geachte spreker wil niet dat men zich beroepe op vorige wetten waarin dat woord is gebezigd. Maar ik vraag, of het regt van gratie, van dispensatie, van abolitie, het zijn van opperbevelhebber van de zee- en landmagt geen *regerings*regt is? De geachte afgevaardigde gelieve mij dan aan te toonen waarom in vorige wetten dat woord *regering* verkeerd is gebezigd en door welke uitdrukking de verschillende regten die ik heb opgenoemd moeten worden aangeduid.

De heer **Jonckbloet**: Wij zijn hier niet geroepen om eene breede taalkundige discussie te houden, maar om wetten te helpen maken; wij zijn hier niet in eene Academie van wetenschappen, maar in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Ik zou dan ook niet hebben geantwoord, ware het niet dat de geachte spreker mij had verweten dat ik gesproken had *ex tripode*. In 't minst niet; ik heb daartoe geen regt en het ligt niet in mijn aard. Ik heb een beroep gedaan op het taalgevoel van het geheele Nederlandsche volk en ik doe thans nogmaals een beroep van dat gedeelte van het volk dat hier tegenwoordig is. Ieder zal mij toestemmen dat men het woord *regering* nooit in dien zin opvat dat het beteekent bestuur ten gevolge van eene gedelegeerde bevoegdheid.

Meer heb ik niet te zeggen.

De heer **Rochussen**: Ik herhaal hetgeen ik gezegd heb, dat namelijk de Grondwet spreekt van een *Opperbestuur* over de kolonien, hier te lande gevestigd, en dat daaruit moet volgen, dat er een *bestuur* en een hoofd van bestuur is in de kolonie zelve.

Nu vooral, nu wij aan de West-Indische kolonien vrijgevige instellingen willen schenken — waar ik voor ben — wil ik niet medewerken om zulk een hoogen titel, die meer naar autocratie dan naar vrijheid zweemt, voor het eerst hier in dit reglement te brengen.

Waarom hier niet de nederiger titel van *bestuurder* gekozen? *Besturen*, overeenkomstig de van den lastgever te ontvangen bevelen, en beperkt door de constitutionele waarborgen, in dit reglement geschonken, ziedaar de taak van den gouverneur.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Slechts een enkel woord, om nogmaals te constateren, dat het woord *regering*, in verband met een landvoogd in onze kolonien, hier niet voor het eerst wordt gebruikt. In het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie luidt de titel van het eerste hoofdstuk reeds: „van de zamenstelling van de *regering* van Nederlandsch Indie", terwijl het eerste artikel aanvangt: „*De regering* der kolonien enz. wordt uitgeoefend door eenen Gouverneur-Generaal". Het tweede hoofdstuk draagt tot opschrift: „Van de bevoegdheid en de pligten van *de Regering* van Nederlandsch Indie", en in dat hoofdstuk wordt wederom van den Gouverneur-Generaal gesproken. Ik kan niet begrijpen, dat een oud-Gouverneur-Generaal, een oud-Minister van Kolonien zeggen kan, dat dit woord *regeren* en *regering* hier nu voor het eerst in deze wet zal worden gebragt. Het is in strijd met de werkelijkheid.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het **amendement** van den heer **Schimmelpenninck,** strekkende om in den eersten regel van art. 15, de woorden: *de regering*, te vervangen door: „het bestuur", en in den vierden regel voor de woorden: *der regering*, te lezen: „van het bestuur",

in stemming gebragt, wordt met 27 tegen 26 stemmen **goedgekeurd.**

Voor hebben gestemd de heeren: Rochussen, Hollingerus Pijpers, Heemskerk Bz., Lycklama à Nyeholt, Jonckbloet, Hoekwater, van der Veen, Fokker, Hoffman, J. K. van Goltstein, Westerhoff, Kien, Dirks, Simons, van Lynden, W. van Goltstein, Mensonides, de Brauw, Begram, Blom, Wintgens, van Nispen van Sevenaer, Mijer, Schimmelpenninck, van Heiden Reinestein, van Zuylen van Nyevelt en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren: Cornelis, Wybenga, van Bosse, Blussé van Oud-Alblas, de Poorter, de Bieberstein, van Kerkwijk, Kerstens, Beens, Idzerda, van Swieten, van Heukelom, Taets van Amerongen, Guljé, van Beyma thoe Kingma, Godefroi, Geertsema, van den Heuvel, van Delden, Dumbar, Dullert, Kappeyne van de Coppello, Viruly Verbrugge, Hoynck van Papendrecht, Poortman en du Marchie van Voorthuysen.

Bij deze stemming waren afwezig de heeren de Lom de Berg, van der Linden, van Nierop en de Raadt.

Art. 15, thans luidende:

„De Gouverneur aanvaardt het bestuur door overlegging in eene plegtige zitting der Koloniale Staten van een afschrift zijner acte van benoeming en van het proces-verbaal zijner eedsaflegging, en brengt zijne aanvaarding van het bestuur bij proclamatie ter kennisse der ingezetenen",

wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Art. 15, regel 1, *de Regering*, lees: „het bestuur".
Art. 15, regel 4, *der Regering*, lees: „van het bestuur".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei 1865.

Curaçao.

Art. 15 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER

op 29 Mei 1865.

Suriname.

De heer **Fransen van de Putte** [1]: Door de Tweede Kamer is in de artikelen het woord „Regering" veranderd in *bestuur*. Ofschoon ik in het gevoelen niet deel van hen, die deze verandering noodig keurden, doe ik de vraag: waarom is nu in art. 2 het woord *Regering* behouden? Wordt hier bedoeld de Nederlandsche Regering, de Koning en de wetgevende vergadering? Zoo ja, dan heb ik daartegen geen bezwaar, maar moet ook dit woord slaan op het bestuur in de koloniën, dan vind ik het vreemd dat in art. 2 het woord „regering" behouden is.

Nog eene vraag en die betreft art. 14, vergeleken met art. 15. Artikel 14 voorziet in het geval dat er bij geheimen brief een Gouverneur benoemd wordt. Er wordt gezegd in dit artikel:

„Indien de benoeming van den Gouverneur vervat is in een geheim en verzegeld stuk, behelst dit stuk tevens de aanwijzing van de autoriteit of den persoon, in wier of wiens handen de benoemde den voorgeschreven ambtseed moet afleggen. Zoodanig stuk wordt geopend in eene vergadering van den Raad van Bestuur. Het wordt, na door al de aanwezige leden te zijn gewaarmerkt, in het archief van den raad nedergelegd."

Wat lees ik nu in art. 15?

„De Gouverneur aanvaardt het bestuur door overlegging in eene plegtige zitting der Koloniale Staten van een afschrift zijner acte van benoeming en van het proces-verbaal zijner eedsaflegging, en brengt zijne aanvaarding van het bestuur bij proclamatie ter kennisse der ingezetenen."

Nu vestig ik er de aandacht op, dat niet bepaald is dat de Raad van Bestuur een afschrift moet uitreiken van de benoeming en de acte van eedsaflegging aan den Gouverneur, die deze noodig heeft om ze over te leggen aan de Koloniale Staten.

---

[1]) J. Fransen van de Putte, afgevaardigde voor Zeeland.

In het evengemelde bezwaar ten opzigte van de artt. 14 en 15 kan welligt worden voorzien door een algemeenen maatregel van bestuur, doch ten aanzien van art. 2 erlangde ik gaarne van de Regering eenige inlichting.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Het geachte lid uit Zeeland heeft eene vraag gedaan over de beteekenis van de uitdrukking „de Regering" in art. 2 van het wets-ontwerp. Ik geloof dat daar over de Regering in het algemeen, de Regering in het moederland en de Regering van de kolonie gezamenlijk, gesproken wordt. In twee of drie andere artikels is ook het woord *Regering* nog blijven staan, en het heeft een punt van overweging uitgemaakt of dat woord daar kon behouden blijven.

Wat de tweede vraag van den geachten spreker betreft, ten aanzien van art. 14, zoo geloof ik dat daar een bijzonder geval wordt bedoeld en er dus geen bijzondere maatregel voor zal behoeven genomen te worden. Mogt dit echter noodig blijken, dan zal de Regering er in voorzien.

ARTIKEL 16.

Hij is verpligt zijne waardigheid te blijven bekleeden tot dat hij het bestuur aan zijnen opvolger hebbe overgegeven, tenzij hem van 's Konings wege gelast of vergund worde zijne waardigheid vroeger neder te leggen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens dat voor „het bestuur" staat: „de regering".

Advies Raad van State.

In dit artikel, evenals in de artt. 26, 44, 46, 56, 59 en 65 wordt de uitdrukking gebezigd: *van Koningswege*, elders *door den Koning*, zooals in artt. 13, 25, 35 enz. Het verschil van uitdrukking zou in de Memorie van Toelichting kunnen worden toegelicht, daar vroegere wetten minder stelselmatig, ten deze ook andere uitdrukkingen, naar gelang der beschikkingen, welke het geldt, hebben gebezigd.

Eerste Memorie van Toelichting

(mede voor art. 17).

Suriname.

Vergelijk art. 2 § 2 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indië.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

De heer **Schimmelpenninck:** In dit artikel zal nu ook het woord „regering" in „bestuur" moeten veranderd worden, gelijk ook het geval zal moeten zijn in de artt. 23, 28 en 29.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Koloniën*: Er bestaat bij de Regering geen bezwaar tegen die verandering.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 16, thans gewijzigd luidende:

„Hij is verpligt zijne waardigheid te blijven bekleeden tot dat hij het bestuur aan zijn opvolger hebbe overgegeven, tenzij hem van 's Konings wege gelast of vergund worde zijne waardigheid vroeger neder te leggen",

wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Art. 16, regel 2, *de Regering*, lees: „het bestuur."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 16 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 17.

Hij mag zonder verlof des Konings de kolonie niet verlaten.

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

Hij mag, zonder verlof des Konings, de kolonie gedurende zijne regering niet verlaten.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens het ontbreken der komma's achter „mag" en „Konings".]

Advies Raad van State.

De woorden *gedurende zijne regering* schijnen hier, evenals in art. 23, overbodig.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 16.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Art. 17, *gedurende zijn regering.* Deze woorden schijnen zonder ongerief te kunnen wegvallen. Waar van den gouverneur in de wet gewaagd wordt, kan toch nimmer een ander bedoeld zijn dan die de betrekking op het oogenblik bekleedt. Wil men de bijvoeging echter behouden, dan zou het letterkundig juister voorkomen te lezen:

Hij mag gedurende zijne regering de kolonie zonder verlof des Konings niet verlaten.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

De woorden *gedurende zijne regering*, die ook in art. 2 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie niet worden aangetroffen, kunnen inderdaad worden gemist.

Nadere Nota van Wijzigingen.

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 8.

De woorden „gedurende zijne regering" vervallen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 17 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 18.

Hij mag geen handel drijven *en geen* deel hebben, *regtstreeks of zijdelings*, in dien van anderen, noch in *eenige concessie of onderneming van welken aard ook op*

de kolonie betrekking hebbende of daarbinnen gevestigd.

Hij mag geene schuldvorderingen ten laste der kolonie koopen.

Hij mag noch regtstreeks noch zijdelings deel nemen in eenige overeenkomst, waarin de Staat of de kolonie partij is, noch zich voor de uitvoering van zoodanige overeenkomst geheel of gedeeltelijk borg stellen.

Van bovenstaande bepalingen kan, mits daartoe bijzondere termen aanwezig zijn, door den Koning vrijstelling verleend worden bij besluit, dat met redenen wordt omkleed en waarop de Raad van State van het Koningrijk gehoord is.

Eerste en Tweede Ontwerp.

Hij mag geen handel drijven noch deel hebben in dien van anderen, noch in schepen op of in de kolonie ten handel varende, noch in ondernemingen van landbouw of nijverheid daarbinnen gevestigd.

Tweede, derde en vierde alinea gelijk aan de wet.

Advies Raad van State.

De Raad kan zich niet vereenigen met het denkbeeld om den Koning vrijstelling te doen verleenen.

In het ontwerp van 1855 werd die vrijstelling niet opgenomen en het komt den Raad voor dat er voor die opname geene voldoende termen bestaan.

Bedriegt de Raad zich niet dan bestaat het hier bedoelde verbod zonder dispensatie sints het Koninklijk besluit van 14 Mei 1845 n° 43 (Surinaamsch Gouvernementsblad n° 11) en heeft die bepaling tot geene moeijelijkheid aanleiding gegeven.

De Memorie van Toelichting van dit ontwerp geeft geen eigenlijken grond aan, waarop de afwijking van het ontwerp van 1855 steunt, maar haalt, bij wijze van voorbeeld, een geval aan, waarin *de mogelijkheid om dispensatie te verkrijgen althans moet openstaan.* Het aangehaalde voorbeeld is: *Wanneer den Gouverneur door huwelijk of erfenis aandeel aankomt in de hierbedoelde ondernemingen.*

De Raad is van meening dat er grond bestaat om die dispensatie niet te verleenen. Hij vindt dien in de Memorie van Toelichting van het ontwerp van 1855, waar wordt gelezen: „het voorschrift van art. 3 van het Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch Indie, is meer geschikt om de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van hem, die met het hoogste gezag belast is, te verzekeren, en daarom ook hier gevolgd."

Die onafhankelijkheid en die onpartijdigheid zijn in den Gouverneur van *Suriname*, naar 's Raads oordeel, even wenschelijk als in den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie. De ratio legis is in beide gevallen dezelfde. Onafhankelijkheid en onpartijdigheid behooren zooveel mogelijk te worden gewaarborgd en die waarborg schijnt mogelijke dispensatie uit te sluiten.

Tegen het aankoopen en bezitten van een buitenverblijf, bestaat bij den Raad geen bezwaar.

Zoo de derde alinea, niettegenstaande 's Raads bedenking, wordt behouden, zullen achter *Raad van State* de woorden van het Koningrijk, kunnen vervallen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 3 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie. De redenen welke nopen dit verbod zoo streng en volstrekt te doen werken in Nederlandsch Indie, waar den Gouverneur-Generaal zelfs verboden is eigenaar of huurder van landerijen te zijn, bestaan in Suriname niet. Daar waar de gouverneur geen gouvernements-buitenverblijf heeft, waro het ongerijmd hem te verbieden er een te koopen of te huren. En ook in die gevallen, waarin het verbod in den regel moet worden gehandhaafd, behoort de gelegenheid tot vrijstelling niet geheel benomen te worden. Wanneer den gouverneur door huwelijk of erfenis bijv. aandeel in de hier bedoelde ondernemingen aankomt, moet de mogelijkheid om dispensatie te verkrijgen althans openstaan. Bij de gevorderde waarborgen behoeft men voor geenerlei misbruik te vreezen. (Vergelijk artt. 8, §§ 3, 4, 5 en art. 18 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie en art. 5 van het Koninklijk besluit van 14 Mei 1815, n° 43 *Gouvernementsblad van Suriname* n°. 11.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Met het oog op het 2de lid van het artikel werd gevraagd, of de gouverneur ook geen deel zou mogen nemen in eene overeenkomst, met den Staat hier te lande gesloten, wanneer het onderwerp daarvan geenerlei betrekking tot de kolonie had.

Ten aanzien van het laatste lid van het artikel bestond verschil van gevoelen. Aan de eene zijde wilde men geene dispensatie toegelaten hebben, omdat het verleenen daarvan gunstbetoon kon schijnen; aan de andere zijde vereenigde men zich met hetgeen de Memorie van Toelichting aanvoert, om het openstaan der mogelijkheid tot dispensatie te wettigen.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Wil men het verbod behouden, dan behoort het, ten einde spitsvondige uitvlugten te voorkomen, onvoorwaardelijk te worden uitgedrukt, zonder dat de wet in casuistiek treedt. Van den anderen kant is dit een grond te meer voor het toelaten van mogelijke dispensatie.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Er is gevraagd waarom ook het tweede lid van art. 3 van het Reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indie, het verbod namelijk om schuldvorderingen ten laste van de kolonie te koopen, niet is overgenomen. Immers gelden hier dezelfde redenen, die voor onze Oost-Indische bezittingen tot aanneming van dat verbod hebben geleid.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Het verbod van regtstreeksche of zijdelingsche deelneming in eenige overeenkomst, waarin de kolonie partij is, gaat ver genoeg. Schuldvorderingen ten laste der kolonie Suriname bestaan niet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

De heer **Godefroi**: Dit artikel is eene navolging van art. 3 van het Reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indie, maar met twee afwijkingen.

De eerste afwijking is, dat er, volgens de laatste alinea van dit art. 18, dispensatie kan worden verleend; eene bevoegdheid die in art. 3 van het regeringsreglement van Oost-Indie niet is opgenomen. Daarover zal ik niet spreken: ik heb geen bezwaar daartegen.

Wel tegen de andere afwijking; zij is deze: In art. 3 van het reglement voor Nederlandsch Indie lees ik het verbod aan den Gouverneur-Generaal om schulvorderingen ten laste van Nederlandsch Indie te koopen. Waarom is die bepaling hier niet overgenomen? De Regering antwoordt in de stukken, dat het niet is geschied, omdat er geene schuldvorderingen ten laste van Suriname bestaan. Maar eene wet wordt voor de toekomst gemaakt; en waarom zouden er later geene schuldvorderingen ten laste van Suriname kunnen ontstaan? Daaronder zijn, ook daarop lette men, niet alleen obligatien uit publieke geldleeningen voortspruitende, maar ook pretentien te begrijpen. Het motief der verbodsbepaling in het Oost-Indisch regeringsreglement was blijkbaar de overweging, dat de Gouverneur-Generaal op een volkomen onpartijdig en onbevangen standpunt moet staan, en niet in een conflict tusschen zijne ambtspligten en zijn geldelijk belang moet kunnen komen. Dat motief schijnt ook hier te moeten gelden. Nadere opheldering schijnt dus noodig, waarom hier het verbod achterwege bleef.

De heer **Dirks**: De Regering zegt in haar antwoord op het Eindverslag tot wederlegging van dezelfde bedenking als door den vorigen spreker gemaakt is: „Het verbod van regtstreeksche of zijdelingsche deelneming in eenige overeenkomst, waarin de kolonie partij is, gaat ver genoeg. Schuldvorderingen ten laste der kolonie Suriname bestaan niet." Mij dunkt, dat het geen afdoend argument is, dat er geen schuldvorderingen *bestaan*. Als uitvloeisel van de magt aan de Staten van Suriname bij dit reglement gegeven, zou het toch zeer wel kunnen geschieden, dat er eenmaal dergelijke schuldvorderingen ontstonden waarop een verbod van het koopen er van door den Gouverneur van Suriname, even als in het Oost-Indisch regeringsreglement voor den Gouverneur-Generaal der Oost-Indische bezittingen, nuttig kon zijn.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Mijnheer de Voorzitter, als er ook naderhand schuldvorderingen ten laste van Suriname zullen komen, dan zal mijns inziens het 2[de] lid van het artikel daarin genoegzaam voorzien. Daar is sprake van „overeenkomst, waarin de Staat of kolonie partij is", en daarin is ook begrepen eene geldleening ten laste der kolonie. Bovendien ziet de Regering niet in dat het noodig is, in dit opzigt dezelfde waarborgen te geven, als ten opzigte van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie noodig zijn geoordeeld.

Wat betreft de pretentien ten laste der kolonien, ik geloof dat daaromtrent eene bepaling zal moeten voorkomen in eene wet, die ik hoop dat spoedig zal worden ingediend, de comptabiliteitswet voor West-Indie, gelijk daarin voor Oost-Indie ook voorzien is bij de wet op de Oost-Indische comptabiliteit.

De heer **Godefroi:** De nieuwe soluties van den Minister bevredigen mij niet.

De Minister meent dat, als er later schuldvorderingen ten laste der kolonie mogten ontstaan, de 2de alinea van dit artikel in mijn bezwaar genoegzaam zal voorzien. Maar die 2de alinea zal op het geval nooit kunnen slaan; zij spreekt van overeenkomsten, waarin de Staat of kolonie partij is; maar kan men zeggen, dat de Gouverneur aan zoodanige overeenkomst deel neemt, als hij koopt obligatien voortspruitende uit publieke geldleeningen ten laste der kolonie? Ik vraag verder: waarom heeft de wetgever het noodig geacht in art. 3 van het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie een *afzonderlijk* verbod omtrent dergelijken aankoop op te nemen? Want in dat artikel vindt men ook nog het verbod der 2de alinea.

Ten opzigte van pretentien van gewone schuldeischers, ten laste der kolonie, heeft de Minister verwezen naar de comptapiliteitswet, die nog niet is. Ik wil nog niet beslissen, of welligt in die wet een verbod, als ik hier verlang, ook niet op zijne plaats zou zijn, maar zeker is het, dat hier, waar de bevoegdheden en pligten van den Gouverneur worden geregeld, vooral ook in verband met de overige bepalingen van dit artikel, en met art. 3 van het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie, de bepaling die ik wensch, meer op hare plaats zou zijn.

Ik neem daarom de vrijheid voor te stellen, tusschen de 1ste en de 2de zinsnede van dit artikel een nieuw lid in te lasschen van den volgenden inhoud: „Hij mag geene schuldvorderingen ten laste der kolonie koopen.”

Het **amendement** van den heer **Godefroi** wordt ondersteund door de heeren **Westerhoff, Dumbar, van Nispen van Sevenaar,** en **van Bosse,** en maakt alzoo een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Koloniën*: De Regering heeft **geen bezwaar** tegen de **overneming** van dit **amendement.**

De **Voorzitter:** Daar de Regering verklaard heeft het amendement van den heer Godefroi over te nemen, houdt dit op een onderwerp van beraadslaging te zijn.

De heer **Hoffman:** Het zal waarschijnlijk aan mij liggen, dat § 1 van het artikel mij minder duidelijk voorkomt. Het ontstaat misschien daardoor dat wij in vroeger jaren twee malen een ontwerp voor ons hebben gehad, waarin dat artikel anders was omschreven. Het eerste voorstel hield eenvoudig het verbod aan den Gouverneur in om handel te drijven; dat ontwerp is niet in discussie gekomen. Een jaar later was het ontwerp anders geredigeerd. Er stond: „Hij mag geen handel drijven noch deel hebben in dien van anderen, in de kolonie gevestigd”; dus wel in het moederland. Nu staan hier ongeveer dezelfde woorden aan het slot van § 1. Slaan nu die woorden ook op die voorgaande: „in dien (handel namelijk) van anderen”? Dan zou uit die woorden kunnen volgen dat wanneer de Gouverneur deze had in een handelshuis hier gevestigd, hij wel handel mag drijven. Dat zou er uit kunnen volgen en dat acht ik niet wenschelijk. Ik geloof, dat de Gouverneur zich tevreden moet stellen met zijn tractement en in het geheel geen handel moet drijven, zelfs niet als deelhebber in een huis hier te lande gevestigd.

Is het verbod algemeen en de intentie, zooals ik die meen te moeten zijn? Dit is de uitlegging die ik van den Minister wenschte te vernemen.

De heer **de Brauw:** Ik moet een enkele opmerking in het midden brengen ten opzigte van het amendement van den geachten spreker uit Amsterdam, dat door den Minister is overgenomen. Het komt mij voor, dat de redactie nog niet volkomen afdoende is. De Gouverneur mag geene schuldvorderingen koopen ten laste der kolonie. Wat is daarvan de bedoeling? Hem niet te brengen in strijd tusschen zijn pligt en zijn belang. Maar nu behoeft hij niet alleen door aankoop zulke schuldvorderingen te verkrijgen; hij kan ze ook door erfenis of op eenige andere wijze verkrijgen. Dat moet in het stelsel niet plaats hebben. Nu weet ik wel, dat dezelfde redactie in het Indische regeringsreglement voorkomt; maar is zij voldoende? Het denkbeeld is toch dat de Gouverneur geen schuldvorderingen ten laste van de kolonie mag bezitten en in eigendom hebben. Ik zal geen amendement voorstellen, maar ik vraag aan den geachten afgevaardigde uit Amsterdam of aan den Minister, of het voldoende is van koop te spreken en van niets meer.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*: Ik geloof den geachten afgevaardigde uit Gouda, den heer Hoffman, te kunnen geruststellen door te zeggen, dat ik in de eerste alinea niets anders kan lezen dan hetgeen hij bedoelt.

De aanmerking van den anderen geachten afgevaardigde uit Gouda, den heer de Brauw, is wat ver getrokken naar ik geloof. Ik zie ten minste geene reden om een verbod te schrijven voor het geval, dat de Gouverneur eenige schuldbrieven zou erven, want dan zou ook bepaald moeten worden binnen welken termijn hij zich daarvan zou moeten ontdoen en hoe die verkocht moeten worden. Men kan toch niemand van zijn eigendom ontzetten. Zou het al hoogst moeijelijk zijn om dit alles behoorlijk te regelen, ik zie daarvoor ook geene noodzakelijkheid.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 18, thans luidende:

„Hij mag geen handel drijven noch deel hebben in dien van anderen, noch in schepen op of in de kolonie ten handel varende, noch in ondernemingen van landbouw of nijverheid, daarbinnen gevestigd.

„Hij mag geen schuldvorderingen ten laste der kolonie koopen.

„Hij mag noch regtstreeks noch zijdelings deel nemen in eenige overeenkomst, waarin de Staat of de kolonie partij is, noch zich voor de uitvoering van zoodanige overeenkomst geheel of gedeeltelijk borg stellen.

„Van bovenstaande bepalingen kan, mits daartoe bijzondere termen aanwezig zijn, door den Koning vrijstelling verleend worden bij besluit, dat met redenen wordt omkleed en waarop de Raad van State van het Koningrijk gehoord is",

wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1899.

Suriname.

Het eerste lid van artikel 18 wordt gelezen als volgt:

Hij mag geen handel drijven en geen deel hebben in dien van anderen, noch in eenige andere onderneming van welken aard ook op de kolonie betrekking hebbende of daarbinnen gevestigd.

Curaçao.

Het eerste lid van art. 18 wordt gelezen als volgt:

Hij mag geen handel drijven, noch deel hebben aan dien van anderen, noch in eenige onderneming van welken aard ook op de kolonie betrekking hebbende of daarbinnen gevestigd.

Memorie van Toelichting.

(Algemeene Beschouwingen).

De eerste alinea van art. 18 van het Regeeringsreglement luidt als volgt: „Hij (de Gouverneur) mag geen handel drijven, noch deel hebben in dien van anderen, noch in schepen op of in de kolonie ten handel varende, noch in ondernemingen van landbouw of nijverheid daar binnen gevestigd".

Deze bepaling is zeer onvolledig, eenerzijds omdat zij door speciaal aandeel in reederijen te noemen, dat in vervoermiddelen te land (bijv. spoor- en tramwegondernemingen) schijnt uit te sluiten en door bepaaldelijk landbouw nevens nijverheid te noemen geacht kan worden mijnbouw uit te sluiten, anderzijds omdat zij alleen slaat op ondernemingen in de kolonie gevestigd, dus niet op die welke elders gevestigd zijn doch haren werkkring in de kolonie hebben.

Het is dus wenschelijk van deze wijziging in het Regeeringsreglement gebruik te maken om ook de leemten van art 18, 1ste lid, aan te vullen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Sommige leden waren van oordeel, dat in het voorgestelde eerste lid van art. 18 nog het verbod moet worden opgenomen, als borg of achterborg op te treden voor concessionarissen of voor aannemers, pachters of andere personen, die met de Regeering overeenkomsten aangaan.

Men vroeg of de uitdrukking „onderneming op de kolonie betrekking hebbende" wel nauwkeurig genoeg is. Zullen daaronder ook zijn begrepen ondernemingen, die niet uitsluitend op de kolonie betrekking hebben, zooals bijvoorbeeld reederijen, waarvan de schepen niet alleen op de kolonie varen?

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900,

Suriname.

Het verbod om in de hierbedoelde gevallen als borg op te treden is reeds vervat in het derde lid van art. 18 van het Regeeringsreglement.

De uitdrukking „onderneming op de kolonie betrekking hebbende" is zoo algemeen mogelijk gesteld en omvat dus zeer zeker ook ondernemingen, die niet uitsluitend op de kolonie betrekking hebben.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorgesteld Amendement

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 3 (ongedateerd).

De Commissie van Rapporteurs stelt voor in beide wetsontwerpen artikel 5 te lezen als volgt:

Het eerste lid van art. 18 wordt gelezen als volgt:

„Hij mag geen handel drijven en geen deel hebben, rechtstreeks of zijdelings, in dien van anderen, noch in eenige concessie of onderneming van welken aard ook op de kolonie betrekking hebbende of daarbinnen gevestigd."

FOKKER.
PYTTERSEN.
MEES.
PIJNACKER HORDIJK.
MACKAY.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) 1900.

Beraadslaging over art. 5, [1]) luidende:

„Het eerste lid van artikel 18 wordt gelezen als volgt:

Hij mag geen handel drijven en geen deel hebben in dien van anderen, noch in eenige andere onderneming van welken aard ook op de kolonie betrekking hebbende of daarbinnen gevestigd",

met het daarop door de **Commissie van Rapporteurs** voorgesteld **amendement**, om art. 5 te lezen als volgt:

„Het eerste lid van artikel 18 wordt gelezen als volgt:

Hij mag geen handel drijven en geen deel hebben, rechtstreeks of zijdelings, in dien van anderen, noch in eenige concessie of onderneming van welken aard ook op de kolonie betrekking hebbende of daarbinnen gevestigd."

De heer **Mees**, voorzitter der Commissie van Rapporteurs, ontvangt het woord, om, namens deze, het door haar voorgestelde amendement toe te lichten en zegt: Het amendement is van zeer eenvoudigen aard. Het wijkt slechts op twee punten van het Regeeringsvoorstel af. De Commissie van Rapporteurs stelt voor om in het Regeeringsvoorstel in te voegen de woorden „rechtstreeks of zijdelings" en daarin ook te vermelden concessiën.

Zij heeft het eerste voorgesteld omdat de woorden „rechtstreeks en zijdelings" ook in art. 3 in het Regeeringsreglement voor Nederlandsch-Indië voorkomen, en het andere, omdat het geven van concessiën in Suriname veel kan voorkomen en het twijfelachtig zou kunnen gerekend worden of een concessie reeds in „onderneming" is begrepen.

De **Voorzitter:** Voorgesteld door de Commissie van Rapporteurs maakt het *amendement* van rechtswege een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën*: Het doel der Regeering bij het voorstellen dezer wijziging is geweest om zoo duidelijk mogelijk te bepalen dat de Gouverneur geenerlei handel mocht drijven en in geenerlei andere onderneming van welken aard ook in de kolonie gevestigd of daarop betrekking hebbende, zou mogen deelnemen. Zij meende, dat dit duidelijk genoeg was aangegeven, maar uit het voorstel der Commissie van Rapporteurs blijkt dat men in de gekozen bewoordingen niet algemeen die bedoeling las, en dat deze meent dat ingevoegd moesten worden de woorden: „rechtstreeks of zijdelings" en „concessie".

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

Dit strookt met de bedoeling van het ontwerp. Het kan niet anders dan de wensch der Regeering zijn, deze bepaling zoo duidelijk te maken, dat daaromtrent geen misverstand kan bestaan.

Daarom **neem ik het amendement** der Commissie van Rapporteurs **over.**

De **Voorzitter**: Daar het *amendement* der Commissie van Rapporteurs door de Regeering is overgenomen, maakt het geen afzonderlijk onderwerp van beraadslaging meer uit.

De beraadslaging wordt gesloten en het *gewijzigd artikel* zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Beraadslaging over art. 5 [1]), luidende:

(gelijk aan het voorstel voor Suriname)

waarop is voorgesteld een **amendement** van de Commissie van Rapporteurs, strekkende om art. 5 te lezen als volgt:

(gelijk aan het amendement voor Suriname).

De heer **Cremer**, *Minister van Kolonien*: Mijnheer de Voorzitter. Evenals bij het wetsontwerp omtrent Suriname, wordt dit **amendement** ook hier door mij **overgenomen.**

De **Voorzitter**: Daar het amendement van de Commissie van Rapporteurs door de Regeering is overgenomen, maakt het geen afzonderlijk onderwerp van beraadslaging meer uit.

Het *gewijzigd artikel* 5 wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 19.

Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den derden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den Gouverneur *eenerzijds* en den *ondervoorzitter of de leden van den Raad van Bestuur, den gouvernements-secretaris, den procureur-generaal, of* een der hoofdambtenaren met het beleid eener bijzondere afdeeling van algemeen bestuur door den Koning belast, *anderzijds.*

Hij, die na zijne benoeming in den verboden graad

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

van zwagerschap geraakt, behoudt zijne bediening niet dan met vergunning des Konings.

De zwagerschap houdt op door den dood der vrouw, die haar veroorzaakte.

Eerste Ontwerp.

Suriname.

Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den vierden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den gouverneur en den gouvernements-secretaris, den gouverneur en den procureur-generaal, of den gouverneur en een der hoofdambtenaren, met het beleid eener bijzondere afdeeling van algemeen bestuur door den Koning belast.

Hij, die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap geraakt, behoudt zijne bediening niet dan met vergunning des Konings.

De zwagerschap houdt op door den dood der vrouw, die haar veroorzaakte.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het ontbreken der komma achter „procureur-generaal".

Advies Raad van State.

Het komt wenschelijk voor, de verboden bloed- en aanverwantschap behalve tot de hier opgenoemde personen ook tot de leden van den Raad van bestuur als zoodanig uit te strekken.

Dat Collegie telt te weinig leden, om ook hier niet te waken tegen overwigtigen invloed van eene enkele familie.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Daar de Raad van Bestuur in den regel uit de hier bedoelde ambtenaren zal zijn zamengesteld, doch evenwel ook anderen daarin zitting kunnen hebben, rijst de vraag, of niet het verbod mede van toepassing zou moeten gemaakt worden op alle leden van den Raad van Bestuur als zoodanig. De vrees, om door al te groote beperking in eene maatschappij, waar het geschikt personeel zoo klein in getale is, meer kwaad dan goed te stichten, weêrhield van de bevestigende beantwoording.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Aan sommigen kwam de bepaling, dat geen bloedverwantschap of zwagerschap tusschen den gouverneur en de hier bedoelde hoofdambtenaren, tot den *vierden* graad ingesloten, mag bestaan, te beperkend voor. De uitsluiting tot den tweeden of derden graad scheen genoegzaam, ofschoon men bekennen moest, dat het hier slechts enkele, regtstreeks door den Koning benoemde ambtenaren geldt.

Overigens achtte men het wenschelijk, dat de hier gestelde regel ook toe-

passelijk wierd verklaard op de betrekking tusschen den gouverneur en de leden van den Raad van Bestuur. Die Raad van Bestuur zal wel bij voorkeur uit de in het tegenwoordig artikel bedoelde hoofdambtenaren worden zamengesteld; maar het is, ook blijkens het aangeteekende bij art. 58, geenszins de bedoeling, dit verpligtend te maken.

Tweede Ontwerp.

Suriname.

Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den derden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den gouverneur en den gouvernements-secretaris, den gouverneur en den procureur-generaal, of den gouverneur en een der hoofdambtenaren met het beleid eener bijzondere afdeeling van algemeen bestuur door den Koning belast, of den gouverneur en een lid van den Raad van Bestuur.

Hij, die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap geraakt, behoudt zijne bediening niet dan met vergunning des Konings.

De zwagerschap houdt op door den dood der vrouw die haar veroorzaakte.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in het eerste lid het ontbreken van „of" voor „den gouverneur en een der hoofdambtenaren".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Ter tegemoetkoming aan de geopperde bedenkingen is het verbod tot den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap beperkt, doch op de leden van den Raad van Bestuur toepasselijk gemaakt.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Eerste regel. Vierden is veranderd in: „derden".

Vierde regel. Het woord *of* is weggelaten.

Zesde regel. Na het woord *belast* werd aan het eerste lid van dit artikel toegevoegd: of den gouverneur en een lid van den Raad van Bestuur".

Nota van Schrijf- en Drukfeilen. [2])

Suriname.

Stuk n°. 6 (ongedateerd).

Bladz. 4, art. 19, reg. 4, staat: *op den gouverneur*, lees: „den gouverneur".

---

[1]) Deze wijzigingen waren, behalve de tweede wijziging voor zoover Suriname betreft, reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig. Bovendien is de tweede wijziging ten onrechte ook op Curaçao toegepast, daar „of" daar zoowel in het Eerste als Tweede Ontwerp ontbreekt.

[2]) Er stond: *of* den gouverneur en „of" was reeds weggelaten bij Nota van Wijzigingen, Stuk n°. 5.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

De heer **Dumbar:** Het komt mij voor, dat het denkbeeld, dat in dit artikel ligt, niet geheel duidelijk is uitgedrukt. Tegen de eerste alinea heb ik geen bezwaar. Maar in de tweede lees ik: „Hij, die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap geraakt, behoudt zijne bediening niet dan met vergunning des Konings." De bedoeling is dat wanneer de Gouverneur in verboden zwagerschap komt, hij zijne betrekking zou moeten verlaten. Maar gesteld dat hij huwt met de zuster van den gouvernements-secretaris, dan zullen niet alleen de Gouverneur, maar ook de gouvernements-secretaris tot elkander in verboden zwagerschap staan. Nu geloof ik niet, dat èn de Gouverneur èn de gouvernements-secretaris in zoodanig geval hunne betrekking zouden moeten nederleggen en dit zou uit het woord *hij* kunnen worden afgeleid. Het is genoeg, dat-een der personen is weggeruimd; dan is, dunkt mij, het gevaar geweken. Ik zou dus den Minister in overweging willen geven om het woordje „hij", te veranderen in: de Gouverneur.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*: Ik zie in het behoud der tegenwoordige redactie geen bezwaar. Voldeed ik aan den wensch van den geachten spreker, dan zou de wet uitmaken dat bij het ontstaan van „verboden" zwagerschap, de Gouverneur zijne betrekking zou moeten verlaten en niet de secretaris. Ik geloof dat in den regel de Regering meer prijs zal stellen op het behoud van den Gouverneur dan van den secretaris.

De heer **Dumbar:** Ik moet zeggen dat mij deze uitleg van de Regering niet zeer bevalt. Ik moet herhalen dat dit artikel voorkomt in het hoofdstuk, handelende over den Gouverneur, en niet over de andere ambtenaren in de kolonien. Men moet dus aannemen dat hetgeen hier bepaald wordt betrekking heeft op den Gouverneur. Nu vind ik het zeer zonderling dat wanneer er een geval van zwagerschap ontstaat, het aan de Regèering zal staan te bepalen welk ambtenaar de dienst zal moeten verlaten. Ik stel mij voor dat de Gouverneur huwt met de zuster van den gouvernements-secretaris. Doet hij dit, dan moet hij weten aan welk risico hij zich blootstelt: om ontslagen te worden of zijne betrekking te behouden met speciale vergunning van den Koning. Ik geloof dat de uitleg van den Minister te ver gaat en aanleiding kan geven tot verkeerde handelingen. Ik wil geen amendement voorstellen. Ik geloof dat met eene verandering van „*hij*" in: „de Gouverneur" aan alle bezwaar wordt te gemoet gekomen, terwijl men de gelegenheid behoudt om ook dergelijke bepaling later voor andere ambtenaren vast te stellen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 19 wordt onveranderd zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Suriname.

Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den derden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den gouverneur eenerzijds en den ondervoorzitter of de leden van den Raad van Bestuur, den gouvernements-

secretaris, den procureur-generaal, of een der hoofdambtenaren met het beleid eener bijzondere afdeeling van algemeen bestuur door den Koning belast, anderzijds.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het ontbreken der komma achter „procureur-generaal".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De voorgestelde wijziging van artikel 58 [1]) brengt mede dat in de eerste alinea van artikel 19 de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur uitdrukkelijk genoemd worde. Overigens is de redactie dier alinea eenigszins verkort.

De Minister van Koloniën,
V. DEDEM.

ONTWERP—1896
en
ONTWERP—1899.

Suriname. **Curaçao.**

Gelijkluidend aan Ontwerp—1892, behoudens:
Gouverneur.

Memorie van Toelichting

bij Ontwerp—1899.

Suriname.

De hierboven sub 4° bedoelde wijziging van art. 58 brengt mede dat in de eerste alinea van art. 19 de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur uitdrukkelijk genoemd worde.

Overigens is de redactie dier alinea eenigszins verkort.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Algemeene Beraadslaging.

Opgenomen onder artikel 73.

Beraadslaging over artikel 19.

Art. 6 [2]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) De Raad van Bestuur bestaat uit den gouverneur als voorzitter, den ondervoorzitter en drie leden.

De ondervoorzitter en de leden worden door den Koning benoemd, geschorst en ontslagen.

De rang der leden regelt zich naar den ouderdom van benoeming.

[2]) van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 20.

Suriname.

Wanneer er vermoeden bestaat, dat de *Gouverneur* krankzinnig is, belegt de *ondervoorzitter van den Raad van Bestuur* eene vergadering van dien Raad, opdat de gegrondheid van het vermoeden onderzocht worde.

De Raad van Bestuur, oordeelende dat daartoe termen bestaan, beveelt het instellen van een geneeskundig onderzoek aan eene commissie, te zamen gesteld uit de twee hoogst in rang aanwezige officieren van gezondheid der zee- of landmagt en twee burgerlijke geneesheeren.

Deze commissie is bevoegd den gewonen geneesheer des *Gouverneurs* in haar midden te roepen en dient den Raad van Bestuur van berigt.

Van het in den Raad van Bestuur verhandelde worden naauwkeurige processen-verbaal in dubbel opgemaakt en door den ondervoorzitter, de leden en den secretaris onderteekend.

Als de Raad van Bestuur oordeelt, dat het berigt der commissie het bestaande vermoeden bevestigt, *wordt onverwijld een der dubbelen van de processen-verbaal gezonden aan den Koning, en belegt de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur eene zitting van de Koloniale Staten.*

De zitting wordt gehouden met gesloten deuren. De vergadering verklaart, na de personen, die inlichtingen geven kunnen, onder eede gehoord te hebben, en bij volstrekte meerderheid van stemmen der aanwezige leden, of er termen bestaan om den *Gouverneur tot* de uitoefening zijner waardigheid *niet in staat te achten.*

De verklaring, dat zoodanige termen bestaan, ontheft, zoolang zij niet, na gelijk onderzoek, op gelijke wijze is ingetrokken en in afwachting van de beslissing des Konings, den Gouverneur van de uitoefening zijner waardigheid.

Van het in de Koloniale Staten verhandelde wordt een naauwkeurig proces-verbaal in dubbel opgemaakt en door al de leden en den *griffier* onderteekend.

Een der dubbelen wordt onverwijld gezonden aan den Koning.

Wanneer de Gouverneur door een plotselingen ziektetoestand buiten staat is geraakt om zijne waardigheid uit te oefenen en om overeenkomstig art. 28bis het dagelijksch beleid van zaken aan een ander op te dragen, worden de in dit artikel opgenomen bepalingen eveneens toegepast, met dien verstande echter, dat de Gouverneur, nadat hij voldoende hersteld is, het bestuur weder op zich neemt en daarvan bij proclamatie aan de ingezetenen kennis geeft.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

In de 5e en 8e alinea: „den Kolonialen Raad" in plaats van: „de Koloniale Staten".

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

Wanneer er vermoeden bestaat, dat de gouverneur krankzinnig is, belegt de procureur-generaal, of degene, die hem als ondervoorzitter van den Raad van Bestuur vervangt, eene vergadering van dien raad, opdat de gegrondheid van het vermoeden onderzocht worde.

De Raad van Bestuur, oordeelende dat daartoe termen bestaan, beveelt het instellen van een geneeskundig onderzoek aan eene commissie, te zamen gesteld uit de twee hoogst in rang aanwezige officieren van gezondheid der zee- of landmagt en de stadsgeneesheeren.

Deze commissie is bevoegd den gewonen geneesheer des gouverneurs in haar midden te roepen en dient den Raad van Bestuur van berigt.

Als de Raad van Bestuur oordeelt, dat het berigt der commissie het bestaande vermoeden bevestigt, belegt de procureur-generaal of degene, die hem als ondervoorzitter vervangt, eene vereenigde zitting van den Raad van Bestuur en van de Koloniale Staten.

De vereenigde zitting wordt gehouden met gesloten deuren. De vergadering verklaart, na de personen, die inlichtingen geven kunnen, onder eede gehoord te hebben, en bij volstrekte meerderheid van stemmen der aanwezige leden, of er termen bestaan om den gouverneur in de uitoefening zijner waardigheid te schorsen.

De verklaring, dat zoodanige termen bestaan, ontheft, zoolang zij niet, na gelijk onderzoek, op gelijke wijze is ingetrokken, en in afwachting van de beslissing des Konings, den gouverneur van de uitoefening zijner waardigheid.

Er worden van elk gedeelte van het onderzoek naauwkeurige processen-

verbaal in dubbel opgemaakt en door al de leden en den secretaris onderteekend.

Een der dubbelen wordt gezonden aan den Koning.

Curaçao.

Wanneer er vermoeden bestaat dat de gouverneur krankzinnig is, belegt de procureur-generaal, of degene die hem als ondervoorzitter van den Raad van Bestuur vervangt, eene vergadering van dien raad, opdat de gegrondheid van het vermoeden onderzocht worde.

De Raad van Bestuur, oordeelende dat daartoe termen bestaan, beveelt het instellen van een geneeskundig onderzoek aan eene commissie, te zamen gesteld uit de twee hoogst in rang aanwezige officieren van gezondheid der zee- of landmagt en twee burgerlijke geneesheeren.

Deze commissie is bevoegd den gewonen geneesheer des gouverneurs in haar midden te roepen, en dient den Raad van Bestuur van berigt.

Als de Raad van Bestuur oordeelt, dat het berigt der commissie het bestaande vermoeden bevestigt, belegt de procureur-generaal of degene, die hem als onder-voorzitter vervangt, eene zitting van den Kolonialen Raad.

De zitting wordt gehouden met gesloten deuren.

De vergadering verklaart, na de personen, die inlichtingen geven kunnen, onder eede gehoord te hebben, en bij volstrekte meerderheid van stemmen der aanwezige leden, of er termen bestaan om den gouverneur in de uitoefening zijner waardigheid te schorsen.

De verklaring, dat zoodanige termen bestaan, ontheft, zoolang zij niet, na gelijk onderzoek, op gelijke wijze is ingetrokken en in afwachting van de beslissing des Konings, den gouverneur van de uitoefening zijner waardigheid.

Er worden van elk gedeelte van het onderzoek naauwkeurige processen-verbaal in dubbel opgemaakt en door al de leden en den secretaris onderteekend.

Een der dubbelen wordt gezonden aan den Koning.

Advies Raad van State.

Art. 20 is volstrekt niet toegelicht, zelfs niet in zooverre er van art. 17 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch Indie is afgeweken.

De weglating van de woorden *onder eede* in de 6e zinsnede van dit artikel, komt geraden voor, ook omdat bij het geven van inlichtingen over krankzinnigheid het vorderen van een eed, ook hier te lande, en in het algemeen, niet gebruikelijk is.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Met geringe wijziging in de redactie nageschreven uit art. 17 van het Reglement op het beleid der regering in Nederlandsch Indie.

De weglating der woorden *onder eede* in de 3de zinsnede [1]) komt aanbevelenswaardig voor, omdat bij het geven van inlichtingen omtrent krankzinnigheid het vorderen van den eed in het algemeen en ook hier te lande niet gebruikelijk is.

Curaçao.

§ 4. Daar de Raad van Bestuur van regtswege zitting heeft in den Kolonialen Raad, kan van eene *vereenigde zitting* van beide collegien hier geen sprake zijn.

---

[1]) Sic.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

De heer **Godefroi:** In de tweede alinea van art. 20 wordt bepaald dat de raad van bestuur, oordeelende dat daartoe termen bestaan, het instellen beveelt van een geneeskundig onderzoek aan eene commissie, te zamen gesteld uit de twee hoogst in rang aanwezige officieren van gezondheid der zee- en landmagt en *de stadsgeneesheeren.* Er wordt hier gesproken van *stadsgeneesheeren* in navolging van art. 17 van het reglement voor Nederlandsch Indie. Maar ik vraag: waarom juist van *stadsgeneesheeren* en niet, zoo als in het reglement voor Curaçao, van *burgerlijke geneesheeren*? Onderstel, dat er slechts *één* stadsgeneesheer is. Zal dan deze bepaling kunnen worden toegepast? Zij spreekt immers *van de stadsgeneesheeren.* Maar gesteld, er zijn in het geheel geene stadsgeneesheeren. Wat dan? Want de wet schrijft gebiedend voor, dat in de commissie behalve de militaire artsen twee *stads*geneesheeren zullen zitting hebben. Zijn die *stads*geneesheeren niet aanwezig, deze bepaling zal beletten gewone burgerlijke geneesheeren in de commissie als leden op te nemen. Ik geloof inderdaad dat er reden bestaan, al wijkt men ook af van art. 17 van het reglement voor Nederlandsch Indie, hier te volgen de redactie, die voorkomt in art. 20 van het reglement voor Curaçao, en dus in plaats van „de stadsgeneesheeren" te lezen „twee burgerlijke geneesheeren". Ik zal nog geen amendement voorstellen, welligt vindt de Minister goed zelf die wijziging in het artikel te brengen.

De heer **Dirks:** Bij het nazien mijner aanteekeningen aangaande het verhandelde in mijne afdeeling op dit artikel vind ik dezelfde opmerking gemaakt. Men heeft daar beter geoordeeld de woorden van art. 17 van het regeringsreglement voor Oost-Indie, en gevraagd waarom daarvan bij dit artikel is afgeweken. Het schijnt echter dat de Commissie van Rapporteurs die bedenking niet gewigtig genoeg heeft geacht om haar in het verslag op te nemen.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* De reden is zeer duidelijk. Van wege den Gouverneur van Suriname zijn geen bezwaren ingebragt, omdat te Paramaribo twee stadsgeneesheeren zijn. Daarom heeft de Regering het niet noodig geacht de redactie van dit artikel te wijzigen. Moge echter de heer Godefroi, die zeker de redactie van het Oost-Indisch regeringsreglement goed vindt, een amendement voorstellen, ik zal mij daartegen niet verzetten.

De heer **Godefroi:** Ik moet bij mijne meening blijven volharden. Ik heb nu vernomen dat op Curaçao geene stadsgeneesheeren zijn, wel te Paramaribo, en dat daaraan het verschil van redactie in de twee reglementen is toe te schrijven. Maar dit neemt niet weg, dat, als een burgerlijk geneeskundig element tot de Commissie moet behooren, met de bepaling van art. 20 gevallen mogelijk zijn, die de uitvoering der wet beletten; en daarom acht ik de redactie van art. 20 van het reglement voor Curaçao voorzigtiger. Met die redactie is men vrij. Zijn er stadsgeneesheeren en vindt men meer waarborg in hen dan in niet-officiele geneesheeren, men is vrij hem te kiezen. Zoo als het artikel luidt is men niet vrij, en kan zelfs het tijdelijk ontbreken van stads-

geneesheeren moeijelijkheid baren. Daarom **stel ik voor in de 2de alinea in plaats van: „de stadsgeneesheeren" te lezen „twee burgerlijke geneesheeren."**

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* Zoo als ik reeds heb gezegd, maak ik geen bezwaar tegen het amendement. Nu ik op nieuw den heer Godefroi heb gehoord, doet het mij leed dat die geachte afgevaardigde daarop in 1854 niet bedacht is geweest; dan had men de leemte in het overeenkomstige artikel van het regeringsreglement van Nederlandsch Indie kunnen voorkomen.

De **Voorzitter:** Ik geloof niet dat de heer Minister het amendement heeft overgenomen?

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* Ja, Mijnheer de Voorzitter.

De **Voorzitter:** Daar de Regering heeft verklaard het **amendement over te nemen,** maakt dit verder geen onderwerp van beraadslaging uit.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 20, thans luidende:
Wanneer er vermoeden bestaat, dat de Gouverneur krankzinnig is, belegt de procureur-generaal, of degene, die hem als ondervoorzitter van den Raad van Bestuur vervangt, eene vergadering van dien Raad, opdat de gegrondheid van het vermoeden onderzocht worde.
De Raad van Bestuur, oordeelende dat daartoe termen bestaan, beveelt het instellen van een geneeskundig onderzoek aan eene commissie, te zamen gesteld uit de twee hoogst in rang aanwezige officieren van gezondheid der zee- of landmagt en twee burgerlijke geneesheeren.
Deze commissie is bevoegd den gewonen geneesheer des Gouverneurs in haar midden te roepen en dient den Raad van Bestuur van berigt.
Als de Raad van Bestuur oordeelt, dat het berigt der commissie het bestaande vermoeden bevestigt, belegt de procureur-generaal of degene, die hem als ondervoorzitter vervangt, eene vereenigde zitting van den Raad van Bestuur en van de Koloniale Staten.
De vereenigde zitting wordt gehouden met gesloten deuren. De vergadering verklaart, na de personen, die inlichtingen geven kunnen, onder eede gehoord te hebben, en bij volstrekte meerderheid van stemmen der aanwezige leden, of er termen bestaan om den Gouverneur in de uitoefening zijner waardigheid te schorsen.
De verklaring, dat zoodanige termen bestaan, ontheft, zoolang zij niet, na gelijk onderzoek, op gelijke wijze is ingetrokken, en in afwachting van de beslissing des Konings, den Gouverneur van de uitoefening zijner waardigheid.
Er worden van elk gedeelte van het onderzoek naauwkeurige processen-verbaal in dubbel opgemaakt en door al de leden en den secretaris onderteekend.
Een der dubbelen wordt gezonden aan den Koning.

wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 20 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Suriname.

Wanneer er vermoeden bestaat, dat de gouverneur krankzinnig is, belegt de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur eene vergadering van dien Raad, opdat de gegrondheid van het vermoeden onderzocht worde.

De Raad van Bestuur, oordeelende dat daartoe termen bestaan, beveelt het instellen van een geneeskundig onderzoek aan eene commissie, te zamen gesteld uit de twee hoogst in rang aanwezige officieren van gezondheid der zee- of landmagt en twee burgerlijke geneesheeren.

Deze commissie is bevoegd den gewonen geneesheer der gouverneurs in haar midden te roepen en dient den Raad van Bestuur van berigt.

Als de Raad van Bestuur oordeelt, dat het berigt der commissie het bestaande vermoeden bevestigt, belegt de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur eene zitting van de Koloniale Staten.

De zitting wordt gehouden met gesloten deuren. De vergadering verklaart, na de personen, die inlichtingen geven kunnen, onder eede gehoord te hebben, en bij volstrekte meerderheid van stemmen der aanwezige leden, of er termen bestaan om den gouverneur tot de uitoefening zijner waardigheid niet in staat te achten.

De verklaring, dat zoodanige termen bestaan, ontheft, zoolang zij niet, na gelijk onderzoek, op gelijke wijze is ingetrokken en in afwachting van de beslissing des Konings, den gouverneur van de uitoefening zijner waardigheid.

Er worden van elk gedeelte van het onderzoek naauwkeurige processen-verbaal in dubbel opgemaakt en door al de leden en den griffier onderteekend.

Een der dubbelen wordt onverwijld gezonden aan den Koning.

Wanneer de gouverneur door een plotselingen ziektetoestand buiten staat is geraakt om zijne waardigheid uit te oefenen en om overeenkomstig art. 28*bis* het dagelijksch beleid van zaken aan een ander op te dragen, worden de in dit artikel opgenomen bepalingen eveneens toegepast, met dien verstande echter, dat de gouverneur, nadat hij voldoende hersteld is, het bestuur weder op zich neemt en daarvan bij proclamatie aan de ingezetenen kennis geeft.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

In de 4e alinea „den Kolonialen Raad" in plaats van: „de Koloniale Staten".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De nieuwe lezing heeft drieërlei strekking.

Vooreerst om het initiatief voor het verkrijgen van de verklaring, dat de Gouverneur krankzinnig is, op te dragen aan den ondervoorzitter van den Raad van Bestuur. De reden, waarom in het thans geldend artikel de pro-

cureur-generaal met die taak wordt belast, is blijkbaar geene andere dan de omstandigheid, dat hij van rechtswege het ondervoorzitterschap van den Raad van Bestuur bekleedt.

In de tweede plaats om de tweede en definitieve behandeling van de vraag, of de Gouverneur krankzinnig is, niet aan eene vereenigde vergadering van Raad van Bestuur en Koloniale Staten, maar aan de Koloniale Staten alleen op te dragen. Op zich zelf is er reeds iets vreemds in het tot ééne vergadering vereenigen van beide lichamen. Bovendien, de Raad van Bestuur heeft zijne meening reeds uitgesproken als de zaak bij de Staten komt. Er is meer waarborg voor eene onpartijdige beslissing, wanneer de Staten hun oordeel hebben te vormen zonder medewerking van de leden van het college, dat zijne meening reeds heeft uitgesproken. De minderheid der Staten zoude door die medewerking kunnen doen besluiten in haren geest.

In de derde plaats om de bepalingen van dit artikel ook van toepassing te maken op het geval dat de Gouverneur door een plotselingen ziektetoestand buiten staat geraakt is om het bestuur te voeren. Ook in dit geval kan eene voorziening volstrekt noodig zijn.

Het is wenschelijk voorgekomen om in dit artikel tevens de uitdrukking: „of er termen bestaan om den gouverneur in de uitoefening zijner waardigheid te schorsen", te vervangen door de voor het geval van geestes- of lichaamsziekte meer passende uitdrukking: „of er termen bestaan om den gouverneur tot de uitoefening zijner waardigheid niet in staat te achten."

Terwijl in het geval van krankzinnigheid 's Konings beslissing noodig is, of intrekking van de verklaring moet worden afgewacht, zal in geval van ziekte, de Gouverneur, als hij zich weder in staat gevoelt het bestuur te voeren, dit kunnen hervatten.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Suriname.

Stuk n°. 5.

In de bij artikel 7 van het wetsontwerp aangegeven redactie voor artikel 20 van het Regeeringsreglement wordt de vierde alinea vervangen door twee alinea's, luidende:

„Van het in den Raad van Bestuur verhandelde worden naauwkeurige processen-verbaal in dubbel opgemaakt en door den onder-voorzitter, de leden en den secretaris onderteekend.

„Als de Raad van Bestuur oordeelt, dat het berigt der commissie het bestaande vermoeden bevestigt, wordt onverwijld een der dubbelen van de processen-verbaal gezonden aan den Koning, en belegt de onder-voorzitter van den Raad van Bestuur eene zitting van de Koloniale Staten."

Voorts wordt de op twee na laatste alinea aldus gewijzigd:

„Van het in de Koloniale Staten verhandelde wordt een naauwkeurig procesverbaal in dubbel opgemaakt en door al de leden en den griffier onderteekend."

Toelichting. De wijzigingen hebben ten doel om duidelijker te kennen te geven dat ook van het verhandelde in den Raad van Bestuur processenverbaal moeten worden gemaakt.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Curaçao.

Stuk n°. 6.

[Gelijkluidend, behoudens:]
„den Kolonialen Raad" in plaats van: „de Koloniale Staten".

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Achter het vijfde lid van het voorgesteld artikel dient eene nieuwe bepaling ingevoegd te worden, houdende, dat de Koning naar aanleiding van de verklaring der Koloniale Staten eene beslissing neemt. Dit wordt in het artikel wel ondersteld, maar het scheen beter het uitdrukkelijk te zeggen. De volgende alinea kon dan aanvangen met de woorden: „In afwachting van de beslissing des Konings" enz.

Volgens het laatste lid zal de Gouverneur het bestuur weder opnemen, als hij voldoende is hersteld. Het zevende lid van het artikel is ten deze niet toepasselijk. Men vroeg, op welke wijze het herstel van den Gouverneur dan zal worden geconstateerd en of ter zake geene geneeskundige of andere verklaring noodig is. Naar aanleiding van deze vraag werd opgemerkt, dat volgens de Memorie van Toelichting de Gouverneur zelf te beslissen heeft, of hij weder in staat is het bestuur op zich te nemen, zoodat ten deze geenerlei verklaring wordt vereischt.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Suriname.

Waar de wet zegt dat iets geschieden zal „in afwachting van de beslissing des Konings", wijst zij, naar het voorkomt, duidelijk genoeg aan dat de Koning eene beslissing zal hebben te nemen. De redactie van de alinea, waarin de aangehaalde woorden voorkomen, is uit de bestaande wet overgenomen en vereischt naar de meening van den ondergeteekende geen verbetering.

De vraag, naar aanleiding van de laatste alinea gedaan, is in het Voorloopig Verslag zelf reeds beantwoord.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ONTWERP—1896.

Gelijkluidend aan het gewijzigd Ontwerp—1892, behoudens:

Gouverneur met een kapitale G.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Suriname.

Sommige leden wenschten de derde alinea van artikel 20, te lezen:

„Deze Commissie roept den gewonen geneesheer des Gouverneurs in haar midden" enz. Deze geneesheer toch kent den Gouverneur het best en zal, naar ondersteld mag worden, de commissie naar waarheid inlichten.

Anderen achtten de voorgestelde redactie beter, omdat zich gevallen kunnen voordoen, waarin de ongegrondheid van het vermoeden van krankzinnigheid zoo duidelijk blijkt, dat het hooren van den hierbedoelden geneesheer geheel onnoodig is.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Suriname.

Ook de ondergeteekende acht de verplichting om, in het hier bedoelde geval, den gewonen geneesheer des Gouverneurs te hooren niet noodig,

omdat het zich kan voordoen, dat de ongegrondheid van het vermoeden van krankzinnigheid duidelijk blijkt, en de bevoegdheid om dien geneesheer te raadplegen niet is uitgesloten.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De nieuwe lezing heeft drieërlei strekking.

Vooreerst om het initiatief voor het verkrijgen van de verklaring, dat de Gouverneur krankzinnig is, op te dragen aan den ondervoorzitter van den Raad van Bestuur. De reden, waarom in het thans geldend artikel de procureur-generaal met die taak is belast, is blijkbaar geen andere dan de omstandigheid dat hij van rechtswege het ondervoorzitterschap van den Raad van Bestuur bekleedt.

In de tweede plaats om de tweede en definitieve behandeling van de vraag of de Gouverneur krankzinnig is, niet aan eene vereenigde vergadering van Raad van Bestuur en Koloniale Staten, maar aan de Koloniale Staten alleen op te dragen. Op zich zelf is er reeds iets vreemds in het tot één vergadering vereenigen van beide lichamen. Bovendien de Raad van Bestuur heeft zijn meening reeds uitgesproken als de zaak bij de Staten komt. Er is meer waarborg voor eene onpartijdige beslissing wanneer de Staten hun oordeel hebben te vormen zonder medewerking van het college, dat zijne meening reeds heeft uitgesproken. De minderheid der Staten zou door die medewerking kunnen doen besluiten in haren geest.

In de derde plaats om de bepalingen van dit artikel ook van toepassing te maken op het geval dat de Gouverneur door een plotselingen ziektetoestand buiten staat geraakt om het bestuur te voeren. Ook in dit geval kan eene voorziening dringend noodig zijn.

Het is wenschelijk in dit artikel tevens de uitdrukking „of er termen bestaan om den Gouverneur in de uitoefening zijner waardigheid te schorsen", te vervangen door de voor het geval van geestes- of lichaamsziekte meer passende uitdrukking: „of er termen bestaan om den Gouverneur tot de uitoefening zijner waardigheid niet in staat te achten."

Terwijl in het geval van krankzinnigheid 's Konings beslissing noodig is, of intrekking van de verklaring moet worden afgewacht, zal, ingeval van ziekte, de Gouverneur het bestuur kunnen hervatten, als hij zich daartoe weder in staat gevoelt.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Artikel 7 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 21.

De gouverneur oefent zijne waardigheid uit met stipte inachtneming van 's Konings bevelen, en is aan den Koning wegens zijn doen en laten verantwoordelijk.

Art. 164 der Grondwet van het Koningrijk is op hem van toepassing.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

De gouverneur oefent zijne waardigheid uit met stipte inachtneming van 's Konings bevelen, [1]) en is aan den Koning wegens zijn doen en laten verantwoordelijk.

Art. 159 der Grondwet van het Koningrijk is op hem van toepassing.

Advies Raad van State.

Overeenkomstig de aanmerking bij art. 1 gemaakt, zal ook de 2e zinsnede van dit artikel kunnen wegvallen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 37 van het Regeringsreglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Uit dit artikel volgt dat alle magt, bij het regeringsreglement hem opgedragen, den gouverneur alleen gegeven is om er gebruik van te maken overeenkomstig de instructien, die hij van den Koning ontvangt.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 9, 10, 11, 12 en 16 Mei 1865.

Algemeene beraadslaging.

De heer **W. van Goltstein** op 9 Mei: Ik vraag, Mijnheer de Voorzitter, op welken grond steunt de overtuiging der Regering dat het geheele stelsel van bestuur, dat tot nu toe in Suriname bestaat, geheel omgekeerd en veranderd moet worden? Wanneer men dan naar den grond van die overtuiging zoekt, gevoelt men zich te leur gesteld. De tegenwoordige Memorie van Toelichting steekt ongunstig af bij die, welke een gelijkluidend wets-ontwerp in de zitting 1855/56 vergezelde. Daarin treffen wij eene schets aan van den toestand der kolonie, en in dien toestand wordt de reden gezocht van de verandering, welke men in het stelsel van bestuur wil brengen. In de tegenwoordige Memorie van Toelichting kan ik eigenlijk geene andere reden vinden voor het voorstel

[1]) De herkomst van deze komma blijkt, voor zooveel Suriname betreft, niet uit de stukken.

der Regering dan die welke § 4 ons geeft. Daar staat: „Het kan als eene uitgemaakte zaak worden aangemerkt, dat Suriname regtmatige aanspraak heeft op de hernieuwing der voorregten, bij de fundamentele conditien van het octrooi van 1682 aan de ingezetenen geschonken." Dit schijnt de eenige reden geweest te zijn, waarom de Regering deze voordragt heeft ingediend. Het is welligt ook daaraan toe te schrijven, dat in de toepassing van een vrijgevig denkbeeld zooveel inconsequentie, zoo weinig zamenhang te vinden is. Van daar dat groote, gewigtige politieke regten worden toegekend en tevens aan den anderen kant de bevoegdheid in het regelen van huishoudelijke belangen wordt beperkt. Van daar dat de Koloniale Staten op eene zeer weinig liberale wijze worden zamengesteld, zoodat zij geene zuivere uitdrukking kunnen genoemd worden van den wensch, van het verlangen der ingezetenen, terwijl de grootste en ruimste bevoegdheid aan die Staten wordt toegekend. Van daar het spreken, ook in de Memorie van Toelichting, van constitutionele instellingen, zonder dat men bedenkt dat tot het wezen van een constitutionelen regeringsvorm, ten minste even goed als het beginsel van vertegenwoordiging, behoort het beginsel van verantwoordelijkheid der Regering aan die vertegenwoordiging. In vele bepalingen is een vrijgevig streven te zien, maar in andere eene zeer weinig liberale vrees voor de gevolgen van dat streven. Wordt het regeringsvoorstel tot wet verheven; wordt het beginsel van vertegenwoordiging toegepast volgens de bepalingen, door de Regering ontworpen, dan zal een van beide daarvan het gevolg zijn: òf de Gouverneur wordt de slaafsche dienaar van de Staten, òf wel de geheele vertegenwoordiging wordt eene ijdele vertooning. En wanneer een van deze twee gevolgen niet uit deze wetsvoordragt voortkomt, dan zullen er steeds botsingen zijn en eene toekomst van twisten en oneenigheden.

De heer **J. K. van Goltstein** op 10 Mei: Nog een ander punt van groot gewigt is door de Regering over het hoofd gezien: Hier wordt de landvoogd verantwoordelijk gesteld aan die vertegenwoordigende vergadering [1]), en wat zal daarvan het natuurlijk gevolg zijn? Dat die landvoogd, zoodra er verschil van gevoelen oprijst met die vertegenwoordiging, daaraan moet toegeven omdat hij anders zijn gezag tegenover haar niet behoorlijk zal kunnen handhaven. Dit is zoo zeer erkend, dat in elke constitutionele inrigting daartegen gewaakt is, en dat men in elke Britsche kolonie daartegen de noodige maatregelen heeft genomen. En wat is dit anders dan dat de landvoogd niet verantwoordelijk is, en dat alleen de hem ondergeschikte ambtenaren verantwoording schuldig zijn aan de vertegenwoordiging. Het staat met zoo vele woorden in de Grondwet: de Koning is onschendbaar, de Ministers zijn verantwoordelijk. Hij die in 's Konings naam daar geplaatst is en het oppergezag voert, hij moet met dezelfde waarborgen zijn gewapend, indien hij zal kunnen handelen tegenover die vergadering en indien het gezag niet in handen zal worden gesteld van die vergadering. Dit is de natuurlijke uitkomst, welke ook hier niet zal uitblijven, dat, wanneer er verschil ontstaat tusschen de Regering en de vertegenwoordiging, het redmiddel is, verandering van bewind. Dit is hier verdwenen en de landvoogd zal worden de gehoorzame dienaar van de vertegenwoordiging, en wel van eene vertegenwoordiging, van welke wij nu reeds uit de dagbladen hebben kunnen bespeuren, wat zij in haar schild zal voeren. Dit punt kan men

---

[1]) De Koloniale Staten.

bevestigd zien in eene van de Engelsche kolonien, waar ook een vertegenwoordigende regeringsvorm is gevestigd; men kan het zien in de constitutie van Canada, en in elke zoodanige Britsche kolonie, en in al die kolonien welke door Engeland zijn gevestigd en waar zoodanige verantwoordelijke regeringsvorm werd opgerigt; men kan het zien in Australie waar zoovele Engelsche kolonien zijn opgekomen.

De heer **Kappeyne van de Coppello** op 10 Mei: Wat aangaat de beperking van de magt des Gouverneurs, waarin bestaat die beperking? De geachte afgevaardigde uit Hoorn [1]) vindt het verkeerd dat hij onverantwoordelijk is aan de Koloniale Staten, en de geachte afgevaardigde uit Amersfoort [2]) dat hij daaraan juist verantwoordelijk wordt gemaakt. Mijns inziens heeft geene dier beide bedenkingen eenige kracht; de laatste niet, omdat zij steunt op eene onjuiste opvatting. Een strafregtelijke onverantwoordelijkheid van den Gouverneur eener kolonie is niet denkbaar, in denzelfden zin, waarin het hoofd van den Staat regtens onvervolgbaar is. Doch er wordt bepaald dat de Gouverneur alleen vervolgd kan worden in Nederland; hij is dus niet verantwoordelijk voor den regter in de kolonie, maar vcor dien in het Rijk.

De finantiele verantwoordelijkheid zal worden geregeld door de comptabiliteitswet, dus blijft alleen de politieke verantwoordelijkheid over. De Gouverneur is wel verantwoordelijk aan de Staten-Generaal, doch niet aan de Koloniale Staten. En daarom zegge men niet dat het geen zuiver constitutioneel stelsel is, want ik vraag, of dan geene autonomie is geschonken aan de gemeentebesturen omdat de burgemeester een rijksambtenaar is, die niet van den gemeenteraad afhangt.

De heer **W. van Goltstein** op 11 Mei: De Gouverneur is, volgens dit wets-ontwerp, verantwoording verschuldigd aan de Koloniale Staten, zij hebben toch het regt om hem te interpelleeren; maar in dit wetsontwerp is niet gehuldigd het beginsel dat met de constitutionele instellingen in onmisbaar verband staat, namelijk dat die verantwoordelijkheid effect hebbe door aftreding, zoo als in de constitutionele Staten met de verantwoordelijke ministers plaats heeft. Op deze wijze alleen worden botsingen vermeden, die anders — het voorbeeld van een naburig land leert het ons — onvermijdelijk zijn, zeer tot schade van het publiek belang.

De heer **Wintgens** op 11 Mei: Zulk een klein getal kiezers en zulk een uiterst klein getal gekozenen — dit kan leiden tot het op nieuw ontstaan van wat ons de heer W. van Goltstein uit de geschiedenis van Suriname heeft medegedeeld — tot een zoogenaamd *kabaal*. Als die kleine maatschappij zich onderling zoo uitnemend kent en goed verstaat, als de geachte spreker uit 's Hage wenschelijk schijnt te achten, dan kan zij voor het koloniaal Gouvernement, voor deze Regering een hinderpaal worden, waartegen niets te doen valt. Ontbindt dan vrij uwe vertegenwoordiging en doet een beroep op die kiezers, zij zullen dezelfde personen terugzenden, en al is de Gouverneur niet verantwoordelijk en al behoeft hij niet af te treden, hij zal staan tegenover een gesloten *kabaal*, eene onverzettelijke kracht, steunende op de verkiezing, waartegen niets te doen is en waarvoor de Regering zal moeten bukken.

---

[1]) Mr. W. baron van Goltstein.
[2]) Mr. J. K. baron van Goltstein.

De heer **Rochussen** op 11 Mei: De Gouverneur is niet verantwoordelijk aan de Staten. De heer Kappeyne heeft wel gezegd dat hij verantwoordelijk was aan de Staten-Generaal, maar in hoe verre die zoo algemeene uitdrukking juist zou zijn, wil ik thans niet onderzoeken. Maar de vier Gouvernementsleden zijn toch ook niet verantwoordelijk aan de Koloniale Staten. Ik herhaal, ik zou eene vertegenwoordiging hebben verlangd, zoo als die geachte afgevaardigde ons dat zoo duidelijk en op goede gronden aantoonde, naar het model van onze gemeentebesturen of onze Provinciale Staten. Het is juist tegen de splitsing van het gezag of de zamenwerking van den Gouverneur en de vertegenwoordigers dat ik opgekomen ben, en ik voorzie daarvan slechte gevolgen.

Beraadslaging over art. 21 op 12 Mei (Suriname).

De heer **Mijer**: De bedoeling van dit artikel zal wel dezelfde zijn als die van art. 37 van het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie, doch de terminologie verschilt veel. Hier wordt bepaald: „De Gouverneur oefent zijne waardigheid uit met stipte inachtneming van 's Konings bevelen en [wordt er bijgevoegd] is aan den Koning wegens zijn doen en laten verantwoordelijk." Die laatste woorden zijn te algemeen, en de bedoeling van de Regering zal zeker volkomen worden uitgedrukt door de in dit artikel bedoelde soort van verantwoordelijkheid van den Gouverneur aan den Koning te omschrijven met dezelfde woorden, als zijn gebezigd in art. 37 van het Indisch regeringsreglement, waar eenvoudig gezegd wordt: „De Gouverneur-Generaal is met opzigt tot de uitoefening van zijne waardigheid, verantwoordelijk aan den Koning." Die uitdrukking *doen en laten* werd oudtijds veel gebezigd, om uit te drukken wat men niet juist wist te bestempelen, maar is geheel in onbruik geraakt in onze wetgeving. En daarom wensch ik aan den Minister te vragen, of bij hem bezwaren tegen de door mij bedoelde wijziging bestaan. Ik geloof dat de bedoeling dan juister en eenvoudiger zal worden uitgedrukt.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Ik kan het bezwaar van den geachten afgevaardigde uit Zwolle niet deelen. Ik verwijs alleen naar het onmiddellijk hierop volgende artikel, waarin bepaald wordt: „De Gouverneur is, naar de bepalingen vervat in de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 33), houdende regeling der verantwoordelijkheid van de hoofden der ministeriele departementen, tot straf vervolgbaar:" onder andere in het geval onder lit. *d*: „wanneer hij nalaat uitvoering te geven of te doen geven aan de voorschriften van deze wet." Hij is dus strafbaar wanneer hij iets nalaat. Ik geloof alzoo dat de verandering door den geachten spreker uit Zwolle voorgesteld geene verbetering is.

De heer **Mijer**: Het antwoord van den Minister is, dunkt mij, onaannemelijk, want ging zijne redenering op, dan zou aan art. 37 van het Oost-Indisch regeringsreglement iets ontbreken. Bovendien wordt ook in art. 38 van dat reglement gesproken van nalatigheid van den landvoogd, van niet doen; maar in een geheel anderen zin. Ik blijf dus bij mijne meening dat het beter is te zeggen: „De Gouverneur is verantwoordelijk" enz., zoo als in het aangehaalde art. 37.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Mijnheer

de President, ik vind het antwoord op de bedenking verder nog in het *Eindverslag.* [1])

Men heeft hier gevolgd art. 3 der wet op de ministeriele verantwoordelijkheid.

Er staat: „Dit verschil is intusschen blijkbaar het gevolg daarvan, dat men zich hier heeft moeten houden aan art. 3 der wet op de ministeriele verantwoordelijkheid, die van latere dagteekening is dan het reglement voor Nederlandsch Indie, en als organieke wet gevolgd moeten worden bij elke nadere toepassing van het in art. 73 der Grondwet nedergelegd beginsel van verantwoordelijkheid." De reden is hier dus duidelijk uiteengezet.

De heer **Rochussen:** Mijnheer de President, ik heb gisteren met enkele woorden gezegd, dat ik ten aanzien van eene uitdrukking door den geachten afgevaardigde uit de hofstad gebezigd mij reserveerde daarop nader terug te komen. Als ik wel verstaan heb, en ik geloof wel dat dit het geval is geweest, dan heeft hij gezegd, dat de Gouverneur van Suriname niet verantwoordelijk was aan de Koloniale Staten, maar aan de Staten-Generaal.

In strijd daarmede moet ik thans constateren dat het regeringsreglement den Gouverneur, den lasthebber des Konings, zeer juist verantwoordelijk stelt aan den Koning. Ik merk dit aan opdat ik door mijn stilzwijgen niet moge geacht worden goed te keuren de uitspraak van iemand, wiens woorden altijd en in elk geval, maar vooral bij deze wet, zoo veel autoriteit uitoefenen.

De heer **Kappeyne van de Coppello:** In eene vorige discussie heb ik gezegd, dat men ten onregte beweerde, dat het regeringsreglement den Gouverneur verantwoordelijk maakte aan de Koloniale Staten, maar dat indien hij aan eenige vertegenwoordiging verantwoordelijk was, het dan zou zijn aan de Rijksvertegenwoordiging.

Het woord „verantwoordelijk" kan op meer dan eene wijze worden uitgelegd, maar het hoofdbeginsel is dat de staatsdienaar aan de vertegenwoordiging verantwoordelijk is, wanneer deze het regt heeft om hem te doen vervolgen. En nu is uitdrukkelijk in art. 159 der Grondwet aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal het regt gegeven, dat niet gegeven is bij het reglement noch daarbij gegeven kan worden aan de Koloniale Staten, om den landvoogd wegens ambtsmisdrijf te doen vervolgen. Maar de Gouverneur is natuurlijk niet verantwoordelijk jegens de vertegenwoordiging in dien zin als een Minister, omdat deze de besluiten der Kroon contrasigneert, de Gouverneur niet. De Minister is verantwoordelijk voor de Koninklijke besluiten waartoe hij heeft medegewerkt, en de Gouverneur voert de Koninklijke besluiten alleen uit. Hij is dus geen mede-auteur van de besluiten maar hij handelt alleen als lasthebber, en als zoodanig is hij verantwoordelijk alleen jegens zijn lastgever. Ik ben zeker dat de geachte afgevaardigde het na die uitlegging met mij eens zal zijn.

De heer **Rochussen**: In de verklaring, welke de geachte afgevaardigde uit 's Hage thans aan zijn gezegde van gisteren geeft, kan ik volkomen berusten. Het is nu geconstateerd dat de Gouverneur niet

---

[1]) Opgenomen onder art. 22, blz. 93/94.

verantwoordelijk is aan de Staten-Generaal, behoudens hun regt, hetwelk ik geenszins heb willen verkorten, om daar, waar de Grondwet of de wet op de ministeriele verantwoordelijkheid hun het regt van aanklagt of vervolging toekent, den Gouverneur tot verantwoording te roepen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 21 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Beraadslaging over art. 21 op 16 Mei (Curaçao).

Art. 21 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892,

ONTWERP—1896,

ONTWERP—1899:

In de artikelen 21 en 25 wordt voor „art. 159 der Grondwet" gelezen: „art. 164 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 8 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 22.

Suriname.

De gouverneur is naar de bepalingen, [2]) vervat in de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 33), houdende regeling der verantwoordelijkheid van de hoofden der ministeriële [3]) departementen, tot straf vervolgbaar:

a. wanneer hij uitvoering geeft of doet geven aan Koninklijke besluiten of beschikkingen, waarvan hem de uitvoering niet is opgedragen door den Minister van Kolonien;

b. wanneer hij uitvoering geeft of doet geven aan

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp—1899.
[2]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.
[3]) De herkomst van het deelteeken blijkt niet uit de stukken.

Koninklijke besluiten of beschikkingen, niet voorzien van de vereischte medeonderteekening van een der hoofden van de ministeriële [1]) departementen;

c. wanneer hij beschikkingen neemt, of bevelen geeft, of bestaande beschikkingen of bevelen handhaaft, waardoor de bepalingen dezer wet of andere in de kolonie geldende *wettelijke regelingen* worden geschonden; [2])

d. wanneer hij nalaat uitvoering te geven of te doen geven aan de voorschriften van deze wet of andere in de kolonie geldende *wettelijke regelingen*, of aan Koninklijke besluiten en beschikkingen, geene *wettelijke regelingen* zijnde, doch waarvan hem de uitvoering door den Minister van Kolonien is opgedragen.

De handelingen onder de litt. *a*, *b* en *c*, en de nalatigheid, onder letter *d* bedoeld, zijn alleen dan strafbaar, wanneer zij gepleegd zijn met opzet.

e. indien hij zonder opzet de uitvoering, onder letter *d* omschreven, grovelijk verzuimt.

De feiten in dit artikel vermeld worden beschouwd als misdrijven.

De feiten vermeld onder litt. a, b, c *en* d worden gestraft met de *straf genoemd in art. 355, en het feit, vermeld onder litt.* e, *met de straf genoemd in artikel 356 van het Nederlandsch Wetboek van Strafrecht.*

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 3e alinea: „mede-onderteekening" in plaats van: „medeonderteekening";

in de 4e alinea: „bestaande beschikkingen en bevelen" in plaats van: „bestaande beschikkingen of bevelen";

in de 6e en 7e alinea: „lit. *d*" in plaats van: „letter *d*";

het voorkomen in de laatste alinea eener komma tusschen „feiten" en „vermeld" en „d" en „worden".

---

[1]) De herkomst van het deelteeken blijkt niet uit de stukken.

[2]) Het blijkt niet, hoe dubbele punt in de ontwerpen werd komma punt in de wet.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet
in hare lezing van 31 Mei 1865.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 1e alinea der beide ontwerpen voor Suriname het voorkomen eener komma tusschen „is" en „naar" en het ontbreken der komma tusschen „bepalingen" en „vervat";

aan het eind der 4e alinea van de beide ontwerpen voor Suriname, achter „geschonden" dubbele punt in plaats van komma punt;

in de 1e en 3e alinea der beide ontwerpen voor Suriname en Curaçao: „ministeriele" in plaats van „ministeriële";

in de 4e alinea der beide ontwerpen voor Curaçao het ontbreken der komma tusschen „geeft" en „of";

in de 4e en 5e alinea van ontwerpen en wet „algemeene verordeningen" in plaats van „wettelijke regelingen", terwijl de laatste twee alinea's luidden:

De handelingen, opgenoemd onder litt. *a*, *b* en *c*, worden gestraft met de straffen, in de wet [1]) van 22 April 1855 (*Staatsblad* N° 33) bedreigd tegen de handelingen, aldaar opgenoemd in art. 3 onder litt. *b*, *c* en *d*.

De nalatigheid en het verzuim, opgenoemd onder litt. *d* en *e*, worden gestraft met de straffen, in de wet [1]) van 22 April 1855 (*Staatsblad* N° 33) bedreigd tegen de nalatigheid en het verzuim, aldaar opgenoemd in art. 3 onder litt. *e* en *f*.

Eerste Memorie van Toelichting.

Vergelijk, behalve de aangehaalde wet van 22 April 1855, art. 38 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer
van 9 Juli 1864.

In de voorlaatste alinea zag men het woord: „opgemelde", dat minder goed klinkt, liever door eene andere uitdrukking vervangen.

Tweede Memorie van Toelichting.

De redactie is in den aangegeven zin verbeterd. [2])

Nota van Schrijf- en Drukfeilen.

Suriname.

Stuk n°. 6 (ongedateerd).

Bladz. 6, art. 22, reg. 7 v. o. staat: *opgemelde wet*, lees: „de wet".

Eindverslag der Tweede Kamer
van 29 October 1864.

Bij vergelijking met art. 38 van het Reglement voor Nederlandsch Indie is, wat het vereischte van *opzet* betreft, verschil met deze bepaling te vinden.

---

[1]) In het Eerste Ontwerp staat in plaats van „in de wet": „in opgemelde wet".

[2]) Evenwel bleef de uitdrukking „in opgemelde wet" in de voorlaatste alinea van het Tweede Ontwerp voor Suriname nog abusievelijk behouden.

Hier wordt ook voor strafbaarheid wegens de feiten onder de letters *a* en *b* vermeld, krachtens het zesde lid, *opzet* gevorderd, terwijl voor dezelfde feiten onder *a* 1°. en 2°. van genoemd art. 38 der wet van 2 September 1854 (*Staatsblad* n°. 129) het vereischte ontbreekt en dus de verantwoordelijkheid daarbij ruimer genomen is. Dit verschil is intusschen blijkbaar het gevolg daarvan, dat men zich hier heeft moeten houden aan art. 3 der wet op de ministeriele verantwoordelijkheid, die van latere dagteekening is dan het Reglement voor Nederlandsch Indie, en als organieke wet gevolgd moet worden bij elke nadere toepassing van het in art. 73 der Grondwet nedergelegd beginsel van verantwoordelijkheid.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over §§ *a* en *d* van ART. 22, houdende bepalingen wanneer de Gouverneur tot straf vervolgbaar is, luidende:

„ *a.* wanneer hij uitvoering geeft of doet geven aan Koninklijke besluiten of beschikkingen, waarvan hem de uitvoering niet is opgedragen door den Minister van Kolonien;

„ *d.* wanneer hij nalaat uitvoering te geven of te doen geven aan de voorschriften van deze wet of andere in de kolonie geldende algemeene verordeningen, of aan Koninklijke besluiten en beschikkingen, geene algemeene verordeningen zijnde, doch waarvan hem de uitvoering door den Minister van Kolonien is opgedragen."

De heer **van Bosse:** Ik ontmoet in dit artikel eene oude kennis waartegen ik mij dikwijls heb verzet. Ik bedoel lit. *a*, bevattende eene bepaling die, dunkt mij, zeer stellig inbreuk op de Grondwet maakt.

Men kent de geschiedenis van dat artikel, dat is overgenomen uit art. 38 van het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie. Daarin is het gebragt — ik geloof niet dat ik mij aan onbescheidenheid schuldig maak als ik zeg — op aandrang van den heer Baud, die zich, zoo ik meen, herinnerde een verschil van gevoelen anterieur aan 1848 tusschen hem en een zijner toenmalige collegas ontstaan. Er bestond toen verschil over de bevoegdheid van den Minister van Oorlog om zich in koloniale zaken te moeijen en orders te geven aan het leger in Indie, en het was in een tijd toen men de kracht en beteekenis van het ministeriele contreseign nog niet altijd zoo juist voelde. Om zoodanig verschil van gevoelen te voorkomen, is die bepaling gebragt in het regeringsreglement van 1854; maar het strijdt met de Grondwet. De wet heeft het regt niet om ministeriele departementen in te stellen en het praerogatief des Konings tot het regelen van de bevoegdheid van hoofden van ministeriele departementen te beperken.

Volgens uitdrukkelijk voorschrift van art. 73 der Grondwet is het de Koning, die ministeriele departementen instelt en er de hoofden van benoemt; de Koning alleen heeft de magt om de bevoegdheid van de hoofden van die departementen te regelen. Hier zal men nu den Koning verbieden om, indien Hij dat mogt goedvinden, het beheer van de West-Indische kolonien over te brengen bijv. bij het Departement van Marine of bij dat van Oorlog. Dit gaat te ver. Het regeringsreglement van 1854 is, wat deze bepaling betreft, naar mijne overtuiging in strijd met de Grondwet; het zou misschien eenigzins vreemd schijnen wanneer die bepaling niet wierd overgenomen in dit regeringsreglement; maar die

schijnbare inconsequentie is toch beter dan om iets, wat ongrondwettig is, hier nu wederom te bevestigen.

Ik neem dus de vrijheid aan den Minister te vragen, of hij er bezwaar in zou zien lit. *a* te wijzigen?

De heer **van Heukelom**: Wij hebben onlangs behandeld een tractaat en eene wet omtrent de heffing van den suiker-accijns, en, indien ik mij niet vergis, dan wordt in die ontwerpen gesproken van den *Minister van Finantien*. Toch heb ik den heer van Bosse zich niet daartegen hooren verzetten. Nogtans, indien hij consequent was in zijne meening, dan zou er volgens hem in geene wet mogen worden gesproken van een Minister, belast met het beheer van een aangewezen departement.

Ik vat de zaak aldus op: zoolang Nederland kolonien heeft, zal er altijd een Minister van Kolonien moeten zijn. Meent nu de heer van Bosse dat de Koning, door het noemen van dien Minister in de wet, zou belemmerd worden in Zijne bevoegdheid om te formeren, bijv. een Ministerie van Marine en Kolonien, of van Nijverheid en Kolonien, dan geloof ik dat hij zich vergist. Er zal altoos een Minister zijn, belast met het beheer van de Oost- en West-Indische zaken, hetzij dan vereenigd met de krijgszaken, met de zeezaken of met eenigen anderen tak van bestuur. Het is, volgens mij, ondenkbaar dat er *niet* zij een Minister, belast met de koloniale zaken, alzoo: een Minister van Kolonien. En nu, dunkt mij, is het duidelijk dat indien deze bepaling niet bestond, en indien de Koning eens door tusschenkomst van een anderen Minister, dien van Oorlog of dien van Binnenlandsche Zaken, bevelen gaf aan den Gouverneur-Generaal of aan den Gouverneur buiten den Minister van Kolonien om, de zaken in de war zouden loopen.

Ik geloof dus dat het eene wenschelijke, goede, rationele bepaling is, waartegen niets is aan te voeren wat steek houdt; want het is onmogelijk, ik herhaal het, dat de Minister van Kolonien er niet zij.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Ik kan mij wel begrijpen dat de heer van Bosse op dit punt terugkomt. Die geachte afgevaardigde zal zeker, bij de overweging van het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie, ook geweest zijn in de afdeeling der Kamer, waar die opmerking werd gemaakt. Wat echter het grondwettige bezwaar betreft, staat in het verslag der Kamer het volgende: „Bij de overgroote meerderheid woog dat bezwaar niet. Men beriep zich daarbij op den geheelen aard van het constitutionele koningschap en op het algemeen begrip van orde en regel in het staatsbestuur" enz. Ik voeg mij bij het antwoord, dat de overgroote meerderheid der afdeeling, die er geen grondwettig bezwaar in zag, toen gegeven heeft.

De heer **van Bosse**: De uitlegging, door den spreker uit Amsterdam gegeven, bewijst meer voor dan tegen mijn argument. Heeft men ooit in eenige wet bepaald, dat een krijgsbevelhebber strafbaar zal wezen als hij gehoor geeft aan eene order, hem niet door den Minister van Oorlog gegeven; of dat een ambtenaar der belastingen geen last mag uitvoeren, dien hij niet van den Minister van Finantien ontvangen heeft? Heeft men ooit gehoord, dat men een ambtenaar heeft willen straffen, omdat hij eene order had opgevolgd, gecontrasigneerd door een anderen Minister dan dien onder welken hij gesteld is? Doch er ligt meer onder, en het is trouwens door den spreker uit Amsterdam erkend: het zal zijn een verbod aan den Koning om een bevel naar de kolonien te zenden, ge-

contrasigneerd door een anderen Minister dan dien, welken Hij met het beheer der kolonien heeft belast. Ik zie daarin eene beperking van de magt des Konings, die niet met de Grondwet is overeen te brengen.

De heer **van Heukelom**: Het geldt hier de regeling van eene strafregtelijke verantwoordelijkheid, en dan moet toch wel de ambtenaar, op wien de wet wordt toegepast, weten van wien hij zijne bevelen te ontvangen heeft.

De vergelijking van den vorigen spreker gaat niet op. Men behoeft niet bij de wet aan een krijgsbevelhebber voor te schrijven dat hij geene andere orders mag krijgen dan van den Minister van Oorlog, want wij maken geene wet waarbij die bevelhebber strafbaar wordt gesteld. Wij hebben hier te doen met de toepassing van eene strafregtelijke verantwoordelijkheid en daarom komt het er op aan de gevallen te bepalen in welke een zoodanig hoog geplaatst ambtenaar strafbaar zal zijn. Het verbod zou dus niet strekken om de bevoegdheid des Konings te beperken, maar om de gevallen te bepalen in welke de ambtenaar vervolgd kan worden.

De heer **van Nispen van Sevenaer**: Ik geloof dat juist in het laatst gezegde het bewijs ligt, dat de zaak niet goed is. Men onderwerpt hier iemand aan strafvervolging voor eene daad, waarvoor hij geene vervolging kan ondergaan. De Grondwet bepaalt alleen dat de Koninklijke besluiten door een Minister moeten gecontrasigneerd zijn, en tevens hangt het van den Koning af; naar goedvinden verandering in de ministeriele departementen te maken. Ik kan dus niet inzien dat de uitvoering gegeven aan een Koninklijk besluit, dat de bij de Grondwet voorgeschreven onderteekening van een Minister draagt, al is het niet de onderteekening van den Minister van Kolonien, den Gouverneur aan eene strafvervolging zou kunnen blootstellen.

De heer **van Bosse**: Ik zal nu als **amendement** voorstellen, de alinea lit. *a* van art. 22 te doen wegvallen.

Het **amendement** van den heer **van Bosse**, wordt ondersteund door de heeren: **van Nispen van Sevenaer, Wintgens, Kien, de Poorter** en **Hollingerus Pijpers**, en maakt alzoo een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **van Heukelom**: Ik wil den geachten spreker uit Zutphen alleen vragen, of, als hij voorstelt lit. *a* te doen vervallen, hij ook niet moet voorstellen lit. *d* te doen wegvallen of althans te wijzigen; daarin komt dezelfde quaestie wederom voor.

Wat zijne verdere opmerkingen betreft, moet ik alleen dit zeggen dat, wanneer een ander Minister een Koninklijk besluit contrasigneert, waarbij aan den Gouverneur een last wordt gegeven dit, strict genomen, wel niet ongrondwettig, maar toch irrationeel is en de zaken in de war zou brengen.

De heer **van Bosse**: Ik geloof dat als gevolg van mijn amendement niet de gansche alinea *d* zal moeten vervallen; maar dat dit alleen zal gelden de laatste woorden van die alinea. Ik neem dus de vrijheid mijn **amendement** te **ampliëren** en voor te stellen uit alinea *d* te doen

wegvallen de slotwoorden: „doch waarvan hem de uitvoering door den Minister van Kolonien is opgedragen."

Na al hetgeen daarover reeds is gezegd, acht ik het onnoodig de laatste bedenking van den geachten spreker nog nader te refuteren. Ik vraag alleen: is het denkbaar dat, zoolang er eene Regering is, een Minister zal trachten zijn collega als het ware eene vlieg af te vangen en achter den rug van den Minister, die met de zaak belast is, een Koninklijk besluit zal contrasigneren? Ik zou denken dat dit in den tegenwoordigen tijd een *casus non dabilis* mag genoemd worden.

De **ampliatie** op het **amendement** van den heer **van Bosse** wordt ondersteund door de heeren: **de Poorter, Wintgens, W. van Goltstein, Hollingerus Pijpers** en **Kien**, en maakt een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Poortman**: Ik wenschte den geachten voorsteller van het amendement alleen te vragen, of de ampliatie daarvan wel juist is, dewijl de woorden die hij nu wil laten vervallen in onmiddellijk verband staan met de voorafgaande woorden: „geene algemeene verordeningen zijnde."

De heer **van Bosse**: Ik geloof dat het van zelf spreekt dat de Gouverneur niet vervolgd zal kunnen worden, als hem het besluit niet is toegezonden. Eerst dan zullen er termen tot strafvervolging zijn, als hij weigert of nalaat uitvoering te geven aan een besluit dat hem ter uitvoering is toegezonden; anders heeft hij er niet mede te maken. Ik heb die woorden alleen beschouwd als eene bijvoeging ter versterking van het bepaalde bij lit. *a*, dat hij natuurlijk niet strafbaar zal zijn, wanneer hij nalaat uitvoering te geven aan een besluit, dat hem door eenen anderen Minister is gezonden. Men kan het slot van het artikel ook zoo lezen: „geene algemeene verordeningen zijnde, waarvan hem de uitvoering is opgedragen." Maar mij dunkt, dat dit geheel overbodig is. Niemand zal het in het hoofd komen een ambtenaar verantwoordelijk te stellen voor datgene, waarmede hij niets te maken heeft.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Ik kan inderdaad de aanneming van dit amendement niet aanraden. De grondwettige quaestie is genoegzaam uitgemaakt, en nu berust het amendement alleen op het stellen van weinig denkbare gevallen, waarin men door eene wetsbepaling niet kan voorzien. Daarenboven zou de ampliatie in alin. *d* het artikel geheel uit zijn verband rukken; in ieder geval zouden de woorden „Minister van Kolonien" alleen moeten vervallen. Ik zal intusschen geene verbetering in de redactie beproeven; ik verklaar mij tegen het amendement van den geachten afgevaardigde uit Zutphen.

De heer **van Bosse**: Ten einde de quaestie zuiver in stemming te brengen, zal ik thans mijn amendement in twee afzonderlijke voorstellen splitsen. Het eerste amendement strekt dan om alinea *a* te doen vervallen en in plaats van de straks voorgestelde ampliatie op lit. *d* stel ik nu voor te lezen: „doch waarvan hem de uitvoering door een minister is opgedragen." Dan kan men de quaestie op zich zelve in stemming brengen, zonder op het bezwaar te stuiten in de redactie gelegen.

De **Voorzitter**: De heer van Bosse heeft thans zijn amendement in twee voorstellen gesplitst.

De heer **Kappeyne van de Coppello**: Ik kan mij nog niet met het amendement vereenigen. „Door een minister is opgedragen" zou er nu worden gelezen, en dat komt mij al zeer vague en onbestemd voor. De minister, waarvan sprake is, zal toch altijd moeten zijn de minister door den Koning speciaal belast met dat departement van algemeen bestuur, dat met den Gouverneur direct in betrekking staat. Nu kan de Koning departementen bijeenvoegen en dus ook het Departement van Kolonien bij een ander voegen; maar de minister, die den last geeft, zal altijd door den Koning bepaald zijn aangewezen. Als men dus hier las: „doch waarvan hem de uitvoering *van 's Konings wege* is opgedragen," dan laat men de vraag in het midden. Ik acht het echter verreweg beter te lezen: „door den Minister van Kolonien" dan door een Minister, want de hier bedoelde Minister is op dat oogenblik altijd Minister van Kolonien. De bedoeling van lit. *a* is ook duidelijk. De Gouverneur mag geene uitvoering geven aan een besluit of eenige beschikking, wanneer daarvan hem de uitvoering niet is opgedragen. Hij handelt nooit op zich zelven, maar altoos als lasthebber, dus als plaatsvervanger van den Koning, die hem door tusschenkomst van den verantwoordelijken Minister zijne bevelen geeft. Men kan lit. *a*, dus niet laten wegvallen. Men kan alleen lezen: „waarvan hem de uitvoering niet van 's Konings wege is opgedragen"; dat zou dan het amendement moeten wezen en zoo ook ten aanzien van lit. *d*. De Koning moet steeds last geven en dit moet geschieden door tusschenkomst van den Minister. Ik stel er dus prijs op te zeggen, dat de Minister bevel tot de uitvoering aan den Gouverneur moet geven, want de Minister is anders niet langer verantwoordelijk tegenover de Kamer. Ik zie mitsdien in dit amendement geene verbetering, want men moet de redactie daarvan in verband met de eischen der constitutionele regering in het algemeen beschouwen.

De heer **van Bosse**: Ik voor mij zou niet het minste bezwaar hebben om in alinea *d*, de woorden: „Minister van Kolonien" te laten staan. Ik ben het met den geachten spreker uit 's Gravenhage wel eens, dat die uitdrukking juist is. Maar ik heb op dat punt ook mijn amendement voorgesteld, omdat er aan de andere zijde waren tegen de woorden: „Minister van Kolonien" in alinea *a*; daarom wilde ik ze ook in alinea *d* doen wegvallen.

Om te gemoet te komen aan het geopperde bezwaar en omdat het uiterst moeijelijk is in de Kamer wetten te redigeren, heb ik het amendement gemeend te moeten splitsen. Ik ben evenwel bereid om het tweede amendement in te trekken, want het hoofdpunt is lit. *a*. Mijn voorstel tot weglating van die alinea strekt voornamelijk ter tegemoetkoming aan het bezwaar van den geachten spreker uit Amsterdam.

De **Voorzitter**: Ik ben zoo vrij den heer van Bosse te vragen of hij zijn tweede amendement heeft ingetrokken.

De heer **van Bosse**: Neen, Mijnheer de Voorzitter.

De heer **Rochussen**: Ik geef de voorkeur aan de redactie van de Regering. De positie van een Gouverneur in overzeesche gewesten is toch reeds uiterst moeijelijk, zoodat het hoogst wenschelijk is dat hij slechts door één trechter bevelen ontvange. Wanneer nu ook andere Ministers aanschrijvingen aan den Gouverneur kunnen rigten, al is het niet om elkander tegen te werken of tegen te spreken, dan wordt die positie nog moeijelijker.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het **eerste amendement** van den heer **van Bosse**, strekkende om lit. *a* van dit artikel te doen wegvallen, in stemming gebragt, wordt met 46 tegen 8 stemmen **verworpen.**

Vóór hebben gestemd de heeren: van Bosse, de Poorter, J. K. van Goltstein, Kien, Simons, de Brauw, Wintgens en van Nispen van Sevenaer.

Tegen hebben gestemd de heeren: Rochussen, Cornelis, Wybenga, de Lom de Berg, van der Linden, Heemskerk Bz., Blussé van Oud-Alblas, Lycklama à Nyeholt, Jonckbloet, de Bieberstein, Hoekwater, van der Veen, Fokker, Hoffman, Hollingerus Pijpers, van Kerkwijk, Kerstens, Beens, Idzerda, Westerhoff, van Swieten, Dirks, van Heukelom, Taets van Amerongen, Guljé, van Lynden, van Beyma thoe Kingma, Godefroi, W. van Goltstein, Mensonides, Begram, Geertsema, van den Heuvel, van Delden, Dumbar, Blom, Mijer, Dullert, Schimmelpenninck, Kappeyne van de Coppello, Hoynck van Papendrecht, Poortman, van Heiden Reinestein, van Zuylen van Nyevelt, du Marchie van Voorthuysen en de Voorzitter.

Bij deze stemming waren afwezig de heeren: Viruly Verbrugge, van Nierop en de Raadt.

Het **amendement** van den heer **van Bosse**, strekkende om in den laatsten regel van lit. *d*, de woorden: *den Minister van Kolonien*, te vervangen door: „een Minister", wordt met algemeene stemmen **verworpen.**

Art. 22, luidende:

„De Gouverneur is, naar de bepalingen vervat in de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 33), houdende regeling der verantwoordelijkheid van de hoofden der ministeriele departementen tot straf vervolgbaar:

„*a.* wanneer hij uitvoering geeft of doet geven aan Koninklijke besluiten of beschikkingen, waarvan hem de uitvoering niet is opgedragen door den Minister van Kolonien;

„*b.* wanneer hij uitvoering geeft of doet geven aan Koninklijke besluiten of beschikkingen, niet voorzien van de vereischte medeonderteekening van een der hoofden van de ministeriele departementen;

„*c.* wanneer hij beschikkingen neemt of bevelen geeft of bestaande beschikkingen of bevelen handhaaft, waardoor de bepalingen dezer wet of andere in de kolonie geldende algemeene verordeningen worden geschonden;

„*d.* wanneer hij nalaat uitvoering te geven of te doen geven aan de voorschriften van deze wet of andere in de kolonie geldende algemeene verordeningen, of aan Koninklijke besluiten en beschikkingen, geene algemeene verordeningen zijnde, doch waarvan hem de uitvoering door den Minister van Kolonien is opgedragen.

„De handelingen onder de litt. *a*, *b* en *c* en de nalatigheid, onder letter *d* bedoeld, zijn alleen dan strafbaar, wanneer zij gepleegd zijn met opzet.

„*e.* indien hij zonder opzet de uitvoering onder letter *d* omschreven grovelijk verzuimt.

„De handelingen, opgenoemd onder litt. *a*, *b* en *c*, worden gestraft met de straffen in de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 33) bedreigd tegen de handelingen, aldaar opgenoemd in art. 3 onder litt. *b*, *c* en *d*.

„De nalatigheid en het verzuim opgenoemd onder litt. *d* en *e* worden gestraft met de straffen, in de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* nº. 33) bedreigd tegen de nalatigheid en het verzuim, aldaar opgenoemd in art. 3, onder litt. *e* en *f*",

wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Artikel 22 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

De beide laatste leden van artikel 22 worden vervangen door de volgende bepaling:

„De handelingen, vermeld onder litt. *a*, *b*, *c* en *d*, worden gestraft met de straf genoemd in art. 355, en het verzuim, vermeld onder litt. *e*, met de straf genoemd in art. 356 van het Nederlandsch Wetboek van Strafrecht".

Memorie van Toelichting.

De handelingen, de nalatigheid en het verzuim van den Gouverneur, ter zake waarvan hij bij art. 22 van het Regeeringsreglement tot straf vervolgbaar wordt verklaard, werden volgens het Regeeringsreglement gestraft met straffen, in de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* nº. 33) bepaald. Die strafbepalingen zijn echter door art. 3*d* der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64) vervallen en daarvoor zijn de artt. 355 en 356 van het Wetboek van Strafrecht in de plaats getreden, weshalve deze artikelen thans ook hier toepasselijk verklaard behooren te worden.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Suriname.

Stuk nº. 5.

In de bij artikel 9 van het wetsontwerp aangegeven redactie van de bepaling die de beide laatste leden van artikel 22 van het Regeeringsreglement vervangt, wordt na „De handelingen" ingelascht: „en de nalatigheid".

Toelichting.

De wijziging wordt wenschelijk geacht om in overeenstemming te blijven met de terminologie van de alinea, voorafgaande aan het bepaalde sub *e* van artikel 22 van het Regeeringsreglement.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Curaçao.

Stuk nº. 6.

Gelijkluidend (zonder Toelichting).

ONTWERP—1896.

Gelijkluidend aan het gewijzigd Ontwerp—1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Suriname.

Moet, zoo werd gevraagd, niet bepaald worden of de in artikel 22 bedoelde strafbare feiten misdrijven dan wel overtredingen zijn?

In antwoord hierop werd er op gewezen, dat uit de omstandigheid dat in dat artikel, ten aanzien van die strafbare feiten onderscheid wordt gemaakt tusschen opzet en schuld, reeds blijkt dat die feiten als misdrijven worden beschouwd.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Suriname.

Al blijkt uit de omstandigheid, dat in art. 22 ten aanzien van de daarin genoemde strafbare feiten onderscheid wordt gemaakt tusschen opzet en schuld, reeds de bedoeling dat die feiten als misdrijven zullen worden beschouwd, de opmerking is juist dat, overeenkomstig het thans hier te lande geldende strafrecht, zulks ook uitdrukkelijk behoort te worden gezegd. In dien geest is bij de hierbij aangeboden Nota van Wijzigingen eene aanvulling aangebracht, en in verband daarmede de redactie van het artikel in beide ontwerpen gewijzigd.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

Nota van Wijzigingen.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 3.

In de beide wetsontwerpen wordt artikel 8 gelezen als volgt:

„De feiten in dit artikel vermeld worden beschouwd als misdrijven.

„De feiten vermeld onder litt. *a*, *b*, *c* en *d* worden gestraft met de straf genoemd in art. 355 en het feit, vermeld onder litt. *e*, met de straf genoemd in art. 356 van het Nederlandsch Wetboek van Strafrecht".

Rectificatie van de Nota van Wijzigingen.

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In de beide wetsontwerpen wordt artikel 8 gelezen als volgt:

„De beide laatste leden van artikel 22 worden vervangen door de volgende bepalingen:

„De feiten in dit artikel vermeld worden beschouwd als misdrijven.

„De feiten vermeld onder litt. *a*, *b*, *c* en *d* worden gestraft met de straf genoemd in art. 355 en het feit, vermeld onder litt. *e*, met de straf genoemd in art. 356 van het Nederlandsch Wetboek van Strafrecht."

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan het gewijzigd Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De handelingen, de nalatigheid en het verzuim van den Gouverneur, ter zake waarvan hij bij artikel 22 van het Regeeringsreglement tot straf vervolgbaar wordt verklaard, werden volgens het Regeeringsreglement gestraft met straffen in de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 33) bepaald. Die strafbepalingen zijn echter door artikel 3*d* der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) vervallen en daarvoor zijn de artikelen 355 en 356 van het Wetboek van Strafrecht in de plaats getreden, weshalve deze artikelen thans ook hier toepasselijk verklaard behooren te worden.

Overeenkomstig het thans hier te lande geldende strafrecht behoort uitdrukkelijk te worden gezegd dat die feiten als misdrijf worden beschouwd.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Artikel 9 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 23.

De gouverneur kan gedurende zijn bestuur niet voor den strafregter in de kolonie betrokken, noch aldaar in burgerlijke gijzeling gebragt, noch zonder zijne toestemming als getuige in een rechtsgeding geroepen worden.

Hij kan, zelfs na de nederlegging zijner waardigheid, wegens feiten, gedurende zijn bestuur gepleegd, in de kolonie niet tot straf vervolgd worden.

Eerste en Tweede Ontwerp.

De gouverneur kan gedurende zijne regering niet voor den strafregter in de kolonie betrokken, noch aldaar in burgerlijke gijzeling gebragt, noch zonder zijne toestemming als getuige in een regtsgeding geroepen worden.

Hij kan, zelfs na de nederlegging zijner waardigheid, wegens feiten, gedurende zijne regering gepleegd, in de kolonie niet tot straf vervolgd worden.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

Advies Raad van State.

In de Memorie van Toelichting wordt er op gewezen, dat de Gouverneur als vertegenwoordiger des Konings eene soort van exterritorialiteit behoort te genieten.

Dit brengt echter nog niet noodwendig mede, dat hij zooals hier wordt voorgesteld, niet zonder zijne toestemming als getuige in *burgerlijke zaken* kan worden opgeroepen.

Althans in die zaken, waarin van éénen getuige dikwijls de beslissing van de belangrijkste processen afhangt, schijnt er geene reden, den Gouverneur eene vrijstelling te verleenen, die hier te lande zelfs door het Koninklijk Huis niet wordt genoten.

Eerste Memorie van Toelichting

(mede voor art. 24).

Suriname.

De gouverneur als vertegenwoordiger des Konings in de kolonie moet aldaar eene soort van exterritorialiteit genieten, die hem echter aan de geregte straf, wanneer hij misdoet, niet onttrekt, maar alleen justiciabel maakt voor den regter in Nederland, in plaats van voor den regter in Suriname.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

In eene afdeeling vroeg men, of het niet te ver ging, de beslissing of de gouverneur al dan niet in een *burgerlijk regtsgeding* getuigenis zal afleggen, onvoorwaardelijk van hem alleen afhankelijk te stellen. Het antwoord hierop was evenwel dat, zoo het niet te zijner beslissing wierd overgelaten, de gouverneur wel eens van ter zijde kon worden gedwongen bijv. in eene procedure waarbij de kolonie privaatregtelijk betrokken is, zich over regeringsbelangen te verklaren of uit te laten, niettegenstaande het algemeen belang het tegendeel medebragt. Men mocht vertrouwen dat, waar het zaken geldt geheel vreemd aan eenig belang der kolonie, van de bevoegdheid tot weigering van getuigenis door hem geen gebruik zal worden gemaakt.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1864.

De **Voorzitter:** Naar aanleiding van het aangenomen amendement op art. 15 zal thans in den eersten en den zesden regel, in plaats van de woorden: *zijne regering*, moeten gelezen worden: „zijn bestuur", zoodat het dan luidt:

„De Gouverneur kan gedurende zijn bestuur niet voor den strafregter in de kolonie betrokken, noch aldaar in burgerlijke gijzeling gebragt, noch zonder zijne toestemming als getuige in een regtsgeding geroepen worden.

„Hij kan, zelfs na de nederlegging zijner waardigheid, wegens feiten, gedurende zijn bestuur gepleegd, in de kolonie niet tot straf vervolgd worden."

De heer **Godefroi:** In alin. 1 van dit artikel lees ik, dat de Gouverneur gedurende zijn bestuur niet zonder zijne toestemming als getuige

in een regtsgeding kan geroepen worden. Tegen die afwijking van den algemeenen regel, dat ieder die als getuige in een regtsgeding wordt geroepen verpligt is te verschijnen en getuigenis af te leggen, heb ik bezwaar.

Als ik zoek naar het motief dier bepaling in de gewisselde stukken, dan vind ik in de Memorie van Toelichting der vorige zitting een beroep op eene soort van extra-territorialiteit, dat de Gouverneur volgens de Regering zou moeten genieten. Ik begrijp dat dit denkbeeld van extra-territorialiteit, die fictie, medebrengt eene bepaling als die van het tweede lid; dat de Gouverneur wegens misdrijf in de kolonie niet te regt staat, dat hij alleen justitiabel is voor den regter in Nederland. Die fictie echter kan niet zoo ver gaan, dat men den Gouverneur moet stellen buiten de verpligting tot aflegging van getuigenis die het gemeene regt medebrengt. Hier te lande bestaat alleen uitzondering ten aanzien van den Koning, die van de verpligting ontheven is; en ten opzigte van de leden van het Koninklijk Huis, die alleen daaraan onderworpen zijn met toestemming van den Koning. Daarbij wordt tevens de wijze geregeld waarop de leden van het Koninklijk Huis zullen worden gehoord.

In het nieuwe ontwerp van wet op de strafvordering is men ten aanzien van den Koning de absolute uitsluiting niet eens blijven volhouden, en is het beginsel aangenomen, dat ook de Koning als getuige in strafzaken zal kunnen worden gehoord, wanneer Hij zelf in het verhoor bewilligt. Er is echter, naar mijn gevoelen, geen afdoende reden om de Gouverneurs onzer West-Indische Kolonien in dit opzigt gelijk te stellen met den Koning, en in regtszaken het onderzoek naar de waarheid te belemmeren en soms zelfs onmogelijk te maken, door de bevoegdheid aan de Gouverneurs gegeven om, als zij niet verkiezen, aflegging van getuigenis te weigeren.

Ten aanzien van burgerlijke gedingen vind ik in het Eindverslag eene oplossing, niet van de Regering maar van leden der Kamer afkomstig, die op het bezwaar geantwoord hebben, dat, zoo het niet te zijner beslissing wierd overgelaten, de Gouverneur wel eens van ter zijde kon worden gedwongen, bijv. in eene procedure waarbij de kolonie privaatregtelijk betrokken is, zich over regeringsbelangen te verklaren of uit te laten, niettegenstaande het algemeen belang het tegendeel medebragt. Mij dunkt die reden is nog al ver gezocht. De Gouverneur zal bij dergelijke poging wel zelf kunnen zorg dragen, dat men hem niet *dwinge* zich over regeringsbelangen uit te laten. In elk geval zou daarin slechts eene reden gelegen zijn, om bij de burgerlijke regtsvordering aan den Gouverneur de bevoegdheid te geven zich van het afleggen van getuigenis te verschoonen in burgerlijke gedingen, waarin de kolonie privaatregtelijk betrokken is.

De vraag die het hier geldt is alleen, of aan het prestige van den Gouverneur te kort wordt gedaan wanneer hij voor den regter moet verschijnen om getuigenis der waarheid af te leggen. Ik begrijp niet op welken afdoenden grond op die vraag een bevestigend antwoord zou moeten volgen. En al hecht men eenig gewigt aan dat zoogenaamde prestige, mij dunkt, oneindig zwaarder moet wegen het belang, dat de openbaring der waarheid, hetzij in burgerlijke, hetzij in strafgedingen, niet worde belemmerd, onderdrukt of onmogelijk gemaakt door een bij de wet toegekend regt van weigering om getuigenis af te leggen. Ik moet nog doen opmerken, dat in het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie geene bepaling van dien aard voorkomt. De Gouverneur-

Generaal van Nederlandsch Indie is, even als ieder ander gewoon burger, verpligt getuigenis in regten te geven, zoowel in strafzaken als in burgerlijke gedingen. Waarom dan dit privilegie toegekend aan de Gouverneurs der West-Indische kolonien? Ik kan, behoudens de betere redenen, waardoor de Minister welligt de bepaling zal regtvaardigen, geen afdoend motief vinden om hier af te wijken van het gemeene regt.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*: De Regering heeft deze bepaling na rijp beraad in dit reglement opgenomen. Men kan zich in de Surinaamsche maatschappij gevallen voorstellen, waarin, hetzij in drukpersdelicten of in andere processen, de Gouverneur als getuige wordt betrokken, met het doel om daardoor eene soort van schandaal te maken. Men kan toch niet van den Gouverneur onderstellen dat hij in gewone regtsgedingen zal weigeren om als getuige te verschijnen. Ik geloof niet dat men eenigen grond voor die vrees heeft. Maar ik wil aan den geachten afgevaardigde uit Amsterdam eene andere vraag doen, namelijk deze: wat is bij ons het dwangmiddel voor een getuige die niet verschijnt? Dat is boete en gijzeling. Maar die gijzeling is door de eerste alinea uitgesloten; derhalve kan geen dwangmiddel worden toegepast in Suriname, wanneer de Gouverneur niet als getuige wil verschijnen.

De heer **van Lynden:** Ik kan grootendeels ondersteunen hetgeen de geachte afgevaardigde uit Amsterdam, de heer Godefroi, heeft in het midden gebragt. Ik geloof dat er geen genoegzame reden bestaat om den Gouverneur te ontheffen van de verpligting om getuigenis in regten te geven. Maar ik ben het met de Regering eens, dat men den Gouverneur niet moet gelijkstellen met een gewonen burger en hem niets opleggen wat aan het prestige van zijn gezag zou kunnen schaden. Men kan den Gouverneur niet als getuige roepen in elke onbeduidende zaak, bijv. als hij voor zijn raam eene vechtpartij op straat heeft zien plaats hebben. Men zou kunnen bepalen, gelijk dit in ons Wetboek van Strafvordering ten aanzien der leden van het Koninklijk Huis is voorgeschreven, dat eene commissie uit de regtbank den Gouverneur in zijn hôtel getuigenis zou kunnen doen afleggen, zoodat dit nooit in het openbaar zou geschieden voor den regter. Maar wat betreft het bezwaar door den Minister gemaakt, daarin bestaande, hoe men den Gouverneur tot geven van getuigenis zou kunnen dwingen daar gijzeling in dat artikel verboden is, merk ik op, dat dit bezwaar ook bestaat ten opzigte van den Gouverneur-Generaal van Oost-Indie. Men kan niet alle eventualiteiten voorzien, en het is niet te verwachten dat de Gouverneur eene vordering om getuigenis af te leggen van de hand zou wijzen. Maar de Gouverneur moet niet genoodzaakt kunnen worden, zonder eenige waarborgende formaliteit voor zijn gezag, getuigenis in regten af te leggen.

De heer **Godefroi:** Ik ben het geheel met den geachten afgevaardigde uit Nijmegen eens dat, met afwijking van het gemeene regt, regels zouden kunnen gesteld worden ten aanzien van de wijze waarop de Gouverneur als getuige zal worden gehoord. Dergelijke regelen echter behooren tot de strafvordering, wat dáár te dien opzigte beslist worde, hier geldt het de vraag, of het van den Gouverneur moet afhangen aan de verpligting tot aflegging van getuigenis al of niet te voldoen. Tegen de beslissing dier vraag bij dit artikel blijft mijn bezwaar bestaan.

De Minister verdedigde die beslissing o. a. door de opmerking dat men, bijv. in drukpers-processen, er behagen in zou kunnen scheppen om den Gouverneur getuigenis te laten afleggen ten einde hem in het openbaar te plagen of in een onaangenaam daglicht te stellen. Maar hetzelfde is hier te lande mogelijk ten aanzien van den man, die aan het hoofd staat van het regtswezen, den Minister van Justitie, die niet ontheven is van de verpligting aan iederen burger opgelegd om getuigenis in regten af te leggen, en die, als ik mij bij het voorbeeld van den Minister bepaal, nog vrij wat meer aan zulk openlijk schandaal zou zijn blootgesteld. En toch is het nooit iemand in de gedachte gekomen, dat de Minister van Justitie zich om die reden van aflegging van getuigenis in regtsgedingen zou kunnen ontslaan. De Minister houde mij de uitdrukking ten goede, maar hij redeneert hier *ex absurdo*. Ja, het is niet volstrekt onmogelijk, dat zich eens een geval zou kunnen voordoen als de Minister zich voorstelt, maar het is de vraag, wat *gewoonlijk* zal gebeuren, die op den voorgrond moet staan en dan komt het mij voor, dat de verpligting, tot verschijning in regten om getuigenis af te leggen, eene zóó onmisbare voorwaarde is voor de bereiking van het doel der regtspleging, dat daaraan niet moet te kort worden gedaan door eene exceptie, als hier voorkomt, die naar mijn inzien door geene afdoende reden gewettigd wordt. Ik meen daarom te moeten voorstellen: uit de eerste alinea van dit artikel te ligten de woorden: „*noch zonder zijne toestemming als getuige in een regtsgeding geroepen*", zoodat de alinea dan luiden zal: „De Gouverneur kan, gedurende zijn bestuur, niet voor den strafregter in de kolonie betrokken, noch aldaar in burgerlijke gijzeling gebragt worden."

Het **amendement** van den heer **Godefroi** wordt ondersteund door de heeren: **Wintgens, van Lynden, W. van Goltstein, Begram, Lyklama à Nyeholt** en **Hoekwater,** en komt mitsdien in beraadslaging.

De heer **van Heukelom:** Ik moet opkomen tegen een argument van den heer Godefroi. Hij vergelijkt de betrekking van Gouverneur van Suriname met de betrekking van een Minister. Nogtans kan men die beide betrekkingen niet op gelijke lijn stellen; wanneer dus de Minister van Justitie hier te lande geroepen kan worden om getuigenis af te leggen, bewijst dat nog geenszins dat dezelfde verpligting behoort te worden gelegd op den Gouverneur van eene onzer overzeesche bezittingen.

Ik erken dat die verpligting om getuigenis in een regtsgeding af te leggen rust op den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, vermits hij daarvan bij het regeringsreglement voor Nederlandsch Oost Indie niet is ontheven; maar moeten wij nu dat regeringsreglement, meer dan tien jaren geleden vastgesteld, zoo slaafsch volgen, dat, indien er goede redenen voor het tegendeel bestaan, wij die zouden moeten op zijde zetten, omdat ze niet in acht genomen zijn bij de zamenstelling van dat reglement?

Wat is de reden, vraag ik, dat de Gouverneur niet buiten zijne toestemming behoort geroepen te worden als getuige? Mij dunkt deze: dat de Gouverneur het hoofd der Regering is in de kolonie; gelijk de Koning hier te lande niet wordt geroepen als getuige, omdat Hij het hoofd van de Regering is, omdat Hij alles beheerscht, omdat van hem alles uitgaat, zoo behoort men het ook den Gouverneur niet te doen,

die in die kleinere maatschappij, in dat gewest, waarover wij spreken, in dezelfde betrekking geplaatst is, bekleed is met de zelfde praerogativen, die hij namens den Koning uitoefent. Men kan den Gouverneur geen straf opleggen, en waartoe zou de verpligting om als getuige te verschijnen leiden, bij gemis aan straf, wanneer de Gouverneur weigert aan die verpligting te voldoen? Kan men niet straffen, dan behoort men ook de verpligting niet op te leggen.

Ik ben het eens met die leden, die gezegd hebben, dat het geval naauwelijks denkbaar is, dat de Gouverneur, zonder overwegende redenen, zal weigeren om als getuige in een regtsgeding te verschijnen; maar wij moeten, over het voorschrift sprekende, het geval stellen *dat hij weigert*, en dan moeten wij komen tot de strafbaarheid. In het nu goed dat de Gouverneur gestraft worde door den regter van het gewest, waarover hij het bestuur voert? Indien de heer Godefroi meent, dat dit goed en behoorlijk is, dan moet hij ook verder gaan, dan is er ook geen reden, waarom de Gouverneur, wanneer hij een misdrijf of eene overtreding pleegt, niet te regt zou staan voor den regter van het gewest, dat hij geroepen is te besturen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het **amendement**, door den heer Godefroi voorgesteld, strekkende om uit de eerste alinea van art. 23 te doen vervallen de woorden:

„noch zonder zijne toestemming als getuige in een regtsgeding geroepen",

in stemming gebragt, wordt met 44 tegen 6 stemmen **verworpen**.

Voor hebben gestemd de heeren: Simons, van Lynden, Godefroi, W. van Goltstein, Wintgens en Schimmelpenninck.

Tegen hebben gestemd de heeren: Hollingerus Pijpers, van Kerkwijk, Beens, Idzerda, J. K. van Goltstein, Kien, van Swieten, Dirks, van Heukelom, Taets van Amerongen, Guljé, van Beyma thoe Kingma, Mensonides, de Brauw, Begram, Geertsema, van den Heuvel, van Delden, Dumbar, Blom, Mijer, Dullert, Kappeyne van de Coppello, Viruly Verbrugge, Hoynck van Papendrecht, Poortman, van Heiden Reinestein, van Zuylen van Nyevelt, du Marchie van Voorthuysen, Rochussen, Cornelis, Wybenga, de Lom de Berg, Heemskerk Bz., van Bosse, Blussé van Oud-Alblas, Lycklama à Nyeholt, Jonckbloet, de Bieberstein, Hoekwater van der Veen, Fokker, Hoffman en de Voorzitter.

Bij deze stemming waren afwezig de heeren Kerstens, Westerhoff, van Nispen van Sevenaer, de Poorter, van der Linden, van Nierop en de Raadt.

Art. 23 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Beraadslaging over ART. 23, luidende:

„De Gouverneur kan gedurende zijne regering niet voor den strafregter in de kolonie betrokken, noch aldaar in burgerlijke gijzeling gebragt,

noch zonder zijne toestemming als getuige in een regtsgeding geroepen worden.

„Hij kan, zelfs na de nederlegging zijner waardigheid, wegens feiten, gedurende zijne regering gepleegd, in de kolonie niet tot straf vervolgd worden.”

De **Voorzitter:** Ik ben zoo vrij den Minister te vragen, of het niet de bedoeling der Regering is, om in dit artikel de woorden *zijne regering*, te veranderen in *zijn bestuur?* In de nadere Nota van Wijzigingen is deze verandering niet opgenomen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Ja, Mijnheer de Voorzitter.

Art. 23 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 24.

Hij staat in Nederland, behalve wegens ambtsmisdrijven, te regt voor den regter, die volgens de in het Rijk geldende wetten bevoegd zou zijn geweest, naar gelang der tegen het feit bedreigde straffen, daarvan kennis te nemen, ware het gepleegd in de gemeente, in welke de zetel der Nederlandsche Regeering gevestigd is.

De straf, tegen het feit bedreigd, is die, welke daartegen bedreigd wordt bij het strafregt der plaats, waar het feit is begaan.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Moet in plaats van het strafregt niet gelezen worden: *de strafwet?*

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder art. 23.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 24 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 25.

Indien tegen den gouverneur, hetzij in het geval voorzien in *artikel 164* der Grondwet van het Koningrijk, hetzij ter zake van andere strafbare feiten, eene vervolging in Nederland wordt ingesteld, legt hij, op bevel des Konings, zijne waardigheid neder in handen van dengene, die door den Koning of volgens deze wet is aangewezen om hem te vervangen.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

[Gelijk aan de Wet, behoudens:]
„art. 159" in plaats van: „artikel 164".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 40 van het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De leden, die in dit reglement de voor Suriname passende bepalingen der Grondwet en van ons staatsregt in 't algemeen *woordelijk* wilden hebben overgenomen, voerden ook dit artikel als voorbeeld aan, dat zonder overwegende noodzakelijkheid die bepalingen hier gewijzigd zijn. De inhoud van art. 40 van het Oost-Indisch regeringsreglement wordt in het tegenwoordig artikel 25 wedergegeven, maar met eene geheel andere redactie. Al ware de nieuwe redactie in sommige opzigten beter, had men zich toch, naar dit gevoelen, aan het bestaande moeten houden, ook om verkeerde gevolgtrekkingen wegens verschil van bedoeling voor te komen.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Al wordt erkend, dat de voorgestelde redactie beter is dan die van art. 40 van het Oost-Indisch regeringsreglement, zal, zoolang niet blijkt welke verkeerde gevolgtrekkingen hieruit kunnen worden afgeleid, het schenken der voorkeur aan het minder goede bezwaarlijk op afdoende gronden te verdedigen zijn.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 25 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERPEN—1892, 1896, 1899.

In de artikelen 21 en 25 wordt voor „art. 159 der Grondwet" gelezen: „art. 164 der Grondwet".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 8 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 26.

Wanneer de Gouverneur overeenkomstig artikel 20 tijdelijk van de uitoefening zijner waardigheid is ontheven, of wanneer hij buiten staat geraakt om haar uit te oefenen zonder in de gelegenheid te zijn om het dagelijksch beleid van zaken, overeenkomstig artikel 28bis, aan den daar bedoelden persoon op te dragen, treedt als waarnemend Gouverneur op de persoon, van 's Konings wege daartoe aangewezen, of, bij gebreke van zoodanige aanwijzing, gelijk mede wanneer en zoolang de aangewezen persoon niet kan optreden, de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur.

Hetzelfde geschiedt wanneer de Gouverneur overlijdt, verlof erlangt of zijne betrekking nederlegt en zijn [3]) opvolger nog niet is aangewezen of nog niet kan optreden.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname.

De gouverneur wordt, zoo noodig, vervangen door den persoon, daartoe van 's Konings wege aangewezen en, bij gebreke van dergelijke aanwijzing, door hem, die bij ontstentenis van den gouverneur met het voorzitterschap van den Raad van Bestuur tijdelijk bekleed is.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het voorkomen eener komma tusschen „aangewezen" en „en".

---

[1]) Van het Wijzigingsontwerp.
[2]) P. B. 1901 nº 8: daarbedoelden.
[3]) Ibidem: zijne.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Daar volgens art. 60 de procureur-generaal ambtshalve waarnemend voorzitter is in den Raad van Bestuur, en, zoo ook hij ontbreekt, degene die als voorzitter fungeert wordt aangewezen door het reglement van orde, in art. 64 vermeld, kan er nimmer verwarring ontstaan, en is des gouverneurs plaatsvervanger voor elk denkbaar geval behoorlijk aangewezen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 26 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Suriname.

„Wanneer de gouverneur overeenkomstig art. 20 tijdelijk van de uitoefening zijner waardigheid is ontheven, treedt als waarnemend gouverneur op de persoon, van 's Koningswege daartoe aangewezen, of, bij gebreke van zoodanige aanwijzing, de onder-voorzitter van den Raad van Bestuur.

„Hetzelfde geschiedt wanneer de gouverneur overlijdt of zijne betrekking nederlegt en zijn opvolger nog niet is aangewezen of nog niet kan optreden".

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
artikel 20.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De aanwijzing van den persoon, die zoo noodig den Gouverneur vervangt, geschiedt volgens art. 26 door den Koning. Heeft zoodanige aanwijzing niet plaats gehad, dan wil het artikel dat als vervanger optreedt de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur.

Die bedoeling is, wat het tweede gedeelte betreft, minder gelukkig uitgedrukt. Immers, degene die den Gouverneur vervangt, is, juist *omdat* hij dezen vervangt, „met het voorzitterschap van den Raad van Bestuur tijdelijk bekleed". Nu is het niet geheel juist, dit gevolg voor te stellen als oorzaak. Daarom verdient het de voorkeur, bepaald *den ondervoorzitter* subsidiair als vervanger van den Gouverneur aan te wijzen.

Volgens het reglement van orde voor den Raad van Bestuur treedt bij verhindering of ontstentenis van den ondervoorzitter in zijne plaats op het oudst benoemde lid. De vervanging van den Gouverneur zal dus, in geval van verhindering of ontstentenis van den ondervoorzitter wanneer deze zoude moeten optreden, geschieden door hem, die volgens het reglement van orde optreedt in de plaats van den ondervoorzitter.

Het verdient aanbeveling in dit artikel uitdrukkelijk de gevallen te vermelden, waarin het naar de bedoeling der wet toepassing moet vinden.

De Minister van Kolonien,
v. DEDEM.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Suriname.

Stuk n°. 5.

In de bij artikel 10 van het wetsontwerp aangegeven redactie voor artikel 26 van het Regeeringsreglement wordt na „aanwijzing," ingelascht: „gelijk mede wanneer en zoolang de aangewezen persoon niet kan optreden".

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Curaçao.

Stuk n°. 6.

Gelijkluidend.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Sommige leden konden zich met de wijzigingen, die dit wetsontwerp in de positie van den procureur-generaal brengt, niet vereenigen. In 1865 is uitdrukkelijk gezegd, dat het hooge en exceptioneele standpunt, dat de procureur-generaal steeds innam, behoorde gehandhaafd te worden. Thans wordt echter voorgesteld te bepalen, dat hij niet meer zal zijn de vaste plaatsvervanger van den Gouverneur en wordt dezen de bevoegdheid gegeven den procureur-generaal te schorsen, zelfs zonder beroep op den Koning. Men meende dat het prestige van den procureur-generaal door deze wijzigingen zou lijden. In de Memorie van Toelichting wordt gezegd, dat het ambt van den procureur-generaal aan regeeringsfunctiën ten eenen male vreemd is. Maar dit is zonder twijfel onjuist, waar hij het hoofd is van de rechterlijke en administratieve politie.

Vele andere leden konden zich daarentegen op de door de Regeering aangevoerde gronden met de bedoelde wijzigingen vereenigen.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Suriname.

De ondergeteekende meent in de Memorie van Toelichting duidelijk te hebben aangetoond dat er inderdaad overwegende redenen zijn om eene verandering te brengen in de bepalingen, bij het Regeeringsreglement ten aanzien van den procureur-generaal gemaakt. Zijn voorstel heeft bij sommige leden geen instemming gevonden, o. a. omdat het in strijd is met hetgeen bij de behandeling van het Regeeringsreglement is gezegd over het standpunt van den procureur-generaal in de kolonie. Maar in de Memorie van Toelichting is juist betoogd dat — en waarom — het destijds aangevoerde niet was vol te houden. Waar niet de minste reden bestaat om aan te nemen dat de man, die belast wordt met de functiën van ambtenaar van het openbaar ministerie, tevens altijd de man zal zijn die het meest geschikt is om de functiën van ondervoorzitter van den Raad van Bestuur te vervullen en in zekere gevallen tijdelijk het bestuur over de kolonie te voeren, zou het met de belangen der kolonie bezwaarlijk zijn te vereenigen dat men de bestaande regeling handhaafde, nu de gelegenheid zich aanbiedt om haar te veranderen. Doet zich de omstandigheid voor dat de procureur-generaal

tevens het meest geschikt is voor de andere functiën, hierboven bedoeld, dan kan hij daarmede worden belast. Wordt hij niet daarmede belast, dan zal dit niets behoeven te kort te doen aan zijn prestige als procureur-generaal, hetwelk hij aan zijne geschiktheid voor *deze* betrekking behoort te ontleenen. Uitsluitend daaraan moet hij zijn prestige ontleenen, en dus ook niet aan eene wettelijke bepaling, die den Gouverneur onbevoegd maakt om hem te schorsen. Zulk eene bepaling kan niets goeds uitwerken, doch wel aan misvattingen en wanverhoudingen bevorderlijk zijn.

In de meening van sommige leden, dat de procureur-generaal regeeringsfunctiën uitoefent omdat hij aan het hoofd staat van de rechterlijke en administratieve politie, kan de ondergeteekende niet deelen. Als hoofd van de politie, staat de procureur-generaal onder de regeering, maar neemt hij daaraan geen deel. In dit opzicht is, zooals in de Memorie van Toelichting reeds werd opgemerkt, zijne positie te vergelijken met die van de procureurs-generaal bij de hoven hier te lande, die als directeuren van rijkspolitie fungeeren.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ONTWERP—1896.

[Gelijkluidend aan het gewijzigd Ontwerp—1892, behoudens:]
Gouverneur met eene kapitale G.

ONTWERP—1899.

[Gelijkluidend aan het gewijzigd Ontwerp—1892, behoudens:]
het ontbreken voor Suriname der komma achter „ontheven" in het eerste lid en inlassching tusschen „overlijdt" en „of" van: „, verlof verlangt".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De aanwijzing van den persoon, die zoo noodig den Gouverneur vervangt, geschiedt volgens artikel 26 door den Koning. Heeft zoodanige aanwijzing niet plaats gehad, dan wil het artikel dat als vervanger optreedt de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur.

Die bedoeling is, wat het tweede gedeelte betreft, minder gelukkig uitgedrukt. Immers, degene die den Gouverneur vervangt, is, juist *omdat* hij dezen vervangt, „met het voorzitterschap van den Raad van Bestuur tijdelijk bekleed." Nu is het niet geheel juist, dat gevolg voor te stellen als oorzaak. Daarom verdient het de voorkeur bepaald den *ondervoorzitter*, subsidiair als vervanger van den Gouverneur aan te wijzen.

Volgens het reglement van orde voor den Raad van Bestuur treedt bij verhindering of ontstentenis van den ondervoorzitter in zijne plaats op het oudst benoemde lid. De vervanging van den Gouverneur zal dus, ingeval van verhindering of ontstentenis van den ondervoorzitter, wanneer deze zou moeten optreden, geschieden door hem, die volgens het reglement van orde optreedt in de plaats van den ondervoorzitter.

Het verdient aanbeveling in dit artikel uitdrukkelijk de gevallen te vermelden waarin het naar de bedoeling der wet toepassing moet vinden. Daarom is in het voorgestelde nieuwe artikel 26 ook voorzien in het mogelijke geval dat de aangewezen persoon niet of niet onmiddellijk kan optreden; dat de Gouverneur verlof erlangt, overlijdt, of zijne betrekking nederlegt en zijn opvolger nog niet is aangewezen of nog niet kan optreden.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

De nieuwe lezing van art. 26 achtten sommige leden te beperkt; huns inziens kunnen zich nog andere gevallen voordoen — men noemde een onverwacht oponthoud op eene dienstreis, eene gevangenhouding — dan waarvoor hier, in art. 20 (nieuw) of in art. 28*bis* eene voorziening wordt getroffen en zoude in die gevallen dus niet zijn bepaald, wie als waarnemend gouverneur zoude moeten optreden of met de dagelijksche leiding der zaken zoude zijn belast.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

Wanneer de Gouverneur op eene dienstreis is buiten de onmiddellijke nabijheid der hoofdplaats, zal hij, overeenkomstig art. 28*bis* het dagelijksch beleid van zaken tijdelijk hebben overgedragen. Bij een onverwacht oponthoud op zoodanige reis blijft het dagelijksch beleid van zaken in handen van den in dat artikel aangewezen persoon.

Erkend moet worden dat, in geval van gevangenhouding van den Gouverneur, niet zou zijn bepaald wie als waarnemend Gouverneur zou moeten optreden of met de dagelijksche leiding der zaken zou zijn belast. Daarom wordt voorgesteld den aanhef van het nieuwe art. 26 van het Regeeringsreglement te doen luiden:

„Wanneer de Gouverneur overeenkomstig art. 20 tijdelijk van de uitoefening zijner waardigheid is ontheven of wanneer hij buiten staat geraakt om haar uit te oefenen, zonder in de gelegenheid te zijn om het dagelijksch beleid van zaken, overeenkomstig art. 28*bis*, aan den daar bedoelden persoon op te dragen,"

Deze wijziging is in het hierbij aangeboden gewijzigd wetsontwerp opgenomen.

De Minister van Koloniën,
Cremer.

Gewijzigd Ontwerp van Wet.

Suriname.

Stuk n°. 3.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

Wanneer de Gouverneur overeenkomstig art. 20 tijdelijk van de uitoefening zijner waardigheid is ontheven, of wanneer hij buiten staat geraakt om haar uit te oefenen zonder in de gelegenheid te zijn om het dagelijksch beleid van zaken, overeenkomstig artikel 28*bis*, aan den daarbedoelden persoon op te dragen, treedt als waarnemend Gouverneur op de persoon, van 's Konings wege daartoe aangewezen, of, bij gebreke van zoodanige aanwijzing, gelijk mede wanneer en zoolang de aangewezen persoon niet kan optreden, de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur.

Hetzelfde geschiedt wanneer de Gouverneur overlijdt, verlof erlangt of zijne betrekking nederlegt en zijn opvolger nog niet is aangewezen of nog niet kan optreden.

Gewijzigd Ontwerp van Wet.

Curaçao.

Stuk n°. 4.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

[Gelijkluidend, behoudens:]
„artikel 20" in plaats van „art. 20".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 10 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 27.

Al wat in deze wet bepaald is omtrent den *Gouverneur* is toepasselijk op den waarnemenden *Gouverneur*, met uitzondering der voorschriften in de artikelen 12, 13, *15* en 19, *en met dien verstande, dat de verbodsbepalingen van artikel 18 niet gelden voor het deel dat de waarnemende Gouverneur in de daarbij bedoelde ondernemingen had vóór dat hij het bestuur aanvaardde.*

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Al wat in deze wet bepaald is omtrent den gouverneur is toepasselijk op den waarnemenden gouverneur, met uitzondering der voorschriften in de artt. 12, 13 en 19 dezer wet vervat.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865

behoudens voor Suriname het in beide ontwerpen voorkomen eener komma tusschen „gouverneur” en „is”.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 19 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

De heer **Godefroi**: Bij dit artikel wordt, met uitzondering van de voorschriften in de artt. 12, 13 en 19 dezer wet vervat, op den waarnemenden Gouverneur alles toepasselijk verklaard, wat bepaald is omtrent den Gouverneur, en derhalve ook al de bepalingen van art. 18.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

Ik wensch, alleen met het oog op het eerste lid van art. 18, den Minister van Koloniën te vragen, of de toepasselijk-verklaring niet te ver gaat? Volgens dat eerste lid mag de Gouverneur geen handel drijven, geen deel hebben in dien van anderen, noch in schepen op of in de koloniën ten handel varende, noch in ondernemingen van landbouw of nijverheid daarbinnen gevestigd. Ik weet, dat hetgeen hier in art. 27 voorkomt, ook bepaald is in het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie; maar ik ben het met mijn mede-afgevaardigde uit de hoofdstad [1]) eens, dat wij dat reglement juist niet slaafsch behoeven na te volgen; en dan vraag ik: wanneer iemand voor korten tijd optreedt als waarnemend Gouverneur, is het dan niet wat hard, op hem het verbod der eerste alinea van art. 18 te doen drukken? Ik vind het goed dat hij, het gouverneurschap waarnemende, zelf geen handel drijve; maar zal nu zijne optreding als tijdelijk landvoogd ook ten gevolge moeten hebben, dat, als hij deel heeft in den handel van anderen, als hij aandeelhouder is in ondernemingen van handel, scheepvaart, landbouw of nijverheid, hij van dit alles afstand zou moeten doen? Dit gaat, dunkt mij, te ver. Het is waar, in alinea 3 van art. 18 wordt het regt van dispensatie gegeven, maar dat regt berust op gunst. En de vraag is niet: moet ontheffing van het verbod der eerste zinsnede van art. 18 aan den waarnemenden Gouverneur *als gunst* kunnen worden toegestaan? De vraag is: is het beginsel der toepasselijk-verklaring goed? En is dit niet het geval, dan moet het gebrek, dat aan het beginsel kleeft niet verholpen worden door middel van dispensatie; dan moet het beginsel zelf vervallen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Koloniën:* De geachte spreker uit Amsterdam zou niet in het algemeen de bepalingen betreffende den Gouverneur op den waarnemenden Gouverneur willen zien toegepast. Men zou dus nieuwe bepalingen deswege moeten redigeren, uitsluitend op den waarnemenden Gouverneur toepasselijk. Nu zegt de geachte spreker: dispensatie berust op gunst; maar dat is zoo niet, want er zullen, volgens art. 18, termen toe moeten bestaan. Men had daarbij meer op het oog een tijdelijk waarnemenden Gouverneur aan wien dispensatie zal behooren te worden verleend. Maar het verleenen van dispensatie aan een waarnemenden Gouverneur zou bezwaarlijk zijn, omdat men wel eens gezien heeft dat zulk een waarneming twee à drie jaren geduurd heeft. Daarom zou de Regering op den waarnemenden Gouverneur al de bepalingen willen toepassen en alleen bij tijdelijke waarneming dispensatie willen verleenen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 27 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 27 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) Mr. C. van Heukelom.

ONTWERP—1892.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Suriname.

Stuk n°. 5.

Al wat in deze wet bepaald is omtrent den Gouverneur, is toepasselijk op den waarnemenden Gouverneur, met uitzondering der voorschriften in de artikelen 12, 13, 15 en 19 dezer wet vervat, en met dien verstande, dat de verbodsbepalingen van artikel 18 niet gelden voor het deel dat de waarnemende Gouverneur in schepen of ondernemingen van landbouw en nijverheid had vóór dat hij het bestuur aanvaardde.

Toelichting.

Artikel 15 van het Regeeringsreglement behoort ook te worden vermeld onder de artikelen die niet op den waarnemenden Gouverneur van toepassing zijn, want de wijze waarop hij het bestuur aanvaardt wordt geregeld in artikel 28. En het zou aan overwegend bezwaar onderhevig zijn te vorderen dat hij die voor korten tijd als waarnemend gouverneur moet optreden, zich ontdoe van de aandeelen die hij in schepen of ondernemingen van landbouw of nijverheid in de kolonie mocht bezitten.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Curaçao.

Stuk n°. 6.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het ontbreken der komma tusschen „Gouverneur" en „is", alsmede der Toelichting.

ONTWERP—1896.

[Gelijkluidend aan het gewijzigd Ontwerp—1892, behoudens:]
het ontbreken der komma tusschen „Gouverneur" en „is" ook voor Suriname.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 15 van het Regeeringsreglement behoort ook te worden vermeld onder de artikelen die niet op den waarnemenden Gouverneur van toepassing zijn, want de wijze waarop hij het bestuur aanvaardt wordt geregeld in art. 28. Voorts zou het aan overwegend bezwaar onderhevig zijn te vorderen dat hij, die voor korten tijd als waarnemend Gouverneur moet optreden, zich ontdoe van de aandeelen die hij in ondernemingen als bedoeld in art. 28 mocht bezitten.

De Minister van Kolonien,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Opgemerkt werd, dat terwijl in art. 18 naast elkander worden genoemd het deel hebben in den handel van anderen en dat in eenige andere onderneming van welken aard ook op de kolonie betrekking hebbende of daarbinnen gevestigd, volgens art. 27 de verbodsbepalingen van het genoemde artikel niet zullen gelden voor het deel, dat de waarnemende gouverneur in de daarbij bedoelde ondernemingen had vóór hij het bestuur aanvaardde. Blijven dus, zoo vroeg men, de verbodsbepalingen van art. 18 wel toepasselijk op het deel, dat de waarnemende gouverneur had in den handel van anderen? In de Memorie van Toelichting meende men een bevestigend antwoord op deze vraag te lezen. Geldt daartegen evenwel niet hetzelfde overwegend bezwaar, hetwelk er toe heeft geleid van den waarnemenden Gouverneur niet te eischen, dat hij zich ontdoe van de aandeelen in de andere, in art. 18 genoemde, ondernemingen?

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

De bepaling dat de verbodsbepalingen van art. 18 niet gelden voor het deel dat de waarnemende Gouverneur had in de daarbij bedoelde ondernemingen vóórdat hij het bestuur aanvaardde is algemeên, en omvat dus ook de vrijstelling van het verbod om deel te hebben in den handel van anderen. Dat handel drijven in het voorgestelde art. 18 van het Regeeringsreglement als „onderneming" wordt beschouwd, blijkt uit de bewoordingen van het artikel, waar sprake is van handel drijven, deel hebben in dien van anderen, en deel hebben in eenige *andere* onderneming van welken aard ook.

Ook in de voorgestelde wijziging van art. 27 van het Regeeringsreglement wordt het woord ondernemingen in dezen algemeenen zin gebruikt. Het tegendeel werd in de Memorie van Toelichting niet bedoeld.

De Minister van Kolonien.
Cremer.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 11 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 28.

Suriname.

De waarnemende *Gouverneur brengt zijne aanvaarding van het bestuur bij proclamatie ter kennis van de ingezetenen, en* legt, zoo spoedig mogelijk, in eene daartoe

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

te houden en zoo noodig buitengewoon bijeen te roepen vergadering der Koloniale Staten, in handen van den voorzitter der vergadering, den eed (of de belofte) af:

„Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in de betrekking van waarnemend gouverneur te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en aan de Grondwet, dat ik de welvaart van de kolonie naar mijn vermogen bevorderen zal, dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie *Suriname* steeds zal onderhouden en doen onderhouden, en dat ik mij in alles zal gedragen zoo als een braaf en eerlijk gouverneur betaamt. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat beloof ik.")

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de eerste alinea: „van den Kolonialen Raad" in plaats van: „der Koloniale Staten";

in de derde alinea: „trouw aan den Koning;" in plaats van: „trouw aan den Koning en aan de Grondwet,";

in de derde alinea: „zal bevorderen;" in plaats van: „bevorderen zal,";

in de derde alinea: „*Curaçao*" in plaats van: „*Suriname*".

Eerste Ontwerp.

Suriname.

De waarnemende gouverneur aanvaardt onmiddellijk de regering, doch legt, zoo spoedig mogelijk, in eene daartoe te houden en zoo noodig buitengewoon bijeen te roepen vergadering der Koloniale Staten, in handen van den voorzitter der vergadering den eed (of de belofte) af:

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en aan de Grondwet, dat ik de welvaart van de kolonie naar mijn vermogen bevorderen zal; dat

ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname steeds zal onderhouden en doen onderhouden, en dat ik mij in alles zal gedragen, zoo als een braaf en eerlijk gouverneur betaamt. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat beloof ik.")

Curaçao.

De waarnemende gouverneur aanvaardt onmiddellijk de regering, doch legt, zoo spoedig mogelijk, in eene daartoe te houden vergadering van den Kolonialen Raad, in handen van den voorzitter der vergadering, den eed (of de belofte) af:

„Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; dat ik de welvaart van de kolonie naar mijn vermogen zal bevorderen; dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Curaçao steeds zal onderhouden en doen onderhouden, en dat ik mij in alles zal gedragen, zoo als een braaf en eerlijk gouverneur betaamt. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" (Dat beloof ik.")

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het ligt in den aard der zaak, dat hier de eed van zuivering vervallen moet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

In den aanhef van dit eedsformulier behooren de woorden: „in deze betrekking" vervangen te worden door: *in de betrekking van waarnemend gouverneur.*

Tweede Ontwerp.

Suriname en Curaçao.

[Gelijkluidend aan Eerste Ontwerp, behoudens:]

in het tweede lid: „in de betrekking van waarnemend gouverneur" in plaats van: „in deze betrekking".

Tweede Memorie van Toelichting.

De redactie is in den aangegeven zin verbeterd.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 5.

In den aanhef van het eedsformulier zijn de woorden: *deze betrekking*, vervangen door de woorden: „de betrekking van waarnemend gouverneur."

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 28, gewijzigd naar aanleiding van het aangenomen amendement op art. 15, luidende:

„De waarnemende Gouverneur aanvaardt onmiddellijk het bestuur..." (verder gelijkluidend aan het Tweede Ontwerp)

wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Nadere Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n⁰. 11 (ongedateerd).

Art. 28, regel 1, *de Regering*, lees: „het bestuur".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 28 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Suriname.

De aanhef van artikel 28 wordt gelezen als volgt:

„De waarnemende gouverneur brengt zijne aanvaarding van het bestuur bij proclamatie ter kennis van de ingezetenen, en legt, zoo spoedig mogelijk, in eene daartoe te houden en zoo noodig buitengewoon bijeen te roepen vergadering der Koloniale Staten, in handen van den voorzitter der vergadering, den eed (of de belofte) af:

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

„van den Kolonialen Raad" in plaats van: „der Koloniale Staten".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het is wenschelijk voorgekomen in art. 28 uitdrukkelijk te bepalen, dat de waarnemende Gouverneur zijne aanvaarding van het bestuur bij proclamatie ter kennis van de ingezetenen brengt.

De Minister van Kolonien,
v. Dedem.

ONTWERP—1896.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1892.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het is wenschelijk uitdrukkelijk te bepalen dat de waarnemende Gouverneur zijne aanvaarding van het bestuur bij proclamatie ter kennis van de ingezetenen brengt.

De Minister van Kolonien,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 12 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 28bis.

Wanneer ziekte of korte afwezendheid van den Gouverneur eene voorziening noodzakelijk maakt, draagt hij het dagelijksch beleid van zaken tijdelijk op aan den persoon, die volgens artikel 26 in de bij dat artikel bedoelde gevallen als waarnemend Gouverneur zal moeten optreden.

Zoodanige opdragt wordt door den Gouverneur bij proclamatie ter kennis van de ingezetenen gebragt.

ONTWERP—1892.

Na artikel 28 wordt opgenomen een artikel 28*bis*, luidende:

„Wanneer ziekte of afwezendheid van den gouverneur eene voorziening noodzakelijk maakt, kan hij het dagelijksch beleid van zaken tijdelijk opdragen aan den persoon, die volgens artikel 26 in de bij dat artikel bedoelde gevallen als waarnemend gouverneur zal moeten optreden.

Zoodanige opdragt wordt door den gouverneur bij proclamatie ter kennis van de ingezetenen gebragt."

Memorie van Toelichting.

Suriname.

In het Regeeringsreglement voor Suriname ontbreekt eene bepaling, waarbij den Gouverneur de bevoegdheid wordt gegeven bij ziekte of afwezigheid in het dagelijksch beleid van zaken te voorzien. Op het voorbeeld van art. 13 van het Regeeringsreglement voor Oost-Indië, wordt dit artikel, ter voorziening in eene behoefte, opgenomen.

De Minister van Kolonien,
v. DEDEM.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ONTWERP—1896.

[Gelijkluidend aan Ontwerp—1892, behoudens:]
in het eerste lid Gouverneur;
in het tweede lid, voor Curaçao, Gouverneur.

ONTWERP—1899.

Gelijk aan de Wet.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

In het Regeeringsreglement ontbreekt eene bepaling, waarbij den Gouverneur de bevoegdheid wordt gegeven om bij ziekte of korte afwezigheid in het dagelijksch beleid van zaken te voorzien. Op het voorbeeld van artikel 13 van het Regeeringsreglement voor Oost-Indië wordt in den aanhef van dit artikel in die behoefte voorzien.

De Minister van Kolonien,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Gevraagd werd, of het bezigen in artikel 28*bis* van het woord „afwezendheid" wellicht verband houdt met de spelling, in het Regeeringsreglement gevolgd.

Memorie van Antwoord.

Suriname.

Het woord „afwezendheid" is hier gebezigd omdat het ook voorkomt in het Regeeringsreglement van Nederlandsch Indie, waaruit het artikel is overgenomen.

De Minister van Kolonien,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 29 [1]) resp. 28 [2]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp voor Suriname.
[2]) Van het wijzigingsontwerp voor Curaçao.

TWEEDE AFDEELING.

Van zijne magt.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Het opschrift van de 2e afdeeling van het Tweede Hoofdstuk zou in overeenstemming met den vorm der andere opschriften te stellen zijn: *van zijne magt.* [1])

ARTIKEL 29.

De gouverneur bestuurt, met inachtneming van de voorschriften dezer wet, in naam en als vertegenwoordiger des Konings de kolonie en is aldaar met de uitvoerende magt bekleed.

Eerste Ontwerp.

De gouverneur voert, met inachtneming van de voorschriften dezer wet, in naam en als vertegenwoordiger des Konings de regering over de kolonie en is aldaar met de uitvoerende magt bekleed.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 1 § 1 en art. 27 § 1 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De twijfel werd geopperd, of de uitdrukking: „*voert de regering*" taalkundig wel juist zij. *Voert het bewind* is althans meer gebruikelijk. Tevens vroeg men, of het wel noodig zij, te gelijk uit te drukken dat de gouverneur de kolonie regeert en daar de uitvoerende magt uitoefent. Het laatste scheen in het eerste begrepen. Ook hier weder echter beriep men zich op het standpunt, dat de gouverneur tegenover de Koloniale Staten inneemt en vooral ook op zijn veto van door die Staten gewijzigde verordeningen. Als de gouverneur van dit zijn regt gebruik maakt, oefent hij, volgens de Fransche onderscheiding tusschen *régner* en *gouverner*, eene regeringsdaad, niet eene handeling van uitvoerend gezag uit.

---

[1]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerpen van wet stond: Van de magt des Gouverneurs.

Tweede Ontwerp.

De gouverneur regeert, met inachtneming van de voorschriften dezer wet, in naam en als vertegenwoordiger des Konings de kolonie en is aldaar met de uitvoerende magt bekleed.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Over het woord „regeren" is bij art. 15 gehandeld. De taalkundige grief, wier juistheid in het midden zij gelaten, is verholpen.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In plaats van: *De gouverneur voert de regering over de kolonie*, is gesteld: „De gouverneur regeert de kolonie."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 29, gewijzigd, naar aanleiding van het op art. 15 aangenomen amendement, luidende:

„De Gouverneur bestuurt, met inachtneming van de voorschriften dezer wet, in naam en als vertegenwoordiger des Konings de kolonie en is aldaar met de uitvoerende magt bekleed",

wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Art. 29, regel 1, *regeert*, lees: „bestuurt."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 29 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

ARTIKEL 30.

De gouverneur heeft het opperbevel over de in de kolonie aanwezige krijgsmagt.

Hij oefent dit over 's Rijks zee- en landmagt niet uit dan behoudens hare administrative betrekkingen tot de departementen van algemeen bestuur in het Koningrijk en overeenkomstig met de bijzondere beschikkingen des Konings.

Hij beschikt over hare strijdkrachten in oorlog en vrede, zoodanig als hem in het belang der kolonie oirbaar dunkt, en heeft het regt hare bevelhebbers en officieren te schorsen.

Hij geeft terstond van de schorsing kennis aan den Koning.

Zij is, zoolang zij niet door den Koning bekrachtigd is, slechts voorloopig.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State. [1])

Het verschil met art. 41 en 42 van het Regerings-reglement voor Nederlandsch-Indie is niet opgehelderd, en de stelling in de Memorie van Toelichting, dat de landmagt in *Suriname* deel uitmaakt van het leger, is thans onjuist. Wordt door het 1e lid van art. 30 door het woord *oppergezag* (zie ook art. 88 der Grondwet) iets anders bedoeld, dan tevens den opperbevelhebber toekomt, dan zal zulks meer in het licht behooren te worden gesteld. Het *schorsen* van bevelhebbers en officieren is ook niet bekend bij de militaire dienst. Ligt in het woord *oppergezag*, niet de bevoegdheid om eenen bevelhebber naar Nederland terug te zenden, dan zal die bevoegdheid werkelijk moeten worden opgedragen. Eene nadere en meer juiste toelichting, en in verband daarmede eene redactie, meer in overeenstemming met de regelen van de militaire tucht, komen onmisbaar voor.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk artt. 41 en 42 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie. Daar de in Suriname aanwezige landmagt deel behoort uit te maken van het rijksleger, moet de bevoegdheid van den gouverneur zich tot hier verordende beperken, en de benoeming, de bevordering en het ontslag der officieren overeenkomstig de bestaande rijkswetten aan den Koning verblijven. Niettemin moet de Gouverneur, op de gronden betoogd in de Memorie van Toelichting op art. 51 van het ontwerp van 1855 [2]), het

---

[1]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerpen van wet stond in de 1e alinea „oppergezag" in plaats van: „opperbevel".

[2]) Luidende: Art. 51 verleent aan den Gouverneur het opperbevel der landmagt. Daar echter de militairen, in de West-Indische bezittingen van

regt bezitten tot schorsing. Door schorsing wordt natuurlijk geene schorsing in rang, maar in het opgedragen bevel op de dienst bedoeld.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Art. 30. Uit dit artikel, met het volgende en met de Memorie van Toelichting vergeleken, maakt men op, dat de zee- en landmagt in Suriname een onderdeel van 's Rijks zee- en landmagt zal blijven uitmaken: maar dat nog daarenboven eene koloniale gewapende magt zal bestaan, niet enkel uit schutterij, maar ook uit gewapende politie zamengesteld. Men kon zich met dit denkbeeld zeer goed vereenigen, vooral indien de uitvoering, gelijk men zich vleit, ten gevolge had; dat door den tijd de kolonie zelve voor ver het grootste gedeelte uit eigen middelen in de handhaving der openbare orde en rust voorzag en dus op de 4 à 5 tonnen gouds, die thans alleen voor de daar aanwezige landmagt worden uitgegeven, een aanmerkelijk bedrag kon worden bespaard.

Daar het intusschen nu uitgemaakt wordt, dat de West-Indische krijgsmagt een deel zal uitmaken van het Nederlandsche leger, rees de vraag, of het de bedoeling onzer Regering was die krijgsmagt, voor zoover de behoefte daaraan blijft bestaan, door aanwerving voltallig te houden, dan wel of daartoe de noodige officieren en vrijwilligers uit ons leger naar Suriname en de eilanden zouden worden gezonden. Dat de Regering het regt zou hebben tot de laatste handelwijze was niet twijfelachtig, maar het gebruik maken van dat regt scheen noch billijk, noch raadzaam, en daarom juist wilde men eenigzins nader met de zienswijze op dit punt worden bekend gemaakt.

In eene der afdeelingen bragt men te dezer gelegenheid den reeds meermalen geuiten wensch tot uitbreiding van het corps mariniers in het belang onzer overzeesche bezittingen en kolonien ter sprake. Men beriep zich daarbij weder op het voorbeeld van Frankrijk, waar de *infanterie* en *artillerie de marine* de bestemming heeft om in de verschillende kolonien des Rijks te dienen. Zoo kon men hier bij de uitbreiding van het corps mariniers een deel daarvan bestemmen om, naar mate der behoefte, afwisselend en tijdelijk, hetzij in de West-Indien, hetzij in onze Oost-Indische bezittingen, dienst als landmagt te doen. Het aantal manschappen van ons leger, die tegen het tropisch klimaat gehard zijn, zou langs dien weg aanmerkelijk vermeerderen. Omstandigheden zijn denkbaar, waarin het bestaan der gelegenheid, om een goed geoefend en voor het verblijf onder de verzengde luchtstreek geschikt regement mariniers dadelijk te doen inschepen en naar een bedreigd punt in een overzeesch gewest te zenden, voor Nederland millioenen waard zou zijn.

In het eerste lid van het thans behandeld artikel wordt aan den gouverneur van Suriname het opperbevel over de daar aanwezige krijgsmagt opgedragen. Men vroeg, of dit alleen in den politieken zin moest worden verstaan, dan of het opperbevel zich zoo ver uitstrekte, dat de gouverneur, ofschoon niet tot het Nederlandsche leger behoorende, zich onder bepaalde omstandigheden aan 't hoofd van het in Suriname aanwezig gedeelte zou kunnen en moeten stellen.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De geuite wensch tot uitbreiding van het corps mariniers maakt een ernstig punt van overweging bij de Regering uit. Eene bepaalde beslissing daarover

---

het Rijk dienende, niet uitsluitend tot een der aldaar gevestigde gouvernementen behooren, moet ook de magt om de officieren der landmagt in die bezittingen te benoemen, te bevorderen of te ontslaan, bij den Koning blijven berusten.

Tot instandhouding der discipline behoort aan den Gouverneur de bevoegdheid toegekend te blijven om officieren der landmagt in hunne betrekking te schorsen. De Gouverneur-Generaal der West-Indische bezittingen en kolonien oefende dit regt ook ten aanzien van ambtenaren reeds uit krachtens art. 9 van het regeringsreglement van 1828.

zal echter eerst kunnen genomen worden, als het reglement wet zal geworden zijn. Overigens kan worden beaamd, dat het verkieslijk zijn zou de krijgsmagt, die in de kolonie in garnizoen ligt, zoo mogelijk door aanwerving voltallig te houden.

Niets belet, ja het kan zelfs raadzaam zijn, dat de gouverneur zich onder bepaalde omstandigheden aan het hoofd der krijgsmagt stelle. De bijzondere beschikkingen des Konings kunnen ook in dit punt voorzien. Het woord „opperbevel" wordt hier genomen in gelijken zin als in de artt. 41 en 42 van het Oost-Indisch regeringsreglement en komt, op grond van art. 58 der Grondwet, den vertegenwoordiger des Konings toe.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 30 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 31.

Suriname.

De gouverneur benoemt, schorst en ontslaat de bevelhebbers, officieren en onderofficieren der koloniale gewapende magt, hoedanig deze zamengesteld zij.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens :]
komma punt tusschen „bevelhebbers" en „officieren" in plaats van eene komma.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

in hare lezing voor Suriname.

Advies Raad van State.

Daar er geene bijzondere reden voor deze afwijking wordt aangevoerd, zoo is de Raad van oordeel, dat even als overal elders, de onderofficieren niet door den Gouverneur, maar door de corpskommandanten behooren benoemd te worden.

Ondanks de toelichting blijft de vraag of de woorden *hoedanig deze zamengesteld zij*, toch niet overbodig zijn, daar, bij weglating, de zin dezelfde blijft.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

De officieren en onderofficieren der schutterij zullen dus door den gouverneur worden benoemd even als die der gewapende politie, zoo zij bestaat.

De benoeming van onderofficieren wordt den gouverneur opgedragen, opdat alle klagt of vrees voorkomen worde, dat daarbij het beginsel van art. 7 § 3 [1]) niet behoorlijk zou worden nageleefd. De laatste woorden strekken om alle inbreuk op het beginsel, waarop men prijs stelt, te voorkomen, in verband tot artt. 155 en 156.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 31 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 32.

Suriname.

Hij neemt, in geval van oorlog of opstand, alle maatregelen die hij in het belang van het Rijk of van de kolonie door den nood geboden acht.

Hij heeft in dergelijke omstandigheden de magt om de kolonie, geheel of ten deele, in staat van oorlog of beleg te verklaren, de bepalingen dezer wet en van alle andere in de kolonie geldende algemeene verordeningen te schorsen, en autoriteiten, zelfs die zijn aangesteld door den Koning, tijdelijk op te heffen.

Hij kan, in zoodanig geval, de burgerlijke of militaire gezaghebbers in de onderdeelen der kolonie magtigen tot het voorloopig nemen van maatregelen van boven omschreven aard.

Hij geeft van de maatregelen, door hem uit kracht dezer bepalingen [2]) genomen, onverwijld kennis aan de Koning.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 1e alinea het ontbreken der komma tusschen „neemt" en „in";

---

[1]) Verschil in kleur kan geen verschil maken in benoembaarheid.

[2]) Uit de stukken blijkt niet hoe „bepaling" in het Tweede Ontwerp werd „bepalingen" in de wet.

in de 2e alinea „verordening" in plaats van „verordeningen";

in de 4e alinea „bepaling" in plaats van: „bepalingen".

Eerste Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens het ontbreken van de 4e alinea.

Advies Raad van State.

De derde alinea van dit artikel kan veilig wegvallen. De magt, hier aan den Gouverneur gegeven, kan hij ook aan de eerste alinea ontleenen, welke hem magtigt, ingeval van oorlog of opstand, alle noodige maatregelen te nemen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 43 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Volgens dit artikel, hetwelk, behoudens wijziging van redactie, met art. 43 van het Oost-Indisch regeringsreglement overeenstemt, heeft de gouverneur de magt om de kolonie in staat van oorlog of beleg te verklaren; maar vloeit nu daaruit voort, dat, als hij tot zoodanigen uitersten maatregel overgaat, de werking van het tegenwoordig reglement en van alle andere wetten en verordeningen van zelf zijn geschorst; zoodat alleen de krijgswet heerscht? Men zou zoo iets uit de bewoordingen van het artikel kunnen afleiden. Anderen meenden, dat dit geenszins in het artikel te lezen was. Het een is geen noodwendig gevolg van het andere. De gouverneur heeft in het gestelde geval de meest uitgestrekte magt, maar handelt *pro re nata*. Het staat aan hem om de meest uitgestrekte maatregelen te nemen, maar hij gaat daarmede niet verder dan volstrekt noodig is.

Men vroeg voorts, waarom hier niet, even als in de artt. 34 en 43, de verpligting wordt opgelegd om van de genomen maatregelen terstond aan den Koning kennis te geven.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in de 4e alinea „bepaling" in plaats van „bepalingen".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het gevoelen der leden, die in het gestelde geval den gouverneur de meest uitgestrekte magt toekennen, zoodat hij handelt pro re nata, is ook dat der Regering.

De verlangde verpligting is opgenomen.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

Een vierde lid is toegevoegd van dezen inhoud: „Hij geeft van de maatregelen, door hem uit kracht dezer bepaling genomen, onverwijld kennis aan den Koning."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

De heer **Godefroi:** Ik heb twee bedenkingen tegen dit artikel. Vooreerst moet ik vragen, of het niet wenschelijk zou zijn, hier voor te schrijven, *verpligt* verhoor van den Raad van Bestuur. Dat verpligt verhoor vind ik, ten aanzien van dit artikel, niet voorgeschreven in art. 63. Eene gelijksoortige bepaling van het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie brengt de verpligting mede voor den Gouverneur-Generaal, om het advies van den Raad van Indie in te winnen.

Ik heb eene tweede bedenking van eenigzins gewigtiger aard. In de tweede alinea wordt aan den Gouverneur in de omstandigheden, die daar bedoeld worden, de bevoegdheid gegeven om de bepalingen van deze wet en *alle andere* in de kolonie geldende *algemeene verordeningen* te schorsen. Wanneer wij nu vragen, wat algemeene verordeningen volgens deze wet zijn, dan geeft art. 3 het antwoord. Wij vinden daar onder de *algemeene verordeningen* opgenoemd de verdragen met vreemde mogendheden door den Staat aangegaan, voor zoover zij in de kolonie van toepassing zijn. Nu komt het mij bedenkelijk voor, dat aan den Gouverneur de bevoegdheid wordt gegeven om ook verdragen met vreemde mogendheden, *bilaterale contracten* door den Staat aangegaan, te schorsen. Ik begrijp het regt van schorsen van algemeene verordeningen, voor zoover betreft wetten, van de wetgevende magt van het moederland afkomstig, besluiten van den Koning, koloniale verordeningen, besluiten van den Gouverneur zelven. Maar dat de Gouverneur de bevoegdheid hebbe om tractaten te schorsen die in de kolonie gelden, verordeningen derhalve, waarbij de Staat zich *jegens derden* verbonden heeft, schijnt mij voor 's hands niet vrij van bedenking. Ik zal afwachten, welke opheldering mij gegeven zal worden, ten einde daarvan te doen afhangen, of wijziging van het artikel al dan niet noodzakelijk is.

De heer **Kappeyne van de Coppello:** Ik geloof, dat de geachte afgevaardigde uit Amsterdam zich vergist. Wanneer in een land de staat van beleg wordt afgekondigd, dan geldt niets anders dan de krijgswet; ik geloof, dat dan ook tractaten met vreemde mogendheden tijdelijk ophouden van kracht te zijn; en dit ook in het volkenregt erkend is, mits slechts de noodzakelijkheid vaststaat, te goeder trouw blijkt dat men in zoodanig geval van uitersten nood heeft verkeerd. De eenige wet, die dan geldt, is de hoogste wet, het welzijn van den Staat te behartigen, want dan is er een moment van dringend gevaar voor den Staat; dan

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

geldt het beginsel *salus populi suprema lex esto.* Als de staat van beleg heeft moeten worden afgekondigd, dan kan niemand zich beroepen op geschreven bepalingen, want doet men dat, dan verlamt men het gezag van den opperbevelhebber, die dan militaire dictator is, en gehouden de kolonie met alle middelen te verdedigen. Ik geloof, dat men in zoodanig geval zeer zeker verantwoord is door tijdelijk ook volkenregtelijke verdragen buiten werking te stellen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 32 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 32 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 32bis.

Onverminderd het geval, voorzien in artikel 32, en behoudens de bepalingen van dit reglement, is de Gouverneur bevoegd om in dringende omstandigheden, voor de geheele kolonie of bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging door de wet, wetten geheel of gedeeltelijk te schorsen.

Van deze handeling wordt door den Koning onverwijld kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

De Gouverneur heeft ten aanzien van Koninklijke besluiten en koloniale verordeningen, als vermeld onder 2°. van artikel 3, onder nadere goedkeuring des Konings, gelijke bevoegdheid als hem in het eerste lid van dit artikel is gegeven.

ONTWERP—1896,

Gelijkluidend aan de Wet

behoudens in de 1e alinea het ontbreken der komma tusschen „geval" en „voorzien" en voor Suriname in de 1e alinea „bekragtiging" inplaats van: „bekrachtiging".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Bij artikel 23 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië is aan den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid gegeven om in dringende gevallen voor geheel Nederlandsch-Indië of voor bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging van de wet, bij algemeene verordening, wetten geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen, terwijl hem bij artikel 24, onder nadere goedkeuring des Konings, gelijke bevoegdheid is gegeven, ten aanzien van verordeningen door den Koning of in Zijnen naam, door Commissarissen-Generaal vastgesteld of goedgekeurd.

Dergelijke bepalingen worden in de Regeeringsreglementen van Suriname en Curaçao niet aangetroffen.

Dit acht de ondergeteekende eene leemte en het komt hem wenschelijk voor hierin te voorzien.

De onmiddellijke aanleiding, dat hierop zijne aandacht is gevallen, was de ontvangst op 21 Januari jl. van een telegram van den Gouverneur van Curaçao, waarbij machtiging werd gevraagd tot schorsing van het Koninklijk besluit van 3 Februari 1854 nº. 69 (*Publicatieblad* 1854 nº. 12), hetwelk onder meer bepaalt dat de Spaansche pilaar-daalders tegen f 2.50 in de landskassen kunnen aangenomen worden. Door deze hooge tariefeering, die inmiddels door eene betere vervangen is, dreigde de koloniale kas met Spaansch zilvergeld overstroomd te worden.

Hoeveel spoed ook moge gemaakt worden, kan de tijd die ter voorziening in dergelijke gevallen het uitlokken van wettelijke voorschriften vordert, zeer nadeelige gevolgen hebben, en het komt gewenscht voor, dat de Gouverneurs krachtens de Regeeringsreglementen onder zulke omstandigheden onverwijld maatregelen kunnen nemen, waardoor de belangen van de kolonie behoorlijk gewaarborgd zijn.

Hierin voorzien het slot van art. 28 van het wetsontwerp betreffende Suriname en dat van art. 25 van dat betreffende Curaçao, welke onder andere het voorstel bevatten tot toevoeging van een nieuw artikel 32*bis* aan beide Regeeringsreglementen. Dit artikel wijkt eenigszins af van hetgeen bij het Regeeringsreglement van Nederlandsch-Indië is bepaald, omdat in de West-Indische koloniën de Gouverneurs ook bevoegd moeten zijn tot buiten-werkingstelling in dringende omstandigheden van koloniale verordeningen, wanneer namelijk de tijd ontbreekt om op de gewone wijze, dat is met medewerking van de Koloniale Staten (den Kolonialen Raad) in de onverwachts opgekomen en geen uitstel gedoogende behoefte te voorzien.

De Minister van Kolonien,
Bergsma.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896

behoudens in de 1e alinea eene komma tusschen „geval" en „voorzien".

Memorie van Toelichting.

(Algemeene Beschouwingen).

Suriname.

Bij artikel 23 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië is aan den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid gegeven om in dringende gevallen voor geheel Nederlandsch-Indië of voor bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging van de wet, bij algemeene verordening, wetten geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen, terwijl hem bij artikel 24, onder nadere goedkeuring des Konings, gelijke bevoegdheid is gegeven ten aanzien van verordeningen door den Koning of in zijnen naam door Commissarissen-Generaal vastgesteld of goedgekeurd.

Dergelijke bepalingen worden in de Regeeringsreglementen van Suriname en Curaçao niet aangetroffen.

Dit is eene leemte waarin het wenschelijk wordt geacht te voorzien.

Hoeveel spoed ook moge gemaakt worden, kan de tijd, die ter voorziening in dergelijke gevallen het uitlokken van wettelijke voorschriften vordert, zeer nadeelige gevolgen hebben, en het komt gewenscht voor dat de Gouverneurs krachtens de Regeeringsreglementen dan onverwijld maatregelen kunnen nemen, waardoor de belangen van de kolonie behoorlijk gewaarborgd zijn.

Hierin voorziet het slot van artikel 29 van het wetsontwerp betreffende Suriname en dat van artikel 28 van dat betreffende Curaçao, welke onder andere het voorstel bevatten tot toevoeging van een nieuw artikel 32*bis* aan beide Regeeringsreglementen. Dit artikel wijkt eenigszins af van hetgeen bij het Regeeringsreglement van Nederlandsch-Indië is bepaald, omdat in de West-Indische koloniën de Gouverneurs ook bevoegd moeten zijn tot buiten werking stelling in dringende omstandigheden van koloniale verordeningen, wanneer namelijk de tijd ontbreekt om op de gewone wijze, dat is met medewerking van de Koloniale Staten (den Kolonialen Raad) in de onverwachts opgekomen en geen uitstel gedoogende behoefte te voorzien.

De Minister van Kolonien,
Cremer.

Gewijzigd Ontwerp van Wet

behoorende bij de Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Curaçao.

Stuk n°. 4.

In de 1e alinea staat nu ook „bekragtiging" in plaats van: „bekrachtiging".

Wijzigingen voorgesteld door de Regeering in overleg met de Commissie van Rapporteurs.

Suriname en Curaçao.

Stukken n°. 10 en 11 (ongedateerd).

In *Artikel* 32 [1]) resp. 29 [2]) in het derde lid het woord „bekragtiging" te lezen „bekrachtiging".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER [3])

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 31 resp. art. 30 wordt zonder beraadslaging en hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp voor Suriname.

[2]) Van het wijzigingsontwerp voor Curaçao.

[3]) Bij de stemming werd gevolgd de nummering der artikelen van de Gewijzigde Ontwerpen van Wet van 1 Juni 1900.

ARTIKEL 33.

Hij neemt alle vereischte maatregelen tot bescherming van de eer van den Staat en van de kolonie tegen aanranding van buiten.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting

(mede voor art. 34).

Suriname.

De magt in art. 44 van het Reglement op het beleid der regeering van Nederlandsch Indie den Gouverneur-Generaal verleend, komt in Suriname niet te pas.

De voorgedragen bepalingen leggen den gouverneur al de pligten op, en schenken hem al de bevoegdheid die noodig is.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 33 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 34.

Hij kan, als daarvoor dringende redenen bestaan, voorloopige overeenkomsten, de kolonie betreffende, met vreemde magten, onder voorbehoud van 's Konings goedkeuring, aangaan.

Hij brengt de aangegane overeenkomst terstond ter kennisse des Konings.

Zij vervalt in ieder geval, wanneer zij niet binnen het jaar na hare dagteekening of den korteren daarin uitgedrukten termijn door den Koning bekrachtigd is.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Niet onopgemerkt is gebleven, dat, terwijl het Indisch Regeringsreglement de magt geeft aan den Gouverneur-Generaal, verdragen met Indische vorsten

te sluiten, dit artikel ruimer is gesteld, en de magt geeft, zelfs met Europeesche mogendheden, verdragen te doen sluiten door den Gouverneur van *Suriname*. De Raad ziet in dit artikel geen bezwaar, omdat 's Konings goedkeuring wordt voorbehouden. Evenwel eene toelichting voor die ruimere bevoegdheid wordt alweder te vergeefs in de Memorie van Toelichting gezocht.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder art. 33.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 34 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 35.

Suriname.

De gouverneur benoemt, schorst en ontslaat alle ambtenaren in de kolonie, wier benoeming, schorsing of ontslag niet door den Koning aan zich voorbehouden of bij algemeene verordeningen aan anderen opgedragen is.

Hij voorziet, als de belangen der dienst dit vereischen, in de tijdelijke waarneming van betrekkingen, door den Koning te begeven.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 1e alinea „verordening" in plaats van: „verordeningen".

Ontwerp bij den Raad van State aanhangig gemaakt. [1])

(Vervallen.)

Suriname.

Behalve de leden der Koloniale Staten kan ieder, wiens verwijdering noodzakelijk is voor het behoud van de openbare rust, orde en veiligheid in de kolonie, door den Gouverneur worden uitgezet.

---

[1]) In verband met dit eene geheel andere materie betreffende artikel 35, dat na het Advies van den Raad van State verviel, worde gewezen op art. 6,

De Gouverneur brengt de redenen, die naar zijn oordeel den maatregel gebieden, schriftelijk ter kennisse van den Raad van bestuur.

De Raad van bestuur hoort den betrokken persoon in zijn belang en maakt proces-verbaal van het verhoor op.

Indien de meerderheid van den Raad van bestuur den maatregel goedkeurt, wordt de uitzetting door den Gouverneur bevolen bij besluit, met redenen omkleed.

Het besluit verleent aan den betrokken persoon, een redelijken termijn om orde op zijne zaken te stellen.

De Gouverneur kan, bij een door hem onderteekend bevelschrift, gelasten, dat de betrokken persoon, hangende het onderzoek en tot aan zijne verwijdering, in hechtenis genomen worde.

Het besluit tot uitzetting en het bevel tot inhechtenisneming, indien het is uitgevaardigd, worden aan den betrokken persoon geregtelijk beteekend.

De Gouverneur brengt het besluit tot uitzetting met de verdere stukken onverwijld ter kennisse des Konings.

Door den Koning wordt terstond aan de Staten-Generaal van het besluit tot uitzetting kennis gegeven, wanneer het geldt eenen Nederlander in den zin der wet, bedoeld in artikel zeven der grondwet van het Koningrijk.

In alle andere gevallen wordt van de uitzetting melding gemaakt in het verslag, bedoeld in het eerste lid van artikel 60 der grondwet van het Koningrijk.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 1e alinea: „Ieder, wiens verwijdering noodzakelijk is voor het behoud van de openbare rust, orde en veiligheid in de kolonie, kan" enz. in plaats van: „Behalve de leden der Koloniale Staten, kan ieder, wiens verwijdering noodzakelijk is voor het behoud van de openbare rust, orde en veiligheid in de kolonie" enz.;

in de 2e, 3e en 4e alinea": „raad van bestuur" in plaats van: „Raad van bestuur."

in de 9e alinea „artikel 7" in plaats van: „artikel zeven".

in de 9e en 10e alinea „Grondwet" in plaats van: „grondwet".

Memorie van Toelichting

behoorende bij het bij den Raad van State aanhangig gemaakte Ontwerp.

(Vervallen.)

Suriname.

Vgl. de artt. 45—49 van het Reglement op het beleid der Regering van Ned. Indie.

Advies Raad van State.

Suriname.

Zooals het artikel luidt: *Behalve de leden* zou daaruit mede kunnen worden verstaan, in strijd met de bedoeling, dat de leden der Koloniale Staten

---

dat in zijn oorspronkelijken vorm luidde: Onverminderd de bevoegdheid aan den Gouverneur toegekend in artikel vijf en dertig dezer wet worden de regelen nopens de toelating en de uitzetting van personen, die in de kolonie noch gevestigd, noch daarheen van Rijkswege gezonden zijn, bij koloniale verordening vastgesteld. Zie voorts blz. 28 en 29.

insgelijks kunnen worden uitgezet. Die redactie eischt alzoo verbetering. Buitendien kan de Raad van State zich met de in dit artikel aan den Gouverneur gegeven bevoegdheid om, behalve de leden der Koloniale Staten, ieder, dien hij gevaarlijk acht voor de openbare rust, uit de kolonie te zetten of te interneren (art. 86) niet vereenigen.

Zelfs in Oost-Indie, waar één persoon te midden der talrijke inlandsche bevolking (die in *Suriname* niet bestaat) een zooveel nadeeliger invloed kan uitoefenen, staat art. 45 van het Regerings-reglement slechts de uitzetting van niet-inboorlingen toe.

De noodzakelijkheid voor zulk eene exceptionele magt, als in art. 35 en 36 is vervat, had in ieder geval een krachtig betoog gevorderd voor eene kolonie als deze, en in plaats daarvan treft men in de Memorie van Toelichting niets anders aan dan eene verwijzing naar art. 45 en 49 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch Indie, alsof de toestand onzer Indische bezittingen dezelfde ware, als die der kolonie *Suriname*.

De Raad heeft zich niet kunnen vereenigen met het denkbeeld om de magt des Gouverneurs tot uitzetting te beperken tot die, aan den Koning opgedragen bij art. 12 in verband met art. 19 der vreemdelingenwet en acht het geraden die magt uit te breiden tot alle niet-inboorlingen in den zin van art. 45—48 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch Indie. Eene wijziging van art. 35 en 36, in dien zin, acht de Raad wenschelijk.

In allen gevalle zal art. 35 in dier voege gewijzigd behooren te worden, dat, behalve voor Nederlanders, de onverwijlde kennisgeving aan de Staten-Generaal voor alle burgers der kolonie werd voorgeschreven.

Advies Raad van State

behoorende bij art. 35 (art. 37 van het bij den Raad aanhangig gemaakte Ontwerp).

In de Memorie van Toelichting staat verkeerdelijk art. 50 vermeld, in plaats van art. 49.

Eerste Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens in de 2e alinea „te vervullen" in plaats van: „te begeven".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 49 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De uitdrukking: „*door den Koning te vervullen*" aan het slot van het artikel scheen niet geheel juist, althans dubbelzinnig. *Vervullen* is synoniem met *bekleeden*. Liever zag men daarom van betrekkingen, door den Koning *te begeven* of waarvan de *benoeming* door den Koning geschiedt, gesproken.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De redactie is in den aangegeven zin verbeterd.

Nota van Wijzigingen. [1]

Suriname en Curaçao.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

Het slotwoord: *vervullen* [2]) is veranderd in: „begeven”.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 35 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 36.

Suriname.

Hij kan, met inachtneming der voorschriften te dien aanzien bij algemeene verordeningen gegeven, aan ambtenaren en officieren een binnenlandsch of buitenlandsch verlof verleenen.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het voorkomen eener komma tusschen „voorschriften” en „te”.

Ontwerp bij den Raad van State aanhangig gemaakt.

(Vervallen.)

Suriname.

Om gelijksoortige redenen en met inachtneming der zelfde formaliteiten kan door den Gouverneur aan een inwoner der kolonie, mits niet zijnde lid der Koloniale Staten, het verblijf in bepaalde gedeelten der kolonie worden ontzegd of hem de verpligting worden opgelegd op eene bepaalde plaats binnen de kolonie zijn verblijf te houden.

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.
[2]) Voor Suriname staat er abusievelijk „vervallen”.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het ontbreken der woorden: „mits niet zijnde lid der Koloniale Staten".

Memorie van Toelichting

behoorende bij het bij den Raad van State aanhangig gemaakte Ontwerp.

(Vervallen.)

Suriname.

Vgl. de artt. 45—49 van het Reglement op het beleid der Regering van Ned. Indie.

Advies Raad van State.

In de Memorie van Toelichting staat artt. 45—49 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch Indie aangehaald. Dit moet zijn artt. 45—48.

Verder opgenomen onder artikel 35.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Deze bevoegdheid is blijkens de ondervinding onmisbaar.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 36 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 37.

Hij heeft het algemeen bestuur der koloniale geldmiddelen en domeinen en is deswege verantwoordelijk naar de bepalingen bij de wet te stellen.

Hij brengt de bezoldigingen, verloftractementen, wachtgelden en pensioenen van alle openbare collegien, ambtenaren en bedienden in de kolonie, voor zooveel zij niet uit 's Rijks of andere kassen dan de koloniale gekweten worden, op de koloniale huishoudelijke begrooting.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

De tweede zinsnede van dit artikel schijnt in deze afdeeling, handelende over de magt des Gouverneurs, niet op hare plaats, en zou, indien de zinsnede wordt noodig geacht, bij artikel 108 thuis behooren. Er wordt hier voor een enkel onderdeel der koloniale huishoudelijke begrooting een uitdrukkelijk voorschrift gegeven, waaruit a contrario redenerende, door de Koloniale Staten wel eens verkeerde gevolgtrekkingen zouden kunnen worden gemaakt.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

§ 1. De hier bedoelde regelen zullen behooren overeen te komen met die bij de wet te stellen betrekkelijk de finantiele verantwoordelijkheid der Ministers.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 37 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 38.

Hij regelt die bezoldigingen, voor zooverre dit niet door den Koning aan zich voorbehouden of bij algemeene verordeningen geschied is.

De verloftractementen, pensioenen en wachtgelden, uit de koloniale kas te kwijten, worden geregeld bij koloniale verordeningen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

In verband met de in 's Raads advies voorgestelde weglating van het tweede lid van art. 39 [1]), zal hier moeten worden gesteld: „Hij regelt de bezoldigingen uit de koloniale kas te kwijten, voor zooverre dit niet door den Koning aan zich voorbehouden" enz.

---

[1]) Art. 37 der wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 50 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 38 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 39.

Suriname.

De gouverneur kan, na ingewonnen berigt van den regter door wien het vonnis gewezen is, aan alle burgerlijke of militaire veroordeelden gratie verleenen van straffen, bij regterlijk vonnis in de kolonie opgelegd.

Hij kan, tenzij krachtens voorafgaande uitdrukkelijke magtiging des Konings, geene amnestie, abolitie of generaal pardon verleenen, dan in zeer dringende gevallen, na verhoor van den Raad van Bestuur en onder voorbehoud van 's Konings bekrachtiging.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 2e alinea het ontbreken der komma tusschen „verleenen" en „dan".

Eerste Ontwerp.

Suriname.

Eerste alinea gelijk aan de Wet.

Hij kan, tenzij krachtens voorafgaande uitdrukkelijke magtiging des Konings, geene amnestie, abolitie of generaal pardon verleenen, dan in zeer dringende gevallen en onder voorbehoud van 's Konings bekrachtiging.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
in de 2e alinea het ontbreken der komma tusschen „verleenen" en „dan".

Advies Raad van State. [1])

Voor *absolutie* is ongetwijfeld te lezen: *abolitie.* De vraag is gerezen of in de uitdrukking: *Generaal pardon* wel iets kan geacht worden gelegen te zijn dat niet reeds begrepen is onder *amnestie* en *abolitie.* Zoo neen, dan ware het wenschelijker de vermelding van *generaal pardon* weg te laten.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder art. 40.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Een enkel lid wilde, met het oog op art. 66 der Grondwet, bij het verleenen van gratie gevoegd hebben, dat dit in naam des Konings geschiedt. Art. 52 van het Oost-Indisch regeringsreglement behelst echter zoodanige bijvoeging niet.

Bij het tweede lid van het artikel wordt gevraagd, of 's Konings bekrachtiging altoos vooraf moet gaan aan het bepaalde feit van het verleenen van amnestie enz., dan of de gouverneur bij zijne instructie magtiging van den Koning verkrijgen kan tot zoodanige handeling in bepaalde gevallen. Overigens wenschte men gebiedend voorgeschreven te zien, dat de Raad van Bestuur, in de hier bedoelde gevallen wierd gehoord. Wat, vroeg men in eene der afdeelingen, wordt door „generaal pardon" verstaan.

Tweede Ontwerp.

Gelijk aan de Wet

behoudens in de 2e alinea het ontbreken der komma tusschen „gevallen" en „na".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het volgt regtstreeks uit art. 29, dat de gouverneur gratie verleend in naam des Konings, zoodat de bijvoeging alhier slechts elders twijfelachtig zou kunnen doen schijnen, wat werkelijk niet twijfelachtig is.

Eveneens ligt het in den aard der zaak, dat de bedoelde magtiging den gouverneur kan worden verleend bij zijne instructie.

Het hooren van den Raad van Bestuur is thans gebiedend voorgeschreven.

---

[1]) Het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp gewaagde in het 1e lid van „aan den veroordeelde" in plaats van: „aan alle burgerlijke of militaire veroordeelden" en in het 2e lid van „absolutie" in plaats van: „abolitie".

Door generaal pardon verstaat men eenen algemeenen maatregel, waarbij, na afloop van eenen krijg, onder zekere voorwaarden kwijtschelding verleend wordt wegens militaire vergrijpen, inzonderheid desertie. Tot nadere opheldering kan worden verwezen naar de Koninklijke besluiten van 25 Junij 1814 (*Staatsblad* n°. 71), 28 November 1840 (*Staatsblad* n°. 74) en 23 September 1847 (*Staatsblad* n°. 59).

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Na *dringende gevallen*, in het tweede lid, zijn ingelascht de woorden: „na verhoor van den Raad van Bestuur."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 39 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 40.

Suriname.

Geene dispensatie kan door den gouverneur verleend worden dan in de gevallen en op de wijze, [2]) bij de algemeene verordening, waarvan dispensatie verleend wordt, omschreven.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
„verordeningen" in plaats van: „verordening".

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname het voorkomen eener komma tusschen „worden" en „dan" en voor Curaçao het ontbreken der komma tusschen „wijze" en „bij".

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

[2]) De herkomst dezer komma blijkt, voor zoover Curaçao betreft, niet uit de stukken.

Advies Raad van State [1])

(mede voor art. 41).

In deze beide artikelen het woord verordeningen liever in het enkelvoud te lezen.

Eerste Memorie van Toelichting

(mede voor artt. 39 en 41).

Suriname.

Vergelijk artt. 52, 53 en 54 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Men acht het niet genoeg dat dispensatie alleen kan verleend worden in de gevallen en op de wijze bij algemeene verordeningen omschreven, waarvan het gevolg is, dat de eene soort van algemeene verordening kan dispenseren van de andere; maar wenschte te bepalen, dat het regt tot dispensatie moet ontleend worden aan de verordening zelve, waarvan dispensatie verleend wordt.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 40 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 41.

Suriname.

De gouverneur verleent, in naam des Konings en overeenkomstig met het desaangaande bij algemeene verordening bepaalde, zeebrieven aan schepen en vaartuigen, [2]) toebehoorende aan inwoners der kolonie.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
„verordeningen" in plaats van: „verordening".

---

[1]) Bij het ontwerp voor Suriname werd deze wenk opgevolgd, doch bij dat voor Curaçao vergeten.

[2]) De herkomst van deze komma blijkt, voor zooveel Suriname aangaat, niet uit de stukken.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname het voorkomen eener komma tusschen „Konings" en „en", alsmede het ontbreken der komma tusschen „vaartuigen" en „toebehoorende".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 40.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 41 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 42.

De gouverneur zorgt voor de afkondiging en de uitvoering der wetten en der Koninklijke besluiten, genomen in den vorm, [1]) bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor *algemeene maatregelen van bestuur*, welke hem te dien einde van 's Konings wege worden toegezonden.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

[Gelijkluidend, behoudens:]

„algemeene maatregelen van inwendig bestuur" inplaats van: „algemeene maatregelen van bestuur" en voor Suriname het ontbreken in beide ontwerpen van de komma tusschen „vorm" en „bij".

Advies Raad van State.

In de Memorie van Toelichting moeten in plaats van art. 30, de artikelen 27 en 31 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch Indie aangehaald worden.

Daar nergens aan den Gouverneur uitdrukkelijk de afkondiging der koloniale verordeningen en van zijne eigen algemeene maatregelen is voorgeschreven, rijst de vraag: of het niet beter zou zijn, dit artikel niet te beperken tot wetten en Koninklijke besluiten maar algemeen te stellen „de Gouverneur zorgt voor de afkondiging en uitvoering der algemeene verordeningen."

---

[1]) De herkomst van deze komma blijkt, voor zooveel Suriname aangaat, niet uit de stukken.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk artt. 27 en 31 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Hier vangt eene reeks van bepalingen aan, alle de afkondiging van wetten, besluiten en verordeningen betreffende. Sommige leden wenschten die bepalingen onder eene afzonderlijke afdeeling van het hoofdstuk gerangschikt te hebben. Anderen meenden, dat de artt. 45, 53 en 56 en misschien nog meer, als tot de gevolgen der afkondiging of het in werking treden betrekkelijk, tot één artikel zaâmgesmolten konden worden.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Daar deze bepalingen eene zamenhangende reeks vormen, zoodat zij niet kunnen worden gesplitst, en daarbij de bevoegdheid des gouverneurs geregeld wordt, weshalve zij evenmin kunnen worden afgescheiden van de bepalingen omtrent zijne magt, beveelt zich het brengen daarvan onder eene bijzondere afdeeling minder aan.

Ook de zamensmelting der artt. 45, 53 en 56 ware, daar de formulieren noodwendig verschillen, geene groote bezuiniging van woorden.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 42 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

In de artikelen 42, 47, 48, 49 en 54 vervalt het woord „inwendig".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Om de overeenstemming met de terminologie der Grondwet te herstellen, moet in de hier genoemde artikelen, waarin gedoeld wordt op algemeene maatregelen van bestuur, het woord „inwendig" vervallen. (In art. 3 van het Regeeringsreglement is deze wijziging bij art. 2 van dit wetsontwerp aangebracht.)

De Minister van Kolonien,
v. DEDEM.

ONTWERP—1896.

In de artikelen 42, 47, 49 en 54 vervalt het woord „inwendig".

Memorie van Toelichting.

Er kunnen zich (toch) gevallen voordoen dat regeling van een onderwerp bij koloniale verordening minder gewenscht is. Zoo heeft de ondergeteekende het oog op de nieuwe strafwetgeving voor West-Indie, die bij bij Koninklijk besluit zou wenschen tot stand te zien komen; wanneer de artikelen 14 van de beide wetsontwerpen [1]) mochten worden goedgekeurd. Dezelfde motieven toch welke hebben gegolden voor de opneming in de beide Regeeringsreglementen respectievelijk van de artikelen 168 en 189, gelden ook dáár waar het betreft de invoering van nieuwe wetboeken en dergelijke belangrijke onderwerpen van wetgeving.

In verband hiermede kan de aanhaling van de artikelen 48 in de artikelen 12 van de beide wetsontwerpen vervallen.

De Minister van Kolonien,
BERGSMA.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Om de overeenstemming met de terminologie der gewijzigde Grondwet te herstellen, moet in de hier genoemde artikelen, waarin gedoeld wordt op algemeene maatregelen van bestuur, het woord „inwendig" vervallen. (In art. 3 van het Regeeringsreglement is deze wijziging bij art. 3 van het wetsontwerp aangebracht).

De Minister van Kolonien,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 13 [2]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Luidende: Artikel 48 wordt gelezen als volgt: Behoudens de regelingen, bedoeld in het tweede lid van artikel 114 en in artikel 151, kan elk onderwerp, waarin volgens dit reglement bij koloniale verordening is of kan worden voorzien, worden geregeld bij Koninklijk besluit, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van bestuur.

De koloniale verordening in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij een Koninklijk besluit als bedoeld in het eerste lid van dit artikel, vervalt op het oogenblik dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken.

[2]) Van het wijzigingsontwerp—1899.

ARTIKEL 43.

Suriname.

Hij kan om gewigtige redenen de hem bevolen afkondiging of uitvoering opschorten en geeft hiervan terstond kennis aan den Koning.

Wanneer de afkondiging of uitvoering eener wet door den gouverneur is opgeschort, wordt hiervan door den Koning ten spoedigste mededeeling gedaan aan de Staten Generaal.

Zoodra de gouverneur verwittigd is, dat de Koning zijne handeling niet goedkeurt, gaat hij onverwijld tot de afkondiging of uitvoering over.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 2e alinea „Staten-Generaal" in plaats van: „Staten Generaal";

het voorkomen in de 3e alinea van „de" tusschen: „of" en „uitvoering".

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in de 1e alinea het voorkomen eener komma tusschen „kan" en „voor" en tusschen „redenen" en „de" alsmede in de 2e alinea „Staten-Generaal" in plaats van: „Staten Generaal".

Advies Raad van State. [1])

In art. 45 [2]) zou dan moeten worden gelezen: „hij kan om gewigtige redenen de hem bevolen afkondiging of uitvoering van wetten en Koninklijke besluiten, genomen in den vorm bij de Grondwet voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur, opschorten, enz."

In het tweede lid van dit artikel zou kunnen worden ingevoegd: „wordt hier van door den Koning, *ten spoedigste* mededeeling gedaan, enz."

In het 3e lid in de plaats van: onmiddelijk liever te lezen: *onverwijld.*

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk artt. 22, 23, 24 en 25 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie. Onder *opschorten der uitvoering* behoort

---

[1]) In de 2e alinea van dit artikel, zooals het bij den Raad van State werd aanhangig gemaakt, ontbraken de woorden „ten spoedigste" en in de 3e alinea stond „onmiddellijk" in plaats van: „onverwijld."

[2]) Van het bij den Raad van State aanhangig gemaakte wetsontwerp.

ook het tijdelijk buiten werking stellen eener in werking zijnde wet. Immers de daad van uitvoering eener wet is eene perpetuele en duurt zoolang de wet werkt.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Opgenomen onder artikel 49.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 43 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 44.

Suriname.

De wetten en Koninklijke besluiten worden afgekondigd door plaatsing in het *Gouvernementsblad.*

Het formulier van afkondiging luidt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur van Suriname,

„Van 's Konings wege den last ontvangen hebbende tot afkondiging van onderstaande wet (onderstaand Koninklijk besluit);

(Mededeeling der wet of van het Koninklijk besluit.)

„Heeft de opneming daarvan in het *Gouvernementsblad* bevolen.

„Gedaan te...... den......"

(Onderteekening van den gouverneur en van den gouverments secretaris.)

Curaçao.

De wetten en Koninklijke besluiten worden afgekondigd door plaatsing in het *Publicatieblad.*

Het formulier van afkondiging luidt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur van Curaçao,

„Van 's Konings wege den last ontvangen hebbende tot afkondiging van onderstaande wet (onderstaand Koninklijk besluit);

(Mededeeling der wet of van het Koninklijk besluit.)

„Heeft de opneming daarvan in het *Publicatieblad* bevolen.

„Gedaan te......, den......"

(Onderteekening van den gouverneur en van den gouvernements-secretaris.)

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname. [1]

De wetten en Koninklijke besluiten worden afgekondigd door plaatsing in het *Gouvernementsblad*.

Het formulier van afkondiging luidt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur van Suriname, van 's Konings wege den last ontvangen hebbende tot afkondiging van onderstaande wet (onderstaand Koninklijk besluit) (mededeeling der wet of van het Koninklijk besluit), heeft de opneming daarvan in het *Gouvernementsblad* bevolen.

„Gedaan te.........., den.........."

(Onderteekening van den gouverneur en van den gouvernements-secretaris.)

Curaçao. [2]

De wetten en Koninklijke besluiten worden afgekondigd door plaatsing in het *Publicatieblad*.

Het formulier van afkondiging luidt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur van Curaçao,

„Van 's Konings wege den last ontvangen hebbende tot afkondiging van onderstaande wet" (onderstaand Koninklijk besluit).

(Mededeeling der wet of van het Koninklijk besluit).

„Heeft de opneming daarvan in het *Publicatieblad* bevolen.

„Gedaan te.........., den.........."

(Onderteekening van den gouverneur en van den gouvernements-secretaris.)

Advies Raad van State.

De vraag is gedaan of het woord *Gouvernementsblad* (en *Publicatieblad* voor Curaçao) ook ware te vervangen door de uitdrukking: *Staatsblad voor de kolonie Suriname* en *Staatsblad voor de kolonie Curaçao.*

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe het formulier voor Suriname de indeeling in alinea's van het formulier voor Curaçao heeft gekregen.

[2]) Uit de stukken blijkt niet, hoe in de 3e alinea van het formulier achter „onderstaande wet" het aanhalingsteeken niet is overgegaan in de wet.

Duidelijkheidshalve zou de Raad den aanhef van dit artikel aldus wenschen te lezen: „De afkondiging van een wet of van een Koninklijk besluit geschiedt", enz.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk artt. 32 en 33 van het Reglement op het beleid der regeering van Nederlandsch Indie.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 44 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 45.

Suriname.

Zoo geen andere termijn bepaald is, hetzij in de verordening zelve hetzij bij de afkondiging (in welk geval die bepaling aan het formulier wordt toegevoegd), werkt de afgekondigde verordening op den dertigsten dag na dien der uitgifte van het *Gouvernementsblad*, waarin zij geplaatst is.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

het voorkomen eener komma tusschen „zelve" en „hetzij", alsmede „*Publicatieblad*" in plaats van „*Gouvernementsblad*".

Eerste Ontwerp.

Suriname en Curaçao.

Zoo geen andere termijn bepaald is, hetzij in de verordening zelve, hetzij bij de afkondiging (in welk geval die bepaling aan het formulier wordt toegevoegd), werkt de afgekondigde verordening op den dertigsten dag na dien der uitgifte van het *Gouvernementsblad*, waarin zij geplaatst is.

Advies Raad van State.

De bevoegdheid, aan den Gouverneur toegekend om bij de afkondiging van wetten en Koninklijke besluiten een anderen termijn voor het in werking

treden te bepalen dan in dit artikel als regel gesteld wordt, zou, met het oog op de belangen van Nederlandsche ingezetenen zoowel als van die der kolonien, aan bedenking onderhevig kunnen zijn.

De Raad zou dit dus niet aan de willekeur van den Gouverneur willen overlaten.

Het artikel is ook gebrekkig toegelicht. [1])

Het woord *verordening* schijnt te algemeen, daar in de artikelen 55 en 58 [2]) van de beide andere soorten van algemeene verordeningen gehandeld wordt. Hier worden dus alleen wetten en Koninklijke besluiten bedoeld, zou het daarom niet beter zijn, die woorden te herhalen?

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

De termijn van dertig dagen, in art. 31 § 1 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie aangenomen, is ook voor Suriname in den regel toereikend en niet te lang. De wet of het Koninklijk besluit kunnen niettemin dien termijn verlengen of verkorten. Waar dit niet geschied is, behoort de gouverneur te kunnen handelen naar gelang van omstandigheden.

Die bevoegdheid kan hem bezwaarlijk onthouden worden waar eene veel grootere, gelijk in art. 43 geschiedt, hem gegeven wordt. *Uitgifte* verdient de voorkeur boven *dagteekening*.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Waarschijnlijk bij vergissing is hier de benaming: „*Gouvernementsblad*" gebezigd in plaats van *Publicatieblad*, gelijk in artt. 44, 52, 53, 55 en 56.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname het voorkomen eener komma tusschen „zelve" en „hetzij".

Nota van Wijzigingen. [3])

Curaçao.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

Gouvernementsblad is vervangen door „Publicatieblad".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 45 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) De oorspronkelijke toelichting luidde: Vgl. art. 31 §§ 2, 3 en 4 van het Reglement op het beleid der Regering van Ned. Indie.

[2]) Artt. 53 en 56 der wet.

[3]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

ARTIKEL 46.

Suriname.

De gouverneur stelt, na verkregen goedkeuring der Koloniale Staten, koloniale verordeningen vast en zorgt voor hare afkondiging.

Indien hij bezwaar heeft, kan hij de vaststelling in beraad houden.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 1e alinea „van den Kolonialen Raad" in plaats van: „der Koloniale Staten".

Eerste Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens het ontbreken der 2e alinea.

Advies Raad van State.

Hoewel in de Memorie van Toelichting gezegd wordt: „de Gouverneur is *dus* bevoegd de vaststeling te weigeren, of haar in beraad te houden", zoo komt het den Raad voor, dat deze bevoegdheid niet zoo ontwijfelbaar uit de bewoordingen van het artikel voortvloeit. Hierin zou kunnen worden voorzien door de toevoeging van een tweede alinea: „Hij geeft aan de Koloniale Staten kennis, wanneer hij de door hen goedgekeurde verordening niet vaststelt of die in beraad houdt", terwijl dan tevens het formulier voor die kennisgeving zou moeten worden voorgeschreven. Het is toch algemeen aangenomen in het constitutioneel staatsregt dat het Hoofd van den Staat het regt heeft om zelfs de verordeningen, die van zijnentwege worden voorgesteld, — en onveranderd door de vertegenwoordiging goedgekeurd — niet vast te stellen.

De tijdsomstandigheden kunnen aanmerkelijk veranderd zijn tusschen het tijdstip van aanbieding van een ontwerp en dat van aanneming door de vertegenwoordiging. Gelijke bevoegdheid zal den Gouverneur behooren te worden toegekend.

Art. 48 [1]) zal voorts, ter aanduiding van de uitzonderingen bij artt. 110 en 151 [2]) gemaakt, behooren te worden aangevuld door verwijzing naar die artikelen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

De gouverneur is dus bevoegd de vaststelling te weigeren of haar in beraad te houden. (Vergelijk art. 97.)

---

[1]) Art. 46 der wet.
[2]) Artt. 102 en 172 van het regeeringsreglement voor Curaçao.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Ook blijkens de aanteekening in de Memorie van Toelichting, is het de bedoeling den gouverneur het regt van veto te geven voor de verordeningen, door hem voorgesteld, ook wanneer die niet door de Koloniale Staten zijn geamendeerd. Dit komt echter noch hier, noch vervolgens, duidelijk genoeg uit.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname het ontbreken in de 2e alinea van de komma tusschen „heeft" en „kan".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Als de koloniale verordeningen, ook na de verkregen goedkeuring der Koloniale Staten, nog door den gouverneur moeten worden vastgesteld, ligt hierin het regt van veto van zelf opgesloten. De bijgevoegde zinsnede snijdt thans allen twijfel ten overvloede af.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

Een tweede lid is toegevoegd van dezen inhoud: „Indien hij bezwaar heeft, kan hij de vaststelling in beraad houden."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 10 en 11 Mei 1865.

Algemeene Beraadslaging.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Koloniën*, op 10 Mei: De Gouverneur der kolonie heeft het regt van veto en de Kroon heeft ook zoodanig regt in de koloniale regering, en dit is genoegzaam om aan te toonen, dat de Gouverneur niet zal behoeven te loopen aan den leiband van de Staten.

De heer **Rochussen** op 11 Mei: De voorgestelde vergadering der Koloniale Staten zal het regt van amendement bezitten, waartegen de Gouverneur zijn veto weder kan doen gelden. Hierin zie ik geen kracht voor de toekomst, maar wel strijd. In dat veto kan ik geen waarborg vinden, want wordt daarvan gebruik gemaakt, dan volgt er botsing en komt er niets tot stand.

De heer **van Zuylen van Nyevelt** op 11 Mei: Nu geven wij aan de Koloniale Staten eene zeer uitgebreide magt. Wie staat ons borg dat in

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

die Staten, waarin toch ook over de belangen der zwarte bevolking zal worden gehandeld, zonder dat zij zelve daarin zal zijn vertegenwoordigd, van die magt nooit misbruik zal worden gemaakt?

Men zegt: de Gouverneur heeft het regt van veto, hij zal zich verzetten tegen de besluiten van den Raad, indien iets dergelijks mogt gebeuren. Maar wij hebben reeds vernomen wat dat regt van veto eigenlijk heeft te beteekenen. Wanneer de Staten volhouden en hetzelfde voorstel onder eenen anderen vorm gereproduceerd wordt, dan ontstaat er een conflict, waaraan geen andere uitweg geopend is dan die welke het wetsontwerp aanwijst: dan zal die Raad ontbonden worden. Maar als dan diezelfde personen terugkeeren, als diezelfde mannen weder door de kiesmagt worden aangewezen om in den Kolonialen Raad te zitten, dan zal er niets overblijven dan zich te onderwerpen.

De heer **Kappeyne van de Cappello** op 11 Mei: ik vraag: welke waarborgen wilt gij tegen de mishandeling van de geëmancipeerden door de planters, indien u niet voldoende zijn deze waarborgen? Vooreerst de waarborg van openbaarheid.... Ten tweede de waarborg, dat in de vergadering, waarin die planters zullen zitten, ook leden zitting hebben, benoemd door den Gouverneur en verpligt om voor de belangen der geëmancipeerden te waken. Ten derde de waarborg, dat de Gouverneur kan weigeren de maatregelen goed te keuren, dat de Koning ze kan vernietigen....

Beraadslaging over artikel 46

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 46 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 47.

Suriname.

De koloniale verordeningen treden niet in regeling van hetgeen geregeld is bij de wet of bij Koninklijk besluit, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor *algemeene maatregelen van bestuur, tenzij daartoe bij zoodanige wet of zoodanig besluit vrijheid is gelaten.*

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het voorkomen van „een" tusschen „bij" en „Koninklijk".

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

De koloniale verordeningen treden niet in regeling van hetgeen geregeld is bij de wet of bij Koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het voorkomen van „een" tusschen „bij" en „Koninklijk",

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 150 der gemeentewet.

Memorie van Beantwoording [1]

van 5 November 1864.

Suriname.

Trekt men de onderwerpen, waarvan de regeling aan koloniale verordeningen is opgedragen, te zamen, dan schijnt daarin genoegzaam alles te zijn begrepen wat tot het koloniaal huishouden behoort. Evenwel is die opsomming niet limitatief, en zal de werkzaamheid der Koloniale Staten zich kunnen uitstrekken zoover als art. 47 gedoogt.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 9, 10, 12 en 16 Mei 1865.

Algemeene Beraadslaging.

De heer **Wintgens** op 9 Mei: Ik vrees met den vorigen geachten spreker [2], dat wij hier geen reden van eendragt strooijen tusschen moederland en kolonien, want daarvoor ware het noodig geweest af te bakenen en niet, gelijk hier geschied is, te vermengen wat eigenaardig tot de wetgeving hier en ginds behoort. De artt. 47 en 48 doen den kolonialen wetgever wijken voor den wetgever hier te lande. Hij moet ook wijken voor Koninklijke besluiten. Ware het niet oneindig verkieslijker geweest alles vooraf af te bakenen en een soortgelijk beginsel als in de Fransche koloniale wetgeving aangetroffen wordt, aan te nemen? In art. 2 van de wet *concernant le régime législatif des colonies*, van 24 April 1833, worden bepaalde onderwerpen gereserveerd aan de wetgevende magt in het moederland en aan de *ordonnances royales*. Die bepalingen komen mij voor, als behoudens de noodige wijzigingen, nu de slavernij is afgeschaft, voor onze behoeften te zijn geschreven. Zij luiden:

---

[1] Deze z.g. beantwoording is geen terugslag op eenigen passus uit het Eindverslag, doch eene zelfstandige toelichting.
[2] Mr. W. baron van Goltstein.

„Art. 2 Seront faites par le pouvoir législatif du royaume:

„1°. les lois relatives à l'exercice des droits politiques;

„2°. les lois civiles et criminelles concernant les personnes libres, et les lois pénales déterminant pour les personnes non libres les crimes auxquels la peine de mort est applicable;

„3°. les lois qui régleront les pouvoirs spéciaux des gouverneurs en ce qui est relatif aux mesures de haute police et de sureté générale;

„4°. les lois sur l'organisation judiciaire;

„5°, les lois sur le commerce, le régime des douanes, la répression de la traite des noirs, et celles qui auront pour but de régler ces relations entre la métropole et les colonies."

„Art. 4. Il sera statué par ordonnances royales, les conseils coloniaux ou leurs délégués préalablement entendus:

„1°. sur l'organisation administrative, le régime municipal excepté;

„2°. sur la police de la presse;

„3°. sur l'instruction publique;

„4°. sur l'organisation et le service des milices;

„5°. sur les conditions et les formes des affranchissements, ainsi que sur les recensements;

„6°. sur les améliorations à introduire dans la condition des personnes non libres, qui seraient compatibles avec les droits acquis;

„7°. sur les dispositions pénales applicables aux personnes non libres, pour tous les cas qui n'emportent pas la peine capitale;

„8°. sur l'acceptation des dons et legs aux établissements publics."

Zoo was er mogelijkheid om lastige conflicten te voorkomen, die langs den ons voorgestelden weg onvermijdelijk zijn. Men moest de koloniale wetgeving bepalen tot de intérieure belangen, die niet raken moederland en kolonie gezamenlijk.

Maar zonderling, in één bepaald opzigt behoeven, zoo het schijnt, die koloniale wetgevers niet te wijken. In een paar artikelen van deze reglementen is eene magt aan den kolonialen wetgever toegekend, die ik geheel niet kan goedkeuren. In art. 117 voor Suriname en art. 138 voor Curaçao leest men, dat het burgerlijk regt, dat van koophandel en de burgerlijke regtsvordering, het strafregt en de strafvordering en meer andere gewigtige onderwerpen door koloniale verordeningen moeten worden geregeld, zooveel mogelijk overeenkomstig met de in Nederland bestaande wetten.

De heer **Wintgens** op 11 Mei: Ik heb een beroep gedaan op de Fransche wet, *sur le Régime législatif des colonies* van 24 April 1832. Deze wet heb ik aangehaald omdat daarin wordt gevonden eene juiste afbakening van de verschillende wetgevende bevoegdheden in het moederland en in de kolonien. Hetgeen ik daarvan gezegd heb is evenmin wederlegd als de andere punten. Ik heb daartegenover niet gehoord de verdediging van deze voordragt, waarin eene behoorlijke afbakening van ieders wetgevende bevoegdheid wordt gemist....

De verhouding van de provincie tot het Rijk is veel beter tot het maken eener kopij te gebruiken voor de verhouding van deze kolonien tot het moederland, dan te willen stellen moederland en kolonien op éene lijn en een charter voor beide gelijk te verordenen. De superioriteit van het Rijk op de provincie is veel beter te adapteren dan den toestand dien wij hier hebben. De geachte spreker [1]) bestreed dan ook het denk-

[1]) Kappeyne.

beeld eigenlijk niet; hij zeide, dat er punten van vergelijking waren, die daaromtrent in aanmerking konden komen en dat deze voordragt daarbij hetzelfde doet als de provinciale wet. Hij zeide dat indien men de algemeene verordeningen der provinciale begrooting, der provinciale belastingen vergelijkt, men hetzelfde heeft.

Ik geloof dat ten stelligste te moeten betwisten en op de vraag van den geachten spreker; wat men dan aan de Koloniale Staten meer toekent dan het huishoudelijk beheer, kan ik een allezins afdoend antwoord geven. De geachte afgevaardigde gelieve wat de verordeningen betreft, slechts in te zien de artt. 118 voor Suriname en 138 voor Curaçao, en dan zal hij bevinden, dat de Koloniale Staten niet alleen *huishoudelijke belangen*, maar *alles* regelen. Maar wat is er overigens bepaald? Zij moeten, volgens de artt. 147 en 148, wijken als de wet of een Koninklijk besluit eene nadere regeling maakt.

Op bladz. 3 van de Memorie van Toelichting n°. 2 lees ik: „Volkomen juist is het, dat de voorgestelde artt. 148 en 152 ten deze aan den toekomstigen rijkswetgever volle vrijheid laten. Heeft regeling ingevolge art. 152 plaats gehad bij koloniale verordening, de laatste zal slechts zoo lang gelden tot dat de wet in het onderwerp voorziet." Dat is, dunkt mij, niet raadzaam. Men moest afbakenen, wat de wet, wat het Koninklijk besluit, en wat de koloniale verordeningen zullen regelen, maar men moet niet laten wijken, na eenmaal geregeld te hebben; want daaruit moeten in het vervolg bedenkelijke conflicten ontstaan, die door afbakening konden worden voorkomen.

De heer **Kappeyne van de Coppello** op 11 Mei: Doch — meent de geachte afgevaardigde uit Delft — men had liever de Fransche wet van 1832 tot voorbeeld moeten nemen. Hoe is dat mogelijk? In het charter van 1830 was bepaald dat het regeringsbeleid voor de kolonien zou worden geregeld door bijzondere wetten, en nu is die wet van dat voorschrift de uitvoering. Hoe kan men dus dergelijke organieke wet voor al de kolonien hier tot maatstaf nemen? Ik betwijfel zeer — het zij met bescheidenheid gezegd — of de geachte afgevaardigde die wet wel naauwkeurig heeft gelezen, indien hij daarmede dit reglement wil vergelijken.

Beraadslaging over artikel 47

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 47 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Aan het slot van artikel 47 wordt, met verandering van de punt in eene komma, toegevoegd: „tenzij daartoe bij zoodanige wet of zoodanig besluit vrijheid is gelaten".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Wanneer eene wet of een Koninklijk besluit de vrijheid laat om, waar het een onderwerp betreft dat ook bij koloniale verordening kan worden geregeld, hetgeen zij regelt bij koloniale verordening geheel of gedeeltelijk te wijzigen, behoort de regel van art. 47 niet te gelden. Ten aanzien van wetten kan

de hierbedoelde vrijheid worden toegekend, zooals dat geschiedde bij art. 7 der wet van 19 Juni 1871 (*Staatsblad* nº. 71), houdende invoering eener belasting op het verbruik van gedistilleerd in de kolonie Suriname. Bij Koninklijke besluiten zoude dit even wenschelijk kunnen zijn, maar volgens het tegenwoordig artikel is het niet geoorloofd. Vandaar de voorgestelde wijziging.

De Minister van Koloniën,
V. DEDEM.

ONTWERP—1896.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1892.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1892.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Wanneer eene wet of een Koninklijk besluit de vrijheid laat om, wanneer het een onderwerp betreft dat ook bij koloniale verordening kan worden geregeld, hetgeen bij die wet of dat besluit geregeld is bij koloniale verordening geheel of gedeeltelijk te wijzigen, behoort de regeling van art. 47 niet te gelden. Ten aanzien van wetten kan de hierbedoelde vrijheid worden toegekend zooals dat geschiedde bij art. 7 der wet van 19 Juni 1871 (*Staatsblad* nº. 71), houdende invoering eener belasting op het verbruik van gedistilleerd in de kolonie Suriname. Bij Koninklijke besluiten zou het even wenschelijk kunnen zijn, maar volgens het tegenwoordig artikel is het niet geoorloofd. Vandaar de voorgestelde wijziging.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 14 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Zie voor het vervallen van het woord: „inwendig": artikel 42, blz. 147/148.

ARTIKEL 48.

Suriname.

Behoudens de regelingen, bedoeld in het tweede lid van artikel 114 en in de artikelen 148 en 151, kan elk onderwerp, waarin volgens dit reglement bij koloniale ver-

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ordening is of kan worden voorzien, worden geregeld bij[1]) *Koninklijk besluit, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van bestuur.*

De koloniale verordening in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij *een* Koninklijk besluit *als bedoeld in het eerste lid van dit artikel,* vervalt op het oogenblik dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken.

Curaçao.

Behoudens de regelingen, bedoeld in het tweede lid van artikel 106 en in de artikelen 169 en 172, kan elk onderwerp, waarin volgens dit reglement bij koloniale verordering of plaatselijke keur is of kan worden voorzien, worden geregeld bij Koninklijk besluit, genomen in den vorm, bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van bestuur.

De koloniale verordening *of plaatselijke keur* in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij *een* Koninklijk besluit *als bedoeld in het eerste lid van dit artikel,* vervalt op het oogenblik dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken.

Eerste Ontwerp.

Suriname.

Indien in haar onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij een Koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur, vervalt op het oogenblik, dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken, de koloniale verordening.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het ontbreken van „een" tusschen „bij" „en" „Koninklijk".

---

[1]) In het *Gouvernementsblad* 1901 n°. 16 staat abusievelijk: „hij".

Advies Raad van State.

Algemeene beschouwingen.

Een ander hoofdbeginsel, in de Memorie van Toelichting met weinige woorden aangeroerd, is dat van de autonomie, die de Regering verklaart, aan de kolonie te willen verleenen. In verband hiermede wordt dan ook in eene reeks van artikelen regeling bij koloniale verordening voorgeschreven. Maar tevens bepaalt art. 50: „Indien in haar onderwerp (van eene kol. verordening) wordt voorzien bij de wet of bij koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur, vervalt, op het oogenblik, dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken, de koloniale verordening."

Al is dus een der onderwerpen, aan de koloniale wetgevende magt voorbehouden, bij koloniale verordening geregeld, dan zal steeds nog, hetzij bij de wet, hetzij bij Koninklijk besluit, eene nieuwe regeling op dit stuk kunnen worden vastgesteld.

Dit nu schijnt niet wel vereenigbaar met het beginsel van autonomie, door de Regering op den voorgrond geplaatst; hetwelk schijnt mede te brengen, indien de koloniale autonomie iets degelijks zal zijn, dat op het gebied, den kolonialen wetgever voorbehouden, elke andere magt zich van regeling hebbe te onthouden, immers voor zooverre die onthouding bestaanbaar is met het oppergezag, waaraan de kolonie jegens het Moederland onderworpen blijft.

De grondwettige bevoegdheid des wetgevers en van het opperbestuur tegenover de kolonie behooren in het algemeen gehandhaafd te blijven, doch art. 50 handhaaft de bevoegdheid tot regeling hier te lande zóó onbepaald, dat de autonomie omtrent menig onderwerp inderdaad zou vervallen.

Dat de Wetgever in Nederland koloniale onderwerpen regelt, wanneer de koloniale wetgever in gebreke of ten achteren blijft, de bevoegdheid daartoe, zoodra de behoefte dringt, zal niet kunnen worden ontzegd, en aan de praktijk zal kunnen worden overgelaten, dat van die bevoegdheid geen gebruik worde gemaakt, dan met het oog op het beginsel van koloniale autonomie in het Regeringsreglement nedergelegd. Hoe moeijelijk het zij, hier juiste grenzen te trekken tusschen de regten van het Moederland, en die welke men aan de kolonie wil toekennen, zóó algemeen en zóó onbepaald als art. 49 en 50 van het ontwerp zich uitdrukken in navolging van art. 150 en 151 der gemeentewet, zou van het beginsel van koloniale autonomie in de toepassing wel eens weinig of niets overblijven.

Anders is de toestand van gemeenten tegenover het Rijk, dan die der kolonie.

De eersten hebben andere gemeenten nevens zich en de Staatseenheid kan het noodzakelijk maken, voor allen een gelijken maatregel vast te stellen, ook tot voorkoming van onderlinge benadeeling. De kolonie staat meer op zich zelve. Men schijnt daarbij ook voorbij te zien niet alleen dat ook in het stelsel van het ontwerp geene koloniale verordening kan tot stand komen, dan met berusting van het Opperbestuur, dat onverwijld van iedere verordening kennis erlangt, en ze vernietigt als zij strijdt met de wet of het algemeen belang, maar ook dat de voordragt van de koloniale verordeningen in den regel uitgaat van den Gouverneur, wien het Opperbestuur van voorschriften kan voorzien en welk Oppperbestuur door tusschenkomst van zijnen vertegenwoordiger in de kolonie deel heeft aan de koloniale wetgevende magt.

Blijkens § 4 der Memorie van Toelichting zweefde den steller van het ontwerp, de gelijkstelling van *Suriname* met eene provincie voor den geest, zoodat art. 142 der Provinciale wet (art. 151 der gemeentewet) eenvoudig is overgenomen zonder bedacht te zijn op het groote verschil, dat inderdaad tusschen beider toestand bestaat.

Bij hetgeen de Raad hierover reeds in het midden bragt, voegt hij nu nog de opmerking, dat het bij de provinciale wetgeving zeer wel gebeuren kan, dat in een onderwerp, dat tot nog toe door de Provinciale Staten geregeld was, voortaan voor het geheele rijk door den wetgever of door de

uitvoerende magt op eenvormige wijze wordt voorzien, en dat het hier dus eene algemeene wetgeving is, waarvoor de speciale wetgeving moet wijken; terwijl het in de kolonie eene speciale wetgeving zou zijn, die door eene andere speciale wetgeving óók voor de kolonie alleen zou worden vervangen

Wat vooral voor de kolonie wenschelijk wordt geacht, is vastheid van regeringsbeginselen, en de onbeperkte bevoegdheid, vooral in art. 50 nedergelegd, om mede hier te lande te regelen, wat het ontwerp aan den kolonialen wetgever opdraagt, (waarvoor het Opperbestuur dan toch, door middel van zijnen vertegenwoordiger, deel maakt), wettigt de vrees voor die afwisseling van maatregelen, welke de ondervinding heeft geleerd dat zijn te verwachten, wanneer zulks in groote mate afhankelijk blijft van de afwisselende inzigten van opvolgende Ministers van Kolonien. Buiten hoogst zeldzame gevallen van dringende noodzakelijkheid behoort de koloniale autonomie, wanneer die wordt verleend, ook gehandhaafd te blijven.

Dergelijke beperking in art. 50 aantebrengen, schijnt noodig om niet twee strijdige beginselen: koloniale zelfregering en regering der kolonie in het Moederland — beiden even onbepaald nevens elkander in de wet te schrijven. Het bezwaar, ten aanzien van de regten van het Opperbestuur, zou grootendeels worden opgeheven, wanneer het denkbeeld, hierna bij de beschouwing van art. 51 [1]) geopperd, bijval mogt vinden.

Beschouwing op het artikel.

Over art. 50 is bereids bij de algemeene beschouwingen gehandeld. Subsidiair wordt hierbij nog aangeteekend dat de redactie van art. 151 der gemeentewet verkiesselijker voorkomt.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 151 der gemeentewet..

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De stijl van dit artikel ware door eene omzetting van woorden te verbeteren. Men zou bijv. kunnen lezen: *De koloniale verordening, in welker onderwerp wordt voorzien* enz.

Tweede Ontwerp.

Suriname.

De koloniale verordeningen, in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij een Koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur, vervalt op het oogenblik, dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
„verordening" in plaats van „verordeningen";
het ontbreken van „een" tusschen „bij" en „Koninklijk".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De stijl is in den aangegeven zin verbeterd.

---

[1]) Art. 49 der Wet.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

De aanhef: *Indien in haar*, werd vervangen door: „De koloniale verordening, in wier." Daarentegen zijn de laatste woorden: *de koloniale verordening* weggelaten.

Nota van Schrijf- en Drukfeilen.

Suriname.

Stuk n°. 6 (ongedateerd).

Bladz. 10, art. 48, reg. 1, staat: *verordeningen*, lees: „verordening".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER.

Algemeene Beraadslaging.

Opgenomen onder artikel 47.

Beraadslaging over artikel 48

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 48 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

(Zie voorts de beraadslaging over artikel 8, blz. 39—44.)

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Gelijk aan het (voor Suriname verbeterd) Tweede Ontwerp, behoudens thans ook voor Suriname het ontbreken van „een" tusschen „bij" en „Koninklijk". [2])

ONTWERP—1892.

Suriname.

In de artikelen 6, 7, 8, 9, 10, 38, 66, 75, 77, 115, 117, 118, 138, 145, 154, 155, 160, 161, 162, 163, 164, 165 en 166 wordt voor „koloniale verordening" en „koloniale verordeningen" gelezen: „algemeene verordening" en „algemeene verordeningen".

In artikel 148 wordt voor „wet of koloniale verordening" gelezen: „algemeene verordening".

In artikel 152 wordt voor „de wet en, bij gebreke van deze, bij koloniale verordening" gelezen: „algemeene verordening".

---

[1]) Deze wijzigingen waren reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig. Alleen werd in het Tweede Ontwerp voor Suriname geschreven: „De koloniale verordeningen", in de Nota van wijzigingen: „De koloniale verordening."

[2]) Uit de stukken blijkt niet, hoe uit het Surinaamsche Tweede Ontwerp dit „een" niet is overgegaan in de Wet.

Curaçao.

In de artikelen 6, 7, 8, 9, 10, 38, 65, 75, 118, 123, 129, 131, 136, 138, 139, 159, 166, 175, 176, 181, 182, 183, 184, 185, 186 en 187 wordt voor „koloniale verordening" en „koloniale verordeningen" gelezen: „algemeene verordening" en „algemeene verordeningen."

In artikel 169 wordt voor „wet of koloniale verordening" gelezen: „algemeene verordening."

In artikel 173 wordt voor „de wet en, bij gebreke van deze, bij koloniale verordening" gelezen: „algemeene verordening".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

1° De wetgever van 1865 bedoelde naast den Gouverneur, die als vertegenwoordiger des Konings de kolonie bestuurt, als vertegenwoordigend lichaam te stellen de Koloniale Staten, die met den Gouverneur de Wetgevende Macht zouden uitoefenen, voor zoover deze niet grondwettig aan de Wetgevende Macht van den Staat of aan den Koning behoort. Hun werd daarbij gegeven recht van amendement en van initiatief; tevens werd hun toegekend recht van petitie en van interpellatie. Zij verkregen deel in de bestuursmacht door medewerking tot voorloopige vaststelling -- die buiten bepaalde gevallen als definitieve geldt — van de jaarlijksche koloniale huishoudelijke begrooting.

Geenszins werd bedoeld, aan de Staten toe te kennen eene zelfstandige macht, allerminst hen te stellen tegenover of boven den Gouverneur. Tot *medewerking* in den aangegeven zin werden zij geroepen. Mogen al enkele bepalingen van het Regeeringsreglement, in het bijzonder die betreffende het recht van interpellatie en het recht van ontbinding, bij oppervlakkige beschouwing het denkbeeld kunnen opwekken dat de verhouding tusschen de Staten en den Gouverneur eenigermate gelijkt op die tusschen de Staten-Generaal en de Regeering in het moederland, de gedachtenwisseling tusschen Regeering en Kamers over de wetsontwerpen maakt elke misvatting te dien aanzien onmogelijk.

Echter is er een niet onbelangrijk punt, dat met de bevoegdheid der Koloniale Staten samenhangt, waaromtrent twijfel mogelijk is, en sedert de vaststelling van het Regeeringsreglement onzekerheid heeft bestaan. Het betreft de vraag of, waar het Regeeringsreglement bepaalt dat eene regeling moet geschieden *bij koloniale verordening*, hierdoor 's Konings bevoegdheid tot regeling van het onderwerp wordt uitgesloten.

Voor een bevestigend zoowel als voor een ontkennend antwoord zijn uit de discussiën, in de Tweede Kamer bij de behandeling van het Regeeringsreglement gehouden, argumenten te putten. De Regeering werd tot nog toe niet voor de vraag geplaatst in verband met het voornemen tot regeling van zoodanig onderwerp bij Koninklijk besluit. Het is wenschelijk te zorgen dat dit geval zich niet kan voordoen. Hoe men ook, in verband met het thans vigeerend Regeeringsreglement, over de vraag moge denken, — wanneer zoodanige regeling noodig mocht blijken, moet het nemen van den maatregel niet kunnen afstuiten op mogelijken twijfel omtrent de Koninklijke bevoegdheid.

Die bevoegdheid behoort vast te staan. Zij past in het stelsel van het Regeeringsreglement. Onbevoegdheid zoude ook kwalijk te rijmen zijn met art. 61 der Grondwet, waarbij wordt bedoeld, dat de wetgever, door zelf te regelen, 's Konings bevoegdheid tot regeling kan beperken, maar dan ook uitgesloten is opdracht van wetgeving aan eene andere macht, die de Koninklijke bevoegdheid te niet doet. Ook uit een practisch oogpunt dient de bestaande twijfel te worden opgeheven. Regeling bij koloniale verordening van de onderwerpen, thans daarvoor aangewezen, behoort regel te blijven. Maar wanneer een conflict tusschen Gouverneur en Koloniale Staten

zich in den vorm van verwerping eener ontwerp-verordening mocht voordoen, moet eene Koninklijke beslissing over de zaak zelve mogelijk zijn. Ook wanneer om andere redenen eene noodige regeling bij koloniale verordening achterwege mocht blijven, behoort zij bij Koninklijk besluit tot stand te kunnen komen.

Beschouwingen op het wijzigingsartikel (5).

Dit artikel heeft de strekking om de uitdrukking „koloniale verordening" door „algemeene verordening" te vervangen in die artikelen, waarin dit noodig is om den twijfel op te heffen, die thans ten aanzien van de Koninklijke bevoegdheid tot regeling kan bestaan (zie boven sub 1°).

Het eenige artikel van het Regeeringsreglement, waarin de verwijzing naar koloniale verordeningen onveranderd wordt gelaten, is art. 151, luidende: „Geldleeningen ten laste der kolonie kunnen niet worden aangegaan dan uit kracht van koloniale verordeningen, goedgekeurd bij de wet." Dit voorschrift schijnt zonder bezwaar gehandhaafd te kunnen blijven.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 3 (blz. 14 en 15).

Sommige leden achtten het bedenkelijk art. 151 onveranderd te laten, aangezien hieruit zou volgen, dat altijd eene koloniale verordening tot het sluiten eener leening noodig is, en dat dus de Wetgevende Macht onbevoegd zou zijn daartoe het initiatief te nemen.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

Aan den kolonialen wetgever droeg art. 115 van het Regeeringsreglement op te beoordeelen waar behoefte aan plaatselijke instellingen zich zou voordoen en in die behoefte te voorzien. Stelt de ondergeteekende thans voor in art. 115 evenals in andere artikelen niet langer van koloniale maar van algemeene verordeningen te spreken, ook hier geschiedt dat niet omdat hij meenen zou, dat de koloniale wetgever niet de eerstgeroepene zou zijn; zoo ergens is deze het op dit stuk, waarop zooveel kennis van den plaatselijken toestand tot juist oordeelen wordt vereischt. Niet anders beoogt de voorgestelde wijziging dan boven allen twijfel te verheffen dat de hoogere wetgever heeft op te treden. wanneer het blijken mocht dat de koloniale wetgever te kort schoot.

Beschouwingen op de wijzigingsartikelen 3 en 5 (4 van het gewijzigd wijzigingsontwerp).

Opgenomen onder artikel 3 (blz. 15) en artikel 7 (blz. 34).

Tweede Nota van Wijzigingen.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

Suriname.

Stuk n°. 2.

Artikel 115 wordt gelezen: De verdeeling der Kolonie in districten, gemeenten en waterschappen, de zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der districts-, plaatselijke en waterschapsbesturen, mitsgaders al hetgeen betreft de politie van land en stad, wordt geregeld bij algemeene verordening.

In het voorgestelde artikel 4 (nieuw), 1e alinea vervalt artikel 115.

Artikel 151 wordt gelezen: Geldleeningen ten laste der Kolonie kunnen niet worden aangegaan dan uit kracht van de wet of van koloniale verordeningen, goedgekeurd bij de wet.

Tweede Nota van Wijzigingen.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

Curaçao.

Stuk n°. 3.

Artikel 172 wordt gelezen:

[Gelijkluidend aan art. 151 voor Suriname.]

ONTWERP—1896.

Suriname.

Behoudens de regelingen, bedoeld in het tweede lid van artikel 114 en in artikel 151, ... (zie verder de Wet).

Curaçao.

Behoudens de regelingen, bedoeld in het tweede lid van artikel 106 en in artikel 172, ... (zie verder de Wet).

Memorie van Toelichting.

Het is wenschelijk voorgekomen de artikelen 4 van de beide wetsontwerpen [2]) te doen vervallen en bij de artikelen 14 de artikelen 48 van beide Regeeringsreglementen zóó te lezen dat, behoudens de daar genoemde beide uitzonderingen, elk onderwerp waarin bij koloniale verordening is of kan worden voorzien (voor Curaçao ook bij keur), kan worden geregeld bij Koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koninkrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van bestuur.

In de Memorie van Toelichting van het eerste wetsontwerp is daaromtrent gezegd dat regeling bij koloniale verordening regel behoort te blijven, maar dat, wanneer een conflict tusschen Gouverneur en Koloniale Staten (Kolonialen Raad) zich in den vorm van verwerping van een Regeeringsvoorstel mocht voordoen, of wanneer om andere redenen eene noodige regeling bij koloniale verordening achterwege mocht blijven, de zaak bij Koninklijk besluit behoort te kunnen tot stand komen.

De ondergeteekende beaamt ten volle de meening, dat regeling bij koloniale verordening regel behoort te blijven, maar zou de uitzondering op dien

---

[1]) 172 voor Curaçao.

[2]) De artikelen 5 (oud) der wijzigingsontwerpen—v. Dedem.

regel niet tot de beide aangegeven gevallen beperkt wenschen te zien. (Verder opgenomen onder artikel 42, blz. 148.)

De Minister van Koloniën,
Bergsma.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Suriname.

Verscheidene leden hadden bezwaar tegen de voorgestelde wijziging van artikel 48, waardoor, naar zij vreesden het zelfbestuur der kolonie geheel illusoir zou worden gemaakt. *Alles* toch zou voortaan bij Koninklijk besluit kunnen worden geregeld. Zoo zouden bij Koninklijk besluit zelfs belastingen kunnen worden opgelegd en gronden worden uitgegeven (artt. 148 en 152 van het Regeeringsreglement). Dit nu werd bedenkelijk geacht.

Van de hierbedoelde leden wenschten daarom sommigen de voorgestelde wijziging geheel te doen vervallen, onder opmerking, dat aan het bezwaar, waarop door den minister met betrekking tot de invoering der nieuwe strafwetgeving, wordt gewezen (Memorie van Toelichting bl. 2, alinea 4) kan worden te gemoet gekomen door wijziging van artikel 168.

Anderen wilden niet ontkennen, dat de voorgedragen regeling in het algemeen wellicht noodig is, doch zij betwistten hare noodzakelijkheid ten aanzien van het invoeren van belastingen en het uitgeven van gronden. Daarvoor toch kan, huns inziens, worden volstaan met het bepaalde bij de artikelen 148 en 152 van het Regeeringsreglement. Zij herinnerden hierbij aan hetgeen heeft plaats gehad met de belasting op het verbruik van gedistilleerd in Suriname, die bij *wet* is tot stand gekomen (wet van 19 Juni 1871, *Staatsblad* n°. 71). Deze leden wenschten derhalve, dat althans eene uitzondering worde gemaakt ten aanzien van beide meergenoemde maatregelen en dat te dien einde in artikel 48, behalve de artikelen 114, 2de lid, en 151, ook de artikelen 148 en 152 worden vermeld.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Suriname.

Daar voorop gesteld is dat regeling bij koloniale verordening regel behoort te blijven, kan er, om de redenen welke vermeld zijn sub 1°. in de oorspronkelijke Memorie van Toelichting van 1893, geen bezwaar tegen bestaan om, behoudens enkele uitzonderingen, de bevoegdheid tot regeling bij Koninklijk besluit, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koninkrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van bestuur, in het Regeeringsreglement op te nemen.

Eene wijziging van artikel 168 zou niet voldoende zijn, daar de ondergeteekende het noodig acht niet alleen de vaststelling van een nieuw strafwetboek aan de Kroon voor te behouden, maar in het algemeen de invoering van nieuwe wetboeken, „en dergelijke belangrijke onderwerpen van wetgeving" welke laatsten bezwaarlijk in een wetsartikel zijn te omschrijven.

Volstrekte noodzakelijkheid om ook bij Koninklijk besluit belastingen te kunnen invoeren en regelingen te kunnen maken betreffende domaniale rechten bestaat evenwel niet, omdat de artikelen 148 en 152 van het Regeerings-Reglement vrijheid laten tot regeling bij de wet. Om die reden worden deze beide artikelen en de correspondeerende artikelen in het Regeerings-Reglement voor Curaçao in de hierbij aangeboden Nota van wijzigingen onder de uitzonderingen opgenomen.

De Minister van Koloniën,
Bergsma.

Nota van Wijzigingen.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

Suriname en Curaçao.

In het wetsontwerp betreffende *Suriname* wordt:

1°. In artikel 14 in plaats van de woorden: „in artikel 151" gelezen: „in de artikelen 148, 151 en 152".

2°. enz.

In het wetsontwerp betreffende *Curaçao* wordt in artikel 14 in plaats van de woorden: „in artikel 172" gelezen: „in de artikelen 169, 172 en 173."

ONTWERP—1899.

Gelijk aan de wet.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

1°. De wetgever van 1865 bedoelde naast den Gouverneur, die als vertegenwoordiger des Konings de kolonie bestuurt, als vertegenwoordigend lichaam te stellen de Koloniale Staten, die met den Gouverneur de Wetgevende Macht zouden uitoefenen, voor zoover zij niet volgens de Grondwet aan de Wetgevende Macht van den Staat of aan den Koning behoort. Hun werd daarbij gegeven recht van amendement en van initiatief; tevens werd hun toegekend recht van petitie en van interpellatie. Hunne medewerking werd vereischt tot veorloopige vaststelling — die buiten bepaalde gevallen als definitieve geldt — van de jaarlijksche koloniale huishoudelijke begrooting. Geenszins werd bedoeld aan de Staten toe te kennen eene zelfstandige macht, allerminst hen te stellen tegenover of boven den Gouverneur. Tot *medewerking* in den aangegeven zin werden zij geroepen. Mogen al enkele bepalingen van het Regeerings-reglement, in het bijzonder die betreffende het recht van interpellatie en het recht van ontbinding, bij oppervlakkige beschouwing het denkbeeld kunnen opwekken dat de verhouding tusschen de Staten en den Gouverneur eenigermate gelijkt op die tusschen de Staten-Generaal en de Regeering in het moederland, de gedachtenwisseling tusschen Regeering en Kamers over de wetsontwerpen maakt elke misvatting te dien aanzien onmogelijk.

Echter is er een belangrijk punt, dat met de bevoegdheid der Koloniale Staten samenhangt, waaromtrent twijfel mogelijk is, en sedert de vaststelling van het Regeeringsreglement onzekerheid heeft bestaan. Het betreft de vraag of, waar het Regeeringsreglement bepaalt dat eene regeling moet geschieden *bij koloniale verordening*, hierdoor 's Konings bevoegdheid tot regeling van het onderwerp wordt uitgesloten.

Voor een bevestigend zoowel als voor een ontkennend antwoord zijn uit de in de Tweede Kamer gehouden discussiën argumenten te putten. De Regeering werd tot nog toe niet voor de vraag geplaatst of zoodanig onderwerp bij Koninklijk besluit mocht worden geregeld. Hoe men ook, in verband met het thans vigeerend Regeeringsreglement, over de vraag moge denken, wanneer zoodanige regeling noodig mocht blijken, moet het nemen van den maatregel niet kunnen afstuiten op mogelijken twijfel omtrent de Koninklijke bevoegdheid.

Die bevoegdheid behoort vast te staan. Zij past in het stelsel van het Regeeringsreglement. Onbevoegdheid zou ook kwalijk te rijmen zijn met artikel 61 der Grondwet, waarbij wordt bedoeld dat de wetgever, door zelf te regelen, 's Konings bevoegdheid tot regeling kan beperken, maar dan ook uitgesloten is opdracht van wetgeving aan eene andere macht, die de

Koninklijke bevoegdheid te niet doet. Ook uit een practisch oogpunt dient de bestaande twijfel te worden opgeheven. Regeling bij koloniale verordening van de onderwerpen, thans daarvoor aangewezen, behoort regel te blijven. Maar wanneer een conflict tusschen den Gouverneur en Koloniale Staten zich in den vorm van verwerping eener ontwerp-verordening mocht voordoen, moet eene Koninklijke beslissing over de zaak zelve mogelijk zijn. Ook wanneer om andere redenen eene noodige regeling bij koloniale verordening achterwege mocht blijven, behoort zij bij Koninklijk besluit tot stand te kunnen komen. Eindelijk kunnen zich ook gevallen voordoen dat regeling van een onderwerp bij koloniale verordening minder gewenscht is. Zoo wordt het bij voorbeeld wenschelijk geacht om, wanneer de artikelen 15 van de beide wetsontwerpen mochten worden goedgekeurd, de nieuwe strafwetgeving voor West-Indië bij Koninklijk besluit te doen tot stand komen. Dezelfde motieven toch welke hebben gegolden voor de opneming in de beide Regeeringsreglementen respectievelijk van de artikelen 168 en 189, gelden ook dáár waar het betreft de invoering van nieuwe wetboeken en dergelijke belangrijke onderwerpen van wetgeving.

Beschouwingen op artikel 48.

De strekking van dit artikel [1]) is voldoende toegelicht door hetgeen hierboven sub 1°. is gezegd.

De uitzondering van de artt. 114, 2de lid en 151 vereischt geene toelichting. Volstrekte noodzakelijkheid om ook bij Koninklijk besluit belastingen te kunnen invoeren bestaat niet omdat art. 148 van het Regeeringsreglement vrijheid laat tot regeling bij de wet. Daarom is ook dat artikel onder de uitzondering opgenomen.

Wel is waar is dit ook het geval met art. 152 van het Regeeringsreglement, maar de ondergeteekende zou niet wenschen dit onder de uitzondering op te nemen omdat, tengevolge van de concessiën van velerlei aard die naar de omstandigheden dikwerf op andere basis moeten worden geschoeid, het mogelijk zou kunnen zijn dat de Wetgevende Macht bij herhaling geringe wijzigingen zou moeten verordenen, hetgeen veelal tot noodeloos oponthoud zou leiden, iets hetwelk in enkele gevallen de verdere ontwikkeling der kolonie in den weg zou kunnen staan.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Algemeene Beschouwingen.

De opmerking werd gemaakt, dat het wenschelijk is, zich in officieele staatsstukken, waar het geldt de bevoegdheden van de Kroon en hare verhouding tot Regeerings- of publiekrechtelijke lichamen, te houden aan de terminologie en de bepalingen der Grondwet. In deze Memorie van Toelichting, zoo betoogde men, is dit evenwel niet geschied. Op bladz. 1 wordt gezegd, dat de Koloniale Staten met den Gouverneur de Wetgevende Macht uitoefenen, voor zoover deze niet volgens de Grondwet aan de Wetgevende Macht van den Staat of aan den Koning behoort. Maar in de Grondwet wordt van eene wetgevende macht „van den Staat" geene melding gemaakt en evenmin de trouwens vrij zonderlinge beschouwing aangetroffen, dat de wetgevende macht behoort aan de Wetgevende Macht of aan den Koning. Er staat alleen, dat die macht — welke naar geldende rechtsbegrippen en ook volgens de artt. 114 en 115 der Grondwet slechts aan één *behooren* kan — hier te lande wordt *uitgeoefend* door den Koning gezamenlijk met de Staten-Generaal, terwijl zij, blijkens art. 61 der Grondwet, in de koloniën wordt uitgeoefend door den Koning, hetzij met, hetzij zonder de medewerking van de Staten-Generaal.

---

[1]) Art. 15 van het wijzigingsontwerp.

Op bladzz. 1 en 2 der Memorie van Toelichting wordt te recht betwist, dat aan de Koloniale Staten eene „zelfstandige macht" is toegekend of dat zij gesteld mogen worden tegenover of boven den Gouverneur. Daarop volgt dan, met het oog op de evengemelde verhouding, dat bij oppervlakkige beschouwing het denkbeeld zoude kunnen worden opgewekt, dat die verhouding „eenigermate gelijkt op die tusschen de Staten-Generaal en de Regeering", alsof de Grondwet toeliet aan te nemen, dat de Staten-Generaal eene „zelfstandige macht bezitten of staan boven de Regeering". Op bladz. 2 staat verder, dat art. 61 der Grondwet bedoelt „dat de wetgever, door zelf te regelen, 's Konings bevoegdheid tot regelen kan beperken." Ook hier worden twee machten naast elkander gesteld, waarvan de eene de andere kan vernietigen, althans beperken, terwijl toch de Grondwet niet anders inhoudt dan dat de Koning het opperbestuur heeft en dus kan regelen òf alleen, òf — naarmate de Grondwet het uitdrukkelijk eischt of van de behoefte daaraan blijkt — door de wet, alzoo met medewerking van de Staten-Generaal. Koning en wetgever kunnen niet tegenover elkander worden gesteld. Vooral in een Staatsstuk als deze Memorie van Toelichting, welke handelt over de juiste opvatting der verhouding van Regeeringspersonen en publiekrechtelijke colleges onderling en tot de Kroon, behoorde elke uitdrukking met zorg te zijn gekozen.

Deze beschouwingen bleven niet zonder tegenspraak. Toegegeven werd, dat naar het bezigen van een juiste terminologie in een Staatsstuk als eene Memorie van Toelichting met zorg behoort te worden gestreefd: toegegeven evenzeer, dat eene uitdrukking als „wetgevende macht van den Staat" niet juist is. Maar, naar men meende, is de bedoeling van hetgeen op bladz. 1 der Memorie van Toelichting sub 1°. wordt aangevoerd, duidelijk en is dit geenszins als onjuist te beschouwen, terwijl wel degelijk de onderscheiding gerechtvaardigd schijnt tusschen de wet in engeren zin, de wetgevende macht des Konings als hebbende volgens art. 61 der Grondwet het opperbestuur der koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen en in de derde plaats de wetgevende macht, uitgeoefend door den Gouverneur met de Koloniale Staten. Zoo ook scheen de bedenking tegen de aangehaalde zinsneden op bladzz. 1 en 2 der Memorie van Toelichting wel eenigermate ver gezocht. Al vond men ook hier de woordenkeus niet onberispelijk, duidelijk achtte men het wederom, dat bij tegenstelling wordt gedoeld op de verhouding tusschen Regeering en Staten-Generaal, voor zooverre zij wordt beheerscht door de Ministerieele verantwoordelijkheid. Bovendien kon men geenszins toegeven, dat aan de Staten-Generaal volgens de Grondwet zelfstandige macht niet zoude toekomen; o. a. uit art. 95 blijkt, zoo meende men, juist het tegendeel. Mochten overigens, zooals men grond had te veronderstellen, de bedoelde beschouwingen het uitvloeisel zijn van eene speciale Staatsrechtelijke opvatting met betrekking tot de macht des Konings, dan wenschte men daartegen al zijne reserves te maken.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Algemeene Beschouwingen.

De critiek op een gedeelte der Memorie van Toelichting, welke blijkens het Voorloopig Verslag niet zonder tegenspraak bleef, wenscht de ondergeteekende onbesproken te mogen laten, daar zij geenszins betreft verkeerde of onvoldoende toelichting van de wetsontwerpen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Algemeene Beraadslaging.

De heer **van Kol** op 14 November: In ons koloniaal beheer hebben wij drie soorten van wetgevingen: 1°. het Rijk; 2°. de Koninklijke besluiten en 3°. de Koloniale Staten en den Gouverneur.

De Rijkswet staat natuurlijk bovenaan, en uitdrukkelijk zijn aan haar voorbehouden bij de artt. 82, 112, 128, 151, 152. 153 enz. van het Regeeringsreglement enkele gewichtige punten, die in elk geval door haar moeten geregeld worden. Het zou wellicht ook wenschelijk zijn daaronder de Mijnwet op te nemen, maar dit laat ik nu ter zijde.

In elk geval zou ik er op willen aandringen in art. 148 van het Regeeringsreglement weg te laten het recht om in West-Indië belasting te heffen ten laste der ingezetenen aldaar en ten bate van het Rijk.

Ik heb nog geen amendement ingediend, omdat ik de pertinente verklaring van den Minister verwacht, of het ooit te vreezen is dat, zooals met Oost-Indië gebeurd is, wanneer de rijke jaren aanbreken, Nederland zijn toevlucht zou nemen tot het innen der „batige sloten" van West-Indië.

Wat nu de Koninklijke besluiten aangaat, zoo moest men deze — als regel — niet laten betreden het gebied der wetgevende macht, nòch van het Rijk, nòch van de koloniën.

Nu heeft echter de Minister het Koninklijk besluit, den invloed dus van persoonlijke willekeur, tot het uiterste doorgevoerd, in strijd met onze constitutioneele Saatsregeling, in strijd met het recht tot zelfbestuur der kolonie.

De artt. 98 en 101 van het Regeeringsreglement geven aan de Koloniale Staten van Suriname volkomen gelijk recht als aan het Nederlandsch Parlement de artt. 112 en 116 der Grondwet.

De Koloniale Staten van Suriname hebben het recht van amendement, het recht om voorstellen te doen, en te recht. Want zij zijn de personen, die het best met de nooden van het land bekend zijn, die het best kunnen optreden, waar de belangen der bevolking moeten worden behartigd. Voor ons is die bevolking een vreemde, de ambtenaren zijn meestal vreemdelingen, maar de leden der Koloniale Staten, de inboorlingen en de ingezetenen zijn het best in staat de wetten voor te stellen die zij wenschelijk achten.

Zelfs wanneer er nu een conflict komt tusschen de vreemde ambtenaren en den Gouverneur, mag men niet vergeten dat de Koloniale Staten het best op de hoogte zijn van den toestand van het gewest, en nu maakt art. 46 van het Regeeringsreglement die Staten eenvoudig machteloos. Dan heeft de Gouverneur het recht het vaststellen der maatregelen, die door de Koloniale Staten zijn aangenomen, eenvoudig „in beraad te houden" (art. 46 Regeeringsreglement). Wanneer dergelijk conflict ontstaat tusschen den Gouverneur en de Staten, is een beroep op een hoogere macht noodig, dat mag niet worden ontkend. Dat beroep kan geschieden: 1°. op de *Staten-Generaal*, 2°. op den *Minister* van Koloniën. Het eerste is natuurlijk in onze dagen gewenscht, maar de Minister heeft het laatste gekozen, het meest autocratische stelsel. De Minister moet afgaan op het advies van den Gouverneur. Wanneer dus een conflict uitbreekt tusschen het vertegenwoordigend lichaam van Suriname en den Gouverneur, zou een beroep op de Regering eenvoudig zijn een beroep op den persoon van den Minister, al of niet ingelicht door den

Gouverneur. Wij lezen dan ook op bladz. 2 der Memorie van Toelichting: „Ook uit een practisch oogpunt dient de bestaande twijfel te worden opgeheven. Regeling bij koloniale verordening van de onderwerpen, thans daarvoor aangewezen, behoort regel te blijven. Maar wanneer een conflict tusschen den Gouverneur en Koloniale Staten zich in den vorm van verwerping eener ontwerp-verordening mocht voordoen, moet eene *Koninklijke beslissing* over de zaak zelve mogelijk zijn. Ook wanneer om andere redenen een noodige regeling bij koloniale verordening achterwege mocht blijven, behoort zij bij Koninklijk besluit tot stand te kunnen komen."

Het heeft dikwijls in en buiten de Kamer een punt van discussie uitgemaakt of, wanneer het Regeeringsreglement voorschrijft, dat de een of andere zaak bij koloniale verordening moet worden geregeld, toch den Minister van Koloniën de bevoegdheid moet overblijven om in te grijpen of dat de ministerieele macht in deze is uitgesloten. In de practijk heeft een dergelijk geval zich tot heden niet voorgedaan; in beginsel is echter deze vraag door een vroegeren Minister van Koloniën, den heer Keuchenius, in democratischen zin beantwoord. Deze Minister daarentegen ging zeer ver in een andere richting, door in art. 15 van het wetsontwerp zooals het thans vóór ons ligt, voor te schrijven:

„De *koloniale verordening* in wier onderwerp wordt voorzien bij de wet of bij een Koninklijk besluit als bedoeld in het eerste lid van dit artikel, *vervalt* op het oogenblik dat zoodanige wet of zoodanig Koninklijk besluit in de kolonie begint te werken."

Hierdoor heeft de Regeering zich zelf het brevet toegekend van onfeilbaarheid op koloniaal wetgevend gebied. De Koloniale Staten worden eenvoudig op zij geschoven, en in de practijk zal steeds meer en meer uitkomen — de feiten wijzen er op — dat deze bepaling ten slotte voor Suriname een bron kan worden van tal van misbruiken.

Vreest de Gouverneur bijv., dat een regeling die hij wenscht voor te stellen, geen instemming zal vinden bij de Koloniale Staten, dan zendt hij ze eenvoudig naar den Haag en laat een Koninklijk besluit uitlokken, zonder dat vooraf openbare behandeling is mogelijk geweest. Zoo zal één persoon kunnen doorvoeren wat meer bevoegde autoriteiten uit de kolonie hebben veroordeeld. En zelfs indien discussie in de Koloniale Staten heeft plaats gehad en deze kennis hebben gekregen van de plannen van den Gouverneur, is al hun praten, alle discussie, al hun critiek, alle pogingen tot verbetering doelloos geworden, omdat de eindbeslissing afhangt van den wil en het inzicht van den Minister van Koloniën in den Haag. Het is eenvoudig de geheele Koloniale Staten maken tot een ijdel vertoon, hen geheel machteloos maken, hun het laatste spoor van zelfstandigheid op wetgevend gebied ontnemen.

Ik had naar aanleiding van de mogelijkheid van conflict tusschen Koloniale Staten en Gouverneur en naar aanleiding van het ingrijpen bij Koninklijk besluit in de handelingen van den kolonialen wetgever, enkele amendementen willen voorstellen, maar bij de uitvoering daarvan bleek mij, dat voor de verwezenlijking van mijn denkbeelden wijziging van de artt. 46, 47, 48 en 112 van het *Regeeringsreglement* noodig zou zijn en dit wetsontwerp, zooals het thans voor ons ligt, in hoofdzaak zou moeten worden omgewerkt. Ofschoon ik niet tegen eenige moeite op zie, heb ik toch gemeend mij dat monnikenwerk te moeten besparen, omdat ik wist welk lot dergelijke democratische voorstellen bij den reactionnairen geest, waarvan bij de behandeling der Kieswet in deze Kamer is gebleken, ware te wachten.

Ik heb dan ook dat nutteloos werk eenvoudig achterwege gelaten, maar

wil alleen een protest uiten tegen het tweeslachtig stelsel, dat in dit wetsontwerp is neergelegd. Dat stelsel is voor de helft autonomie en voor de helft absolutisme. Bij het Regeeringsreglement van 1865 werd in veel ruimere mate dan in dit ontwerp het geval is, naar autonomie gestreefd.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*, op 14 November: De geachte afgevaardigde heeft in deze wetsontwerpen een centraliseerende werking meenen op te merken.

Ik kan dat niet toegeven.

Het eenige dat daar eenigszins op gelijkt, is de wijziging voorgesteld in art. 48, maar deze dient slechts om duidelijk te doen uitkomen hetgeen art. 61 van de Grondwet reeds voorschrijft.........

De geachte afgevaardigde heeft gezegd, dat de Koloniale Staten volkomen gelijke rechten hebben als de Staten-Generaal. Ik wensch er op te wijzen, dat in de Memorie van Toelichting juist is aangetoond, dat dit niet het geval is; hij heeft er trouwens zelf op gewezen, dat de artt. 46, 47, 48 en 49 daarmede niet in overeenstemming zijn. Nu geloof ik juist dat die artikelen van het grootste belang zijn vooral voor de lagere bevolking in de kolonie. Daardoor behoudt de Koning zich voor het oppertoezicht over de kolonie, dat bij de Grondwet is voorgeschreven, en ik geloof, dat het recht bij de bedoelde artikelen aan de Kroon of den Gouverneur voorbehouden, is voorgeschreven niet uit een ver gedreven zucht naar centralisatie, maar in het belang van de bevolking, want, hoe men ook over de uitbreiding van het kiesrecht denke, in een kolonie met een inlandsche bevolking en waar ook vele bijeengestroomde inlanders uit verschillende streken wonen en werken, zal wel nooit het kiesrecht zoo kunnen worden uitgebreid, dat elk man van de bevolking daaraan deelneemt, en zoo zullen de Koloniale of Wetgevende Staten, in welke kolonie ook, altijd slechts kunnen zijn — althans waarschijnlijk nog gedurende langen tijd — vertegenwoordigers van een betrekkelijk klein bovendrijvend aantal van de meest ontwikkelden en welvarenden in de kolonie en zullen zij niet kunnen geacht worden, evenals de Staten-Generaal vertegenwoordigen het Nederlandsche Volk, te vertegenwoordigen de inlanders van de geheele kolonie. En het is dus niet uit zucht tot centralisatie, maar uit zucht om voor alle onderdanen in de kolonie te waken, dat men aan de Koloniale Staten daar ginds niet dezelfde rechten kan toekennen als aan de Staten-Generaal in het moederland.

Een duren plicht acht ik het van de Regeering ginds en hier te lande, dat zij, voorgelicht zooals bij het Regeeringsreglement en de Grondwet is voorgeschreven en in het licht der discussiën, die in de Koloniale Staten gevoerd zijn, het recht aan zich houden, om zelfs van de beslissingen, in die Staten genomen, af te wijken, wanneer zij dat in het belang van het algemeen noodig achten. En daarom acht ik ook art. 48, dat nu voorgesteld is, niet alleen in overeenstemming met art. 61 der Grondwet, maar juist in het belang van een gezonde democratie.

Beraadslaging over artikel 48.

Art. 15 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Zie voor het vervallen van het woord: „inwendig" in de eerste alinea: artikel 42, blz. 147/148.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 49.

De gouverneur zendt elke koloniale verordening, door hem vastgesteld, onverwijld aan den Koning.

De Koning kan, na den Raad van State van het Koningrijk te hebben gehoord, bij besluit, met redenen omkleed, eene koloniale verordening vernietigen wegens strijd met de wet, met een Koninklijk besluit, genomen in den vorm, [1]) bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor *algemeene maatregelen van bestuur*, of met het algemeen belang van het Rijk of van de kolonie.

Eerste Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens in de 2e alinea het ontbreken van „een" tusschen „met" en „Koninklijk" en van de komma tusschen „vorm" en „bij"; verder „algemeene maatregelen van inwendig bestuur" in plaats van „algemeene maatregelen van bestuur".

Advies Raad van State

(mede voor artikel 50).

Het is den Raad voorgekomen, dat het grondwettig regt van het opperbestuur tegenover het beginsel van koloniale autonomie, reeds bij de algemeene beschouwingen besproken, beter zou gewaarborgd blijven, wanneer elke koloniale verordening werd onderworpen aan 's Konings goedkeuring, mits die goedkeuring steeds onvoorwaardelijk verleend of geweigerd worde, behoudens echter het regt tot vernietiging van zoodanige bepalingen als strijdig zijn met de wet of het algemeen Rijksbelang, niet met het algemeen belang der kolonie welks beoordeeling aan de koloniale staten zou kunnen worden overgelaten in een stelsel van autonomie; werd dat stelsel van voorafgaande goedkeuring van 1855 aangenomen, dan zou te eerder kunnen vervallen de bevoegdheid bij art. 50 [2]) voorbehouden, om, ook desverkiezende in Nederland te regelen, wat aan het oordeel der koloniale staten wordt opgedragen. Zoodanig stelsel van uitdrukkelijke goedkeuring door het opperbestuur (zie ook art. 133, 138 en 140 van de provinciale wet) zou tevens art. 52 [3]) moeten doen vervallen, waarvan het ongerief nog al aanmerkelijk zal wezen, wanneer men niet aanneemt, dat de uitzondering bij het 2e lid van art. 52 gesteld, regel worde. Aangenomen dat de verplichting om de koloniale verordeningen te onderwerpen aan de goedkeuring van het opperbestuur in Nederland, niet in strijd zij met het beginsel van koloniale autonomie, evenmin als de goedkeuring des Konings op provinciale verordeningen te verleenen in strijdt wordt geacht met de autonomie der Provinciale Staten, zal dat stelsel van voorafgaande goedkeuring medewerken om het stelsel van autonomie ingang te doen vinden, ook bij hen, die in het 1e lid van art. 59 der Grondwet een vooropgesteld beginsel zien, dat de volgende bepalingen beheerscht.

In het 2e lid zal door eene schrijffout het woordje *één* vóór Koninklijk besluit zijn weggevallen.

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.
[2]) Art. 48 der Wet.
[3]) Art. 50 der Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 153 der gemeentewet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

In den 5[den] regel is voor de woorden: *„Koninklijk besluit”* het lidwoord *een* weggevallen.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens in de 2e alinea het ontbreken der komma tusschen „vorm” en „bij”; verder „algemeene maatregelen van inwendig bestuur” in plaats van „algemeene maatregelen van bestuur.”

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het lidwoord *een* is ingelascht.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 5.

In het tweede lid is tusschen *met* en *Koninklijk besluit* ingevoegd het woord: „een”.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Algemeene Beschouwingen

(mede voor artt. 11, 29 en 43).

Van verkorting van 's Konings praerogatief uit art. 59 der Grondwet kan geene sprake zijn, waar het bestuur in 's Konings naam uitgeoefend blijft door eenen gouverneur, door Hem benoemd en te ontslaan; waar aan 's Konings stedehouder het regt toegekend blijft om — al zij het dan tijdelijk — wetten en verordeningen op te schorten en buiten werking te stellen; en waar eindelijk het *veto* omtrent alle koloniale verordeningen aan de Kroon blijft opgedragen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 49 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Zie de beraadslaging op art. 8, rede van den heer Schimmelpenninck, blz. 44.

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

ONTWERP—1892,
ONTWERP—1896
en
ONTWERP—1899.

Zie voor het vervallen van het woord: „inwendig" in de 2e alinea: artikel 42, blz. 147/148.

ARTIKEL 50.

De gouverneur kondigt de koloniale verordening, door hem vastgesteld, in den regel niet af vóór dat hij berigt ontvangen heeft, dat bij den Koning geen voornemen tot vernietiging bestaat, of vóór dat, na de opzending aan den Koning, zes maanden verloopen zijn zonder dat de gouverneur berigt ontvangen heeft, dat de vernietiging heeft plaats gehad of bij den Koning in overweging is.

Hij kan echter, indien naar zijn oordeel en dat van de meerderheid van den Raad van Bestuur spoed vereischt wordt, eene koloniale verordening, door hem vastgesteld, vroeger afkondigen en invoeren.

Eerste Ontwerp.

Suriname.

De gouverneur kondigt de koloniale verordening door hem vastgesteld in den regel niet af, vóór dat hij berigt ontvangen heeft dat bij den Koning geen voornemen tot vernietiging bestaat, of vóór dat, na de opzending aan den Koning, zes maanden verloopen zijn zonder dat de gouverneur berigt heeft, dat de vernietiging heeft plaats gehad of bij den Koning in overweging is.

Tweede alinea gelijk aan de Wet.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens de interpunctie, die gelijk is aan die der Wet.]

Advies Raad van State. [1])

De uitdrukking: *berigt heeft*, die tweemalen in het 1e lid van dit artikel voorkomt, is min of meer dubbelzinnig. Duidelijker zou zijn: *berigt heeft ontvangen.*

[1]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerpen van wet ontbrak in de 1e alinea „ontvangen" tusschen „berigt" en „heeft".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het is regelmatig af te wachten tot de zekerheid verkregen is, dat de Koning geen voornemen heeft tot vernietiging; doch de bepaling van een termijn en een voorzienig voor het geval van urgentie kunnen niet worden gemist.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Ook in regel 5 van dit artikel is een woord in de pen gebleven. Men leze: *„zonder dat de gouverneur berigt ontvangen heeft.”*

Tweede Ontwerp.

Suriname.

Gelijkluidend aan Eerste Ontwerp

behoudens „berigt *ontvangen* heeft”, in plaats van: „berigt heeft.”

Curaçao.

Gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Het in de pen gebleven woord is bijgevoegd.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In den vijfden regel is tusschen *berigt* en *heeft* ingevoegd het woord: „ontvangen”.

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Tusschen: *berigt* en *heeft* leest men nu het woord: „ontvangen”.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 50 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

ARTIKEL 51.

Suriname.

Eene koloniale verordening, behoorlijk afgekondigd, verbindt tot dat zij door eene latere koloniale verordening afgeschaft of volgens art. 48 dezer wet vervallen, of het Koninklijk besluit, houdende hare vernietiging, in de kolonie afgekondigd en in werking getreden is.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het ontbreken der komma tusschen „vervallen" en „of".

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens dat voor Curaçao staat: art. 50.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 26 van het Reglement op het beleid der regeering van Nederlandsch Indie.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Art. 51, regel 3, *volgens art.* 50, lees: „volgens art. 48".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 51 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 52.

Suriname.

De afkondiging der koloniale verordening geschiedt door hare plaatsing in het *Gouvernementsblad.*

Het formulier van afkondiging luidt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur van Suriname,

„In overweging genomen hebbende:

(De beweegredenen der verordening.)

„Heeft, den Raad van Bestuur gehoord, na verkregen goedkeuring der Koloniale Staten,

(En in het geval, voorzien in het tweede lid van art. 50 dezer wet, met bijvoeging der woorden:

„En gelet op het tweede lid van art. 50 van het regeringsreglement dezer kolonie), vastgesteld onderstaande verordening:

(De verordening.)

„Gegeven te . . . . . . den . . . ,"

(Onderteekening van den gouverneur en van den gouvernements secretaris,)

Curaçao.

De afkondiging der koloniale verordening geschiedt door hare plaatsing in het *Publicatieblad.*

Het formulier van afkondiging luidt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur van Curaçao,

„In overweging genomen hebbende:

(De beweegredenen der verordening.)

„Heeft, na verkregen goedkeuring van den Kolonialen Raad,

(En in het geval, voorzien in het tweede lid van art. 50 dezer wet, met bijvoeging der woorden:

„En gelet op de tweede zinsnede van art. 50 van het regeringsreglement dezer kolonie), vastgesteld onderstaande verordening.

(De verordening.)

„Gegeven te . . . . den . . . ."

(Onderteekening van den gouverneur en van den gouvernements-secretaris.)

Eerste Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in de 7e alinea van het formulier het ontbreken der komma tusschen „kolonie" en „vastgesteld"; het sluiten dezer alinea met een punt in plaats van een dubbelen punt en in de laatste alinea „gouvernements-secretaris" in plaats van: „gouvernements secretaris"; alsmede voor Curaçao in de 6e alinea van het formulier: „art. 52" in plaats van: „art. 50".

Advies Raad van State. [1])

Niet toegelicht is, waarom het formulier van afkondiging niet aan het hoofd zou dragen: In naam des Konings, evenals elk vonnis en elke authentieke akte. Koloniale autonomie schijnt de weglating dier woorden niet volstrekt mede te brengen.

De vermelding in het formulier: „en behoudens vernietiging door den Koning", komt den Raad niet gelukkig voor. In plaats daarvan, zou, zoo noodig kunnen worden voorgeschreven, dat de gevorderde spoed in de beweegredenen vermeld, of daarin naar art. 52 [2]) verwezen kunnen worden.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Hoe eenvoudiger dergelijke formulieren zijn, des te beter worden zij verstaan.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De woorden van het formulier: *„na verkregen goedkeuring der Koloniale Staten"* vonden eenigen aanstoot. De magt, die goedkeurt, is gewoonlijk op een hooger standpunt geplaatst dan zij die voorstelt. Men moet de Koloniale Staten niet in den waan brengen dat zij eene groote mate van zelfstandigheid tegenover den gouverneur bezitten. Nu reeds, meende men, droomen sommigen van een alvermogend wetgevend ligchaam. Waarom de grondwettige uitdrukking: *met gemeen overleg* niet overgenomen? En zou, vroegen dezelfde leden die deze aanmerking maakten, de goedkeuring des Konings van de vastgestelde verordening in sommige gevallen niet uitdrukkelijk moeten worden voorbehouden?

Aan het einde van het formulier van afkondiging leest men hier en in art. 55: *„Gegeven te"*, terwijl het formulier van art. 44 de woorden *„Gedaan te"* tot onderschrift heeft. Zoo voor dit verschil geen bepaalde reden bestond, was gelijkvormigheid van redactie wenschelijk.

Curaçao.

Ook hier is eene schrijf- of drukfeil ingeslopen. In de 9de alinea moet in plaats van „art. 50", gelezen worden: art. 52. [3])

---

[1]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerpen van wet ontbraken de woorden: „In naam des Konings!", terwijl de 6e alinea van het formulier luidde: „En behoudens vernietiging door den Koning" in plaats van: „En gelet op het tweede lid van art. 50 van het regeringsreglement dezer kolonie".

[2]) Art. 50 der Wet.

[3]) De Kamer vergistte zich hier: niet in de 9e alinea van het artikel moest gelezen worden art. 52, doch in de 8e alinea art. 50. Aldus bracht Van de Putte dan ook de verbetering aan.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname „gouvernement-secretaris" in plaats van: „gouvernements secretaris".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De woorden, die aanstoot gaven, slaan terug op art. 46 en kunnen daar niet door *gemeen overleg* worden vervangen. Trouwens de verkeerde indruk, dien men wil tegengaan, zou welligt nog meer worden opgewekt door het bezigen van den term, die naar de Gondwet eigenaardig is aan de Staten-Generaal.

Het voorbehoud van 's Konings goedkeuring is te minder noodig, omdat de gouverneur, als hij bezwaar heeft, de vaststelling in beraad houden en inmiddels 's Konings welmeenen vragen kan.

Gedaan in het formulier van art. 44 duidt aan, dat het daar eene algemeene verordening geldt, den gouverneur ter afkondiging toegezonden van hooger hand, aan wier vaststelling hij geen aandeel heeft.

Curaçao.

Artt. 45 en 52. De opgemerkte fouten zijn verbeterd.

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In den negenden regel is nu, gelijk behoorde, art. 50 aangehaald.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 52 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 53.

Ten aanzien van de werking der afgekondigde verordening geldt het bepaalde bij artikel 45.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname.

Zoo in de verordening geen andere termijn bepaald is, [2]) werkt de

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

[2]) Deze komma ontbreekt in het Eerste Ontwerp.

afgekondigde verordening op den dertigsten dag na dien der uitgifte van het *Gouvernementsblad*, waarin zij geplaatst is.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
„*Publicatieblad*" in plaats van: „*Gouvernementsblad*".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Overeenstemmend met art. 45.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De verordening werkt in den regel op den dertigsten dag na dien der uitgifte van het *Gouvernementsblad* waarin het geplaatst is; evenzoo het besluit van art. 56. Maar hoe wordt nu, vroeg men, die dag der uitgifte geconstateerd?

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De dag der uitgifte wordt op het *Gouvernementsblad* vermeld en door den gouvernements-secretaris geconstateerd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 53 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Gelijk aan de Wet.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Voorts kan de gelegenheid worden benuttigd om het bestaand voorschrift betreffende het in werking treden van koloniale verordeningen te verbeteren.

Omtrent *wetten* en *Koninklijke besluiten* zegt artikel 45: „Zoo geen andere termijn bepaald is, hetzij in de verordening zelve, hetzij bij de afkondiging (in welk geval die bepaling aan het formulier wordt toegevoegd), werkt de afgekondigde verordening op den dertigsten dag na dien der uitgifte van het *Gouvernementsblad* waarin zij geplaatst is."

Daarentegen zegt artikel 53 aangaande *koloniale verordeningen*: „Zoo in de verordening geen andere termijn bepaald is, werkt de afgekondigde verordening op den dertigsten dag na dien der uitgifte van het *Gouvernementsblad*, waarin zij geplaatst is."

Terwijl dus aan den Gouverneur de bevoegdheid verleend is, om bij de afkondiging van wetten en Koninklijke besluiten eene speciale bepaling te

maken nopens het tijdstip van inwerkingtreding, is hem die bevoegdheid niet toegekend ten aanzien van koloniale verordeningen. Toch is er alle reden om hem dezelfde bevoegdheid ook ten aanzien van koloniale verordeningen te geven. Immers artikel 50 zegt:

„De Gouverneur kondigt de koloniale verordening, door hem vastgesteld, in den regel niet af vóór dat hij bericht ontvangen heeft, dat bij den Koning geen voornemen tot vernietiging bestaat, of vóór dat, na de opzending aan den Koning, zes maanden verloopen zijn zonder dat de Gouverneur bericht ontvangen heeft, dat de vernietiging heeft plaats gehad of bij den Koning in overweging is.

„Hij kan echter, indien naar zijn oordeel en dat van de meerderheid van den Raad van Bestuur spoed vereischt wordt, eene koloniale verordening, door hem vastgesteld, vroeger afkondigen en invoeren."

De wetgever heeft dus — en te recht — gewild dat de Gouverneur eene koloniale verordening, waaromtrent door de Kroon nog geene beslissing is genomen, niet alleen dadelijk afkondigen, maar ook dadelijk *invoeren* kan, wanneer hij met de meerderheid van den Raad van Bestuur van oordeel is dat er urgentie bestaat. Maar die dadelijke invoering is niet mogelijk, wanneer niet bij de afkondiging eene speciale bepaling kan worden gemaakt nopens het tijdstip van inwerkingtreding.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

ONTWERP—1896

en

ONTWERP—1899.

Gelijk aan de Wet.

Memorie van Toelichting.

Voorts dient het bestaande voorschrift betreffende het in werking treden van koloniale verordeningen te worden verbeterd. [Gelijkluidend aan de Memorie van Toelichting—v. Dedem, behoudens de laatste alinea luidende:]

De wetgever heeft dus — en te recht — gewild dat de Gouverneur eene koloniale verordening, waaromtrent door de Kroon nog geene beslissing genomen is, niet alleen terstond afkondigen, maar ook terstond *invoeren* kan, wanneer hij met de meerderheid van den Raad van Bestuur van oordeel is dat er urgentie bestaat. Maar de vervroegde invoering is niet mogelijk, wanneer niet bij de afkondiging eene speciale bepaling kan worden gemaakt nopens het tijdstip van inwerkingtreding.

De Minister van Koloniën,
Cremer.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 16 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 54.

De gouverneur is bevoegd tot het uitvaardigen van besluiten, [1]) houdende algemeene maatregelen en strekkende om uitvoering te geven hetzij aan wetten of Koninklijke besluiten, genomen in den vorm, [1]) bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor *algemeene maatregelen van bestuur*, waarvan de uitvoering hem van 's Konings wege is opgedragen, [2]) hetzij aan koloniale verordeningen.

De Raad van Bestuur wordt over het uit te vaardigen besluit gehoord.

Eerste Ontwerp.

Suriname.

De gouverneur is bevoegd tot het uitvaardigen van besluiten houdende algemeene maatregelen en strekkende om uitvoering te geven aan wetten of Koninklijke besluiten, genomen in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voorgeschreven voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur, waarvan de uitvoering hem van 's Konings wege is opgedragen of aan koloniale verordeningen.

De Raad van Bestuur wordt over het uit te vaardigen besluit gehoord.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

het voorkomen in de eerste alinea van eene komma tusschen „opgedragen" en „of".

Advies Raad van State.

In de Memorie van Toelichting staat art. 2, lees art. 3.

Eerste Memorie van Toelichting

(mede voor de artikelen 55 en 56).

Suriname.

Het zijn deze besluiten des gouverneurs, die in art. 3 laatste lid worden bedoeld. Zij berusten op het beginsel in art. 29 uitgedrukt.

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

[2]) De herkomst dezer komma blijkt, voor zoover Suriname betreft, niet uit de stukken.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

De redactie van het 1[ste] lid van het artikel zou duidelijker zijn wanneer men voor: *aan wetten of Koninklijke besluiten* las: *hetzij aan wetten of Koninklijke besluiten*, en dan vervolgens de woorden: „*of aan koloniale verordeningen*" verving door: *hetzij aan koloniale verordeningen*.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens het ontbreken in de eerste alinea van de komma tusschen „besluiten" en „houdende", „vorm" en „bij" en, voor Suriname, tusschen „opgedragen" en „hetzij"; voorts „algemeene maatregelen van *inwendig* bestuur" in plaats van: „algemeene maatreglen van bestuur".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De redactie is in den aangegeven zin verduidelijkt.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd.)

In den derden regel is tusschen *geven* en *aan* ingevoegd het woord: „hetzij".
Het woord: *of*, in regel 6, is vervangen door: „hetzij".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 54 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Zie voor het vervallen van het woord „inwendig" artikel 42, blz. 147/148.

ARTIKEL 55. [2])

Suriname.

Zoodanige besluiten worden op last des gouverneurs afgekondigd door hunne plaatsing in het *Gouvernementsblad.*

---

[1]) Deze wijzigingen waren reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

[2]) Uit de stukken blijkt niet, wat Suriname betreft, de herkomst der beide komma's in de 4[e] alinea van het formulier, hoe in de 5[e] alinea de komma

Het formulier van afkondiging luidt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur van Suriname,

„Overwegende, dat ter uitvoering van

(Vermelding van de wet, het Koninklijk besluit of de koloniale verordening, tot wier uitvoering het besluit strekt),

„het noodig is, het navolgende vast te stellen;

„Heeft, den Raad van Bestuur gehoord, besloten:

(Volgt het besluit.)

„Gegeven te ...., den ...."

(Onderteekening van den gouverneur en van den gouvernements secretaris.)

Curaçao.

Zoodanige besluiten worden op last des gouverneurs afgekondigd door hunne plaatsing in het *Publicatieblad.*

Het formulier van afkondiging luidt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur van Curaçao,

„Overwegende, dat ter uitvoering van

(Vermelding van de wet, het Koninklijk besluit of de koloniale verordening, tot wier uitvoering het besluit strekt),

„het noodig is, het navolgende vast te stellen;

„Heeft, den Raad van Bestuur gehoord, besloten:

(Volgt het besluit.)

„Gegeven te ...., den ...."

(Onderteekening van den gouverneur en den gouvernements-secretaris.)

---

werd komma-punt, en hoe „gouvernements-secretaris" in de ontwerpen werd „gouvernements secretaris" in de wet; voorts blijkt evenmin, wat Curaçao aangaat, hoe in de 2e alinea „gouverneur" in de ontwerpen werd „Gouverneur" in de wet, hoe in de 5e alinea dubbele punt werd komma punt en in de 7e alinea): werd .)

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens, dat voor Suriname in de 4e alinea van het formulier de komma ontbreekt tusschen „verordening" en „tot", dat deze alinea wordt afgesloten met .), dat in de laatste alinea staat „gouvernements-secretaris" in plaats van: „gouvernements secretaris", alsmede dat in het Eerste Ontwerp voor Suriname in de 2e alinea van het formulier „gouverneur" geschreven staat met eene kleine g en dat aan het einde der 5e alinea eene komma staat in plaats van komma-punt; voorts dat voor Curaçao in de 2e alinea van het formulier „gouverneur" geschreven staat met een kleine g, dat de 5e alinea wordt afgesloten met dubbelen punt in plaats van komma-punt en dat de 7e alinea wordt afgesloten met):

Advies Raad van State. [1]

Zijn de woorden: „gelden als algemeene verordeningen" niet overbodig? Dit volgt toch reeds uit uit. 3.

(Zie voor de woorden „In naam des Konings" het Advies op art. 52, blz. 181.)

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 54.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 55 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 56.

Suriname.

Indien in het besluit geen andere termijn bepaald is, werkt het op den dertigsten dag na dien der uitgifte van het *Gouvernementsblad*, waarin het geplaatst is.

Curaçao. [2]

Indien in het besluit geen andere termijn bepaald is, werkt het op den dertigsten dag na dien der uitgifte van het *Publicatieblad* waarin het geplaatst is.

---

[1]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerpen luidde de aanhef van dit artikel: Zoodanige besluiten gelden als algemeene verordeningen en worden afgekondigd enz. De woorden „op last des gouverneurs" en „In naam des Konings" ontbraken.

[2]) Uit de stukken blijkt niet, hoe de komma tusschen „*Publicatieblad*" en „waarin" in de ontwerpen niet is overgegaan in de Wet.

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

Gelijk aan de Wet.

Curaçao.

Gelijk aan de Wet

behoudens het voorkomen eener komma tusschen „*Publicatieblad*" en „waarin".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 54.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 56 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 57.

De gouverneur brengt het door hem genomen besluit onverwijld ter kennisse des Konings.

Hij trekt het in of wijzigt het, zoodra hem dit van 's Konings wege wordt bevolen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State. [1])

Ingevolge art. 21, waarnaar de Memorie van Toelichting verwijst, zoude de 2e zinsnede aangevuld behooren te worden met de woorden: of wijzigt het.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Deze verpligting des gouverneurs volgt uit art. 21.

---

[1]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerpen luidde de 2e alinea van dit artikel: Hij trekt het in, zoodra hem dit van 's Konings wege wordt bevolen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 57 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

DERDE HOOFDSTUK.

VAN DEN RAAD VAN BESTUUR.

EERSTE AFDEELING.

Van zijne zamenstelling.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Verscheidene leden toonden zich tegen de optreding van eenen afzonderlijken Raad van Bestuur gestemd, die in Suriname nagenoeg zou zijn wat hier te lande de Raad van State is, en aan welk ligchaam zelfs volgens art. 59 buitengewone leden kunnen worden toegevoegd, terwijl art. 66 de deur opent voor het toekennen daaraan van administrative regtsmagt. Bij de grondwetsherziening van 1848 heeft de instandhouding van den Raad van State ernstige tegenstand ontmoet. Men twijfelde destijds aan het nut van zoodanig staatscollegie, en stond de opheffing inzonderheid voor uit de overtuiging, dat het Staatshuishouden zooveel mogelijk moest worden vereenvoudigd, en dat daardoor alleen de volstrekt noodige besparing in de staatsuitgaven kon worden verkregen. Indien aan zulke overwegingen gewigt werd gehecht waar het een koningrijk van drie millioen zielen geldt, hoeveel meer moesten zij in aanmerking komen voor het schaarsch bevolkte Suriname, dat tot nu toe in verre na niet in zijne eigen behoeften voorziet en welligt nog langen tijd subsidie zal moeten trekken? De kolonie, meenden deze leden, kon zeer wel door den gouverneur en de Koloniale Staten, zonder eenig ander tusschentredend ligchaam worden bestuurd. Had de gouverneur licht noodig, de onder hem geplaatste ambtenaren konden hem dit geven. Hoogstens zouden sommigen dezer leden er toe kunnen komen, dat uit de Koloniale Staten een afzonderlijk collegie wierd afgezonderd, om den gouverneur ter zijde te staan, even als Gedeputeerde Staten den Commissaris des Konings in de provincie doen. Dit kwam overeen met het denkbeeld der Regering zelve, die, wat de wijze van bestuur betreft, Suriname met eene provincie des Rijk gelijkstelde.

Door andere leden werd intusschen de instelling van den Raad van Bestuur met nadruk verdedigd. Zulk een ligchaam kon inderdaad niet worden gemist. Het zou nagenoeg dat zijn, wat in de Fransche West-Indische kolonien de *conseil privé* is. Al wat men van noodeloozen omslag en van te vermijden kosten zeide, verviel wanneer men de zaak uit het regte oogpunt beschouwde. Er is hier geen sprake van om een talrijken raad in 't leven te roepen, welks leden op zich zelven staan; maar om gelegenheid te geven dat de hoofdambtenaren der kolonie tot een afzonderlijke raad worden

vereenigd, bestemd om over gewigtige voorstellen en besluiten te worden gehoord en de taak des gouverneurs gemakkelijker te maken. Het ontwerp brengt mede, dat de ontwerpen der koloniale verordeningen, die aan het oordeel der Koloniale Staten worden onderworpen, van den gouverneur uitgaan. Deze kan zulke verordeningen niet alle zelf zamenstellen, maar heeft daartoe de hulp van andere deskundigen noodig. Dat opstellen van verordeningen zal dan ook eene der voorname werkzaamheden van den Raad van Bestuur uitmaken (art. 66). Wierd de gouverneur in dat opzigt niet door de leden van den Raad bijgestaan, men zou hem ambtenaren moeten toevoegen, meer bepaald met zoodanigen arbeid belast; hetgeen zeker veel kostbaarder zou zijn. Eigenaardig is het daarenboven, dat eene verordening, tot een bepaalden tak van bestuur betrekkelijk, van het hoofd van dien tak uitga. Inderdaad gaat de wet dus ook niet verder dan tot het regelen van iets, wat, indien er geen Raad van Bestuur bestond, feitelijk toch plaats zou hebben. Het vervangen van den Raad van Bestuur door een collegie van Gedeputeerde Staten, zou bij de zamenstelling, die aan de Surinaamsche Statenvergadering zal worden gegeven, nagenoeg op hetzelfde nederkomen wat thans wordt voorgesteld; want in die vergadering zullen de leden van den Raad van Bestuur in den regel zitting hebben en op hen zou wel de keus tot gedeputeerden vallen, althans indien men den gouverneur op die keus invloed liet uitoefenen.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De leden, die de instelling van den Raad van Bestuur afkeuren, plaatsen zich op een standpunt dat de Regering niet als het hare kan erkennen. Geene berispelijke zucht om Suriname toch ook in het bezit te stellen van een Raad van State heeft hare voordragt in de pen gegeven. Zij heeft juist acht geslagen op de eigenaardigheden van het koloniaal huishouden.

Het is hoogst nuttig, ja dringend noodig voor de dienst, de weinige hoofdambtenaren of deskundigen, die de kolonie telt, in een Raad te vereenigen, welke den gouverneur in alle gewigtige aangelegenheden voorlicht en bijstaat en met hem de ontwerpen en voorstellen, bijv. van de begrooting of van de algemeene verordeningen die aan de Koloniale Staten zullen worden voorgelegd, overweegt en voorbereidt. Door de leden, die de instelling van den Raad van Bestuur met nadruk verdedigen en daarbij naar den Conseil Privé der Fransche West-Indische kolonien verwezen, is de zaak in het ware licht beschouwd. Reeds boven werd uiteengezet, dat ten onregte aan de Regering de zucht is toegeschreven om Suriname met eene provincie des Rijks gelijk te stellen, waar zij slechts vergelijking bedoelde.

Het belasten eener commissie uit de Koloniale Staten met een aandeel in het dagelijksch bestuur zou den aard van dit ligchaam geheel veranderen en met de eischen van het koloniaal beheer strijden. Kosten zullen aan de instelling niet verbonden zijn, daar in den regel ook de leden bezoldigde hoofdambtenaren zullen zijn.

De onmisbaarheid van een Raad van Bestuur op den voorgestelden voet wordt dan ook door den gouverneur van Suriname met klem voorgestaan.

ARTIKEL 58.

De Raad van Bestuur bestaat uit den *Gouverneur* als voorzitter, *den ondervoorzitter* en drie leden.

De ondervoorzitter en de leden worden door den Koning benoemd, geschorst en ontslagen.

De rang der leden regelt zich naar den ouderdom van benoeming.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

De Raad van Bestuur bestaat uit den gouverneur, als voorzitter, den procureur-generaal, als onder-voorzitter, en drie leden, die door den Koning worden benoemd, geschorst en ontslagen.

Hun rang regelt zich naar den ouderdom van benoeming.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Tot leden van den Raad van Bestuur zullen bij voorkeur benoemd worden de hoofdambtenaren, bedoeld in art. 19, en van welke de administrateur van finantien of de hoofdambtenaar, van wien sprake is in art. 146, de eerste in rang is. Het is echter ongeraden daarvan een verpligtend voorschrift te maken, omdat hier de persoonlijke geschiktheid in de eerste plaats in aanmerking komt.

Curaçao. [1]

(Mede voor art. 59.)

In verband met het kleiner personeel telt de Raad van Bestuur één lid minder dan in Suriname en heeft geene plaatsvervangers; iets dat bovendien verboden wordt doordien hij van regtswege zitting heeft in den Kolonialen Raad.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Vreemd kwam het sommigen voor, dat de gouverneur voorzitter is van een collegie, bestemd om door hem geraadpleegd te worden. Men wees echter op art. 71 der Grondwet, volgens hetwelk de Koning het voorzitterschap van den Raad van State bekleedt.

Curaçao.

Op de vraag, waarom de Raad van Bestuur niet, even als de Surinaamsche, plaatsvervangende leden heeft, werd door eene verwijzing naar de Memorie van Toelichting geantwoord, die bij dit artikel daaromtrent voldoende opheldering geeft.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Ook thans is de Koloniale Raad een adviserend ligchaam en wordt toch door den gouverneur voorgezeten. Hierin is niets vreemds.

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp stond: „twee leden". De Raad maakte geen aanmerking, doch de Minister veranderde „twee" in „drie" en verzuimde de toelichting aan de nieuwe redactie aan te passen. De Kamers zagen dit verzuim over het hoofd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 58 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Gelijk aan de Wet

behoudens „gouverneur" met eene kleine g.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

4°. In het Regeeringsreglement is de positie van den procureur-generaal geregeld in aansluiting met hetgeen vroeger de raad-fiskaal is geweest. Die bedoeling is uitdrukkelijk uitgesproken in de Memorie van Toelichting. Daarbij is echter niet voldoende rekening gehouden met de geheel veranderde toestanden.

Het vroegere hof van politie, waarvan de Gouverneur voorzitter, de raad-fiskaal oudste lid (of ondervoorzitter) was, was een regeeringslichaam met bestuur en wetgeving belast. Het oefende tevens de crimineele justitie uit. Naast, en geheel afgescheiden van dit hof, had men een hof van civiele justitie.

Het tegenwoordige hof van justitie, waarbij de procureur-generaal als hoofd van het openbaar ministerie geplaatst is, is een gewoon rechtscollege, met burgerlijke en strafrechtspraak belast. De procureur-generaal is tevens (art. 132) het hoofd van de rechterlijke en administratieve politie, evenals hier te lande de procureurs-generaal bij de hoven als directeuren van rijkspolitie fungeeren. Aan regeeringsfunctiën is zijn ambt ten eenenmale vreemd.

In weerwil van dit in het oog springend verschil is, in navolging van hetgeen de raad-fiskaal was uit den aard van zijn ambt, de procureur-generaal van rechtswege aangewezen als ondervoorzitter van den Raad van Bestuur (art. 58), terwijl hij belast is met het eventueel uitlokken van de verklaring dat de Gouverneur krankzinnig is (art. 20), en, ten gevolge van zijn ondervoorzitterschap van den Raad van Bestuur, casu quo den Gouverneur vervangt (art. 26).

Het behoeft geen betoog dat het niet dan toeval kan zijn, wanneer de procureur-generaal, die geschikt is voor zijn ambt, tevens de geschiktheid bezit voor de functiën van zoo geheel anderen aard, die de wet aan zijne betrekking verbindt. Doet dit geval zich voor, dan kan dezelfde persoon bij afzonderlijk besluit ook voor die functiën worden aangewezen. Dat de wet ze onafscheidelijk aan elkander verbindt, is niet wenschelijk, en nu een voorstel tot herziening van het Regeeringsreglement aanhangig wordt gemaakt, zal ook dit punt dienen te worden gewijzigd.

Beschouwingen op het artikel

(mede voor artikel 60, Suriname).

Suriname.

Artt. 16 en 17. [1]) Voor de toelichting van deze artikelen wordt verwezen naar hetgeen boven sub 4, gezegd is aangaande de thans bestaande bepaling, dat de procureur-generaal van rechtswege ondervoorzitter is van den Raad van Bestuur.

Opmerking verdient nog, dat met de voorgestelde wijziging tevens de moeilijkheden worden ontgaan die rijzen bij de beantwoording van de vraag,

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

of degene die den procureur-generaal bij het hof van justitie vervangt, ook in zijne plaats optreedt met betrekking tot de andere hem opgedragen functiën.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Volgens het voorgestelde artikel zal de schorsing van den ondervoorzitter en de leden van den Raad van Bestuur geschieden door den Koning. Sommige leden meenden, dat de redenen, in de Memorie van Toelichting aangevoerd onder 3°., ook ten deze golden, en dat het dus de voorkeur verdiende ook hier de beslissing omtrent schorsing aan den Gouverneur over te laten.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1824.

Suriname.

De ondervoorzitter en de leden van den Raad van Bestuur hebben in die qualiteit ten aanzien van den Gouverneur een ander standpunt dan de procureur-generaal als zoodanig. Zij zitten met den Gouverneur in hetzelfde college en moeten daarin niet als ondergeschikten van den Gouverneur werkzaam zijn, maar geheel zelfstandig adviseeren en stemmen. Met hunne verhouding tot den Gouverneur is het, naar de ondergeteekende meent, geenszins in strijd dat de Gouverneur de bevoegdheid mist om hen te schorsen. En te hunnen aanzien zal zich bezwaarlijk het geval kunnen voordoen, waarop in de Memorie van Toelichting gedoeld werd bij de bespreking van de noodzakelijkheid om den Gouverneur de bevoegdheid te geven om den procureur-generaal en den administrateur van financiën te schorsen, namelijk dat er periculum in mora kan zijn en het gemis der bevoegdheid tot schorsing den Gouverneur buiten staat kan stellen het bestuur naar behooren te voeren. Bij ambtenaren van het uitvoerend gezag, als de procureur-generaal en de administrateur van financiën, laat zich zulk een geval denken, maar niet bij leden van een college, schier uitsluitend tot adviseeren geroepen.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ONTWERP—1896

en

ONTWERP—1899.

Gelijk aan de Wet.

Memorie van Toelichting

behoorende bij Ontwerp—1899.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

4°. In het Regeeringsreglement is de positie van den procureur-generaal geregeld in aansluiting met hetgeen vroeger de raad-fiscaal is geweest. Die

bedoeling is uitdrukkelijk uitgesproken in de Memorie van Toelichting. Daarbij is echter niet voldoende rekening gehouden met de veranderde toestanden.

Het vroegere hof van politie, waarvan de Gouverneur voorzitter, de raad-fiscaal oudste lid (of ondervoorzitter) was, was een regeeringslichaam met bestuur en wetgeving belast. Het oefende tevens de crimineele justitie uit. Naast, en geheel afgescheiden van dit hof, had men een hof van civiele justitie.

Het tegenwoordige hof van justitie, waarbij de procureur-generaal als hoofd van het openbaar ministerie geplaatst is, is een rechtscollege, met burgerlijke en strafrechtspraak belast. De procureur-generaal is tevens (art. 132) het hoofd van de rechterlijke en administratieve politie, evenals hier te lande de procureurs-generaal bij de gerechtshoven als directeuren van politie fungeeren. Aan regeeringsfunctiën is zijn ambt ten eenenmale vreemd.

In weerwil van dit in het oog springend verschil is, in navolging van hetgeen de raad-fiskaal was uit den aard van zijn ambt, de procureur-generaal van rechtwege aangewezen als ondervoorzitter van den Raad van Bestuur (art. 58), terwijl hij belast is met het eventueel uitlokken van de verklaring dat de Gouverneur krankzinnig is (art. 20) en, zoo geen ander persoon is aangewezen, tengevolge van zijn ondervoorzitterschap van den Raad van Bestuur, casu quo den Gouverneur vervangt (art. 26).

Het behoeft geen betoog dat het niet dan toeval kan zijn, wanneer een procureur-generaal, die geschikt is voor zijn ambt, tevens de geschiktheid bezit voor de functiën van zoo geheel anderen aard, die de wet aan zijne betrekking verbindt. Doet dit geval zich voor, dan kan dezelfde persoon bij afzonderlijk besluit ook voor die functiën worden aangewezen.

Beschouwingen op het artikel

(mede voor art. 60, Suriname).

Voor de toelichting van deze artikelen wordt verwezen naar hetgeen hierboven sub 4°. gezegd is aangaande de thans bestaande bepaling dat de procureur-generaal van rechtswege ondervoorzitter is van den Raad van Bestuur.

Opmerking verdient nog dat met de voorgestelde wijziging tevens de moeilijkheden worden ontgaan die rijzen bij de beantwoording van de vraag of degene, die den procureur-generaal bij het hof van justitie vervangt, ook in zijne plaats optreedt als ondervoorzitter van den Raad van Bestuur.

Bij art. 17 is gehandhaafd de bepaling van art. 58 van het Regeerings-reglement dat de leden van den Raad van Bestuur en ook de ondervoorzitter door den Koning worden geschorst. Zij zitten met den Gouverneur in hetzelfde college en moeten daarin niet als ondergeschikten van den Gouverneur werkzaam zijn, maar geheel zelfstandig adviseeren en stemmen. Met hunne verhouding tot den Gouverneur is het geenszins in strijd dat de Gouverneur de bevoegdheid mist om hen te schorsen. Te hunnen aanzien zal zich niet het geval kunnen voordoen waarop hiervoren gedoeld wordt bij de bespreking van de noodzakelijkheid om den Gouverneur de bevoegdheid te geven om den procureur-generaal en den administrateur van financiën te schorsen, namelijk dat er periculum in mora kan zijn en het gemis der bevoegdheid tot schorsing den Gouverneur buiten staat kan stellen om het bestuur naar behooren te voeren. Bij ambtenaren van het uitvoerend gezag, als de procureur-generaal en de administrateur van financiën, laat zich zulk een geval denken, maar niet bij leden van een college, schier uitsluitend tot adviseeren geroepen.

De Minister van Koloniën,

CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

De artt. 131 en 146 van het Regeeringsreglement zullen zóó worden gewijzigd, dat de bevoegdheid tot schorsing van den procureur-generaal en den administrateur van financiën aan den Gouverneur zal toekomen. Aangezien deze ambtenaren tot ondervoorzitter of lid van den raad van bestuur kunnen worden benoemd en zij in deze hoedanigheid door den Koning worden geschorst, zal zich het geval kunnen voordoen, dat zij in den raad van bestuur zitting blijven houden, nadat de Gouverneur van zijne vermelde schorsingsbevoegdheid heeft gebruik gemaakt. Gevraagd werd, of dit niet tot zeer ongewenschte verhoudingen aanleiding zoude geven en of het dus niet wenschelijk zoude zijn, voor dergelijke gevallen eene voorziening te treffen.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

Daar, zooals in de Memorie van Toelichting is gezegd, de leden van een college, schier uitsluitend tot adviseeren geroepen, den Gouverneur niet buiten staat kunnen stellen om het bestuur naar behooren te voeren, is het verleenen aan den Gouverneur van de bevoegdheid om ook de leden van den raad van bestuur te schorsen onnoodig. Moest de in het Voorloopig Verslag bedoelde bevoegdheid tot schorsing aan den Gouverneur worden verleend, dan zou zij algemeen moeten zijn, daar er, zooals nu het geval is en steeds het geval was, ambtenaren in dat college zitting hebben, die de Gouverneur nu reeds bevoegd is te schorsen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1865.

Art. 17 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 59.

Suriname.

De Koning kan buitengewone leden benoemen, hen schorsen en ontslaan. Zij zijn naar ouderdom van benoeming als plaatsvervangers werkzaam.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

Advies Raad van State [1])

Het komt den Raad voor, dat dit artikel beter aldus zou zijn geredigeerd: De Koning kan buitengewone leden benoemen, hen schorsen en ontslaan. Zij zijn naar ouderdom van benoeming als plaatsvervangers werkzaam.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Voor Suriname, waar genoegzaam personeel gevonden wordt, wordt in het belang der dienst op deze bepaling aangedrongen.

(Voor Curaçao zie de toelichting op artt. 58 en 59, opgenomen onder art. 58.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De vraag werd gedaan, of de buitengewone leden medestemmen. Het antwoord was toestemmend. De buitengewone leden van den Raad van State hebben, wanneer zij tot deelneming aan de werkzaamheden geroepen worden, dezelfde bevoegdheid als de overigen. Hier zijn die buitengewone leden nog daarenboven als plaatsvervangers werkzaam.

(Voor Curaçao zie het Voorloopig Verslag op art. 58 en aldaar opgenomen.)

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het antwoord op de gedane vraag was allezins juist.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 59 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 60.

Suriname.

De *ondervoorzitter*, *leden en buitengewone leden* leggen, alvorens hunne betrekking te aanvaarden, in handen van den gouverneur den eed (verklaring of belofte) af:

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp van wet luidde dit artikel: De Koning kan buitengewone leden aanwijzen, die naar ouderdom van benoeming als plaatsvervangers werkzaam zijn. Zij worden door den Koning benoemd, geschorst en ontslagen.

„Ik zweer (verklaar) dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of wat voorwendsel ook, tot het verkrijgen mijner benoeming als *ondervoorzitter* (*lid*, *buitengewoon lid*) van den Raad van Bestuur aan iemand wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

„Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname steeds zal helpen onderhouden en het welzijn der kolonie naar mijn vermogen zal voorstaan. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik.")

ARTIKEL 59.

Curaçao.

De *ondervoorzitter en de leden* leggen, alvorens hunne betrekking te aanvaarden, in handen van den gouverneur den eed (verklaring of belofte) af:

„Ik zweer (verklaar), dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of wat voorwendsel ook, tot het verkrijgen mijner benoeming als *ondervoorzitter* (*lid*) van den Raad van Bestuur aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, middellijk of onmiddellijk.

Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Curaçao steeds zal helpen onderhouden en

het welzijn der kolonie naar mijn vermogen zal voorstaan. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik.")

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

De door den Koning benoemde leden en buitengewone leden leggen, alvorens hunne betrekking te aanvaarden, in handen van den gouverneur den eed (verklaring of belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of wat voorwendsel ook, tot het verkrijgen mijner benoeming als lid (buitengewoon lid) van den Raad van Bestuur aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning, dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname steeds zal helpen onderhouden en het welzijn der kolonie naar mijn vermogen zal voorstaan. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik".)

Curaçao.

De door den Koning benoemde leden leggen, alvorens hunne betrekking te aanvaarden, in handen van den gouverneur den eed (verklaring of belofte) af:

„Ik zweer (verklaar), dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of wat voorwendsel ook, tot het verkrijgen mijner benoeming als lid van den Raad van Bestuur aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

„Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Curaçao steeds zal helpen onderhouden en het welzijn der kolonie naar mijn vermogen zal voorstaan. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik.")

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 58.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 60 resp. art. 59 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Gelijk aan Eerste en Tweede Ontwerp

behoudens voor Suriname het voorkomen in de 1e alinea van het eedsformulier van eene komma tusschen: „(verklaar)" en „dat" en het voorkomen in de 3e alinea van het eedsformulier van komma-punt tusschen „Koning" en „dat" in plaats van eene komma; alsmede voor Curaçao het ontbreken der aanhalingsteekens aan het begin van de 2e en 3e alinea van het eedsformulier.

ONTWERP—1892.

Suriname.

In artikel 60 wordt voor „De door den Koning benoemde leden en buitengewone leden" gelezen: „De ondervoorzitter, leden en buitengewone leden".

In het eedsformulier in dit artikel wordt voor „lid (buitengewoon lid)" gelezen: „ondervoorzitter (lid, buitgengewoon lid)".

Curaçao.

In artikel 59 wordt voor „De door den Koning benoemde leden" gelezen: „De ondervoorzitter en de leden".

In het eedsformulier in dit artikel wordt voor „lid" gelezen: „ondervoorzitter (lid)".

Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder artikel 58.

ONTWERP—1896

en

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1892.

Memorie van Toelichting

behoorende bij Ontwerp—1899.

Opgenomen onder artikel 58.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 18 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 61.

Suriname.

De gouvernements secretaris [1]) staat den Raad van Bestuur als secretaris bij, ook al is hij daarvan geen lid.

ARTIKEL 60.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

„gouvernements-secretaris" in plaats van „gouvernements secretaris."

Eerste Ontwerp.

Suriname.

De gouvernements-secretaris staat den Raad van Bestuur als secretaris bij.

Curaçao.

De gouvernements-secretaris staat den Raad van Bestuur als secretaris bij, ook al is hij daarvan geen lid.

Tweede Ontwerp

gelijkluidend aan Eerste Ontwerp voor Curaçao.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De bijvoeging is in overeenstemming met art. 60 van het Reglement van Curaçao.

Nota van Wijzigingen. [2])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Aan het slot zijn bijgevoegd de woorden: „ook al is hij daarvan geen lid".

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „gouvernements-secretaris" in de ontwerpen werd „gouvernements secretaris" in de wet.

[2]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 61 resp. art. 60 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 62.

Suriname.

Het reglement van orde voor den Raad van Bestuur wordt door den Raad ontworpen en vastgesteld door den Gouverneur. [1])

Het behoeft, even als de daarin te brengen wijzigingen, de goedkeuring des Konings.

ARTIKEL 61.

Curaçao.

Het reglement van orde voor den Raad van Bestuur wordt, door den Raad onderworpen, vastgesteld door den gouverneur.

Het behoeft, even als de daarin te brengen wijzigingen, de goedkeuring des Konings.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in de eerste alinea „gouverneur" in plaats van: „Gouverneur".

Advies Raad van State. [2])

Het komt den Raad wenschelijk voor te bepalen, dat de *Raad van bestuur* ook om redenen van voegzaamheid op het ontwerp van zijn reglement van orde gehoord worde.

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „gouverneur" in de Ontwerpen werd „Gouverneur" in de wet.

[2]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte Ontwerpen van wet ontbraken in de 1e alinea de woorden: „door den Raad ontworpen en".

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De vaststelling van het reglement van orde kon, volgens sommigen, wel geheel aan den Gouverneur worden overgelaten, zonder dat de Koning daarmede wierd gemoeid.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De tweede zinsnede is noodig opdat niet de regeling der werkzaamheden van den Raad van Bestuur aan het oog van het Opperbestuur worde onttrokken.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 62 resp. art. 61 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

TWEEDE AFDEELING.

Van zijne werkzaamheden.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

ARTIKEL 63.

Suriname.

De Raad van Bestuur wordt door den gouverneur gehoord nopens:

1°. alle koloniale verordeningen, [1]) die de gouverneur aan de goedkeuring der Koloniale Staten wil onderwerpen of die de Koloniale Staten aan den Gouverneur ter vaststelling hebben aangeboden;

2°. alle besluiten tot uitvoering van algemeene verordeningen [2]) die de gouverneur wil nemen;

3°. alle aangelegenheden, [1]) waaromtrent dit is

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.
[2]) Het wegvallen der komma blijkt niet uit de stukken.

voorgeschreven bij deze wet of andere algemeene verordening, of den gouverneur van 's Konings [1]) wege wordt bevolen;

4°. alle andere zaken, [2]) waaromtrent de gouverneur in het belang zijner verantwoordelijkheid, het gevoelen van den Raad wenscht te kennen.

ARTIKEL 62.

Curaçao.

De Raad van Bestuur wordt door den gouverneur gehoord nopens:

1°. alle besluiten tot uitvoering van algemeene verordeningen, die de gouverneur wil nemen;

2°. alle plaatselijke keuren, die door de gezaghebbers der verschillende eilanden aan de bekrachtiging [3]) van den gouverneur worden onderworpen;

3°. alle aangelegenheden, waaromtrent dit is voorgeschreven bij deze wet of andere verordening, of den gouverneur van 's Konings wege bevolen;

4°. alle andere zaken, waaromtrent de gouverneur in het belang zijner verantwoordelijkheid het gevoelen van den Raad wenscht te kennen.

Eerste Ontwerp.

Suriname.

De Raad van Bestuur wordt door den gouverneur gehoord nopens:

1°. alle koloniale verordeningen die de gouverneur aan de goedkeuring der Koloniale Staten wil onderwerpen of die de Koloniale Staten aan den gouverneur ter vaststelling hebben aangeboden;

2°. alle besluiten tot uitvoering van algemeene verordeningen, die de gouverneur wil nemen;

3°. alle aangelegenheden waaromtrent dit is voorgeschreven bij deze wet of andere algemeene verordening, of den gouverneur van 's Konings wege wordt bevolen;

---

[1]) Het blijkt niet, hoe „van 's Koninge wege" in de ontwerpen werd „van 's Konings wege" in de wet.

[2]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

[3]) Het blijkt niet, hoe „bekrachiging" in de ontwerpen werd „bekrachtiging" in de wet.

4°. alle andere zaken waaromtrent de gouverneur, in het belang zijner verantwoordelijkheid, het gevoelen van den raad wenscht te kennen.

Curaçao.

De Raad van Bestuur wordt door den gouverneur gehoord nopens:

1°. alle besluiten tot uitvoering van algemeene vorderingen, die de gouverneur wil nemen;

2°. alle plaatselijke keuren, die door de gezaghebbers der verschillende eilanden aan de bekrachtiging van den gouverneur worden onderworpen;

3°. alle aangelegenheden, waaromtrent dit is voorgeschreven bij deze wet of andere algemeene verordering, of den gouverneur van 's Konings wege wordt bevolen;

4°. alle andere zaken, waaromtrent de gouverneur in het belang zijner verantwoordelijkheid het gevoelen van den Raad wenscht te kennen.

Advies Raad van State.

De bij dit artikel in de Memorie van Toelichting voorkomende vergelijking van den *Raad van bestuur* met den *Raad van State*, schijnt minder juist; zoo als reeds aanstonds blijkt uit eene inzage van de artikelen der Grondwet (42, 47, 71 en 72) waarin de werkkring van den Raad van State is omschreven. Zou het daarom niet gepaster zijn, die vergelijking weg te laten?

De Raad van bestuur zou kunnen worden vergeleken bij den Raad van Nederlandsch-Indië, zooals die van 1836 tot 1854 georganiseerd was.

Het woord *wil* sub 1° en 2° voorkomende is minder in overeenstemming met den gewonen wetstijl.

De woorden: *in het belang zijner verantwoordelijkheid* sub 4° voorkomende, zouden kunnen aanleiding geven tot het denkbeeld dat de Gouverneur verantwoord zou zijn, als hij den Raad gehoord heeft. Het komt daarom wenschelijk voor, ze weg te laten.

Eerste Memorie van Toelichting

Suriname.

(mede voor de artt. 64—67).

De Raad van Bestuur heeft dus soortgelijke attributen en vervangt den in art. 3 van het ontwerp van 1855 [1]) bedoelden adviseerenden raad.

Art. 63 § 4. Het verdient misschien aangeteekend te worden, dat, schoon de raad zijn advies niet mag weigeren, de gouverneur evenwel alleen voor het besluit dat hij neemt verantwoordelijk blijft.

Curaçao.

Het ware ongerijmd den Raad van Bestuur eerst over het ontwerp eener koloniale verordening als adviseerend ligchaam te hooren en later als deel van den Kolonialen Raad datzelfde ontwerp te doen beslissen; maar daarentegen behooren in dit reglement aan zijn advies onderworpen te worden de plaatselijke keuren.

---

[1]) Bedoeld is art. 5, luidende: Er is een Adviserende Raad, bestaande uit drie door den Koning aan te wijzen in de kolonie aanwezige hoofdambtenaren. Hij wordt bijgestaan door de Gouvernements-secretaris.
Deze Raad komt bijeen, telkens wanneer de Gouverneur dit noodig acht.
De Gouverneur kan, in bijzondere gevallen, andere ambtenaren, alsmede officieren der zee- of landmagt, gelasten de vergaderingen van den Raad bij te wonen, tot het geven van mondelinge inlichtingen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Enkele leden willen de bevoegdheid en de verpligtingen van den Raad van Bestuur uitgebreid hebben. Men deed hen echter opmerken, dat als het staatsbelang eenen ruimeren werkkring van dat collegie vorderde, art. 66 van het reglement den weg openliet om daaraan meer werkzaamheden op te dragen.

Tweede Ontwerp

gelijk aan Eerste Ontwerp

behoudens voor Suriname sub 4°. „Raad" in plaats van: „raad" en voor Curaçao sub 1°. „verordeningen" in plaats van: „vorderingen" alsmede sub 3°. „verordening" in plaats van: „verordering".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De opmerking, waardoor de bedenking van enkele leden werd opgelost, is juist.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 63 resp. art. 62 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 64.

Suriname.

ARTIKEL 63.

Curaçao.

De Raad mag niet weigeren, des gevraagd, zijn gevoelen schriftelijk aan den gouverneur mede te deelen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder artikel 63.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 64 resp. art. 63 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 65.

Suriname.

De gouverneur kan officieren der zee- en landmagt en ambtenaren, geene leden van den Raad zijnde, gelasten de vergadering bij te wonen tot het geven van inlichtingen.

ARTIKEL 64.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
„raad" in plaats van: „Raad".

Eerste Ontwerp.

De gouverneur kan, zoo daartoe genoegzame aanleiding bestaat, officieren der zee- en landmagt en ambtenaren, geene leden van den raad zijnde, gelasten de vergadering bij te wonen tot het geven van inlichtingen.

Advies Raad van State.

De woorden: *zoo daartoe genoegzame aanleiding bestaat*, komen overtollig voor.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De woorden: *„zoo daartoe genoegzame aanleiding bestaat"* schijnen te kunnen wegvallen. Het geldt hier eene bevoegdheid van den gouverneur. Het spreekt van zelf, dat hij daarvan geen gebruik zal maken als hij de zaak niet nuttig keurt. De officieren en ambtenaren, die den last ontvangen om tot het geven van inlichtingen de vergadering bij te wonen, hebben niet te vragen of daartoe genoegzame aanleiding bestaat.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

De veroordeelde woorden zijn weggevallen.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

De woorden: *zoo daartoe genoegzame aanleiding bestaat* zijn uit den eersten regel weggelaten.

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

De woorden: *zoo daartoe genoegzame aanleiding bestaat* zijn weggevallen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 65 resp. art. 64 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 66.

Suriname.

ARTIKEL 65.

Curaçao.

De Raad van Bestuur kan, volgens regels bij koloniale verordening te stellen, regtsmagt erlangen in geschillen van bestuur.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State. [2])

De noodzakelijkheid van de bepaling, dat „de Raad van Bestuur, regtsmagt kan erlangen in geschillen van bestuur, volgens regels, bij koloniale

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

[2]) Het artikel was aanvankelijk in het geheel niet toegelicht.

verordeningen te stellen", is in de Memorie van Toelichting niet aangetoond. De Raad van State meent daarenboven, dat zij veilig kan worden weggelaten; zoowel omdat de bloote facultatieve bepaling toch reeds kan geacht worden in art. 69 opgesloten te liggen, als ook omdat de zamenstelling van het bedoelde ligchaam voor eene goede uitoefening dier regtsmagt geene voldoende waarborgen schijnt aantebieden. In het Regeringsreglement voor Nederlandsch-Indië is dan ook deze bepaling niet noodig geoordeeld.

Eerste Memorie van Toelichting [1]

(mede voor art. 67).

Suriname.

Het is noodig allen twijfel weg te nemen, dat de Raad van Bestuur gehouden is de opdragt van regtsmagt in administrative geschillen enz. aan te nemen, als zij hem wordt opgedragen door *koloniale verordening*, ofschoon zijne attributen zijn geregeld bij het regeringsreglement.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei 1865.

Suriname.

De heer **van Delden**: Ik neem de vrijheid den Minister te vragen, of uit dit voorschrift, waarin alleen gesproken wordt van geschillen van bestuur, zal volgen dat aan den raad van bestuur ook regtsmagt kan worden opgedragen in zake van belastingen, van verkiezingen en in het algemeen in zaken van politisch regt, waarvan de kennisneming niet uitsluitend aan de regerlijke magt is opgedragen. De uitdrukking in de wet op den Raad van State gebezigd gaat eenigzins verder. In art. 23 dier wet staat: „geschillen van bestuur of andere." Ditzelfde vindt men ook in art. 168 der provinciale wet. Wordt nu bij dit artikel — en ik denk dat dit de bedoeling der Regering is — het begrip van geschillen van bestuur oneigenlijk zoo ver uitgebreid, dat daaronder alle geschillen van politiek of administratief regt, geschillen over belastingen, over kiesregt enz., begrepen zijn, dan kan ik mij met deze bepaling wel vereenigen. Moet men hier evenwel de uitdrukking „geschillen van bestuur" in meer engeren en juisteren zin opvatten, dan geloof ik, dat het voorzigtig zou zijn het artikel uit te breiden en te spreken van geschillen van bestuur en andere, wier kennisneming niet bij uitsluiting aan de regterlijke magt is opgedragen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Het is volstrekt niet de bedoeling om art. 66 in beperkten zin op te vatten, want het is juist met het oog op geschillen over belastingzaken, over het kiesregt enz. dat dit artikel in de wet is opgenomen. Ik geloof dat deze verklaring den geachten spreker zal geruststellen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 66 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1] Ten onrechte wordt deze toelichting op de artikelen 67 en 68 aangewezen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei 1865.

Curaçao.

Art. 65 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 67.

Suriname.

ARTIKEL 66.

Curaçao.

Hij verrigt voorts alle andere werkzaamheden, hem bij deze wet of andere algemeene verordeningen opgedragen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 66.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 67 resp. art. 66 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

(SURINAME.)

VIERDE HOOFDSTUK.

VAN DE KOLONIALE STATEN.

EERSTE AFDEELING.

Van hunne zamenstelling.

(CURAÇAO.)

VIERDE HOOFDSTUK.

VAN DEN KOLONIALEN RAAD.

EERSTE AFDEELING.

Van zijne zamenstelling.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

In het algemeen berust de Raad in het denkbeeld, aan het ontwerp-reglement ten grondslag liggende, om aan de kolonie *Suriname* eenen vertegenwoordigenden regeringsvorm te geven. Behalve de billijke aanspraak, welke de bevolking daarop, vooral na de emancipatie, mag maken, zoo als in § 3 der Memorie van Toelichting wordt herinnerd, komt het den Raad voor dat het een middel zal kunnen zijn, om dat gewest op te heffen uit den toestand van kwijning en achteruitgang, waarin het zich tegenwoordig bevindt; en het zou des te bedenkelijker zijn, daarmede in gebreke te blijven nu twee achtereenvolgende ontwerpen van een regerings-reglement, die van 1851 en 1855, aan de kolonie zulke instellingen hebben voorgespiegeld.

Volgens 's Raads overtuiging moet echter, zal dit doel bereikt worden, de vertegenwoordiging een zelfstandige zijn. Niet, zoo zeer de vorm, maar vooral het wezen der zaak is het, waar het op aankomt.

En uit dit oogpunt kan het voorstel der Regering den Raad in verschillende opzigten niet bevredigen.

Het heeft den schijn, als of voor de consequente toepassing van het vertegenwoordigend stelsel min of meer is teruggedeinsd, en gestreefd, om door beperkingen, aan de vertegenwoordiging, die met de eene hand zou worden opgebouwd, met de andere hand, menige gelegenheid om wezenlijk zelfstandigen invloed uitteoefenen, weder te ontnemen.

Het voorstel om 4 van de 13 leden van de Staten door den Gouverneur

te laten benoemen, is toch niet eigenaardig in een dergelijk stelsel van vertegenwoordiging, daar deze landvoogd het hierdoor ligt in zijne magt zal hebben, de meerderheid in zijnen geest te bepalen, soms wanneer hij diegenen benoemt, welke bij de verkiezingen niet de meerderheid hebben kunnen verwerven.

Maar daarenboven zullen deze benoemde leden, volgens het ontwerp (art. 70) niet eens even als de gekozene 3 jaren zitting hebben, doch elk jaar aan herbenoeming onderhevig zijn, zoodat van onafhankelijkheid hier weinig sprake kan zijn. Ook de benoeming van den voorzitter, ondervoorzitter en griffier draagt het ontwerp aan den Gouverneur op. De Regering verdedigt hare voordragt door er op te wijzen, dat de overgang van geheele onmondigheid tot zelfbestuur, niet te plotseling mag wezen; dat het regeringselement niet buitengesloten mag wezen om overijlde besluiten te weren, en dat de staten door voorlichting van mannen in de administratie ervaren, geschikt moeten worden gemaakt, om hunne taak met wijsheid te volbrengen. Doch die voorlichting althans behoeft niet te ontbreken, al wordt een deel der koloniale staten niet door den Gouverneur benoemd.

Daarenboven mag men betwijfelen of het doel, dat de Regering zich voorstelt, wel zal worden bereikt en of niet veeleer het gemis van wezenlijken invloed eene aanleiding tot partijzucht, oppositie en verdeeldheid zal zijn in plaats van tot eenstemmigheid te leiden.

Wat de inrigting der vertegenwoordiging betreft is de Raad dus van gevoelen dat alle leden door de volkskeuze behooren te worden aangewezen; dat de staten de benoeming, of althans de voordragt van hunnen voorzitter behooren te hebben; dat zij ook hunnen griffier moeten benoemen, en de gouvernements-secretaris daartoe niet benoembaar moet zijn.

De uitsluiting van dezen laatsten komt zelfs van overwegend belang voor, daar het standpunt van gouvernements-secretaris geheel vreemd is aan dat van griffier van een zelfstandig collegie, terwijl de gouvernements-secretaris reeds te zeer met werk zal zijn overladen, om hem nog bovendien met het griffierschap der staten te belasten. Hij zou dan tevens in den zonderlingen toestand kunnen geraken, om voor de staten een verslag op te stellen, ter bestrijding van eene voordragt, mede door hem opgesteld. Stelt men zich de staten voor, zooals het ontwerp die beoogt, dan vooral zou de gouvernements-secretaris als griffier dier staten eenen invloed kunnen uitoefenen, zeer belemmerend voor de vrijheid van discussie en ten eenenmale strijdig met het karakter eener zelfstandige vertegenwoordiging.

Curaçao.

Bij de overweging van dit wetsontwerp heeft de Raad vooreerst zijne aandacht bepaald bij den voor deze kolonie voorgestelden vorm van bestuur, waarbij eene algemeene vertegenwoordiging door Staten zooals in *Suriname* niet is aangenomen.

Hoezeer de Raad de daarvoor bij de Memorie van Toelichting aangevoerde gronden, niet geheel kan beamen, is hij echter met de Regering overtuigd dat de toestand van de kolonie *Curaçao* zoo geheel van dien der kolonie *Suriname* afwijkende, vooralsnog niet toelaat om ook aldaar het stelsel van algemeene vertegenwoordiging door koloniale Staten in te voeren.

Wordt het stelsel der Regering door den Raad wel opgevat, dan schijnt dit hierop neder te komen.

Eene algemeene vertegenwoordiging is onmogelijk nadat er physieke onmogelijkheid bestaat voor de overige eilanden om afgevaardigden naar *Curaçao* te zenden, immers niet, dan met een gevoelig bezwaar. Er zal echter zijn een collegie, dat koloniale verordeningen zal maken, verbindend voor alle eilanden: een koloniale raad.

Die raad door vrije keuze, op *Curaçao* alleen, te doen zamenstellen acht het wetsontwerp niet billijk. Die keuze moet derhalve aan den Koning worden overgelaten. Intusschen behouden de overige eilanden hunne *gemeentelijke vrijheden.* De Raad kan zich wel vereenigen om vooralsnog geene koloniale vertegenwoordiging intestellen, zooals die voor Suriname is vastgesteld. Hij erkent dat daartegen op dit oogenblik nog gewigtige bezwaren bestaan.

Hij maakt slechts twee opmerkingen, de eerste is, dat zoo de ingezetenen

van Curaçao den Kolonialen Raad al niet zullen zamenstellen, zij dien dan toch zullen uitmaken.

Verdient dit geene nadere toelichting; verdient niet te worden aangetoond, dat het voor de overige eilanden niet alleen onmogelijk is afgevaardigden te zenden, maar dat zelfs geen enkel hunner als lid van den Raad kan worden benoemd? De tweede opmerking is deze, of, al kan niemand der ingezetenen der eilanden in den Raad benoemd worden, het stelsel van vrije keuze niet nu of later, althans in dier voege zou kunnen worden ingerigt, dat de overige eilanden hunne stem op ingezetenen van *Curaçao* konden uitbrengen.

Kan de Raad zich vereenigen met het denkbeeld om geene algemeene vertegenwoordiging in te voeren, hij is van oordeel dat eene *gemeentelijke* inrigting met kiesregt aan de ingezetenen van *Curaçao* wel zoude kunnen worden toegestaan.

Van de overige eilanden wordt in § 2 gezegd, dat hun het genot wordt verzekerd eener gemeentelijke vrijheid en van een plaatselijk patriarchaal bestuur, overeenkomstig met hunne vroegere overleveringen en oude herkomsten. De vraag rijst, of het genot eener gemeentelijke vrijheid met vrije keuze niet aan *Curaçao* kan worden verleend?

De gronden, die tegen vrije keuze op *Curaçao* worden aangevoerd, komen den Raad niet afdoende voor.

De locale belangen, waarvoor de Regering beweert te moeten bukken zijn niet zeer wigtig voorgekomen. Tot locale belangen kunnen althans niet gebragt worden de in het advies van den Kolonialen Raad, en in dat van den Gouverneur voookomende beschouwingen, die op alle localiteiten toepasselijk zijn.

De Raad stelt voor dit punt nader toe te lichten en de argumenten, die tegen eene gemeentelijke inrigting op *Curaçao* met vrije keuze mogten bestaan, duidelijk uit een te zetten.

Nadere Consideratien en Advies van den Minister aan den Koning.

Suriname.

De Raad van State verklaart (verder) in te stemmen met het beginsel, waarop het ontwerp gebouwd is, namelijk dat aan de kolonie geschonken worden zal eene zoodanige autonomie waardoor hare sluimerende krachten worden opgewekt en zij opgebeurd uit den toestand van kwijning en achteruitgang, waarin zij thans gedompeld is. Doch hij heeft tegen de wijze waarop dat beginsel is uitgewerkt tweeërlei hoofdbezwaren.

Voor eerst dat niet al de leden der Koloniale Staten door vrije keuze der ingezetenen worden aangewezen. Ten tweede dat het regt tot regeling van koloniale onderwerpen, dat aan den rijkswetgever en aan de Kroon toekomt, niet meer ten voordeele der koloniale autonomie beperkt wordt.

Ofschoon in de opmerkingen van den Raad veel behartigenswaardig voorkomt, zou echter de ondergeteekende onder de bestaande omstandigheden niet zoo ver als dat Collegie durven gaan. Bij de invoering van een nieuw stelsel, bij een overgang zoo groot als welke zal plaats grijpen, indien de ingezetenen van Suriname, die thans van alle deelneming aan de regering zijn verstoken, plotseling tot autonomie worden geroepen mag men geenszins alle maatregelen van overgang, alle wijze voorzorgen aan de voorliefde voor een abstract beginsel opofferen. De bepalingen die strekken om in de koloniale staten het aanwezen van een element te verzekeren, dat het schromelijk gebrek aan administratieve kennis, dat anders gedurende de eerste jaren in den boezem dier vergadering te vreezen stond, vergoedt en een tegenwigt oplevert tegen onbekookte voorstellen en lichtvaardige besluiten, hebben in het oog der koloniale autoriteiten een te weldadig en noodzakelijk karakter, dan dat de ondergeteekende op de bloote theoretische gronden van den Raad van State de weglating daarvan zou durven aanraden en op zijne verantwoordelijkheid nemen. Daarbij voegt zich de beslissende overweging dat zoolang de gevolgen der vrijverklaring niet hebben uitgewerkt en er eene volkomen zamensmelting der verschillende bestanddeelen van de bevolking heeft plaats gehad, de door de Regering aangewezen leden daar waar tegengestelde belangen anders misschien het overwigt in de koloniale vertegen-

woordiging zouden verkrijgen, de natuurlijke verdedigers zullen zijn van hen, die nog niet tot de kiezers behooren en wier regten in de eerste plaats door de Regering met genoegzame kracht moeten worden beschermd. En wat het tweede punt betreft behoeft slechts herinnerd te worden aan de artt. 59 en 72 der Grondwet, welke kennelijk niet vergunnen de bevoegdheid des regters of het opperbestuur des Konings ondergeschikt te maken aan de koloniale autonomie.

De tweeslachtigheid waartegen de Raad opkomt, is aan elke koloniale autonomie eigen, omdat eene kolonie, hoe vrij in haar huishoudelijk bestuur, altoos blijft afhankelijk van en onderworpen aan den Souverein van den Staat waartoe zij behoort.

Curaçao.

Het hoofdbeginsel, waar op de voordragt voor Curaçao steunt, vond mede bij den Raad van Sate bijval. Ook hij erkent het groote verschil tusschen beide kolonien en acht de eilanden beter voor het genot van gemeentelijke vrijheden dan voor een koloniale vertegenwoordiging geschikt. De Raad doet echter de natuurlijke vraag, waarom aan de ingezetenen van Curaçao alle kiesrecht zal worden onthouden? Het antwoord hierop wordt gegeven door de stellige verklaringen van den Gouverneur en den Kolonialen Raad aldaar, die uit den eigenaardigen toestand van dat eiland en van zijne bevolking, in verband met de voortdurende woelingen in de naburige republieken het besluit trekken en door krachtig vertoog aandringen, dat geen geschenk noodlottiger zou zijn dan dit.

Tegenover deze verklaring ware het gewaagd, nu reeds aan die kolonie instellingen te willen opdringen, die altoos later wanneer de publieke geest meer zal zijn ontwaakt en gevormd, zich in het voorgedragen stelsel gemakkelijk zullen laten invoegen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Bij de merkwaardige beraadslagingen, die in 1845 naar aanleiding van een verzoekschrift der heeren BOSCH REITZ c. s. in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de aangelegenheden van Suriname werden gehouden, werd met kracht het gevoelen voorgestaan, dat het octrooi van 1682 nimmer wettig afgeschaft en dus inderdaad nog altijd van kracht was gebleven. Wat er van deze regtskundige bewering zij, het kan als eene uitgemaakte zaak worden aangemerkt, dat Suriname regtmatige aanspraak heeft op de hernieuwing der voorregten, bij die *fundamenteele conditien* aan de ingezetenen dier volkplanting geschonken, in wier genot en onder wier weldadigen invloed zij een gelukkig verleden hebben beleefd.

Ook de tegenwoordige voordragt rust alzoo op het beginsel, dat Suriname uitmaakt eene ware volkplanting, een overzeesch Nederlandsch gewest, welks bewoners gesteld moeten worden in het bezit van al die regten en vrijheden, welke in verschillende vormen gegoten, door alle tijden heen het erfgoed van den Nederlander zijn geweest. Een enkele blik over de bepalingen van het ontwerp zal doen zien, dat daarbij aan de kolonie autonomie en aandeel in de bestelling van eigen huishouden ruimschoots wordt gewaarborgd.

Niettemin zal men, bij vergelijking van het tegenwoordig ontwerp met dat van 1855, een aanmerkelijk verschil in de zamenstelling van het vertegenwoordigend ligchaam ontwaren. Dáár bestond de Koloniale Raad uit *twaalf* leden, allen regtstreeks door de stemgeregtigden gekozen. Thans zullen de Koloniale Staten, althans vooreerst, *dertien* leden tellen, maar van dezen slechts *negen* door de kiezers, *vier* door den gouverneur worden benoemd. Deze wijziging wordt voorgedragen in verband tot de raadpleging, gehouden met de koloniale autoriteiten.

Na den verschen schok, dien de West-Indische maatschappij door de op-

heffing der slavernij onderging, mag de overgang van geheele onmondigheid tot zelfbestuur niet te plotseling wezen.

Het herhaald onderzoek, elders door eene verdeeling in twee kamers verkregen, moet hier vervallen.

Openbaarheid en vrije drukpers benemen de vrees voor te grooten regeringsinvloed. Daarentegen, zal de proef slagen, moet het regeringselement niet buiten gesloten blijven, zoowel om overijlde besluiten te keeren, als om door de voorlichting van mannen, als hoofdambtenaren of door betrekkingen van vertrouwen in wetgeving en administratie ervaren, de Koloniale Staten geschikt te maken tot het met wijsheid volbrengen der velerlei regeling, waartoe het ontwerp hen roept. En de gewisheid dat ook de belangen van het bestuur in den boezem der Staten langs loyalen weg behoorlijk kunnen worden vertegenwoordigd, zal het beste middel zijn om de koloniale regeering te behoeden, dat zij niet valle voor de anders moeijelijk te weêrstane verzoeking, om, gedreven door de wet van zelfbehoud, haar magt en invloed tot leiding der volkskeuze te bezigen en te misbruiken. Voegt men daarbij, dat ook het voormalige Hof van Politie, dat volgens het octrooi van 1682 bestond, insgelijks eene gemengde zamenstelling bezat, daar volgens art. 19 „door pluraliteit van stemmen van alle de coloniers een dubbeltal genomineert wezende, de Gouverneur daaruit electie moest doen", en het naburige Demerary aan het behoud zijner Oud-Hollandsche instellingen, naar welke de helft der leden van het Hof van Politie uit de voornaamste ambtenaren bestaat, zijnen voorspoed nog tegenwoordig dank weet, en ze geenszins voor eene constitutie, gelijk Jamaica en andere Britsche kolonien bezitten, zou willen verruilen; terwijl ook in de Fransche kolonien le Conseil Général, waaraan de vaststelling der begrooting is opgedragen, voor de helft door den gouverneur, voor de andere helft door de ingezeten benoemd wordt, — dan durft de Regering zich vleijen genoeg te hebben bijgebragt om aan te toonen, dat dit belangrijk punt in hare voordragt het uitvloeisel is geweest van rijp en bedachtzaam overleg.

Curaçao.

De voordragt betrekkelijk Curaçao is op dezelfde leest als die voor Suriname geschoeid en stemt daarmede in verreweg de meeste bepalingen letterlijk overeen. Zij behoeft derhalve bijzondere toelichting alleen ten aanzien dier punten, waarin zij afwijkt.

Het hoofdverschil betreft de regeling der vertegenwoordiging. Suriname, op het vasteland gelegen, vormt naar territoir en bevolking een ondeelbaar geheel. De inwoners van de verschillende deelen dier kolonie hebben allen dezelfde algemeene belangen. Zij hebben van oudsher gelijke inzettingen en dragen gelijke belastingen. Daar dus kan een vertegenwoordigend ligchaam in het leven geroepen worden, aan welks zamenstelling een kiesregt ten grondslag ligt, dat voor allen naar dezelfde vereischten beoordeeld wordt.

Geheel anders is het met de West-Indische eilanden gesteld. Geen andere band houdt hen vereenigd dan de gemeenschappelijke onderhoorigheid aan den Nederlandschen Staat. Eerst sedert betrekkelijk korten tijd maken zij te zamen één gouvernement uit. Tot de zamenvoeging van al de West-Indische bezittingen onder eenen Gouverneur-Generaal in 1828, had de groep der zoogenaamde bovenwindsche eilanden Eustatius, St. Martin en Saba een eigen gouverneur. De tegenwoordige inrigting, waarbij zij aan het gezag van den gouverneur van Curaçao onderworpen zijn, dagteekend van 1845.

Moesten deze eilanden een afgevaardigde zenden tot bijwoning eener vergadering, op Curaçao te houden, het zou voor hen een gevoelig bezwaar opleveren en geenerlei voordeel aanbrengen. Hoogst moeijelijk zouden zij een geschikten persoon in hun midden kunnen vinden. Hunne bevolking is weinig talrijk, de reis naar Curaçao lastig en daar het verleenen van schadeloosstelling niet zou kunnen worden vermeden, waren de kosten niet gering te schatten.

Daarentegen hebben zij met Curaçao schier geene aanraking en verkeer en geene gemeenschappelijke belangen. Daar de belastingen op elk eiland verschillen, zou het betalen van eene zekere som in de directe belastingen als vereischte tot stembevoegdheid niet kunnen worden gesteld. Op St. Martin worden geene andere dan indirecte belastingen geheven. Saba verkeert in

een geheel eigenaardigen toestand, want het kost luttel, maar brengt ook volstrekt geene belasting op en heeft wenig of geene aanraking met de overige gedeelten der kolonie. En ook Aruba en Bonaire, in de nabuurschap van Curaçao gelegen en daaraan onderhoorig, zijn zoo armoedig, dat het getal dergenen die de som van f 10 in de directe belastingen opbrengen, te klein is om eene vereeniging van kiezers te vormen, die eenigermate geacht kunnen worden het gevoelen der geheele bevolking uit te drukken.

Het regtmatig belang van alle deze min of meer zelfstandige en aan elkander vreemde eilanden brengt niet mede het hebben van aandeel in eene algemeene vertegenwoordiging, maar het genot eener gemeentelijke vrijheid en van een plaatselijk patriarchaal bestuur, overeenkomstig met hunne vroegere overleveringen en oude herkomsten. Dat voorregt tracht de tegenwoordige voordragt hun te verzekeren door de bepalingen in het vijfde hoofdstuk vervat.

Niettemin kan een collegie, dat de koloniale verordeningen, voor al de eilanden verbindend, helpt vaststellen, niet worden ontbeerd. De zamenstelling van dat collegie aan de ingezetenen van Curaçao op te dragen ware niet billijk tegenover de andere eilanden, die regt hebben te vorderen, dat de benoeming door den Koning geschiede, in Wiens opperbestuur het vereenigingspunt ligt. Doch bovendien werd de Regering van het verleenen van kiesregt aan de ingezetenen van Curaçao door eene andere beweegreden weêrhouden.

De Koloniale Raad aldaar, over het ontwerp van 1855 geraadpleegd, heeft zich op de krachtigste wijze daartegen verzet. „Een algemeen kiesregt", zoo leest men in zijn advies, „tot het benoemen van afgevaardigden die beraadslagen moeten over de algemeene belangen van Staat en huishouding, biedt onmiskenbaar de meeste waarborgen die de burger eischen kan, dat de algemeene belangen der ingezetenen warme behartiging zullen vinden. Zal echter dat doel bereikt worden, dan moet er allereerst volksgeest zijn, vaderlandsgezindheid, kennis der algemeene belangen, en dat alles, opdat a priori, zoo al niet met zekerheid, dan toch vermoeden besta, dat de kiezer in zijne keuze en de gekozene in zijne functien het gemeene best bovenaan zullen stellen.

„In het heden en in een lang verschiet in de toekomst is van dat alles hier niets te wachten. De bevolking, wat den oorspronkelijken landaard van de individuen betreft, is eene agglomeratie uit de meest uiteenloopende bestanddeelen.

„De groote massa daarvan bezit de eigenschappen niet, die gevorderd worden.

„Het eigenlijk Nederlandsch element, met opzigt tot den oorsprong, is verre het kleinste, daarbij door fortuin het minst begunstigde.

„Bij eventuele emancipatie der slaven [het advies is van 15 Mei 1862] wordt het verschil in verhouding nog grooter. Bij dit alles is het gros der bevolking niet rijp voor de zaak, en wat wel het meest afdoet, zij wordt door niet één, althans door de menigte zeker niet, begeerd.

„De voorbeelden, die de republieken rond ons eiland leveren, zijn allezins geschikt om elk goed gezind deel der bevolking te weêrhouden van de begeerte tot deelneming in staatsbestuur of zelf-gouvernement, en zelfs zij, die aandeel in bestuur mogten wenschen, zouden daartoe niet eens het middel van volksverkiezing begeeren, omdat zij in *keuze* geene waarde zouden vinden.

„Ja, men meent zelfs dat er gegronde vrees zou bestaan, dat een kiesstelsel hier, wel verre van de rust en goeden volksgeest te bevorderen, eer leiden zou om onrust en tweespalt op te wekken. Daarom geeft de vergadering in overweging, meer vast te houden aan het systeem van zuiver koloniaal bestuur, en wil men dan een raad, die in zekeren zin het begrip van zelfgouvernement nabij komt en daartoe kan voorbereiden, dus meer is dan bloot adviserend, gelijk thans, men kan toch de benoeming der leden, meent men, als tot heden, aan den Koning overlaten. Wel moge dit stelsel verre af zijn van de constitutionele vormen, die het moederland beheerschen, maar men heeft te goede verwachting van de Regering en het wetgevend gezag in Nederland, om het er niet voor te houden, dat men dáár de zucht, om de regeling van het huishouden der kolonie op *denzelfden* voet als in Nederland te bepalen (zoo die zucht al mogt bestaan), gaarne prijs zal willen geven aan *overwegende* belangen van *localen* aard, waar de voldoening aan die be-

geerte ten nadeele der kolonie en ten nadeele van hare betrekking tot het moederland zou strekken." „Hetgeen door den Kolonialen Raad betoogd wordt met betrekking tot de onrijpheid der bevolking tot zelfregering — schrijft naar aanleiding van dit advies de gouverneur, — is volkomen waar. Ik ben het met den raad eens, dat bij de bevolking in het algemeen geen verlangen bestaat naar aandeel in het bestuur; wel zijn er enkelen door wie dit verlangd wordt, maar uit begeerte tot voldoening aan eigen eerzucht en niet uit opregten wensch om de belanggn van het algemeen te bevorderen.

„Eene regtsreeksche verkiezing zoude ik dan ook niet durven voorstellen, dewijl ik de overtuiging bezit, dat dit op groote schade en nadeel voor de kolonie zou uitloopen."

Deze verklaring heeft te meer waarde, omdat zij slechts noode wordt afgelegd, en de gouverneur gaarne een middenweg of transitoiren maatregel gezocht zag, waardoor op voorzigtige wijze aan de bevolking een aandeel in de regering wierd toegekend en op die wijze een algemeene volksgeest opgewekt. Hij vroeg, of daartoe misschien zou kunnen strekken benoeming door den gouverneur, onder bekrachtiging des Konings, uit een dubbeltal candidaten, gekozen door stemgeregtigden. Dit voorstel echter scheen niet aannemelijk. Gezwegen toch dat, gelijk de gouverneur zelf aanvoert, „dewijl al de eilanden, die de kolonie uitmaken, gelijke regten hebben, ook de onderhoorigheden zouden moeten deelen in het regt van vertegenwoordiging," en op deze een dergelijk stelsel niet dan op zeer willekeurige wijze ware toepasselijk te maken, mag, wat Curaçao zelf aangaat, gevraagd worden, waarom zij die ongeschikt geacht worden om *een* geschikt persoon te kiezen, wel geschikt zullen bevonden worden er *twee* aan te wijzen. De bijvoeging, dat de benoeming uit een tweetal de Regering meermalen in staat stellen zal eene goede keuze te doen, en, waar beide candidaten niet voldoen, toch de minst slechte zal worden gekozen en daarbij aan het collegie waardigheid en achtbaarheid zal worden verzekerd, door de bepaling, dat de gouverneur voorzitter en de leden van den Adviserenden Raad (in de tegenwoordige voordragt Raad van Bestuur genoemd) van regtswege leden van den Kolonialen Raad zijn," kan deze afdoende bedenking niet opheffen. Bepaalt zich de keuze geregeld tot den eersten candidaat, zij ontaardt in eene ijdele formaliteit: kiest de Regering den in hare oogen *minst slechte*, zij stelt zich bloot aan het verwijt van partij te kiezen; een verwijt, dat zij op haar verheven standpunt steeds behoort te vermijden.

De gouverneur erkende dan ook, dat de aangevoerde bezwaren zeer gegrond zijn. „Hoe meer ik toch dat gewigtig punt heb overwogen — verklaarde hij, — hoe meer ik in de overtuiging bevestigd ben, dat de bevolking dezer kolonie nog niet rijp is voor zelfregering en dat ik mij van een Kolonialen Raad op de thans voorgestelde wijze voor de kolonie meer heil voorstel dan eene zelfregering haar zou kunnen aanbrengen." De Regering heeft dus gemeend voor de locale bezwaren te moeten bukken en aan het verlangen van den Kolonialen Raad voldaan. Trouwens de wijze van zamenstelling van dien raad, hoe gewigtig het punt zij, is niet alles. Die raad zal voortaan niet meer bloot adviseren, maar handelen en mede regeren. Hij zal het doen in het openbaar. De publieke meening zal hem in eene vrije drukpers beoordeelen. Daarin bezit men sterke waarborgen. Gelukt de proef in Suriname, waar de omstandigheden gunstig zijn te noemen, en openbaart zich dan bij de bevolking van Curaçao en der andere eilanden eene waarachtige zucht naar regtstreeksche deelneming in de verkiezing harer vertegenwoordigers, de tijd zal geboren zijn om aan dien wensch te voldoen. De veranderingen die het regeringsreglement voor Curaçao alsdan zal behooren te ondergaan, om het met dat voor Suriname ook in dit opzigt in overeenstemming te brengen, zullen uiterst gemakkelijk te maken zijn.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

Ofschoon men in het algemeen der Regering gaarne toegaf, dat, nu het groote vraagstuk der opheffing van de slavernij in onze West-Indische kolonien

is opgelost, aan het gebod der Grondwet, om ook voor die kolonien nieuwe regeringsreglementen vast te stellen, behoort te worden voldaan, en tevens dat die reglementen een vrijgevigen geest behooren te ademen, heerschte over de vraag, of in dit laatste opzigt, wat Suriname betreft, bij de tegenwoordige voorstellen niet te ver wordt gegaan, verschil van gevoelen.

Verscheidene leden konden moeijelijk gelooven, dat eene maatschappij als de Surinaamsche rijp is voor het genot van den vertegenwoordigenden regeringsvorm. Men heeft daar te doen met eene bevolking van ruim 50 000 zielen, waaronder niet minder dan 37 000 negers, pas der slavernij ontwassen en, voor zoover zij onder staatstoezigt geplaatst zijn, nog geenszins in 't genot van alle regten van den vrijen burger; terwijl tot de overige ingezetenen niet weinig kleurlingen en vroeger vrijgemaakte negers behooren, die meestal nog op eenen lageren trap van verstandsontwikkeling staan. Hoe laat zich in zulk eene maatschappij, met hoop op goed gevolg, een kiesstelsel toepassen en het vormen van eene publieke opinie, zonder welke het vertegenwoordigend stelsel geene waarde heeft, verwachten? Veeleer zou men meenen, dat daar behoefte bestond aan een krachtig, eenhoofdig bewind, door 't welk de zoo zeer gemengde bevolking langzamerhand tot het uitoefenen van invloed op het regeringsbeleid ware op te leiden. Bijna al wat in de Memorie van Toelichting tot wets-ontwerp II wordt aangevoerd, om de invoering op Curaçao van algemeen kiesregt en van eene vertegenwoordigende vergadering te ontraden, is op Suriname evenzeer, ja welligt in sterkere mate, toepasselijk. Ook in Suriname bestaat de bevolking uit eene agglomeratie van de meest uiteenloopende bestanddeelen. Ook daar laat zich, zelfs bij het Europeesch element, 't welk meermalen als met eigenaardige gebreken behebt is afgeschilderd, weinig publieke geest, weinig kennis der algemeene belangen, weinig vaderlandsgezindheid onderstellen.

Het voorbeeld der Britsche West-Indische kolonien leert, dat de schok, door de opheffing der slavernij veroorzaakt, dáár het best is doorgestaan, waar de wetgevende magt geen uitvloeisel was der volkskeus en het uitvoerend gezag kracht kon ontwikkelen. Op het eiland Trinidad bestaat, buiten den gouverneur en den raad van bestuur, een wetgevend ligchaam, welks leden òf uit hoofde hunner ambtsbetrekking daarin zitting hebben, òf door de Kroon worden benoemd. De meest welgestelde ingezetenen, die regtstreeks belang hebben bij den bloei van landbouw en nijverheid, oefenen daar dien ten gevolge een behoorlijken invloed op de regeringszaken uit, zonder dat echter die invloed te eenzijdig worden kan, daar de openbaarheid der vergaderingen van het wetgevend ligchaam en de vrije drukpers waarborgen tegen misbruik geven. Die regeringsvorm heeft na de opheffing der slavernij goede vruchten gedragen. Het bestuur heeft het mogelijke gedaan om uit de koloniale middelen of door leeningen onder waarborg van den Staat de immigratie van vreemde arbeiders te bevorderen. De bevolking is in het tijdperk van 1842—1862 van 42 000 tot 70 000 zielen vermeerderd en de uitvoer der voortbrengselen van den grond meer dan verdubbeld. De kolonie verheugt zich in toenemenden bloei en welvaart. Geheel anders is het met Jamaica gesteld, welke kolonie gestadig minder voortbrengt en steeds meer verarmt. Deskundigen schrijven dit verschijnsel vooral daaraan toe, dat het uitvoerend gezag en de wetgevende raad op het eiland te strijden hebben met eene talrijke vertegenwoordiging (*the House of Assembly*), op welker zamenstelling de massa der bevolking, die voor negen tienden uit negers en kleurlingen bestaat, te grooten invloed uitoefent, en welke vergadering daardoor geneigd is om alle krachtige maatregelen te wederstreven, waaraan groote uitgaven of vermeerdering van het gouvernementsgezag verbonden zijn. Daardoor is het op Jamaica onmogelijk geworden, op groote schaal vreemde arbeiders aan te voeren of nuttige openbare werken tot stand te brengen. Aan plaatselijke of persoonlijke belangen wordt er het algemeen belang opgeofferd (Zie het werkje van den heer A. D. van der Gon Netscher, *De opheffing van de slavernij en de toekomst van Nederlandsch West-Indie*, *October* 1862, bladz. 31 en volgg.) Moesten, vroegen de leden, wier gevoelen thans wordt uitgedrukt, zulke uitkomsten er niet toe leiden, om voor den regeringsvorm van Suriname liever de instellingen op Trinidad dan die op Jamaica tot rigtsnoer te kiezen?

Het invoeren van den vertegenwoordigenden regeringsvorm in Suriname

was, naar dit gevoelen, ook daarom eene gewaagde proefneming, omdat daaruit ligt overvleugeling van het Nederlandsche element in de kolonie kon voortvloeijen. Nu reeds zijn de plantages in een deel der kolonie, het district Nickerie, nagenoeg geheel in handen van Engelschen. Bij de eigendomsovergangen, die na het betalen der afkoopsom voor de slaven-emancipatie hebben plaats gehad, zijn ook in andere districten verscheidene plantages door vreemdelingen aangekocht. De voorgedragen wets-ontwerpen brengen mede, dat de vreemdelingen, vooral ook in Suriname, zeer spoedig in allen opzigte met Nederlanders worden gelijkgesteld. (Zie art. 69 van wets-ontwerp I, vergeleken met art. 68 van wets-ontwerp II.) Hunne vestiging in de kolonie, zelfs sedert zeer korten tijd, is genoegzaam om hen kiezers en verkiesbaar te doen worden. Moet daarvan niet het gevolg zijn, dat vreemde invloed zich in de wetgevende vergadering krachtig doe gelden en op het bestuur der kolonie terugwerke?

De overige leden plaatsten zich op een ander standpunt. Zij toonden zich met het gedane voorstel om de constitutionele instellingen in Suriname over te planten zeer ingenomen, of wilden althans de proef der invoering daarvan wel wagen, overtuigd dat daarin het eenig middel gelegen is, om Suriname uit zijnen tegenwoordigen kwijnenden toestand op te heffen. Sommige dezer leden ontkenden daarom niet, dat ook hun, met het oog op den kranken toestand der Europesche maatschappij in de kolonie, de proef eenigermate gewaagd voorkwam; maar er schoot geen andere uitweg over.

Suriname, voerde men van deze zijde aan, heeft van de stichting der kolonie af, zekere mate van zelfstandigheid bezeten. Het octrooi van 1682 gaf aan de daar gevestigde planters eenen betamelijken invloed op den gang des bestuurs. Onder de werking van dat octrooi heeft de kolonie gedurende eene lange reeks van jaren welvaart genoten. Die welvaart is ten gevolge van eenen zamenloop van omstandigheden, waaronder de afwezigheid der meeste plantage-eigenaren en het bezwaren der plantages met overgroote hypotheken eene voorname plaats bekleedden, allengs in kwijning verkeerd. Ten gevolge van de opheffing der slavernij en de betaling der afkoopsom is de kolonie op een keerpunt gekomen. De hypotheken, die de plantages bezwaarden, zijn voor een goed deel afgelost, die eigendommen zelve in andere handen gekomen. Indien de daar gevestigde planters geestkracht ontwikkelen; indien het gelukt vreemde arbeiders daarheen te lokken; indien Europesche ondernemingsgeest zich aldaar gelden laat en Europesche kapitalen naar Suriname worden overgeplaatst, zal die uitstekend vruchtbare en uitgestrekte kolonie eene schoone toekomst te gemoet gaan. Geen beter middel bestaat er om die geestkracht op te wekken en dien ondernemingsgeest aan te wakkeren dan het geven van zekere autonomie aan de kolonie of liever het wijzigen naar de behoeften van dezen tijd harer aloude instellingen, op welker voortdurend bezit de bevolking regtmatige aanspraak heeft. Sedert lang heeft de geschiedenis geleerd, dat niets meer medewerkt om volkplanters naar een overzeesch gewest te lokken dan het uitzigt om daar onder vrijgevige instellingen te leven en invloed op het bestuur te kunnen uitoefenen.

Het in 1855 voorgestelde regeringsreglement ging insgelijks van het beginsel uit om daar een regtstreeks door stemgeregtigden gekozen Kolonialen Raad te vestigen, en gaf zelfs meer invloed aan de volkskeus op de zamenstelling van zoodanige vergadering dan het tegenwoordig ontwerp. Men vormt zich dan ook een schrikbeeld, wanneer men zich voorstelt, dat de nieuwe Koloniale Staten in Suriname evenzeer van den wil eener niet zeer verlichte volksmenigte afhankelijk zullen zijn, als *the House of Assembly* op Jamaica. Ongetwijfeld zal het, ook onder de gunstigste omstandigheden, nog vele jaren duren, eer de 1800 of 2000 kiezers, die bij art. 68 van wets-ontwerp I worden ondersteld, in Suriname gevonden worden. Het afschrikkend voorbeeld van Jamaica doet hier dan ook weinig af. Wil men een voorbeeld, geschikt om vertrouwen voor de voorgestelde hervorming in Suriname in te boezemen, men kieze met de Regering dat van het naburig Demerary of Britsch Guyana. Dáár zijn, even als in Suriname, de oud-Hollandsche instellingen bewaard gebleven en bestaat thans een soortgelijk wetgevend ligchaam, deels uit ambtenaren, deels uit door kiezers benoemde leden zamengesteld, als de Regering in onze kolonie vestigen wil. Onder die wijze van bestuur is Demerary den schok van de opheffing der slavernij zege-

vierend te boven gekomen en heeft het, dank zij de invoering van een overgroot aantal immigranten, het vroegere cijfer van productie weder bereikt.

Ook de vrees, dat bij de invoering van regtstreeksche verkiezingen in Suriname het Nederlandsche element aldaar langzamerhand zou worden verdrongen, scheen ongegrond. Elders, inzonderheid in het Kaapland, heeft de ondervinding geleerd, dat, waar het Nederlandsche element eens vaste wortelen geschoten heeft, het zich niet meer geheel verdringen laat. Vertoonden zich in Suriname andere verschijnselen, men zou aan de geestkracht onzer daar gevestigde landgenooten en dus ook aan de toekomst van dat gewest als Nederlandsche kolonie moeten wanhopen. Willigt ware, bijv. door de wetsbepaling dat in Suriname de Nederlandsche taal steeds in staatsstukken en voor den regter wordt gebruikt, iets te doen om de kolonie haar tegenwoordig karakter te doen behouden. Overigens zou niets meer strijdig zijn met den aard eener volkplanting als deze, dan angstvallig onderzoek naar de herkomst der daar gevestigde Europeanen. Welligt is er voor de Nederlandsche volkplanters van de in Nickerie gevestigde Engelsche plantagehouders vrij wat te leeren. Men meende te weten, dat er onder hen zijn, die in den laatsten tijd hunne eigendommen met uitstekend goed gevolg hebben doen bebouwen.

Nog een ander punt, ook in de Memorie van Toelichting tot wets-ontwerp I niet onaangeroerd gelaten, kwam zeer in aanmerking. Suriname heeft gedurende de laatste jaren, in plaats van op eigen krachten te steunen, toenemend heil bij het moederland gezocht. De onrustbarende klimming der subsidien uit de schatkist van het moederland is daarvan het gevolg geweest. Aan dat leunen op hulp van buiten moet, niet enkel in 't belang van 's Rijks geldmiddelen, maar vooral in dat der kolonie zelve, zoo spoedig mogelijk een einde worden gemaakt. Het toekennen van eene behoorlijke mate van zelfbeheer is daarvoor het beste middel. Wanneer aan de ingezetenen der kolonie, onder de noodige voorzorgen, de regeling hunner eigen huishouding wordt toevertrouwd, zal, naar men zich vleijen mag, bij hen de begeerte levendig worden om dat huishouden zoo in te rigten, dat hulp van elders, die altijd iets vernederends heeft, kan worden ontbeerd.

Van de andere zijde deed men opmerken, dat, al wilde men dit alles aannemen, daardoor de bezorgdheid, die de gedane voordragt had opgewekt, nog geenszins geheel werd weggenomen. Niet enkel de tekst van het wetsontwerp, hetwelk, men erkende het, wat de volksvertegenwoordiging betreft, met behoedzaamheid gestelde bepalingen behelst, ook de Memorie van Toelichting had die bezorgdheid opgewekt. Deze scheen nog verder te gaan dan de wet. Uitdrukkingen kwamen daarin voor, die voet gaven aan het vermoeden, dat de Regering aan den loop der zaken in Suriname eene in het oog dezer leden afkeurenswaardige rigting wilde geven en zelfs niet geheel vreemd was van den wel eens in Engeland verkondigden stelregel, dat elke kolonie tot volkomen zelfbeheer moet worden opgeleid. Men doelde daarbij op de gezegden op bladz. 1 over het schenken van zelfstandigheid aan de kolonie „*tegenover*" het moederland, en over het doen verkeeren eener lijdelijke en hulpbehoevende afhankelijkheid in „*fiere en dankbare aanhankelijkheid.*" Ook de elders voorkomende gelijkstelling der kolonie met eene provincie des Rijks had aanstoot gegeven en was geenszins juist, daar de provincie wel uit eigen middelen in hare huishoudelijke uitgaven voorziet, maar dan toch tevens aan de rijkswetgeving en het rijksbelastingstelsel onderworpen is.

Inzonderheid echter had bij verscheidene dezer leden het gezegde op bladz. 3 der Memorie van Toelichting, dat de invoering van het nieuwe regeringsreglement de opheffing van het staatstoezigt over de vrijgelaten negers zal kunnen verhaasten, „*ja welligt daarmede gepaard gaan*", eenen onaangenamen indruk gemaakt. Huns inziens zou, indien het voorgedragen regeringsreglement tot stand kwam, daarin eene alles afdoende reden gelegen zijn om het staatstoezigt den vollen tijd van tien jaren, bij art. 3 der wet van 8 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 164) genoemd, te doen voortduren. Onmogelijk liet zich toch bij de massa der vrijgelaten negers de geschiktheid om als kiezer op te treden en nog veel minder de vereischte hoedanigheid voor de verkiesbaarheid onderstellen. Nu had men niet over 't hoofd gezien, dat de Regering voornemens was, althans aanvankelijk, een vrij hoogen census te doen aan-

nemen (aanteekening bij art. 75 van het wets-ontwerp, bladz. 11 der Memorie van Toelichting); maar ligt kon men in Suriname door den drang der omstandigheden tot verlaging van den census en zelfs tot aanneming van het minimum van f 20 worden genoopt, en dan scheen het geenszins ondenkbaar, dat een zeker aantal der vrijgelaten negerslaven kiezer wierd.

In verband met het voorafgaande werd het door sommigen dezer leden eene verkeerde greep genoemd, dat de Regering aan de wetgevende vergadering in Suriname den naam van Koloniale *Staten* gaf. Die naam deed te zeer denken aan een vertegenwoordigend ligchaam, dat tegenover het uitvoerend gezag groot gewigt in de schaal kon leggen. Deze leden hadden het behoud der benaming van Kolonialen Raad, die in Suriname nu reeds sedert een tal van jaren het burgerregt heeft, verkieslijk geacht. Wel geldt het hier slechts een op zich zelf onverschillig woord; maar de naam beslist somtijds over het oogpunt waaruit de zaak, ook in den vreemde, wordt beschouwd.

In eene der afdeelingen werd de vraag geopperd, of het overplanten der constitutionele instellingen in Suriname niet ook in zoo ver eene bedenkelijke zijde had, als daardoor in onze Oost-Indische bezittingen wenschen en verwachtingen konden worden opgewekt, die het hoogst onstaatkundig zou zijn aan te moedigen. Op deze bedenking werd geantwoord, dat daarbij het hemelsbreed verschil van toestand ten eenen male uit het oog wordt verloren. Suriname is eene door Nederlanders gestichte volkplanting, die 182 jaren lang eene eigene staatsregeling heeft gehad, welke haar niet zonder groot onregt te plegen kan worden ontnomen. Er heeft daar steeds een Koloniale Raad bestaan, waarin volkplanters zitting hadden. Thans zou de wijze van zamenstelling van dien raad gewijzigd en zijne bevoegdheid uitgebreid worden; maar toch het gronddenkbeeld niet veranderen. Van geheel anderen aard zijn onze Oost-Indische bezittingen, waar eene talrijke, inheemsche bevolking, die hare eigene zeden, instellingen en godsdienst heeft, door de verstandelijke meerderheid van een betrekkelijk gering aantal Nederlanders wordt geregeerd. Van de Nederlandsche maatschappij aldaar laat het zich niet onderstellen, dat zij, met voorbijzien van eigen levensbelangen, dwaze eischen van gelijkstelling zou doen hooren. Wierd dit echter eenmaal het geval, de bepalingen van het Oost-Indische regeringsreglement zouden daar zijn, om zulke eischen te keer te gaan.

Beschouwingen op het Vierde Hoofdstuk.

De strijd over de gepastheid van het vertegenwoordigend stelsel in Suriname in te voeren werd bij de behandeling van dit hoofdstuk hervat. Verscheidene leden bleven volhouden, dat de tijd daarvoor nog niet gekomen was. Alleen door een krachtig bestuur, meenden zij, kon de openbare orde gehandhaafd worden in eene kolonie, welker bevolking voor zulk een aanmerkelijk deel uit pas vrijgelaten, nog onder staatstoezigt geplaatste negerslaven bestond. De Regering geeft wel te kennen, dat de kolonie aanvankelijk den schok van de opheffing der slavernij gelukkig heeft doorgestaan, en dat de vrijverklaarden, getoond hebben rijp te zijn voor de hun bewezen weldaad en hun belang bij het sluiten van contracten te begrijpen; maar van elders wist men, dat onder de negers vrij wat bandeloosheid en weinig neiging tot gezetten arbeid heerschten. Het bleek dan ook genoegzaam, dat de Regering zelve niet zeker van hare zaak was en voor de gevolgen van haar eigen stelsel terugdeinsde. Anders zou zij zulk een tweeslachtig ligchaam, als deze Koloniale Staten zouden vormen, niet in 't leven willen roepen.

In deze laatste opvatting werd gedeeld door sommigen, die de invoering van het constitutionele stelsel in Suriname toejuichten. Zij meenden, dat indien de kolonie inderdaad voor dat stelsel rijp was, men niet daaromtrent een altijd bedenkelijken middenweg inslaan, maar het in zijne volle zuiverheid toepassen moest. De Koloniale Staten zouden toch geenszins gezegd kunnen worden het uitvloeisel der volkskeus te zijn, wanneer vier van de dertien leden jaarlijks door den gouverneur wierden benoemd en dus uit den aard der zaak verdedigers van zijne voorstellen waren. Slechts drie van de overige leden behoefden voor de zaak des Gouvernements te worden gewonnen, om elk voorstel, hoe onaannemelijk het ook aan de anderen voorkwam, te kunnen

doordrijven. Het gevaar kon ontstaan dat er, tot groote schade der regeringszaak, voortdurend tweespalt heerschte tusschen de benoemde en de gekozen leden. Ook behoorde het tot de mogelijkheden, dat een hoofdambtenaar, die, als zoodanig, een voorstel des gouverneurs had bestreden, in moeijelijken toestand wierd gebragt wanneer hij daarover als lid der Staten stemmen moest. Hoogstens zou men van deze zijde er toe kunnen komen, om de voorgestelde inrigting der Koloniale Staten aanvankelijk, als tijdelijken maatregel, goed te keuren. Maar dan moest daarvan uit de wet blijken, die bijv. bepalen kon, dat dit deel van het regeringsreglement na een zesjarig tijdsverloop aan herziening zou worden onderworpen. Dat geven van een tijdelijk karakter aan de zaak lag in de rigting der Regering zelve, die in de Memorie van Toelichting tot het tweede wets-ontwerp de invoering van Koloniale Staten in Suriname eene proef noemt en de invoering van iets dergelijks op Curaçao afhankelijk maakt van waarachtige zucht tot regtstreeksche deelneming aan de verkiezing der Vertegenwoordigers. Leerde de ondervinding in Suriname, dat de verkiezingen daar tot goede uitkomsten leidden, waarom zou men dan langer eene vergadering laten bestaan, deels uit benoemde, deels uit gekozen leden zamengesteld?

De overige leden, zonder zich uit te laten over de vraag wat in een later tijdsgewricht wenschelijk kon worden, hielden het er voor, dat de Regering met opzigt tot de zamenstelling der Koloniale Staten eene weldoordachte greep had gedaan. Het beginsel van volksvertegenwoordiging is nieuw in de kolonie. Volgens het gedane voorstel wordt dat beginsel zoodanig getemperd, dat de huivering om tot de invoering daarvan over te gaan, geheel of grootendeels weggenomen wordt. Ten gevolge der deelneming van hoofdambtenaren aan de werkzaamheid der Vergadering zal die werkzaamheid van den beginne af behoorlijk worden geleid; terwijl tevens de regeringsvoorstellen op eene geleidelijke wijze verdedigd zullen worden, zonder dat het noodig zij, daarvoor afzonderlijke leden van het bestuur te doen optreden. Er kunnen, ja, uit de vereeniging der beide kategorien van leden botsingen ontstaan; maar men mag toch niet van de onderstelling uitgaan, dat de gekozen leden zullen zamenspannen om al wat van de Regering komt te wederstreven. De meerderheid van elke vergadering luistert naar rede en verzet zich niet op den duur tegen wijze maatregelen. In den bijzonderen toestand van Suriname is veel wat de voorgestelde wijze van zamenstelling der Koloniale Staten aanbeveelt. Hoogst waarschijnlijk zullen, althans aanvankelijk, niet anders dan grondeigenaren gekozen worden. Het belang van dezen zal wel niet altijd met dat der vrijgemaakte negers overeenstemmen. Ook met opzigt tot verordeningen omtrent de immigratie en dergelijke onderwerpen konden de planters wel eens eene andere zienswijze dan het Gouvernement zijn toegedaan. Bij zulke gelegenheden zal de tegenwoordigheid der benoemde leden een heilzaam tegenwigt in de schaal kunnen leggen en tevens de strekking hebben om de zwakken of onmondigen te beschermen. Overigens is de zamenstelling van een wetgevend ligchaam op soortgelijke wijze als hier wordt voorgesteld niet zonder voorbeeld. In sommige der Britsche West-Indische kolonien, gelijk reeds vroeger werd aangemerkt, zijn bepaalde hoofdambtenaren van regtswege leden van de vertegenwoordigende vergadering.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Daar zeer vele der in dit wets-ontwerp voorkomende bepalingen letterlijk overeenstemmen met die van het eerste wets-ontwerp en dus de daaromtrent medegedeelde opmerkingen ook hier van toepassing zijn, heeft men gemeend, zich tot eene algemeene verwijzing daarheen te mogen bepalen, en heeft tevens de overweging der tegenwoordige wet minderen omvang erlangd dan die der voorafgaande.

Intusschen heeft het hoofdverschil tusschen de beiderlei regeling in sommige der afdeelingen stof tot ernstige gedachtenwisseling gegeven. Verscheidene leden bleven het, in weerwil van hetgeen de Memorie van Toelichting daaromtrent zegt, vreemd en oneigenaardig keuren, dat als aan Suriname eene vertegenwoordigende vergadering geschonken wordt, Curaçao van dat voor-

regt verstoken zou blijven. Voor zoover men de zaak kon beoordeelen, zou men de bevolking van Curaçao eer vatbaar geacht hebben voor het genot van het parlementair stelsel dan die van Suriname. Over het algemeen heeft men steeds van de beschaving en stemming der blanke ingezetenen van eerstgenoemd eiland gunstige indrukken ontvangen. Het meest invloedrijke en gegoede deel dier ingezetenen bezit, naar men meent, wel zekere levendigheid van aard, maar heeft zich altijd door neiging tot orde en rust onderscheiden en bezit bij zijne overige deugden gehechtheid aan het moederland en aan het hoekje gronds, sedert eeuwen door hunne vaderen bewoond. Dat de negerbevolking op Curaçao op veel hoogeren trap van beschaving staat dan die in Suriname, wordt door niemand betwist. De overtuiging daarvan was bij het vaststellen der emancipatiewetten zoo levendig, dat de wetgever geen de minste zwarigheid heeft gemaakt om de Curaçaosche negers vrij te verklaren zonder hen aan staatstoezigt te onderwerpen.

Men kon dan ook het vermoeden niet van zich werpen, dat de Regering bij hare omtrent Curaçao gedane voorstellen zich te zeer door het advies der daar geraadpleegde autoriteiten heeft laten leiden. Kon men op de zienswijze dier autoriteiten, waar het eene nieuwigheid geldt, die voor haren invloed gewigtige gevolgen hebben kan, genoegzaam afgaan? Zou het niet mogelijk zijn, dat leden van eenen Kolonialen Raad, thans niet door stemgeregtigde ingezetenen gekozen, in de invoering van het kiesstelsel reeds daarom bezwaar zagen? Wanneer men zich herinnert wat vroeger omtrent de zienswijze zelfs van Surinaamsche landvoogden ten aanzien van het groote vraagstuk der slaven-emancipatie bekend is geworden, laat zich moeijelijk aannemen dat hooggeplaatste personen in onze West-Indische kolonien altijd een geheel onbevangen oordeel uitspreken. Tot nu toe is geenerlei blijk voorhanden, dat de Koloniale Raad op Curaçao de denkbeelden van het meest verlichte deel der ingezetenen van het eiland heeft uitgedrukt. Er waren dan ook onder deze leden, die het tegenwoordig reglement niet tot stand wilden hebben gebragt vóór de onafhankelijke ingezetenen van het eiland met den inhoud daarvan bekend waren geworden en hunne stem daarover hadden kunnen doen hooren.

Andere leden voerden hiertegen aan, dat het dan toch een wezenlijk waagstuk zou mogen heeten, op Curaçao het vertegenwoordigend stelsel te willen invoeren, als de gevestigde autoriteiten zich daartegen verzetten. Men moest voorts niet uit het oog verliezen wat in de Memorie van Toelichting wordt gezegd over de onmogelijkheid om op Curaçao eene vertegenwoordigende vergadering voor al de eilanden te vestigen. Daarvoor is de gemeenschap tusschen die eilanden te moeijelijk en loopen de belangen te zeer uiteen. Wierd op Curaçao een vertegenwoordigend ligchaam alleen voor dat eiland ingesteld, hoe zou dan het regeringstelsel der overige kleine of schaars bevolkte eilanden moeten zijn? Curaçao wordt daarenboven niet voor altijd van het genot der parlementaire instellingen uitgesloten. De Regering zegt uitdrukkelijk in de reeds vroeger aangehaalde plaats der Memorie van Toelichting, dat, zoo de proef in Suriname gelukt en de bevolking van Curaçao en der andere eilanden waarachtige zucht naar invoering van regtstreeksche verkiezingen openbaart, de tijd dáár zal zijn om aan dien wensch te voldoen.

Van de andere zijde deed men opmerken, dat, dit alles eens aangenomen, dan toch de uitsluiting van Curaçao zelfs van een gemeentewezen, op de keus van vertegenwoordigers gebouwd, nog niet genoegzaam is geregtvaardigd. Het klonk allerzonderlingst, dat de overige eilanden, die anders in allen opzigte bij Curaçao achterstaan, iets van dien aard zouden bezitten, terwijl het hoofdeiland daarvan verstoken bleef.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

De Regering, overtuigd dat Suriname op constitutionele instellingen regtmatige aanspraak heeft, zou moeten trachten ze daar in te voeren, al wierden ook door deze daad van regtvaardigheid in onze Oost-Indische bezittingen

wenschen en verwachtingen aangekweekt, die het hoogst onstaatkundig zou zijn aan te moedigen. Nogtans, gelijk te regt op deze bedenking geantwoord werd, ook deze vrees is ijdel. In Nederlandsch Indie weet men te goed welk verschil er tusschen beide landen bestaat, dan dat men ooit ter ondersteuning van wenschen en verwachtingen, als waarop gedoeld wordt, op den regeringsvorm van Suriname zich zou beroepen.

Beschouwingen op het Vierde Hoofdstuk.

De meerderheid, die de regeringsvoordragt verdedigde, deed dit in zoo krachtig betoog, dat tot wederlegging van de tegenbedenkingen weinig nieuws meer te zeggen overbleef. Het tafereel van bandeloosheid en weinig neiging tot gezetten arbeid onder de negers, dat aan verscheidene leden van elders was voorgespiegeld, komt met de waarheid minder overeen. Het weldra te wachten verslag nopens de gevolgen der emancipatie zal de Kamer in dit opzigt beter kunnen inlichten.

Treurig ware het met Suriname gesteld, als na de emancipatie alleen een autokratisch bestuur — dit toch wordt hier met het woord „kachtig" aangeduid — er de openbare orde handhaven kon. Integendeel, de houding der vrijverklaarden beschaamt wat de bedekte tegenstanders van den regtvaardigen maatregel zoo gaarne wenschten te doen gelooven en beloont aanvankelijk de aanzienlijke uitgaven der emancipatie. En ware het anders, wier belangen, leven en bezittingen zouden door een verkeerden geest onder de voormalige slaven meer bedreigd worden dan juist van hen, wier uitverkorenen in de Koloniale Staten zullen zitting nemen? De Regering zou nergens beter de kracht kunnen ontleenen, die naar het oordeel der bestrijders gevorderd wordt, dan juist aan den bijstand, de zamenwerking en den invloed der plaatselijke vertegenwoordiging. De tweeslachtigheid, die men aan het regeringsvoorstel verwijt — het werd door de voorstanders opgemerkt en getuigt voor hun goed inzigt, — vindt eer hare aanbeveling in mogelijke bezorgdheid van gansch anderen aard. De dure pligt der Regering, om de vrijverklaarden te beschermen en bij hunne pas verkregen regten ongekrenkt te handhaven, eischt de aanwezigheid in de vergadering van leden, van dezen pligt innig doordrongen en wier blik minder door eenzijdige beschouwing beneveld wordt. Zij die dit een bedenkelijken middenweg noemden, schijnen middel en wezen te hebben verward. Volkskeuze zij een der beste en natuurlijkste middelen om vertegenwoordigers te bekomen, in het wezen der vertegenwoordiging ligt, dat zij van elk groot maatschappelijk belang en van elken stand wettige organen en verdedigers in haar midden telt. De Britsche natie, de meest constitutionele van allen, heeft dit steeds begrepen en nimmer van parlementaire vergaderingen allen uitgesloten, die niet door volkskeus waren benoemd. Stelt men zich de hoofdambtenaren, de aanzienlijkste en achtbaarste mannen der kolonie voor als slaafsche dienaren des gouverneurs; becijfert men hoe velen hunner medeleden zij in hunne rigting moeten medeslepen om den wil der Regering te doen zegevieren; meent men, dat ze daartoe voor de meest afkeurenswaardige, mits doeltreffende middelen niet zullen terugdeinzen; denkt men zich de vergadering der Koloniale Staten als het woelig tooneel van onophoudelijke partijzucht en eigenlijk krakeel, — men behoort zich, schoon van een tegenovergesteld standpunt uitgegaan, te scharen aan de zijde van hen, die in hunne zwaartillende zienswijze het rustige en getrouwe Suriname voor alsnog voor betere staatsinstellingen onrijp en onwaardig verklaren en wel altoos verklaren zullen. Heeft de Regeering haar voorstel eene proef genoemd, het is omdat geene menschelijke wijsheid van dergelijke hervorming al de uitkomsten vooraf berekenen kan. Ook zij voorziet dat haar werk in den loop des tijds herziening zal ondergaan, en zij zal het als de kroon op dat werk gezet toejuichen, indien van lieverlede en stap voor stap op den door haar ingeslagen weg standvastig zal worden voortgegaan. Zij zou evenwel er niet toe kunnen besluiten het gebod eener herziening na zes jaren in de wet zelve te schrijven. De ervaring leert wat zulke tijdsbepalingen, hoe gebiedend uitgedrukt, beteekenen. En zij zou daardoor al aanstonds op het nieuwe regeringsreglement den stempel van onzekerheid drukken en de vrees opwekken, als of alles toch weder op losse schroeven stond. De jeugdige

plant, die diepe wortels moet schieten, zou aangemerkt worden als een tijdelijk sieraad, van welks bezit men geen waarborg had verworven, en voor wier liefderijke verzorging men dus geen hart hebben kon. Niet wantrouwen op de bevolking, maar de overtuiging, dat in eene kolonie, omdat zij van het moederland afhangt, de belangen, de denkbeelden en de beschaving van dat moederland mede hunne woordvoerders behooren te bezitten, die eene invloedrijke stem uitbrengen in het midden van de afgevaardigden der ingezetenen, heeft haar geleid tot eene dusdanige zamenstelling der Koloniale Staten, waarvan zij, na de voorlichting die haar ten dienste stond, zich goede vruchten beloven mag. Met vertrouwen durft zij die aanbevelen, wetende dat gepaste voorzorgen genomen zijn om de proef te doen slagen en het staatkundig evenwigt voor stoornis te bewaren.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Wets-ontwerp II. Curaçao.

Ook de Regering had gewenscht, Curaçao in het bezit te kunnen stellen van het voorregt eener vertegenwoordigende vergadering. Doch zij moet ondanks haar zelve, na nogmaals alles ernstig te hebben overwogen, bij haar voorstel volharden. Zij dingt niets af op den lof, dien de ingezetenen van dat eiland en de negerbevolking aldaar verdienen. Zij beaamt gaarne, dat de kern der Curaçaosche burgerij zich onderscheidt door eerlijken wandel, degelijke beschaving en beproefde trouw. Maar zij moest zich afvragen, of niet, als bij het verleenen van het kiesregt wierd afgedaald onder zeker peil, bijv. beneden een census van f 20, men gevaar liep te treden buiten dien achtenswaardigen kring der invloedrijken en gegoede ingezetenen, en den zoom te naderen, waar het onvoorwaardelijk vertrouwen in het verlicht oordeel der bevolking en in hare geschiktheid tot vervulling van den gewigtigsten burgerpligt ophouden, en de nadeelige uitwerkselen van het algemeen stemregt, zoo als dit in de nabij gelegen republieken bestaat, aanvangen zou zich te doen gevoelen. Een vertegenwoordigend ligchaam, geschikt om zijne veelomvattende taak en hooge roeping naar eisch waar te nemen, behoort een redelijk aantal leden te tellen, en aan de volkskeuze, werkt zij tot de zamenstelling mede, moet het overwigt en alzoo de benoeming van minstens de grootste helft worden opgedragen. Mitsdien zouden minstens vijf leden van den Kolonialen Raad moeten worden gekozen door de stemgeregtigden. In de directe belastingen aangeslagen mannen zijn er thans:

van f 20	tot	f 30	21
„ 30	„	40	16
„ 40	„	50	15
„ 50	„	60	9
„ 60 en hooger			82
of in het geheel			143

Hiervan gaan nog af al degenen die de andere vereischten om kiezer te zijn mogten missen, zoodat men bij een census van f 20, beneden welken wel niemand zal durven gaan, een lid zou laten kiezen op elk vijf-en-twintigtal kiezers uit eene bevolking van nagenoeg twintig duizend zielen.

Dergelijke cijfers spreken sterker dan alle redenering. Stevige banden van liefde en eigenbelang hechten Curaçao aan Nederland. Geene ongerustheid voor verzet tegen het Rijk, maar pligtmatige zorg voor het welzijn en de rust der kolonie weêrhoudt de Regering van de invoering van een kiesregt, dat, òf op de grondslagen zou moeten rusten van een schier algemeen stemregt, òf, aan enkelen toevertrouwd, niet als eene zuivere uitdrukking der openbare meening zou kunnen worden beschouwd, maar beheerscht door den invloed en de fortuin van eenige weinige familien, zedelijke kracht missen en voor ergerlijk nepotisme eene wijde deur, voor velerhande kuiperijen een ruim veld openzetten zou. De regtvaardigheid en de echte vrijheidszin verbieden een klein getal Curaçaosche patriciers met de hoogste magt niet enkel over dat eiland, maar tevens over al de overige te bekleeden, voor welke

zij de begrooting, de belastingen en de algemeene verordeningen zouden goedkeuren, niettegenstaande zij aan hunne belangen ten eenen male vreemd zijn. Niet aan Curaçao, aan Nederland zijn die eilanden onderhoorig. En evenwel tot dat onregt zou men onvermijdelijk worden gebragt; want het kan niet worden wedersproken, dat het bijeenroepen eener vertegenwoordiging van de gansche kolonie onuitvoerlijk is. Hare verschillende deelen behooren niet bij elkander en maken geen natuurlijk geheel uit. Zij hebben niets, behalve hetzelfde opperbestuur, gemeen. Van daar dat de vergelijking met Suriname en de redenering, dat wat aan de eene kolonie geschonken wordt aan de andere niet mag geweigerd worden, ten eenen male faalt. Het gebouw, waaraan de deugdelijke grondslag ontbreekt, mag niet worden opgerigt, al behaagt de gevelteekening.

Evenmin als in het eene opzigt met Suriname, kan in het andere opzigt Curaçao met de kleinere eilanden gelijkgesteld en met een plaatselijk bestuur, door stemgeregtigden gekozen, begiftigd worden. Waar anders de gezaghebber alleen zou staan, kan hem niet beter de noodige bijstand worden toegevoegd dan door hem een tweetal oudsten, wethouders of landraden, door de bevolking uit haar midden gekozen en met hare zeden en behoeften bekend, ter zijde te stellen. Dergelijk patriarchaal bestuur, zoo als bij voorbeeld aan Saba voegt, past volstrekt niet op Curaçao, den zetel van het algemeen bestuur. Daarentegen zoude het een noodeloozen omslag veroorzaken, waarover de ingezetenen spoedig bittere klagten zouden doen hooren, wilde men er het plaatselijk van het algemeen huishouden scherp afscheiden en eene splitsing beproeven, die geene gezonde reden had. Het moge natuurlijk wezen, dat de eigenliefde van de Curaçaosche ingezetenen door de schijnbare achterstelling, die hun ten deele wordt, zich een oogenblik gekrenkt gevoele, de Regering moet den moed bezitten zelfs verwachtingen, waarvoor zij opregte sympathie heeft, te leur te stellen, als hooger pligten haar dit gebieden, en zij heeft, na gemoedelijk onderzoek, de stellige overtuiging verkregen. dat geene andere dan de door haar voorgedragen organisatie voor Curaçao bruikbaar is, en een schijnbaar meer vrijzinnig stelsel zou uitloopen op overheersching der gansche kolonie door het hoofdeiland, en zelfs aldaar van de groote meerderheid door eene kleine en naauw aaneen gesloten geldaristokratie.

Daarmede echter is geenszins gezegd dat hetgeen thans met bedachtzaamheid wordt ingevoerd, niet eene kiem in zich zou kunnen bevatten van toekomstige ontwikkeling. Het laat zich zeer goed denken, dat, wanneer onder de werking van het tegenwoordig reglement de algemeene verordeningen, die de gansche kolonie betreffen en het regtswezen en de belasting regelen, tot stand gebragt en de welvaart en bevolking van Curaçao aanzienlijk toegenomen zullen zijn, eene hervorming mogelijk zal worden bevonden, waardoor eensdeels de zelfstandigheid en onafhankelijkheid der overige eilanden tegenover Curaçao gewaarborgd, en aan de andere zijde aan de burgerij aldaar regtstreeksche invloed op den gang van het bestuur verzekerd wordt. Een tijdstip, waarop dit zal kunnen geschieden, laat zich niettemin vooraf onmogelijk bepalen, en ook het welslagen der met Suriname te nemen proef zal er toe kunnen bijdragen om het te verhaasten. Thans echter ware het onverstandig de kleederen, die eerst den man zullen passen, aan te trekken aan het kind.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

Wat de vraag zelve betreft, of de invoering van constitutionele instellingen in Suriname geoorloofd en wenschelijk is, verklaarden onderscheidene leden zich nog geenszins tot eene bevestigende beantwoording er van geneigd. Wanneer, zoo als huns inziens in de eerste plaats gevorderd wordt, die vraag getoetst wierd aan de voorschriften der Grondwet, zou met het oog op art. 59 dier wet al dadelijk te bewijzen vallen, dat het in te voeren stelsel

geen afbreuk doet aan het den Koning bij dat artikel voorbehouden opperbestuur der kolonien en bezittingen in andere werelddeelen. Of nu de mate van zelfstandigheid, eigen aan het beginsel van zelfregering en autonomie, en die dus ook in het vervolg voor Suriname zal moeten geëerbiedigd worden, met die bepaling der Grondwet overeen te brengen zij, kan aan twijfel onderhevig wezen. Doch ook afgescheiden van deze beschouwing, en wanneer men bloot bestaande toestanden in aanmerking neemt, viel, uit het oogpunt van wenschelijkheid, op de gestelde vraag geen bevestigend antwoord te geven. De Surinaamsche maatschappij in haar geheel is voor den constitutionelen regeringsvorm alsnog verre van genoegzaam ontwikkeld. Het meerendeel der bevolking zal zich daarvan ter naauwernood zelfs een juist begrip vormen, terwijl zij, aan wie met vrucht stemregt zou kunnen gegeven worden, al zeer schaarsch in getal zijn. De geheele vrije bevolking, de militaire magt, de nieuw gemanumitteerden en de ettelijke onbeschaafden en zelfs in het geheel niet onderwezenen medegerekend, bedroeg volgens het regeringsverslag over 1861 niet meer dan 16 386 zielen, en ook bij de zeer wijde grenzen in art. 69 voor den census aangenomen, kunnen volgens de laatste Memorie van Toelichting slechts 643 kiezers worden gevonden, alzoo bij lange geen voldoend getal voor den maatstaf van art. 68, en in stede van één vertegenwoordiger op 200 kiezers, naauwlijks één op 72. In het eigen stelsel der Regering is dus naauwlijks één derde van het vereischte getal kiezers aanwezig.

Minder juist scheen aan sommigen voorts de vergelijking in het vorig verslag met het ontwerp van 1855 toe, waarbij wel het kiesregt, en zelfs in eenigzins wijderen omvang dan nu aan de koloniale bevolking zou zijn toegekend, maar dat zich overigens zorgvuldig onthield van de uitdeeling van regten, als die van amendement, initiatief en interpellatie, zoo als bij dit reglement geschiedt (artt. 98, 101 en 105). In het geheel was ook de rol van den Kolonialen Raad, volgens dat ontwerp, eene meer lijdelijke en hadden de attributen van dat ligchaam toen niet zoo zeer eene politieke beteekenis. Evenmin scheen het beroep op het Octrooi van 1682, als argument voor eene regeling als de thans voorgedragene, te kunnen opgaan. Daarin doet zich zelfs geen zweem van een *vertegenwoordigend stelsel* bij *volkskeuze*, noch van constitutionele beginselen voor, en kwam alles in wezenlijkheid neder op eene voordragt van een dubbeltal, waaruit door den gouverneur werd benoemd voor het leven, terwijl overigens de werkkring van den Politieken Raad zich daartoe bepaalde, om een besluit te nemen over de zaken door den gouverneur der kolonie voorgedragen of in deliberatie gebragt. Maar alle vergelijkingen in hare eigene waarde gelaten, is thans nog dit een essentieel punt van beschouwing: of, na den schok der emancipatie en de daaruit ontstane wijziging van toestanden en verhoudingen, een constitutioneel regeringsstelsel nu aan die maatschappij zou voegen. Aan sommigen kwam het ook uit dit oogpunt geheel ongeraden voor, zoo spoedig op dien eersten schok eenen tweeden te laten volgen.

Te zamen gevat kwamen alzoo de beschouwingen dezer leden daarop neder, dat, terwijl sommigen hunner het vertegenwoordigend stelsel minstens als een te wijd en belemmerend kleed voor een klein ligchaam beschouwden, anderen het, niettegenstaande het thans daarin nedergelegd tweeslachtig karakter, bepaald verderfelijk voor de toekomst der kolonie bleven achten.

De meeste leden evenwel bleven bij de vroegere meening, dat de proef zonder gevaar te wagen is. Eenigen zagen daarin zelfs het eenige middel om nieuwe levenskracht op te wekken in dat kwijnend en toch zoo vruchtbaar gewest. Dat die maatschappij, welke het best hare eigene kwalen maar ook hare hulpbronnen kent, zelve hare krachten inspanne, en men mag vertrouwen dat zij althans met gunstiger uitkomsten zullen bekroond worden dan pogingen van hier uitgaande, waar die bijzondere kennis van de innerlijke gesteldheid der kolonie ontbreekt. Om dat doel te bereiken, is intusschen eene niet al te beperkte volksvertegenwoordiging noodig, en zoo al vooreerst het getal kiezers niet groot mag genoemd worden, dit zal verbeteren bij de toeneming van welvaart en invoering van directe belastingen. Vrees voor misbruik en overvleugeling door het onbeschaafder deel der bevolking behoeft te minder te bestaan, wanneer het kiesreglement, en dus ook het bedrag van den census, zullen vastgesteld worden door hen, die de kolonie van nabij kennen en bij de handhaving van rust en orde belang hebben. Dezen

zullen wel zorg dragen, dat uit de vertegenwoordiging geweerd blijven de zulken, wien het aan genoegzame kennis en ontwikkeling ontbreekt om de eigenschappen en weldaden van constitutionele instellingen te doorzien. Van verkorting van 's Konings praerogatief uit art. 59 der Grondwet kan geene sprake zijn, waar het bestuur in 's Konings naam uitgeoefend blijft door eenen gouverneur, door Hem benoemd en te ontslaan; waar aan 's Konings stedehouder het regt toegekend blijft om — al zij het dan tijdelijk — wetten en verordeningen op te schorten en buiten werking te stellen; en waar eindelijk het *veto* omtrent alle koloniale verordeningen aan de Kroon blijft opgedragen.

Men nam van deze zijde tevens de gelegenheid te baat, nogmaals op het onhoudbare eener vergelijking tusschen Suriname en Jamaica of Trinidad te wijzen. Niet alleen toch de toedragt van zaken, zoowel bij als na de emancipatie, verschilt voor onze kolonien in zeer vele opzigten van hetgeen elders heeft plaats gehad, maar inzonderheid is ook van Trinidad bekend, dat daar zeer bijzondere oorzaken, zelfs van persoonlijken aard, meer dan eenige regeringsmaatregel vermag, hebben medegewerkt tot den geheel exceptionelen en voorzeker benijdenswaardigen bloei, welke dit eiland is te beurt gevallen. Vergelijking, voor zooveel die opgaat, kan slechts toegelaten worden met Demerary, dat, bij de opheffing der slavernij, in velerlei opzigt gelijksoortige toestanden aanbood, en dan ook onder soortgelijken regeringsvorm, als hier wordt voorgesteld, belangrijk in welvaart is toegenomen. Tweeslachtig moge het ontwerp schijnen wegens de gemengde zamenstelling der Koloniale Staten; daarin kan echter voor de leden, die in het geheel geene volksvertegenwoordiging verlangen, geen zoo groote grief gelegen zijn. Ook vergete men niet, dat het een overgangsmaatregel geldt, en dat toch, door het verschil tusschen *minstens negen* gekozen leden en *vier* benoemde, aan de bevolking een betamelijke invloed op den gang der regering zal verzekerd zijn. Op het stuk van wetgeving moesten onvermijdelijk bestaande toestanden in het oog gehouden worden. Zoo moet dus ook bij de beoordeeling van het Octrooi van 1682 bedacht worden, dat het bezwaarlijk een zuiver constitutioneel stelsel kon bevatten, omdat zoodanig stelsel toen nog niet bekend was. Voor dien tijd evenwel verzekerde het Octrooi ontegenzeggelijk aan de Surinaamsche bevolking op vrijgevigen voet invloed op het regeringsbeleid; een invloed, die haar later is ontnomen, en dien het er op aankomt thans, naar de eischen des tijds, te herstellen.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Ten aanzien van dit wets-ontwerp heerschte, bij de vernieuwde overweging in de afdeelingen, schier volkomene eenstemmigheid in de goedkeuring van hetgeen door de Regering wordt voorgesteld. Op de zoowel door haar gegeven, als door eigen onderzoek bekomen inlichting, kon men niet anders dan toegeven dat deze kolonie, zamengesteld gelijk zij is uit een zestal eilandjes, verspreid in zeeën, die niet altijd een even veilig vaarwater aanbieden — waarvan de helft zelfs op vrij aanzienlijken afstand van de hoofdplaats ligt, en van regelmatige gemeenschap daarmede is uitgesloten, — met belangen die geene andere punten van aanraking en overeenkomst leveren dan de behoefte aan subsidie van den moederstaat, met eigene elkaar geheel vreemde, en wat Curaçao betreft bovendien nog uit verschillende nationaliteiten bestaande bevolking, eigenlijk alle gegevens mist voor eene behoorlijk zamen te stellen en met eenige redelijke kans van goeden uitslag in het leven te roepen vertegenwoordiging. Gaarne houdt men zich overtuigd van de goede gezindheid der ingezetenen, maar daarmede zijn toch niet alle voorwaarden verkregen van een vruchtbaar politiek leven, als van eene aan doel en bestemming te beantwoorden vertegenwoordiging. Laat zich voor Curaçao reeds bij het uiterst gering getal stemgeregtigden, dat zelfs met den zeer lagen census van f 20 te vinden zou zijn, voor alsnog geen bruikbaar stelsel van verkiezingen denken, hoe veel te minder voor de overige eilanden? En zonder onbillijke achterstelling zouden deze toch niet uitgesloten kunnen blijven, vooral ook omdat hunne belangen in het vertegenwoordigend ligchaam behandeld en geregeld zouden moeten worden. Aan eene vertegenwoordiging

met een zuiver municipaal karakter bestaat ook geene behoefte. Zoodanige instelling zou allen grond missen en inderdaad den schijn eener vertooning hebben, of voor noodelooze toegeeflijkheid aan den wensch van enkele invloedrijke familien, zoo als in de Memorie van Toelichting teregt aangemerkt wordt, moeten doorgaan.

Eene en andere beschouwing leidt alzoo tot de uitkomst, dat er voor alsnog aan geene andere regeling dan de voorgestelde te denken valt.

Voor de bijzonderheden van het wets-ontwerp schijnt, in zoover het op gelijksoortige aanmerkingen nederkomt als bij het ontwerp voor Suriname zijn in behandeling gekomen, het bij eene verwijzing daarheen te kunnen worden gelaten.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Algemeene Beschouwingen.

Zal een constitutioneel regeringstelsel, na den schok der emancipatie en de daaruit ontstane wijzigingen van toestanden en verhoudingen, nu voegen aan de koloniale maatschappij? De Regering aarzelt niet met de meeste leden te antwoorden, dat daarin het eenige middel ligt om levenskracht op te wekken in het kwijnend, maar toch zoo vruchtbaar gewest. Tot eene regeling, waarbij het constitutioneel stelsel buiten toepassing bleef, zou zij dus in geen geval mogen medewerken. En wanneer vroegere voornemens, om ook ten opzigte der West-Indische bezittingen te voldoen aan art. 59, tweede lid, der Grondwet, op uitvoering moesten wachten tot na de vrijverklaring der slaven, dan kan toch daarna in dien maatregel geen beletsel worden gezocht om tot stand te brengen wat zeer lang is verdaagd.

De beschouwing omtrent de verhouding, waarin het getal vertegenwoordigers aanvankelijk zal staan tot dat der kiezers, kan niet worden beaamd. Art. 68 van het ontwerp stelt geenszins den regel dat op 200 kiezers steeds één vertegenwoordiger moet zitting hebben in de Koloniale Staten. Het bepaalt eenvoudig de grenzen, waartusschen het aantal der vertegenwoordiging zich zal moeten bewegen. Nooit mogen er minder zijn dan negen, en wanneer, bij toenemende welvaart en bij invoering van meer directe belastingen, het getal kiezers klimt, zal de vergadering slechts in die mate kunnen worden uitgebreid, dat op elk twee-honderdtal kiezers één vertegenwoordiger zij.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER.

op 9, 10 en 11 Mei 1865.

Algemeene Beraadslaging.

De heer **W. van Goltstein** op 9 Mei: Wanneer het hier, even als elders in wetgevende vergaderingen, gebruikelijk ware, dat men bij het inschrijven van zijnen naam op de lijst der sprekers zich moest verklaren omtrent de vraag, of men voor of tegen dan wel over het aan de orde gestelde voorstel wilde spreken, dan zou ik heden deze vraag in laatstgemelden zin hebben geantwoord. Niet tegen, omdat ik mij met de hoofdbeginselen van deze voordragt wel kan vereenigen; niet voor, omdat ik in de toepassing verschillende bezwaren heb; alzoo over.

Wanneer ik naar de redenen vraag, waarom bij overeenstemming van beginselen verschil in toepassing tusschen mij en de Regering bestaat, dan geloof ik, dat die reden te vinden is in het standpunt, dat de Regering heeft ingenomen bij het ontwerpen van deze voordragt. Dat standpunt is het best uitgedrukt en met de meeste juistheid gekenschetst in de eerste Memorie van Toelichting, bij deze voordragt gevoegd. Ik

wil de Regering niet hard vallen over uitdrukkingen, die welligt aan eene improviserende pen ontsnapt en reeds in het Voorloopig Verslag van de Kamer vermeld zijn. Maar door de geheele Memorie van Toelichting straalt toch door, dat de hoofdgedachte van de Regering een streven is, om zooveel eenigzins mogelijk, zelfstandigheid aan de kolonie Suriname toe te kennen. In § 5 zegt onder andere de Regering: „het ontwerp laat aan de regeling bij koloniale verordening een breeden omvang. Daarentegen beperkt het de inmenging van het opperbestuur binnen zoo enge grenzen als de Grondwet toelaat." Ik vraag, Mijnheer de Voorzitter, op welken grond steunt de overtuiging der Regering dat het geheele stelsel van bestuur, dat tot nu toe in Suriname bestaat, geheel omgekeerd en veranderd moet worden? Wanneer men naar den grond van die overtuiging zoekt, gevoelt men zich te leur gesteld. De tegenwoordige Memorie van Toelichting steekt ongunstig af bij die, welke een gelijkluidend wets-ontwerp in de zitting 1855/56 vergezelde. Daarin treffen wij eene schets aan van den toestand der kolonie, en in dien toestand wordt de reden gezocht van de verandering, welke men in het stelsel van bestuur wil brengen. In de tegenwoordige Memorie van Toelichting kan ik eigenlijk geene andere reden vinden voor het voorstel der Regering dan die welke § 4 ons geeft. Daar staat: „Het kan als eene uitgemaakte zaak worden aangemerkt, dat Suriname regtmatige aanspraak heeft op de hernieuwing der voorregten, bij de fundamentele conditien van het octrooi van 1682 aan de ingezetenen geschonken." Dit schijnt de eenige reden geweest te zijn, waarom de Regering deze voordragt heeft ingediend. Het is welligt ook daaraan toe te schrijven, dat in de toepassing van een vrijgevig denkbeeld zooveel inconsequentie, zoo weinig zamenhang te vinden is. Van daar dat groote, gewigtige politieke regten worden toegekend en tevens aan den anderen kant de bevoegdheid in het regelen van huishoudelijke belangen wordt beperkt. Van daar dat de Koloniale Staten op eene zeer weinig liberale wijze worden zamengesteld, zoodat zij geene zuivere uitdrukking kunnen genoemd worden van den wensch, van het verlangen der ingezetenen, terwijl de grootste en ruimste bevoegdheid aan deze Staten wordt toegekend. Van daar het spreken, ook in de Memorie van Toelichting, van constitutionele instellingen, zonder dat men bedenkt dat tot het wezen van een constitutionelen regeringsvorm, ten minste even goed als het beginsel van vertegenwoordiging, behoort het beginsel van verantwoordelijkheid der Regering aan die vertegenwoordiging. In vele bepalingen is een vrijgevig streven te zien, maar in andere eene zeer weinig liberale vrees voor de gevolgen van dat streven. Wordt het regeringsvoorstel tot wet verheven; wordt het beginsel van vertegenwoordiging toegepast volgens de bepalingen, door de Regering ontworpen, dan zal een van beide daarvan het gevolg zijn: òf de Gouverneur wordt de slaafsche dienaar van de Staten, òf wel de geheele vertegenwoordiging wordt eene ijdele vertooning. En wanneer een van deze twee gevolgen niet uit deze wetsvoordragt voortkomt, dan zullen er steeds botsingen zijn en eene toekomst van twisten en oneenigheden.

Ik geloof dat het standpunt door de Regering ingenomen niet het ware is; ik houd het er voor, dat haar blik vooral had moeten geslagen zijn op de behoeften van die maatschappij, en op die groote behoefte thans daar aanwezig, de behoefte aan immigratie van vreemde arbeiders. Op grond daarvan had moeten beslist worden dat eene betrekkelijke zelfstandigheid aan de kolonie geschonken zou worden, en eene vertegenwoordiding in het leven geroepen, die de belangen en wenschen

der ingezetenen voorstond en vertegenwoordigde. Tevens had dan aan die vertegenwoordiging elke bevoegdheid moeten ontnomen zijn om zich verder dan binnen den huishoudelijken kring der Surinaamsche aangelegenheden te bewegen,

De invloed van den Gouverneur daarenboven wordt thans door het uitbreiden van de regten der vertegenwoordiging, ook op politiek terrein, verkort, en uit vele oogpunten is het noodzakelijk dien te handhaven in eene kolonie, zoo verre van het moederland verwijderd. Niet alleen wegens het verschil dat thans nog bestaat en nog lang bestaan zal in Suriname tussshen de verschillende standen der maatschappij, tusschen de vrijen en de vrij verklaarden, maar ook omdat de Regering en de wetgeving daar wordt uitgeoefend in naam des Konings, en alzoo de Regering in het moederland moet zijn gewaarborgd tegen minder regtmatige daden der plaatselijke autoriteiten.

Deze mijne overtuiging is gegrond niet alleen op den bestaanden toestand van Suriname, maar ook op de geschiedenis dier kolonie en op het voorbeeld dat wij in andere Staten ontmoeten.

De geschiëdenis van Suriname. De mindere bekendheid met hare geschiedenis heeft welligt den steller der Memorie van Toelichting geleid tot uitdrukkingen, die, zoo al niet geheel onjuist, althans zeer overdreven genoemd kunnen worden. In die memorie wordt gesproken van dien hoogen trap van welvaart en bloei, die onder vigueur van het octrooi van 1682 door Suriname bereikt werd. Ook wordt daarin gezegd dat onder het genot en den weldadigen invloed van dat octrooi de ingezetenen van Suriname een gelukkig verleden hebben beleefd. Ik weet niet, of de geschiedenis dier kolonie, die mij tot leiddraad bij mijn onderzoek heeft gediend, waarheid bevat, maar zeker is het dat ik uit de verschillende bronnen geheel andere inlichtingen heb verkregen.

De eenvoudige vermelding van een enkel feit zal genoegzaam zijn om te bewijzen, dat die geschiedenis althans niet mag gelden ten behoeve van het doen der proef, door de Redering voorgesteld. Het behoeft geene herinnering dat de nieuwe West-Indische Maatschappij, in 1674 op de bouwvallen der eerste Maatschappij van dien naam verrezen, in het bezit kwam van Suriname, en dat bij een octrooi van 23 September 1682 haar door de algemeene Staten regten toegekend en verpligtingen opgelegd werden.

De Maatschappij echter deinsde terug voor de kosten aan die vestiging verbonden; zij zag bezwaar in de instandhouding van de kolonie, en verkocht een gedeelte, twee derden van het bezit, waarvan een derde aan de stad Amsterdam en een derde aan den heer van Aerssen van Sommelsdijk. De nieuwe Maatschappij, die nu in het bezit van Suriname kwam, met al de regten en verpligtingen van het octrooi van 1682, noemde zich „*de Geoctrooijeerde Societeit van Suriname*", en deze naam is haar steeds gebleven.

Welke was nu de materiele toestand van die maatschappij. De heer van Sommelsdijk overleed; hij werd den 19den Julij 1688 door den kogel van een muiteling getroffen. Zijne weduwe kon geen middel vinden om het een derde deel dat zij van Suriname bezat te verkoopen. Zij bood het aan Koning Willem III van Engeland, vervolgens aan de Staten van Holland en aan de Societeit zelve aan; maar een kooper was nergens te vinden. Eindelijk, na verloop van bijkans eene eeuw, is dat aandeel in 1770 door hare erfgenamen aan de stad Amsterdam verkocht. Waarlijk, Mijnheer de Voorzitter, dit feit bewijst weinig voor dien hoogen trap van welvaart en bloei, waarin, volgens de Regering, de kolonie zich heeft verheugd.

Maar wanneer de materiele welvaart gering was, hoe was het dan met den inwendigen toestand van Suriname en de ingezetenen der kolonie in de vorige eeuw? Lees de geschiedenis van Suriname, en elke bladzijde zal u spreken van twisten en oneenigheden, ieder verslag van de zitting van den Gouverneur en Raden is vervuld met verhalen van verschillen, van klagten, van strijd tusschen de Societeit en den Gouverneur, als haar lasthebber aan de eene zijde en de leden van het hof van politie, welke door den Gouverneur uit de ingezetenen werden benoemd, aan de andere zijde. Nu eens na den inval van Cassard, een Franschen vrijbuiter, in 1712, werden de kosten, of liever het losgeld dat aan dien vrijbuiter moest gegeven worden, een onderwerp van twist. Men wilde dat de Societeit zou betalen de verdedigingswerken, welke na dien inval opgerigt werden. Deze echter weigerde. Volgens het octrooi moest de Sociëteit met de Algemeene Staten de noodige bijdragen leveren voor de defensie van de kolonie, maar de Societeit wenschte dat een gedeelte daarvan door de ingezetenen zou worden gedragen. Het wegloopen der negers gaf aanleiding tot die talrijke expeditien, of liever tot die oorlogen — want zoo mogen zij genoemd worden, niet alleen wegens het bloed dat ze kostten, maar ook omdat zij eindigden met het sluiten der vredesverdragen. Dit alles deed de kolonie steeds meer en meer teruggaan, en gaf ook al weêr aanleiding tot eene verwarring, eene onzekerheid en tot zoo vele twisten, dat het onbegrijpelijk schijnt, hoe de Regering kan spreken van dien bloeijenden toestand van de kolonie en van dat heerlijke verleden. Vooral was het onder het bestuur van een uitstekenden Gouverneur, Mauritius, dat de tweespalt tusschen den Raad en den Gouverneur het hoogste toppunt bereikte. Eene partij vormde zich in de kolonie die op elke wijze den Gouverneur dwarsboomde. In het dagboek van Mauritius wordt zij bestempeld met den naam van *kabale*, en hare pogingen bleven niet alleen beperkt tot het politiek terrein, maar zelfs in den huisselijken kring, in het huisselijk verkeer was de kabale ijverig en onvermoeid bezig om den Gouverneur te dwarsboomen.

Op elke wijze trachtte de Gouverneur Mauritius de verdeeldheid weg te nemen. Hij benoemde zelfs sommigen van zijne meest verbitterde tegenstanders in het hof van politie; maar niets baatte. Eindelijk moest de Gouverneur wijken en werd hij door de directeuren der Societeit naar Nederland teruggeroepen om zich te verantwoorden.

Die verantwoording, het is bekend, liep ten gunste van Mauritius af en tot beschaming van zijne aanklagers.

Dit is slechts een enkel voorbeeld, Mijnheer de President, dat met even zoo vele zou kunnen vermeerderd worden als er Gouverneurs te Suriname zijn geweest. Als een kanker knaagde de strijd der particuliere belangen en de eerzucht van sommige ingezetenen aan de welvaart en den bloei der kolonie. Mauritius schrijft niet onaardig de hoofdreden van de kwaal daaraan toe, dat den ingezetenen, wanneer ze uit hun *néant* tot rijkdom of eer opklimmen, doorgaans het hoofd begint te draaijen.

Mijnheer de President, op hetgeen in de Memorie van Toelichting van den hoogen trap van welvaart en bloei der kolonie Suriname gezegd wordt, geeft de geschiedschrijver een kort maar treffend antwoord: „Steeds levert tweedragt wrange vruchten op, steeds sleept onderlinge verdeeldheid droevige gevolgen na zich. In de geschiedenis van Suriname ziet men gedurig de waarheid daarvan bevestigd.”

Mijnheer de President, ik geloof derhalve dat er wel iets valt af te dingen op het beweren van de Regering omtrent het nut en den wel-

dadigen invloed van het octrooi van 1682. De lessen der geschiedenis zijn dáár integendeel om te betoogen dat hij, die, zoo als ik, den wensch koestert om aan Suriname het beginsel van eene vertegenwoordiging te schenken, maar met eene beperking tot hare huishoudelijke aangelegenheden, zich op het ware standpunt bevindt.

En nu *het voorbeeld van andere landen.*

Het voorbeeld van Frankrijk zal wel niet veel in deze Vergadering afdoen. In de Fransche kolonien bestaat voorzeker ook een *Conseil des Colonies*, maar met eene zeer beperkte bevoegdheid, en uit de Fransche wetgeving blijkt dat de magt van den gouverneur zeer overwegend is.

Maar in Engeland. De Engelsche kolonien staan onder geheel verschillende constitutien. Sommigen hebben het constitutioneel stelsel, genieten niet enkel het voorregt van eene vertegenwoordiging, maar ook dat van eene verantwoordelijke regering. Dat zijn de grootere kolonien, zoo als Canada en andere. Andere hebben het stelsel van vertegenwoordiging, maar in zeer beperkte maat, en in de kolonien die het meest met Suriname overeenkomen vindt men van eene zelfstandige vertegenwoordiging hoegenaamd niets.

In Trinidad, Santa Lucia, St. Thomas en andere bestaat de *legislative council* uit zekere kategorien van ambtenaren en uit leden, die voor hun leven worden benoemd door de Kroon, op voorstel van den Gouverneur. En in Britsch Guyana, waarop men zich zoo gaarne beroept ten gunste van deze wetsvoordragt, bestaat een *court of policy*, die enkel is zamengesteld uit hoogere ambtenaren, die *ex officio* leden zijn en door of op voordragt van den Gouverneur worden benoemd. Alleen dan wanneer het geldt het opleggen van belastingen of het vaststellen van de begrooting van uitgaven, verkrijgen een zeker aantal afgevaardigden van de kolonisten zitting in dat hof, dat dan den naam erlangt van *combined court.* Maar van een regt van die afgevaardigden om over de verschillende aangelegenheden der kolonie te beslissen, of van hunne bevoegdheid om in het algemeen zich politieke regten toe te eigenen, is niets bekend.

Er is maar ééne kolonie van Engeland, die met de onze kan vergeleken worden, in het bezit van vrijgevige constitutionele instellingen. Ik meen echter te mogen betwijfelen, of het voorbeeld van Jamaica wel zeer aanlokkelijk zal zijn voor de leden dezer Vergadering. Althans lord Grey, een lid van het ministerie van lord John Russell, en bekend als een uitstekend staatsman en schrijver over koloniale onderwerpen, laat er zich zoo ongunstig mogelijk over uit, hij zegt: „But the actual condition of Jamaica, I regret to say, is far from being such as to show that the possession of the powers of self-government affords that complete security for the welfare of a community and for the good management of its affairs which many persons seem to suppose."

Een zeer treffend bewijs van den ongelukkigen toestand waarin Jamaica verkeert is onder andere daarin gelegen, dat in 1839 een voorstel uitging van het liberale ministerie in Engeland, om voor een zeker aantal jaren de constitutie aldaar geheel op te heffen.

Ik geloof, Mijnheer de President, dat dus de geschiedenis zoowel als het voorbeeld van anderen ons behoedzaamheid in deze zaak aanbevelen en ons voorzeker niet aanraden om de Regering geheel te volgen op den weg dien zij bij deze voordragt inslaat. Veel meer, dunkt mij, pleit èn de geschiedenis èn het voorbeeld van Engeland er voor om aan Suriname een beperkt stelsel van vertegenwoordiging te geven.

Ook in den aard van de maatschappij aldaar vind ik eene hoofdreden om met voorzigtigheid te werk te gaan.

Wat is de toestand van Suriname? De emancipatie heeft daar eerst sinds kort plaats gegrepen en de ingezetenen zijn alzoo verdeeld in twee klassen, wier belangen in vele opzigten met elkander strijdig zijn. Wordt aan de koloniale vertegenwoordiging een zoo ruim regt toegekend als in het ontwerp van den Minister het geval is, dan zou het wel noodig zijn dat juist die geëmancipeerden, aan wie de weldaad der vrijheid sedert zoo kort is bewezen, door strenge bepalingen in de uitoefening van hunne regten beschermd wierden. Dit heeft de Regering ook gevoeld, en het is daarom, dat zij tot aanbeveling van het tweeslagtige stelsel van vertegenwoordiging, dat zij wenscht in te voeren, vooral dit gezegd heeft: „De dure pligt der Regering, om de vrijverklaarden te beschermen en bij hunne pas verkregen regten ongekrenkt te handhaven, eischt de aanwezigheid in de vergadering van leden, van dezen pligt innig doordrongen en wier blik minder door eenzijdige beschouwing beneveld wordt." De Regering heeft dus zeer wel begrepen, dat de toestand van Suriname in dit opzigt eigenaardige moeijelijkheden oplevert, maar zij heeft naar mijn inzien niet het juiste middel gekozen. Deze zinsnede bewijst overigens reeds het onhoudbare van die tweeslagtige vertegenwoordiging, waarvan sommige leden zullen komen met het mandaat om de ingezetenen te vertegenwoordigen en hunne belangen voor te staan, en anderen met het bijzondere mandaat om eene bepaalde klasse van die ingezetenen tegen hunne medeleden in bescherming te nemen. De betrekking, welke thans tusschen de ingezetenen van Suriname bestaat, is dus een bezwaar tegen eene al te ruime uitbreiding van het regt van vertegenwoordiging

Maar daarenboven zijn er nog andere bezwaren. Ik behoef in de wetgevende vergadering van een constitutionelen Staat niet te herinneren, dat deze regeringsvorm eene schaduwzijde heeft, die, hoewel zij vroeger meer dan thans in het oog viel, toch nog bestaat. Die schaduwzijde is de onregtmatige invloed, welke door de Regering op de stem der leden eener wetgevende vergadering kan uitgeoefend worden. Corruptie is eene kwaal, die thans wel niet zoo als vroeger aan het vertegenwoordigend stelsel knaagt; maar zeker is het dat voorregten en gunsten nog dikwerf een middel zijn om den invloed der Regering te vermeerderen en stemmen voor haar te winnen. Zal dit niet bij uitnemendheid het geval zijn in eene vertegenwoordiging van weinige leden, waarvan nog sommige door het Gouvernement zijn benoemd? Zal daar de Gouverneur aan de verzoeking kunnen weêrstaan, om van zijn invloed op allerlei wijzen gebruik te maken en alzoo die vertegenwoordiging in eene schijnvertooning te doen veranderen? De partijstrijd is daarenboven in een kleinen kring zooveel heftiger en persoonlijker! Eene vergadering, gelijk zulk eene koloniale vertegenwoordiging, heeft meestal punten van minder belang te regelen, huishoudelijke onderwerpen, zaken waarbij sommige der leden regtstreeksch belang hebben. Is het nu niet te vreezen, dat dit direct belang der leden bitterheid en persoonlijken strijd zal doen ontstaan, tot nadeel van het algemeen welzijn? Ik geloof alzoo, als ik de beschouwingen resumeer die ik getracht heb zoo kort mogelijk te ontwikkelen, dat het stelsel van vertegenwoordiging in Suriname met zekere vaste en bepaalde grenzen moet worden ingevoerd, maar dat de Regering, door haar loffelijk streven om de krachtsontwikkeling in die kolonien te bevorderen, in meerdere bepalingen te ver is gegaan: te ver in sommige, niet ver genoeg in andere.

Twee beginselen hoop ik dat bij deze discussien door de Kamer zullen worden gehuldigd. Vooreerst volkomen zelfstandigheid van het vertegenwoordigend ligchaam dat men in het leven zal roepen; en ten tweede beperking van de bevoegdheid van dat ligchaam binnen den kring der koloniale belangen. Ik hoop dat door voor te stellen wijzigingen zal worden te gemoet gekomen aan het bezwaar dat ik voor alsnog heb tegen de goedkeuring van al de bepalingen van die reglementen, en ik besluit mijne rede met de aanhaling van de woorden van een beroemd Engelsch staatsman, ook door den heer Baud in de straks vermelde redevoering aangehaald, van Macaulay, die, toen hij sprak van het bestuur van Britsch Indie, zeide: „In deze omstandigheid betaamt het „ons voorzigtig te zijn, zelfs tot aan de grenzen der angstvalligheid. „Het licht van de staatkundige wetenschap en van de geschiedenis be„schijnt ons niet; wij wandelen als in het duister; wij zien niet duidelijk „waarheen onze weg leidt. Het is in den mensch aldus gesteld, met „wijsheid rond te tasten en zijnen voet niet neder te zetten tot dat hij „zeker is dat de grond, dien hij voor zich heeft, vast is."

De heer **Wintgens** op 9 Mei: Bij deze voordragt worden twee reglementen op het beleid der regering in de West-Indische kolonien aan ons oordeel onderworpen, en die beide reglementen leveren op een merkwaardig en scherp geteekend contrast. In het eene reglement, dat voor Suriname, wordt eene overgroote vrijgevigheid in acht genomen, terwijl in het andere, dat voor Curaçao en de eilanden, eene zeer enge beperking wordt aangetroffen.....

Deze Regering heeft ten aanzien van dit onderwerp een bijzonder grooten ijver aan den dag gelegd. Zij heeft een arbeid, die sedert 1855 bij de Kamer rustende was gebleven, met zeer groote kracht opgevat en voortgezet. Een jaar geleden werden ons deze ontwerpen voorgelegd. Zij werden in de afdeelingen onderzocht. Er werd een Voorloopig Verslag uitgebragt. In September werden die ontwerpen op nieuw ingediend en in November was een Eindverslag gereed. Verre van mij dat ik dien ijver en die voortvarendheid zou misprijzen. Maar ik wil toch niet ontveinzen dat ik liever in ander opzigt dien ijver en die voortvarendheid had zien aanwenden, en wel ten aanzien van andere koloniale aangelegenheden, die, dunkt mij, dringender behoefte aan regeling hebben dan de onderhavige. Ik wil niet ontveinzen dat in mijn oog thans vooral de Oost-Indische bezittingen aan de beurt lagen, zoodat daarop al de inspanning en al de werkzaamheid van het Ministerie van Kolonien behoorde te worden geconcentreerd. Daar is *la question brûlante* gelegen. Die toestand is, zoo als wij gehoord hebben, nog niet *couleur de rose.* Dus aan de belangen van die bezittingen vooral had thans de werkzaamheid der Regering moeten worden besteed; te meer daar ik geloof dat deze zaak, waaraan zoo groote ijver is ten koste gelegd, zeer veilig eenig uitstel kon lijden.

Welke toch is de toestand van de West-Indische kolonien. De geachte vorige spreker heeft reeds daarop gewezen; de opheffing der slavernij en het staatstoezigt op de vrijgelatenen maken dat die kolonien verkeeren in een tijdperk van overgang; ja wat meer is, die staat van zaken mag men noemen eene soort van maatschappelijke *krisis.* Zij verkeeren in een toestand, waarin zich ieder oogenblik nieuwe verschijnselen kunnen voordoen; eene krisis die met bezorgdheid moet worden gadegeslagen, en waarvan niemand nog met eenige zekerheid den afloop voorspellen

kan. De West-Indische kolonien verkeeren in een geheel bijzonderen, in een geheel abnormalen toestand.

Sedert den dag der emancipatie, den 1sten Julij 1863, staan de vrijgemaakten gedurende tien jaren onder het regeringstoezigt, onder een bijzonder toezigt van den Staat, dat eene krachtige disciplinaire regtsmagt vordert en dat nadrukkelijk moet worden gehandhaafd in het belang van allen. De vrijgemaakten — en zij maken grootendeels de bevolking der kolonie uit) verkeeren gedurende al dien tijd in een geheel exceptionelen regtstoestand. De vroegere slaven-eigenaren en beheerders der plantages zijn mede in een nieuwen, eigenaardigen toestand geraakt; zij hebben al hunne krachten, hun beleid en hunne inspanning noodig om in dien nieuw geboren toestand, in dat overgangstijdperk, voor hunne eigene belangen te waken.

Als ik mij dit een en ander voorstel en mij afvraag: wat heeft die kolonie in dien toestand noodig? wat is de behoefte van die maatschappij? dan is het antwoord mijns inziens natuurlijk dit: in die overgangsperiode, in die maatschappelijke krisis is, althans aanvankelijk, bovenal noodig een zeer sterk, zeer veerkrachtig en zeer verstandig centraal gezag; een gezag dat waakt voor de belangen, zoowel van den een als van den ander, zoowel voor de voormalige eigenaren van slaven als voor de voormalige slaven zelven.

Men moet wenschen dat, in den eersten tijd althans, in die kolonie zij een zeer verlicht, zeer krachtig éénhoofdig bestuur, dat het algemeen belang overziet en behartigt, terwijl overigens elkeen zorgen moet voor zijne bijzondere belangen, ten einde, als die sociale krisis zal zijn doorgestaan, als de eigenaren hunne panden zullen hebben zien verbeteren en op goeden voet gebragt, als de gewezen slaven de vrijheid zullen hebben leeren waarderen en zich in die nieuwe vrije atmosfeer te bewegen, over te gaan tot de bekrooning van het werk, dan een nieuwen politieken toestand in de kolonien in te voeren.

Mij dunkt, *si parva licet componere magnis*, ik zou hierbij eene vergelijking kunnen maken, van den tegenwoordigen toestand waarin de West-Indische kolonien verkeeren, met dien van een magtig rijk, met dien van Rusland. Men heeft onlangs kunnen vernemen, dat in eene vergadering van den Russischen adel te Moskau gehouden, is aangedrongen, den Czaar van Rusland te verzoeken om eene vertegenwoordiging van dat rijk. Het schijnt dat de regering de tijdigheid van dien maatregel nog niet bevroedt, en in die bijeenkomst te Moskau waren ook personen die geenszins tot de reactionaire elementen van die vergadering behoorden, die met alle kracht zich daartegen verklaarden; en waarom? Het waren juist degenen, die de emancipatie van de lijfeigenen ten krachtigste hadden bevorderd, en tegenover hen stonden aanzienlijke grondeigenaren, die met alle kracht de emancipatie hadden bestreden en tegengewerkt. Het was niet onnatuurlijk te vragen: wie zouden door eene constitutie, door eene vertegenwoordiging aan Rusland te geven, in de tegenwoordige omstandigheden eigenlijk worden gebaat? Men begreep dat er vóór alles thans moest worden gearbeid aan de voltooijing van de emancipatie der lijfeigenen, dat er vóór alles moest worden gewerkt aan de administrative reorganisatie en aan eene verbetering van het regtswezen, en dat daarna, als die groote zaken verkregen waren, en als al de klassen der maatschappij tot het besef van hare regten en pligten waren ontwaakt, dan eerst in het algemeen belang, in het belang van de geheele Russische natie, aan het invoeren van een vertegenwoordigenden regeringsvorm kon worden gedacht.

Mij dunkt er is wel eenige analogie tusschen dien toestand en dien van de West-Indische kolonien. De meesten der in de kolonie Suriname aanwezige personen zijn als het ware nieuwe menschen geworden, *novi homines*. Vooral in het belang van de vrijgemaakten acht ik het noodig, dat men daar, aanvankelijk althans, behoude een zeer krachtig en geheel onpartijdig centraal gezag, terwijl men veilig nog wachten kan met de invoering van hetgeen men hier bij deze voordragt beoogt.

En wat wordt nu hier aan onze beraadslaging onderworpen? Men is voor de kolonie Suriname een geheel anderen weg ingeslagen dan bij de vroeger voorgestelde reglementen van 1851 en 1855. Wat heeft men gedaan? De Regering heeft blijkbaar voor zich nedergelegd de Grondwet van het Koningrijk der Nederlanden, en die is eenvoudig omgewerkt voor de kolonie Suriname. Wanneer men in de Grondwet plaatst in stede van het woord *Rijk*, *Kolonie*, en men leest in de plaats van het woord *Koning*, *Gouverneur*, en in plaats van *Raad van State* en *Ministeriele Departementen*, *Raad van Bestuur* en in plaats van *Staten-Generaal*, de *Koloniale Staten*, dan heeft men al vrij wel de voordragt die men ons hier heeft aangeboden. Het is alles op eene kleinere schaal overgebragt, eene reductie, eene verkleining, eene voorstelling van de Grondwet als of men die ziet door een omgekeerden verrekijker. Wij vinden nagenoeg alles in het klein terug, tot zelfs de formulieren die gebruikt worden bij de aanneming of de verwerping van wetten. Daarentegen wordt voor Curaçao, waar de maatschappelijke ontwikkeling zeker niet minder is dan in Suriname, eene regeling voorgesteld, die mij te beperkt toeschijnt.

Daar doen zich twee vragen voor: vooreerst, is het nu het geschikte oogenblik om een dergelijken regeringsvorm in Suriname in te voeren; en ten tweede, zal die kleine maatschappij de voorwaarden kunnen vervullen die noodig zijn om de voordeelen van dien regeringsvorm te verkrijgen; heeft zij de eigenschappen in zich, bezit zij de vereischten die daartoe volstrekt noodzakelijk gevorderd worden? Zonder dat toch ontaardt de schoonste regeringsvorm in een karikatuur, in een ijdel droombeeld; de fraaiste grondwet wordt zonder dat een bedriegelijke grondslag voor welvaart en volksgeluk. Zou eindelijk niet aan Suriname en aan Curaçao op gelijke wijze eene meer doelmatige inrigting kunnen zijn gegeven, daar nu te veel aan de eene en te weinig aan de andere wordt toegekend?

Ik doe die eerste vraag nu vooral, nu verreweg de meeste inwoners van de kolonie verkeeren in dien zonderlingen regtstoestand, onderworpen zijn aan het toezigt van den Staat, ja geen slaven zijn, maar toch ook geen vrije mannen, verkeeren in een toestand van overgang. Zij zijn niet geheel *sui juris;* zij staan eenigermate gelijk met de *statu liberi* van de Romeinen, slaven niet, maar vrijen ook niet. Zij hebben een uitzigt op de vrijheid; zij zijn in een regtstoestand eenigzins gelijk aan dien, welke vroeger ook in die kolonie gekenmerkt werd met den naam van het regt van *piekie-jam;* een regt, waarover ik eens eene uitspraak bij den Hoogen Raad heb geobtineerd bij een arrest van 7 Mei 1847, ten gevolge waarvan een slaaf werd vrij verklaard.

Zoolang die interimaire toestand daar voortduurt, voor verreweg de meeste ingezetenen waaruit de kolonie Suriname bestaat, moet de wetgevende magt, die zooveel invloed kan uitoefenen op den toestand van die personen, niet [1]) in de kolonien zijn gevestigd, niet worden uitgeoefend door hen, die in de kolonie, juist door dien tusschentoestand, als het

[1]) Lees: die.

ware tegenover de geëmancipeerden zijn geplaatst; maar uitgaan van het moederland. Zoolang die toestand voortduurt, is de kolonie niet vatbaar om dergelijken regeringsvorm te ontvangen. Zij is dan nog niet rijp daarvoor. Zij is nog niet geregenereerd uit een slavenstaat tot een vrijen Staat, en zij heeft meer dringende en andere behoeften dan de uitoefening van politieke regten.

Ik stel mij voor dat de kolonie Suriname hier in deze Vergadering verschijnt en met onzen Voorzitter een dialoog komt voeren; dat de Voorzitter aan de kolonie kenbaar maakt het voornemen om voort te gaan op den weg van verbetering en ontwikkeling, en dan zou zeggen: „Wat dunkt u thans van een vrij kiesstelsel, van regtstreeksche verkiezingen, van eene vertegenwoordiging die kan worden ontbonden ten einde een beroep te doen op de kiezers; van een beroep op de Surinaamsche natie (ik spreek nu nog niet van een paleis, van een welingerigt paleis voor deze natie)?" Zou Suriname dan welligt daarop niet antwoorden: „Ik stel veel prijs op die verkiezingen en op zulk een beroep op de natie; maar voor het oogenblik zou krachtige bevordering der *immigratie*, zouden vele immigranten mij nog meer welkom zijn. Zorg veeleer daarvoor, geef mij arbeiders, veel arbeiders, des noods in plaats van de kiezers en van het appèl op de natie."

„Ja maar", zou de President kunnen hernemen, „wat dunkt u dan van het regt van petitie en van het regt van vereeniging en vergadering.?"

De kolonie Suriname zou misschien kunnen antwoorden: „Geef mij eerst goed en deugdelijk schoolonderwijs, dan zullen de meesten mijner ingezetenen later die petitien kunnen schrijven en onderteekenen, en als beschaafde en welopgevoede burgers te zamen vergaderen en zich vereenigen."

„Intusschen", zou de President vervolgen, „ik heb nog meer voor u ter beschikking; het regt van interpellatie en het regt van amendement, ja zelfs het regt van initiatief; onschatbare regten, waarvan wij hier, wat het interpelleren en amenderen betreft, trouw gebruik maken."

De Surinaamsche kolonie kon dan, dunkt mij, ten slotte wel eens antwoorden: „Gij overlaadt mij met weldaden, ik ben daarvoor in hooge mate erkentelijk; maar ik had toch liever dat gij dadelijk invoerdet een regtstoestand die mij zekerheid gaf voor mijne bezittingen en eigendommen. Ik wilde, dat gij mij dadelijk, ook zonder amendementen en initiativen, wetboeken gaaft, die maakten dat de Nederlanders zich naar Suriname wilden begeven; dat zij zelven hunne eigendommen kwamen beheeren en hunne kapitalen daarheen wilden doen stroomen, om ze in volkomen veiligheid daar vruchtdragend te doen worden. Maak ook bepalingen omtrent de uitgifte van woeste gronden, waaraan men zich blijkens de regeringsverslagen van 1848 tot 1856 vroeger veel liet gelegen liggen, en zie eens na een plan, dat omstreeks twintig jaar geleden door den Engelschen minister Gladstone, een bekwaam man in het vak van kolonien, werd uiteengezet en dat welligt in de kolonie Suriname kon worden toegepast. Wanneer dat alles zal geregeld zijn, dan zullen wij nader spreken over de onschatbare regten, waarvan gij gesproken hebt".

Als ik dat een en ander overweeg, dan schijnt mij het eigenlijke oogenblik voor deze voordragten nog niet zoo dringend daar te zijn; dan geloof ik dat wij veilig nog wat konden wachten; dat wij in dit opzigt niet zoo overhaast moesten handelen; dat wij veeleer datgene moeten in het leven trachten te roepen, waaraan de kolonie Suriname praktische behoefte heeft, om eindelijk de kroon te zetten op het werk door de politeke constitutie van Suriname en Curaçao in het leven te roepen.

Maar er is meer. Heeft de Regering wel overwogen, welke zware eischen hier van Suriname aan die kleine koloniale maatschappij worden gedaan? Die maatschappij lijdt onder het groote kwaad, dat men noemt het *absentëisme*, de afwezigheid der eigenaars. In die maatschappij heeft de slavernij, zoo kort geleden opgeheven, natuurlijk nog vele verderfelijke sporen achtergelaten; die tegennatuurlijke toestand is verre van geheel uitgewischt. Men bedenke daarbij, dat Suriname eene zeer kleine maatschappij is; in 1861 had zij eene bevolking van 52 824 hoofden, waarvan toen 36 732 slaven waren, en de eilanden bezaten 32 881 hoofden, waarvan 10 447 slaven. De verhouding is dus veel gunstiger op de eilanden, en echter worden deze achteruitgezet in eene regeling die zij welligt beter verdragen konden dan de hoofdkolonie Suriname. Vergelijk daarmede eens den toestand in Noord-Amerika; let eens op de voorwaarden, die de Noord-Amerikaansche republiek stelt als een der zoogenaamde territoriën als een zelfstandige Staat in de Unie wenscht te worden toegelaten. Eerst dàn wanneer zulk een gebied kan aantoonen, dat het eene bevolking van 60 000 zielen bezit, wordt het als een zelfstandige Staat in de Unie opgenomen. Maar bedenk daarbij tevens, welke die 60 000 personen zijn. Dat zijn de energiekste menschen van de wereld, de meest zelfstandigen onder de zelfstandigen, dat zijn de *pioneers* van 't verre Westen, de *backwoodmen*, die door hunne energie de civilisatie uitbreiden en zich daar, ondanks de wilden en de hinderpalen der natuur, gaan vestigen.

Wat vindt men daarentegen in de kolcnie? Zelfstandigheid is overal eene schaars te vinden eigenschap, ook hier te lande is daarvan geen overvloed; maar ga haar zoeken in Suriname! Bedenk, dat de meesten ontslagen slaven zijn, en tevens dat een man, die in deze quaestie wel mag medespreken, Stuart Mill, in zijn boek over den repraesentativen regeringsvorm gezegd heeft: „Eene constitutie, de constitutionele regeringsvorm staat nog niet gelijk met eene stoomploeg of eene dorschmachine." Dit is een zeer waar woord van dien schrijver, wiens boeken tot mijne vreugde thans in eene zeer populaire en goedkoope editie zijn uitgegeven, die ik hoop dat in ons land veel gelezen zal worden. In het laatste hoofdstuk over het beheer van kolonien door vrije Staten staan voor ons, geloof ik, zeer nuttige lessen geschreven, niet alleen toepasselijk voor de West, maar vooral ook op de Oost.

Stuart Mill zegt verder: „Het volk moet in staat zijn om de voorwaarden te vervullen, zoowel om te handelen als om zich zelf die zedelijke banden op te leggen, die worden vereischt, hetzij om het bestaan der Regering te schragen, hetzij om haar de middelen te verschaffen om haar doel te bereiken."

Als men nu slechts het oog vestigt op het cijfer der bevolking in Suriname en daar attrekt de vrouwen, de kinderen, de arme bevolking, de *proletaires*, dan vindt men daar geen elementen talrijk genoeg om eene parlementaire regering in te voeren, hoedanig zij hier, in de volle maat mag ik zeggen, aan die kolonie wordt gegeven.

Ik meen dat zoowel voor Suriname als voor Curaçao gelden mag de figuurlijke stelling in de Memorie van Toelichting voorkomende: „*Het gebouw waaraan de deugdelijke grondslag ontbreekt, mag niet worden opgerigt, al behaagt de gevelteekening.*"....

Ten slotte wil ik dan nu nog slechts den indruk wedergeven, dien de beide reglementen van Suriname en Curaçao op mij hebben gemaakt en het contrast doen uitkomen dat in die beide reglementen gelegen is.

De Regering zegt in § 4 van de Memorie van Toelichting, „dat

Suriname op constitutionele instellingen regtmatige aanspraak heeft.” In de Memorie van Beantwoording lees ik: „het eenige middel om levenskracht op te wekken in dat kwijnend maar toch zoo vruchtbaär geweest, is het constitutionele regeringsstelsel.” Het is sterk gesproken. Men brengt de politieke ontwikkeling met de natuur van dat vruchtbaar oord in dadelijk verband. Wij zullen een heerlijk eldorado aanschouwen wanneer slechts de constitutionele instellingen daar geplant worden naast de koffie en de suiker. De Regering koestert daarvan, geloof ik, wel wat groote, wel wat sanguinische, ik zou haast zeggen, overdreven verwachtingen. De Regering gaat zelfs verder. In de Memorie van Toelichting zegt zij: „Met vertrouwen durft zij de zamenstelling der Koloniale Staten aanbevelen, *wetende dat gepaste voorzorgen genomen zijn om de proef te doen slagen.*” Wij ontvangen dus van de Regering eene garantie, eene vrijwaring voor den goeden afloop. Zij weet reeds vooraf dat de proef zal gelukken; zij staat daarvoor in; want er zijn gepaste voorzorgen genomen. Ik zou er wel prijs op stellen dat de Regering ons omtrent die genomen voorzorgen en omtrent hare wetenschap eenigzins nader wilde inlichten.

Maar nu zie ik op Curaçao. Dit is de keerzijde van de medaille. Geheel anders klinkt hier de toon der schrifturen. Wat zoo schoon voor Suriname wordt voorgesteld, klinkt geheel anders voor Curaçao. Wij lezen toch in de Memorie van Toelichting: „Het tijdstip, waarop aan de burgerij aldaar regtstreekschen invloed op den gang van het bestuur verzekerd wordt, laat zich vooraf onmogelijk bepalen. Het welslagen der met Suriname te nemen proef [hier verandert de toon aanmerkelijk; vroeger bestond er omtrent Suriname reeds eene wetenschap, nu is het nog maar eene proef] zal er toe bijdragen om het te verhaasten.” En later volgt er een nog meer ter neder drukkend en ontmoedigend gezegde omtrent Curaçao: „*Thans ware het onverstandig de kleederen, die eerst den man zullen passen, aan te trekken aan het kind.*”

De kolonien worden dus geklassificeerd. Wij hebben hier den man en daar het kind. Nu zou ik toch daarop met Suriname en met Curaçao durven zeggen:

> . . . . „*Je n'ai mérité*
> *Ni cet excès d'honneur, ni cette indignité.*”

Waarom mij, Curaçao, zoo verkleind tegenover Suriname, met welk regt mij als een dwerg gesteld tegenover den reus?

Ik geloof dat wij allen uit onze jeugd ons nog wel zullen herinneren de werken van vader Cats, en hoe daarin ook een man voorkomt dien men kleederen aantrok welke hem niet pasten. Ook voor den man kunnen kleederen worden vervaardigd, die hem hinderlijk zijn. Ik besluit daarom met de opmerking voorkomende in het gedicht van Cats over den man met het flodderkleed, die mij op deze voordragt allezins toepasselijk voorkomt:

> „*dat al wat na den eysch niet aan de leden past,*
> „*en is maar ongemack en niet als enckel last.*”

De heer **Rochussen** op 10 Mei: Het is bekend dat ik geen voorstander ben van overdreven of overijlde invoering van Westersche begrippen in Oost-Indie. Maar nu wil ik verklaren dat ik nog veel minder een voorstander ben van de invoering van Oostersche begrippen in het Westen. Ik verlang niet dat Suriname autokratisch worde geregeerd. Ik verlang dat de belanghebbenden bij die kolonien mede worden gehoord niet alleen, maar dat zij, gelijk wij in Holland vroeger pleegden

te zeggen, stem in Staat hebben. Ik verlang dat de wezenlijke belanghebbenden hunne belangen kunnen voordragen en ondersteunen; dat hunne stem niet enkel die zij van adviserende collegien, maar van medestemmende mannen. Dit heeft dan ook trouwens vroeger, volgens het octrooi van 1682, in Suriname bestaan. Toen waren er in den Kolonialen Raad, zoo als het octrooi zeide, uit de „koloniers" van 10 tot 40 die mede stemden, die, volgens de woorden van dat octrooi, door de koloniers in dubbelen getale werden gekozen, waaruit de Gouverneur dan het benoodigde getal, namelijk de helft, benoemde. De voorgedragenen en benoemden moesten zijn gekozen uit de aanzienlijkste, verstandigste en moderaadste uit de kolonisten. Ik geloof niet dat het aanhangig voorstel der Regering de moderaadsten in de Koloniale Staten zal brengen. Daarop zal ik evenwel nader terugkomen. Ik geloof, zoo als het hier wordt voorgedragen, dat wij daar zullen krijgen een parlementje *au petit pied*, dat daar meer politieke bespreking dan die van de hoofdbelangen der kolonie zal plaats hebben. Maar de het meest belang hebbende bij de kolonie zullen in die Staten niet worden gekozen. En al wierden ze er in gekozen, er wordt te veel werk aan die Staten opgedragen, zoodat personen die plantages in eigendom bezitten of besturen niet zooveel tijd zullen kunnen afzonderen om in de stad Paramaribo bijv. de wetboeken te beoordeelen en de vereischte verordeningen vast te stellen. Hierop zal ik evenwel later terugkomen, indachtig aan het [1]) wenk, dien de Voorzitter ons gisteren gegeven heeft.

Ik herhaal, ik verlang geen autokratisch bestuur in Suriname. Ik verlang eene billijke mate van self-government, van autonomie, maar in doelmatigen zin, opdat het doel bereikt worde. De Memorie van Toelichting zegt: „De zelfstandigheid door de kolonie te verkrijgen verheft haar publiek- en privaat-regtelijk tot een van den Staat onderscheiden regtspersoon."

Ik heb dit niet goed begrepen; is Suriname op dit oogenblik publiek en staatsregtelijk geen onderscheiden regtspersoon? Zoo neen, wordt Suriname dan nu geëmancipeerd? Die uitdrukking uit genoemde memorie is mij voorgekomen meer te behooren tot het gebied der phraselogie, dan wel tot dat der bestemde zaken.

De heer **J. K. van Goltstein** op 10 Mei: Wij worden door de Regering uitgenoodigd tot eene proefneming. Ik mag mij deze uitdrukking veroorloven, want de Regering zelve kenschetste op die wijs haar voorstel. Ik ben niet zeer geneigd aan zoodanige handelwijs mijn bijval te schenken. Experimentum in corpore vili moge kunnen doorgaan, experimentum in terra Neêrlandica gaat mij te ver.

De Regering wil beproeven om de Nederlandsche Grondwet in Suriname over te planten, om al de regten en vrijheden, die aan de Nederlandsche natie bij de Grondwet zijn toegekend, aan de Surinaamsche bevolking te schenken. *Al* de regten en vrijheden: vrijheid van drukpers, van vereeniging en vergadering, van petitie, van onderwijs en godsdienst, er moet niets aan ontbreken; al hetgeen aan den Nederlandschen staatsburger bij de Grondwet is gewaarborgd, moet ook aan den Surinaamschen staatsburger gegeven worden.

Hij moet evenzeer geroepen worden om zijne vertegenwoordigers te benoemen, en ook dezen moeten in ruimen omvang deelen in al de bevoegdheden en regten, die de Nederlandsche Vertegenwoordiging onderscheiden: het regt van amendement, van initiatief, van interpellatie moeten niet alleen in deze Vergadering in werking zijn, maar evenzeer

[1]) Lees: den.

in de koloniale vergadering; want de Surinaamsche vertegenwoordigers zijn niet enkel geroepen om deel te nemen aan de wetgevende magt, maar tevens om toezigt te houden over de regeringshandelingen en over de rigting, welke de Regering daarbij volgt.

Hoe is het mogelijk, dat dezelfde regeringsvorm voor Nederland, een Staat van de hoogste staatkundige beschaving, en evenzeer voor eene kolonie, die naauwelijks uit de slavernij verlost is, zou passen? Of zou het alleen aan den regeringsvorm zijn toe te schrijven, dat een land tot den hoogsten bloei kan opklimmen? Die leer van de alleenzalig- en gelukkig-makende kracht van den regeringsvorm kan in onze dagen niet meer opgaan. Het komt niet aan op den regeringsvorm, maar wel op het bezielende element dat in het volk leeft, op den volksgeest die den dooden vorm levend maakt. Hoe zal dan nu op twee landen, in zulke verschillende toestanden geplaatst, dezelfde regeringsvorm kunnen worden toegepast? Het is een denkbeeld dat mij nog al revolutionair voorkomt en ons terugvoert tot de eerste tijden toen de omwentelingsgeest zich in Frankrijk verhief. Toen werd die leer daar aangenomen, de republiek werd er gevestigd, en zouden nu alle volken gelukkig worden, dan moest hun diezelfde regeringsvorm te vuur en te zwaard worden opgedrongen. Maar wat was het gevolg? Dat de zoognaamde gelukaanbrengers met beschaamde kaken huiswaarts keerden, omdat zij in plaats van een tempel der vrijheid op te rigten, een puinhoop hadden achtergelaten.

Dit is niet het eenige voorbeeld dat ik zou kunnen aanvoeren; er bestaat nog een ander en veel treffender voorbeeld, hetwelk juist op dit geval toepasselijk is. Wat is er later in Frankrijk gebeurd? Men heeft daar den constitutionelen regeringsvorm willen invoeren, omdat men daarin het geluk van het volk gelegen achtte. Men meende dat het volk daardoor tot de hoogste mate van voorspoed zou opklimmen. De constitutionele regeringsvorm werd daar, even als in zoo vele andere Staten van ons werelddeel ingevoerd, omdat men, na de gelukkige omverwerping der Fransche heerschappij, de toevlugt wilde nemen tot den regeringsvorm, die aan Engeland zooveel voorspoed had verschaft. Wat was daarvan het gevolg in Frankrijk? Dat dat stelsel niet was hetwelk aan het volk beviel; het volk hing het centralisatiestelsel aan, het stelsel, waarbij alle beweging van het opperbestuur moet uitgaan, zoodat elke eigen beweging van het volk is uitgesloten. En zoo ontstond er tusschen het centralisatiestelsel en het constitutioneel stelsel, waarbij de invloed van het volk overwegend moet zijn op het bestuur en waarin de zelfregering van het volk moet worden gevestigd, een strijd, die uitliep en noodwendig moest uitloopen op het te gronde gaan van het constitutioneel stelsel, alleen dáárom, omdat het niet in den constitutionelen regeringsvorm, die een bloote vorm is, maar in het bezielend element van den volksgeest gelegen is, welken regeringsvorm men in werking moet brengen. En moet het ons nu niet verwonderen dat de Regering eene proef heeft willen nemen, of het mogelijk zou zijn, die slavenkolonie, die naauwelijks van de slavernij is verlost, te begiftigen met een regeringsvorm, die voor Nederland passend is gekeurd, omdat daar de vroegere instellingen er toe leidden en omdat het volk daartoe ten volle berekend was en er behoefte aan gevoelde? Moeten wij hier niet denken aan hetgeen thans in Engeland gebeurt? Daar is sinds jaren de hervorming van de staatsregeling aan de orde gesteld, maar nu wordt er bijkans niet meer van gerept: nu en dan komt er nog iets van te voorschijn, maar die flikkering duurt niet en het licht is

dadelijk uit. Hoe komt dat? Omdat in Engeland het juiste denkbeeld is opgevat: als het volk er niet voor opkomt om zoodanige hervorming te erlangen, als het volk niet meerdere vrijheid verlangt, waarom zouden wij die dan geven? Dáárop komt het neder. Gelooft gij dat men in Suriname zoo zeer verlangt naar die politieke vrijheid die de Regering daar wil uitdeelen, dat daar zoo vele stemmen daartoe opgaan? In geenen deele, en zoolang de volksgeest niet opkomt en niet gestemd is om zulk een regeringsvorm te bezielen, kunnen wij het dien vorm wel schenken, maar het zal blijven wat het van den aanvang was, een bloote vorm waaraan het bezielend element ontbreekt. Het is jammer dat zulk een denkbeeld, dat ons het onwentelingstijdperk in het geheugen brengt, dat uitgediend heeft en versleten is, weder opgevat wordt, om te beproeven of men aan die kolonie dien regeringsvorm kan schenken. Hoe is het mogelijk, zal men zeggen, dat zoodanig denkbeeld nog eenigen ingang heeft kunnen vinden, zoodat men daartegen niet met alle kracht is opgekomen? Het is onloochenbaar, dat velen het denkbeeld hebben omhelsd, dat nu het verpligt verkeer tusschen het moederland en de kolenie opgeheven en daardoor het voordeel voor het moederland grootendeels te loor is gegaan, men zich niet te zeer daarover moet bekommeren of die proefneming wel eene gelukkige uitkomst zal opleveren. Daarbij wil men dan ook niet uit het oog verloren hebben, dat het aanzienlijke subsidie, dat tot een millioen in dit jaar is geklommen, het behoud der kolonie voor het moederland minder begeerlijk maakt.

Er zijn er ook, die met het denkbeeld behebt zijn, dat ik tot mijn leedwezen hier slechts in deze Vergadering heb hooren uitspreken, dat men kolonien moet voorbereiden om zich van het moederland onafhankelijk te verklaren en zich te verheffen tot een zelfstandig aanwezen, zoodat het moederland van de zorg voor die kolonie bevrijd worde. Wat kan daartoe beter bijdragen dan wanneer men die kolonien eens roept om zelve haar beheer in handen te nemen en door middel van hare vertegenwoordiging een geduchten invloed vestigt op het gezag, dat van wege het moederland daar wordt uitgeoefend?

Maar indien het er dan op toegelegd is om tot die proefneming over te gaan, dan geloof ik niet dat men zal slagen, wanneer men verlangt, dat de overbrenging van die vreemde plant op dien bodem, welke tot voeding daarvan weinig geschikt is, in verweerden toestand plaats hebbe, zoodat zij, daar komende, vervallen moet; dan moet men veeleer zorgen, dat de staatsinrigting, welke men aan die kolonie wenscht toe te deelen, zich aansluite aan de vroegere staatsinrigting die daar geheerscht heeft, om die tot volledige ontwikkeling te brengen, en dan moet men nagaan, of de gesteldheid van de kolonie zoodanig is, dat zij vatbaar is om zoodanige constitutionele inrigting te verduren.

Ziedaar drie punten, die mij zijn ingevallen en die ik meen aan de aandacht der Regering en van hen, die met de opstelling dezer voordragten zijn belast geweest, te moeten onderwerpen. Wanneer men zoodanigen regeringsvorm aan Suriname wil opdringen, dat evenwel naar mijn inzien daarvoor de noodige geschiktheid mist, dan mag men wel verlangen dat die regeringsvorm ongedeerd worde toebedeeld; dat die niet in zijne hoofdbestanddeelen worde gekrenkt en de geregelde werking daarvan worde mogelijk gemaakt.

Wat zien wij nu hier? Men wijkt af van de Nederlandsche Grondwet in een gewigtigtig en zelfs onmisbaar punt. Wanneer men toch den oppersten gezagvoerder plaatst tegenover eene enkele Kamer van ver-

tegenwoordiging, dan is het eene bekende zaak, dat hij daartegen niet bestand is wanneer hij geen steun vindt in eene andere Kamer, die hem waarborgt tegen de uitspattingen, welke van de zijde van zulk eene alleenstaande Kamer van vertegenwoordiging te wachten zijn. Dit is eene erkende zaak, die niet verder behoeft te worden uitgeplozen, omdat het ook in de Grondwet vermeld staat. Wanneer men daaromtrent nog verdere inlichtingen mogt verlangen, dan kan men die ontleenen aan de ondervinding, welke men van de eerste Fransche inrigting van den constitutionelen regeringsvorm heeft opgedaan. Toen werd ook de opperste gezagvoerder tegenover eene enkele Kamer van vertegenwoordigers geplaatst, en het gevolg was dat hij daaronder bezwijken moest. Wanneer men nu aan een kundigen Franschen schrijver vraagt welke daarvan de redenen waren, dan wordt gezegd dat in zoodanige omstandigheden geene andere uitkomst te wachten was. Men kan dit lezen in het bekende werk van Mounier *Sur les causes qui ont empêché les Français de devenir libres.*

Waarom kon zoodanige regeringsvorm niet voldoen? Omdat het essentieële punt er aan ontbrak. Maar, zegt men misschien, daaraan hebben wij wel gedacht, want wij hebben eene gemengde vergadering in het leven geroepen; eene vergadering, gedeeltelijk uit regeringsleden en gedeeltelijk uit vertegenwoordigers bestaande, waardoor de een den ander in bedwang zal houden en daardoor de zaak geregeld zal kunnen loopen. Er zijn 4 regeringsleden tegenover 9 vertegenwoordigers geplaatst, waarvan het noodwendig gevolg moet zijn, dat ieder op zijn standpunt zich zal willen handhaven, dat de regeringsleden hunne afhankelijkheid van de Regering ten volle zullen willen eerbiedigen, terwijl daarentegen de vertegenwoordigers hunne zelfstandigheid er tegenover zullen willen stellen.

Wanneer ik nu zie dat 4 tegen 9 zijn geplaatst, dan komt het mij duidelijk voor dat de meerderheid aan de minderheid de wet zal stellen. Daarbij moet men wel in het oog houden, dat die gunstige stemming voor de Regering op dit oogenblik niet bestaat, welke voor die zamenstemming wordt gevorderd, en dat zij zich ook in vroegere tijden nimmer geopenbaard heeft, zoodat men daar eene gedurige bestrijding der Regering van de zijde der kolonisten heeft waargenomen. Immers als ik in de openbare dagbladen lees dat twee leden van den Kolonialen Raad daaruit zijn ontslagen, omdat zij zich niet wilden voegen naar de inzigten van den Gouverneur, en dat een ander, tot lid van dien Raad benoemd, geweigerd heeft daarin zitting te nemen, — dan zijn dit aanwijzingen van hetgeen der Regering te wachten staat, als die door het volk gekozen vertegenwoordigers daar ginds zullen staan tegenover die regeringsleden.

Het geneesmiddel, dat men tot heeling van het kwaad heeft willen aanwenden, schijnt mij niet gelukkig gekozen te zijn, en de bedenkingen, steeds tegen het bestaan van zulk eene volksvertegenwoordiging tegenover een oppergezagvoerder ingebragt, zullen ook nu hare volle kracht behouden.

Nog een ander punt van groot gewigt is door de Regering over het hoofd gezien. Hier wordt de landvoogd verantwoordelijk gesteld aan die vertegenwoordigende vergadering, en wat zal daarvan het natuurlijk gevolg zijn? Dat die landvoogd, zoodra er verschil van gevoelen oprijst met die vertegenwoordiging, daaraan moet toegeven omdat hij anders zijn gezag tegenover haar niet behoorlijk zal kunnen handhaven. Dit is zoo zeer erkend, dat in elke constitutionele inrigting daartegen

gewaakt is, en dat men in elke Britsche kolonie daartegen de noodige maatregelen heeft genomen. En wat is dit anders dan dat de landvoogd niet verantwoordelijk is, en dat alleen de hem ondergeschikte ambtenaren verantwoording schuldig zijn aan de vertegenwoordiging. Het staat met zoo vele woorden in de Grondwet: de Koning is onschendbaar, de Ministers zijn verantwoordelijk. Hij die in 's Konings naam daar geplaatst is en het oppergezag voert, hij moet met dezelfde waarborgen zijn gewapend, indien hij zal kunnen handelen tegenover die vergadering, en indien het gezag niet in handen zal worden gesteld van die vergadering. Dit is de natuurlijke uitkomst, welke ook hier niet zal uitblijven, dat, wanneer er verschil ontstaat tusschen de Regering en de vertegenwoordiging, het redmiddel is, verandering van bewind. Dit is hier verdwenen en de landvoogd zal worden de gehoorzame dienaar van de vertegenwoordiging, en wel van eene vertegenwoordiging, van welke wij nu reeds uit de dagbladen hebben kunnen bespeuren, wat zij in haar schild zal voeren. Dit punt kan men bevestigd zien in eene van de Engelsche kolonien, waar ook een vertegenwoordigende regeringsvorm is gevestigd; men kan het zien in de constitutie van Canada, en in elke zoodanige Britsche kolonie, en in al die kolonien welke door Engeland werden gevestigd en waar zoodanige verantwoordelijke regeringsvorm werd opgerigt; men kan het zien in Australie waar zoo vele Engelsche kolonien zijn opgekomen. Ik zal dat alles nu niet aanwijzen, maar mij bepalen van een enkel voorbeeld te gewagen, van hetgeen te dien aanzien in de kolonie Victoria heeft plaats gehad, eene van die kolonien welke hier wel als de merkwaardigste mag vermeld worden.

Men weet hoe zeer men daar bedacht is, wanneer men eenen regeringsvorm vestigt, om er op te letten, of de bevolking berekend is voor dien regeringsvorm, en of de volksgeest aanwezig is om zulk een regeringsvorm te bezielen. Ieder weet ook dat Botany-bay eene kolonie is waarnaar uit Engeland misdadigers werden getransporteerd, die daar aan eene strenge tucht en zware werkzaamheid moesten worden onderworpen. Daar werd dus eene maatschappij gevestigd, waar strenge tucht heerscht, daar paste dus een onbeperkte alleenheerscher, en de landvoogd was dien ten gevolge met een onbeperkt gezag bedeeld en alleen gehouden aan de instructie hem door het moederland gegeven. Maar nu onderging die maatschappij eene verandering. Velen uit het moederland vestigden zich als veehouders op die onmetelijke grasvelden en verzamelden daar een groot vermogen. Twintig millioen schapen werden daar geweid en een evenredig getal rundvee en paarden. De havens werden gevuld met een aanzienlijk getal producten en er ontstond een groot handelsverkeer met Europa. De nieuw gestichte steden Melbourne en Sidney werden tot geheel vrije gemeenten verheven, die hare eigene belangen moesten verzorgen. Toen de veehouders daar fortuin gemaakt hadden, wilden zij invloed op de regering uitoefenen, en van daar dat uit hun midden een raad werd gevestigd nevens den landvoogd, die weldra in eene wetgevende vergadering werd herschapen. Zóó rigtte zich de regeringsvorm naar de veranderde maatschappijen. Toen de gouddelvers daar aankwamen, wenschten ook zij dat hunne belangen bij de regering in aanmerking zouden komen, en ten gevolge daarvan werd eene volksvertegenwoordiging gesticht, nevens dien raad der aanzienlijken, en zoo kwam de regeringsvorm tot stand, dien wij de constitutionele noemen en die geheel overeenkomt met de behoeften en de wenschen dier bevolking.

Dit nu is een leerzaam voorbeeld voor hetgeen in Suriname moet geschieden, waar die elementen niet voorhanden zijn, waar de behoefte aan zoodanigen regeringsvorm niet bestaat. Daar bestaat alleen de behoefte die aanwezig is, in elken Staat, op welken trap van beschaving hij ook moge staan, de behoefte niet aan *staatkundige*, maar aan *burgerlijke* vrijheid, de behoorlijke zekerheid van den eigendom, eene behoorlijke omschrijving van de burgerlijke regten en het plaatsen van de uitoefening daarvan onder de hoede van eene zelfstandige regterlijke magt. Geschiedt dat, dan zullen de behoeften bevredigd zijn en de nijverheid, die steunen moet op de zekerheid van den eigendom, zal dan van dien steun verzekerd zijn.

Meer had men niet noodig. Men heeft wel eens gezegd: „gij moet het constitutioneel speelgoed voor de glazen hangen, dan zullen de voorbijgangers daardoor uitgelokt worden om binnen te treden." Dit is hier gedaan. Men had moeten beginnen met het burgerlijk regt wel te verzekeren en de uitoefening van de burgerlijke regten te plaatsen onder de bescherming van eene zelfstandige regterlijke magt, en men kan verzekerd zijn, dat de kolonie dan, onder behoorlijke tucht, onder behoorlijke ondergeschiktheid aan het oppergezag, zou bloeijen. En wat zal nu de uitkomst wezen van deze proefneming? Daardoor zal niet de burgerlijke vrijheid in de kolonie gevestigd worden, al mogt dan ook de politieke vrijheid niet uitblijven, maar juist het omgekeerde: men zal dat constitutionele speelgoed voor de glazen hangen en daardoor de vreemden pogen derwaarts heen te trekken; doch wanneer deze vragen, waar toch die burgerlijke vrijheid te vinden is, waaraan zij zooveel behoefte gevoelen, dan zal hun geantwoord worden: „gij kunt u met dit speelgoed vermaken, dat is voldoende."

Wanneer toch het gevoelen der Regering opgaat dat, wanneer deze constitutionele regeringsvorm ingevoerd zal zijn, de Koloniale Staten dat werk van den burgerlijken wetgever zullen moeten opvatten, wanneer dit zal moeten geschieden door de Koloniale Staten, zamengesteld uit directeuren en administrateuren van plantages, die nog terugdenken aan den tijd, toen zij de slaven in bedwang konden houden, — dan zal er van die burgerlijke wetgeving weinig te wachten zijn en dan mag men wel vermoeden, dat die in de pen zal blijven en de bevolking met die zoogenaamde constitutie genoegen zal moeten nemen.

Maar ik stap van dit punt af en kom tot de vraag, of nu door de Regering gezocht is geworden om het complement aan te bieden van eene vroegere staatsinrigting; of deze regeling nu de slotsom is van hetgeen vroeger ten aanzien van de inrigting der Regering in de kolonie Suriname is geschied.

Ik word door die vraag van zelf herinnerd aan een octrooi van 1682, waarmede ik reeds jaren geleden kennis heb gemaakt. Sluit nu dit voorstel zich aan dat octrooi aan? Zie dat octrooi slechts in. Men zal het verschil spoedig ontwaren. In het octrooi werd de benoeming van de leden van den Kolonialen Raad aan den landvoogd opgedragen uit een tweetal leden door de koloniers gekozen. Die benoeming, die van den landvoogd uitging, had voor het leven plaats. De werkkring, aan die zoogenaamde vertegenwoordiging toegekend, was niet van veelomvattenden aard; het hing van den landvoogd af, dien binnen zoo enge grenzen te beperken als hij verlangde, want van den landvoogd ging alles uit. Hij bragt in den Kolonialen Raad de voorstellen, die hij meende dat daar behoorden en nam daarover het advies in van dien Raad. Nu zal men ligtelijk begrijpen, dat, toen ik met eenige anderen

aandrong op de eerbiediging van de regten en vrijheden, die in dat octrooi geschreven stonden, wij niet dachten om de Surinamers met eene constitutionele regering te begiftigen. Het geval, dat zich voordeed, was eenvoudig dit. Er was een strijd ontstaan tusschen den landvoogd en eenige leden van den Kolonialen Raad, die op willekeurige wijze uit den Raad verwijderd waren. De Regering had een nieuw reglement ingevoerd, volgens hetwelk alleen leden der regering zitting zouden hebben in den Kolonialen Raad. Die willekeurige handelwijze werd afgekeurd, en men bragt der Regering te regt onder het oog, dat zij wel een nieuw reglement gemaakt, maar vergeten had er den Raad van State op te hooren. Dit was een volkomen gegrond bezwaar, eene miskenning van een voorschrift der Grondwet, die niet stilzwijgend voorbijgegaan mogt worden. Van daar dat wij meenden een adres te moeten opstellen, waaruit ons gevoelen duidelijk sprak, en waarin het verwijt, dat wij tegen de Regering inbragten, staande werd gehouden. Men verwarre dus geene twee verschillende denkbeelden en denke niet dat wij, die de handhaving der bij het octrooi van 1682 verleende regten voorstonden, nu ook gedrongen zouden moeten zijn dit nieuwe reglement te beamen en goed te keuren. Toon ons aan, dat dit reglement zich aansluit aan dat octrooi, en gij hebt de zaak gewonnen. Maar het onderscheid is groot. Wat ik niet wensch is dit, dat het oppergezag worde verspeeld door eene vergadering in het leven te roepen, waartegenover de Regering zich op den duur niet zal kunnen handhaven. Als men die koloniale vertegenwoordiging toerust met het regt van amendement, met het regt van initiatief, en er eene politieke vergadering van maakt, die toezigt moet houden op de Regering en op de rigting die zij moet aannemen, dan is het gezag der Regering verspeeld; dan is de kolonie gekomen tot dat punt, dat velen verlangen, maar dat ik van de hand moet wijzen, omdat ik wensch dat die kolonie, voor zooveel opofferingen die zij ons gekost heeft, voor het moederland bewaard blijve, en dat zij aan het moederland, voor de bescherming die zij geniet, ondergeschikt, daarvan afhankelijk blijve.

Nu kan ik wel begrijpen dat men zegt: het reglement van 1855 sloot zich aan het octrooi van 1682, want het is niet te betwisten dat het toenmalig denkbeeld, in de Republiek heerschende, dat een regeringscollegie door de Regering zelve in het leven moest worden geroepen en dat het voor het leven moest worden benoemd, niet meer past in de tegenwoordige orde van zaken; wij zouden dus, in stede daarvan, moeten aannemen een zuiver beginsel van volksvertegenwoordiging, van eene vertegenwoordiging door het volk te verkiezen en op bepaalde tijden te vernieuwen; dat beginsel zou dat van het octrooi moeten vervangen. Daarom zeg ik, dat, zoo men zich aan het reglement van 1855 had gehouden, ik had kunnen berusten in die proefneming, hoe gewaagd zij ook moge schijnen. Maar bij dat reglement van 1855 ging de kracht van de *Regering* uit en werd de werking van het vertegenwoordigend ligchaam door de Regering bepaald, zoodat de vrije werking van dat ligchaam werd tegengehouden; daaraan werd niet toegekend het karakter van politiek ligchaam, van een ligchaam dat een wakend toezigt houdt over de handelingen van de Regering, of die wel volkomen overeenstemmen met de verordeningen die bestaan, en die eene beslissing op zich zal nemen over de politieke rigting die de Regering in koloniale zaken moet volgen. Dat gaat, naar mijn inzien, te ver. Ik ben een voorstander geweest van dat octrooi van 1682 en ik ben er nog een voorstander van. Ik wensch, dat dat octrooi veranderd worde in over-

eenstemming met de tegenwoordige omstandigheden en met den vooruitgang van de politieke beschaving, welke bestaat. Maar ik kan de Regering op den weg niet volgen, dien zij wil inslaan, want die zal niet op het geluk der kolonie uitloopen. Ik zeg en herzeg aan de Regering: wees bedacht om de burgerlijke vrijheid aan de kolonie te verleenen; later zullen wij spreken over de vraag, of zij vatbaar is om ook de staatkundige vrijheid te genieten.

Dit is nu een punt, dat ik nog met een enkel woord moet toelichten. Is de kolonie inderdaad in dien toestand geplaatst en is de bevolking aldaar zoodanig zamengesteld dat zij vatbaar is voor de constitutionele regering? Behoeven wij in wijden kring rond te dwalen ten einde te erkennen, welke eigenlijk de grondslagen zijn, waarop eene constitutionele regering rusten moet? Dat weten wij allen, en het zal, geloof ik, door den Minister zelven wel beaamd worden, dat een publieke geest aanwezig moet zijn en dat er eene algemeene kennisname en belangstelling moet bestaan in de publieke zaak, omdat anders de regeringsvorm eene doode letter is, welke het bezielend element mist.

Wat is nu te dien aanzien van de bevolking van Suriname te verwachten? Wij hebben hier eene bevolking van 37 000 vrijverklaarde slaven, die in eenen toestand van minderjarigheid verkeeren, die onder voogdij en toezigt van de Regering zijn geplaatst en die dus door de Regering zelve vertegenwoordigd moeten worden, om hunne regten te beschermen. Daartegenover staat de vrijgeboren bevolking van 16 000 zielen, maar van verschillende kleur en verschillende kracht, en die kracht is onder die vrijgeboren bevolking niet groot. Bij den geringen census, die door de Regering is voorgesteld, heeft men slechts 200 kiezers kunnen opdiepen om negen vertegenwoordigers te kiezen. Dat klinkt nog al zonderling, vooral in Nederland, waar 1000 kiezers en meer voorhanden moeten zijn, die zich met de benoeming van een of twee vertegenwoordigers moeten vergenoegen. De publieke geest en de staatkundige beschaving, welke gevorderd worden tot het levenwekkend beginsel van eene constitutionele regering, zijn hier niet aanwezig. De Regering zegt: het publiek leven heeft zich te Paramaribo geconcentreerd. Maar dan zeg ik: binnen een zeer beperkten kring, als men slechts 200 kiezers heeft kunnen ophalen, bij wie dat leven zich vertoont. Dit is een beteekenisvol getal, dat ons wel moet doen inzien dat die kolonie niet rijp is voor het ontvangen van het geschenk, dat de Regering haar wil toebedeelen. Ik geloof dat ik op dit punt niet verder behoef aan te dringen. De Regering geve zich de moeite eens na te gaan, welke de stemming is van het volk in de kolonien, en zij zal die moeite beloond vinden, want zij zal tot de wetenschap geraken, dat die stemming niet zoodanig is, dat de toebedeeling van deze gunst wordt verlangd. Hetgeen in eene kolonie, welke zoo even van de slavernij is ontslagen, wordt gevorderd, is: handhaving van het gezag, onderdrukking van elke tegenwerking van het gezag. Wanneer men eerst moet te rade gaan met eene vertegenwoordigende vergadering of een maatregel, dien de Regering noodig en nuttig oordeelt, wel zal uitgevoerd worden, dan kan men wel zeggen dat die Staat verloren gaat te midden van hare overleggingen met die vergadering. Men vindt daar niet behoefte aan de vrijheid, welke men aan de kolonie geven wil. Men vindt daar behoefte aan de handhaving van orde. Welke is nu de toekomst, die aan de kolonie is toebeschoren? De vrijgelatenen zullen de vrijheid volop willen genieten en zich niet willen onderwerpen aan den zwaren arbeid, welke op eene suikerplantage wordt gevorderd. De vrijheid bestaat voor

hen in niets te doen en vrij van allen arbeid te leven. Dan zal er, zoo als in elke vrij gemaakte kolonie, onder de bevolking eene ongedurigheid ontstaan, een zwervend leven, een verdwijnen van alle arbeidzaamheid, waartegen de Regering behoorlijke maatregelen moet kunnen beramen, tot dat eindelijk weder die verbeteringen van den toestand te voorschijn treden, waarin de vrijgemaakten beseffen hoe de arbeid hun te stade kan komen om in hunne behoeften te voorzien. Wij gaan thans een moeijelijk tijdperk te gemoet en willen niet de moeijelijkheden zien, die ons te overwinnen staan. Wij willen ons wagen aan eene proefneming om die kolonie te onderwerpen aan eene zoodanige regering, die naar mijne overtuiging moet leiden tot het verval en het verderf van die kolonie, en ziedaar de reden waarom ik aan dit voorstel mijne stem niet zal verleenen.

De heer **Van Lijnden** op 10 Mei: Het doet mij leed dat de Minister ons de adviesen der autoriteiten, en meer bepaald dat van den Gouverneur over dat cardinale punt, niet heeft kunnen mededeelen. Ik begrijp dat er redenen kunnen bestaan die hem tot de terughouding dier stukken nopen, maar ik zou toch wel van den Minister de verzekering willen ontvangen, dat de Gouverneur geen bezwaar heeft gemaakt in de toepassing der constitutionele begrippen in onze West-Indische kolonien, dat hij de bevolking daarvoor rijp acht; niet of hij het voorgestelde reglement in 't algemeen goedkeurt, maar of hij over dat cardinaal punt gehoord is en daaromtrent een bepaald antwoord heeft gegeven.

Geeft de Minister mij daaromtrent een bevestigend antwoord, dan zal ik veel van mijne bezwaren zien wegvallen. Ik spreek nu alleen van het beginsel; over de toepassing en de uitwerking zullen wij bij de artikelen kunnen handelen.

Gisteren heeft men der Regering hard gevallen over de invoering der constitutionele beginselen in onze West-Indische kolonien; maar als men overtuigd is dat de welvaart en de opbeuring der kolonien daarvan afhangt, dan moet men daartoe overgaan. En hier beroep ik mij op het gevoelen en de uitspraak van iemand die, en te regt, veel invloed in deze Vergadering had, den heer Baud, die eens gezegd heeft dat als men de verhuizing naar Suriname wil bevorderen, men het constitutioneel suikergoed voor de glazen moet zetten. Ik laat die niet zeer eerbiedige uitdrukking voor rekening van den heer Baud, maar ik ontleen daaraan het argument dat hij de overtuiging had, dat dit de verhuizing naar Suriname van personen en kapitalen zou bevorderen en alzoo strekken tot bevordering van welvaart aldaar.

De geestige dialoog, dien de heer Wintgens gisteren heeft medegedeeld tusschen den President dezer Kamer en het gepersonifieerd Suriname, bevatte veel waarheid; maar mij dunkt, onze geachte Voorzitter zou aan Suriname hebben kunnen zeggen: mijn vriend, zoo gij klaagt over achteruitgang, beproef dan eens dit middel voor uw herstel. En ik ben verzekerd dat onze geachte Voorzitter te zeer doordrongen is van de voortreffelijkheid der constitutionele instellingen, dan dat hij dien raad niet met alle kracht zou hebben aangedrongen. Wat zou men zeggen van een patient, die met zijnen geneesheer in strijd kwam over het middel, dat deze hem wil toedienen?

De geachte spreker uit Amersfoort, de heer van Goltstein, heeft heden morgen onder de bezwaren, die hij tegen dit ontwerp had, ook dit genoemd, dat de burgerlijke en politieke vrijheid hier met dezelfde hand gelijktijdig gegeven werden. Hij zeide: „geef eerst de burgerlijke vrijheid, tracht die te consolideren, en geef dan later politieke vrijheid, als men er rijp voor is.”

De burgerlijke vrijheid is nu gegeven, en ik zie niet in, waarom men zou wachten met de politieke vrijheid te geven, waarom men daarin bezwaar zou zien als degenen, die er over oordeelen kunnen, de *judices loci*, er geen bezwaar in zien. Het oordeel van een man, zoo als ik in den Gouverneur van Suriname meen te zien, levert voor mij meer waarborgen op, dan het wachten op latere ondervinding. Ik kan dit bezwaar niet als van gewigt beschouwen.

Diezelfde spreker wenschte een krachtig bestuur. Ik verlang dat met hem. Maar is dat dan onmogelijk onder dit systeem? Wij zullen bij de behandeling der artikelen zien, in hoe ver daaraan is voldaan. Bezwaren zullen er altijd bestaan; gij zult u nog herinneren, Mijne Heeren, de bezwaren, die er tegen de emancipatie bestonden, maar ook hoe vele daarvan ongegrond zijn gebleken na uitvoering van den maatregel.

Suriname ligt daarenboven tusschen twee buren, die, ofschoon onder eenigzins andere vormen, toch datzelfde stelsel hebben aangenomen. Onder een gewijzigden vorm zijn daar toch ook aan de bevolking eenige regten op wetgeving en bestuur gegeven; ik zie dus niet in, waarom wij die regten aan onze kolonien langer zouden onthouden. Een van de motiven bij de emancipatie is geweest: „de slaven zijn vrij in de Fransche en Engelsche bezittingen, die Suriname omringen; hoe kan men bij ons langer slaven houden?" Ditzelfde argument zou men op het verleenen van politieke vrijheden kunnen toepassen.

Wij leven onder constitutionele instellingen en zijn er gelukkig onder; waarom zouden wij dat geluk niet gunnen aan anderen, vooral wanneer zij, die bevoegd zijn er over te oordeelen, verklaren dat die anderen er geschikt voor zijn? Dat zou een *politiek egoïsme* zijn, dat niemand onzer zal voorstaan.

Ik ben dus en résumé niet tegen dit ontwerp, maar zal afwachten het antwoord van den Minister op mijne vraag. Ik spreek nu niet over de verhouding van Suriname en Curaçao: wij zullen later bij de behandeling van het tweede wets-ontwerp de gelegenheid hebben op dit punt terug te komen.

De heer **Guljé** op 10 Mei: Bij gelegenheid der behandeling van de emancipatiewetten hebben mijne in de West-Indien ontvangen indrukken mij met belangstelling en ijver die vrijverklaring in de afdeeling, waartoe ik de eer had te behooren, doen ondersteunen; en de schrikbeelden daarvan door eenigen voorgesteld hebben zich dan ook niet verwezenlijkt, evenmin als zich zal verwezenlijken de vrees van sommige sprekers, dat de ingezetenen van die kolonie onvatbaar zouden zijn voor het constitutionele leven en ongeschikt voor een zelfstandig medebestuur, waarvan zij te lang verstoken zijn; en het is in die bewustheid dat ik met belangstelling iederen maatregel zal helpen ondersteunen, geschikt om de bevolking daarvan in het genot te helpen stellen.

De thans in behandeling zijnde wets-ontwerpen leveren daartoe aanvankelijk geschikte grondslagen; de verdediging waarvan gewisselijk door mij aan den heer Minister van Kolonien, als ontwerper daarvan, kan worden overgelaten; terwijl ik mijne goedkeurende stem aan deze wets-ontwerpen zal schenken, overtuigd dat hare grondslagen tot heil van ons vaderland en tot voordeel der West-Indische bezittingen strekken. Alleen mag ik bij deze gelegenheid de belangstelling en zorg van den heer Minister van Kolonien inroepen met betrekking tot het regtswezen in die bezittingen, welks spoedige regeling van meer dan dringende noodzakelijkheid te achten is.

De heer **Mijer** op 10 Mei: Verblijden wij ons, Mijne Heeren, dat door de afschaffing van den slavenhandel, door de afschaffing van het slavenreglement van 1784, algemeen bekend als de *Code noir* der kolonie, en eindelijk door de afschaffing der slavernij in onze dagen, de kiemen van bederf en verwoesting van land en volk voor altijd aldaar zijn uitgeroeid, en dat aan den Nederlandschen wetgever en de Nederlandsche Regering een ruim veld is overgelaten, om voor Suriname eene betere toekomst te bereiden.

Maar die taak is gansch niet gemakkelijk; hij, die haar beproeven wil, zal de groote bezwaren, onafscheidelijk aan zoodanige hervorming verbonden, ondervinden. Hij zal spoedig ontwaren, en dat is, dunkt mij, ook de ondervinding van dezen Minister, dat hij òf te ver, òf niet ver genoeg gaat. Hij toch, die tot zulk eene taak geroepen is, wordt licht verleid om als model zijner hervorming te nemen den staatsvorm, onder welken hij leeft, die hem aangenaam is en de beste toeschijnt, en daardoor ziet hij ligtelijk voorbij de eischen der maatschappij, welke hervorming vordert. Ik ben daarom geneigd een zeer zacht oordeel over het werk van dezen Minister uit te spreken, hoezeer ik zijne beginselen streng zal moeten beoordeelen. Maar ik mag vertrouwen, dat de Minister wederkeerig toegevend zijn zal. Hij toch verlangt, dat wij met hem eene proef zullen wagen, want, Mijnheer de Voorzitter, daarop komt het ontwerp neder. Het is eene proef, voorgesteld na raadpleging van de koloniale autoriteiten, en uit overtuiging, dat de proefneming gelukken zal. Maar de Minister zal, hoop ik, dan ook genegen worden bevonden om opregt en in vollen ernst in overleg te treden met de Vertegenwoordiging waar zijn plan mogt blijken niet te zullen leiden tot het doel, bevordering van het vereenigd belang van Suriname en Nederland. Ik hoop, dat de Minister alsdan iets van zijne overtuiging zal willen opofferen, om met ons een nuttig werk tot stand te brengen.

De Minister heeft zijn ontwerp ontleend aan de grondwettelijke instellingen van het Rijk in Europa. De geachte afgevaardigde uit Arnhem naast mij gezeten, de heer van Lynden, is van oordeel, dat wij de staatsinstellingen, die hier bestaan en waar die tot heil van land en volk werken, ook gerust kunnen overplanten naar Suriname, nu wij daar hervormingen moeten invoeren. Maar met die bewering kan ik niet onvoorwaardelijk instemmen. Ik geloof, dat hij bij het uitspreken van die stelling den maatschappelijken toestand hier en in Suriname niet genoegzaam heeft in het oog gehouden, en dat het niet genoeg is, eenvoudig te zeggen: wij zullen de Grondwet *mutatis mutandis* invoeren in de kolonie Suriname, maar dat vooraf behoort onderzocht te worden de rijpheid dier kolonie voor zulk eene constitutie. Ook in ons land is de Grondwet, die ons thans beheerscht, het werk van veeljarige proefnemingen, die haar voorafgingen, en de vrucht van rijke ervaring, niet zonder inspanning en opoffering verkregen, terwijl daarbij op den toestand van land en volk is gelet. Ik geloof, dat men bij de hervorming van Suriname het oog even naauwlettend vestigen moet op den maatschappelijken toestand van dat land en van zijne bewoners, en dat de proef, die voorgesteld wordt, daaraan moet worden getoetst. Blijkt het, dat het middel niet dienstig is om het doel te bereiken, men trachte een beter aan te wenden; maar men bezige elders niet hetgeen hier voor de hand ligt, zonder de vaste overtuiging, dat het doeltreffend zal werken in de nieuwe maatschappij welke toch ook haar verleden en heden heeft, welke niet mogen worden voorbijgezien.

Daartoe behoort, dat drie vierden van de bevolking van Suriname

nog onder curatele staat, door dat dezelven onder staatstoezigt zijn geplaatst, en wanneer men daarbij voegt de boschnegers en de wegloopers, dan schijnt het mij toe, dat eene vatbaarverklaring der Surinaamsche bevolking voor de bij de Grondwet van 1848 aangenomen staatsinstellingen weinig strekt tot vereering van het Nederlandsche volk!

Het punt waarvan ik bij de beoordeeling van dit wet-ontwerp uitga is, dat wij een overgangsmaatregel tot stand moeten brengen. Het zal mij aangenaam zijn, indien de Minister zal erkennen met deze zienswijze in te stemmen. De toestand, die nu bestaat kan zoo niet blijven: wij moeten tot een anderen overgaan, om eenmaal het volmaakte te bereiken. Wij mogen over de overgangsperiode niet heenstappen, om dadelijk tot het einde te willen komen, want daartoe is de tegenwoordige toestand van Suriname niet geëigend.

Volkomen kan ik mij vereenigen met het beklag van de heeren van Lynden en Rochussen, dat de Minister, die anders geen toelichting zijner voorstellen schuwt, thans zoo karig is geweest in het mededeelen, niet van rapporten en stukken — deze worden door mij niet verlangd — maar van de denkwijze van het locaal bestuur van Suriname over het wets-ontwerp. Waarom heeft de Minister ons eene breedvoerige en zaakkundige mededeeling onthouden van de inzigten en denkbeelden van den Gouverneur van Suriname met betrekking tot dit voorstel, dat die landvoogd geroepen is uit te voeren? In de Memorie van Toelichting van 17 September 1864 wordt eenvoudig gezegd, dat aangezien de stukken, die door sommige leden werden verlangd, zijn van vertrouwelijken aard, zij daarom voor openbaarmaking minder geschikt zijn. Ik herhaal dat ik geen prijs stel op het bezit dier stukken, maar wel op het oordeel van den Gouverneur van Suriname, dat uit die bescheiden blijkt. Ik acht daarom de mededeeling van den inhoud dier stukken van groot belang voor de Kamers. Echter niet van zoo groot belang als de geachte afgevaardigde uit Arnhem, die daar van zijne stem over dit wets-ontwerp afhankelijk maakt. Onafhankelijk daarvan hoop ik eene zelfstandige stem te kunnen uitbrengen. Maar ik zeg met hem: de heer van Lansberge is een kundig, ervaren en regtschapen man, die door een veeljarig verblijf in de kolonie land en volk heeft leeren kennen en wiens oordeel op prijs moet gesteld worden. Daarom vertrouw ik, dat de Minister breedvoerig zal antwoorden op de vraag, die hem te dezer zake reeds door eenige leden is voorgelegd.

En nu kom ik — want ik wil mij alleen bepalen tot algemeene beschouwingen, omdat de onderscheidene hoofdstukken voldoende gelegenheid geven in eenige bijzonderheden te treden — tot de beantwoording der vraag: voldoet dit wets-ontwerp aan hetgeen in den tegenwoordigen toestand voor Suriname noodig en doeltreffend is? En dan antwoord ik met het oordeel, uitgesproken door een man, die groot vertrouwen bezit bij den Minister, den heer A. D. van der Gon Netscher. De Minister heeft regt doen wedervaren aan zijne kunde en ervaring. In de Memorie van Toelichting van 17 September 1864 lees ik: „Het voortreffelijk werkje van den heer A. D. v. d. Gon Netscher: *De opheffing van de slavernij en de toekomst van Nederlandsch West-Indie*, bevat vele wenken, waarvan de ondergeteekende gaarne partij heeft getrokken." Ik weet bovendien dat de heer Netscher het werk van den Minister zeer billijk beoordeelt en zijnerzijds regt doet wedervaren aan het goede dat het bevat; maar hij sluit ook de oogen niet voor de gebreken, die daarin worden aangetroffen. In zijnen *open brief aan den Minister van Kolonien I. D. Fransen van der Putte*, aan de leden der Kamer medegedeeld,

zegt de heer Netscher op bladz. 10: „Ik resumeer dus: de constitutie in 't regeringsreglement voor Suriname voorgesteld is, niettegenstaande bij het opmaken daarvan van vele mijner wenken werd gebruik gemaakt (zie Memorie van Beantwoording), naar mijn inzien (als) een fraai, maar niet juist passend kleed, hetwelk bovendien niet uit de stof vervaardigd is, die bij ondervinding het best voor den eigenaardigen toestand en de behoefte van volk en klimaat geschikt bleek te zijn, en ik vrees *met vele deskundigen*, dat daardoor bij de krachtige inspanning en voortdurende maatregelen, welke in den tegenwoordigen overgangstoestand der koloniale maatschappij, tot aanvulling van al het ontbrekende ook op wetgevend terrein, moeten genomen worden, veel belemmering zal ontstaan."

En dit oordeel is gegrond op de overtuiging des schrijvers, dat althans wat Suriname betreft, voor alsnog aan geene algemeene welvaart en zedelijke verbetering van de bevolking te denken is, dan door bevordering van al wat de groote landbouw-industrie aldaar kan uitbreiden, als zijnde daarin de hoofdbron der welvaart van de kolonie gelegen, eene verbetering, welke slechts door geregelde immigratie kan worden verkregen, waarvan echter in dit ontwerp geen sprake is, doch waarin naar zijne meening kan worden voorzien door aan de *gegoeden*, dat zijn die ingezetenen, die bij het welvaren der kolonie het meest belang hebben, voldoenden invloed op Regering en bestuur toe te kennen; mannen, die dan wel door doeltreffende schikkingen zullen zamenwerken tot geregelde aanvoer van veldarbeiders. Maar ook daarin voorziet het ontwerp niet. Dit oordeel komt mij der overweging waardig voor. De Minister is, mijns inziens in het toekennen van regten aan de ingezetenen van Suriname te ver gegaan en heeft daarbij hunnen maatschappelijken stand niet genoegzaam onderscheiden. Ja, hem is overkomen wat meerderen hebben ondervonden, namelijk, dat men, eenmaal een verkeerd denkbeeld opgevat hebbende, onmerkbaar en onwillekeurig steeds verder van den goeden weg afdwaalt. Die dwaling vind ik uitgedrukt op bladz. 3 de 4de paragraaph van de eerste Memorie van Toelichting zitting 18 $^{63}/_{64}$.

Daar toch zegt de Minister: „Bij de merkwaardige beraadslagingen, die in 1845 naar aanleiding van een verzoekschrift der heeren Bosch Reitz c. s. in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de aangelegenheden van Suriname werden gehouden, werd met kracht het gevoelen voorgestaan, dat het octrooi van 1682 nimmer wettig afgeschaft en dus inderdaad nog altoos van kracht was gebleven. Wat er van deze regtskundige bewering zij, het kan als eene uitgemaakte zaak worden aangemerkt, dat Suriname regtmatige aanspraak heeft op de hernieuwing der voorregten, bij die *fundamenteele conditien* aan de ingezetenen dier volkplanting geschonken, in wier genot en onder wier weldadigen invloed zij een gelukkig verleden hebben beleefd.

„Ook de tegenwoordige voordragt rust alzoo op het beginsel, dat Suriname uitmaakt eene ware volkplanting, een overzeesch Nederlandsch gewest, welks bewoners gesteld moeten worden in het bezit van al die regten en vrijheden, welke, in verschillende vormen gegoten, door alle tijden heen het erfgoed van den Nederlander zijn geweest."

Tegen die stelling moet ik opkomen, omdat dezelve eene geheel verkeerde voorstelling der zaken bevat. Zoolang dat octrooi van 1682 van kracht kon geacht worden, waren bijzondere regten en zelfs voorregten aan de bewoners van Suriname toegekend; maar in onze dagen is de toestand van Suriname en daarmede die der bewoners, ten eenen male veranderd. Dat octrooi stond in een onafscheidelijk verband met den

slavenhandel, en van het oogenblik dat deze ophield, maar vooral na de afschaffing der slavernij, kon er geen quaestie meer zijn van uit dat octrooi te redeneren met betrekking tot de regten der Surinaamsche burgers. Die gansche gesteldheid van zaken is door die beide zoo even genoemde groote maatregelen ten eenen male gewijzigd; en de Nederlandsche wetgever is thans volkomen geregtigd, ja zelfs verpligt, het bestuur der kolonie Suriname op zoodanige grondslagen te vestigen als hem het meest bestaanbaar voorkomt met de vereenigde belangen van moederland en kolonie. Het is onmogelijk geworden terug te gaan tot dat octrooi en zijne bepalingen. Een onoverkomelijke muur scheidt in dit opzigt het tegenwoordige Suriname van het voormalige zoodanig, dat wij nu niet meer hebben te letten op *fundamenteele conditien*, onder gansch andere inrigtingen en tijdsomstandigheden verleend, *conditien*, wier *fundament* vervallen is; maar daarentegen hebben wij scherp toe te zien op de toekomst en te antwoorden op de vraag: wat vordert het vereenigd belang van Nederland en van Suriname in dezen tijd? En de tegenwoordige plantage-eigenaren zullen zich even als alle overige ingezetenen van Suriname hebben te onderwerpen aan de instellingen, die de Nederlandsche wetgever zal goedvinden voor die kolonie daar te stellen. Maar hiermede wil ik volstrekt niet beweren, dat het stelsel van autonomie of van het toekennen aan de ingezetenen van een aanmerkelijken invloed op de wetgeving van de toekomstige maatschappelijke regeling van Suriname bepaald zouden behooren uitgesloten te worden. Ik geloof integendeel, dat in landen, voor kolonisatie bestemd, dat stelsel onvermijdelijk is. Maar in welke mate, hangt af van de maatschappelijke gesteldheid der kolonie. De bepaling daarvan moet gegrond zijn op de innige overtuiging van den Nederlandschen wetgever, dat de soort van zelfbestuur, die hij verleent, heilzaam is voor de inzetenen en bevorderlijk voor den bloei des lands.

Ik zal, Mijnheer de Voorzitter, op dit oogenblik niet treden in bijzonderheden omtrent de wijze waarop de Minister in dit wetsvoorstel dat stelsel van autonomie heeft uitgewerkt; de gelegenheid om dat te bespreken zal geopend zijn bij de behandeling van het te dier zake betrekkelijk hoofdstuk. Ten slotte dezer algemeene beschouwingen zal ik de vier bezwaren opgeven, die bij mij tegen dit wets-ontwerp bestaan, met ontvouwing zoo beknopt mogelijk der gronden, waarop zij rusten, in het vertrouwen zoo als ik in den aanhef mijner rede heb gezegd, dat zij een welwillend oor zullen vinden bij den Minister van Kolonien, in welk geval ik vrijmoedigheid zal gevoelen amendementen voor te stellen, om het wets-ontwerp zoodanig te wijzigen dat het voor mij aannemelijk zal zijn, want gaarne verklaar ik, dat het mij genoegen zou doen het te kunnen aannemen.

Het komt mij dan voor in de eerste plaats, dat bij dit wets-ontwerp niet genoeg gelet is op den maatschappelijken toestand van Suriname, eene kolonie, bewoond door eene gemengde bevolking, waarvan het grootste deel onder staatstoezigt geplaatst is, en waarop men grondwettelijke instellingen wil toepassen, die in Nederland eerst sedert 1814 ingevoerd en in 1848 tot hare tegenwoordige volmaaktheid opgevoerd zijn; eene kolonie, waar alle onderwerpen van bestuur eene regeling verbeiden ten gevolge der emancipatie van de slaven.

In de tweede plaats vereenig ik mij volkomen met hetgeen door den geachten afgevaardigde uit Amersfoort, in zijne uitvoerige redevoering van dezen morgen, gezegd is omtrent het gemis van genoegzame waarborgen tot handhaving van het gezag van den landvoogd. Het is te vreezen, dat de Gouverneur, volgens dit wets-ontwerp, hoe langer hoe

meer ondergeschikt zal worden aan en afhankelijk van de Staten, die van lieverlede een overwigt over hem zullen uitoefenen.

Mijn derde bezwaar bestaat daarin, dat de vertegenwoordiging niet zal bestaan uit goede elementen. Men had den Minister gewezen op het voorbeeld van Demerary, waar de verkiesbaarheid aan grondeigendom gebonden is, die bij het ontwerp eene zeer onzekere kans van bestaan heeft. Daarop wordt in de Memorie van Toelichting op bladz. 2 geantwoord: „Ook dit voorbeeld mogt niet slaafs wordeu nagevolgd. Daar bestaat nog het oud-Hollandsche regt, toegepast en verbogen naar Engelsche opvatting; in Suriname *moet* [waarom, wordt niet gezegd] worden overgeplant het tegenwoordige Nederlandsche regt en zal bijv. wel niemand het kiesregt uitsluitend aan grondeigendom verbinden willen en alzoo van de stembus verwijderd houden alle gepatenteerden."

Maar in de overgangsperiode, die in Suriname bestaat, was het beter dat de negen leden, die de bevolking dier kolonie zullen vertegenwoordigen, gekozen wierden uit mannen die belang hebben bij hare welvaart, dan (om het populair uit te drukken) uit Jan en alleman, zoo als volgens dit wets-ontwerp, menschen, die niets te verliezen, maar veel te winnen hebben en daartoe alle middelen dienstig zullen kunnen achten. Van dit stelsel bestaat nergens eenig antecedent, het is nergens proefondervindelijk bewezen goed te zijn; het wordt niet aanbevolen door eenig voorbeeld van eenige andere kolonie, die zich onder gelijke omstandigheden bevindt als Suriname. Zoolang dit niet veranderd is en de Minister mij niet van dwaling zal hebben overtuigd, zal daarin voor mij een overwegend bezwaar tegen dit wets-ontwerp bestaan, want dan zal, mijns inziens, de vertegenwoordiging in Suriname niet op deugdelijke grondslagen rusten. Zij zal niet bestaan uit de elementen die zij moet bevatten, zal zij dien naam verdienen. Bij meerdere ontwikkeling van Suriname, kan men de verkiesbaarheid uitbreiden, maar daarmede zal nog wel eene halve eeuw gemoeid zijn!

Mijn vierde bezwaar is ontleend aan het finantieel stelsel, dat ten grondslag ligt aan deze voordragt....

Ik heb ten slotte nog eenige vragen aan den Minister. Uit de gewisselde stukken blijkt, dat een groot gedeelte van dit ontwerp bestaat uit een bloot afschrift van de Nederlandsche Grondwet. Voor de Regering en de Volksvertegenwoordiging was de verwijzing naar de overgenomene artikelen dier Grondwet voldoende, om de strekking te begrijpen. Maar in de kolonie, waar die bepalingen zullen werken, ware toelichting niet overbodig geweest. Ligt het in de bedoeling van den Minister, om de Nederlandsche Grondwet in de kolonie Suriname te doen afkondigen?

De heer **Kappeyne van de Coppello** op 10 Mei: Als ik, in deze discussie het woord nemende, het voorbeeld wilde volgen van den eersten spreker, die terstond verklaarde in welken geest hij zou spreken, dan mag ik verklaren dat ik zal spreken vóór de wet, want ofschoon er vele bezwaren ontwikkeld zijn, ben ik nog niet van hunne gegrondheid overtuigd. Het valt eenigzins moeijelijk die bezwaren zamen te trekken, want de verschillende sprekers, die het woord tegen de wet gevoerd hebben, waren het natuurlijk onderling niet allen volkomen eens. Ik geloof echter dat zij zich laten terugbrengen tot vier punten: beweerde ontijdigheid van het ontwerp; de onrijpheid van de maatschappij, om de instellingen, die het ontwerp schenkt, te ontvangen; verkeerde zamenstelling van het vertegenwoordigend ligchaam; en gebreken in den vorm.

Wat de ontijdigheid betreft, heeft de geachte afgevaardigde uit Delft

gezegd: „De Regering moet al hare krachten op de Oost-Indische aangelegenheden concentreeren. Dat is de *question brûlante*, en al het overige moet inmiddels maar worden verwaarloosd." Ik geloof gaarne, dat dit het persoonlijk verlangen van dien afgevaardigde zou zijn, en ik wil niet onderzoeken waarom; maar ik geloof dat de Regering haren pligt ten eenen male zou verzaken, wanneer zij, belast met het beheer van *al* onze kolonien, uit voorliefde voor een gedeelte dier kolonien de belangen van het andere gedeelte verwaarloosde, in plaats van die te behartigen. Ik geloof dat zeer te regt door den geachten afgevaardigde uit Zwolle is opgemerkt, dat er na de emancipatie en met het oog op art. 59 der Grondwet voor de Regering verpligting bestond om het ontwerp in te dienen. Men moge nu zeggen, dat er na die emancipatie in de kolonie eene krisis heerscht en dat zoodanige krisis alleen kan bedwongen worden door een autokratisch bestuur. Dat is het groote punt van verschil. Heeft men in de emancipatie bewilligd, alleen omdat men meende haar niet langer te kunnen weren, maar heeft men geen vertrouwen in haar beginsel, dan moet men een autokratisch bestuur vorderen, dan moeten de geëmancipeerden werkelijk behandeld worden als *statu liberi*; dan heeft men den maatregel goedgekeurd, maar er in zijn hart voor teruggebeefd. Doch heeft men vertrouwen op het beginsel, dan moet de krisis niet worden bedwongen door een autokratisch bestuur, maar door een beroep op de liberale beginselen, door aan de kolonie een bestuur te schenken, dat haar in staat stelt hare eigene krachten te ontwikkelen en hare eigene zaken te behartigen, en de Regering, en daarmede ook ons, te ontheffen van eene verantwoordelijkheid, die anders te zwaar zou kunnen worden. Ik geloof dus, dat het bezwaar van de ontijdigheid, zoodra men het nader onderzoekt, vervalt.

Ik ga nu over tot de vraag, of die maatschappij rijp is voor de instellingen, die men haar wil schenken? Het is ontzaggelijk moeijelijk dat te beoordeelen, want de geachte spreker uit Amsterdam heeft het gezegd: in deze Vergadering is niemand, die den toestand op het oogenblik eigenlijk met juistheid kent. En ik vraag: indien zij of hunne politieke vrienden, die nu de onrijpheid van Suriname beweren, in 1848 gehoor hadden gevonden, zou dan zelfs onze natie wel rijp zijn geacht voor onze tegenwoordige instellingen? Dat argument: de maatschappij is nog niet rijp, wordt telkens herhaald, maar ook telkens gelogenstraft door de geschiedenis. Men moet met feiten, met bewijzen voor den dag komen; en die zijn er niet. Het eenige wat men heeft aangevoerd, is de emancipatie, maar men heeft het moeten erkennen, uit de kolonie zelve is geen enkel adres tegen dit reglement ingekomen. Men heeft dus daartegen niets dan negatief kunnen stellen, niets anders kunnen prediken dan handhaving van het tegenwoordig autokratisch gezag, terwijl men toch de noodzakelijkheid van verandering erkende. Indien men dus met dergelijke argumenten strijdt, dan bewijst dit alleen de negative en daarom onvruchtbare strekking van zulk eene oppositie. De geachte spreker uit Delft, die op de ontijdigheid heeft aangedrongen, heeft het bewijs geleverd van de juistheid mijner redenering. Hij heeft ons de handeling van den adel te Moscou herinnerd, na de emancipatie van de *serfs* in Rusland. Welnu, wat bewijst dit? Dat overal, waar eenmaal emancipatie is tot stand gekomen, de noodzakelijkheid van constitutionele instellingen wordt gevoeld. Datzelfde wat nu de adel in Rusland verlangt, omdat daar de emancipatie der lijfeigenen heeft plaats gehad, moeten wij nu ook aan Suriname geven, omdat ook daar emancipatie der negerslaven heeft plaats gegrepen. In alle Engelsche kolonien, waar emancipatie is

geschied, ging dit steeds vergezeld of werd zij voorafgegaan door constitutionele instellingen, maar eene kolonie waar men de krisis der emancipatie heeft bedwongen door een autokratisch regeringsstelsel — de geachte sprekers zullen het beter weten dan ik — zal men niet kunnen aanwijzen. Zoo had men ook in Frankrijk reeds in het reglement van 1832 ten opzigte der Fransche kolonien veel vrijzinniger bepalingen dan bij ons.

Nu heeft wel de geachte spreker uit Delft gezegd: als men aan de kolonie vroeg: wat wilt gij liever, constitutionele instellingen of materiele voordeelen, dan zou zij de laatste kiezen; maar als men het Nederlandsche volk bij algemeen stemregt liet uitspraak doen over de vraag: wat wilt gij liever: afschaffing van alle belastingen of behoud der Grondwet, — het antwoord zou, geloof ik, zijn: afschaffing van alle belastingen. Maar daarom juist moeten zij, die geroepen zijn om de wetten daar te stellen, van een hooger beginsel uitgaan dan enkel voorliefde voor materiele voordeelen, en wij moeten, al levert Suriname geen batige sloten op, onzen pligt tegenover die kolonie niet verwaarloozen en ons niet laten weêrhouden het die regten te schenken en tevens die verpligtingen op te leggen, waardoor het bloeijen kan, omdat het misschien liever geldelijke voordeelen zou willen erlangen. Wat het is, eerst materiele voordeelen te geven en dan politieke regten toe te kennen als hervorming van het gebouw, dat is een stelsel, hetwelk wij in een naburig Rijk zien werken, maar waarvan wel niemand zich vleit dat wij de voltooijing zullen beleven. Een zuiver Napoleontisch stelsel geloof ik niet dat hier ooit aannemelijk zal worden bevonden.

Maar, zegt de geachte spreker uit Amersfoort, dat opdringen van eene Grondwet aan eene kolonie die ze niet begeert, dat is een revolutionaire maatregel. Hij herinnerde mij de oude oligarchen, die nooit toegaven of zij moesten er toe gedwongen wezen. Als het volk het stadhuis opdrong, ja, dan kreeg het iets gedaan, maar na eenigen tijd werden die regten zoetjes weder ingepalmd en het volk was weer zonder ander regt dan de zoogenaamde bloot burgerlijke vrijheid. Neen, dat kan ons doel niet zijn. Het doel kan niet zijn te wachten, tot dat de bevolking van de kolonie inwilliging van die regten eischt. Men moet die regten geven op het oogenblik, dat mèn de kolonie daarvoor vatbaar acht, zonder dat men eene revolutie noodig maakt. Dat juist noem ik handelen in strijd met het revolutionair beginsel: geven, vóór dat het gevraagd wordt. Het mag zeldzame overdrijving heeten, eene Nederlandsche wetgevende vergadering bij eene vergadering van Jacobijnen te vergelijken, omdat zij de Nederlandsche Grondwet zou willen invoeren in een gewest of in eene burgermaatschappij, door afstammelingen van Nederlanders bevolkt en geheel de Nederlandsche beschaving deelachtig. Inderdaad hij, die zoo spreekt, kan in zijn hart met onze Grondwet niet zijn ingenomen, want hij breekt den staf over de Grondwet zelve, omdat hij haar als een revolutionair product beschouwt. In dat opzigt verschil ik geheel van gevoelen; ik beschouw de Grondwet als eene uitdrukking van ware en niet van valsche beginselen.

Waaruit blijkt daarenboven dat de bevolking van de kolonie de instelling, die men haar schenken wil, niet verlangt? Niet alleen is de gevolgtrekking onjuist, al kon het feit bewezen worden, maar het gansche feit is onjuist, en eene redenering aan valsche praemissen ontleend heeft wel geene aanspraak op verdere wederlegging.

Nu het feit zelf, het overbrengen van de Grondwet in Suriname. Men had de provinciale wet moeten volgen, heeft de geachte afgevaardigde

uit Delft gezegd. Dat woord van een zoo bekwaam regtsgeleerde heeft mij bevreemd, want hoe kan men de provinciale wet invoeren, wanneer men niet vooraf de Grondwet heeft afgekondigd? De provinciale wet is een zuiver uitvloeisel van de Grondwet en onderstelt dat de Grondwet geldt en werkt terzelfder plaatse, waar de provinciale wet van kracht wordt verklaard. Nu geloof ik, dat op de vraag van den geachten afgevaardigde uit Zwolle: wil men de Grondwet in Suriname afkondigen? gemakkelijk te antwoorden is. Het ligt niet in den geest van de Grondwet, dat zij zelve in de kolonien worde afgekondigd; maar in haren geest ligt, dat de kolonien hare eigene fundamentele wetten krijgen in den vorm van een reglement op het beleid der regering. In zoodanig reglement zullen de algemeene bepalingen moeten voorkomen, waarbij in de eerste plaats de burgerlijke vrijheid verzekerd wordt, die zelfs de geachte afgevaardigde uit Amersfoort aan de kolonie schenken wil. Men wil onafhankelijkheid van de regterlijke magt in de kolonien. Hoe kan die anders gevestigd worden dan in het regeringsreglement? Zoodanige bepaling past in eene Grondwet voor de kolonie, maar niet in eene provinciale wet, die met de inrigting van de regterlijke magt niets te maken heeft. Maar wat doet de provinciale wet? Zij regelt en verzekert het regt van de provinciale vertegenwoordiging om de begrooting vast te stellen, belastingen te heffen en provinciale verordeningen te maken. Welnu, datzelfde doet het reglement voor Suriname, dat aan de koloniale vertegenwoordiging dezelfde regten verzekert. Indien men dus zegt: gij moet de provinciale wet en niet de Grondwet tot voorbeeld nemen, dan rigt men een ongegrond verwijt tot de Regering, want men heeft even goed de provinciale wet als de gemeentewet tot voorbeeld genomen. In een woord, men heeft in het algemeen geregeld hetgeen wij in ons staatsregt gewoon zijn autonomie te noemen, die zich altijd openbaart in het regt om verordeningen te maken, belastingen te heffen en de begrooting vast te stellen.

Nu wil de geachte afgevaardigde uit Hoorn, dat die autonomie beperkt zal worden tot het zuiver huishoudelijk beheer. Maar ik vraag: waar is de grens? Waar is het bewijs, dat hier meer wordt gegeven dan het regt tot regeling van het huishoudelijk beheer? Wat is niet of wel huishoudelijk beheer in dien zin? Indien die geachte afgevaardigde verlangt dat de geëmancipeerden niet worden onderdrukt door een ander deel der bevolking, en dat wanneer die onderdrukking plaats heeft, het geschiedt juist door het stellen van regels van huishoudelijken aard, bij voorbeeld in den vorm van eene politie verordening; indien gij tevens wilt, althans eigen huishoudelijk beheer, zegt mij dan wat gij aan dit reglement wilt ontnemen van hetgeen het bevat. Indien gij toegeeft, dat het voorname gevaar hierin bestaat, dat die koloniale vertegenwoordiging van hare regten een nadeelig gebruik zal maken voor een deel der bevolking, juich dan toe dat in de zamenstelling van de Koloniale Staten een element is gebragt, dat de eenzijdige strekking kan tegengaan. Wanneer nu aan de andere zijde de geachte afgevaardigde uit Amersfoort het verkeerd vindt dat niet twee Kamers zijn opgerigt, dan vraag ik hem, hoe was eene oprigting van twee Kamers mogelijk? In eene kolonie behoort het vertegenwoordigend ligchaam meer te gelijken op een raad der gemeente. In een raad der gemeente heeft men in burgemeester en wethouders een element van bestuur, een element dat rigting en leiding geeft. Dit is het gansche oud-Hollandsche stelsel, dit is ook het stelsel dat in Demerary bestaat, en dat men ook in onze waterschappen, waar men hoogheemraden, hoofdingelanden en ingelanden heeft, terugvindt.

Nu geef ik toe aan den geachten afgevaardigde uit Zwolle, dat men niet kan zeggen: de kolonie van Suriname heeft een civiel regt op het behoud van dezelfde voorregten, haar bij het octrooi van 1682 verzekerd. Dit ware eene ongerijmdheid. Maar zeer zeker is het waar dat toen die kolonie gesticht is, zij is gesticht als eene Nederlandsche volkplanting. De kolonie Suriname kan niet worden vergeleken met een overheerscht gewest, zoo als Nederlandsch Indie is, maar heeft integendeel aanspraak op dezelfde vrijheden en voorregten, die wij hier in Nederland genieten. Dit is altijd omtrent de kolonien het beginsel geweest. De kolonist mag door zijn verlaten van het moederland zijne burgerschapsregten verliezen, hij voert zijne nationale regten mede. Zoo wordt het ook in alle Engelsche kolonien begrepen. Daar wordt aan de ingezetenen zekere autonomie, worden zekere vrijheden verzekerd, juist omdat men aanneemt dat geen Engelschman zonder die autonomie en die regten kan zijn. Dit is dus het ware beginsel. Omdat de kolonie gevestigd is bij een octrooi, dat autonomie waarborgt, moet zij worden toegelaten zoolang ook in ons vaderland de regeringsvorm op autonomie berust.

En nu het beweren dat door het reglement de band tusschen kolonie en moederland zal worden losgemaakt en dat aan den Gouverneur te weinig regten worden toegekend. Ik geloof niet dat de band tusschen kolonie en moederland kan worden losgemaakt door aan de kolonie eene wijze van bestuur te geven, dat haar in staat stelt hare eigene regten te verdedigen, en te gelijk haar de bescherming doet op prijs stellen die zij van het moederland geniet. Wanneer de kolonie van hare betrekking met het moederland niets dan voordeel heeft, waarom zal zij zich dan afscheuren? Indien er evenwel een geest van verzet, eene vijandschap tegen Nederland in de kolonie Suriname ontstond, dan zou ik moeten vragen: welk belang bestaat er voor ons om die kolonie te behouden? Alsdan zou het eer ons belang zijn haar te verstooten, dan haar door kracht van geweld of van wapenen ten onder te houden. Er is echter geene vrees dat Suriname zich zal afscheiden zoodra Nederland haar alles geeft wat zij verlangt.

Wat aangaat de beperking van de magt des Gouverneurs, waarin bestaat die beperking? De geachte afgevaardigde uit Hoorn vindt het verkeerd dat hij onverantwoordelijk is aan de Koloniale Staten, en de geachte afgevaardigde uit Amersfoort dat hij daaraan juist verantwoordelijk wordt gemaakt. Mijns inziens heeft geene dier beide bedenkingen eenige kracht; de laatste niet, omdat zij steunt op eene onjuiste opvatting. Een strafregterlijke onverantwoordelijkheid van den Gouverneur eener kolonie is niet denkbaar, in denzelfden zin, waarin het hoofd van den Staat regtens onvervolgbaar is. Doch er wordt bepaald dat de Gouverneur alleen vervolgd kan worden in Nederland; hij is dus niet verantwoordelijk voor den regter in de kolonie, maar voor dien in het Rijk.

De finantiele verantwoordelijkheid zal worden geregeld door de comptabiliteitswet, dus blijft alleen de politieke verantwoordelijkheid over. De Gouverneur is wel verantwoordelijk aan de Staten-Generaal, doch niet aan de Koloniale Staten. En daarom zegge men niet dat het geen zuiver constitutioneel stelsel is, want ik vraag, of dan geene autonomie is geschonken aan de gemeentebesturen omdat de burgemeester een rijksambtenaar is, die niet van den gemeenteraad afhangt.

Even onjuist is de bewering dat de kolonie nu regtspersoon zou worden: zij is dit altijd geweest. In het laatste reglement op het beleid der regering van 14 Mei 1845, wordt dit uitdrukkelijk gezegd. Het geregtshof mag geen vonnis geven in civile zaken waarin de Staat, de

kolonie, de openbare stichtingen enz. betrokken zijn. (Men zie § 4 art. 2 van dat reglement).

Wanneer nu echter eene scheiding plaats heeft tusschen de rijks- en de koloniale uitgaven, dan spreekt het van zelf dat de regtspersoonlijkheid der kolonie meer praktisch belang erlangt dan vroeger; doch in wezenlijkheid is zij nu reeds in de kolonie erkend.....

Eindelijk heeft de heer van Goltstein nog gewezen op het gering getal kiezers en gevraagd, hoe het mogelijk zou zijn daaruit 9 geschikte personen te kiezen. Maar de vraag is niet, of die 200 kiezers geschikt zijn, maar of er eene meer geschikte autoriteit om te kiezen bestaat. Men kan toch de bevoegdheid tot verkiezing niet alleen aan den Gouverneur verleenen. En ik geloof dat juist in dit klein getal een waarborg gelegen kan zijn tot eene goede keuze, want men kent elkander beter wanneer het getal kleiner dan wanneer het grooter is, men weet beter welke de bekwaamheid is van dengene aan wien men zijne belangen wil toevertrouwen. Ik zie dus in het klein getal in den aanvang een voordeel en geen nadeel. Is er in de kolonie Suriname geene goede keuze te doen voor de koloniale vertegenwoordiging, ja geen regeringsreglement ter wereld zal de menschen veranderen, en dan zou men geene verkiezing moeten doen plaats hebben. Maar indien men meent dat de kolonie geschikt is om hare eigene vertegenwoordigers te kiezen, dan moet men ze haar niet onthouden omdat het aantal kiezers en verkiesbaren gering is. Ik zie dus uit dezen hoofde geen reden om het voorstel af te keuren.

Maar ik vraag ten slotte aan hen, die zoo zeer doen gelden dat Nederland alleen rang en aanzien bezit onder de Staten die kolonien hebben; die zoo zeer meenen dat de behartiging van onze eigene inwendige belangen voor die der kolonien moeten achterstaan, en die hier twisten over de wijze waarop die kolonien moeten bestuurd worden; die zoo zeer vreezen voor de vermindering van de gehechtheid der bevolking dier kolonie aan het moederland, — ik vraag, of ze wel in hun eigen stelsel handelen door elke gelegenheid aan te grijpen om in de grievendste bewoordingen af te schilderen hoe laag ze wel over die koloniale maatschappij denken. En dan vraag ik: waaraan ontleent gij het regt om altijd laag op een ander neder te zien en hem te onthouden wat gij voor u zelven begeert? Dat is immers niets anders dan het regt van den Pharizeër.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*: Ik zal beginnen, Mijnheer de President, in de eerste plaats te behandelen het punt, dat ook de vorige spreker bij den aanvang zijner rede heeft aangeroerd: *de ontijdigheid van de indiening van dit wets-ontwerp.*

Der Regering is verweten, dat zij een wets-ontwerp, dat sedert 1855 rust, met te veel overhaasting en overijling in handen der Kamer gesteld en in beraadslaging gebragt heeft.

Ik zal mij niet alleen beroepen op het gebiedend voorschrift van de Grondwet, maar ook op den aandrang, door de Kamer gebezigd èn bij de behandeling van de emancipatiewet, èn nog onlangs bij de behandeling van de comptabiliteitswet voor Nederlandsch Oost-Indie. Naauwelijks behoef ik er aan te herinneren, dat, in tegenstelling met hetgeen nu door den heer Wintgens is gezegd, een ander voormalig afgevaardigde, de heer Heemskerk Azn., bij gelegenheid dat een vorig Minister van Kolonien een zevental wets-ontwerpen bij de troonrede had toegezegd, den grondwettigen pligt herinnerde om *in de eerste plaats* het reglement op de regering voor West-Indie aan het oordeel der Kamer te onderwerpen.

Maar bovendien, wanneer, zoo als de heer Wintgens zegt, al de krachten van den Minister van Kolonien zich moeten concentreren op onze Oost-Indische bezittingen, dan geloof ik nog, dat het zaak is, deze wetten zoo spoedig mogelijk tot stand te brengen, opdat dan die Minister zou kunnen worden ontlast van een groot deel van de taak, die anders geheel op zijne schouders rusten blijft; maar die, bij aanneming van deze ontwerpen, door de koloniale regering in West-Indie, juist ten gevolge van de haar toegekende autonomie, kan worden overgenomen.

Wanneer ik verder naga de bewering van den heer Wintgens, dat Suriname op dit oogenblik in een staat van krisis verkeert, dan vraag ik, of niet juist op zulk een oogenblik wettelijke waarborgen behooren te worden gegeven voor eene goede regering. Zal ook niet de autonomie, aan die koloniale regering toe te staan, kunnen bevorderen immigratie, onderwijs, geregelden regtstoestand, ontginning van woeste gronden, enz.? Alles, wat hij vermeent dat voor den bloei van de kolonie noodig is, verwacht ik in de eerste plaats van den nieuwen toestand, dien wij door de aanneming van dit wets-ontwerp in de kolonie zullen in het leven roepen.

Mijne ambtsvoorgangers, de heeren Rochussen en Mijer, zullen dan ook niet voor uitstel van dit wets-ontwerp zijn, want zij herinneren zich ongetwijfeld dat in de dossiers van het Ministerie van Kolonien reeds sedert 1848 telkens staat: „wachten tot na de emancipatie — wachten tot na het tot stand komen van de regeringsreglementen voor West-Indie." Elke maatregel van vooruitgang, elke regeling van belastingen of van bronnen van inkomsten, heeft gewacht op de wets-ontwerpen, thans in beraadslaging. Ik zou vermeenen, dat de Minister van Kolonien, die langer had gewacht met deze wets-ontwerpen in te dienen, niet had voldaan aan zijn pligt.

Waarop, vraagt de heer W. van Goltstein, steunt de overtuiging, dat wij tot nog toe op den verkeerden weg zijn?

Die overtuiging steunt op den toestand van de kolonien. De geachte spreker uit de hoofdstad heeft gezegd: „sedert 1840 hebben de kolonien subsidie van het moederland getrokken"; maar ik zeg: sedert 1814 (met uitzondering van enkele jaren) hebben de kolonien subsidien van het moederland genoten, die in 1864 reeds gezamenlijk eene som van f 40 158 000 beliepen. Bij de beraadslaging van 1845, herhaaldelijk in deze discussie aangehaald, zeide de heer van Goltstein tot den Minister van Kolonien: „Het is openlijk in deze vergadering door Zijne Excellentie den Minister van Kolonien verklaard geworden, dat er anarchie heerscht in Suriname. Deze is het gevolg van het zoo hoog opgevijzelde autokratische stelsel, dat stelsel hetwelk ik vroeger zeide, dat de kiem des verderfs in zich besloten hield." En toen de Commissie voor dat adres een ontwerp van adres had voorgesteld en de heer van Goltstein met den tegenwoordigen Minister van Binnenlandsche Zaken en nog drie andere leden een gewijzigd adres aan de goedkeuring der Kamer onderwierp, toen werd de toestand onder dat autokratisch bestuur met nog zwartere kleuren door hem afgeschilderd en werd door hem bewezen hetgeen de afgevaardigde uit Zwolle tegenspreekt, namelijk het regt der koloniers op autonomie; de tegenwoordige Minister van Binnenlandsche Zaken vulde dat betoog aan door te bewijzen dai in de eerste plaats het regeringsreglement voor de kolonie Suriname moet worden vastgesteld bij de wet.

Nu heeft het zeker aan den ijver der Ministers van Kolonien sedert 1845 niet ontbroken om Suriname in een anderen toestand te brengen

en de subsidien van het moederland te verminderen. Dat was toen het autokratisch stelsel; en wat heeft men er aan kunnen doen? Jaar op jaar zijn de subsidien geklommen. De spreker uit Zutphen, gewoon die zaken naauwkeurig na te gaan, heeft herhaaldelijk bij de begrooting gezegd, dat ook deze Minister pogingen heeft aangewend om te bezuinigen, en wat beteekent die bezuiniging op hetgeen men voor Suriname heeft moeten opbrengen? En heeft Suriname er wel bij gevaren? Geenszins. Wanneer wij nu de regten van amendement en initiatief geven, zoodat de Koloniale Staten niet alleen de wetsvoordragten mogen beoordeelen die de Gouverneur hun voorlegt, maar zelven den weg kunnen aanwijzen die ingeslagen moet worden om den bloei van de kolonie te bevorderen; wanneer zij zelven de belastingen kunnen opnoemen die ingevoerd kunnen worden, — dan heeft het moederland ook het regt en is de Tweede Kamer der Staten-Generaal daar, om, voor het geval de Minister van Kolonien hier op nieuw subsidien aanvraagt, daarin vermindering te brengen, en de koloniers, die nu in het genot der vrijheid zijn, meer in de geldelijke lasten te doen deelen.

Wij hebben verschillende historische betoogen gehoord, maar de geschiedenis van Suriname schijnt ook bij de Tweede Kamer, hoewel er bronnen genoeg bestaan, niet voldoende bekend te zijn. Eene kleine onnaauwkeurigheid beging ten minste het geachte lid uit Leeuwarden, die vermeende dat de roode rokken van het hof van politie waren ingevoerd in den Engelschen tijd, want toevallig gisteren avond nog eens naziende het octrooi van 1682, zag ik daarin dat reeds in dien tijd de roode rokken waren gegeven aan het hof van politie en de zwarte rokken aan het hof van justitie, hetgeen aanleiding gaf om die hoven te bestempelen met den naam van den rooden raad en den zwarten raad. Maar van meer belang is de opmerking, of liever de tegenspraak door het geachte lid uit Hoorn, dat Suriname eigenlijk nooit bloei gekend heeft. Nu wil ik den spreker uit Zwolle gaarne toegeven, dat het verval van de kolonie niet alleen aan schending van het octrooi van 1682 wordt toegeschreven; ik wil toegeven dat daardoor, zoo als dezen morgen is aangevoerd, de pogingen van de opvolgende Ministers van Kolonien sedert 1845 zijn mislukt, maar ik spreek pertinent tegen dat in de laatste helft van de vorige eeuw Suriname geen bloei gekend heeft; onder de gelukkige koffij-productie van Suriname in het laatst der vorige eeuw heeft die kolonie bijzonder gebloeid. Wanneer ik opgeef dat tusschen 1750 en 1790, met klimmende productie, Suriname het zoo ver gebragt heeft, dat het jaren heeft beleefd waarin vijftien millioen pond koffij werd opgebragt, hetgeen wij met de ons meer bekende maat zouden uitdrukken twee honderd veertig duizend pikols, dan verzeker ik, dat dit eene productie was die voor Suriname groot mag genoemd worden. Wanneer ik daarbij voeg, dat de prijzen der koffij in het laatst der vorige eeuw eenigen tijd geweest zijn *een gulden vijftig cents* het pond, dan is het daaruit duidelijk, waarom iedereen in dien tijd aandeel in die Surinaamsche koffijplantages en in die negotiatien wilde hebben, waarvan de geachte spreker uit Leeuwarden gisteren gewaagde, en die thans niets meer waard zijn. Wanneer wij die tijden nog mogten beleven dat de prijs der koffij f 1.50 per pond was, dan kon een Minister van Kolonien in deze Kamer komen met een extra batig slot van ongeveer zeventig millioen op een jaar. Ik zou alleen vreezen dat het met Nederland als met Suriname zoude gaan, dat het spreekwoord bewaarheid zoude worden, dat het wel sterke beenen moeten zijn die deze weelde kunnen dragen. Maar zeker is het dat de geachte spreker zich vergist

heeft, wanneer hij beweert dat Suriname onder het octrooi geen bloei heeft gekend.

Wat betreft het punt van de verantwoordelijkheid van den Gouverneur, dat hij zou worden de slaafsche dienaar van de Staten en dat de Vertegenwoordiging zou zijn eene ijdele vertooning, — ik geloof dat door den geachten spreker uit 's Hage duidelijk genoeg is uiteengezet, dat die bezwaren niet kunnen wegen.

De Gouverneur der kolonie heeft het regt van veto en de Kroon heeft ook zoodanig regt in de koloniale regering, en dit is genoegzaam om aan te toonen, dat de Gouverneur niet zal behoeven te loopen aan den leiband van de Staten.

De geachte spreker uit Hoorn heeft ons een tafereel opgehangen van die vroegere twisten tusschen den Gouverneur en den raad van politie. Ik kan die niet ontkennen, maar daar waar een autokratisch bestuur is, waar enkel adviserende ligchamen zijn, grijpt hetzelfde plaats.

Wat leert de historie van Nederlandsch Indie, de bekende geschiedenis van de landvoogden Valckenier, Immhoff en Camphuisen, de latere historie der terugroeping van de raden Mylan en van de Graaf, en de positie van den Gouverneur-Generaal van den Bosch tegenover den heer Merkus? Is men dan onder een autokratisch bestuur met een bloot adviserenden raad altijd eenstemmig, en is het dan niet beter dat, waar strijd over de behandeling van 's lands belangen kan ontstaan, die strijd in het openbaar worde gevoerd?

Door de emancipatie, zegt de geachte spreker uit Hoorn, zal er tweeërlei belang zijn. Ik ben het volkomen met hem eens, maar de tegenwoordige wetsvoordragt tracht daarin ook te voorzien; zij bedoelt aller belangen in die vertegenwoordiging te doen gelden. Maar hetgeen die geachte spreker verlangt is niet mijn beginsel. De Regering heeft ook geraadpleegd den heer van der Gon Netscher, op wiens voorlichting zij bij uitnemendheid prijs stelt, maar de heer Netscher heeft den Minister niet kunnen overtuigen dat een census van verkiesbaarheid op dit oogenblik in Suriname wenschelijk is, want dan zouden die vroegere plantage-eigenaars alleen en uitsluitend worden gekozen; deze alleen zouden in de koloniale raden zitting krijgen, en dit wenscht de Regering niet. Van daar dat de Regering een amendement in dien zin niet zal kunnen aannemen, dit verklaar ik reeds vooruit. Het is een punt waarover veel is gedacht, maar waarin de Regering niet heeft kunnen treden, want de personen die ik daar bedoelde, zijn de lieden waarvan de Minister van Kolonien in 1845 sprak, die de Spaansche bok en zweep *hadden*. Zij hebben die nu wel niet meer, maar zij zien het heil van Suriname uitsluitend in den grooten landbouw. Daarom heb ik dan ook met zeer veel genoegen van den geachten spreker uit Amsterdam gehoord, dat hij de toekomst dier kolonie niet uitsluitend zag in die plantages, in dien grooten landbouw, maar dat hij kleine stukken grond wil hebben uitgegeven aan vrijgemaakten of aan kolonisten, die zich daar komen vestigen. En dat dit op het oogenblik zoo is, kan der Kamer zeker tot genoegen strekken. Nog onlangs heeft een Chinees, nadat zijn contract met het Gouvernement geëndigd was, in plaats van naar China terug te keeren, het stuk grond voor f 1900 gekocht. Ook een Nederlander, vroeger kolonist aan de Saramacca, heeft een klein stuk grond aangevraagd in de nabijheid van Paramaribo en wil dat voor den landbouw benuttigen.....

Ik kom nu tot de vragen van den geachten afgevaardigde uit Arnhem. Is de Gouverneur van Suriname over deze wets-ontwerpen gehoord? Ja;

hij heeft daarop in een zeer vertrouwelijk schrijven van Paramaribo, 1 November 1863 geantwoord. Hij schrijft onder andere: „Die opmerkingen zijn weinig in getal. In algemeene strekking komt dit ontwerp meer overeen met het primitief door mij ingediende, waartoe dat van 1855 en dat der Staatscommissie de voornaamste bouwstoffen geleverd hadden.

„Twee hoofdbeginselen staan bij Uwe Excellentie op den voorgrond: zelfbestuur en dekking der uitgaven door eigen middelen. Het tweede zoude kunnen gaan zonder het eerste, maar dit niet gevoegelijk zonder het laatste, want eene kolonie welke op subsidien teren moet, heeft geene aanspraak op zelfbeheer. Ik ben het volkomen met Uwe Exc. eens, dat dit een eerste vereischte is voor eene maatschappij, ten einde het zelfvertrouwen te erlangen, dat alleen tot krachtsontwikkeling leiden kan, en welks gemis, gewoon als men hier is om voor alles de oogen naar het opperbestuur op te slaan, thans meer dan ooit gevoeld wordt, nu het er op aankomt om voor immigratie te zorgen."

Voorts is van die opmerkingen van den Gouverneur, voor zooveel noodig, partij getrokken. Ik wil er alleen dit bijvoegen, dat op geen van al die als overdreven gequalificeerde regten, als dat van initiatief, van amendement en interpellatie, die wij aan Suriname willen toekennen, eene enkele opmerking door den Gouverneur wordt gemaakt.....

De geachte spreker uit Zwolle heeft vier bezwaren doen kennen.

In de eerste plaats zeide hij dat bij dit wets-ontwerp niet genoeg is gelet op den maatschappelijken toestand van Suriname. Bij het ontwerpen van dit voorstel heeft men gelet op vroegere voordragten en op de bedenkingen, die daartegen werden gemaakt, en de adviezen die zoowel van de koloniale autoriteiten als van koloniale mannen, hier te lande aanwezig, ontvangen zijn. En als bewijs dat op gemaakte bedenkingen of aanmerkingen gelet is, moet ik er op wijzen dat tegen deze voordragt van de zijde van koloniale mannen geen enkel bezwaar is in het midden gebragt.

In de tweede plaats zouden er geen voldoende waarborgen zijn voor het gezag van den Gouverneur. Ik geloof het tegendeel zoo even reeds te hebben aangetoond. Ik zie niet in dat de Gouverneur aan den leiband zal loopen van de Koloniale Staten. De Gouverneur heeft onder andere het regt van ontbinding, terwijl hij ook gesteund wordt door de magt van het opperbestuur.

In de derde plaats, de zamenstelling van de Staten, dat is de quaestie om alleen verkiesbaar te stellen zij, die eene zekere som in de grondbelasting betalen. Dit is een punt, waarmede de Regering zich niet kan vereenigen.....

Op de vraag van den geachten spreker uit Zwolle, of de Grondwet in de kolonien zal afgekondigd worden, moet ik ontkennend antwoorden. Telkens zijn in deze reglementen bepalingen van de Grondwet opgenomen, zoodat het voldoende zal zijn om enkel de reglementen af te kondigen.

De heer **W. van Goltstein** op 11 Mei: Mijnheer de President, het deed mij leed dat gisteren het ver gevorderde uur u belet heeft mij nog het woord te geven, omdat hetgeen ik wenschte te zeggen zeer kort kan zijn. Het antwoord op de bezwaren, welke ik de eer had eenige dagen geleden te ontwikkelen, is niet van dien aard geweest, dat ik daarop in het breede behoef terug te komen. Daarenboven heb ik zelf te kennen gegeven, dat ik mij met het hoofdbeginsel van deze regeringsvoordragt, namelijk eene vertegenwoordiging en de splitsing van uitgaven, wel kon vereenigen, maar dat ik enkel eenige bezwaren tegen de toe-

passing had. Ik zal dus aanleiding kunnen vinden, om bij de verschillende artikelen van deze wets-ontwerpen op die bezwaren terug te komen, daar zij in het antwoord dat de Regering gegeven heeft, niet zijn opgelost. Voor de wijze waarop zij beantwoord zijn kan ik als voorbeeld aanhalen, hetgeen gezegd is door den geachten afgevaardigde uit 's Gravenhage, omtrent de betrekking van den Gouverneur tot de Koloniale Staten, eene redenering, waarop de Minister van Kolonien zich in zijne redevoering heeft beroepen.

Als argument tegen hetgeen ik heb aangevoerd heeft de geachte afgevaardigde uit 's Hage gezegd dat er geen eenstemmigheid scheen te bestaan tusschen den geachten afgevaardigde uit Amersfoort en mij, dat de eene zeide dat er was verantwoordelijkheid en de andere meende dat die niet bestond en dat het kwaad juist daarin gelegen was.

Ja, op den eersten aanblik is er weinig eenstemmigheid tusschen ons, dat beken ik. Welligt heeft de geachte afgevaardigde uit 's Gravenhage zich herinnerd een vroeger tijdperk, toen de behandeling van een wetsontwerp geleek op een veldtogt waarin de rollen van veldheeren waren toebedeeld onder de leiding van een bekwamen opperbevelhebber. Dit is thans het geval wel niet. Maar ik geloof toch dat de denkbeelden van den geachten afgevaardigde uit Amersfoort zeer wel met de mijne zamenvallen en eigenlijk dat schijnbaar verschil meer is toe te schrijven aan de inconsequentie van de bepalingen van het wets-ontwerp zelf.

De Gouverneur is, volgens dit wets-ontwerp, verantwoording verschuldigd aan de Koloniale Staten; zij hebben toch het regt om hem te interpelleren; maar in dit wets-ontwerp is niet gehuldigd het beginsel dat met de constitutionele instellingen in onmisbaar verband staat, namelijk dat die verantwoordelijkheid effect hebbe door aftreding, zoo als in de constitutionele Staten met de verantwoordelijke ministers plaats heeft. Op deze wijze alleen worden botsingen vermeden, die anders — het voorbeeld van een naburig land leert het ons — onvermijdelijk zijn, zeer tot schade van het publiek belang.

Een enkel woord over de geschiedkundige herinneringen.

De Minister heeft gemeend dat ik ten onrechte de welvaart en den bloei van Suriname had betwijfeld en hij heeft in de koffijproductie gedurende 1750-70 of de laatste helft der vorige eeuw, gemeend een bewijs te kunnen vinden voor zijn beweren in de Memorie van Toelichting, dat Suriname welvaart en bloei had genoten.

Er bestaat hier een misverstand. Ik had gemeend dat de Memorie van Toelichting die welvaart en dien bloei had willen toeschrijven aan de wijze waarop het octrooi van 1682 is toegepast, maar de welvaart waarvan de Minister sprak is, dunkt mij, meer het gevolg geweest van de tropische zon en de slavernij. Dat de rijkdom van bijzondere personen niet een maatstaf kan zijn voor de welvaart van een land behoeft geen betoog. Het voorbeeld van Rome in den tijd van verval en van de Vereenigde Staten gedurende den burgeroorlog strekken ons daartoe genoeg ten bewijze. Nooit zijn er zoo groote fortuinen in Amerika gemaakt als in de laatste vier jaren, nimmer is zoo groote weelde ten toon gespreid dan onder de laatste Romeinsche keizers, en niemand zal toch willen beweren dat òf Rome òf de Vereenigde Staten op die tijdstippen het toppunt van bloei hadden bereikt. Wat nu de jaren 1750 tot 1770 betreft, zij het mij vergund aan te merken, dat juist het hypothecair stelsel, hetwelk de heer Dirks als de kwaal van de kolonie heeft afgeschetst, in 1751 het eerst is toegepast. Zes jaren later was de hypothecaire schuld, door de plantagehouders gecontracteerd, reeds

meer dan vier millioen geklommen, en in 1761 werd door gemis aan geld besloten tot dien allernoodlottigsten maatregel om kaartengeld uit te geven. Die feiten bewijzen weinig voor den grooten bloei en welvaart in dat tijdvak, en nog minder hebben zij eenige betrekking tot den invloed van het zelfbestuur van de kolonie op die welvaart. Op het octrooi van 1682 is juist in 1755 inbreuk gemaakt; toen is art. 19 op zijde gesteld; de leden van den raad van politie werden op aanschrijving van de Algemeene Staten afgezet en er werd een nieuwe Raad door den Gouverneur benoemd, en van dat tijdperk tot eenige jaren later dagteekent de eenige herinnering in de geschiedboeken van het ophouden der oneenigheden en altijddurende twisten en van het weêr rustig en welvarend zijn van de kolonie.

Ik heb uit de verdediging van het wetsvoorstel door den heer Kappeyne van de Coppello gemeend te moeten opmaken, dat het voorstel eigenlijk niet zeer ernstig gemeend was: hetgeen hij aangevoerd heeft, was dikwerf niet geheel juist, en een scherpzinnig man als hij zou zich zeker daarvoor gewacht hebben, wanneer het hem met zijne verdediging ernst geweest ware.

Hij heeft gezegd, dat het voorbeeld van Engeland de noodzakelijkheid bewijzen zou van de autonomie, dat in alle Engelsche kolonien autonomie bestaat en dat geen Engelschman zonder autonomie zou kunnen leven. Wanneer ik nu echter de verschillende constitutien van de Engelsche kolonien nasla, dan vind ik het tegendeel, dan zie ik dat vele van die kolonien volstrekt geen constitutionele instellingen bezitten, dat sommige zich met municipale raden moeten tevreden stellen en in andere zoowel het wetgevend als het uitvoerend gezag in den gouverneur gevestigd is. Op Ceylon bestaat geen parlement, op Santa Lucia en Trinidad evenmin; op Columbia heeft de gouverneur de wetgevende magt, en in Britsch Guyana — ik heb reeds in mijn vorige rede den toestand daar geschilderd — bestaat enkel en alleen vertegenwoordiging van de ingezetenen met opzigt tot finantiele aangelegenheden: over het vaststellen der begrooting en het heffen van belastingen worden de ingezetenen alleen geraadpleegd.....

De heer **Wintgens** op 11 Mei: Hetgeen gisteren bij het einde der Vergadering door den geachten spreker uit 's Hage en door den Minister van Kolonien gezegd is, geeft ook mij aanleiding nog een enkel woord in het midden te brengen.

Vooreerst moet ik stilstaan bij het hetgeen de geachte spreker en de Minister *niet* behandeld hebben. Ik bedoel in de eerste plaats een punt, dat door mij was te berde gebracht: het contrast namelijk dat in deze twee reglementen bestaat. Aan Suriname wordt veel, wordt alles toegekend; aan de burgerij van Curaçao wordt geen invloed op den gang van zaken verleend. Op dit in mijn oog stuitend verschil heb ik in mijne vorige rede gewezen. Ik heb er op gewezen hoe door de Regering Suriname als de man en Curaçao met de eilanden als de kinderen worden voorgesteld: eene tegenstelling die ik onjuist acht, omdat ik geloof dat in Curaçao juist elementen aanwezig zijn, die aanspraak geven op meer zelfbeheer. Hierop zijn evenwel èn de geachte spreker uit 's Hage èn de Minister van Kolonien mij het antwoord volkomen schuldig gebleven.

Ik heb er verder ook op gewezen dat de Regering met een groot vertrouwen te werk gaat, en dat in de Memorie van Toelichting woorden voorkomen, die mij toeschenen eenige opheldering te vereischen. In die Memorie zeide de Regering ten aanzien van Suriname: dat zij

de wetenschap bezat dat gepaste voorzorgen waren genomen, die de proef zouden doen slagen. Ik vroeg naar de gronden dier wetenschap en de mededeeling van de genomen voorzorgen, waarop de waarborg, dien de Regering ons geeft, steunt. Ook daaromtrent heb ik geen antwoord ontvangen.

In de beraadslaging is een ander punt te berde gebracht, waaromtrent ik mij evenwel geen partij stel. Er bestaat namelijk verschil van meening tusschen den geachten afgevaardigde uit Hoorn en den Minister omtrent de voordeelen, die de West-Indien in vroegere dagen hebben afgeworpen.

Daaromtrent wil ik eene kleine bijdrage leveren. Het is bloot eene historische herinnering.

De eerste Compagnie, die zich gevormd heeft om op West-Indie te handelen, heeft overgroote voordeelen afgeworpen. Die Compagnie, bij een octrooi van 1621 gesticht in navolging der Oost-Indische, had een inleg van ruim 8 millioen, verdeeld in 1345 actien, elk van f 6000. Zij heeft uitnemende zaken gedaan. Zij telde van 1623 tot 1638 800 koopvaarders en oorlogsschepen, die 45 millioen in aanbouw hadden gekost, maar de zaken die zij deed, de voordeelen die zij behaalde waren van eene eigenaardige soort. Men ontnam den Spanjaarden en Portugezen 545 schepen, die op 60 millioen werden gewaardeerd; en bovendien maakte men Portugal langs andere wegen nog 30 millioen afhandig. Men veroverde Brazilie.

Doch die rijkdom verblindde ook toen. Even als later wel eens is geschied, ook toen nam men waar dat het sterke beenen moeten zijn die de weelde kunnen dragen. Men deed aanvankelijk veel te rijkelijke uitdeelingen, tot 25 per cent toe, en vooral na de verovering der Zilvervloot door Piet Hein, die alleen op 12 en 14 millioen werd geschat. Het gevolg daarvan en van groote verliezen in den oorlog met Cromwel was dat die eerste West-Indische Compagnie in 1674 met eene schuld van zes millioen geheel te gronde ging. Dat was de tijd der voordeelen geweest, waarop een ander tijdperk volgde.

De nieuwe West-Indische Compagnie, gesticht in hare plaats voor 25 jaren, en wier octrooi telkens voor 30 jaren werd verlengd, verkreeg die voordeelen niet. Wat het dividend der actien betreft, dit was uitermate gering. Van 1679 tot 1774 is in het geheel uitgedeeld 159 per cent, en dus over 96 jaren dooreen ieder jaar niet meer dan $1^2/_3$ per cent; van 1729 tot 1748 $^3/_4$ per cent en van 1748 tot 1769 1 per cent.

Ik geef dit slechts als bijdrage tot de historische quaestie, door den geachten afgevaardigde uit Hoorn en den Minister van Kolonien besproken.

Thans kom ik tot een gezegde van den geachten afgevaardigde uit 's Hage jegens mij. Als ik het hem zeggen mag, is hij niet billijk te werk gegaan; hij heeft gezegd: de spreker uit Delft wil alle krachten geconcentreerd hebben op Oost-Indie; hij zegt dat al het overige moet worden *verwaarloosd*. Is dat niet eene harde en zeer weinig verdiende beschuldiging? Neen, Mijne Heeren, ik heb gezegd op deze regeling grooten prijs te stellen, maar zij heeft in mijn oog niet die dringende haast welke thans bij andere onderwerpen bestaat. Doch daarmede geeft men niet te kennen dat nu de West-Indien en hare belangen moeten worden *verwaarloosd*. Integendeel, mijn betoog had de strekking om aan te wijzen dat op deze wijze de belangen van Suriname niet doeltreffend worden bevorderd.

De Minister van Kolonien was veel billijker toen hij zeide: gij, spreker uit Delft, moet deze regeling ook verlangen, want als in de West-Indische kolonien die autonomie in werking komt, kan ik mij onverdeeld met Oost-Indie bezig houden.

Den Minister van Kolonien moet ik hierop antwoorden, dat ik noch uit dit reglement vermindering van arbeid voor hem verwacht, noch ook dat ik zou wenschen dat het belang van Oost-Indie wierd bevorderd door een relachement, door het prijsgeven van de zorgen die aan onze West-Indische kolonien moeten worden besteed.

Ik had gewezen op een voorbeeld, op Rusland, op hetgeen daar in den laatsten tijd is voorgevallen in de vergadering van den adel te Moskou. De spreker uit 's Hage zegt: dat bevestigt mijn systeem; gij ziet daaruit dat 'altijd na eene emancipatie volgt de behoefte aan eene constitutie. De blik, dien mijn geachte vriend daarbij wierp in de philosophie der geschiedenis, hoop ik te maken tot een punt van nader onderzoek, en ik zal nagaan, of op die stelling in het algemeen niets valt af te dingen. Dit moet ik evenwel nu reeds opmerken, dat men nog niet zeggen kan dat de emancipatie in Suriname is afgeloopen, dat zij is voltooid, zoolang daar nog bestaat het staatstoezigt op de vrijgelatenen. Zoolang dit bestaat, is er nog niet ten volle geëmancipeerd, en kan men niet zeggen dat de slaven geheel vrije menschen zijn geworden. En dan meen ik ook te mogen volhouden dat, even als in Rusland, in dat tusschen-tijdperk, in die periode van overgang van de slavernij tot de vrijheid, er moet blijven een zeer verlicht, zeer krachtig, zeer energiek centraal bestuur, eene eenhoofdige regering, die niet kan worden gedwarsboomd door belangen van welken aard ook, die men zou kunnen doen gelden, en die hinderpalen zouden kunnen zijn voor den geregelden afloop van de emancipatie.

Ik beroep mij hier op de Regering zelve; in de eerste Memorie van Toelichting is door den steller van dat stuk deze zeer juiste stelling verkondigd: „Na den verschen schok, dien de West-Indische maatschappij door de opheffing der slavernij onderging, mag de overgang van geheele onmondigheid tot zelfbestuur niet te plotseling wezen." Dat is eene zeer ware beschouwing, en dat is juist de quintessence van mijn betoog geweest.

Ik heb een beroep gedaan op de Fransche wet, *sur le Régime législatif des colonies* van 24 April 1832. Deze wet heb ik aangehaald omdat daarin wordt gevonden eene juiste afbakening van de verschillende wetgevende bevoegdheden in het moederland en in de kolonien. Hetgeen ik daarvan gezegd heb is evenmin wederlegd als de andere punten. Ik heb daartegenover niet gehoord de verdediging van deze voordragt, waarin eene behoorlijke afbakening van ieders wetgevende bevoegdheid wordt gemist.

De Vergadering zal zich misschien herinneren, dat ik hier figuurlijk de kolonie Suriname en het moederland in een dialoog over hare belangen heb voorgesteld. De geachte spreker uit 's Hage heeft daarvan gezegd: dat is niet vreemd, als gij u een dergelijk persoon, hier te lande gevestigd, voorsteldet, die nu verder zou vragen: wat wilt gij? Algemeen stemregt of afschaffing der belastingen? Zou die het laatste niet verlangen en aan het *materieel* belang de voorkeur geven? Maar ik verzoek den geachten spreker zich te willen herinneren, dat Suriname niet verzocht dat in grove, materiele belangen zou worden voorzien; neen — het drong aan op deugdelijk, op goed schoolonderwijs, ten einde de petitien te kunnen schrijven. Suriname drong aan op een wel

geregelden regtstoestand, op een goed regtswezen, dat de Minister in de hand heeft om, zoo hij wil, met de volgende mail naar Suriname te zenden. Dat is geen materieel belang, dat zijn de zuiverste, de hoogste, de immaterieelste belangen waarop gewezen kan worden, en dat heeft met de leer, die de geachte spreker mij toedicht en die hij de Napoleontische leer genoemd heeft, de leer om te speculeren op de materiele belangen van de natie, niet het minste gemeen.

Ik heb eindelijk gezegd dat als men niet oorspronkelijk wil wezen, als men niet wil maken eene eigenaardig koloniaal regeringsreglement, men dan iets anders had moeten imiteren dan de Grondwet, maar veeleer de provinciale wet tot leiddraad nemen. Ik zeg dat nog. De verhouding van de provincie tot het Rijk is veel beter tot het maken eener kopij te gebruiken voor de verhouding van deze kolonien tot het moederland, dan te willen stellen moederland en kolonien op ééne lijn en een charte voor beide gelijk te verordenen. De superioriteit van het Rijk op de provincie is veel beter te adapteren dan den toestand dien wij hier hebben. De geachte spreker bestreed dan ook het denkbeeld eigenlijk niet; hij zeide, dat er punten van vergelijking waren, die daaromtrent in aanmerking konden komen en dat deze voordragt daarbij hetzelfde doet als de provinciale wet. Hij zeide dat indien men de algemeene verordeningen der provinciale begrooting, der provinciale belastingen vergelijkt, men hetzelfde heeft.

Ik geloof dat ten stelligste te moeten betwisten en op de vraag van den geachten spreker: wat men dan aan de Koloniale Staten meer toekent dan het huishoudelijk beheer, kan ik een allezins afdoend antwoord geven. De geachte afgevaardigde gelieve wat de verordeningen betreft, slechts in te zien de artt. 118 voor Suriname en 138 voor Curaçao, en dan zal hij bevinden, dat de Koloniale Staten niet alleen *huishoudelijke belangen*, maar *alles* regelen. Maar wat is er overigens bepaald? Zij moeten, volgens de artt. 147 en 148, wijken als de wet of een Koninklijk besluit eene nadere regeling maakt.

Op bladz. 3 van de Memorie van Toelichting n°. 2 lees ik: „Volkomen juist is het, dat de voorgestelde artt. 148 en 152 ten deze aan den toekomstigen rijkswetgever volle vrijheid laten. Heeft regeling ingevolge art. 152 plaats gehad bij koloniale verordening, de laatste zal slechts zoo lang gelden tot dat de wet in het onderwerp voorziet." Dat is, dunkt mij, niet raadzaam. Men moest afbakenen, wat de wet, wat het Koninklijk besluit, en wat de koloniale verordeningen zullen regelen, maar men moet niet laten wijken, na eenmaal geregeld te hebben; want daaruit moeten in het vervolg bedenkelijke conflicten ontstaan, die door afbakening konden worden voorkomen.

Wat de begrooting aangaat, ik mis hier bepalingen, als welke in art. 112 en andere van de provinciale wet worden gevonden, en ten gevolge waarvan de Koning op de begrooting brengt, wat de Staten, in strijd met hunne gehoudenheid, er weigeren op te brengen. En wat de belastingen betreft, alle provinciale belastingen moeten bij de wet worden goedgekeurd; maar van zulk eene bepaling vindt men in dit reglement geen spoor.

Volgens dit reglement heeft de kolonie een geheel ander bestaan dan de provincie. Ik wijs alleen op dat appèl op de natie, op die ontbinding en dat beroep op de kiezers. Zij zullen zijn weinig in getal; men heeft zelfs van een getal van 200 gesproken. De geachte afgevaardigde uit 's Hage zag daarin een voordeel: de intime relatien tusschen de kiezers, hunne bijzondere bekendheid met de gekozenen, dat was, volgens hem, een voordeel.

Ik zie er in een nadeel en een gevaar. Zulk een klein getal kiezers en zulk een uiterst klein getal gekozenen — dit kan leiden tot het op nieuw ontstaan van wat ons de heer W. van Goltstein uit de geschiedenis van Suriname heeft medegedeeld — tot een zoogenaamd *kabaal*. Als die kleine maatschappij zich onderling zoo uitnemend kent en goed verstaat, als de geachte spreker uit 's Hage wenschelijk schijnt te achten, — dan kan zij voor het koloniaal Gouvernement, voor deze Regering een hinderpaal worden, waartegen niets te doen valt. Ontbindt dan vrij uwe vertegenwoordiging en doet een beroep op die kiezers, — zij zullen dezelfde personen terugzenden, en al is de Gouverneur niet verantwoordelijk en al behoeft hij niet af te treden, hij zal staan tegenover een gesloten *kabaal*, eene onverzettelijke kracht, steunende op de verkiezing, waartegen niets te doen is en waarvoor de Regering zal moeten bukken.

De geachte spreker had nog eene zeer optimistische wijze van de zaak te beschouwen; hij zeide: „zoodra men maar alles geeft wat de kolonie verlangt, dan is er geen vrees voor botsing." Ik geloof het gaarne. Wanneer men iemand alles geeft wat hij maar verlangt, hij zal geen botsing veroorzaken. Ik vind de thesis van den geachten spreker uit 's-Hage volmaakt gegrond, maar zij stelt mij niet gerust.

Maar de geachte spreker voegde er bij: „wanneer er botsingen ontstonden, welk belang zouden wij dan hebben bij het behoud van de kolonie? Wij zouden die dan aan haar lot moeten overlaten." Daarvoor, dunkt mij, worden hier nu geen reglementen gemaakt, en om de aanwending van dat uiterste remedie te voorkomen, moesten andere regelen gesteld worden dan deze, die tot botsingen kunnen leiden.

Het slot der rede van den geachten spreker was een beroep op ons gevoel: „hoe zoudt gij aan een ander willen onthouden, wat gij voor u zelven verlangt? Van waar ontleent gij het regt, om laag neder te zien op anderen? Gij kunt het welzijn der kolonie niet verhoogen, wanneer gij met grievende bewoordingen de bewoners der kolonie aantast in hunne dierbaarste verlangens." Toen is er nog iets gevolgd van een Farizeër, dat ik niet juist verstaan en niet duidelijk begrepen heb, hetgeen ik nader uit het *Bijblad* hoop te vernemen. Maar ik antwoord al dadelijk dit: ik heb geene minachting, geen grievende uitdrukkingen gehoord. Ik houd niet van dat werken op het sentiment; geen poësie, geen enthousiasme, maar droog, zuiver proza, prozaïsche werkelijkheid is hier noodig. Met groote belangstelling heb ik dus gehoord hetgeen mijn geachte vriend uit Utrecht ons omtrent de werkelijkheid daar zoo even heeft medegedeeld. Hier te lande stelt men zich maar al te zeer een rijk van grooten omvang en sterk bevolkt voor, en maakt daarvoor, bij de studeerlamp gezeten, eene constitutie. Ik geloof dat het gevaarlijk is aldus den werkelijken toestand te miskennen. Men moet bij de werkelijkheid blijven en niet in de stilte van zijn kabinet wettelijke bepalingen schrijven voor eene denkbeeldige maatschappij. Ik vrees maar al te zeer dat dit hier het geval is geweest, dat men in het afgetrokkene is te werk gegaan en niet genoeg heeft gelet op de wezenlijke behoeften. Dit is dan ook een eigenaardig verschijnsel bij het maken van constitutien. Staatsregelingen zijn tot in het oneindige opgesteld en even als zoo vele fraai gekleurde zeepbellen op de werkelijkheid gebarsten. Een Fransch constituant moest eenmaal in de volgende week eene constitutie afleveren en zond naar de bibliotheek om de wetgeving van Minos. Hier is nu wel Minos niet geconsulteerd, maar daarentegen hebben wij hier de Grondwet van Nederland in miniatuur. Gisteren in onze bibliotheek naar een

merkwaardig rapport zoekende, dat den 27sten April 1794 in de nationale Vergadering in hare vergadering van 27 April 1797 is uitgebragt en waarin belangrijke wenken voorkomen over het onderwerp dat wij thans behandelen, vond ik toevallig in de *Nieuwe Nederlandsche Jaarboeken* eene passage die ik zal bezigen tot besluit van mijne rede. Het betrof een berigt uit Hongarije over de wederinvoering van de doodstraf, nadat die daar een korten tijd was afgeschaft. Veel invloed had het werk van den markies Beccaria daarop gehad en hierover zeide nu de schrijver in de *Jaarboeken* (1794, bladz. 373) het volgende: Dat boekje is fraai en menschlievend geschreven, maar fraaye styl en menschlievende oogmerken zyn niet genoeg om in den Burgerstaat het geluk van 't Menschdom op vaste gronden te vestigen. Niets misleidt hier meer dan afgetrokken redeneeringen die het menschdom niet zoodanig veronderstellen, als het is, en dus steeds tegen de niet-veronderstelde gebreken stuiten moeten. Ook Rousseau heeft zich hier misgrepen; en de tyd zal dus ook veel van zyne bespiegelingen aftornen. Wat nut kan een rivierkundig werk toebrengen, 't welk de ligging, stroomen, en kragt van 't water niet zoodanig stelt, als die zyn?"

En hiermede meen ik te kunnen eindigen.

De heer **Dirks** op 11 Mei: Er is als een bezwaar ingebragt, dat er slechts 200 kiezers zijn om die negen leden der Staten te kiezen. Maar wat is bij de Provinciale Staten het geval? Een veertig- of vijftigtal leden kiezen drie of meer leden van de Eerste Kamer. Dat getal kiezers is nog kleiner. Men kan zeggen: dat is eene verkiezing met een trap. Maar is het zooveel moeijelijker, zooveel gevaarlijker, dat 200 kiezers 9 leden van de Koloniale Staten kiezen, dan dat 40 leden van de Provinciale Staten drie of vier leden der Eerste Kamer benoemen? Uit die 200 kiezers zou men des noods een 40- à 50tal kunnen nemen om de 9 leden van den Raad te kiezen, dan had men ook in Suriname eene zoogenaamde *„getrapte"* verkiezing. Mij dunkt, het is zulk een groot bezwaar niet dat 200 kiezers een 9tal vertegenwoordigers moeten kiezen, om, als men het gronddenkbeeld, vertegenwoordiging, goedkeurt, daarom de wet te verwerpen.

De heer **Rochussen** op 11 Mei: De verdediging van dit wets-ontwerp heeft ons geacht medelid uit 's-Hage in de eerste plaats gisteren op zich genomen, en wel met eene warmte als gold het de verdediging van een vader voor zijn kind; met een scherpzinnigheid, dien welsprekenden pleitbezorger waardig, en met eene voorzigtigheid, die ons niet ontgaan is — een der vorige sprekers wees reeds daarop, — om enkele punten onaangeroerd te laten.

Van de verschillende punten waarin hij zijne rede verdeelde zal ik er slechts twee behandelen.

Vooreerst de ontijdigheid van dit voorstel. Mijne meening is dat de Grondwet in de eerste plaats voorschrijft en de nu tot stand gebragte emancipatie in de tweede plaats er toe moet leiden om op dit oogenblik een nieuw regeringsreglement voor West-Indie voor te stellen. Ik beweer dus niet de ontijdigheid; doch ik hecht er aan dat dat nieuwe koloniale statuut, die nieuwe koloniale Grondwet, doelmatig zij ingerigt overeenkomstig de behoefte van het oogenblik.

De geachte afgevaardigde uit de hofstad, de heer Kappeyne, heeft gezegd: die niet gelooft aan de emancipatie, kan ook niet gelooven aan de ontwikkeling, aan de toekomst van Suriname. Dat gezegde begrijp

ik niet; aan een feit, als de emancipatie, kan men toch geen geloof ontzeggen. Ik heb de emancipatie steeds gewenscht, doch mij daarvan geen hersenschimmen voorgesteld; ik heb — zoo als ik gisteren reeds ter loops heb aangevoerd — mij daarvan voorgesteld vermindering van productie en van arbeid. Het is toch niet te verwachten dat de vrijgemaakte bevolking, die meer dan $^2/_3$ uitmaakt van de geheele bevolking, reeds op de hoogte zou zijn om te beseffen dat zij meer moet arbeiden dan hare behoefte medebrengt. Te regt heeft de schrijver, gisteren reeds door mij aangehaald, de heer Lans, daaromtrent het volgende gezegd: „De overgang komt mij voor thans te plotseling te zijn; gisteren was de mensch nog slaaf, dat is te zeggen eene zaak, geheel afhankelijk van eenen vreemden wil, onbekwaam tot eenige burgerlijke regten of handelingen en weinig, zoo eenig, begrip hebbende van de maatschappelijke verpligtingen die op den burger rusten; heden is hij eenvoudiglijk door een gedrukt vel papier dat hij niet lezen kan, zonder eenige beproeving of voorbereiding, gelijk aan zijnen meester geworden."

Ik geloof dus met vroegere sprekers, dat de overgang van den vroegeren toestand van Suriname tot den nieuw voorgestelden te plotseling is. Die geachte afgevaardigde uit 's-Gravenhage heeft ook gezegd: overal waar geëmancipeerd is, ziet men onmiddellijk constitutionele instellingen verrijzen; het eene is als het ware een gevolg van het andere. Dat feit is, geloof ik, niet volkomen juist. Van de Engelsche kolonien zijn er sommige, die zoodanige constitutionele instellingen hebben bekomen, als door de Nederlandsche Regering voor Suriname worden voorgesteld, andere niet. Die ze bekomen hebben worden gequalificeerd chartered colonies. Nu is het er ver van af om aan te nemen dat die chartered colonies de beste resultaten zouden hebben opgeleverd. Ik verlangde van een Engelsch staatman, met wien ik bevriend ben, te dien aanzien eenige inlichtingen, en hij antwoordde mij ten aanzien van Barbados en Jamaica, die beide onder die chartered colonies behooren: „This form of government works well in Barbados, which is a very English island, with a large and respectable white population. It works badly in Jamaica, where the members, returned to assembly, are not always very enlightened. Demerara, or as we now call it, British Guiana, retains its singular old Dutch form of government, which includes a certain elective element, having control over the public expenditure. This system might be improved, but I must say that it works very well."

Nu is het algemeen bekend, dat de staatsregeling, die over de kolonie Demerary bestaat, er ver af is van die voor een chartered colonie. Ik heb het betreurd, dat aan Suriname ontnomen is die gedeeltijke medewerking van belanghebbenden tot het bestuur der kolonie, die het vroeger bezat, en die teruggegeven is na de weder-inbezitneming in 1815. In 1828 is dit ontnomen; daarom heb ik gisteren gezegd: ik ben geen voorstander van de invoering van Oostersche begrippen in het Westen. Men heeft toen dien Kolonialen Raad, die niet alleen adviseerde maar ook medestemde, opgeheven; men heeft toen Suriname met Curaçao en andere eilanden tot één gouvernement vereenigd, en dat was eene regeringsfout, omdat die kolonien zeer verschillende belangen hebben en in zeer verschillende toestanden verkeeren. Een van de redenen, die daartoe bewogen hebben, was, dat Suriname meer inkomsten had dan het behoefde, en de eilanden te weinig. Ik heb het betreurd, dat het autokratisch stelsel in 1832 nog is versterkt geworden, en ook dat in 1845 door den staatsman, wiens nagedachtenis hier zoo dikwijls in herinnering wordt gebragt, den heer Baud, toen Suriname en Curaçao

weder onder afzonderlijke landvoogden werden geplaatst, dat vroeger systeem van beperkte autonomie niet is gerestaureerd. Die zamenstelling was eigenaardig voor de kolonie en had kracht van gewoonte; men was er aan gehecht. Veelmin dat ik op dit oogenblik die zoo beperkt zou willen zien, want ik heb gisteren nog gezegd dat ik eene autonomie, een doelmatig zelfbestuur zeer nuttig acht voor onze West-Indische kolonien, en het nuttig en billijk acht dat men de belanghebbenden in de kolonie roept om de algemeene belangen, die ook de hunne zijn, waar te nemen. Maar ik kan niet aannemen dat hetgeen thans wordt voorgesteld kracht en welvaart voor de toekomst zal geven.

De geachte afgevaardige uit 's-Gravenhage heeft ons telkens eene vergelijking gegeven tusschen de voorgestelde Koloniale Staten en onze gemeenteraden. Ik had wel gewenscht dat het koloniale bestuur zoo ware ingerigt geworden als de gemeentebesturen hier te lande. Namelijk één collegie, dat wordt gepresideerd door den burgemeester. Daarin hebben zitting de wethouders, die deel uitmaken van het uitvoerend gezag. Daarbij heeft men dan de leden van den raad. Maar hier stelt men voor eene vergadering waarin de Gouverneur geen zitting heeft, welke hij dus niet presideert; waar met hem eene wisseling plaats heeft door heen en weder zenden van eene serie van fijn uitgedachte en goed geredigeerde formules van goed- en afkeuring. De voorgestelde vergadering der Koloniale Staten zal het regt van amendement bezitten, waartegen de Gouverneur zijn veto weder kan doen gelden. Hierin zie ik geen kracht voor de toekomst, maar wel strijd. In dat veto kan ik geen waarborg vinden, want wordt daarvan gebruik gemaakt, dan volgt er botsing en komt er niets tot stand.

In het regt van ontbinding in eene kolonie, waar het getal kiezers gering is en slechts 200 bedraagt, zie ik ook geen waarborg. Ik verzet mij nu wel niet tegen dat gering getal van kiezers, ik ben er niet tegen, ofschoon, alle verhouding in acht genomen, Amsterdam dan 140 leden naar deze Kamer zou moeten afvaardigen en men nog al moeite zou hebben om die daar te vinden. Maar men moet nu van den nood eene deugd maken. Maar welk gevolg zal nu de ontbinding der Koloniale Staten hebben? Eigenlijk zouden die vier gouvernements-leden, zoo wat hoofden van ministeriele departementen, moeten aftreden en nieuwen in hunne plaats benoemd worden. Dat zou het constitutioneel stelsel medebrengen. Maar dat zal niet kunnen en niet moeten gebeuren, zij blijven in hunne betrekking en de Gouverneur blijft ook, zoodat ik niet kan inzien op welke wijze aan eene botsing een einde zal komen. De Gouverneur is niet verantwoordelijk aan de Staten. De heer Kappeyne heeft wel gezegd dat hij verantwoordelijk was aan de Staten-Generaal, maar in hoe verre die zoo algemeene uitdrukking juist zou zijn, wil ik thans niet onderzoeken. Maar de vier gouvernements-leden zijn toch ook niet verantwoordelijk aan de Koloniale Staten. Ik herhaal, ik zou eene vertegenwoordiging hebben verlangd, zoo als die geachte afgevaardigde ons dat zoo duidelijk en op goede gronden aantoonde, naar het model van onze gemeentebesturen of onze Provinciale Staten. Het is juist tegen de splitsing van het gezag of de zamenwerking van den Gouverneur en de vertegenwoordigers dat ik opgekomen ben, en ik voorzie daarvan slechte gevolgen.

Ik wensch ook wel, dat onze landgenooten in de kolonie gevestigd, zooveel mogelijk, zooveel de toestanden het medebrengen, dezelfde politieke regten, dezelfde mate van autonomie zullen hebben als wij hier. Ik heb er nog onlangs een bewijs van gegeven, toen ik opgekomen ben tegen

de bewering der Regering, dat een Nederlander, in Suriname geboren, moest worden genaturaliseerd om hier zijne burgerregten te kunnen uitoefenen. Maar ik kan daarom toch niet toegeven, dat de Nederlander in Suriname *al* dezelfde regten zou moeten hebben als wij hier.

De geachte afgevaardigde heeft er bezwaar in gevonden om de grens van die autonomie te trekken. Ik zal het doen: ik stel als die grens, als stellige voorwaarde, dat de kolonie haar eigene huishouding betale en geene begrootingen make van uitgaven, waarin het moederland door subsidien zal moeten voorzien.

Ik wil aan Suriname het subsidie niet op eenmaal onthouden; dat zou onbillijk en onverstandig zijn; maar evenmin wil ik het *regt* van de kolonie erkennen om subsidie van het moederland te eischen, om over de beurs van het moederland te beschikken.

Wanneer eenmaal de kolonie in hare eigene huishouding kan en wil voorzien, neem dan, zou ik zeggen, proeven, des noods met parlementjes en met grondwettige formulieren. Het zal wel eene zonderlinge vertooning geven, dat Lilliputtersche parlementje, maar dat zou mij niet deeren: ik wensch alleen de geldelijke gevolgen niet te leggen op de schouders van de contribuabelen in het moederland....

Ik zou gaarne wenschen, ik herhaal het, de moeijelijkheden uit den weg te ruimen en het reglement tot stand te zien komen. Doch alleen wanneer de zamenstelling der Koloniale Staten meer kon worden ingerigt op den door den afgevaardigde uit 's Gravenhage aangeprezen voet, namelijk dien van burgemeester, wethouders en raden, en wanneer in de wet eene bepaling voorkwam dat in de kolonie geene begrooting zal worden opgemaakt die onder de middelen tot dekking andere subsidien ten laste van het moederland brengt dan die vooraf bij de wet zijn toegestaan, zal ik mijne stem aan deze wet geven en over vele andere bedenkingen heenstappen. Ik zou er daarom dan ook niet op aandringen dat alleen de hoogst aangeslagenen of eigenaars of bestuurders van landerijen zitting zullen hebben in de Koloniale Staten, hoewel ik het zeer wenschelijk zou achten dat zij er de meerderheid hadden, omdat zij het meeste belang bij de welvaart der kolonie hebben.

De heer **Mijer** op 11 Mei: Ik zou de discussie eerst bij de onderdeelen der wet weder voortgezet hebben, zoo niet de tegenspraak, die ik gisteren van den afgevaardigde uit 's Gravenhage en den Minister van Kolonien, en heden van den geachten spreker uit Leeuwarden ondervonden heb, mij verpligtte om te antwoorden. Ik zal mij echter zooveel mogelijk bekorten en begin met hetgeen door den eerstgenoemden spreker tegen mijne rede van gisteren is aangevoerd betrekkelijk de regten van de inwoners van Suriname. Ik blijf van gevoelen, dat de Minister de politieke regten, die hij thans aan de ingezetenen van Suriname wil geschonken hebben, nog ontleent aan het octrooi van 1682. Zoolang de slavenhandel vrij was en de voorspoed van Suriname, grootendeels althans, moest gezocht worden in een regelmatigen aanvoer van slaven, zonder welken aanvoer, volgens de ontwerpers van dat octrooi, Suriname niet zou kunnen bestaan, was het volkomen consequent, de wetgevende magt in handen te stellen van de plantage-eigenaars en hun tevens de criminele justitie te doen uitoefenen. Hun, als de grootste belanghebbenden, kwam het toe, de wetgeving betrekkelijk de slaven te helpen vaststellen en als leden der regterlijke magt elke poging van verzet van den kant der slaven tegen hunne magt en tegen de regten, hun bij het octrooi toegekend, te bedwingen.

Maar die toestand is voor een groot deel veranderd na 1816, allereerst door de afschaffing van den slavenhandel, dewijl Nederland zich jegens Engeland had verbonden dien handel te weren. Van dien tijd af was het Nederlandsch Bestuur in de onmogelijkheid, het octrooi van 1682 volledig in werking te laten. Van dien tijd mogt de wetgevende magt in Suriname niet in handen blijven van ingezetenen, die er belang bij hadden den invoer van slaven te doen voortduren. Ik betreur het echter met den vorigen geachten spreker, dat sedert aan die ingezetenen, die door kennis en ervaring de Regering met hunne talenten konden steunen, niet dat aandeel in het regeringsbeleid van Suriname is verleend dat hier bedoeld wordt. Maar èn door de zoo even geschetste gebeurtenis èn in de tweede plaats door de algeheele afschaffing der slavernij in Suriname, waardoor de onderhoorigen van die plantage-eigenaars niet alleen aan het toezigt, maar ook aan de magt, hunner vroegere meesters onttrokken en staatsburgers zijn geworden, hoezeer nog geruimen tijd onder staatstoezigt geplaatst, is een beroep op politieke regten, aan het octrooi van 1682 ontleend, niet meer ontvankelijk.

De *fundamenteele conditien*, aan de voorzaten der tegenwoordige bewoners van Suriname ingewilligd, zijn van onwaarde geworden sedert die conditien haar fundament verloren hebben. Maar, zoo als ik reeds verklaard heb, daarmede heb ik volstrekt niet willen zeggen, dat aan de ingezetenen van die kolonie moet worden onthouden een regtmatig aandeel in het bestuur of de wetgeving. Integendeel, ik herhaal het: in landen, die zich voor kolonisatie leenen, zoo als Suriname, dat zonder gestadige kolonisatie niet bestaan kan, omdat er eene inheemsche bevolking ontbreekt, zal juist het hoofdbeginsel in deze wet nedergelegd, doeltreffend toegepast, van nuttige werking kunnen zijn.

Ik ben dan ook niet tegen het hoofdbeginsel gestemd. In alle opregtheid heb ik verklaard, dat ik gaarne mijne stem aan deze wetsontwerpen zal geven, indien de Minister, waar het noodig is, ook iets wil toegeven bij de regeling van een onderwerp, dat voor hem even nieuw is als voor ons allen, want de Minister kent Suriname persoonlijk en plaatselijk niet meer dan ieder onzer. Maar ik geloof dat het onder de bestaande omstandigheden eene utopie is, de hoofdbeginselen der Nederlandsche Grondwet schier onveranderd toe te passen in een land, waarvan de bevolking nog hemelsbreed verschilt van die van Nederland. Daarom wensch ik doeltreffende overgangsbepalingen. Is nu eene toenadering tusschen den Minister en ons niet mogelijk? Neen, zoo hij niets wil toegeven; maar dan draagt het overleg ook geen vrucht en is geene overeenstemming denkbaar.....

Gij herinnert u, Mijnheer de Voorzitter, dat mijne rede van gisteren gewijd was aan de behandeling van drie hoofdpunten, die mij tot vier bezwaren hebben geleid. Het eerste was: hebben de bewoners van Suriname verkregen politieke regten van dien aard, als bij dit ontwerp worden voorgedragen, zoodat de tegenwoordige Regering van het moederland verpligt is die regten te handhaven of uit te breiden? Het tweede betrof de vraag: zoo niet, brengt dan het belang van die bewoners mede om hun thans die regten toe te kennen? In de derde plaats: zoo niet, brengt dan het belang van Nederland mede om de Nederlandsche Grondwet van 1848, mutatis mutandis, over te planten in de kolonie Suriname?

Op de eerste vraag heb ik ontkennend geantwoord. Ik geloof te mogen zeggen, dat ik heden in mijne opinie versterkt ben. Op de tweede vraag heb ik ook een ontkennend antwoord gegeven, in dien zin evenwel, dat ik erken dat het welbegrepen belang van de kolonie Suriname — ik

spreek niet uitsluitend van de belanghebbenden — kan medebrengen om hun, die daar gevestigd zijn en bij den bloei der kolonie geïnteresseerd zijn, op te dragen *de concert* met het bestuur voor die belangen te waken. Maar ik wensch niet dat dit zal plaats hebben op de wijze als in dit ontwerp wordt voorgedragen. In de derde plaats heb ik gisteren aangetoond, dat de Regering bij dit wets-ontwerp er meer voor geijverd heeft om aan de bewoners van Suriname het genot van politieke regten te verzekeren, dan zij geijverd heeft voor de finantiele belangen van het Rijk, want de lasten der kolonie zullen nog gedurende vele jaren door Nederland gedragen worden, maar de lusten door Suriname genoten worden; geheel in strijd met het stelsel van zelfbestuur waartoe men de kolonie wil opleiden. Daarom roep ik den Minister toe: streef nog niet naar dien zuiveren parlementairen regeringsvorm, die ons thans wordt voorgedragen, maar bepaal u bij eenen doeltreffenden overgangsmaatregel. Doe met hetgeen gij goeds en bruikbaars in de kolonie vindt winst voor de toekomst; verbeter het bestaande, maar doe niet een sprong over die overgangsperiode; stel niet de politieke instellingen, over wier bezit wij ons in Nederland verheugen, er aan bloot, om in Suriname miskend en misschien bespot te worden!

Ik moet dit wel zoo vrijmoedig zeggen, omdat het mijne innige overtuiging is en geen zucht tot tegenwerking mij bezielt.

Het verwijt van ontijdigheid, dat door sommige sprekers den Minister is voorgeworpen en dat door den geachten spreker uit de Residentie te regt is gewraakt, is niet van mij afkomstig. Ik ben zelfs de eerste in deze Vergadering, die den Minister een compliment heeft gemaakt en die mij verheugd heb over deze voordragt; want de toestand van Suriname kan niet blijven gelijk die thans is, en de zorg voor de belangen dier kolonie is den Minister van Kolonien evenzeer opgedragen als die voor onze Oost-Indische bezittingen. Maar ik kan niet medewerken tot iets, dat mij voorkomt noch doeltreffend noch uitvoerlijk te zijn.

Ik zal, Mijnheer de Voorzitter, om mij niet bloot te stellen aan eene regtmatige bemerking van uwe zijde, thans niet meer en weder spreken over het punt van de verkiesbaarheid. Daartoe zal de gelegenheid bestaan wanneer wij genaderd zijn tot de behandeling van het daartoe betrekkelijke hoofdstuk....

De heer **Schimmelpenninck** op 11 Mei: Ik behoor tot die leden, die dit wets-ontwerp niet onvoorwaardelijk afkeuren, maar welligt hunne stem daarvoor zullen uitbrengen, en ik wensch die stem met een enkel woord te motiveren. Bij mij bestaat toch geen overwegend bezwaar tegen de beginselen op zich zelve, waarop deze voordragt berust; ik kan echter niet ontveinzen, dat ik in de bezwaren, door velen mijner geachte medeleden tegen de wijze waarop die beginselen worden toegepast, in vele opzigten deel, en ik moet zelfs erkennen, dat wanneer wij lezen, hoe verschillende bepalingen der Nederlandsche Grondwet in die kolonie zullen moeten worden in werking gebragt, het te vergeven is, dat nu en dan een glimlach sommiger lippen plooit. In 't voorbijgaan moet ik uwe aandacht er op vestigen, dat door eenigen der vorige sprekers, naar mij voorkomt, niet juist is opgevat wat in het wetsontwerp wordt gezegd omtrent de kiezers, want als een der argumenten tegen het wets-ontwerp werd aangevoerd dat er maar 200 kiezers zouden zijn die 9 vertegenwoordigers zouden afvaardigen. Ik meen evenwel uit de Memorie van Toelichting te moeten opmaken dat er 643 kiezers zijn die meer dan f 20 betalen: ik vermoed dat het de bedoeling is dat die

kiezers de 9 afgevaardigden zullen benoemen, en dan zou dit eene verhouding geven van één afgevaardigde op de 71 kiezers. Voor ons, die aan een veel grooter getal kiezers gewoon zijn, klinkt dat altijd nog vrij vreemd, maar het contrast is toch niet zoo sterk, als wanneer de 9 vertegenwoordigers door slechts 200 kiezers zouden moeten worden gekozen.

Ik erken, zoo als ik zeide, dat er vele moeijelijkheden in de toepassing dezer wettelijke regeling zich zullen voordoen, maar zij komen mij niet van zoo overwegenden aard voor, dat men daarom aan eene mogelijk goede werking dier regeling zoude moeten wanhopen. De kolonie zal, ook ik vertrouw dit, groeijen in het kleed, dat men haar wil aantrekken. Dat kleed is haar nu wat te groot en te wijd, maar als zij er niet door belemmerd wordt in hare bewegingen en in haren groei, dan moeten wij het haar niet onthouden.

Het is alleen de vraag, of de kolonie dat kleed op dit oogenblik wel dragen kan, of de regels, hier voorgesteld, voor praktische toepassing vatbaar zijn, en bij de beantwoording dier vraag weegt bij mij, niettegenstaande hetgeen door den heer Mijer is gezegd, zeer de meening van den Gouverneur der kolonie, ons gisteren door den Minister medegedeeld. Zoo ik het wel begrepen heb, verklaart de Gouverneur in zijn rapport, dat hij geen bezwaar ziet in de bepalingen van dit wets-ontwerp die hij meende dat wel zouden kunnen werken. Het voorname bezwaar van den Gouverneur scheen van finantielen aard te zijn: hij meende dat men zeer wel een vrij zelfbeheer aan de kolonie konde toekennen, mits men haar trachtte te brengen in zoodanigen toestand, dat zij zelve kon voorzien in hare eigene behoeften; in zoo ver er dus nog subsidien van het moederland noodig waren, zoude die magt van zelfregering, zijns inziens, behooren beperkt te worden.

Aldus heb ik hetgeen ons van het rapport van den Gouverneur werd medegedeeld begrepen en daarop grond ik mijne meening, dat het tegenwoordig hoofd van het bestuur in de kolonien de werking van deze wetsontwerpen mogelijk acht. Indien ik mij vergis, zal de Minister wel zoo goed wezen mij te regt te wijzen. Ik hecht dubbel aan de opinie van een man, die reeds vele jaren in de kolonie heeft verkeerd, en die waarschijnlijk wel zal vermoeden, dat hij het eerst geroepen zal worden om deze wet in toepassing te brengen. Tegen het beginsel van zelfregering, dat aan deze regeling ten grondslag ligt, bestaan bij sommige bezwaren, omdat men hierin een gevaarlijk antecedent meent te zien met het oog op onze Oost-Indische bezittingen. Die vrees bestaat bij mij niet. Ik geloof toch, dat er tusschen den toestand van de Oost-Indische bezittingen en dien der West-Indische kolonien zoo veel verschil bestaat als men uit de verschillende benaming van *bezittingen* en *kolonien* reeds kan opmaken. In Oost-Indie toch is het hoofdelement van welvaart en de voorname bron van de voordeelen die het moederland geniet gelegen in de inlandsche bevolking, in welke men eene kracht bezit, die medewerkt om eene groote ontwikkeling aan het geheel te geven. In West-Indie is het omgekeerde het geval; daar heeft men alleen eene koloniale bevolking en van inlandsche bevolking is bijna geen sprake. In de Oost is het dus van het grootste belang het Europeesch gezag krachtig te handhaven en den band, welke die bezittingen aan het moederland verbindt, vooral niet los te maken. In West-Indie is het geheel anders; wanneer men daar de vermeerdering van Nederlandsche kolonisten en Nederlandsch kapitaal en daardoor eene vereenzelviging van de Nederlandsche belangen met de belangen der kolonie bevordert, zal in dat

gemeenschappelijk belang meer en meer een band gevonden worden, die ook onder veranderde omstandigheden zal blijven bestaan. Wanneer men dus het overkomen van kolonisten naar West-Indie kan aanmoedigen; wanneer tot de plaatsing van Nederlandsch kapitaal in de kolonie kan worden uitgelokt, zal men het doel bereiken, dat de Regering met deze wetsvoorstellen beoogt, en dan — ik moet het erkennen — geloof ik, dat eene goed georganiseerde regering in die kolonie wel zal kunnen strekken om aan degenen, die zich daarheen begeven, waarborgen voor hun materieel en intellectueel welzijn te verzekeren. Wanneer de Regering het veld opent om fabrieken en handel te doen bloeijen en de kapitalen vrucht te doen dragen; wanneer jongelieden de gelegenheid zullen vinden om daar carrière te maken, — dan vertrouw ik wel dat het mogelijk zal zijn dat de kolonie zich meer en meer ontwikkele en geheel geschikt worde voor de instellingen welke men zich voorstelt haar te schenken.

De heer **van Zuylen van Nyevelt** op 11 Mei: Indien ik voor een zeer kort oogenblik het woord in deze beraadslaging opvat, is dit dááraan toe te schrijven, dat ik tot dus verre den voornamen grond die mij zal beletten mijne stem aan dit wetsvoorstel te geven nog niet heb hooren behandelen. Ik kan mij vereenigen met de meeste bezwaren die ik gisteren en heden door den geachten spreker uit Delft heb hooren ontwikkelen, maar er is een belang dat nog zwaarder bij mij weegt, en dat is het belang der onlangs geëmancipeerde zwarte bevolking. De emancipatie is na langen tegenstand en met groote opofferingen tot stand gekomen; de zwarte bevolking is geëmancipeerd, en nu is het de pligt van den Nederlandschen wetgever te zorgen dat die bevolking niet weder langs indirecten weg onder eene soort van druk worde gebragt. Ik twijfel er aan, of dit wets-ontwerp de noodige waarborgen tegen dat gevaar oplevert. Wij weten toch allen welke vroeger de verhouding was tusschen de blanke en de zwarte bevolking: die verhouding was nimmer van den besten aard, en ik durf niet zeggen dat de emancipatie gestrekt heeft om eene betere gezindheid vooral van de blanke jegens de zwarte bevolking te bevorderen; is dit zoo, dan zou ik vreezen dat die geëmancipeerde bevolking eene kommervolle toekomst zou kunnen te gemoet gaan. De blanke bevolking heeft de magt in handen; de zwarte, ofschoon de groote meerderheid, heeft geenerlei magt. De zwarten bezitten geen burgerregt, zij zijn van het kiesregt verstoken en zijn ook niet verkiesbaar, althans zoolang zij onder staatstoezigt staan, en wanneer zelfs dat toezigt zal ophouden, zal toch het kiesregt en de verkiesbaarheid weinig voor hen te beteekenen hebben, want ik geloof dat zij voor het meerendeel de voorwaarden, die deze wet stelt tot uitoefening van die regten, niet zullen vervullen.

Nu geven wij aan de Koloniale Staten eene zeer uitgebreide magt. Wie staat ons borg dat in die Staten, waarin toch ook over de belangen der zwarte bevolking zal worden gehandeld, zonder dat zij zelve daarin zal zijn vertegenwoordigd, van die magt nooit misbruik zal worden gemaakt?

Men zegt: de Gouverneur heeft het regt van veto, hij zal zich verzetten tegen de besluiten van den Raad, indien iets dergelijks mogt gebeuren. Maar wij hebben reeds vernomen wat dat regt van veto eigenlijk heeft te beteekenen. Wanneer de Staten volhouden en hetzelfde voorstel onder eenen anderen vorm gereproduceerd wordt, dan ontstaat er een conflict, waaraan geen andere uitweg geopend is dan die welken

het wets-ontwerp aanwijst: dan zal die Raad ontbonden worden. Maar als dan diezelfde personen terugkeeren, als diezelfde mannen weder door de kiesmagt worden aangewezen om in den Kolonialen Raad te zitten, dan zal er niets overblijven dan zich te onderwerpen.

Ik heb hooren zeggen: dergelijke constitutionele instellingen, dergelijke magt, gegeven aan vertegenwoordigende ligchamen, is overal het gevolg geweest van de emancipatie. Maar is dat wel het gevolg overal geweest van eene emancipatie, op dergelijke wijze tot stand gebragt, als hier het gevolg [1]) is? In Suriname is in naam toch geëmancipeerd, maar inderdaad is de geëmancipeerde bevolking onder zekeren druk gehouden. Zij bezit geene burgerregten en is daardoor van allen politieken invloed verstoken, dus ook niet bij magte voor hare belangen te waken. Ik weet zeer goed, dat toen in 1848 de bevolking der Fransche kolonien is geëmancipeerd, het onmiddellijk gevolg daarvan geweest is, dat tot groote verbazing van de Parijsche *badauds* eenige negers zitting hebben genomen in de Fransche vertegenwoordiging. Maar zoover zijn wij hier nog niet gekomen. Ik geloof, dat het nog zeer lang zal duren, voor dat de voormalige slavenbevolking in West-Indie in den Kolonialen Raad gerepresenteerd zal worden, of de voorwaarden zal vervuld hebben, die de wet stelt om tot de uitoefening van politieke regten te worden toegelaten. Hier en daar moge ja een enkel individu die voorwaarden vervullen, ik geloof dat nog vele jaren zullen verloopen alvorens de negerbevolking werkelijk eenigen invloed zal uitoefenen op de zamenstelling van den Kolonialen Raad. Inmiddels beschikt die Raad, zamengesteld zoo als hij nu zal zijn en misschien niet zeer vriendschappelijk voor de voormalige negerbevolking gestemd, over de belangen der geëmancipeerden.

Dit is mijn voornaamste bezwaar tegen dit wets-ontwerp. Dat bezwaar wordt volstrekt niet opgeheven door hetgeen mijn geachte mede-afgevaardigde uit 's-Gravenhage gisteren zeide dat, wanneer al de gevolgen, die de tegenstanders van dit wets-ontwerp duchten, zich verwezenlijkten, en wanneer het te erg liep, men des noods zich geheel terugtrekken en de kolonie aan haar lot kon overlaten. Ik geloof, dat als dat vooruitzigt zich verwezenlijkte, dit het ergste zou zijn dat voor de negerbevolking plaats kon hebben. Vooral uit het oogpunt van het belang *dier* bevolking moet ik mij met de beschouwing van den geachten spreker uit Delft vereenigen, die meende, dat men beter gedaan had den weg in te slaan, door de Grondwet aangewezen voor de betrekking van de Provinciale Staten tot het hooger gezag, zoo als wij die in de provinciale wet geformuleerd vinden. Ook die Staten hebben eene uitgebreide magt wat de belangen der provincie betreft; maar hunne besluiten zijn in den regel altijd onderworpen aan de sanctie van het centraal gezag. Iets dergelijks zou ik ook hier aanbevelenswaard achten. Ik zou dat vooral wenschen in het belang der voormalige slavenbevolking.

De heer **Kappeyne van de Coppello** op 11 Mei: De aandacht, die door onderscheidene afgevaardigden aan mijne woorden van gisteren geschonken is, en vooral de welwillende waardering mijner rede door den geachten afgevaardigde uit Amsterdam — eene welwillendheid, te streelend voor mij dan dat ik kan besluiten die toe te schrijven aan zijne aangeboren wellevendheid, — doet mij andermaal de vrijheid nemen voor eenige oogenblikken de aandacht van de Vergadering te vragen, al loop ik

[1]) Lees: geval.

soms gevaar op nieuw voedsel te geven aan de klagt, dat deze voordragt in den boezem der Kamer met meer warmte en overtuiging wordt verdedigd dan aangevallen.

De geachte afgevaardigde uit Delft heeft geprotesteerd tegen de gevolgtrekking, door mij gemaakt uit zijn eisch dat de Regering al hare krachten op Oost-Indie zou concentreeren. Het is mij niet duidelijk, hoe men al zijne krachten op één punt kan concentreren en toch nog kracht genoeg overhouden om die ook op een ander punt, en wel met inspanning, te gebruiken. Het protest deed mij evenwel genoegen, want inderdaad, die geachte afgevaardigde zou anders, gelijk ook de geachte afgevaardigde uit Zwolle betoogt, de Regering hebben uitgenoodigd tot verzaking van een heiligen pligt. Het deed mij genoegen dat, ofschoon hij zijne exceptie van ontijdigheid dezer voordragt volhoudt, hij aan deze discussie zelve op zoo leerrijke wijze deel neemt. Dit dunkt mij is de beste wederlegging, eene ware *protestatio actui contraria*, want ware deze wet zóó ontijdig, hij zou niet trachten ons omtrent hare wezenlijke waarde zoo ijverig voor te lichten.

Ik heb de stelling geopperd dat wij, aan de emancipatie der slaven geloovende, daarop ook moeten laten volgen het geven van autonomie aan de kolonie. De geachte afgevaardigde uit Amsterdam heeft gezegd: ik geloof aan de emancipatie als feit. Ik wenschte van hem meer geloof, niet alleen geloof aan de emancipatie als feit, maar ook geloof aan het beginsel zelf waarvan de emancipatie de vrucht is; het geloof aan de waarheid van het liberale beginsel overal en altoos. Ik blijf bij de stelling dat waar emancipatie heeft plaats gegrepen, politieke emancipatie daarop, althans in zekere mate, altoos gevolgd is. Ik behoef behalve de voorbeelden, gisteren reeds aangehaald, slechts te wijzen op de afschaffing der lijfeigenschap in ons werelddeel in de middeneeuwen, die gevolgd is door opgewekt politiek leven, door deelneming van uitgesloten standen aan de publieke zaak. Het beweren, gisteren door mij aangevoerd, dat in alle Engelsche kolonien, waar emancipatie heeft plaats gegrepen, het geven van zelfbestuur gevolgd is, is door den geachten afgevaardigde uit Amsterdam niet regtstreeks tegengesproken. Hij heeft gezegd: in elk dier kolonien heeft dat zelfbeheer in den aanvang niet nuttig gewerkt, minder goed in Jamaica dan in Barbados. De geachte afgevaardigde weet voorzeker beter dan ik dat ook oekonomische redenen tot het gelukken hebben medegewerkt. In Barbados was in een kleinen omtrek eene groote bevolking vereenigd, zoodat daar, in plaats van immigratie, emigratie moest plaats hebben en de negers genoodzaakt waren te arbeiden; terwijl in Jamaica weder om andere redenen hebben gewerkt. Wanneer de geachte afgevaardigde ons wijst op het voorbeeld van Demerary, dan zeg ik: wat hier voorgedragen wordt, is wat men in Demerary vindt. Daar vindt men het oud-Hollandsche systeem. Stel voor de directe verkiezingen in de plaats verkiezing van dubbeltallen en daaruit electie door den Gouverneur en gij hebt volkomen hetzelfde systeem. Zal nu iemand willen dat nu nog door de Nederlandsche wet het stelsel van verkiezing met een trap worde gehandhaafd? En als men zich beklaagt over de weinige kiezers, zal men hun dan een dubbeltal laten kiezen? Daarvoor bestaat geen werkelijke grond, en overigens is het stelsel volkomen hetzelfde; eene vergadering zamengesteld uit leden benoemd door de Regering, en uit vertegenwoordigers gekozen door de ingezetenen.

In ieder geval — zegt de geachte afgevaardigde uit Delft — kon op de emancipatie nog niet de autonomie volgen, daar de geëmancipeerden niet vrij zijn. Indien de Nederlandsche wetgever zoodanige bedriegelijke,

zoodanige vrijheid in naam en niet in wezen had geschonken aan de negers, zou ik mij daarover schamen. Neen, de vrijheid is verkregen en kan niet meer worden ontnomen; het eenige dat moet worden gehandhaafd is het staatstoezigt als maatregel van politie tot wering van vagebondage. Wel is waar kan de neger gedurende dat toezigt geene burgerschapsregten hebben, maar daaruit volgt dat de wetgever, die deze uitsluiting zoo stellig in de wet deed opnemen, reeds wilde dat de toekenning van burgerschapsregten aan anderen dan de vrijverklaarde negers zou volgen, anders toch ware de opname van deze uitzondering in de wet overbodig geweest.

Doch — meent de geachte afgevaardigde uit Delft — men had liever de Fransche wet van 1832 tot voorbeeld moeten nemen. Hoe is dat mogelijk? In het charter van 1830 was bepaald dat het regeringsbeleid voor de kolonien zou worden geregeld door bijzondere wetten, en nu is die wet van dat voorschrift de uitvoering. Hoe kan men dus dergelijke organieke wet voor al de kolonien hier tot maatstaf nemen? Ik betwijfel zeer — het zij met bescheidenheid gezegd — of de geachte afgevaardigde die wet wel naauwkeurig heeft gelezen, indien hij daarmede dit reglement wil vergelijken.

Maar — zegt men — men had de provinciale wet tot voorbeeld moeten nemen, want daarbij wordt de superioriteit van het Rijk over de provincien gehandhaafd. Welnu, in dit reglement wordt gehandhaafd de superioriteit van het moederland over de kolonie, omdat in de eerste plaats onder de algemeene verordeningen worden genoemd de tractaten met vreemde mogendheden, die de Nederlandschen Staat, als opperheer ook der kolonien sluit. Ten tweede, de wetten die wij hier zullen maken, hetzij als Rijkswetten, ingevolge art. 118 der Grondwet, krachtens hare eigene uitdrukkingen, toepasselijk op de kolonien, of die wij zullen maken krachtens art. 59 der Grondwet om te voorzien in speciale belangen der kolonien, wanneer de Rijkswetgever meent dat aan zoodanige voorziening behoefte is. Eindelijk de besluiten, die de Koning neemt, houdende algemeene maatregelen van inwendig bestuur voor de kolonien van den Staat.

Nu zegt de geachte afgevaardigde uit Delft, dat dit te ver gaat, en hij wil de magt des Konings besnoeijen. Ik antwoord hem dat de Grondwet die magt aan den Koning en aan de wetgevende magt heeft gegeven, en dat wij die grondwettige bevoegdheid niet ontnemen kunnen.

De superioriteit van het moederland over de kolonie is dus veel grooter dan die van het Rijk over de provincien. Maar — zegt de geachte afgevaardigde uit Delft — men laat nu toch de Koloniale Staten bepalingen maken omtrent het burgerlijk en het strafregt in de kolonie, en dit doet de provinciale wet niet. Ik antwoord: de Provinciale Staten kunnen het burgerlijk en het strafregt niet regelen in Nederland, omdat zij dan in de plaats zouden treden van den Rijkswetgever. Omdat echter de Nederlandsche wetboeken niet van toepassing op de kolonien zijn, ja de Grondwet die toepassing uitsluit, wordt het voor de kolonie eene huishoudelijke zaak, en moet dat regt door de Koloniale Staten worden geregeld.

In Nederland brengt de Koning op de begrooting datgene wat de Provinciale Staten weigeren er op te brengen; maar vooreerst moet dat zijn rijksdienst; en ten tweede, indien de Koloniale Staten ook eene begrooting maken, zonder eenig subsidie, waarmede de Gouverneur of de Koning zich niet vereenigen kan, wat gebeurt er dan? Dan zal hier die begrooting worden vastgesteld bij de wet; deze zal zich niet storen

aan de uitgaven die er op gebragt waren, maar daarop zullen al de uitgaven post voor post door ons worden onderzocht, en dan zal die begrooting worden eene gewone rijkswet. Zoodanig dus is het stelsel. De begrooting is alleen eene huishoudelijke zaak als zij sluit zonder subsidie en geen bezwaar ontmoet bij het opperbestuur. Anders houdt zij op eene huishoudelijke zaak te zijn. Juist wat de geachte afgevaardigde uit Amsterdam wil; en het gezag van het Rijk over de begrooting der kolonie is dan inderdaad veel grooter dan van het Rijk over de begrooting van eene provincie.

Hetzelfde geldt omtrent de provinciale belastingen; deze moeten door de wet worden goedgekeurd, omdat zij, die de provinciale belastingen betalen, dezelfde ingezetenen zijn die de rijksbelasting moeten voldoen, en die belastingen niet in strijd met elkander mogen zijn. Hier wordt aan den Rijkswetgever bij het reglement gereserveerd de magt om, wanneer het hem behaagt, belastingen te heffen ten behoeve van de kolonie of van zichzelven. Dus de bezwaren die men geopperd heeft bewijzen, dat men dit reglement of de provinciale wet niet goed gelezen heeft.

Ja maar, men wilde alleen huishoudelijke aangelegenheden regelen, en waarom? Ik heb tegen de zamenspraak der kolonie met onzen Voorzitter, door den geachten afgevaardigde uit Delft ons voorgesteld, geantwoord, dat, wanneer men den Nederlandschen belastingschuldigen de moeijelijke keuze liet of zij geen belasting meer wilden betalen of de Grondwet zou missen en genoegen ons hier te zien vergaderen, zij misschien het laatste zouden opofferen voor het eerste. Dat zou een onjuist antwoord geweest zijn; want wat Suriname alleen zou vragen, zou zijn schoolonderwijs, verbetering van den regtstoestand en immigratie.

Schoolonderwijs. Mijnheer de President, hoe kan men dit beter aan Suriname verschaffen dan door de ingezetenen zelven dat onderwijs te laten regelen. De bepalingen omtrent dat onderwijs zijn in dit reglement zeer vrijzinnig, en vrijzinniger dan die van onze Grondwet. Deze bepalingen zullen het mogelijk maken dat dit onderwijs door zendelingen zal kunnen gegeven worden.

De regtstoestand. De Koloniale Staten zullen zelven die wetboeken kunnen vaststellen, die men zegt dat hier reeds gereéd liggen, en die ja hier zijn gemaakt, maar toen zij overgebragt werden in de kolonien bleken geheel naar hare behoeften omgewerkt te moeten worden. Dezelfde mannen, aan wie deze omwerking is opgedragen, zullen in het stelsel dezer wet die wetboeken vaststellen. Doen zij dat strijdig met de beginselen onzer wetgeving of het algemeen belang, dan kan de Koning de verordening vernietigen en de Nederlandsche wetgever tusschen beide treden.

De immigratie. Wanneer men niet wil dat immigratie van rijkswege wordt bevorderd door het geven van subsidien, en wel van groote subsidien — en ik geloof dat dit stelsel door de Kamer reeds voor goed is veroordeeld — schijnt 't mij dat men op voorbeeld van Demerary juist dit moet overlaten aan de wijsheid van de ingezetenen der kolonie zelve. Dus indien de geachte afgevaardigde uit Delft werkelijk zijne bedenkingen nog eens nagaat, vertrouw ik dat hij tot het besluit zal moeten komen om voor deze regeling te stemmen.

Ja, maar dan toch dat kleine getal kiezers. Dat kleine getal kiezers moet — de geachte afgevaardigde uit Leiden wees het met zijne gewone naauwkeurigheid aan — eene vermeerdering ondergaan. Indien men nu ziet den staat, die ons is medegedeeld in de tweede Memorie van Toelichting, dan zal men ontwaren dat de census gebragt wordende op het minste cijfer van f 20, het getal kiezers niet zal zijn twee honderd

maar zes honderd vijftig, en dat hoogstwaarschijnlijk dat getal zal stijgen doordien de belastingen meer zullen opbrengen en door meerdere personen zullen opgebragt worden, en dat dan het getal, gelijk aan dat dat thans hier f 15 betaalt, circa negen honderd zal bedragen. Nu vraag ik, is dat getal zoo gering? Zijn er niet vele plaatsen in ons vaderland, waar de gemeeenteraad door een kleiner aantal kiezers wordt gekozen? En wil men niet overgaan tot verdere uitbreiding van het stemregt dan is voorgesteld, dan zal toch altijd de keuze van die min talrijke kiezers een beter middel zijn om geschikte ingezetenen van de kolonie in den Kolonialen Raad te brengen, dan dat dit aan den Gouverneur bleef overgelaten.

Dus moet men roeijen met de riemen die men heeft. Maar wanneer men gaat regelen om de toekomst te verbeteren, moet men niet alleen op het tegenwoordige letten; want wanneer men nooit anders wil dan transitoire maatregelen, zal men nooit fundamentele wetten kunnen maken.

Men spreke derhalve van grondwet in miniatuur zooveel men wil, maar mij dunkt toch dat het niet te loochenen valt, dat al de regten en vrijheden, die de Grondwet ons verzekert, evenveel waarde hebben voor den bewoner van het kleinste gehucht als van de hoofdstad. Indien wij Suriname als eene provincie konden inlijven, zou de Grondwet ook voor haar gelden, even als wij, wanneer wij de Grondwet toepasselijk achten op een klein dorp in Noordbrabant, daarom niet kunnen gezegd worden eene Grondwet in miniatuur te bezitten. De eenige logische redenering is deze, dat dewijl men aan de ingezetenen van Suriname dezelfde regten behoort te schenken die wij bezitten, wij het ook moeten doen door dezelfde wetsbepalingen.

Het eenige waarop men aanmerkingen kan maken, is de inrigting van de vertegenwoordiging. De heer Rochussen zou liever eene inrigting wenschen als onze gemeenteraden, met een voorzittend burgemeester. Als wij tot het daartoe betrekkelijke artikel genaderd zijn, zullen wij daarover kunnen spreken. Indien men aan de eene zijde vreest voor een te grooten invloed van den Gouverneur en aan de andere dat zijne waardigheid door twisten met de vergadering zou kunnen schade lijden, dan zal het beter zijn hem niet tot voorzitter te benoemen. Ik geloof dat sommige burgemeesters in het land wel zouden willen ontheven zijn van de betrekking van voorzitter van den gemeenteraad.

De heer Rochussen had waarschijnlijk reeds voor de gemeentewet te hooge betrekking bekleed om ooit lid van een gemeenteraad te zijn, anders zou hij bij ervaring weten, dat onze gemeenteraden het regt van initiatief, van amendement en interpellatie in den volsten omvang bezitten; dus juist dat, wat hij niet gaarne aan de Koloniale Staten zou gegeven zien. Hij moet echter, om consequent te wezen, die regten niet aan de Staten der kolonie willen onthouden. En wat het regt van ontbinding aangaat, dikwijls heb ik het hooren betreuren dat dit niet op onze gemeenteraden kan aangewend worden.

De geachte afgevaardigde wil ook veel autonomie aan de Koloniale Staten geven. Maar hoe ver zal die autonomie moeten gaan. Hij wil hun die autonomie onthouden voor zoover hunne begrooting geldt, indien het moederland de nadeelige saldo's moet dekken die daarop voorkomen. Dat is juist het stelsel der voordragt. Zoodra de begrooting sluit met een rijkssubsidie, hout de magt der Koloniale Staten op en wordt zij rijksbegrooting, vastgesteld bij de wet; aan de Koloniale Staten wordt alleen de vrijheid gelaten om hunne begrooting vast te stellen indien zij uit eigene middelen hunne huishoudelijke uitgaven kunnen bestrijden,

zoo als gebeurt met onze gemeenten en provincien. Maar is dit niet mogelijk, dan moet er rijkssubsidie zijn, even als provinciaal subsidie aan hulpbehoevende gemeenten verleend wordt. Ziedaar dus alle mogelijke waarborg dat de grenzen van het redelijke niet zullen worden overschreden. Nu wil de geachte spreker ook de defensiekosten en die der civile lijst op de koloniale begrooting brengen. Maar, ten einde de Vergadering niet noodeloos te vermoeijen, zal ik, voorziende dat dit punt nog nader bij de artikelen zal worden behandeld, hetgeen ik daaromtrent aan te voeren heb uitstellen.

Ik wil alleen ten slotte nog een enkel woord zeggen over het lot van de geëmancipeerden, dat door den heer van Zuylen van Neyevelt is besproken.

Indien dit wets-ontwerp kon hebben den invloed, dien hij er van vreest, niemand zou dan daarvan grooter tegenstander kunnen zijn dan ik. Doch ik vraag: welke waarborgen wilt gij tegen de mishandeling van de geëmancipeerden door de planters, indien u niet voldoende zijn deze waarborgen? Vooreerst de waarborg van openbaarheid, zoodat de planters nu niet meer hun invloed zullen kunnen doen gelden bij Gouverneur of Minister, om maatregelen in hun geest te provoceren, maar dat zij over die maatregelen in het openbaar zullen moeten beraadslagen. Ten tweede de waarborg, dat in de vergadering, waarin die planters zullen zitten, ook leden zitting hebben, benoemd door den Gouverneur en verpligt om voor de belangen der geëmancipeerden te waken. Ten derde de waarborg, dat de Gouverneur kan weigeren de maatregelen goed te keuren, dat de Koning ze kan vernietigen; terwijl eindelijk voor alle gevallen de contrôle van de wetgevende magt in Nederland open blijft. Indien dat alles niet genoegzaam is, dan weet ik geen meerdere of sterkere waarborgen uit te denken, en dan zou ik het er voor houden, dat de emancipatie geschied ware op een oogenblik, toen èn de kolonien èn de negers daarvoor nog onrijp waren.

Maar hoe zal de geachte spreker, die het voor de geëmancipeerden opneemt, hun lot ooit verbeteren, hunne welvaart bevorderen, hun arbeid vruchtbaar maken, als hij van degenen, voor wie zij arbeiden moeten, zoodanige willekeurige handelingen vreest? Neen, het gemeenschappelijk belang van geëmancipeerden en planters moet door beiden worden ingezien, en, zal dit geschieden, dan moet in de kolonie een vrij stelsel worden ingevoerd, dan moeten daar heerschen fundamentele wetten, waardoor de kolonie zal kunnen bloeijen, maar geen wetten die een transitoir karakter hebben en waarbij alles op losse schroeven blijft.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*, op 11 Mei: De welsprekende redevoering van den heer Kappeyne van de Coppello heeft mijne taak van repliek zeer verligt. Ik zal dan ook alleen die punten releveren, die door hem niet behandeld zijn.

De heer W. van Goltstein is teruggekomen op zijn beroep op Engelsche staatslieden. Ik zal geen citaten voorlezen, maar den geachten afgevaardigde alleen verwijzen naar hetgeen de Engelsche minister Peel bij gelegenheid van de discussie over de *Jamaicabill* in het Parlement heeft aangevoerd, en vooral naar de woorden van Burke, toen door Peel aangehaald.

De geachte afgevaardigde heeft voorts gezegd, dat niet overal, waar Engelsche kolonisten zich gevestigd hebben, constitutionele vormen waren ingevoerd. Ik heb niet zoo spoedig kunnen opteekenen alle kolonien, door hem opgenoemd, maar hij heeft zich onder andere ook op Ceylon

beroepen. Ceylon evenwel is geene volkplanting maar eene bezitting, waar men een overheerscht ras vindt, en kan dus niet met Suriname vergeleken worden....

De spreker uit Delft heeft gemeend, dat de Regering niet voldoende heeft geantwoord met opzigt tot het contrast tusschen de regten die aan de Surinaamsche en die welke aan de Curaçaosche bevolking zijn toegekend. De Regering heeft gezwegen, omdat zij meent dat dit punt aan de orde zal zijn bij de beraadslaging over het tweede wets-ontwerp, dat betrekkelijk Curaçao. Zij zal dan de redenen zeggen, waarom zij tot haar leedwezen voor Curaçao niet heeft kunnen voorstellen wat zij geoordeeld heeft voor Suriname met vertrouwen te mogen doen, voor zoover de Kamer niet voldaan mogt blijken te zijn met de reeds schriftelijk gegeven inlichting.

Diezelfde geachte spreker zegt, dat hij vooral in deze oogenblikken een energiek, krachtig en verlicht, maar eenhoofdig bestuur zou willen. Dit is een betoog tegen het constitutionele beginsel in het algemeen. Als men de zekerheid had dat het hoofd altijd energiek, krachtig en verlicht zou zijn, geloof ik dat dit het beste bestuur in alle landen en luchtstreken wezen zou. Maar omdat de menschen niet zoo volmaakt zijn, moeten zij gecontroleerd worden door eene Vertegenwoordiging en dit zal dus ook in Suriname het geval moeten wezen.

Die spreker heeft ook herinnerd aan de bepalingen der provinciale wet, volgens welke de Koning en de Vertegenwoordiging belastingen op de provinciale begrooting kunnen brengen. Wanneer de begrooting, door de Koloniale Staten vastgesteld, de goedkeuring van den Koning of de Vertegenwoordiging niet wegdraagt, kunnen ook deze er belastingen op brengen. Dit regt heeft de Koning zich evenzeer voorbehouden als in de provinciale wet. De geachte spreker — en daarin sluit hij zich aan bij den geachten afgevaardigde uit 's-Hage, den heer van Zuylen — vreest voor een kabaal en vooral voor de plantage-eigenaars tegenover de zwarte bevolking. Al bestond ook het staatstoezigt niet, zou toch de zwarte bevolking geen stemregt hebben, tenzij de geachte spreker uit 's-Hage onmiddellijk het algemeen stemregt in Suriname mogt willen invoeren, waarvan hij toch sinds jaren evenmin als de Regering een voorstander is.

In die kleine maatschappij, zegt de geachte spreker uit Delft, zullen de plantage-eigenaars zamenspannen tegen de zwarte bevolking. Nu zal er in dit opzigt openbaarheid zijn, nu zal men tusschen beide kunnen komen, maar als dit eens gebeurde zonder openbaarheid, zou men dan in Suriname, nu de zwarten geen slaven meer zijn, niet dezelfde tooneelen zien plaats grijpen, als in andere kolonien. Daartegen heeft de Regering, zooveel zij vermogt, willen waken en daarom heeft zij zich niet kunnen vereenigen met het denkbeeld om het radicaal ter bekoming van zitting in de Koloniale Staten te leggen in een hoogeren aanslag van grondbelasting....

De geachte spreker uit 's-Hage, de heer Kappeyne van de Coppello, heeft geantwoord op het denkbeeld van den geachten spreker uit Amsterdam, die hier vooral wenschte een toestand als dien van den gemeenteraad en van burgemeester en wethouders hier te lande. Maar dat is juist een der punten, waartegen de Gouverneur van Suriname is opgekomen, die reeds in zijn advies over het ontwerp van 1855 er op heeft aangedrongen, dat de Gouverneur niet zou worden de president van den Kolonialen Raad, zoo als men dit tegenwoordig zou noemen....

Ik zal den strijd niet herhalen met den geachten spreker uit Zwolle

of de kolonie regten kan ontleenen uit het octrooi van 1682, ten aanzien van hetgeen in dit wets-ontwerp aan haar is toegekend. Ik heb gemeend in het betoog van den geachten afgevaardigde uit Zwolle te zien de pieteit van den historieschrijver van den Minister van 1845. Stond het geachte lid uit Leeuwarden een weinig te veel aan de zijde van de vertegenwoordiging van dien tijd, de geachte afgevaardigde uit Zwolle stond een weinig te veel aan de andere zijde. Ik kan volstrekt niet aan den geachten afgevaardigde uit Zwolle toegeven, dat vermits de slavenhandel is afgeschaft, daardoor ook het octrooi van 1682 afgeschaft zou zijn. Maar hoe dit zij, dat heeft de Regering niet voornamelijk geleid tot het ontwerpen van deze voordragt.

De geachte afgevaardigde uit Zwolle spreekt van eene kopij, van eene miniatuur van de Grondwet voor het Nederlandsche volk. Daarmede zal de bedoeling toch niet wezen eene afkeuring uit te spreken over den vorm van onze Grondwet. En wat nu de bepalingen van het reglement betreft, reeds gisteren had ik de eer voor te lezen, hetgeen de Gouverneur van Suriname gezegd heeft, nadat het ontwerp hem gezonden was. De geachte spreker uit Leiden heeft tot mijn genoegen en zeer te regt mijne meening gerectificeerd tegenover den uitleg, dien de geachte afgevaardigde uit Zwolle aan mijn gezegde gegeven had. Ik heb zeer duidelijk gezegd, wat de Gouverneur van Suriname had doen kennen, en ik heb daarbij gevoegd, dat onder de aanmerkingen die de Gouverneur gemaakt heeft en waarvan partij getrokken is, geene enkele gerigt was tegen de hier in de Kamer zoo zeer aangevallen regten, die aan de Koloniale Staten toegekend zijn; hij bragt geen enkel bezwaar in het midden tegen het regt van amendement, van initiatief of van interpellatie.

Daar mijne vorige mededeeling niet voldoende schijnt te zijn geweest om de opinie van den Gouverneur van Suriname te doen kennen, zal ik meer zeggen. Ik heb mij niet bepaald tot de toezending van het primitive ontwerp aan dien Gouverneur, maar toen de Kamer in den vorigen zomer haar Voorloopig Verslag had uitgebragt en het zich dus liet aanzien, dat het ontwerp nog niet binnen een paar maanden in discussie zou komen, heb ik, vóór het vaststellen der Memorie van Toelichting n°. 2, die als Memorie van Beantwoording strekt, nogmaals het gevoelen van de Gouverneurs gevraagd. Daarop heeft de Gouverneur van Suriname zeer ampel geantwoord. Hij schreef:

„De toestanden der twee kolonien zijn zeer verschillend. De toekomst, ja de tijdelijke welvaart van Curaçao, hangen geheel af van wisselvallige omstandigheden en oorzaken buiten de kolonie gelegen; terwijl het bestaan van Suriname op vaste grondslagen in eigen boezem berust, want het is de grond, de oppervlakte waaruit de kolonie gevormd is, die haren rijkdom vormt en een bron van welvaart daarstelt, welke niet opdroogt wanneer de mensch zelf ze niet roekeloos verspert. De kolonie heeft het vooruitzigt hare uitgaven uit eigen middelen te kunnen dekken, zoo niet dadelijk, dan toch op een niet zeer verwijderd tijdstip, en derhalve heeft zij, die daartoe de middelen moet aanwijzen en opbrengen, ook eenige aanspraak, zoo veel het zonder bezwaar kan geschieden, hare zaken zelve te regelen. Alle standen der maatschappij verlangen een grooter en meer dadelijk aandeel te hebben in de bereddering hunner huishoudelijke belangen, en tot ontwikkeling dier maatschappij moet zij leeren op zich zelve te staan en niet onder al te strenge voogdij gehouden worden. Daartoe is het vertegenwoordigend stelsel de eenige gebaande weg; zij mag hierbij soms struikelen maar

zal zich met nieuwe kracht en rijker in ondervinding oprigten om de eenmaal betreden baan te volgen. Elke maatschappij, zamengesteld uit eene vereeniging van menschen, ondervindt in het groot wat de mensch individueel ondergaat; zoolang hij aan den leiband gehouden wordt, leert hij niet op eigen krachten steunen, maar wordt die band ook op eenmaal losgelaten, dan valt hij. Degene die met de zorg over hem belast is, moet het goede oogenblik kiezen en voorkomen dat hij niet te spoedig geheel aan zich zelven overgelaten wordt; en naar mijne overtuiging heeft het Opperbestuur als voogd deszelfs verpligting ten deze volkomen verstaan. Bij het indienen van het ontwerp is het goede tijdstip gekozen, het oogenblik waarop de kolonie, eene nieuwe loopbaan betredende, behoefte heeft aan eene impulsie, in staat om de energie bij haar op te wekken, terwijl tevens bij het ontwerpen der wet door heilzame beperkingen gewaakt is, dat zij geene al te groote vaart neemt, waardoor zij in gevaar kon worden gebragt van te vallen. De zamenstelling der vertegenwoordigende vergadering, de contrôle welke het opperbestuur over hare besluiten in handen houdt, getuigen het, terwijl eene heilzame beperking in het kiesregt het overige doen zal; want het welslagen van den geheelen maatregel, of van de proeve als men wil, is afhankelijk van het gehalte der verkozen wordende leden. Naar mijne opvatting bestaat er geene reden om beducht te zijn, noch voor diegenen die meenen dat wij te ver gaan, noch voor dezulken die een vrijgeviger stelsel verlangen."

Men ziet dus dat deze voordragt niet is eene fantastische nabootsing van onze Grondwet, maar dat zoo bij de zamenstelling dikwijls vorm en woorden van onze Grondwet en ook van andere wetten zijn gevolgd, er ook rekenschap is gegeven van den toestand die in de kolonien bestaat, en dat omtrent de voordragt de koloniale autoriteiten gehoord zijn.

Ik geloof dat ik door deze voorlezing het best heb geantwoord op de vragen van het geachte lid uit Zwolle: Hebben de bewoners van Suriname politieke regten? Brengt hun belang en dat van het moederland mede hun die te geven? Ik geloof dat door voorlezing van de opinie van den ook door hem zoo hoog gewaardeerden landvoogd voldoende op die vragen is geantwoord. Ik geloof dat daaruit blijkt dat het verwijt onverdiend is als of de Regering meer zou geijverd hebben voor het verleenen van politieke regten aan de bewoners van Suriname dan zij gewaakt heeft voor de finantien van het moederland....

De heer **van Zuylen van Nyevelt** op 11 Mei: Mijnheer de Voorzitter, ik schijn niet zeer gelukkig te zijn geweest in de adstructie van mijne bedenkingen, want ik heb twee antwoorden ontvangen, het eene van den geachten spreker uit 's Hage en het andere van den Minister van Kolonien, en geen van beide sloegen op de aanmerkingen die ik gemaakt heb.

Mijn geachte mede-afgevaardigde uit 's-Gravenhage veronderstelt dat ik vrees voor nieuwe mishandelingen van de zwarte bevolking door de blanken. Dat heb ik niet gezegd, maar ik vrees de verwaarloozing, of, zoo men wil, de minder getrouwe betrachting van de belangen van die zwarte bevolking, zoo dikwerf zij betrokken zullen worden in de verordeningen, die de Staten zullen maken; de kring van die verordeningen is zeer wijd en zij omvat zeer veel. Mishandeling vrees ik volstrekt niet voor de zwarte bevolking; ik geloof dat zij zich daarvoor wel zal weten te vrijwaren. Maar wel vrees ik benadeeling langs eenen voor de zwarte bevolking duisteren weg, en geloof ook niet dat de

veiligheidsklep van de openbaarheid, waaraan spreker in dit opzigt zoo veel hecht, veel zal te beteekenen hebben; ik kan althans niet onderstellen, dat, zoo er al een *Bijblad* zal uitkomen van het verhandelde in de vergaderingen der Koloniale Staten, de zwarte bevolking in den regel onder de abonnés zal worden geteld.

De Minister van Kolonien meent te hebben verstaan, dat ik mij verklaard had tegen het staatstoezigt op de geëmancipeerden, en vroeg mij, of ik dan te Suriname het beginsel van algemeen stemregt in toepassing zou willen brengen. Ik ben volstrekt niet tegen dat staatstoezigt, ik hecht er zelfs zeer veel aan, en ik geloof, dat het allernoodzakelijkst is om de belangen der blanken te vrijwaren. Maar evenzeer als ik hecht aan dat staatstoezigt als waarborg voor de blanken, wenschte ik dat er meer gelet ware in deze wet op de belangen van de zwarte bevolking. Dat dit geenszins onmogelijk is, geloof ik met een voorbeeld te kunnen bewijzen. Ik verwijs alleen naar het regeringsreglement voor Oost-Indie. Ik weet wel dat de toestand niet dezelfde is in Oost-Indie, dat daar geen slaven noch geëmancipeerden zijn, ofschoon toch van zekere zijde wel eens voorstellingen worden gemaakt, waardoor de Javanen gelijkgesteld worden met de voormalige negerslaven in West-Indie. Maar ik maak die gelijkstelling niet, en wil alleen herinneren dat in het regeringsreglement voor Oost-Indie een aantal bepalingen voorkomen, ten doel hebbende de belangen van de inlandsche bevolking te waarborgen, terwijl nu bovendien van de aanstaande cultuurwet verwacht wordt eene goede regeling der betrekking tusschen de planters en de inlandsche bevolking in Oost-Indie.

Ik geloof dat het niet overbodig zou zijn geweest in deze wet iets dergelijks op te nemen, wat vooral noodig is, wanneer men in aanmerking neemt de zeer groote magt die nu verleend wordt aan het ligchaam, dat hier in 't leven wordt geroepen, terwijl de geëmancipeerden van allen directen of zijdelingschen invloed daarop zijn verstoken.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*, op 11 Mei: Ik had van den geachten afgevaardigde uit 's-Hage opgeteekend dat hij bevreesd was voor den dwang waaronder de zwarte bevolking zou kunnen komen, en dat hij meende dat de goede gezindheid van de blanken jegens de zwarten alles behalve verbeterd was.

Na de repliek moet ik daarop terugkomen.

Onder de bestaande bepalingen kan geen dwang meer worden uitgeoefend. Het eigenbelang der eigenaars zal hen wel goed gezind doen zijn voor de negers, want uit het Verslag aan de Kamer is het reeds gebleken, dat de negers niet meer contracteren met de eigenaars als ze niet goed behandeld worden, en zelfs hebben eigenaars hunne administrateurs moeten vervangen, omdat, door hunne verkeerde behandeling, de negers de contracten hadden opgezegd. In dit reglement is wel niet, even als in dat voor Oost-Indie, de bepaling opgenomen, dat de inlandsche bevolking de bescherming van de Regering geniet, maar dat blijkt toch genoeg uit het voorgestelde regeringsreglement, en kan de geachte afgevaardigde bij amendement op afdoende wijze in de wet brengen wat hij verlangt, mij zal het zeer aangenaam zijn....

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

Verslag der Eerste Kamer

van 26 Mei 1865.

Suriname.

1. Hoewel men zich vrij algemeen voldaan toonde, dat de Regering na de uitvoering van het groote werk der afschaffing van de slavernij gevolg tracht te geven aan het voorschrift van art. 59 der Grondwet, bestond er onder de leden niet diezelfde eenstemmigheid, waar het gold de beantwoording van de vraag, of dit oogenblik juist gekozen was voor de aanbieding van een regeringsreglement voor onze West-Indische kolonien, op grondslagen gelijk die, waarop het nu aangeboden reglement voor Suriname is ontworpen.

2. Bij sommige leden bestond twijfel, of in deze oogenblikken de kolonie niet veeleer zou zijn gebaat geweest, indien krachtige maatregelen waren genomen tot vermeerdering der werkkrachten, door den aanvoer van menschen en van kapitaal te bevorderen. Aan die leden scheen het toe, dat waarborg van personen en eigendommen, aanmoediging en ontwikkeling van arbeidzaamheid en nijverheid onder de vrijgemaakte bevolking, dat ondersteuning van landbouw en ondernemingen, op dit oogenblik van meer praktisch nut zullen zijn, dan de toekenning van eenige staatsburgerlijke regten. Verschillende leden konden bovendien ter naauwernood zich voorstellen, dat de kolonie Suriname nu reeds rijp zou zijn voor het genot van eenen vertegenwoordigenden regeringsvorm. Die regeringsvorm zal moeten worden toegepast op eene bevolking, van welke naauwlijks een derde gedeelte het genot zal kunnen hebben van de burgerschapsregten, welke men haar toekent, en die leden betwijfelden dan ook, of het kiesstelsel aldaar, in de toepassing, die goede uitkomsten zal opleveren, welke de Regering er zich van schijnt voor te stellen. Men wilde gaarne erkennen, dat na verloop van tijd, na het doorloopen van eenen transitoiren regtstoestand, na opheffing van het staatstoezigt, de West Indische maatschappij voor zelfbestuur rijp zal worden; doch de invoering van een zoodanig regeringsstelsel, op dit tijdstip, kwam aan verschillende leden voor eene tamelijk gewaagde daad te zijn.

3. Die leden hoopten niet te min dat het in de toekomst blijken mogt, dat hunne bezorgdheid ongegrond is geweest. Zij wilden zich dan ook niet tegen het voorgedragen wets-ontwerp verzetten, nadat zij van den Minister vernomen hadden, dat de Gouverneur van Suriname, die belast zal worden met de uitvoering van dit reglement, die er al de moeijelijkheden van zal moeten dragen, heeft verklaard, dat hij het oogenblik allezins geschikt achtte en dat er geen reden, zijns inziens, bestaat om beducht te zijn dat men te ver is gegaan.

4. Intusschen hebben enkele leden, die aanvankelijk eenigermate ln de vrees hadden gedeeld van hen, die meenden dat het regeringsstelsel, hetwelk bij dit ontwerp aan Suriname gegeven wordt, wenschen en verwachtingen zou kunnen aankweeken, die het hoogst onstaatkundig en onpraktisch zou zijn aan te moedigen, met genoegen ontwaard dat de Regering met hen eenstemmig van gevoelen is, dat de toestanden van Oost- en West-Indië te wijd verschillend zijn om in het Oosten immer eenig ijdel beroep op den regeringsvorm van Suriname te wettigen.....

(Zie verder blz. 328).

Curaçao.

1. De bezwaren, welke bij sommige leden ten aanzien van het reglement op de regering van Suriname bestonden, schenen niet of niet in die mate te bestaan tegen het reglement voor Curaçao. Die bedenkingen waren dan ook grootendeels vervallen, doordien voor Curaçao en de overige eilanden, te regt naar men meende, het vertegenwoordigend stelsel niet in toepassing was gebragt.....

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 26 Mei 1865.

Suriname.

„De overleggingen, die aan de indiening dezer wets-ontwerpen voorafgingen en bijzonder ook de berigten aangaande de nieuwe regeling uit de kolonie

zelve ontvangen, hebben de Regering tot de vaste overtuiging geleid, dat het gevaar van ontijdigheid aan de voorgestelde maatregelen vreemd is. De toekomst zal, naar zij bepaaldelijk vertrouwt, doen erkennen dat alle bezorgdheid daaromtrent ongegrond was. In een bestuur, waarop de ingezetenen door hunne vertegenwoordigers invloed kunnen hebben, ligt voor de kolonie Suriname een krachtige waarborg voor vooruitgang en bloei. Aan mannen, geschikt en waardig om in de Staten zitting te nemen, zal het der kolonie niet ontbreken. Inzonderheid zal die vergadering, met wenschen, behoeften en toestanden van nabij bekend, nevens andere belangen te overwegen hebben, wat te doen zij tot opwekking van ondernemingsgeest en tot wegneming van hinderpalen, waardoor de geboorte of uitbreiding van nuttige ondernemingen mogt worden belemmerd.

Wat in die rigting op den weg der Regering lag is inmiddels door het Opperbestuur niet verzuimd. Het heeft zich gehaast te gemoet te komen aan bezwaren, die bleken verbonden te zijn aan de immigratie van vrije arbeiders uit China. Aan eene nieuw op te rigten en thans tot stand gekomen crediet-instelling werd vergund, in Suriname als circulatiebank op te treden.

Dat in weerwil der twijfelingen, waarvan het Verslag gewaagt en waarop de Regering meende het voorafgaand korte antwoord niet te mogen schuldig blijven, nogtans de voorgedragen wets-ontwerpen aannemelijk worden geacht, is met genoegen vernomen.

Beriep men zich in andere overzeesche zittingen van den Staat, waar de toestanden met die van Suriname niet te vergelijken zijn, op de thans aangeboden verordening, ter verkrijging van een constitutionelen regeringsvorm, — zoodanig beroep zou voorzeker ijdel zijn en alzoo voor geen wettiging vatbaar.....

(Zie verder blz. 328).

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER

op 29 Mei 1865.

Suriname.

De heer **van Beeck Vollenhoven:** Ik zal hoogst waarschijnlijk mijne stem aan dit wets-ontwerp geven; het is dus niet om het te bestrijden dat ik het woord heb gevraagd, maar wel om een paar punten, daarop betrekkelijk, nader ter sprake te brengen.

Ik laat in het midden of de maatschappelijke toestand in de kolonie Suriname reeds zoo zeer gevestigd is, dat men daar al die politieke regten, welke hier gelden, gerust verleenen kan. Ik zie er echter geen bezwaar in: ziedaar het eenige wat ik er van zeggen zal; of het veel heil aan zal brengen, betwijfel ik.

Er zijn twee punten, die ik meer bepaaldelijk bespreken wil. Het eerste betreft het belang van de groote grondbezitters. Uit de stukken, tusschen de Regering en de Tweede Kamer gewisseld, en uit de discusie in die Kamer gevoerd, blijkt, dat er leden waren, die meenden — en ik geloof te regt — dat bij de vertegenwoordiging in de kolonie dat gedeelte der bevolking meer in het oog had moeten worden gehouden. De Minister was van een ander gevoelen, hij bestreed die meening en verklaarde elk amendement, dat in dien geest zou worden voorgesteld, te zullen bestrijden, daar juist die grootere grondbezitters de personen waren, van wie een vorig Minister in 1845 had gezegd: „dat zij steeds den Spaanschen bok en de zweep in handen hadden."

Tegen die uitdrukking wensch ik op te komen. Ik geloof dat het eene verkeerde voorstelling is van den Minister en van velen met hem, dat die groote grondbezitters in Suriname, vooral de laatste vijf en twintig jaren, nog dat stelsel van den Spaanschen bok en de zweep zouden zijn toegedaan geweest. Wanneer de hooge Regering die meening koestert, dan zal elk vertoog, hoe gegrond ook, dan zal elke aanmerking, welke van de zijde dier groote grondbezitters komt, worden gewantrouwd, en toch vraag ik: wie zullen beter èn over den toestand der

kolonie èn over hetgeen daar gebeuren moet met de geëmancipeerden, kunnen oordeelen dan juist zij, die er dagelijks mede moeten omgaan, wier grootste belang het is dat alles goed geregeld zij? Omdat dit denkbeeld bij den Minister heerscht, geloof ik dat door hem meer waarde wordt gehecht aan berigten van andere zijden, die alles in een zeer gunstig en schoon daglicht stellen. Ik hoop dat men onpartijdiger zal worden, want ik geloof niet dat de personen, die ik hier bedoel, dat vooroordeel verdienen.

Een tweede punt van moeielijken aard betreft de bevordering van de immigratie . . . .

Het zijn deze twee punten die ik meer ter gelegenheid van deze wet, dan in regtstreeksch verband daarmede, heb willen in het midden brengen.

De heer **Boreel van Hogelanden**: De vaststelling van nieuwe beginselen van bestuur in onze West-Indische bezittingen was voorzeker noodzakelijk geworden sedert de maatschappij aldaar, ten gevolge van den grooten maatregel der emancipatie, op geheel andere grondslagen is gevestigd. De Grondwet schrijft ook voor dat er ook voor dat er ook voor onze West-Indische bezittingen een reglement op het beleid der regering zou worden vastgesteld. En wanneer nu de Regering ter voldoening aan het grondwettig voorschrift deze voorstellen heeft ingediend, dan zullen wij dit voorzeker toejuichen. Ook mij was de indiening hoogst welkom. Maar na de kennisneming van den inhoud rees al dadelijk de vraag bij mij op, of de ontworpen instelling geacht moest worden geheel te voldoen aan de behoefte van de West-Indische maatschappij; — eene maatschappij, die gedurende twee eeuwen op geheel andere grondslagen heeft gerust, die geleefd heeft onder eene wetgeving, gedeeltelijk van eeuwen her afkomstig; — eene maatschappij die nog onlangs een slavenstaat was en slechts kort geleden van de onmenschelijke instelling der slavernij is ontheven. De vraag rees bij mij op, of de bevolking, zamengesteld voor 1/3 uit vrijen, maar voor 2/3 uit pas vrij verklaarden, die zich thans nog onder een staatstoezigt bevinden, geacht kan worden rijp te zijn voor onze eenigzins gewijzigd Nederlandsche grondwettige instelling. Die vraag woog zwaar bij mij en weegt nog zwaar. Ik kan mij nog niet van de gedachte ontdoen, dat voor die maatschappij, die nog in een staat van overgang is, ook niet een bestuur van overgang meer dienstig zou zijn. Vooral om de kloof weg te nemen die tusschen de verschillende kategorien der bevolking bestaat. Ik geloof dat aan de behoefte dier maatschappij meer zou voldaan zijn wanneer men haar verschafte waarborgen van orde en rust, waarborgen van veiligheid van personen en bescherming van eigendommen. Ik geloof dat de bevolking meer prijs zal stellen op ontwikkeling en bescherming van alle takken van bestaan, dan op een vertegenwoordigd stelsel en vrijheid van drukpers, op vrijheid van vereeniging en vergadering enz.

Zal die bedenking mij nu nopen mijne stem te onthouden aan dit wets-ontwerp? Daartoe vind ik geen vrijmoedigheid nadat ik heb kennis genomen van het gevoelen van den landvoogd van Suriname, medegedeeld in eene der redevoeringen van den Minister van Kolonien. Wanneer die landvoogd, die wel geacht kan worden het best de belangen, de behoeften, den toestand dier kolonie te kennen, verklaart dat naar zijne meening die instellingen bevorderlijk zullen zijn aan haren bloei en hare welvaart; als hij meent dat de bevolking van Suriname rijp is voor die instellingen, dan zal ik, onbekend met den toestand dier kolonie, dat alles niet loochenen. En als nu die landvoogd — wien zal worden opgedragen de gewigtige en moeijelijke taak om die instellingen daar ginds in het leven te roepen en toe te passen — tegen die zware taak niet opziet, de verantwoordelijkheid daarvan op zich wil nemen en daartoe

den moed heeft, zal ik dan beweren dat die moed overmoed is en weigeren mede te werken om aan die kolonie te schenken instellingen, welke die landvoogd voor haar zoo zeer geschikt acht? Neen, Mijne Heeren, zulks meen ik niet te mogen doen. Ik zal mijne stem aan dit wets-ontwerp geven.

De heer **Hartsen:** De zaak van het regeringsreglement voor Suriname is in de Tweede Kamer zoo breedvoerig besproken, dat ik waarlijk niet weet wat daarbij te voegen. Ik stel groot belang in het behoud van die kolonie; voor een groot deel heeft Nederland zijne politieke kracht te danken aan zijne kolonien, en Suriname werkt daartoe mede.

Ik kan mij dan ook niet voegen bij het gevoelen van hen die Suriname enkel als een lastpost beschouwen: het is eene bezitting die eene politieke waarde heeft, maar ik wensch dat zij zoo weinig mogelijk een lastpost voor Nederland zij. En nu dit wets-ontwerp van dat standpunt beoordeelende, is bij mij de vraag opgekomen, of Suriname rijp is voor de instellingen die men het nu wil geven, dan wel of de hier voorgestelde regeringsvorm als ontijdig moet beschouwd worden voor die kolonie. Ik geloof het laatste: ik geloof dat Suriname nog niet rijp is voor een parlementairen regeringsvorm, al zij het dan ook dat die, zoo als de hier nu voorgestelde, eenigzins halfslachtig zij.

Welke toch is de toestand? Twee derden der bevolking bevinden zich onder Staatstoezigt en zullen nog eenige jaren daaronder blijven. En welke zijn de behoeften der kolonie? Ik geloof niet dat het politieke, maar materiele behoeften zijn. Suriname heeft behoefte aan werkkrachten, veeleer dan aan een parlement.

Eene andere vraag. Is de toestand van Suriname hopeloos, of kan men zich bij eene goed georganiseerde en effect hebbende immigratie voor die kolonie eene goede toekomst voorstellen? Ik geloof dat men die hoop mag koesteren; dat men de kolonie moet voorbereiden tot eenen geheel anderen toestand dan bestond vóór de emancipatie; tot dat die nieuwe toestand zich zal hebben geconsolideerd, zal Suriname behoefte hebben aan een krachtig eenhoofdig bestuur, zij het ook als maatregel van overgang. Ik geloof dat de toepassing van het wets-ontwerp, gelijk het daar ligt, zal stuiten op een groot bezwaar, namelijk op het gebrek aan personen die waarlijk belang hebben bij de kolonie, en dat zij niet zal bevorderen de goede verstandhouding tusschen moederland en kolonie, maar aanleiding zal geven tot botsingen tusschen die beide en tot botsingen in de kolonie zelve.

Men beroept zich op het oude octrooi van 1682, maar wanneer men de gevolgen van dat octrooi nagaat, zal men moeten erkennen dat Suriname onder de werking van dat octrooi niet altijd wel heeft gevaren, maar dikwijls verkeerd heeft in een voortdurenden toestand van *haspelarij*, die soms vrij hoog is geloopen — men denke slechts aan het gebeurde in der tijd tusschen den gouverneur Mauritius en het hof van politie.

Ik geloof dat in het voorgestelde regeringsreglement de kiemen kunnen liggen voor dergelijke betreurenswaardige voorvallen.

Nu is het wel waar, dat de autoriteiten in de kolonie geen bezwaar tegen het voorgestelde reglement hebben gemaakt, terwijl noch de belanghebbenden in de kolonie, noch die, welke hier te lande gevestigd zijn, zich aan de Kamers hebben geadresseerd met bezwaren; maar toch heb ik bij de belanghebbenden hier te lande geene warme sympathie voor dit ontwerp gevonden. Wèl hebben personen, die de kolonie goed kenden, mij verzekerd, dat Suriname meer behoefte had aan een autokratisch bestuur dan aan constitutionele vrijheden.....

De heer **Fransen van de Putte** [1]): Het is, Mijnheer de Voorzitter,

[1]) Afgevaardigde voor Zeeland.

hoogst moeijelijk voor hem, die bij de beraadslaging meent het woord te moeten voeren, om de juiste grens te trekken tusschen datgene wat men gewoon is als de taak van een lid dezer Vergadering te beschouwen, die een ander gevoelen is toegedaan dan in de discussie ontwikkeld of in het Verslag der Kamer nedergeschreven is. Ik zal daarvan een voorbeeld noemen: ik zou vele tegenwerpingen in 't midden kunnen brengen ten aanzien van hetgeen de vorige spreker, de heer Hartsen, gezegd heeft omtrent het gevoelen van de belang hebbenden bij de kolonie Suriname, die hier te lande gevestigd zijn en omtrent de physieke krachten die noodig zijn om de kolonie te releveren. Ik zal dit niet doen, maar het aan de Regering overlaten. Ik zal hier alleen nog zeggen wat mijn gevoelen is.

De kolonie Suriname is eensklaps gebragt in een toestand, waarvan men de gevolgen niet heeft overzien. Het is bekend — want het staat gedrukt — dat ik heftig bestreden heb *niet* de emancipatie zelve, maar de *wijze* van emancipatie, die te wijten is aan de te groote ontwikkeling van de philanthropische denkbeelden van onzen tijd. De toestand, waarin Suriname door die plotselinge emancipatie is gebragt, heeft ons in eene moeijelijke positie gesteld, waaruit ik vrees dat wij niet spoedig zullen geraken. De Regering had voorgesteld de emancipatie ten koste van het Rijk te nemen. Wat ik daarover in het midden heb gebragt zal ik nu niet herhalen, het staat in het *Bijblad*; maar zeker is het dat thans verlangd wordt meer kracht bij te zetten aan de immigratie. Ik heb in der tijd gezegd dat het beter ware een overgangsmaatregel te nemen; dan had de emancipatie geleidelijk na verloop van eenigen tijd kunnen plaats hebben. Maar nu men eensklaps de gansche slavenbevolking vrij gemaakt heeft, nu vraag ik, welke overgangsmaatregel er op dit oogenblik zou zijn uit te denken. Mijn denkbeeld was gelijk aan dat van vele leden der Tweede Kamer. Men weet hoeveel geringer de verhouding in de West-Indien van Westerlingen en inlanders of kleurlingen is tegenover Oost-Indie; eene vergelijking gaat dus niet op, en men moet alzoo billijk zijn in het beoordeelen van den toestand. Een overgangsmaatregel is dus nu niet meer mogelijk. Men kan aan de geëmancipeerden niet zeggen: gij zijt vrij, maar nu gij vrij zijt, zult gij toch geen aanspraak hebben op de regten van andere vrije menschen.

Er is gezegd: het Staatstoezigt moet sterker uitgeoefend worden. Ik weet nog niet te zeggen of de uitoefening daarvan sterk genoeg is, maar ik geloof dat het Staatstoezigt uit een verkeerd oogpunt beschouwd wordt. Ik beschouw het als een grooten algemeenen maatregel van politie, maar niet om eene onderscheiding te regelen tusschen vrijgemaakte slaven en blanken. Nu vraag ik: wil men die menschen maken tot denkende wezens, tot nijvere werkzame menschen? Er waren reeds zoo veel vrije slaven, ook door emancipatie in en rondom de stad Suriname als arbeiders, ambachtslieden, enz., aanwezig, moet men ook dezen terugdringen of ontwikkeling bij hen aanmoedigen? Is het dan juist niet het beste middel om hen, meer nog dan dit voor ons welligt noodig zou zijn, te doen rijpen tot deelneming aan het bestuur? Ik zou het gevaarlijk vinden een maatregel te nemen tegenovergesteld aan hetgeen ons thans wordt voorgesteld.

Ik zal de discussien niet verder rekken. Ik zal mij alleen nog de vrijheid veroorloven een paar vragen tot den Minister te rigten.

(Zie verder blz. 61.)

De heer **van Nispen van Pannerden**: Een zeer kort woord om mijn votum te regtvaardigen.

De Minister zeide in de andere Kamer, beantwoordende een der

sprekers die dit wets-ontwerp bestreed: „Diezelfde geachte spreker (de heer Wintgens) zegt, dat hij vooral in deze oogenblikken een energiek, krachtig en verlicht, maar eenhoofdig bestuur zou willen. Dit is een betoog tegen het constitutionele beginsel in het algemeen. Als men de zekerheid had dat het hoofd altijd energiek, krachtig en verlicht zou zijn, geloof ik dat dit het beste bestuur in alle landen en luchtstreken wezen zou. Maar omdat de menschen niet zoo volmaakt zijn, moeten zij gecontroleerd worden door eene Vertegenwoordiging en dit zal dus ook in Suriname het geval moeten wezen."

Ik kan in dat gevoelen van den Minister niet deelen, ik ben voorstander van den constitutionelen regeringsvorm, maar ik meen dat men bij het maken van wetten betrekkelijk het Staats- en het burgerlijk regt moet letten op den toestand der maatschappij, waarvoor zij gemaakt worden.

Hoezeer nu voorstander van den constitutionelen regeringsvorm geloof ik niet dat Suriname reeds rijp is om dien daar te kunnen invoeren. Zoo ik nog heden van twee geachte sprekers die mij voorgingen gehoord heb, dat nog twee derden der bevolking onder Staatstoezigt staan, dan acht ik mij bezwaard op dit oogenblik in dergelijk land constitutionele instellingen te helpen invoeren.

Ik meen dat er nog een andere grond van bezwaar daartegen bestaat. Dikwijls heb ik hooren beweren dat vele groote grondeigendommen in handen zijn niet van bewoners van Suriname, maar van personen elders gevestigd. Ja, mij is verzekerd dat het grootste deel dier eigendommen in vreemde handen is. Ik bedoel met vreemden hen die niet in Suriname wonen. Nu betwijfel ik het of men in dergelijke maatschappij gerustelijk constitutionele instellingen kan invoeren.

Nu de wijze waarop dat zal geschieden. Men plaatst ééne Kamer tegenover ééne Regering, en nu ben ik innig overtuigd dat in elk land ter wereld waar dat het geval is die Kamer op den duur geheel de magt in handen moet krijgen. Ook ik ben de leer toegedaan van die leeraren van het constitutioneel staatsregt die eene volksvertegenwoordiging uit éénе Kamer bestaande voor verderfelijk en met de gezonde begrippen eener constitutionele Staatsinrigting strijdig houden....

Op grond van hetgeen ik de eer had aan te voeren, vermeen ik mijne goedkeurende stem aan dit wets-ontwerp niet te kunnen geven.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Mijnheer de President, wanneer ik de bezwaren, tegen dit wets-ontwerp in het midden gebragt, resumeer, dan geloof ik dat zij bestaan in de vermeende ontijdigheid en het niet rijp zijn van Suriname voor deze instellingen.

Vele leden dezer Vergadering, inzonderheid zij, die destijds lid waren van den anderen tak der wetgevende magt, zullen zich zeker herinneren het *merkwaardig* debat, hetwelk over de kolonie Suriname in de Tweede Kamer in het jaar 1845 werd gevoerd.

Een merkwaardig debat, omdat het toen niet gold een „wensch" of eene „schuchtere schrede", maar omdat het toen was een vaste tred op hetgeen men later genoemd heeft *„de inmenging der wetgevende magt in het koloniaal beleid"* — een vaste tred, zeg ik, want het debat werd besloten door het toen bijna onbekende feit dat de beide Kamers der Staten-Generaal zich over die aangelegenheid adresseerden aan het geëerbiedigd Hoofd van den Staat.

Een merkwaardig debat, omdat de toenmalige Minister van Kolonien, wel verre van te doen hooren het zoo bekende: „in koloniale zaken, Edel Mogende Heeren, past geene inmenging der wetgevende magt" — de Vertegenwoordiging voorkwam en, eer de Kamer zelve om inlichtingen gevraagd had, in eene belangrijke en door eene bijzondere uitgave openbaar gemaakte

redevoering het standpunt der Regering in de Kamer kwam verdedigen.

Een merkwaardig debat, omdat, hoe men er ook over moge denken, toen geconstateerd werd — en dit heeft vooral betrekking op het wetsontwerp, dat thans in beraadslaging is — dat de *koloniers* in Suriname sedert 1682 invloed op het bestuur aldaar hadden uitgeoefend en daarop een zeker regt bezaten.

Een merkwaardig debat vooral ook: omdat toen in de Kamer werd aangehaald de volgende zinsnede uit het adres van de beide Kamers der Staten-Generaal, van 1845:

„Het is welligt verschoonlijk, zoo dit [die regten van de *koloniers* namelijk] in den beginne bij den terugkeer der kolonie tot het moederland wierd miskend, *het was niettemin miskenning van stellige regten der kolonie* en de gevolgen deden zich weldra gevoelen; *het octrooi van* 1682 *was zelfs onder de vreemde overheersching de grond van het bestuur der kolonie gebleven.*"

Onlangs werd door een lid van den anderen tak der Vertegenwoordiging daarbij gevoegd: „Ik voer dit alleen aan om te doen zien dat hier wel degelijk in deze Vergadering in 1845 nog andere, ik zou bijna zeggen *kapitale* leden waren, die hetzelfde beginsel waren toegedaan als die vijf andere leden, die het verslag zelf hebben geteekend."

In de laatste plaats noem ik dat debat merkwaardig, omdat de Commissie uit de Tweede Kamer constateerde dat het onderzoek naar de meening der Kamer vooral had geleid tot de verklaring, dat de kolonien in de eerste plaats behoefte hadden aan wettelijke voorschriften. Aan deze meening der Kamer heeft art. 59 der Grondwet regt doen wedervaren en de grondwetgever legde aan de Regering de verpligting op om eene wet als de tegenwoordige aan de Kamer aan te bieden.

Reeds in 1851 werd door de toenmalige Regering eene eerste poging daartoe gedaan; dat ontwerp bleef buiten behandeling; in 1855, toen het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie tot stand was gebragt, werd een tweede voorstel aan de Tweede Kamer ingediend, hetwelk echter ook buiten behandeling bleef en wel om deze reden, dat Vertegenwoordiging en Regering het eens waren dat de emancipatie-quaestie zoo op den voorgrond was gekomen, dat de emancipatie aan het vaststellen van een regeringsreglement moest voorafgaan.

In 1862 nu heeft, ook door uwe medewerking, de slavernij in West-Indie opgehouden te bestaan, en de Regering mag verklaren dat de gevolgen der emancipatie, dank zij de uitmuntende uitvoering door den landvoogd van Suriname, en dank zij den aard van die zoo dikwijls miskende slavenbevolking, boven wenschen en bidden zijn geweest. En nu vraag ik: is het verwijt van ontijdigheid geregtvaardigd, als de Regering, na 17 jaren, tracht aan het grondwettig voorschrift gevolg te geven? Zou zij niet veeleer met regt van pligtverzuim hebben kunnen beschuldigd worden, indien zij die taak niet had ondernomen?

De kolonie, zegt men, is niet rijp voor dusdanige instellingen. Maar als wij nagaan dat in die kolonien sedert 1682 altijd door de ingezetenen invloed op den gang van het bestuur is uitgeoefend; dat het Gouvernement in 1851 een voorstel deed, waarbij de Koloniale Raad ook, en wel uitsluitend, werd zamengesteld uit leden, door de ingezetenen gekozen; en als men ziet dat volgens het ontwerp van 1855 wederom de Koloniale Raad zou worden zamengesteld uit 12 door stemgeregtigden gekozen leden, dan begrijp ik niet, hoe men kan veronderstellen dat na al het gebeurde, een voorstel der Regering eenige kans van slagen zou gehad hebben, indien daarbij het oude regt der koloniers ware miskend geworden. Het welkome licht van een Voorloopig Verslag, is in de Memorie van Toelichting gezegd, moest de Regering ontberen.

Maar ofschoon het verslag nimmer is gedrukt, is het toch gebleken dat de groote meerderheid van de andere Kamer omtrent dit hoofdbeginsel van het ontwerp van 1855 eenstemmig dacht. De stemming, die kort geleden in de andere Kamer heeft plaats gehad, heeft daarop het zegel gedrukt.

De kolonie heeft geene behoefte aan politieke regten, maar aan materiele welvaart, zegt men. Door een lid der andere Kamer is gevraagd: zullen wij de materiele voordeelen voor de kolonie beter kunnen verzekeren dan door aan de kolonie autonomie te geven?

Zal een Minister van Kolonien *alleen*, beter de materiele welvaart kunnen bevorderen dan door de medewerking van hen, die door locale kennis en belang in de eerste plaats op die welvaart zelve hunnen invloed kunnen uitoefenen?

Men zal gebrek aan personen hebben voor de Koloniale Staten, is een van de bezwaren van den heer Hartsen. De geachte spreker doelt klaarblijkelijk op de oude grief tegen het absenteïsme. Maar sedert er geen slaven meer zijn in de kolonie begint men daar van die kwaal eenigzins te genezen. Al de verkochte plantages — en ze zijn vele in getal — sedert de emancipatie zijn, met eene enkele uitzondering, overgegaan in handen van inwoners van de kolonie. Ik geloof dat het niet zal ontbreken aan personen, die eene waardige plaats in de Koloniale Staten zullen vervullen. De Regering van Suriname deelt geheel in dit gevoelen van den Minister.

Die Koloniale Staten zullen tot niets leiden dan tot haspelarij, zegt de heer Hartsen. Als men elk parlementair debat, waaruit blijkt dat er onderling verdeeldheid van gevoelen bestaat, moet bestempelen met den naam van „haspelarij", ja, dan zal men die ook in Suriname vinden. Maar zijn er niet meer waarborgen voor de bevordering der materiele welvaart wanneer de publieke zaak publiek wordt behandeld, dan wanneer er haspelarijen plaats hebben met gesloten deuren, zoo als in den West-Indischen Raad het geval was? Was het autokratisch bestuur van vroeger een waarborg tegen alle „haspelarijen"? Het voorbeeld van den landvoogd Mauricius en het voorbeeld, dat ik in de andere Kamer heb aangehaald, van hetgeen elders heeft plaats gehad, is in strijd met hetgeen de heer Hartsen zeide.

Het doet mij genoegen, dat de heer van Beeck Vollenhoven mij in de gelegenheid stelt eenigzins te verklaren hetgeen ik in de andere Kamer op den 10den Mei jl. gesproken heb.

Het is wel verre van mij, den grooten landbouw in Suriname of de daarbij belanghebbenden van de Koloniale Staten te willen uitsluiten; integendeel, zij behooren daar in de eerste plaats. Al wat de Regering zal kunnen doen tot verheffing van den grooten landbouw zal geschieden; maar ik heb gezegd dat ik den bloei van Suriname niet *uitsluitend* daarvan verwacht, en dat ik niet — zoo als lag in den geest van een aangekondigd amendement — uitsluitend de plantage-eigenaars in die Staten wilde zien zitting nemen. De meeste kiezers zullen zijn belanghebbenden bij de plantages, en van zelf zullen de eigenaren van plantages het voornaamste element in de Staten uitmaken. De Regering kwam op tegen een amendement, dat uitsluitend plantagehouders in de Staten wilde doen zitting nemen. Nu is die uitdrukking van „Spaanschen bok en zweep" op zich zelve beschouwd hard en onverdiend, doch men moet den loop van het debat nagaan. De heer Mijer, tegen den heer Dirks optredende als verdediger van den heer Baud in 1845, had die vroegere plantagehouders betiteld als de heeren van den Spaanschen bok en de zweep. Toen dus de heer Meijer diezelfde personen uitsluitend wilde doen zitting nemen in de Koloniale Staten, was het van den Minister een zeer geoorloofde repliek daarop terug te wijzen.....

(Zie verder blz. 62.)

Eindelijk is de heer van Nispen van Pannerden opgekomen tegen eene uitdrukking, door mij in de andere Kamer gebezigd.

Ik wil in de eerste plaats, om wel verstaan te worden, doen opmerken, dat er een groot onderscheid is tusschen eene *volkplanting* en eene *bezitting*. Door een geacht lid van de Tweede Kamer den heer van Lynden, is herinnerd, dat zelfs de heer Baud — hoewel de uitdrukking later door dezen als wel wat los is gekarakteriseerd — dat zelfs de heer Baud zeide: „aan eene volkplanting moet het *constitutionele suikergoed voor de glazen worden gehangen.*"

Wanneer ik nu den heer van Nispen van Pannerden tegen de regten, die de *koloniers* reeds sedert zoo lang hadden, zie te velde te trekken, terwijl hij zegt een voorstander te zijn van onze constitutionele regten, dan komt mij het Fransche versje voor den geest:

„Mettez de l'eau dans votre vin,
Mais non pas dans le nôtre."

Dat geachte lid heeft gesproken over de Koloniale Staten als over „éene Kamer *tegenover* de Regering." Dat is het niet, het is niet zoo zeer wat men noemt een *parlement*, hetgeen men in Suriname wil vestigen, maar meer iets als een collegie met een municipaal karakter, bijv. het collegie van Gedeputeerde Staten in de Provinciale Staten, of het collegie van burgemeester en wethouders in den gemeenteraad.

Wanneer de heer van Nispen van Pannerden nu zegt, dat hij niet *éene* Kamer wenscht, dan antwoord ik, dat de Regering dit evenmin verlangt. Maar het zou toch niet opgaan om in het kleine Suriname *twee* kamers of twee collegies van vertegenwoordigers te scheppen. Daarom heeft de Regering gemeend in de behoefte te moeten voorzien op deze wijze, door als het ware een collegie van Gedeputeerde Staten in de Koloniale Staten te plaatsen, hetgeen die Koloniale Staten, ik erken het — gelijk door den geachten spreker uit Amsterdam is gezegd — wel eenigzins halfslagtig heeft gemaakt. Maar men moest met den toestand der kolonie te rade gaan. De Regering benoemt vier leden van de dertien en daarin meent zij denzelfden waarborg te vinden, dien men hier te lande in deze achtbare Vergadering heeft....

De heer **van Nispen van Pannerden:** Mijnheer de Voorzitter, er bestaat tusschen den Minister en mij een zeer groot verschil. De Minister was in de andere Kamer een voorstander van het eenhoofdig gezag, want hij zeide, dat een eenhoofdig gezag, indien het krachtig en energiek ware, het beste zou zijn voor alle luchtstreken. Ik daarentegen ben in het algemeen een voorstander van constitutionele begrippen, maar geloof dat men bij de toepassing daarvan moet letten op den toestand der maatschappij. Ik achtte dus Suriname nog niet rijp daarvoor, vooreerst omdat $^2/_3$ der bevolking nog onder Staatstoezigt staat, en ten tweede omdat het grootste gedeelte van den grondeigendom is in handen van niet-inwoners der kolonie. De Minister heeft voorzigtig deze beide argumenten stilletjes laten liggen. Maar hoe nu de Minister op mij toepasselijk kan maken het versje: „*Mettez de l'eau dans votre vin, mais non dans le mien*", verklaar ik niet te begrijpen. Ik ben geen belanghebbende bij Suriname; ik heb geen bezittingen in die kolonie en dus is het voor mij onverschillig of er water in dien wijn gedaan worde of niet.

Ik kom op voor een algemeen beginsel dus ik negeer de toepassing op mij van het versje, dat de Minister heeft aangehaald.

De heer **Hartsen:** Ik wensch te releveren dat eene uitdrukking van mij, welligt onjuist gebezigd, door den Minister onjuist is opgevat. Ik

heb de onvoorzigtigheid gehad om het weinig parlementaire woord „haspelarij" te gebruiken. De Minister gelooft dat het mijne meening is dat dit wets-ontwerp zal leiden tot haspelarij in de Koloniale Staten. Indien dit mijne overtuiging ware, ik zou niet gesproken, maar mij eenvoudig verklaard hebben tegen deze wet. Ik heb gezegd dat men zich nu beriep op het octrooi van 1682. Ik heb er op gewezen dat door dit octrooi moeijelijkheden zijn ontstaan, die proverbiaal zijn geworden. Het is met het oog daarop dat ik van haspelarijen heb gesproken en het was geenszins mijne bedoeling om dit toepasselijk te maken op dit wets-ontwerp.

Intusschen, ik wil mij in de zaak der regeringsreglementen geene partij stellen. Ik ben niet genoeg ingelicht in de Surinaamsche aangelegenheden om mij tegen deze wets-ontwerpen te verklaren; te minder omdat de autoriteiten, die de wetten moeten in- en uitvoeren, de voordragt toejuichen....

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Wanneer men nagaat dat reeds in 1682 de raadspersonen moesten benoemd worden uit de aanzienlijkste, verstandigste en moderaadste, die door de „koloniers" in dubbelen getale werden gekozen; wanneer men dus toen reeds zelfbestuur voor de kolonie nuttig en noodig achtte; wanneer in 1845 in een ongekend heftig protest de achteruitgang van Suriname geweten werd aan het autokratisch bestuur, dat over de kolonie gevoerd is, — dan vraag ik: is nu de exceptie van ontijdigheid van dezen maatregel nog vol te houden?

Twee bezwaren — zegt de heer van Nispen — zijn door den Minister behendig voorbijgegaan.

In de eerste plaats: de meeste belanghebbenden zijn niet in Suriname aanwezig. De Minister heeft daarop reeds geantwoord door te zeggen dat bijna zonder uitzondering al de in den laatsten tijd verkochte plantages — en ze zijn vele in getal — overgegaan zijn in handen van ingezetenen der kolonie.

Het *Staatstoezigt*. Dewijl de voormalige slaven zich daaronder bevinden, zijn zij geene kiesgeregtigden. Zouden nu die vroegere slaven — ik spreek in het algemeen, want sommigen hunner zijn reeds geheel vrij — reeds den noodigen census betalen om kiesgeregtigd te zijn? Het gaat toch niet wel aan, als men ziet dat in de dossiers van het Departement van Kolonien sedert 1845 nagenoeg op elk stuk leidende tot verbetering van den toestand van Suriname gesteld werd: „Na de emancipatie; na de vaststelling van het regeringsreglement", nu eindelijk in 1865 te zeggen: „als het staatstoezigt voorbij is, over acht jaren", en dan weder: „de slaven zijn nu haast van het toezigt ontslagen, laat ons dus wachten tot zij den census betalen." Daartoe acht de Regering zich niet genegen.

De geschiktheid der Surinaamsche bevolking voor dezen regeringsvorm. De Regering blijft met de koloniale regering, met de belanghebbenden hier te lande en ginds, met de meerderheid der Tweede Kamer staan tegenover den geachten afgevaardigde uit Gelderland; ik kan er niets meer van zeggen.

Nog slechts een enkel woord. Ik heb in de verste verte het vermoeden niet gehad dat die geachte afgevaardigde aandeel had in plantages of wat ook; alleen heb ik willen zeggen: wanneer gij voorstander zijt van het constitutioneel regeringssysteem in het algemeen, wees dat dan niet voor Nederland alleen, maar gun het ook aan Suriname, dat wij er rijp voor achten.

De beraadslaging wordt gesloten.

ONTWERP—1892.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 48 (blz. 165) en art. 68 (blz. 317).

Curaçao.

Het ligt voor de hand dat al hetgeen hierboven is gezegd met betrekking tot Suriname, ook toepasselijk is op Curaçao, met uitzondering alleen van de opmerking en over het karakter en de samenstelling van de Koloniale Staten, in plaats waarvan men in Curaçao heeft een Kolonialen Raad, samengesteld uit de leden van den Raad van Bestuur, als vaste leden, en uit acht door de Kroon te benoemen leden, die periodiek aftreden. Van eenige behoefte of wenschelijkheid om in deze instelling verandering te brengen, is den ondergeteekende niet gebleken, en hij is derhalve van oordeel dat men, wat het Regeeringsreglement voor Curaçao betreft, zich er toe kan bepalen om die artikelen, welke overeenstemmen met de voor wijziging in aanmerking gebrachte artikelen van het Surinaamsche Regeeringsreglement, in gelijker voege te wijzigen. Daartoe strekt het aangeboden wetsontwerp betreffende het Curaçaosche Regeeringsreglement, en dat wetsontwerp vereischt derhalve geen nadere toelichting.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Verscheidene leden waren van oordeel, dat de voorgestelde wijzigingen van het Regeeringsreglement voor Suriname niet ver genoeg gingen en andere meer ingrijpende hervormingen noodig waren.

In de eerste plaats kwam de inrichting der Koloniale Staten ter sprake. Verscheidene leden meenden, dat de belangen der kolonie niet behoorlijk worden behartigd en dat de voornaamste oorzaak van dit feit gelegen was in de gebrekkige samenstelling der Koloniale Staten. De wetgever van 1865 had aan de Staten slechts een bescheiden karakter willen toekennen. De Staten waren intusschen ontaard in een soort van parlement. Dientengevolge was de goede verstandhouding tusschen sommige landvoogden en de Staten in hooge mate verstoord, terwijl, als die verhouding niets te wenschen overlaat, dit veelal het gevolg schijnt te zijn van het overwicht, dat de Staten op den gang van zaken uitoefenen. De invloed der Staten kwam echter dikwijls geenszins aan de behartiging van het algemeen belang ten goede. In de Staten hadden toch loutere persoons-consideratiën vaak den boventoon en scheen eene anti-gouvernementeele zin noodig om bijval te verwerven. Men herinnerde hierbij aan hetgeen in dien zin gezegd werd in de rede van den oud-Gouverneur SMIDT in de vergadering der Tweede Kamer van 5 December 1888 (*Handelingen* bladz. 427). De Staten door wijziging van het kiesrecht te willen verbeteren achtten deze leden een ijdel pogen, omdat in Suriname de omstandigheden eene goede samenstelling van eene eigenlijke vertegenwoordiging niet toelaten. Zij wenschten daarentegen de Koloniale Staten te vervangen door een Kolonialen Raad, als in Curaçao bestaat, of anders de bevoegdheid der Staten belangrijk in te krimpen.

Andere leden konden zich met deze beschouwingen niet vereenigen. Medewerking tot de wetgeving van de beste ingezetenen der kolonie, aangewezen door de bevolking buiten inmenging van het bestuur; openbare behandeling der publieke aangelegenheden; uitoefening van toezicht door een gekozen vertegenwoordiging op de handelingen van het bestuur schenen hun wenschelijk,

ten einde de fouten te voorkomen, welke eene ambtenaars-regeering als in Oost-Indië bestaat noodwendig aankleven. Men herinnerde hierbij, dat in Suriname reeds van af het octrooi der Algemeene Staten van 1682, eene soort van zelfbestuur had bestaan. Maar wel wenschten deze leden, als de Staten zich hebben doen hooren, aan het koloniaal bestuur de eindbeslissing voor te behouden. Dit bestuur had toch te handelen in het belang van de geheele bevolking, ook van hen, die niet voor medewerking tot de verkiezing der Koloniale Staten in aanmerking kunnen komen. Deze laatsten vormen in koloniën als de onze, de meerderheid der bevolking. Alleen daar, waar in hoofdzaak slechts één ras gevestigd is, kon huns inziens een eigenlijk zelfbestuur door eene koloniale vertegenwoordiging nuttig werken. Daarom betoogde de Regeering, naar de meening dezer leden, te recht, dat aan conflicten als bedoeld op bladz. 2 der Memorie van Toelichting door eene Koninklijke beschikking een einde gemaakt moet kunnen worden.

Vele leden waren voorts van meening, dat uitbreiding van het kiesrecht tot eene betere samenstelling van de Koloniale Staten kon leiden. Het wekte bevreemding, dat de Minister zich[1]) omtrent deze quaestie, welke in den laatsten tijd het onderwerp van vele besprekingen vormde en met name ook behandeld is in de gewisselde stukken over het wetsontwerp tot definitieve vaststelling der begrooting van Suriname voor 1893, in de Memorie van Toelichting van dit wetsontwerp het stilzwijgen bewaart. Uitbreiding van het thans zeer beperkte kiesrecht zou, naar men meende, een zeer goeden invloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van de Koloniale Staten. De bestaande bepalingen van het Regeeringsreglement lieten echter huns inziens niet de noodige vrijheid om deze zaak bij koloniale verordening op bevredigende wijze te regelen.

In eene der afdeelingen trad men hieromtrent in uitvoerige beschouwingen.

Vooreerst werd herinnerd, dat volgens art. 1 van het bestaande kiesreglement de som, welke men in de directe belastingen moest betalen om het kiezerschap te erlangen f 40 bedraagt, terwijl volgens art. 2 voor directe belastingen worden gehouden het personeel, de belasting op de huurwaarde, het patentrecht, het paardengeld en de akkergelden.

De personeele belasting (verordening van 9 Februari 1886 G. B n°. 3) is verschuldigd naar gelang van de bekende of vermoedelijke inkomsten der belastingschuldigen en bedraagt voor inkomsten:

beneden f 1400 1 pct. doch niet minder dan f 6 voor mannen en f 3 voor vrouwen;

van f 1400	tot	beneden f	2100	1,1	pct.	
„ 2100	„	„	2800	1,2	„	
„ 2800	„	„	3600	1,3	„	
„ 3600	„	„	4400	1,4	„	
„ 4400	„	„	5200	1,5	„	
„ 5200	„	„	6100	1,6	„	enz.

Hieruit volgt dat iemand, die een inkomen heeft van f 3000 en niet in een der andere directe belastingen is aangeslagen, van het kiesrecht is uitgesloten. En al erkent men, dat ten aanzien van de beoordeeling der geschiktheid voor het kiezerschap ten deze niet dezelfde maatstaf kan gelden als in het moederland, zoo scheen toch moeielijk te loochenen, dat hier een te hooge eisch van gegoedheid is gesteld. Dit verklaart dan ook de omstandigheid, dat het aantal kiezers in 1889 slechts 254 bedroeg, en dat onder de niet-kiezers, die behoudens den eisch van gegoedheid aan de gestelde vereischten voor het kiezerschap voldoen, zich onder anderen bevonden 3 onderwijzers, 38 ambtenaren, waaronder 2 districts-commissarissen, 48 planters en landbouwers, 4 goudontginners, 59 kooplieden, 6 officieren, 32 zendelingen, 2 geneeskundigen, 1 consul, 1 meester in de rechten (zie *Handelingen* Koloniale Staten 1890/91, bladz. 87).

Door den vorigen Gouverneur is eene verlaging van den census tot het minimum van f 20 voorgesteld, doch dit voorstel is door de Koloniale Staten met 11 stemmen tegen 1 verworpen. Of die verwerping geschiedde wegens gegronde vrees, dat de verlaging het kiesrecht zou brengen in de handen van ongeschikte personen, mag betwijfeld worden, als men ziet, dat van de

[1]) Sic.

zijde der bestrijders van het voorstel werd aangevoerd, dat er onder de 345 nieuwe kiezers 65 à 70 pct. waren die een inkomen hadden van niet meer dan f 1500 en daaronder 162 personen, die enkel in het personeel f 5 tot f 8 betaalden. Men meende, dat eene verlaging van den census tot f 20 geen overwegend bezwaar kon opleveren, maar wel scheen het overweging te verdienen, de regeling anders in te richten dan bij art. 69, 4°., van het Regeeringsreglement is voorgeschreven. Het is namelijk niet te ontkennen, dat bij verlaging van den census tot f 20 een aantal koelies, negers, Chineezen enz. het kiesrecht zouden erlangen. Onder de zoodanigen zijn er toch, die, hetzij als neringdoenden, hetzij als landbouwers, aan patent, akkergelden en personeel f 20 betalen, en al wilde men deze personen en bepaaldelijk de Chineezen, niet volstrekt van het kiesrecht uitsluiten, zoo is toch in acht te nemen, dat zij in vele gevallen de voor de uitoefening van het kiesrecht gewenschte onafhankelijkheid, en zelfstandigheid missen. Aan den anderen kant zouden bij verlaging van den census tot f 20 van het kiesrecht uitgesloten blijven allen, die een inkomen van f 1800 of minder hebben en geene andere belasting dan het personeel betalen. Onder deze categorie vallen onder andere commiezen van de gouvernements-secretarie en de administratie der financiën, districtssecretarissen, griffiers, ambtenaren ter griffie en dergelijken.

De vraag rijst dus of het niet wenschelijk zou zijn het Regeeringsreglement zoo te wijzigen, dat het kiesrecht ook kan worden toegekend aan personen, die een zeker bedrag, bijv. f 15, in het personeel betalen. Uit een staat van het aantal personen, die in 1892 die belasting betaalden, blijkt dat er van hen, die een inkomen hadden van f 950 tot f 3250 of daarboven, waren

105	die f	10	betaalden;
22	„	11	„
75	„	12	„
16	„	13	„
9	„	14	„
46	„	15,40	„
68	„	16,50	„
21	„	17,60	„
16	„	18,70	„
36	„	19,80	„
162	„	20,90 à f 30	„
76	„	31,20 à 40,30	„
237	„	41,60 en meer	„

889 personen, waarvan 762, die een inkomen genieten van f 1200 en meer. Daar het aantal kiezers in 1889 254 bedroeg, zouden er bij eene verlaging van den census tot het minimum, waardoor, gerekend naar den toestand van 1889, ± 345 nieuwe kiezers zouden worden aangewezen, dus nog 889 — (254 + 345) = 163 personen overblijven, die een inkomen van f 1200 en meer hebben, doch het kiesrecht niet zouden verkrijgen.

Reeds nu zoude het kiesrecht, naar men meende, zonder bezwaar kunnen toevertrouwd worden aan personen, die naar den aanslag van het personeel een inkomen hebben van f 1200, hetgeen beter werd geacht dan een bepaald bedrag van aanslag in die belasting te noemen, omdat anders het kiesrecht afhankelijk wordt van het percentage, hetwelk volgens de verordening op de personeele belasting geheven wordt. Maar eene wijziging van het Regeeringsreglement, die alleen tot zulke uitbreiding gelegenheid gaf, ware nog niet voldoende: Dan toch zou verdere uitbreiding van het kiesrecht voor eene reeks van jaren worden belet, aangezien eene wijziging van het Regeeringsreglement niet zoo gemakkelijk tot stand komt. Het scheen daarom wenschelijk aan de bepaling van het Regeeringsreglement zekere rekbaarheid te geven, zoodat ook zonder wijziging van dat reglement verdere uitbreiding van het kiesrecht mogelijk zijn zal. Voor de betaling van personeel zou daartoe als minimum aangenomen kunnen worden een inkomen van bijv. f 950. Verder zou als vereischte gesteld kunnen worden de betaling van zeker bedrag in de belastingen op de huurwaarde en de akkergelden, en eindelijk betaling van zeker bedrag in het complex der belastingen. Tot wering van het uitoefenen van al te grooten invloed door kleine neringdoenden, waaronder vele Chineezen, koelies en negers worden gevonden, scheen het niet raadzaam

het minimum van laatstbedoeld bedrag lager te stellen dan f 20, terwijl het daarentegen wellicht aanbeveling verdiende te bepalen, dat het patentrecht voor den verkoop van sterken drank niet in aanmerking wordt genomen.

Deze denkbeelden vonden in de afdeeling, waar zij ter sprake werden gebracht bij verscheidene leden instemming. Gaarne zou men daaromtrent 's Ministers gevoelen vernemen.

Overigens werd opgemerkt, dat in Suriname nog altijd wordt toegepast de publicatie van 25 Juli 1831 (*Gouvernementsblad* n°. 13), waarbij het burgerrecht wordt afhankelijk gesteld van de inschrijving in het burgerregister. Dientengevolge wordt het kiesrecht ten onrechte nog steeds ontzegd aan tal van personen, die overigens aan de gestelde eischen beantwoorden. Hun aantal bedroeg, naar vermeld werd, in 1889 181. Men drong er met nadruk op aan, dat deze publicatie, die door de latere wetgeving hare kracht heeft verloren, zou worden ingetrokken, ten einde verdere toepassing daarvan onmogelijk te maken.

Curaçao.

De Minister verklaart in de Memorie van Toelichting, dat hem van eenige behoefte of wenschelijkheid om voor het eiland Curaçao in de instelling van den Kolonialen Raad verandering te brengen niet is gebleken. Eenige leden konden zich bij deze verklaring niet nederleggen. Huns inziens mocht het zonderling genoemd worden, dat op het eiland Curaçao de leden van den Kolonialen Raad door den Koning worden benoemd, en dat daarentegen op de tot de kolonie behoorende eilanden Aruba, Bonaire, St. Martin, St. Eustatius en Saba de landraden door de stemgerechtigde ingezetenen worden gekozen. Is samenstelling door verkiezing op die eilanden mogelijk, dan scheen het toch voor de hand te liggen, dat hetzelfde zou kunnen geschieden op Curaçao. Hierbij kwam dat het thans geldend stelsel van vervulling van in den Kolonialen Raad ontstaande vacatures nederkomt op coöptatie. Immers worden de aftredende leden van den Raad, naar het schijnt, steeds herbenoemd, terwijl bij overlijden of bedanken de aanbeveling, ingevolge art. 73 aan den Koning te doen, pleegt gevolgd te worden. Gaarne zou men van den Minister vernemen, of dit stelsel in de kolonie goed werkt en welke bezwaren het naar zijne meening zou hebben den Kolonialen Raad door de stemgerechtigde ingezetenen van Curaçao te doen benoemen.

Vele andere leden zagen met den Minister hiervoor geene voldoende reden. Zij meenden, dat de ondervinding ten aanzien van Suriname opgedaan weinig aanleiding gaf om ook op Curaçao het stelsel van verkiezing te gaan invoeren. Men betwijfelde ook of daar genoegzaam geschikt kiezerspersoneel zou zijn te vinden.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1891.

Suriname.

Door de leden die de meening uitspraken dat de instelling der Koloniale Staten niet aan haar doel heeft beantwoord, is de wensch te kennen gegeven dat de Staten vervangen zouden worden door den Kolonialen Raad, als in Curaçao, of dat anders de bevoegdheid der Staten belangrijk zou worden ingekrompen. Noch het een, noch het ander komt den ondergeteekende raadzaam voor. De bevoegdheden van de Koloniale Staten zijn dezelfde als die van den Kolonialen Raad in Curaçao, en tegen hare regeling is, naar het voorkomt, geen gegronde bedenking te maken, dan alleen wat betreft het in de Memorie van Toelichting in de eerste plaats besproken punt, waaromtrent thans eene voorziening wordt voorgedragen. Het eenige in de Regeeringsreglementen gewortelde verschil tusschen de Koloniale Staten en den Kolonialen Raad bestaat hierin, dat de leden der Staten (tot dusver slechts voor een gedeelte) door kiesgerechtigden worden gekozen, terwijl de leden van den Kolonialen Raad door de Regeering worden benoemd. Afschaffing van het kiesrecht in Suriname, nadat men aldaar sinds 28 jaren in het genot daarvan is geweest, zou een kwalijk te rechtvaardigen terugtred zijn, die

niet zou nalaten eene groote ontstemming te veroorzaken, voor den gang van zaken in de kolonie veel bedenkelijker dan hetgeen van het bestaande stelsel te duchten zou kunnen zijn.

Ziet de ondergeteekende voor afschaffing van het kiesrecht in Suriname geene reden en verwacht hij daarvan geen heil, dat de wijze, waarop het kiesrecht thans is geregeld, voor verbetering vatbaar is, wordt door hem geenszins betwist. Dat hij voor uitbreiding van het recht gestemd is, bleek reeds uit de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1893. Bij hetgeen daar gezegd werd, had de ondergeteekende echter alleen het oog op eene wijziging van het Surinaamsche kiesreglement, strekkende om den census, die thans op f 40 gesteld is, te verlagen tot een minimum van f 20, in artikel 69 van het Regeeringsreglement voorgeschreven. In het Voorloopig Verslag zijn nu aan dit onderwerp uitvoerige beschouwingen gewijd, welke betrekking hebben zoowel op eene verlaging van den bestaanden census als op eene wijziging van art. 69 van het Regeeringsreglement, in dien zin, dat de census niet meer uitsluitend zou worden bepaald door het bedrag, hetwelk in het complex der directe belastingen wordt betaald. En het denkbeeld, om nevens den thans door het Regeeringsréglement voorgeschreven census-grondslag een anderen in te voeren, is, gelijk hierboven in § 1 werd gezegd, ook door de Koloniale Staten geopperd. In hetgeen wordt voorgesteld, bestaat echter verschil. De Koloniale Staten zouden — bij handhaving van den bestaanden census op f 40 — eene wijziging van art. 69 van het Regeeringsreglement wenschen, in dier voege, dat het kiesrecht kon worden toegekend ook aan hen, die in de personeele belasting ten minste f 15 betalen; in het Voorloopig Verslag wordt — nevens verlaging van den bestaanden census tot f 20 — aanbevolen de gelegenheid te scheppen tot toekenning van het kiesrecht ook aan hen die voor een zeker inkomen in de personeele belasting of een zeker bedrag in de belastingen op de huurwaarde en de akkergelden betalen. Ook de ondergeteekende is tot de overtuiging gekomen dat wijziging van art. 69 van het Regeeringsreglement raadzaam is. Alvorens een bepaald voorstel te kunnen doen heeft hij echter nog meer gegevens noodig. Er bestaat, naar hij meent, geene reden om de behandeling van het onderhavige wetsontwerp daarop te doen wachten; zelfs zou hij het niet wenschelijk achten die ingewikkelder te maken door er het kiesrechtvraagstuk aan te verbinden.

Aan de in het Voorloopig Verslag gewraakte en ook naar het oordeel van den ondergeteekende op eene misvatting van de wettelijke bepalingen gegronde practijk, om niet als kiezers aan te merken wie niet in het burgerregister zijn ingeschreven, is reeds een einde gemaakt, nadat de ondergeteekende in Maart van het vorig jaar zijne inzichten aangaande dit punt aan den Gouverneur had kenbaar gemaakt. Dientengevolge zal het aantal kiesgerechtigden in Suriname eene niet onbeduidende vermeerdering ondergaan.

Curaçao.

Aan de leden, die het zonderling noemden dat op het eiland Curaçao de leden van den Kolonialen Raad door den Koning worden benoemd, terwijl op de eilanden Aruba, Bonaire, St. Martin, St. Eustatius en Saba de landraden door de stemgerechtigde ingezetenen worden gekozen, zou de ondergeteekende willen vragen of zij wel genoeg gelet hebben op het verschil tusschen de functiën van den Kolonialen Raad en van de landraden. De landraden vormen met den gezaghebber het plaatselijk bestuur op een eiland; de Koloniale Raad daarentegen werkt voor de geheele kolonie. Liet men de leden van den Kolonialen Raad kiezen door de ingezetenen van het eiland Curaçao, de ingezetenen der andere eilanden zouden zich niet zonder reden er over beklagen dat aan een deel der kolonie eene soort van suprematie over de andere deelen gegeven werd. En tegen eene samenstelling van den Kolonialen Raad door verkiezingen op alle eilanden doen zich practische bezwaren gelden. Intusschen zou de ondergeteekende gaarne het verlangen naar kiesrecht, dat zich in den laatsten tijd op Curaçao geopenbaard heeft, bevredigen. Hij is hierover in overleg met den Gouverneur. Gelukt het eene aannemelijke regeling te ontwerpen, dan zal ter zake een afzonderlijk wetsvoorstel kunnen worden gedaan.

Dat het thans geldend stelsel van vervulling van in den Kolonialen Raad ontstaande vacatures neder komt op coöptatie, kan niet worden toegegeven. Wel is waar wordt bij de benoemingen meestal de aanbeveling van den Kolonialen Raad gevolgd, zooals natuurlijk is indien, gelijk art. 73 van het Regeeringsreglement veronderstelt, het college inderdaad het best advies geeft over de vervulling van vacatures in zijn midden, doch het oordeel der Regeering is vrij, en het geval heeft zich dan ook wel voorgedaan dat een ander lid benoemd is dan de Koloniale Raad had gewenscht. Op den Gouverneur rust de taak om de aanbeveling met de meeste nauwgezetheid aan het algemeen belang te toetsen en het Opperbestuur omtrent de keuze, die te doen valt, volledig voor te lichten.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

ONTWERP—1896.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

In de bovenvermelde Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs heeft de Minister van Dedem zijne denkbeelden omtrent de wenschelijkheid van uitbreiding van het kiesrecht in Suriname ontwikkeld. Tot een bepaald voorstel meende hij evenwel nog niet te mogen overgaan, omdat hij het noodig achtte nog meer gegevens te verzamelen.

De ondergeteekende meent dat eenige uitbreiding van het kiesrecht niet achterwege kan blijven.

Deze kan verkregen worden door den grondslag bij artikel 69 van het Regeeringsreglement voorgeschreven te wijzigen en hiertoe dient de in n°. 4 van litt. *b* van genoemd artikel aangebrachte wijziging, zoodat eveneens kiesrecht toegekend wordt aan hen, die in de personeele belasting den aanslag betalen voor een vermoedelijk jaarlijksch inkomen van f 1400, zijnde volgens de thans vigeerende verordening een bedrag van f 15.

De wijziging van dit nummer van art. 69 is zoo gesteld dat de kiesbevoegdheid niet afhankelijk is van zekeren aanslag, maar van het betalen over een inkomen van f 1400 of meer, zoodat in het laatste geval, het inkomen het criterium uitmaakt van kiesbevoegdheid, onafhankelijk van het van dat inkomen te heffen percentage.

Door deze wijziging van art. 69 zal het aantal kiezers vrij aanzienlijk toenemen en zullen vele ingezetenen, die daartoe bevoegd zijn te achten, in de gelegenheid komen om invloed uit te oefenen op den gang van zaken, terwijl er geen vrees behoeft te bestaan dat daardoor ongeschikte personen als kiezers zullen optreden.

Curaçao.

De vraag of in de samenstelling van den Kolonialen Raad van Curaçao wijziging behoort gebracht te worden heeft reeds bij den vorigen Minister van Koloniën een punt van ernstige overweging uitgemaakt.

Na de indiening op 23 Mei 1893 van het adres van een groot aantal ingezetenen van Curaçao aan de Staten-Generaal, houdende verzoek om het daarheen te leiden, dat aan de bevolking het recht worde geschonken om de leden van den Kolonialen Raad te kiezen, werd aan den Gouverneur mededeeling gevraagd van zijne denkbeelden omtrent de mogelijkheid en uitvoerbaarheid om het kiesrecht in het bestaande bestuurstelsel der kolonie op te nemen.

Eene bevredigende oplossing van het vraagstuk is nog niet gevonden en dezelfde bezwaren, die opgenoemd werden in de Memorie van Toelichting van het Regeeringsreglement (Zitting 1863/1864, CXIX, bijl. 1), gelden thans nog.

De aandrang voor de invoering van verkiezingen voor leden van den Raad, is in den laatsten tijd sterker geworden, wat duidelijk blijkt uit het door den

Raad in Mei van het vorige jaar aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediende Verslag van de besprekingen in de afdeelingen van den Kolonialen Raad, onder andere over de quaestie van het kiesrecht, en er zou geen principieel bezwaar bestaan om aan het verlangen der ingezetenen te gemoet te komen, ware het niet dat daarbij groote moeilijkheden, ook van financieelen aard, welke het gevolg zijn van de verspreide ligging der verschillende eilanden, waaruit de kolonie bestaat, te overwinnen zijn.

Of nu het kiesrecht den bloei en de ontwikkeling der kolonie zou kunnen bevorderen, meent de ondergeteekende te mogen betwijfelen, en hij is zelfs van oordeel dat daardoor in de behandeling van zaken zeer weinig verandering zou komen. De tegenwoordige leden behooren tot de meest ontwikkelden in de kolonie en vermoedelijk zouden bij verkiezing de meesten hunner namen uit de stembus te voorschijn komen.

Hoe dit ook zijn moge, in bijna al de West-Indische koloniën (Engelsche, Fransche, Deensche, Spaansche) bestaat het kiesrecht op de eene of andere wijze, waarbij komt dat de ingezetenen van Curaçao voortdurend in aanraking zijn met Staten als Venezuela, Columbia, St. Domingo en Haïti, zoodat het niet te verwonderen is dat zij, evenals hunne buren, aanspraak op kiesbevoegdheid meenen te moeten maken.

De ondergeteekende heeft dan ook, hopende tot eene oplossing van het vraagstuk te kunnen komen, met het opnieuw indienen van deze wetsontwerpen tot nu toe gewacht. Doch bij langer uitstel zou hij zich niet verantwoord achten.

Aan het onderwerp zal hij zijne aandacht blijven schenken en zoodra op bevredigende wijze te gemoet gekomen kan worden aan den wensch van de ingezetenen der kolonie Curaçao, zullen voorstellen tot eene daartoe strekkende wijziging van het Regeeringsreglement niet uitblijven.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Curaçao.

In de Memorie van Toelichting wordt medegedeeld, dat nog geen bevredigende oplossing is gevonden van het vraagstuk betreffende de invoering van het stelsel van verkiezing voor de samenstelling van den Kolonialen Raad in de kolonie Curaçao. Dit werd door verschillende leden betreurd. Waar intusschen de Minister tevens de toezegging doet, aan dit onderwerp zijne aandacht te blijven schenken, werd door die leden gewezen op de mogelijkheid, dat sedert de indiening dezer wetsontwerpen 's Ministers overwegingen wellicht nog tot zoodanige oplossing hebben geleid. Mocht dit het geval zijn, dan wenschte men de voor invoering van kiesrecht vereischte wijzigingen van het Regeeringsreglement voor Curaçao bij deze gelegenheid voorgedragen te zien. Heeft daarentegen de Minister nog niet de noodige gegevens voor een voorstel in deze te zijner beschikking, dan vertrouwde men, dat hij zich beijveren zal, zijne bemoeiingen zoo spoedig mogelijk tot een goed einde te brengen. Men vroeg of de Regeering bereid is, de Kamer in kennis te stellen van het ter zake ingewonnen advies van den Gouverneur der kolonie (bladz. 2 der Toelichting).

Door de voorstanders van kiesrecht werd gewezen op den aandrang tot invoering daarvan, uitgesproken in het ook in de Memorie van Toelichting vermelde adres van een groot aantal ingezetenen van Curaçao aan de Staten-Generaal, van 23 Mei 1893. Ook zonder te groote beteekenis te hechten aan hetgeen in de kolonie over die aangelegenheid wordt geschreven, meenden zij toch in de omstandigheid, dat de laatste begrooting van Curaçao wederom met een tekort sluit, eene bevestiging te zien van de juistheid van onderstaande uiting in gemeld adres: „Uitgaven, die wij bekostigen moeten, worden zonder dat wij er iets tegen doen kunnen, al hooger en hooger opgevoerd. De koloniale inkomsten worden besteed aan veel, dat nutteloos is, terwijl het noodige achterwege blijft. . . . . . De uitgaven zijn op onrustbarende wijze toegenomen en daartegenover staan geene voordeelen waardoor

die uitgaven gebillijkt worden; op dezen weg voortgaande, zal Curaçao spoedig voor een tekort staan."

Bij vele andere leden vond de wensch tot invoering van kiesrecht geen steun. Zij beaamden de in het Voorloopig Verslag betreffende de wetsontwerpen der vorige Regeering daartegen geopperde bezwaren (stuk n°. 8, bladz. 5). Ook kwamen hun de practische moeilijkheden, waarop door dezen Minister in de Memorie van Toelichting wordt gewezen, gegrond voor. Sommigen dezer leden, die bepaaldelijk het bezwaar, ontleend aan de verspreide ligging der verschillende eilanden, van veel gewicht achtten, waren van oordeel, dat zou kunnen worden volstaan met voor het eiland Curaçao een plaatselijk bestuur in het leven te roepen, waarvan dan de leden door de ingezetenen zouden behooren te worden gekozen. Op die wijze zou aan het uitgesproken verlangen kunnen worden te gemoet gekomen. Zij vroegen of er omstandigheden zijn, die zich tegen deze oplossing verzetten.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Algemeene Beschouwingen.

Sedert de indiening dezer wetsontwerpen is het vraagstuk, betreffende de invoering van een stelsel van verkiezing voor de samenstelling van den kolonialen raad in de kolonie Curaçao, nog niet tot eene oplossing gekomen.

Ter voldoening aan het gedaan verzoek wordt hierbij, *uitsluitend* ter kennisneming voor de leden, overgelegd een uittreksel uit een brief van den Gouverneur van Curaçao, dd. 25 April 1894, n°. 767/127, voor zooveel die betrekking heeft op het toekennen van kiesbevoegdheid aan de bewoners van het eiland Curaçao. (1) Een aanbod van den Gouverneur om zijne denkbeelden in een uitgewerkt voorstel te belichamen is aangenomen, maar zoodanig voorstel is nog niet ontvangen.

Mocht worden gevolg gegeven aan het denkbeeld van den Gouverneur, om aan de ingezetenen van het eiland Curaçao dezelfde kiesbevoegdheid te geven, welke de ingezetenen van de andere eilanden bezitten, dan kan zulks, zonder nadere wijziging van het Regeeringsreglement, geschieden bij algemeene verordening, krachtens art. 136 van gemeld Reglement, zooals het na aanneming van het tegenwoordige wetsontwerp zal luiden. De ondergeteekende zal deze zaak opnieuw onder de aandacht van den Gouverneur brengen, opdat zij weldra tot eene beslissing kunne komen.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

ONTWERP—1899.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

1°. Opgenomen onder artikel 48 (blz. 169).

2°. De vertegenwoordiging kan en behoort, wat hare bevoegdheid betreft, te blijven wat zij is, maar eene verandering in hare samenstelling is wenschelijk. Keuze van een deel van de leden der Koloniale Staten door de kiezers, benoeming van een ander deel door den Gouverneur, is een stelsel, dat van tweeslachtigheid niet is vrij te pleiten, en alleen te rechtvaardigen is door overwegende practische voordeelen. Deze heeft men van die samenstelling verwacht, maar ze zijn niet in het licht getreden.

Wanneer men de vrees mocht koesteren, dat de invloed der Regeering in de Koloniale Staten zou worden verzwakt bij aanneming van het voorstel om niet langer vier leden van dat college door den Gouverneur te doen benoemen, veronderstelt men een toestand die nooit heeft bestaan, want de ondervinding heeft volstrekt niet aangetoond dat de door den Gouverneur

---

[1]) Het bovenvermelde uittreksel is ter griffie nedergelegd.

benoemde leden steeds voor de Regeering een steun zijn. Waarom zou men dit ook eigenlijk van hen verwachten? Hunne taak is dezelfde als die van de door de kiezers gekozen leden, en het ligt voor de hand dat zij, om zelfs den schijn te ontgaan dat de benoeming door den Gouverneur hen iets minder onafhankelijk, iets minder vrij in de uiting van hun gevoelen zou maken dan de gekozen leden, eerder geneigd zullen zijn om zich krachtig te betoonen wanneer zij van bedenkingen tegen, dan wanneer zij van ingenomenheid met de voorstellen van het Bestuur kunnen doen blijken. Wat hiervan zij, in Suriname is het stelsel, om een gedeelte van de Koloniale Staten door den Gouverneur te doen benoemen, gebleken niet te leiden tot het doel dat daarmede beoogd werd, en geen enkel voordeel, maar wel nadeelen op te leveren, zoodat het alleszins wenschelijk is daarmede te breken en alle leden der Staten in dezelfde, zuivere, positie te brengen door hen allen op gelijke wijze te doen verkiezen.

Wordt tevens artikel 72 van het Regeeringsreglement voor Suriname in den voorgestelden zin gewijzigd, zoodat ook de ondervoorzitter en de leden van den Raad van Bestuur niet meer zitting kunnen hebben in de Koloniale Staten, dan zal de geheele toestand zuiverder worden en het geval zich niet meer kunnen voordoen dat een gedelegeerde van den Gouverneur in die qualiteit een voorstel heeft te verdedigen, waartegen hij als lid der Staten meent oppositie te moeten maken. Door zijne gedelegeerden moet de Gouverneur invloed in de Staten hebben, en hij zal door hen beter gediend kunnen worden onder het nu voorgedragen stelsel dan onder dat hetwelk tot dusver gegolden heeft.

In 1865 werd de uitsluiting van „geestelijken en bedienaren van de godsdienst", bij amendement en tegen 's Ministers advies, in art. 72 van het Regeeringsreglement opgenomen. Sedert dien tijd zijn de denkbeelden omtrent zoodanige uitsluiting gewijzigd. Nu de herziene Grondwet haar niet meer voorschrijft voor de Staten-Generaal en er geen reden bestaat waarom zij in Suriname behoort te worden gehandhaafd, dient van deze gelegenheid gebruik gemaakt te worden om art. 72 op dit punt te wijzigen.

Curaçao.

Het ligt voor de hand dat al hetgeen hierboven is gezegd met betrekking tot Suriname ook toepasselijk is op Curaçao, met uitzondering alleen van de samenstelling van de Koloniale Staten en de oprichting of opheffing van waterschappen.

Twee wijzigingen, welke niet in de toelichting op het wetsontwerp betrekkelijk Suriname besproken zijn, zijn daarenboven in dat betreffende Curaçao aangebracht.

De eerste betreft de samenstelling van den Kolonialen Kaad.

Bij de artikelen 19, 20, 21 en 28 wordt voorgesteld al de dertien leden van den Kolonialen Raad te doen benoemen door den Koning; mede uit te sluiten den Gouverneur, den onder-voorzitter en de leden van den Raad van Bestuur; den voorzitter en den ondervoorzitter van den Kolonialen Raad voor elke vergadering uit zijn midden te doen benoemen door den Koning; den Gouverneur de bevoegdheid te geven om in persoon of door eenen gemachtigde de beraadslagingen bij te wonen en eene raadgevende stem uit te brengen.

Aanleiding tot dat voorstel is gevonden in de eenparige meening van den Gouverneur en van den Kolonialen Raad dat het bij eene wijziging van de samenstelling van dat college, welke dan ook, wenschelijk is te bepalen dat de leden van den Raad van Bestuur niet als leden van den Kolonialen Raad stemmen, maar daarin het bestuur vertegenwoordigen en namens het bestuur de voorstellen toelichten.

Het werd niet goed geacht dat leden van den Raad van Bestuur bestuursvoorstellen bestrijden of afstemmen, iets waartoe men wel gedwongen kan worden waar men stem heeft en naar eed en geweten van dat recht gebruik wil maken.

Voorts is de Gouverneur met de meerderheid van den Kolonialen Raad van meening, dat het bekleeden van het voorzitterschap van dien Raad en het deelnemen aan zijne debatten door den Gouverneur aan diens prestige niet bevorderlijk is.

Na hetgeen hierboven sub 2° en verder tot toelichting van art. 21 van het wetsontwerp betreffende het Surinaamsche Regeeringsreglement is gezegd, kan het geene verwondering baren dat de ondergeteekende zich hiermede geheel vereenigt.

De in verband met deze artikelen noodige overgangsbepaling behoeft geen nadere toelichting.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Algemeene Beschouwingen.

De opmerking werd gemaakt, dat het wenschelijk is, zich in officieele staatsstukken, waar het geldt de bevoegdheden van de Kroon en hare verhouding tot Regeerings- of publiekrechtelijke lichamen, te houden aan de terminologie en de bepalingen der Grondwet. In deze Memorie van Toelichting, zoo betoogde men, is dit evenwel niet geschied. Op bladz. 1 wordt gezegd, dat de Koloniale Staten met den Gouverneur de Wetgevende Macht uitoefenen, voor zoover deze niet volgens de Grondwet aan de Wetgevende Macht van den Staat of aan den Koning behoort. Maar in de Grondwet wordt van eene wetgevende macht „van den Staat" geene melding gemaakt en evenmin de trouwens vrij zonderlinge beschouwing aangetroffen, dat de wetgevende macht behoort aan de Wetgevende Macht of aan den Koning. Er staat alleen, dat die macht — welke naar geldende rechtsbegrippen en ook volgens de artt. 114 en 115 der Grondwet slechts aan één *behooren* kan — hier te lande wordt *uitgeoefend* door den Koning gezamenlijk met de Staten-Generaal, terwijl zij, blijkens art. 61 der Grondwet, in de koloniën wordt uitgeoefend door den Koning, hetzij met, hetzij zonder de medewerking van de Staten-Generaal.

Op bladzz. 1 en 2 der Memorie van Toelichting wordt te recht betwist, dat aan de Koloniale Staten eene „zelfstandige macht" is toegekend of dat zij gesteld mogen worden tegenover of boven den Gouverneur. Daarop volgt dan, met het oog op de evengemelde verhouding, dat bij oppervlakkige beschouwing het denkbeeld zoude kunnen worden opgewekt, dat die verhouding „eenigermate gelijkt op die tusschen de Staten-Generaal en de Regeering", alsof de Grondwet toeliet aan te nemen, dat de Staten-Generaal eene „zelfstandige macht bezitten of staan boven de Regeering". Op bladz. 2 staat verder, dat art. 61 der Grondwet bedoelt „dat de wetgever, door zelf te regelen, 's Konings bevoegdheid tot regelen kan beperken." Ook hier worden twee machten naast elkander gesteld, waarvan de eene de andere kan vernietigen, althans beperken, terwijl toch de Grondwet niet anders inhoudt dan dat de Koning het opperbestuur heeft en dus kan regelen òf alleen, òf — naarmate de Grondwet het uitdrukkelijk eischt of van de behoefte daaraan blijkt — door de wet, alzoo met medewerking van de Staten-Genaal. Koning en wetgever kunnen niet tegenover elkander worden gesteld. Vooral in een Staatsstuk als deze Memorie van Toelichting, welke handelt over de juiste opvatting der verhouding van Regeeringspersonen en publiekrechtelijke colleges onderling en tot de Kroon, behoorde elke uitdrukking met zorg te zijn gekozen.

Deze beschouwingen bleven niet zonder tegenspraak. Toegegeven werd, dat naar het bezigen van een juiste terminologie in een Staatstuk als eene Memorie van Toelichting met zorg behoort te worden gestreefd; toegegeven evenzeer, dat eene uitdrukking als „wetgevende macht van den Staat" niet juist is. Maar, naar men meende, is de bedoeling van hetgeen op bladz. 1 der Memorie van Toelichting sub 1°, wordt aangevoerd, duidelijk en is dit geenszins als onjuist te beschouwen, terwijl wel degelijk de onderscheiding gerechtvaardigd schijnt tusschen de wet in engeren zin, de wetgevende macht des Konings als hebbende volgens art. 61 der Grondwet het opperbestuur der koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen en in de derde plaats de wetgevende macht, uitgeoefend door den Gouverneur

met de Koloniale Staten. Zoo ook scheen de bedenking tegen de aangehaalde zinsneden op bladzz. 1 en 2 der Memorie van Toelichting wel eenigermate ver gezocht. Al vond men ook hier de woordenkeus niet onberispelijk, duidelijk achtte men het wederom, dat bij tegenstelling wordt gedoeld op de verhouding tusschen Regeering en Staten-Generaal, voor zooverre zij wordt beheerscht door de Ministerieele verantwoordelijkheid. Bovendien kon men geenszins toegeven, dat aan de Staten Generaal volgens de Grondwet zelfstandige macht niet zoude toekomen; o. a. uit art. 95 blijkt, zoo meende men, juist het tegendeel. Mochten overigens, zooals men grond had te veronderstellen, de bedoelde beschouwingen het uitvloeisel zijn van eene speciale Staatsrechtelijke opvatting met betrekking tot de macht des Konings, dan wenschte men daartegen al zijne reserves te maken.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Algemeene Beschouwingen.

De critiek op een gedeelte der Memorie van Toelichting, welke blijkens het Voorloopig Verslag niet zonder tegenspraak bleef, wenscht de ondergeteekende onbesproken te mogen laten, daar zij geenszins betreft verkeerde of onvoldoende toelichting van de wetsontwerpen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

Algemeene Beraadslaging.

Suriname en Curaçao.

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Deze wetsontwerpen, die feitelijk de Grondwet vormen van onze West-Indische koloniën, hadden aanspraak mogen maken op meer aandacht dan thans het geval is en op meer belangstelling dan wij in deze zitting nu kunnen waarnemen. Deze discussiën toch moesten blijken te zijn de vrucht van een tienjarig overleg. Dit gemis aan belangstelling zal mij niet weerhouden om den noodigen tijd aan deze wetten te besteden, om — naar mijn krachten — belangen te behartigen die al te lang verwaarloosd zijn. En dan wil ik al dadelijk verklaren, dat, al mogen deze wetsontwerpen al ietwat verbetering brengen, zij toch op weinig sympathie mijnerzijds aanspraak kunnen maken. Wij hebben hier niet te doen met een kloeke daad van een vooruitstrevend hervormer, maar met een geknutsel om een reeds zoo oud wetsontwerp, dat driemaal aan de orde is gebracht, in 1892, 1896 en 1898, thans van de baan te schuiven. Men schijnt thans schoorvoetend, onwillig, omdat er eindelijk een einde moest komen, de zaak aan de orde te hebben gesteld, omdat het oude Regeeringsreglement moest worden herzien, al of niet in verband met enkele meer moderne ideeën.

De geest die dit ontwerp — voor een groot deel een navolging van dat van den heer van Dedem — uitstraalt, geeft geen getuigenis dat men iets gevoelt voor de democratie. Het is niets dan borduurwerk op een autocratisch stramien, het getuigt eerder van reactie dan van werkelijken vooruitgang.

Van het hooge standpunt, den ruimen blik, dien de wetgever van bijna een halve eeuw geleden heeft getoond, is hier geen spoor te vinden.

Wij kunnen nauwelijks gelooven dat het bijna een halve eeuw geleden

is, dat door een Minister van Koloniën van achter dezelfde groene tafel een woord is gesproken dat nog altijd van kracht is en ons tot leidraad moet strekken.

De heer Fransen van de Putte achtte in 1864 „het oogenblik gekomen om door een *vrijgevig* Regeeringsreglement, de lijdelijke en hulpbehoevende afhankelijkheid onzer West-Indische koloniën in fiere en dankbare aanhankelijkheid te doen verkeeren." (Memorie van Toelichting 1863—1864 CXIX § 1.)

„Sints 1 Juli 1863", zoo lezen wij in de Memorie van Toelichting (Gedr. 1864—1865 VIII) „draagt de bodem van Nederlandsch West-Indië *geen andere* dan *vrije lieden* meer." ... Een vrijgevig Regeeringsreglement is thans noodig om *zelfstandigheid* tegenover het Moederland, en *welvaart* te verschaffen aan deze door de natuur zoo kwistig bedeelde gewesten". De Minister ging dan ook uit van het beginsel, dat men de bewoners van „dit overzeesch Nederlandsch gewest *alle rechten en vrijheden moest verschaffen*, die in alle tijden het erfgoed der Nederlanders waren .... en hen in *eigen* huishouding een *ruime autonomie* moest doen deelachtig worden."

Zoo sprak in 1864 de Minister van Koloniën in een vrijzinnigen geest. Wanneer men dan ook de beraadslagingen en de Gedrukte Stukken leest over het tegenwoordig geldende Regeeringsreglement van Suriname en Curaçao, betreuren wij het vaak onwillekeurig dat dezelfde vrijzinnige geest niet bij het Regeeringsreglement van Oost-Indië is gevolgd, dat o. a. niet daarin, zooals voor West-Indië, de defensie, als een zuiver imperialistisch belang, ten laste van het moederland is gebracht en dat niet, al was het wellicht om aan de klimmende subsidiën een einde te maken, een zelfde stelsel als in Indië is gehuldigd en Java in eigen huishouding heeft laten voorzien. [1])

Helaas, het is echter ook voor Suriname bij woorden gebleven; de autonomie vond geen toepassing. Het vaststellen van een eigen begrooting is voor Suriname nog niet voorgekomen door het jaarlijksch subsidie dat van de Nederlandsche schatkist werd geeischt.

Van 1816 tot 1864 is uit de Rijksschatkist aan Suriname geofferd een som van 40 millioen guldens. Na dien tijd is nog in ronde cijfers 10 millioen uitgekeerd, zoodat de West-Indische Koloniën aan Nederland een kleine 50 millioen gulden hebben gekost.

Als wij dat vergelijken met de houding van de Nederlandsche staatsmacht tegenover Oost-Indië, dan denkt men onwillekeurig dat men de West beschouwde als een lastpost en is het daaraan te wijten, dat men het in zoo groote mate zelfbestuur heeft geschonken, en de kolonie eenvoudig aan haar lot heeft overgelaten.

In Oost-Indië heeft men het heft in handen gehouden om over de financiën te kunnen beschikken op een wijze, die waarlijk niet altijd den toets der eerlijkheid heeft kunnen doorstaan. Langzamerhand is echter daar alle belangstelling met het verdwijnen der batige sloten verdwenen; misschien zal de belangstelling in West-Indië herleven, indien men door de thans ontdekte rijkdommen van den bodem daartoe zal worden opgewekt.

Ik had gehoopt, dat de vrijzinnige beginselen, die het reglement van 1863 kenmerkten, thans verder zouden worden uitgebreid. Dit is echter geenszins het geval. Het ontwerp, zsoals het thans voor ons ligt, heeft,

---

[1]) Sic.

als men tusschen de regels door leest, een autocratisch karakter. Kleine verbeteringen evenwel, ik erken het dadelijk, worden er door aangebracht.

Vroeger geschiedde de benoeming van een groot deel der leden van de Koloniale Staten door den Gouverneur. Vier werden door dezen benoemd. Thans is daarin verbetering gebracht; alle leden worden thans door kiezers gekozen. Dat autocratische middel om die leden van de Kamer te benoemen heeft in de practijk trouwens onbevredigende resultaten geleverd.

Op bladz. 2 van de Memorie van Toelichting lezen wij dan ook „dat er practische voordeelen van die benoeming door den Gouverneur werden verwacht, maar dat deze niet in het licht zijn getreden. De ondervinding had niet aangetoond, dat de door den Gouverneur benoemde leden voor de Regeering steeds een steun waren".

Maar in een andere richting gaat men door dit ontwerp weer achteruit. Thans wordt het behartigen der belangen en het geheele beheer van de koloniën weer gecentraliseerd in de handen van den Minister van Koloniën. Waar is in dit wetsontwerp de vroeger als vurig bekende voorstander van decentralisatie gebleven? Waar blijft het streven naar decentralisatie, wat hoe langer hoe meer een eisch wordt van elke koloniale politiek, bestaande 1°. in de verhouding van de kolonie tot het moederland en 2°. in de plaatselijke besturen?

Dit wetsontwerp gaat, wat het eerste betreft, meer achteruit dan vooruit. In de verhouding tusschen de kolonie en het moederland heeft men de keuze tusschen twee wijd uiteenloopende stelsels.

Ten eerste het *zelfbestuur* der kolonie; geleidelijke opleiding tot volledige staatsmacht, tot de autonomie of in de tweede plaats een steeds toenemende inmenging van het moederland, het vergrooten der afhankelijkheid van de kolonie.

De Minister is blijkbaar het laatste stelsel toegedaan, en zijn ontwerp draagt daarvan de sporen.

Tot heden toe was het zelfbestuur dat aan de West-Indische koloniën was toegezegd een fictie.

Nederland stelde jaarlijks de begrooting vast zelfs tot in de geringste détails.....

Het grondbeginsel dat blijkens de gevoerde gedachtenwisseling den wetgever bij het vaststellen van het Regeeringsreglement dreef, was: de Koloniale Staten te beschouwen als een zuiver koloniale vertegenwoordiging, als een orgaan ter behartiging van locale belangen en die een groote mate van autonomie te verschaffen. Dit beginsel heeft echter dit wetsontwerp verloochend.....

Wij missen verder elken stouten geest van een hervormer bij de regeling van het kiesrecht. Thans bestaat een belachelijk kiesrecht, daar van de 66 000 inwoners slechts 446 het kiesrecht bezitten. De Minister erkent — ce n'est pas jurer gros! — „dat eenige uitbreiding wenschelijk is". Tegenwoordig wordt het kiesrecht verleend aan hen, die f 40 in de directe belastingen betalen (art. 69 van het Regeeringsreglement). De eenige wijziging is dat voortaan het gezamenlijk bedrag der betaalde belasting in aanmerking zal komen. Ook zullen zij die een jaarlijksch inkomen van f 1400 hebben, het kiesrecht verkrijgen. Op dit oogenblik zijn personen, die f 3000 inkomen genieten en slechts f 39 in de directe belastingen betalen, geen kiezer. Het kan niet uitblijven dat ook met de voorgestelde onbeduidende uitbreiding, verschillende categorieën van personen worden uitgesloten, die alleszins bevoegd zijn om hun eigen belang te beoordeelen, zooals commiezen, opzichters, winkeliers, tal van

ambtenaren. Globaal geeft de voorgestelde toeneming slechts 300 kiezers meer, zoodat 1/80 der volwassen mannen meer het kiesrecht zullen verkrijgen. Toch meent de Minister niet verder te mogen gaan, omdat anders minder gewenschte elementen het kiesrecht zouden ontvangen. Daarover nader bij mijn amendement.....

De heer **Rink:** Het zij mij geoorloofd een korte opmerking en een vraag tot den Minister te richten met betrekking tot het kiesrecht in de kolonie Curaçao.

Reeds gedurende vele jaren hebben de ingezetenen van het eiland Curaçao, ook door hun aan deze Vergadering gerichte adressen, den wensch uitgesproken in het bezit gesteld te worden van het kiesrecht.

Ten aanzien van het kiesrecht voor den Kolonialen Raad wordt hun hoop de bodem ingeslagen door de pertinente verklaring van den Minister in de Memorie van Beantwoording, dat daarvan wel geen sprake zal kunnen zijn en wel om de redenen die vervat zijn in een brief van den Gouverneur van Curaçao van het jaar 1894, welke evenwel uitsluitend voor de leden van deze vergadering ter griffie is nedergelegd. Ik mag over dien brief dus niet spreken; ik heb hem gelezen en ik kan alleen verklaren, dat ik met de redenen die in dien brief ontwikkeld worden, volstrekt niet instem en het inderdaad een betreurenswaardige leemte in het Regeeringsreglement vind, dat daarin omtrent het kiesrecht voor den kolonialen Raad geen bepalingen zijn opgenomen....

De **Voorzitter:** Ik had voorgesteld de algemeene beraadslaging te voeren te gelijk over de beide wetsontwerpen betreffende Suriname en Curaçao. Dit was den heer van Kol echter ontgaan, zoodat hij zich bepaald heeft tot beschouwingen over Suriname. Ik geef dus thans het woord aan den heer van Kol tot voortzetting van zijn rede.

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Ik dank u wel dat u mij in de gelegenheid heeft gesteld om ook mijn standpunt ten aanzien van het ontwerp betreffende Curaçao nader toe te lichten.

Ik had aanvankelijk gemeend, dat het wenschelijker was eerst het ontwerp betreffende Suriname af te handelen, om van het lot van mijn amendementen op dat ontwerp te doen afhangen mijn gedragslijn ten opzichte van amendementen op het ontwerp betreffende Curaçao.

Nu de zaak echter zoo door u is geregeld, maak ik gaarne gebruik van de gelegenheid om eenige algemeene beschouwingen te houden over het Regeeringsreglement van Curaçao.

Wat ik van Suriname heb gezegd, geldt ook hier, slechts met een gewichtig principieel verschil, dat wij in Suriname hebben te maken met Koloniale *Staten* en in Curaçao met een Kolonialen *Raad*. Eerstgenoemde worden *verkozen*, de laatste wordt *benoemd*. Voor dit onderscheid nu zie ik geen enkel motief. De stand der ontwikkeling van beide landen is vrijwel hetzelfde. Reeds in 1865 werd er op aangedrongen om Curaçao het kiesrecht te verschaffen en in 1895 kwam er een adres in van 236 ingezetenen van dat eiland, waarin op die toekenning nogmaals werd aangedrongen. De noodzakelijkheid van dien maatregel wordt dan ook vrij algemeen door bevoegde personen erkend. In de begrooting voor 1892/93, Gedrukte Stukken n°. **112**, lezen wij in de Memorie van Antwoord, dat er met den Gouverneur van Curaçao overleg gepleegd wordt om bij afzonderlijk wetsontwerp het kiesrecht te regelen. Maar wij weten dat alles wat West-Indië betreft, steeds met veel oponthoud heeft te kampen. Vier jaren later, Zitting 1896/97, Gedrukte Stukken

n°. **38**, lezen wij, dat de regeling van het kiesrecht kan geschieden met wijziging van een artikel van het Regeeringsreglement en dat weldra eene beslissing zal volgen.

En nu in de Memorie van Antwoord betreffende dit wetsontwerp, verklaart deze Minister van Koloniën, dat de Gouverneur nog altijd niet heeft voldaan aan zijn toezegging om zijn denkbeelden omtrent het kiesrecht in een uitgewerkt voorstel te belichamen, maar dat hij bij een schrijven van 7 April 1900 heeft gezegd zoodanig voorstel spoedig te zullen indienen.

Ik zou nu gaarne van den Minister vernemen, of al dan niet spoedig een voorstel in die richting van den Gouverneur is te wachten. Het is toch een anomalie dat terwijl op de kleinere eilanden een soort van kiesrecht bestaat, Curaçao daarvan is verstoken. Ook in de vergadering van den Kolonialen Raad van 21 Februari 1895 werd eenstemmig aangedrongen op het verleenen van kiesrecht aan de bevolking.

Zijn overigens de resultaten van dat ouderwetsche benoemen van leden van een vertegenwoordigend lichaam wel zoo gunstig? Was het beheer van den benoemden Raad wel zoo voortreffelijk? Of zijn de resultaten niet eer een lange aanklacht tegen het geldende stelsel? Men heeft gehad een verkwistend beheer; de Koloniale Raad heeft op roekelooze wijze de baten der phosphaat-mijnen opgeteerd; de pensioenen en verloftraktementen zijn bovenmatig opgedreven; men kon gerust het Koloniaal Bestuur der kolonie Curaçao noemen een jarenlang wanbeheer.

Men is er niet in geslaagd de tering naar de nering te zetten. Traktementen heeft men opgedreven en thans zucht men nog altijd onder de gevolgen van het verkeerde beheer, dat in de rijke jaren in Curaçao is gevoerd.

Verandering van beheer is dus noodig, en waarom zou men evengoed als de landraden op de andere eilanden ook de Koloniale Staten in Curaçao niet laten samenstellen door „kiesgerechtigde ingezetenen". Het zou zoo wenschelijk zijn, om dien smet van onrijpheid dien men op de inboorlingen van Curaçao laat rusten, eindelijk eens weg te nemen. De menschen zijn Katholiek en mij dunkt, het is geen vleiend oordeel voor de Katholieken, die daar proselieten gemaakt hebben, dat hun geloofsgenooten niet in staat zijn te doen wat de minste dorpsbewoners in ons land kunnen doen, het deelnemen aan de verkiezingen voor vertegenwoordigende lichamen. Of zou, waar verschil van godsdienst geen reden kan zijn, het verschil in kleur de reden kunnen zijn om hun het kiesrecht te onthouden? Dan zou men zich toch op een al te bekrompen standpunt plaatsen. In vele Engelsche koloniën hebben de creolen en de negers het kiesrecht en het is voldoende gebleken, dat de negerrassen vatbaar zijn voor ontwikkeling en beschaving, maar door altijd aan banden te liggen ontwikkelt men hen niet.

Een Engelschman, Frande, in zijn boek „*English West-Indias*" heeft er op gewezen, dat tusschen het blanke en het zwarte ras geen grooter oorspronkelijk, noch geslachtelijk verschil in aanleg (capaciteit) bestaat dan tusschen een zwart en een wit paard (bladz. 110).

Doordat alle leden van den Kolonialen Raad benoemd worden, is het duidelijk, dat zij allen tot de gegoede klasse zullen behooren; dat het personen zijn, die welgevallig zijn in de oogen van den Gouverneur, en even duidelijk is het, dat hierdoor in een land, waar toch al zulk een scherpe scheiding bestaat — de nawerking van de vroegere meesters en slaven — het gevaar groot is voor nepotisme, en groot de kans op behartiging van klasse-belangen.

In plaats van altijd en uitsluitend te letten op de belangen van den

grooten landbouw, den groothandel en het kapitaal, behoorde men ook en beter te letten op de belangen van den kleinen landbouw, de ambachten en de neringdoenden. Elk belang toch heeft recht van vertegenwoordiging.

Als men het kiesrecht doorvoert op den voet als is voorgesteld in ons amendement voor Suriname, zal het getal kiezers niet zoo groot worden, dat men daarvoor bevreesd behoeft te zijn. Neemt men een vermogen van f 1000 tot grondslag, dan zal men op al die eilanden te zamen 428 kiezers krijgen. Neemt men een inkomen van f 700, dan krijgt men 1207 kiezers, nauwelijks $^1/_{10}$ van de kleurlingen, die daar wonen. Bij verkiezing behoeft men niet te vreezen, noch dat enkele blanken een overwegenden invloed zullen kunnen uitoefenen, noch dat door de goede verhouding in het algemeen tusschen de verschillende rassen, een overwicht van de zwarten zal ontstaan. En indien men bepaalde, dat de Koloniale Staten zouden worden samengesteld door kiezers, en er werden roekelooze besluiten genomen, dan zou men toch nog altijd aan deze Kamer het recht van veto kunnen geven en een recht van contrôle.

Het is toch eigenaardig, dat men thans van Regeeringszijde, dat is van de zijde van personen die voorstanders zijn van uitgebreid kiesrecht in Nederland, niet eens den allereersten stap willen [1]) doen tot afschaffing van dit bekrompen stelsel, dat door zijn gevolgen is veroordeeld. Wij weten toch, dat wij in Curaçao te maken hebben met wat men zou kunnen noemen een soort van familieregeering. Het mag wel eens onverbloemd gezegd worden, dat het bestuur daar veel, zoo niet alles te wenschen overlaat, dat in die kleine maatschappij nepotisme en gunstelingen-heerschappij regel zijn, dat bijna alle personen van gezag door bloedverwantschap of andere banden aan elkaar verbonden zijn, dat deze Gouverneur, naar men uit brieven hoort, een man is die uitstekend representeert en gemakkelijk talen spreekt, maar dat dit ook het beste is wat men van hem kan vernemen; dat de rechters niet eens de landstaal kennen en zich met tolken moeten behelpen, dat de justitie slecht is en de meeste rechters elke kennis der rechtswetenschap missen, dat dus èn de bestuurs- èn de rechterlijke ambtenaren veel te wenschen overlaten?

Zou men hier niet eens iets aan kunnen veranderen en eveneens waar het de samenkoppeling der eilanden betreft? . . . .

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! In antwoord op de redevoeringen, die wij dezen ochtend hebben gehoord, acht ik het niet ondienstig nogmaals op den voorgrond te stellen, dat deze wijziging van het Regeeringsreglement van Suriname en Curaçao nimmer de bedoeling heeft gehad een groote verandering te brengen in den toestand van die koloniën; dat geen algemeene wijziging van het werk van 1865, noch door den Minister van Dedem, noch door den Minister Bergsma, noch door mij werd noodig geacht, en wel omdat die regeling van 1865 een zoo liberale was en op zulke ruime grondslagen was opgebouwd dat, ofschoon de geachte afgevaardigde uit Enschedé haar noemde „het oude wetje", het mijns inziens nog altijd is een wet, waarop met trots kan worden teruggezien. En waar de geachte afgevaardigde het werk dat door mijn voorgangers en mij is verricht, „geknutsel aan dat oude wetje" noemt, zou ik meenen, dat de behoefte niet is gebleken in de afgeloopen 35 jaren om in die wet ingrijpende veranderingen te brengen.

Het bestaande reglement geeft voor het beheer van onze West-Indische

---

[1]) Sic.

koloniën een vrijzinniger regeling dan bijna eenige kolonie van dien aard heeft en wanneer wij het bij voorbeeld vergelijken met dat van de Engelsche kolonie, die er naast is gelegen of met dat van de zoogen. Kroonkoloniën, die er de meeste overeenkomst mede hebben, wensch ik er aan te herinneren, dat, waar tot nu toe in Suriname eenige leden van de Koloniale Staten benoemd zijn door den Gouverneur, dezen toch altijd evenals de gekozen leden, volkomen vrijheid hebben gehad hun stem en hun adviezen uit te brengen, hetgeen niet het geval is in de vreemde koloniën, door mij genoemd.

Daar wordt, zooals bekend is, de meerderheid van de wetgevende lichamen gevormd door ambtenaren, die ex officio daarin zitting hebben en niet vrij zijn in het uitbrengen van hun stem.

De geachte afgevaardigde heeft in deze wetsontwerpen een centraliseerende strekking meenen op te merken.....

(Zie verder blz. 174.)

Er zijn verschillende onderwerpen, o.a. het kiesrecht, door den geachten spreker ter sprake gebracht, die bij de amendementen vanzelf weder aan de orde zullen komen, waarover het dus beter zal zijn *dan* te spreken.....

De geachte afgevaardigde uit Arnhem heeft, evenals de geachte afgevaardigde uit Enschedé, ook ter sprake gebracht het kiesrecht in de kolonie Curaçao. Om voor deze kolonie, bestaande uit een aantal ver uit elkander gelegen eilandjes, een goede vertegenwoordiging te vinden, zoodat alle deelen niet alleen in de gelegenheid worden gesteld te kiezen, maar zich ook in den Kolonialen Raad te doen vertegenwoordigen, is, zooals den heeren uit den geheimen brief bekend is, zeer moeilijk. Die moeilijkheid kan natuurlijk worden overwonnen, maar of de kosten daarmede gepaard gaande, geëvenredigd zouden zijn met het nut van den maatregel, waag ik zeer te betwijfelen.....

De heer **van Kol**: Wij hebben van de Ministerstafel niet zoozeer gehoord een bestrijding van hetgeen door mij tegen het ontwerp was ingebracht, dan wel een vergoelijking en verschooning van 's Ministers houding. Van een bestrijding van het billijke van mijn eischen, die gerechtvaardigd worden ten deele door mijn woorden, ten deele door mijn amendementen, heb ik niets vernomen.

De Minister wees er al dadelijk op dat men bij deze wijziging van het Regeeringsreglement de eischen niet te hoog moet stellen. De bedoeling was niet groote veranderingen door te voeren, maar hier en daar kleine wijzigingen aan te brengen, zonder het beginsel aan te tasten. Dit beginsel werd ook door mij niet aangevallen, maar verdedigd toen ik mij beriep op de woorden van een vroegeren Minister van Koloniën, den heer Fransen van de Putte, aan wien de West-Indische koloniën zooveel hebben te danken. Ik sprak dan ook van dit beginsel, als een dat uitging van een hoog standpunt en van een ruimen geest getuigde; en klaagde dat het thans ten deele werd verloochend. De Minister heeft er mij een grief van gemaakt dat ik gesproken heb van een oude wet. Een wet die van 1865 dagteekent en dus ruim $^1/_3$ eeuw oud is, kan men toch zeker een oude wet noemen, doch ik heb niet gesproken van een verouderde wet. Des te meer valt het te betreuren dat ondanks den geest van den vooruitgang, die toch ook in Nederland merkbaar is, hier in plaats van een verbetering sprake kan zijn van een verslechtering van het oorspronkelijk wetsontwerp.

De Minister heeft er op gewezen dat onze West-Indische koloniën den toets der vergelijking met de Britsch West-Indische koloniën best kunnen doorstaan. Ik heb daarover geen woord gesproken, en geenszins beweerd dat ons Regeeringsreglement, dat een vrijzinnig standpunt huldigt, achterstaat bij dat van de Engelsche koloniën, ik liet die vraag geheel ter zijde.

Toch liggen voor zulke vergelijking de gegevens hier naast mij, maar ik zal liever thans niet daarop ingaan, waar men onder de Britsche koloniën zooveel verscheidenheid van beheer en staatsregeling aantreft. Alleen wil ik er aan herinneren dat West-Indische koloniën als Barbados en Britsch Guyana dien toetssteen gerust kunnen doorstaan.

De Minister heeft ontkend dat in het wetsontwerp een centralistisch karakter was gelegen.....

Ik meen dat van deze Koloniale Staten, bestaande voor een groot deel uit mannen, die door bloedverwantschap of andere banden nauw aan elkander verbonden zijn en te zamen de macht in handen hebben, geen medewerking naar decentralisatie te verwachten is. De ervaring heeft dit bewezen.....

Wat nu het Kiesrecht betreft heeft de Minister gezegd, en ik kan daarmede instemmen, dat bij de tegenwoordige ontwikkeling niet te denken valt aan het toekennen van kiesrecht aan alle volwassen mannen zonder eenige uitzondering.

In zooverre gaan wij samen.

Mijn amendement voorgesteld op het kiesrecht, dat ik straks nader zal toelichten, gaat dan ook geenszins zoover, dat men ook maar aan algemeen kiesrecht kan denken. Men moet rekening houden met de ontwikkelingsperiode, waarin Suriname verkeert, maar het kiesrecht moet daarom toch niet uitsluitend worden toegekend aan de meest gegoede inwoners van het land.

De Minister heeft gezegd, dat ik de Koloniale Staten niet moet vergelijken met de Staten-Generaal. Dit is ook niet gebeurd. Ik heb er alleen maar op gewezen, dat sommige rechten aan de Tweede Kamer door de Grondwet toegekend, als het recht vân amendement, van initiatief, in dezelfde woorden in het Regeeringsreglement ten bate van de Koloniale Staten zijn opgenomen. Ik wees er trouwens duidelijk op, dat de wetgevende macht van de Koloniale Staten minder is dan die van de Staten-Generaal, door een beroep op de Tweede Kamer aan te raden. Overigens zal ik wat het kiesrecht betreft thans niet verder op dien raad ingaan. Ik zal daartoe de gelegenheid hebben, wanneer ik mijn amendementen zal mogen toelichten.....

De Minister heeft verder beweerd, dat men, in afwijking van Curaçao, voor Suriname geen centraal gezag heeft, maar daar tot heden nog veel heeft overgelaten aan de Koloniale Staten; van de zijde van die Staten hadden echter geheel andere voorstellen kunnen uitgaan dan thans het geval is. Ik heb er straks reeds op gewezen, dat de Koloniale Staten en in de eerste plaats de Koloniale Raad in Suriname geen waarborg geven voor een goede regeering. Ik zou een lange lijst kunnen opnoemen van personen, bijna alle hooge autoriteiten, die het lot der kolonie in hun hand hebben, en die allen door familiebanden, door banden van aanhuwelijking en door andere betrekkingen met elkander verbonden zijn. Wij hebben daar een familieregeering in den waren zin des woords. Alleen een uitgebreid kiesrecht kan en zal daarin verbetering brengen. Ik zal er niets aan toevoegen omtrent het gehalte dier personen en thans hierop niet verder ingaan, maar ik wil er toch op wijzen, dat van *deze*

Koloniale Staten en van *dezen* Kolonialen Raad een energiek beheer der kolonie niet is te verwachten.....

Over het kiesrecht in Curaçao kan ik zeer kort zijn. Ik wil alleen een enkele vergelijking maken, en er op wijzen dat toen er sprake was van de afschaffing van de slavernij, bijna woordelijk dezelfde argumenten zijn gebezigd om zich te verzetten tegen het geven van de vrijheid aan de negers, aan het zwarte ras, als nu wat betreft het buiten het kiesrecht laten van een deel der bevolking aldaar.....

De heer **Rink**: Mijnheer de Voorzitter! Mijnerzijds kan verklaard worden: dankbaar, maar niet voldaan.....

Ik betreur (echter) dat de Minister volhardt in zijn oordeel, dat er tegen het kiesrecht voor den Kolonialen Raad overwegend bezwaar bestaat. Ik moet daar voor het oogenblik uit den aard der zaak in berusten, maar ik neem de vrijheid den Minister dit onderwerp ter verdere studie te blijven aanbevelen, overtuigd als ik ben, dat het eenmaal toch tot een regeling daarvan zal moeten komen.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën*: .... Den geachten afgevaardigde uit Enschedé wensch ik slechts op enkele punten nog te antwoorden. Hij sprak van den hoogen geest door den Minister Fransen van de Putte in het Regeeringsreglement neergelegd. Welnu, dien hoogen geest wensch ik daarin te houden en daarom wensch ik hem al dadelijk mede te deelen, dat die geest ook is nedergelegd in art. 19, waarin staat dat bloedverwantschap of zwagerschap, tot den derden graad ingesloten, niet mag bestaan tusschen den Gouverneur eenerzijds en een lid van den raad van bestuur, den gouvernements-secretaris, den procureur-generaal, of een der hoofdambtenaren met het beleid eener bijzondere afdeeling van algemeen bestuur door den Koning belast, anderzijds; in art. 73, waar is voorgeschreven, dat bloedverwantschap of zwagerschap tot en met den tweeden graad niet mag bestaan tusschen de leden van de Koloniale Staten.

Onjuist is daardoor het beeld, dat de geachte afgevaardigde ons geschetst heeft van de Koloniale Staten, zooals zij nu zijn samengesteld, als zouden zij eenerzijds zijn creaturen van den Gouverneur en anderzijds een samenhangend kliekje van familiebelangen. Wat betreft de benoemden door den Gouverneur — een benoeming die de geachte afgevaardigde met mij wenscht af te schaffen — is het herhaaldelijk gebleken, dat zij zich niet beschouwen als menschen, die de wenschen van den Gouverneur hebben voor te staan, maar zich even vrij en misschien nog vrijer gevoelen dan de gekozen leden. Een vergadering van ambtenaren zijn de Koloniale Staten ook nooit geweest en ofschoon aanmerkingen tegen hun wijze van optreden in deze Kamer dikwijls weerklank hebben gevonden, moet ik hen met nadruk in bescherming nemen tegen hetgeen de geachte afgevaardigde te hunnen opzichte nu in het midden heeft gebracht.

ARTIKEL 68.

Suriname.

De leden der Koloniale Staten worden door de kiezers regtstreeks gekozen in verhouding van één op twee honderd kiezers, doch nimmer minder dan dertien of meer dan vijf en twintig.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Vier leden der Koloniale Staten worden jaarlijks vóór 1 Mei door den gouverneur benoemd.

De overige leden worden door de kiezers regtstreeks gekozen in verhouding van één op de twee honderd kiezers, doch nimmer in minderen getale dan negen.

Advies Raad van State. [1])

Het komt den Raad niet wenschelijk voor, het getal leden van de Koloniale Staten te bepalen naar het aantal kiezers. Het zou den schijn hebben, als of alleen de kiezers vertegenwoordigd werden, en dus het volk uitmaakten, aan welk denkbeeld, vooral in *Suriname* geen voedsel behoort te worden gegeven.

Daarom stelt de Raad voor, in verband met de aanmerking, in de algemeene beschouwingen vooropgesteld, en strekkende daartoe dat alle leden door volkskeuze moeten worden aangewezen, hier te bepalen, dat één lid zal komen op zeker zielental.

Waren den Raad medegedeeld de bescheiden van het koloniaal Gouvernement afkomstig en waarop, bij het opstellen van dit wetsontwerp de Minister zich heeft gegrond, dan zou hij welligt een bepaald cijfer hebben kunnen aangeven. Thans is zulks ondoenlijk, te meer, daar de volkstelling in *Suriname* voor een gedeelte op onwisse gegevens steunt. (Zie Regeringsverslag over 1849).

In het belang eener eenvormige redactie zou, in plaats van *stemgeregtigde ingezetenen* behooren gelezen te woren: Kiezers.

Dezelfde aanmerking geldt art. 76. [2])

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 68. § 1. De gouverneur zal, ook bij het gebruik maken van dit regt zich naar 's Konings instructien te gedragen hebben, en in den regel zal de keus vallen op de leden van den Raad van Bestuur.

§ 2. Het getal negen is in overeenstemming met de geraadpleegde koloniale autoriteiten aangenomen. Er moet echter mogelijkheid zijn van uitbreiding. Misschien schijnt het cijfer van twee honderd kiezers te gering, doch volgens de opgaven der gouverneurs geeft de laagste census van f 20 nog geen negen honderd kiezers, zoodat eerst na vele jaren het getal kiezers tot twee duizend zal kunnen aangroeijen-

Het ware zeer verkeerd geweest het zielental der bevolking tot maatstaf te nemen, zoowel omdat het cijfer niet met genoegzame juistheid bekend is,

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte wetsontwerp stond in de tweede alinea in plaats van „kiezers": „stemgeregtigde ingezetenen".

[2]) Art. 74 der Wet in hare lezing van 31 Mei 1865.

als omdat de verhouding van het aantal kiezers tot het cijfer der bevolking bij toenemende beschaving aanmerkelijk wijziging ondergaan zal. Het getal leden zal dus vermeerderen kunnen, al blijft de bevolking stationair, zoo een grooter deel in de directe belastingen gaat dragen en onder de kiezers opgenomen wordt.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Men vroeg, of het wel goed gezien was, eene *jaarlijksche* herbenoeming der vier in het 1ste lid van het artikel bedoelde leden voor te schrijven. Die leden schenen daardoor al te afhankelijk van den gouverneur te worden. Tijdelijke vooringenomenheid kon genoegzaam zijn, om een lid te laten varen, van wien goede diensten waren te verwachten. In den korten tijd van ééne jaarlijksche zitting kon daarenboven niet genoegzame kennis ter behoorlijke handeling der zaken worden verkregen. Daartegen werd echter aangevoerd, dat de Gouverneur in het aangenomen stelsel eene gepaste mate van invloed op de door hem benoemde leden behoorde uit te oefenen, en dat ligtvaardige verwijdering van een goed lid te minder te vreezen ware, omdat de gouverneur geen zeer ruime keus hebben zou.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De gouverneur zal bij het doen zijner keuze vooral acht slaan op den aard der voorstellen, die hij in elke zitting der Staten in behandeling wil brengen. En het lidmaatschap moge eene eerebetrekking zijn, hoofdambtenaren, met andere bezigheden overladen, kunnen daarmede niet voortdurend worden belast zonder wezenlijk nadeel voor de dienst, zoodat afwisseling vaak nuttig en noodig wezen zal. Voegt men dit bij hetgeen tot wederlegging der gemaakte bedenkingen in het Voorloopig Verslag zelf wordt aangevoerd, dan zal het volharden der Regering bij haar voorstel geene verwondering verwekken.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over hoofdstuk IV (*Van de Koloniale Staten*) en in de eerste plaats over ART. 68, luidende:

„Vier leden der Koloniale Staten worden jaarlijks vóór 1 Mei door den Gouverneur benoemd.

„De overige leden worden door de kiezers regtstreeks gekozen in verhouding van één op de twee honderd kiezers, doch nimmer in minderen getale dan negen.”

De heer **Mijer**: In mijne eerste rede [1]) bij de algemeene beraadslaging heb ik reeds gezegd, dat een mijner bezwaren tegen dit wets-ontwerp gelegen is in het daarbij voorgesteld beginsel van verkiesbaarheid. Ik heb toen betoogd, dat voor de Koloniale Staten vooral verkiesbaar behooren te zijn die ingezetenen, die het meeste kennis van en het meeste belang bij den bloei en de welvaart der kolonie hebben, onder welke de plantage-eigenaars eene voorname plaats bekleeden.

Ik heb mij gevleid dat de Minister dit bezwaar zou erkennen en na

---

[1]) Blz. 255 (derde bezwaar).

latere overweging zou toetreden tot een voorstel, waarvan de strekking is het door hem ontworpen stelsel van verkiesbaarheid in billijkheid te wijzigen en uit te breiden.

Het eerste antwoord van den Minister [1]) was echter niet zeer bemoedigend; in zijne rede van gisteren [2]) heeft hij zelfs herhaald, dat de Regering zich met zoodanige wijziging niet zou kunnen vereenigen.

De redenen, die de Minister daarvoor heeft aangevoerd, kwamen mij echter weinig afdoende voor; want, als ik mij wel herinner, dan komt zijne voornaamste tegenbedenking daarop neder, dat zoo weinig mogelijk aan de plantage-eigenaren de middelen in handen moesten gegeven worden om hunnen invloed op hunne voormalige onderhoorigen te doen herleven, en dat door hen uitsluitend verkiesbaar te stellen die invloed uitermate zou bevorderd worden.

Deze bedenking acht ik daarom van weinig gewigt, omdat de tegenwoordige verhouding tusschen de plantage-eigenaren en hunne voormalige slaven een hinderpaal daarstelt tegen de misbruiken, die de Minister op het oog heeft.

Ik behoef daarover niet uit te weiden, maar zal nu alleen terugkomen op hetgeen de Minister heeft gezegd in de tweede Memorie van Toelichting ter bestrijding van het gevoelen van hen, die van mijne zienswijze zijn. De Minister heeft erkend dat wat ik bedoel en verlang bestaat in Demerary, doch hij liet daarop volgen: „Doch ook dit voorbeeld mogt niet slaafs worden nagevolgd. Daar bestaat nog het oud-Hollandsch regt, toegepast en verbogen naar Engelsche opvatting: in Suriname moet worden overgeplant het tegenwoordige Nederlandsche regt en zal bijv. wel niemand het kiesregt uitsluitend aan grondeigendom verbinden willen en alzoo van de stembus verwijderd houden alle gepatenteerden."

Over die bedenking heb ik nog eens nagedacht; en het komt mij voor dat daarin wel eenige billijkheid ligt, en dat het derhalve ongeraden zou zijn uitsluitend aan de grondeigenaren verkiesbaarheid voor de Koloniale Staten toe te kennen,. zoodat de weg daartoe ook aan anderen moet openstaan, van wie men evenzeer kan verwachten dat zij met de behoeften en belangen der kolonie en van hare bewoners vertrouwd zijn en dezelve in de Staten zullen behartigen. Menschen, van wie men niet de zekerheid heeft, dat zij aan deze gewigtige roeping zullen kunnen beantwoorden, mogen, dunkt mij, voor zulk eene gewigtige bestemming niet in aanmerking komen. Het is aan de Vergadering bekend dat het in die kategorie vallende getal personen niet groot is. Wanneer ik echter let op de lijst der aangeslagenen in de directe belasting voor 1864, waarvan de opgave is te vinden op bladz. 8 en 9 van de Memorie van Toelichting, dan ontwaar ik, dat er 143 personen zijn die honderd gulden en meer betalen, zoodat er toch nog al stof tot keuze is.

Ten einde nu den Minister meer tot mijn gevoelen te doen toenaderen en ons verschil van meening te concilieren, heb ik een amendement ontworpen op de tweede alinea van art. 68, waarvan de strekking is om de kiesbaarheid niet uitsluitend te schenken aan hen die grondeigendom bezitten, maar ook aan andere daartoe geschikte personen, opdat de nieuwe instellingen in Suriname waarborgen aanbieden dat ze aan de verwachtingen, die men er van koestert, zullen beantwoorden. Op grond van die beschouwing geef ik in overweging, achter de woorden in de tweede alinea van art. 68, luidende: „nimmer in minderen getale

[1]) Blz. 263, 2e alinea van onderen, a. h. b.
[2]) Blz. 285, 3e alinea van onderen, a. h. e.

dan negen", te voegen het navolgende: „van welke de meerderheid zal gekozen worden uit de ingezetenen, die in de directe belastingen eene som betalen waarvan het bedrag, mits niet beneden de honderd gulden noch boven de drie honderd gulden, bij het kiesreglement bepaald wordt." Ik heb de eer dit als amendement voor te dragen.

Het **amendement** van den heer **Mijer** wordt ondersteund door de heeren: **W. van Goltstein, Rochussen, Schimmelpenninck, Hoekwater** en **Simons**, en maakt alzoo een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Voor dat de beraadslaging over het amendement wordt geopend, geef ik den heer Mijer in bedenking om het amendement liever op art. 71 voor te stellen, dewijl het daar beter past.

De heer **Mijer**: Ik zal voldoen aan het verlangen van den Minister, om mijn amendement op art. 71 voor te stellen.

De **Voorzitter**: De heer Mijer heeft verklaard zijn amendement in te trekken. Het zal derhalve geen onderwerp van beraadslaging meer uitmaken.

De heer **Rochussen**: Ik zal nu niet terugkomen op mijn bezwaar reeds bij de algemeene beschouwingen ontwikkeld tegen de instelling van Koloniale Staten. Ik acht het ook wenschelijk dat het regeringsreglement tot stand kome en zal daarom mijne aanmerkingen bepalen tot het voorgestelde beginsel.

Op de gronden, in de Memorie van Toelichting ontwikkeld, kan ik de benoeming van vier leden als verdedigers der regeringsvoordragten, in zeker opzigt als hoofden van departementen en regeringsorganen, goedkeuren. Wel is waar, al worden ze door den Gouverneur benoemd, zullen zij hem toch niet behoeven te vragen hoe ze zullen moeten stemmen; maar uit den aard der zaak zullen zij zijn regeringsmannen die de regeringsvoorstellen zullen moeten verdedigen. Nu heb ik in de Memorie van Toelichting niet zoo zeer dit motief, als wel een ander, dat ik nog al openhartig, ja naïf vond, aangetroffen ter aanprijzing van dit voorstel. Het is goed dat men elkander wel versta omtrent die beweegredenen. Ik lees toch in die Memorie: „En de gewisheid dat ook de belangen van het bestuur in den boezem der Staten langs loyalen weg behoorlijk kunnen worden vertegenwoordigd, zal het beste middel zijn om de koloniale regering te behoeden, dat zij niet valle voor de anders moeijelijk te weêrstane verzoeking, om, gedreven door de wet van zelfbehoud, haar magt en invloed tot leiding der volkskeuze te bezigen en te misbruiken." Op die gronden zou ik mijne stem niet met volle overtuiging aan die bepaling kunnen geven, maar wel op de gronden die ik in de eerste plaats heb aangevoerd. De Minister zal dus wel zoo goed willen zijn de bedoeling van het voorstel nader toe te lichten.

Omtrent het tweede lid en het amendement zal ik later mijn gevoelen zeggen bij de behandeling van art. 71.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: De heer Rochussen heeft zeer juist gevat de bedoeling van dit artikel. Zoo als in Demerary, wil men in de Staten leden zitting geven die de regeringsvoorstellen kunnen verdedigen. Uit den aard der zaak en zonder dat daartoe een wettelijk voorschrift bestaat, zullen dat zijn leden van den Raad van Bestuur, die tevens zijn hoofden van de departementen in

Suriname, die dus met het opstellen der wets-ontwerpen belast zijn en in staat om ze in de Koloniale Staten te verdedigen.

De heer **Mijer**: Mijnheer de Voorzitter, bij nadere overweging wensch ik het door mij voorgestelde amendement wederom in het leven te roepen bij art. 68, en verzoek mitsdien dat de discussie daarover heropend worde.

Het ligt toch geenszins in mijne bedoeling, om uitsluitend grondeigenaren verkiesbaar te stellen en daarom meen ik, dat mijn amendement beter past bij dit, dan bij art. 71.

De **Voorzitter**: De heer Mijer heeft den wensch te kennen gegeven, dat zijn amendement weder in behandeling gebragt en beschouwd worde als op art. 68 te zijn voorgesteld.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Wij zijn hier aan een hoofdelement van het wets-ontwerp. Het is een amendement, waarop de Regering natuurlijk voorbereid is. Hier geldt het een punt, waarin de Regering heeft verschild in gevoelen met adviseurs, die haar ter zijde hebben gestaan bij het opstellen van het wets-ontwerp; zij heeft echter gemeend te moeten volharden bij de redactie thans aan u voorgesteld, en kan zich ook nu niet met het amendement vereenigen.

Het geldt hier een strijd tusschen de groote en kleine landeigenaren. Het amendement gaat wel minder ver dan de Regering zich had voorgesteld, maar toch ligt er de strekking in om alleen de vroegere plantagehouders zitting te geven in de Koloniale Staten, met uitsluiting van anderen.

De Regering vermeent, met den heer Rochussen, dat men niet uitsluitend het oog moet hebben op den *grooten* landbouw; maar trachten moet den *kleinen* landbouw aan te moedigen, en, wil men dit, dan moet men ook aan de kleine grondeigenaars kracht geven.

Wanneer men inziet het verslag van onzen consul in Jamaica, hetwelk de Minister van Buitenlandsche Zaken in de *Nederlandsche Staatscourant* heeft doen opnemen, dan zal men ontwaren dat men ook nu in Jamaïca van hetzelfde denkbeeld uitgaat, om namelijk in den kleinen landbouw de toekomst van de kolonie te zien. In Suriname nu, waar men vooral als doel in het oog moet houden, volkplanters te krijgen, moet men het collegie van Koloniale Staten niet alleen open stellen voor de vroegere-plantagehouders.

Nog onlangs is er een Chinees geweest, die zijne vijf jaren had uitgediend, en voor hetgeen hij had overgespaard een klein stuk land had gekocht; dezer dagen is wederom een verzoek ontvangen van een kolonist, om een klein stuk land in allodialen eigendom te mogen bekomen, en wanneer men nu met de Regering vreest voor hetgeen de heer Van Zuylen van Nyevelt gisteren heeft aangemerkt, dan moet men geen amendement in den geest van dat van den heer Mijer helpen aannemen.

Ik moet nog opkomen tegen eene uitdrukking van dat geachte lid. Hij moent, dat ik zou gezegd hebben, dat men zoo weinig mogelijk invloed moest geven aan de eigenaren van groote landbouwondernemingen; maar dit is het geval niet; de Regering wil niet alleen en uitsluitend die regten geven aan de eigenaars der vroegere plantages. Deze zullen door hunne meerdere fortuin van zelf in de Staten komen, zij zijn daartoe verkiesbaar; maar hen uitsluitend verkiesbaar te stellen moet bezwaar vinden bij de Regering.

Daar de Regering zich tegen het amendement zelf verzetten moet, zal ik de moeijelijkheden niet opnoemen, die uit zijne redactie zouden

kunnen volgen. Anders zou ik den voorsteller wel willen vragen, wat er de practische werking van zal zijn, dat de meerderheid zal gekozen worden uit de door hem bedoelde ingezetenen. Maar ik herhaal dat ik, daar de Regering in geen geval een dergelijk amendement zou kunnen goedkeuren, geene reden zie om mij verder in de bijzonderheden daarvan te verdiepen.

De heer **Mijer:** Het spreekt van zelf, dat ik in de beoordeeling van de tegenspraak, welke mijn amendement bij den Minister heeft ontmoet, niet anders kan doen dan de door hem aangevoerde gronden wikken en wegen. De Minister zegt, dat de Regering aan de plantageeigenaren geen uitsluitend regt van zitting in de Koloniale Staten wil verleenen, omdat daardoor andere evenzeer geregtigden zouden verongelijkt worden. Dat ligt ook niet in mijne bedoeling. Het is juist om daaraan te gemoet te komen dat ik eene wijziging heb gebragt in mijn oorspronkelijk denkbeeld. Er zullen nu in de Koloniale Staten zitten vier leden van het bestuur, door den Gouverneur gekozen, vijf van degenen van wie men zeggen kan dat zij de meeste kennis hebben van en het meeste belang bij de kolonie; maar er zullen tevens vier gekozen worden buiten die kategorien en deze kan men dan kiezen uit de kategorie welke de Minister op het oog heeft; zij zijn dus niet uitgesloten. Ik geloof dat de Minister te ver gegaan is door te gewagen van een strijd tusschen den grooten en den kleinen landbouw. Die strijd zal en kan niet plaats hebben. Indien men in de vier leden van het bestuur zelfstandige en eerlijke mannen bezit, zullen deze, met de anderen, die gekozen kunnen worden uit de categorie welke de Minister in bescherming neemt, kunnen waken tegen de onderdrukking van den kleinen man. Ik zie dus het gevaarlijke, dat de Minister ons voorspiegelt, volstrekt niet in, en geloof dat de door hem geopperde bezwaren niet zoo overwegend zijn, dat zij de Vergadering moeten weêrhouden eene wijziging in het voorgedragen stelsel te brengen. Het getal dergenen, die gekozen kunnen worden uit de katagorie, welke de Minister bedoelt, zal bij toenemenden bloei van de kolonie ook toenemen, zoodat zij een regtmatig aandeel zullen verkrijgen in de wetgeving van het land.

De bezwaren, dien de Minister meent dat uit de redactie van het amendement zouden kunnen voortvloeijen, ken ik niet, daar hij die niet heeft voorgedragen. Indien de Minister zou kunnen medewerken tot het opheffen van die bezwaren, zou ik hem dankaar zijn.

De heer **Rochussen:** De Minister heeft herinnerd, dat ik gisteren had gezegd, dat de toekomst der kolonie Suriname, naar mijne meening, voor een gedeelte gelegen was in den kleinen kolonialen landbouw. Het is waar; ik geloof, dat, wanneer men na de emancipatie op den duur de toekomst van Suriname zou willen blijven gronden enkel op het bestaan van de groote plantages, men zich ten slotte zou vergist hebben. Maar ik geloof tevens, dat de toekomst niet alleen zal bestaan in die kleine cultuur, en dus ben ik opgestaan om het amendement van den afgevaardigde uit Zwolle te ondersteunen, omdat ik geloof dat door dat amendement de vertegenwoordiging en behartiging van die beide belangen beter zou verzekerd zijn. Ik ben het met den Minister wel eens dat het niet goed zijn zou enkel de groote belanghebbenden als vertegenwoordigers te zien optreden: dat zou eenzijdig zijn. Maar van den anderen kant vrees ik dat de directe verkiezingen, die te Suriname voor het eerst zullen worden ingevoerd, niet zullen hebben het karakter dat, zoo als het in het octrooi van 1682 genoemd wordt, zouden worden

gekozen de meest moderaten. Ik verbeeld mij dat die verkiezingen grootendeels, zoo niet uitsluitend, zouden vallen op personen die niet vertegenwoordigen de grootere belangen, en daarom vind ik het amendement zeer billijk en zeer doelmatig. De Regering zal het met mij eens zijn dat de toekomst der kolonie ook niet alleen ligt in den kleinen landbouw. Kan men, bij eene eerlijke toepassing van het reglement, die vroegere groote plantages zooveel mogelijk behouden, dan zou dit èn voor moederland èn voor kolonie niet alleen van groot, maar van onmiddellijk belang zijn. De ontwikkeling toch van die kleine cultures ligt in eene eenigzins verwijderde toekomst, en tusschen die toekomst en het tegenwoordig oogenblik voorzie ik dat moeijelijke tijden kunnen komen.

De heer **van Zuylen van Nyevelt:** Ik ben door den Minister eenigermate opgeroepen om mij tegen dit amendement te verklaren, na hetgeen ik gisteren gezegd heb. Dit is echter niet juist. Zoo als de vorige geachte spreker reeds heeft opgemerkt, hebben wij hier niet de keuze tusschen groote en kleine grondeigenaren, om zitting te hebben in den Kolonialen Raad, maar tusschen de grondeigenaren in het algemeen en hen die geen eigendom bezitten, maar welligt beter dan de grondeigenaren de gunst der kiezers zullen weten te verwerven; en zoo zoude het gevaar kunnen ontstaan dat de grondeigendom in 't geheel niet wierd vertegenwoordigd.

Ik heb echter een bezwaar tegen het amendement, en wel om het woord *meerderheid*. Die meerderheid zou tot 8 van de 9 hier bedoelde personen kunnen bedragen, zoodat er slechts één zou buitenvallen, en tot zulk een resultaat zou ik niet willen komen. Zoo dus de geachte voorsteller zijne bedoeling duidelijker wil omschrijven en bijv. zeggen *vijf* of *vier* leden, dan zou zijn amendement ook voor mij aannemelijk worden.

De heer **W. van Goltstein:** Uit de algemeene discussien is genoegzaam gebleken dat ik geen vriend ben van dat tweeslachtig vertegenwoordigingswezen, in deze wet gehuldigd. Ik had gaarne gezien dat de Minister had kunnen besluiten om te volgen het voetspoor van het reglement van 1855 en door de leden der Staten allen door de ingezetenen te doen verkiezen meerdere zelfstandigheid aan dat ligchaam te schenken. Dit is niet geschied. Ik moet zeggen, dat mijn denkbeeld in het algemeen niet veel bijval vond. Ik geloof echter, dat door het amendement ven den heer Mijer een gedeelte der bezwaren, die ik tegen het ontwerp had, zullen vervallen. Ik heb die bezwaren reeds opgegeven. Ik was bevreesd voor het antagonisme, dat in dit kleine ligchaam tusschen twee geheel verschillende elementen zou kunnen ontstaan. Ten gevolge van het voorstel van den geachten afgevaardigde uit Zwolle zullen drie elementen in de vertegenwoordiging van Suriname zitting nemen: de grondeigendom, de Regering en de vrije verkozenen uit de ingezetenen van Suriname. Op deze wijze wordt alzoo eenigzins aan mijn bezwaar te gemoet gekomen. Ik zal dan ook op mijn eenmaal opgevat denkbeeld niet blijven staan, maar het amendement ondersteunen, mits gewijzigd in den geest van de bedenking van den geachten afgevaardigde uit 'sGravenhage.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* Een van de praktische bezwaren die ik tegen het amendement had, is reeds door den geachten afgevaardigde uit 's Gravenhage genoemd. Het was die zwevende meerderheid.

In de tweede plaats is nog een bezwaar, dat nu weder eene nieuwe kategorie uit de verkiesbaren van de eene helft zou zijn uitgesloten, zij die meer dan f 300 in de belastingen betalen. Dat begrijp ik niet.

Maar wat daarvan zij, het voorstel strekt juist om te doen hetgeen de Regering niet wil. Met den geachten spreker uit 's Gravenhage zegt zij: iedereen moet vertegenwoordigd worden en dus ook het belang van den handel, dat in de stad Paramaribo gevestigd is; ook aan dat belang wil de Regering uitzigt geven om te worden vertegenwoordigd. Daarom geene uitsluiting, geene verkiesbaarheid alleen voor de hoogst aangeslagenen, ook niet voor de helft. De Regering blijft zich dan ook ten sterkste verzetten tegen dit voorstel. De Gouverneur van Suriname is dat met haar volkomen eens. Hij schrijft, naar aanleiding van het Voorloopig Verslag, het volgende daaromtrent: „Het door de verschillende leden aangehaalde refuteert zich zelf. Trinidad en Demerary aan de eene zijde, Jamaica aan de andere, terwijl het ontwerp der Regering tusschen beide ligt. Noch het oude stelsel van Demerary, bepalende dat men om lid van den raad te worden grondeigenaar zijn en minstens 40 akkers bona fide in cultuur hebben moet, noch de vrije verkiezing van Jamaica; maar een middenweg die niemand uitsluit, dewijl men te regt begrepen heeft dat een koopman, een industrieel, een bezitter van andere vaste eigendommen, evenveel belang bij de koloniale huishouding heeft, als een landbouwer of plantage-eigenaar".

Ik herhaal dus dat de Regering zich in geen geval bij dit amendement kan nederleggen.

De heer **Mijer:** De bedenking, die door den geachten afgevaardigde uit 's Gravenhage, den heer van Zuylen, is aangevoerd tegen de redactie van het amendement, komt mij gegrond voor. Daarom zou ik, in de eerste plaats, mijn amendement willen wijzigen in dien zin, dat men in plaats van „de meerderheid" zou spreken van „vier verkiesbaren" uit die kategorie.

Ten einde aan het tweede bezwaar te gemoet te komen, dat door den Minister van Kolonien tegen de redactie is aangevoerd, stel ik voor in plaats van: „mits niet beneden de f 100 noch boven de f 300", te zeggen: „mits niet beneden de f 100," zoodat bij het artikel zouden gevoegd worden de volgende woorden: „van welke er vier zullen gekozen worden uit de ingezetenen, die in de directe belastingen een som betalen, waarvan het bedrag, mits niet beneden de f 100, bij het kiesreglement bepaald wordt."

Het **amendement** van den heer **Mijer** strekt thans om achter de tweede alinea te voegen, de volgende woorden: „van welke er vier zullen gekozen worden uit de ingezetenen die in de directe belastingen eene som betalen, waarvan het bedrag, mits niet beneden de f 100, bij het kiesreglement bepaald wordt."

De heer **Rochussen**, voor de derde maal het woord gevraagd en bekomen hebbende, zegt:

Nog een enkel woord tot toelichting van mijne meening in tegenoverstelling van het gevoelen van den Minister. De Minister heeft tegenover elkander gesteld Jamaica en Demerary. Het is algemeen bekend, en het is gisteren ook gebleken uit een door mij voorgelezen gedeelte van een brief, dat het charter van Jamaica zeer slecht werkt, en dat op Demerary, waar de oud-Hollandsche staatsinstellingen in beginsel nog heerschen en

de leden der vertegenwoordiging zelfs grondbezitters *moeten* zijn, dit zeer goed werkt. Nu heb ik het amendement van den heer Mijer niet ondersteund om bepaaldelijk en alleen grondbezitters in de Staten te hebben, maar in het algemeen menschen die een zekeren census betalen, waardoor de handelaren te Paramaribo en zij die geen landbouwbedrijf uitoefenen niet worden uitgesloten. Ik wensch in eene kolonie, waar de slavernij zoo pas is afgeschaft, niet onmiddellijk bij de invoering van het constitutioneel stelsel de vertegenwoordiging te doen kiezen uit menschen, die welligt geen cent belasting betalen. Wanneer verlangd wierd om de vertegenwoordiging uitsluitend uit de hoogst aangeslagenen te doen kiezen, dan zou ik mij vereenigen met de bestrijding van den Minister. Ik houd niet van eenzijdigheid en daarom appuyeer ik met eenigen aandrang het voorstel van den heer Mijer.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Ik kan mij volstrekt niet verklaren de ondersteuning die het amendement van de zijde van het geachte lid uit Hoorn ontvangt. Het primitieve denkbeeld der Regering was om over te nemen de bepalingen van het ontwerp van 1855. De Regering is daarvan noode afgegaan door de adviesen en de praktische bezwaren, die door personen, in Suriname bekend, en door den Gouverneur daartegen werden ingebragt. Zegt nu de geachte afgevaardigde uit Hoorn: „ik verlang geen tweeslachtigen; ik verlang slechts eene soort van leden in de Staten", dan begrijp ik dit; maar om nu te zeggen: ik vereenig mij met een amendement, waardoor de niet door de Regering benoemde leden voor de helft uit de hoogst aangeslagenen zouden moeten gekozen worden en waardoor men een drieslachtig stelsel zou krijgen, dit vat ik niet. De Regering heeft niet overgenomen het stelsel van Jamaica, dat het algemeene stemregt huldigt. De Regering kon zich evenmin als de Gouverneur daarmede vereenigen. Er is een census om kiezer te zijn, doch de Regering wenscht geen hoogst aangeslagenen als gekozenen; ook bij de Vertegenwoordiging in deze Kamer bestaat zulks niet.

Zooals het amendement dàår ligt, komt het mij volstrekt onaannemelijk voor, want nu staat daarin „van welke vier zullen gekozen worden". Hoe zal het nu gaan als er meer dan negen leden moeten gekozen worden? Dan komt men weder in moeijelijkheden. Men zal lijsten moeten opmaken. Ik zie niet in dat het amendement praktisch uitvoerlijk zal zijn.

De heer **Mijer**: Ik heb nu weder twee bedenkingen gehoord van den Minister tegen het amendement. De eerste is: hoe zal het nu gaan als er meer dan negen leden gekozen moeten worden? Mijnheer de Voorzitter, in dat geval heb ik nog altijd vrede met dat viertal, omdat dit een blijk zal zijn van den toenemenden bloei der kolonie. Het doel is dan bereikt.

Wat de bedenking aangaande de lijsten betreft, deze zijn reeds opgemaakt voor 1864, want daaruit blijkt dat er 143 tot de hoogst aangeslagenen behooren. Men make nog eens eene lijst voor 1865: die statistiek zal zoo moeijelijk niet te maken zijn.

De bezwaren van den Minister zijn dus waarlijk niet van overwegenden aard.

De heer **W. van Goltstein**: Ik wensch slechts met een enkel woord te antwoorden op hetgeen de Minister heeft gezegd. Hij kan zich niet begrijpen dat ik thans eenigzins meer overhel tot het amendement van

den heer Mijer dan tot het artikel. De reden is toch vrij eenvoudig: mijn bezwaar tegen het artikel lag daarin, dat er een antagonisme zou ontstaan tusschen twee elementen, die, met verschillende mandaten en vertegenwoordigende strijdige belangen, in één ligchaam zullen worden vereenigd. Thans wordt daaraan in zoo verre te gemoet gekomen, dat er drie elementen in opgenomen worden; in degenen die geen census behoeven te betalen zullen de door den Gouverneur benoemden steun vinden ten behoeve van de vrijgemaakten; terwijl zij door de vermogenden, die wel census betalen, gesteund zullen worden voor maatregelen tot bevordering onder anderen van immigratie enz.

Waarom heeft men in een constitutionelen Staat drie factoren van wetgevende magt? Dezelfde reden ongeveer pleit voor deze zaak en maakt dat ik mij eenigzins beter kan vereenigen met het amendement dan met het artikel.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het **amendement** van den heer **Mijer,** in stemming gebragt, wordt met 37 tegen 19 stemmen **verworpen.**

Tegen hebben gestemd de heeren: van Kerkwijk, Kerstens, Beens, Idzerda, Westerhoff, van Swieten, Dirks, van Heukelom, Guljé, van Beyma thoe Kingma, Godefroi, Mensonides, Geertsema, van den Heuvel, van Delden, Dumbar, Blom, Dullert, Kappeyne van de Coppelo, Viruly Verbrugge, Hoynck van Papendrecht, Poortman, du Marchie van Voorthuysen, Cornelis, Wybenga, de Lom de Berg, van Nierop, de Raadt, Heemskerk Bz., van Bosse, Blussé van Oud-Alblas, de Poorter, Jonckbloet, de Bieberstein, van der Veen, Fokker en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd de heeren: Hollingerus Pijpers, J. K. van Goltstein, Kien, Taets van Amerongen, Simons, van Lynden, W. van Goltstein, de Brauw, Begram, Wintgens, van Nispen van Sevenaer, Mijer, Schimmelpenninck, van Heiden Reinestein, van Zuylen van Nyevelt, Rochussen, Lycklama à Nyeholt, Hoekwater en Hoffman.

Bij deze stemming was de heer van der Linden afwezig.

Art. 68 wordt daarna overanderd zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

De leden der Koloniale Staten worden door de kiezers regtstreeks gekozen in verhouding van één op twee honderd kiezers, doch nimmer in minderen getale dan dertien.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

2°. De vertegenwoordiging kan en behoort, wat hare bevoegdheid betreft, te blijven wat zij is, maar eene verandering in hare samenstelling schijnt wenschelijk. Keuze van een deel door de kiezers, benoeming van een ander

deel door den Gouverneur, is een stelsel, van tweeslachtigheid niet vrij te pleiten, en alleen te rechtvaardigen door overwegende practische voordeelen. Deze heeft men van die wijze van samenstelling verwacht, maar de ondervinding heeft ze niet aan het licht doen treden. Beter is het daarom een consequent stelsel te volgen, en alle leden door de kiezers te doen aanwijzen. Het begrip van vertegenwoordiging komt dan meer tot zijn recht, geen enkel belang wordt geschaad, en moeilijkheden worden voorkomen.

In 1865 werd de uitsluiting van „geestelijken en bedienaren van den Godsdienst" bij amendement en tegen 's Ministers advies in art. 72 van het Regeringsreglement opgenomen. Sedert dien tijd zijn de denkbeelden omtrent zoodanige uitsluiting gewijzigd. Nu de herziene Grondwet haar niet meer voorschrijft voor de Staten-Generaal, en er geene reden is voorgekomen waarom zij in Suriname behoort te worden gehandhaafd, zal van deze gelegenheid gebruik gemaakt dienen te worden om art. 72 op dit punt te wijzigen.

Beschouwing op artikel 68.

De benoeming van vier leden der Koloniale Staten door den gouverneur is op de boven sub 2° aangevoerde gronden vervalllen.

Daar het niet wenschelijk schijnt het aantal leden, waaruit thans de Koloniale Staten bestaan, te verminderen, is nu bepaald, dat minstens dertien leden gekozen worden.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Opgenomen onder Hoofdstuk IV, Vertegenw. stelsel (blz. 289 v.)

Beschouwing op artikel 68.

In eene afdeeling waren alle aanwezige leden gestemd tegen de afschaffing der bepaling, dat de Gouverneur vier leden der Koloniale Staten benoemt. Men meende, dat de invloed der Regeering in de Staten daardoor op bedenkelijke wijze zoude worden verzwakt, hetgeen te meer zou zijn te betreuren, omdat de meerderheid der leden van de Staten van anti-gouvernementeele neiging pleegt blijk te geven.

In de overige afdeelingen was men daarentegen vrij algemeen van gevoelen, dat de voorgestelde wijziging alleszins aanbeveling verdient. Dat de door den Gouverneur benoemde leden inderdaad voor de Regeering een steun zijn, had, meende men, de ondervinding volstrekt niet aangetoond. Men herinnerde ten deze aan hetgeen met die leden gebeurd is onder het bestuur van den vorigen Gouverneur.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Opgenomen onder Hoofdstuk IV, Vertegenw. stelsel (blz. 292 v.)

Beschouwing op artikel 68.

Wanneer men de vrees koestert dat de invloed der Regeering in de Koloniale Staten op bedenkelijke wijze zoude worden verzwakt bij aanneming van het

voorstel om niet langer vier leden van dat college door den Gouverneur te doen benoemen, veronderstelt men het bestaan van een toestand, die in werkelijkheid nooit heeft bestaan, want inderdaad heeft, zooals zeer te recht in het Voorloopig Verslag is opgemerkt, de ondervinding volstrekt niet aangetoond dat de door den Gouverneur benoemde leden voor de Regering een steun zijn. Waarom zou men dat ook eigenlijk van hen verwachten? Hunne taak is dezelfde als die van de door de kiezers gekozen leden van de Koloniale Staten, en ligt het niet voor de hand dat zij, om zelfs den schijn te ontgaan dat de benoeming door den Gouverneur hen iets minder onafhankelijk, iets minder vrij in de uiting van hun gevoelen zou maken dan de gekozen leden, eerder geneigd zullen zijn om zich krachtig te betoonen waar zij van bedenkingen, dan waar zij van ingenomenheid met de voorstellen des Bestuurs kunnen doen blijken? Zou het wel menschkundig zijn iets anders te veronderstellen? Wat hiervan zij, in Suriname is het stelsel, om een gedeelte van de Koloniale Staten door den Gouverneur te doen benoemen, gebleken niet te leiden tot het doel dat daarmede beoogd werd, en geen enkel voordeel, maar wel nadeelen op te leveren, zoodat het alleszins wenschelijk is daarmede te breken en alle leden der Staten in dezelfde, zuivere, positie te brengen door hen allen op gelijke wijze te doen verkiezen. Wordt tevens art. 72 van het Regeeringsreglement in den voorgestelden zin gewijzigd, zoodat de ondervoorzitter en de leden van den Raad van Bestuur niet meer zitting kunnen hebben in de Koloniale Staten, dan zal de geheele toestand zuiverder worden en het geval zich niet meer behoeven voor te doen, dat een gedelegeerde van den Gouverneur in die qualiteit een voorstel heeft te verdedigen waartegen hij als lid der Staten meent oppositie te moeten maken. Door zijne gedelegeerden moet de Gouverneur invloed in de Staten hebben, en hij zal door hen beter gediend kunnen worden onder het nu voorgedragen stelsel dan onder het stelsel, dat tot dusver gegolden heeft.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

ONTWERP—1896

gelijk aan Ontwerp—1892.

ONTWERP—1899

gelijk aan de Wet.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Opgenomen onder Hoofdstuk IV, Vertegenw. stelsel (blz. 296 v.)

Beschouwing op artikel 68.

(De eerste twee alinea's gelijk aan die der beschouwing op artikel 68 van Ontwerp—1892) (blz. 317 v.)

Voorts komt het noodig voor een maximum te bepalen van het aantal leden waaruit de Staten zal kunnen bestaan.

Bij eene sterke toeneming van de bevolking, welke met het oog op den mineralen rijkdom en de vruchtbaarheid van den bodem van Suriname niet ondenkbaar is, zou het aantal kiezers dermate kunnen vermeerderen, dat het getal leden van de Koloniale Staten meer dan wenschelijk is zou stijgen. Het is niet noodig dat dan de verhouding van één lid op de tweehonderd kiezers langer gehandhaafd blijft. Een maximum van vijf en twintig leden komt voldoende voor.

De Minister van Koloniën,
Cremer.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Enkele leden vreesden, nu voortaan alle leden der Koloniale Staten door de kiezers zullen worden gekozen en aan de benoeming van eenige leden door den Gouverneur een einde zal worden gemaakt, dat in de Staten geen tegenwicht meer zal zijn, wanneer later een stelselmatig verzet tegen de Regeering zich wellicht zal openbaren. Met een beroep op Britsch-Indië, Singapore en Britsch-Guyana, waar in de vertegenwoordigende lichamen de leden deels worden verkozen en deels door de Regeering worden benoemd, drongen zij daarom aan op handhaving van den bestaanden toestand.

Vrij algemeen evenwel kon men met de voorgestelde hervorming zich vereenigen. Waar, zooals in de Memorie van Toelichting wordt opgemerkt, in Suriname het stelsel, om een gedeelte van de Koloniale Staten door den Gouverneur te doen benoemen, gebleken is niet te leiden tot het doel, dat daarmede beoogd werd en geen enkel voordeel, maar wel nadeelen op te leveren, achtte men het alleszins wenschelijk met dit stelsel te breken, terwijl men van oordeel was, dat bij het nieuwe stelsel voor de verzwakking van den invloed der Regeering in de Koloniale Staten niet meer dan thans behoeft te worden gevreesd, omdat de door den Gouverneur benoemde leden voor de Regeering niet steeds een steun pleegden te zijn.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

Om de in de Memorie van Toelichting uiteengezette redenen acht de ondergeteekende het wenschelijk alle leden van de Koloniale Staten door de kiezers te doen benoemen. Het beroep op Britsch-Indië, Singapore en Britsch-Guyana tot behoud van den tegenwoordigen toestand gaat niet op. In de twee laatstgenoemde kroonkoloniën is de Regeering niet vrij in de benoeming van eenige leden van de wetgevende lichamen, maar maken zekere landsdienaren daarvan deel uit krachtens hunne betrekking; deze leden zijn wijders niet vrij in het uitbrengen van hun stem, en zoo verschilt de toestand daarom reeds nu geheel van dien in Suriname.

Vrees voor stelselmatig verzet tegen de Regeering behoeft te minder te bestaan, nu het voorgestelde nieuwe art. 48 daartegen een afdoend middel aan de hand geeft.

De Minister van Koloniën,
Cremer.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname) 1900.

Beraadslaging over art. 19 [1]), luidende:

„Artikel 68 wordt gelezen als volgt:

„De leden der Koloniale Staten worden door de kiezers regtstreeks gekozen in verhouding van één op tweehonderd kiezers, doch nimmer minder dan dertien of meer dan vijf en twintig"".

De heer **Van Karnebeek**: Ik gevoel mij verplicht een enkel woord bij dit artikel te zeggen, al was het maar *pour acquit de consciense.*

Hier wordt voorgesteld niet meer door den Gouverneur leden der

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

Koloniale Staten te laten benoemen, en daaromtrent merkte de Regeering op, dat de bestaande regeling niet voldaan heeft in de practijk.

Dit moge waar zijn, maar dan zal dat wel daaraan liggen, dat de personen die als officieele leden der Staten optraden, hun taak niet goed opgevat hebben.

Wij hebben ten aanzien van de samenstelling van vertegenwoordigende lichamen in kleine koloniën voorbeelden in Engelsche regelingen, en ik meende, dat de Minister zelf nog al gunstig dacht over het Engelsch bestuur in de kleinere koloniën.

Ik voor mij geloof dat de Engelschen nog al reden van tevredenheid hebben met hun ondervinding sedert ettelijke jaren. De Engelsche regeling nu komt in het algemeen hierop neer, dat men in de vertegenwoordigende lichamen van de kleinere koloniën heeft een kern van officieele leden, van Regeeringsleden, met toevoeging van eenige gekozen vertegenwoordigers. Nu zullen wij echter, indien het Regeeringsvoorstel wordt aangenomen, een geheel anderen weg opgaan, en zullen de Staten van Suriname, nog meer dan reeds het geval was, voortgedrongen worden op den weg van zich te beschouwen als een Parlement. Ik voor mij vind, dat de Staten zich reeds te veel op dien weg begeven hebben en ik betreur dus den impuls die nu in die richting gegeven zal worden.

Onder de argumenten die moeten pleiten voor hetgeen de Regeering voorstelt, vinden wij in de gewisselde stukken vermeld, dat verschillende Gouverneurs, die elkander in Suriname zijn opgevolgd, te kennen hebben gegeven, dat het beter was met het bestaande te breken en voortaan geen officieele leden meer door den Gouverneur te laten benoemen.

Ik deed reeds opmerken, dat de keuze niet alleen ligt tusschen afschaffing van de door den Gouverneur benoemde leden of vrije verkiezing van al de Statenleden, maar dat ook, op het voorbeeld van Engeland, nog andere samenstellingen zouden kunnen worden toegepast, die misschien beter zouden werken dan onze bestaande regeling. Men zou bijv. aan zekere koloniale hoofdambtenaren vaste zitting kunnen geven in de Staten, of misschien aan de leden van den Raad van Bestuur. De ingenomenheid van de Gouverneurs met het Regeeringvoorstel verwondert mij overigens niet. Het is toch begrijpelijk, dat de meeste ambtenaren afkeerig zijn van alles wat strekt om hun macht te beperken, en ik vermoed, dat de Gouverneurs van Suriname op dien algemeenen regel geen uitzondering maken. Nu spreekt het vanzelf, dat, waar de Gouverneur geheel alleen komt te staan tegenover de Staten en daar vertegenwoordigd wordt door gedelegeerden, die hij zelf telkens kiest, hij vrij wel onafhankelijk is van de leden van den raad van bestuur en van de samenwerking en het overleg met officieele leden der Staten. Ik vind het heel natuurlijk, dat de Gouverneurs dit wenschen, maar is het een voordeel voor een goed bestuur der kolonie? Ik veroorloof mij dit sterk te betwijfelen.

Ik acht het veeleer gewenscht voor een goed bestuur der kolonie, dat er niet zij een geheel onafhankelijk Gouverneur tegenover de Staten, maar dat er noodig zij overleg, samenwerking tusschen den Gouverneur en de hoofdambtenaren of de leden van den raad van bestuur, bij hetgeen aan de Staten zal worden voorgelegd.

Het Regeeringsvoorstel slaat een geheel anderen weg in en zal den Gouverneur geheel alleen plaatsen tegenover de Koloniale Staten.

Ik kan echter niet wel een andere regeling in mijn geest bij wijze van amendement voorstellen, en moet er mij dus toe bepalen, *pour acquit de*

conscience, als mijn overtuiging uit te spreken, dat men met het wetsontwerp op dit punt een stap op den verkeerden weg zet.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*: De geachte afgevaardigde meent, dat hij bij den Minister wel eenige ingenomenheid zou hebben bemerkt met het Engelsche stelsel, waarin in sommige wetgevende raden een zeker aantal officieele leden zitting heeft, die daar de Regeeringspolitiek moet verdedigen. Ik kan mij, wat Suriname betreft, daarover moeilijk uitlaten, omdat wij hier te doen hebben met een geschiedenis van 35 jaren. Het geldt hier niet het invoeren van een zeker systeem in een nieuwe kolonie maar het voortbouwen op een stelsel, dat wij sinds 35 jaren hebben. Ik kan mij zeer goed voorstellen, dat men in een kolonie, waar men een zekere vertegenwoordiging, eenen zekeren invloed van den publieken geest wil toelaten, begint, zooals in vele Engelsche koloniën het geval is geweest, met naast den gouverneur officieele leden in de wetgevende raden te plaatsen, die niet alleen niet vrij zijn in het uitbrengen van hun stem, maar zelfs een meerderheid in den raad hebben. Maar dat systeem is zoover verwijderd van het systeem, dat wij 35 jaren in Suriname hebben gehuldigd, dat invoering daarvan mij werkelijk zeer ongewenscht zou toeschijnen. Aangezien wij nu alleen te doen hebben met het in Suriname werkende systeem van vertegenwoordiging, is bij dit voorstel uit dat systeem een stuk genomen, dat waarschijnlijk de bedoeling heeft gehad aan den Gouverneur een zekeren invloed in de Staten toe te kennen, maar dat eigenlijk een tegenovergestelde werking heeft gehad. De benoemde leden, welke van den aanvang af volkomen vrijheid hebben gehad om te stemmen volgens eer en geweten en niet volgens een hun door den Gouverneur voorgeschreven gedragslijn, mogen dan eigenlijk niet, zooals de geachte afgevaardigde zeide, aan hun bedoeling hebben beantwoord, het feit is daar, dat hun geen andere gedragslijn kan worden voorgeschreven of men moest het Regeeringsreglement in geheel anderen zin wijzigen. En aangezien nu gebleken is, dat, wel verre van den invloed en de positie van den Gouverneur te versterken, het dikwijls sterke oppositie voeren tegen de door hem voorgestelde maatregelen door de menschen die hij zelf had benoemd, een groote en nieuwe kracht gaf aan de oppositie, die de gekozen leden tegen die maatregelen voerden, omdat dezen zeiden: niet alleen wij, die gekozen leden zijn, zijn er tegen, maar ook de leden die de Gouverneur heeft aangesteld kunnen er zich niet mede vereenigen, en aangezien de ondervinding heeft geleerd, dat leden zoo ongaarne de verdenking op zich laden gouvernementeel te zijn en daarom in plaats van den Gouverneur te steunen, zijn maatregelen dikwijls afbreuk deden, er is [1]) indertijd uit de kolonie een voorstel gekomen, om al de leden der Staten te laten kiezen.

De invloed, dien de Gouverneur in de Staten kan uitoefenen zal hij doen blijven uitoefenen door zijn gemachtigden. Die gemachtigden zijn meestal hoofden van departementen en leden van den raad van bestuur, menschen die geheel tehuis zijn in de onderwerpen die aan de orde zijn. Van die gemachtigden zal het veel afhangen of zij de gekozen leden kunnen doen zwichten door de argumenten die zij als zaakkundigen in het midden brengen. Daarom geloof ik, dat, nu wij voortbouwen op het Regeeringsreglement, in den geest die daarin is gelegd, wij niet anders kunnen doen dan schrappen de bepaling van de door den Gouverneur benoemde leden, welk instituut niet heeft voldaan.

[1]) Sic.

De heer **van Karnebeek**. Een enkel woord in antwoord aan den Minister. Indien hij de quaestie zoo stelt, dat wij de zaak thans niet kunnen regelen zooals het wellicht goed zou zijn, omdat wij vast zitten aan den grondslag van het Regeeringsreglement, maar ons hebben te bepalen tot wijziging op één punt, waar dat reglement gebleken is niet goed te werken, ja dan begrijp ik dat de Minister niets anders voorstelt dan hij gedaan heeft. Maar wij behooren dunkt mij de zaak ietwat breeder op te vatten. Ik geloof niet dat naar algemeene overtuiging de gang van zaken in de Staten goed is, zooals die thans gaat. Waarom zouden wij dus niet trachten een betere regeling te maken? De Minister stelt de quaestie zoo voor alsof het er slechts op aankomt de belemmeringen weg te nemen, die den Gouverneur kan verhinderen door zijn wil door te drijven. [1]) Dit ben ik met den Minister niet eens. Ik geloof dat het beter is dat de Gouverneur niet zoo onafhankelijk zij van de hoofdambtenaren, met wie hij heeft samen te werken. Voor een andere samenstelling van de Staten dan enkel uit gekozen leden, zou, dunkt mij, in aanmerking komen in die Staten een vaste plaats te geven, niet aan leden door den Gouverneur benoemd, maar aan de hoofdambtenaren met wie hij regeert, zoodat vanzelf samenwerking zou bestaan tusschen hem en die heeren, hetgeen ten gevolge zou hebben dat zich niet meer zou voordoen hetgeen zich heeft voorgedaan, namelijk dat in de Staten oppositie gevoerd werd door Regeeringsleden tegen den Gouverneur.

Ik kan echter geen voorstel doen tot wijziging van het wetsvoorstel in mijn zin; dat zou te ingrijpend wezen, omdat een zoodanig voorstel niet alleen dit, maar ook andere artikelen zou moeten omvatten. Pour acquit de conscience bepaal ik er mij dus toe te herhalen, dat men, naar mijn inzien, met het wetsontwerp nog een schrede verder op den verkeerden weg zal geraken.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! Het laatste wat de geachte spreker gezegd heeft, namelijk dat hij het wenschelijk zou achten, dat aan zekere hoofdambtenaren een vaste plaats in de Koloniale Staten werd gegeven, brengt mij tot de conclusie, dat hij geheel het Engelsche stelsel aanbevelenswaardig acht, een stelsel, waarin zekere door hun betrekking aangewezen hoofdambtenaren in het wetgevend lichaam zitting hebben. Maar zij zijn dan, Mijnheer de Voorzitter, juist de instrumenten om den persoonlijken wil van den Gouverneur er door te drijven, want juist die ambtenaren kunnen niet vrij stemmen zooals zij willen, zij moeten met de regeering medestemmen, want het is toch niet aan te nemen, dat een ambtenaar, die rechtstreeks onder den Gouverneur werkt, oppositie zou mogen voeren tegen de maatregelen door den Gouverneur voorgesteld na overleg met zijn ambtenaren. Ik geloof juist, dat de nu voorgestelde wijziging nooit de bedoeling kan hebben, om den wil van den Gouverneur te helpen doordrijven, maar wel, om in een beteren geest over zijn voorstellen te kunnen discussieeren, omdat daaraan te verleenen steun nu niet kan schijnen voor [1]) te komen uit de benoeming van enkele leden.

De beraadslaging wordt gesloten en art. 19 [2]) zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Sic.

[2]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 69.

Suriname.

Om kiezer te zijn wordt vereischt:

1°. ingezetenschap;

Als ingezetenen worden aangemerkt:

a. Nederlanders *volgens de wet op het Nederlanderschap en ingezetenschap*, wanneer zij sinds 1°. Januarij van het jaar, waarin de kiezerslijst wordt vastgesteld, in de kolonie gevestigd geweest zijn;

b. Vreemdelingen, wanneer zij *gedurende de laatste vijf jaren, voorafgegaan aan 1 Januarij van het jaar*, waarin de kiezerslijst wordt vastgesteld, in de kolonie *zijn gevestigd geweest.*

2°. de volle ouderdom van vijf en twintig jaren;

3°. het volle genot der burgerlijke regten;

4°. òf het betalen van belasting over een jaarlijksch inkomen van f 1400 of meer,

òf het betalen in de gezamenlijke directe belastingen eener som, waarvan het juiste bedrag, mits niet beneden dat van f 20 noch boven dat van f 100, bij het kiesreglement wordt bepaald.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Om kiezer te zijn wordt vereischt:

1°. ingezetenschap;

Als ingezetenen worden aangemerkt:

a. Nederlanders in den zin der wet, bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk, wanneer zij sinds 1°. Januarij van het jaar, waarin de kiezerslijst wordt vastgesteld, in de kolonie gevestigd geweest zijn;

b. vreemdelingen, wanneer zij sedert 1°. Januarij van het jaar, aan dat waarin de kiezerslijst wordt vastgesteld voorafgegaan, in de kolonie gevestigd geweest zijn·

2°. de volle ouderdom van vijf en twintig jaren;

3°. het volle genot der burgerlijke regten;

4°. het betalen in de directe belastingen eener som, waarvan het juiste bedrag, mits niet beneden dat van f 20, [1]) noch boven dat van f 100, bij het kiesreglement wordt bepaald.

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet de herkomst dezer komma.

Advies Raad van State. [1]

In het algemeen is de Raad van oordeel, dat met de toekenning van het kiesregt vrijgeviger behoort te worden gehandeld, dan in het ontwerp geschiedt. In *Suriname* waar minder directe belasting wordt betaald, kan en hoorde men den census lager te stellen dan in Nederland. Voor de welvaart van Suriname is een sterke immigratie eene levenskwestie en wil men dat doel, dan zal, gelijk Noord-Amerika het voorbeeld gegeven heeft, eene ruime toekenning der burgerschapsregten, een der krachtigste hulpmiddelen daartoe zijn. Zoo zal de termijn, voor Nederlanders gesteld, gedurende welken zij in de kolonie gevestigd moeten geweest zijn, veilig nog verkort kunnen worden, en bij voorbeeld bepaald, dat ingezetenen zijn, alle Nederlanders, die sedert 1 Januarij van het jaar waarin de kiezerslijst wordt vastgesteld, in de kolonie gevestigd zijn geweest. Ook voor vreemdelingen komt de termijn van drie jaren te lang voor.

Blijft de redactie van 1ª. a nº. 1 behouden dan zou, tegen de bedoeling een Nederlander, die zich in de kolonie heeft gevestigd, dus gedurende 17 maanden zijn kiesregt niet kunnen uitoefenen.

De Raad geeft voorts in overweging of het niet mogelijk zou zijn, eene redactie voor het onderdeel *a* aan te nemen, waardoor niet, zooals nu geschiedt, allen die misschien sedert vele geslachten, in de kolonie gevestigd zijn geweest, doch niet kunnen bewijzen, dat zij in de termen der wet van 28 Julij 1850 vallen, tot vreemdelingen worden gemaakt.

Ook zou hij wenschen, dat, om allen mogelijken twijfel daaromtrent in de kolonie weg te nemen, in de Memorie van Toelichting met de ronde woorden, verklaard werd, dat ook de vrijgemaakten, zoodra het Staatstoezigt zal zijn opgeheven, zoo zij den census betalen, kiezers zullen worden.

4º. In verband met het vorenstaande is het minimum van den census te hoog gesteld.

Er wordt niet aangetoond dat dit minimum overgenomen uit art. 76 der Grondwet, voor *Suriname* een juisten grondslag zou aangeven. Uit de in de Memorie van Toelichting aangevoerde cijfers schijnt te blijken, dat men, hoewel een geringer bedrag in de directe belastingen betalende, toch zeer wel kan behooren tot die gezetene klasse, aan welke het kiesregt behoort te worden toegekend.

Eene reden om het kiesregt uit te breiden is in *Suriname* nog gelegen in de omstandigheid, dat aldaar moet gewaakt worden, dat niet het van ouds vrije gedeelte der bevolking te zeer overwigt hebbe over de vroegere slaven.

Den aanhef wenscht de Raad aldus te lezen: „om kiezer te zijn, wordt vereischt.”

Het woord *kunnen* zou aanleiding kunnen geven tot de opvatting dat het kiesregt binnen de hier gestelde grenzen bij koloniale verordening zou kunnen worden beperkt.

In plaats van *jongste* leze men liever *laaste.*

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vreemdelingen zijn alle niet-Nederlanders in den zin der wet van 28 Julij 1850 (*Staatsblad* nº. 44), zoodat ook vele inboorlingen der kolonie en bepaal-

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp van wet luidde de aanhef van dit artikel tot 2º. als volgt:

Om kiezer te kunnen zijn wordt vereischt:

1º. ingezetenschap.

Als ingezetenen worden aangemerkt:

a. Nederlanders in den zin der wet, bedoeld in artikel zeven der grondwet van het Koningrijk, wanneer zij gedurende de jongste zes maanden, aan het vaststellen der kiezerslijst voorafgegaan, in de kolonie gevestigd geweest zijn.

b. Vreemdelingen, wanneer zij gedurende de jongste drie jaren, aan het vaststellen der kiezerslijst voorafgegaan, in de kolonie gevestigd geweest zijn.

delijk de vrijgemaakten, die, mits den census betalende, gelijke kiesregten hebben zullen als hunne medeburgers, in die kategorie vallen. Intusschen maakt voor hen het vereischte van éénjarige vestiging geen bezwaar, tenzij zij hunne vestiging in de kolonie hebben opgegeven, in welk geval er geen reden is hen bij terugkeer te begunstigen. De termijn moet voor Nederlanders zeer kort worden gesteld, omdat anders de uit Nederland gezonden ambtenaren noodeloos zouden zijn uitgesloten gedurende een aanmerkelijk gedeelte van hun verblijf in de kolonie.

§ 3. Art. 76 der Grondwet eischt het volle genot der burgerlijke en *burgerschapsregten*. Men kan zich het geval niet denken waarin een meerderjarig ingezeten, die Nederlander en in het volle genot der burgerlijke regten is, burgerschapsregten missen zoude, tenzij hij daaruit door den regter mogt zijn ontzet. En het schijnt, bij de vrijheid welke art. 8 der wet van 29 Junij 1854 (*Staatsblad* n°. 102), houdende eenige veranderingen in de straffen op de misdrijven gesteld, den regter verleent, geenszins boven alle bedenking, of zelfs hij die van enkele of alle der overige daar opgesomde regten ontzet werd, dit ook van regtswege zijn zal van het kiesregt, wanneer het vonnis dit niet, ja misschien het tegendeel uitspreekt. Om deze reden maakt het ontwerp hier alleen van *burgerlijke regten* gewag, maar noemt in het volgende artikel, als oorzaak van onbekwaamheid, de ontzegging bij regterlijk vonnis.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Art. 69, *n°*. 1*b*. Ook in verband met vroeger in dit verslag gemaakte aanmerkingen, werd door verscheidene leden de tijd van verblijf, voor den vreemdeling vereischt om als kiezer te kunnen optreden, te kort geoordeeld. Gedurende zoodanig kort verblijf was het voor den vreemdeling niet wel mogelijk zich met de belangen en de behoeften der kolonie genoegzaam bekend te maken. Het overwigt van vreemden invloed was buitendien maar al te zeer te vreezen. Waarom zou niet naturalisatie kunnen worden gevorderd, of, zoo daartegen bezwaren bestonden, de tijd van vestiging tot drie jaren verlengd, gelijk in art. 68 van het voorgedragen regeringsreglement van Curaçao? Men antwoordde, dat hier niets nieuws werd bepaald. Volgens art. 13 van het reglement op het burgerregt in onze West-Indische kolonien, van 25 Julij 1831 (*Gouvernementsblad* n°. 18), kan de vreemdeling burger van Suriname worden na een verblijf van een jaar en zes weken; een tijdsverloop, nagenoeg overeenstemmende met dat, bij de thans behandelde bepaling voor het verwerven der hoedanigheid van kiezer vereischt. Indien zulke vrijgevige bepalingen omtrent vreemdelingen tot nu toe in Suriname hebben gewerkt, zou het hoogst onraadzaam zijn, hunne toelating tot het genot van burgerregt te beperken, nu men trachten wil vooral ook door het aanmoedigen der immigratie de kolonie tot hoogeren trap van bloei te brengen. De buitengewone voorspoed, tot voor weinige jaren door de Vereenigde Staten van Noord-Amerika genoten, was grootendeels de vrucht van het daarheen lokken van volkplantelingen van allerlei landaard.

n°. 2. Twijfel werd geopperd, of het wel goed is, hier den ouderdom van volle vijf en twintig jaren te bepalen. Die ouderdom is thans in Suriname aanvang der meerderjarigheid; maar bij de invoering der nieuwe burgerlijke wetgeving zal daarin verandering worden gebragt. Of zou de Regering meenen, dat wanneer de meerderjarigheid vroeger intrad, toch de vijf-en-twintigjarige ouderdom wordt vereischt?

n°. 4. Gaarne zag men deze bepaling nader toegelicht. Men wenschte te weten, welke de directe belastingen zijn, die voor den census in aanmerking komen, en tevens in welke reden bij verhooging van den census het aantal kiezers vermindert. Daartoe wenschte men eene statistische opgave te ontvangen, inhoudende, welk getal ingezetenen thans van f 20 tot f 100 aan directe belastingen betaalt, met opklimming telkens van f 5 en onder bijvoeging, zooveel mogelijk, van de soorten van belasting, die voor iedere kategorie in aanmerking komen. Welligt zal het niet moeijelijk vallen deze

statistiek te leveren. De Regering weet toch reeds, blijkens de Memorie van Toelichting, dat thans een census van f 20 nagenoeg 900 en een census van f 60 ruim 200 kiezers geeft.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De koloniale vertegenwoordiging heeft een zuiver municipaal karakter, zoodat ingezetenschap, niet Nederlanderschap, het hoofdvereischte van kiesregt moet zijn. Ingezeten is men in het land waar men zijn domicilie vestigt, en de aanvankelijke duur der vestiging levert een vermoeden op, dat zij ernstig gemeend is en een blijvend karakter bezit. Bij vreemdelingen (hierin openbaart zich het onderscheid) moet de aanvankelijke duur langer genomen worden dan bij den Nederlander, die meestal in eene bepaalde betrekking of omdat hij in de kolonie te huis behoort, zich aldaar nederzet. De bestaande bepalingen omtrent het burgerregt, zoo als te regt herinnerd werd, vorderen vestiging van een jaar en zes weken, en de ondervinding leert, dat dit tijdvak inderdaad toereikende is. Zeker is het ruim genoeg gesteld om in eene zoo kleine maatschappij de kennis te kunnen opdoen, tot het uitbrengen eener goede keuze gevorderd. En tusschen de verkrijging van het stemregt en de eerste uitoefening ligt, vooral nu tweejarige aftreding wordt voorgesteld, altoos nog een korter of langer tijdsverloop in. Waarom dan noodelooze beperking? De vergelijking tusschen Suriname en Curaçao is ook hier weder niet afdoende. In Suriname kan men veilig aannemen dat de vreemdeling, die zich er nederzet en meer dan een jaar verblijft, er den zetel van zijne fortuin voor goed heeft opgeslagen. Op Curaçao daarentegen houden zich in den regel een aantal vreemdelingen van het vaste land van Zuid-Amerika zelfs geruimen tijd op, zonder ander oogmerk dan om op het gunstige tijdstip naar hun vaderland terug te keeren.

n°. 2. Art. 1 der publicatie van 3/4 Augustus 1840, *waarbij de bepalingen der nieuwe wetgeving van het Koningrijk der Nederlanden met betrekking tot de meerderjarigheid van toepassing worden gemaakt in de Nederlandsche West-Indische bezittingen* (*Gouvernementsblad van Suriname* n°. 10) bepaalde reeds voor al de Nederlandsche West-Indische kolonien de burgerlijke meerderjarigheid op 23 jaren. De gevorderde ouderdom van vijf en twintig jaren ziet uitsluitend op het kiesregt.

n°. 4. Voor 1864 bedraagt het getal aanslagen in de directe belastingen:

van f	5	tot	f 100	1977
„	10	„	100	1162
„	15	„	100	850
„	20	„	100	643
„	25	„	100	541
„	30	„	100	487
„	35	„	100	406
„	40	„	100	365
„	45	„	100	307
„	50	„	100	281
„	55	„	100	255
„	60	„	100	240
„	65	„	100	212
„	70	„	100	205
„	75	„	100	192
„	80	„	100	183
„	85	„	100	163
„	90	„	100	155
„	95	„	100	149
„	100 en daarboven			143

Met voordacht zijn ook de aanslagen beneden f 20 vermeld, aangezien uit de klimmende opbrengst der middelen mag worden afgeleid, dat onderscheidene aangeslagenen der laagste kategorien in eene hoogere zullen overgaan. De directe belastingen, welke voor het oogenblik worden geheven, zijn het personeel, de huurwaarde, het patentregt en het paardengeld.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 69 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

In artikel 69 wordt voor „Nederlander in den zin der wet, bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk", gelezen: Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 7 (blz. 33).

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Een der leden was van meening, dat de geheele regeling van het kiesrecht aan de kolonie zelve kon worden overgelaten. Dit gevoelen vond geen bijval; men meende dat de hoofdlijnen der regeling in het Regeeringsreglement behooren te worden vastgelegd.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 292 v.)

Beschouwing op artikel 69.

Ook de ondergeteekende acht het wenschelijk dat de hoofdlijnen van de regeling van het kiesrecht in het Regeeringsreglement vastgelegd blijven.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

ONTWERP—1896.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1892.

De laatste zin van art. 69 wordt gelezen als volgt:

„4. òf het betalen van belasting over een jaarlijksch inkomen van f 1400 of meer,

òf het betalen in de gezamenlijke directe belastingen eener som waarvan het juiste bedrag, mits niet beneden dat van f 20 noch boven dat van f 100, bij het kiesreglement wordt bepaald."

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 294).

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Suriname.

In de bij dit artikel voorgestelde wijziging, ligt eene belangrijke afwijking van het wetsontwerp der vorige Regeering. Naar aanleiding van de in het Voorloopig Verslag, betreffende dat wetsontwerp, door vele leden uitgesproken meening, dat uitbreiding van het kiesrecht tot eene betere samenstelling van de Koloniale Staten kon leiden (Stuk n°. 8, § 2, alinea 4), verklaarde wijlen de Minister van Dedem in zijne Memorie van Antwoord, (Stuk n°. 9, § 2, alinea 2) geenszins te betwisten, dat de wijze, waarop het kiesrecht thans is geregeld, voor verbetering vatbaar is en gaf hij voorts te kennen voor uitbreiding van dat recht gestemd te zijn. Een voorstel in deze kon hij echter nog niet doen, omdat hem nog de noodige gegevens ontbraken. Bovendien achtte hij het niet wenschelijk de behandeling van zijn wetsontwerp ingewikkelder te maken door er het kiesrechtvraagstuk aan te verbinden.

Dat nu van dezen Minister een voorstel tot kiesrechtuitbreiding is uitgegaan, ontmoette bij verschillende leden bedenking, bij vele anderen daarentegen instemming.

Eerstgenoemden verzetten zich tegen uitbreiding, omdat ten gevolge van het breken met de praktijk, om niet als kiezers aan te merken wie niet in het burgerregister zijn ingeschreven, het aantal kiesgerechtigden reeds eene niet onbeduidende vermeerdering heeft ondergaan (Stuk n° 9 slot van § 2). Bovendien achtten zij een minimum jaarlijks inkomen van f 1400 voor de kolonie in elk geval te laag.

Van de voorstanders van kiesrechtuitbreiding konden verscheidenen zich met de voorgedragen regeling vereenigen, doch anderen verklaarden zich hunne meening te moeten voorbehouden totdat de Minister meerdere gegevens zal hebben verstrekt, ter beoordeeling van zijn voorstel. De toelichting is uiterst beknopt en er valt niet uit op te maken, welke lagen der bevolking tot de stembus zullen worden toegelaten en hoe groot de uitbreiding zal zijn, die het aantal kiezers zal ondergaan. Men vertrouwde, dat de Minister over de gegevens kan beschikken, die zijn ambtsvoorganger ontbraken en dat hij de Kamer dus meer omstandig zal kunnen inlichten.

Sommigen achtten een minimum jaarlijksch inkomen van f 1400 te hoog. Zij zouden dit op f 1200 — enkelen zelfs op f 1000 — gesteld wenschen te zien, ten einde latere uitbreiding van kiesbevoegdheid mogelijk te maken zonder voorafgaande wijziging van het Regeeringsreglement. Daarentegen gaven diezelfde leden in overweging het minimum der in de gezamenlijke directe belastingen te betalen som te verhoogen tot f 30, om overwegenden invloed van ongeschikte en afhankelijke kiezers in de toekomst te voorkomen. In het personeel aangeslagen voor minstens f 6, betalen Chineezen, negers en gewezen koelies, als neringdoenden of landbouwers aan patentbelasting of akkergeld, reeds zeer spoedig het thans bestaande minimum van f 20. Tegen te grooten invloed van die elementen bij de stembus behoort te worden gewaakt en daarom verdient bovenstaande maatregel, of althans uitsluiting, volgens sommigen van het in de patentbelasting betaalde in het algemeen, volgens anderen slechts van het aan patentrecht betaalde voor den verkoop van sterken drank, ernstig aanbeveling.

Eenige leden verlangden ter wering van ongewenschte kiezers slechts hen tot de stembus toe te laten, die Nederlanders zijn volgens de wet op het Nederlanderschap, doch andere leden bestreden dien wensch.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Suriname.

Ten opzichte van de voorgestelde wijziging van art. 69 van het Surinaamsche Regeeringsreglement meende de ondergeteekende met eene beknopte toelichting te kunnen volstaan, omdat die wijziging geen ander doel heeft dan om een

einde te maken aan eene regeling van het kiesrecht, die zonder eenige reden aan een groot aantal personen het kiesrecht ontzegt, die daartoe de bevoegdheid moesten bezitten. Hij acht het namelijk voor weinig tegenspraak vatbaar, dat in eene kolonie als Suriname zij, die f 1400 en meer inkomen hebben, tot die lagen der maatschappij behooren, waaraan het kiesrecht niet mag worden onthouden.

Nu blijkt wel uit het Voorloopig Verslag dat verschillende leden zich tegen uitbreiding verzetten omdat, tengevolge van het breken met de praktijk, om niet als kiezers aan te merken wie niet in het burgerregister zijn ingeschreven, het aantal kiesgerechtigden eene niet onbeduidende vermeerdering heeft ondergaan, doch het is den ondergeteekende niet duidelijk welk bezwaar er tegen deze nieuwe uitbreiding bestaat, tenzij het wellicht zou bestaan in de vrees, dat door de vorige uitbreiding minder bevoegden tot kiezers gemaakt zijn.

Volgens het oordeel van den ondergeteekende kan het echter in geen geval aanbeveling verdienen hen, die boven vele anderen bevoegd zijn om kiezer te worden, te blijven uitsluiten enkel en alleen omdat door eene vorige uitbreiding van het kiezerskorps misschien minder bevoegden daarin zouden zijn opgenomen. De uitbreiding van het korps met kiezers uit de hoogere lagen der maatschappij zal er dan toe leiden, dat de gevolgen der vorige uitbreiding — indien zij nadeelig geweest mochten zijn voor den geregelden gang van zaken — er door geneutraliseerd worden.

Op de vraag, hoe groot de uitbreiding zal zijn, die het aantal kiezers bij aanneming van de voorgestelde wijziging zal ondergaan, kan de ondergeteekende mededeelen dat uit eene opgaaf van 1892 — waarin sedert dien tijd geene groote verandering kan zijn gekomen — blijkt dat de voorgestelde wijziging van art. 69 van het Regeeringsreglement het aantal kiezers met 353 zal doen toenemen, naar hun inkomen verdeeld als volgt:

f 1400 tot beneden f 1450	f 1450 tot beneden f 1550	f 1550 tot beneden f 1650	f 1650 tot beneden f 1750	f 1750 tot beneden f 1850	f 1850 tot beneden f 2550	f 2550 tot beneden f 3150
44	61	19	15	34	127	53

353.

Blijkens het Voorloopig Verslag achtten verschillende leden het voorgestelde minimum van f 1400 te laag, terwijl sommige anderen het te hoog vonden. Dat vestigt bij den ondergeteekende het vertrouwen dat hij, door het reeds herhaaldelijk in de Koloniale Staten genoemde cijfer van f 1400 als minimum voor te stellen, den juisten middelweg heeft ingeslagen.

Bezwaarlijk zou de ondergeteekende zich kunnen vereenigen met het door sommige leden aanbevolen denkbeeld, om het bestaande minimum van f 20 der in de gezamenlijke directe belastingen te betalen som te verhoogen of althans de patentbelasting, dan wel slechts het aan die belasting betaalde voor den verkoop van sterken drank, uit te zonderen. Beperking van het kiesrecht, al zij het slechts eene beperking voor de toekomst, zou hem niet toelachen en acht hij weinig in overeenstemming met de groote uitbreiding die het kiesrecht hier te lande ondergaat. Maar bovendien levert het lage minimum weinig bezwaar op, want mocht al door het Koloniaal Bestuur en de Koloniale Staten eene verordening worden tot stand gebracht, die, door verlaging van het thans geldende minimum van f 40, ongeschikte elementen onder de kiezers zou brengen, dan heeft immers de Kroon, krachtens art. 49 van het Regeeringsreglement, de bevoegdheid om die verordening te vernietigen.

De wensch van eenige leden, om slechts hen tot de stembus toe te laten, die Nederlanders zijn volgens de wet op het Nederlanderschap kan niet worden ingewilligd voor een kolonie, waar de ingezetenen voor een groot deel van vreemde afkomst zijn en evenzeer belang hebben bij rust en orde als de Nederlandsche ingezetenen zelf.

De Minister van Koloniën,

BERGSMA.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Met zijne beide ambtsvoorgangers is de ondergeteekende van meening dat in Suriname eenige uitbreiding van het kiesrecht niet achterwege kan blijven. Hij vereenigt zich met het door den Minister BERGSMA gedaan voorstel om het kiesrecht toe te kennen aan hen die:

óf betalen belasting over een jaarlijksch inkomen van f 1400 of meer;

óf betalen in de gezamenlijke directe belastingen eene som waarvan het juiste bedrag, mits niet beneden dat van f 20, noch boven dat van f 100, bij het kiesreglement wordt bepaald.

De aanvulling van art. 69 met het eerstgenoemde vereischte is zoo gesteld, dat de kiesbevoegdheid niet afhankelijk is van zekeren aanslag, maar van het betalen over een inkomen van f 1400 of meer, zoodat het inkomen het criterium uitmaakt van kiesbevoegdheid, onafhankelijk van het van dat inkomen te heffen percentage.

Door deze wijziging van art. 69 zal het aantal kiezers vrij aanzienlijk toenemen en zullen vele ingezetenen, die daartoe bevoegd zijn te achten, in de gelegenheid komen om invloed uit te oefenen op den gang van zaken, terwijl er geen vrees behoeft te bestaan dat daardoor ongeschikte personen als kiezers zullen optreden.

Het schijnt namelijk voor weinig tegenspraak vatbaar dat in eene kolonie als Suriname zij, die f 1400 en meer inkomen hebben, behooren tot die lagen der maatschappij, waaraan het kiesrecht niet mag worden onthouden.

Tengevolge van het breken met de practijk om niet als kiezers aan te merken wie niet in het burgerregister zijn ingeschreven heeft het aantal kiesgerechtigden reeds eene niet onbeduidende vermeerdering ondergaan, doch daaruit kan geen bezwaar worden ontleend tegen de thans voorgestelde uitbreiding. Wel is beweerd, dat door de vorige uitbreiding minder bevoegden tot kiezer zouden gemaakt zijn, doch, hoe dit zij, in geen geval kan het aanbeveling verdienen hen, die boven vele anderen bevoegd zijn om kiezer te worden, te blijven uitsluiten enkel en alleen omdat door eene vorige uitbreiding van het kiezerskorps misschien minder bevoegden daarin zouden zijn opgenomen. Overigens zij het vergund, ook wat betreft de mate van uitbreiding van het aantal kiezers, te verwijzen naar de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag over deze wetsontwerpen (*gedrukte stukken*, Zitting 1896—1897. **38**, n°. 2).

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Naar de meening van enkele leden gaat de voorgestelde uitbreiding van het kiesrecht niet ver genoeg. Ook na die uitbreiding zouden vele personen, die als kiezer geschikt zouden zijn, het kiesrecht niet deelachtig worden. Daarom scheen het hun gewenscht, het jaarlijksch inkomen, waarover belasting moet worden betaald, op f 1000 vast te stellen en in art. 69 geen minimum te bepalen voor de som, die in de gezamenlijke directe belastingen zal moeten worden betaald. Ook wenschten zij aan de Regeering het denkbeeld in overweging te geven, op grond van afgelegde examens en verkregen diploma's kiesrecht toe te kennen.

Deze beschouwingen werden door vele andere leden bestreden. Wordt het minimum jaarlijksch inkomen bepaald op f 1000, dan zouden van de gewezen koelies, die Engelsche onderdanen blijven, velen het kiesrecht verkrijgen en

zoude binnen wellicht niet langen tijd het grootste gedeelte der kiezers uit deze personen kunnen bestaan. Hierin achtten zij een gevaar gelegen, te grooter nog nu voortaan alle leden der Koloniale Staten door de kiezers zouden worden gekozen.

Sommigen dezer leden waren van meening, dat slechts als kiezers moeten worden toegelaten personen, die Nederlanders zijn volgens de wet op het Nederlanderschap. Huns inziens zullen uit het niet stellen van dezen eisch betreurenswaardige moeilijkheden kunnen voortvloeien.

Anderen, de juistheid erkennende van de opmerking in de Memorie van Antwoord betreffende de voor de tweede maal ingediende wetsontwerpen, dat dit denkbeeld, in het Voorloopig Verslag toen aangegeven, voor verwezenlijking niet vatbaar is in eene kolonie waar de ingezetenen voor een groot deel van vreemde afkomst zijn en evenzeer belang hebben bij rust en orde als de Nederlandsche ingezetenen zelven, zouden wel gaarne zien, dat ten aanzien van vreemdelingen de eischen voor het verkrijgen van het ingezetenschap en dus van eene der voorwaarden voor het recht om te kiezen of verkozen te worden, eenigszins werden verzwaard,

De eerstbedoelde leden betoogden daarop, dat zulks een halve maatregel zoude zijn; de kiezers zouden immers tot een ander staatsverband kunnen blijven behooren en juist dit, zoo meenden zij, moet worden gekeerd.

Gevraagd werd, of het aan de Koloniale Staten geheel is overgelaten, te bepalen welke belastingen als directe zullen worden aangemerkt en zoo ja, of het dan niet wenschelijk is in artikel 69 aan te geven, wat als het kenmerk van eene directe belasting zal worden aangemerkt.

Men gaf in overweging, het vóór het woord „bedrag" geplaatste woord „juiste" te doen vervallen, omdat het overbodig is en bovendien minder eigenaardig.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

De verwezenlijking van het aangegeven denkbeeld om het jaarlijksch inkomen, waarover belasting moet worden betaald om kiezer te zijn, op f 1000 te stellen en in art. 69 geen minimum te bepalen voor de som welke in de gezamenlijke directe belastingen zal moeten worden betaald, acht de ondergeteekende onraadzaam, omdat daardoor minder gewenschte elementen in het kiezerscorps zouden kunnen worden gebracht. Zijns inziens zou dit eveneens het geval zijn wanneer op grond van afgelegde examens en verkregen diploma's kiesrecht werd toegekend aan personen, die in Suriname, waar het zooveel duurder is dan in Nederland, nog niet in staat zijn om f 1400 's jaars te verdienen.

Slechts als kiezers toe te laten personen, die Nederlanders zijn volgens de wet op het Nederlanderschap is, zooals vroeger en ook nu weder terecht is aangetoond, voor verwezenlijking niet vatbaar in eene kolonie, waar de ingezetenen voor een groot deel van vreemde afkomst zijn en allen evenzeer belang bij rust en orde hebben.

Terecht wordt daartegen aangevoerd dat, indien ten aanzien van vreemdelingen de eischen voor het verkrijgen van het ingezetenschap en dus van een der voorwaarden voor het recht om te kiezen of verkozen te worden eenigszins worden verzwaard, zulks een halve maatregel zou zijn, omdat er kiezers zouden kunnen blijven bestaan, die tot een ander Staatsverband behooren. Uit dien hoofde acht hij het niet wenschelijk het Regeeringsreglement in dien zin te wijzigen,

Mocht eene in voorbereiding zijnde wet tot regeling van het onderdaanschap in de koloniën tot stand komen, dan zal kunnen worden overwogen of naast het Nederlanderschap niet het onderdaanschap als vereischte kan worden gesteld.

Wat als kenmerk van eene directe belasting is aan te merken acht de ondergeteekende moeilijk in de wet te omschrijven. Bovendien kunnen er belastingen zijn, die dan het bij de wet aangegeven kenmerk van eene directe belasting zouden missen en toch uit hun aard in aanmerking zouden moeten

komen voor de berekening van den census, en omgekeerd belastingen die het kenmerk voor directe belastingen zouden dragen en die men voor die berekening zou wenschen uit te sluiten.

Het komt den ondergeteekende daarom verkieslijk voor dit punt te doen uitmaken bij koloniale verordening en zoo noodig bij Koninklijk besluit krachtens de nieuwe lezing van art. 48 van het Regeeringsreglement.

Het woord „juiste" voor het woord „bedrag" moge overbodig zijn, de ondergeteekende ziet geen reden om het te doen vervallen, omdat het tegenwoordig wetsontwerp niet de strekking heeft om de redactie van het Regeeringsreglement te verbeteren, doch slechts om daarin die wijzigingen te brengen, die blijkens de ondervinding noodig zijn.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

Beraadslaging over ART. 20, luidende:

In artikel 69 wordt voor „Nederlanders in den zin der wet, bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk" gelezen: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap".

De laatste zin van art. 69 wordt gelezen als volgt:

„4°. òf het betalen van belasting over een jaarlijksch inkomen van f 1400 of meer,

òf het betalen in de gezamenlijke directe belastingen eener som, waarvan het juiste bedrag, mits niet beneden dat van f 20 noch bóven dat van f 100, bij het kiesreglement wordt bepaald.",

waarop zijn voorgesteld de volgende **amendementen:**

een van den heer **van Kol**, strekkende om in den zevenden regel f 1400 te vervangen door f 1000, in den negenden regel f 20 door f 10, en in den tienden regel f 100 door f 50; en

een van de **Commissie van Rapporteurs**, strekkende om het eerste lid van art. 20 te vervangen door het volgende:

In art. 69 wordt in 1°., *a*, voor „Nederlanders in den zin der wet, bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk" gelezen: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap" en wordt 1°., *b*, gelezen: „Vreemdelingen, wanneer zij gedurende de laatste vijf jaren, voorafgegaan aan 1 Januari van het jaar, waarin de kiezerslijst wordt vastgesteld, in de kolonie zijn gevestigd geweest".

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Bij de algemeene beschouwingen heb ik reeds mijn teleurstelling te kennen gegeven overdeze kiesrechtregeling in Suriname, omdat men er niet te doen heeft met wilden, met onbeschaafde stammen, zooals er in andere koloniën worden gevonden, maar met volksplantingen van Europeanen of afstammelingen van dezen, met bewoners in één woord die al tijden lang kiesrecht hadden. Wij lezen toch in het Octrooi van 23 September 1682 dat „de Raedtpersonen worden gekozen door pluraliteit van stemmen *van alle de Coloniers.*" Waar dus vroeger al uitvoering aan het kiesrecht werd gegeven, moeten wij het betreuren, dat de Minister niet verder op dien weg wil voortgaan.

In art. 69 van het Regeeringsreglement is de grens voor het betalen in de directe belastingen gesteld tusschen f 20 en f 100. Bij besluit van 26 Februari 1866 is de cijns vastgesteld op f 60 belasting. Twee jaren later zag men reeds in dat aan de eischen van den tijd moest toegegeven worden en bij gouvernementsbesluit van 15 Februari 1868 is die verlaagd geworden tot f 40. Thans, 32 jaren later, een derde eeuw, wordt dat cijfer door den Minister verlaagd tot f 20 als *minimum*. Beneden dat cijfer zal niemand recht hebben deel te nemen in het behartigen van eigen belangen, en is alle verdere uitbreiding van kiesrecht uitgesloten.

Een kleine verbetering is, dat waar vroeger gesproken werd van directe belastingen, nu de „gezamenlijke belastingen" zullen gelden. Maar het verband tusschen belasting en kiesrecht wordt al te nauw verbonden, en leidt tot anomalieën. Bij voorbeeld. In Suriname is een belasting op honden; het wordt daardoor mogelijk dat iemand die geen hond bezit, en die dientengevolge niet genoeg belasting betaald om waardig geacht te worden voor zijn belangen op te komen, door het zich aanschaffen van een hond kiezer wordt.

Daar wij hier te doen hebben niet met een kiesreglement, maar met een Regeeringsreglement, acht ik het gewenscht de grenzen voor de belasting die nog kiezerschap toelaat, zoo laag mogelijk te stellen.

Daar ik evenwel weinig hoop heb op steun van de Kamer, zou ik mij willen bepalen tot den eisch om iemand tot het kiesrecht toe te laten die f 10 aan gezamenlijke belastingen bijdraagt. Het kiesrecht zooals het nu geregeld is, zal, ondanks de kleine verbeteringen die er in gebracht worden, nog zijn een bespotting van wat men verstaat onder dien naam. Van de 66.000 inwoners zijn er maar 446 kiezers, dat is nauwelijks 1,2 pCt. De stad Groningen met ongeveer evenveel zielen, heeft 5846 kiezers, 19 maal meer dus dan geheel Suriname. Te Coronie zijn maar 5 kiezers en dat gewest telt niet minder dan 2071 inwoners, waarvan 369 kleine landbouwers zijn. Is dat geen bespotting?

En hoeveel nieuwe kiezers zullen er nu door de kleine verbetering van den Minister aan worden toegevoegd? Het is gevraagd door de Koloniale Staten en hier door de afdeelingen, en ondanks dat het zeer goed mogelijk is om dit getal op te geven, omdat de bevolking zoo klein is, hebben noch de Gouverneur noch de Minister van Koloniën hierop een antwoord gegeven. Wij weten nog altijd niet hoeveel nieuwe kiezers ten gevolge van de luttele verbetering die dit wetsontwerp geven zal aan het getal bestaande kiezers zal worden toegevoegd.

Er is echter nog een andere wijziging. Volgens dit wetsontwerp zullen zij kiezer worden, die een jaalijksch inkomen hebben van f 1400; thans wordt een inkomen van f 3100 vereischt, waarvan ongeveer f 40 belasting betaald wordt. Door de voorgestelde wijziging zullen eenige ambtenaren, onderwijzers en dergelijken het kiesrecht verkrijgen. Hier kunnen wij een globale schatting maken en kunnen wij aannemen dat er op deze wijze een 300 kiezers zullen worden gevormd. Dit is, dunkt mij, bitter weinig en daarom hebben wij voorgesteld een inkomen van f 1000 als laagste grens voor het kiesrecht.

Wij verwachten echter, dat tegen ons amendement dezelfde bezwaren zullen worden ingebracht, die reeds in het Voorloopig Verslag zijn genoemd. Het hoofdbezwaar, eigenlijk het eenige bezwaar, is dit: men vreest dat door de verlaging van het inkomen de Britsch-Indische koelies het grootste gedeelte van de stembus in handen zullen krijgen en dus te veel invloed zullen uitoefenen. Deze vrees is door den heer Pyttersen en door den Minister bij voorkeur en dikwijls geuit, doch ik meen,

dat die vrees den toets van een ernstig onderzoek niet zal kunnen doorstaan.

In het Koloniaal Verslag van 1899 kunnen wij vinden dat er op het oogenblik 5076 emigranten buiten contract zijn en daarvan zijn er 575 eigenaren of pachters van een stukje grond en 129 winkeliers of venters, te zamen dus 704. Deze 704 personen alleen zullen in de termen kunnen vallen van een inkomen te hebben van f 1000. De koelies verdienen immers geen van allen f 500 per jaar, het is dus niet te verwachten, dat uit hen een noemenswaardig getal kiezers zal worden gevormd.

De koelies, die in de kolonie gebleven zijn vormen $^1/_{94}$ gedeelte van de bevolking en zij verkeeren in geen gunstiger oeconomischen toestand dan de overige bevolking.

Wanneer men aanneemt dat volgens de nieuwe bepalingen er een 1000 kiezers in Suriname zullen ontstaan, dan kan men weten dat er op de 25 mannen één kiezer zal komen. Volgens deze berekeningen zullen dus ongeveer 28 koelies kiezer kunnen worden, zoodat er werkelijk geen gevaar is te vreezen voor een overmacht van Hindoe-kiezers. Het blijkt meer en meer dat het getal Britsch-Indische koelies afneemt. Volgens het Koloniaal Verslag van 1898, het laatste dat mij ten dienste stond, zijn er in dat jaar 616 koelies aangekomen en 743 vertrokken; hun aantal dus is verminderd met 127. Het aantal Javanen neemt toe en zal waarschijnlijk nog meer toenemen; de vrees dus dat de Britsch-Indische koelies een overwegenden invloed zouden uitoefenen bij de stembus, heeft geen reden van bestaan. Maar zou er werkelijk gevaar zijn, zelfs wanneer hun aantal grooter was? Zou het waar zijn dat de Britsch-Indische koelies, de Hindoes, eenvoudig omdat zij in een Engelsche kolonie zijn geboren en onder het Engelsche juk hebben geleefd, zooveel sympathie koesteren voor Engeland dat zij den Engelschen invloed tegen hun eigen belang in zouden trachten te bevorderen?

Neen, Mijnheer de Voorzitter, indien van Engelsche en Amerikaansche zijde gevaar dreigt — en dat dit zoo is, valt niet te ontkennen — dan zal dit *niet* komen van de Britsch-Indische *koelies*, maar van de Engelsche en Amerikaansche *kapitalisten*. Indien men, ondanks dit alles, toch zijn bezwaren handhaaft, dan meen ik dat die te ondervangen zijn door de opneming van een bepaling, dat alleen zij die als Nederlanders genaturaliseerd zijn, recht hebben om kiezer te worden.

In die richting heeft de Commissie van Rapporteurs een amendement ingediend, waarbij ik mij volkomen aansluit, dat het kiesrecht niet kan worden verleend dan na 5-jarig verblijf in de kolonie. Personen die slechts tijdelijk in de kolonie wonen en werkzaam zijn bij den aanleg van mijnen, spoorwegen en dergelijke, zullen dan geen kiezer worden en dus geen invloed uitoefenen op de Staatsmacht. Doch eenmaal gevestigd, al zijn het dan mannen van een anderen landaard, van een ander ras, hebben die Hindoes er het volste recht op om, indien zij gezeten en rustige burgers zijn, ook burgerrechten te verkrijgen. Wij hebben kunnen zien, dat er 67 Chineezen op de kiezerslijst staan en wij hebben niet vernomen, dat die personen van grootere veilheid ten aanzien van de uitoefening van het kiesrecht hebben blijk gegeven dan de anderen. Waar wij nu Chineezen hebben toegelaten, behoeven wij niet enkele dozijnen Britsch-Indische koelies te weren, die in Suriname trachten hun brood te verdienen.

Indien het amendement wordt aangenomen, zooals het daar ligt, zullen er betrekkelijk weinig nieuwe kiezers worden gemaakt, maar er zullen er meer komen dan naar het Regeeringsontwerp. Wordt mijn amendement

aangenomen, dan zal dit tot de stembus toelaten een onbekend aantal kleine landbouwers, ambachtslieden, zeelieden, opzichters bij mijnen en plantages en dergelijke. Dan zal niet meer in kapitalistischen zin, zooals thans het streven van den Minister is, het kiesrecht een privilege van het bezit zijn, maar zal men in Suriname, waar de macht van de geldmannen meer intens is dan ergens anders, een tegenwicht hebben in de vertegenwoordiging ook der kleinen. Wij moeten in Suriname evengoed als in ons land ons losmaken van klassen-vooroordeel en ook — het is niet onbillijk er hier eens op te wijzen — van rassen-vooroordeel. Het is onbillijk om lieden van het kiesrecht uit te sluiten eenvoudig omdat zij van een ander ras zijn en een andere huidskleur hebben dan wij. Dit is zelfs iets dat in flagranten strijd is met den geest van het nog altijd heerschende Regeeringsreglement, waarin wij lezen woorden, die wij gaarne in deze dagen van de Ministerstafel zouden hooren.

Bij *art.* 8 van het Regeeringsreglement van 1865 werd besloten alle bepalingen te laten vervallen, die op rassenverschil wezen, het „sprak van zelf" schreef men en het was onnoodig in de wet op te nemen, dat „*verschil in kleur geen verschil van benoembaarheid mocht zijn*" .... zelfs voor den rang van „*Gouverneur zou nòch kleurling nòch neger worden uitgesloten.*" En de Minister Fransen van de Putte verklaarde (Gedrukte Stukken 1864—1865 VIII) in zijn nader antwoord op het Voorloopig Verslag, dat het op hem „*een bemoedigenden indruk zou maken als een zeker aantal negerslaven het kiesrecht mochten deelachtig worden*".

Mijnheer de Voorzitter! Waar dit reeds in 1865 een ideaal genoemd werd, mag daar een-derde eeuw later de wet de bereiking daarvan onmogelijk maken? Moet men dan terugdeinzen voor de gevolgen, die door het Regeeringsreglement zijn bedoeld, te meer nu de vatbaarheid voor beschaving en hoogere ontwikkeling van het negerras reeds in meerdere landen is gebleken?

Ik wil mij thans beroepen op een man, die in de nabijheid van onze West-Indische koloniën, op Jamaïca, een langdurige studie van het negerras heeft gemaakt, nl. de heer W. P. Livingstone. Hij zegt in zijn boek: „*Black Jamaica*" onder andere het volgende:

The negro is the babe of humanity. He is a child who has all the latent qualities of the man. The development of these qualities depend upon the amount and strength of the ethical force introduced from the temperate zone. The white man is therefore literally the elder brother of the negro." .... En verder:

„The negro race is one of the greatest potential markets in the world both materially and mentally. To emancipate the mind of the negro as we have already emancipated his body is one of the greatest duties which has been laid upon the British race. It has the social destiny of millions in its power. It can either keep them in the dust or raise them to the heights. They can either be suffered to stand aloof, the despised and rejected of the nation, or made to throw themselves into the broad life of the Empire as they now throw themselves with incomparable fidelity into the lives of individual families. The issue is clear, and the time for decision is ripe." . . .

„The negro of Jamaica has a passionate preference for British rule, for with all its blunders and shortcomings it has surrounded him with liberty, justice and peace. The imperial connection has done much for the negro in the past."

Mr. Livingstone schetst dan zeer duidelijk de geleidelijke ontwikkeling van het negerras in Jamaïca in de laatste zestig jaren.

Hij toont een volk aan, dat was langzaam „struggling up from a basis sf barbarism to the plane of an orderly and intelligent civilisation. The negro is not a terminal point, but is fundamentally equal with the white man. Troughout his life-story can be traced the thin withe thread of evolution. His progress may be slow, but is possible. The history of Jamaica proves how much can be done when conditions are even moderately favourable.....

„The race as it exists to day is a product of sixty years of freedom; on the whole, a plain, honest Anglicised people with no peculiarity except a harmles ignorance and superstition. Looking at it in contrast with what it was at the beginning of the period, one cannot but be impressed with the wunderful progress it has made. And where there has been steady progress in the past *there is infinite hope for* the *future*."

Het is dus onze taak hem deze hoogere ontwikkeling te doen bereiken, door hem te doen deelnemen in de burgerrechten en door hem belang te doen stellen in de wetten die zijn lot beheerschen. Dat de negers nuttige en goede staatsburgers kunnen zijn, dat zelfs de vorming van negerstaten mogelijk is, dat bewijzen de Staten Barbados en Liberia.

Waar wij dus niet mogen terugdeinzen om ook voor het gele ras, de hindoe's, en de negers de stembus te openen, daar is mijn amendement een eerste zwakke poging in die richting, terwijl ik mij voorbehoud om bij een volgende gelegenheid, bijv. in het aanstaande jaar bij de begrooting, terug te komen op deze zaak.

Het geldt nu een zwakke poging om de paar honderd kiezers met enkele honderden te vermeerderen, en ik hoop dat mijn amendement daarom bij deze Kamer steun zal mogen ontvangen.

Het **amendement** van den heer **van Kol** wordt ondersteund door de heeren **Troelstra, Schaper, Lieftinck, Nolting** en **Heldt**, en maakt derhalve een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Mees**, *voorzitter van de Commissie van Rapporteurs*, het woord ontvangen hebbende tot toelichting van het amendement, zegt: Mijnheer de Voorzitter! De Commissie van Rapporteurs acht het voorstel dat de Regeering doet omtrent de uitbreiding van het kiesrecht, op zich zelve zeer wenschelijk. Maar zij acht het niet wenschelijk, dat onveranderd blijve de bepaling van art. 69, 1, *b*, dat vreemdelingen, wanneer zij sedert 1 Januari van het jaar, waarin de kiezerslijst wordt vastgesteld, in de kolonie gevestigd geweest zijn, als ingezetenen worden aangemerkt.

Dien termijn rekent zij te kort. De wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap eischt voor het ingezetenschap het hebben van woonplaats binnen het Rijk of de koloniën gedurende 18 maanden; diezelfde wet stelt als voorwaarde voor naturalisatie, dat men gedurende de laatste 5 jaren zijn woonplaats of hoofdverblijf in het Rijk of zijn koloniën hebbe gehad.

De Commissie stelt nu voor, dat geëischt zal worden, dat vreemdelingen vijf jaren in de kolonie zullen moeten gevestigd zijn om als ingezetenen voor het kiesrecht te gelden.

Ik behoef wel niet te zeggen dat de mij voorafgaande spreker zich vergist, wanneer hij meent, dat de Commissie voorstelt het Nederlanderschap als voorwaarde voor kiesbevoegdheid.

Waar de Commissie een voorstel doet, waarbij een vestiging van vijf jaar als voorwaarde zal worden gesteld voor het ingezetenschap, kan

de schijn niet ontstaan, dat zij wil doen een bekrompen voorstel, waarin een geest van uitsluiting heerscht. Dit kan niet beweerd worden met het oog op onze eigen wet betreffende het Nederlanderschap en het ingezetenschap.

Ik moet daarbij nog opmerken, dat de Regeering verklaard heeft, dat in bewerking is een wet op het onderdaanschap. De Commissie van Rapporteurs was aanvankelijk van plan om den Minister te verzoeken het geheele artikel, dat thans wordt voorgesteld, terug te nemen, totdat die wet op het onderdaanschap zou zijn ingediend, maar zij meende, dat met die indiening wellicht te lange tijd zou verloopen en daarom heeft zij haar amendement ingediend.

Mijnheer de Voorzitter! Het zal mij wel veroorloofd zijn nu tevens het advies van de Commissie mede te deelen over het amendement van den heer van Kol. De Commissie meent eenparig de aanneming van dit amendement te moeten ontraden. Zij zou er geen bezwaar tegen hebben, dat de hoogste grens van den census van f 100 tot f 50 werd verlaagd, waar nu de census f 40 is; maar zij heeft groot bezwaar tegen het voorstel om de laagste grens te stellen op f 10. De gevolgen van de aanneming van dit amendement kan de Kamer, meent de Commissie, niet overzien. Wat wel te voorzien is is dit, dat indien het amendement van den heer van Kol wordt aangenomen, een groot aantal gewezen Britsch-Indische koelies kiezer zal worden. Al mag nu, zooals de heer van Kol zeide, het aantal van die koelies niet zoo groot zijn, dat voor een geheele overmacht ware te vreezen, zeker is het groot genoeg om beducht te zijn, dat zij grooter invloed zullen uitoefenen dan wenschelijk is. Het Regeeringsvoorstel geeft reeds een belangrijke uitbreiding. Het getal kiezers wordt nu geschat op 448, het zal na aanneming van het Regeeringsvoorstel toenemen met ruim 350. De Regeering heeft ons daaromtrent niet in het onzekere gelaten, zooals de heer van Kol meende, want in de Memorie van Antwoord van den Minister Bergsma is het cijfer, dat ik noemde, medegedeeld.

De Commissie meent derhalve, dat het voorstel van den heer van Kol een losse greep is. Hoe men ook moge denken over kiesrecht, waar het geldt Nederland, de meerderheid van de Kamer, meent zij, zal het wel daarover eens zijn, dat kiesrechtbeginselen voor Nederland niet behoeven te gelden voor een kolonie als Suriname, die een zeer eigenaardig samengestelde bevolking heeft.

De **Voorzitter:** Voorgesteld door de Commissie van Rapporteurs, maakt het van rechtswege een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Pyttersen:** Mijnheer de Voorzitter! Slechts een zeer kort woord. Aan het amendement van den heer van Kol zal ik, zooals reeds gebleken is uit de rede van den president van de Commissie van Rapporteurs, mijn stem niet kunnen geven en wel allereerst op dezen grond, dat ik zeer groote waarde hecht aan het oordeel van de Koloniale Staten van Suriname.

De heer van Kol heeft gisteren herhaaldelijk betoogd, dat wij toch vooral moesten luisteren naar de stem van de wettelijke vertegenwoordigers van de kolonie, een meening welke ik deel. Welnu, herhaaldelijk is, niet door de meerderheid, maar door *alle* leden van de Koloniale Staten, min één, de meening uitgesproken, dat een kiesrecht lager gaande dan f 1400 inkomen en een aandeel in het complex van belastingen van f 20 voor de kolonie beslist ongewenscht zou zijn, en omdat ik

meen dat de leden van de Koloniale Staten oneindig beter dan wij kunnen beoordeelen welken invloed de verlaging van den census zal uitoefenen, meen ik dat wij geen lossen greep moeten doen waarvan de gevolgen door ons niet zijn te berekenen.

Verder wijs ik op enkele onjuistheden in het betoog van den geachten afgevaardigde uit Enschedé. Hij doet het voorkomen alsof hij, zijn amendement voorstellend, optreedt als vertegenwoordiger en verdediger van het Afrikaansche ras. Ik geloof dat dit totaal onnoodig is. Wanneer hij meent dat dit onder de tegenwoordige kiezers niet is vertegenwoordigd, vergist hij zich.

Er zijn er ook onder de tegenwoordige kiezers zeer velen.

De verklaringen van personen, in de kolonie geboren en daar gevestigd, uit wier mond ik heb vernomen welk gevaar gelegen zou zijn in de toelating van de thans nog onontwikkelde massa tot het kiesrecht, hebben mij hoe langer zoo meer versterkt in de overtuiging, dat wij ons hier eerder moeten bepalen tot de voorstellen die gedaan en de adviezen die gegeven worden door de Koloniale Staten, dan dat wij uit eigen hoofde maatregelen moeten nemen waarvan wij de gevolgen niet kunnen berekenen.

De heer van Kol spreekt verder van een gering aantal in de kolonie gevestigde koelies. Ik ben niet in staat het getal met juistheid op te geven, maar dit kan ik wel verzekeren, dat de heer van Kol het verslag omtrent de kolonisatie in Suriname niet met de noodige nauwkeurigheid heeft nagegaan, daar hij anders tot een geheel ander cijfer dan 704 zou zijn gekomen. Eenige jaren geleden is naar aanleiding van een hier in de Tweede Kamer gehouden bespreking, door bevoegde personen in de Koloniale-Staten een totaal van in de kolonie gevestigde gewezen Britsch-Indische koelies berekend van 16000 personen. Ik heb getracht mij omtrent die cijfers eenige juiste gegevens te verschaffen, maar dit is mij niet gelukt.

Maar tusschen de 16000 van de Koloniale Staten en de 704 van den heer van Kol is het verschil zoo groot, dat ik wel mag aannemen, dat de geachte afgevaardigde zich eenigzins vergist.

Vergissen doet hij zich ook, waar hij spreekt van den ongunstigen financieelen toestand der Britsch-Indische koelies.

Het is een feit, dat juist deze kolonisten behooren tot de meest welgestelden onder de kleine bevolking van Suriname. Juist zij als kleine landbouwers, kooplieden enz. verkeeren in een betrekkelijk grooten welstand, en het zou volstrekt geen verwondering baren, indien er onder hen gevonden worden die reeds nu meer dan f 1400 verdienen. Ik wensch deze personen geenzins uit te sluiten, maar wel wensch ik, om dezelfde reden waarom ik het voorstel van de Commissie van Rapporteurs volgaarne heb onderteekend, te voorkomen, dat vreemde elementen in deze kolonie de overhand zouden kunnen krijgen.

De heer van Kol heeft gisteren en heden met eenige mijns inziens niet volkomen juiste bewondering gewaagd van den toestand, bestaande in de Engelsche koloniën van West-Indië, onder andere van Trinidad en Barbados. Een feit is het, dat de toestand aldaar op dit oogenblik van dien aard is, dat de Engelsche arbeiders uit die koloniën in vrij grooten getale naar Suriname trekken, om daar werk te vinden, wijl zij ten gevolge van den slechten toestand in hun eigen bezittingen, geen voldoend loon kunnen verdienen.

Herhaaldelijk is het gebeurd, dat uit die streken meer dan 40 à 50 arbeiders te gelijk arriveerden.

Kort geleden waren op een placer op een totaal van 250 arbeiders, niet minder dan 50 uitlandsche arbeiders; allen personen die zeer trotsch zijn op hun nationaliteit en deze niet gaarne zouden afleggen om Nederlander te worden.

Hoe meer de groote industrie in Suriname zal toenemen, des te grooter zal de behoefte worden aan werkvolk en des te grooter het gevaar, met het oog op het kiesrecht, dat de toevloed der werklieden zoo groot zou kunnen worden, dat zij op een gegeven oogenblik de stembus zouden overheerschen. Dit gevaar zal grooter worden naarmate men meer gaat in de richting van het voorstel van den heer van Kol.

Dit geldt mijns inziens minder wat de verlaging van het inkomen van f 1400 tot f 1000 betreft, maar wel van de vermindering van het complex van belastingen van f 20 tot f 10, omdat het bij de wijze waarop de belastingen in Suriname geregeld zijn, volstrekt niet bezwaarlijk is in een betrekkelijk korten tijd een groot aantal belastingplichtigen tot een bedrag van f 10 te verkrijgen.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*: Na de uitvoerige bestrijding door den voorzitter en een der leden van de Commissie van Rapporteurs van het amendement van den geachten afgevaardigde uit Enschedé, is de taak voor mij gemakkelijk geworden. Ik zal mij dus bepalen tot een kort woord van bestrijding.

Ik stel op den voorgrond, dat de heer van Kol het bij de verdediging van zijn amendement liet voorkomen, alsof het Regeeringsvoorstel geen belangrijke uitbreiding van het kiesrecht zou geven.

Integendeel, de uitbreiding is, zooals de heer Mees aantoonde, zeer belangrijk. Bij de 448 kiezers, die er nu volgens de kiezerslijst zijn, komen er nog omstreeks 353, een getal, dat bij de Memorie van Antwoord van het ontwerp-Bergsma werd aangegeven.

Nu vraagt de heer van Kol, wat een duizendtal kiezers is op een bevolking van 66000 zielen.

Ik wensch liever een ander cijfer daarmede te vergelijken. In het onlangs rondgedeelde Koloniaal Verslag wordt het aantal Europeanen, die in de kolonie gevestigd zijn, bepaald op 789 personen, die natuurlijk niet allen het kiesrecht hebben. Een blik in de kiezerslijst zal dan ook aantoonen, dat een aantal personen van niet Europeesche afkomst en daaronder een 80-tal Chineezen zich door vlijt en toewijding het kiesrecht hebben verworven.

Verder zeide de geachte spreker: men behoeft bij een verdere verlaging van den census niet bevreesd te zijn, dat daardoor een groot aantal Britsch-Indische koelies het kiesrecht zouden erlangen, omdat nu het aantal van de gevestigde koelies slechts $^1/_{90}$ der bevolking bedraagt.

Uit hetgeen in het Koloniaal Verslag gezegd wordt omtrent de immigratie en de kolonisatie blijkt, dat het aantal koelies onder contract op de plantages gevestigd, ruim 5000, en die daarop niet onder contract zijn, 2273 bedraagt.

Vooral echter wil ik wijzen op de vele vestigingsplaatsen, die in den laatsten tijd juist voor die lieden, alsook voor creolen, worden aangelegd: Domburg, La Rencontre, Paradise, Alkmaar, Nieuw-Amsterdam en Laarwijk.

Met dezen maatregel is men nog niet lang aan den gang; al mocht dus het getal van de daar voorgoed gevestigde koelies nog niet zoo overwegend groot zijn, bij het doorvoeren van den maatregel ligt het voor de hand, dat dit cijfer allengs aanmerkelijk zal toenemen. En

wanneer die lieden dan, evenals de Chineezen, door hun spaarzaamheid en werkkracht zich opwerken tot gezeten landbouwers, zullen ook zij het kiesrecht zeer spoedig deelachtig worden, zelfs bij de grenzen, nu door de Regeering aangegeven.

Ik wensch er op te wijzen — ook de heer Pyttersen heeft dit te recht gedaan — hoe in de Koloniale Staten juist is aangetoond, dat men niet te ver mocht gaan met de verlaging der grenzen voor het kiesrecht. Een zeer sterk bewijs er voor, dat het inderdaad niet noodig is den census van f 20 te brengen op f 10, is, dat thans reeds 32 jaren het cijfer van f 40 is gehandhaafd, ofschoon men tot f 20 kon gaan. Het ligt zelfs zonder eenige wijziging van het Regeeringsreglement in de bevoegdheid van den kolonialen wetgever het cijfer van 40 tot 20 te verlagen. En waar de kiesverordening dateert van 1868 en in die 32 jaren de behoefte zich niet zoo sterk deed gevoelen, meen ik, dat er nog genoeg marge is voor een enorme verdere uitbreiding van het kiesrecht dan dat men nu de grens tot f 10 zou behoeven te verlagen. Wat de groep van kiezers betreft, die de Regeering nu door wijziging van het Regeeringsreglement wenscht te scheppen, zijn zij [1]), die belasting betalen over een inkomen van f 1400; als die lieden niet in een andere directe belasting zijn aangeslagen, behoeven zij slechts f 15 in het personeel te betalen om kiezer te zijn: een zeer laag cijfer van belastingbetaling dus. Doch de Regeering heeft er niet tegen opgezien deze groep lieden tot het kiesrecht toe te laten, omdat zij juist in hen die f 1400 inkomen hebben, een welkome toevoeging van het kiezerskorps ziet.

Met den voorzitter der Commissie van Rapporteurs ben ik het eens, dat de derde wijziging, die de geachte afgevaardigde uit Enschedé voorstelt, namelijk om het maximum van f 100 tot f 50 te verminderen, bij de Regeering op geen bezwaar kan stuiten. Zij acht het alleen niet bijzonder noodig, omdat men al jarenlang beneden het cijfer van f 100 is gebleven. Overigens verwijzende naar de uitvoerig ontwikkelde bezwaren, door den geachten afgevaardigde, den heer Pyttersen, tegen deze amendementen ingebracht, meen ik van dit punt te kunnen afstappen.

Een ingrijpend amendement is ingediend door de Commissie van Rapporteurs. De Regeering kan niet nalaten daartegen groot bezwaar te opperen. De voorzitter der Commissie, de geachte afgevaardigde uit Rotterdam, is begonnen met een verwijzing naar de Nederlandsche bepalingen op dit stuk. Op zich zelf is die verwijzing natuurlijk zeer juist, maar ik wensch in deze te verwijzen naar het Surinaamsche Regeeringsreglement, waarin van het jaar 1865 af deze bepaling gestaan heeft en geen enkel bezwaar heeft opgeleverd.

De bezwaren — en dit is ook niet zonder belang — die nu gemaakt worden tegen de vrijzinnige bepaling van lit. *b* van art. 69 van het Regeeringsreglement, zijn ook bij de vorige behandeling van dit wetsontwerp in de afdeelingen niet te berde gebracht; zij zijn in den allerlaatsten tijd gerezen.

Niet alleen is er geen bezwaar gebleken in het verleden tegen het bestaan dezer bepalingen, maar ik geloof ook niet, dat het te verwachten is in de toekomst; want het is een bekend feit, dat de mijnen landbouw in Suriname niet op groote schaal kan gedreven worden door afstammelingen van het Europeesche ras als werklieden, maar alleen door andere rassen, die wanneer zij in de kolonie worden geïmporteerd om daar bij die bedrijven werkzaam te zijn, zeker in geen

---

[1]) Sic.

geval onder de bestaande of onder de nu voorgestelde bepalingen in de eerste vijf jaren het kiesrecht zouden kunnen verkrijgen. Wanneer zij het na die vijf jaren zouden krijgen en men gunde het hun liever niet, dan zou de barrière, die hun aanvankelijk door de Commissie van Rapporteurs in den weg wordt gelegd, voor hen toch niet gelden. Van de Europeanen of de gelijksoortige Amerikanen, die reeds spoedig het kiesrecht zouden verwerven, meen ik, dat geen bezwaar te duchten is.

Wanneer degenen die in de kolonie eenig bedrijf komen uitoefenen, zij het ook tijdelijk, redenen tot klagen mochten hebben en deze bij hun Regeeringen luide wilden doen klinken, dan juist wordt elk voorwendsel daartoe weggenomen, wanneer zij dadelijk in elk opzicht met de Nederlanders of de ingezetenen van Suriname, die het kiesrecht hebben en verkiesbaar zijn, worden gelijkgesteld.

Van de 789 Europeanen, die in de kolonie zijn gevestigd, zijn er volgens het laatste Koloniaal Verslag 586 in Nederland geboren en daarbij komen nog de Nederlanders, die in Suriname zijn geboren, zoodat op dit oogenblik het aantal vreemdelingen zeer gering moet zijn en vrij belangrijke vermeerdering niet schaden kan. De Chineezen die het kiesrecht hebben verworven zijn reeds langer dan vijf jaren gevestigd. De invoering van werklieden van niet-Europeeschen oorsprong wordt juist bijzonder aangemoedigd en bevorderd en, zooals ik zooeven zeide, van hen is niet te verwachten, dat zij ooit binnen vijf jaren aan de eischen ter verkrijging van het kiesrecht zullen voldoen.

Ik weet ook niet, dat elders buiten Suriname bezwaren zijn ontstaan door toekenning van het kiesrecht aan vreemdelingen, maar wel door onthouding daarvan. De toekenning geeft juist garantie tegen inmenging van vreemde Regeeringen. De man die nog kiezer en verkiesbaar is, kan zich nimmer op een vreemde Regeering beroepen, want hij neemt deel aan de regeering van de kolonie waar hij gevestigd is. Ik wensch er ook op te wijzen, dat, wanneer wij wijziging gaan brengen in een toestand, die 35 jaren heeft bestaan en nooit tot bezwaren aanleiding heeft gegeven, daarvan moeilijkheden, althans nadeelen voor de kolonie, het gevolg kunnen zijn.

In vele opzichten is de bloei van onze kolonie Suriname afhankelijk van de welwillendheid van vreemde landen.

Meer bezwaar dan tegen het geven van kiesrecht aan vreemdelingen in de kolonie heeft de Regeering hier te lande tegen het hebben van vreemde concessionarissen, in den vreemde gevestigd, die hun belangen in de kolonie hebben. Het gevaar schuilt, wanneer er een gevaar is, niet bij de in de kolonie gevestigden, maar juist bij de buiten de kolonie gevestigden, die in de kolonie hun belangen hebben. Daarop wenscht de Regeering te letten bij de regeling van land- en mijnbouwconcessies en heeft zij gelet, zooals der Kamer bekend is, bij de Indische Mijnwet. Tot nu toe is dit aan de Regeering wat Suriname betreft, niet voldoende mogelijk geweest, want de voorstellen daartoe door den Gouverneur ingediend zijn bij de Koloniale Staten niet in behandeling gekomen. Daarvoor is het zoo nuttig, dat art. 48 van het Regeeringsreglement gisteren is gewijzigd. De Regeering heeft er op kunnen letten bij de verordening, regelende de concessie aan de Maatschappij Suriname, omdat zij deze verordening anders niet zou hebben goedgekeurd. Daarin is bepaald, dat de Maatschappij geen concessie mag overdragen dan aan Nederlanders, ingezetenen van Nederland of Suriname of aan vennootschappen, in Nederland of Suriname gevestigd. De overgedragen concessie vervalt, wanneer de concessionaris ophoudt aan die vereischten te voldoen.

De Kamer ziet dus, dat de Regeering een waakzaam oog heeft op deze belangen. Verordeningen waarbij men groote concessies aan vreemdelingen, buiten de kolonie gevestigd, wenschte te verleenen, zijn door de Regeering niet goedgekeurd. Men zoeke het gevaar daarom niet waar het *niet* schuilt.

Grooten invloed van vreemdelingen in de Koloniale Staten acht ik ten eerste hoogst onwaarschijnlijk, omdat geheel Suriname één kiesdistrict vormt. De toevloed van vreemdelingen zou al bijzonder groot moeten zijn, wanneer zij overtreffen zouden de Nederlandsche of daarmede gelijkgestelde kiezers.

Ten tweede wensch ik er op te wijzen, dat ook de Gouverneur en de Koning het recht hebben goedkeuring te onthouden aan koloniale verordeningen en dat die door andere kunnen worden vervangen.

Ik meen dus, dat er geen enkele noodzaak is voor de voorgestelde uitsluiting van vreemde ingezetenen, ook omdat zij, gelijk mijn geachte voorganger in zijn Memorie van Antwoord te kennen gaf, evenveel belang bij rust en orde hebben als de Nederlandsche ingezetenen. Maar wel kunnen er groote bezwaren aan verbonden zijn en kan de kolonie zeer geschaad worden, wanneer men nu de regeling, die 35 jaar werkte, opheft en de vreemdelingen niet meer tot het kiesrecht wil toelaten op de wijze, als waarop dit tot nog toe het geval is geweest.

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Ik zal slechts kort ingaan op hetgeen door den voorzitter van de Commissie van Rapporteurs gezegd is. De zaak is reeds uitvoerig toegelicht van andere zijde. Ik kan alleen mijn instemming betuigen met den eisch door de Commissie in haar amendement gesteld, dat iemand vóór hij op de kiezerslijst kan worden opgenomen langer dan één jaar in de kolonie moet zijn verbleven. Men kan toch verwachten dat in de toekomst ten gevolge van den aanleg van tramwegen en van mijnontginningen, allerlei vreemdsoortig volk tijdelijk in de kolonie verblijf zal nemen, dat geen invloed op de samenstelling der Staten behoort uit te oefenen.

Wat de quaestie van het Nederlanderschap betreft, heb ik mij, zooals de heer Mees opmerkte, waarschijnlijk vergist. Het is een juridische quaestie; ik loop daar dus liefst zoo spoedig mogelijk overheen.

De heer Mees meende mij te moeten ontraden de laagste grens voor het kiesrecht te stellen op f 10, omdat ook hij, gelijk andere geachte sprekers, vervaard is voor het groot aantal koelies. Ik acht dit werkelijk een schrikbeeld, waarvoor men niet bevreesd zal moeten zijn. Hoeveel koelies toch kiezer zouden worden blijft in het duister, maar groot is het niet.

De heer Mees merkte op, dat ik gezegd zou hebben, dat wij geen inlichtingen gekregen hadden omtrent de uitbreiding die dit wetsontwerp zal ten gevolge hebben. Hij heeft daarna verwezen naar een Memorie van Antwoord van den Minister Bergsma. Ik heb straks alleen geklaagd over gemis van een antwoord aan de Koloniale Staten en van dezen Gouverneur en aan de afdeelingen van dezen Minister. [1]) Het is nu des te meer te betreuren dat deze Minister, die nu blijkt deze gegevens te zijner beschikking te hebben, ze ons niet heeft medegedeeld.

Overigens kan ik volkomen medegaan met de meening van den voorzitter der Commissie van Rapporteurs, dat, wat het kiesrecht betreft, een land met een oeconomische ontwikkeling als Suriname, niet gelijk is te stellen met een land als Nederland.

De heer Pyttersen had meer opmerkingen dan de heer Mees. Hij

---

[1]) Sic.

trachtte op allerlei wijze mij in tegenspraak te brengen met mij zelven, en mijn onwetendheid in Surinaamsche zaken aan te toonen. Hij wees er op dat ik daar waar ik gisteren sprak dat aan *de* Koloniale Staten meer rechten, meer verplichtingen, meer invloed moest worden gegeven, ik ook waarde moest hechten aan *deze* Koloniale Staten, die op één stem na zich *tegen* verlaging van census verklaard hebben. Maar juist de bedoeling van mijn amendement is om in de Koloniale Staten een ander element te brengen, zoodat niet, zooals thans, daarin personen zitten, door banden van nauwe bloedverwantschap en andere verbonden, en die dus gemeenschappelijke belangen hebben juist bij die maatregelen waarop zij geroepen zijn contrôle uit te oefenen. Het doel is om deze Regeering, die in vele opzichten is een conservatieve Regeering, te doen plaats maken voor een meer vrijzinnige, door uitbreiding van het kiesrecht. En waar het mijn streven was de Koloniale Staten op gezonde, democratische basis door het kiesrecht te doen rusten, is het natuurlijk daarmede de bedoeling geweest dat die Staten zullen worden niet wat zij thans zijn, maar beter en vooruitstrevender dan thans het geval kan zijn. Dat overigens democratische maatregelen ginds met groote meerderheid verworpen zijn, heeft niets bevreemdends voor ons. Meermalen hebben wij toch gezien hoe hier door een meerderheid van 96 tegenover een minderheid slechts van 4 leden, democratische voorstellen verworpen werden door een zoogenaamde volksvertegenwoordiging.

De heer Pyttersen blijft het schrikbeeld van de koelies, die stemrecht zouden verkrijgen, hanteeren, omdat „de gevolgen daarvan niet te berekenen" zouden zijn.

Ik geloof echter dat die gevolgen zeer goed te berekenen zijn. Ik heb zelfs cijfers genoemd, die men niet getracht heeft te weerspreken. De heer Pyttersen heeft er ook op gewezen dat velen van de negers reeds kiezer zijn. Maar dat is dan juist een argument dat velen van die lieden bleken geschikt te zijn om te kiezen, en het niet aangaat hen allen van het kiesrecht onherroepelijk uit te sluiten, door een hoogen census van hen te eischen.

De heer Pyttersen zeide, dat zoodoende ook de Britsch-Indische koelies, in West-Indië aanwezig, het kiesrecht in grooten getale zouden kunnen krijgen, welke meening de Minister deelde.

Wanneer de heer Pyttersen over Surinaamsche zaken spreekt, is het steeds uit de hoogte; hij schijnt dat een grasveld te vinden waarop niemand anders ook wel eens grazen mag. Hij komt dan triumphantelijk, evenals nu weer, met enkele cijfers, die alleen bewijzen dat hij den spreker niet goed verstaan, of wel het Koloniaal Verslag niet nauwkeurig gelezen heeft.

Ik heb namelijk niet gewezen op alle gevestigde koelies in West-Indië, maar alleen op diegenen onder hen, die zich buiten de plantages gevestigd hebben als landbouwer of neringdoende, en alzoo in de termen konden vallen een inkomen van f 1000 te hebben. Geen enkele gewone koelie zal die som per jaar verdienen, geen enkele koelie op de plantages zal f 3 daags loon ontvangen.

De heer Pyttersen heeft gemeend, wel ietwat uit de hoogte, zijn geleerdheid te moeten luchten over den oeconomischen toestand der Britsche koloniën in West-Indië.

Daarover heb ik echter in het geheel niet gesproken. Door een interruptie heb ik hem dat medegedeeld, maar hij moest en zou ons zijn wetenschap mededeelen. Hoewel het mij dus spijt dit geleerde debat te moeten fnuiken, meen ik niet in een wederlegging te moeten treden

van zaken, die ik niet beweerd heb, noch in de noodzakelijkheid was om die beweringen te steunen. [1])

De heer Pyttersen schijnt een beetje te willen optreden als lofredenaar van Suriname, gisteren van de Maatschappij „Suriname", heden van de koloniale wetgeving aldaar.

Gaarne gun ik hem die rol, hoewel ik het betreur dat hij, die toch zelf democraat is, de rol van de ongeluk-profetes Cassandra wil spelen, waar het geldt een simpele uitbreiding van kiesrecht. Dezelfde argumenten tegen de verlaging van den census, die wij heden vernamen, hebben wij hier meermalen gehoord bij de bespreking van het kiesrecht hier te lande. Werd niet gezegd dat, wanneer het kiesrecht voor de gemeenteraden werd uitgebreid, men als roovers op de gemeentekas zou aanvallen?

De heer Pyttersen had geen bezwaar tegen de verlaging van het inkomen tot f 1000, maar wel tegen de verlaging van den aanslag van f 10. Door mijn amendement te splitsen zou ik dus voor het eerste deel zijn gewaardeerde stem kunnen winnen, doch ik zal mij die moeite niet geven.

De Minister zeide na de uitvoerige bestrijding van de beide andere sprekers, in de bestrijding van mijn amendement kort te kunnen zijn. Daarvan, Mijnheer de Voorzitter, hebben wij echter weinig kunnen bemerken.

Wat is er echter juist van die „belangrijke uitbreiding" waarvan hij en de heer Mees spraken? Dat in een land van 66000 inwoners er een 300 nieuwe kiezers zullen worden geschapen! De Minister heeft nog een cijfer genoemd van 789 Europeanen. Hij vreesde dat het niet-Europeesch gedeelte van de bevolking een overwegenden invloed zou gaan uitoefenen op het beheer van Suriname. Ik heb de bedoeling van den Minister niet begrepen; doch meen hem te moeten waarschuwen, dat hij — zoo hij behalve de reeds bestaande splitsingen — nog een scheiding tusschen *Europeesche* en *niet-Europeesche* inwoners wil in de hand werken, hij op den verkeerden weg is.

Verder heeft de Minister denzelfden onverklaarbaren flater begaan als de heer Pyttersen betreffende dat cijfer van ± 5000 koelies. In het Koloniaal Verslag van Suriname, dat wij gisterenavond ontvingen, blijkt op bladz. 14, dat het getal niet onder contract werkende Britsch-Indische koelies „*op de plantages gevestigd*" 5104 bedraagt. Doch waar ik wel degelijk alleen heb gesproken van de koelies die een eigen stukje grond hebben en dus kiezers kunnen worden, daar is mijn cijfer wel juist. De Minister heeft gezegd, dat het getal vestigingsplaatsen zeer belangrijk was. Uit een haastige optelling, hier zooeven door mij gedaan, blijkt, dat volgens de bladzijden 14, 15 en 16 van het Koloniaal Verslag, er ongeveer 454 perceelen op die plaatsen in handen zijn van Britsch-Indische koelies. Ik noemde daar straks het cijfer van 500, daarbij komen nog een 200-tal winkeliers en dergelijken, zoodat er ongeveer 700 personen in aanmerking kunnen komen als kiezer, als zij genoeg verdienen.

Ik kan dus mijn cijfer handhaven. Niemand heeft mij tegengesproken, dat de nieuwe regeling slechts aan een luttel getal personen het kiesrecht zal schenken.

Ik geloof dat van de 700 personen, die ik noemde, er hoogstens 30 à 40 kiezer zullen worden, volgens den maatstaf dien ik heb aangelegd.

De Minister sprak van een „welkome toevoeging". Ik heb dit met leedwezen gehoord. Ik vind het geen welkome toevoeging dat men eenvoudig den maatstaf aanlegt van het geld, dat er in het wetsontwerp

[1]) Sic.

geen enkele poging gedaan wordt om personen, die geen geld hebben, maar bewijzen van geschiktheid kunnen leveren, het kiesrecht te verschaffen. De eenige maatstaf voor het kiesrecht behoorde te zijn: geschiktheid, eerlijkheid en karakter.

Geeft het tegenwoordige systeem, dat zoo streng let op het geld, dan zulke goede resultaten?

Ik heb door de medewerking van een collega in deze Kamer de volledige kiezerslijst gekregen en op die lijst vind ik aangeteekend welke soort van personen er soms onder de tegenwoordige kiezers gevonden worden; ik lees o.a. den naam van een Chinees die ter dood veroordeeld is en werd opgehangen.

Deze wijze om het kiezerschap te erlangen moge vreemd schijnen, het is zoo; het touw brak, en als gunst werd hij veroordeeld tot 20 jaar tuchthuisstraf. Deze man, die vaak gedeeltelijke kwijtschelding van straf kreeg, is niettegenstaande dit alles toch kiezer. Waar dergelijke „galgebrokken" op de lijst voorkomen, moge men niet zoo huiverig zijn eerlijke, doch mingegoede burgers toe te laten.

Ten slotte nog dit; ik zal de détails verder ter zijde laten. De uitbreiding van het kiesrecht moet steeds zoover mogelijk gaan en schenkt velerlei voordeelen. Zij is vooral noodzakelijk voor Suriname, waar gezorgd moet worden dat het gevaar worde bezworen, dat kan voortvloeien uit een familie- of côterie-regeering, die thans in Suriname maar al te veel invloed heeft. Door uitbreiding van het kiesrecht zal het politiek leven worden verhoogd, terwijl algemeene belangstelling in de publieke zaak een uitstekend middel van opvoeding is.

Laat ons daarom de grenzen van het Regeeringsreglement niet al te nauw stellen en niet vergeten, dat, wanneer niet het minimum van 10 gulden wordt genomen, maar 20 of 25 gulden, het binnen enkele jaren reeds noodig kan blijken bij de ontwikkeling der toestanden om tot verlaging en nieuwe herziening van het Regeeringsreglement over te gaan. Wij moeten rekening houden met de toekomst en er dus ernstig naar streven om zoover te gaan als slechts mogelijk is, met terzijdestelling van alle voorwendselen en uitvluchten, die de uitbreiding van het kiesrecht kunnen tegenhouden.

De heer **Fokker**: Mijnheer de Voorzitter! Het amendement van de Commissie van Rapporteurs om den termijn van vestiging voor vreemdelingen te verlengen alvorens zij het kiesrecht kunnen erlangen, heeft geen gunstig onthaal bij den Minister gevonden, maar ik kan niet nalaten de opmerking te maken, dat de argumentatie van den Minister mij niet bijzonder sterk voorkomt.

In de eerste plaats heeft de Minister zich beroepen op het bestaande en gezegd, dat dit tot geen bezwaren aanleiding heeft gegeven. Nu vind ik op zich zelf een beroep op het bestaande nooit een heel sterk argument, maar nog minder gewicht heeft dergelijk beroep, waar wij hier behandelen een artikel dat in het bestaande juist een verandering moet brengen. De Minister stelt voor om het kiesrecht uit te breiden, zij het in geringe mate — wij moeten dus ons den toestand voor oogen trachten te stellen, niet zooals hij is, maar zooals hij zal worden na de uitbreiding. Een beroep op den bestaanden toestand kan derhalve niet opgaan.

Evenmin vind ik sterk het argument, dat de Minister heeft gebruikt waar hij zegt: ik kan geen enkele reden van noodzaak vinden, die ons zou dwingen om dien termijn te verlengen. Mijn antwoord op die tegen-

werping toch is deze: gesteld eens dat op *dit* oogenblik geen reden van noodzakelijkheid bestaat, wie zegt ons dat zij niet weldra zich zal opdringen? Wij moeten niet letten op het heden alleen, maar ook op de toekomst, en wanneer de kolonie zich ontwikkelt, dan zal dat geschieden door het uitvoeren van groote openbare werken en door de ontwikkeling van de goudindustrie; welnu, met het oog op de toestanden die daardoor zullen ontstaan, moeten wij, waar wij thans het kiesrecht wijzigen, er wel degelijk op letten dat, al bestaat er op het oogenblik geen noodzakelijkheid om den termijn van vestiging voor vreemdelingen te verlengen, die binnen zeer korten tijd kan ontstaan.

Nog uit een ander oogpunt wensch ik deze zaak te behandelen en daarbij een ander onderdeel van het artikel te bespreken, n.l. ten aanzien van de vraag van het Nederlanderschap in de koloniën Suriname en Curaçao. De regeling ten aanzien van dit punt dateert van 1892, van onze jongste wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap. Bij die wet is, zooals bekend is, een einde gemaakt aan het dubbele soort van Nederlanderschap dat men had, en is ingetrokken art. 5 van het Burgerlijk Wetboek, dat Nederlanders voor het burgerlijk recht verklaarde: allen, „die binnen het Koningrijk of deszelfs koloniën zijn geboren uit ouders, aldaar gevestigd."

Bij de behandeling van die wet is de vraag gesteld, of niet, wanneer het Nederlanderschap naar art. 5 van het Burgerlijk Wetboek werd afgeschaft, de personen in Suriname en Curaçao, die krachtens dat art. 5 tot nog toe Nederlanders waren naar het burgerlijk recht, die nationaliteit zouden verliezen, wat toch onbillijk zou zijn. Met het oog daarop heeft men een overgangsbepaling gemaakt, dat zij die tot dusverre Nederlanders waren volgens het Burgerlijk Wetboek voortaan Nederlanders zouden zijn in den meer uitgebreiden zin van de wet van 1892. Zij kregen dus krachtens die overgangsbepaling meer dan zij tot dat tijdstip hadden gehad. Tot dusverre waren zij Nederlanders volgens het Burgerlijk Wetboek, nu waren zij het ook staatsrechtelijk volgens de wet van 1892. Het gevolg is dat allen, die vóór 1 Juli 1893 in Suriname waren geboren, uit ouders daar gevestigd, Nederlanders zijn. Doch tevens volgt uit art. 1 van de wet op het Nederlanderschap, dat Nederlanders zullen worden allen die, waar ter wereld ook, geboren zijn uit eerstgenoemde personen, want terwijl men vroeger vóór de wet van 1892 rekening hield met de plaats van geboorte en van vestiging, is na de wet van 1892 alleen de afstamming de maatstaf. Allen die in de kolonie geboren zijn vóór 1 Juli 1893 uit ouders daar gevestigd, zijn Nederlanders geworden, en ook allen die uit hen zijn geboren. Dientengevolge is het getal Nederlanders in de kolonie heel wat grooter dan de meesten denken.

Nu stel ik mij de vraag, of het wenschelijk is naast dat groote getal ook nog te krijgen een groot getal vreemdelingen, die zeer gemakkelijk het kiesrecht zullen krijgen. Men kan immers met het oog op de door mij besproken wet van 1892 in de kolonie krijgen een menigte Nederlanders die een dubbele nationaliteit hebben en toch kiezers kunnen worden, en daarnevens nog een aantal vreemdelingen die ook gemakkelijk het ingezetenschap en daardoor het kiesrecht kunnen bekomen.

Is het dus wel voorzichtig om bij de voorgestelde uitbreiding van het kiesrecht, niet tevens te letten op de lessen van de geschiedenis, en niet ook het oog te houden op de toekomst?

Is het niet veeleer geraden *thans*, nu de herziening van het geheele Regeeringsreglement aan de orde is en tevens de uitbreiding van het

kiesrecht behandeld wordt, nu ook de quaestie van het ingezetenschap van vreemdelingen aan de orde te stellen en den termijn, alvorens vreemdelingen het kiesrecht erlangen, te verlengen? Ik geloof dat dit oogenblik niet mag worden verzuimd om een maatregel te nemen, die ons voor de toekomst menige moeilijkheid kan besparen.

Naburige Rijken, andere nationaliteiten, zullen dan nimmer met grond kunnen beweren, dat deze beperking is ingevoerd met het doel om bestaande rechten aan *hun* nationalen te ontnemen, want waar wij thans aan den eenen kant een kleine beperking maken met het oog op de nationaliteit, breiden wij aan den anderen kant het kiesrecht uit.

Ik acht het daarom, met het oog op de toekomst, verstandig thans den termijn voor het ingezetenschap der vreemdelingen te verlengen en ik beveel de aanneming van dit amendement aan.

De heer **Mees**: Mijnheer de Voorzitter! Slechts een paar woorden. Onze wetgeving ten aanzien van het kiesrecht in Suriname is zóó vrijgevig, dat van hen die het kiesrecht kunnen krijgen, niet gevergd wordt, dat zij Nederlanders zijn. Het is nu mogelijk en het zal, indien het amendement van de Commissie van Rapporteurs wordt aangenomen, mogelijk blijven, dat kiezers behooren tot een ander Staatsverband. Waar dit het geval is, acht de Commissie het niet overbodig, althans voor het ingezetenschap, den eisch van vestiging gedurende een grooter aantal jaren dan één jaar te stellen. Daarbij moet gelet worden op het verband van art. 69, 1, *b*, met art. 71 van het Regeeringsreglement, dat bepaalt, dat verkiesbaar zijn allen die de vereischten bezitten, opgenoemd in art. 69, onder nummers 1, 2 en 3. Het zal derhalve, wanneer art. 69, 1, *b*, onveranderd blijft, mogelijk blijven om verkozen te worden tot lid van de Koloniale Staten ook wanneer men is een vreemdeling, die slechts ongeveer een jaar in de kolonie gevestigd is geweest.

De Minister heeft gezegd: 35 jaar lang is van de bestaande bepaling geen nadeel ondervonden; waarom ze te wijzigen? De heer Fokker heeft reeds geantwoord: er is reden voor, omdat nu ook de bepalingen omtrent het kiesrecht worden veranderd. Maar ik zou toch in de tweede plaats willen vragen: is de toestand van heden te vergelijken met dien van vóór 35 jaren?

Vergis ik mij niet, dan is het hoofdbezwaar van den Minister gelegen in de vrees, dat aanneming van een amendement als dit een ongunstigen indruk naar buiten zal maken. Wanneer ooit de aanmerking gemaakt mocht worden dat door aanneming van dit voorstel tegenover vreemdelingen een uitsluitingspolitiek wordt gevolgd, dan zal toch niets gemakkelijker zijn dan te verwijzen naar onze eigen wetgeving en in vele gevallen waarschijnlijk ook naar de wetgeving van andere landen. Het is niet te vergen, dat wij bij de toekenning van het kiesrecht in een kolonie als Suriname met een zoo gemengde bevolking, veel vrijgeviger zijn dan wij zijn in Nederland zelf.

De heer **Pyttersen**: Slechts een enkel woord. De heer van Kol maakt het niet aanlokkelijk met hem in debat te treden. Ik zal hem dan ook slechts zeer kort antwoorden.

De heer van Kol heeft beweerd, dat ik min of meer naijverig zou zijn op allen die op het terrein van Suriname willen jagen; ik zou dit als een privaat jachtterrein beschouwen. Daarentegen, Mijnheer de Voorzitter, kan ik niet anders dan dankbaar zijn aan den heer van Kol,

dat hij de moeilijke taak, die ik met enkele anderen verrichtte, voor een deel van onze schouders neemt.

Daardoor ben ik thans niet meer genoodzaakt telken jare dezelfde litanie aan te heffen. De heer van Kol heeft gisteren reeds kunnen bemerken, dat ik hem met het grootste genoegen het woord heb gelaten en slechts weinig aan het debat heb deelgenomen. Dit zal mij evenwel niet verhinderen voort te gaan hem op mogelijke onjuistheden te wijzen, en zoo geef ik hem reeds thans en nogmaals in overweging zich omtrent het aantal koelies eenigszins nauwkeuriger op de hoogte te stellen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Het was mijn voornemen eerst het amendement van den heer van Kol in stemming te doen brengen. Nu wordt mij echter de wensch te kennen gegeven eerst het amendement van de Commissie van Rapporteurs in stemming te doen brengen en dan dat van den heer van Kol. Nu men echter een andere volgorde wenscht, stel ik voor eerst het amendement van de Commissie van Rapporteurs in stemming te doen komen.

Daartoe wordt besloten.

De *amendementen* komen in stemming.

Het **amendement** van de **Commissie van Rapporteurs** wordt met 51 tegen 2 stemmen **aangenomen**.

Voor hebben gestemd de heeren Drucker, Pyttersen, van Bylandt (Gouda), Nolting, Kool, van Asch van Wijck (Wijk bij Duurstede), van Kol, Merckelbach, Krap, van Kerkwijk, van Vlijmen, Bastert, Schaper, Brummelkamp, Conrad, Pijnacker Hordijk, Travaglino, Fokker, van Alphen, van Karnebeek, Harte van Tecklenburg, de Savornin Lohman, 't Hooft, Kolkman, Heldt, Groen van Waarder, Seret, van Gilse, Hartogh, Verhey, van den Berch van Heemstede, Mackay, de Ram, Ketelaar, van de Velde, Troelstra, van Bylandt (Apeldoorn), de Bieberstein, Mees, Knijff, de Ras, Goekoop, Donner, Lieftinck, Schaepman, Rink, Geertsema, Roessingh, van Styrum, Pijnappel en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren Lely en Goeman Borgesius.

Het **amendement** van den heer **van Kol** wordt met 45 tegen 8 stemmen **verworpen**.

Tegen hebben gestemd de heeren van Bylandt (Apeldoorn), de Bieberstein, Mees, Knijff, de Ras, Goekoop, Donner, Lieftinck, Schaepman, Geertsema, Roessingh, van Styrum, Pijnappel, Drucker, Pyttersen, van Bylandt (Gouda), Kool, van Asch van Wijck (Wijk bij Duurstede), Merckelbach, Krap, van Kerkwijk, van Vlijmen, Bastert, Brummelkamp, Conrad, Pijnacker Hordijk, Travaglino, Fokker, van Alphen, van Karnebeek, Harte van Tecklenburg, de Savornin Lohman, 't Hooft, Kolkman, Groen van Waarder, Seret, Hartogh, Verhey, van den Berch van Heemstede, Mackay, de Ram, van de Velde, Lely, Goeman Borgesius en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd de heeren Rink, Nolting, van Kol, Schaper, Heldt, van Gilse, Ketelaar en Troeltra.

Het *gewijzigd art.* 20 wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 70.

Suriname.

Onbekwaam om te kiezen of verkozen te worden zijn, onverminderd het bepaalde in art. 23 der wet van den 8sten Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 164), houdende opheffing der slavernij in de kolonie Suriname, zij, [1]) wien dat regt ontzegd is bij regterlijk vonnis [2]) of die geregtelijken afstand van hunne goederen aan hunne schuldeischers gedaan en dezen niet ten volle voldaan hebben.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens het ontbreken der komma tusschen „zij" en „wien" en het voorkomen eener komma tusschen „vonnis" en „of".

Advies Raad van State.

In het stelsel van het advies zal deze wet niet ingevoerd worden, dan na opheffing van het Staatstoezigt zoodat dan ook hier de geheele vermelding der daar onder geplaatsten zal kunnen vervallen.

In ieder geval kunnen de woorden: *houdende opheffing der slavernij in de kolonie Suriname* vervallen.

Zouden in het belang eener logische volgorde der artikelen in dit artikel ook behooren weg te vallen de woorden: *of verkozen te worden*; terwijl dan in art. 73 zou moeten bijgevoegd worden: *noch onbekwaam om te kiezen*?

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 5 der Kieswet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

In eene der afdeelingen wilde men de ingezetenen, die lezen noch schrijven kunnen, onbekwaam verklaard hebben om te kiezen of verkozen te worden. Zulk eene beperking zou, zeide men, de strekking hebben om beschaving en kennis te bevorderen.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het mag betwijfeld worden, of iemand, die zoo veel in de directe belastingen betaalt als noodig is om kiezer te zijn, en in zijnen maatschappelijken stand genoegzame drangreden heeft om te leeren lezen en schrijven, daartoe moet

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

[2]) Het blijkt niet, hoe de komma in de Ontwerpen niet is overgegaan in de Wet.

aangespoord worden door uitloving van het kiesregt. In elk geval zal ook groote onkunde wel tot de zeldzaamheden behooren, en heeft daarentegen in de uitvoering de verlangde bepaling veel tegen zich. Hoe toch zal men bij het vaststellen der kiezerslijsten zich vergewissen, dat ieder aangeslagene lezen en schrijven verstaat?

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 70 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 71.

Suriname.

Verkiesbaar zijn allen, die de vereischten bezitten, opgenoemd in art. 69 onder nommers 1, 2 en 3 dezer wet, en niet onbekwaam, noch uitgesloten zijn.

Eerste Ontwerp.

Verkiesbaar zijn allen die, de vereischten bezittende opgenoemd in art. 69 onder de nommers 1, 2 en 3 dezer wet, noch onbekwaam, noch uitgesloten zijn.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 79 der Grondwet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Enkele leden stonden het aannemen van eenen census van verkiesbaarheid voor, die dan iets hooger moest worden gesteld dan de census voor het kiezerschap. Men deed echter opmerken, dat daardoor ligt personen zouden worden uitgesloten, op wier lidmaatschap der Koloniale Staten prijs te stellen ware, bijv. een welopgevoed zoon van een vermogend planter, die zoolang zijn vader leeft, geen genoegzaam bedrag aan directe belasting betaalt.

De redactie van het artikel ware te verbeteren, bijv. door het aldus te lezen: *„Verkiesbaar zijn allen, die de vereischten bezitten, opgenoemd in art.* 69 *onder nommers* 1, 2 *en* 3 *dezer wet, en niet onbekwaam, noch uitgesloten zijn.*"

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens het ontbreken der komma tusschen „allen" en „die".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De wet moet bij algemeenen regel aanwijzen, wie kiesregt zullen hebben, en moet daarbij tot rigtsnoer nemen zekere uitwendige kenmerken, waarnaar gegoedheid en beschaving door regtsvermoeden kunnen worden afgemeten. De kiezer daarentegen vestigt zijn blik op een bepaald persoon, met wiens individuele hoedanigheden hij zich door eigen onderzoek bekend maakt. Beperking der keuze drukt alzoo een wantrouwen op de kiezers uit en kan eer strekken om goede benoemingen te keeren dan om verkeerde te beletten.

De redactie werd in den aangegeven zin verbeterd.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Voor: *allen die, de vereischten bezittende* wordt nu gelezen: „allen, die de vereischten bezitten." Het woord *noch* is veranderd in: „en niet."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 71 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Verslag der Eerste Kamer

van 26 Mei 1865.

Suriname.

(Mede voor de artt. 68 en 69.)

Artt. 68 *en* 69, in verband met 71. Sommige leden, wier verwachting omtrent de uitkomsten van het kiesstelsel in Suriname voor alsnog niet hoog gespannen is, en die overtuigd zijn dat het welgelukken van het nieuw in te voeren regeringsstelsel voornamelijk zal afhangen van de keuze van personen, hadden wel gewenscht, dat eenige meerdere waarborgen gesteld waren, dat in de allereerste plaats belang hebbenden in den bloei der kolonie tot leden der Staten moeten verkozen worden.

Intusschen twijfelden zij niet, of de Regering althans zou harerzijds naauwkeurig acht geven op de bekwaamheid en de belangstelling in den staat der kolonie van die vier leden, welke door haar jaarlijks tot Koloniale Staten moeten worden benoemd.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 26 Mei 1865.

Suriname.

De keuze van afgevaardigden in de Koloniale Staten van Suriname schijnt niet wel met meerdere waarborgen te omringen dan in het wets-ontwerp zijn nedergelegd, zonder aan de vrijheid dier keuze te zeer te kort te doen.

Gaarne verzekert de Regering, harerzijds de meeste behoedzaamheid bij

---

[1]) Deze wijzigingen waren reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

de benoeming der vier leden in de Koloniale Staten te zullen in acht nemen. Mogt het blijken, dat eene gewenschte zamenstelling dier vergadering door de kiesgeregtigden niet is behartigd, art. 91 zal dan het middel tot herstel aan de hand geven.

ARTIKEL 72.

Suriname.

Uitgesloten zijn de *G*ouverneur, *de ondervoorzitter en de leden van den Raad van Bestuur*, de gouvernements-secretaris *en* de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst.

Eerste Ontwerp.

Uitgesloten zijn de gouverneur en de gouvernements-secretaris, de geestelijken of bedienaren van de godsdienst en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 91 der Grondwet.

Ook de zamensteller van het ontwerp van 1855 begreep, dat de gouverneur, ten einde hem op zijn hoog standpunt te handhaven, geen lid of voorzitter der vertegenwoordiging moest zijn.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Ook naar aanleiding van het aangeteekende in de Memorie van Toelichting bij dit artikel vroeg men, of het wel inderdaad tot handhaving van den gouverneur op zijn hoog standpunt noodig ware, hem van het voorzitterschap der vertegenwoordiging uit te sluiten. Juist ten gevolge van zijn hoog standpunt zou hij wel tot den goeden loop der beraadslaging kunnen bijdragen. Volgens art. 22 van het octrooi van 1682 was de gouverneur voorzitter van den „politiquen Raedt." De Commissaris des Konings in de provincie heeft volgens art. 137 der Grondwet het Voorzitterschap in de vergadering der Provinciale en in die der Gedeputeerde Staten. Bij art. 89 van het voorgedragen reglement is reeds aan den gouverneur de bevoegdheid toegekend om in de vergadering der Koloniale Staten eene raadgevende stem uit te brengen of te doen uitbrengen. Waarom kon daar niet bij worden gevoegd, dat hij, tegenwoordig zijnde, het voorzitterschap bekleedt? Men antwoordde, dat de zaak toch ook een bedenkelijke zijde heeft. De gouverneur behoeft, om zijn taak naar eisch te vervullen, geen parlementair man te zijn. Meermalen is aan een officier der zee- of landmagt zoodanige betrekking opgedragen. In tijden van spanning is het niet raadzaam, dat de gouverneur zich in den parlementairen strijd wage. Zijne waardigheid zal dan beter in zijne afwezigheid door den voorzitter der vergadering, dien hij heeft benoemd, gehandhaafd worden.

„geestelijken of bedienaren van de godsdienst.” Zijn, vroeg men, daaronder de zendelingen uit de Moravische Broeders begrepen? Zoo ja, is de uitsluiting van deze zeer nuttige leden der Surinaamsche maatschappij wel wenschelijk?

Tweede Ontwerp.

Uitgesloten zijn de gouverneur en de gouvernements-secretaris en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Er pleit veel tegen, weinig voor de opdragt van het voorzitterschap aan den gouverneur.

De herinnering aan het vroeger praesidium van den Politieken Raad is, als men de geschiedenis raadpleegt, niet gelukkig te pas gebragt. In ieder geval laat zich die oude toestand met dengene, dien het reglement wil scheppen, in geenen deele vergelijken. Kan de gouverneur, voorzitter zijnde, de Staten misschien meer naar zijne hand zetten, daar staat tegenover, dat dan de vrijheid hunner beraadslagingen er onder lijden zal, en een der voornaamste voordeelen van het voorgedragen stelsel is, dat het moederland er door bekend wordt met de ware denkbeelden en eigenlijke wenschen en behoeften der bevolking. Ontstaat er in de vergadering verdeeldheid, de onzijdigheid en de waardigheid des gouverneurs moeten bijna onvermijdelijk er onder lijden als hij persoonlijk in alles betrokken wordt. Eindelijk rusten op hem zoo vele pligten, dat men hem niet zonder noodzaak belasten moet met functien, waarvoor hij misschien minder geschikt is, al is hij anders uitmuntend voor zijnen hoogen post berekend, en die in elk geval door den tijd dien zij rooven, en de inspanning die zij kosten, hem in een afmattend klimaat den lust en de krachten benemen om zich geheel te wijden aan de gewigtigste gedeelten zijner buitendien reeds zoo veelomvattende taak.

Of zendelingen als geestelijken of bedienaren der godsdienst moeten aangemerkt worden hangt af, of zij naar regelen van hun kerkgenootschap belast zijn met zielenzorg. Bij nadere overweging kwam echter der Regeering geene afdoende reden voor, waarom geestelijken en bedienaren van de godsdienst hier zouden behooren te worden uitgesloten. Een ander geval is het met de krijgslieden in dienst van den Staat: zij moeten niet, in Suriname garnizoen houdende, door plaatselijke eereposten van hunne dienstpligten worden afgetrokken.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Hier heeft men doen vervallen, uit den tweeden regel, de woorden: *de geestelijken of bedienaren van de godsdienst.*

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Met leedwezen zag men, inzonderheid in eene der afdeelingen, hier prijs gegeven het eenmaal bij de Grondwet aangenomen en allezins juist beginsel, om geene geestelijken of bedienaren der godsdienst in politieke ligchamen

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

toe te laten. De redenen die voor de opname in de constitutie van het moederland hebben gepleit, doen dit evenzeer, zoo niet krachtiger, voor de kolonien. De bijzondere bekendheid der Moravische Broeders met en hun invloed bij een bepaald element van de Surinaamsche bevolking, bewijzen nog geenszins de wenschelijkheid hunner tusschenkomst in de regerings-aangelegenheden der kolonie, allerminst de noodzakelijkheid om, hunnentwille, de deur der Koloniale Staten zelfs voor alle geestelijken zonder onderscheid open te zetten.

Onderscheidene leden gaven dus in zeer ernstige overweging, de oude bepaling weder in het artikel te herstellen.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

De reden welke in art. 91 der Grondwet de *geestelijken en bedienaren der godsdienst* deed uitsluiten, namelijk dat het hunne roeping niet is, zoolang zij hunne herderlijke waardigheid bekleeden, zich met de staatkundige zaken dezer aarde bezig te houden, bestaat hier niet, daar de roeping der Koloniale Staten niet is, zich met staatkundige zaken in den eigelijken zin bezig te houden. Daarentegen schijnt er geene genoegzame reden, om mannen, achtbaar door stand en beschaving, en tevens met de behoeften der verschillende klassen der bevolking innig bekend, wanneer de keuze der stemgeregtigden op hen valt, uit de vergadering te weren.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over ART. 72, luidende:

„Uitgesloten zijn de Gouverneur en de gouvernements-secretaris en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst.”

De heer **Schimmelpenninck**: Mijnheer de Voorzitter, ik betreur het, dat de Regering zich niet heeft gehouden aan het oorspronkelijk voorstel, waarbij ook uitgesloten waren de geestelijken en de bedienaren van de godsdienst. Bij het Voorloopig Verslag werd op bladz. 15 de vraag gedaan, of daaronder ook begrepen moesten worden de zendelingen uit de Moravische Broeders. Men betwijfelde of, zoo ja, de uitsluiting van die hoogst verdienstelijke inwoners van de kolonie wel wenschelijk ware, en op die vraag heeft de Regering naar mijn inzien zeer te regt geantwoord: „De vraag, of zendelingen als geestelijken of bedienaren der godsdienst moeten aangemerkt worden, hangt af of zij naar regelen van hun kerkgenootschap belast zijn met zielenzorg”; maar daarenboven heeft de Regering, naar aanleiding van de geopperde bedenking — eene bedenking, in het voorbijgaan gezegd, niet gemaakt door *vele leden*, noch zelfs door *eenige leden*, maar slechts door *men* in het midden gebragt — verder verklaard, „dat haar, bij nadere overweging, geene afdoende reden voorkwam, waarom geestelijken en bedienaren van de godsdienst hier zouden behooren te worden uitgesloten”; zoodat die beperking is weggevallen, en nu alleen zijn uitgesloten de Gouverneur, de gouvernements-secretaris en de krijgslieden.

Het is mijne bedoeling niet, thans in eene uitvoerige beschouwing te treden van de redenen, die voor de uitsluiting van geestelijken en be-

dienaren van de godsdienst pleiten, en die geleid hebben tot de bepaling van art. 91 der Grondwet; ik meen dat diezelfde redenen nog in grootere mate ook hier mogen en moeten gelden. Het betreft hier toch eene maatschappij, waar door de geestelijken en bedienaren van de godsdienst in hunnen eigenaardigen werkkring een zeer heilzame en goede invloed kan worden uitgeoefend op de bevolking; het betreft eene maatschappij, waar het er dubbel op aankomt, het meer verheven, godsdienstig karakter van die personen geheel en al af te scheiden van dadelijke en openbare bemoeijing met politieke en wereldsche zaken, ten einde den eerbied voor hunne roeping, het ontzag voor hunnen stand en het gezag van hun woord ongeschonden bewaard en gehandhaafd blijve. Ik acht het dan ook raadzaam hen niet te doen deelen in de werkzaamheden van eene vertegenwoordiging, noch aan de openbare beraadslagingen en discussien, waartoe de volksvertegenwoordiger geroepen wordt.

Daarom zou ik gaarne aan de Regering in bedenking willen geven, om alsnog terug te komen op de oorspronkelijke bepaling en in art. 72 achter de woorden: „werkelijke dienst" te laten volgen „de geestelijken en bedienaren van de godsdienst". Tevens zou dan het woord „*en*" tusschen „gouvernements-secretaris" en „de krijgslieden", moeten vervangen worden door een komma. Mogt de Minister in mijne beschouwingen niet deelen en de redactie van het artikel willen behouden, dan zal ik de vrijheid nemen in even bedoelden zin een amendement aan het oordeel der Kamer te onderwerpen.

De heer **van Nispen van Sevenaer**: Ook ik geloof dat de geestelijken en de bedienaars der godsdienst niet moeten worden toegelaten in de Koloniale Staten. Dat is niet het terrein waarop zij te huis behooren. Dat zou tot groote moeijelijkheden kunnen aanleiding geven. Ik zou zeer gaarne eene bepaling in dit artikel zien opgenomen waardoor zij wierden uitgesloten.

De heer **Dirks**: De aanmerking op het artikel gemaakt is voortgekomen uit de vierde afdeeling, waarvan ik de eer had rapporteur te zijn, zoo als mijne aanteekeningen kunnen aantoonen. Men heeft alleen gevraagd, of onder de woorden „bedienaars van de godsdienst" ook de Moravische Broeders moesten worden verstaan. De Regering heeft die vraag niet eenvoudig beantwoord, maar is veel verder gegaan dan later uit het Eindverslag bleek en nu wederom blijkt dat velen wilden. Zij heeft de geestelijken en bedienaars der godsdienst, zonder het artikel der Grondwet in het oog te houden, ook benoembaar als leden der Staten van Suriname gesteld. Dit lag volstrekt niet in de bedoeling dier vraag opgesloten. Tot bevestiging van het door den geachten afgevaardigde uit Leiden aangevoerde heb ik gemeend dit te moeten aanwijzen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: De Regering ziet niet in waarom in Suriname de geestelijken zouden moeten uitgesloten worden uit de Staten. Is men zoo bevreesd dat daar al te groote materiele belangen zullen worden voorgestaan, welnu, het kan juist daarom ook wel goed zijn dat zich daar eene stem kunne verheffen voor onderwijs en iets meer dan suikermaken. Iedereen die bekend is met de Surinaamsche maatschappij, zal toestemmen dat het zijn nut kan hebben dat men de geestelijken niet uit de Staten uitsluit. Ik vrees daarvan geen kwaad. Ook de Gouverneur van Suriname stelt er prijs op, dat juist zij, die zoo bijzonder bekend zijn met de behoeften der schamele bevolking van de kolonie, niet uit de Staten mogen worden uitgesloten.

De heer **Schimmelpenninck**: Hetgeen de Minister gezegd heeft bevestigt mij in den goeden dunk dien ik had van de geestelijken in de kolonie Suriname. Maar daarom te meer blijf ik het wenschelijk achten, hen niet aan hunne eerbiedwaardige en gewigtige werkkring te onttrekken, en word ik in de overtuiging versterkt dat, in het welbegrepen belang der kolonie hun de bevoegdheid, om in de Staten verkozen te worden, niet moet worden toegekend. Ik zal nu niet terugkomen op de motiven die voor dit gevoelen pleiten, maar mij bepalen tot het voorstel, om het artikel te doen luiden, zoo als het oorspronkelijk door de Regering was ontworpen: „Uitgesloten zijn de Gouverneur en de gouvernements-secretaris, de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst, geestelijken en bedienaren van de godsdienst."

Het **amendement**, voorgesteld door den heer **Schimmelpenninck**, komt, ondersteund door de heeren **Mijer**, **Wintgens**, **Dirks**, **W. van Goltstein**, **Simons**, **Westerhoff**, **van Nispen van Sevenaer** en **Hollingerus Pijpers**, in beraadslaging.

De heer **Kappeyne van de Coppello**: Ik kan mij niet vereenigen met het amendement. Ik geloof niet dat het bij den heer Schimmelpenninck zou opgekomen zijn om het voor te stellen en bij iemand in deze Vergadering om het te ondersteunen, indien het niet was een traditioneel begrip, iets dat in onze Grondwet is opgenomen.

Ik geloof evenwel te mogen vragen, of die bepaling wel tot de sieraden der Grondwet behoort. Ik voor mij betwijfel het. Onze Grondwet rust op het begrip dat Staat en Kerk gescheiden zijn, dat de Kerk een privaat zedelijk ligchaam in den Staat is; welk regt heeft men nu om aan hen, die zich in dienst van dat ligchaam begeven, een regt te ontzeggen dat andere burgers van den Staat hebben, hun op te leggen alle verpligtingen en hun het edelste regt te onthouden? Ik geloof dat dit uit een oogpunt van regtvaardigheid niet te verdedigen is, en dat het eene vrees van den Staat voor de Kerk verraadt, die een ongegrond wantrouwen doet voeden jegens de bedienaren van de Kerk.

In onze Grondwet is echter misschien de bepaling nog nuttig, omdat bij onze natie nog eene groote mate van onverdraagzaamheid is overgebleven en dus hier in onze Staatsvergaderingen alle twisten tusschen de verschillende gezindheden moeten worden vermeden. Maar waar er geen reden toe bestaat, moet men dergelijke onbillijkheid niet in het leven roepen. In de kolonie Suriname zijn verschillende gezindheden, maar er heerscht eene verdraagzaamheid, veel grooter dan wij hier kennen, en daarom zijn de geestelijken in de kolonie zelfs boven anderen welligt geschikt om zonder eenig nadeel deel te nemen aan de beraadslaging in de Koloniale Staten. Zij zijn immers beschaafde mannen, en het meest bekend met de behoeften van de bevolking en vooral met de behoeften van dat deel der bevolking, wier belangen in de eerste plaats door de Koloniale Staten zullen moeten behartigd worden; en eindelijk zal, bij aanneming van het amendement, de moeijelijkheid ontstaan, om te beoordeelen, welke personen al dan niet in die bepaling vallen. Want er bestaat vooral groote moeijelijkheid om dat te beoordeelen met het oog op de Moravische zendelingen, die op de plantages zich opofferen voor het onderwijs en de beschaving der negers, en ik acht het uitermate wenschelijk, dat althans één dier zendelingen zitting hebbe in de Koloniale Staten, om de leden en de Regering voor te lichten omtrent de doeltreffendste maatregelen ter verbetering van den stoffelijken en

zedelijken toestand der geëmancipeerden. Deze bepaling zou dus in de kolonie slecht werken. De reden voor de uitsluiting, die wij hier hebben, bestaat ginds niet, en de uitsluiting berust, laten wij het eerlijk bekennen, op eene onregtvaardigheid, omdat wij nog niet genoegzaam praktisch doordrongen zijn wat de gevolgen van de scheiding van Kerk en Staat behooren te wezen: algeheele vrijheid voor de Kerk.

De heer **van Nispen van Sevenaer**: Ik geloof dat de geachte spreker een onjuist denkbeeld voorstaat. Naar mijn inzien is er eene zeer goede reden van uitsluiting, want de positie van geestelijken en bedienaren van de godsdienst kan in gegeven omstandigheden zeer moeijelijk worden, en de wrijving van denkbeelden tusschen de bedienaren van de godsdienst bij de verschillende gezindheden in eene dergelijke vergadering kan tot vele bezwaren leiden. In hun belang en in het belang der zaak, die zij moeten voorstaan, acht ik het niet wenschelijk of nuttig dat zij geroepen worden in eene dergelijke vergadering te strijden voor of tegen een of ander belang of denkbeeld. Ik beschouw dus de reden, door den geachten spreker opgegeven, als niet de juiste. Al ware de uitsluiting niet in onze Grondwet geschreven, dan zou ik haar toch om de redenen, die ik heb aangevoerd, wenschelijk achten.

De heer **Schimmelpenninck**: Ik vereenig mij met den laatsten spreker in zijne wederlegging van den afgevaardigde uit 's Gravenhage; maar die geachte verdediger van het artikel heeft het als een verwijt doen gelden, dat de uitsluiting van bedienaren der godsdienst buiten de Vertegenwoordiging, ook door de Grondwet van 1848 bevolen, een gevolg is der traditionele begrippen welke bij ons volk golden en waarvan men zich eindelijk behoort los te maken. Ja, Mijnheer de Voorzitter, de redenen die tot de grondwettige bepaling geleid hebben, waardoor in Nederland de bedienaren van de godsdienst gehouden worden buiten staatkundige discussien en buiten de bemoeijingen der Volksvertegenwoordiging, berusten op *traditionele* begrippen, maar zij berusten op traditionele begrippen waarop het Nederlandsche volk roem mag dragen, *op de traditionele waardeering* dier hooge, verre boven politieke en wereldsche beschouwingen verheven belangen, wier verzorging en bevordering de gewigtige pligt en de eerbiedwaardige roeping tevens van de bedienaren der godsdienst is. De volharding in die traditionele begrippen acht ik dus geen verwijt, en met vertrouwen handhaaf ik mijn amendement en onderwerp het aan het oordeel der Vergadering.

De heer **van Heukelom**: De reden, waarom de afgevaardigde uit Leiden zijn amendement voorstelt en die uit Nijmegen het ondersteunt, komt mij geheel onaannemelijk voor, want nu wordt de reden deze, dat de Staat moet zorgen dat de bedienaren der godsdienst wèl hun pligt vervullen en in eene aangename en rustige positie blijven. Doch daar moeten zij zelven voor zorgen en daarmede heeft de Staat niets mede [1]) te maken. Het komt eigenlijk daarop neder, dat men dien stand, dien men zoo bijzonder achtbaar noemt, aan de eene zijde onder eene soort van staatsvoogdij wil plaatsen, en hem aan den anderen kant met het grootste wantrouwen begroet dat men aan iemand kan bewijzen. Ik vind dus de uitsluiting een zeer illiberaal begrip, hoewel het in onze Grondwet is gebragt, en dat ik telkens bestrijden zal wanneer er eene nieuwe toepassing van verlangd wordt.

---

[1]) Sic.

De heer **Dirks:** Er is in deze discussie meermalen sprake geweest van twisten die in Suriname hebben bestaan en welligt nog kunnen ontstaan, en nu wensch ik een element van eventuelen twist radicaal af te snijden, door het amendement van den afgevaardigde uit Leiden aan te nemen. De spreker uit Nijmegen heeft reeds aangemerkt waarom het wenschelijk is, dat geestelijken en bedienaars der godsdienst niet in Staten van Suriname zitting zullen nemen. De afgevaardigde uit 's Gravenhage zou echter gaarne zien, dat een of meer der Moravische Broeders zitting in de Staten verkreeg, omdat zij daar zoo veel nut zouden kunnen stichten, daar die Broeders bekend zijn met den toestand op de plantages, zich wijden aan het onderwijs, enz. Komen er echter Moravische Broeders in de Staten, dan zou dit dadelijk jaloezij kunnen verwekken bij geestelijken en belijders van andere gezindheden, die ik maar niet zal noemen. Juist en daarom alleen, omdat ik dit element van eventuelen twist en onverdraagzaamheid wensch weg te nemen, ik herhaal het, zal ik voor dit amendement stemmen.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*: Ik verwonder mij over de verschillende argumenten, waarmede dit amendement ondersteund wordt. Wie in de kolonien bekend is en weet hoe de tropische zee de Nederlandsche onverdraagzaamheid afwascht, zal geen vrees koesteren dat men in dien Kolonialen Raad over godsdienst en dogmata zal twisten. Die argumenten zijn geen gevolg van traditionelen eerbied voor den geestelijken stand, maar van traditionele onverdraagzaamheid en illiberaliteit. Ook in andere landen, waar het liberale stelsel heerscht, worden geestelijken in de volksvertegenwoordiging toegelaten.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het **amendement** van den heer **Schimmelpenninck,** strekkende om art. 72 te lezen als volgt:

„Uitgesloten zijn de Gouverneur en de gouvernements-secretaris, de krijgslieden van den Staat in werkelijken dienst, geestelijken en bedienaren van de godsdienst",

in stemming gebragt, wordt met 35 tegen 21 stemmen **goedgekeurd.**

Voor hebben gestemd de heeren: du Marchie van Voorthuijsen, Rochussen, Cornelis, de Lom de Berg, van Nierop, de Raadt, Lycklama à Nyeholt, de Poorter, Hoekwater, van der Veen, Hoffman, Hollingerus Pijpers, Kerstens, Beens, J. K. van Goltstein, Westerhoff, Kien, Dirks, Taets van Amerongen, Simons, Guljé, Godefroi, W. van Goltstein, Mensonides, de Brauw, Begram, van den Heuvel, Dumbar, Wintgens, van Nispen van Sevenaer, Mijer, Dullert, Schimmelpenninck, Hoynck van Papendrecht, en van Zuylen van Nyevelt.

Tegen hebben gestemd de heeren: Wybenga, Heemskerk Bz., van Bosse, Blussé van Oud-Alblas, Jonckbloet, de Bieberstein, Fokker, van Kerkwijk, Idzerda, van Swieten, van Heukelom, van Lynden, van Beyma thoe Kingma, Geertsema, van Delden, Blom, Kappeyne van de Coppello, Viruly Verbrugge, Poortman, van Heiden Reinestein en de Voorzitter.

Bij deze stemming was de heer van der Linden afwezig.

Art. 72, alsnu luidende gelijk hierboven is opgegeven, wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Artikel 72 wordt gelezen als volgt:

„Uitgesloten zijn de gouverneur, de onder-voorzitter en de leden van den Raad van Bestuur, de gouvernements-secretaris en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst.”

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 68 (blz. 317).

Beschouwing op artikel 72.

De uitsluiting van geestelijken en bedienaren van den godsdienst is om de boven sub 2. [1]) vermelde reden weggelaten.

Met de benoeming van leden door den Gouverneur had men indertijd vooral op het oog, dat de hoofdambtenaren, die veelal de aangewezen leden van den Raad van Bestuur zullen zijn, als gouvernementsleden zitting zouden kunnen hebben in de Staten. Of dit, wanneer een deel van de leden door den Gouverneur wordt benoemd, wenschelijk is, zij daargelaten; minder aanbevelenswaardig is het zeker, dat de leden van den Raad van Bestuur door de kiezers in de Staten worden gebracht.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Sommige leden konden zich met de opheffing der uitsluiting van de geestelijken en bedienaren van den godsdienst niet vereenigen. Zij wezen op het groot aantal kerkgenootschappen, die in Suriname bestaan, en uitten de vrees, dat de toelating van geestelijken en predikanten in de Staten zou leiden tot het mengen van den godsdienst in den strijd der partijen. Anderen zagen echter geene voldoende reden om de bedoelde uitsluiting te bestendigen.

Van verschillende zijden werd verder de meening uitgesproken dat ook de voorzitter en de leden van het Hof van Justitie en de procureur-generaal van de verkiesbaarheid behooren te worden uitgesloten. Betoogd werd, dat de invloed van persoons- en familierelatiën zich in eene kleine kolonie als Suriname zeer sterk doet gevoelen, en dat het daarom niet wenschelijk was aan één persoon eene zoo groote wacht te geven, als uit de vereeniging van het lidmaatschap der Staten met de betrekking van lid van het Hof of procureur-generaal voortvloeit.

De tegenwoordige voorziter en ondervoorzitter der Staten zijn tevens voorzitter en lid van het Hof van Justitie, en deze vereeniging van betrekkingen kan aan politieke tegenstanders allicht aanleiding geven de onpartijdigheid van het hoogste rechtscollege der kolonie in twijfel te trekken. Zoo ergens, dan behoorde in Suriname de justitie geheel buiten den strijd der politieke partijen gehouden te worden.

Deze beschouwingen vonden bij vele leden instemming; men wenschte hierop met nadruk 's Ministers aandacht gevestigd te zien.

---

[1]) Blz. 317.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Suriname.

Het aantal kerkgenootschappen in Suriname is niet grooter dan in Nederland, en kan dus geen motief opleveren om voor de kolonie de uitsluiting van geestelijken en bedienaren van den godsdienst uit het vertegenwoordigend lichaam te handhaven, waar die voor Nederland bij de laatste herziening der Grondwet is opgeheven. Ook ziet de ondergeteekende geen overwegenden grond daartoe in de vrees dat de godsdienst in den strijd der partijen zal worden gemengd wanneer ook geestelijken en bedienaren van den godsdienst in het vertegenwoordigend lichaam zitting kunnen hebben.

De ondergeteekende erkent het gewicht der beschouwingen, in het Voorloopig Verslag aangevoerd ten betooge van de wenschelijkheid om den voorzitter en de leden van het Hof van Justitie, zoomede den procureur-generaal, uit te sluiten van het lidmaatschap der Koloniale Staten. Die uitsluiting heeft echter dit bezwaar, dat de keuze van geschikte vertegenwoordigers, in eene kolonie waar die keuze toch al niet te ruim is, er zeer door zou worden beperkt. Rechtskennis, niemand zal het betwisten, is in een vertegenwoordigend lichaam een zeer te waardeeren — of liever een onmisbaar — element. De bedoelde uitsluiting zou licht tengevolge kunnen hebben, dat dit element in de Koloniale Staten kwam te ontbreken of slechts gebrekkig te voorschijn trad. Dit practisch bezwaar houdt den ondergeteekende terug van het voorstellen der aanbevolen wetswijziging, waarvoor hij overigens in theorie veel te zeggen vindt.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ONTWERP—1896.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1892

behoudens Gouverneur met eene kapitale G.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Suriname.

In éene afdeeling verklaarde men zich algemeen tegen opheffing der uitsluiting van geestelijken en bedienaren van den godsdienst. Men vreesde, dat hunne toelating in de Staten zoude leiden tot het mengen van den godsdienst in den strijd der partijen, een gevaar te grooter, naarmate de financieele band tusschen de kolonie en de kerkgenootschappen inniger wordt.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Suriname.

Om de redenen, vermeld aan het slot van sub 2°.[1]) in de oorspronkelijke Memorie van Toelichting, meent de ondergeteekende dat het niet aangaat geestelijken en bedienaren van den godsdienst te blijven uitsluiten.

De vrees dat hunne toelating in de Staten meer dan elders zou leiden tot het mengen van den godsdienst in den strijd der partijen, wordt naar het voorkomt niet genoegzaam gemotiveerd door de opmerking, dat de financieele band tusschen de kolonie en de kerkgenootschappen inniger wordt.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

---

[1]) Blz. 317.

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 296 v.).

Beschouwing op artikel 72.

De uitsluiting van geestelijken en bedienaren van den godsdienst is om de hierboven sub 2, [1]) vermelde reden weggelaten.

Met de benoeming van leden door den Gouverneur had men indertijd vooral op het oog dat de hoofdambtenaren, die veelal de aangewezen leden van den Raad van Bestuur zullen zijn, als gouvernementsleden zitting zouden hebben in de Staten. Of dit, wanneer een deel van de leden door den Gouverneur wordt benoemd, wenschelijk is, zij daargelaten; maar zeker is het niet aanbevelenswaardig dat de leden van den Raad van Bestuur in de Staten zitting hebben.

In theorie zou er ook veel voor te zeggen zijn om den voorzitter en de leden van het hof van justitie, alsook den procureur-generaal buiten den strijd der politieke partijen te houden, en hen alzoo eveneens uit te sluiten. Die uitsluiting heeft echter dit bezwaar dat de keus van geschikte vertegenwoordigers, in eene kolonie waar die keus toch al niet te ruim is, er te zeer door zou worden beperkt. Rechtskennis, niemand zal het betwisten, is in een vertegenwoordigend lichaam een zeer te waardeeren of liever een onmisbaar element. De bedoelde uitsluiting zou licht ten gevolge hebben dat dit element in de Koloniale Staten kwam te ontbreken of althans niet voldoende vertegenwoordigd werd. Dit practische bezwaar houdt den ondergeteekende, evenals zijne beide ambtsvoorgangers, terug van het voorstellen van die wetswijziging.

De Minister van Koloniën,
Cremer.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Terwijl enkele leden van oordeel waren, dat ook de voorzitter en de leden van het hof van justitie alsmede de procureur-generaal van het lidmaatschap der Staten moeten worden uitgesloten, omdat anders eene kleine maatschappij als de Surinaamsche te zeer onder hun invloed kan geraken, meenden vele anderen, dat dit bezwaar — zijne juistheid noch daargelaten — niet zoude opwegen tegen de bezwaren, waarop in de Memorie van Toelichting wordt gewezen en welke bij uitsluiting dezer ambtenaren zich ongetwijfeld zouden doen gevoelen.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

Het practische bezwaar in de Memorie van Toelichting aangevoerd tegen eene uitsluiting van het lidmaatschap der koloniale staten van den voorzitter

---

[1]) Blz. 296.

en de leden van het hof van justitie alsmede van den procureur-generaal weerhoudt den ondergeteekende daartoe het voorstel te doen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

De beraadslaging wordt voortgezet en wel over ART. 21, luidende:

„Artikel 72 wordt gelezen als volgt:

„Uitgesloten zijn de Gouverneur, de ondervoorzitter en de leden van den Raad van Bestuur, de gouvernements-secretaris en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst".",

waarop door den heer **van Kol** een **amendement** is **voorgesteld**, om na „gouvernementssecretaris" in te voegen: „de voorzitter, de leden van het hof van justitie, de procureur-generaal".

De heer **van Kol** ontvangt het woord tot toelichting van zijn amendement en zegt: De verandering door den Minister op *art.* 72 van het Regeeringsreglement voorgesteld, en die men een verbetering achten kan, strekt tot opheffing van de uitsluiting van geestelijken en bedienaars van den godsdienst van het lidmaatschap der Koloniale Staten. Ik moet erkennen, dat de invloed van de Katholieke geestelijken in een land als Suriname groot kan zijn, doch wanneer zij blijken het vertrouwen van een voldoend aantal kiezers te bezitten, mag hun toga geen reden zijn van uitsluiting.

Daarentegen zou ik echter een andere categorie willen opnemen in de uitsluiting, zooals ook geschiedt in art. 69 onzer Grondwet. Daar zijn van het kamerlidmaatschap uitgesloten de Raad van State, de Rekenkamer en de leden van den Hoogen Raad. Er bestaan eveneens redenen voor de niet-benoembaarheid van de leden van het hof van justitie en den procureur-generaal van Suriname.

In eene kleine maatschappij als Suriname zal altijd het gevaar blijven bestaan, dat de invloed der hoogere ambtenaren te groot wordt en dat bloedverwantschap daarnevens verkeerd inwerkt op den goeden gang der zaken. In Suriname is dit laatste, wat het hof van justitie betreft, al zeer sterk te vreezen. Er is bijvoorbeeld één lid die een neef is van den *voorzitter*; één van de praktizijns is een zwager van denzelfden hoofdambtenaar, en diens compagnon is de zoon van den procureur-generaal. Verder heeft die voorzitter één zwager die lid is van den Raad van Bestuur en een aangetrouwde zwager die lid is der Koloniale Staten.

Uit dit korte lijstje, dat ik nog zou kunnen vergrooten, blijkt hoe nauwe band er bestaat tusschen de leden der rechterlijke en der wetgevende macht. In zulk een kleine maatschappij, waar de menschen elkander dagelijks ontmoeten, kan het niet anders of er bestaat nauwe aanraking en zullen hechte banden gesloten worden, die een onpartijdig optreden en behartiging van de belangen van het algemeen onwillekeurig in den weg staan. Verder zijn de meeste leden van het hof van justitie jong. Wanneer zij een vijftal, soms slechts drie jaren geleden

gepromoveerd zijn, zijn ze reeds lid van dat hof geworden. Zij leven dan in een volslagen vreemde omgeving, waarin zij zich door studie moeten ontwikkelen; zij verkeeren in geheel vreemde toestanden, en indien zij naar behooren hun rechterlijke betrekking willen vervullen, dan kunnen ze moeilijk daarbij hun plicht als lid van de Koloniale Staten naar behooren behartigen.

Ik meen dus dat aanneming van mijn amendement zou zijn èn in het belang van de leden van het hof van justitie zelven en niet minder in het belang van de wetgeving in de kolonie.

Het **amendement** wordt ondersteund door de heeren **Schaper, Fokker, Nolting, Groen van Waarder** en **Troelstra,** en maakt derhalve een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Mees**, *voorzitter der Commissie van Rapporteurs*, ontvangt het woord om, namens deze, haar gevoelen over het amendement mede te deelen, en zegt: Vier leden der Commissie van Rapporteurs meenen de Kamer te moeten adviseeren het amendement niet aan te nemen. De keuze van leden voor de Koloniale Staten is niet ruim. De Commissie van Rapporteurs acht het niet wenschelijk die keuze nog te beperken door opneming van een amendement zooals de heer van Kol voorstelt.

De heer van Kol heeft een argument gebezigd, dat mijns inziens pleit tegen zijn voorstel. Hij heeft het toegejuicht, dat de Minister in zijn voorstel niet heeft gehandhaafd de uitsluiting van geestelijken en bedienaren van den godsdienst. Hij heeft gezegd, dat, wanneer er een meerderheid onder de kiezers is, die hun stem op een ingezetene van dien stand zou willen uitbrengen, er geen reden is om haar dat onmogelijk te maken. Het komt mij voor, dat ditzelfde van toepassing is op de toelating van den voorzitter, de leden en den procureur-generaal van het hof van justitie.

Dat tusschen de leden der Koloniale Staten niet een te nauwe graad van verwantschap besta, daarvoor wordt gezorgd in art. 73.

De heer van Kol heeft zich beroepen op art. 96 van de Grondwet, waarbij bepaald is dat niet vereenigbaar is het ambt van voorzitter, ondervoorzitter, lid, procureur-genraal of advocaat-generaal bij den Hoogen Raad, met het lidmaatschap der Staten-Generaal. De reden voor art. 96 onzer Grondwet ligt in art. 164, waarin bepaald is, dat de leden van de Staten-Generaal terecht staan voor den Hoogen Raad, wegens ambtsmisdrijven in hunne betrekking gepleegd, en dat het initiatief voor vervolging van de Tweede Kamer kan uitgaan. De reden ligt ook hierin, dat de Tweede Kamer een voordracht doet voor de benoeming van leden van den Hoogen Raad.

Art. 96 der Grondwet kan derhalve niet worden aangevoerd tot steun van dit amendement.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! Aan hetgeen de voorzitter der Commissie van Rapporteurs zoo juist in het midden heeft gebracht heb ik slechts weinig toe te voegen om het amendement van den geachten afgevaardigde uit Enschedé te bestrijden. Alleen wensch ik er nog op te wijzen, dat de geachte afgevaardigde ook gezegd heeft, dat de leden van het hof niet altijd de geschikste personen zijn. Het is uiterst moeilijk zelfs voor de Regeering, maar zeer zeker voor een lid der Kamer hier te beoordeelen de geschiktheid van leden van het hof van justitie in een onzer koloniën. In elk geval

wordt bij de keuze dier leden er voor gewaakt geschikte menschen daarvoor te nemen.

Waar nu in de kolonie de keuze van bekwame lieden al zoo beperkt is, waar in een wetgevend lichaam, als de Koloniale Staten zijn, zoo bijzonder noodig is de tegenwoordigheid van eenige bekwame rechtsgeleerden, zou het zeker niet strekken tot verbetering van het gehalte der Koloniale Staten en tot bereiking van het groote doel, dat men met hun oprichting zich heeft voorgesteld, indien men aan die Staten de kans ging ontnemen, dat de bekwaamste geleerden tot hun leden konden behooren. Daarom meen ik met den voorzitter der Commissie van Rapporteurs en ook met mijn beide ambtsvoorgangers, die als juristen beter dan de tegenwoordige Minister daarover een oordeel konden vellen, dat het niet noodig is te hunnen opzichte de kiezers te beperken in hun keus.

Ik moet daarom de aanneming van dit amendement aan de Kamer ontraden.

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Een paar woorden naar aanleiding van het te berde gebrachte.

De heer Mees heeft er op gewezen, dat, waar wij toch niet hebben benoemde, maar gekozen leden, de keuze van de kiezers voldoende waarborgen moet geven, zooals bij die der geestelijken het geval is.

Bij de rechterlijke macht echter is het een ander geval. In een klein land als Suriname, waar betrekkelijk veel personen in aanraking komen met de rechterlijke macht, zullen deze ambtenaren, willens of onwillens, een zekeren invloed uitoefenen bij de verkiezingen. Zij zijn in de gelegenheid daarbij een onrechtmatige pressie uit te oefenen en dat kan reeds een reden zijn hen uit te sluiten. Zijn zij werkelijk zoo onmisbaar in de Koloniale Staten?

Straks heb ik terloops er op gewezen, dat de ambtenaren, die naar Suriname worden gezonden, niet de meest geschikte zijn hunner soort. Ik wil daarop niet verder ingaan, personaliteiten ter zijde latende, maar de meeste personen, die de toestanden kennen en de waarheid niet willen verbloemen, moeten bekennen dat deze bewering juist is.

De juistheid daarvan blijkt ook uit hetgeen de heer A. Kuyper op bladz. 987 van *Ons Program* schrijft: Naar West-Indië te gaan geldt in onze publieke opinie reeds als zoo doorslaand bewijs van algeheele onbruikbaarheid, dat ook de sociale toestanden er waarlijk niet schitteren."

Zoo schreef de heer Kuyper enkele jaren geleden, en de toestand is in dat opzicht waarschijnlijk nog niet veel verbeterd.

Zou de bewering van den Minister, dat, wanneer men die enkele leden van het hof van justitie uitsluit, in de geheele kolonie geen voldoend aantal geschikte personen is bijeen te brengen, wel juist zijn? Het ware een droevig bewijs van onmacht voor de kolonie.

Ik geloof dan ook dat de argumenten van den Minister niet steekhoudend zijn en ik blijf daarom mijn beginsel handhaven. Overtuigd echter als ik ben, dat mijn amendement met een groote meerderheid zal worden verworpen, **trek ik mijn amendement** — om een stemming te sparen — **in.**

De **Voorzitter:** Daar de heer van Kol zijn amendement heeft ingetrokken, maakt het geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De beraadslaging wordt gesloten, en *art.* 21 [1]) zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Overgangsbepaling

der Wet van 2 Februari 1901 (*Gouvernementsblad* n°. 16)

opgenomen achter artikel 169 (Suriname).

ARTIKEL 73.

Suriname.

Bloedverwantschap of zwagerschap tot en met den tweeden graad mag niet bestaan tusschen de leden van de Koloniale Staten.

Wanneer leden, elkander in den verboden graad bestaande, te gelijker tijd gekozen worden, wordt alleen toegelaten hij, [2]) die de meeste stemmen bekwam, en, bij gelijk getal stemmen, de oudste in jaren.

Hij, die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap met een der andere leden geraakt, is niet verpligt af te treden vóór den afloop van zijnen tijd van zitting.

De zwagerschap houdt op door den dood der vrouw, die haar veroorzaakte.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens het ontbreken der komma in de tweede alinea tusschen „hij" en „die".

Advies Raad van State. [3])

In de Memorie van Toelichting lees art. 21 en 22 der gemeentewet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijkt artt. 21 en 22 der gemeentewet.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.
[2]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.
[3]) In de Memorie van Toelichting stond oorspronkelijk in plaats van „gemeentewet": „Grondwet".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 73 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 74.

Suriname.

De leden hebben zitting gedurende zes jaren.

Om de twee jaren treedt een derde hunner af, *met dien verstande dat, wanneer het getal der leden niet door drie deelbaar is, bij de eerste, of bij de eerste en tweede aftreding één lid meer aftreedt dan bij de volgende.*

De uitvallenden zijn dadelijk weder herkiesbaar.

Na de eerste benoeming, *evenals* na eene ontbinding *en na eene verandering van het getal leden*, wordt de rooster van aftreding door het lot geregeld.

Hij, die ter vervulling eener tusschentijds *opengevallene* plaats gekozen is, treedt af op het tijdstip, waarop degene in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.

Eerste Ontwerp.

De leden, door de kiezers gekozen, hebben zitting gedurende drie jaren.

Jaarlijks treedt een derde hunner af.

De uitvallenden zijn dadelijk weder herkiesbaar.

Na de eerste benoeming, even als na eene ontbinding, wordt de rooster van aftreding door het lot geregeld.

Hij, die ter vervulling eener tusschentijds opengevallen plaats gekozen is, treedt af op het tijdstip waarop degene, in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het is wenschelijk, vooral met het oog op het klein getal leden, aan de kiezers veelvuldig gelegenheid te geven, hun oordeel uit te brengen en dus elk jaar een derde te laten aftreden.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Even als tegen de jaarlijksche benoeming der leden van art. 68, had men bezwaar tegen de jaarlijksche aftreding van een deel der gekozen leden.

Nergens is het wenschelijk de verkiezingen elkander te snel te laten opvolgen Veel meer vrede zouden sommigen hebben met de bepaling, dat de gekozen leden gedurende zes jaren zitting hebben en dat om de twee jaren een derde hunner aftreedt, of wel met die, dat het zitting hebben vier jaren duurt en de helft der leden om de twee jaren uitvalt. (Art. 81 der Grondwet).

Tweede Ontwerp.

De leden, door de kiezers gekozen, hebben zitting gedurende zes jaren.

Om de twee jaren treedt een derde hunner af.

De uitvallenden zijn dadelijk weder herkiesbaar.

Na de eerste benoeming, even als na eene ontbinding, wordt de rooster van aftreding door het lot geregeld.

Hij, die ter vervulling eener tusschentijds opengevallen plaats gekozen is, treedt af op het tijdstip waarop degene, in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Werkelijk schijnt, alles in aanmerking genomen, benoeming voor zes jaren met periodieke aftreding van een derde om de twee jaren, even als bij onze gemeenteraden, verkieslijk.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In het eerste lid leest men nu „zes" in plaats van: *drie*. In het tweede lid „om de twee jaren" in plaats van *jaarlijks*.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 74 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

In artikel 74, 1ste lid, vervallen de woorden „door de kiezers gekozen", en de komma's vóór en achter deze woorden.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De voorgestelde wijziging van art. 74 is een noodzakelijk gevolg van art. 16 der wet.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

---

[1]) Deze wijzigingen waren reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Suriname.

Stuk n°. 5.

Artikel 74 wordt gelezen als volgt:

„De leden hebben zitting gedurende zes jaren.

„Om de twee jaren treedt een derde hunner af, met dien verstande dat, wanneer het getal der leden niet door drie deelbaar is, bij de eerste, of bij de eerste en tweede aftreding één lid meer aftreedt dan bij de volgende.

„De uitvallenden zijn dadelijk weder herkiesbaar.

„Na de eerste benoeming, evenals na eene ontbinding en na eene vermeerdering van het getal leden, wordt de rooster van aftreding door het lot geregeld.

„Hij, die ter vervulling eener tusschentijds opengevallen plaats gekozen is, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden."

Toelichting.

Door de inlassching der woorden „met dien verstande" en wat daarop volgt in de 2de alinea en der woorden „en na eene vermeerdering van het getal leden" in de 4de alinea van artikel 74 wordt voorzien in omstandigheden die zich zullen voordoen wanneer eene wet overeenkomstig het voorgedragen ontwerp in werking treedt (zie het vroegere artikel 18, thans geworden 19), of die zich in het vervolg kunnen voordoen.

ONTWERP—1896.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1892

behoudens in de laatste alinea „opengevallene" in plaats van: „opengevallen".

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

De wenschelijkheid werd uitgesproken, de leden der Koloniale Staten gedurende vier en niet meer gedurende zes jaren te doen zitting hebben.

Ook werd de meening geuit, dat aan de leden der Koloniale Staten eene behoorlijke schadeloosstelling moet worden toegekend en eveneens, dat voortaan de Gouverneur bij de benoeming van den voorzitter en de onder-voorzitters der Staten moet worden gebonden aan eene voordracht door dit college op te maken.

Nog werd opgemerkt, dat in het vierde lid van het ontworpen artikel 74 ten onrechte slechts van eene vermeerdering en niet van eene vermindering van het getal leden wordt gesproken.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Waarom het verkieslijk zou zijn de leden der koloniale staten gedurende vier en niet meer gedurende zes jaren zitting te doen hebben is niet vermeld en den ondergeteekende ook niet bekend.

De behoefte om aan de leden der Staten eene schadeloosstelling toe te kennen heeft zich niet doen gevoelen De ondergeteekende acht het voldoende dat, evenals hier te lande met de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal het geval is, aan hen, die buiten Paramaribo wonen, reis- en verblijfkosten kunnen worden toegekend.

Den Gouverneur bij de benoeming van den voorzitter en den onder-voorzitter te binden aan eene door de Staten op te maken voordracht acht de ondergeteekende minder wenschelijk omdat daardoor de goede leiding der vergaderingen in gevaar zou kunnen gebracht worden. Het opmaken van zoodanige voordracht bestaat dan ook hier te lande bij geen ander college dan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, waarmede men de koloniale staten bezwaarlijk kan gelijkstellen.

Ofschoon het niet waarschijnlijk is, zou het toch kunnen gebeuren dat, nadat het aantal leden tot boven de dertien was gestegen, ten gevolge van eene vermindering van het aantal kiezers, het aantal leden te eeniger tijd zou verminderen. Daarom is in het gewijzigd wetsontwerp het in het vierde lid van dit artikel voorkomende woord „vermindering" vervangen door het woord „verandering".

De Minister van Koloniën,
Cremer.

Gewijzigd Ontwerp van Wet

behoorende bij de Memorie van Antwoord.

Suriname.

Stuk n°. 3.

Gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

Beraadslaging over art. 22, luidende:

„Artikel 74 wordt gelezen als volgt:

„De leden hebben zitting gedurende zes jaren.

„Om de twee jaren treedt een derde hunner af, met dien verstande dat, wanneer het getal der leden niet door drie deelbaar is, bij de eerste, of bij de eerste en tweede aftreding één lid meer aftreedt dan bij de volgende.

„De uitvallenden zijn dadelijk weder herkiesbaar.

„Na de eerste benoeming, evenals na eene ontbinding en na eene verandering van het getal leden, wordt de rooster van aftreding door het lot geregeld.

„Hij, die ter vervulling eener tusschentijds opengevallene plaats gekozen is, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.",

waarop is voorgesteld een **amendement** van den heer **van Kol**, strekkende om in den tweeden regel te lezen „vier" in plaats van „zes", en in den derden „de helft" in plaats van „een derde".

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **van Kol**, het woord verkregen hebbende tot toelichting van

zijn amendement, zegt: De bedoeling van dit amendement is om verandering te brengen in art. 74 van het Regeeringsreglement. De leden van de Koloniale Staten hebben thans 6 jaren zitting en om de twee jaren treedt één derde af. Ik geloof, dat het eenvoudiger en meer rationeel zou zijn voor Suriname het voorbeeld van Nederland te volgen van de Tweede Kamer; en zulks om meerdere redenen.

In Suriname toch veranderen de toestanden snel, de overgang naar een meer kapitalistische periode is in vollen gang, de publieke opinie is er zwak en het aantal bladen, dat daarop invloed uitoefent, is gering. Het eenige middel voor de burgers om een oordeel uit te spreken over de staatszaken zijn de verkiezingen, en daarom is het wenschelijk deze zoo dikwijls mogelijk te houden, althans ééns in elk tweejarig tijdperk. Bovendien zijn aan het houden van verkiezingen in Suriname, waar men een zoo gering aantal kiezers heeft, niet zooveel bezwaren verbonden als hier.

Ik meende daarom te moeten voorstellen om dat [1]) zes jaren te veranderen in *vier* jaren en de helft der leden om de twee jaren te doen aftreden.

Het **amendement** van den heer **van Kol** wordt ondersteund door de heeren **Schaper**, **Troelstra**, **Nolting**, **Ketelaar** en **Rink**, en maakt mitsdien een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Mees**, *voorzitter van de Commissie van Rapporteurs*, het woord verkregen hebbende om, namens deze, haar gevoelen mede te deelen over het voorgestelde amendement, zegt: Het doet mij leed ook thans weder te moeten mededeelen, dat vier leden van de Commissie van Rapporteurs geen voldoende aanleiding zien om dit amendement aan te nemen. Ik geloof, dat de ondervinding heeft geleerd, dat de legislatieve periode van vier jaren, die voor onze Tweede Kamer bij de Grondwet is voorgeschreven, zeker niet te lang, maar eerder te kort is. En wat Suriname betreft, zou ik denken dat een vermenigvuldiging van de verkiezingen en een terugkeer om de twee jaren van de agitatie, die daarmede gepaard gaat, niet wenschelijk is.

Is het daarbij wel noodig om in Suriname telkens om de twee jaren de kiezers opnieuw te raadplegen? Een verkiezing in Suriname heeft een andere beteekenis dan bij ons. Hier kan het noodig zijn om de vier jaren het kiezerskorps te raadplegen of de Regeering die aan het bewind is, nog het vertrouwen van de kiezers bezit. Blijkt het dat in anderen zin wordt uitspraak gedaan, dan treedt de Regeering af. Maar de uitslag van een verkiezing in Suriname heeft niet datzelfde gevolg. Vandaar dat een verkorting van de periode van zes in vier jaren aan de meerderheid der Commissie van Rapporteurs niet noodig voorkomt.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën:* In aansluiting aan hetgeen door den Voorzitter der Commissie van Rapporteurs is gezegd wensch ik nog op een andere omstandigheid te wijzen. Toen in het Voorloopig Verslag deze wensch werd ter sprake gebracht, werd die niet toegelicht. En in de Memorie van Antwoord werd er op gewezen, dat, wijl die toelichting ontbroken heeft, de argumenten ook niet konden worden weerlegd. Nu hebben wij een argument van den geachten spreker gehoord, dat mij eenigszins bevreemd heeft, indien ik hem ten minste goed heb verstaan. Ik meen, dat hij gezegd heeft, dat het voor de bevordering van het publiek leven in Suriname wenschelijk is, dat er meer verkiezingen plaats hebben. Welnu, dit wordt door zijn amendement niet

[1]) Sic.

verkregen. En bij het tegenwoordige systeem van verkiezing om de zes jaren en aftreding van $^1/_3$ om de twee jaren èn bij het voorstel van den geachten spreker, verkiezing om de vier jaren en aftreding van de helft om de twee jaren, heeft er om de twee jaren een verkiezing plaats. Het eenige verschil is, dat in het eene geval de helft en in het andere geval een derde van de leden der Staten zijn te kiezen. Overigens voeg ik mij bij de argumenten van den voorzitter van de Commissie van Rapporteurs en kan ook ik dit amendement niet aanbevelen.

De heer **van Kol**: Ik ben het niet eens met den heer Mees, dat deze verandering niet wenschelijk is. Vooral in Suriname, waar de publieke opinie zoo weinig gelegenheid heeft zich te uiten, is een verkiezing de tijd dat alle burgers geroepen worden te oordeelen of degenen, aan wie de belangen der kolonie zijn toevertrouwd, de belangen der gemeenschap in het oog houden. Overigens hebben wij hier het eigenaardige geval, dat de beide medestanders elkander bestrijden en dat een argument door den heer Mees opgeworpen, door den Minister al dadelijk is wederlegd. De Minister heeft er toch op gewezen, dat geen meerdere agitatie het gevolg zou zijn van de door mij voorgestelde verandering, omdat de verkiezingen met of zonder mijn amendement, om de *twee* jaren zullen plaats hebben. Het voordeel van mijn amendement zou intusschen dit zijn, dat, om de twee jaren niet een derde, maar de helft der leden zou aftreden, waardoor, als de Koloniale Staten als lichaam niet voldoen aan de wenschen der bevolking, betere gelegenheid zal zijn om daarin een flinker verandering en krachtiger verbetering te brengen dan thans het geval is.

Ondanks de aangevoerde argumenten zie ik dus geen enkele reden waarom voor Suriname zou worden afgeweken waartoe wij in eigen boezem, in Nederland, zijn overgegaan, vooral omdat in alle landen van Europa het parlementaire leven korter is, in geen land als Nederland de duur van het lidmaatschap van het Parlement vier jaren wordt gehandhaafd.

Echter vooruit wetende het lot van mijn **amendement, verklaar ik het in te trekken.**

De **Voorzitter**: Daar de heer van Kol verklaard heeft zijn amendement in te trekken, maakt dit geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De beraadslaging wordt gesloten en *art.* 22 [1]) zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 75.

Suriname.

Het kiesreglement wordt vastgesteld bij koloniale verordening.

De eerste verkiezing geschiedt binnen een jaar na

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

de invoering dezer wet, volgens een voorloopig kiesreglement, dat, krachtens art. 54 dezer wet, door den gouverneur wordt vastgesteld, doch vooraf aan 's Konings goedkeuring wordt onderworpen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens in het Eerste Ontwerp het ontbreken in de 2de alinea der komma tusschen „wet" en „volgens".

Advies Raad van State.

Het komt wenschelijk voor als waarborg tegen vertraging dat een termijn worde bepaald voor de vaststelling van het voorloopig kiesreglement, bij voorbeeld van zes maanden na het tijdstip bedoeld bij het 2e lid van art. 167.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

De census, bij het voorloopig kiesreglement aan te nemen, zal waarschijnlijk zijn f 60, zoodat naar den jongsten aanslag, het getal kiezers slechts ruim 200 zou bedragen. Het is nogtans beter, gelegenheid te laten tot uitbreiding, dan misschien naderhand regt te moeten ontnemen aan hen, wien men het eenmaal schonk.

De gansche bevolking, over de onmetelijke oppervlakte der kolonie verspreid, telt namelijk naar de jongste opgaven ongeveer 53000 zielen, waarvan 37000 geëmancipeerden. Het zijn bijna uitsluitend deze laatsten, die den arbeid op de plantages verrigten, want de van elders gekomen Chinezen enz. bedragen hoogstens 500. De kolonie is verdeeld in de oude en de nieuwe kolonie. De eerste, waarin Paramaribo ligt, bevat nagenoeg 200 plantages, waar suiker, katoen, cacao of bananen verbouwd worden. De koffijteelt is zoo goed als verlaten. Tusschen deze plantages, waarvan ieder als het ware op zich zelve staat, zoo onderling als met de stad, wordt de gemeenschap te water onderhouden. In Paramaribo, de eenige stad, zijn 18000 inwoners en dus een derde der gansche bevolking gevestigd. Daar verblijven alle Europeanen, die niet als ambtenaren of directeuren of opzigters van plantages in de districten moeten wonen, en zelfs dezen plegen een domicilie in de stad te hebben.

In den tegenwoordigen staat van zaken is dus bijna het gansche publieke leven der kolonie te Paramaribo geconcentreerd, en zou eene verdeeling in kiesdistricten onpraktisch geacht worden. Niettemin kan het hier bedoelde kiesreglement, zoodra het nut er van blijkt, de verdeeling in districten altoos later bewerkstelligen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864. [1])

Suriname.

Eenige leden achtten, zoover zij de zaak konden beoordeelen den census van f 60, in de Memorie van Toelichting vermeld, te hoog. Zij stelden daarom te meer prijs op het ontvangen der hiervóór bij art. 69 gevraagde statistische opgaven.

---

[1]) Bij vergissing is onder dit artikel een en ander opgenomen, wat betrekking heeft op artikel 78 van het Ontwerp.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

In het voorloopig kiesreglement zal het voorzigtig zijn den census niet te laag te stellen, omdat bij de definitive regeling het altoos gemakkelijker vallen zal af te dalen, dan het eens gegeven regt weder te ontnemen. In hoe ver echter juist het cijfer van f 60 zal behooren te worden aangenomen, kan eerst stellig beslist worden als het reglement wordt ingevoerd, omdat met den toestand van het oogenblik vooral bij de vaststelling van dit punt zal moeten worden te rade gegaan.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 75 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 76.

Suriname.

De leden der Staten leggen vóór het aanvaarden hunner betrekking in handen van den gouverneur den eed (verklaring of belofte) af:

„Ik zweer (verklaar), [1]) dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of wat voorwendsel ook, om tot lid der Koloniale Staten te worden bebenoemd, aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken zal aannemen, middellijk of onmiddellijk.

Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; [2]) dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname steeds zal helpen onderhouden en het welzijn der kolonie naar mijn vermogen zal voorstaan. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik.")

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.
[2]) De herkomst dezer komma-punt blijkt niet uit de stukken.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens het ontbreken, in de 1e alinea van het formulier, der komma tusschen „(verklaar)" en „dat", in de 2e alinea der komma tusschen „(beloof)" en „dat", het voorkomen in de 3e alinea eener komma tusschen „Koning" en „dat" in plaats van komma-punt en het voorkomen van een aanhalingsteeken aan het begin der 2e en 3e alinea.

Advies Raad van State. [1])

De woorden: „elk naar de wijze zijner godsdienstige gezindheid" kunnen hier, evenals in de overige eedsformulieren gemist worden. Eenheid van redactie is verkieslijk.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijkt art. 83 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 76 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 77.

Suriname.

De leden genieten geene schadeloosstelling. Vergoeding van reis- en verblijfkosten kan hun bij koloniale verordening worden toegekend.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

§ 2. Ofschoon, gelijk reeds is opgemerkt, in Suriname bijna het geheele publieke leven in Paramaribo geconcentreerd is, wil men echter door deze bepaling het beletsel wegnemen, dat anders het kiezen van een afgevaardigde uit Nickerie bijv. zou kunnen tegenhouden. De districten Nickerie en Coronie toch vormen de nieuwe kolonie. Coronie, aan de zeekust gelegen, is schaars bevolkt en gaat weinig vooruit. Anders is het gelegen met Nickerie en het tot dit district behoorend vlek Nieuw Rotterdam. De plantages in Nickerie zijn meestal in Engelsche handen, en als de bloei van deze streek blijft toenemen, zal het wenschelijk zijn, dat hare belangen in de vergadering der Koloniale Staten goed worden vertegenwoordigd.

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp van wet volgden in de 1e alinea achter „Gouverneur" de woorden: „ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid". De Raad citeert onnauwkeurig.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 77 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 74 (blz. 369).

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 74 (blz. 369 v.).

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 en 16 November (Suriname) 1865.

Beraadslaging over het door den heer **van Kol voorgesteld art. 22bis** luidende:

„Art. 77 wordt gelezen als volgt:

„De leden genieten eene schadeloosstelling, die bij koloniale verordening zal worden geregeld.''

De heer **van Kol** ontvangt het woord tot toelichting van zijn amendement, en zegt: Mijnheer de Voorzitter! Op het oogenblik hebben volgens art. 77 van het Regeeringsreglement de leden der Koloniale Staten niet het minste recht op schadeloosstelling.

Dit is eenvoudig een premie uitgekeerd aan het bezit. Een onvermogende, een min gegoede althans, kan niet het tijdverlies lijden aan het vervullen van zijn verplichtingen als lid der Staten verbonden, en wanneer hij een kostwinning heeft, kan hij het lidmaatschap, waarvoor hij wellicht juist de zeer geschikte persoon is, niet aanvaarden. Wel kunnen thans reiskosten door den Gouverneur worden uitgekeerd aan die enkele leden, die niet in Paramaribo wonen, maar ik geloof dat het ook wenschelijk zou zijn, om den leden der Koloniale Staten een schadevergoeding toe te kennen op de wijze dat hier de Tweede-Kamerleden genieten. Vooral voor Suriname klemt de wenschelijkheid daarvan meer dan hier. Een uitgestrekt gebied van die kolonie is onbekend, aan de inwoners van Paramaribo is niets bekend van de treurige toestanden in Nickerie en het andere binnenland. Gaf men een schadevergoeding, dan zouden de leden van de Koloniale Staten verplicht en in staat zijn om die binnenlanden te doorkruisen, om die onbekende streken te bezoeken, om na te gaan welke nooden de bevolking daar heeft.

Thans echter wordt van de zijde der tegenwoordige leden van de Koloniale Staten niet op een dergelijke schadevergoeding aangedrongen.

De reden daarvan is trouwens duidelijk. Ik wil even aanhalen wie tegenwoordig de leden van de Koloniale Staten zijn en welke inkomsten die personen hebben. Dit zal, tevens op verschillende punten gisteren en hedenochtend besproken, een licht werpen, en doen uitkomen waarom van de tegenwoordige leden van deze Koloniale Staten weinig vooruitstrevende hervormingen kunnen worden verwacht.

In „*Het Volk*" van 27 October jl. vinden wij deze leerrijke lijst:

„De huidige leden der Koloniale Staten van Suriname zijn de heeren met de volgende beroepen:

Mr. C. J. Heylidy is lid van het hof van justitie, traktement f 6500; dr. A. Salomons, geneeskundig inspecteur, traktement f 6000; I. da Costa, ommegaand rechter, traktement f 7800; A. van 't Hoogerhuis, gepens. chef van het bouwdepartement, inkomen f 5000; S. Muller van Voorts, eigenaar van plantages, inkomen f 5000; R. A. Tamminga, landbouwer inkomen?; S. E. Muller, goudindustrieel, inkomen f 2500; F. W. Hensen, cacaoplanter, inkomen f 7000; M. S. v. Praag, groot koopman, inkomen pm. f 25.000; F. C. Gefken, planter, inkomen f 4500; S. Libertador Ellis, uitgever der N. S. C., inkomen f 2000; F. C. Curiel, grondeigenaar, pm. f 4000; en D. Coutinho, pm. f 1000 's jaars.

Nu vergete men niet dat dit de *vaste* inkomens per jaar zijn en door de meesten er nog wel wat couponnetjes bij te knippen zullen zijn.

Het laat zich begrijpen dat deze heeren, voor de meerderheid, geen behoefte aan schadeloosstelling hebben; maar ik meen dat in de toekomst ook minder gegoeden in de vergadering der Koloniale Staten zitting behooren te hebben, en dat dezen recht hebben op schadeloosstelling voor hun tijdverlies en winstderving. Het zal een middel zijn om de Koloniale Staten zelfstandiger en onafhankelijker te doen optreden. Daarom is het wenschelijk de Koloniale Staten op gelijken voet te behandelen als de leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Om die reden raad ik de aanneming van mijn amendement nogmaals dringend aan de Vergadering aan.

Het **amendement** wordt ondersteund door de heeren **Fokker, Kool, Nolting, Ketelaar** en **Heldt,** en maakt mitsdien een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Mees**, *voorzitter der Commissie van Rapporteurs*, het woord bekomen hebbende om, namens deze, haar gevoelen over het amendement mede te deelen, zegt: Ik kan zeer kort mededeelen de bezwaren, die bij 4 leden der Commissie tegen dit amendement bestaan. Zij rekenen het wenschelijk dat het lidmaatschap der Koloniale Staten beschouwd worde als een eere-ambt, maar in elk geval achten zij het niet wenschelijk dat aan de Koloniale Staten zelve een zoo belangrijke rol worde toegekend bij de bepaling van het bedrag van de schadeloostelling die de leden zouden ontvangen.

Volgens het amendement toch zal de schadeloosstelling geregeld worden bij koloniale verordening. Dit wijkt af van hetgeen in ons Staatsrecht is aangenomen.

De leden der Eerste Kamer genieten reis- en verblijfkosten volgens de *wet*.

De schadeloosstelling der leden van de Tweede Kamer is geregeld bij de *Grondwet*.

De provinciale wet schrijft bij art. 27 voor dat de reis- en verblijfkosten van de leden der Staten door de *wet* worden vastgesteld, en

onze Gemeentewet bepaalt in art. 58 dat, wanneer de gemeenteraden bepalen dat presentiegelden zullen genoten worden, de regeling van het bedrag geschiedt door *Gedeputeerde Staten*, nadat de raad is gehoord.

In al die gevallen is de regeling van het bedrag van reis- en verblijfkosten of schadeloosstelling niet overgelaten aan de leden van het college, die ze genieten.

Wat de redactie betreft, zou ik den heer van Kol willen vragen of het zijn bedoeling is dat onder de schadeloosstelling ook begrepen zullen zijn de reis- en verblijfkosten. Men pleegt de schadeloosstellingen en de reis- en verblijfkosten te scheiden.

Ik heb verder nog een kleine opmerking. Het is wenschelijk in overeenstemming te blijven met den stijl in de andere artikelen van het Regeeringsreglement en te lezen: „wordt geregeld": en niet: „zal worden geregeld."

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! Ik kan de aanneming van dit amendement ook niet aanbevelen. Het tegenwoordig artikel luidt: „De leden genieten geene schadeloosstelling. Vergoeding van reis- en verblijfkosten kan hun bij koloniale verordening worden toegekend."

Nu schijnt de behoefte aan schadeloosstelling zoo gering geweest te zijn, dat als ik mij niet bedrieg, tot nu toe van die bevoegdheid geen gebruik gemaakt is.

Wanneer men in aanmerking neemt, dat de leden der Koloniale Staten slechts een kort deel van hun tijd zullen wijden aan de belangen der kolonie waar zij wonen, dan wordt, wanneer men hun daarvoor een belooning, een schadeloosstelling, een vergoeding gaat geven, gelijk de heer van Kol wenschelijk acht, daardoor de koloniale begrooting natuurlijk alweer verhoogd. Ten gevolge daarvan moet dan het subsidie weer verhoogd worden, en wordt daardoor de door den geachten afgevaardigde zoo gewenschte autonomie der kolonie weer op den achtergrond gedrongen.

Ook op de gronden, door den heer Mees aangevoerd, kan ik der Kamer dus niet aanraden het amendement aan te nemen.

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! De Commissie van Rapporteurs heeft er bezwaar tegen dat de regeling van de schadeloosstelling worde overgelaten aan Koloniale Staten. Men schijnt te vreezen dat de Koloniale Staten een weinig te ruim in de kas zullen grijpen; ik geloof dat dit bezwaar niet te hoog mag worden aangeslagen. Wat er voor is te zeggen, is dat de Koloniale Staten het best de locale toestanden kunnen beoordeelen en rekening houden met de verschillende omstandigheden waarin de leden verkeeren. Het laat mij volkomen koud op welke wijze die schadevergoeding zal worden uitgekeerd, en door welke bestuursorganisatie, als zij maar wordt uitgekeerd.

Ik meen toch, dat wij verplicht zijn om het aristocratisch karakter dat blijkens de namen die ik genoemd heb, aan deze Koloniale Staten verbonden is, weg te nemen. Het lidmaatschap behoort niet alleen te worden aangenomen door hen die eenig inkomen bezitten of over vrijen tijd kunnen beschikken. De rechtvaardigheid van het beginsel is door de Koloniale Staten, althans door den Gouverneur van Suriname zelve, blijkens zijn daden, erkend. Hij heeft reeds een schadeloosstelling van f 10 en het vrije gebruik van de gouvernementsvaartuigen toegekend aan die leden die buiten de stad wonen. Het geldt hier dus alleen nog

een quaestie van min of meer; het geldt hier het beginsel dat elke arbeid behoort beloond te worden. Het beginsel eenmaal aangenomen behoort dan ook consequent doorgevoerd te worden, wat het streven is van mijn amendement.

De heer Mees vroeg of onder schadeloosstelling ook reis- en verblijfkosten begrepen waren. Ik geloof dat het woord „schadeloosstelling" een ruime beteekenis heeft en ik geloof dus dat daaronder reis- en verblijfkosten kunnen, doch niet behoeven begrepen te worden.

Waar thans reeds reis- en verblijfkosten uitgekeerd worden, geloof ik dat de zaak wel behoorlijk kan geregeld worden. Heeft men er bezwaar tegen dat de schadeloosstelling door de Koloniale Staten bepaald wordt, dan kunnen bij sub-amendement de woorden: „bij koloniale verordening" worden geschrapt. Ik acht mij dus verplicht het amendement te handhaven.

De heer **Hartogh:** Mijnheer de Voorzitter! Het zij mij vergund eenige opheldering aan den heer van Kol te vragen. Vergis ik mij niet, dan staat hetgeen hij wenscht in het bestaande Reglement. Volgens het tweede lid van art. 77 immers kunnen reis- en verblijfkosten gegeven worden. Het bedrag dier kosten wordt in het Reglement vermeld, en is geheel overgelaten aan de verordening, die door de Koloniale Staten kan worden vastgesteld. Het eenige wat niet aan de leden gegeven mag worden is eene schadeloosstelling, zoo zegt het eerste lid van art. 77, en in verband met het tweede lid van dit artikel moet daaronder dus verstaan worden een schadeloosstelling wegens tijdverzuim.

Indien ik den geachten afgevaardigde goed begrepen heb, wenscht hij vóór alles dat vergoeding gegeven worde voor reis- en verblijfkosten; welnu, het tweede lid van het bestaande artikel zegt dat met zoovele worden.

De heer **van Kol:** De opmerking van den heer Hartogh berust op een misverstand. Ik heb niet zoo zeer gesproken over een uitkeering als bedoeld in alinea 2 van art. 77 van het Regeeringsreglement, maar wensch alleen de *schadeloosstelling* voor de leden der Koloniale Staten bij koloniale verordening te zien vastgesteld, wat het Regeeringsreglement op dit oogenblik niet toelaat.

Wij hebben toch te doen met enkele personen slechts, die òf een verre reis moeten doen om de vergaderingen der Staten bij te wonen òf in de hoofdstad wonen. Voor hun reis- en verblijfkosten zullen de eersten volgens het plan van den Gouverneur, vergoeding krijgen, maar het tijdverlies wordt aan niemand vergoed.

De heer **Hartogh**: Mijnheer de Voorzitter! Nu begin ik te begrijpen, wat de heer van Kol wil, maar mij schijnt dan het voorbeeld, dat hij in zijn eerste rede koos, minder juist. Hij sprak toch van iemand, die een verre reis zou moeten maken om zich naar Paramaribo ter bijwoning van de vergaderingen te begeven; welnu, een dergelijk persoon kan ook volgens het tegenwoordige reglement vergoeding van reis- en verblijfkosten krijgen, indien de koloniale verordening zulks bepaalt. De geachte afgevaardigde doelt nu echter op schadevergoeding voor alle leden der Staten wegens tijdverzuim. Maar wat dit betreft, ben ik het met den voorzitter der Commissie van Rapporteurs, den heer Mees, eens, dat die schadeloosstelling bezwaarlijk kan worden vastgesteld door het college zelf, voor welks leden zij zal dienen.

De heer **Mees:** *voorzitter der Commissie van Rapporteurs:* Het komt mij voor, dat de heer Hartogh, toen hij de eerste maal over deze zaak het woord voerde, een uitlegging gaf aan art. 77 van het Regeeringsreglement, die een te ruime beteekenis zou kunnen geven van de woorden reis- en verblijfkosten. Hoe dit echter zij, ik herhaal nogmaals — en ook de heer Hartogh heeft daarop gedrukt — dat in geen geval het lichaam zelf, welks leden de schadeloosstelling zouden genieten, daarover mag beslissen. Zegt men wellicht dat volgens het bestaande reglement toch de reis- en verblijfkosten reeds door de Koloniale Staten worden vastgesteld, dan antwoord ik, dat de gevallen niet gelijk staan. Voor de reis- en verblijfkosten is het niet moeilijk een vasten maatstaf te vinden, voor schadeloosstelling is dit wel het geval.

De heer **van Kol:** Verdere inlichting is overtollig. Ik geloof toch dat de zaak die het geldt, zeer eenvoudig is. De bedoeling van het amendement is, evenals hier voor de Tweede Kamer is voorgeschreven, voor de Koloniale Staten een schadeloosstelling te doen vaststellen.

Ik meen letterlijk de woorden van de Grondwet te hebben gevolgd, dus in zoover kan er geen bezwaar zijn, maar als de heer Mees er op wijst dat het niet wenschelijk is, dat een lichaam de schadevergoeding vaststelt voor zijn eigen leden, dan zou men om die reden de schadeloosstelling zelf in de wet kunnen opnemen. Daartegen bestaat echter het bezwaar dat wij hier niet kunnen beoordeelen welk bedrag een billijke schadeloosstelling is, of f 2000 moet gesteld worden, dan wel f 1000 voldoende is of minder. Ik geloof daarom dat de zaak het beste aan de koloniale verordening kan worden overgelaten.

Ik meen echter voor de schadeloosstelling nog altijd mijn amendement onveranderd te moeten blijven handhaven.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch er nog op te wijzen, dat bij aanneming van het amendement de nuttige bepaling, dat vergoeding van reis- en verblijfkosten aan de leden bij koloniale verordening kan worden toegekend, komt te vervallen, zoodat ik zeer ongaarne het amendement zag aangenomen.

De heer **Troelstra**: Mijnheer de Voorzitter! Het is mij uit de opmerkingen van verscheidene leden gebleken, dat zij veel voor het amendement van den heer van Kol gevoelen, maar van oordeel zijn, dat het denkbeeld niet behoorlijk is uitgewerkt.

In het belang van de zaak is een beslissing op dit oogenblik dus ongewenscht, en ik neem daarom de vrijheid de Kamer in overweging te geven, de behandeling van dit artikel tot morgen te schorsen.

De **Voorzitter:** Door den heer Troelstra wordt in overweging gegeven om de behandeling van het artikel met het daarop voorgestelde amendement te schorsen.

Ik heb daartegen geen bedenking en ben bereid de goedkeuring van de Kamer op dit voorstel te vragen. In zooverre zou ik het voorstel echter willen wijzigen, dat art. 22*bis* door den heer van Kol bij amendement voorgesteld, zal worden behandeld na afhandeling van de andere artikelen van het wetsontwerp, doch niet vóór morgen.

Daartoe wordt besloten.

De beraadslaging over *art.* 22*bis* met het daarop voorgestelde *amendement* van den heer van Kol wordt hervat. [1])

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Bij de behandeling van het amendement gisteren op art. 22*bis*, waarover de beslissing heden zal vallen, is het gebleken, dat wij het hier allen eens waren wat het beginsel betreft, het streven van het amendement. De wenschelijkheid om schadevergoeding toe te kennen aan de leden van de Koloniale Staten wegens hun werk en hun tijdverlies heeft hier althans nagenoeg geen bestrijding gevonden. Alleen bestond verschil van gevoelen omtrent de wijze waarop die zou worden toegekend, aan welke bestuursorganisatie de vaststelling van die schadevergoeding zou worden opgedragen. Ik heb als amendement voorgesteld om die taak op te dragen aan de Koloniale Staten. De bezwaren die daartegen werden aangevoerd, worden afdoende wederlegd als wij nagaan dat, in een volkomen analoog geval, de presentiegelden voor de „leden van den gemeenteraad" door den gemeenteraad zelven worden vastgesteld. Wij kennen den localen toestand daar niet voldoende om te kunnen beoordeelen welke schadeloosstelling billijk kan worden genoemd. Wij kennen nauwelijks den tijd dat de Koloniale Staten vergaderen, maar bij de toeneming van het politiek leven in de kolonie is het te verwachten dat zij veelvuldiger zullen plaats hebben.

Ik geloof dat dit een geheel locale zaak is, die wij hier niet kunnen uitmaken, en ik meen ook dat het beter ware om bij wijze van presentiegelden voor het werk dat de leden der Staten verrichten een schadeloosstelling voor hun tijdverlies toe te kennen.

Daar volgens art. 77 van het Regeeringsreglement, tweede alinea, de vergoeding der reis- en verblijfkosten bij koloniale verordening worden [2]) bepaald, zie ik geen enkele reden waarom de bepaling van de presentiegelden ook niet aan dezelfde wetgevende macht zou worden overgelaten.

Ik wijzig dientengevolge **mijn amendement** en stel voor het aldus te lezen:

Art. 77 van het Regeeringsreglement wordt gelezen als volgt:

„Presentiegelden en vergoeding van reis- en verblijfkosten worden bij koloniale verordening toegekend."

De **Voorzitter:** Het geldt hier de wijziging van een reeds ingediend amendement en deze behoeft als zoodanig geen ondersteuning.

De heer **Fokker,** *lid der Commissie van Rapporteurs*, het woord bekomen hebbende om, namens deze, haar gevoelen over het gewijzigd amendement mede te deelen, zegt: Mijnheer de Voorzitter! De korte toelichting door den voorsteller aan deze nieuwe editie van zijn amendement gegeven, levert mijns inziens meer dan een onjuistheid op.

In de eerste plaats is de geachte spreker begonnen te zeggen, dat allen het eens zijn over het beginsel dat aan zijn amendement ten grondslag ligt. Ik ben zoo vrij dit te betwisten. Ik geloof dat het in het geheel geen quaestie van beginsel geldt, dat het niet de vraag is of een meer of minder democratisch element in het Regeeringsreglement zal worden gebracht, maar dat het eenvoudig de vraag geldt, of men meent dat de omstandigheden, waaronder de Koloniale Staten werken,

[1]) 16 November.
[2]) Sic.

al dan niet medebrengen dat schadeloosstelling, thans genaamd presentiegeld, zal moeten toegekend worden.

Waar ik op wilde wijzen, wat wèl een beginsel betreft, is dat hier aan de Koloniale Staten niet een faculteit tot regeling gegeven wordt, maar dat hun door den algemeenen wetgever een verplichting wordt opgelegd. Zij, die zoo veel voelen voor de autonomie van de kolonie, zijn de eersten om die autonomie te beperken; want het amendement zegt niet, dat de Staten de bevoegdheid zullen hebben dergelijke regeling in werking te brengen, maar dat zij — of zij willen of niet — verplicht zullen zijn een regeling der presentie-gelden in te voeren. Dit is dus het tegendeel van bevordering der autonomie van de kolonie.

In de tweede plaats heeft de heer van Kol er zich op beroepen dat een gelijke omstandigheid zich bij de Provinciale Staten en de gemeenteraden zou voordoen.

Deze vergelijking is volkomen onjuist. Juist het tegendeel is het geval. Bij de gemeenteraden worden de presentie-gelden vastgesteld — niet door de gemeenteraden — maar door een ander college, Gedeputeerde Staten, op voordracht van de gemeenteraden. En ook de Provinciale Staten regelen niet zelf de aan de leden toekomende vergoeding; dit heeft de algemeene wetgever gedaan.

Ik noem dit als tegenstelling, omdat gisteren zekere parallel getrokken is met Provinciale Staten en gemeenteraden; de Provinciale Staten nu genieten wel geen presentie-gelden, maar van de vergoeding van reis- en verblijfkosten is toch ook niet aan het college zelf de regeling overgelaten of opgedragen.

Verder heb ik nog een bedenking. De heer van Kol heeft gezegd, dat de vraag, welke schadeloosstelling aan de leden van het college der Koloniale Staten zou toekomen, hier eigenlijk niet beoordeeld kon worden.

Waarlijk een merkwaardige bekentenis in den mond van iemand, die met een amendement komt om aan de Koloniale Staten daartoe de verplichting op te leggen. Maar ik meen dat wij die zaak hier tot zekere hoogte zeer goed kunnen beoordeelen.

Ik heb hier voor mij een dissertatie van den heer van der Houwen van Oordt over het Regeringsreglement van Suriname.

Onder de bijlagen daarvan vindt men een staat waarin vermeld wordt hoeveel openbare en besloten bijeenkomsten de Koloniale Staten van 1866/67 tot 90/91 gehouden hebben.

En dan zien wij, zonder dat ik de cijfers jaar voor jaar zal opgeven, zooals de schrijver die geeft, dat het totaal aantal bijeenkomsten, niet vergaderingen, in een tijdvak van 25 jaren heeft bedragen 750, dat is precies 30 per jaar. Het minimum per jaar was 13, het maximum 54. Nu behoeft het geen betoog, dat onder die bijeenkomsten alle begrepen zijn, van hoe korten duur ook, dus ook die welke slechts gehouden zijn geworden om simpele formaliteiten te vervullen.

Nu is het mij onbekend of sedert 1890/91 het aantal gehouden bijeenkomsten al of niet is toegenomen, maar, rekening houdende met de statistiek over 25 jaren, zal het gemiddelde over 34 jaren wel niet veel verschillen van het gemiddelde van 30 bijeenkomsten per jaar. En dat aantal is niet groot genoeg op zich zelve om de Staten te *verplichten* aan alle leden, behalve reis- en verblijfkosten, wat nu facultatief is, presentiegeld toe te kennen voor besteden tijd.

Op deze gronden meen ik, ook namens de meerderheid van de Commissie van Rapporteurs, de aanneming van het gewijzigd amendement te moeten ontraden.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! Na hetgeen ik gisteren al heb aangevoerd tot bestrijding van het amendement en na hetgeen wij ook namens de Commissie van Rapporteurs hebben vernomen, kan ik zeer kort zijn. Wanneer het amendement gewijzigd ware geworden in facultatieven zin, zou ik daartegen niet zooveel bezwaar hebben, maar zooals het nu luidt moet ik er mij tegen verzetten, ook op de gronden die door den heer Fokker zijn ontwikkeld.

Het aantal bijeenkomsten der Staten is in de laatste jaren werkelijk niet sterk toegenomen; in de laatste 3 jaren bedroeg het aantal openbare zittingen per jaar 19, 21 en 23, waaronder nog waren enkele zeer korte zittingen, als opening- en sluitingzittingen of andere die slechts gehouden zijn geworden ter vervulling van kleine formaliteiten. Daarbij behooren dan nog eenige afdeelingszittingen, waarvan ik het juiste cijfer niet heb kunnen nagaan.

De zittingen hebben meestal in den avond plaats, zoodat de meeste leden die, zonder groot bezwaar voor hun andere werkzaamheden, kunnen bijwonen.

Het bezwaar dat door den heer Fokker is genoemd, en ook bij mij het meest weegt, is dat hier door de Regeering een greep zou gedaan worden in de autonomie der koloniale regeering, waarvan de heer van Kol juist beweert een voorstander te zijn. Ik zou er geen groot bezwaar in zien, dat aan de koloniale regeering de *bevoegdheid* werd gegeven presentiegelden toe te kennen, mits het bedrag daarvan door een andere macht werd geregeld; ik ben er tegen, dat zonder die regeering er over te hooren, hier alweder beschikt zou worden over de koloniale financiën en een koloniale regeling zou worden voorgeschreven. Wat gij Koloniale Staten er over denkt, zoo redeneert de heer van Kol, gaat ons niet aan, maar gij zult of gij wilt of niet presentiegeld genieten, want dat eischt de democratie in Nederland!

Ik stel mij voor dat de Koloniale Staten hierop zouden antwoorden met de verzuchting: laat ons maar liever onze Surinaamsche vrijheid.

De heer **van Kol**: Mijnheer de Voorzitter! De heer Fokker heeft zich verklaard tegen het beginsel van mijn amendement en meende zelfs dat hier van geen beginsel-quaestie sprake is. Maar ik meen gisteren duidelijk te hebben aangetoond dat het streven van de democratie is om juist minder gegoede lieden in staat te stellen, het lidmaatschap der Koloniale Staten op zich te kunnen nemen.

De heer Fokker meent, en de Minister steunt hem hierin, dat volgens de bewoordingen van het amendement een verplichting zou worden opgelegd; zij zouden liever zien dat deze zaak facultatief ware en werd overgelaten aan Koloniale Staten. Ik geloof dat het hier wenschelijk zou zijn om de bepaling imperatief te maken, omdat, terwijl de facultatieve regeling van de reis- en verblijfkosten reeds jaren lang in het Regeeringsreglement is opgenomen, in al die jaren de Koloniale Staten verzuimd hebben de wet uit te voeren. Ik zou dus het imperatieve, dat in het amendement ligt opgesloten, willen handhaven, ten einde een sterken prikkel te hebben om de Koloniale Staten te dwingen althans uit te voeren wat is vastgesteld.

Daarop kom ik echter nader terug.

De opmerking van den heer Fokker betreffende de presentiegelden van de gemeenteraden is slechts ten deele juist. De tijd die mij restte heeft mij ontbroken om de Gemeentewet na te lezen, maar in de practijk komt alles toch op hetzelfde neder. De gemeenteraden stellen zelf de

presentiegelden vast, terwijl er beroep bestaat op de Gedeputeerde Staten, die eenvoudig hun beslissing goedkeuren.

Iets dergelijks is bij de Koloniale Staten eveneens het geval. De besluiten van de Koloniale Staten kunnen vernietigd worden bij Koninklijk besluit. Indien er misbruik gemaakt wordt, dan hebben de Staten-Generaal bij de behandeling van de begrooting de gelegenheid om in te grijpen.

De heer Fokker heeft medegedeeld dat in het 25jarig tijdvak vóór 1891 het getal vergaderingen van de Koloniale Staten bedragen heeft van 13—54. De heer Minister heeft deze mededeeling aangevuld met getallen van meer recenten datum, waaruit blijkt dat het getal vergaderingen van 19 tot 24 bedragen heeft. Daaruit volgt in elk geval, dat er voldoende tijdverlies plaats heeft om vergoeding daarvoor uit te keeren. Men dient daarbij ook in rekening te brengen den tijd dien men noodig heeft om behoorlijk beslagen aan de beraadslagingen te kunnen deelnemen. Er zijn dus voldoende redenen om eenige uitkeering, bij wijze van presentiegeld, te vergoeden.

Er is te meer reden om het amendement aan te nemen wanneer het getal vergaderingen gering is, want dan kunnen de enkele honderden guldens, die noodig zullen zijn, geen bezwaar opleveren.

Hier is ook weder het bewijs geleverd dat men omtrent een zelfde zaak een geheel verschillend standpunt kan innemen, en zich daardoor ten onrechte laten leiden tot verwerping. De Minister heeft verklaard dat mijn amendement zou ingrijpen in de autonomie van de kolonie en hij meende dat men door de aanneming van mijn amendement over de koloniale financiën zou beschikken. Van andere zijde is de opmerking gemaakt dat, wanneer de Koloniale Staten een verordening maken om aan de leden een presentiegeld te geven, de Staten, in verband met het subsidie, zouden beschikken over de Nederlandsche financiën. Waar het hier slechts enkele honderden guldens betreft kan men dit bezwaar gerust ter zijde laten. Het eenige argument dat hier te berde is gebracht — om den mijns inziens billijken maatregel door te voeren of van de baan te schuiven — is dit, dat in mijn amendement een imperatieve bepaling is opgenomen. Ik wil echter, en ik reken er dan ook op dat zij die alleen om deze reden bezwaar hadden om met mijn voorstel mede te gaan, zich aan mijn zijde zullen scharen, mijn **amendement wijzigen,** zoodat het aldus zal luiden: „presentiegeld en vergoeding van reis- en verblijfkosten kunnen aan de leden bij koloniale verordening worden toegekend."

Het betreft hier dus niets anders dan het doen vervallen van de eerste alinea en een toevoeging aan de tweede alinea van art. 77 van het tegenwoordige Regeeringsreglement, waar alleen gesproken wordt van vergoeding van reis- en verblijfkosten.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het **amendement** van den heer **van Kol** wordt in stemming gebracht en met 38 tegen 19 stemmen **verworpen.**

Tegen hebben gestemd de heeren de Savornin Lohman, Conrad, Merckelbach, Groen van Waarder, van Karnebeek, van den Heuvel, Veegens, van Alphen, Lely, van Vlijmen, Mees, Goeman Borgesius, van Asch van Wijck (Wijk bij Duurstede), Knijff, Goekoop, Donner, van Bylandt (Apeldoorn), Pijnacker Hordijk, Krap, Ferf, Geertsema,

van Styrum, van Bylandt (Gouda), Fokker, van Gijn, van Kerkwijk, Bouman, de Waal Malefijt, Mackay, Tydeman, Travaglino, de Bieberstein, van der Kun, van den Berch van Heemstede, de Ram, Brummelkamp, van de Velde en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd de heeren Hartogh, Schaper, Kolkman, Heldt, van Gilse, de Ras, van Raalte, Schaepman, Houwing, Verhey, Lieftinck, Troelstra, Nolting, Pijnappel, Drucker, Roessingh, van Kol, Kool en Kerdijk.

ARTIKEL 78.

Suriname.

De leden zijn bevoegd ten allen tijde hun ontslag te nemen.

Zij zenden dit schriftelijk in aan den gouverneur.

Het lidmaatschap vervalt:

1°. door het opgeven der vestiging in de kolonie;

2°. door het verlies van het volle genot der burgerlijke regten;

3°. door opkomende onbekwaamheid volgens art. 70;

4°. door het aannemen eener met het lidmaatschap onvereenigbare betrekking.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens sub 3°. het ontbreken der woorden: „volgens art. 70”.

Advies Raad van State.

1°. *opgeven der*, lees liever: *ophouden der.*

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het ligt in den aard der zaak, dat het lidmaatschap vervallen moet door het verlies der vereichten, die bevoegd maken het te bekleeden.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer [1])

van 9 Juli 1864.

Suriname.

n°. 3. Ongetwijfeld wordt hier door: „opkomende onbekwaamheid” de onbekwaamheid van art. 70 bedoeld. Het scheen niet overtollig dit door de aanhaling van art. 70 in het oog te doen vallen.

---

[1]) Ten onrechte op art. 75 aangewezen.

Verscheidene leden achtten te dezer plaatse de overneming wenschelijk van het bepaalde bij art. 18 der gemeentewet, volgens hetwelk de leden van den raad, die hun ontslag hebben ingezonden, leden blijven tot dat de geloofsbrieven hunner opvolgers zijn goedgekeurd. Anders zouden in oogenblikken van spanning de leden der Koloniale Staten, of wel de grootste helft daarvan, gezamenlijk hun ontslag kunnen nemen en dus het collegie een tijd lang feitelijk vernietigen.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Wat *onbekwaamheid* is in den zin dezer wet leert werkelijk art. 70. Moest men echter telkens in de wet naar de elkander verklarende en onderling verband houdende artikelen verwijzen, men zou ten slotte duister worden door overdreven zucht naar duidelijkheid. Geen lid kan regtstreeks tot bijwoning der vergadering gedwongen worden. In het geval, dat men stelt, zou dus niet eene bepaling als in art. 18 der gemeentewet voorkomt, maar ontbinding uitkomst moeten geven.

In de gemeentewet is het voorschrift op zijne plaats, dewijl de raad vele loopende zaken te beslissen heeft en de gang van het huishouden niet mag stilstaan.

In de Koloniale Staten ware het behoud van een onwillig lid geene benijdenswaardige winst.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

In eene afdeeling is het denkbeeld opgekomen om, bij een vijfde nommer in dit artikel, het absenteïsme, die bron van zooveel kwaads in deze kolonie, door verbeurdverklaring van het lidmaatschap der Staten te straffen. De bepaling onder nommer 1 scheen hun daartoe niet voldoende. Ook zij die, zonder hunne vestiging in de kolonie op te geven, lange afwezigheden maken, behooren dit lidmaatschap, dat zij bewijzen al op zeer weinig prijs te stellen, te verbeuren. Men gaf als termijn daartoe eene afwezigheid gedurende twee jaren in overweging.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Men wenscht het absenteïsme, die bron van zoo veel kwaads in de kolonie, door verbeurdverklaring van het lidmaatschap der Staten te straffen. Absenteïsme, in den gebruikelijken zin van dat woord, is intusschen niet de tijdelijke, zij het ook langdurige afwezigheid van een ingezeten der kolonie; het woord duidt den toestand aan, waarin landeigenaren, in een ander werelddeel gevestigd, hunne belangen toevertrouwen aan loontrekkende beheerders. Absenteïsme derhalve zal door de voorgestelde straf niet worden voorkomen.

In den regel zullen wel geen leden in de Koloniale Staten worden geroepen, tenzij die door hunne belangen aan de kolonie zijn verbonden en van hunne belangstelling in de publieke zaak hebben doen blijken. Van de zoodanigen is eene afwezigheid buiten de kolonie, langer dan twee jaren voortgezet, naauwlijks te verwachten. Mogt het geval zich al bij uitzondering kunnen voordoen, het zal dan niet in die mate schadelijk zijn, dat het eene weinig vereerende strafbedreiging tegen de vertegenwoordigers der kolonie zou regtvaardigen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over art. 78, luidende:

„De leden zijn bevoegd ten allen tijde hun ontslag te nemen.
„Zij zenden dit schriftelijk in aan den Gouverneur.
„Het lidmaatschap vervalt:
1°. door het opgeven der vestiging in de kolonie;
2°. door het verlies van het volle genot der burgerlijke regten;
3°. door opkomende onbekwaamheid;
4°. door het aannemen eener met het lidmaatschap onvereenigbare betrekking."

De heer **van Lynden:** Ik lees in n°. 3 van dit artikel: „door opkomende onbekwaamheid." Dit zal toch wel moeten zijn: de opgekomen onbekwaamheid, bij art. 70 bedoeld, en niet onbekwaamheid, die uit anderen hoofde zou kunnen opkomen, als bijv. mindere geschiktheid voor hunne betrekking. Ik zou den Minister dus in overweging willen geven ter verduidelijking daarbij te voegen: „volgens art. 70".

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Ik heb daartegen geen bezwaar, Mijnheer de Voorzitter. Ik stel dus voor te lezen: „3°. door opkomende onbekwaamheid volgens art. 70."

De heer **Mijer**: Ik wensch slechts eene vraag te doen aan den Minister van Kolonien. Ik wensch te weten, wat het gevoelen van den Minister is, dat er gebeuren moet, wanneer een of meer leden van de Koloniale Staten gedurende geruimen tijd uit de kolonie afwezig zijn? Die afwezigheid kan lang duren en strekken tot belemmering van de werkzaamheden.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Door het opgeven van de vestiging in de kolonien vervalt het lidmaatschap. De Regering heeft er wel over gedacht, of het noodig was bepalingen te maken voor afwezigheid uit de kolonie gedurende geruimen tijd, maar zij heeft gemeend geene bepalingen daaromtrent te moeten voorstellen. Men moet meer vertrouwen stellen in de leden der koloniale vertegenwoordiging en niet trachten eene strafbepaling te maken.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 78, thans luidende:

„De leden zijn bevoegd ten allen tijde hun ontslag te nemen.
„Zij zenden dit schriftelijk in aan den Gouverneur.
„Het lidmaatschap vervalt:
1°. door het opgeven der vestiging in de kolonie;
2°. door het verlies van het volle genot der burgerlijke regten;
3°. door opkomende onbekwaamheid, volgens art. 70;
4°. door het aannemen eener met het lidmaatschap onvereenigbare betrekking",

wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 67.

Curaçao.

De Koloniale Raad is zamengesteld uit *dertien leden door den Koning te benoemen.*

Eerste Ontwerp.

De Koloniale Raad is zamengesteld uit de leden van den Raad van Bestuur als vaste leden en uit acht benoemde leden.

Advies Raad van State.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 212).

Beschouwing op artikel 67.

Een oneven getal leden voor dit Collegie zou den Raad in het stelsel der wet wenschelijk voorkomen ten einde het staken der stemmen zoo min doenlijk plaats hebbe.

Nadere Consideratien en Advies van den Minister aan den Koning.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 214).

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 215).

Beschouwing op artikel 67.

(mede voor art. 78).

De inrigting van den Kolonialen Raad, meer op den tegenwoordigen voet als Regeringscollegie, brengt mede, dat de Raad van Bestuur daarin van regtswege zitting hebbe en de gouverneur met het voorzitterschap bekleed zij.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 222).

Beschouwing op artikel 67.

De aanmerking werd gemaakt, dat, indien de Koloniale Raad leden telt die op de bovenwinds-eilanden te huis behooren, deze leden de zittingen van den raad niet zeer regelmatig zullen kunnen bijwonen. De gemeenschap

met de bovenwinds-eilanden (St. Martin, St. Eustatius en Saba) is alles behalve gemakkelijk. De West-Indische mailstoomboot neemt zijnen koers langs St. Martin en St. Eustatius, maar doet Curaçao niet aan.

Tweede Ontwerp.

De Koloniale Raad is zamengesteld uit de leden van den Raad van Bestuur als vaste leden, en uit acht leden door den Koning te benoemen.

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 225).

Beschouwing op artikel 67.

De gemeenschap tusschen Curaçao en de bovenwindsche eilanden is zeer gebrekkig, doch hieraan kan het regeringsreglement niets verbeteren.

Nota van Wijzigingen. [1]

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In plaats van: *acht benoemde leden* leest men nu: „acht leden door den Koning te benoemen."

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 228).

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 9, 10, 11 en 16 Mei 1865.

Algemeene Beraadslaging.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 229—288 *passim*).

Beraadslaging over artikel 67

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 67 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Gelijk aan het Tweede Ontwerp.

ONTWERP—1899.

Gelijk aan de Wet.

Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 297).

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 en 16 November 1900.

Algemeene Beraadslaging.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 299—307).

Beraadslaging over artikel 67.

Art. 19 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 68.

Curaçao.

Om tot lid benoembaar te zijn wordt vereischt:

1°. ingezetenschap;

Als ingezetenen worden aangemerkt:

a. Nederlanders *volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap*, wanneer zij gedurende de jongste zes maanden, aan de benoeming voorafgegaan, in de kolonie gevestigd geweest zijn;

b. vreemdelingen, wanneer zij gedurende de jongste drie jaren, aan de benoeming voorafgegaan, in de kolonie gevestigd geweest zijn.

2°. de volle ouderdom van vijf en twintig jaren;

3°. het volle genot der burgerlijke regten;

4°. noch onbekwaam noch uitgesloten te zijn.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Gelijk aan de Wet

behoudens dat in 1°. sub *a* stond „Nederlanders in den zin der wet, bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk" in plaats van: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 68 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

In artikel 68 wordt voor „Nederlanders in den zin der wet, bedoeld in artikel [1]) 7 der Grondwet van het Koningrijk" gelezen: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap."

Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder artikel 7 (blz. 33).

ONTWERP—1896.

In de artikelen 7 en 68 wordt voor „Nederlanders, in den zin der wet bedoeld in artikel [1]) 7 der Grondwet van het Koningrijk", gelezen: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap".

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder artikel 7 (blz. 34).

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 4 [2]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Sic.
[2]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 69.

Curaçao.

Onbekwaam om benoemd te worden zijn zij, wien dat regt ontzegd is bij regterlijk vonnis of die geregtelijken afstand van hunne goederen aan hunne schuldeischers gedaan en dezen niet ten volle voldaan hebben.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens dat in het Eerste Ontwerp staat: „ontzegt" in plaats van: „ontzegd".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 69 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 70.

Curaçao.

Uitgesloten zijn de *gouverneur*, *de ondervoorzitter van den Raad van Bestuur*, *de gouvernements-secretaris en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst.*

Eerste Ontwerp.

Uitgesloten zijn de vaste leden en de gouvernements-secretaris, de geestelijken of de bedienaren van de godsdienst en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst.

Tweede Ontwerp.

Uitgesloten zijn de vaste leden en de gouvernements-secretaris, en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst.

Tweede Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder artikel 72, Suriname, (blz. 353).

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

Hier heeft men doen vervallen, uit den tweeden regel, de woorden: *de geestelijken of bedienaren van de godsdienst.*

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk nº. 11 (ongedateerd).

Art. 70 te lezen als volgt:

„Uitgesloten zijn de vaste leden en de gouvernements-secretaris, de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst, geestelijken en bedienaren van de godsdienst."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 70 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Gelijk aan het gewijzigd Tweede Ontwerp.

ONTWERP—1892.

Artikel 70 wordt gelezen als volgt:

„Uitgesloten zijn de vaste leden, de gouvernements-secretaris en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst.

Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 68 en artikel 72, Suriname, (blz. 317 v. en 359).

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 72 Suriname (blz. 360).

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 72, Suriname, (blz. 360).

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig. Bovendien wordt gesproken van: „of bedienaren" in plaats van: „of *de* bedienaren".

ONTWERP—1896.

Gelijkluidend aan Ontwerp 1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Curaçao.

Opgenomen onder art. 72, Suriname, (blz. 361).

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Curaçao.

Opgenomen onder art. 72, Suriname, (blz. 361).

ONTWERP—1899.

Artikel 70 wordt gelezen als volgt:

„Uitgesloten zijn de Gouverneur, de ondervoorzitter en de leden van den Raad van Bestuur, de gouvernements-secretaris en de krijgslieden van den Staat in werkelijke dienst."

Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Opgenomen onder Hfdst. IV Vertegenw. stelsel (blz. 296 v.) en artikel 72, Suriname, (blz. 361).

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Curaçao.

Opgenomen onder art. 72, Suriname, (blz. 362).

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Curaçao.

Opgenomen onder art. 72, Suriname, (blz. 362).

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 20 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 71.

Curaçao.

Bloedverwantschap of zwagerschap tot en met den tweeden graad mag niet bestaan tusschen *de leden* van den Kolonialen Raad.

Hij, [1]) die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap met een der andere leden geraakt, is niet verpligt af te treden vóór den afloop van zijnen tijd van zitting.

De zwagerschap houdt op door den dood der vrouw, [1]) die haar veroorzaakte.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Bloedverwantschap of zwagerschap tot en met den tweeden graad mag niet bestaan tusschen de benoemde leden van den Kolonialen Raad.

2e en 3e alinea gelijk aan de Wet,

behoudens in de 2e alinea, Tweede Ontwerp, het ontbreken der komma tusschen „Hij" en „die" en in de 3e alinea, beide Ontwerpen, der komma tusschen „vrouw" en „die".

Advies Raad van State

en

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 73, Suriname, (blz. 366).

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 71 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1901.

In het eerste lid van de artikelen 71, 73, 74 en 76 van het Reglement op het beleid der Regering in de kolonie *Curaçao* vervalt het woord „benoemde".

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Artikel 67 van het Regeeringsreglement voor Curaçao is bij artikel 19 van de wet van 2 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 56) in dier voege gewijzigd, dat de leden van den Raad van Bestuur, niet meer vaste leden van den Kolonialen Raad zullen zijn, terwijl het aantal door den Koning te benoemen leden van acht op dertien is gebracht.

Verzuimd werd de artikelen 71, 72, 73, 74 en 76 daarmede in overeenstemming te brengen. Het thans aangeboden wetsontwerp heeft in de eerste plaats die strekking.

De Minister van Koloniën,
T. A. J. van Asch van Wijck.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 23 December (Curaçao) 1901.

Art. 1 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Eindverslag der Eerste Kamer

van 27 December 1901.

Curaçao.

Tegen dit wetsontwerp bestond geen bezwaar.

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER

op 28 December (Curaçao) 1901.

Dit wetsontwerp wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 72.

Curaçao.

De leden hebben zitting gedurende vier jaren. *In het eerste jaar treden vier hunner af, en in de drie andere jaren telkens drie.*

De uitvallenden zijn dadelijk weder *benoembaar.*

Na de eerste benoeming wordt de rooster van aftreding door het lot geregeld.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

Hij, [1]) die ter vervulling eener tusschentijds opengevallen plaats benoemd is, [1]) treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij benoemd is, moest aftreden.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

De benoemde leden hebben zitting gedurende vier jaren. Jaarlijks treedt een vierde hunner af.

De uitvallenden zijn dadelijk weder verkiesbaar.

3e en 4e alinea gelijk aan de Wet,

behoudens in de 4e alinea, beide Ontwerpen, het ontbreken der komma tusschen „Hij" en „die" en tusschen „is" en „treedt".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 72 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1901.

Het eerste en het tweede lid van artikel 72 van gemeld Reglement worden gelezen als volgt:

„De leden hebben zitting gedurende vier jaren. In het eerste jaar treden vier hunner af, en in de drie andere jaren drie.

„De uitvallenden zijn dadelijk weder benoembaar."

Verslag der Tweede Kamer

van 11 December 1901.

Curaçao.

Opgemerkt werd, dat de redactie van het tweede lid van art. 2 aan duidelijkheid zou winnen, wanneer vóór het slotwoord „die" het woord „telkens" werd ingevoegd, zoodat alsdan dit lid zou luiden: „De leden hebben zitting gedurende vier jaren. In het eerste jaar treden vier hunner af, en in de drie andere jaren telkens drie."

Nota van Wijziging

ingezonden bij brief van 16 December 1901.

Curaçao.

Artikel 2 van het wetsontwerp tot nadere wijziging van het Regeeringsreglement voor Curaçao te doen luiden als volgt:

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

ARTIKEL 2.

Het eerste en het tweede lid van artikel 72 van gemeld Reglement worden gelezen als volgt:

„De leden hebben zitting gedurende vier jaren. In het eerste jaar treden vier hunner af, en in de drie andere jaren telkens drie.

De uitvallenden zijn dadelijk weder benoembaar.”

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 23 December (Curaçao) 1901.

De **Voorzitter:** In art. 2 is door de Regeering een wijziging gebracht, nadat de schriftelijke gedachtenwisseling was gesloten. Heeft de Commissie van Rapporteurs bezwaar tegen deze wijziging?

De heer **Pijnacker Hordijk**, *voorzitter der Commissie van Rapporteurs*, het woord verkregen hebbende om, namens deze, haar gevoelen mede te deelen over deze wijziging der Regeering, zegt: Bij de Commissie van Rapporteurs bestaat geen bezwaar tegen die wijziging.

Het *gewijzigd* art. 2, art. 3 [1]) en de Beweegreden worden achtereenvolgens zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Overgangsbepaling

der Wet van 2 Februari 1901 (*Publicatieblad* 1901 n°. 8) en van 30 December 1901 (*Publicatieblad* 1902 n°. 10)

opgenomen achter artikel 190 (Curaçao).

ARTIKEL 73.

Curaçao.

De Koloniale Raad dient voor elke opengevallen plaats onder *de leden* eene aanbeveling van twee personen aan den Koning in.

De eerste benoeming geschiedt zonder aanbeveling en binnen zes maanden na de invoering dezer wet.

Eerste Ontwerp.

De benoemde leden worden aangesteld door den Koning.

De Koloniale Raad dient voor elke opengevallen plaats eene aanbeveling van twee personen aan den Koning in.

De eerste benoeming geschiedt zonder aanbeveling en binnen zes maanden na de invoering dezer wet.

---

[1]) Bevat eene overgangsbepaling, opgenomen achter art. 190 (Curaçao).

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Het vermeerdert de achtbaarheid van het collegie, als de keuze geschiedt door den Koning en niet door den gouverneur. Daarentegen zoude het met 's Konings waardigheid strijden, eene voordragt in plaats van eene aanbeveling te ontvangen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

De redactie van het eerste lid van dit artikel is niet gelukkig. De alinea kon geheel wegvallen, wanneer art. 68 inhield, dat de Koloniale Raad zamengesteld is — behalve uit de vaste leden — uit acht *door den Koning benoemde* leden. Welligt zouden dan echter sommige der volgende artikelen eene geringe wijziging behoeven.

Tweede Ontwerp.

De Koloniale Raad dient voor elke opengevallen plaats onder de benoemde leden eene aanbeveling van twee personen aan den Koning in.

De eerste benoeming geschiedt zonder aanbeveling en binnen zes maanden na de invoering dezer wet.

Tweede Memorie van Toelichting

(mede voor art. 68).

De verlangde verbetering is gemaakt.

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Het eerste lid. *De benoemde leden worden aangesteld door den Koning*, is weggelaten. Daarentegen werd, in het tweede — nu eerste — lid, tusschen *plaats* en *eene* ingevoegd: „onder de benoemde leden."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 73 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1901.

Memorie van Toelichting.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE EN EERSTE KAMER.

Opgenomen onder artikel 71, Curaçao, (blz. 396).

---

[1]) Deze wijzigingen waren reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

ARTIKEL 74.

Curaçao.

De leden van den Kolonialen Raad leggen vóór het aanvaarden hunner betrekking in handen van den gouverneur den eed (verklaring of belofte) af:

„Ik zweer (verklaar), [1]) dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of wat voorwendsel ook, om tot lid van den [2]) Kolonialen Raad te worden benoemd, aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

[3]) Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken zal aannemen, middellijk of onmiddellijk.

[3]) Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; dat ik het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Curaçao steeds zal helpen onderhouden en het welzijn der kolonie naar mijn vermogen zal voorstaan. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik.")

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 1e alinea „benoemde leden" in plaats van: „leden"; in beide Ontwerpen in de 1e alinea van het formulier „van Kolonialen Raad" in plaats van: „van den Kolonialen Raad"; in beide Ontwerpen in de 2e en 3e alinea van het formulier het voorkomen van een aanhalingsteeken voor „Ik" en in het Eerste Ontwerp in de 3e alinea van het formulier het ontbreken van het aanhalingsteeken voor: „Dat verklaar en beloof ik."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 74 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

[2]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „van Kolonialen Raad" in de Ontwerpen werd „van den Kolonialen Raad" in de Wet.

[3]) Uit de stukken blijkt niet, hoe het aanhalingsteeken in de Ontwerpen niet overging in de Wet.

ONTWERP—1901,

Memorie van Toelichting,

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE EN EERSTE KAMER.

Opgenomen onder artikel 71, Curaçao, blz. 395, 396.

ARTIKEL 75.

Curaçao.

De leden genieten geen schadeloosstelling.

Vergoeding van reis- en verblijfkosten kan hun bij koloniale verordening worden toegekend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 75 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 76.

Curaçao.

De leden zijn bevoegd ten allen tijde hun ontslag te nemen.

Zij zenden dit schriftelijk in aan den gouverneur.

Het lidmaatschap vervalt:

1°. door het opgeven der vestiging in de kolonie;

2°. door het verlies van het volle genot der burgerlijke regten;

3°. door opkomende onbekwaamheid volgens art. 69;

4°. door het aannemen eener met het lidmaatschap overeenigbare betrekking.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

[Gelijkluidend, behoudens:]

„De benoemde leden" in plaats van: „De leden" en in beide Ontwerpen sub 3° het ontbreken der woorden: „volgens art. 69."

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Opgenomen onder art. 78, Suriname, blz. 385.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Opgenomen onder art. 78, Suriname, blz. 385 v.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 76 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1901.

Memorie van Toelichting.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE EN EERSTE KAMER.

Opgenomen onder artikel 71, Curaçao blz. 395 v.

(SURINAME.)

TWEEDE AFDEELING.

Van hunne vergadering.

(CURAÇAO.)

TWEEDE AFDEELING.

Van zijne vergadering.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

ARTIKEL 79.

Suriname.

De vergadering der Staten wordt jaarlijks op den tweeden Dingsdag der maand Mei te Paramaribo door of namens den gouverneur geopend.

ARTIKEL 77.

Curaçao.

De vergadering van den Kolonialen Raad wordt jaarlijks op den tweeden Dingsdag der maand Mei te Willemstad op het eiland Curaçao door of namens den Gouverneur geopend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 79. Ook met het oog op de indiening der begrootiug is, in overleg met de koloniale autoriteiten, de opening der zitting gesteld op 1 Mei.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De meening werd geuit, dat het niet juist is enkel van het *openen* der jaarlijksche vergadering te spreken. Op de *bijeenkomst* dier vergadering op den bepaalden tijd komt het aan, en daarvan behoorde dus gewag te worden gemaakt. Daartegen dee.l men opmerken, dat door enkel van bijeenkomen te spreken het regt van den gouverneur tot opening der vergadering uit de hand zou worden gegeven. Welligt ware de gemaakte bedenking uit den weg te ruimen door hier te lezen: *De bijeenkomst der Staten wordt jaarlijks -- door of namens den gouverneur geopend.*

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Ook art. 95, § 2, der Grondwet spreekt van het *openen der vergadering.* De geopende Vergadering kan hare werkzaamheden niet aanvangen noch voortzetten, als de leden niet in genoegzamen getale bijeenkomen; doch hoe zal men hen dwingen te verschijnen? De gouverneur heeft dus slechts de vergadering te openen. De bepalingen, die de opkomst der leden verzekeren, behooren in het reglement van orde te worden opgenomen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 79 resp. art. 77 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 80.

Suriname.

De voorzitter en de ondervoorzitter der Staten voor elke vergadering worden uit hun midden benoemd door den gouverneur.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hfdst. IV. Vertegenw. stelsel (blz. 211).

Beschouwingen op artikel 80.

(Mede voor art. 81.)

Zooals de Raad in zijne algemeene beschouwingen opmerkte, wenscht hij dat aan de Staten de benoeming van hunnen voorzitter en griffier worde gelaten. Mogt dit, ten aanzien van den voorzitter bij de regering bedenking ontmoeten dan zou althans het regt kunnen worden gegeven om eene voordragt van drie leden te doen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

(Mede voor art. 81.)

Bij de invoering van een parlementaire stelsel komt zeer veel op de leiding der eerste vergaderingen aan.

Het is dus voorzigtig de keus van den voorzitter aan den gouverneur over te laten.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 80 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 78.

Curaçao.

De voorzitter en de ondervoorzitter van den Raad worden voor elke vergadering uit zijn midden benoemd door den Koning.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

De gouverneur is voorzitter, de procureur-generaal onder-voorzitter van den Kolonialen Raad.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 78 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1899.

Artikel 78 wordt gelezen als volgt:

„De voorzitter en de ondervoorzitter van den Raad worden voor elke vergadering uit zijn midden benoemd door den Koning."

Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Voorts is de Gouverneur met de meerderheid van den Kolonialen Raad van meening, dat het bekleeden van het voorzitterschap van dien Raad en het deelnemen aan zijne debatten door den Gouverneur aan diens prestige niet bevorderlijk is.

Na hetgeen hierboven sub 2° [1]) en verder tot toelichting van art. 21 [2]) van het wetsontwerp betreffende het Surinaamsche Regeeringsreglement is gezegd, kan het geene verwondering baren dat de ondergeteekende zich hiermede geheel vereenigt.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 21 [3]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Blz. 296.
[2]) Blz. 361.
[3]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 81.

Suriname.

De Staten benoemen hunnen griffier buiten hun midden.

ARTIKEL 79.

Curaçao.

De gouvernements-secretaris staat de vergadering van den Kolonialen Raad als griffier bij.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 80, Suriname, blz. 404.

Curaçao.

Hier geldt niet de aanmerking door den Raad op het ontwerp voor Suriname gemaakt, dat de Gouvernements-Secretaris niet tot griffier benoembaar behoorde te zijn.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 81 resp. 79 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 82.

Suriname.

De Staten onderzoeken de geloofsbrieven der nieuwe ingekomen leden en beslissen de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State. [1])

Hunner, lees der.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijkt art. 93 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 82 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 83.

Suriname.

De Staten stellen het reglement van orde voor hunne vergadering vast.

ARTIKEL 80.

Curaçao.

De Koloniale Raad stelt het reglement van orde voor zijne vergadering vast.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State. [2])

Hier en in art. 90 wordt gesproken van *Koloniale* Staten, in verscheidene andere artikelen eenvoudig van *Staten*. Eenheid van redactie is intusschen ook hier wenschelijk.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 83. Vergelijk art. 84 der provinciale wet. Daar wordt het reglement aan 's Konings goedkeuring onderworpen. Men heeft dit minder eigenaardig

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp van wet stond: „hunner nieuw ingekomen leden."

[2]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp van wet stond: „Koloniale Staten" in plaats van: „Staten".

geacht, dewijl het hier geldt eene huishoudelijke zaak, waaromtrent de vergadering vrij moet beslissen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 83 resp. 80 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 84.

Suriname.

Zij vergaderen in het openbaar.

De deuren worden gesloten, als de voorzitter het noodig keurt of vier leden het vorderen.

De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

Over de punten in besloten vergadering behandeld kan daarin ook een besluit genomen worden.

ARTIKEL 81.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de 1e alinea „Hij" in plaats van: „Zij";

in de 4e alinea het voorkomen eener komma tusschen „punten" en „in", en „behandeld" en „kan".

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijkt art. 96 der Grondwet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Enkele leden wilden aan den gouverneur het regt toekennen om, ook zonder beslissing der vergadering, deze met gesloten deuren te doen beraadslagen.

Zij schenen echter daarbij uit te gaan van denkbeeld [1]), dat de gouverneur het voorzitterschap der Koloniale Staten bekleeden zou.

Nog eene andere vraag kwam bij dit artikel ter sprake, namelijk of het voeren der beraadslaging in de Nederlandsche taal niet moest worden voorgeschreven. Geboren Engelschen konden toch ligt tot leden der Koloniale Staten gekozen worden; terwijl het voor de toekomst der kolonie niet wenschelijk zou zijn, dat het Nederlandsch karakter harer vertegenwoordiging langzamerhand te loor ging. Intusschen moest men toegeven, dat aan een eenmaal gekozen lid het regt niet ontnomen kon worden om zich in de vreemde taal, die hij welligt alleen magtig is, uit te drukken. Wilde men daarom eene bepaling als de aangeduide in het reglement opnemen, er zou moeten worden bijgevoegd, dat met toestemming der vergadering ook in eene andere taal dan de Nederlandsche het woord kan worden gevoerd.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Daar de gouverneur geen voorzitter is, kan van sluiting der deuren op zijn last geen sprake wezen.

In Suriname wordt, behalve het neger-Engelsch, alleen de moedertaal algemeen gesproken en de ingezetenen zijn daarop zelfs zeer naijverig. Men late dus het teedere punt, hier aangeroerd en waaromtrent men toch geenen onvoorwaardelijk bindenden regel stellen kan, liefst aan het reglement van orde over.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 84 resp. 81 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 85.

(Zie blz. 208.)

Suriname.

De leden der Staten stemmen naar eed en geweten, zonder ruggespraak met hen die benoemen.

ARTIKEL 82.

Curaçao.

De leden van den Kolonialen Raad stemmen naar eed en geweten, zoodanig als het belang der kolonie medebrengt.

---

[1]) Sic.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 82 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 85 resp. 82 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 86.

Suriname.

De Staten mogen niet beraadslagen noch besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

Alle besluiten worden door volstrekte meerderheid der stemmende leden opgemaakt.

Bij staken van stemmen wordt het nemen van een besluit tot eene volgende vergadering uitgesteld.

In deze en even zoo in eene voltallige vergadering, wordt bij het staken van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

ARTIKEL 83.

Curaçao.

De Koloniale Raad mag niet beraadslagen noch besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

Alle besluiten worden door volstrekte meerderheid der stemmende leden opgemaakt.

Bij staking van stemmen wordt het nemen van een besluit tot eene volgende vergadering uitgesteld. In

deze, en evenzoo in eene voltallige vergadering, heeft, bij staking van stemmen, de voorzitter eene beslissende stem.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in de laatste alinea het ontbreken der komma tusschen „vergadering" en „wordt".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk artt. 100 en 101 der Grondwet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Men vroeg hier, of indien de Staten onverhoopt niet aan hunne verplichting mogten voldoen, eenig ander middel van voorziening zou overblijven dan ontbinding der vergadering.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Ook hier kan het antwoord geen ander zijn, dan dat er natuurlijk geen dwangmiddel tegen de leden persoonlijk kan worden aangewend, en dit weder eene der redenen is, waarom de Regering zich het regt van ontbinding moest voorbehouden.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 86 resp. 83 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 87.

Suriname.

ARTIKEL 84.

Curaçao.

Over alle zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd, doch bij het doen van keuzen of

voordragten van personen bij besloten [1]) en ongeteekende briefjes.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 102 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 87 resp. 84 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 88.

Suriname.

De leden der Staten zijn, ter zake van hetgeen zij als zoodanig gezegd en gedaan hebben, niet geregtelijk vervolgbaar.

ARTIKEL 85.

Curaçao.

De leden van den Kolonialen Raad zijn, ter zake van hetgeen zij als zoodanig gezegd en gedaan hebben, niet geregtelijk vervolgbaar.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 92 der Grondwet en art. 47 der gemeentewet.

Wegens de beperkte uitlegging echter, door den Hoogen Raad aan laatstgenoemd artikel gegeven, heeft men het beginsel zoo sterk mogelijk trachten uit te drukken.

---

[1]) Ned. Staatsblad 1902 n°. 37 (Suriname): „gesloten”.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Gaat het niet te ver de leden der Staten niet geregtelijk vervolgbaar te verklaren voor hetgeen zij als zoodanig „gedaan" hebben? Het liet zich beweren, dat daaronder ook persoonlijke aanranding te midden der vergadering, waarvan de Vereenigde Staten van Noord-Amerika treurige voorbeelden opleveren, begrepen ware. Art. 92 der Grondwet gaat zoo ver niet. Meende de Regering, om de door haar aangeduide reden, dat het beginsel krachtiger moet worden uitgedrukt dan in de Grondwet het geval is, hier kon behalve van het *zeggen*, van *handelingen* gesproken worden, waartoe het lid als zoodanig *geroepen* is.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het beginsel der niet-aansprakelijkheid, tegenhanger der ministeriele verantwoordelijkheid, maakt den hoeksteen der parlementaire vrijheid uit. Het is dus beter, dat het te ruim dan dat het te bekrompen wordt toegepast. De vergadering handhave de politie in haar eigen midden. Persoonlijke aanranding nogtans (in Suriname trouwens volstrekt ongehoord) kan nimmer gebragt worden onder hetgeen een lid der Staten *als zoodanig* doet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over ARTT. 88 luidende:

„De leden der Staten zijn, ter zake van hetgeen zij als zoodanig gezegd en gedaan hebben, niet geregtelijk vervolgbaar."

De heer **Dumbar:** Ik heb nog al bezwaar tegen de redactie van dit artikel zooals die thans luidt. Ik ben door hetgeen in de gewisselde stukken gezegd is nog volstrekt niet overtuigd, dat in dit reglement eene geheel andere definitie moet worden geschreven als in de gemeentewet voorkomt. De leden van de Koloniale Staten worden in deze wet niet alleen van de verantwoordelijkheid ontheven voor hetgeen zij als zoodanig gezegd maar ook voor hetgeen zij *gedaan* hebben. Mij dunkt dat het moet blijven bij hetgeen zij zeggen. Uit de voorgestelde redactie zou men kunnen opmaken, dat zoo de leden eens handgemeen wierden in de vergadering, zij niet vervolgbaar zouden zijn. De Regering zegt dat de Hooge Raad het artikel nog al in beperkten zin toepast, en dat het beter is hier eene bepaling op te nemen waar men meer aan zal hebben. Ik moet oomerken dat de Hooge Raad naar mijn inzien het artikel der gemeentewet nog al in juisten zin toepast. Evenwel, de regterlijke magt denkt niet eenstemmig: wij hebben nog kort geleden het geval gehad van de regtbank in mijne woonplaats, die het artikel anders heeft uitgelegd en een raadslid heeft vrijgesproken, die den voorzitter had toegevoegd, dat hij een schurk was. Mij dunkt dat raadslid ging vrij ver. Maar in Suriname zal men nog verder kunnen gaan. Men zal niet alleen iets kunnen zeggen, maar ook iets kunnen doen.

In elk geval acht ik de redactie van het artikel zeer onbestemd. Ik

zou het artikel dan nog liever lezen zoo als in het Voorloopig Verslag is aangegeven. Daar wordt gezegd: „Meende de Regeering, om de door haar aangeduide reden, dat het beginsel krachtiger moet worden uitgedrukt dan in de Grondwet en gemeentewet het geval is, hier kon behalve van het *zeggen*, van *handelingen* gesproken worden, waartoe het lid als zoodanig *geroepen* is." Dit is dunkt mij nog iets minder vague dan in het artikel.

De Minister heeft zoo even gezegd dat van de tropische zon, vooral dienstig was om den animo voor godsdienstige geschillen te bekoelen, maar ik geloof toch dat eene tropische zon het bloed wel eens wat sneller doet vloeijen, waarvoor men dan op eene andere wijze voldoening zou moeten geven.

Ik geef dus nog aan de Regering in overweging om voor dit artikel in de plaats te stellen het artikel van de gemeentewet, luidende: „Zij zijn niet geregtelijk vervolgbaar wegens de stem of meening, door hen in de vergadering geuit."

De heer **Kappeyne van de Capello:** Ik ben niet zoo ingenomen met art. 47 der gemeentewet. Die wet heeft niet overgenomen de woorden van de Grondwet, die alleen van adviesen spreekt, daar dit te beperkt was. De gemeentewet heeft gesproken van: „de stem of meening, door leden van den raad in de vergadering geuit." Wat is nu gebleken? Dat in de jurisprudentie over de uitlegging van die woorden groot verschil is ontstaan. Men is zelfs zoo ver gegaan van aan te nemen, dat alleen datgeen wat een lid gesproken heeft in de orde, valt buiten de termen der strafwet, maar dat wanneer men, naar het oordeel van den voorzitter, buiten de orde zijnde, een voor den voorzitter beleedigend antwoord geeft, er vervolging kan plaats hebben. Wanneer men uit de ervaring weet dat de redactie der gemeentewet niet boven bedenking verheven is, dan geloof ik dat men voorzigtigheid moet in acht nemen voor eene kolonie, waar de zaak nog nieuw is en men dus mag aannemen dat de leden der Staten zoo aanstonds den parlementairen tact zullen hebben gekregen om alles te zeggen zonder iets te noemen en ieder dadelijk te laten gissen wat het misschien ongeoorloofd ware te uiten. Wil men vrije beraadslaging, dan moet men het beginsel zoo stellen, dat omtrent de bedoeling geen twijfel kan bestaan.

Nu *spreekt* men niet alleen in eene vergadering, men *handett* er ook, bijv. door de medewerking tot besluiten, de aanneming van eene commissie; en als men derhalve de leden der Staten niet vervolgbaar wil stellen, dan moet dit zoowel zijn omtrent hetgeen zij spreken als omtrent hetgeen zij als leden der Vergadering doen. Verder dan hetgeen zij als zoodanig doen gaat het privilegie niet.

Ook kan men niet in ernst beweren dat zij ook als zoodanig kunnen handelen buiten de vergadering; de leden der Staten zijn alleen daar in functie. Men moet niettemin hetzelfde privilegie toepassen als zij buiten de openbare vergadering in commissie zijn, en de grondwettige twijfel, of hetgeen de leden zeggen in de sectien wel zou vallen in dat privilegie, moet noodwendig vervallen.

Bij de weifelende jurisprudentie der gemeentewet zou ik alzoo eene definitie, zooals de geachte afgevaardigde uit Deventer die verlangt, zeer gevaarlijk achten.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 88 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 85 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 89.

Suriname.

De gouverneur kan in persoon of door eenen gemagtigde de beraadslagingen bijwonen en eene raadgevende stem uitbrengen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

De Raad oordeelt het niet wenschelijk dat de Gouverneur, zooals hier wordt voorgesteld, in de vergadering verschijne, en eene raadgevende stem uitbrenge. De Gouverneur kan toch tegenover de koloniale staten niet gelijk worden gesteld met eenen Minister of met den Commissaris des Konings, in eene provincie.

Hij is het hoofd der Regering en behoort als zoodanig niet in de gelegenheid gesteld te worden om in het openbaar partij te kiezen vóór dat het oogenblik gekomen is, dat hij moet beslissen, dat is, nadat de verordening door de Staten is vastgesteld.

In het belang van de waardigheid der koloniale staten komt het voorts raadzaam voor te bepalen, dat de Gouverneur niet iedere, zelfs ambtelooze persoon zal kunnen aanwijzen, om zijne voorstellen te verdedigen, maar dat bepaaldelijk de leden van den Raad van bestuur, daartoe bestemd worden. Het artikel zou dan aldus kunnen worden gelezen: „de Gouverneur kan door de leden van den Raad van bestuur, zijne voorstellen doen toelichten en de beraadslagingen doen bijwonen."

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Ofschoon men de waardigheid des gouverneurs zou blootstellen door hem het verpligte lidmaatschap der vergadering op te dragen, moet het hem echter vrijstaan haar bij te wonen en evenzeer er zich te doen vervangen, ten einde zijne voorstellen behoorlijk verdedigd worden.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 89 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 85bis.

Curaçao.

De Gouverneur kan in persoon of door eenen gemagtigde de beraadslagingen bijwonen en eene raadgevende stem uitbrengen.

ONTWERP—1899.

Gelijk aan de Wet.

Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Opgenomen onder Hfdst. IV. Vertegenw. Stelsel (blz. 296—298) en artikel 72, Suriname, (blz. 361).

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Curaçao.

De opmerking werd gemaakt, dat het beter zoude zijn het woord „gemagtigde", dat voorkomt in het nieuw ontworpen artikel 85*bis* en ook in artikel 89 van het Regeeringsreglement voor Suriname, hetwelk bij het ontwerpen van artikel 85*bis* tot voorbeeld heeft gestrekt, te vervangen door een ander woord — men noemde vertegenwoordiger — dat aan de publiekrechtelijke verhouding beter zich aanpast en een zuiver privaat-rechtelijke beteekenis heeft.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Curaçao.

Het woord „gemachtigde" in het voorgestelde artikel 85*bis* acht de ondergeteekende beter dan het woord „vertegenwoordiger". Een vertegenwoordiger kan veelal naar eigen goedvinden handelen, terwijl een gemachtigde niets kan doen wat zijnen last te buiten gaat.

De Minister van Kolonien,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 30 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen. [2])

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

[2]) De handelingen 1900/1901 II blz. 334 zeggen abusievelijk ten aanzien van de artt. 26 tot en met 30, de overgangsbepaling en de beweegreden, dat zij achtereenvolgens z. b. e. z. h. s. worden *teruggenomen*.

ARTIKEL 90.

Suriname.

De gouverneur heeft het regt de vergadering der Staten te schorsen, te sluiten en buitengewoon bijeen te roepen.

ARTIKEL 86.

Curaçao.

De gouverneur heeft het regt de vergadering van den Kolonialen Raad te schorsen, te sluiten en buitengewoon bijeen te roepen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Bij de overweging van dit artikel is de vraag gerezen, of niet dezelfde reden bestaat als in art. 93 [1]) om op deze besluiten den Raad van bestuur te hooren?

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het komt raadzaam voor aan den gouverneur het regt van de vergadering te schorsen, zonder haar te sluiten, mede niet te onthouden.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao), 1865.

Art. 90 resp. 86 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 91.

Suriname.

Hij heeft het regt de Staten te ontbinden.

Het besluit tot ontbinding, waarop de Raad van Bestuur gehoord wordt, behelst de uitschrijving van de verkiezing voor nieuwe Staten binnen zestig dagen

[1]) Art. 91 der wet.

en de bijeenroeping der nieuw gekozen Staten binnen drie maanden.

Bij ontbinding sluit de gouverneur tevens de vergadering der Staten.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

In de Memorie van Toelichting staat Art. 90 lees: art. 99.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk artt. 70 en 99 der Grondwet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De leden, die de invoering van het parlementair stelsel in Suriname verkeerd achtten, vonden in de bepaling omtrent het regt tot ontbinding der Staten een nieuw bewijs, dat zij de zaak niet te donker inzagen. Ontbinding van eene wetgevende vergadering onderstelt de mogelijkheid, dat genoegzame elementen aanwezig zijn voor het doen optreden van eene geheel anders zamengestelde vergadering. Zal dat in Suriname het geval zijn? In den eersten tijd hoogst waarschijnlijk niet. Gesteld echter dit bezwaar bestond niet, kan dan de ontbinding in eene kolonie als deze wel hare eigenlijke beteekenis hebben. Zij is in het parlementair stelsel een beroep op het volk of liever op de kiezers, die te beslissen hebben tusschen een ministerie, dat in de wetgevende vergadering de vereischte meerderheid mist, en die vergadering zelve. Wordt de wederstrevende meerderheid weder ingekozen, dan treedt het ministerie af. Als nu echter in Suriname de gouverneur de Statenvergadering ontbond, omdat zijne voorstellen of maatregelen daar onoverwinnelijken tegenstand vonden en eene nieuwe in denzelfden geest zamengestelde vergadering wierd gekozen, zou de uitkomst, die men elders kent, niet mogelijk zijn. De gouverneur kan voor de Staten niet wijken, omdat daardoor aan het gezag des Konings zelven te kort zou worden gedaan. Voortdurende tweespalt zou dus het onvermijdelijk gevolg zijn. De leden, die met het stelsel der wet ingenomen waren, gaven dit bezwaar tot zekere hoogte toe, maar meenden toch te moeten doen opmerken, dat als de tegenstand der Koloniale Staten alle redelijke grenzen overschreed, het geval van opstand aanwezig en dus de toepassing van art. 32 van het reglement mogelijk zou zijn.

Aan het slot van deze afdeeling werd gevraagd, of daarin niet *mutatis mutandis* de slotbepaling van art. 98 der Grondwet moet worden opgenomen, die oorspronkelijk de strekking had, dat de jaarlijksche bijeenkomst der Staten-Generaal niet door het te spoedig sluiten der vergadering een doode vorm wierd. Men zou voor Suriname kunnen bepalen, dat de gewone jaarlijksche vergadering der Staten ten minste veertien dagen duurt.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Zij die de invoering van het parlementair stelsel in Suriname afkeurden, bleven zich gelijk, toen zij zich ontbinding op ontbinding in eene door voort-

durende tweespalt en onverzoenlijke partijschap verscheurde kolonie als het noodzakelijk gevolg dezer bepaling meenden te moeten voorstellen. De Regering denkt er anders over. Het gemeen overleg wekt door het verschil van gevoelen, dat zich openbaart, soms gevaarlijken twist. En niettemin vergoedt het door de voordeelen die het schenkt, ruimschoots de nadeelen die het voortbrengt. Het regt tot ontbinding, met beleid geoefend, bereikt meestal het doel en is in het stelsel der voordragt, gelijk herhaaldelijk bleek, onmisbaar.

De arbeid aan de Koloniale Staten bij de artt. 109, 110, 114 en andere van dit reglement opgedragen is te veel omvattend, dan dat men zich beangst behoeft te maken, dat de jaarlijksche bijeenkomst der Koloniale Staten ooit een doode vorm zal worden. Eene beperkende bepaling is dus overbodig.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over art. 91, luidende:

„Hij [de Gouverneur] heeft het regt de Staten te ontbinden.

„Het besluit tot ontbinding, waarop de Raad van Bestuur gehoord wordt, behelst de uitschrijving van de verkiezing voor nieuwe Staten binnen zestig dagen en de bijeenroeping der nieuw gekozen Staten binnen drie maanden.

„Bij ontbinding sluit de Gouverneur tevens de vergadering der Staten."

De heer **de Brauw:** Bij de algemeene beschouwingen heb ik mij onthouden aan de beraadslaging deel te nemen, doch ik wensch thans met een enkel woord mede te deelen, dat voornamelijk dit artikel mij zal nopen mijne stem tegen dit wets-ontwerp uit te brengen.

Het komt mij voor dat dit artikel duidelijk aantoont dat het stelsel, dat men voor Suriname wil invoeren, eigenlijk daar niet te huis behoort en daar althans niet practisch is: Het artikel geeft den Gouverneur de bevoegdheid de Koloniale Staten te ontbinden; maar welke is de uitkomst eener ontbinding? Eene nieuwe keuze moet te weeg brengen òf overeenstemming met den Gouverneur omtrent het punt van geschil, waarover dat geschil ook loope, òf voortduring van geschil.

In het eerste geval lost de quaestie zich op, maar in het tweede blijft zij bestaan. Moet er dan weder eene nieuwe ontbinding volgen? Moet de Gouverneur wijken en door den Koning worden teruggeroepen? Ik vraag den Minister, welke de uitkomst zal zijn van eene ontbinding, gevolgd door eene keuze die dezelfde leden of wel leden met gelijke stemming in de Vergadering brengt als die voor de ontbinding zijn geweken. Bij voortduur van geschil kan die uitkomst geen andere zijn dan het wijken van den Gouverneur, zijne terugroeping door den Koning. Indien de Staten blijven bij hun gevoelen, zal òf de Gouverneur moeten wijken, òf aan de Koloniale Staten zal moeten worden toegegeven. Men stelt den Gouverneur eenigzins gelijk met een Minister, maar hunne stelling is geheel verschillend. De Minister moet den Koning raad geven en hij is verantwoordelijk voor de regeringsdaden welke overeenkomstig dien raad gepleegd zijn. Maar de Gouverneur geeft geen raad en het is niet overeenkomstig zijn raad, dat de regeringsdaden gepleegd worden.

In een constitutionelen Staat lost het bezwaar zich op, òf doordat de

Ministers hun zetel verlaten, òf door de ontbinding van de Vertegenwoordiging. Wanneer de nieuwe Vertegenwoordiging hetzelfde gevoelen blijft aankleven van de vorige, dan moeten de Ministers wijken, of zoo zij zich met de Ministers vereenigt, dan is de zaak beslist. Maar hier is geen andere uitkomst dan eene terugroeping van den Gouverneur. Indien dat juist is, is dan dit stelsel niet eene aanranding van art. 59 der Grondwet, dat het opperbestuur van de kolonien en bezittingen des Rijks in andere werelddeelen aan den Koning geeft? Maar wanneer de Koning voor de Koloniale Staten moet wijken ten aanzien van eenig punt dat de Gouverneur ten gevolge van de bevelen des Konings bij de Staten voorstaat, wordt dan niet *virtualiter*, niet *expressis verbis*, maar *virtualiter*, het opperbestuur overgedragen aan de Staten.

Ziedaar mijn bezwaar tegen dit wetsontwerp, waarin niet door een amendement kan worden voorzien, omdat men dan het stelsel in zijn hart zou moeten aantasten. Daarom zie ik voor mij geen anderen uitweg dan mij tegen het wets-ontwerp te verklaren.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien.* Het verwondert mij eenigzins dat de heer de Brauw dit artikel heeft te baat genomen. Hij had zijne denkbeelden even goed bij de algemeene beraadslaging kunnen ontwikkelen, of bij de beraadslaging over dit hoofdstuk, of bij de behandeling van eenig ander artikel. Maar bovendien, wat de heer de Brauw beweert, is immers niet juist?

Ik wijs eenvoudig op art. 48. Wanneer over een ontwerp van verordening na ontbinding der Staten, verschil van gevoelen tusschen hen en den Gouverneur blijft bestaan, dan zal de Rijkswetgever de zaak bij de wet regelen en alzoo uitspraak doen tusschen de partijen. Daardoor blijft dan ook het opperbestuur volgens art. 59 der Grondwet geheel ongeschonden.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 91 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

(SURINAME.)

DERDE AFDEELING.

Van hunne magt.

(CURAÇAO.)

DERDE AFDEELING.

Van zijne magt.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Naar sommiger oordeel wordt in deze afdeeling te zeer tot zaken van ondergeschikt belang afgedaald, en had de Regering de vereenvoudiging, die zij voor het Curaçaosche reglement wenschelijk oordeelde, ook hier kunnen toepassen. Hoe nuttig het zijn moge, dat in de Grondwet van een Staat als de onze de formulieren van kennisgeving omtrent het aannemen of verwerpen van wetten niet ontbreken, wordt zoo iets niet vereischt voor eene kolonie, welker bevolking nog niet gelijk staat met die van sommige onzer steden van den tweeden rang.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Kleine verhoudingen doen sterk aan kleinigheden hechten. Daarom is het aangeven van vaste formulieren, berekend voor alle gevallen, in een reglement als dit wenschelijk en schaadt althans zeer zeker niet.

ARTIKEL 92.

Suriname.

De Koloniale Staten maken het vertegenwoordigend ligchaam der kolonie uit.

Eerste Ontwerp.

De Koloniale Staten vormen het vertegenwoordigend ligchaam der kolonie.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk artt.[1]) 74 der Grondwet, art. 92 der provinciale wet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

In eene der afdeelingen zag men bezwaar in het vooruitzetten van dit beginsel. Het zou voet kunnen geven aan de dwaling, dat de kolonie iets meer ware dan een aanhangsel van het Rijk en zekere mate van zelfstandigheid of zelfs van onafhankelijkheid bezat.

Enkele leden achtten het hier gebezigde woord „vormen" een gallicisme. Zij lazen liever: *De Koloniale Staten maken het vertegenwoordigend ligchaam der kolonie uit.*

---

[1]) Sic.

Tweede Ontwerp.

De Koloniale Staten maken het vertegenwoordigend ligchaam der kolonie uit.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Juist het woord *kolonie* drukt de afhankelijkheid van het moederland uit, en er is inderdaad geen grond om Suriname's trouw en gehechtheid aan Nederland ook zelfs in de verte te betwijfelen. Het beginsel, waarop de instelling der Koloniale Staten berust, moet niet angstvallig worden verzwegen, en dat beginsel is, dat zij de vertegenwoordiging van de kolonie uitmaken. — De redactie is in den aangegeven zin verbeterd.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In plaats van: *vormen* is het woord: „maken" gesteld, en aan het slot is bijgevoegd het woord: „uit."

Eindverslag der Tweede Kamer [2])

van 29 October 1864.

Suriname.

Door sommige leden werd de twijfel aan den dag gelegd, of in deze zoogenaamde koloniale grondwet de magt der Koloniale Staten wel met genoegzame zekerheid is afgebakend, met name wat betreft hunne wetgevende bevoegdheid. Zal het hun geoorloofd zijn, zich te begeven in de regeling van allerlei aangelegenheden zonder onderscheid, de kolonie betreffende, waarin niet bereids door de wet of door algemeene maatregelen van bestuur in het moederland is voorzien; of zijn zij op hun wetgevend gebied beperkt tot de onderwerpen in dit reglement aangegeven? Men zou tot een bevestigend antwoord van het eerste gedeelte der vraag overhellen, indien niet § 5 der eerste Memorie van Toelichting, door de daarin voorkomende opsomming van artikelen, eenigzins voet gaf aan eene limitative opvatting.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 92 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

[2]) Deze opmerking bleef onbeantwoord.

ARTIKEL 93.

Suriname.

Zij onderzoeken de verordeningen, die hun door den gouverneur ter goedkeuring worden aangeboden.

Het formulier van aanbieding luidt:

„De Gouverneur der kolonie Suriname biedt aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aan eene verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den gouverneur.)

ARTIKEL 87.

Curaçao.

De Koloniale Raad beraadslaagt over de verordeningen, die hem door den gouverneur worden aangeboden.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in beide Ontwerpen in de eerste alinea het ontbreken der komma tusschen „verordeningen" en „die".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

(mede voor de artt. 94—102).

Men vertrouwt dat deze bepalingen, hoe gewigtig het punt zij dat zij regelen, duidelijk genoeg spreken om geene verklaring te behoeven.

Curaçao.

(mede voor de artt. 88—99).

De vereenvoudiging, die deze afdeeling in vergelijking met het regeringsreglement voor Suriname onderging, is het noodwendig gevolg van de gewijzigde zamenstelling van den Kolonialen Raad.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 93 resp. 87 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 94.

Suriname.

Indien de Staten de verordening goedkeuren, geven zij hiervan kennis aan den gouverneur.

Het formulier dier kennisgeving luidt:

„De Koloniale Staten keuren goed de hun door den Gouverneur der kolonie Suriname aangeboden verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter en den griffier.)

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder artikel 93, Suriname, blz. 423.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 94 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 95.

Suriname.

Indien de gouverneur de verordening, door de Koloniale Staten goedgekeurd, heeft vastgesteld, geeft hij daarvan aan hen kennis.

Het formulier dier kennisgeving luidt:

„De Gouverneur der kolonie Suriname heeft vastgesteld de verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den gouverneur.)

ARTIKEL 88.

Curaçao.

Indien de Koloniale Raad de verordening goedkeurt, stelt de gouverneur haar vast.

Indien de gouverneur bezwaar heeft de goedgekeurde verordening vast te stellen, geeft hij daarvan aan den Koning en aan den Kolonialen Raad kennis.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 93, Suriname, blz. 423.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 87, Curaçao, blz. 423.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 95 resp. 88 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 96.

Suriname.

Indien de gouverneur bezwaar heeft de verordening, door de Koloniale Staten goedgekeurd, vast te stellen. geeft hij daarvan aan hen kennis.

Het formulier dier kennisgeving luidt:

„De Gouverneur van Suriname heeft bezwaar om vast te stellen de verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den gouverneur.)

Eerste Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder artikel 93, Suriname, blz. 423.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Art. 96 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 97.

Suriname.

Indien de Koloniale Staten de verordening niet goedkeuren, geven zij hiervan kennis aan den gouverneur.

Het formulier dier kennisgeving luidt:

„De Koloniale Staten hebben bezwaar tegen de goedkeuring der aan hen door den Gouverneur der Kolonie [1]) Suriname aangeboden verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter en den griffier.)

ARTIKEL 89.

Curaçao.

Indien de Koloniale Raad de verordening niet goedkeurt, brengt de gouverneur dit ter kennisse des Konings.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in het formulier „kolonie" in plaats van „Kolonie".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname en Curaçao.

Opgenomen onder art. 93, Suriname, en 87, Curaçao blz. 423.

---

[1]) N.S. „kolonie". Uit de stukken blijkt niet, hoe „kolonie" in de Ontwerpen werd „Kolonie" in de Wet (G. B.).

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 97 resp. 89 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 98.

Suriname.

De Koloniale Staten hebben het regt van wijziging.

Indien zij daarvan gebruik gemaakt hebben, luidt het formulier der kennisgeving van hunne goedkeuring aldus:

„De Koloniale Staten keuren goed, zoodanig als zij door hen is gewijzigd, de hun door den Gouverneur der kolonie Suriname aangeboden verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter en den griffier.)

ARTIKEL 90.

Curaçao.

De Koloniale Raad heeft het regt van wijziging.

Eerste Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens in de eerste alinea „regt van amendement" in plaats van „regt van wijziging".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname en Curaçao.

Opgenomen onder artikel 93, Suriname, en 87, Curaçao blz. 423.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

(mede voor de artt. 101 en 105, Suriname).

Suriname.

De leden, die tegen de invoering van het parlementaire stelsel in Suriname gekant zijn, waren van oordeel, dat het, zelfs in dat stelsel, te ver ging,

aan de Koloniale Staten hier het regt van amendement, en in de artt. 101 en 105 dat van initiatief en interpellatie toe te kennen. De bevoegdheid om den gouverneur tot het geven van inlichtingen in de vergadering te roepen, kon nadeelige gevolgen hebben, omdat hij, ook volgens dit reglement, tegenover de Koloniale Staten op een geheel ander standpunt is geplaatst dan de verantwoordelijke Minister tegenover eene vertegenwoordigende vergadering.

Ofschoon het spraakgebruik medebrengt van regt van *amendement* te gewagen, zagen sommigen hier toch liever, op het voorbeeld van art. 107 der Grondwet, van het regt gesproken om *wijzigingen* in een voorstel des gouverneurs te maken. In wetten althans moet men zooveel mogelijk de moedertaal regt laten wedervaren.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting

(mede voor de artt. 101 en 105, Suriname).

Suriname.

Wil men een stelsel, men moet het willen met al zijne regtsgevolgen. Beperking en onthouding van enkele voor de zuivere werking onmisbare bevoegdheden prikkelt terstond de begeerte naar het geweigerde en brengt een aandrang te weeg, waaraan ten slotte toch moet worden voldaan.

Het woord *amendement*, schoon meer gebruikelijk, is nu vervangen door *wijziging*.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Amendement is vervangen door: „wijziging".

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Voor *amendement* is „wijziging" gesteld.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

De blijvende afkeuring van sommigen aan de toekenning zoowel van het regt van amendement als van dat van initiatief en interpellatie aan de Koloniale Staten te beurt gevallen, is reeds boven medegedeeld. Vooral leed bij dit artikel het regt om den gouverneur, in persoon, tot het geven van inlichtingen uit te noodigen, aanstoot.

---

[1]) Deze wijzigingen waren reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

(mede voor de artt. 105 en 106, Suriname).

Suriname.

De bedenking, bij dit artikel gemaakt tegen den inhoud van art. 105, heeft nu geleid tot verandering der redactie van artt. 105 en 106. (Zie de nadere Nota van Wijzigingen). Alle twijfel nopens de bevoegdheid van den gouverneur om zelf den vorm te kiezen, waarin hij aan een verzoek om inlichtingen voldoet, zal thans zijn opgeheven.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 98 resp. 90 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 99.

Suriname.

Indien de gouverneur zich met de gewijzigde verordening vereenigt, geeft hij hiervan aan de Staten kennis.

Het formulier dier kennisgeving luidt:

„De Gouverneur der kolonie Suriname heeft vastgesteld, zoodanig als zij door de [1]) Koloniale Staten gewijzigd is, de verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den gouverneur.)

ARTIKEL 91.

Curaçao.

Indien de Koloniale Raad de verordening heeft gewijzigd en de gouverneur zich met die wijziging vereenigt, stelt hij de verordening, zoodanig als zij door den Kolonialen Raad is goedgekeurd, vast.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in het formulier het ontbreken van „de" tusschen „door" en „Koloniale Staten."

---

[1]) In het Ned. Staatsblad ontbreekt „de".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname en Curaçao.

Opgenomen onder artikel 93, Suriname, en 87, Curaçao blz. 423.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 99 resp. 91 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 100.

Suriname.

Indien de gouverneur zich met de gewijzigde verordening niet vereenigt, geeft hij hiervan aan de Staten kennis.

Het formulier dier kennisgeving luidt:

„De Gouverneur der kolonie Suriname, zich niet kunnende vereenigen met de wijzigingen door de Koloniale Staten gemaakt, heeft niet vastgesteld de verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den gouverneur.)

ARTIKEL 92.

Curaçao.

Indien de gouverneur zich met de wijzigingen, door den Kolonialen Raad in de verordening gebragt, niet vereenigt, geeft hij hiervan kennis aan den Koning en aan den Kolonialen Raad.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Curaçao in het Eerste Ontwerp het ontbreken der slotwoorden: „en aan den Kolonialen Raad".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname en Curaçao.

Opgenomen onder artikel 93, Suriname, en 87, Curaçao blz. 423.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De vraag werd gedaan, of de gouverneur het regt bezit, om eene van hem uitgegane verordening, welker goedkeuring hij wegens de daarin gebragte wijzigingen geweigerd heeft, op nieuw zoo als zij oorspronkelijk luidde voor te stellen. Men antwoordde, dat dit regt niet twijfelachtig is. Art. 98 duldt geene andere uitlegging dan dat de Koloniale Staten alle hun door den gouverneur aangeboden verordeningen onderzoeken.

Overigens scheen het twijfelachtig, of, daar art. 96 toch reeds een formulier van kennisgeving der afwijzing eener verordening behelst, het tegenwoordig artikel wel noodig ware. Niet in alle mogelijke gevallen behoeft te worden voorzien.

Curaçao.

Evenzeer als in art. 88 moet hier van eene kennisgeving door den gouverneur aan den Kolonialen Raad gesproken worden.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het antwoord op de gedane vraag was juist. Er zijn drie gevallen. De gouverneur maakt met opzigt tot eene door hem voorgestelde en door de Staten goedgekeurde verordening gebruik van zijn regt van veto: dan komt te pas het formulier van art. 96; de gouverneur vereenigt zich niet met de in de verordening gemaakte wijzigingen: dan komt te pas het formulier van art. 100; eindelijk weigert hij vast te stellen eene uit het initiatief der Staten voortgekomen verordening: dan gebruikt hij het formulier van art. 102. Den wetgever betaamt het in alle gevallen te voorzien, ook al wordt de wet er een enkel artikel langer door, en de Koloniale Staten leeren zoo doende altoos de reden van weigering kennen.

Curaçao.

Aan de aanmerking is gevolg gegeven.

Nota van Wijzigingen. [1]

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd),

Aan het slot zijn bijgevoegd de woorden: *en aan den Kolonialen Raad.*

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 100 resp. 92 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 101.

Suriname.

De Koloniale Staten hebben het regt verordeningen aan den gouverneur voor te stellen.

Zij zenden het ontwerp, zoodanig als het door hen goedgekeurd is, aan den gouverneur.

Het formulier van toezending luidt:

„De Koloniale Staten verzoeken den Gouverneur der kolonie Suriname vast te stellen de door hen in bijgaand ontwerp goedgekeurde verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter en den griffier.)

ARTIKEL 93.

Curaçao.

De Koloniale Raad beslist of hij eene verordening in overweging zal nemen, die hem door een zijner leden wordt voorgesteld.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Curaçao in het Eerste Ontwerp „benoemde leden" in plaats van „leden".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname en Curaçao.

Opgenomen onder artikel 93, Suriname, en 87, Curaçao blz. 423.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Over den zin en de waardij dezer bepallng, in verband met art. 90, heerschte verschil van gevoelen. Bij art. 90 wordt aan den Kolonialen Raad het regt van amendement toegekend. Het is dus wel niet twijfelachtig, dat elk lid der vergadering, zonder onderscheid, even als elk lid der Tweede Kamer hier te lande, het regt heeft tot het voorstellen eener wijziging in eene aanhangige voordragt. Art. 93 heeft betrekking tot het regt van initiatief maar bepaalt, zonder dat regt regtstreeks toe te kennen, dat wanneer een der *benoemde* leden eene verordening voorstelt, de raad omtrent het in overweging nemen daarvan beslist. In elk geval derhalve worden hier aan de leden van één en hetzelfde collegie onderscheidene attributen toegekend, hetgeen ligt tot moeijelijkheden leiden kon. Maar wat wil de bepaling eigenlijk zeggen? Dat wanneer een der *benoemde* leden het initiatief neemt van eene verordening, de zoogenaamde *question préalable* wordt gesteld, terwijl dit niet het geval is indien het initiatief door een der *vaste* leden genomen wordt, of wel dat het nemen van het initiatief, met voorbehoud van de *question préalable*, tot de *benoemde* leden beperkt is? De laatste uitlegging was, naar het oordeel der meesten, die zich daarover uitlieten, de ware. Het laat zich bevroeden, dat de Regering aan de *vaste* leden van den raad wegens hunne betrekking tot den gouverueur, wien zij tot raadslieden strekken, het regt van initiatief niet heeft willen geven.

Maar moesten deze zelfde redenen de Regering niet hebben genoopt om ook het gebruik van het regt van amendement tot de *benoemde* leden te beperken? Het geldt hier twee na aan elkander verwante regten; het regt van initiatief is eigenlijk niet anders dan een meer uitgebreid regt van amendement. Kan dit door de *vaste* leden worden uitgeoefend, dan zouden degenen, die bij de overweging eener koloniale verordening in den Raad van Bestuur sterk voor eene wijziging geijverd, maar bij den gouverneur het geding verloren hebben, diezelfde wijziging in den Kolonialen Raad op nieuw kunnen voorstellen. Aan den bestaanden strijd tusschen den gouverneur en zijne raadsleden zou daardoor openbaarheid worden gegeven. Het verschil zou in 't wezen der zaak aan het oordeel der acht *benoemde* leden worden onderworpen, die tusschen den gouverneur en zijne raadsleden zouden moeten beslissen. Kon dit wenschelijk zijn?

Hiertegen werd aangevoerd, dat het bezwaar minder groot is dan het schijnt. Tusschen het regt van initiatief en dat van amendement bestaat zeer wezenlijk verschil. Het is toch geheel iets anders, of men eene geheel nieuwe wet of verordening ter tafel brengt, dan in eene aanhangige wijziging voorstelt. Het nemen van het initiatief door een der *vaste* leden, en dus door een der raadsleden van den gouverneur, kon als eene beschuldiging worden opgevat, dat deze het noodige voor het welzijn der kolonie verzuimt. Zulk eene beschuldiging moet althans van die zijde niet komen. Eene wijziging daarentegen moet wel van diep ingrijpenden aard zijn, om het voorstellen daarvan tot eene daad van oppositie tegen den gouverneur te maken. De uitsluiting der *vaste* leden van het genot van het regt van amendement zou overigens meer eene denkbeeldige dan wezenlijke versterking van het gezag des gouverneurs zijn. In ver de meeste gevallen zou het aan de *vaste* leden niet moeijelijk vallen het voorstel van een der benoemde leden te doen uitgaan; waarna het dan bij de eerstgenoemden ondersteuning en verdediging vinden zou.

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Ofschoon het regt van amendement en van initiatief niet geheel hetzelfde zijn, hebben beide denzelfden wortel. Ook schijnt het juister aan alle leden derzelfde vergadering gelijke regten toe te kennen. De gouverneur behoudt altoos het regt van veto. Daarom is thans ook het regt van initiatief aan alle leden, vaste zoowel als benoemde, toegekend.

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Het woord *benoemde* is weggelaten.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 101 resp. 93 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 102.

Suriname.

De gouverneur geeft van zijn besluit aan de Staten kennis.

De formulieren van kennisgeving luiden:

ingeval geen bezwaar bestaat tegen de vaststelling:

„De Gouverneur der kolonie Suriname heeft, den Raad van Bestuur gehoord, vastgesteld;"

in het tegenovergestelde geval,

„De Gouverneur der kolonie Suriname heeft, den Raad van Bestuur gehoord, bezwaar om vast te stellen de door de Koloniale Staten in ontwerp goedgekeurde en aan hem aangeboden verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den gouverneur.)

ARTIKEL 94.

Curaçao.

Indien de Koloniale Raad eene verordening, hem door een zijner leden voorgesteld, in overweging ge-

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

nomen en met of zonder wijzigingen goedgekeurd heeft, en de gouverneur zich met de goedgekeurde verordening vereenigt, stelt hij haar vast.

Indien de gouverneur zich met zoodanige verordening niet vereenigt, brengt hij dit ter kennisse des Konings en van den Kolonialen Raad.

Eerste Ontwerp.

Suriname.

De Gouverneur geeft van zijn beslnit aan de Staten kennis.

De formulieren van kennisgeving luiden:

„De Gouverneur der kolonie Suriname heeft, den Raad van Bestuur gehoord, vastgesteld,

(of in het andere geval, bezwaren om vast te stellen),

„de door de Koloniale Staten in ontwerp goedgekeurde en aan hem aangeboden verordening."

(Vermelding van den titel der verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den gouverneur.)

Curaçao.

Indien de Koloniale Raad eene verordening, hem door een zijner benoemde leden voorgesteld, in overweging genomen en met of zonder wijzigingen goedgekeurd heeft, en de gouverneur zich met de goedgekeurde verordening vereenigt, stelt hij haar vast."

Indien de gouverneur zich met zoodanige verordening niet vereenigt, brengt hij dit ter kennisse des Konings.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname en Curaçao.

Opgenomen onder artikel 93, Suriname, en 87, Curaçao blz. 423.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Het alternatief is niet zeer duidelijk uitgedrukt. Door eenige wijziging der redactie van de 4de alinea van het artikel ware aan het bezwaar te gemoet te komen.

Tweede Ontwerp.

Suriname.

De gouverneur geeft van zijn besluit aan de Staten kennis.

De formulieren van kennisgeving luiden:

„De Gouverneur der kolonie Suriname heeft, den Raad van Bestuur gehoord, vastgesteld,

(of in het andere geval) „bezwaar om vast te stellen de door de

Koloniale Staten in ontwerp goedgekeurde en aan hem aangeboden verordening."

(Vermelding van den titel der Verordening.)

(Dagteekening en onderteekening van den gouverneur.)

Curaçao.

[Gelijkluidend aan Eerste Ontwerp behoudens:]

„leden" in plaats van „benoemde leden."

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het alternatief valt scherp genoeg in het oog als men de woorden *bezwaar om vast te stellen* tusschen aanhalingsteekens drukt.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

De vijfde regel: (*of in het andere geval*, *bezwaren om vast te stellen*) is aldus veranderd: „(of in het andere geval) bezwaar om vast te stellen", enz.

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Het woord *benoemde* is weggelaten.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Aan het einde van het artikel bij te voegen: „en van den Kolonialen Raad."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over art. 102 luidende:

„De Gouverneur geeft van zijn besluit aan de Staten kennis.

„De formulieren van kennisgeving luiden:

„„De Gouverneur der kolonie Suriname heeft, den Raad van Besturen gehoord, vastgesteld," "

„(of in het andere geval) „„bezwaar om vast te stellen de door de Koloniale Staten in ontwerp goedgekeurde en aan hem aangeboden verordening." "

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

„(Vermelding van den titel der verordening.)"

„(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur.)"

De heer **Godefroi**: Ik heb geene andere aanmerking op dit artikel, dan eene aanmerking van redactie. Het artikel kan dunkt mij, moeijelijk geredigeerd blijven gelijk het nu is. De redactie der eerste alinea levert geen bezwaar; wel die der tweede met de daartoe behoorende formulieren. Ik zal de tweede alinea voorlezen: „De formulieren van kennisgeving luiden:

„De Gouverneur der kolonie Suriname heeft, den Raad van bestuur gehoord, vastgesteld."

En nu volgt *in parenthesis* „(of in het andere geval)". *In het andere geval*: maar er is in dit artikel nog geen sprake geweest van een *eerste geval*. Na die *parenthesis* volgt dan het formulier, dat strekken moet voor het geval, dat de Gouverneur bezwaar maakt om de verordening, hem door de Koloniale Staten aangeboden, vast te stellen. In plaats echter van nu een *volledig* formulier voor dat geval te geven, volgt hier een *onvolledig* formulier, aanvangende met de woorden: „bezwaar om vast te stellen", welke woorden, om er een zin aan te geven, moeten vastgehecht worden aan het woord *heeft* in het vorige formulier. Mij dunkt, met zulk een verwarde redactie kan het artikel niet opgenomen blijven.

Ik geef de Minister in bedenking om de redactie aldus te veranderen:

„De formulieren van kennisgeving luiden:

„In geval geen bezwaar bestaat tegen de vaststelling: „ „de Gouverneur der kolonie Suriname heeft, den Raad van Bestuur gehoord, vastgesteld" ";

„in het tegenovergestelde geval: „ „de Gouverneur der kolonie Suriname heeft bezwaar om vast te stellen" ", en verder, zoo als in den tekst van het artikel.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Mijnheer de President, om de discussie te bekorten, kunnen wij dit artikel wel wat langer maken. Ik zou dan echter in overweging geven, om toch ook in het tweede formulier bij te voegen „den Raad van Bestuur gehoord", want ik vermeen, dat de Gouverneur, ook wanneer hij zich *niet* vereenigt met eene ontwerp-verordening van de koloniale Staten, den Raad van Beetuur daarover zal moeten gehoord hebben.

De **Voorzitter**: Naar aanleiding van de aanmerking van den heer Godefroi, is door de Regering eene wijziging gebragt in art. 102, dat nu aldus zal luiden:

„De Gouverneur geeft van zijn besluit aan de Staten kennis.

„De formulieren van kennisgeving luiden:

„ingeval geen bezwaar bestaat tegen de vaststelling: „ „De Gouverneur der kolonie Suriname heeft, den Raad van Bestuur gehoord, vastgesteld" ",

„in het tegenovergestelde geval: „ „De Gouverneur van de kolonie Suriname heeft, den Raad van Bestuur gehoord, bezwaar om vast te stellen de door de Koloniale Staten in ontwerp goedgekeurde en aan hem aangeboden verordening." "

„(Vermelding van den titel der verordening.)

„(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur.)

De beraadslaging wordt gesloten.

Het gewijzigde *art.* 102 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 94 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 103.

Suriname.

De Koloniale Staten zijn bevoegd de belangen der kolonie voor te staan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij den gouverneur.

ARTIKEL 95.

Curaçao.

De Koloniale Raad is bevoegd de belangen der kolonie voor te staan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij den gouverneur.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 93 der provinciale wet, art. 120 der gemeentewet.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 87, Curaçao.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 103 resp. 95 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 104.

Suriname.

Zij onderzoeken de verzoekschriften, die met inachtneming der voorschriften van art. 9 dezer wet aan hen gerigt worden.

ARTIKEL 96.

Curaçao.

Hij onderzoekt de verzoekschriften die, met inachtneming der voorschriften van art. 9 dezer wet, aan hem gerigt worden.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State. [1])

Dit artikel spreekt alleen van *ingezetenen* in strijd met art. 9. Het geheele artikel komt overbodig voor.

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 87, Curaçao, blz. 423.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 104 resp. 96 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 105.

Suriname.

Zij kunnen den gouverneur uitnoodigen om wegens zaken, de kolonie betreffende, inlichtingen aan hen te geven.

---

[1]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerpen van wet stond in plaats van „die": „door ingezetenen der kolonie" en ontbrak aan het slot: „worden".

ARTIKEL 97.

Curaçao.

Hij kan den gouverneur uitnoodigen om wegens zaken, de kolonie betreffende, mondeling of schriftelijk inlichtingen aan hem te geven.

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

Zij kunnen den gouverneur uitnoodigen om wegens zaken de kolonie betreffende, hetzij in persoon of bij gemagtigde, mondeling of schriftelijk inlichtingen aan hem te geven.

Curaçao.

Gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

In verband met de aanmerking van den Raad op art. 91, komt het minder gepast voor dat de Gouverneur, door de Staten uitgenoodigd, in persoon in hunne vergadering verschijne. Ook hier zal hij steeds zeer wel door een lid van den Raad van bestuur kunnen vervangen worden.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 89 der Grondwet.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 87, Curaçao, blz. 423.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Men wees hier op nieuw op de bezwaren, aan het toekennen van het regt van interpellatie aan de Koloniale Staten verbonden. Die Staten hebben tegenover zich, niet een verantwoordelijk Minister, maar den vertegenwoordiger in de kolonie van het moederland of liever van het daar gevestigde opperbestuur van alle overzeesche bezittingen en kolonien.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De gouverneur is verantwoordelijk aan den Koning en aan de Staten-Generäal, niet aan de Koloniale Staten. Doch daarom moet aan dezen de onmisbare bevoegdheid om inlichtingen aan de Regering te vragen niet worden onthouden.

Het volgend artikel gaat misbruik van dat regt te keer. Wat de wijze

betreft, waarop de inlichtingen gegeven worden, hetzij schriftelijk, hetzij mondeling, in persoon of bij gemagtigde, de keuze daaromtrent behoort aan den gouverneur. Zijne individuele waardigheid kan er dus nooit door gekrenkt worden, evenmin als door een tot hem gerigt verzoekschrift.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 98, Suriname, blz. 428.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Opgenomen onder artikel 98, Suriname, blz. 429.

Nadere Nota van Wijziging.

Suriname.

Stuk n°. 8 (ongedateerd).

Zij kunnen den Gouverneur uitnoodigen om wegens zaken de kolonie betreffende inlichtingen aan hen te geven.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 105 resp. 97 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 106.

Suriname.

De gouverneur voldoet aan deze uitnoodiging, wanneer hij vermeent dat het geschieden kan zonder schade voor de hem toevertrouwde belangen, en geeft de gevraagde inlichtingen mondeling of schriftelijk, hetzij in persoon of bij gemagtigde.

ARTIKEL 98.

Curaçao.

De gouverneur voldoet aan deze uitnoodiging, wanneer hij vermeent, dat het geschieden kan zonder schade voor de aan hem toevertrouwde belangen.

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

De gouverneur voldoet aan deze uitnoodiging, wanneer hij vermeent dat het geschieden kan zonder schade voor de aan hem toevertrouwde belangen.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het voorkomen eener komma tusschen „vermeent" en „dat".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 89 der Grondwet.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 98, Suriname, blz. 428.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 98, Suriname, blz. 429.

Nadere Nota van Wijziging.

Suriname.

Stuk n°. 8 (ongedateerd).

De Gouverneur voldoet aan deze uitnoodiging, wanneer hij vermeent, dat het geschieden kan zonder schade voor de hem toevertrouwde belangen, en geeft de gevraagde inlichtingen mondeling of schriftelijk, hetzij in persoon of bij gemagtigde.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) en 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 106 resp. art. 98 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

VIERDE AFDEELING.

Van de begrooting.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Een belangrijk punt is nog het beginsel, omtrent de Koloniale begrooting aan te nemen. De regering stelt hieromtrent voor, ten laste van het Rijk te nemen:

1°. De bezoldiging van den Gouverneur;

2°. het onderhoud der gebouwen en bezittingen in gebruik voor 's Rijksdienst;

3°. de kosten van zee- en landmagt in de kolonie. Overigens zal de begrooting van huishoudelijke uitgaven bij de [1]) koloniale verordening worden vastgesteld, tenzij een subsidie noodig is; in dit geval zal de tusschenkomst van de wetgevende magt worden gevorderd. Tot verdediging van het stelsel, om de genoemde kosten ten laste van 's Rijks schatkist te brengen, wordt aangevoerd dat, daar de kolonie volkenregtelijk één is met het Moederland, en dus den staat van vrede of oorlog met dat Moederland deelt, het gedeelte van 's Rijks krijgsmagt, dat dáár in bezetting ligt, evenzeer als het overige leger van het Rijk, volgens het beginsel van art. 187 der Grondwet, uit 't Rijks kas moet worden bezoldigd.

En wat den Gouverneur betreft, dat deze Rijksambtenaar is, en van de koloniale Staten onafhankelijk moet zijn.

De Raad van State kan zich met deze denkbeelden niet geheel vereenigen. Al heeft de kolonie *Suriname* sedert geruimen tijd in eenen toestand van achteruitgang of kwijning verkeerd, zoodat zij in de kosten van haar eigen bestaan niet kon voorzien en dus aan voortdurende subsidien behoefte had, zoo mag men daarom dien toestand nog niet voor altijd bestendigen. De kolonie heeft ook bloeijende dagen beleefd en het doel van de in den laatsten tijd genomen maatregelen; van belangrijke onkosten, die het Rijk zich getroost heeft; van de vrije instellingen eindelijk, die dit reglement wil geven, is om zoo mogelijk den ouden voorspoed terug te erlangen.

En neemt men de mogelijkheid aan, dat de kolonie eens weder in staat kome, alle kosten van haar eigen beheer te dragen, dan springt het in het oog, dat het geenzins raadzaam is, haar eene voortdurende aanspraak op een zeker subsidie te geven door de erkenning, zooals hier geschiedt, dat sommige uitgaven per se ten laste van het Rijk behooren te blijven. De redenen, door de regering voor die bewering aangevoerd, komen den Raad ook in zich zelve niet gegrond voor. Zoo eene provincie, eene gemeente in het Rijk niet belast wordt met de bezoldiging van de Rijksambtenaren, aldaar geplaatst, het is mede, omdat de ingezetenen van die provincie of gemeente hun deel in de gemeene Rijkslasten opbrengen; evenzoo is het met de krijgsmagt, die op eene bepaalde plaats in garnizoen ligt. Daar echter in *Suriname* geene belastingen ten behoeve van het Rijk geheven worden, is het niet dan billijk, dat het ook de kosten drage van de Rijksambtenaren en van de krijgsmagt die speciaal ten haren behoeve bestemd zijn. De onafhankelijkheid van den Gouverneur behoeft ook geene reden te zijn, om zijne bezoldiging voor rekening van het Rijk te brengen.

Vaststelling zijner jaarwedde door den Koning, evenals voor eenige andere, speciaal opgenoemde ambtenaren, bepaaldelijk bij het Regtswezen voorgeschreven, schijnt daartoe allezins voldoende.

---

[1]) Sic.

De Raad stelt om deze redenen als beginsel voorop, dat eene kolonie door eigen middelen in de kosten van haar geheel beheer voorzie, welk beginsel ook in Nederlandsch-Indie volle toepassing erlangt.

Daar echter de toestand van de financien van *Suriname* de verwezenlijking van 's Raads stelsel vooreerst nog niet zal toelaten, zoo stelt hij als overgangsmaatregel voor om nog voor een bepaald aantal jaren, een fixum voor subsidie vast te stellen onder de gewone omstandigheden.

De door den Raad voorgeslagen weg schijnt doeltreffend genoeg, om de kolonie te nopen, al hare krachten in te spannen. Langs dien weg zullen die energie en dat vertrouwen op eigene krachten kunnen worden opgewekt, die het voorname middel zijn waardoor weder meerdere vooruitgang in haren toestand is te brengen.

Curaçao.

Een tweede beschouwing van algemeenen aard, betreft de voorgestelde éénheid van het koloniaal belastingstelsel.

De middelen tot dekking der uitgaven bij de begrooting aan te wijzen, zullen voornamelijk bestaan in de opbrengst der belastingen.

Hoezeer het ontwerp zulks niet uitdrukkelijk bepaalt, zal het toch wel de bedoeling zijn, dat die belastingen door den Kolonialen Raad onder goedkeuring van den Gouverneur worden uitgeschreven.

Hier rijst dus de vraag: zullen die belastingen dezelfde zijn voor alle eilanden?

Wanneer men in het oog houdt, dat de algemeene verordeningen, waaronder de verordeningen, door den Gouverneur met den Kolonialen Raad vastgesteld, behooren, verbindend zijn in de geheele kolonie, dan zou op de bedoelde vraag het antwoord toestemmend moeten luiden.

De Raad zou daartegen echter bezwaar moeten maken.

Het is toch bekend, dat het belastingstelsel thans op de verschillende eilanden verschillend is, en men zal erkennen, dat de belanghebbenden zeer ongaarne zien zullen, dat die verschillende stelsels voor eene gedwongene gelijkvormigheid plaats moeten maken. Het komt den Raad voor, dat het raadzaam is hieraan tegemoet te komen en in het ontwerp eene bepaling op te nemen, waarbij wordt toegelaten dat de belastingen in elk eiland, ook in Curaçao, in het stelsel van dit advies op eene eigene wijze worden geregeld. Eene billijke en gelijkmatige verdeeling van de algemeene lasten der kolonie is daarmede zeer wel te vereenigen.

Het verdient, naar 's Raads inzien overweging, of niet de zaak zoo te regelen is, dat het bedrag, hetwelk tot bestrijding der uitgaven wordt gevorderd, na aftrek der algemeene inkomsten bijv. van de opbrengst der in- en uitgaande regten enz., voor de eilanden naar een billijken maatstaf worde omgeslagen, zoodat elk eiland daarin zijne quota drage, met vrijlating om het bedrag dier quota in elk eiland te heffen op de wijze die daar met de plaatselijke omstandigheden en gebruiken het best overeenkomt.

De regeling dier plaatselijke belastingen zou dan in elk eiland kunnen worden opgedragen aan den Raad van Politie, onder goedkeuring van den Gouverneur der kolonie.

Nadere Consideratien en Advies van den Minister aan den Koning.

Suriname.

De Raad van State deelt eindelijk volkomen in de zienswijze, dat door opwekking van de eigen krachten der kolonie naar vermindering van de onrustbarend toenemende subsidien, die zij jaarlijks uit 's Rijks schatkist geniet, moet worden gestreefd. Hij is evenwel minder ingenomen met het voorstel, om de kolonie tegemoet te komen door voor 's Rijks rekening te nemen de kosten der krijgsmagt en de jaarwedde des Gouverneurs en beveelt daarentegen het denkbeeld aan om als overgangsmaatregel voor nog een bepaald aantal jaren een fixum van subsidie vast te stellen onder gewone omstandigheden, maar in beginsel voorop te stellen, dat de kolonie door eigen middelen in de kosten van haar geheel beheer voorzie.

Het ware zeker wenschelijk, als hetgeen de Raad in beginsel verlangt, feitelijk bestond. Evenwel ligt het in den aard der zaak dat de behoeften en hulpmiddelen eener kolonie afhangen van wisselvallige omstandigheden en zich niet laten krommen onder het juk der cijferkunst. Men zou zich met hersenschimmen vleijen, als men zich voorspiegelde, dat binnen een vooruit aan te geven tijdvak Suriname finantieel de hulp van het moederland geheel kan leeren ontberen. Het fixum zou ieder jaar door de koloniale staten noodig verklaard worden; menigmaal worden overschreden en de ervaring leert, dat niets geschikter is om subsidien te bestendigen dan de poging om ze door dergelijke trapsgewijze vermindering langzamerhand af te schaffen. Daaruit toch wordt een voortdurende strijd geboren, die ten slotte op verloochening van het beginsel en terugkeer tot vroegere verkeerdheden uitloopt. De onderget. blijft daarom de voorkeur schenken aan een verdeeling van lasten in den geest van het ontwerp. Het mag toch niet uit het oog verloren worden, dat de kolonie niet is een zelfstandig gemeenebest, maar staats- en volkenregtelijk een onderdeel van den Nederlandschen Staat. Niet de kolonie, de Koning is in vrede of oorlog. Als de Koning den oorlog aan eene vreemde mogendheid verklaart ingevolge het regt, hem bij art. 56 der Grondwet gewaarborgd, staat de kolonie aan den aanval van dien buitenlandschen vijand regtmatig bloot. Op den Koning berust voor dat geval, ingevolge art. 178 der Grondwet, de zorg voor de verdediging van de kolonie en het is uit 's lands kas, dat de kosten van de legers door het Rijk moeten worden voldaan. Art. 187 der Grondwet zegt dat uitdrukkelijk. De vergelijking met de O. I. bezittingen gaat dus hier mank. De bezetting van Suriname in vrede zoowel als in oorlogstijd is ofschoon thans volgens de organisatie vastgesteld bij Kon. Besluit van 14 Febr. 1846 nº. 69 administratief daarvan gescheiden, inderdaad een integrerend bestanddeel van 's rijks landmagt en kan dus geenen anderen betaalsheer hebben dan deze.

Een eigen leger, zoo als Indie, heeft Suriname niet noodig, juist omdat het eene volkplanting, geene bezitting of overheerd gewest is. Daarbij komt, dat de zaak ook overal elders in staten die kolonien bezitten, zoo als b. v. Engeland aldus wordt begrepen en Suriname ten deze nog een bijzonderen regtstitel heeft in art. 27 van het Octrooi van 23 September 1682, aan welk octrooi naar het oordeel van beroemde regtsgeleerden voortdurende geldigheid moet worden toegekend.

Evenmin mag de Landvoogd, hoe vrijgevig men zij in het verleenen van autonomie, aan de Koloniale Staten ondergeschikt worden gemaakt. Plaatsbekleeder des Konings vertegenwoordigt hij de Souvereiniteit des Rijks en zijne jaarwedde behoort dus door het Rijk te worden gedragen. Het hulpmiddel door den Raad van State aangegeven, om die jaarwedde door den Koning te doen bepalen, baat niet omdat dan toch altoos de Gouverneur aan de vernedering bloot staat, dat de Koloniale Staten den post op hunne begrooting bediscussieren en verwerpen. Hoe ruimer men zij in het schenken van autonomie, des te krachtiger moet de waardigheid van 's Konings vertegenwoordiger voor alle aanranding beveiligd worden.

Intusschen volgt uit dat stelsel nog geenszins, dat het Rijk wegens de uitgaven, die het ten behoeve der Kolonie deed of doen zal niet zelfs langs regtstreekschen weg in meerdere of mindere mate zal kunnen worden schadeloos gesteld. Immers als de Kolonie weder zich tot bloei en welvaart verheft, zullen hare uitgestrekte domeinen, die slechts op de hand des ontginners wachten, hetzij door verkoop, hetzij door uitgifte in erfpacht, aanzienlijke waarde verkrijgen en als dan zal bij de wet het billijk aandeel kunnen worden geregeld, dat in die voordeelen door het Rijk zal worden genoten.

Hierin wordt door art. 152 van het ontwerp voorzien. Het is waar, dat de Raad van State in zijne aanteekening op dat artikel verlangt de voordeelen, van de domaniale gronden te verkrijgen, in elk geval uitsluitend aan de Koloniale kas te geven, doch dit hangt zamen met het gronddenkbeeld dat zijn gansche advies beheerscht en dat inderdaad op geheele emancipatie der Kolonie nederkomt. Moet de Kolonie aan den moederstaat verbonden blijven, dan behoort zij op de hulp van dezen te kunnen rekenen, zoolang hare eigene krachten te kort schieten, maar zou, omgekeerd, zij den moederstaat met hare middelen moeten dienen, wanneer de omstandigheden verkeerden.

Curaçao.

Een ander gewigtig punt, dat de Raad van State aanroert, betreft het in de Kolonie Curaçao in te voeren belastingstelsel. Hoe belangrijk nogtans 's Raads wenken te dien aanzien zijn, zullen zij, als betreffende meer de uitvoering dan de grondslagen van het Regerings Reglement, een onderwerp van bepaalde overweging behooren uit te maken, eerst nadat de nieuwe orde van zaken zal zijn ingevoerd. Thans daarop voor uit te loopen ware ongeraden.

Eerste Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

De zelfstandigheid door de kolonie te verkrijgen verheft haar publiek- en privaatregtelijk tot een van den Staat onderscheiden regtspersoon. Een noodzakelijk gevolg hiervan is de splitsing der uitgaven, die zijn kosten van rijksbestuur, en uitgaven, die zijn huishoudelijke kosten. Tot de eerste behooren de kosten van defensie. Afhankelijk van het moederland en volkenregtelijk daarmede één, leeft de kolonie in vrede of voert zij oorlog met hem, met wien Nederland in vrede of in oorlog verkeert. De eer der Nederlandsche vlag moet daar, evenzeer als in het Rijk in Europa, door de krijgsmagt van den Staat worden gehandhaafd, en het gedeelte dier krijgsmagt, dat zich in de kolonie bevindt, ligt daar op gelijke wijze in bezetting, als andere gedeelten garnizoen houden in Nederland. Zoo begrepen het de Algemeene Staten in het octrooi van 1682, waarvan art. 27 luidt: „dat het onderhoud van de forteresse aan de rivier van Suriname, mitsgaders het maken en onderhouden van alle verdere fortificatien, bijaldien zulks bevonden zou mogen worden te wezen gerequireert, zal zijn ten laste der voorschreven Compagnie, gelijk ook het geschut, de ammunitie van oorlog, de soldijen en het onderhoud van het garnizoen, en alles wat relatie heeft tot bestemming en defensie van voorschreven colonie." De regten en verpligtingen der West-Indische Compagnie gingen over op den Staat, en de bepaling van het octrooi strookt tevens volkomen met de tegenwoordige staatsregeling. De strijdkracht tot verdediging van Suriname vereischt, van wier aanwerving art. 178 der Grondwet de zorg oplegt aan den Koning, moet volgens art. 187 der Grondwet, niet minder dan volgens het beginsel gehuldigd in art. 27 van meergenoemd octrooi van 1682, uit 's lands kas bezoldigd worden. Daarentegen behooren de kosten der noodige politiemagt de huishoudelijke koloniale begrooting te bezwaren.

In de tweede plaats moeten voor rekening van den Staat komen de bezoldiging en dien ten gevolge ook de pensioenen en wachtgelden van den gouverneur. De gouverneur, vertegenwoordiger des Konings, is in vollen en eigenlijken zin rijks-ambtenaar, en de waardigheid van den Staat brengt mede, dat hij van de Koloniale Staten geheel onafhankelijk zij.

In de derde plaats vordert de billijkheid, dat de Staat bekostige de militaire gebouwen en de woning van den gouverneur. Het spreekt daarentegen wel van zelf, dat geenszins alle gebouwen, thans door het Surinaamsche bouwdepartement beheerd, onder deze kategorie vallen. Integendeel, de regtsgebouwen, gevangenissen, gouvernements-secretarie en wat dies meer zij, zullen voor rekening der kolonie komen, op dezelfde gronden waarop zij betaalt het personeel.

De uitgaven voor 's Rijks rekening blijvende, zullen op de Staatsbegrooting uitgetrokken en door de rijks-ontvangsten gedekt worden.

De andere worden gebragt op de koloniale huishoudelijke begrooting en uit de eigen middelen der kolonie bestreden. Autonomie ware een ijdele klank zonder zeggen over eigen finantien, en in den regel zal dus de koloniale huishoudelijke begrooting door de koloniale vertegenwoordiging worden vastgesteld, en de verhouding tot het opperbestuur alleen medebrengen, dat zij aan 's Konings goedkeuring wordt onderworpen.

In drie gevallen moet echter worden voorzien.

Vooreerst in het geval, dat de Koloniale Staten de begrooting verwerpen, hetgeen nogtans, bij het hun toekomend regt van amendement, niet dan uiterst zelden zal kunnen gebeuren. Daar waar het opzettelijk als maatregel van wederstand beproefd wierd, zou men er op kunnen bedacht zijn noch goed noch af te keuren, maar de stemming op te houden. Van daar de termijn van 1 September in art. 112 n°. 3 aangewezen, binnen welken de begrooting door de Koloniale Staten moet zijn aangenomen, zal zij niet bij de wet worden vastgesteld.

Ten tweede, dat de Koning, om redenen van algemeen belang, de begrooting, zoodanig als zij door de Koloniale Staten is vastgesteld, niet meent te moeten goedkeuren.

Eindelijk, wanneer tot dekking der uitgaven een subsidie gevorderd wordt uit 's Rijks kas.

In deze drie gevallen zal de beslissing van de wetgevende magt worden ingeroepen.

De magt, die de middelen aanwijst, moet ook bevoegd wezen belastingen te verordenen. Van daar dat die magt wordt toegekend aan de wet en aan de Koloniale Staten. Aan den Koning komt die bevoegdheid volgens de tegenwoordige voordragt niet langer toe. Ofschoon bij sterke toeneming der welvaart en daardoor veroorzaakte rijzing van de waarde der onuitgegeven gronden, de verkoop van domeinen (wier opbrengst alsdan in billijke evenredigheid tusschen Rijk en kolonie waren te verdeelen) regtstreeksche voordeelen voor den Staat zou kunnen opleveren en tot vergoeding der gedane uitschotten strekken, zal men zich in de naaste toekomst hoogstens mogen beloven, dat de kolonie in staat gerake hare huishoudelijke uitgaven door eigen inkomsten te bestrijden. Naar dat doel moet alzoo gestreefd worden.

Immers de jaarlijksche subsidien, van het moederland gevorderd, nemen in onrustbarende mate toe. Het nadeelig verschil tusschen ontvangsten en uitgaven van Suriname, dat tot 1850 jaarlijks op f 150000 geraamd werd, doch werkelijk de f 100000 niet te boven ging, klom tot f 200000 en na 1857 tot f 500 000. En de begrooting voor 1864 wijst, na aftrek der kosten voortvloeijende uit de emancipatiewet, dus voor de gewone uitgaven, een nadeelig verschil aan van f 1004000, dat uit 's Rijks middelen moet worden bijgepast. Het wordt dus hoog tijd bedacht te wezen om verandering te brengen in een toestand, die, terwijl hij voor den moederstaat het bezit der kolonie maakt tot een drukkenden lastpost, op het karakter det kolonie zelve een zedelijken invloed uitoefent, die allerverderfelijkst werkt.

Voor zoover een regeringsreglement aan de gewenschte hervorming bevorderlijk zijn kan, oordeelt de Regering de voorgedragen regeling aanbevelenswaardig. Al dadelijk zal door het ontlasten der koloniale begrooting met de uitgaven, voor 's Rijks rekening genomen, de klagt over onvermogen veel van hare kracht verliezen. Gelukt het den publieken geest en de energie der kolonie op te wekken (en zonder dat zijn alle andere pogingen te vergeefs), de zucht om meester te blijven zal ten prikkel strekken om de vaststelling bij de wet, die het onvermijdelijk gevolg van subsidie is, te ontgaan en zich niet dan in den uitersten nood in staat van onvermogen te verklaren. Van den anderen kant zal de wetgever, alvorens subsidie te verleenen, alle weelde weten te besnoeijen en niet aarzelen gebruik te maken van zijn regt om door heffing van opcenten of invoering van nieuwe belastingen, de grenzen der bijdragen uit 's lands kas zooveel mogelijk te bekrimpen.

De toelichting der artikelen, die op deze algemeene beschouwing moet volgen, kan schier uitsluitend bestaan in eene verwijzing naar de bepalingen van het Nederlandsch staatsregt, die tot voorbeeld hebben gediend. Indien er afwijking plaats had, valt de reden meestal dadelijk in het oog. Eene enkele opmerking echter ga vooraf. Een regeringsreglement, gewone wet in het Rijk, is grondwet in de kolonie. Het scheen dus eigenaardig de orde in acht te nemen der rijksgrondwet en zelfs hare uitdrukkingen, waar geene overwegende redenen het beletten, letterlijk te bewaren.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

Nog meer opzettelijk werden de finantiele gevolgen overwogen, die de invoering van het voorgedragen Surinaamsche regeringsreglement voor 's Rijks schatkist hebben zou. Over het algemeen achtte men wat het reglement daaromtrent bepaalt en de Memorie van Toelichting tot wets-ontwerp I in de §§ 7 en 8 te kennen geeft, aannemelijk. Onder de bestaande omstandigheden scheen het billijk, dat het Rijk de kosten van defensie, de bezoldiging van den gouverneur en dergelijke voor zijne rekening neemt, en dat het uitzigt op het voortdurend verleenen van subsidie uit 's Rijks schatkist, zoo lang de kolonie nog niet ten volle in hare behoeften kan voorzien, niet geheel worde afgesneden. Maar was nu genoegzaam gezorgd dat de schatkist voor de opofferingen, die zij zich voor Suriname heeft getroost en welligt nog in de eerste jaren zal moeten getroosten, schadeloos zou worden gesteld?

Eenige leden geloofden dit niet. Zij gingen uit van het denkbeeld, dat het wel geenszins zeker, maar toch mogelijk ware, dat Suriname eenmaal eene thans ongekende mate van bloei genieten zou. De uitgestrekte kolonie voert onuitputtelijke schatten in haren schoot. Wanneer de grondeigenaren in het vervolg meer algemeen op hunne bezittingen gevestigd bleven en welvaart genoten; wanneer te gelijker tijd de bevolking door verhuizing van elders aanmerkelijk aanwies, liet het zich denken, dat de kolonie zich langzamerhand naar de hoogere streken uitbreidde, en dat door houtvelling, mijnontginning, vermeerdering der katoenteelt enz. nieuwe hulpbronnen geopend wierden. In een niet eens zoo ver verwijderd verschiet kon Suriname dubbel in staat worden om hetgeen de Staat aan zijne kolonie ten offer heeft gebragt, ruimschoots te vergoeden. Nog geen veertig jaren geleden werden onze Oost-Indische bezittingen insgelijks als een ondragelijke lastpost beschouwd en gingen er stemmen op, om zich daarvan tegen eene schadeloosstelling in geld te ontdoen. Waar was de zekerheid dat, indien eens met Suriname soortgelijke gelukkige ommekeer plaats had, de Nederlandsche Staat uit die kolonie de regtstreeksche voordeelen trekken zou, waarop hij aanspraak heeft?

Men antwoordde, dat de artt. 148 en 152 van het reglement hiervoor genoegzaam zorgen. Volgens de eerste dier artikelen kunnen uit kracht eener wet in de kolonie belastingen ten behoeve van het Rijk worden geheven, en volgens het tweede wordt al wat de uitgifte in eigendom of pacht en het beheer der domaniale gronden en bosschen of de uitoefening van andere domaniale regten betreft, bij de wet of bij koloniale verordening geregeld. De geest, waarin dit laatste artikel is gesteld, blijkt uit § 8 der Memorie van Toelichting. Het is de bedoeling, dat indien ten gevolge van sterke toeneming van welvaart en daardoor veroorzaakte rijzing van de waarde der onuitgegeven gronden, met goed gevolg verkoop van domeinen kan plaats hebben, de opbrengst daarvan in billijke evenredigheid tusschen Rijk en kolonie verdeeld zal worden.

Het wederantwoord was, dat van die toekomstige verdeeling der opbrengst van de te verkoopen gronden en bosschen alleen in de Memorie van Toelichting, niet in het reglement zelf gesproken wordt. Zulk een voor de toekomst onzer finantien allergewigtigst punt moest daarin niet met stilzwijgen voorbij worden gegaan. Zoo ligt kon men in latere jaren in Suriname de vroeger van het moederland genoten geldelijke hulp vergeten en zich zelf uitsluitend toeëigenen wat althans voor een deel aan den Nederlandschen Staat toekomt. De bepaling zelve van art. 152 kon dit mogelijk maken. Daarbij toch wordt de beschikking over het thans behandelde punt niet bij uitsluiting aan den rijkswetgever toevertrouwd, maar ook regeling bij koloniale verordening toegelaten. Waarom kon het reglement bijv. het algemeen voorschrift niet behelzen, dat de opbrengst van te verkoopen gronden en bosschen gelijkelijk tusschen den Staat en de kolonie zal worden verdeeld?

In strijd met dit laatste gevoelen bleven verscheidene leden het raadzaam keuren, dat al wat de regeling van den verkoop van domeinen of onuitge-

geven gronden en bosschen betreft, aan den toekomstigen wetgever verbleef. Deze alleen zal met eenige juistheid kunnen booordeelen wat te dien aanzien te verordenen valt. In de naaste toekomst — de Memorie van Toelichting doet het te regt gevoelen — is van de opbrengst van onuitgegeven gronden en bosschen niets van eenig belang te wachten. Zij kunnen alleen wezenlijke waarde verkrijgen door sterke toeneming van welvaart en bevolking, vooral ten gevolge van immigratie. Wierden omtrent dit punt meer uitgewerkte voorschriften dan art. 152 bevat in het reglement opgenomen, zij konden zoo ligt tot voorbarige maatregelen en proefnemingen tot het productief maken der uitgestrekte bosschen en wildernissen van Suriname op 's Rijks kosten leiden. Men kon, om iets te noemen, eene poging wagen om op grootere schaal voor rijksrekening Surinaamsch hout voor den aanleg van spoorwegen herwaarts te doen komen. Zulke proeven zijn kostbaar, beantwoorden ligt niet aan de verwachting en zouden den Staat met een nieuwen geldelijken last bezwaren. Was men bevreesd dat de zaak door eene koloniale verordening uit haar geheel kon worden gebragt, men vergat dat zoodanige verordening dan toch altijd volgens art. 49 van het ontwerp 's Konings goedkeuring behoefde en dat de Koning, de verordening afkeurende, juist op grond van art. 152 het onderwerp bij de wet kon trachten te regelen.

Eindelijk bleef, ook nadat aanvankelijk eene koloniale verordening mogt zijn tot stand gebragt, de wetgever vrij tusschen beide te komen om voor 's Rijks belangen te waken. Eenige leden voegden er bij, dat men zich aan begoocheling overgaf door te eeniger tijd groote directe voordeelen van het bezit van Suriname te verwachten. Gelukte het, de kolonie, ook door middel der haar te schenken vrijgevige instellingen, tot meerdere ontwikkeling en hoogeren bloei te brengen, zij zou alleen wegens de daardoor voor het handeldrijvend en nijvere Nederland te verwerven indirecte voordeelen, nog eene benijdenswaardige bezitting zijn.

Beschouwingen op de Vierde Afdeeling van het Vierde Hoofdstuk.

Verscheidene leden konden zich van de wijze, waarop de bepalingen dezer afdeeling zouden werken, nog geen helder denkbeeld maken, of meenden althans dat aan den zamenhang iets ontbrak. De koloniale huishoudelijke begrooting wordt, zoodanig als zij door de Koloniale Staten goedgekeurd is, door den gouverneur voorloopig vastgesteld en afgekondigd en tevens aan den Koning ter goedkeuring toegezonden (artt. 110 en 111). De voorloopige vaststelling geldt als definitive, wanneer geen der drie in art. 112 omschreven gevallen aanwezig is. Tot die gevallen behoort, dat de Koning de begrooting. zoodanig als zij door de Koloniale Staten aangenomen is, niet goedkeurt. Maar hoe nu, wanneer, ten gevolge van tijdelijke stremming der gemeenschap tusschen het moederland en de kolonie, de goedkeuring des Konings niet bij tijds in Suriname kan aankomen en men daar dus omtrent zijn oordeel in 't onzekere verkeert? Zal dan, als het nieuwe dienstjaar aanvangt, de begrooting voor het vorig dienstjaar tot grondslag blijven strekken, of wel de voorloopig vastgestelde en reeds afgekondigde nieuwe begrooting in werking komen? Uit art. 113 maakt men op, dat het laatste het geval zal zijn. Maar hoe zal het gaan wanneer de door den Koning bevolen wijzigingen, waarvan het laatste lid van art. 113 spreekt, niet tijdig genoeg in de kolonie bekend worden? Zouden dan niet uitgaven in de kolonie gedaan kunnen zijn, strijdig met een door den Koning genomen besluit? Tot het voorkomen van dergelijke moeijelijkheden kwam het aan deze leden beter voor, eenvoudig te bepalen, dat de begrooting van het vorig jaar tot maatstaf strekt, tot dat de door den Koning goedgekeurde, nieuwe begrooting in de kolonie aangekomen en daar afgekondigd is. Men deed daartegen echter de bedenking der Memorie van Toelichting gelden, dat op de begrooting van het vorig dienstjaar nog een belangrijk subsidie kan zijn uitgetrokken, en dat het regt des Konings, om daarin voor het volgende dienstjaar vermindering te brengen of het subsidie geheel te doen wegvallen, voorbehouden moet blijven. Bovendien wordt bij de gemaakte bedenkingen van eene stremming der gemeenschap uitgegaan, die in de laatste halve eeuw geene enkele maal is voorgekomen. Onder gewone omstandigheden zal men met 1°. Januarij van het

dienstjaar in Suriname weten, in hoe ver de Koning de voor dat dienstjaar voorloopig vastgestelde begrooting goedkeurt.

Van de andere zijde stemde men dit laatste toe, maar beweerde, dat daardoor een ander bezwaar nog niet was opgelost. Ook onder gewone omstandigheden kan de definitive vaststelling der begrooting door de wet, waarvan art. 112 spreekt, vertraging ondervinden, zoodat die definitive begrooting als het dienstjaar reeds geruimen tijd loopt in de kolonie ontvangen wordt. Maar dan is ook het geval denkbaar, dat uitgaven, volgens het 1ste lid van art. 113 met magtiging des Konings geschied, onwettig zijn, omdat de wetgever ze niet heeft toegelaten. Bij de definitive vaststelling der begrooting kunnen de Staten-Generaal de in Suriname en zelfs door den Minister van Kolonien noodig geachte uitgaven aanmerkelijk besnoeijen.

In eene der afdeelingen had men eene andere bedenking, namelijk dat in het thans behandeld onderdeel van het reglement aan de Koloniale Staten van Suriname te veel magt tot regeling van het finantieel huishouden aldaar gelaten wierd. Tot nu toe, zeide men, hebben onze West-Indische kolonien zich meer gekenmerkt door de zucht om op het Gouvernement van het moederland te leunen, dan door die om uit eigen middelen in hare behoeften te voorzien. Het gestadig klimmen der rijkssubsidien is daarvan het noodlottig gevolg geweest. De Regering, zoowel als de Kamer, wil in die subsidien vermindering brengen of zelfs ze geheel doen ophouden. Maar zal dit doel te bereiken zijn, wanneer de Koloniale Staten zoo veel invloed kunnen uitoefenen op de vaststelling van de huishoudelijke begrooting der kolonie? Is het niet veeleer te vreezen, dat het eigenbelang hen zal nopen, om zich tegen alle nieuwe belastingen te verklaren, die het evenwigt tusschen koloniale uitgaven en ontvangsten zouden kunnen herstellen? Daarom scheen het wenschelijk, dat de rijkswetgever meer invloed uitoefende op het belastingstelsel in Suriname, dan het reglement hem toekent. Even als bij de provinciale en gemeentewet geschied is, ware in het reglement althans de aard der belastingen aan te geven, die bij voorkeur in Suriname moeten worden geheven, en dan zou, naar dit gevoelen, eene belasting op de sterke dranken, zoowel bij den invoer, als bij de fabricatie, allereerst in aanmerking komen. In al de kolonien, waar emancipatie der slaven heeft plaats gehad, is aanmerkelijke vermeerdering van het verbruik van rhum door de vrijgemaakte negers een zeer in 't oog vallend gevolg van dien maatregel geweest. Ook daarom beveelt zich het zwaar belasten van sterken drank zeer aan. De massa der vrijgemaakten kan moeijelijk op andere wijze tot bijdragen van eenig belang voor de algemeene behoeften verpligt worden. Eene hooge belasting op sterke dranken zou, bij inkrimping van de uitgaven tot het volstrekt noodig bedrag, welligt alleen genoegzaam zijn om het subsidie aan Suriname dadelijk tot het matig bedrag van vroegere jaren terug te brengen. In Demerary is de verbruiksbelasting op rhum, gepaard met hooge inkomende regten op sterke dranken, het voornaamste middel van inkomst. De huishoudelijke uitgaven der kolonie worden daarmede geheel of nagenoeg geheel gedekt. Tot nu toe bestaat in Suriname niet anders dan een inkomend regt van 5 per cent op dram en melasse. Hoe weinig men zich ook op onze West-Indische eilanden in de aangeduide rigting beweegt, blijkt uit de volgende opgave.

Terwijl voor Curaçao en de overige eilanden het rijkssubsidie voor 1864 geraamd is op f 569 000, vindt men op de begrooting van ontvangsten voor hetzelfde jaar uitgetrokken:

voor Curaçao, accijnsregt op sterken drank f 5500;

voor Bonaire, patenten op drankwinkels, f 238, accijnsregt op sterken drank f 800;

voor Aruba, patenten op drankwinkels f 226, accijnsregt op sterken drank f 600;

voor St. Martin, admissie-ceelen tot den verkoop van sterken drank f 180,52, accijnsregt op sterken drank f 440;

voor St. Eustatius, accijnsregt op sterken drank, een memoriepost.

Tegenover een gezamenlijk subsidie voor de eilanden van 5 à 6 ton staat dus slechts eene gezamenlijke ontvangst uit de aangeduide bron van omstreeks f 8000.

Andere leden konden zich niet voorstellen, dat, inzonderheid wat Suriname betreft, groote inkomsten uit het zwaar belasten der sterke dranken te verkrijgen zouden zijn. In een zoo uitgestrekt land, dat eigenlijk geene grenzen

heeft, en waarvan het bewoonde gedeelte door zoo vele kreeken doorsneden wordt, zal de heffing van verbruiksbelastingen altijd eigenaardige moeijelijkheden opleveren. Alleen verhooging van inkomende regten op sterken drank komt welligt in aanmerking. Overigens gaf men van deze zijde geenszins toe, dat de Koloniale Staten zulk een overwegenden invloed op het belastingstelsel zouden kunnen uitoefenen en dat de Staten-Generaal niet bij magte zouden zijn, daarin de wijzigingen te brengen, die zij noodzakelijk oordeelden. Volgens art. 108 van het voorgedragen reglement voor Suriname worden ook de middelen aangewezen op de koloniale huishoudelijke begrooting. Die begrooting wordt, volgens art. 112, definitief door de wet vastgesteld, zoolang de kolonie tot aanvulling der middelen eene bijdrage uit 's Rijks schatkist behoeft. Zeer zeker zal alzoo in de eerste jaren, misschien zelfs nog veel langer, regtstreeksche tusschenkomst van den rijkswetgever hier noodig zijn. En nu bepaalt art. 148 nog daarenboven, dat geene belastingen in de kolonie ten behoeve van het Rijk of van de kolonie geheven worden dan uit kracht en volgens de voorschriften eener wet of koloniale verordening.

Op deze tegenwerpingen werd geantwoord, dat de geographische gesteldheid van Demerary genoegzaam met die van Suriname overeenkomt om aan te nemen, dat als in de eerste kolonie eene belasting op het verbruik van sterken drank tot een hoog bedrag geheven kan worden, dit ook in de laatste mogelijk zij. Overigens bleef men bij het gevoelen, dat de bevoegdheid der Staten-Generaal om, zoolang onze West-Indische kolonien subsidie behoeven, daar het heffen van bepaalde belastingen te bevelen, meer uitdrukkelijk voorbehouden moest worden. Men kon zoo ligt met uit eigenbelang voortgesproten onwil te strijden hebben. De vaststelling der begrooting door de wet van art. 112 is eigenlijk niet meer dan bekrachtiging van eene reeds goedgekeurde begrooting. Het is allezins twijfelachlig, of de Staten-Generaal die begrooting in zoo ver kunnen amenderen, dat zij daarin eene nieuwe belasting kunnen inschuiven. Art. 148 spreekt van heffing van belastingen *„uit kracht* en *volgens de voorschriften eener wet.”* Te gelijk derhalve met het uitschrijven der belasting moeten de regelen, naar welke zij geheven wordt, worden vastgesteld. Laat het zich denken dat, als de Staten-Generaal de hun bij art. 112 opgedragen taak vervullen, zij te gelijk eene nieuwe, uitgewerkte belastingwet, geschikt voor eene kolonie, met welker plaatselijke gesteldheid men slechts onvolledig bekend is, tot stand zullen brengen?

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

De finantiele regeling maakt, daar waar eene scheiding van huishouden plaats heeft, altoos een zeer moeijelijk en teeder punt uit.

Het verheugde daarom de Regering, dat wat het reglement daaromtrent bepaalt, over het algemeen aannemelijk geacht werd. Zij deelt in den wensch, dat Suriname in een niet verwijderd verschiet dubbel in staat gerake om hetgeen de Staat aan zijne kolonie ten offer gebragt heeft, ruimschoots te vergoeden. Doch zij acht dit verschiet in ieder geval te zeer verwijderd om nu reeds daarvoor bepalingen te durven voorstellen, die in de bijzonderheden zouden moeten treden. Volkomen juist is het, dat de voorgestelde artikelen 148 en 152 ten deze aan den toekomstigen rijkswetgever volle vrijheid laten. Heeft regeling ingevolge art. 152 plaats gehad bij koloniale verordening, de laatste zal slechts zoolang gelden tot dat de wet in het onderwerp voorziet. En aan welk bezwaar het geven eener overijlde beslissing omtrent eene aangelegenheid waarbij het zoo zeer op de tijdsomstandigheden aankomt, thans reeds en in het regeringsreglement zelf onderhevig zijn zou, leert op overtuigende wijze het groote verschil van gevoelen, dat bij de behandeling van dit punt zich tusschen de leden der Kamer onderling openbaarde. Voor 's hands kan het doel, waarop alle krachtsinspanning gerigt wordt, geen ander zijn dan bevordering van de innerlijke welvaart der kolonie zelve. Het blijft zeker mogelijk dat, wanneer althans de Nederlandsche handel en ondernemingsgeest zich weder naar onze West-Indische kolonien rigten, in een

niet ver verwijderd verschiet het punt bereikt zij, waarop de bloei der volkplanting verder rijkssubsidie overbodig maakt en de indirecte voordeelen, die Nederland door haar geniet, zich voortdurend vermenigvuldigen. Eene zoo heilrijke uitkomst zal, behalve ook aan andere omstandigheden, door geen menschelijk gezag te bedwingen, mede aan het nieuwe regeringsreglement mogen worden dank geweten. Maar de weldaad, daardoor aan het vaderland bewezen, zal groot genoeg zijn, om de verdeeling der winsten, door verkoop van gronden en bosschen te behalen, als eene zaak van latere zorg uit te stellen tot het oogenblik, waarop ook die vraag praktisch zal geworden zijn.

Beschouwingen op de Vierde Afdeeling van het Vierde Hoofdstuk.

Als bij den aanvang des jaars de begrooting zich laat wachten, moet òf de dienst stil staan òf het een of ander hulpmiddel haar voorloopig ten grondslag verstrekken. Het gevaar dat naderhand de definitive begrooting met dat inmiddels gevolgd hulpmiddel een verschil van meer of minder aanbelang aanwijst en er dien ten gevolge in het overgangstijdvak ontvangsten of uitgaven kunnen zijn gedaan, die van achteren blijken onwettig geweest te zijn, kan nimmer geheel worden opgeheven. Zoo de voorgestelde regeling het niet doet, welke andere zou het kunnen doen? De natuur der dingen is sterker dan de wetgever, en het eenige wat deze bereiken kan en waarnaar hij dus ernstig moet streven, is om de kans van verschil tusschen de voorloopige en de definitive begrooting tot de kleinst mogelijke te herleiden. Wanneer zelfs de Koloniale Staten de begrooting niet tijdig hebben goedgekeurd, blijft geen andere uitweg over dan te nemen de begrooting van het vorige jaar. Maar in de beide andere gevallen, in art. 112 voorzien, heeft men althans de begrooting voor het betrokken dienstjaar, door den gouverneur vastgesteld. En ook zij wordt slechts gevolgd met inachtneming der door den Koning bevolen wijzigingen, waardoor zij wordt gelijk gemaakt aan het ontwerp van wet, dat de Regering aan de Staten-Generaal ter bekrachtiging aanbiedt. Wordt dus dat ontwerp zonder wijziging, ten minste van eenig belang, tot wet verheven, dan schaadt de vertraging niet en is er geen werkelijk verschil.

Wordt het gewijzigd, de wijzigingen kunnen zijn in het voordeel of in het nadeel. Alleen in de laatste veronderstelling ontstaat het gevreesde ongerief, doch altoos in eene mindere mate, dan wanneer de begrooting van het vorige jaar tot grondslag der dienst had gestrekt. Immers een hooge graad van waarschijnlijkheid spreekt er voor, dat de wet, door de Staten-Generaal aangenomen, met het daarvan door de Regering ingediend ontwerp, hoezeer dat ontwerp in den loop des onderzoeks gewijzigd zij, meer overeenkomst zal aanbieden dan met eene begrooting van het vorige jaar, ten aanzien van welke de tusschenkomst der wetgevende magt misschien niet eens ingeroepen is geweest.

Mitsdien verdient het volgen der door den gouverneur vastgestelde begrooting, behoudens de daarin door den Koning te brengen wijzigingen, te worden aanbevolen als het beste redmiddel uit ongelegenheden, die niet geheel te vermijden zijn.

Als 's Konings goedkeuring der begrooting te Paramaribo bekend wordt eerst na 1°. Januarij, wat zal dan geschieden? De laatste zinsnede van art. 112 lost de vraag op. Geen der drie gevallen, in dat artikel opgenoemd, aanwezig zijnde, geldt de voorloopige begrooting, als datgene wat zij door 's Konings goedkeuring werkelijk geworden is, dat is als definitive. 's Konings goedkeuring heeft alzoo immer haar wettig regtsgevolg, hetzij het berigt daarvan tijdig in de kolonie aankome of niet.

Wat echter, als bij niet-goedkeuring het besluit, houdende de wijzigingen door den Koning bevolen, eerst na den aanvang van het dienstjaar ontvangen wordt?

Eene zaak, waarvan niet blijkt, wordt geacht niet te bestaan; weshalve, zoolang de gouverneur van 's Konings bevelen geene kennis draagt, de door de Staten goedgekeurde begrooting zonder wijziging zal behooren gevolgd te worden. Baart dit eenige onregelmatigheid, de schuld zal liggen aan den

afstand: eene oorzaak die niet te vernietigen is. Intusschen, de veronderstelling waaruit geredeneerd wordt, valt hare mogelijkheid in het afgetrokkene niet te loochenen, zal feitelijk zich wel nooit verwezenlijken, want er zou al een zonderlinge zamenloop van omstandigheden moeten plaats hebben, wanneer te gelijker tijd èn de wijzigingen, door den Koning verlangd, van veel gewigt waren, èn voor geruimen tijd de gemeenschap eene tegenwoordig ongekende stremming ondervond. Of denkt men zich het verband tusschen het Rijk en de kolonie door oorlog of soortgelijke gebeurtenissen gedurende meerdere jaren afgesneden? Ook dan zal het kennelijk doeltreffender zijn, de begrooting te volgen, telkens voor ieder dienstjaar goed te keuren door de Koloniale Staten, dan jaar op jaar zich te houden aan eene vroegere begrooting, die hoe langer hoe meer veroudert en misschien sluit met een subsidie, dat nimmer wordt uitbetaald.

Regeling van eigen huishouden omvat in de eerste plaats regeling van eigen finantien. De magt hiertoe kan dus in het voorgedragen stelsel den Staten niet worden onthouden. Genoeg was het, dat het regt om belasting in Suriname te heffen aan den rijkswetgever verzekerd bleef. Hoe dit uitdrukkelijker zou kunnen geschieden dan art. 148 het doet, gaat het besef van den ondergeteekende te boven. Daar staat in even zoovele woorden dat èn de wet èn de koloniale verordening beide de heffing van belastingen bevelen en regelen kunnen. Dat, ook al is de belasting door den wetgever uitgeschreven, de wijze van heffing niet door eene koloniale verordening zou kunnen worden bepaald, volgt uit het artikel niet. Integendeel, zoowel wat de belasting als wat de wijze van invordering betreft, is het genoegzaam, dat de zaak òf bij de wet òf bij koloniale verordening geregeld zij, zoodat inderdaad alleen wordt buitengesloten Koninklijk besluit.

Dat echter de wetgever, wil hij eene den Kolonialen Staten weinig welgevallige belasting heffen, van de bevoegdheid om de wijze van invordering zelve te regelen zal gebruik maken, laat zich vermoeden. In de middelen eener begrooting eene nieuwe belasting in te schuiven schijnt minder geraden, dan op de bestaande belastingen opcenten te heffen. Op welken grond zou, als de wetgever de begrooting vaststelt, zijne bevoegdheid tot het een of het andere kunnen worden betwist?

De verwachting die men schijnt te koesteren van de finantiele uitkomsten eener hooge verbruiksbelasting op de dranken zou zeer zeker op bittere teleurstelling uitloopen. Tot nu toe heeft men niet bemerkt dat de emancipatie op het verbruik van sterken drank noemenswaardigen invloed gehad heeft, en de aard van het land levert een onoverkomelijk beletsel op tegen de uitoefening van het gevorderd toezigt. Op elke suikerplantage zou men een ambtenaar moeten aanstellen en, daar hij aan groote verzoeking zou blootstaan, hoog bezoldigen, want de onderlinge gemeenschap tusschen de verschillende deelen der kolonie bestaat schier alleen te water en is uiterst langzaam en gebrekkig, ja de afstanden zijn zoo groot, dat aan het overvallen van een frauduleusen distillateur schier niet te denken valt. De gelijkstelling met Demerary gaat niet door, omdat in Demerary de suikerplantages veel digter bijeen liggen en men daar goede landwegen heeft, waardoor de politie bij magte is eene geregelde dienst te verrigten en zich met de vereischte snelheid te bewegen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 10, 11 en 13 Mei 1865.

Algemeene Beraadslaging

op 10 en 11 Mei 1865.

Suriname en Curaçao.

De heer **Rochussen** op 10 Mei: Ik herhaal, ik verlang geen autokratisch bestuur in Suriname. Ik verlang eene billijke mate van self-

government, van autonomie, maar in doelmatigen zin, opdat het doel bereikt worde. De Memorie van Toelichting zegt: „De zelfstandigheid door de kolonie te verkrijgen verheft haar publiek- en privaat-regtelijk tot een van den Staat onderscheiden regtspersoon.”

Ik heb dit niet goed begrepen; is Suriname op dit oogenblik publiek en staatsregtelijk geen onderscheiden regtspersoon? Zoo neen, wordt Suriname dan nu geëmancipeerd? Die uitdrukking uit genoemde memorie is mij voorgekomen meer te behooren tot het gebied der phraseologie, dan wel tot dat der bestemde zaken.

Dat voorgelezene wordt in die memorie op den voorgrond gesteld omdat daaruit naar de meening des stellers zou volgen, dat de lasten voor het militair departement, voor de bezoldiging en de pensioenen van de Gouverneurs en ook voor de gouvernementsgebouwen, worden afgenomen van dien zelfstandigen kolonialen regtspersoon en overgedragen op de Nederlandsche zelfstandige regtspersonen. Als een ander mijne schuld overneemt, dan blijf ik natuurlijk niet meer hulpbehoevend; wanneer ik, die tot dusverre betaalde, mij ontheven zie van die betaling, dan wordt de hulpbehoevendheid welligt in de toekomst op een ander overgedragen. En toch, al wil de Nederlandsche Staat zich belasten met al de bovengenoemde lasten der kolonie volgens het stelsel der Regering, ook dan nog blijft de kolonie hulpbehoevend en kan zij niet voorzien in hare behoeften.

Alvorens de Nederlandsche moederstaat het beginsel erkent van het dragen der defensiekosten, zoo als thans door de Regering wordt voorgedragen, is het noodig de gronden daarvoor door haar aangegeven te toetsen, als ook de gevolgen die zulks voor den moederstaat zou hebben. Omtrent die gronden leest men in de eerste Memorie van Toelichting op bladz. 4 het volgende:

„De zelfstandigheid door de kolonie te verkrijgen verheft haar publiek- en privaatregtelijk tot een van den Staat onderscheiden regtspersoon. Een noodzakelijk gevolg hiervan is de splitsing der uitgaven, die zijn kosten van rijksbestuur, en uitgaven, die zijn huishoudelijke kosten. Tot de eerste behooren de kosten van defensie. Afhankelijk van het moederland en volkenregtelijk daarmede één, leeft de kolonie in vrede of voert zij oorlog met hem, met wien Nederland in vrede of in oorlog verkeert. De eer der Nederlandsche vlag moet daar, evenzeer als in het Rijk in Europa, door de krijgsmagt van den Staat worden gehandhaafd, en het gedeelte dier krijgsmagt, dat zich in de kolonie bevindt, ligt daar op gelijke wijze in bezetting, als andere gedeelten garnizoen houden in Nederland. Zoo begrepen het de Algemeene Staten in het octrooi van 1682, waarvan art. 27 luidt: „dat het onderhoud van de forteresse aan de rivier van Suriname, mitsgaders het maken en onderhouden van alle verdere fortificatien, bijaldien zulks bevonden zou mogen worden te wezen gerequireert, zal zijn ten laste der voorschreven Compagnie, gelijk ook het geschut, de ammunitie van oorlog, de soldijen en het onderhoud van het garnizoen, en alles wat relatie heeft tot bestemming en defensie van voorschreven colonie”. De regten en verpligtingen der West-Indische Compagnie gingen over op den Staat, en de bepaling van het octrooi strookt tevens volkomen met de tegenwoordige staatsregeling. De strijdkracht tot verdediging van Suriname vereischt, van wier aanwerving art. 178 der Grondwet de zorg oplegt aan den Koning, moet volgens art. 187 der Grondwet, niet minder dan volgens het beginsel gehuldigd in art. 27 van meergenoemd octrooi van 1862, uit 's lands kas bezoldigd

worden. Daarentegen behooren de kosten der noodige politiemagt de huishoudelijke koloniale begrooting te bezwaren."

Er zijn dus door de Regering twee argumenten voor dat stelsel aangevoerd; het eerste is, dat het garnizoen in Suriname is een onderdeel van de rijkslandmagt, dat daar in die kolonie in garnizoen ligt even als hier te lande; dat de artt. 187 en 178 der Grondwet dat voorschrijven. Dit kan ik volstrekt niet toegeven; die artikelen hebben geen betrekking op de kolonie. Bovendien, ware dat het geval, dan zouden ook de kosten van onze geheele krijgsmagt in Oost-Indie op de Staatsbegrooting moeten voorkomen, en dan zou het gevolg zijn, dat de kolonien niets, de moederstaat alles voor de kosten van verdediging zou hebben te dragen.

Het tweede argument is de verpligting die op den Staat als opvolger van de geoctroyeerde Compagnie van 1682 zou gekomen zijn. Dit kan ik evenmin toestemmen. In de eerste plaats niet, omdat thans niet overgenomen wordt van de Compagnie, en dat bij de vroegere overname dat stelsel nimmer ter sprake is gebragt. Maar al ware dit het geval, wanneer de Staat is getreden in de lasten van die oude Compagnie, dan zou hij ook moeten treden in de lusten en voordeelen. Welke waren nu die voordeelen? Zij bestonden in de eerste plaats in het monopolie van den slavenhandel, in de tweede plaats in een hoofdgeld van al de ingezetenen, blanken en negro's, zoo als er stond, van vijftig pond suiker per hoofd, of de waarde daarvan in geld; in de derde plaats in de inkomende en uitgaande regten, en in de vierde plaats de scheepslasten.

Nu weet ik wel dat de slavernij en dus ook het monopolie daarvan is afgeschaft, maar de in- en uitgaande regten en de hoofdgelden zouden toch de voordeelen zijn, die nog in de kas van het moederland zouden moeten vloeijen.

Nu is het hier wat de uitgaven betreft geene kleinigheid waarover men spreekt; alleen de militaire begrooting van Suriname bedraagt, om nu eens ronde cijfers te noemen, zes honderd duizend gulden, en van Curaçao vier honderd duizend gulden; en met dat een millioen zou de Staat zich altijddurend als eene op hem rustende verpligting moeten belasten. Tot dusver voelde men de subsidien niet zoo zeer, omdat zij werden goedgemaakt uit de overwinsten van Oost-Indien. Maar wanneer eens, gelijk ik verwacht, hoewel ik in dit opzigt voor een pessimist word gehouden, geen batige saldo's van die Oost-Indische bezittingen meer zullen verkregen worden, en wanneer dus de subsidien voor de West-Indien, voor krijgsmagt, Gouverneur enz. door de Nederlandsche contribuabelen moesten worden gedragen, dan eerst zou men regt gevoelen wat dat te beteekenen had. Ik wijs er de Kamer op, ten einde zij de toekomst niet te ligtvaardig beschouwe.

De Regering wil ook dat de zoogenaamde civile lijst kome ten laste van het moederland. Ik begrijp niet waarom....

De **Voorzitter:** Ik ben zoo vrij den heer Rochussen te doen opmerken, dat het beter zal zijn deze bijzonderheden te behandelen bij de beraadslaging over art. 107. Ook de vraag, of de kosten der zee- en landmagt moeten komen ten laste van 's Rijks schatkist, behooren eigenlijk bij dat artikel te huis. Ik zou den heer Rochussen wel in bedenking willen geven, om de verdere bijzonderheden uit te stellen tot dat wij aan het genoemde artikel zullen gekomen zijn.

De heer **Rochussen:** Ik deel niet geheel in uw gevoelen, Mijnheer de Voorzitter. Ik ontwikkel thans mijne denkbeelden over het geheele zamenstel van het regeringsreglement. Bovendien kan ik zeggen dat ik nog een aantal bijzonderheden zal mededeelen bij de behandeling der artikelen, indien de Kamer dan niet te vermoeid zal zijn door de discussie. Misschien spreek ik wat lang, maar het is toch noodig om mijne gedachten met juistheid te ontwikkelen.

De **Voorzitter**: Ik heb volstrekt niet willen te kennen geven dat de heer Rochussen lang sprak, maar ik acht het voor de regelmatigheid der discussie beter dat men nu niet in bijzonderheden trede.

De heer **Rochussen:** Ik zal de bijzonderheden bij de artikelen behandelen en nu op het terrein der algemeene beschouwingen blijven.

De **Voorzitter:** Ik verzoek den heer Rochussen zich nu tot de algemeene beschouwingen te bepalen. Ik vraag dat in het belang eener regelmatige discussie en van eene goede beoordeeling der zaak.

De heer **Rochussen:** Maar, Mijnheer de President, dan zal mijn betoog niet zamenhangen, wanneer hetgeen ik nu zeg niet tot de algemeene beschouwingen kan gerekend worden.

Ik wensch echter alleen nog kortelijk te zeggen, Mijne Heeren, dat tot het jaar 1840 de kolonie Suriname geen subsidie had; dat zelfs toen in 1821 twee derden der stad Paramaribo door een brand verwoest werd, de moederstaat niet heeft gesubsidieerd en dat de kolonie toen geld heeft opgenomen en later uit eigen inkomsten de leening heeft afgelost. De subsidien zijn aangevangen na 1840 en toen bedroegen zij gemiddeld nog geen f 100 000 's jaars. Van 1845 tot 1857 zijn ze geklommen tot vijf ton en in 1864 bedroegen ze niet minder dan f 1 300 000. Dus ook al wilde men de voorgestelde bepalingen van het regeringsreglement aannemen, zou nog boven en behalve den post voor het defensiewezen en den Gouverneur, de moederstaat zich op zeer groote subsidien moeten voorbereiden. Ik zou wenschen dat men de kolonie geen autonomie gaf, vóór dat zij in hare eigene behoeften kon voorzien.

Het is een oud spreekwoord, dat het goed riemen snijden is ven eens andermans leêr, en wanneer de kolonie hare begrootingen mag opmaken waarin begrepen zijn subsidien, die naderhand door deze Kamer moeten worden beoordeeld, goedgekeurd of geschrapt, maar die middelerwijl werken, dan geloof ik dat er, in plaats van eene fiere aanhankelijkheid. niets anders te wachten is dan voortdurende strijd tusschen de vertegenwoordiging van Suriname en die van Nederland.

De heer Dirks heeft tot ondersteuning van het regeringsvoorstel gezegd, dat er geene adressen uit de kolonie tegen waren ingekomen. Dat begrijp ik mij zeer goed, op grond van 't geen ik zoo even gezegd heb. Wanneer men ziet voorstellen om zulke groote lastposten op een ander over te brengen, dan zal niemand zich daartegen verzetten, maar stilzwijgend hopen, dat men, door aanneming van die voorstellen, van zoodanige lastposten voor goed moge worden bevrijd.

Ik had nog eenige punten te behandelen, maar zal dat nu bij de betrokken artikelen doen.

De heer **Mijer** op 10 Mei: Mijn vierde bezwaar eindelijk is ontleend aan het finantieel stelsel, dat ten grondslag ligt aan deze voordragt.

Het heeft mij zeer veel leed gedaan, dat de heer Rochussen zijne hoogst belangrijke rede, welke ik met klimmende belangstelling aanhoorde, niet naar zijn voornemen heeft kunnen ten einde brengen, want zeer gaarne had ik al zijne finantiele bedenkingen, bedenkingen, die een hoofdpunt van dit ontwerp betreffen, nu reeds vernomen. Met hetgeen door dien geachten spreker is gezegd, kan ik mij vereenigen. Ik wil er alleen bijvoegen, dat het mij toeschijnt, dat in dit ontwerp te veel geijverd wordt om de ingezetenen van Suriname reeds dadelijk het genot te verzekeren van politieke regten, passende in eene kolonie, welke zich zelve bestuurt; en dat in hetzelve daarentegen te weinig wordt gewaakt voor de spoedige ontheffing van den Nederlandschen Staat van het stelsel van subsidie ten behoeve van Suriname; want behalve het tractement van den Gouverneur, blijven al de kosten van defensie voor rekening van den Nederlandschen Staat; en trekt men de daarvoor benoodigde sommen bijeen, dan zal men daartoe wel een half millioen, zoo niet meer, noodig hebben.

Was de Minister in zijn ontwerp getrouw gebleven aan het denkbeeld van een overgangsmaatregel, dan zou dit verklaarbaar zijn en bij mij ook geen bezwaar ontmoeten, want dan zou het billijk zijn nog een deel der lasten op den Staat te doen drukken; maar nu het ontwerp een blijvenden toestand beoogt, schijnt het voorstel niet rationeel te zijn.

De heer **Kappeyne van de Cappello** op 10 Mei: Wanneer nu echter eene scheiding plaats heeft tusschen de rijks- en de koloniale uitgaven, dan spreekt het van zelf dat de regtspersoonlijkheid der kolonie meer praktisch belang erlangt dan vroeger; doch in wezenlijkheid is zij nu reeds in de kolonie erkend.

Thans de finantiele quaestie. Zou er eenig middel zijn om van het subsidie aan de kolonie bevrijd te worden, als wij haar in haren tegenwoordigen toestand laten? Ongetwijfeld zullen wij moeten erkennen dat het subsidie dan jaarlijks zal stijgen. Nogtans vaart de kolonie niet wel; en waarom zouden wij nu niet beproeven, door aan de kolonie haar eigen bestuur te geven, om het zoo ver te brengen, dat zij door eene zuinige inrigting harer huishouding zelve in de kosten daarvan voorziet?

Het is daarentegen billijk dat alle rijksuitgaven aan het Rijk verblijven. Moet de kolonie ook den Gouverneur bezoldigen? Neen, want dit zou hem afhankelijk maken van de Koloniale Staten. De uitgaven voor het krijgswezen behooren evenzeer door het Rijk te geschieden, want wierden ze door de kolonie gedaan, dan zou dit haar het regt van oorlog en vrede geven, en dat kan zij staatsregtelijk niet bezitten.

Het Oost-Indische leger is een Rijks-, geen koloniaal leger, omdat het Rijk daar geene autonomie geeft noch geven kan. Maar waar deze bestaat, men denke slechts aan de bewering onzer vroegere Provinciale Staten, zoude weldra de kolonie beweren dat zij ook over het leger, dat ter harer betaling staat, vrij zoude moeten kunnen beschikken, en als men dat toelaat, dan is er geen afhankelijkheid meer.

Men moet dus de kosten van het krijgswezen voor rekening van het moederland behouden, maar is de kolonie later in staat om daartoe bij te dragen, dan moet dit geschieden, want dat is het stelsel van het regeringsreglement en het verzekert daartoe de middelen. Ik hoop dat dit spoedig zal gebeuren, spoediger zelfs dan de vervulling van hetgeen de heer Wintgens zich voorspiegelde, dat de afgevaardigden uit de kolonie zitting in ons midden zouden nemen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*, op 10 Mei: [Zie blz. 261: Waarop, vraagt de heer W. van Goltstein.... tot blz. 262: Wij hebben verschillende historische betoogen gehoord.] Het finantieel stelsel is zoo even door den geachten spreker uit 's Hage verdedigd. Ik wil er alleen nog bijvoegen, dat wat de marine betreft, deze reeds uit de begrooting van Marine betaald wordt. Wat de defensie betreft, de Regering zal de maatregelen in overweging nemen die zij daaromtrent dienstig acht. Uit den boezem der Kamer is het denkbeeld opgegaan, dat ik reeds aan het oordeel van de Ministers van Marine en van Oorlog heb onderworpen, om het corps mariniers met een bataillon te vermeerderen, zamengesteld uit vrijwilligers, met het doel om daarvan ook in tijden van nood in andere kolonien gebruik te maken. In elk geval zal de Kamer worden gehoord in hoe ver het noodig is de militaire magt uit te breiden. Want na de tot-stand-koming van deze reglementen zal geen subsidie betaald worden zonder daarover de Vertegenwoordiging te hooren, zoodat zij telkens in staat zal zijn om te beoordeelen, of zoodanig subsidie noodig is.

De heer **du Marchie van Voorthuysen** op 11 Mei: Mijnheer de Voorzitter, zoo men mogt meenen dat ik ben opgestaan, om gelijk anderen dit onderwerp in een eenigzins belagchelijk licht te stellen, dan moet ik reeds dadelijk verklaren dat ik daartoe te veel achting heb voor hem, die het heeft zamengesteld of toegelicht, en in wien ik terstond den wetenschappelijken man heb herkend: ik heb in de tot deze wets-ontwerpen behoorende toelichting zulk een verschil met zekere stukken voor een paar jaren van het Departement van Kolonien uitgegaan opgemerkt, vooral wat den vorm betreft, dat ik den Minister gaarne hulde breng voor het werk, ons hier aangeboden en onder zijne leiding volbragt.

Ik heb het woord gevraagd, omdat het beginsel dat de Minister is toegedaan en hetwelk ik zeer gaarne ondersteun, ons bij de behandeling van dit wets-ontwerp, waardoor het bestuur met de daaraan verbonden kosten wordt geregeld, tot groote voorzigtigheid moet nopen. Dat beginsel is, daarnaar te streven, dat de kolonien zooveel mogelijk in hare eigen kosten voorzien en zoo min mogelijk ten laste van het moederland komen.

Om dit punt te beoordeelen, meen ik dat wij niet beter kunnen doen dan de raming van ontvangsten en uitgaven van de kolonien, bijv. die van Suriname, na te gaan en te zien wat men van haar uit eigen middelen kan verwachten. Ik zal echter de raming van 1861 nemen, om in dezen zoo gematigd mogelijk te zijn. Deze toch kan men wel niet beschouwen als behoorende tot een toestand van overgang door de vrijverklaring van slaven veroorzaakt.

Indien men die raming raadpleegt, ziet men dat de verwachtingen, ten aanzien van hetgeen de kolonien zouden kunnen opbrengen, niet te hoog moeten worden gespannen. De geachte afgevaardigde uit 's Gravenhage, die meer dan gewoon belang in deze wets-ontwerpen schijnt te stellen, heeft gisteren gezegd, dat die raming aanmerkelijk minder zou worden wanneer men de kosten voor het krijgswezen er van aftrok. De Minister heeft er bijgevoegd, dat de uitgaven der marine reeds voor rekening van het Rijk waren. Het zal intusschen de vraag zijn, of men den post van het krijgswezen alleen moet beschouwen als noodzakelijk voor de verdediging, en of men niet een gedeelte daarvan met billijkheid aan de kolonie in rekening zoude kunnen brengen voor zoover het tot be-

waring van de rust moet strekken; doch wanneer men zelfs het geheele krijgswezen aftrekt, zal de raming slechts met f 300 000 verminderen, of met eene som, die met het subsidie overeenkomt. Het overige, vermeerderd met de kosten welke de thans voorgenomen hervorming met zich brengt zoude door de kolonie moeten gevonden worden. En indien ik het nu overblijvende getal guldens deel door het cijfer der bevolking, vind ik eene som, die in vergelijking met hetgeen in de beschaafde Staten van Europa wordt opgebragt, waar zeker meer welvaart heerscht dan in een land, welks bevolking gedeeltelijk uit pas vrij verklaarde slaven bestaat, vrij aanzienlijk is te achten. Ik heb hier de vergelijkende statistiek van [1]) kolonie bij mij; bij twijfel kunnen de leden zich daardoor overtuigen; kortheidshalve zal ik de Vergadering met geene opnoeming van cijfers vermoeijen.

Maar, zal men zeggen, men zou er meer belastingen kunnen invoeren en de bestaande verhoogen. Uit de lijst van belastingen die ik voor mij heb, blijkt intusschen alweder dat men zich daarvan geen te groote voorstelling moet vormen. Om het noodige te vinden moest men nu reeds heffen zoogenaamde hoofdgelden, personeel, patentregt, belasting op huurwaarde, paardengeld, akkergelden, brug- en weggelden, quota van suiker plantages, inkomende en uitgaande regten, lastgeld der schepen, bakengelden, zegelregt, venduregt, transportregt, successieregt, dat is reeds eene vrij lange reeks van belastingen. Van eene verhooging van de reeds bestaande moet men zich evenmin te schoone uitkomsten beloven. Sommige zijn reeds zeer hoog opgevoerd. De in- en uitgaande regten in Suriname worden op drie tonnen gouds geraamd. Vergelijkt men nu dit cijfer met hetgeen zij hier opbrengen, bijna vier millioen, en ziet men verder wat hier en wat in Suriname wordt in- en uitgevoerd, dan ziet men dat die belasting ginds in verhouding reeds zeer hoog is. Aan eene aanzienlijke verhooging althans van deze belasting valt dus niet te denken. Waarschijnlijk zal men tot directe belastingen de toevlugt moeten nemen, maar ook deze zijn niet voor belangrijke verhooging vatbaar. Wanneer ik zie dat in Amsterdam jaarlijks nog geen f 3 hoofdelijk aan den zoogenaamden omslag wordt opgebragt, hetgeen in Suriname slechts met 1½ ton zoude overeenkomen en dan denk aan de klagten in onze hoofdstad daarover aangeheven, dan vraag ik, of men van die belastingen zulke aanmerkelijke opbrengsten kan verwachten.

Deze weinige opmerkingen zijn misschien niet overbodig om te doen zien dat hier, waar het de inrigting van een nieuwen toestand geldt, spaarzame voorzigtigheid noodig is.

De heer **Wintgens** op 11 Mei: Wat de begrooting aangaat, ik mis hier bepalingen, als welke in art. 112 en andere van de provinciale wet worden gevonden, en ten gevolge waarvan de Koning op de begrooting brengt, wat de Staten, in strijd met hunne gehoudenheid, er weigeren op te brengen. En wat de belastingen betreft, alle provinciale belastingen moeten bij de wet worden goedgekeurd; maar van zulk eene bepaling vindt men in dit reglement geen spoor.

De heer **Dirks** op 11 Mei: Nog een enkel woord over een ander punt. De geachte afgevaardigde uit Amsterdam heeft gezegd: „De spreker uit Leeuwarden heeft gezegd: er zijn geene adressen uit Suriname aangeboden.” De geachte afgevaardigde uit Delft heeft dit herhaald. Beiden

---

[1]) Sic.

vinden dit evenwel zeer natuurlijk. De bewoners zijn geheel en al voldaan. Zij bekomen alles wat zij wenschen, tot subsidien toe, en behouden weinig lasten, die zij zelven moeten dragen. Het heeft mij evenwel genoegen gedaan, dat de heer van Voorthuysen zoo even met cijfers aangetoond heeft dat de ingezetenen van Suriname in het vervolg nog veel zullen moeten bijdragen, niettegenstaande de algemeene regering voor hare rekening neemt de bezoldiging van den Gouverneur, de uitgaven voor het leger, de vloot enz. Mij dunkt, dit is een bewijs dat de ingezetenen van Suriname prijs stellen op een goed beheer der kolonie, waartoe zij later toch ook aanmerkelijk zullen moeten bijdragen, als de berekening van den heer van Voorthuysen van f 20 per hoofd jaarlijks juist is.

De heer **Rochussen** op 11 Mei: De geachte afgevaardigde heeft er bezwaar in gevonden om de grens van die autonomie te trekken. Ik zal het doen: ik stel als die grens, als stellige voorwaarde, dat de kolonie haar eigene huishouding betale en geene begrootingen make van uitgaven, waarin het moederland door subsidien zal moeten voorzien.

Ik wil aan Suriname het subsidie niet op eenmaal onthouden: dat zou onbillijk en onverstandig zijn; maar evenmin wil ik het *regt* van de kolonie erkennen om subsidie van het moederland te eischen, om over de beurs van het moederland te beschikken.

Wanneer eenmaal de kolonie in hare eigene huishouding kan en wil voorzien, neem dan, zou ik zeggen, proeven, des noods met parlementjes en met grondwettige formulieren. Het zal wel eene zonderlinge vertooning geven, dat Lilliputtersche parlementje, maar dat zou mij niet deeren: ik wensch alleen de geldelijke gevolgen niet te leggen op de schouders van de contribuabelen in het moederland.

„Hoe zal men," heeft de geachte afgevaardigde gevraagd, „hoe zal men de kolonie van het subsidie bevrijden, wanneer wij niet beginnen voor onze rekening te nemen alle kosten voor de defensie en de civile lijst?"

Ik zie in die vraag alleen een argument van *convenientie.* Gisteren heb ik gronden ingebragt tegen de beweerde *verpligting* van den moederstaat om de defensie en den Gouverneur der kolonie te betalen, en die gronden zijn in geen enkel punt wederlegd. Ik neem dus, zoo als ik zeide, het argument alleen aan als een argument van convenientie, en, zooals ik reeds gezegd heb, ook ik wil Suriname geen billijk subsidie onthouden.

Ik had gezegd, dat Suriname vóór 1840 geen subsidie had genoten, althans geen noemenswaardig subsidie. De Minister heeft dat bestreden en beweerd dat van 1814 af subsidien waren gegeven, en dat die tot 1865 toe hadden bedragen eene som van 40 millioen.

Ik zou mij zeer moeten bedriegen, als Suriname vóór 1840 subsidie genoot. Curaçao genoot wel subsidie, en de opgave, door den Minister geraadpleegd, betreft, naar ik veronderstel, de West-Indische kolonien in het algemeen en niet Suriname in het bijzonder. Misschien heeft men de verzilvering van het zoogenaamde kaartpapier, die de kolonie niet zelve kon dragen en die ten laste gekomen is van de Oost-Indische baten, en de kosten van de emancipatie ook onder die subsidien gerekend. Niet in het bezit zijnde van de archiven, kan ik natuurlijk het tegendeel niet bewijzen, maar ik zou zeer gaarne eene lijst van de jaarlijksche sommen zien. waaruit blijkt dat Suriname van 1814 tot 1865 subsidie heeft genoten. Ik moet daar te meer prijs op stellen, omdat die verklaring van den Minister in strijd is met de volgende verklaring op

bladz. 5 der eerste Memorie van Toelichting: „Immers de jaarlijksche subsidien, van het moederland gevorderd, nemen in onrustbarende mate toe. Het nadeelig verschil tusschen ontvangsten en uitgaven van Suriname, dat tot 1850 jaarlijks op f 150 000 geraamd werd, doch werkelijk de f 100 000 niet te boven ging, klom tot f 200 000 en na 1857 tot f 400 000 en f 500 000. En de begrooting voor 1864 wijst, na aftrek der kosten voortvloeijende uit de emancipatiewet, dus voor de gewone uitgaven, een nadeelig verschil aan van f 1 004 000, dat uit 's Rijks middelen moet worden bijgepast." Ik kan dus niet begrijpen, dat hier van eene som van 40 millioen sedert de in-bezit-neming van Suriname als subsidie quaestie kan zijn.

Maar bovendien, ik herhaal, al neemt het moederland de kosten der defensie op zich, dan blijft er nog altijd, zullen de zaken niet stilstaan, een subsidie van eenige tonnen noodig, hetgeen ik echter hoop dat jaarlijks zal verminderen. Ik hoop, dat om daartoe te geraken, alle noodelooze uitgaven zullen worden besnoeid en dat het stelsel van belastingen en inkomsten door herziening doelmatiger zal ingerigt worden.

De heer **Meyer** op 11 Mei: In de derde plaats heb ik gisteren aangetoond, dat de Regering bij dit wets-ontwerp er meer voor geijverd heeft om aan de bewoners van Suriname het genot van politieke regten te verzekeren, dan zij geijverd heeft voor de finantiele belangen van het Rijk, want de lasten der kolonie zullen nog gedurende vele jaren door Nederland gedragen worden, maar de lusten door Suriname genoten worden; geheel in strijd met het stelsel van zelfbestuur waartoe men de kolonie wil opleiden. Daarom roep ik den Minister toe: streef nog niet naar dien zuiveren parlementairen regeringsvorm, die ons thans wordt voorgedragen, maar bepaal u bij eenen doeltreffenden overgangsmaatregel. Doe met hetgeen gij goeds en bruikbaars in de kolonie vindt winst voor de toekomst; verbeter het bestaande, maar doe niet een sprong over die overgangsperiode; stel niet de politieke instellingen, over wier bezit wij ons in Nederland verheugen, er aan bloot, om in Suriname miskend en misschien bespot te worden!

De heer **Schimmelpenninck** op 11 Mei: In beginsel, ik herhaal het, ben ik dus niet tegen deze wetsvoordragten, in het algemeen kan ik mij daarmede wel vereenigen; maar er komen bepalingen in voor, die mij voor alsnog verhinderen zouden mijne stem daaraan te geven. Er bestaan bij mij zeer overwegende bezwaren tegen sommige artikelen. In de eerste plaats moet ik wijzen op de finantiele bezwaren, welke door vorige sprekers werden ontwikkeld en die vooral ook de heer Rochussen zoo juist en duidelijk heeft uiteen gezet. Ik hoop en vertrouw dat daaraan door amendementen zal kunnen worden te gemoet gekomen, even als ook aan andere bezwaren, de organisatie van het bestuur, de vertegenwoordiging en andere onderwerpen betreffende, en in het bijzonder ook door de geachte sprekers uit Delft en Zwolle besproken. Ik ben voornemens daarop bij de behandeling der artikelen terug te komen en zal gaarne tot elke verbetering van het ontwerp medewerken; mogt daardoor aan de ook bij mij nog geldende bedenkingen worden te gemoet gekomen, dan zal het mij aangenaam zijn in dezen de hand aan den Minister te reiken en voor dit wets-ontwerp mijne stem uit te brengen.

De heer **Kappeyne van de Cappello** op 11 Mei: In Nederland brengt de Koning op de begrooting datgene wat de Provinciale Staten weigeren

er op te brengen; maar vooreerst moet dat zijn rijksdienst; en ten tweede, indien de Koloniale Staten ook eene begrooting maken, zonder eenig subsidie, waarmede de Gouverneur of de Koning zich niet vereenigen kan, wat gebeurt er dan? Dan zal hier die begrooting worden vastgesteld bij de wet; deze zal zich niet storen aan de uitgaven die er op gebragt waren, maar daarop zullen al de uitgaven post voor post door ons worden onderzocht, en dan zal die begrooting worden eene gewone rijkswet. Zoodanig dus is het stelsel. De begrooting is alleen eene huishoudelijke zaak als zij sluit zonder subsidie en geen bezwaar ontmoet bij het opperbestuur. Anders houdt zij op eene huishoudelijke zaak te zijn. Juist wat de geachte afgevaardigde uit Amsterdam wil; en het gezag van het Rijk over de begrooting der kolonie is dan inderdaad veel grooter dan van het Rijk over de begrooting van eene provincie.

Hetzelfde geldt omtrent de provinciale belastingen; deze moeten door de wet worden goedgekeurd, omdat zij, die de provinciale belastingen betalen, dezelfde ingezetenen zijn die de rijksbelasting moeten voldoen, en die belastingen niet in strijd met elkander mogen zijn. Hier wordt aan den Rijkswetgever bij het reglement gereserveerd de magt om, wanneer het hem behaagt, belastingen te heffen ten behoeve van de kolonie of van zichzelven. Dus de bezwaren die men geopperd heeft bewijzen, dat men dit reglement of de provinciale wet niet goed gelezen heeft.....

De geachte afgevaardigde wil ook veel autonomie aan de Koloniale Staten geven. Maar hoe ver zal die autonomie moeten gaan. Hij wil hun die autonomie onthouden voor zoover hunne begrooting geldt, indien het moederland de nadeelige saldo's moet dekken die daarop voorkomen. Dat is juist het stelsel der voordragt. Zoodra de begrooting sluit met een rijkssubsidie, houdt de magt der Koloniale Staten op en wordt zij rijksbegrooting, vastgesteld bij de wet; aan de Koloniale Staten wordt alleen de vrijheid gelaten om hunne begrooting vast te stellen indien zij uit eigene middelen hunne huishoudelijke uitgaven kunnen bestrijden, zoo als gebeurt met onze gemeenten en provincien. Maar is dit niet mogelijk, dan moet er rijkssubsidie zijn, even als provinciaal subsidie aan hulpbehoevende gemeenten verleend wordt. Ziedaar dus alle mogelijke waarborg dat de grenzen van het redelijke niet zullen worden overschreden. Nu wil de geachte spreker ook de defensiekosten en die der civile lijst op de koloniale begrooting brengen. Maar, ten einde de Vergadering niet noodeloos te vermoeijen, zal ik, voorziende dat dit punt nog nader bij de artikelen zal worden behandeld, hetgeen ik daaromtrent aan te voeren heb uitstellen.

De heer **Fransen van de Putte,** Minister van Kolonien, op 11 Mei: De heer du Marchie van Voorthuysen heeft, sprekende over het finantieel gedeelte van dit wetsontwerp, gezegd: „niet alleen zult gij ten laste van den Nederlandschen Staat brengen de defensie van de kolonie tegen het buitenland, maar ook de krijgsmagt, noodig om orde en rust in de kolonie te bewaren".

Dat is volstrekt het denkbeeld niet, waarvan de Regering is uitgegaan. Het corps maréchaussées, dat zich in Suriname bevindt, is reeds uitgebreid en zal nog verder uitgebreid worden. De bedoeling van het wets-ontwerp is, alleen de defensie tegen een buitenlandschen vijand voor rekening van het Rijk te nemen, en door de Nederlandsche wetgeving te laten beslissen, in welke mate dit voor Suriname en Curaçao het geval zal moeten zijn.

De spreker uit Utrecht heeft betwijfeld, of men, nog ongerekend de kosten van defensie, immer zal komen tot opvoering der inkomsten van Suriname. Ik geloof ook, dat het niet zeer gemakkelijk zal wezen; maar zoo ongunstig als die spreker, denk ik er niet over, en wel op grond van het gevoelen van de Surinaamsche regering. De Gouverneur spreekt in zijn rapport van verscheidene belastingen die verbeterd of gewijzigd moeten worden, en behandelt onder andere juist het punt, dat door den spreker uit Utrecht is aangehaald: de in- en uitgaande regten. Daarover zegt de Gouverneur het volgende: „De heer Immerzeel, administrateur van finantien, heeft onder handen een ontwerp van nieuw tarief op de in- en uitgaande regten, gebaseerd op het stelsel van ontlasting der regten op den uitvoer van producten, en verhooging der regten op den invoer. Hij is van oordeel, dat zonder bovenmatig hoog te zijn opgevoerd, dat tarief tusschen de zes en zeven ton zal opbrengen, ergo vier of vijf ton meer dan nu geraamd is."

Bovendien zijn er van het bestuur van Suriname ontwerp-verordeningen ingekomen tot wijziging der ordonnantie op het zegelregt, tot daarstelling eener grondbelasting en tot verhooging der personele belasting. De Regering heeft daarop het advies gevraagd van den Raad van State, en die adviesen met de ontwerp-verordening en de opmerkingen van de Regering aan den Gouverneur van Suriname gezonden, ten einde de verordeningen om te werken en ze, zoodra dit wetsontwerp mogt zijn tot stand gekomen, bij de Koloniale Staten in te dienen. In ieder geval zou ik den spreker willen vragen, of er meer waarborgen van zuinigheid zullen bestaan wanneer de Minister van Kolonien de begrooting vaststelt, dan wanneer de Nederlandsche Vertegenwoordiging er zelve over te beslissen heeft, zoolang er subsidien verleend worden. Mij dunkt dit punt is bij de Oost-Indische comptabiliteitwet reeds uitgemaakt....

De geachte spreker uit Amsterdam heeft gemeend dat Suriname vóór 1840 meer inkomsten had dan het behoefde. Ik heb hier den staat der subsidien voor mij, maar vóór 1840 staat niet afzonderlijk uitgetrokken wat voor Suriname en wat voor Curaçao werd uitgegeven. Maar de geachte spreker zal zich wel herinneren dat de zending van den generaal van den Bosch in 1840 ten doel had om de verschillende West-Indische kolonien onder één bestuur te brengen, met het denkbeeld dat het surplus van Suriname voldoende zou zijn om in de behoeften der overige kolonien te voorzien. De geachte spreker zal zich eveneens herinneren, hoe dit denkbeeld faalde en hoe van toen af altijd aan de beide kolonien subsidien werden verstrekt....

Dat er strijd zou zijn in de Memorie van Toelichting, en de bewering dat er 40 millioen aan de West Indische kolonien door het moederland zouden zijn uitgekeerd, heb ik, ofschoon de geachte spreker uit Amsterdam, de heer Rochussen, die memorie heeft voorgelezen, niet kunnen ontwaren, want er is juist in gezegd, dat de subsidien steeds klimmende zijn geweest. Ik meen ook dat de geachte spreker het wetsontwerp niet juist gelezen of niet juist begrepen heeft; want, zoolang er subsidien zullen zijn, zullen niet de Koloniale Staten maar de wetgevende magt in Nederland de begrootingen voor de kolonien vaststellen.

De heer **du Marchie van Voorthuysen** op 11 Mei: Een enkel woord van dank in de eerste plaats aan den Minister omtrent zijne mededeeling betreffende de finantiele plannen voor Suriname; doch bij dien dank voeg ik het verzoek dat de Minister nog iets meer aan de Vergadering wille opgeven aangaande zijne inzigten in dezen, waar hij

daartoe de beste gelegenheid vindt. Hoogen prijs stel ik er op daaromtrent meer te vernemen, vooral na hetgeen de Minister over de in- en uitvoerregten zeide. Van deze zoude het bestuur in West-Indie 6 tot 7 tonnen gouds verwachten. Waarop steunt dit vooruitzigt? Raadplegen wij den in- en uitvoer. Ik heb hier de statistiek van den handel en scheepvaart in Suriname voor mij liggen en lees daarin. „In het jaar 1861 kwamen in Suriname aan 228 schepen." Met deze schepen werd voor eene geldswaarde van f 3 276 835 39[5] ingevoerd. In 1861 vertrokken uit Suriname 223 schepen. De uitvoer met deze schepen bedroeg in geldswaarde f 3 488 930 69[5]. De in- en uitvoer te zamen bedroeg dus nog geen 7 millioen gulden; wanneer men nu 6 of 7 ton gouds wil verkrijgen, dan dunkt mij dat men tot zeer hooge regten de toevlucht zal nemen en dan zoude ik er tegen moeten opkomen dat de ingezetenen zoo aanmerkelijk worden bezwaard....

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*, op 11 Mei: Aan den heer van Voorthuijsen kan ik niets anders mededeelen, dan dat de ambtenaar van finantien, die van hier is uitgezonden, zijne denkbeelden over de belastingen heeft medegedeeld. De tijd zal leeren, of hij juist heeft gezien.

Beraadslaging over de Vierde Afdeeling van het Vierde Hoofdstuk.

Suriname.

De heer **Rochussen**: Bij de algemeene beraadslaging over dit regeringsreglement heb ik mijne beschouwingen hootdzakelijk in twee hoofdpunten verdeeld. Het eerste betrof de werking van dit reglement voor Suriname en zijne toekomst. Ik heb mijne gevoelens daaromtrent medegedeeld, omdat ik mij verpligt achtte mijne meening kenbaar te maken voor zoover ik in de voorstelling der Regering niet kon deelen. Ik heb echter verklaard dat, daar ik overtuigd ben van de noodzakelijkheid dat aan Suriname eene zekere mate van autonomie verleend worde en het oogenblik daar is om een regeringsreglement voor die kolonie te maken, ik op mijne bedenkingen niet zoo sterk zou blijven staan, dan dat ik niet zou wenschen mede te werken om deze wettelijke regeling tot stand te brengen.

Het tweede hoofdpunt, dat ik toen behandeld heb, betrof den finantielen toestand, voornamelijk het verband tusschen de koloniale finantien en die van het moederland. Ik heb, op uitnoodiging van den geachten Voorzitter, de ontwikkeling van dit laatste gedeelte uitgesteld. Ik zal thans in die ontwikkeling treden, en die zal dan tevens strekken tot toelichting van de amendementen, die ik de vrijheid genomen heb op deze afdeeling voor te dragen.

Ik heb reeds mijn gevoelen gezegd over het stelsel der Regering om de kosten van de defensie der kolonie en de bezoldiging en het pensioen van den Gouverneur, welke ik de *civile lijst* genoemd heb, te brengen ten laste van het moederland. De gronden daarvoor in de gewisselde stukken aangevoerd hebben mij niet overtuigd, en de argumenten, die ik er tegen heb aangevoerd, zijn onbeantwoord gebleven. Er is als argument van convenientie gezegd: als de kosten van het defensiewezen en van den Gouverneur niet worden gebragt ten laste van Nederland, dan is er in den eersten tijd niet te denken aan een evenwigt tusschen

de inkomsten en de uitgaven der kolonie, en zoolang dit het geval niet is, kan er geen eigenlijke autonomie bestaan. Dit laatste heb ik zelfs bevestigd gevonden in een door den Minister voorgelezen rapport van den Gouverneur. Worden dus de bedoelde kosten ten laste van het Rijk gebragt, dan zal er een groote stap gedaan zijn tot het vinden van dat noodzakelijk evenwigt. Wanneer dit slechts niet als eene verpligting wordt aangenomen, zal ik er mij niet tegen verzetten, omdat, in een beperkten zin, hij die het doel wil, ook de middelen moet willen. Ik zou er dus toe kunnen overgaan om de kosten van defensie te brengen voor rekening van Nederland. Ik spreek hier alleen van de kosten van verdediging der kolonie tegen een buitenlandschen vijand, zoo als dit ook in de Memorie van Toelichting is ontwikkeld. In hoe ver Suriname tegen zulk een vijand te verdedigen zou zijn, kan ik niet onderzoeken, omdat ik geen krijgskundige en ook niet met de localiteiten bekend ben. Ik geloof evenwel niet dat die verdediging eene hopelooze zaak zou zijn, omdat naar mij door een desbevoegde verzekerd is het fort Nieuw-Amsterdam, gelegen aan de zamenvloeijing der rivieren Commewijne en Suriname, een punt is, dat, volgens de nieuwe krijgsmanskunst met zwaar geschut gewapend, veel verdediging zou kunnen doen, even als welligt het fort Zeelandia. Maar ik herhaal, daarin zal ik nu niet treden. Ik zeg alleen dat ik hier bedoel de bescherming der kolonie tegen een buitenlandschen vijand. De handhaving van inwendige rust en orde moet, volgens art. 155, geschieden door eene gewapende politie, zooals die ook op Demerary bestaat, waar bovendien nog eene kostelooze *rural policy* is. Het is om wel te doen uitkomen dat de troepen niet zullen moeten blijven in het binnenland, dat ik in art. 107 heb voorgesteld eene verwijzing naar art. 155. Ik zeg, dat onze troepen, die thans in Suriname zijn, voor het grootste gedeelte strekken tot handhaving van de rust binnen 's lands. Het bewijs daarvan vinden wij daarin, dat niet slechts een paar posten, de twee forten, waarvan ik zoo even sprak, bezet zijn, maar volgens het laatste jaarverslag over de kolonie niet minder dan dertien posten, hetgeen natuurlijk zoo veel meer personeel en kosten veroorzaakt om die dertien posten in stand te houden. De Minister schijnt in dezelfde meening te verkeeren, want hij heeft reeds bij de discussie over deze wet gezegd, dat hij in overleg getreden is met zijn ambtgenoot van Marine om het corps Mariniers uit te breiden en de bezetting van Suriname door mariniers te doen plaats hebben.

Wat nu de civile lijst, de tractementen en het pensioen van den Gouverneur betreft, ook daartoe bestaat, naar mijn gevoelen, geene verpligting voor den moederstaat. Maar dit punt zou voor mij althans geen hinderpaal opleveren om voor de wet te stemmen; en daarom heb ik het in mijn amendement behouden.

Anders denk ik over het onderhoud van de gebouwen voor de militairen en den Gouverneur. Ik zie niet in, hoe splitsing van de kosten in de praktijk goed uitvoerbaar zal zijn. Er zou in de kolonie een bestuur over de gebouwen voor koloniale rekening en een ander bestuur van de gebouwen voor Rijksrekening moeten zijn; dat acht ik zeer moeijelijk in de uitvoering. Daarom heb ik het punt van de gebouwen weggelaten in het amendement op art. 107. Ook in Demerary zijn de gebouwen, althans wat men noemt de werken tot beveiliging van het militair kwartier te Georgetown, niet voor rekening van den moederstaat, maar van de kolonie.

Maar behalve deze posten, die voor rekening van het Rijk zullen

worden gebragt, heeft de kolonie nog behoefte aan een belangrijk subsidie om eenigermate de uitgaven te kunnen dekken. Naar mijne berekening bedraagt dat subsidie alleen voor Suriname, ik spreek nu niet van Curaçao, ook dan nog minstens ruim f 400 000. Zoolang dat zoo is, kan men aan de Koloniale Staten, naar mijne meening, de bevoegdheid niet toekennen, die bij dit wets-ontwerp wordt gegeven, om de begrooting vast te stellen, waarop onder de middelen tot dekking subsidien van den moederstaat gebragt zullen worden. Het spreekt wel van zelf, dat wanneer het constituonele stelsel in Suriname zal werken, de locale vertegenwoordiging dier kolonie zooveel mogelijk zal trachten den toestand van de kolonie te verbeteren. Zij zal daartoe ook in zekere mate verpligt zijn, want in de artt. 157 tot 162 wordt aanbevolen de zorg voor verspreiding van verlichting en beschaving, de uitbreiding van het onderwijs, voor de openbare gezondheid, voor armwezen en middelen van gemeenschap. Zij zal dus wel maatregelen beramen om dat doel te bereiken. Zij zal, met beroep op die voorschriften, nu dat alles op ruimen voet doen, wanneer zij onder de middelen tot dekking subsidien uit de kas van het moederland kan brengen. Ik geloof, dat zoo als de wet daar nu ligt, men in een oneindigen strijd en wrijving tusschen de Koloniale Staten en de Staten-Generaal, benevens de autoriteiten in de kolonie en de hoogste autoriteiten in het moederland zal komen. Ik heb reeds gezegd dat ik geenszins aan Suriname de subsidien wensch te onthouden, die het in den eersten tijd noodig zal hebben. Ik zou daarom wenschen dat men besloot eene bepaalde som als subsidie onder de middelen op te nemen; eene jaarlijks verminderende som, ten einde eenmaal het evenwigt in de kolonien daar te stellen, nadat het defensiewezen en de civile lijst ten laste van het moederland zullen zijn gebragt. Men kan dit maximum van subsidie voor het aanstaande jaar bepalen met het oog op de begrooting van het vorige jaar, gewijzigd des noods naar de inlichtingen, die de Minister van Kolonien zal verschaffen.

Deze handelwijze zou het voordeel hebben, dat wanneer onder de koloniale middelen een subsidie wordt opgenomen, dat reeds bij de wet zal zijn toegestaan, de Koloniale Staten dan vrijer zullen zijn om daarmede te handelen, zoo als zij met hunne kennis van de locale behoeften zullen meenen te moeten doen. Dat zij dan — zoo als men zegt — de tering naar de nering zullen zetten.

Wat zal daarentegen het geval zijn, wanneer de begrooting in de kolonie wordt opgemaakt, en daarop subsidie voorkomt, dat, in stede van lager, wel eens hooger dan vroeger zou kunnen zijn? Dan zal die koloniale begrooting hier voor het volgend jaar moeten zijn gearresteerd bij de wet. Daarin zie ik een zeer groot bezwaar, vooreerst om het gemis aan plaatselijke kennis en ten andere om den strijd van belangen. De Kamer zou dan geroepen worden om op eene in de kolonie door de Staten gearresteerde en door den Gouverneur afgekondigde begrooting verschillende posten van uitgaaf te schrappen, ten einde op die wijze het subsidie te doen verminderen. En wanneer de Kamer die begrooting zal moeten behandelen op den tijd, die daarvoor bestemd is, namelijk in het laatst van het jaar, wanneer wij eenige weken hebben gediscuteerd over de Staatsbegrooting, en wanneer, hetgeen met 1867 het geval zijn zal, wij ook de begrooting voor Oost-Indie hebben te behandelen, dan geloof ik dat er voor de West-Indische kolonien weinig of geen tijd zal overblijven, zoodat er zeer veel tijd zal verloopen zijn dat reeds de nieuwe begrooting gedeeltelijk in de kolonie Suriname in werking

zal zijn. Ik geloof dat die wijze van handelen, dat die ineenvloeijing van de geldmiddelen van de kolonien en van den Staat niet zal leiden tot die fiere en dankbare aanhankelijkheid welke is voorgespiegeld, en dat daaruit in de eerste plaats zal volgen eene groote wrijving tusschen de Vertegenwoordiging hier te lande en die in de kolonien; en in de tweede plaats eene groote mate van confusie. Het is daarom dat ik heb voorgesteld om de subsidien a priori jaarlijks en zoolang noodig tot een maximum te verleenen. Ik zou verder wenschen dat die subsidien zouden beschouwd worden als eene schuld van de kolonie aan het moederland, niet eene rentegevende, maar rentelooze schuld, omdat ik geloof dat het nog zeer lang zal duren dat de kolonie zal kunnen beginnen die schuld af te lossen. Het is echer mogelijk dat die tijd eenmaal komt. Wij weten allen hoe uitgestrekt en vruchtbaar Suriname is en dat men slechts handen behoeft om dien vruchtbaren bodem te bewerken.

Ik beschouw de toekomst van Suriname niet als zoo hopeloos, dat niet eenmaal die rijke gewesten meer dan thans zullen kunnen worden bearbeid, en ik geloof dat daar ook eenmaal batige sloten zullen zijn uit het verkoopen van domeingronden. Over die domeingronden is veel gesproken, uit de gewisselde stukken is gebleken dat men dat punt, in de verre toekomst gelegen, wenscht voor te behouden aan de wetgevende magt. Mondeling heb ik in deze discussien de stelling hooren verdedigen dat de opbrengst dier domeingronden zou moeten worden verdeeld tusschen den moederstaat en de kolonie. Die opbrengst behoort aan de kolonie, doch de aan haar verleende subsidien zijn eene hypothecaire schuld op die domeinen, en de Staat zal geene bevoegdheid hebben die schuld op te eischen anders, dan uit den verkoop van die domeinen als batig saldo. Dit zou eene billijke, eenvoudige en voor de kolonie zeer voordeelige regeling zijn.

Die bepaling ben ik zoo vrij geweest voor te stellen in de artikelen die nu zouden zijn de artt. 109 en 110. Wierd zoodanige regeling aangenomen dan is het niet noodig, dat de Koloniale Staten reeds in de maand Mei de begrooting ontvangen voor het volgend jaar. Alsdan kan die zaak behandeld worden even als in het moederland, en is de begrooting niet tot stand gekomen vóór het einde van het jaar, dan zou even als in Nederlandsch Indië de begrooting van het afgeloopen jaar in werking blijven, met de wijzigingen daarin door den Koning voor dat geval voor te schrijven.

Ik heb gemeend deze korte toelichting aan de Kamer te moeten voordragen, om de gronden bloot te leggen waarop mijne amendementen steunen; ik verwacht daaromtrent wel tegenspraak en vragen om opheldering, en ik behoud mij voor, die nader te wederleggen en te geven.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Mijnheer de Voorzitter, daar door den geachten afgevaardigde uit Amsterdam tegen het hoofdbeginsel van dit hoofdstuk niet opnieuw is opgekomen, zal ik mij bepalen tot het bespreken van de door hem voorgestelde amendementen. Ik acht deze deels overbodig, deels zeer bedenkelijk.

Het eerste amendement acht ik overbodig, omdat daarin werkelijk niets anders wordt gezegd dan het wets-ontwerp zegt en bedoelt. Tot verdediging en bescherming der kolonie wordt, wat de geachte afgevaardigde onder lit. *c.* van art. 107 wil brengen, voorzien bij art. 155 van het wets-ontwerp. Wanneer de geachte spreker daarmede bedoelt dat in tijden van nood ook de politiemagt van Suriname zal moeten

helpen tot verdediging der kolonie tegen den gemeenen vijand, dan geloof ik dat daarin behoorlijk wordt voorzien in art. 156 van het wetsontwerp, dat zegt:

„In geval van dringenden nood, wanneer de Gouverneur met de Rijks zee- en landmagt, te zijner beschikking staande, ondersteund door de koloniale gewapende magt niet voorzien kan in de behoorlijke verdediging, is hij bevoegd, voor zoover de hem ten dienste staande hulpmiddelen het gedoogen, vrijwilligers en zelfs vreemde hulptroepen tijdelijk in soldij te nemen."

Dus ik geloof inderdaad dat het amendement overbodig is, en dat het wets-ontwerp niet anders bedoeld. Gaat de bedoeling van den geachten voorsteller verder, met de woorden „verdediging en bescherming van de kolonie" er in te willen brengen, dan zou dit in strijd zijn met den geest van het wets-ontwerp, dat de verdediging tegen een buitenlandschen vijand aan den moederstaat wil overlaten. Dat de troepensterkte ook dient tot de binnenlandsche beveiliging van de kolonie, dit kan ik niet geheel en al toegeven. Voortaan zal zeker de Regering uitsluitend het oog hebben op de verdediging van de kolonie tegen een buitenlandschen vijand. Met het oog daarop is reeds aan den Gouverneur van Suriname toegestaan, om het corps maréchausseés te verdubbelen, en dit zal het volgend jaar op nieuw verdubbeld worden; en dat komt ten laste van de begrooting van de kolonie. Wat het juiste tijdperk betreft waarover de geachte spreker handelt, tijdens het laatste verslag van de Kamer, dat voorafging het oogenblik van de emancipatie, waren de troepen overal in de kolonie verdeeld; maar toen bestond dan ook de afscheiding, bij dit wets-ontwerp bedoeld, volstrekt niet. Ik wil niet zeggen, dat men de Nederlandsche krijgsmagt uitsluitend in Suriname garnizoen moet doen houden, maar dat zij over verschillende posten kan verdeeld worden. Intusschen zal de hoegrootheid der militaire magt uitsluitend met het oog op de verdediging tegen een buitenlandschen vijand bepaald worden, en op de hoegrootheid van die krijgsmagt zal de Kamer bij het toestaan der middelen, die de uitgaven moeten dekken, invloed kunnen uitoefenen.

De moeijelijkheid van de splitsing der gebouwen, zoo als die in het wets-ontwerp zijn voorgedragen, zie ik ook niet in. In de tweede Memorie van Toelichting is duidelijk uiteengezet, naar aanleiding van toen gemaakte aanmerkingen, dat men hier op het oog heeft het gouvernementshuis dat door den Gouverneur bewoond wordt, dus niet de secretarie; en met de militaire gebouwen meent men uitsluitend de kazerne, het hospitaal en de verdedigingswerken, welke ten laste van het Gouvernement komen. Ik meen daarom dat het eerste amendement op art. 107 geheel en al overbodig is.

De andere amendementen acht ik bedenkelijk. Het schijnt bijna, volgens de toelichting door den geachten voorsteller daaraan gegeven, dat hij art. 112 van dit wetsontwerp niet goed gelezen en niet juist begrepen heeft. Hij maakt toch, als ik goed verstaan heb, bezwaar dat er op de begrooting van Suriname subsidien zullen uitgetrokken worden, zonder door de Kamer te zijn toegestaan. Mijnheer de Voorzitter, zoolang er nog, al ware het slechts één gulden subsidie op de begrooting van Suriname voorkomt, zal die begrooting door de Kamer moeten worden vastgesteld, want er staat in alinea 1 van art. 112 „zij wordt definitief vastgesteld door de wet: 1°. indien tot aanvulling der koloniale geldmiddelen gevorderd wordt eene bijdrage uit 's Rijks schatkist". Hoe

groot en hoe klein dat subsidie ook moge zijn, altijd zal zij dan toch moeten vastgesteld worden bij de wet. Daarin vind ik veel grooter waarborg, dan in voorloopige subsidien vast te stellen zonder te weten waarvoor, en ik geloof ook dat het voor den Minister zeer moeijelijk zou zijn zulk een subsidie van eene globale som voor te dragen en te verdedigen, zonder de gronden op te kunnen geven waarop het rust. Ik geloof dat het veel rationeler is om hier in de Kamer te komen met de begrooting van Suriname, en te zeggen, deze begrooting sluit met een tekort. Dan is de Kamer bij magte om door opcenten op de belastingen te leggen of door afschrijving van uitgaven, die begrooting zoodanig te reduceren, dat het subsidie kan verminderen of vervallen. Maar zoo als de geachte afgevaardigde het voorstelt, zou de zaak niet alleen op losse schroeven komen, maar ook een prikkel gegeven worden aan het subsidiestelsel, want men zal dan zonder reden subsidien voorstellen, onder het voorwendsel dat het geen *don gratuit*, maar eene leening is. Dus de aanvrage tot subsidie zal grooter worden en meer ongemotiveerd. De heer Rochussen zal ook niet het doel bereiken, dat hij wil, en dat zal door de voordragt der Regering wel bereikt worden. Wanneer met de begrooting van Suriname in de hand en eene goede toelichting, een subsidie gevraagd wordt om een deficit te dekken, dan zal de Kamer dat in billijkheid niet weigeren.

Wat het tijdstip der indiening betreft, de begrooting wordt aan de Koloniale Staten in Mei voorgelegd en wanneer dat geschieden moet van wege het subsidie, zal ze moeijelijk vóór September aan deze Kamer kunnen worden ingediend. Dat zal tijd kosten, maar die tijd zal moeten gevonden worden.

De geachte spreker zegt dat de domeinen behooren aan de kolonien. Ik geloof dat ze behooren aan den Staat. Wat blijft er anders over van het regt van den Staat op Suriname? Maar ik geloof dat het beter is die zaak van de domeinen van Suriname aan den toekomstigen wetgever over te laten.

De **Voorzitter**: Ik moet der Vergadering herinneren, dat de amendementen van den heer Rochussen nog niet zijn voorgesteld. Thans wordt beraadslaagd over de IVde afdeeling in het algemeen. Eerst wanneer de betrekkelijke artikelen aan de orde zullen zijn, kunnen de amendementen worden voorgesteld. Indien geen der leden het woord meer verlangt over de afdeelingen in het algemeen, dan zou de beraadslaging kunnen worden gesloten en zullen de amendementen bij de artikelen kunnen worden behandeld.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER

op 29 Mei 1865.

Suriname.

De heer **Hartsen**: Er bestaat bij mij nog een bezwaar van finantielen aard. Ik wensch dat Suriname zoo min mogelijk een lastpost zij voor Nederland, en wanneer ik nu zie dat de subsidien voor Suriname grooter

en grooter zijn geworden, dan vrees ik dat deze maatregel de huishouding aldaar nog kostbaarder zal maken en de subsidien alzoo nog meer zal doen stijgen. Tot dusver heeft men minder den druk van die subsidien bemerkt, omdat men daarvoor compensatie vond in de groote batige sloten uit onze Oost-Indische bezittingen; maar wanneer deze ons mogten ontvallen, dan zal het subsidie aan Suriname een drukkende lastpost worden. Wij mogen alzoo wel toezien dat dat subsidie niet hooger klimme, hetgeen ik vrees dat een gevolg zal zijn van dit nieuwe reglement.

De heer **Van Nispen van Pannerden**: Eindelijk bestaat er bij mij bezorgdheid voor de finantiele belangen van het moederland. De geachte spreker uit Amsterdam, de heer Hartsen, heeft er reeds op gewezen dat het gevolg van de aanneming van dit wets-ontwerp zal zijn, dat de uitgaven vermeerderen. Ik vindt volstrekt geen waarborg dat, zoo Suriname ooit in een anderen toestand geraken mogt, de baten, die de kolonie dan zou kunnen opleveren, in de Nederlandsche staatskas vloeijen zullen, of althans zal worden terug gegeven het grootste bedrag, dat ten behoeve van Suriname door het moederland is uitgegeven.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Eindelijk de vrees voor de finantien. Als men aan die kolonie autonomie geeft, als men zegt: mijn vertegenwoordiger zal ik bekostigen en, daar wij het regt van vrede en oorlog hebben, zal ik ook de kosten van defensie tegen een buitenlandschen vijand betalen, maar voor het overige regelt gij uwe eigen huishouding, doch, als gij te kort komt, dan stelt de Nederlandsche wetgever uwe begrooting vast, — bestaat er dan sterker prikkel om die subsidien te doen ophouden? Ik verwacht ook ofschoon de nieuwe stand van zaken mijns inziens niet tot veel meer uitgaven zal leiden — geene inkrimping daarvan, en ik geloof ook niet, dat iemand het tegendeel zal beweren, maar ik houd het er voor — en het koloniaal Gouvernement deelt in dit gevoelen — dat de inkomsten van Suriname kunnen vermeerderen. En wie is dan meer geroepen om die belastingen op de minst drukkende wijze op te leggen, dan juist de Koloniale Staten?

Ten slotte is er gevraagd: is er een waarborg dat wij, bij toenemenden bloei der kolonie, ooit iets terug zullen krijgen van de zware opofferingen, die wij voor Suriname hebben gedaan? Mijnheer de Voorzitter, Suriname, wil het eene toekomst hebben, moet die zoeken in den landbouw, in de uitgifte van woeste gronden in allodialen eigendom, en de wet bepaalt hier dat de regeling der inkomsten van dien allodialen eigendom later bij de wet zal worden vastgesteld.

De heer **Hartsen**: Intusschen, ik wil mij in de zaak der regeringsreglementen geene partij stellen. Ik ben niet genoeg ingelicht in de Surinaamsche aangelegenheden om mij tegen deze wets-ontwerpen te verklaren; te minder omdat de autoriteiten, die de wetten moeten in- en uitvoeren, de voordragt toejuichen. Bovendien, de Minister is tegemoet gekomen aan een mijner bezwaren, dat is, de finantien. De Minister verzekert dat de invoering van deze regeringsreglementen geene verhooging van subsidie zal ten gevolge hebben, omdat hij verwacht dat de meerdere uitgaven door meerdere inkomsten zullen worden gedekt; ik neem nota van die verklaring.

ONTWERP—14 November 1892. [1])

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

Bij meer dan eene gelegenheid heeft de Regeering de wenschelijkheid betoogd om met de indiening van wets-ontwerpen tot voldoening aan de artt. 153/174 der Regeeringsreglementen voor de koloniën Suriname en Curaçao te wachten totdat de herziening der bepalingen voor de Rijkscomptabiliteit zou zijn tot stand gekomen.

Dewijl in die koloniën sedert 1867 verschillende betalingen worden gedaan welke uit 's Rijks schatkist worden gekweten, werd het aanbevelenswaardig geacht om de regeling der wijze van beheer en verantwoording van de koloniale uitgaven zooveel mogelijk in overeenstemming te brengen met die welke voor de Staatsuitgaven zal worden vastgesteld.

Wat er ook voor deze opvatting te zeggen moge zijn, het komt niet raadzaam voor terwille daarvan de uitvoering van het hierboven genoemde voorschrift der Regeeringsreglementen nog verder uit te stellen.

Bij overweging van de vraag wie met de contrôle der koloniale uitgaven en ontvangsten behoorde te worden belast, moest er al dadelijk op worden gelet dat van eene algemeene rekenkamer of eenig ander speciaal college voor de contrôle in de West-Indische koloniën geen sprake kon zijn om de daaraan verbonden hooge kosten, terwijl die taak evenmin aan één ambtenaar kan worden opgedragen.

Aanvankelijk is daarom het denkbeeld gerezen om de contrôle te doen plaats hebben door de Algemeene Rekenkamer hier te lande of in de koloniën door den Raad van Bestuur, dan wel door de Koloniale Staten (in Suriname) en door den Kolonialen Raad (in Curaçao), naar gelang de verantwoording van de koloniale uitgaven en ontvangsten over elk dienstjaar, ingevolge de artt. 114/106 der Regeeringsreglementen voor de koloniën Suriname en Curaçao worden gedaan aan de Wetgevende Macht of door den Gouverneur aan de Koloniale Staten (in Suriname) of aan den Kolonialen Raad (in Curaçao).

Tegen de verwezenlijking van dat denkbeeld zijn echter verschillende bedenkingen gerezen.

Vooreerst zou de contrôle veel schade lijden indien die bij afwisseling door de Algemeene Rekenkamer en door een college in de koloniën moest worden gevoerd, terwijl ook bezwaarlijk het personeel bij de Rekenkamer nu eens uitgebreid en dan weder ingekrompen kon worden naarmate er contrôle over uitgaven en ontvangsten in West-Indië moest gehouden worden of niet. Voorts schenen de genoemde colleges in de koloniën voor de taak der contrôle niet bijzonder geschikt.

Het zou derhalve aanbeveling verdienen de contrôle der koloniale uitgaven en ontvangsten uitsluitend aan de Algemeene Rekenkamer op te dragen, ook wanneer de hierboven vermelde voorschriften van de Regeeringsreglementen van kracht bleven. Maar eene wijziging van die voorschriften in dezen zin, dat de koloniale huishoudelijke begrootingen steeds definitief bij de wet worden vastgesteld, is alleszins wenschelijk, zooals van de zijde der Regeering reeds werd betoogd in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 5 December 1888 bij de beraadslagingen over het wetsontwerp tot definitieve vaststelling der koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1889.

Onder de tegenwoordige regeling kan het voorkomen dat de Staten-Generaal, na gedurende eenige jaren geen bemoeienis met de vaststelling van eene

[1]) Hierbij werden wijzigingen in de regeeringsreglementen voorgesteld in verband met de bij dezelfde Koninklijke Boodschap ingediende ontwerpen-comptabiliteitswet. Die wijzigingen betreffen de artt. 110, 112, 113 en 114 (S.) en 102, 104, 105 en 106 (C.) en worden daar vermeld.

West-Indische begrooting te hebben gehad, op eens weder in die vaststelling betrokken worden, terwijl in een volgend jaar die vaststelling weder plaats vindt buiten hen om. Ook kan het gebeuren dat, terwijl eene begrooting zonder medewerking van de Staten-Generaal werd vastgesteld, omdat de raming der ontvangsten en uitgaven geen tekort aanwees, de uitkomsten van den dienst bewijzen dat de ramingen te gunstig waren en dat er wel degelijk een tekort is. Zoo zouden hoogst onregelmatige toestanden in het leven geroepen worden, en dit is alleen te voorkomen door de definitieve vaststelling der West-Indische begrootingen altijd bij de wet te doen geschieden, waarvan het gevolg zal moeten zijn dat ook de verantwoording altijd aan de Wetgevende Macht wordt gedaan. Hiernevens worden dan ook twee wetsontwerpen aangeboden, strekkende om de Regeeringsreglementen in bovenbedoelden zin te wijzigen.

Wanneer de contrôle over de koloniale uitgaven en ontvangsten zoowel in de koloniën als in Nederland, alsmede het onderzoek der rekening aan de Algemeene Rekenkamer worden toevertrouwd en de Kamer in een jaarlijksch verslag de bedenkingen en opmerkingen mededeelt waartoe het onderzoek der rekening haar aanleiding heeft gegeven, zal de Wetgevende Macht, beter dan tot nu toe, in staat zijn over de juistheid der cijfers te oordeelen en het slot van dienst vast te stellen.

Uit de aanwijzing der Rekenkamer tot het onderzoek der rekening vloeit vanzelve voort dat de koloniale ontvangers en betaalmeesters aan haar rekenplichtig zijn en wegens hun gehouden beheer rechtstreeks aan haar rekening behooren af te leggen.

Uit de opneming van de kasverantwoordingen der rekenplichtigen en van die der betaalmeesters hier te lande moet de Kamer het bewijs kunnen vinden van de juistheid der cijfers en der vanwege het koloniaal bestuur opgemaakte rekening.

Het ligt in de bedoeling om elke der begrootingen van Suriname en van Curaçao, gelijk tot dusver, één geheel te doen uitmaken en niet in twee hoofdstukken te doen splitsen voor uitgaven en ontvangsten in Nederland en in de koloniën.

Het opmaken der rekening zal derhalve, evenals tot dusver, voor al de uitgaven en ontvangsten moeten geschieden door den administrateur van financiën, waartoe dezen, voor zooveel de uitgaven en ontvangsten in Nederland betreft, maandelijks de noodige gegevens vanwege het Departement van Koloniën worden verstrekt.

Voor uitgezonden specie en betaalde wissels tot overmaking of verrekening van de hier te lande aan de koloniale geldmiddelen toegestane bijdrage, alsmede voor betalingen en ontvangsten voor rekening van derden, zal met de koloniën eene rekening moeten geopend worden, bestemd om te worden medegedeeld aan de Algemeene Rekenkamer, die daardoor en uit de kasverantwoordingen van de rekenplichtigen in de koloniën kan zien in hoever die betalingen en ontvangsten hier te lande door ontvangsten en betalingen in de koloniën worden opgewogen.

Voor elke der beide koloniën wordt een ontwerp van wet voorgedragen. Vele bepalingen der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35) zijn daarin onveranderd overgenomen, enkele zijn gewijzigd, terwijl bij de rangschikking der verschillende artikelen is getracht eene meer regelmatige volgorde in acht te nemen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

§ 1. Met ingenomenheid had men gezien, dat de Minister, ter voldoening aan de reeds zoolang onuitgevoerd gebleven bepalingen van de artt. 153 en 174 der Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao, wetsontwerpen tot regeling van het beheer en de verantwoording der geldmiddelen van die koloniën in gereedheid had gebracht.

Verscheidene leden waren echter van oordeel, dat het tijdstip der indiening van deze wetsontwerpen niet gelukkig was gekozen, in zooverre het beter ware geweest de afdoening van de aanhangige voordracht tot wijziging der Oost-Indische comptabiliteitswet af te wachten. De wetsontwerpen betreffende de West-Indische comptabiliteit zouden dan naar de bij de behandeling van die voordracht genomen beslissingen ingericht kunnen zijn, terwijl thans eene dubbele gedachtenwisseling over dezelfde zaken niet te vermijden is.

Voorts werd de klacht geuit, dat de toelichting van deze wetsontwerpen al zeer schraal is. Zij bestaat, wat de artikelen aangaat, bijna uitsluitend uit verwijzingen naar de Oost-Indische comptabiliteitswet. Tevens werd opgemerkt, dat de redactie der voorgestelde bepalingen, zonder dat daarvoor in de meeste gevallen redenen worden aangevoerd of bestaan, afwijkt niet enkel van de wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35), maar zelfs van het wetsontwerp tot wijziging daarvan. Waar dit laatste ontwerp is uitgegaan van denzelfden Minister, van wien de onderhavige voordrachten afkomstig zijn, wekten deze voor een deel vrij onbeduidende afwijkingen bevreemding.

Dat de Koloniale Staten van Suriname en de Koloniale Raad van Curaçao omtrent deze wetsontwerpen niet zijn gehoord, konden sommige leden niet goedkeuren. Vooral omtrent de verandering, ten aanzien van de vaststelling der begrootingen voorgesteld, ware het, meende men, gepast geweest het gevoelen van die lichamen te vragen. De wensch werd uitgesproken, dat dit gevoelen alsnog zou worden ingewonnen.

§ 2. Met de verandering, welke de Regeering wenscht te brengen in de wijze van vaststelling der begrooting van Suriname, konden vele leden zich op de door den Minister aangevoerde gronden wel vereenigen. Hierbij werd herinnerd, dat ook de oud-Gouverneur SMIDT zich in de rede, die hij als lid der Kamer uitsprak in de vergadering van 5 December 1888 (*Handelingen* 1888—1889, bladz. 427), voor deze wijziging had verklaard.

Vele andere leden hadden daarentegen tegen het voorstel der Regeering bedenking. Nu in 1865 de inmenging van den Nederlandschen wetgever beperkt werd tot de in art. 112 van het Regeeringsreglement genoemde gevallen, scheen eene vermindering der koloniale autonomie niet oirbaar, tenzij daarvoor ernstige redenen bestaan. De gronden, in de Memorie van Toelichting aangevoerd, kwamen dezen leden echter weinig afdoende voor. Het is waar, dat naar de bestaande regeling het kan voorkomen, dat de bemoeienis van de Wetgevende Macht wordt ingeroepen, nadat de vaststelling der begrooting eenige jaren buiten haar om heeft plaats gehad. Maar men begreep niet welk nadeel hieruit voortvloeien zou, en vond daaromtrent in de Memorie van Toelichting niets vermeld. In de tweede plaats wijst de Minister op de mogelijkheid, dat, terwijl de begrooting zonder medewerking van de Staten-Generaal werd vastgesteld, omdat de raming der ontvangsten en uitgaven geen tekort aanwees, de uitkomsten van den dienst bewijzen, dat de raming te gunstig was en dat er wel degelijk een tekort is. Is het hier gestelde geval in de practijk wel eens voorgekomen? En zijn er in elk geval geene andere middelen om tegen te hooge ramingen te waken? Aan eene geflatteerde begrooting kan immers de Koninklijke goedkeuring onthouden worden. Men begreep dat het argument aangevoerd werd om, zoo noodig, eene betere contrôle op de samenstelling der begrooting in te voeren, maar het scheen van te geringe beteekenis om aan de kolonie het recht te ontnemen de begrooting zelfstandig vast te stellen, wanneer zij bij machte is uit eigen middelen in de huishoudelijke uitgaven te voorzien.

Waren dus de door den Minister aangevoerde gronden niet afdoende, men wees er verder op, dat thans de inmenging der Staten-Generaal alleen gemotiveerd wordt door het belang der Nederlandsche financiën; is dat belang buiten spel, dan was er naar de meening dezer leden geen reden om de beslissing der Staten-Generaal, die toch niet geacht kunnen worden beter dan het uitvoerend gezag en de Koloniale Staten op de hoogte te zijn van de Surinaamsche zaken, in te roepen. Men herinnerde hierbij, dat de Tweede Kamer aan de behandeling der Surinaamsche begrooting slechts zeer weinig tijd pleegt te wijden.

In de tegenwoordige regeling lag voorts, naar veler meening, een prikkel tot zuinigheid voor het koloniaal bestuur, want het spreekt vanzelf dat men het in Suriname op prijs stelt ten aanzien van de financiën buiten de be-

moeienis der Staten-Generaal te blijven. Maar indien de begrooting door den Nederlandschen wetgever wordt vastgesteld, onverschillig of er een subsidie van het moederland noodig is of niet, dan vervalt die prikkel tot zuinigheid. Men vreesde daarom dat het beginsel om de begrooting steeds bij de wet te doen vaststellen zou leiden tot voortdurende vermeerdering van uitgaven, en nadeelig zou werken op het in de kolonie bestaande streven naar financieele zelfstandigheid, dat in den laatsten tijd door de koloniale pers krachtig gesteund wordt.

Verscheidene leden waren van oordeel, dat het, afgescheiden van andere wijzigingen in de inrichting van het bestuur van Suriname, welke beter ter sprake konden komen bij de behandeling van het wetsontwerp tot wijziging van het Regeeringsreglement (Gedrukte stukken 1892—1893, **112**), wenschelijk ware de vaststelling der begrooting, behoudens de goedkeuring van het Koninklijk gezag, geheel aan de kolonie over te laten.

Wilde men de bemoeiing der Staten-Generaal met de vaststelling der begrooting geheel doen vervallen, dan behoorde echter naar de meening dezer leden ook geen sprake meer te zijn van een subsidie van het moederland. Nu zoude het zeker niet getuigen van een verstandig beleid, wanneer men zonder overgang dat subsidie deed vervallen; zulks zou aanleiding geven tot overdreven bezuiniging en tot het nalaten van inderdaad noodige uitgaven, of wel tot het opleggen van nieuwe lasten. Maar wel scheen het mogelijk en wenschelijk het subsidie geleidelijk te doen vervallen. Mits zij zich slechts hierop kon voorbereiden, zou de kolonie zeer wel in staat zijn het subsidie te missen, en het besef van op eigen beenen te moeten staan, zou haar opwekken tot energie en zelfstandige werkzaamheid.

De tegenwoordige toestand was naar de meening van een der leden voor de toepassing van dezen maatregel gunstig. De goede vooruitzichten van den landbouw doen verwachten, dat de draagkracht van de bevolking zal toenemen, en eene betere contrôle op de invoerrechten zal het bedrag van die rechten aanzienlijk kunnen doen stijgen. Gedurende de laatste 26 jaren bedroeg het subsidie gemiddeld f 280 000 's jaars; daarentegen zijn gedurende dit tijdvak de eigen middelen der kolonie gestegen van ruim 700 000 tot ruim 1½ millioen of gemiddeld met f 30 000 's jaars. In overweging werd gegeven te bepalen dat het eerstvolgend subsidie zal bedragen f 250 000 of f 300 000 en dat dit bedrag gedurende tien jaar telkens met $^1/_{10}$ zal verminderd worden, zoodat het na die tien jaren geheel zal vervallen.

Men meende dat deze geleidelijke vermindering ten aanzien van de *gewone* uitgaven geen bezwaar zou opleveren, terwijl ter bestrijding van *buitengewone* uitgaven, voor de ontwikkeling der kolonie vereischt, met toepassing van art. 151 van het Regeeringsreglement eene leening zou kunnen worden aangegaan. Vaststelling der begrooting door de wet zou dan alleen noodig blijven, indien de Koning de begrooting, zooals zij door de Koloniale Staten is vastgesteld, niet goedkeurt of indien de Staten de begrooting niet hebben vastgesteld vóór den 15^{den} Juli van het jaar, waarin zij hun wordt aangeboden. Anderen meenden, dat ten deze de regeling gevolgd kon worden, welke in het moederland ten aanzien van de provinciale begrooting is gemaakt, zoodat dan de tusschenkomst der Wetgevende Macht geheel gemist zou kunnen worden.

Hiertegen werd aangevoerd, dat het subsidie in gunstige jaren geheel zou kunnen worden gemist, maar in ongunstige jaren noodig zou blijven en dat op den duur het nadeelig saldo van de uitkomsten van den dienst toch weder ten laste van het moederland zou komen of dat Nederland in elk geval aansprakelijk zou blijven voor de schulden, welke tot dekking van zulke nadeelige saldo's zouden moeten worden aangegaan. Ook vreesde men, dat het recht tot vaststelling der begrooting, insluitende het recht tot verwerping, door de Koloniale Staten gebruikt zou kunnen worden om den Gouverneur tot aftreden te dwingen.

Hierop werd weder geantwoord, dat een tekort op den gewonen dienst op de volgende begrooting zou moeten worden gevonden, terwijl voor de leeningen, welke ter bestrijding van buitengewone uitgaven worden gesloten, volgens art. 151 van het Regeeringsreglement niet Nederland, maar de kolonie aansprakelijk zou zijn. Gevaar, dat verwerping van de begrooting zou gebruikt worden als middel om den Gouverneur tot aftreden te dwingen, kon

er niet bestaan, waar vaststelling bij de wet wordt voorbehouden, ingeval de Staten de begrooting vóór 15 Juli niet hebben aangenomen of de Koning die niet goedkeurt. Bovendien had de Gouverneur in het recht van ontbinding der Staten een middel om obstructionisme en gemis aan samenwerking met het uitvoerend gezag te keer te gaan.

Gaarne zou men omtrent het denkbeeld om op de aangegeven wijze het subsidie geleidelijk te doen vervallen, 's Ministers meening vernemen.

Overigens bleken eenige leden van gevoelen te zijn, dat ook de bezoldiging van den Gouverneur en de kosten van land- en zeemacht ten laste der kolonie gebracht behooren te worden.

Ten aanzien van het voorstel om ook voor Curaçao wettelijke vaststelling der begrooting voor te schrijven bestond nog meer bezwaar dan tegen het voorstel betreffende Suriname. Gaf voor laatstgenoemde kolonie de feitelijke toestand nog eenige aanleiding om de bemoeiing der Staten-Generaal uit te breiden, ten aanzien van Curaçao was dit geenszins het geval en men zag geen grond, waarom voor beide koloniën, ondanks het verschil van toestanden, dezelfde regelen gesteld zouden moeten worden. Waar Curaçao in staat blijkt met eigen middelen in eigen behoeften te voorzien, werd het voorstel om hier wettelijke vaststelling der begrooting voor te schrijven, beschouwd als een geheel ongerechtvaardigd streven om die kolonie, voor zooveel het financieel beheer betreft, onder curateele te stellen. Ten deze scheen voor vermindering der financieele autonomie geen enkele reden te bestaan en werd het daarentegen door velen verkieslijk geacht de vaststelling der begrooting, behoudens 's Konings goedkeuring, aan de kolonie over te laten.

Naar aanleiding van deze beschouwingen werd van andere zijde opgemerkt, dat Curaçao wegens de uitputting der phosphaatlagen wellicht ook spoedig een subsidie van het moederland zou behoeven.

Wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao.

Nu er voor Suriname en Curaçao comptabiliteitswetten worden vastgesteld, meenden sommige leden, dat de artikelen van de Regeeringsreglementen, die over de begrooting handelen, daaruit behooren te vervallen en naar de comptabiliteitswetten overgebracht moeten worden. Het Regeeringsreglement voor Oost-Indië spreekt alleen van de begrooting in art. 28, ten einde het hooren van den Raad van Indië verplichtend te stellen, en de bepalingen omtrent de indische begrooting zijn opgenomen in de Oost-Indische comptabiliteitswet,

Andere leden meenden, dat de Regeeringsreglementen wel eenige bepalingen omtrent de begrooting kunnen inhouden, maar zouden omtrent de vraag gaarne 's Ministers meening vernemen.

Memorie van Antwoord.

(Ongedateerd.)

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

§ 1. De ondergeteekende meende de regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van de Westindische koloniën, welke reeds zoo lang op zich lieten wachten, niet opnieuw te moeten uitstellen tot dat de thans bij de Tweede Kamer aanhangige voordracht tot wijziging der Oostindische comptabiliteitswet zou zijn afgedaan. Dat ten gevolge van de gelijktijdige indiening eene dubbele gedachtenwisseling over dezelfde zaken niet te vermijden zou zijn, kan de ondergeteekende niet inzien, daar immers bij de gedachtenwisseling over het eene voorstel naar die over het andere kan worden verwezen.

Waar de voorgestelde bepalingen grootendeels overeenstemmen met die voor Nederlandsch-Indië, kan het geene verwondering wekken, dat de toe-

lichting zich veelal bepaalde tot eene verwijzing naar de Oostindische comptabiliteitswet. Om welke reden de redactie hier en daar van die der Oostindische voorschriften afwijkt, is hieronder bij de behandeling der artikelen vermeld.

De Koloniale Staten van Suriname en de Koloniale Raad van Curaçao zijn volgens de Regeerings-reglementen geen adviseerende colleges. De Regeering kon dus hun gevoelen over de aangeboden wetsvoordrachten niet inwinnen. Zij hadden echter uit eigen beweging op verschillende wijzen kunnen doen blijken van hunne inzichten, indien zij daartoe aanleiding hadden gevonden, doch dit is niet geschied.

§ 2. Door een deel der leden werd aangenomen, dat de voorgestelde wijziging van art. 112 Regeeringsreglement de strekking zou hebben „om aan de kolonie het recht te ontnemen de begrooting zelfstandig vast te stellen, wanneer ze bij machte is uit eigen middelen in de huishoudelijke uitgaven te voorzien." De inmenging der Staten-Generaal achtten zij alleen gemotiveerd door het belang der Nederlandsche financiën.

Te dien aanzien veroorlooft de ondergeteekende zich het volgende op te merken.

Het Regeeringsreglement ging uit van het beginsel „dat Suriname vormt eene overzeesche provincie van Nederland, wier bewoners moeten gesteld worden in het bezit van alle rechten en vrijheden, welke, in verschillende vormen gegoten, door alle tijden heen het erfgoed van den Nederlander zijn geweest."

Volgt hieruit dat aan de ingezetenen der kolonie met opzicht tot de zoogenaamde huishoudelijke begrooting van Suriname het laatste woord zou zijn te geven?

In herinnering valt hier te brengen, dat de huishoudelijke begrootingen der provinciën aan de goedkeuring van den Koning zijn onderworpen; ontmoet de provinciale begrooting bij den Koning bezwaar, dan zijn de Staten wel verplicht daaraan tegemoet te komen om de goedkeuring te verwerven.

En in de tweede plaats valt er op te wijzen, dat, al wordt de begrooting van Suriname eene huishoudelijke genoemd in tegenstelling van de enkele uitgaven, die op de Rijksbegrooting gebracht worden, ze overigens behalve datgene, wat in Nederland op de provinciale en gemeentelijke begrootingen voorkomt, alles omvat wat, ware de huishouding van Suriname op denzelfden voet als die van de provinciën geschoeid, hier uit de Rijksbegrooting zou worden gevonden; wat er noodig is om het stoffelijk en zedelijk welzijn in Suriname te bevorderen en de hulpbronnen der kolonie tot ontwikkeling te brengen, moet bijna geheel door de „huishoudelijke" begrooting worden verschaft. Suriname heeft eene uitgestrektheid, ongeveer het viervoudige van die van het moederland, terwijl de bevolking geen hooger cijfer bereikt dan hier in meer dan één gemeente van den tweeden rang wordt aangetroffen; en die bevolking neemt, de immigratie buiten rekening gelaten, niet eens merkbaar toe; zullen de hulpbronnen van Suriname tot haar recht geraken, dan moet immigratie de bevolking komen vermenigvuldigen; ook het benoodigde kapitaal moet grootendeels van buiten toevloeien. Heel wat meer dan het rechtstreeksch belang van Suriname's tegenwoordige bevolking vat er dus te behartigen. En die bevolking zelve bestaat — in het Voorloopig Verslag werd er reeds op gewezen — uit verschillende, uiteenloopende elementen, terwijl de groote meerderheid der kiezers alleen uit één van die elementen, althans in de eerste toekomst, te vinden zal zijn. Is het waar dat Nederland als Souverein van Suriname verantwoordelijk is voor de wijze, waarop het wordt bestuurd, dan kan het, met het oog op dit een en ander, al laat men buiten rekening de aansprakelijkheid der Nederlandsche schatkist voor Surinaamsche tekorten, ook niet twijfelachtig zijn of Nederland is verplicht, met opzicht tot Suriname's begrooting, het laatste woord aan zich te houden.

Tegen de wijze, waarop dit in het bestaande Regeerings-Reglement is geschied, moet de ondergeteekende echter bezwaar blijven maken. Alvorens zulks nader toe te lichten, zij het hem vergund nog eens in herinnering te brengen, waarop de bestaande regeling neerkomt.

Wanneer een subsidie noodig is of de begrooting niet tijdig in de kolonie is vastgesteld, treedt de Wetgevende Macht in Nederland per se op om

haar definitief vast te stellen. In alle andere gevallen wordt het Opperbestuur in de eerste plaats tot oordeelen geroepen. Oordeelt het, dat de in Suriname vastgestelde begrooting onveranderd behoort te blijven, dan beslist het in dien zin in het hoogste ressort. Komt het tot eene tegenovergestelde slotsom, dan heeft de Wetgevende Macht in hooger ressort te oordeelen: heeft ook deze met het werk van den kolonialen wetgever geen vrede, dan maakt zij er van wat de begrooting, naar haar inzien, behoort te wezen.

In de eerste plaats rijst hier de vraag: waarom onderscheiden tusschen het geval, dat de begrooting zonder subsidie en dat zij met een subsidie sluit; waarom in het laatste geval uitsluitend aan de Wetgevende Macht het oordeel over de begrooting toevertrouwd en niet in het eerste? Mag de groote zedelijke verantwoordelijkheid, die op Nederland met opzicht tot het bestuur van de kolonie rust, minder zwaar wegen dan dat deel van het stoffelijk belang van het Rijk bij de kolonie, dat bij een subsidie betrokken is? En zelfs al ware de vraag bevestigend te beantwoorden, rationeel ware ook dan de onderscheiding nog niet. Ook met begrootingen, die zonder subsidie sluiten, kan het belang der Nederlandsche schatkist in hooge mate zijn genoemd. Men denke aan het voor de hand liggende geval, dat buitengewone inkomsten, bijv. uit mijnen, worden gebruikt om de uitgaven der huishouding van de kolonie uit te zetten zonder dat getracht wordt door ontwikkeling van de hulpbronnen van het land te herstellen, wat men aan zijn natuurlijken rijkdom ontnam.

In de tweede plaats is, meent de ondergeteekende, eene taakverdeeling, zooals het Regeeringsreglement die tusschen het Opperbestuur en de Wetgevende Macht vaststelde, op zich zelve niet rationeel. Of Suriname goed zal worden bestuurd, hangt allereerst hiervan af of de jaarlijksche bestuursplannen, in de begrootingen neergelegd, in het stelsel van bestuur, dat tegenover Suriname gevolgd behoort te worden, passen. Maar dan is ook bij de beoordeeling daarvan éénheid van gedachte noodig, en hoe kan die worden verwacht wanneer het niet steeds dezelfde macht is, die tot oordeelen wordt geroepen? Wat zal feitelijk de Wetgevende Macht in het belang van een consequent bestuur vermogen, wanneer zij slechts nu en dan tot definitieve vaststelling der begrooting wordt geroepen, gesteld al eens dat bij zulk een gang van zaken de noodige belangstelling bij haar zou blijven bestaan en de noodige kennis door haar zou worden onderhouden?

Er waren leden, die de vaststelling der begrooting aan de kolonie wenschten over te laten behoudens de Koninklijke goedkeuring, mits dan ook van een subsidie van het moederland geen sprake meer zou zijn. Zeker zou ook op die wijze aan de irrationeele taakverdeeling een einde kunnen worden gemaakt. Doch de voorwaarde, die men stelde, is eene onmogelijke, want Nederland zal als Souverein van Suriname steeds verplicht blijven bij te passen, wanneer zonder zijne hulp een behoorlijk beheer niet te voeren zou zijn. Zou, afgescheiden daarvan, eene regeling als de bedoelde de voorkeur verdienen boven definitieve vaststelling van de begrooting in alle gevallen door de Wetgevende Macht? De bedoelde leden namen aan dat er meerdere financieele zelfstandigheid voor de kolonie in zou liggen opgesloten en men er daarom in Suriname prijs op zou stellen om de financiën buiten bemoeienis van de Staten-Generaal te doen komen. Doch waarop berust die meening? Het Opperbestuur zou zich bij de beoordeeling van de begrooting geheel op hetzelfde standpunt hebben te stellen als de Wetgevende Macht, geheel denzelfden toets hebben aan te leggen. En de bevoegdheid om in de begrooting wijziging te brengen, zou aan de kroon niet kunnen worden onthouden, wilde men de goedkeuring niet in eene loutere formaliteit doen ontaarden. Is, zooals boven werd opgemerkt, het recht om af te keuren tegenover de provinciale begrooting voldoende om doel te treffen, reeds tengevolge van den afstand, die Suriname van Nederland scheidt, zou dat met opzicht tot de Surinaamsche begrooting niet het geval zijn. De Staten-Generaal, zoo wordt verder aangevoerd, kunnen niet geacht worden beter dan het uitvoerend gezag en de Koloniale Staten op de hoogte te zijn van de Surinaamsche zaken. Vergeet men daarbij echter niet, dat de kennis van het uitvoerend gezag en van de Koloniale Staten aan het begrootingswerk ook ten goede zouden blijven komen wanneer de Wetgevende Macht de begrooting steeds definitief vaststelde? Aan den Gouverneur en de Staten zou het ontwerpen en voorloopig

vaststellen der begrooting moeten worden overgelaten geheel op denzelfden voet alsof het het Opperbestuur was, dat het laatste woord had; geheel dezelfde verantwoordelijkheid zou voor dat werk op hen rusten; in hun werk zou zoowel in het eene als in het andere geval alleen ingegrepen behooren te worden indien het om financieele redenen of voor een goed bestuur noodzakelijk was. Hoe kan die noodzakelijkheid het best blijken? Dat is de vraag, waarop het hier aankomt. Zal het niet zijn wanneer de Regeering bij het onderzoek der begrooting den steun heeft van de Staten-Generaal, wanneer dit onderzoek, behalve in het Kabinet van den Minister, ook in het volle licht der openbaarheid, onder het oog der natie, door de vertegenwoordiging plaats heeft?

Na het voorafgaande zal de ondergeteekende wel niet meer uitvoerig hebben stil te staan bij het denkbeeld om aan het subsidieeren van het moederland een eindpaal te stellen, door te bepalen dat ieder jaar het subsidie met $^1/_{10}$ verminderen zal. Vooruit valt niet te zeggen of op dien voet een behoorlijk bestuur in Suriname te voeren zou zijn; en Nederland zou krachtens zijne verantwoordelijkheid als Souverein verplicht blijven bij te passen, wat tot een behoorlijk bestuur wordt gevorderd. Dat het subsidie zoo laag zij als daarmeê bestaanbaar is, daarvoor heeft in de eerste plaats 's Konings vertegenwoordiger in de kolonie te zorgen; hij, die over alle bestuursmiddelen der kolonie beschikt, mag geacht worden daartoe het best in staat te zijn. Meent men dat de Koloniale Staten eerst tot een zuinig beheer zouden gaan meêwerken, wanneer zij daartoe door geldnood werden gedrongen, dan kan met evenveel reden gevreesd worden, dat de bezuiniging in de eerste plaats zou worden gezocht waar niet bezuinigd kan worden zonder aan de eerste eischen van een goed bestuur te kort te doen; men denke bijv. aan het onderwijs; — zou men zoo niet van kwaad tot erger vervallen?

Het door eenige leden, volgens het Voorloopig Verslag, uitgesproken gevoelen „dat ook de bezoldiging van den Gouverneur en de kosten van land- en zeemacht ten laste der kolonie gebracht behooren te worden" geeft den ondergeteekende aanleiding nog het volgende in herinnering te brengen.

Nam de wetgever bij de vaststelling van het Regeeringsreglement aan dat de hierbedoelde kosten op de rijksbegrooting behooren te komen, van den anderen kant bepaalt art. 148 van het Regeeringsreglement uitdrukkelijk, dat ook ten behoeve van het Rijk belastingen kunnen worden geheven. Omtrent de wijze, waarop bij het heffen van zoodanige belastingen zou worden te werk gegaan, komt geen bepaling in het Regeeringsreglement voor. Men zou zonder onbillijkheid de ingezetenen van Suriname op gelijken voet als de ingezetenen van Nederland kunnen laten dragen in uitgaven, die zoowel in het belang van Suriname als in het belang van het Rijk in Europa geschieden. Zou dat echter, waar de toestand van Suriname in zoovele opzichten van dien van het moederland verschilt, al schoten de financieele krachten van Suriname niet meer tekort, op bevredigende wijze in toepassing zijn te brengen? Zou een maatstaf zijn te vinden, die de gedachte aan willekeur uitsloot? De ondergeteekende meent het te mogen betwijfelen. Ook in zijn oog zou het de voorkeur verdienen, Suriname te doen restitueeren de kosten, die het aan het Rijk veroorzaakte, hetzij dan voor het geheel of voor een deel. Wat daar echter ook van zij, bij de vaststelling van het Regeeringsreglement achtte men het oogenblik voor eene regeling nog niet gekomen. In de Memorie van Toelichting van het laatste ontwerp verklaarde de Regeering: „Zij deelt in den wensch, dat Suriname in een niet verwijderd verschiet dubbel in staat gerake om hetgeen de Staat aan zijne kolonie ten offer gebracht heeft, ruimschoots te vergoeden. Doch zij acht dit verschiet in ieder geval te ver verwijderd om nu reeds bepalingen daarvoor te durven vaststellen, die in de bijzonderheden zouden moeten treden. Voorshands kan het doel, waarop alle krachtsinspanning gericht wordt, geen ander zijn dan bevordering van de innerlijke welvaart der kolonie zelve." Deze woorden hebben nog niets van hunne toepasselijkheid verloren.

Na de toelichting, door den ondergeteekende van het door hem ingenomen standpunt gegeven, behoeft wel niets meer gezegd te worden ten betooge, dat, naar zijn inzien, ook de definitieve vaststelling van de begrooting van

Curaçao door de Wetgevende Macht behoort te geschieden. Alleen meent hij nog te moeten opmerken dat de financieele geschiedenis van Curaçao daarvoor pleit, ook al stelt men zich op het standpunt, dat „de inmenging der Staten-Generaal alleen gemotiveerd wordt door het belang der Nederlandsche financiën". In de jaren 1883 tot en met 1890 (namelijk de jaren, verloopen sints geen subsidie meer is verleend, en waarvan de uitkomsten reeds vaststaan) hebben de uitgaven der kolonie bedragen f 5 089 726,51; uit hetgeen door de phosphaat-ontginning in de schatkist is gevloeid is f 1 854 908,78[5] gebruikt om die uitgaven te dekken; voor ruim 36 pCt. heeft de kolonie voor hare gewone uitgaven op die buitengewone inkomst geteerd. Geheel onzeker is het op het oogenblik wat diezelfde bron nog zal kunnen opleveren en of zij door eenige andere van gelijken aard zal te vervangen zijn.

Wetsontwerpen tot wijziging van de reglementen op het beleid der regeering in de koloniën Suriname en Curaçao.

De ondergeteekende ziet niet in waartoe het noodig zou zijn de over de begrooting handelende artikelen van de Regeeringsreglementen naar de comptabiliteitswetten over te brengen. Die artikelen zijn in de Regeeringsreglementen even goed op hunne plaats als de over de begrooting handelende artikelen in de Grondwet. Dat de wetgeving voor Oost-Indië er anders uitziet, heeft zijne historische redenen.

ONTWERP—1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augugustus 1893.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

§ 1. In deze voordrachten zijn vóór het afdeelingsonderzoek tal van wijzigingen gebracht, waarvan eene het gevolg was van het voorbijzien eener wet tot wijziging der West-Indische Regeeringsreglementen. Men merkte op, dat bij zorgvuldige voorbereiding deze wijzigingen onnoodig zouden zijn geweest.

Waar voorts zoo vele wijzigingen worden aangebracht, als ten deze het geval is geweest, hadden gewijzigde wetsontwerpen ingediend moeten zijn. Het nalaten van die indiening heeft de behandeling der wetsontwerpen in de afdeelingen zeer bemoeilijkt.

Overigens betreurde men, dat — althans voor zoover blijkt — over deze wetsontwerpen niet het gevoelen van de Kolonialen Staten in Suriname en van den Kolonialen Raad in Curaçao is ingewonnen. Men zou het op prijs stellen van het gevoelen dier lichamen alsnog mededeeling te bekomen, indien het door de Regeering gevraagd mocht zijn, of indien zij zich krachtens de bevoegdheid, hun toegekend bij de artt. 103 en 95 der Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao, te dezer zake tot den Koning mochten gewend hebben of noch mochten wenden.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

§ 1. Indien de ondergeteekende had kunnen vermoeden dat het der Kamer aangenaam zou zijn geweest bij de Nota's van Wijzigingen, die vóór het onderzoek in de afdeelingen zijn ingezonden, tevens gewijzigde wetsontwerpen te ontvangen, zou hij de aanbieding daarvan niet hebben nagelaten. Hij meende echter dat de behoefte aan gewijzigde wetsontwerpen zich eerst zou doen gevoelen bij de openbare beraadslagingen, en dat het aanbeveling ver-

diende ze eerst in te dienen na de verschijning van het Voorloopig Verslag, opdat, ingeval dat Verslag aanleiding gaf om nadere wijzigingen voor te dragen, ook deze in de gewijzigde wetsontwerpen konden worden opgenomen. Inderdaad acht de ondergeteekende na kennisneming van het Voorloopig Verslag enkele nadere wijzigingen in de wetsontwerpen noodig, die zijn aangegeven in de twee hiernevensgaande Nota's van Wijzigingen. Thans worden ook gewijzigde wetsontwerpen aangeboden.

De Koloniale Staten in Suriname en de Koloniale Raad in Curaçao zijn volgens de Regeeringsreglementen geen colleges, aan welke de Regeering adviezen kan vragen. Hun gevoelen over de ingediende wetsontwerpen is dan ook niet ingewonnen. Zij hebben ter zake van deze ontwerpen geen gebruik gemaakt van de bevoegdheid, hun gegeven bij de artikelen 103 en 95 der Regeeringsreglementen, maar de Surinaamsche Koloniale Staten hebben in § 1 van hun Voorloopig Verslag over de begrooting voor 1894 ter sprake gebracht wat zij noemden „een der hoofdpunten betreffende de aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden wijziging van het Surinaamsche Regeeringsreglement", namelijk het voorstel om in art. 148 de woorden „wet of koloniale verordening" te vervangen door „algemeene verordening". Die verandering werd onraadzaam geacht. „Met het voorschrift van art. 148 Regeeringsreglement" — zegt het Verslag der Staten — „is, meende men, het juiste beginsel gehuldigd. Bevoegdheid tot het heffen van belastingen komt toe aan de macht, die geroepen is het huishouden te regelen. Van regeling of vaststelling nu der Surinaamsche begrooting bij Koninklijk besluit is in het Regeeringsreglement geen sprake; het wordt in de wetsontwerpen tot wijziging daarvan ook niet voorgedragen. Mocht eene noodige regeling bij koloniale verordening achterwege blijven — hetgeen met het oog op art. 21 Regeeringsreglement niet dan aan vertraging van de zijde der Koloniale Staten zou zijn toe te schrijven — of een conflict tusschen Gouverneur en Staten zich voordoen in den vorm van verwerping eener ontwerp-verordening, zoodat aanleiding zou kunnen bestaan voor tusschenkomst van het moederland, dan, geloofde men, bracht het eigenaardige der aangelegenheid, die het hier geldt, heffing van belasting, ook mede dat voorziening plaats vond bij de wet en niet bij Koninklijk besluit". In § 2 van datzelfde Voorloopig Verslag werd aan het Koloniaal Bestuur in overweging gegeven om, „nu er voorstellen tot wijziging van het Regeeringsreglement bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig zijn, aan de Regeering aan te bevelen eene aanvulling van art. 69 4°. van het Regeeringsreglement in dezen zin, dat met behoud van het bestaande voorschrift de gewone wetgever tevens bevoegdheid verkreeg het kiesrecht toe te kennen ook aan hen die in de personeele of inkomstenbelasting alleen een bedrag van tenminste f 15 betalen." Dit laatste punt komt hieronder in § 2 ter sprake. Wat het eerste punt betreft, meent de ondergeteekende het volgende te moeten opmerken.

Met de stelling, dat de bevoegdheid tot het heffen van belastingen toekomt aan de macht, die geroepen is het huishouden te regelen, schijnen de Koloniale Staten te bedoelen dat dezelfde macht, die de begrooting vaststelt, ook over het heffen van belastingen moet hebben te beslissen. Dit is juist, in dien zin, dat geene belastingen mogen worden geheven dan waartoe de begrootingswetgever zijne toestemming heeft verleend. Maar daarom behoeven de belasting-verordeningen nog niet door den begrootingswetgever te worden gemaakt. Dit geschiedt immers thans ook niet wanneer eene belasting-regeling wordt gemaakt bij koloniale verordening. Dat geene belasting in Suriname ten behoeve van de kolonie zal worden geheven zonder toestemming der Wetgevende Macht, zal art. 112 van het Regeeringsreglement, indien de voorgestelde wijziging tot stand komt, waarborgen; eene Rijksbelasting, zoo die eenmaal ter sprake kwam, zou op de Rijksmiddelenwet moeten voorkomen en dus evenmin zonder toestemming der Wetgevende Macht geheven kunnen worden. Doch er is geen reden om aan te nemen, dat, mocht de koloniale wetgever met opzicht tot het regelen van eene belasting tekort schieten, dan altijd de behoefte aan regeling bij de wet zou bestaan, die de Grondwet als voorwaarde van het optreden van den Rijkswetgever heeft gesteld. En dat zou het geval moeten zijn om regeling door den Koning te kunnen uitsluiten.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ONTWERP—1896.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

§ 1. De wederindiening dezer wetsontwerpen was vrij algemeen met ingenomenheid begroet. Verscheidene leden betreurden evenwel, dat de door de vorige Regeering, bij de indiening der wetsontwerpen betreffende de West-Indische comptabiliteit (Gedrukte Stukken, Zitting 1892/93, n°. **93**) voorgestelde wijzigingen der Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao, strekkende om het bij de wet vaststellen der koloniale huishoudelijke begrootingen als regel voor te schrijven, niet mede in deze wetsvoordrachten zijn opgenomen en dat niet ook eerstgenoemde wetsontwerpen wederom zijn ingediend.

De omstandigheid, dat in eenig jaar de koloniale geldmiddelen niet voldoende zijn ter bestrijding der uitgaven, kan, zoo werd met betrekking tot het eerste punt opgemerkt, het gevolg zijn eener te weelderige inrichting der koloniale huishouding gedurende eene reeks voorafgaande jaren, en waar nu tot dekking van tekorten de financieele steun van het moederland wordt vereischt, is het noodig dat telken jare, en niet slechts in de gevallen, vermeld in de artikelen 112/104 der Regeeringsreglementen, de begrootingen aan de goedkeuring van den Nederlandschen wetgever worden onderworpen. Het feit, dat in 1896, na een tijdsverloop van 13 jaren, de begrooting van Curaçao voor het eerst wederom aan de Wetgevende Macht ter vaststelling is aangeboden, wijst op het onhoudbare der bestaande regeling en men had mogen verwachten, dat de Regeering, met dit voorbeeld voor oogen, van deze gelegenheid gebruik zou hebben gemaakt, om eene verandering in bovenstaanden zin voor te stellen. Op eene daartoe strekkende aanvulling der beide wetsontwerpen werd dezerzijds aangedrongen. Intusschen kwam het enkelen der hierbedoelde leden niet noodig en ook niet wenschelijk voor, de Staten-Generaal tot de vaststelling van *alle* begrootingsposten te doen medewerken. Beter achtten zij het, de definitieve beslissing omtrent de kleinere posten aan de Koloniale Staten (in Suriname) en aan den Kolonialen Raad (in Curaçao) over te laten. Voorts wenschten zij, in navolging van de voor Britsch-Indië bestaande regeling, bepaald te zien, dat de Staten en de Raad op de hun ter goedkeuring voorgedragen begrooting geen nieuwe posten mogen brengen zonder toestemming van den Gouverneur.

(Zie blz. 168, artikel 48.)

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

§ 1. De ondergeteekende heeft gemeend de door zijn ambtsvoorganger ingediende wetsontwerpen, betreffende de West-Indische comptabiliteit, vooralsnog niet aanhangig te moeten maken, omdat aan zoodanige nieuwe regeling groote bezwaren zijn verbonden, waartegen het nut der gewenschte contrôle waarschijnlijk zou blijken niet te kunnen opwegen. Het onderzoek hier te lande van in de kolonien opgemaakte verantwoordingstukken, ter zake van aldaar gedane uitgaven en ontvangsten, zou eene gestadige en uitvoerige briefwisseling van het Departement van Koloniën met de Algemeene Rekenkamer en de koloniale besturen tengevolge hebben, en die regeling zou bovendien, zoowel in de koloniën als hier te lande, vrij belangrijke uitgaven veroorzaken, welke niet te licht mogen worden geteld. Het zal daarom wellicht beter zijn de contrôle over de uitgaven en ontvangsten, in elk der

West-Indische koloniën, aan eene financieele commissie op te dragen, die, omdat zij met de toestanden in de kolonie bekend is, voor die taak allicht beter berekend zal zijn dan een Nederlandsch-Staatscollege, waarvan de leden in den regel die toestanden niet kennen.

Over dit denkbeeld is de ondergeteekende met de Gouverneurs der beide koloniën in overleg getreden.

Bij de uitwerking van dit denkbeeld zal dan moeten worden overwogen of, en zoo ja welke verandering zal worden gebracht in de vaststelling van de begrootingen, indien geen bijdrage uit 's Rijks schatkist gevorderd wordt.

Eenige bedenkingen tegen definitieve vaststelling van de begrooting bij de wet, zonder uitzondering, heeft de ondergeteekende reeds medegedeeld in de Memorie van Antwoord betreffende de Curaçaosche begrooting voor het loopend dienstjaar, waarnaar het vergund zij te verwijzen.

Of dit vraagstuk bij de behandeling der thans aanhangige wetsontwerpen tot oplossing zal kunnen worden gebracht, is onzeker en hangt af van het tijdstip waarop het geopend overleg met de Gouverneurs zal zijn afgeloopen.

Het denkbeeld van enkele leden, dat het noodig noch wenschelijk zou zijn de Staten-Generaal tot de vaststelling van *alle* begrootingsposten te doen medewerken, komt den ondergeteekende voor niet voor verwezenlijking vatbaar te zijn. Daargelaten dat de grens tusschen grootere en kleinere posten moeilijk te trekken is, omvat elke begrooting het totaal der voor het dienstjaar geraamde uitgaven en inkomsten en zou de som van de kleinere posten van uitgaaf toch in de definitief door de Staten-Generaal vast te stellen huishoudelijke begrooting moeten worden opgenomen en de stemming daarover bezwaarlijk kunnen worden uitgesloten.

Evenmin kan de ondergeteekende zich vereenigen met het denkbeeld om aan de Koloniale Staten in Suriname en den Kolonialen Raad in Curaçao de bevoegdheid te onthouden, om nieuwe posten op de voorgedragen begrooting te brengen. Waar de begrooting tot stand komt in gemeen overleg tusschen de Regeering en de Koloniale vertegenwoordiging schijnt, althans voor Suriname, een dergelijke beperking van het recht van amendement moeilijk verdededigbaar.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

(Zie blz. 168, artikel 48.)

ONTWERP—1899.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

De bij het aangeboden wetsontwerp voorgedragen veranderingen in het Surinaamsche Regeeringsreglement betreffen veertien punten, die hieronder achtereenvolgens besproken zullen worden. [1])

---

[1]) Nog een ander punt werd vroeger ter sprake gebracht namelijk de vraag of de begrooting steeds bij de wet behoort te worden vastgesteld.

Dit onderwerp houdt verband met de regeling der comptabileit, en zal daarom worden behandeld tegelijk met de wetsontwerpen die strekken om voor West-Indië uitvoering te geven van art. 61, 2de lid, der Grondwet.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

Verscheidene leden verklaarden zich teleurgesteld, dat de Regeering deze ontwerpen niet heeft doen vergezeld gaan van wetsvoorstellen, strekkende om voor West-Indië uitvoering te geven aan art. 62, 2de lid, der Grondwet. Huns inziens maakt het een ontmoedigenden indruk aan den voet van bladz. 1 der Memorie van Toelichting, omtrent de indiening dezer wetsvoorstellen eene noot aan te treffen van ongeveer denzelfden inhoud als wordt gevonden op bladz. 1 der Memorie van Toelichting, behoorende bij de oorspronkelijke, in 1892 ingediende wetsontwerpen tot wijziging der Regeeringsreglementen. Nu niet alleen de noodzakelijkheid eener betere regeling der comptabiliteit herhaaldelijk is gebleken en door opvolgende Regeeringen is toegegeven, maar ook de indiening der gewijzigde wetsontwerpen van den Minister VAN DEDEM in de Memorie van Antwoord betreffende het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van de begrooting van Curaçao voor 1899 (Gedrukte Stukken 1898 — 1899 — **105**) in uitzicht is gesteld, had men mogen verwachten, dat die indiening thans reeds zoude zijn geschied. Immers de vraag, op welke wijze voortaan de vaststelling der koloniale huishoudelijkelijke begrootingen zal plaats vinden, had dan kunnen worden opgelost. Men achtte de oplossing dezer vraag van zóó groot gewicht en was van oordeel, dat daarvan de geheele werking van de Regeeringsreglementen zóó zeer afhangt, dat men er bij de Regeering ernstig op meende te moeten aandringen, met de indiening van de bedoelde wetsvoorsvoorstellen de meest mogelijke haast te maken.

Omtrent het antwoord op de bedoelde vraag te geven trad men in uitvoerige en ver uiteenloopende beschouwingen.

Sommige leden waren van oordeel, dat moet worden gebroken met het stelsel om in bepaalde gevallen de begrootingen bij de wet definitief te doen vaststellen en dat deze vaststelling voortaan aan het koloniaal bestuur moet worden overgelaten, behoudens goedkeuring door de Kroon. Eerst dan, zoo meenden zij, zal de autonomie der koloniën, die thans slechts in schijn bestaat, tot werkelijkheid worden en zal het koloniaal bestuur zich geprikkeld voelen tot krachtige bevordering der belangen van de kolonie en tot het voeren van een beheer, hetwelk tot financieele onafhankelijkheid van het moederland zal leiden. Onder de thans geldende voorschriften is, vooral in den laatsten tijd, het budgetrecht in de koloniën meer en meer in een blooten vorm ontaard. De Regeering schrapt naar goedvinden posten, die op de voorloopig vastgestelde begrooting voorkomen en plaatst op de begrooting bedragen voor uitgaven, welke men in de koloniën niet wenschelijk of niet noodig had geacht. Nu moge deze wijze van handelen, waardoor feitelijk het bestuur der koloniën naar het Departement van Koloniën wordt overgebracht, met de letter der Regeeringsreglementen niet strijden, zij doet, naar de bedoelde leden meenden, geen recht wedervaren aan de bedoeling, waarmede de betrekkelijke artikelen in de Regeeringsreglementen zijn opgenomen en die geen andere kan zijn geweest dan om slechts in gevallen van hooge uitzondering, wanneer het belang der kolonie dringend een ingrijpen zou eischen, in de voorloopig vastgestelde begrooting wijziging aan te brengen.

Door telkens te handelen, zooals thans pleegt te geschieden, wekt de Regeering den indruk alsof de belangen, aan het koloniaal bestuur toevertrouwd, in zijne handen niet veilig zijn en door dit bestuur niet op de juiste wijze worden behartigd, terwijl zij verder de zelfstandigheid van den Gouverneur verloren zal doen gaan en het in de kolonie in hem gestelde vertrouwen zal ondermijnen, wanneer zij hem telkens dwingt terug te komen op door hem voorgestelde maatregelen, zooals laatstelijk weer geschiedde ten aanzien van den Gouverneur van Suriname, die het kiesrecht wenschte te hebben toegekend op grond van het betalen van schoolgeld.

Andere leden daarentegen meenden, dat voortaan de koloniale huishoudelijke begrootingen steeds bij de wet behooren te worden vastgesteld; onafhankelijk dus van de omstandigheid of in een bepaald jaar eene bijdrage uit 's Rijks schatkist in de koloniale huishouding wordt gevorderd. Ook

wanneer de koloniën de kosten harer huishoudingen geheel zullen kunnen dragen zouden deze leden toezicht op de besteding der middelen geenszins overbodig achten, terwijl bovendien de jaarlijksche behandeling der begrootingen hun een uitstekend middel scheen om de belangstelling van de Staten-Generaal in de West-Indische koloniën gaande te houden.

Ook waren er leden die, voor Curaçao de wenschelijkheid der vaststelling van de begrooting bij de wet erkennende, voor Suriname zoodanige regeling niet verplichtend zouden willen stellen. Zij vreesden, dat de maatregel niet bevorderlijk zoude zijn aan het zich in de laatste jaren openbarende streven dezer kolonie om, door versterking van eigen middelen, zich van het moederland financieel onafhankelijk te maken.

Naar aanleiding van eene vraag of over deze wetsontwerpen ook het gevoelen van de Koloniale Staten in Suriname en van den Kolonialen Raad in Curaçao is ingewonnen, bracht men in herinnering, dat in de Memorie van Antwoord betreffende de oorspronkelijk ingediende wetsontwerpen, op eene gelijkluidende vraag in het Voorloopig Verslag is geantwoord, dat de Koloniale Staten in Suriname en de Koloniale Raad in Curaçao volgens de Regeeringsreglementen geene colleges zijn, aan welke de Regeering adviezen kan vragen. Door sommige leden werd de juistheid dezer bewering in twijfel getrokken.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

Zooals de ondergeteekende onlangs aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zoowel schriftelijk [1]) als mondeling [2]) in de vergadering van 29 De

---

[1]) (Handelingen der Eerste Kamer 1899/1900 blz. 36).

Nota naar aanleiding van het Eindverslag der Commissie van Rapporteurs over het ontwerp van wet tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1896.

Aan het voorschrift van de artt. 114/106 der West-Indische Regeeringsreglementen wordt reeds sedert het in werking treden dier reglementen uitvoering gegeven.

Toen voor het eerst de vraag in behandeling kwam aan wien het onderzoek en de goedkeuring der koloniale rekeningen zouden worden opgedragen, werd aan den Koning voorgesteld den raad van bestuur in de beide koloniën met die taak te belasten. Tengevolge van de daartegen door den Raad van State ingebrachte bedenkingen en eene nadere briefwisseling met de Gouverneurs werd, in afwachting van de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen, krachtens de daartoe door den Koning verstrekte machtiging, eene voorloopige regeling vastgesteld, volgens welke de rekeningen aanvankelijk in de koloniën en nader bij het Departement van Koloniën worden onderzocht, alvorens bij een wetsontwerp tot vaststelling van het slot der rekeningen aan de Staten-Generaal te worden aangeboden. De verklaring der Commissie dat zij de rekening in orde heeft bevonden staat vrijwel met eene goedkeuring gelijk.

Tot uitvoering van het bij de artikelen 153/174 der Regeeringsreglementen gegeven voorschrift zijn reeds verschillende pogingen aangewend. Alvorens de door den Minister VAN DEDEM voorgedragen wetsontwerpen opnieuw in te dienen, acht de ondergeteekende het raadzaam, de comptabiliteits-regelingen af te wachten welke thans voor de Rijksgeldmiddelen in behandeling zijn. Het is van groot belang dat beide regelingen zooveel mogelijk overeenstemmen, omdat in de West-Indische koloniën ook uitgaven ten laste van het Rijk worden gedaan.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

[2]) (Handelingen der Eerste Kamer 1899/1900 blz. 75).

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch er aan te herinneren dat de quaestie van het nazien der Surinaamsche

cember jl. bij de behandeling van het Ontwerp van wet tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1896 heeft medegedeeld, acht hij het raadzaam om, alvorens wetsvoorstellen in te dienen strekkende om voor West-Indië uitvoering te geven aan het tweede lid van art. 62 der Grondwet, de comptabiliteitsregelingen af te wachten welke voor de Rijksgeldmiddelen zijn ontworpen en waarschijnlijk binnen kort aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter overweging zullen worden aangeboden.

Ofschoon, zooals de ondergeteekende in de noot op bladz. 1 van zijne Memorie van Toelichting [1]) te kennen gaf, de vraag op welke wijze de koloniale huishoudelijke begrootingen behooren te worden vastgesteld verband houdt met de regeling der comptabiliteit en daarom behandeld zal worden te gelijk met de ontwerpen van wet, die voor West-Indië uitvoering zullen geven aan evengenoemd voorschrift der Grondwet, is hij van oordeel, dat er, om de door zijnen ambtsvoorganger in diens Memorie van Antwoord aangevoerde redenen, veel voor te zeggen is om de bestaande regeling te behouden.

Het denkbeeld om voortaan in elk geval de vaststelling van de begrooting in de kolonie te doen plaats hebben, behoudens goedkeuring van de Kroon, is niet uitvoerbaar voor het geval dat eene bijdrage uit 's Rijks schatkist gevorderd wordt. In de kolonie toch kan men, zelfs met goedkeuring van de Kroon, niet beschikken over gelden uit 's Rijks schatkist. Nu moge men zeggen dat de bijdrage ook voorkomt op het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting en dus feitelijk bij de wet wordt toegestaan, maar wat zou moeten geschieden wanneer die bijdrage bij amendement wordt verminderd of wanneer zij in het geheel niet wordt toegestaan? Dan zou de koloniale begrooting niet zijn uit te voeren.

De opmerking dat thans, wanneer eene bijdrage gevorderd wordt, het bestuur der koloniën naar het Departement van Koloniën wordt overgebracht is minder juist, want de Minister *ontwerpt* in dat geval de definitieve begrooting, die wordt *vastgesteld* door de Wetgevende Macht, zoodat de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de gelegenheid is om er de noodig geoordeelde wijzigingen in te brengen.

Inderdaad zijn de Koloniale Staten in Suriname en de Koloniale Raad in Curaçao volgens de Regeeringsreglementen geen colleges, van welke de Regeering advies kan vragen. Nergens toch wordt in die reglementen daarvan gerept.

De Minister van Koloniën,

CREMER.

---

rekeningen in een voorloopig stadium verkeert. De oorspronkelijke voorstellen daaromtrent boden bezwaren en toen is, krachtens de daartoe door den Koning verstrekte machtiging, een voorloopige regeling vastgesteld, die tot nu toe gevolgd wordt. Men zoekt naar een beteren weg om te voldoen aan het voorschrift van art. 114/106 der West-Indische reglementen. Daaromtrent bestaan verschillende plannen. Mijn geachte ambtsvoorganger, de heer VAN DEDEM, heeft een plan gemaakt dat onder zijn opvolger is omgewerkt. Ik had deze zaak in een staat van vergevorderd onderzoek gebracht, toen de comptabiliteitsregelingen aangekondigd werden, die de Minister van Financiën aan zijn collega's ter beoordeeling heeft gezonden. Aangezien het hier een belangrijke regeling geldt, heb ik gemeend dat het beste was de West-Indische regeling, die reeds zoolang in een voorloopig stadium verkeert, op deze algemeene comptabiliteitsregeling te laten wachten.

De zaak heeft mijn aandacht, maar ik meen dat de tegenwoordige toestand, die op een machtiging des konings berust, toch ook wettig is. Dat het woord „in orde bevonden" gebruikt wordt in plaats van „goedgekeurd" is waar. Er is eenig verschil tusschen, maar men heeft er zich tot nog toe mede tevreden gesteld.

[1]) Zie de noot op blz. 482.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

De heer **Van Kol:** (Zie blz. 300: Helaas, het is echter ook voor Suriname enz. tot blz. 301: Nederland stelde jaarlijks de begrooting vast tot in de geringste détails.)

De begrooting van de Koloniale Staten werd in overleg met den Gouverneur goedgekeurd, maar hier aan schrappen onderworpen. Sommige posten werden er bijgevoegd, andere weggenomen, zonder dat het oordeel der belanghebbenden werd gehoord. Daarom zou ik het zoo willen hebben, dat het budgetrecht beter werd gewaarborgd, al zou daarvoor het subsidie geheel moeten vervallen.

Overigens was met het oog op de financiën in de eerste plaats noodig een comptabiliteitswet, die te gelijk met het ontwerp van Minister van Dedem was ingediend, maar nu achterwege gelaten is.

Het wordt eindelijk tijd dat men voldoet aan de verplichting die art. 62 der Grondwet voorschrijft.

Voor Oost-Indië heeft men reeds zoodanige wet sedert 1864, maar hier wil men herziening van het Regeeringsreglement daaraan laten vooraf gaan. Wij hebben nu wel, naar ik hoop, de pertinente toezegging te wachten, dat de onmisbare comptabiliteitswet binnenkort zal volgen, maar het zou beter zijn haar te laten voorgaan, want dan kon uit het Regeeringsreglement het geheele hoofdstuk IV vervallen.

Wil men streven naar autonomie van West-Indië en er meer van maken dan schijn, dan moet men aan het Koloniaal Bestuur het budgetrecht verschaffen, en aldus aan Suriname geven wat Nederland zelfs aan het kleinste dorp geschonken heeft.

Zeer zeker is, met het oog op den eigenaardigen toestand van Suriname, die een gevolg is van de geschiedkundige ontwikkeling, contrôle der Wetgevende Macht noodig; de Gemeentewet trouwens bepaalt in art. 207 dat de jaarlijksche begrooting der gemeenten aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten wordt onderworpen. Zoo zouden de Staten-Generaal contrôle kunnen hebben over het budgetrecht van Suriname, zoodat zij de begrooting in geval van subsidie, „en bloc" zouden kunnen verwerpen of goedkeuren. Tot voorlichting der Staten-Generaal zou men daarbij moeten overleggen — evenals zulks ten aanzien van Oost-Indië moet geschieden — de adviezen van personen, welke de Kamers in staat stellen zich een oordeel te vormen, door die begrooting in handen te geven van een commissie, die men „Raad van Koloniën" zou kunnen noemen........

Het grondbeginsel dat blijkens de gevoerde gedachtenwisseling den wetgever bij het vaststellen van het Regeeringsreglement dreef, was: de Koloniale Staten te beschouwen als een zuiver koloniale vertegenwoordiging, als een orgaan ter behartiging van locale belangen en die een groote mate van autonomie te verschaffen. Dit beginsel heeft echter dit wetsontwerp verloochend. De regeling van de eigen huishouding door een zelfstandig opgemaakt koloniaal- en gemeentelijk budget is van dezen Minister niet te wachten. Het zelfbestuur zal een fictie blijven en geen stap nader worden gedaan tot decentralisatie........

Het tweede punt betreft de comptabiliteitswet. Men heeft jarenlang op de Oost-Indische comptabiliteitswet moeten wachten, omdat, zooals men zeide, eerst de Nederlandsche comptabiliteitswet er zijn moest. Meer den 35 jaar geleden, in 1864, is echter de Indische comptabiliteits-

wet tot stand gekomen, thans tellen wij 1900 en nu moet de West-Indische comptabilteitswet weder wachten op de nu weer te vernieuwen Nederlandsche comptabiliteitswet.

Ik hoop van den Minister de duidelijke toezegging te ontvangen, dat wij nu spoedig ook voor West-Indië een comptabiliteitswet zullen krijgen, om te voldoen aan de verplichting, bij art. 62 der Grondwet ons reeds jaren geleden opgelegd.

Op een oude vraag die gedaan is, hebben wij een even oud antwoord ontvangen.

Er was gevraagd of de Regeering het *gevoelen van de Koloniale Staten* heeft ingewonnen naar aanleiding van dit wetsontwerp; het antwoord is eensluidend met dat van vier jaren geleden: de Koloniale Staten in Suriname en de Koloniale Raad in Curaçao zijn volgens de Regeeringsreglementen geen colleges, van welke de Regeering advies kan vragen, omdat daarvan nergens in de Regeeringsreglementen wordt gerept. En nu zal toch iedereen erkennen, dat, wil men werkelijk deskundige rapporten krijgen, de leden van de Koloniale Staten in de eerste plaats zijn aangewezen om advies uit te brengen, zoodat het meer dan wenschelijk moet genoemd worden om aan die anomalie, indien ze werkelijk wettelijk bestaat, een einde te maken, opdat, waar noodig, door de Regeering advies kan worden ingeroepen van de Koloniale Staten, de adviseurs bij uitnemendheid.

Mijn conclusie, Mijnheer de Voorzitter, is dus deze, dat ik volkomen instem met hetgeen wij lezen in de *Nieuwe Arnhemsche Courant* van 10 dezer, dat „dit *spoedstuk* van 10 jaren niet strekt tot verhooging van den eerbied voor ons koloniaal beleid."

Uit dit wetsontwerp waait u eer een reactionnaire, dan een vooruitstrevende geest te gemoet. Amendementen kunnen daarin iets trachten te verbeteren, dit zal toch bitter weinig zijn; toch wensch ik de poging daartoe te doen, waar ik in dit wetsontwerp mis den ernstigen wil om de democratische beginselen op vrijzinnige wijze door te voeren, waar dit wetsontwerp geen blijken geeft van het hebben van een open oog voor de rechten der inboorlingen, waar het geen enkele poging bevat om meer welvaart te verschaffen aan land en volk, en waar dit wetsontwerp het voornaamste doel, de eenige reden van bestaan onzer koloniale heerschappij, niet tracht te bevorderen, namelijk de geleidelijke opleiding van Suriname tot de autonomie, waarop het recht heeft.....

(Het volgende sluit aan bij blz. 304.)

...... Het is een onrechtvaardige regeling, dat men Curaçao, Aruba en Bonaire samenvoegt met de drie andere eilanden. Toch wenscht de Minister aan den wensch van een splitsing in eilanden, Beneden- en Bovenwindsche, geen gehoor te geven, zooals hij op bladz. 6 der Memorie van Antwoord zegt.

Maar is het dan billijk, dat terwijl in 1899 Curaçao een overschot had van f 77722, dit ruime overschot van het arme eiland veranderd is in een tekort, omdat de andere eilanden een nadeelig saldo hadden van f 97630? Is het niet een schande, dat men uit de huishoudelijke uitgaven van Curaçao laat dekken de deficitten van die der drie eilanden? Trouwens, een vaste regel was er niet bij waar te nemen. Dan weer is er samenvoeging, dan weer scheiding, zoodat wij verschillende stelsels kunnen waarnemen zonder oorzakelijk verband. Eenig staatsrechtelijk verband tusschen de Boven- of Benedenwindsche eilanden bestaat niet. Deze Gouverneur van Curaçao zegt daaromtrent in zijn rapport van 15 April 1894:

„de zes eilanden vormen twee *geheel afzonderlijke* groepen: 1. Curaçao, Bonaire en Aruba, en 2. St. Martin, St. Eustatius en Saba. Beide groepen hebben *niets met elkander gemeen*, dan één bestuur. De bevolking is voor de overgroote meerderheid gevormd door afstammelingen van slaven; en in de eerste groep meer overeenkomstig die der Spaansche Antillen, in de tweede meer overeenstemmend met die der Engelsche West-Indische koloniën."

Op Curaçao bestaan, zooals ieder weet die zich op de hoogte gesteld heeft, geheel andere belangen, dan op de andere eilanden en toch hebben de meeste leden van den Raad van Bestuur nooit een voet gezet op die eilanden, waarover zij de wet stellen. Reeds vóór 1844 bestond een splitsing, maar waarom die is opgegeven, is niet duidelijk. Zou het niet wenschelijk zijn een nieuwe splitsing te maken, desnoods van de eilanden afzonderlijk? Wij zouden de noodlijdende eilanden kunnen steunen en hen verplichten zoo spoedig mogelijk zichzelf te redden, opdat niet het overschot van een goed beheerd eiland worde opgeslurpt door het wanbeheer op een ander eiland. Zou het tevens niet wenschelijk zijn de ambtenaren minder pompeuse titels en niet te hooge traktementen uit te keeren? . . . . .

De heer **Cremer**, *Minister van Kolonien*: De geachte afgevaardigde heeft gezegd, dat het begrootingstoezicht alleen gevorderd wordt wanneer een subsidie uit 's Rijks schatkist noodig is en, wanneer ik hem wel heb verstaan, heeft hij aan den tegenwoordigen Minister het voornemen toegeschreven om dat begrootingstoezicht ook te doen uitoefenen door de Wetgevende Macht, wanneer er geen subsidie is. Dit was wel de bedoeling van den heer van Dedem, maar niet van den tegenwoordigen Minister, die het artikel van het Regeeringsreglement, waarbij wordt voorgeschreven dat de Wetgevende Macht alleen haar medewerking verleent wanneer subsidie wordt toegekend, onveranderd laat. Ik heb in de Memorie van Antwoord medegedeeld, dat wanneer door mij een Comptabiliteitswet zal worden ingediend, het mijn voornemen is aan het bestaande voorschrift niet te tornen. . . . .

De geachte afgevaardigde heeft het doen voorkomen aan de eene zijde alsof het subsidie, waarvan het gevolg is, dat de W.-Indische begrootingen hier behandeld moeten worden, eigenlijk een welkom instrument was voor de regeerders om de autonomie van het Koloniaal Bestuur te fnuiken; was het subsidie er niet, dan zou men alleen hier wat over de Koloniale begrootingen te zeggen hebben, indien de Koning haar niet goedkeurde, aan de andere zijde echter zijn door hem zeer ver gaande eisschen gesteld voor het tot ontwikkeling brengen van de kolonie. En hoe nu het een met het andere rijmt, begrijp ik niet.

De Kamer, die al zoovele jaren de begrootingen van Suriname heeft behandeld, die altijd heeft aangedrongen op vermindering of op het wegvallen van het subsidie, die achtereenvolgende Gouverneurs, Koloniale Staten en Ministers aan het werk heeft gezien, ziet telkens, dat na eenige jaren van subsidie-verlaging, door den drang der omstandigheden, grootere subsidiën moeten toegekend worden; de begrooting, die waarschijnlijk thans bij de Kamer zal ingekomen zijn, zal dit aantoonen. Op die begrooting van Suriname wordt zeer zeker een veel grooter subsidie aangevraagd, dan de Minister en de Gouverneur en de Koloniale Staten aangenaam is.

Hoe nu de eisch tot wegvallen van het subsidie met den eisch tot ontwikkeling der kolonie in vereenstemming gebracht kan worden, is

een vraagstuk, dat ik niet weet op te lossen. Maar zeker is, dat, wanneer de vurige wensch voorzit om het subsidie te doen verdwijnen, niemand beter dan de Koloniale Staten tot die verdwijning kunnen medewerken, daar zij slechts te schrappen hebben wat hun overbodig voorkomt. Maar verre daarvan ziet men bij de behandeling van bijna elke begrooting in de kolonie, dat de Staten er posten opbrengen, die de Regeering daarna dikwijls moet schrappen, gelijk uit de laatste begrooting weer zal blijken.........

De comptabiliteitswet besprekende, die voor de beide koloniën is voorgeschreven, beklaagde de spreker zich er over, dat de Minister blijkens de Memorie van Antwoord wil wachten op de Nederlandsche wet, die spoedig verwacht werd; ik kan nu antwoorden, dat de bedoelde wetsvoorstellen reeds bij de Kamer zijn ingekomen en waar aldus de totstandkoming van een nieuwe comptabiliteitswet voor het moederland in uitzicht is, ligt het toch voor de hand, dat men daarvan gebruik zal maken om de comptabiliteitswet voor de koloniën te ontwerpen.

De geachte afgevaardigde is er ook tegen opgekomen, dat het gevoelen van de Koloniale Staten over de nu aanhangige wijziging niet is ingewonnen. In de Memorie van Antwoord heb ik echter al gezegd, dat de Koloniale Staten zeer wel weten, dat zij volmaakt gerechtigd zijn om over deze zaak, die reeds 10 jaar lang aanhangig is, hun gevoelen te uiten zoo zij dit wenschelijk achten; in het Regeeringsreglement staat nergens dat hun oordeel bepaald moet gevraagd worden; dat vragen zou ook overbodig zijn.....

Wat de geachte afgevaardigde uit Enschede heeft gezegd omtrent de samenkoppeling van de verschillende eilanden, daaromtrent neem ik de vrijheid te verwijzen naar de schriftelijke gedachtenwisseling.

De heer **van Kol**: Wat het budgetrecht betreft, heeft de Minister mij blijkbaar verkeerd begrepen. Ik ben het met den Minister ditmaal volkomen eens, dat, waar geen subsidie uit 's Rijks kas geëischt wordt, er geen enkel argument is om onder het bestaande Regeeringsreglement de begrooting in Nederland vast te stellen. De bedoeling was dan ook alleen, om zelfs wanneer er Rijkssubsidie geëischt wordt en de wet het recht toekent aan de Tweede Kamer om over de begrooting te beslissen, deze dit nog niet in details behoeft te doen, maar evengoed als de Eerste Kamer bij ons, slechts „en bloc" moet kunnen beslissen. Dat zij dan niet moet ingaan op detail-zaken, die zij niet kan beoordeelen, waarbij het afhangt van toeval of van de inlichtingen door ambtenaren gegeven, dat nuttige posten worden geschrapt, schadelijke gehandhaafd worden.....

Wat het subsidie betreft, dat wij jaarlijks aan Suriname uitkeeren, zonder daarvoor veel dank te oogsten, steeds gaan er van de ingezetenen van Suriname die geen ambtenaren zijn meer stemmen op tegen dat subsidie.

Nu de ontwikkeling van Suriname met snellen tred vooruitgaat, is de tijd gekomen dat afgezien kan worden van zulken geldelijken steun.

In de eerste jaren zal dit mogelijk enkele moeilijkheden opleveren, en daarom heb ik zoo straks van een overgangstijdperk gesproken. Indien de Koloniale Staten slechts wisten dat op den financieelen steun der Nederlandsche Regeering niet meer te rekenen viel, dan zouden zij zeer zeker alle moeite aanwenden om te bezuinigen; zij zouden de hooge traktementen der ambtenaren verlagen, het te groot aantal ambtenaren

bij sommige takken van dienst verminderen, niet meer te dure krankzinnigengestichten en lepra-inrichtingen bouwen die elk meer dan een ton hebben gekost en op te weelderigen voet werden ingericht. Zij zouden in een woord wel leeren de tering naar de nering te zetten. Mocht de kolonie dan nog hulp noodig hebben, dan zou men zich wel op andere wijze kunnen redden.

De Minister meende verder dat er tegenspraak was in mijn eisch om geen subsidie te schenken en om de ontwikkeling der kolonie op allerlei wijzen te bevorderen.

Die tegenspraak is slechts schijnbaar. Zou men niet voor buitengewone werken, die strekken om de productiviteit der kolonie te verhoogen, en die niet uit de gewone jaarlijksche uitgaven bekostigd kunnen worden, een leening kunnen sluiten, en daarvan alleen rente en aflossing niet kunnen opbrengen?

Uit verschillende uitlatingen van personen die voor een goed deel de publieke opinie in Suriname vertegenwoordigen, blijkt, dat men geen subsidie meer wenscht en dat men liever zag dat aan de Koloniale Staten het recht werd toegekend in eigen huis te regeeren, zoodat eindelijk — wat tot nu toe op papier is toegezegd — de werkelijke autonomie werd ingevoerd.

De vraag dus, die de Minister niet kan oplossen, kan aldus op rationeele wijze opgelost worden.

Men vergete ook niet dat zoolang op het subsidie gerekend wordt, de Koloniale Staten niet alle mogelijke zuinigheid zullen betrachten; dat ligt in der menschen aard.....

Dat de Comptabiliteitswet binnen kort zal inkomen heb ik met genoegen van den Minister vernomen.

Iets anders is het wat betreft hetgeen de Minister gezegd heeft omtrent het inwinnen van adviezen van de Koloniale Staten. Hij wees er op — en te recht — dat zij steeds het recht hebben om hun grieven op de een of andere wijze ter kennis van de Regeering te brengen, en voegde er bij geenszins afkeerig te zullen zijn van gewichtige opmerkingen door de Koloniale Staten of een der leden gemaakt, en dan wel geneigd te zijn zijn aandacht daaraan te schenken. Maar wanneer men adviezen aanneemt, wat is er dan tegen ook adviezen aan te vragen? Ligt het niet voor de hand, vooral nu wij kunnen krijgen een koloniale vertegenwoordiging bestaande uit menschen, die het vertrouwen van de bevolking hebben, menschen, die het land en het volk kennen, om als regel aan te nemen om aan die vertegenwoordiging advies te vragen op gewichtige punten, veeleer dan af te wachten of zij genegen zal zijn haar oordeel mede te deelen?....

Wat de splitsing der eilanden betreft heeft de Minister geen enkel steekhoudend argument daartegen te berde gebracht. De splitsing is steeds willekeurig geweest. In 1816 had men drie gouvernementen: 1°. Suriname; 2°. Curaçao, Bonaire en Aruba en 3°. St. Eustatius, Saba en St. Martin. In 1845 is men zonder eenige plausibele reden daarvan afafgeweken. Ik geloof dat het wenschelijk zou zijn tot den vroegeren toestand terug te keeren, en dat de bovenwindsche eilanden van de benedenwindsche werden gescheiden. Het eenige wat de Minister er tegen had, was de moeilijkheid wat betreft de administratie en de kosten. Maar is dat een ernstig argument, waar het geldt het betrachten van de billijkheid tegenover een zwakke bevolking, die aan onze overmacht onderworpen is? Is dat een argument, waar het geldt het betrachten van rechtvaardigheid tegenover Curaçao en nabijliggende eilanden, dat er

eenig werk meer voor de ambtenaren uit zou voortvloeien? of dat er eenige geldelijke uitgaven — luttele in elk geval — meer zouden gedaan moeten worden! Moet dàt als argument gelden om lasten op dat reeds arme Curaçao te leggen, die wij in Nederland niet willen torschen?

Ik meen dat het voldoende blijkt dat wij hier, waar het geldt de herziening van de Grondwet van Suriname, te doen hebben met een gemis aan ernst om de democratie door te voeren en de autonomie van de kolonie te bevorderen, en waar het geldt Curaçao met gemis aan goeden wil om weldaden te verschaffen aan die gedeeltelijk door onze schuld verarmde kolonie.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën:* De geachte afgevaardigde is nog weer teruggekomen op wat hij noemde het opdringen van de subsidiën; hij meende, dat, wanneer de Koloniale Staten maar gevestigd waren op een breeden grondslag, door meer personen waren gekozen en meer autonomie hadden, zij zich wel onafhankelijk van de subsidiën zouden maken. Bij voorbeeld, zeide hij, en ik wensch de aandacht te vestigen op de voorbeelden die hij aanhaalde, zou dan in de eerste plaats zuiniger kunnen zijn voorzien in de oprichting der lepra- en krankzinnigengestichten. Op de ongelukkigen en onmondigen zou dus in de eerste plaats bezuinigd worden, waarschijnlijk omdat zij geen kiezers zouden kunnen zijn.

Het lepragesticht heeft veel geld gekost, maar wanneer men zich den vroegeren ongelukkigen toestand herinnert, toen de menschen in de inrichting te Batavia, ver van de hoofdplaats, opgeborgen werden, dan is een groote vooruitgang niet te ontkennen. Door die betere inrichting zijn èn Katholieke èn Protestantsche vereenigingen zich het lot der ongelukkige lijders ook gaan aantrekken, en hebben zij nevens het gouvernementsgesticht nog twee stichtingen in het leven geroepen. Het blijkt nu, hoe dat ongelukkigste gedeelte van de bevolking door den genomen maatregel is gebaat; met de krankzinnigen is dit evenzeer het geval. Ik geloof dus, dat het werkelijk geen geluk voor de kolonie zou zijn, wanneer men zich coûte que coûte, op de wijze zooals hier wordt bepleit, van die subsidies zou willen afmaken, ten einde autonomie te verkrijgen.

ONTWERP COMPTABILITEITSWETTEN—6 Juni 1908.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

§ 1. Reeds sedert een aantal jaren is de voorbereiding van eene wettelijke regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van de West-Indische koloniën bij het Departement van Koloniën aanhangig geweest.

Bij Koninklijke Boodschap van 14 November 1892 zijn ter zake wetsontwerpen ingediend [1]; deze wetsontwerpen zijn echter tengevolge van de ontbinding van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in 1894 en van het daarop gevolgd aftreden van het toenmalig Ministerie niet in openbare behandeling gekomen, doch teruggenomen. Bij het Departement van Koloniën is de aangelegenheid daarop opnieuw in behandeling genomen.

Vermits de uitgaven, welke aan de invoering van de voorgedragen regeling

---

[1]) Gedrukte Stukken Tweede Kamer 1892—1893—**93** en 1893—1894—**24**.

verbonden zouden zijn, zeer aanzienlijk waren, werd getracht een minder kostbaar systeem van contrôle te verkrijgen.

Aanvankelijk meende men de oplossing dezer quaestie te moeten zoeken in de schepping van een controleerend lichaam in de koloniën zelf. Men dacht daarbij niet aan de oprichting van afzonderlijke Rekenkamers in de koloniën — dit zou te veel kosten, zooals reeds werd aangetoond op bladz. 8 van de Memorie van Antwoord dd. 17 Januari 1894 (zie de Stukken 1893—1894—**24** n⁰ 1) — maar aan de instelling van financieele commissiën, samengesteld uit ingezetenen der koloniën, aan wie dan eene toelage zou worden gegeven.

Dit denkbeeld werd echter wederom losgelaten uithoofde van de moeilijkheid om personen te kiezen, aan wie de contrôle op de gestie van de besturende ambtenaren op het gebied van het financiewezen in de koloniën zou kunnen worden toevertrouwd. Ook zou het geenszins vaststaan, dat de personen, die wegens hunne ontwikkeling, integriteit en onafhankelijkheid voor die commissiën in aanmerking zouden komen, tevens voldoende kennis van comptabiliteit zouden bezitten, om met vrucht werkzaam te zijn in een college, welks eerste plicht zou zijn te waken voor een zuinig beheer van de koloniale geldmiddelen.

Teneinde deze bezwaren zooveel mogelijk te ondervangen, rijpte vervolgens het denkbeeld om een in financieele aangelegenheden doorkneed ambtenaar uit te zenden en aan dezen het voorzitterschap der commissie op te dragen Doch bij nadere overweging werd ook dit stelsel van contrôle onbruikbaar geacht, eensdeels omdat de positie van zoodanig hoofdambtenaar eene ruime bezoldiging zou vorderen, ten andere wijl er ongewenschte verhoudingen waren te duchten tusschen dezen specialist en de minder deskundige en minder bezoldigde overige leden der financieele commissie.

In verband met een en ander kwam men tot de overtuiging, dat de contrôle op het beheer van de geldmiddelen van de West-Indische koloniën het best aan de Algemeene Rekenkamer hier te lande ware op te dragen. Ofschoon deze contrôle aan het College vooral in den beginne niet gemakkelijk zal vallen met het oog op het gemis van volledige kennis van de toestanden en zaken in de koloniën, mag er op worden vertrouwd. dat het College alles in het werk zal stellen om haar toezicht op doeltreffende wijze uit te oefenen; uit dien hoofde dient er te worden heengestapt over de daaraan noodwendig verbonden uitgaven, waarover hierna wordt gesproken.

Geruime tijd was verloopen met het zoeken naar eene oplossing, — niet het minst tengevolge van de voortdurende, tijdroovende correspondentie met de koloniale besturen —, toen inmiddels door den Minister van Financiën een viertal ontwerpen van wet op de Rijkscomptabiliteit bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter overweging werden aangeboden, [1]) op welker behandeling het pas gaf te wachten.

Tengevolge van de Kabinetswisseling in 1901 bleven deze ontwerpen echter onafgedaan.

De behandeling van het onderhavige onderwerp werd nu — overeenkomstig de toezegging van den ondergeteekende bij de behandeling van het wetsontwerp tot vaststelling van het slot der rekening van uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het dienstjaar 1898 [2]) — aan het Departement van Koloniën weer opgenomen en na een eindoverleg met de Gouverneurs der koloniën en na herhaald overleg met de Algemeene Rekenkamer, welk college ter zake van advies diende, werden ten slotte de hierbij aangeboden wetsvoorstellen ontworpen, welke de ondergeteekende thans bij zijn optreden aan het hoofd van het Departement van Koloniën geheel voor de indiening gereed vond.

§ 2. Hoewel bij de thans aangeboden ontwerpen van wet in het algemeen de ontwerpen van 1892 als basis zijn genomen, wijken zij toch in verschillende opzichten van die ontwerpen af. Bovendien worden de toenmaals tegelijkertijd ingediende voorstellen tot wijziging van de Reglementen op het beleid der Regeering in de koloniën Suriname en Curaçao [3]) thans *niet* voorgedragen.

---

[1]) Gedrukte Stukken Tweede Kamer 1899—1900—**200**.
[2]) Gedrukte Stukken Tweede Kamer 1902—1903—**70** n⁰. 5.
[3]) Gedrukte Stukken Tweede Kamer 1892—1893—**93** n⁰ˢ 4 en 5.

Die voorstellen bedoelden de vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrootingen *steeds* definitief aan de Wetgevende Macht in Nederland op te dragen. De ondergeteekende kan zich daarmede echter niet vereenigen. Hij meent, dat het vigeerende stelsel moet gehandhaafd worden, en dat dus — uitgenomen in de gevallen dat de Kroon van haar recht van veto gebruik maakt, of dat de begrooting in de kolonie niet of niet bijtijds wordt vastgesteld — alleen dan, wanneer de begrooting zonder bijdrage uit 's Rijks schatkist niet sluitend kan gemaakt worden, de vaststelling der begrooting door de Wetgevende Macht in Nederlend moet geschieden.

Moet eene bijdrage door het Moederland worden gegeven, dan wordt beschikt over de belastingpenningen der Nederlandsche belastingschuldigen en is dus de medewerking der Nederlandsche Wetgevende Macht onmisbaar. Maar wanneer de kolonie zelf in hare financiëele behoeften kan voorzien, bestaat er geen reden — terecht werd hierop in het Voorloopig Verslag op de ontwerpen van 1892 [1]) gewezen — „om de beslissing der Staten-Generaal, die toch niet geacht kunnen worden beter dan het uivoerend gezag en de Koloniale Staten (Koloniale Raad) op de hoogte te zijn van de Surinaamsche (Curaçaosche) zaken, in te roepen."

§ 3. Wat de kosten van de invoering van de voorgedragen wetten betreft, moge het volgende dienen.

De Algemeene Rekenkamer raamt de hoogere uitgaven op f 8000 's jaars, zijnde het gezamenlijk bedrag van de minimumjaarwedden van twee commiezen, twee adjunct-commiezen en twee eerste klerken, terwijl het College betwijfelt of hare lokalen wel voldoende ruimte voor de uitbreiding zullen aanbieden.

Ook bij het Departement van Koloniën zal er lokaalruimte tekort schieten.

Aan personeel zal er bij het Departement meer benoodigd zijn een commies, een adjunct-commies en een eerste klerk. De adjunct-commies werd reeds bij het XIe hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907 toegestaan, weshalve nog te rekenen valt op eene verhooging met f 2600 à f 3400 's jaars.

Voor Suriname zal uitbreiding noodig zijn met twee ambtenaren ter Administratie van Financiën, die naar den maatstaf der tegenwoordig toegekende bezoldigingen, tezamen f 1500 à f 2400 's jaars aan traktement zullen kosten, terwijl voor Curaçao, althans voorloopig, hoogstwaarschijnlijk geen uitbreiding van personeel noodig zal zijn.

§ 4. Wanneer nu de contrôle over de koloniale uitgaven en ontvangsten, zoowel in de koloniën als in Nederland, alsmede het onderzoek der rekening, aak de Algemeene Rekenkamer worden opgedragen en dat College jaarlijks een volledig verslag uitbrengt aangaande hare werkzaamheden in het afgeloopen jaar, waarin tevens worden vermeld alle ontdekte onregelmatigheden en afwijkingen van bestaande verordeningen, benevens de maatregelen welke de Rekenkamer in het belang van het beheer der geldmiddelen wenschelijk acht, dan zal de Wetgevende Macht, veel beter dan tot nu toe, in staat zijn om over de juistheid van de cijfers bij de verantwoording van de koloniale uitgaven en ontvangsten te oordeelen en het slot der rekening vast te stellen.

Uit de aanwijzing der Rekenkamer tot het onderzoek der rekening vloeit vanzelf voort, dat de koloniale ontvangers en betaalmeesters aan haar rekenplichtig zijn en wegens hun gehouden beheer rechtstreeks aan haar rekening behooren af te leggen.

Uit de opneming van de kasverantwoordingen der rekenplichtigen en van die der betaalmeesters hier te lande moet de Rekenkamer het bewijs kunnen vinden van de juistheid der cijfers en der vanwege het koloniaal bestuur opgemaakte rekening. Maandelijks zullen aan den Administrateur van Financiën in elke kolonie, vanwege het Departement van Koloniën, de voor het opmaken der rekening benoodigde gegevens, aangaande de uitgaven en ontvangsten in Nederland worden verstrekt. De rekening zal geheel in de koloniën moeten worden opgemaakt, aangezien splitsing in twee hoofdstukken, zooals is voorgeschreven in de Nederlandsch-Indische Comptabiliteitswet, voor Suriname en Curaçao niet noodig is.

---

[1]) Gedrukte Stukken Tweede Kamer 1892—1893—**93** n[0]. 7.

Voor uitgezonden specie en betaalde wissels tot overmaking van de hier te lande aan de koloniale geldmiddelen toegestane bijdrage, alsmede voor betalingen en ontvangsten voor rekening van anderen, zal met de koloniën eene rekening moeten geopend worden, bestemd om te worden medegedeeld aan de Algemeene Rekenkamer, die daardoor en uit de kasverantwoordingen van de rekenplichtigen in de koloniën kan zien in hoeverre die betalingen en ontvangsten hier te lande door ontvangsten en betalingen in de koloniën worden opgewogen.

§ 5. Voor elk der beide koloniën wordt een ontwerp van wet voorgedragen. Vele bepalingen der Indische Comptabiliteitswet zijn daarin overgenomen, sommige onveranderd, andere gewijzigd, terwijl bij de rangschikking der artikelen naar eene meer regelmatige volgorde gestreefd is.

De ontwerpen bevatten een aantal voorschriften, die in de vorige ontwerpen ontbraken. Als direct gevolg van deze toevoegingen, die voor het meerendeel aan de opmerkingen van de Algemeene Rekenkamer haar ontstaan verschuldigd zijn, is het eerste hoofdstuk met éene afdeeling, behelzende bepalingen aangaande beslag op koloniale gelden, goederen en eigendommen, vermeerderd.

De Minister van Koloniën,
IDENBURG.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 22 April 1909.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

Sommige leden vonden in de behandeling van deze wetsontwerpen aanleiding in de eerste plaats de aandacht te vestigen op de huns inziens onjuiste regeling van de verantwoording der koloniale uitgaven en ontvangsten. Dienaangaande bepalen de artt. 114 en 106 der Regeeringsreglementen, dat zij op last des Konings gedaan wordt aan de Wetgevende Macht, ingeval de koloniale huishoudelijke begrooting definitief is vastgesteld bij de wet, en in het andere geval door den Gouverneur aan de Koloniale Staten. Naar gelijke onderscheiding wordt het slot der rekening vastgesteld, hetzij bij de wet, hetzij bij koloniale verordening. Men was van oordeel, dat zoo goed als de begrooting, ingevolge de artt. 110 en 101, aan de goedkeuring van de Koloniale Staten (Kolonialen Raad) wordt onderworpen, onverschillig of de definitieve vaststelling door den wetgever geschiedt dan wel de voorloopige vaststelling als definitieve geldt, ook de verantwoording van de koloniale uitgaven en ontvangsten steeds in de eerste plaats behoort te worden gedaan aan de koloniale vertegenwoordiging en dat het slot der rekening steeds voorloopig bij koloniale verordening ware vast te stellen. Het denkbeeld om de daartoe strekkende wijzigingen in de Regeeringsreglementen alsnog gelijk met deze wetten tot stand te brengen, werd warm aanbevolen, te meer, wijl men verwachtte, dat bedoelde wijzigingen de in deze wetten voorgestelde bepalingen betreffende de contrôle der koloniale geldmiddelen zouden versterken. De wetenschap, dat op de contrôle door de Rekenkamer de verantwoording aan de, locaal bekende, koloniale vertegenwoordiging zal volgen, zal als een prikkel werken om die contrôle zoo deugdelijk mogelijk te doen zijn.

Overigens werd met betrekking tot dit wetsontwerp de opmerking gemaakt, dat in de aangehaalde artt. 114 en 106 gesproken wordt van „de rekening, goedgekeurd door de macht, bij de wet of den Koning daartoe aangewezen". Men vroeg, welke de hier bedoelde macht is. Zien de woorden op de functie, die bij deze wetsontwerpen aan de Rekenkamer wordt opgedragen, dan wees men er op, dat in de artt. 35 e. v. van „goedkeuring" niet gesproken wordt.

Vele leden verklaarden de indiening van deze wetsontwerpen met ingenomenheid te hebben gezien. Zij verheugden er zich over, dat eindelijk gevolg zal worden gegeven aan het te lang veronachtzaamde voorschrift van de artt. 153 en 174 der Regeeringsreglementen en meenden, dat de wijze, waarop dat volgens deze ontwerpen geschieden zal, in vele opzichten valt toe te juichen. Sommigen gaven er daarbij hun voldoening over te kennen,

dat de Regeering niet heeft gehandhaafd het denkbeeld, in de in 1892 ingediende wetsontwerpen belichaamd en geen wijziging heeft getracht te brengen in het budgetrecht der kolonie.

Wat in het bijzonder het punt betreft, dat in § 1 van de Memorie van Toelichting uitvoerig is behandeld, de vraag, welk systeem van contrôle op het beheer van de geldmiddelen der kolonie te kiezen is, verklaarden verscheidene leden met de inzichten van de Regeering geheel te kunnen medegaan. Wil men niet vervallen in maatregelen, welke zeer kostbaar zullen blijken, dan schijnt het beste stelsel: een toezicht, uitgeoefend door de Algemeene Rekenkamer. Voor zoover gebrek aan kennis van de toestanden in de kolonie haar de uitoefening van deze nieuwe taak in den eersten tijd zal bemoeilijken, mag met de Regeering worden vertrouwd, dat de wensch, het toezicht zoo goed mogelijk te verrichten, de moeilijkheden voor het grootste deel te boven zal doen komen.

Andere leden konden zich minder goed met het denkbeeld vereenigen. Deze oordeelden de regeling omslachtig en kostbaar wegens de uitbreiding van personeel, die zij vordert en de meerdere behoefte aan localiteit, waartoe zij wellicht zal leiden. Zij vreesden, dat zij aanleiding zal geven tot groote uitbreiding van administratie en correspondentie, te erger, wijl reeds thans een der gebreken, die het bestuursstelsel van Suriname en Curaçao aankleven, naar hunne meening gelegen is in de vele correspondentie met het Departement van Koloniën, welke in dat stelsel onvermijdelijk schijnt. Deze leden zouden liever hebben gezien, dat het aanvankelijk plan om — even als in Oost-Indië — in de kolonie zelve een controleerend orgaan in te stellen, was gehandhaafd. Blijkens de Memorie van Toelichting is dat denkbeeld voornamelijk afgestuit op de vrees, dat geen personen zouden zijn te vinden, die zoowel de noodige karaktereigenschappen als de comptabele kennis zouden bezitten om zitting te nemen in de financieele commissiën, aan welke de taak van toezien op de besteding der gelden en bovenal de zorg om te waken voor een zuinig beheer, was toegedacht. Een tweede plan, om uit het moederland een financieele specialiteit uit te zenden, die met het voorzitterschap van bedoelde commissie zoude worden belast, werd opgegeven, omdat de Regeering daarvan groote kosten en ongewenschte verhoudingen tusschen den voorzitter en zijn medeleden in de commissie te gemoet zag. Bovenbedoelde leden meenden echter, dat de Minister, bij de overweging van beide denkbeelden, zich ten onrechte op het standpunt heeft gesteld, dat voor de taak, die het hier geldt, alleen een college in aanmerking kon komen. Huns inziens kon die taak veilig aan een ambtenaar worden toevertrouwd. De hoofdzaak is, dat het controleerend orgaan zich in de kolonie bevindt. Is dat niet het geval, dan moet, naar hunne meening, elke contrôle onvoldoende worden geacht. Een behoorlijk toezicht op de voorraden Gouvernementsgoederen en op het beheer der magazijnen zal dan moeten ontbreken, een scherpe beoordeeling van de noodzakelijkheid der uitgaven zal op gebrek aan locale kennis moeten afstuiten, en bovendien zullen eventueele aanmerkingen en bedenkingen zóó laat komen, dat zij haar effect voor een deel moeten missen. Van bemoeiingen der in Nederland zetelende Rekenkamer verwachtte men daarom voor een doeltreffend toezicht niet veel. Zelfs voor het Rijk in Europa is de door haar geoefende contrôle op de besteding van 's lands gelden niet altijd bij machte gebleken ongewenschte praktijken tegen te gaan; die contrôle bepaalt zich vrijwel tot de formeele zijde van de gedane uitgaven. En tot wezenlijke bezuinigingen heeft haar toezicht, naar de meening dezer leden, eigenlijk nimmer geleid. Ten opzichte van de West-Indische koloniën zal de gunstige werking van haar toezicht uitteraard nog geringer zijn. Het schijnt de voorkeur te verdienen, dat toezicht op te dragen aan een bekwame naar de kolonie uit te zenden administratieve kracht met onafhankelijke positie tegenover alle te controleeren autoriteiten. Men stelde zich voor, dat die ambtenaar door de Kroon zou worden benoemd op voordracht van de Rekenkamer; dat hij jaarlijks een rapport zou uitbrengen aan de Staten-Generaal en dat van zijne beslissingen appèl zoude openstaan op de Rekenkamer, welke op die wijze het oppertoezicht in handen zoude houden. Bedoelde ambtenaar zou voorts — zoo werd aan deze beschouwingen nog toegevoegd — wellicht ook kunnen worden gebruikt om de financieele organisatie van sommige takken van dienst in de kolonie te verbeteren.

De hier aan het woord zijnde leden drongen alsnog op omwerking der wetsontwerpen in voorschreven geest aan.

Andere leden, tegen de opdracht van het toezicht aan de Rekenkamer in beginsel geen bedenking hebbende, hadden niet zonder verbazing kennis genomen van het belangrijk bedrag, dat met de invoering der voorgedragen wetten gemoeid zal zijn. Zij opperden twijfel, of de zaak zulk een offer wel waard is. Welke zijn, vroegen zij, de practische bezwaren, waartoe de toestand, zooals die thans is, aanleiding geeft? Ook achtten deze leden het geenszins onmogelijk, dat binnen weinige jaren de koloniën financieel zelfstandig zullen zijn en dus de reden voor contrôle zal zijn vervallen. Zal dan het inmiddels bij de Rekenkamer aangestelde nieuwe personeel niet overtollig blijken en de daarvoor ingerichte localiteiten overbodig?

Wat dit laatste punt betreft, maakte men van andere zijde de opmerking, dat niet valt in te zien. waarom aan een deugdelijke contrôle minder behoefte zoude bestaan, wanneer het moederland geen bijdrage meer geeft ten einde de begrooting sluitend te maken dan thans, nu dat jaarlijks wel plaats vindt. Overigens oordeelden de hier aan het woord zijnde leden de geraamde uitbreiding van personeel geenszins buitensporig.

Met betrekking tot de wetsontwerpen in haar geheel werd nog de opmerking gemaakt, dat er blijkbaar naar is gestreefd een verbeterde editie der Indische Comptabiliteitswet samen te stellen. Sommigen achtten echter die poging niet geslaagd; met name oordeelden zij de systematiseering geen verbetering. De bijeenvoeging van de bepalingen betreffende het dienstjaar, alsmede die betreffende de verjaring in afzonderlijke afdeelingen scheen hun toe de voorkeur te verdienen boven de rangschikking daarvan onder de afdeelingen betreffende de ontvangsten en uitgaven. Wel zou er veel voor pleiten, in afwijking van de Indische Comptabiliteitswet, in een I[ste] afdeeling samen te vatten de algemeene voorschriften, die niet het formeele beheer der begrooting betreffen. In zoodanige algemeene afdeeling, die met eene bepaling overeenkomstig art. 1 der Indische Comptabiliteitswet zou kunnen openen, zouden dan bijv. zijn te plaatsen de bepaling der artt. 9, 10, 14, 15, 19, 20, 21, 24 en wellicht ook 40—42.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 17 Februari 1910.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname en Curaçao.

Ofschoon de ondergeteekende veel gevoelt voor het denkbeeld om de verantwoording van de koloniale uitgaven en ontvangsten steeds in de eerste plaats aan de koloniale vertegenwoordiging te doen geschieden, heeft hij gemeend daaraan op dit oogenblik geen uitvoering te moeten geven, uit vrees dat de daarvoor noodige voorafgaande wijzigingen in de Regeeringsreglementen de totstandkoming van de comptabiliteitswetten weder geruimen tijd zouden vertragen.

Wat betreft de in dit verband gemaakte opmerking omtrent het „goedkeuren" der rekening, moge verwezen worden naar art. 37 der wetsontwerpen. Wel wordt daarin niet het woord „goedkeuring" genoemd, doch de in dat artikel bedoelde „verklaring van bevinding" zal natuurlijk, indien geen bezwaren zijn gerezen, een „goedkeuring" moeten inhouden.

Aangenaam was het te mogen vernemen, dat vele leden hunne ingenomenheid met de indiening van de wetsontwerpen hebben betuigd, en dat verscheidene leden geheel konden medegaan met het in die ontwerpen aangenomen systeem van contrôle. Tot omwerking van de wetsontwerpen in den geest van het door andere leden aanbevolen stelsel, waarbij de contrôle zou worden opgedragen aan eene autoriteit in de kolonie, kan de ondergeteekende tot zijn leedwezen geen vrijheid vinden. Eene aldus ingerichte contrôle zou vermoedelijk nog kostbaarder en ook niet minder omslachtig worden, dan de voorgestelde. De voor elke kolonie uit te zenden bekwame administratieve kracht, met onafhankelijke positie tegenover alle te con-

troleeren autoriteiten, zou als vanzelf eene positie moeten innemen ten minste gelijk aan bijv. die van den Administrateur van Financiën. Een ruime bezoldiging zou hem dus in de eerste plaats moeten worden toegekend. Bovendien is het duidelijk, dat de contrôle, wil zij deugdelijk zijn, onmogelijk geheel door één persoon kan geschieden. Dien ambtenaar zou dus in elk der koloniën, ook nog personeel ten dienste moeten staan en wel — mede met het oog op de deugdelijke contrôle — zeer geschikt personeel, dat dus eveneens ruim bezoldigd en wellicht, althans ten deele, ook van hier uitgezonden zou moeten worden. Bovendien zouden, zoowel wegens het voorgesteld appèl op de Rekenkamer, als omdat die ambtenaar natuurlijk de *geheele* contrôle in handen zou moeten hebben, d. w. z. ook die over de uitgaven en ontvangsten hier te lande, ook in dit stelsel een heen en weer zenden van stukken en eene correspondentie over en weer onvermijdelijk zijn. Het eenige middel om hieraan te ontkomen zou zijn de Westindische begrootingen, op het voetspoor van de Oostindische begrooting, in twee hoofdstukken te splitsen en dus de uitgaven en ontvangsten hier te lande geheel afzonderlijk te houden. Daarop zou dan echter toch weer hier te lande contrôle moeten worden uitgeoefend en langs dezen weg zou men dus allerminst tot een doelmatige en eenvoudige regeling komen. Uit de Memorie van Toelichting op de wetsontwerpen blijkt voldoende, dat verschillende stelsels van contrôle zijn overwogen en ook de ondergeteekende moet aan de in de ontwerpen voorgestelde wijze de voorkeur geven. Al moge bij elk *repressief* stelsel van contrôle, door wien ook uitgeoefend, steeds de kans bestaan, dat eventueele aanmerkingen en bedenkingen „haar effect voor een deel moeten missen," het komt den ondergeteekende voor dat er geenszins grond bestaat voor de in het Voorloopig Verslag uitgesproken meening, dat de Rekenkamer niet tot daadwerkelijk toezicht in staat zou blijken.

Wat betreft de kosten van de invoering der voorgedragen wetten, zij er op gewezen, dat deze uit den aard slechts ruw geschat konden worden. De in de Memorie van Toelichting genoemde cijfers zijn dan ook slechts als maximum-bedragen te beschouwen.

Voor zooveel betreft het Departement van Koloniën zal waarschijnlijk minder noodig blijken dan geraamd is en ook overigens zal uit den aard der zaak niet meer worden uitgegeven dan bepaald noodzakelijk is. Terecht is intusschen ook in het Voorloopig Verslag reeds gezegd, dat de geraamde uitbreiding van personeel geenszins als buitensporig is te beschouwen.

In hetgeen opgemerkt wordt omtrent de rangschikking der artikelen, kan de ondergeteekende geen aanleiding vinden daarin verandering te brengen, vermits hij niet kan inzien waarom het in het Voorloopig Verslag aanbevolen stelsel de voorkeur zou verdienen. Moet al volgens sommige leden de gekozen rangschikking als eene mislukte poging tot het leveren van eene verbeterde editie der Indische Comptabiliteitswet worden beschouwd, men zal toch niet kunnen ontkennen, dat die rangschikking dit voor heeft boven die in de genoemde wet gevolgd, dat thans alles wat op de ontvangsten betrekking heeft, ook onder de afdeeling „ontvangsten" en alles wat op de uitgaven slaat, ook onder de afdeeling „uitgaven" wordt aangetroffen.

De Minister van Koloniën,
DE WAAL MALEFIJT.

Verslag der Tweede Kamer

van 10 Maart 1910.

Suriname en Curaçao.

De Commissie van Rapporteurs voor de wetsontwerpen tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der koloniën *Suriname* en *Curaçao* is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens deze wetsontwerpen, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over de voorstellen genoegzaam is voorbereid.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 8 Juni 1910.

IV. het wetsontwerp tot Regeling van de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der kolonie Suriname (32);

V. het wetsontwerp tot Regeling van de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der kolonie Curaçao (32).

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer

van 11 October 1910.

Suriname en Curaçao.

Bij het afdeelingsonderzoek van dit wetsontwerp gaven onderscheidene leden als hunne meening te kennen, dat zij vooralsnog niet konden inzien, dat het wenschelijk zou zijn om — zooals het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer in den aanvang zegt — eene wijziging te brengen in de artt. 114 en 106 der Regeeringsreglementen te dien effecte, dat de vaststelling van het slot van rekening, alsmede de verantwoording der koloniale geldmiddelen, *altijd* in de *eerste* plaats zou moeten worden gedaan aan de koloniale vertegenwoordiging.

Dat bij de vaststelling der *begrooting* altijd eerst de koloniale vertegenwoordiging wordt gehoord spreekt huns inziens van zelf. Immers: juist van de door deze aan te nemen houding zal afhangen of de wetgevende macht bij die vaststelling zal worden betrokken. Heeft die vaststelling der begrooting echter eenmaal bij de wet plaats gehad, dan blijve — althans wanneer dit geschied is, omdat eene bijdrage uit 's Rijks schatkist werd toegekend — ook de verantwoording der ontvangsten en uitgaven en de vaststelling van het slot der rekening aan den wetgever voorbehouden.

Het standpunt ten deze door de Regering in § 2 der Memorie van Toelichting ingenomen, waar Zij uitdrukkelijk verklaart, zich met de in 1892—1893 ingediende wetsontwerpen tot wijziging der Regeeringsreglementen, die bedoelden de vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrootingen *steeds* definitief aan de Wetgevende Macht in Nederland op te dragen, — waarmede samenhing het toen mede gedaan voorstel om ook de verantwoording der koloniale geldmiddelen en de vaststelling van het slot der rekening steeds door die Wetgevende Macht te doen geschieden — niet te kunnen vereenigen, doch het vigeerende stelsel te willen handhaven, scheen aan deze leden het juiste. Het had dan ook de aandacht getrokken, dat de Regeering in den aanhef van de Memorie van Antwoord te kennen geeft, dat zij veel gevoelt voor het denkbeeld om — in afwijking dus van „het vigeerende stelsel", zij het ook in andere richting — de verantwoording van de koloniale uitgaven en ontvangsten steeds in de eerste plaats aan de koloniale vertegenwoordiging te doen geschieden, en zij slechts op utiliteitsgronden weerhouden wordt, daaraan reeds op dit oogenblik uitvoering te geven.

Het argument, in het Voorloopig Verslag bijgebracht, dat van de bedoelde wijzigingen het gevolg zal zijn een versterking van de contrôle der koloniale geldmiddelen, achtte men van weinig belang. De prikkel tot eene goede contrôle door de Rekenkamer, die men er van verwacht, is waarlijk niet noodig. Men kon er zich dan ook zeer goed mede vereenigen, dat de contrôle over de koloniale uitgaven en ontvangsten bij art. 33 aan de Algemeene Rekenkamer wordt opgedragen.

Dat college heeft, blijkens zijn verslagen, bewezen, zich met zóóveel zorg aan de volbrenging zijner taak te wijden, dat dit, ook ten deze, ruim tegen de zeker niet onaanzienlijke kosten opweegt, kosten, die trouwens ook in andere stelsels gering zouden zijn.

Het voorbeeld, door de regeering gegeven met betrekking tot Suriname en

Curaçao, deed opnieuw den wensch uiten, dat nu toch eindelijk ook de *Rijks*comptabiliteit bij de wet zou worden geregeld.

De Regeering herinnert er op bladz. 1 en 2 der Memorie van Toelichting aan, dat in 1899—1900 (n°. 200) vier ontwerpen, daartoe betrekkelijk, bij de Staten-Generaal zijn ingediend — op welker behandeling, zooals de Regeering verklaart „het pas gaf, (met die der onderhavige) „te wachten"; maar die ontwerpen zijn onafgedaan gebleven. Men zoude het hebben gewaardeerd, als de Regeering de regeling daarvan eerder had ter hand genomen.

Memorie van Antwoord

van 21 October 1910.

Suriname en Curaçao.

De Ondergeteekende veroorlooft zich er op te wijzen, dat het denkbeeld om de verantwoording der koloniale geldmiddelen altijd in de eerste plaats, dus *voorloopig*, te doen geschieden aan de koloniale vertegenwoordiging, geenszins in strijd is met het in § 2 van de Memorie van Toelichting op de wetsontwerpen ingenomen standpunt, volgens hetwelk vervanging werd ontraden van het vigeerend stelsel van vaststelling van de koloniale begrootingen (en rekeningen) door een, waarbij de *definitieve* vaststelling daarvan steeds aan de Wetgevende Macht in Nederland zou worden opgedragen. De aanvaarding toch van eerstbedoeld denkbeeld, laat het beginsel, waarvan het vigeerend stelsel uitgaat, geheel onaangetast.

Met de hulde, in dit verband aan de Algemeene Rekenkamer gebracht, wordt door den ondergeteekende gaarne ingestemd.

Daar de regeling van de *Rijks*comptabiliteit niet behoort tot den werkkring van het departement van Koloniën, meent ondergeteekende hetgeen daaromtrent werd opgemerkt onbeantwoord mogen te laten.

De Minister van Koloniën,

DE WAAL MALEFIJT.

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER

op 4 November 1910.

II. regeling van de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der kolonie Suriname;

regeling van de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der kolonie Curaçao (32 van de Zitting 1909—1910).

Deze *wetsontwerpen* worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 107.

Suriname.

Ten laste van 's Rijks schatkist komen:

a. de wedde en de verblijfkosten van den gouverneur;

b. de kosten van de Rijks zee- en landmagt, tot bescherming der kolonie gevorderd.

ARTIKEL 99.

Curaçao.

[Gelijkluidend.]

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

Ten laste van 's Rijks schatkist komen:

a. de wedde en de verblijfkosten van den gouverneur;

b. het onderhoud der gebouwen en bezittingen in gebruik bij den gouverneur of bij 's Rijks zee- en landmagt;

c. de kosten van de Rijks- zee- en landmagt, tot bescherming der kolonie gevorderd.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het voorkomen onder *b* eener komma tusschen „bezittingen" en „in";
onder *c* rijks met eene kleine r.

Advies Raad van State.

Art. 107 b. Onverminderd de aanmerking op het geheele stelsel der begrooting, zoo als het door de regering is voorgedragen in 's Raads algemeene beschouwingen medegedeeld, meent hij dat in allen gevalle geene reden bestaat om andere gebouwen dan alleen die ten dienste van de zee- en landmagt ten laste van het rijk te nemen. Het artikel zou dan aldus te lezen zijn: „het „onderhoud der gebouwen en eigendommen in dienst van 's Rijks zee- en „landmagt."

Beter zou het echter zijn letter b. alsdan geheel te doen wegvallen, als reeds vervat in letter *c.*, hetwelk in de Memorie van Toelichting zou kunnen worden te kennen gegeven.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 107 lit. a. Daar de jaarwedde des gouverneurs ten laste van het Rijk komt, volgt daaruit, dat hetzelfde het geval is met zijn pensioen, verloftractement of wachtgeld.

Curaçao.

Opgenomen onder artikel 87, Curaçao, blz. 423.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Verscheidene leden zagen in het beginsel van dit artikel zeer groot bezwaar. Eene altijddurende verpligting wordt daardoor op 's Rijks schatkist gelegd. Men moest de mogelijkheid niet uitsluiten, dat de kolonie eenmaal in al hare behoeften, ook die van verdediging, uit eigen middelen voorzie. Andere leden meenden daarentegen, dat de band die dit artikel voortdurend tusschen de kolonien en het moederland tot stand brengt, eene zeer aanbevelenswaardige zijde had. Er zou reeds veel gewonnen zijn, wanneer de uitgaven voor Suriname zich tot de aangeduide konden beperken. Misschien zelfs was dit een nimmer te bereiken eldorado. Indien echter, zoo als men hoopte, Suriname weder een hoogeren trap van bloei bereikte, behoefde de kolonie bij het voortdurende bestaan van deze bepaling, geen lastpost voor het moederland te blijven. Uit Nederlandsch Indie worden jaarlijks zeer aanzienlijke baten voor 's Rijks schatkist verworven en toch worden steeds door het moederland, vooral ook voor de marine, aanmerkelijke uitgaven ten behoeve dier bezittingen gedaan.

lit. a. In eene der afdeelingen wilde men ook de wedde en de verblijfkosten van den procureur-generaal, die steeds een zeer hoog standpunt in Suriname heeft bekleed, en volgens de artt. 131—133 van het tegenwoordig reglement daarop gehandhaafd wordt, ten laste van 's Rijks schatkist hebben gebragt.

lit. b. De uitdrukking *„bezittingen in gebruik bij den gouverneur"* is zeer algemeen en klinkt eenigzins zonderling. Men kon daarbij aan domeinen denken, waarvan de inkomsten door den gouverneur worden genoten, doch herinnert zich niet, dat in Suriname iets dergelijks bestaat.

Daar hier van *lands*bezittingen gesproken wordt, nam men in eene der afdeelingen daaruit aanleiding, om den aangekondigden verkoop der gouvernementsplantages Catharina Sophia, Rustenburg, Zorg en Hoop en Frederiksdorp tegen 15 September aanstaande ter sprake te brengen. Die aankondiging had verrast en zelfs eenigermate bevreemd. Men vroeg, waarom tot dezen maatregel, die zoo weinig strookte met hetgeen bij de emancipatiewet over het aan 't werk houden der vrijgelatene negers was gezegd, werd overgegaan.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Eene kolonie, die in al hare behoeften, *ook die van verdediging*, uit eigen middelen, voorzag, hield op eene kolonie en afhankelijk van het moederland te zijn. De verdediging van den ganschen Staat en de zorg voor de eer van de vlag is een rijkspligt. Doch kwam de kolonie ooit tot zulk een bloeijenden staat, art. 152 wijst eene bron aan waaruit bijdragen aan de algemeene rijksmiddelen zouden kunnen vloeijen, en art. 148 handhaaft des wetgevers belastingregt. Wat kan meer dan dit worden verlangd?

lit. a. Er bestaat geene reden om de jaarwedde van den procureur-generaal ten laste des Rijks te brengen, in plaats van op de koloniale huishoudelijke begrooting, doch de Koning kan zich de regeling van het bedrag daarvan, ingevolge art. 30, voorbehouden.

lit. b. Het woord „bezittingen" is alleen gebruikt, omdat niet alles juist in gebouwen behoeft te bestaan, maar aan eene kazerne een exercitieveld, aan de wonings des gouverneurs een tuin verbonden kan zijn. Aan genot van inkomsten van domeinen door den gouverneur werd hier niet gedacht en doet het woord *gebruik* ook niet denken.

De gouvernements-plantages Catharina Sophia, Rustenburg, Zorg en Hoop en Frederiksburg zijn ten verkoop aangekondigd, omdat zij gelukkig niet langer noodig zijn voor het doel, waarvoor men ze schijnt te willen behouden. Dagelijks blijkt het meer en meer, dat de vrijgemaakten, door de Regering aan den arbeid te houden, in geringen getale zullen zijn, en dezen heeft zij elders gelegenheid te werk te stellen. Indien zij er slechts waren, zou er een zeer goed gebruik te maken zijn van eenige honderden, die geen contracten

hadden gesloten, daar het herstel der wegen dringend handen eischt. Onder zulke omstandigheden scheen het wenschelijk, de bedoelde plantages in handen der particuliere nijverheid te doen overgaan.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October, 1864.

Suriname.

Het kwam aan sommigen nog altijd niet geraden voor, door de bepaling onder letter *c* voor goed zelfs de geringste bijdrage in de kosten harer verdediging van de zijde der kolonie af te snijden. Men mogt toch niet zoo voetstoots toegeven dat eene kolonie, die in de kosten harer verdediging uit eigen middelen voorzag, ophield een afhankelijk gewest te zijn. Eigenlijk komt hier alles aan op de regelen, welke dienaangaande gesteld worden. Evenmin onderscheidt zich het beroep op Nederlandsch Indie in het vorig verslag door het kenmerk van juistheid, aangezien toch in de eerste plaats de verhouding van die bezittingen tot het moederland eene geheel andere is; en ten andere uit de Nederlandsch-Indische kas wel degelijk aanzienlijke uitgaven voor de verdediging worden bestreden.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Het kan moeijelijk betwist worden, dat bekostiging der krijgsmagt, met de verdediging der kolonie belast, regtstreeks uit 's Rijks kas het meest met art. 187 der Grondwet strookt. Mocht echter de kolonie in eenen toestand komen, waarin zij, in plaats van Rijkssubsidien te behoeven, bijdragen aan 's Rijks kas kan leveren, art. 152 laat den wetgever vrij belastingen op te leggen, waarvan de opbrengst hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk ten voordeele des moederlands strekt.

Voorgestelde amendementen.

Suriname.

Stuk n°. 9, (ongedateerd).

Amendementen, voorgesteld op de IVde afdeeling van het IVde hoofdstuk:

Art. 107. Lit. *b* te doen vervallen.

Lit. *c* te lezen als volgt:

„De kosten van 's Rijks zee- en landmagt, behoudens het bepaalde bij art. 155, tot verdediging en bescherming der kolonie gevorderd."

ROCHUSSEN.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over ART. 107, luidende:

„Ten laste van 's Rijks schatkist komen:

a. de wedde en de verblijfkosten van den Gouverneur;

b. het onderhoud der gebouwen en bezittingen in gebruik bij den Gouverneur of bij 's Rijks zee- en landmagt;

c. de kosten van de Rijks- zee- en landmagt, tot bescherming der kolonie gevorderd",

en het daarop door den heer **Rochussen voorgestelde amendement**, strekkende om lit. *b* te doen vervallen en lit. *c* te lezen als volgt: „De kosten van 's Rijks zee- en landmagt, behoudens het bepaalde bij art. 155, tot verdediging en bescherming der kolonie gevorderd."

De **Voorzitter**: Verlangt de heer Rochussen nog het woord tot toelichting van zijn amendement?

De heer **Rochussen**: Niet zoo zeer tot verdere toelichting van mijn amendement, maar om den Minister te antwoorden, heb ik het woord gevraagd.

Ik acht dit amendement niet, als de Minister, overbodig; ik kan alleen toegeven dat de kosten van verdediging der kolonie tegen een buitenlandschen vijand door het Rijk zullen worden gedragen, en ik heb aangetoond dat de krijgsmagt daar aanwezig thans grootendeels strekt tot handhaving van de binnenlandsche rust, welke zorg volgens de bedoeling van art. 155 moet komen ten laste der kolonie en zal moeten worden opgedragen aan de gewapende politie.

Ik heb het geenszins afgekeurd dat die verschillende posten met het oog op de emancipatie en hare gevolgen niet zijn ingetrokken. Dat was een maatregel van doelmatige voorzorg; maar hier geldt het een beginsel voor de toekomst en daarom wensch ik nu duidelijk uit te drukken dat de moederstaat eenig en alleen verpligt is voor de verdediging te zorgen tegen een buitenlandschen vijand.

Daarom acht ik het niet overbodig, dat het op deze wijze door verwijzing tot art. 155 worde uitgedrukt.

Wat nu de gebouwen betreft, zoo is het volkomen waar, dat, volgens het voorgestelde reglement, alleen de last van het onderhoud van het gebouw door den Gouverneur bewoond en van de militaire gebouwen, dat zijn: kazernen, hospitalen, verdedigingswerken, magazijnen, op den Staat zou drukken. Indien echter dat beginsel aangenomen wordt, dan zal men in Suriname moeten hebben twee bouwdepartementen, een om te zorgen voor het onderhoud en het vernieuwen der gebouwen, die ten laste komen der kolonie; het andere om te zorgen voor de gebouwen, die ten laste komen van den Staat. Ik vind dat een noodeloozen omslag, die tot groote onkosten zal leiden, en ik vrees dat het onderhoud van gebouwen, die tot een tweeledig doel worden gebruikt, bijv. hospitalen, waar militairen en civilen in worden verpleegd, dikwijls geheel zal worden geschreven op rekening van den Staat.

Om die redenen verschil ik met den Minister en geloof ik niet dat het amendement op art. 107 overbodig is.

Het **amendement** van den heer **Rochussen** wordt **ondersteund** door de heeren **Mijer**, **Schimmelpenninck**, **Wintgens**, **Simons** en **Godefroi** en komt in beraadslaging.

De heer **van Bosse**: Ik kan mij niet vereenigen met het amendement, om de eenvoudige reden, dat ik mij met het geheele artikel niet kan vereenigen. Ik begrijp de bedoeling, waarmeê dit artikel in het reglement gebragt is, niet regt. Ik geloof dat het artikel ziet op eene nog verwijderde toekomst, want het zal nog wel vele jaren duren eer Suriname in staat wezen zal te voorzien in de kosten van zijne eigene huishouding. Wanneer nu dat tijdstip eenmaal zal zijn aangebroken, zullen dan de

finantien van den Staat in den toestand verkeeren, waarin zij tegenwoordig zijn, in een toestand, die ons veroorlooft zoo mild te wezen? Het is, op zijn minst genomen, onzeker.

Ik stel mij voor dat het subsidie aan Suriname nog gedurende vele jaren veel grooter zal zijn dan het bedrag van de kosten in art. 107 bedoeld. Wij betalen ongeveer een millioen aan de kolonie, en voor deze kosten alleen is geen millioen op de begrooting uitgetrokken. Wij weten dat wij het betalen zullen; waarom dan deze afzonderlijke bepaling in het reglement gebragt? Wij zullen toch volgens art. 112 nog gedurende langen tijd geroepen worden, om over de begrooting van Suriname te beslissen.

In de Memorie van Toelichting vind ik bij dit artikel nog eene verdediging van het stelsel der Regering, die bijna met dichterlijke warmte is gesteld: „Eene kolonie, die in al hare behoeften, ook die van verdediging, uit eigen middelen voorzag, hield op eene kolonie en afhankelijk van het moederland te zijn." Ik neem dat eens aan en vraag: wat voor kwaad is daarin gelegen? Geeft Suriname ons zooveel voordeel, dat wij, ook dan wanneer die kolonie in haar eigene behoeften zou kunnen voorzien, nog uit zuivere welwillendheid daar een Gouverneur en troepen zullen onderhouden?

Wij hebben het voorbeeld van andere landen voor ons. Verkeeren de Engelsche kolonien, die in een onafhankelijken toestand van het moederland zijn geraakt, in zulke ongunstige omstandigheden en leveren zij voor Engeland bezwaren op? Wij weten, dat de kolonien in Australie, waar het Europeesch element zich krachtig heeft ontwikkeld, vermogend genoeg zijn, al doet het gouvernement daar welligt nog eenige betalingen. Men weet dat het Engelsche gouvernement op dit oogenblik denkt over eene regeling van de belangen van Canada, waardoor dat gewest eigenlijk zal ophouden eene Engelsche kolonie te zijn. Maar wat kwaad? Zou de onafhankelijkheid onzen handel benadeelen? Doch ik zie er wel kwaad in, dat wij ten eeuwigen dage de verdediging van die kolonie op ons zouden nemen. Hebt gij, Mijne Heeren, wel eens nagedacht wat dat zijn kan? Ik acht de verdediging der kolonien tegen een buitenlandschen vijand in vele gevallen onmogelijk voor ons. Mogt een der groote mogendheden, om Nederland te benadeelen, Suriname aanvallen, zal ons belang dan medebrengen alles in te spannen, om ons daartegen te verzetten? Indien een magtige Staat in Amerika goed vond de Europeanen van het nieuwe continent te verdrijven, zullen wij dan bij magte zijn dit te beletten? Ik geloof het niet. Maar ik vraag aan den anderen kant: is het denkbaar, dat een vijand ons eene kolonie zal ontnemen, op welke het bezwaar rust dat men er aanzienlijke subsidien aan moet verleenen? Die tijden zijn voorbij; daarvoor zal men niet ligt meer oorlog voeren, en ik geloof dat, als Suriname wierd aangevallen, hier de lust en de krachtsinspanning om het te verdedigen niet zeer groot zouden zijn. Ik ben het althans met den spreker uit Amsterdam eens, dat de krijgsmagt in de kolonie niet veel meer dan eene politiemagt zal kunnen zijn, die dan ook billijkerwijze voor rekening van de kolonie moet komen.

Maar in de Memorie van Toelichting wordt ook gewezen op de mogelijkheid, dat, wanneer Suriname tot een zoodanigen staat van bloei mogt geraakt zijn dat het geheel in zijne eigene behoeften kon voorzien, deze wet de middelen zou bevatten om Suriname te dwingen tot het doen van bijdragen aan 's Rijks schatkist. Men wijst op art. 152 en geeft te kennen dat wij uit de Surinaamsche domeinen inkomsten zouden

kunnen trekken, en op art. 148, hetwelk gezegd wordt het belastingregt van den wetgever te handhaven. Ik moet bekennen dat ik in art. 148 niet de beteekenis kan vinden, dat de wetgevende magt alhier aan Suriname de verpligting zou kunnen opleggen om belastingen uit te schrijven, ten einde daaruit een batig saldo aan het moederland te betalen. Als Suriname tot zulk een hoogen trap van bloei zal zijn gekomen, dat het in zijne eigene behoeften kan voorzien, zal èn de werkzame èn de meer beschaafde bevolking der kolonie zoodanig zijn toegenomen, en de kolonie zoo veel magt verkregen hebben, dat zij welligt aan het moederland zal zeggen: wij willen van uw art. 148 niet gediend zijn.

Hoe ik de zaak beschouw, ik acht art. 107 overbodig en in de toekomst misschien schadelijk. De afstemming van het artikel zal aan Suriname geen nadeel berokkenen, want subsidie zal er toch moeten betaald worden, en het is onverschillig of dit op de eene of andere wijze besteed wordt. Maar men zal door de afstemming dit voordeel verkrijgen, dat, als Suriname eenmaal naar onze overtuiging in alles kan voorzien, ook in de civile lijst van den Gouverneur en in de verdediging, wij of onze nakomelingen niet door dit artikel van het reglement verhinderd zullen worden, maar Suriname zullen kunnen dwingen die kosten voor zijne rekening te nemen.

De Minister van Kolonien heeft straks gezegd: zoolang er een cent subsidie op de begrooting is, zal die begrooting door de wetgeving worden vastgesteld." Doch wanneer de kosten geheel uit de koloniale middelen kunnen bestreden worden, zal de begrooting niet langer worden vastgesteld door de wetgevende magt, en men zal ons eenvoudig zeggen: „gij betaalt den Gouverneur en zijn paleis, de krijgsmagt en de kazernen, want de wet zegt dat gij dat bekostigen zult, en of Suriname het zelf betalen kan, gaat u niet aan." Ik betwijfel het, of onder deze omstandigheden een beroep op art. 148, dat in allen gevalle niet imperatief maar meer van verbiedenden aard is, ons iets in het minst zou baten. Daarom zal ik stemmen tegen dit artikel en daardoor het stelsel helpen vestigen, dat deze uitgaven komen onder het gemeene regt en dat de Staten-Generaal, de begrooting voor Suriname vaststellende, met het oog op de koloniale middelen en lasten, zullen beoordeelen of ook die kosten ten laste der kolonie moeten komen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: In de eerste plaats moet ik antwoorden aan den geachten spreker uit Amsterdam. Ik geloof niet dat die beide bouwdepartementen op Suriname zooveel moeite zullen veroorzaken. Op dit oogenblik reeds is de leiding van het civiel en het militair bouwdepartement aan één persoon opgedragen. Men moet zich niet voorstellen dat die bouwdepartementen in Suriname van zoo grooten omvang zijn. Als wij de bezoldiging van den Gouverneur en de defensiekosten voor onze rekening nemen, dan is het daarmede geheel overeenkomstig, ook het gouvernementshuis te bekostigen. De Regering is uitgegaan van het denkbeeld om de bezoldiging van den Gouverneur voor onze rekening te nemen, omdat hij is de Vertegenwoordiger der Kroon, die alzoo niet afhankelijk moet zijn van die Koloniale Staten. Ik kan van de rede van den geachten spreker uit Zutphen eigenlijk niets anders zeggen dan dat zijne redenering daartoe zou leiden, dat op dit oogenblik de Nederlandsche Regering verklaart, hetgeen zij eenmaal bij het octrooi van 1682 aan de Oost[1]) Indische Maatschappij verklaarde, dat deze namelijk, als het mogt blijken dat zij geen

[1]) Sic.

zaken maakte, Suriname zou kunnen abandonneren. Mogt het eenmaal zoo ver komen, dan zal het zooveel moeite niet zijn eene wet daartoe te maken, maar ik geloof niet dat zulk eene wet op dit oogenblk veel bijval zou hebben, behalve misschien bij den geachten spreker uit Zutphen.

Het geheele stelsel der wet om de kolonie Suriname te houden tot eene Nederlandsche volkplanting brengt mede, dat het moederland de kosten van verdediging tegen den buitenlandschen vijand en de bezoldiging van den Gouverneur voor eigen rekening neme. Dit is ook uit een praktisch oogpunt beter. Wil men Suriname de defensie en de bezoldiging van den Gouverneur laten bekostigen, ja, dan zal dit in de eerste jaren een onbereikbaar iets zijn, en de kolonie, overtuigd dat zij daartoe toch niet bij magte is, zal blijven voortsukkelen. Zegt men echter: wij nemen de kosten van de defensie en van een Gouverneur voor ons, dan zal Suriname in de naaste toekomst in staat zijn, zich zelf te helpen. Ik heb over dit punt goed nagedacht, vooral na de rede van den heer van Voorthuysen, bij de algemeene discussien. De cijfers door hem genoemd hebben mij wel eenigzins getroffen. Daarom heb ik de begrooting van Demerary voor mij genomen en gezien wat die kolonie opbrengt. Het is onmogelijk van eene bevolking als die van Suriname meer te vergen dan zij op dit oogenblik opbrengt, wat het tegenwoordige betreft. Maar wanneer men de begrooting van Demerary beziet, dan blijkt uit eene vergelijking, dat terwijl Suriname met 50 000 zielen slechts 5½ ton opbrengt, Demerary met 120 000 zielen f 3 600 000 opbrengt. In die Engelsche kolonie wordt dus per inwoner driemaal zooveel als in Suriname opgebragt. Nu moge dat in vergelijking met Europa veel per inwoner toeschijnen, men moet daarbij wel denken aan den vruchtbaren bodem van die kolonien.

Wanneer nu het nabijgelegen Demerary drie maal meer per ziel opbrengt, dan geloof ik, volgens de inlichtingen van den Gouverneur van Suriname, te mogen aannemen, dat in het stelsel dezer wet, binnen drie of vier jaren Suriname er toe zal kunnen komen zonder subsidie te bestaan. Gaat men nu het geheele stelsel der wet uit elkander rukken, om als het ware Suriname te abandonneren, dat geloof ik dat de Nederlandsche Staat in de praktijk nog meerdere subsidien en langer zal betalen, tenzij men Suriname op eens aan zich zelf wil overlaten.

De heer **du Marchie van Voorthuysen**: Mijnheer de Voorzitter, de Minister heeft mij de eer bewezen thans weder terug te komen op hetgeen door mij was gezegd bij de algemeene beschouwingen. Het door hem aangevoerde mag ik dus niet onbeantwoord laten. Bij die gelegenheid heb ik er op gewezen, dat men in Suriname reeds tot veel belastingen de toevlugt moest nemen om de som te verkrijgen, die thans wordt opgebragt, en ik heb mij toen beroepen op de raming van 1861, omdat ik nimmer wil overdrijven en de zaak in het stelsel van den Minister van de minst ongunstige zijde wilde beschouwd hebben. Maar in antwoord op hetgeen de Minister nu betoogde, moet ik doen opmerken, dat de vraag niet is, hoe veel zij tot dusverre opgeleverd hebben, maar wat men in Suriname voor de toekomst zal moeten opbrengen tot dekking van de uitgaven. *Nu* neem ik dus voor mij de begrooting voor het jaar 1865, waarop zelfs de kosten niet voorkomen, waartoe de nieuwe orde van zaken aanleiding zal geven, en waaruit evenwel blijkt, dat Suriname niet 5½ ton zal moeten leveren, gelijk de Minister zeide, maar, zelfs na aftrek van de kosten van emancipatie, f 1 747 196,97[5], dus ruim drie maal zoo veel. In het stelsel van den Minister worden de kosten van

de verdediging, de jaarwedde van den Gouverneur en het onderhoud van gebouwen daarvan afgetrokken, maar dan nog blijft er veel meer dan een millioen gulden over, ongerekend de kosten die aan de invoering van de thans voorgenomen regeling verbonden zijn. Het verschil met Demerary is dus zoo groot niet als de leden dezer Vergadering misschien uit het door den Minister gezegde zouden kunnen afleiden. Ik betwijfel het bovendien zeer, of deze Minister zijne toevlugt zoude willen nemen tot belastingen als daar worden geheven. De verwachting, die de Minister heeft, is, dunkt mij, wel wat al te gunstig. Ik ben er geen voorstander van, bij de regeling van nieuwe toestanden de zaken te gunstig voor te stellen. Het is in het belang van het moederland en de kolonie dat men zich geen overdreven voorstellingen vorme, die tot teleurstelling en ontevredenheid zullen leiden, wanneer hetgeen tot stand gebragt wordt, niet aan de verwachting mogt beantwoorden welke men daarvan koestert.

Thans wensch ik nog eene opmerking aan den geachten voorsteller van het amendement te maken en hem eene kleine wijziging in overweging te geven. Hij spreekt van de zee- en landmagt tot verdediging en *bescherming* van de kolonie. Nu wil de geachte voorsteller, even als de Minister, dat de troepen strekken tot verdediging van de kolonie tegen vreemden, en niet tot politie; maar dan vraag ik, of het denkbeeld niet beter wordt uitgedrukt, als men enkel van verdediging en niet van bescherming van de kolonie sprak? Er is in de kolonie eene politiemagt welke zij bekostigt, en schutterijen kunnen er worden opgerigt. Misschien zoude men uit het woord *bescherming* ook kunnen afleiden dat het bewaren van de inwendige rust daartoe behoorde, daar „verdedigen" reeds het denkbeeld aangeeft van het afweren van aanvallen door buitenlandsche vijanden gedaan. Het kan toch niet hetzelfde beteekenen. En dan vrees ik dat het bestuur van de kolonie het woord al ligt in de beteekenis van handhaving van rust zou uitleggen, indien deze ten koste van het moederland kwam.

Het is verleidelijk om niet veel aan de politie en de schutterij ten koste te leggen, als men aanneemt dat er eene voldoende magt tot handhaving van de rust in de kolonie aanwezig moet zijn, en welke door 's Rijks schatkist wordt betaald. Ik geef dit aan den geachten voorsteller in overweging, omdat het mij voorkomt dat zijne bedoeling even als die der Regering door het enkele woord „verdedigen" duidelijker wordt uitgedrukt.

De heer **van Bosse**: De Minister houde het mij ten goede, dat ik verklaar dat hij mij iets heeft toegedicht wat ik niet gezegd heb. Ik heb niet gezegd, dat ik een voorstel wenschelijk acht om Suriname te abandonneren. Ik heb alleen gezegd, dat het eene ijdele voorstelling is, dat, wierd Suriname door een buitenlandschen vijand aangevallen, wij ons groote inspanning zouden getroosten om die kolonie te verdedigen; dat ik mij niet kan voorstellen dat een buitenlandsche vijand vele pogingen zal doen om de kolonie in te nemen. Maar daarom wensch ik nog niet dat Suriname aan zijn lot worde overgelaten.

De Minister geeft toe, dat Suriname in de eerste twintig jaren nog volstrekt niet in zijne uitgaven zal kunnen voorzien. Maar, zegt de Minister, neemt gij het regeringsvoorstel aan, dan zal Suriname binnen drie of vier jaren in zijne behoefte kunnen voorzien. Ja, als men de litt. *a*, *b* en *c* van dit artikel nog vermeerdert met *d*, *e* en *f*, en brengt bijv. ook de kosten van de geneeskundige dienst, het onderwijs en de

politiemagt ten laste van het moederland, dan zal Suriname misschien in het volgende jaar reeds in zijne behoeften kunnen voorzien. Maar verandert dit het wezen van de zaak? Wij zullen altijd betalen; maar dit is juist wat ik niet wenschelijk acht.

Het moederland heeft — men moge vroeger de subsidien verborgen hebben, door ze buiten de Staten-Generaal om te nemen uit de koloniale geldmiddelen — sinds jaren millioenen bij millioenen aan Suriname ten koste gelegd. En met welk voordeel? Dat door eenige handelaren, ten koste van 's lands gelden, in de West-Indische kolonien koffij en suiker werden geteeld, om naar het moederland vervoerd en daar verkocht te worden. Dit is de juiste en eenvoudige positie. Maar is dit iets anders dan het gewone stelsel van bescherming, dat men op ander terrein zoo krachtig bestrijdt? Welke reden is er dat de Staat der Nederlanden voor Suriname, dat hem niets oplevert, meer zal doen dan voor eene provincie of gemeente des Rijks? Het is nog een overblijfsel van eene oude traditie, dat kolonien te bezitten voordeelig is. Ik zeg dat, zoo als het hier gelegen is, het een bepaald nadeel is. Nu wil ik geene poging aanwenden om Suriname te abandonneren. Ik berust er gaarne in dat Suriname nog niet aan zijn lot wordt overgelaten en dat men middelen aanwendt om zijne ontwikkeling te bevorderen. Ik ben bereid tot het brengen van offers mede te werken. Maar ik zie geene noodzakelijkheid, om, wanneer eenmaal Suriname geheel in zijne behoefte kan voorzien en volkomen bij magte is om verder te gaan, de edelmoedigheid zoo ver uit te strekken dat wij zeggen: wij, Nederlanders, zullen zoo goed zijn om eenige belastingen meer op te brengen, ten einde u, ingezetenen van Suriname, van het betalen van belasting vrij te stellen. Ik acht dit niet billijk. Suriname moet, zoo het daartoe in staat is, geheel in de uitgaven van zijn bestuur voorzien. Het is daarom alleen dat ik de afstemming van dit artikel wenschelijk acht.

De heer **van Heukelom**: Wat de geachte laatste spreker zoo even zeide, dat de Staat der Nederlanden voor Suriname door aanneming van het artikel meer zou doen dan voor eenige provincie of gemeente des Rijks, is, dunkt mij, onjuist. De geachte spreker ziet voorbij dat het Rijk betaalt de kosten van het bestuur der provinciè, voor zoover die gevorderd worden door het rijksbelang. Ook het Rijk betaalt de wedden van de Commissarissen in de provincien, en nu moet ik in het algemeen zeggen, dat de redenering van den heer van Bosse alleen is ontleend aan een geldargument; er ligt hoegenaamd geen staatkundig stelsel in. Had de geachte spreker zijne meening gesteld tegenover de oekonomie der wet, dan zou bij eene andere basis voor zijne redenering hebben moeten vinden; hij had moeten betoogen dat het politiek stelsel, waarop dit voorstel berust, niet deugt; doch hij heeft daartoe geen enkele poging aangewend.

De geachte afgevaardigde uit Utrecht meent den geachten voorsteller van het amendement in bedenking te moeten geven niet te spreken van de kosten van 's Rijks zee- en landmagt, maar eenvoudig van de verdediging. Ik acht dit niet juist, want tot de verdediging der kolonie tegen een buitenlandschen vijand zullen ook de schutterijen, even als hier te lande, medewerken.

Aan den anderen kant zijn niet enkel die schutterijen belast met de handhaving der rust in de kolonie, maar als de nood dáár is, zal ook 's Rijks zee- en landmagt daartoe bijdragen.

In de derde plaats moet ik doen opmerken dat de redactie door den

geachten afgevaardigde uit Amsterdam voorgesteld in een opzigt minder juist is. Hij wil lezen: „De kosten van 's Rijks zee- en landmagt, behoudens het bepaalde bij art. 155", dus eene uitzondering, een beweren dat de magt, genoemd in art. 154 van dit wets-ontwerp, zoude zijn 's Rijks zee- en landmagt; doch dit is zoo niet. De gewapende magt dáár genoemd is eene koloniale magt, eene koloniale schutterij of politiemagt, en behoort dus niet tot 's Rijks zee- en landmagt. De uitzondering in de redactie is dus niet juist, want er komen geene uitzonderingen te pas. Ik geloof dus dat het amendement, wat lit. *c* betreft, zou kunnen vervallen.

De heer **du Marchie van Voorthuysen**: Mijnheer de Voorzitter, het schijnt mij dat de vorige spreker niet juist heeft begrepen wat ik heb gezegd tot den geachten voorsteller van het amendement. Mijne vraag was, of het niet voldoende zou zijn alleen te lezen: „verdediging" en, „bescherming" weg te laten, om daardoor uit het artikel het denkbeeld van handhaving van de rust weg te nemen, dat misschien in het woord bescherming kon worden gezocht, daar beide toch wel niet hetzelfde kunnen aanduiden. Bij de mogelijkheid dat men uit dat woord welligt meer zoude kunnen afleiden dan de bedoeling van den geachten voorsteller was, heb ik mij de gemaakte opmerking veroorloofd.

De heer **van Bosse**, voor de derde maal het woord bekomen hebbende, zegt: Een enkel woord slechts in antwoord aan den heer van Heukelom. Hij zeide dat die betaling door het Rijk ook hier geschiedt ten behoeve der provinciën, want dat op de Rijksbegrooting worden uitgetrokken de kosten van het bestuur der provincie voor zoover het Rijksbestuur geldt: onder andere de wedden van de Commissarissen des Konings. De geachte spreker vergeet echter dat het Rijk, dit alles betalende, die gelden niet haalt uit de kolonien of uit de lucht, maar ook althans deels uit de zakken van de ingezetenen der betrokken provincien, zoodat deze wel degelijk, niet in den vorm van provinciale maar van algemeene Rijksbelasting bijdragen tot de kosten van dat bestuur. Ziedaar een groot verschil. Hier toch zullen de ingezetenen van Nederland, behalve de kosten van hun bestuur, nog bijdragen tot dat van de kolonie.

Het tweede argument van den geachten afgevaardigde betrof de meening dat ik van deze zaak alleen eene geldquaestie maakte en de politieke quaestie ter zijde liet. Welligt heb ik mij niet duidelijk uitgedrukt, doch ik meen de politieke quaestie wel degelijk te hebben aangeroerd. Ik zie zeer wel in dat, wanneer Suriname eenmaal een trap van bloei en ontwikkeling heeft bereikt, zoo groot dat het geheel in eigen kosten, ook in die van de krijgsmagt, kan voorzien, het dan zou kunnen gebeuren, dat Suriname welligt even als Canada, even als Australie, aan het moederland zal zeggen: ik heb u niet meer noodig. Ik weet niet, of dit nu in het oog des sprekers de politieke quaestie is. Maar ik herhaal wat ik straks zeide, daar zie ik voor ons geen nadeel in, evenmin als het voor Engeland nadeelig is geweest, dat eene kolonie zoo als Noord-Amerika zich van hetzelve onafhankelijk maakte, en zich vrij heeft verklaard. Engeland heeft daaronder niet geleden; is eenmaal dat tijdstip gekomen dat Suriname in zijne eigene kosten van huishouding kan voorzien en zich onafhankelijk verklaarde, dan zoude dit voor ons evenmin nadeelig zijn.

De heer **van Heukelom**: Het systeem van onze instellingen is toch dit, dat de provincie voorziet in hare eigene uitgaven, en dat de uitgaven

voor de provincie, die eigenlijk veroorzaakt worden door het verband van de provincie tot het Rijk, gedragen worden door den Staat. Zoo zal het dan ook hier zijn: de kolonie zal voorzien in de kosten van eigen huishouding, maar de kosten, die het gevolg zijn van de betrekking waarin de kolonie staat tot het Rijk, zullen gedragen worden door den Staat.

Maar wanneer het nu eenmaal in de kolonie zoo ver zal zijn gekomen, dat zij volkomen kan voorzien in de kosten van eigen huishouding, dan, zegt spreker uit Zutphen, zal welligt die kolonie onafhankelijk van ons worden, hetzij tengevolge eener beweging harerzijds, hetzij door opgeven onzerzijds. Maar laat ons nu op dien toestand niet vooruitloopen; wanneer deze eenmaal geboren zal zijn, dan zal men moeten zien. Maar *wanneer men nu reeds* durft te beslissen, dat op dat tijdstip de kolonie ontslagen zal worden van de banden, waardoor zij aan het moederland gehecht is, dan ligt het in de rede, dat dan het Rijk geene uitgaven voor zijne rekening moet nemen; maar dan zal er evenmin reden bestaan voor de kolonie om te wenschen aan het moederland verder verbonden te blijven. Wanneer het systeem van den geachten spreker uit Zutphen opgaat, dan moeten wij het koloniaal bezit maar prijs geven, want hebben de kolonien aan ons te betalen, dan zullen ze niet meer aan ons verbonden willen blijven; en omgekeerd, heeft het moederland aan de kolonie bij te dragen, dan zal dit die kolonie niet meer willen hebben. Mij dunkt, dat wij die conclusie uit dat systeem kunnen trekken.

De heer **van Beyma thoe Kingma**: Ik had niet het voornemen om thans het woord te voeren, maar na hetgeen ik hoor verkondigen, komt het mij voor dat men te ver gaat. Ik geloof, dat wij ons niet de eventualiteit moeten voorstellen, dat het zoo ver gekomen is, dat wij de kolonien moeten abandonneren, maar den toestand moet nemen, die op dit oogenblik bestaat. Ik heb meermalen gewezen op de Grondwet, en ik geloof, dat wij de grenzen van die Grondwet zouden overschrijden, wanneer wij den toeleg koesterden om de kolonien te abandonneren. Zoo ver is het nog niet gekomen. Nu moge het de particuliere opinie zijn van eenigen, en van het geachte lid uit Zutphen, dat er zoo veel voordeel niet in het bezit eener kolonie is gelegen, en dat het zelfs misschien beter is eene kolonie, die opoffering aan het moederland kost, te abandonneren, — ik geloof, met het oog op de Grondwet, dat die vraag hier niet moet besproken worden. Immers er is ook gewezen op art. 59 in een ander geval van de Grondwet, op grond van hetwelk wij nu dit regeringsreglement behandelen. Het opperbestuur van de kolonien behoort bij den Koning en zooveel in mijn vermogen is, zal het bij de Kroon blijven. Onder dat opperbestuur is een bestuur geplaatst. Wij moeten dat bestuur nu regelen en ik geloof dat wij voorzigtig zullen handelen dat zoo te doen, dat wij daardoor onze kolonien behouden. Zal dat geschieden, dan moet de band tusschen de kolonien en den moederstaat behouden blijven, even als de band tusschen de provincien des Rijks. Wat dan tot de Rijksuitgaven behoort, moet daartoe blijven behooren. De middelen, die moeten strekken tot behoud van dien band tusschen kolonien en moederland, moeten worden gegeven, zoo als in art. 107 wordt voorgesteld. Wij kunnen ons ook het geval voorstellen dat eene provincie niet geheel in hare uitgaven uit eigen middelen kan voorzien en dat haar meer wordt gegeven door het Rijk, dan zij tot het geheel kan bijdragen. Het zou een verkeerd stelsel zijn om te zeggen dat wij de kolonien wel kunnen missen. Neen, die broederband tusschen moe-

derland en kolonien moet blijven. Daarom zal ik voor art. 107 en tegen het amendement stemmen.

De heer **van Nispen van Sevenaer**: Ik zal niet zulk eene hooge vlugt nemen als de vorige spreker, maar deze zaak op eenvoudige wijze behandelen.

Vergelijkingen, gelijk ik die zoo even vernam, tusschen de kolonien en de provincien van het Rijk, om te bewijzen dat de uitgaven waarvan in het artikel spraak is ten laste van Nederland moeten blijven, komen mij min juist voor. Wij weten allen van welken aard de kolonie Suriname is en evenzeer dat ze voorloopig geen subsidie zal kunnen missen. Mij dunkt dat de Minister ten onregte de onderstelling tegen den geachten afgevaardigde uit Zutphen heeft doen gelden, dat zijn betoog er op nederkwam, dat het zaak was de kolonien te verlaten. Daaraan denkt zeker die geachte spreker evenmin als ik. De vraag die het hier geldt is eenvoudig, of men zich voor de toekomst wil verbinden om de hier opgenoemde uitgaven steeds ten laste van Nederland te brengen. Ik wil daarin geheel vrij blijven en, als ik lid der Kamer zal zijn, zooveel subsidie geven als mij, na verkregen inlichtingen, noodig zal voorkomen, maar ik wil nu vooraf niet bepalen dat de uitgaven hier opgenoemd *ten allen tijde* ten laste van den Nederlandschen Staat zullen blijven, ook dan wanneer die kolonie er geheel of althans gedeeltelijk zeer goed in kan voorzien.

Er is nog iets, waarop ik de aandacht der Vergadering vestigen wil: er staat hier een woord in dit artikel, een zeer lief klinkend woord, maar waarvan de uitvoering groote moeijelijkheden hebben kan: De kosten van de Rijks zee- en landmacht, tot *bescherming* der kolonie gevorderd". Ik geloof dat die bescherming voor het niet zoo magtige Nederland wel eens eene zeer moeijelijke taak zou kunnen worden. Indien ik let op hetgeen in Amerika gebeurt, dan houd ik het er voor, dat wanneer die kolonie eene bezitting, die waarde heeft, zal geworden zijn, wij er niet lang aan zullen behoeven te denken, hoe wij haar zullen beschermen; al uit zij dan niet zelve den wensch om geannexeerd te worden, dan zullen er wel anderen zijn, die beweren dat geen Europesche Staat het regt heeft om in Amerika te regeren of bestuur uit te oefenen. Ik vind dus in dit artikel een denkbeeld, dat ons zou kunnen belemmeren en onze krachten versnipperen, op een oogenblik waarop wij al onze krachten elders ten zeerste zouden kunnen noodig hebben. Ik zal daarom tegen dit artikel stemmen.

De heer **Rochussen**: Ik heb mij bij de toelichting van dit amendement voorbehouden om het later te verdedigen tegen de aanmerkingen, die er op mogten gemaakt worden.

In beginsel ben ik het geheel eens met de heeren van Bosse en van Nispen van Sevenaer, dat het beter ware dat dit artikel niet in het regeringsreglement ware opgenomen. Maar ik heb toch het artikel, ofschoon beperkt, willen behouden om drie redenen. In de eerste plaats wenschte ik dat de behandeling van de belangen der West-Indische kolonien buiten allen invloed van politieke partijen bleef, ja buiten alle verdenking dat er partijschap in wierd gevlochten; ik heb dus gemeend omtrent dit punt te moeten bezigen hetgeen men noemt eene *conciliante politiek*. In de tweede plaats ligt een gewezen Gouverneur-Generaal van Oost-Indie gewoonlijk onder de ongegronde verdenking, dat hij niet West-Indisch gezind is, dat hij de belangen van de West-Indische ko-

lonien ligt telt, en ik heb dus in dezen een blijk van het tegendeel, ik zou haast gezegd hebben van generositeit willen geven. In de derde plaats geloof ik met den Minister, dat wanneer de kosten voor het krijgswezen en voor den Gouverneur op de begrooting der kolonie bleven, het tijdstip, waarop evenwigt zal gevonden worden tusschen uitgaven en inkomsten en dus aan de kolonie autonomie zou kunnen worden toegestaan, te ver verwijderd zou zijn. Ik geloof echter niet met den Minister dat, al komen al deze kosten op rekening van den Staat, dat tijdstip binnen 3 à 4 jaren zal zijn aangebroken. Het voorbeeld van Demerary, door den Minister aangehaald, kan ik op Suriname niet toepassen; want waardoor is Demerary in staat in eene veel grootere verhouding op te brengen dan Suriname? Doordien vooreerst Demerary heeft gehad eene zeer sterke immigratie, gedeeltelijk door toebedeeling van slaven buit gemaakt door de Engelsche kruisers, gedeeltelijk door de overkomst van koelies uit Britsch Indie, die niet naar Suriname mogen komen; en ook door immigranten van elders; en in de tweede plaats, doordien in Britsch Guyana niet dat stelsel van volstrekte constitutionele beginselen is ingevoerd. In Demerary heerscht nog het oud-Hollandsche stelsel, en de belangen der kolonie worden daar eenig en alleen — naar mijn inzien te uitsluitend — vertegenwoordigd door de groote landbezitters. Door het amendement, gisteren door den geachten afgevaardigde uit Zwolle voorgesteld, zou ik hun gaarne een deel daarvan (hoewel niet zoo uitsluitend) verzekerd hebben gezien, terwijl ik nu vrees dat zij geheel uitgesloten zullen blijven, zoodat ik betreur dat de Minister zich niet met dat inderdaad zeer conciliante amendement heeft willen vereenigen. Ik geloof dus, dat Suriname niet dezelfde elementen van toekomstige welvaart bezit als Demerary. De tijd van drie of vier jaren, dien de Minister stelt, komt mij daarom te kort voor; ik had haast gezegd, dat er eene nul moest worden achter gezet; maar dit is misschien weder te veel.

Ben ik het met den afgevaardigde uit Zutphen eens over dit beginsel, zoo verschil ik in andere opzigten met hem omtrent den pligt van het moederland, om de kolonien niet zoo *à l'abandon* te laten. Ik heb er reeds met een enkel woord over gesproken, dat ik geloof, op grond van verzekeringen welke mij te dien aanzien in eene vroegere betrekking gedaan zijn, dat Suriname met betrekkelijk geringe kosten verdedigbaar zou zijn te maken tegen een buitenlandschen vijand, wanneer aan den zamenloop der rivieren Commewijne en Suriname een fort met zwaar geschut, dat men tegenwoordig bezigt, wierd opgerigt. Het zou zeer verwaand van mij zijn hierover een oordeel te vellen, maar ik heb de zaak ter sprake gebragt, om er de aandacht van den Minister op te vestigen, want in eene Nederlandsche Vertegenwoordiging moeten wij niet onderstellen, dat wij onze bezittingen zonder tegenweer zullen abandonneren. Wij moeten ons niet meer verbeelden de magt van vroegere eeuwen nog te bezitten, toen onze vloten overal schrik verspreidden; maar aan den anderen kant moeten wij niet wanhopen en onze bezittingen nooit prijs geven. Ik geloof dat zij wel te verdedigen zijn, en wanneer wij zelven beginnen met die overtuiging te missen, zullen wij zeker zwak zijn als het er op aankomt. Ik hoop dat in de oogenblikken van krisis geene Nederlandsche Regering, welke kleur ook aan het bewind zij, zwak zal wezen. Ik geloof dat wij alles er op moeten inrigten om onze kolonien en bezittingen te behouden. Wij moeten ook weêrstand bieden aan de verleiding, waaraan de Regering wel eens bloot gesteld

is, om bezittingen te verkoopen. Ik weet niet, of het dezen Minister wel eens voorgekomen is, maar ik geloof, dat men zelfs Suriname voor een hoogen prijs zou kunnen verkoopen. Doch Nederland verkoopt zijne bezittingen niet; al verkeerden wij in geldgebrek (hetgeen gelukkig het geval nog niet is), ik zou er mijne stem tegen verheffen. Ik verlang dus met den spreker uit Dokkum, den heer van Beyma thoe Kingma, dien broederband met de kolonien niet te verbreken, maar onze rol van moederstaat eerlijk en krachtig te vervullen. Doch daarom verlang ik niet alle kosten van de kolonie voor rekening van den moederstaat te brengen. Daarom heb ik in mijn amendement uitgedrukt (en ik heb ontwikkeld waarom), dat de bescherming van het binnenland moet zijn de taak van de gewapende magt, die door de kolonie betaald wordt.

De aanmerking van den geachten spreker uit Utrecht, dat ten aanzien van een buitenlandschen vijand het beter zou zijn het woord *bescherming* te doen vervallen, omdat het woord *verdediging* reeds is gebruikt, is juist. Ik heb bedoeld dat de verdediging tegen het buitenland moet blijven ten laste van het moederland, maar dat de handhaving der rust moet zijn ten koste der kolonie. Ik heb het woord *bescherming* gebezigd, omdat het ook in de wet staat. Maar na de aanmerking van den geachten spreker uit Utrecht stel ik voor uit mijn amendement weg te nemen de woorden: *en bescherming.*

Het gezegde doet reeds zien waarom ik gezegd heb: „behoudens het bepaalde bij art. 155." Dat woord *behoudens* is geen uitzondering, maar eene aanwijzing van splitsing van bevoegdheden en pligten. Daarom zou ik die uitdrukking willen behouden.

Ik herhaal het, ik heb dit amendement voorgesteld, ten einde, voor zooveel mij eenigzins mogelijk is, tot deze wettelijke regeling te kunnen medewerken.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*: De geachte spreker uit Amsterdam, de heer van Heukelom, heeft te regt gezegd: de politieke quaestie is eigenlijk niet behandeld. Ik heb gemeend dit te kunnen nalaten, omdat die quaestie in de gewisselde stukken voldoende is besproken. Ik zal mij dan ook bepalen met aan de Kamer te zeggen waarop het nederkomt, gelijk het zoo juist is uitgedrukt in een der gewisselde stukken: „Afhankelijk van het moederland en volkenregtelijk daarmede één, leeft de kolonie in vrede of voert zij oorlog met hem, met wien Nederland in vrede of in oorlog verkeert. De eer der Nederlandsche vlag moet daar, evenzeer als in het Rijk in Europa, door de krijgsmagt van den Staat worden gehandhaafd, en het gedeelte dier krijgsmagt, dat zich in de kolonie bevindt, ligt daar op gelijke wijze in bezetting, als andere gedeelten garnizoen houden in Nederland." Zoolang Suriname ons toebehoort, kunnen wij de verdediging van die kolonie tegenover eene andere mogendheid, waarmede Nederland in oorlog kan komen, toch niet ten laste van Suriname brengen. Dit maakt, mijns inziens, de quaestie uit en daarop is noch door den geachten spreker uit Zutphen noch door dien uit Zevenaar geantwoord. De laatste geachte spreker meent dat door dit artikel aan Nederland de verpligting zou worden opgelegd om *quand-même* die kolonie te verdedigen, en dat hij dan voor zijn 75ste deel daarover niets meer te zeggen zou hebben. De Koning verklaart wel oorlog, maar de Staten-Generaal moeten de middelen toestaan, en dus zal de geachte spreker uit Zevenaar steeds voor zijn aandeel daarop invloed blijven uitoefenen.

Ik geloof nog steeds, dat er voor de kolonie geen prikkel zou bestaan

om pogingen te doen, ten einde zich zelve te bedruipen, wanneer zij ziet, dat het moederland de kosten van verdediging tegen eenen buitenlandschen vijand op hare schouders legt en er dus geene kans is het deficit ooit te dekken.

Nu is de geachte spreker uit Utrecht wel teruggekomen op de cijfers die ik genoemd heb, maar hij heeft alleen de uitgaven en niet de inkomsten genoemd. De uitgaven waren werkelijk ruim f 1 400 000 in 1861, maar de inkomsten bedroegen f 1 100 000. Daaronder bevond zich toen echter ook eene opbrengst van omstreeks vier ton, als belasting op de slaven, die nu vervallen is. Nu heeft men tot het invoeren van andere belastingen deze wet afgewacht. Telkens wanneer voorstellen uit de kolonie werden gedaan, was er bij geschreven: na de vaststelling van het regeringsreglement. Het zal het werk zijn van de Koloniale Staten die verordeningen te beoordeelen.

Wat nu het eerste amendement van den geachten afgevaardigde uit de hoofdstad betreft, ik lees daarin: „De kosten van 's Rijks zee- en landmagt, behoudens het bepaalde bij art. 155," enz. Dit klinkt als of men ook de politie-magt, bij dat artikel bedoeld, mede als eene rijkskrijgsmagt beschouwt, hetgeen het geval niet is.

Ik geloof overigens, dat het eerste amendement wel niet bedenkelijk is en niet ingrijpt in het systeem van de wet, maar het is totaal overbodig.

Ik geloof in mijne vorige rede de verder nog aangevoerde punten te hebben beantwoord.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Ik stel voor de stemming over het amendement van den heer Rochussen te doen plaats hebben, als of twee afzonderlijke amendementen waren voorgesteld, namelijk het eerst in hoofdelijke omvraag te brengen het voorstel om lit. *b* van art. 107 te doen wegvallen en daarna het voorstel om eene gewijzigde redactie van lit. *c* aan te nemen.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

Het **eerste amendement**, strekkende om lit. *b* van art. 107 te doen wegvallen, in hoofdelijke stemming gebragt zijnde, **wordt** met 28 tegen 27 stemmen **goedgekeurd**.

Voor hebben gestemd de heeren: Wintgens, van Nispen van Sevenaer, Dirks, Hoekwater, Schimmelpenninck, Lycklama à Nyeholt, van Lynden, van Foreest, Hoffman, Kien, van der Veen, Simons, de Brauw, Begram, J. K. van Goltstein, Godefroi, de Poorter, de Raadt, van Nierop, Westerhoff, Rochussen, W. van Goltstein, Mijer, du Marchie van Voorthuysen, Taets van Amerongen, van Heiden Reinestein, van Zuylen van Nyevelt en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren: Kappeyne van de Coppello, Heemskerk Bz., Fokker, Hollingerus Pijpers, Geertsema, van Delden, van Bosse, van Kerkwijk, Blussé van Oud-Alblas, van Beyma thoe Kingma, Beens, de Bieberstein, van den Heuvel, van Heukelom, Dullert, Blom, Jonckbloet, Cornelis, Wybenga, van Swieten, Idzerda, Viruly Verbrugge, Poortman, de Lom de Berg, van Blom, Dumbar, en Hoynck van Papendrecht.

Bij deze stemming waren afwezig de heeren van der Linden en van Limburg Brouwer.

Het **tweede amendement** van den heer **Rochussen**, strekkende om de redactie van alinea *c* te wijzigen, in stemming gebragt, **wordt** met 34 tegen 21 stemmen **verworpen**.

Voor hebben gestemd de heeren: van Heiden Reinestein, van Zuylen van Nyevelt, Wintgens, Dirks, Hoekwater, Schimmelpenninck, Lycklama à Nyeholt, van Lynden, van Foreest, Blussé van Oud-Alblas, Hoffman, Kien, van der Veen, Simons, de Brauw, Begram, J. K. van Goltstein, Rochussen, W. van Goltstein, Mijer en du Marchie van Voorthuysen.

Tegen hebben gestemd de heeren: van Nispen van Sevenaer, Kappeyne van de Coppello, Heemskerk Bz., Fokker, Hollingerus Pijpers, Geertsema, van Delden, van Bosse, van Kerkwijk, van Beyma thoe Kingma, Beens, Godefroi, de Bieberstein, de Poorter, de Raadt, van Nierop, van den Heuvel, van Heukelom, Dullert, Blom, Jonckbloet, Westerhoff, Cornelis, Wybenga, van Swieten, Idzerda, Taets van Amerongen, Viruly Verbrugge, Poortman, de Lom de Berg, van Blom, Dumbar, Hoynck van Papendrecht en de Voorzitter.

Bij deze stemming waren afwezig de heeren van der Linden en van Limburg Brouwer.

Art. 107, thans luidende:

„Ten laste van 's Rijks schatkist komen:

a. de wedde en de verblijfkosten van den Gouverneur;

b. de kosten van de Rijks-zee- en landmagt, tot bescherming der kolonie gevorderd",

aan de stemming onderworpen, wordt met 33 tegen 22 stemmen goedgekeurd.

Voor hebben gestemd de heeren: van Heukelom, Dullert, Blom, Jonckbloet, W. van Goltstein, Cornelis, Wybenga, van Swieten, Idzerda, Viruly Verbrugge, Poortman, van Blom, Dumbar, Hoynck van Papendrecht, Kappeyne van de Coppello, Dirks, Heemskerk Bz., Fokker, Hollingerus Pijpers, Geertsema, van Delden, van Kerkwijk, van Foreest, Blussé van Oud-Alblas, van Beyma thoe Kingma, van der Veen, Simons, Beens, de Brauw, Begram, J. K. van Goltstein, de Bieberstein en van den Heuvel.

Tegen hebben gestemd de heeren: Westerhoff, Rochussen, Mijer, du Marchie van Voorthuysen, Taets van Amerongen, de Lom de Berg, van Heiden Reinestein, van Zuylen van Nyevelt, Wintgens, van Nispen van Sevenaer, Hoekwater, Schimmelpenninck, Lycklama à Nyeholt, van Lynden, van Bosse, Hoffman, Kien, Godefroi, de Poorter, de Raadt, van Nierop en de Voorzitter.

Bij deze stemming waren afwezig de heeren van der Linden en van Limburg Brouwer.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Art. 99. Het lit. *b* vervalt; voor *c*, te lezen: *b*.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 99 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 108.

Suriname.

De uitgaven ten behoeve der openbare dienst in de kolonie, welke niet ten laste van 's Rijks schatkist komen, en de middelen ter harer dekking [1]) worden aangewezen op de koloniale huishoudelijke begrooting.

ARTIKEL 100.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens in beide Ontwerpen voor Suriname het voorkomen eener komma tusschen „dekking" en „worden".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Artt. 108—112. Daaromtrent kan naar de algemeene toelichting worden verwezen.

Voorgestelde amendementen.

Suriname.

Stuk n° 9.

Nà art. 108, nieuw art. 109. „Onder de middelen tot dekking worden niet gebragt subsidien uit 's Rijks schatkist, ten ware daartoe voorafgaande magtiging bij de wet is verleend."

ROCHUSSEN.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over art. 108, luidende:

„De uitgaven ten behoeve der openbare dienst in de kolonie, welke

[1]) Het blijkt niet, hoe de komma in de stukken niet is overgegaan in de wet.

niet ten laste van 's Rijks schatkist komen, en de middelen ter harer dekking, worden aangewezen op de koloniale huishoudelijke begrooting."

De **Voorzitter**: Bij dit artikel is een **amendement voorgesteld** door den heer **Rochussen**, strekkende om na dit artikel te doen volgen een nieuw artikel van den volgenden inhoud: „Onder de middelen tot dekking worden niet gebragt subsidien uit 's Rijks schatkist, ten ware daartoe voorafgaande magtiging bij de wet is verleend."

Verlangt de heer Rochussen het woord tot toelichting van zijn amendement?

De heer **Rochussen**: Ik acht verdere toelichting van dit amendement op dit oogenblik niet noodig, ten ware er nieuwe bestrijding mogt komen. Ik meen reeds voorloopig op voldoende wijze de ingebragte bezwaren te hebben wederlegd.

Het **amendement** van den heer **Rochussen** wordt **ondersteund** door de heeren **Mijer, Schimmelpenninck, Simons, Dumbar** en **Taets van Amerongen** en komt mitsdien in beraadslaging.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* Alvorens de Kamer eene belangrijke decisie neme, wensch ik haar alleen te doen opmerken dat, bij aanneming van het amendement van den heer Rochussen, de begrooting voor Suriname niet zal worden vastgesteld door de wet. Ik heb geen woord meer hierbij te voegen.

De heer **Rochussen:** In antwoord aan den Minister wensch ik alleen te zeggen, dat wanneer het regeeringsreglement wordt aangenomen, de Koloniale Staten in Suriname begrootingen zullen vaststellen waarin bij voorraat wordt beschikt over subsidien uit 's Rijks Kas, en dat dus toepasselijk zal zijn het spreekwoord, reeds bij eene vorige discussie aangehaald: het is goed riemen snijden van eens andermans leêr. Het middel van repressie, door de Regering voorgesteld, namelijk latere goed- of afkeuring van die begrootingen door de wet, is een middel dat niet zal helpen, en ik voorzie daarvan de meest mogelijke wrijving tusschen het koloniaal bestuur en de Koloniale Staten en het bestuur en de wetgeving in het moederland.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* Tot mijn leedwezen moet ik nogmaals het woord voeren, omdat het blijkt dat de geachte afgevaardigde uit Amsterdam òf de wet niet goed gelezen òf haar niet goed begrepen heeft. Immers in het geval dat er subsidien zijn van het moederland, wordt geene begrooting door de Koloniale Staten vastgesteld. Art. 112 zegt:

„Zij [de begrooting] wordt definitief vastgesteld door de wet:

„1°. indien tot aanvulling der koloniale middelen gevorderd wordt eene bijdrage uit 's Rijks schatkist;"

En wat zou nu gebeuren bij aanneming van het amendement? Dan zou men voorloopig over een subsidie beschikken, en nu vraag ik welk daarvan het praktisch gevolg zou zijn. Zou de Kamer aan eenig Minister dat blanco crediet geven voor de Koloniale Staten, zonder dat men daarvoor reden heeft? Wordt er subsidie aangevraagd, dan heeft men geene begrooting, en vóór deze er is, zou men nu een blanco crediet vragen; dat heeft geen gezonden zin.

De geachte afgevaardigde uit Amsterdam heeft zelf de consequentien

van zijn amendement niet begrepen, en ik moet der Kamer ernstig de aanneming daarvan ontraden.

De heer **Rochussen:** De Minister zegt herhaaldelijk dat ik niet goed gelezen of niet goed begrepen heb. Lezen kan ik. Ik weet niet, of mijn begrip in dezen wel zoo verkeerd is. Ik moet echter den Minister tegenspreken dat de begrooting niet anders zal worden vastgesteld dan door de wet. Mijn bezwaar is, dat men in Suriname eene begrooting voorloopig zal vaststellen met subsidien van den moederstaat. Die begrooting zal bovendien voorloopig worden afgekondigd en daar ginds werken.
Art. 110 zegt: „Zij [de begrooting] wordt, zoodanig als zij door de Koloniale Staten goedgekeurd is, door den Gouverneur voorloopig vastgesteld en afgekondigd". Zoo zal er dus eene begrooting met subsidien van den moederstaat, door de Koloniale Staten goedgekeurd en door den Gouverneur afgekondigd, zijn, en de wet zal later die begrooting kunnen afkeuren. Waar blijft nu het verband tusschen moederland en kolonie? Waar het gezag van den Landvoogd? Daarom heb ik gezegd: geef liever een voorloopig crediet; doch daarmede bedoel ik geen blanco crediet, maar een crediet gevestigd op het bestaande, waarin geene verandering wordt gebragt dan op aanwijzing van den Minister. Er kan een klein verschil bestaan, doch dan behoudt men hier het initiatief. Ik waarschuw nu het tijd is. Als dit amendement niet wordt aangenomen, zal men in de grootste moeijelijkheden geraken en ik mij verpligt achten tegen deze wetsvoordragt te stemmen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het **amendement** van den heer **Rochussen,** strekkende om een nieuw artikel voor art. 108 in de wet te brengen, in stemming gebragt, wordt **verworpen** met 36 tegen 19 stemmen.

Tegen hebben gestemd de heeren: Jonckbloet, Westerhoff, Cornelis, Wybenga, van Swieten, Idzerda, Viruly Verbrugge, Poortman, de Lom de Berg, van Blom, Dumbar, Hoynck van Papendrecht, van Nispen van Sevenaer, Kappeyne van de Coppello, Dirks, Heemskerk Bz., Fokker, Hollingerus Pijpers, Geertsema, van Delden, van Bosse, van Kerkwijk, Blussé van Oud-Alblas, van Beyma thoe Kingma, van der Veen, Beens, Godefroi, de Bieberstein, de Poorter, de Raadt, van Nierop, van den Heuvel, van Heukelom, Dullert, Blom en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd de heeren: Rochussen, W. van Goltstein, Mijer, du Marchie van Voorthuysen, Taets van Amerongen, van Heiden Reinestein, van Zuylen van Nyevelt, Wintgens, Hoekwater, Schimmelpenninck, Lycklama à Nyeholt, van Lynden, van Foreest, Hoffman, Kien, Simons, de Brauw, Begram en J. K. van Goltstein.

Bij deze stemming waren afwezig de heeren van der Linden en van Limburg Brouwer.

De **Voorzitter:** Er is nog een nieuw art. 110 voorgesteld door den heer Rochussen. Verlangt de voorsteller dat thans nog toe te lichten?

[Nieuw art. 110. „Deze subsidien stellen ten laste van de kolonie eene

rentelooze schuld daar, welke zal worden afgelost uit latere batige sloten of uit den verkoopprijs van domeingronden."

Art. 110 wordt art. 112.

Art. 111 wordt art. 113.

Art. 112 te doen vervallen.

Art. 113 wordt 114 en te lezen als volgt:
„Ingeval de begrooting niet vóór het begin van het jaar, over hetwelk zij werken moet, is vastgesteld, strekt voorloopig de begrooting van het vorig dienstjaar tot grondslag der dienst, behoudens de daarin door den Koning bevolen wijzigingen".

Art. 114 te doen vervallen.

ROCHUSSEN.]

De heer **Rochussen**: Mijnheer de Voorzitter, de zaak zelve zal kunnen blijven, namelijk dat de subsidien, die de moederstaat heeft verstrekt eene schuld zullen daarstellen ten laste der kolonien, aflosbaar uit later te verkoopen domeingronden. Maar nu het andere amendement zoo even de goedkeuring der meerderheid niet heeft mogen verkrijgen, zal dit **amendement** op deze plaats moeten **wegvallen**, terwijl ik mij reserveer om na te gaan, of het welligt achter art. 112 kan volgen.

De **Voorzitter**: Daar de heer Rochussen verklaard heeft zijn amendement alhier weg te nemen, maakt het geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De heer **Rochussen**: Ik moet zoo vrij zijn op te merken dat nu mijn eerste amendement niet is aangenomen, de dagteekening voor de indiening der begrooting aan de Koloniale Staten, zoo als die in het regeringsvoorstel voorkomt, niet zal moeten veranderd worden; deze moet nu in het stelsel van den Minister blijven: 1 Mei. **Ik neem dat gedeelte** van mijn **amendement terug,** en **ook het laatste amendement** op art. 113. Maar ik reserveer mij, zoo als ik reeds heb gezegd, om terug te komen op de quaestie of de subsidien zullen uitmaken eene schuld ten laste der kolonie, aflosbaar door den verkoop van domeinen.

De **Voorzitter**: Door den heer Rochussen is verklaard zijne amendementen op artt. 109, 113 en 114, in te trekken; zij maken alzoo geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

[Uit de Handelingen blijkt niet, dat art. 108 (S.) is goedgekeurd.]

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 100 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 109.

Suriname.

De koloniale huishoudelijke begrooting wordt jaarlijks door den gouverneur, na den Raad van Bestuur te hebben gehoord, ontworpen en aan de Koloniale Staten *uiterlijk op den eersten Dingsdag der maand Maart* aangeboden.

ARTIKEL 101.

Curaçao.

De koloniale huishoudelijke begrooting wordt jaarlijks door den gouverneur, na den Raad van Bestuur te hebben gehoord, ontworpen en aan den Kolonialen Raad, *uiterlijk op den eersten Dingsdag der maand Maart*, aangeboden.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname.

De koloniale huishoudelijke begrooting wordt jaarlijks door den gouverneur, na den Raad van Bestuur te hebben gehoord, ontworpen en aan de Koloniale Staten bij de opening hunner vergadering aangeboden.

Curaçao.

De koloniale huishoudelijke begrooting wordt jaarlijks door den gouverneur, na den Raad van Bestuur te hebben gehoord, ontworpen en aan den Kolonialen Raad, bij de opening zijner vergadering, aangeboden.

Voorgestelde amendementen.

Suriname.

Opgenomen onder art. 108 (S.), blz. 516 v.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

Art. 109 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 101 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1903.

Suriname.

Eenig Artikel.

Het Reglement op het beleid der Regering in de kolonie *Suriname* ondergaat de volgende wijzigingen:

a. In artikel 109 worden de woorden: „bij de opening hunner vergadering" vervangen door: „uiterlijk op den eersten Dingsdag der maand Maart".

Curaçao.

Eenig Artikel.

Het Reglement op het beleid der Regering in de kolonie *Curaçao* ondergaat de volgende wijzigingen:

a. In artikel 101 worden de woorden: „bij de opening zijner vergadering" vervangen door: „uiterlijk op den eersten Dingsdag der maand Maart".

Memorie van Toelichting.

Suriname en Curaçao.

(mede voor art. 112, resp. 104.)

De beide wetsontwerpen hebben de strekking om het, overeenkomstig het herhaaldelijk in de Staten-Generaal uitgesproken verlangen, mogelijk te maken, dat in het vervolg de begrootingen van Suriname en Curaçao ongeveer gelijktijdig met die van Nederlandsch-Indië aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

De termijn voor de vaststelling der begrootingen door de Koloniale Staten en door den Kolonialen Raad is gesteld op den tweeden Dinsdag in Mei, opdat de op dien dag plaats hebbende opening van de nieuwe zitting dier colleges geen belemmerenden invloed op de behandeling der begrooting zal hebben.

In verband daarmede is de termijn voor de indiening bepaald op uiterlijk den eersten Dinsdag in Maart, ten einde de voor de behandeling der begrooting bestemde tijdruimte niet te verkorten.

De Minister van Koloniën,
IDENBURG.

Verslag der Tweede Kamer

van 17 December 1903.

Suriname en Curaçao.

(mede voor art. 112, resp. 104.)

De wetsontwerpen tot wijziging van de Reglementen op het Beleid der Regeering in de koloniën *Suriname* en *Curaçao*, onder dagteekening van den 2den December 1903 aan de Kamer aangeboden, hebben bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 23 December 1903.

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Eindverslag der Eerste Kamer

van 29 December 1903.

De voorgestelde wijzigingen werden toegejuicht, indien zij ten gevolge zullen hebben, dat voortaan de begrootingen van Suriname en van Curaçao gelijktijdig met die van Nederlandsch-Indië zullen kunnen worden behandeld.

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER

op 30 December 1903.

De **Voorzitter**: Ik stel voor de beraadslaging over deze beide wetsontwerpen gezamenlijk te houden.

Daartoe wordt besloten.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Idenburg**, *Minister van Koloniën*: Het zij mij vergund mijn dank uit te spreken voor de instemming, die blijkens het Eindverslag in deze Kamer is te beurt gevallen aan deze wetsontwerpen, waardoor het mogelijk zal zijn, dat voortaan de begrootingen van Suriname en van Curaçao te gelijker tijd met die van Nederlandsch-Indië zullen worden behandeld.

De beraadslaging wordt gesloten en de **beide wetsontwerpen** worden achtereenvolgens zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De wetten zijn vastgesteld 31 December 1903.
(G. 1904 n°. 4, N. S. 1903 n°. 361; P. 1904 n°. 3, N. S. 1903 n°. 362).

ARTIKEL 110.

Suriname.

Zij wordt, zoodanig als zij door de Koloniale Staten goedgekeurd is, door den gouverneur voorloopig vastgesteld en afgekondigd

---

ARTIKEL 102.

Curaçao.

Zij wordt, zoodanig als zij door den Kolonialen Raad goedgekeurd is, door den gouverneur voorloopig vastgesteld en afgekondigd.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

De hoer **Rochussen**: Ik zal nu niet op het stelsel terugkomen, maar ik wensch toch te constateren, dat de voorloopig in de kolonie vastgestelde begrooting, die dan aan de revisie der wetgevende magt hier te lande wordt onderworpen, in de kolonie zal worden afgekondigd en dus eene wetsverandering zal brengen in een reeds door het koloniaal bestuur afgekondigd stuk.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 110 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 102 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—14 November 1892.

Suriname.

Art. 110 wordt gelezen als volgt:

Artikel 110. Zij wordt zoodanig als zij door de Koloniale Staten is goedgekeurd, door den Gouverneur terstond met de noodige toelichting aan den Koning gezonden.

Curaçao.

Art. 102 wordt gelezen als volgt:

Artikel 102. Zij wordt zoodanig als zij door den Kolonialen Raad is goedgekeurd, door den Gouverneur terstond met de noodige toelichting aan den Koning gezonden.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder Budgetrecht, blz. 471/472.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Behoort niet eenige bepaling gemaakt te worden omtrent hetgeen geschieden zal, als de Koloniale Staten of de Koloniale Raad de begrooting niet of niet tijdig goedkeuren? Volgens het voorgestelde wordt de begrooting door den Gouverneur aan den Koning gezonden „zoodanig als zij door de Koloniale Staten (den Kolonialen Raad) is goedgekeurd".

Memorie van Antwoord.

(Ongedateerd).

Voor het geval, dat de begrooting door de Koloniale Staten of door den Kolonialen Raad niet of niet tijdig wordt goedgekeurd, is geen bepaling noodig naast het voorschrift in artikel 2 der voorgedragen comptabiliteitswetten: [1]) of de colleges voor de wetgeving in de koloniën hun plicht doen of niet, in ieder geval moet het Opperbestuur tijdig eene begrooting bij de Wetgevende Macht aanhangig maken.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ARTIKEL 111.

Suriname.

Zij wordt door hem terstond [2]) met de noodige toelichting toegezonden aan den Koning.

ARTIKEL 103.

Curaçao.

Zij wordt door hem [2]) met de noodige toelichting toegezonden aan den Koning.

---

[1]) Het ontwerp van wet tot definitieve vaststelling van de begrooting wordt op, of zoo spoedig mogelijk na het tijdstip voor de indiening van de Staatsbegrooting, bij artikel 124 der Grondwet bepaald, aan de Staten-Generaal aangeboden.

De Gouverneur kondigt de wet, houdende de definitieve vaststelling der begrooting van de kolonie, dadelijk na ontvangst aldaar af.

[2]) Deze afwijking wordt niet toegelicht en heeft niemands aandacht getrokken.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

Art. 111 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 103 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—14 November 1892.

Suriname.

Artikel 111 van het reglement op het beleid der Regeering in de kolonie *Suriname*, vastgesteld bij de wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 55) vervalt.

Curaçao.

Artikel 103 van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Curaçao*, vastgesteld bij de wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 56) vervalt.

Memorie van Toelichting,

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893

en

Memorie van Antwoord.

(Ongedateerd).

Opgenomen onder Budgetrecht, blz. 471—479.

ARTIKEL 112.

Suriname.

Zij wordt definitief vastgesteld door de wet:

1°. indien tot aanvulling der koloniale middelen gevorderd wordt eene bijdrage uit 's Rijks schatkist;

2°. indien de Koning de begrooting, zoodanig als zij door de Koloniale Staten aangenomen is, niet goedkeurt;

3°. indien de Koloniale Staten de begrooting niet hebben vastgesteld vóór den *tweeden Dingsdag der maand Mei* van het jaar, waarin zij hun wordt aangeboden.

Indien geen dezer gevallen aanwezig is, geldt de voorloopige vaststelling als definitieve.

ARTIKEL 104.

Curaçao.

Zij wordt definitief vastgesteld door de wet:

1°. indien tot aanvulling der koloniale middelen gevorderd wordt eene bijdrage uit 's Rijks schatkist;

2°. indien de Koning de begrooting, zoodanig als zij door den Kolonialen Raad aangenomen is, niet goedkeurt;

3°. indien de Koloniale Raad de begrooting niet heeft vastgesteld vóór den *tweeden Dingsdag der maand Mei* van het jaar, waarin zij hem wordt aangeboden.

Indien geen dezer gevallen aanwezig is, geldt de voorloopige vaststelling als definitieve.

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

[Gelijkluidend, behoudens:]

3°. indien de Koloniale Staten de begrooting niet hebben vastgesteld vóór den 1sten September van het jaar, waarin zij hun wordt aangeboden.

Curaçao.

3°. indien de Koloniale Raad de begrooting niet heeft vastgesteld vóór den 1sten September van het jaar, waarin zij hem wordt aangeboden

Advies Raad van State.

Het definitief vaststellen der begrooting bij de wet behoort natuurlijk de bevoegdheid in te sluiten om de door de Koloniale Staten goedgekeurde begrooting te veranderen.

De vraag is echter gerezen of dit wel duidelijk genoeg uit de gebezigde bewoordingen blijkt.

In het stelsel omtrent de begrooting door den Raad voorgestaan zou het eerste der in dit artikel vermelde gevallen moeten worden weggelaten

Eerste Memorie van Toelichting.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864

en

Tweede Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder Budgetrecht, blz. 446—453.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

De heer **van Bosse:** In dit artikel wordt een termijn gesteld, die van 1 September, vóór welken de Koloniale Staten de koloniale begrooting zullen hebben moeten vastgesteld en bij foute waarvan, hetzij die begrooting steune op het ontvangen van een subsidie uit het moederland of niet, zij door de wet zal moeten worden bekrachtigd. Die termijn heeft ten gevolge dat de Koloniale Staten in Augustus van het jaar altijd zullen kunnen volstaan met het goedkeuren der begrooting. Maar wat zal het gevolg daarvan zijn? Wanneer de koloniale begrooting eerst 1°. September uit Suriname verzonden wordt, dan wordt het October eer wij haar hier ontvangen. Dan moet ze nog bij het Departement van Kolonien onderzocht worden en vervolgens aan de Staten-Generaal ingediend. Ik vrees dat, als men den termijn niet wat vroeger stelt, het onmogelijk zal zijn de begrooting vóór 31 December in de kolonie af te kondigen en welligt niet eens de begrooting vóór dien tijd door de Staten-Generaal zal kunnen bekrachtigd worden. Ik zou daarom wel willen voorstellen om den termijn iets te vervroegen. Volgens een vroeger artikel vergaderen de Koloniale Staten in Mei. Het vaststellen der begrooting voor Suriname is waarlijk zulke eene omslagtige taak niet, dat dit niet vóór 1°. Julij zou kunnen zijn afgedaan; maar wil men 1°. Augustus bepalen, dan is het mij ook wèl. Ik geloof echter dat het belang der zaak medebrengt, dat de termijn niet later dan 1 Augustus gesteld worde. Dan kan de begrooting met de mail van Augustus uit Suriname verzonden worden en tijdig genoeg hier aankomen, om te gelijk met de begrooting van Kolonien, waarvan zij dan een aanhangsel zal worden, in de Staten-Generaal te worden behandeld. Daarom wensch ik den Minister in bedenking te geven om in dit artikel *September* in *Augustus* te veranderen.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* Met het oog op hetgeen de heer van Bosse wil, geloof ik dat het nog beter zal zijn om de dagteekening van 1 *September* in dit artikel te veranderen in die van 15 *Julij.*

De beraadslaging wordt gesloten.

Het gewijzigde *art.* 112 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11.

Art. 104, 3°. regel 2, *vóór den 1sten September*, lees: „vóór den 15den Julij."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 104 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname.

3°. . . . . vóór den 15 Julij . . . .

Curaçao.

3°. . . . . vóór den 15den Julij . . . .

ONTWERP—14 November 1892.

Suriname.

Art. 112 wordt gelezen als volgt:

Artikel 112. Zij wordt vastgesteld door de wet.

Curaçao.

Art. 104 wordt gelezen als volgt:

[Gelijkluidend.]

Memorie van Toelichting,

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893

en

Memorie van Antwoord.

(Ongedateerd).

(Opgenomen onder Budgetrecht, blz. 471—479.

ONTWERP—1903.

Suriname.

Eenig Artikel.

b. In artikel 112, 3°., worden de woorden: vóór den 15den Julij" vervangen door: „vóór den tweeden Dingsdag der maand Mei".

Curaçao.

Eenig Artikel.

b. In artikel 104, 3°., worden de woorden: vóór den 15den Julij" vervangen door: vóór den tweeden Dingsdag der maand Mei".

Memorie van Toelichting

en

Verslag der Tweede Kamer

van 17 December 1903

opgenomen onder art. 109 (Suriname), blz. 521.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 23 December 1903,

Eindverslag der Eerste Kamer

van 29 December 1903

en

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER

op 30 December 1903

opgenomen onder art. 109 (S.) 101 (C.) blz. 522.

De wetten zijn vastgesteld 31 December 1903.

(G. 1904 n°. 4, N. S. 1903 n°. 361; P. 1904 n°. 3, N. S. 1903 n°. 362.)

ARTIKEL 113.

Suriname.

De uitgaven en heffingen, uit kracht der voorloopig vastgestelde begrooting gedaan vóór dat de wet, houdende definitive vaststelling dier begrooting, in de kolonie afgekondigd en in werking getreden is, blijven van waarde, voor zooveel zij geschied zijn met magtiging des Konings of vóór dat van den Koning berigt ontvangen is.

In het geval, voorzien in het voorgaande artikel onder n°. 3, strekt voorloopig de begrooting voor het vorig dienstjaar tot grondslag der dienst, behoudens de daarin door den Koning bevolen wijzigingen.

ARTIKEL 105.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
in de eerste alinea: vaststelling der begrooting in plaats van: vaststelling dier begrooting;
in de tweede alinea: begrooting van het vorig dienstjaar in plaats van: begrooting voor het vorig dienstjaar.

Advies Raad van State. [1])

Uit kracht. Zou het niet verkieslijk zijn te stellen: *overeenkomstig?*

De uitdrukking dat de *begrooting van het vorig dienstjaar voorloopig blijft gelden* is onjuist. De begrooting heeft uitgediend en kan wel tot grondslag liggen voor de begrooting van een volgend dienstjaar, doch zij *blijft* niet gelden.

Ten aanzien van het wetsontwerp op de koloniale comptabiliteit is dezelfde opmerking gemaakt. Zou in het tweede lid, in plaats van *te bevelen* niet juister zijn *bevolen?*

EERSTE ONTWERP.

Suriname.

De uitgaven en heffingen, uit kracht der voorloopig vastgestelde begrooting gedaan vóór dat de wet, houdende definitive vaststelling dier begrooting, in de kolonie afgekondigd en in werking getreden is, blijven van waarde, voor zooveel zij met magtiging des Konings geschied zijn.

In het geval, voorzien in het voorgaande artikel onder n°. 3, strekt voorloopig de begrooting voor het vorig dienstjaar tot grondslag der dienst, behoudens de daarin door den Koning bevolen wijzigingen.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
in de eerste alinea: vaststelling der begrooting, in plaats van: vaststelling dier begrooting;
in de tweede alinea: begrooting van het vorig dienstjaar, in plaats van: begrooting voor het vorig dienstjaar.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

In de gevallen, onder n°. 1 en 2 voorzien, kan het juiste bedrag van het subsidie of het verschil, dat de tusschenkomst des wetgevers noodig maakt, wel niet op al de posten der begrooting van zoodanigen invloed zijn, of met autorisatie des Konings kan de voorloopig vastgestelde begrooting tot grondslag voor de dienst strekken.

---

[1]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerpen, luidde art. 113 (S.), 2e alinea en art. 105 (C.), 2e alinea: In het geval, voorzien in het voorgaande artikel onder n°. 3, blijft voorloopig de begrooting voor (van) het vorig dienstjaar gelden, behoudens de daarin door den Koning te bevelen wijzigingen.

In het derde geval blijft niets over dan de vorige begrooting tot maatstaf te nemen. Daar deze echter misschien een belangrijk subsidie bevatte of om andere redenen verandering behoort te ondergaan, blijft de magt tot wijziging den Koning voorbehouden.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 13 Mei 1864.

Suriname.

(Ten onrechte op art. 112 aangewezen.)

Verscheidene leden bleven bij het gevoelen, dat dit artikel bij de toepassing moeijelijkheden zal aanbieden. Wanneer de Koning de begrooting, zoodanig als zij door de Koloniale Staten is aangenomen, niet goedkeurt, zal de afkeuring veelal slechts een deel der posten van die begrooting betreffen. De overige worden dus door hem goedgekeurd. Maar zullen nu de Staten-Generaal zich bij hunnen arbeid aan de begrooting tot de niet-goedgekeurde posten kunnen beperken? Ongetwijfeld neen. Maar dan zal ook het gevaar bestaan, dat uitgaven geweigerd worden, tot het doen waarvan reeds magtiging door den Koning is verleend.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

(Ten onrechte op art. 112 aangewezen.)

Over dit bezwaar is boven breedvoerig gehandeld.

(Opgenomen onder Budgetrecht, blz. 452—453.)

Art. 113. De bijvoeging, die de tekst van dit artikel ondergaan heeft, zal de mogelijkheid van twijfel afsnijden omtrent de vraag, hoe gehandeld moet worden, als de Koninklijke besluiten tot goedkeuring of wijziging der begrooting te laat aankomen.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

De woorden aan het slot van het eerste lid: *voor zooveel zij met magtiging des Konings geschied zijn*, werden vervangen door: „voor zooveel zij geschied zijn met magtiging des Konings of vóór dat van den Koning berigt ontvangen is."

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Aan het slot van het eerste lid zijn de woorden: *voor zooveel zij met magtiging des Konings geschied zijn* vervangen door: „voor zooveel zij geschied zijn met magtiging des Konings of vóór dat van den Koning berigt ontvangen is".

---

[1]) Deze wijzigingen waren reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

Voorgestelde amendementen.

Suriname.

Stuk n°. 9.

Opgenomen als „nieuw art. 110" onder art. 108 (S.) blz. 518—519.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over Art. 113, luidende:

„De uitgaven en heffingen, uit kracht der voorloopig vastgestelde begrooting gedaan vóór dat de wet, houdende definitive vaststelling dier begrooting, in de kolonie afgekondigd en in werking getreden is, blijven van waarde, voor zooveel zij geschied zijn met magtiging des Konings of vóór dat van den Koning berigt ontvangen is.

„In het geval, voorzien in het voorgaande artikel onder n°. 3, strekt voorloopig de begrooting voor het vorig dienstjaar tot grondslag der dienst, behoudens de daarin door den Koning bevolen wijzigingen."

De heer **Rochussen**: Ik heb mijne amendementen ingetrokken voor zooveel ze zamenhingen met de wijziging die niet is aangenomen, maar niet wat betreft het beginsel om de eenmaal door den moederstaat aan de kolonien verstrekte bijdragen te doen beschouwen als eene rentelooze schuld, om die later terug te betalen, hetzij uit de batige sloten, hetzij uit de opbrengst van den verkoop van domeinen, hetgeen ik na art. 112 zou ter sprake brengen. Ik ben dus zoo vrij, het hier voor te dragen en wel in een afzonderlijk artikel, volgende op art. 112 en aldus luidende:

„De bij het vorig artikel bedoelde bijdragen uit 's Rijks schatkist stellen, ten laste van de kolonie, een rentelooze schuld daar, welke zal worden afgelost uit latere batige sloten of uit den verkoop van domeingronden."

Het **amendement**, voorgesteld door den heer **Rochussen**, komt, ondersteund door de heeren **W. van Goltstein**, **Westerhoff**, **van Lynden**, **Mijer** en **Schimmelpenninck**, **in beraadslaging.**

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Ik zal dit amendement niet zoo sterk bestrijden als ik het vorige heb moeten doen, omdat dit amendement de oekonomie der wet niet verbreekt. Evenwel, de voorgestelde bepaling behoort er niet in te huis: zij gaat uit van een geheel ander stelsel en scheidt de kolonie van het moederland af. Bovendien, wanneer de subsidien, in de toekomst door de kolonie te genieten, eene schuld zullen vormen ten behoeve van den Staat, dan zou dit ook het geval moeten zijn voor de subsidien, die de kolonie reeds heeft genoten tot dusver.

De heer **van Heukelom**: Ik wensch den heer Rochussen te vragen, welke domeinen zullen strekken tot aflossing van schuld? Ik kan mij *batige sloten* denken, ofschoon het mij niet waarschijnlijk voorkomt dat wij er veel zullen zien; immers, als die batige sloten de overschotten zullen moeten zijn van de staatsrekeningen, opgemaakt op grond van de begrootingen van de koloniale huishoudelijke inkomsten en uitgaven, dan wijs ik er op dat die begrootingen niet spoedig zullen sluiten.

Het is echter mogelijk dat er over eenige jaren een overschot zal zijn, en dat zal dan kunnen worden aangewend tot delging van de schuld aan Nederland. Wij mogen ons echter geene illusie maken dat dit veel zal bedragen.

Maar hoe zullen nu de domeinen, aan den Staat behoorende, kunnen strekken om eene schuld aan den Staat, door de kolonie af te lossen, te delgen? Dat kan ik niet begrijpen.

De heer **Rochussen:** Ik ben het geheel eens met den geachten afgevaardigde uit Amsterdam, den heer van Heukelom, dat in den eersten tijd niet op vele batige sloten van de kolonie zal te rekenen vallen. Het is echter om het beginsel, dat ik van de mogelijke teruggave van de gedane voorschotten ook uit batige sloten spreek. Maar wat de domeingronden betreft, zegt de Regering in de gewisselde stukken: „Men wenscht omtrent den eigendom en den prijs van die domeinen thans geene beslissing te nemen, maar dit aan de toekomst over te laten." Dit acht ik niet goed, niet voorzigtig. Mij dunkt, dat het, op een oogenblik dat men aan Suriname autonomie wil geven, beter is te zeggen: die gronden behooren aan de kolonie, maar het Gouvernement heeft er hypotheek op voor verleende voorschotten. Ik ben overtuigd dat die gronden één zijn met het tegenwoordig bebouwde gedeelte van de kolonie, en ik zou ze haar niet gaarne betwisten, mits zij de bij wijze van hypotheek daarop gevestigde schuld, die zij aan den Staat heeft, aflossende. [1])

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien*: Na de toelichting, nu door den afgevaardigde uit Amsterdam gegeven, acht ik zijn amendement ten eenen male onaannemelijk, omdat de Kamer nu als ter loops zou decideren, dat de domeinen van Suriname niet meer aan den Staat der Nederlanden zouden behooren. Ik geloof dat de Kamer veel voorzigtiger en juist in den geest der wet zou handelen, door zich te houden aan art. 152, volgens hetwelk over den eigendom der domeinen niet anders dan bij de wet uitspraak zal kunnen worden gedaan.

De heer **Dirks:** Ik heb in mijne eerste rede over dit wetsontwerp den wensch te kennen gegeven, dat er eene bepaling in zou worden opgenomen, waarbij de quaestie van het regt op de opbrengst bij eventuelen verkoop der domeinen zou uitgemaakt worden. Wij hebben nu wederom, even als in de gewisselde stukken, van den Minister gehoord, dat die domeinen behooren aan den Staat, en van den afgevaardigde uit Amsterdam integendeel dat zij behooren aan de kolonie. Deze verklaringen staan lijnregt tegenover elkander. Wanneer wij het amendement van dien afgevaardigde lezen, schijnt het zeer onschuldig; doch de strekking, gebleken uit de gegeven toelichting, dat de domeinen behooren aan de kolonie, is, gelijk de Minister heeft opgemerkt, niet zoo onschuldig, want dan wordt daarmede nu reeds in transitu uitgemaakt, dat met de verkoopprijzen dier domeinen de schuld, welke de kolonie zal aangaan, zal gekweten worden: ergo vernietigt de kolonie hare schuld met den verkoop harer eigendommen.

Die quaestie moet niet zijdelings worden uitgemaakt, en daarom geef ik den Minister nogmaals in overweging, de zaak nog op eene meer regtstreeksche wijze, bijv. bij art. 152, te doen beslissen. Met het amendement kan ik mij dus niet vereenigen, daar hier op die beslissing althans zoude worden vooruitgeloopen.

---

[1]) Sic.

De heer **Rochussen:** Ik kan niet begrijpen, dat die domeinen, onderdeelen van de kolonie zijnde, niet tot de kolonie zouden behooren. Indien men, in weêrwil van de hoogdravende toezeggingen, niets voor Suriname wilde doen en aan de kolonie de voordeelen van den verkoop van de onbebouwde gronden niet gaf, dan zou Suriname in plaats van meer dan tot nu toe bevoordeeld te worden, benadeeld zijn. Als er tot nu toe gronden verkocht werden, kwamen de prijzen altijd in de koloniale kas. Ik kan mij geen regtstreeksch of speciaal bezit van den Staat ten opzigte der onderdeelen eener kolonie voorstellen. De kolonie is een onderdeel van den Staat en daardoor zijn hare domeinen ook onderdeelen van den Staat, doch alleen door middel van de kolonie. En als nu Suriname door zijn zelfbestuur er in mogt slagen om kleine of groote landbouwers te trekken, zou men dan aan die menschen geen stukken gronds voor weinig geld of zelfs voor niets kunnen uitgeven, ten einde later weder andere woeste gronden voor hooger prijs te verkoopen? Dan en daardoor zou de moederstaat voor zijne subsidien eenmaal afbetaald kunnen worden. Met hetgeen ik nu zeg, ben ik meer de verdediger van Suriname dan de Regering zelve. Ik vind het eenvoudig, dat de koopprijs van hetgeen daar verkocht wordt in de koloniale kas kome, maar dat van den anderen kant de kolonie hare schuld afdoe.

De heer **Kappeyne van de Coppello**: Van den geachten spreker uit Amsterdam had ik niet verwacht dat hij de man zou zijn die het weder in het leven roepen eener uitgestelde schuld zou voorstellen, want, wordt zijn amendement aangenomen, dan zal die rentelooze schuld ten volle den naam van „uitgestelde schuld" verdienen; het zal dan toch eene schuld zijn, waarvan de betaling *ad kalendas graecas* zal kunnen worden verschoven. Immers waaruit zal die schuld worden afgelost? Uit latere batige sloten. Maar zullen de Koloniale Staten hunne begrooting ooit met een batig saldo doen sluiten, als dat saldo zal moeten strekken ten behoeve van Nederland? Het gansche beginsel, waarvan het amendement uitgaat, is in strijd met die veronderstelling. Het zou inderdaad een geschenk zijn dat de Koloniale Staten aan Nederland deden; men zou opzettelijk met een batig saldo moeten sluiten, om het aan ons te geven, want als wij geen subsidie meer geven, dan zullen de Koloniale Staten zelven hunne begrooting vaststellen, daar het toch wel niet denkbaar is dat de Koning hunne begrooting alleen uit dien hoofde zal afkeuren, omdat zij niet sluit met een batig saldo ten behoeve van Nederland.

In de tweede plaats de koopprijzen der domeinen. De geachte spreker verdedigt zelf de stelling dat men die aan de kolonie moet laten, ten einde haar de gelegenheid te geven om immigranten te trekken en daardoor tot dien bloei te komen, dat zij indirecte voordeelen aan ons zal kunnen opleveren. Ik zie dan ook het nut van de door hem voorgestelde bepaling niet in. Het is veel verstandiger te trachten, den bloei der kolonie te bevorderen en haar tot welvaart te brengen, en, is dit doel bereikt, gebruik te maken van de middelen die deze wet ons verzekert, niet om met de kolonie af te rekenen, maar om haar te doen bijdragen tot de Nederlandsche schatkist. Wij zouden dan daartoe uit krachte van art. 148 belastingen kunnen uitschrijven; wij zouden bij voorbeeld een deel van de inkomende regten kunnen heffen en langs dien weg vergoeding voor onze uitgaven erlangen, maar zonder ons te wikkelen in zulk eene onmogelijke afrekening.

Evenzoo is het gesteld met de domeinen. Art. 152 zegt:

„Al wat betreft de uitgifte in eigendom of pacht en het beheer der domaniale gronden en bosschen of de uitoefening van andere domaniale regten wordt geregeld bij de wet en, bij gebreke van deze, bij koloniale verordening”.

Men kan dus in het begin zeer liberaal zijn. Men kan, liever dan eenige weinige baten van die domeinen voor den Staat te trekken, aan de kolonie vergunnen de woeste gronden uit te geven, tegen eene geringe retributie, aan de immigranten. Maar wanneer in later tijd de waarde van die domeinen daardoor aanmerkelijk mogt stijgen, kan de wet tusschen beide komen en de opbrengst der dan in waarde vermeerderde domeinen in billijken maatstaf tusschen de koloniale en de rijkskassen verdeelen. Maar dat alles zijn zaken, te regelen in de verre toekomst.

Door dit amendement aan te nemen zullen wij echter aan de Koloniale Staten zeker meer grond geven om met aandrang subsidie te eischen. Men zal zeggen: het is niet iets, dat gij ons voor altijd schenkt, maar slechts eene tijdelijke leening. Daarentegen zal men later zeggen, wanneer men tot meerdere welvaart komt: ik behoef in geen geval meer terug te geven dan hetgeen gij mij als renteloos voorschot hebt geleend. En dan zou misschien in de betaling van die rentelooze voorschotten eene aanleiding kunnen gevonden worden voor hetgeen waarvoor de geachte spreker uit Zutphen vreest, dat de kolonie zich onafhankelijk van den moederstaat verklaart. Ik geloof dus dat wij zelfs in het fiscaal belang van den Staat het amendement niet moeten aannemen.

De heer **Rochussen**: De geachte afgevaardigde uit 's-Gravenhage heeft gezegd, dat hij niet verwacht had, dat ik eene uitgestelde schuld zou willen doen herleven. Ik weet niet, of hij dat gezegd heeft met het oog op eene vroegere handeling, die ik vijf en twintig jaren geleden gepleegd heb, dan wel of hij alleen doelt op de quaestie, die ons thans bezig houdt. Ik zal dit gezegde alleen uit het laatste oogpunt behandelen, ofschoon ik uit het eerste oogpunt argumenten tegen zijn gezegde zou kunnen putten.

De Regering wil de kolonie tot een zelfstandigen regtspersoon verheffen en toch over de gronden, die daar liggen, wil men geene beslissing nemen; dat wil men aan de toekomst overlaten, even als men beweert, dat de wet ook later belastingen in Suriname, ten voordeele van het moederland zou kunnen doen heffen. Dat is immers even ondenkbaar als het onbillijk zou wezen. Ik kan niet begrijpen, dat men van de stelling zou uitgaan, dat de moederstaat op de onbebouwde gronden andere regten zou hebben dan op de bebouwde gronden. Ik vind de regeling die voorgesteld wordt, om voor de voorschotten, die gegeven worden voor die leeningen, op eene onzekere toekomst eene hypotheek te nemen en die te doen aflossen uit de opbrengst der gronden, de eenvoudigste en billijkste. Het tegenovergestelde zou juist ten gevolge kunnen hebben, dat de koloniers, gelijk men oudtijds zeide, zich zeer bezwaard door die pretentie zouden kunnen vinden. Ik geloof, dat wij die schuld dus op de gronden moeten vestigen en ze daaruit direct aflossen, indien men eenmaal tot redelijk goeden verkoop komt. Dat is de eenig billijke weg, die latere conflicten kan voorkomen.

De heer **Poortman**: Ik geloof, dat de zaak, die thans ter sprake is gebragt, van het grootste gewigt is, omdat de regeling, die door den geachten afgevaardigde uit Amsterdam wordt voorgesteld, in strijd is met het systeem, dat in de Grondwet is geradiceerd en dat wij,

mijns inziens, in het belang van den Staat moeten behouden. Wanneer men het beginsel aanneemt dat ons is voorgesteld, dan moeten wij consequent aan de kolonien en bezittingen van het Rijk buiten Europa ook hare batige sloten laten. Indien wij als eene schuld ten laste van de kolonien of bezittingen willen brengen wat wij haar als subsidie verstrekken, dan mogen wij ook hare batige sloten niet als baten van het Rijk aanmerken. Doen wij het tegendeel, dan meten we met twee maten; dan ontnemen wij, gebruik makende van het regt van den sterkste, aan de kolonien en bezittingen hetgeen haar toekomt.

Naar mijn inzien echter is in de Grondwet het stelsel gelegen, dat wij het regt hebben om ook in de deelen van het Rijk buiten Europa ten behoeve van het geheel belastingen te heffen, natuurlijk in billijkheid en met inachtneming van de belangen dier deelen. En daarmede is niet overeen te brengen het beginsel om hetgeen als subsidie verstrekt wordt als eene bijzondere schuld der deelen aan te merken. Willen we dit, dan moeten we uitgaan van een ander stelsel, en dan, ik herhaal het, zijn we ook verpligt de batige sloten te laten aan de kolonie. Zoodanig stelsel acht ik niet aanbevelenswaardig, en daarom zal ik stemmen tegen het amendement.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het **amendement** van den heer **Rochussen** strekkende om achter art. 112 te laten volgen een nieuw artikel van dezen inhoud:

„De bij het vorig art. 112 bedoelde bijdragen uit 's Rijks schatkist, stellen ten laste van de kolonie eene rentelooze schuld daar, welke zal worden afgelost uit latere batige sloten, of uit den verkoop van domeingronden",

aan de stemming onderworpen, wordt met 42 tegen 14 stemmen **verworpen.**

Voor hebben gestemd de heeren: Wintgens, Schimmelpenninck, Lycklama à Nyeholt, van Lynden, van Foreest, Hoffman, Simons, de Brauw, Begram, J. K. van Goltstein, Rochussen, W. van Goltstein, Mijer en van Zuylen van Nyevelt.

Tegen hebben gestemd de heeren: van Nispen van Sevenaer, Kappeyne van de Coppello, van der Linden, Dirks, Hoekwater, Heemskerk Bz., Fokker, Hollingerus Pijpers, Geertsema, van Delden, van Bosse, van Kerkwijk, Blussé van Oud-Alblas, van Beyma thoe Kingma, Kien, van der Veen, Beens, Godefroi, de Bieberstein, de Poorter, de Raadt, van Nierop, van den Heuvel, van Heukelom, Dullert, Blom, Jonckbloet, Westerhoff, Cornelis, Wybenga, van Swieten, du Marchie van Voorthuysen, Idzerda, Taets van Amerongen, Viruly Verbrugge, Poortman, de Lom de Berg, van Blom, Dumbar, Hoynck van Papendrecht, van Heiden Reinestein en de Voorzitter.

Bij deze stemming was de heer van Limburg Brouwer afwezig.

Art. 113 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd. [1])

---

[1]) Ten onrechte vermelden de Handelingen 1864/1865 blz. 933, dat art. 113 *zonder beraadslaging* en zonder hoofdelijke stemming werd goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 105 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—14 November 1892.

Suriname.

Art. 113 wordt gelezen als volgt:

Artikel 113. Wanneer de wet tot vaststelling der begrooting niet op 1 Januari van het dienstjaar in de kolonie is afgekondigd, strekt, totdat de afkondiging heeft plaats gehad, de begrooting van het vorige jaar tot grondslag van het beheer.

Curaçao.

Art. 105 wordt gelezen als volgt:

[Gelijkluidend.]

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Art. 113/105. Men meende dat aan deze artikelen nog toegevoegd behoorden te worden de slotwoorden van art. 8 der Oost-Indische comptabiliteitswet: „voor het alsdan aangevangen dienstjaar".

Memorie van Antwoord.

Ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Art. 113/105. De redactie van dit artikel zou, naar het voorkomt, niet worden verbeterd, wanneer men er de woorden: „voor het alsdan aangevangen dienstjaar" aan toevoegde, daar dit slechts een tautologie zou zijn.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

ARTIKEL 114.

Suriname.

De verantwoording van de koloniale uitgaven en ontvangsten over elk dienstjaar wordt (onder overlegging van de rekening, goedgekeurd door de magt bij de wet of den Koning daartoe aangewezen) op last des Konings gedaan aan de wetgevende magt, ingeval de koloniale huishoudelijke begrooting definitief is vastgesteld bij de wet, en in het andere geval door den gouverneur aan de Koloniale Staten.

Naar gelijke onderscheiding wordt het slot der rekening vastgesteld, hetzij bij de wet, hetzij bij koloniale verordening.

ARTIKEL 106.

Curaçao.

De verantwoording van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor elk dienstjaar wordt, onder overlegging van de rekening, goedgekeurd door de magt bij de wet of den Koning daartoe aangewezen, op last des Konings gedaan aan de wetgevende magt, ingeval de koloniale huishoudelijke begrooting definitief is vastgesteld bij de wet, en in het andere geval door den gouverneur aan den Kolonialen Raad.

Naar gelijke onderscheiding wordt het slot der rekening vastgesteld, hetzij bij de wet, hetzij bij koloniale verordening.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

De Raad meent, dat het wenschelijk is dat de controlerende autoriteit door de wet worde aangewezen, en dat dus de woorden: „of den Koning" uit dit artikel wegvallen. In de zamenstelling en bevoegdheid der autoriteit, die eene rekening opneemt, ligt de voorname waarborg voor eene degelijke opneming. De ministeriele verantwoordelijkheid voor een Koninklijk besluit schijnt in deze geen afdoende waarborg en daarom kan reeds nu veilig worden aangenomen, dat de wet alle die controlerende autoriteiten moet aanwijzen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

De verdere uitwerking dezer bepaling zal moeten geschieden door de wet, regelende de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 13 Mei 1864.

Suriname.

De Memorie van Toelichting herinnert, dat de wet de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen regelen moet. Maar hoe kan dan in dit artikel reeds te kennen worden gegeven, dat de magt, die de rekening goedkeurt, òf bij de wet òf door den Koning wordt aangewezen?

Men antwoordde dat dit waarschijnlijk geschied was om de wijze van regeling van het onderwerp geheel vrij te houden. De mogelijkheid bestond, dat de comptabiliteitswet aan den Koning opdroeg om te beslissen, op welke wijze de rekening zou worden goedgekeurd.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het antwoord op de gedane vraag is juist.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

Art. 114 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 106 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—14 November 1892.

Suriname.

Art. 114 wordt gelezen als volgt:

Artikel 114. De verantwoording van de koloniale uitgaven en ontvangsten over elk dienstjaar wordt, onder overlegging van de rekening, op last des Konings gedaan aan de Wetgevende Macht, die ook het slot der rekening vaststelt.

Curaçao.

Art. 106 wordt gelezen als volgt:

[Gelijkluidend.]

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Art. 114/106. Men vroeg, of deze artikelen niet hetzelfde zeggen als art. 34 der voorgedragen comptabiliteitswetten? [1])

---

[1]) Luidende: De contrôle over de koloniale uitgaven en ontvangsten geschiedt door de Algemeene Rekenkamer in Nederland overeenkomstig deze wet en voorts naar de thans bestaande of nader vast te stellen bepalingen voor de contrôle der Staatsuitgaven en ontvangsten.

De Algemeene Rekenkamer deelt hare bedenkingen tegen de verevening der uitgaven en tegen de boeking der ontvangsten aan den Minister van Koloniën mede binnen drie maanden nadat de betrekkelijke bescheiden bij de Kamer zijn ingekomen.

Bij die mededeeling voegt zij de bescheiden, waartoe hare bedenkingen betrekking hebben, ter inzage en zooveel noodig ter verbetering.

Memorie van Antwoord.

Ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Art. 114/106. Het voorschrift van dit artikel wordt niet teruggevonden in artikel 34 der voorgedragen comptabiliteitswetten. Wel wordt in laatstgenoemd artikel gehandeld over iets dat in acht te nemen is bij het doen van een voorstel tot uitvoering van artikel 114/106 der Regeerings-reglementen.

De Minister van Koloniën:
v. Dedem.

(SURINAME.)

VIJFDE HOOFDSTUK.

VAN DE INWENDIGE VERDEELING VAN HET GRONDGEBIED DER KOLONIE.

Advies Raad van State.

Zouden in het opschrift de woorden *der kolonie* niet kunnen vervallen?

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Vijfde Hoofdstuk.

Van de inwendige verdeeling der kolonie. [1])

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vijfde Hoofdstuk.

Van de inwendige verdeeling der kolonie. [1])

---

[1]) Bij het overnemen van dit foutieve opschrift door den Minister in zijne tweede toelichting werd blijkbaar meer op het Voorloopig Verslag dan op het toegelichte wetsontwerp, dat de fout niet heeft, gelet.

ARTIKEL 115.

Suriname.

De verdeeling der kolonie in districten en gemeenten, de *oprigting en opheffing van waterschappen*, de zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der *districts-, plaatselijke en waterschapsbesturen*, mitsgaders al hetgeen betreft de politie van land en stad, *worden* geregeld bij koloniale verordening.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

De verdeeling der kolonie in districten en gemeenten, de zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der districts- en plaatselijke besturen, mitsgaders al hetgeen betreft de politie van land en stad, wordt geregeld bij koloniale verordening.

Advies Raad van State.

Al is het te betwijfelen of er voor het tegenwoordige behalve *Paramaribo* en misschien nog eene enkele andere plaats, gelegenheid zal zijn tot het vestigen van gemeenten, zoo is niettemin de Raad van oordeel, dat de grondtrekken van hare inrigting en van de bevoegdheid der gemeentebesturen in deze wet vastgesteld behooren te worden. De aan die gemeenten toe te kennen autonomie, de bevoegdheid om belastingen te heffen enz. behooren haren grondslag in de Grondwet der kolonie te vinden.

De verdere uitwerking van die grondtrekken kan alsdan aan koloniale verordeningen worden overgelaten.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Slechts eene algemeene bepaling, die de toekomst niet aan banden legt, kan hier gegeven worden.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Naar veler gevoelen kon het eenig artikel van dit hoofdstuk onder hoofdstuk I worden gerangschikt en geheel de afdeeling dus vervallen.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

In het eerste hoofdstuk schijnt deze bepaling minder te passen, terwijl bij uitbreiding der kolonie en ontwikkeling aldaar van een gemeentewezen, het noodig zou kunnen zijn dit hoofdstuk aan te vullen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

Art. 115 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

In de tweede plaats werd in eene afdeeling ter sprake gebracht het bij de gedachtenwisseling omtrent de begrooting van Suriname voor 1893 behandeld denkbeeld, om voor zoover mogelijk instellingen van plaatselijk of gewestelijk bestuur in het leven te roepen. De Minister verklaarde in zijne Memorie van antwoord omtrent die begrooting voorshands geene reden te vinden tot wijziging van het Regeeringsreglement ten einde gemeentelijke of gewestelijke instellingen met eigen financiën in het leven te roepen.

„De kolonie" — zoo leest men in de Memorie — „is buiten Paramaribo zoo weinig bevolkt, dat veilig kan gezegd worden, dat de elementen voor instellingen als boven bedoeld daar niet aanwezig zijn." Dit bezwaar werd niet voldoende geacht. Paramaribo telt eene mannelijke bevolking van bijna 13.000 zielen, dus aanzienlijk meer dan vele steden van Nederland. De districten Beneden-Cottica, Beneden-Commewijne, Boven-Suriname, Beneden-Suriname, Boven-Para, Beneden-Para, Beneden-Saramacca, Nickerie, Coronie en Marowijne hebben eene bevolking van 631, 743, 1528, 625, 1298, 670, 1175, 1789, 1182 en 476 zielen, alles ongerekend de immigranten. Al neemt men nu aan, wat geenszins bewezen is, dat een groot deel dezer mannelijke bevolking vooralsnog ongeschikt is voor zelfbestuur en dat het verspreid wonen der ingezetenen en de uitgestrektheid der districten het verkiezingswerk zullen belemmeren, dan nog zullen er in enkele districten wel zoovele geschikte elementen te vinden zijn, dat eene proefneming op eenvoudige wijze uitvoerbaar zal wezen.

Nickerie en Coronie zouden, naar men meende, in de eerste plaats voor de verkiezing van een zelfstandig plaatselijk bestuur in aanmerking kunnen komen. Ook in Beneden-Commewijne waren geschikte elementen te vinden. Nog onlangs heeft in dit laatste district eene vergadering van planters plaats gehad, waarin besloten werd tot de verbetering van den lands-communicatieweg, waarvoor eene som van ongeveer f 45.000 noodig was, f 15.000 bij te dragen. Hieruit blijkt, dat de belanghebbenden wel bereid zijn zich voor plaatselijke belangen de noodige opofferingen te getroosten.

Men wees verder op het voorbeeld van Britsch-Guyana. Wat daar uitvoerbaar blijkt en goed werkt, behoefde in Suriname niet te mislukken. In Britsch-Guyana hebben zoowel de stad Georgetown met 50.000 inwoners, als Nieuw-Amsterdam met 10.000 zielen — Paramaribo telt er 28.000 — haar eigen bestuur. Nieuw-Amsterdam heeft een budget van ongeveer f 100.000. Negentien bij de wet erkende dorpen (incorporated villages) heffen eene belasting van 2 pct. op de gebouwde en ongebouwde eigendommen ten bedrage van f 45.000, waarvan f 28.000 werd besteed voor waterloozing, wegen, bruggen, dammen enz. En bij eene voor eenige jaren uitgevaardigde ordonnantie werd voor een der districten van Britsch-Guyana de zorg voor de zeeweringen van dat district opgedragen aan een plaatselijk comité, gekozen door de onmiddellijk belanghebbenden.

In de vermelde Memorie van Antwoord zegt de Minister, dat uitgaven van plaatselijken aard, uitsluitend Paramaribo betreffende, op de begrooting *bijna niet* voorkomen. Voor andere districten zijn uitgaven van dergelijken aard in het geheel niet op de begrooting te vinden. Maar dit bewijst zeker

niet dat zoodanige uitgaven niet noodig zijn, maar alleen dat de plaatselijke behoeften, wellicht uit onbekendheid met de toestanden, worden voorbijgezien en veronachtzaamd.

Veel van hetgeen nu ongedaan blijft, zou tot uitvoering komen, wanneer men aan de ingezetenen van die districten, waar de elementen voor eene voldoende vertegenwoordiging aanwezig zijn, het recht en de bevoegdheid geeft zelven te zorgen voor de voorziening in plaatselijke behoeften. Het tegenwoordige stelsel van centralisatie, waarbij zelfs voor de geringste uitgave van plaatselijken aard de inmenging van het opperbestuur noodig is, moet verlammend werken. Wordt daarentegen, waar het mogelijk is, een plaatselijk bestuur in het leven geroepen, dat met de plaatselijke behoeften bekend is en de noodige macht bezit, dan zullen ook hier de goede vruchten van het stelsel van zelfbestuur zich niet doen wachten.

Men wenschte naast den door den Gouverneur aan te stellen commissaris een college in het leven te roepen, de ingezetenen van het district vertegenwoordigende, dat den commissaris van het plaatselijk bestuur zou ter zijde staan en door hem geraadpleegd zou moeten worden. Voor zekere zaken zou aan dat college zelfs eene zelfstandige bevoegdheid zijn toe te kennen; het zou met name, behoudens goedkeuring van het centraal bestuur, belast kunnen worden met de vaststelling der plaatselijke begrooting.

Ter bestrijding der uitgaven zou het plaatselijk bestuur over inkomsten moeten kunnen beschikken. Het werd wenschelijk geacht aan de plaatselijke besturen een deel van de domaniale gronden en bosschen af te staan. Het belang der besturen zou dan medebrengen, die gronden en bosschen zoo spoedig mogelijk te ontginnen of te exploiteeren, waardoor niet alleen de algemeene welvaart zou worden bevorderd, maar ook meer kennis omtrent den aard en de waarde der gronden zou worden verkregen. Zoolang uit dezen afstand geene of niet voldoende inkomsten worden verkregen, zou op andere wijze in de behoefte aan eigen middelen voorzien kunnen worden. Dit zou kunnen geschieden door afstand van een deel van de opbrengst der koloniale belastingen, alsmede door de heffing van plaatselijke belastingen.

Op deze gronden werd in overweging gegeven achter art. 115 van het Regeeringsreglement bepalingen op te nemen, welke de oprichting van plaatselijke besturen en hare inrichting naar de aangegeven denkbeelden mogelijk zouden maken.

Verscheidene leden der afdeeling betuigden hunne instemming met deze denkbeelden. Meerderen betwijfelden echter of zij reeds thans rijp voor verwezenlijking zijn. Wellicht zou voor Paramaribo een eigen bestuur mogelijk zijn, maar men meende dat in de landelijke districten het gemis aan geschikte elementen, de verspreide ligging der woningen en het gebrek aan goede communicatiemiddelen de vestiging van zelfstandige besturen voorshands onmogelijk zoude maken. Eene vergelijking met Britsch-Guyana scheen dezen leden hier niet afdoende, omdat in die kolonie meer Europeesch leven is te vinden en zij in het algemeen op een hooger trap van ontwikkeling staat.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Naar aanleiding van de in het Voorloopig Verslag voorkomende beschouwingen over plaatselijke instellingen meent de ondergeteekende hier in de eerste plaats in herinnering te moeten brengen, dat art. 115 van het Regeeringsreglement voor Suriname reeds den weg geopend heeft om daartoe te geraken. Een eerste stap in de door het Voorloopig Verslag besproken richting was al onder het vorige Regeeringsreglement gedaan in de districten Nickerie en Coronie, waar aan de districts-commissarissen commissiën uit de ingezetenen zijn toegevoegd, bestaande uit drie raden-hoofdingelanden, die door den Gouverneur telkens voor drie jaren benoemd worden uit dubbeltallen, door de districts-commissarissen opgemaakt. Deze commissiën kunnen door de

districts-commissarissen worden geraadpleegd over zaken tot het plaatselijk beheer of welzijn betrekking hebbende. Aan verder gaande proefnemingen, zooals die in het Voorloopig Verslag verlangd worden, legt het Regeeringsreglement geen beletsel in den weg.

Aan den kolonialen wetgever droeg art. 115 van het Regeeringsreglement op te beoordeelen waar behoefte aan plaatselijke instellingen zich zou voordoen en in die behoefte te voorzien. Stelt de ondergeteekende thans voor in art. 115 evenals in andere artikelen niet langer van koloniale maar van algemeene verordeningen te spreken, ook hier geschiedt dat niet omdat hij meenen zou, dat de koloniale wetgever niet de eerstgeroepene zou zijn; zoo ergens, is deze het op dit stuk, waarop zooveel kennis van den plaatselijken toestand tot juist oordeelen wordt vereischt. Niet anders beoogt de voorgestelde wijziging dan boven allen twijfel te verheffen dat de hoogere wetgever heeft op te treden, wanneer het blijken mocht dat de koloniale wetgever te kort schoot.

Is de koloniale wetgever, die tot dusver onder de werking van het bestaande Regeeringsreglement niets in de richting van art. 115 heeft verricht, in dit opzicht in zijne taak te kort geschoten? Ook van den kant van Suriname's ingezetenen is van een wensch naar plaatselijke instellingen niet gebleken; gebruik te maken van het recht van petitie, bij art. 9 aan ieder in Suriname toegestaan, had, zoo de wensch bestond, voor de hand gelegen. In het Voorloopig Verslag wordt vermeld, dat nog onlangs in Beneden-Commewijne eene vergadering van planters heeft plaats gehad, waarin besloten werd tot verbetering van den landscommunicatieweg een deel van de benoodigde uitgaven op zich te nemen. Ditzelfde heeft zich in den laatsten tijd herhaaldelijk ook elders voorgedaan. De ondergeteekende ziet daarin even als de leden, die er op wezen, een teeken dat belanghebbenden wel bereid zijn zich voor plaatselijke belangen opofferingen te getroosten. Ook bij die gelegenheden heeft zich echter geen verlangen naar plaatselijke instellingen geopenbaard; blijkbaar was men er mede tevreden, dat de Regeering bereid was het werk, dat men wilde zien tot stand komen, op zich te nemen en in overleg met degenen, die tot de kosten zouden bijdragen, uit te voeren. Door de leden, die in het Voorloopig Verslag voor plaatselijke instellingen ijverden, wordt dus verondersteld, dat niet alleen de koloniale wetgever, maar ook de ingezetenen der kolonie te dien opzichte een bestaand belang voorbij zouden zien. Wordt daarvan ook het bewijs geleverd? De ondergeteekende meent dat te moeten betwijfelen; er wordt niet aangetoond dat er voor plaatselijke instellingen reeds een arbeidsveld zou zijn, voldoende om ze reden van bestaan te geven. Waar in het Verslag over de inkomsten, waaruit de plaatselijke besturen zouden hebben te putten, wordt gesproken, wordt afstand van een deel der koloniale belastingen aanbevolen; daar zou tegenover moeten staan het overbrengen van een evenredig deel der uitgaven op de schouders van dezelfde besturen, wilde men het subsidie van het Rijk niet doen klimmen; men neemt dus aan, dat de aangelegenheden, waarin dat deel der uitgaven voorziet, onder de plaatselijke huishouding zoude gebracht worden. Welke aangelegenheden zouden daarvoor echter onder de tegenwoordige omstandigheden in aanmerking kunnen komen? Genoemd worden zij niet; gaat men de begrooting na, dan komt men, meent de ondergeteekende, tot de slotsom dat ze daarop al eene zeer kleine plaats innemen. Uit het in het Voorloopig Verslag voorkomende is verder de meening op te maken dat domeinen, inzonderheid bosschen, onder het beheer van plaatselijke besturen beter zouden varen. „Het belang der besturen" — zoo wordt aangevoerd — „zou meebrengen die gronden en bosschen zoo spoedig mogelijk te ontginnen of te exploiteeren, waardoor niet alleen de algemeene welvaart zou worden bevorderd, maar ook meer kennis omtrent den aard en de waarde der gronden zou worden verkregen." Wat zouden echter — mag gevraagd worden — plaatselijke besturen meer kunnen doen dan het Koloniaal Bestuur, dat thans evenveel belang bij de zaak heeft, om tot eene behoorlijke ontginning of exploitatie te komen? Van particulieren ondernemingsgeest, beschikkende over de noodige arbeidskrachten en over het benoodigde kapitaal, zal de ontginning moeten uitgaan; meer dan het centraal bestuur zullen plaatselijke besturen wel niet vermogen om die factoren naar Suriname te trekken. Van plaatselijke instellingen wordt eindelijk verwacht, dat „veel van hetgeen nu

ongedaan blijft tot uitvoering zou komen." Dat zou dan ten koste van de plaatselijke belanghebbenden dienen te geschieden. Zijn deze genegen voor zaken, die thans ongedaan blijven, de noodige offers te brengen? Van eene bevestigende beantwoording van die vraag door belanghebbenden zelven is nog niet gebleken.

Meent de ondergeteekende, met het oog op dit een en ander, dat niet is aangetoond, dat het oogenblik voor den Rijkswetgever zou gekomen zijn om verder te gaan dan art. 115 van het Regeeringsreglement deed door den weg tot het invoeren van plaatselijke instellingen te openen, in ieder geval zou het zijns inziens niet aangaan deze in het Regeeringsreglement te gaan organiseeren of regelen. Aan hare natuurlijke ontwikkeling, zooals de zoo eigenaardige toestanden in Suriname die zullen meebrengen, behoort de vrije loop te worden gelaten. De wetgever, die art. 115 in het Regeeringsreglement bracht, meende dat men toen niet verder mocht gaan omdat men de toekomst niet mocht binden. Ook thans zou dat nog niet gerechtvaardigd zijn.

In één opzicht is genoemd artikel echter te eng geworden. Het spreekt alleen van de indeeling van Suriname in districten en gemeenten. Suriname is een polderland; zijn landbouw is in hooge mate van kunstmatige afwatering afhankelijk. Een groot werk is op dit oogenblik in onderzoek, dat in de eerste plaats aan eene aanzienlijke uitgestrektheid grond ten goede zou komen, door daaraan eene goede loozing te verschaffen; voor de hand ligt de wenschelijkheid eener regeling, die de kosten van dat werk, althans voor een deel, ten laste van den grond, die er door gebaat zou worden, brengen zou en evenzoo de kosten, noodig om het werk te onderhouden en er partij van te trekken; dat schijnt de oprichting van een waterschap aan te bevelen; ook elders zal die maatregel wat vroeger of later aan de orde moeten komen. Mitsdien wordt voorgesteld in art. 115 naast districten en gemeenten en op denzelfden voet ook waterschappen op te nemen.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

Tweede Nota van Wijzigingen.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

Stuk nº. 2.

Suriname.

Art. 115 wordt gelezen:
De verdeeling der Kolonie in districten, gemeenten en waterschappen, de zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der districts-, plaatselijke en waterschapsbesturen, mitsgaders al hetgeen betreft de politie van land en stad, wordt geregeld bij algemeene verordening.

ONTWERP—1896.

Suriname.

De verdeeling der kolonie in districten, gemeenten en waterschappen, de zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der districts-, plaatselijke- en waterschapsbesturen, mitsgaders al hetgeen betreft de politie van land en stad, worden geregeld bij koloniale verordening.

Memorie van Toelichting.

Bij artikel 129 van het Regeeringsreglement voor Curaçao zijn de raden van politie bevoegd verklaard tot de uitvaardiging van plaatselijke keuren en voorschriften in het belang der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid, zoodat de door hen uit te vaardigen keuren behooren te worden gerangschikt onder de wettelijke voorschriften, in de kolonie geldig, en dus zijn op te nemen in artikel 3, hetgeen noodig voorkomt, omdat artikel 144 voorschrijft,

dat alle vonnissen in strafzaken de aanwijzing moeten behelzen van de artikelen van de wettelijke voorschriften waarop de veroordeeling rust. De strafbepalingen, welke de plaatselijke keuren binnen de grenzen der in de tweede alinea bedoelde koloniale verordening (*Publicatieblad* 1872 n°. 28) behelzen, zullen dus ook bij de veroordeeling moeten worden aangewezen.

Om dezelfde reden is het noodig in artikel 3 van het Regeeringsreglement voor Suriname op te nemen de keuren welke kunnen worden uitgevaardigd door de besturen bedoeld in art. 115, daar ook de aan die besturen toe te kennen bevoegdheid zich noodwendig zal moeten uitstrekken tot het maken van strafbepalingen.

De Minister van Koloniën,

BERGSMA.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

In ééne afdeeling werd door meerdere leden de wenschelijkheid betoogd, om in Suriname — zij het ook op beperkte schaal — plaatselijke besturen in te voeren. Sommige, ver van den zetel van het Koloniaal bestuur gelegen deelen van Suriname, met name Nickerie, Coronie en Albina zouden huns inziens voor eene proefneming met dergelijke instellingen in aanmerking kunnen komen. Zij wezen hierbij op het voorbeeld van Britsch-Guyana, waar het stelsel van plaatselijke besturen met goed gevolg wordt toegepast. Te eer meenden zij op den hierbedoelden maatregel thans opnieuw te mogen aandringen (zie het Voorloopig Verslag betreffende de vorige wetsontwerpen, stuk n°. 8, § 3), waar uit de voorgestelde toevoeging der nieuwe vierde zinsneden aan de artikelen 3 der twee Reglementen [1]), valt af te leiden, dat deze Minister geen principieel tegenstander is van plaatselijk bestuur.

Beschouwingen op het artikel.

Men achtte de wijze, waarop het woord „waterschappen", hier is ingelascht, niet juist. Het heeft den schijn, alsof er een begrip van territorialen grens aan wordt gehecht, terwijl het begrip van waterschap aan geen grens is gebonden. Het is een publiekrechtelijk lichaam, dat zich niet laat indeelen als districten en gemeenten. Beter achtte men het daarom te lezen: „De verdeeling der kolonie in districten en gemeenten de oprichting en opheffing van waterschappen, de samenstelling" enz.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

De ondergeteekende is inderdaad geen principieel tegenstander van plaatselijke besturen in de West-Indische koloniën, doch hij betwijfelt of de wetgever verder behoeft te gaan dan in de artikelen 115 voor Suriname en 136 voor Curaçao is geschied.

Wat deze quaestie betreft vereenigt hij zich geheel met hetgeen zijn ambtsvoorganger, in § 3 van de Memorie van Antwoord betreffende het oorspronkelijk wetsontwerp, daarover in het midden bracht.

---

[1]) Vgl. blz. 16.

Beschouwingen op het artikel.

De in het Voorloopig Verslag voorgestelde redactie van art. 115 van het Regeerings-Reglement verdient inderdaad de voorkeur boven de in het ontwerp voorgestelde en wordt daarom overgenomen in de hierbij aangeboden Nota van wijzigingen.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

Nota van Wijzigingen.

(Behoort bij de Memorie van Antwoord.)

Suriname.

Stuk n°. 3.

In artikel 22 [1]) in plaats van de woorden: „De verdeeling der kolonie in districten, gemeenten en waterschappen" gelezen: „De verdeeling der kolonie in districten en gemeenten, de oprichting en opheffing van waterschappen".

ONTWERP—1899.

Gelijk aan de Wet.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

8°. In één opzicht is art. 115 te eng geworden. Het spreekt alleen van de verdeeling van Suriname in districten en gemeenten. Suriname is een polderland; zijn landbouw is in hooge mate van kunstmatige afwatering afhankelijk. Een groot werk is onderhanden, dat in de eerste plaats aan eene aanzienlijke uitgestrektheid grond ten goede zal komen, door daaraan eene goede loozing te verschaffen; voor de hand ligt de wenschelijkheid eener regeling, die zoo al niet de kosten van dat werk, of een deel daarvan, maar dan toch de kosten om dat werk te onderhouden en er partij van te trekken, zal brengen ten laste van den grond, die er door gebaat zal worden. Daarvoor schijnt de oprichting van een waterschap aan te bevelen; ook elders zal die maatregel wat vroeger of later aan de orde moeten komen. Mitsdien wordt voorgesteld in art. 115 naast de verdeeling in districten en gemeenten, ook de oprichting en opheffing van waterschappen op te nemen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Terwijl art. 115 op dusdanige wijze is geredigeerd, dat het denkbeeld is uitgesloten alsof de kolonie zal worden verdeeld niet alleen in districten en gemeenten, maar ook in waterschappen, geeft de Memorie van Toelichting weer voet aan de tegenovergestelde opvatting. Men wenschte daarom uitdrukkelijk te constateeren, dat deze laatste opvatting onjuist is en het begrip waterschap geenszins doelt op eene territoriale indeeling.

In het artikel wordt gesproken van de oprichting en opheffing van waterschappen en de samenstelling, inrichting en bevoegdheid der waterschaps-

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

besturen. Men meende, dat het woord „inrichting" verkeerd staat en behoort te worden geplaatst tusschen „oprichting" en „opheffing". Niet de inrichting van een waterschapsbestuur, maar die van het waterschap zelve moet worden geregeld.

Sommige leden betreurden, dat artikel 115 niet in dien zin wordt gewijzigd, dat de instelling — zij het ook op beperkte schaal — van plaatselijke besturen wordt voorgeschreven. Op de vroeger (men zie de Voorloopige Verslagen over de vroeger ingediende wetsontwerpen) aangevoerde gronden waren zij van oordeel, dat de invoering van dergelijke besturen als wenschelijk moet worden beschouwd.

Curaçao.

Door enkele leden werd het denkbeeld geopperd, van deze wijziging gebruik te maken om aan de staatsrechtelijke samenkoppeling van het eiland Curaçao met de vijf andere eilanden een einde te maken. Terwijl toch dit eiland in zijne behoeften ruimschoots kan voorzien, overtreffen van de andere eilanden — met uitzondering van Aruba — de uitgaven de inkomsten verre.

Van verschillende zijden werd dit denkbeeld, dat reeds in het Voorloopig Verslag betreffende het wetsontwerp tot definitieve vaststelling der begrooting van Curaçao voor 1899 werd aan de hand gedaan, bestreden. Te recht, zoo meende men, is daartegen toen door de Regeering aangevoerd, dat in elk land en in elke kolonie door de bewoners van streken, waar meer welvaart heerscht, wordt bijgedragen voor behoeften van minder welvarende streken, en dat bovendien in dit bijzonder geval niet uit het oog moet worden verloren, dat het eiland Curaçao veel voordeelen heeft genoten van de phosphaat-exploitatie op Aruba, welk laatste eiland daarvan zeer weinig profiteerde.

Memorie van Antwoord

iugezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

De ondergeteekende kan niet inzien welke uitdrukking in de Memorie van Toelichting voet geeft aan de opvatting als of de kolonie zou worden verdeeld niet alleen in districten en gemeenten, maar ook in waterschappen. Zulks valt toch bezwaarlijk af te leiden uit de mededeeling dat wordt voorgesteld in art. 115 *naast* de verdeeling in districten en gemeenten, ook de *oprichting* en opheffing van waterschappen op te nemen.

Het woord „inrigting" is daarom niet tusschen „oprigting" en „opheffing" geplaatst, omdat de bepaling dat bij koloniale verordening zal worden geregeld de samenstelling, inrichting en bevoegdheid der waterschapsbesturen is samengekoppeld aan die van de districts- en plaatselijke besturen, dit laatste in navolging van art. 142 der Grondwet.

De meening dat niet de inrichting van een waterschapsbestuur moet worden geregeld, kan de ondergeteekende niet deelen; waarom zou zulks niet ten aanzien van zoodanig bestuur moeten geschieden, en wel ten aanzien van de districts- en plaatselijke besturen? De inrichting van het waterschap zal moeten worden geregeld bij de koloniale verordening, waarbij tot de oprichting wordt besloten. Oprichting zonder inrichting is toch niet wel mogelijk.

Om de redenen vermeld in § 3 van de Memorie van Antwoord van den Minister *van Dedem* betreffende het oorspronkelijk wetsontwerp — waarmede ook de laatst afgetreden Minister van Koloniën zich blijkens § 2 van zijne Memorie van Antwoord vereenigde — meent de ondergeteekende dat de wetgever in het Regeeringsreglement niet verder behoort te gaan dan het in het leven roepen van plaatselijke besturen mogelijk te maken.

Curaçao.

Daar de ondergeteekende, blijkens zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1899, de samenkoppeling van het eiland Curaçao met de vijf andere eilanden niet onbillijk vindt, kan hij

geen gevolg geven aan het door enkele leden geopperde denkbeeld om aan die samenkoppeling een einde te maken.

Het was hem aangenaam uit het Voorloopig Verslag te ontwaren dat men van verschillende zijden zijne zienswijze verdedigde.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname en Curaçao) 1900.

De heer **Van Kol** (Suriname): [1]) Maar in een andere richting gaat men door dit ontwerp weer achteruit. Thans wordt het behartigen der belangen en het geheele beheer van de Koloniën weer gecentraliseerd in de handen van den Minister van Koloniën. Waar is in dit wetsontwerp de vroeger als vurig bekende voorstander van decentralisatie gebleven? Waar blijft het streven naar decentralisatie, wat hoe langer hoe meer een eisch wordt van elke koloniale politiek, bestaande 1°. in de verhouding van de kolonie tot het moederland en 2°. in de plaatselijke besturen? . . . .

Waar [2]) ik dus op dergelijke wijze, wat de verhouding van de Koloniale Staten tot het moederland aangaat, een protest moet laten hooren tegen den centralistischen geest die dit ontwerp kenmerkt, is hetzelfde het geval wat betreft het voorstel van den Minister betreffende de al of niet oprichting van plaatselijke of gemeentelijke besturen. Sedert jaren is de noodzadelijkheid tot oprichting van plaatselijke besturen in Suriname gevoeld en tal van voordeelen, als het beter betrachten van zuinigheid en een billijker verdeeling der belastingen, zijn bij verschillende gelegenheden daarvoor aangevoerd. De Minister acht het echter voldoende de *mogelijkheid* tot oprichting van plaatselijke besturen in het Regeeringsreglement op te nemen, een mogelijkheid, die reeds 35 jaren bestaat en waarvan men nooit gebruik heeft gemaakt. Toch zegt de Minister in de Memorie van Antwoord, dat hij met deze wijziging „alleen bedoelt de oprichting mogelijk te maken zonder haar verplicht te stellen." Ook hierbij heb ik gemeend een amendement te moeten achterwege laten, hoezeer ik het zou toejuichen dat de vergunning in een imperatief voorschrift werd veranderd. Paramaribo is een stad van ruim 31.000 inwoners, een stad even groot als Leeuwarden bijv., die, uitgezonderd het verschil in huidskleur wat de bewoners betreft, den indruk maakt een Hollandsche stad te zijn. In Paramaribo zijn voldoende elementen aanwezig om een behoorlijk gemeentebestuur in het leven te roepen en toch is die stad er al die jaren van verstoken gebleven. Is het niet dwaas, dat wij hier feitelijk moeten beslissen over de straatverlichting, de lantaarns en brandspuiten of over de bewoonbaarheid der krotten moeten oordeelen en dat wij hier vroeger in deze Kamer hebben gediscussieerd over de vraag of een schoonmaakster al of niet door Suriname te Paramaribo zou worden betaald. De kolonie is dus zoowel wat de gemeenten als wat het geheele gewest betreft, geheel overgelaten aan de Regeering van het moederland. Weinigen van hen, die het wel meenen met Suriname, zullen dus dankbaar zijn voor deze wijziging van het Regeeringsreglement. Zij zal alleen in den smaak vallen van enkele ambtenaren die hun heerschappij, hun oppermacht er door zien gehandhaafd.

Het grondbeginsel dat blijkens de gevoerde gedachtenwisseling den

---

[1]) Verg. blz. 301, 3e alinea.

[2]) Vervolg van blz. 174, 4e regel van boven.

wetgever bij het vaststellen van het Regeeringsreglement dreef, was: de Koloniale Staten te beschouwen als een zuiver koloniale vertegenwoordiging, als een orgaan ter behartiging van locale belangen en die een groote mate van autonomie te verschaffen. Dit beginsel heeft echter dit wetsontwerp verloochend.

De regeling van de eigen huishouding door een zelfstandig opgemaakt koloniaal- en gemeentelijk budget is van dezen Minister niet te wachten. Het zelfbestuur zal een fictie blijven en geen stap nader worden gedaan tot decentralisatie.

Reeds den 4[den] October 1869 is bij gouvernementsresolutie een commissie benoemd, die de voor- en nadeelen van gemeentebesturen voor de kolonie zou toelichten. In het rapport dier commissie van 15 Maart 1873 wordt erkend, dat Paramaribo, Nickerie en Coronie een betere administratie zouden verkrijgen, wanneer het gemeentelijk beheer weder werd ingevoerd, dat door het Regeeringsreglement van 1832 werd afgeschaft. Maar 't is waar; dat systeem behoort in dit wetsontwerp, dat centralisatie „à outrance" huldigt, niet tehuis . . . .

(Curaçao): [1])

Zou men hier niet eens iets aan kunnen veranderen en eveneens waar het de samenkoppeling der eilanden betreft? Het is een onrechtvaardige regeling, dat men Curaçao, Aruba en Bonaire samenvoegt met de drie andere eilanden. Toch wenscht de Minister aan den wensch van een splitsing in eilanden, Beneden- en Bovenwindsche, geen gehoor te geven, zooals hij op bladz. 6 der Memorie van Antwoord zegt.

Maar is het dan billijk, dat terwijl in 1899 Curaçao een overschot had van f 77.722, dit ruime overschot van het arme eiland veranderd is in een tekort, omdat de andere eilanden een nadeelig saldo hadden van f 97.630? Is het niet een schande, dat men uit de huishoudelijke uitgaven van Curaçao laat dekken de deficitten van die der drie eilanden? Trouwens, een vaste regel was er niet bij waar te nemen. Dan weer is er samenvoeging, dan weer scheiding, zoodat wij verschillende stelsels kunnen waarnemen zonder oorzakelijk verband. Eenig staatsrechtelijk verband tusschen de Boven- of Benedenwindsche eilanden bestaat niet. Deze Gouverneur van Curaçao zegt daaromtrent in zijn rapport van 15 April 1894:

„de zes eilanden vormen twee *geheel afzonderlijke* groepen: 1. Curaçao, Bonaire en Aruba, en 2. St. Martin, St. Eustatius en Saba. Beide groepen hebben *niets met elkander gemeen*, dan één bestuur. De bevolking is voor de overgroote meerderheid gevormd door afstammelingen van slaven en in de eerste groep meer overeenkomstig met die der Spaansche Antillen, in de tweede meer overeenstemmend met die der Engelsche West-Indische koloniën."

Op Curaçao bestaan, zooals ieder weet die zich op de hoogte gesteld heeft, geheel andere belangen, dan op de andere eilanden en toch hebben de meeste leden van den Raad van Bestuur nooit een voet gezet op die eilanden, waarover zij de wet stellen. Reeds vóór 1844 bestond een splitsing, maar waarom die is opgeheven, is niet duidelijk. Zou het niet wenschelijk zijn een nieuwe splitsing te maken, desnoods van de eilanden afzonderlijk? Wij zouden de noodlijdende eilanden kunnen steunen en hen verplichten zoo spoedig mogelijk zichzelf te redden, opdat niet het overschot van een goed beheerd eiland worde opgeslurpt

---

[1]) Vervolg van blz. 304.

door het wanbeheer op een ander eiland. Zou het tevens niet wenschelijk zijn de ambtenaren minder pompeuse titels en niet te hooge traktementen uit te keeren?

Zouden die zoogenaamde „Gezaghebbers" van die kleine eilanden, waarvan vele nog minder inwoners hebben dan menig klein dorp, niet kunnen veranderd worden in „burgemeester" en als zoodanig behandeld worden? Bonaire heeft toch niet meer dan 4700 inwoners, St. Martin 4000, Saba 2100 en St. Eustatius slechts 1500 inwoners.

Locale besturen waren dus alleszins voldoende. Zijn er dan enkele gemeenschappelijke belangen, dan zouden deze kunnen worden behartigd door de Koloniale Staten. Doch het kan niet worden ontkend, waar, zooals hier, zulke groote verschillen bestaan in ontwikkeling, van bedrijf, bevolking en taal, is decentralisatie in de eerste plaats noodzakelijk.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën*: [1]) De geachte afgevaardigde heeft in deze wetsontwerpen een centraliseerende strekking meenen op te merken. Ik kan dat niet toegeven.

Het eenige dat daar eenigszins op gelijkt, is de wijziging voorgesteld in art 48, maar deze dient slechts om duidelijk te doen uitkomen hetgeen art. 61 van de Grondwet reeds voorschrijft. Waar de geachte afgevaardigde zegt, dat geen stap wordt gedaan om tot de inrichting van gemeentebesturen te komen, wensch ik er op te wijzen, dat juist een *verplichting* daartoe in het Regeeringsreglement neergelegd, zou wijzen op centralisatie, want dan zou het centraal gezag, de wetgever hier, aan de Koloniale Staten voorschrijven, wat zij in dat opzicht te doen hebben, terwijl de Staten nu vrij zijn. De Koloniale Regeering is nu vrij om bij koloniale verordening de zaak te regelen en dat zij de zaak niet ter hand genomen heeft, schijnt te bewijzen, dat men in de kolonie zelf nog niet zoo zeer de behoefte aan gemeentebesturen gevoelt. Maar zij zijn volgens het Regeeringsreglement geheel vrij om die zaak bij koloniale verordening te regelen. Het is niet noodig en nuttig toegeschenen om bij deze wijziging een verplichting op te leggen van iets, waartoe zij reeds het recht hebben . . . .

Wat den wensch betreft om aan de ingezetenen van Curaçao zeggenschap te geven voor plaatselijke decentralisatie, door Curaçao te verdeelen in districten met hun eigen besturen, daaromtrent o.a. heeft de Gouverneur in een brief van 16 Juni zijn meening te kennen gegeven. Het gevolg daarvan is geweest, dat bij Nota van Wijziging, aan de Kamer toegezonden bij brief van 24 September j.l., art. 136 van het Regeeringsreglement van Curaçao wordt aangevuld in dier voege, dat ook Curaçao zal kunnen worden verdeeld in districten, en dat de besturen dier districten het recht zullen hebben om keuren en verordeningen te maken voor die districten geldende, wat tot nog toe alleen door den Kolonialen Raad kon geschieden. En aangezien hetzelfde art. 136 is aangevuld met een bepaling omtrent de *samenstelling* en de bevoegdheid der districts-, gemeente- en wijkbesturen, zoo is er niet het minste bezwaar om alles wat betreft hun verkiezing door de bewoners van het eiland Curaçao bij koloniale verordening te doen regelen.

Wanneer nu de voorgestelde wijziging van het Regeeringsreglement wordt goedgekeurd, dan zal de koloniale wetgever van Curaçao onmiddellijk aan het werk kunnen gaan om een kiesrecht in te voeren voor

---

[1]) Vervolg van blz. 305.

de ingezetenen van Curaçao, waaronder zij kiesgerechtigd worden voor de districts-, gemeente- en wijkbesturen. Ik geloof, dat hiermede voor een groot deel aan het verlangen van de inwoners wordt te gemoet gekomen, en door den voorarbeid van den gouverneur zelf binnen betrekkelijk korten tijd.

Wat de geachte afgevaardigde uit Enschedé heeft gezegd omtrent de samenkoppeling van de verschillende eilanden, daaromtrent neem ik de vrijheid te verwijzen naar de schriftelijke gedachtenwisseling.

Hij zou op de verschillende eilanden de gezagvoerders willen vervangen door burgemeesters. Mijnheer de Voorzitter! Ik zie het verschil daartusschen niet in. Wel zie ik in, dat het onmogelijk zou zijn zonder enormen omslag en kosten een afzonderlijk bestuur te geven aan elk der zes West-Indische eilanden. Waar de geachte afgevaardigde zegt, dat Curaçao benadeeld is door de samenkoppeling met de kleinere eilandjes, heeft m. i. Curaçao daartegenover het voordeel de zetel te zijn van de Regeering, daar worden bijv. de meeste tractementen verteerd. Bovendien, waarom zou een kolonie, die een reeks van jaren één geweest is, uit elkander moeten worden genomen, omdat sommige deelen daarvan minder opbrengen dan andere? Wanneer men dit denkbeeld ook toepaste op Oost-Indië en op de provinciën van ons land, zou men tot vreemde consequentiën komen. Daarbij komt, dat de wensch van Curaçao tot afscheiding minder op den voorgrond is getreden, toen het het leeuwendeel trok van de opbrengst van de mijnen van Aruba . . . .

De heer **van Kol:** [1]) De Minister heeft ontkend dat in het wetsontwerp een centralistisch karakter was gelegen. Hij meende dat juist door het verplichtend maken van het instellen van plaatselijke raden een centralistisch karakter zou intreden. Thans zijn de Koloniale Staten vrij om plaatselijke besturen in het leven te roepen, zeide hij, en zij doen het niet. Dit is juist, maar men mag daarbij niet vergeten uit wie de Koloniale Staten bestaan. Voor een deel zijn de leden ambtenaren, niet voortgekomen uit de keuze van de bevolking, maar personen die genade hebben gevonden in de oogen van den Gouverneur, door de familieregeering in het leven geroepen. Het andere deel is voortgekomen uit een zeer bekrompen kiesrecht.

Ik meen dat van deze Koloniale Staten, bestaande voor een groot deel uit mannen, die door bloedverwantschap of andere banden nauw aan elkander verbonden zijn en te zamen de macht in handen hebben, geen medewerking naar decentralisatie te verwachten is. De ervaring heeft dit bewezen . . . .

Wat [2]) de splitsing der eilanden betreft, heeft de Minister geen enkel steekhoudend argument daartegen te berde gebracht. De splitsing is steeds willekeurig geweest. In 1816 had men drie gouvernementen: 1°. Suriname; 2°. Curaçao, Bonaire en Aruba en 3°. St. Eustatius, Saba en St. Martin. In 1845 is men zonder eenige plausibele reden [3]) daarvan

---

[1]) Vervolg van blz. 306.

[2]) Vervolg van blz. 307.

[3]) Kennisneming van het rapport van Minister Baud d.d. 31 Maart 1845 aan den Koning, waarin gene met klem van redenen het ontwerp van Koninklijk besluit tot administratieve afscheiding toelicht en verdedigt, zou vermoedelijk voorkomen hebben, dat de heer van Kol „zonder eenige plausibele reden" aldus sprak. Men vergelijke mijn geschrift: Ontstaan en Ontwikkeling van het Staatsrecht van Curaçao, 's Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1911, blz. 59—62.

afgeweken. Ik geloof dat het wenschelijk zou zijn tot den vroegeren toestand terug te keeren, en dat de bovenwindsche eilanden van de benedenwindsche werden gescheiden. Het eenige wat de Minister er tegen had, was de moeilijkheid wat betreft de administratie en de kosten. Maar is dat een ernstig argument, waar het geldt het betrachten van de billijkheid tegenover een zwakke bevolking, die aan onze overmacht onderworpen is? Is dat een argument, waar het geldt het betrachten van rechtvaardigheid tegenover Curaçao en nabij liggende eilanden, dat er eenig werk meer voor de ambtenaren uit zou voortvloeien? of dat er eenige geldelijke uitgaven — luttele in elk geval — meer zouden gedaan moeten worden! Moet dát als argument gelden om lasten op dat reeds arme Curaçao te leggen, die wij in Nederland niet willen torschen?

Ik meen dat het voldoende blijkt dat wij hier, waar het geldt de herziening van de Grondwet van Suriname, te doen hebben met een gemis aan ernst om de democratie door te voeren en de autonomie van de kolonie te bevorderen, en waar het geldt Curaçao, met gemis aan goeden wil om weldaden te verschaffen aan die gedeeltelijk door onze schuld verarmde kolonie.

De heer **Rink** [1]): Ik zeg den Minister dank voor de mededeeling die hij gedaan heeft ten aanzien van de voorgenomen plaatselijke decentralisatie. Ik zeg hem ook dank voor hetgeen hij reeds gedaan heeft om zijn denkbeelden daaromtrent te verwezenlijken. Wij hebben van hem wel niet gehoord, welke de meeningen van het Koloniaal Bestuur omtrent het plaatselijk kiesrecht zijn, maar ik hoop evenwel dat de regeling daarvan doeltreffend en onbekrompen zal uitvallen ....

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën:* Slechts een enkel woord nog, Mijnheer de Voorzitter, in de eerste plaats om met het laatstgesprokene te beginnen, om den geachten afgevaardigde uit Arnhem mede te deelen, dat ik met hem hoop, dat de Gouverneur van Curaçao, wanneer deze wijziging van het Regeeringsreglement zal zijn tot stand gebracht, spoedig met een vrijzinnige regeling van het plaatselijk kiesrecht en een plaatselijke vertegenwoordiging aldaar zal komen.

Beraadslaging op het artikel.

Art. 23 [2]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Vervolg van blz. 307.
[2]) Van het wijzigingsontwerp.

(CURAÇAO.)

VIJFDE HOOFDSTUK.

VAN HET BESTUUR DER VERSCHILLENDE EILANDEN.

Eerste Ontwerp.

Van de inwendige verdeeling van het grondgebied der kolonie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Bij dit opschrift heeft men het Surinaamsche reglement te zeer op den voet gevolgd. Het hoofdstuk handelt niet, althans slechts ter loops bij art. 136 over *de inwendige verdeeling van het grondgebied*, maar wel over de regeling der huishoudelijke aangelegenheden van de eilanden buiten Curaçao. In dien geest zal het opschrift moeten worden veranderd.

Tweede Ontwerp.

Gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Het opschrift is in den bedoelden geest verbeterd.

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

Het opschrift — vroeger *Van de inwendige verdeeling van het grondgebied der kolonie* — luidt nu: „Van het bestuur der verschillende eilanden".

Plaatselijke Besturen.

Algemeene Beschouwingen

en

Algemeene Beraadslaging.

Opgenomen onder Hoofdstuk IV, Vertegenw. stelsel blz. 292, 293, 296 en onder Hoofdstuk V, Plaatselijke Besturen, art. 115 (Suriname), blz. 542—553.

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

EERSTE AFDEELING.

Van de gezaghebbers.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

ARTIKEL 107.

Curaçao.

De verschillende eilanden der kolonie, behalve het eiland Curaçao, worden bestuurd door gezaghebbers.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

De bepalingen, regelende de benoeming en de magt der gezaghebbers (vroeger commandeurs genoemd), stemmen met het bestaande overeen en behoeven geene verklaring.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

De heer **Rochussen**: Ik weet niet, of het de bedoeling is der Regering om op al die kleine eilanden, Bonaire, Aruba, Saba, St. Eustatius, gezaghebbers aan te stellen. Ik stel mij voor, dat dit nog al zeer kostbaar zal zijn; de bevolking is zoo gering en de productie en consumtie zoo onbeduidend, dat ik het onnoodig acht, en vrees dat het eene te kostbare strekking heeft voor de kolonie en dat het tot zware subsiden leiden zal.

Ik zou dus wel in overweging geven om op die kleine eilanden, in plaats van gezaghebbers, *posthouders* aan te stellen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Koloniën*: De bedoeling der Regering is volstrekt niet om daar op die kleine eilanden eene kostbare huishouding in te voeren; integendeel, de Regering wil het beheer zoo zuinig mogelijk maken. Zij ziet echter geen reden om nu daarvoor de nieuwe benaming van *posthouders* aan te nemen, even als men burgemeesters heeft over groote en kleine gemeenten, een burgemeester van Amsterdam, maar ook een burgemeester van Bokhoven, evenzoo kan men ook hebben gezaghebbers over grootere en kleinere eilanden, over Curaçao zoowel als over Bonaire.

De heer **Rochussen**: Mijne bedoeling zou wezen, dat de posthouders op Saba en op St. Eustatius ondergeschikt waren aan den gezaghebber van St. Martin, omdat die drie eilanden digt bij elkander gelegen zijn en daarentegen op verren afstand van Curaçao.

Ik zal geen amendement voorstellen, maar wil er eenvoudig den

Minister op wijzen, want ik houd mij overtuigd dat ook hij geen aanleiding tot onnoodige kosten geven wil.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Koloniën*: Het heeft wel een punt van overweging bij de Regering uitgemaakt, maar, na de koloniale autoriteiten gehoord te hebben, heeft zij gemeend hieromtrent niet te moeten terugkomen op de organisatie van 1845, waarbij gezaghebbers voor al de eilanden zijn ingesteld. Ik zie dan ook in het aanstellen van postmeesters op Saba en St. Eustatius, die ondergeschikt zouden wezen aan den gezaghebber van St. Martin, geen maatregel van bezuiniging, en ook geen maatregel, die leiden zou tot spoediger afdoening van zaken, want men is daar op die eilanden door de maildienst in den regel in sneller correspondentie met Curaçao dan onderling.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 107 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Verslag der Eerste Kamer

van 26 Mei 1865.

Curaçao.

Een lid had gaarne in de wet zien opgenomen de aanwijzing van den vasten zetel van het bestuur over Curaçao en de overige eilanden.

Memorie van Antwoord

Ingezonden bij brief van 26 Mei 1865.

Curaçao.

Ofschoon uit art. 107 kan worden afgeleid, dat de vaste zetel van het bestuur over Curaçao en de overige eilanden zal zijn gevestigd te Curaçao, zoo wordt dit toch niet uitdrukkelijk voorgeschreven, en zou daaromtrent onzekerheid mogelijk kunnen zijn. De bedenking van een lid, waardoor de Regering gelegenheid vindt zoodanige onzekerheid te voorkomen door de verklaring dat de wet den bedoelden zetel te Curaçao wil gevestigd hebben, is derhalve geenszins van belang ontbloot.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Curaçao.

Enkele leden wenschten de eilanden der kolonie niet langer te hebben bestuurd door gezaghebbers, die hooge jaarwedden genieten, maar door ingezetenen. Naar zij meenden, is in de vele gevallen, dat de gezagvoerders met verlof zijn gegaan en dan door de ingezetenen van het eiland zijn vervangen, voldoende gebleken, dat de aanbevolen maatregel tot geene bezwaren aanleiding zoude geven.

Hiertegen werd aangevoerd, dat ingezetenen, geplaatst aan het hoofd der van den zetel van het koloniaal bestuur zoo ver gelegen eilanden, tegenover de bevolking hun macht te zeer zouden doen gelden, hetgeen van gezaghebbers niet zoo spoedig is te verwachten. Ook achtte men het onjuist de jaarwedden, welke deze gezaghebbers genieten, hoog te noemen.

Memorie van Antwoord.

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Curaçao.

De ondergeteekende vereenigt zich geheel met het gevoelen van die leden die het, blijkens het Voorloopig Verslag, onraadzaam achten de onderhoorige eilanden niet te doen besturen door gezaghebbers maar door ingezetenen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November (Suriname en Curaçao) 1900.

Opgenomen onder Plaatselijke Besturen, Art. 115 (Suriname). blz. 549—553.

ARTIKEL 108.

Curaçao.

De gezaghebbers worden door den Koning benoemd, geschorst en ontslagen.

Hunne wedden en instructien worden door den Koning vastgesteld.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

De Raad ziet niet in, waarom de gezaghebbers van deze niet bij uitstek belangrijke eilanden door den Koning benoemd moeten worden.

Het is eene traditie uit vroegere tijden, waarvoor intusschen geene reden meer schijnt te bestaan. Zelfs in Nederl. Indie worden de zooveel gewigtiger posten van Gouverneur door den Gouverneur Generaal vervuld.

Nadere Consideratien en Advies van den Minister aan den Koning.

Van de aanmerkingen van den Raad op de artikelen, die slechts drie in getal zijn, verdient vooral de laatste, dat er een oogenblik bij wordt stilgestaan. Zij betreft de vraag, of de aanstelling der gezaghebbers op de kleine eilanden wel bij voortduring aan den Koning moet verblijven? De ondergeteekende gelooft van ja. Het moge eene traditie zijn uit vroegeren tijd, de ondervinding heeft niet geleerd, dat er eenig bezwaar aan verbonden was. Die gezaghebbers kunnen vaak in zeer netelige omstandigheden zich geplaatst zien, waarin zij op eigen verantwoordelijkheid moeten handelen. Het verhoogt hunne waardigheid in het oog van bevolking en vreemdeling, wanneer zij hun gezag onmiddellijk van den Opperbestuurder ontleenen. Het strekt tevens tot herinnering dat de kleinere eilanden regtstreeks afhangen van den moederstaat en niet zijn bloote aanhoorigheden van het hoofd-eiland Curaçao. [1]

---

[1] In deze atomistische redeneering miskent de Minister het door hem zelf voorgestane begrip van de juridische eenheid (rechtspersoonlijkheid) der kolonie.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 108 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 109.

Curaçao.

Ingeval voor zoodanigen maatregel dringende reden bestaat, kan de gouverneur, na verhoor van den Raad van Bestuur, eenen gezaghebber, in afwachting van 's Konings beslissing, voorloopig schorsen.

De gouverneur geeft van de voorloopige schorsing onverwijld kennis aan den Koning.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 109 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 110.

Curaçao.

De gezaghebber legt vóór de aanvaarding zijner bediening, in handen van den gouverneur, den eed (verklaring of belofte) af:

„Ik zweer (verklaar), dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of voorwendsel ook, tot het verkrijgen mijner benoeming tot gezaghebber van het eiland....., aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

„Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand

hoegenaamd eenige beloften of geschenken zal aannemen, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en gehoorzaamheid aan den gouverneur; dat ik de welvaart van het eiland..... naar mijn vermogen bevorderen zal; dat ik de *wettelijke regelingen* zal onderhouden en doen onderhouden, en dat ik mij in alles zal gedragen, zoo als een braaf en eerlijk gezaghebber betaamt. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik.")

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

[Gelijkluidend, behoudens:]
in de laatste alinea van het formulier:
„algemeene verordeningen en plaatselijke keuren" in plaats van: „wettelijke regelingen".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 110 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893,

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894;

ONTWERP—1896.

Memorie van Toelichting;

ONTWERP—1899.

Memorie van Toelichting,

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900;

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Opgenomen onder art. 2, blz. 3—6.

(Verg. de beraadslaging op art. 3, blz. 17—19.)

ARTIKEL 111.

Curaçao.

De gezaghebber voert het bestuur, overeenkomstig met zijne instructie en met stipte inachtneming van de bevelen des gouverneurs.

Hij mag zonder verlof van den gouverneur het eiland niet langer dan vijf dagen verlaten.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens in het Tweede Ontwerp in de eerste alinea het ontbreken der komma tusschen „bestuur" en „overeenkomstig".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 111 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 112.

Curaçao.

Hij is verpligt zijne bediening te blijven bekleeden tot dat hij het bestuur aan zijnen opvolger hebbe overgegeven, tenzij hem van 's Konings wege gelast of vergund worde zijne bediening vroeger neder te leggen of hij daarin geschorst worde.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 112 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 113.

Curaçao.

Allen, die zich op het eiland of zijne onderhoorigheden bevinden, zijn aan den gezaghebber eerbied en gehoorzaamheid verschuldigd.

Alle beambten staan onder zijne bevelen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 113 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 114.

Curaçao.

De gezaghebber is verantwoordelijk voor de bewaring der inwendige rust, orde en veiligheid, en waakt tegen aanranding van buiten.

Hij heeft het bevel over de aanwezige gewapende magt, politie en schutterij.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 114 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 115.

Curaçao.

Hij zorgt voor de getrouwe uitvoering en handhaving der *wettelijke regelingen*, met wier uitvoering en handhaving hij door den gouverneur is belast.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet
in hare lezing van 31 Mei 1865.

Hij zorgt voor de getrouwe uitvoering en handhaving der algemeene verordeningen, met wier uitvoering en handhaving hij door den gouverneur is belast, en der plaatselijke keuren, die door den gouverneur zijn bekrachtigd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 115 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer
van 1 Augustus 1893,

Memorie van Antwoord
ingezonden bij brief van 25 Januari 1894;

ONTWERP—1896.

Memorie van Toelichting;

ONTWERP—1899.

Memorie van Toelichting,

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer
van 10 April 1900,

Memorie van Antwoord
ingezonden bij brief van 1 Juni 1900;

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 16 November (Curaçao) 1900.

Opgenomen onder art. 2, blz. 3—6.
(Verg. de beraadslaging op art. 3, blz. 17—19.)

ARTIKEL 116.

Curaçao.

De gezaghebber wordt, zoo noodig, vervangen door een der landraden naar rang van ouderdom.

Oudste landraad is degene, die het eerst aan de beurt van aftreding ligt.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 116 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

TWEEDE AFDEELING.

Van de Landraden.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Beschouwingen op de Tweede Afdeeling van Hoofdstuk V.

TWEEDE AFDEELING. — *Van de Landraden.*

De bedenking, dat niet aan Curaçao, wel aan de overige eilanden, iets geschonken wordt wat naar eene plaatselijke vertegenwoordiging zweemt, werd hier herhaald. Eenige leden voegden er thans bij, dat ook die plaatselijke vertegenwoordiging niet veel beteekenen, of althans zeer weinig zelfstandigheid aan de hier bedoelde eilanden geven zal. De gekozen Landraden helpen met den gezaghebber van het eiland, als Raad van Politie vereenigd, plaatselijke keuren vaststellen, maar die plaatselijke keuren worden, volgens art. 62, aan het oordeel van den Raad van Bestuur der kolonie en dus aan dat der hoofdambtenaren op Curaçao onderworpen. In stede derhalve van vrije beschikking over hunne plaatselijke belangen te verkrijgen, zullen de eilanden ook in dat opzigt aan Curaçao onderworpen zijn.

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Beschouwingen op de Tweede Afdeeling van Hoofdstuk V.

Dat de zelfstandigheid der eilanden niet zoo ver gaan kan, dat zij aan het toezigt van het algemeen bestuur worden onttrokken, behoeft wel geene verdediging.

Thans zijn zij nog veel meer van Curaçao afhankelijk.

ARTIKEL 117.

Curaçao.

De gezaghebber wordt in de uitoefening van het dagelijksch bestuur bijgestaan door twee landraden.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Dat de gezaghebber in de uitoefening zijner functien door oudsten of landraden wordt bijgestaan, stemt eveneens met oude herkomsten overeen. Die landraden kunnen eenigermate vergeleken worden met de wethouders in onze gemeenten.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

De twijfel werd geopperd, of zelfs voor deze vertegenwoordiging op kleine schaal twee leden wel genoegzaam zijn. Overigens mist men hier soortgelijke bepaling als die van art. 75. Zullen de Landraden geene schadevergoeding of bezoldiging genieten, maar daarentegen wel aanspraak op reis- en verblijfkosten hebben? Of blijft dit punt aan koloniale verordeningen overgelaten?

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

De bevolking der kleinere eilanden is zoo gering, dat eer de moeijelijkheid zal ontstaan, hoe twee geschikte personen te vinden, dan de noodzakelijkheid van uitbreiding zal worden gevoeld.

De landraden zullen een eerepost bekleeden. Hebben zij kleine onkosten, dan zal de begrooting daarvoor eene som moeten aanwijzen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 117 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 118.

Curaçao.

De landraden worden door de stemgeregtigde ingezetenen van het eiland voor vier jaren gekozen.

De vereischten om stemgeregtigd of om tot landraad benoembaar te zijn, en al wat verder de verkiezing der landraden betreft, worden voor elk eiland bij koloniale verordening geregeld.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

De vereischten om stemgeregtigd of tot landraad benoembaar te zijn zullen op de verschillende eilanden moeten verschillen. Op het eene kan misschien de aanslag in directe belastingen tot maatstaf strekken, op het andere grondeigendom of bezit van een vaartuig.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 118 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 119.

Curaçao.

Om de twee jaren treedt een der landraden af.

De aftredende is aanstonds herkiesbaar.

Hij, die ter vervulling eener tusschentijds opengevallen plaats gekozen is, treedt af op het tijdstip waarop degene, in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.

De eerste rooster van aftreding wordt door het lot bepaald.

Eerste Ontwerp.

Om de twee jaren treedt een der landraden af.

Hij, die ter vervulling eener tusschentijdsch opengevallen plaats gekozen is, treedt af op het tijdstip waarop degene, in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.

De eerste rooster van aftreding wordt door het lot bepaald.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Er wordt hier niets wegens de weder-verkiesbaarheid der aftredende Landraden bepaald. Daar de keus, althans van geschikte personen, niet zeer ruim zal zijn, is het wenschelijk, dat de aftredende Landraad dadelijk weder verkiesbaar zij.

Tweede Ontwerp.

Gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

De herkiesbaarheid is, ter voldoening aan de gemaakte opmerking, thans stellig uitgedrukt.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Art. 119.

Het tweede lid is nieuw bijgevoegd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 119 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 120.

Curaçao.

De landraden leggen vóór de aanvaarding hunner bediening, in handen van den gezaghebber, den eed (verklaring of belofte) af:

„Ik zweer (verklaar), dat ik, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of voorwendsel ook, om tot landraad te worden benoemd, aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd, noch zal geven.

„Ik zweer (beloof), dat ik, om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken zal aannemen, middellijk of onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; dat ik de *wettelijke regelingen* steeds zal helpen onderhouden en het welzijn van het eiland naar mijn vermogen zal voorstaan. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!" („Dat verklaar en beloof ik.")

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

[Gelijkluidend, behoudens:]
in de laatste alinea van het formulier:
„algemeene verordeningen en plaatselijke keuren" in plaats van: „wettelijke regelingen".

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Waarom is in dit eedsformulier niet, even als in dat van art. 74 de handhaving van het regeringsreglement zelf begrepen?

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Het regeringsreglement behoort tot de algemeene verordeningen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 120 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893,

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894;

ONTWERP—1896,

Memorie van Toelichting;

ONTWERP—1899,

Memorie van Toelichting,

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer
van 10 April 1900,

Memorie van Antwoord
ingezonden bij brief van 1 Juni 1900;

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 16 November (Curaçao) 1900.

Opgenomen onder art. 2, blz. 3—6.

(Verg. de beraadslaging op art. 3, blz. 17—19.)

DERDE AFDEELING.

Van den Raad van Politie.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hoofdstuk IV, Vertegenw. Stelsel, blz. 215—216.

Beschouwingen op de Derde Afdeeling van Hoofdstuk V.

Art. 121 en volgende. Ook de benaming en attributen van den Raad van Politie zijn geen nieuwigheden. Door de magt dien raad gegeven, gevoegd bij de onderwerpen waaromtrent in de artt. 6, 10, 166, 181, 183, 187, de bevoegdheid om ze bij plaatselijke keur te regelen uitdrukkelijk verleend wordt, zal inderdaad aan de verschillende eilanden die mate van zelfstandigheid worden toegekend, waarop zij aanspraak hebben, en waaraan hun meer gelegen ligt dan aan eene zoogenaamde algemeene vertegenwoordiging, welke met hunne bijzondere belangen onbekend is en die hen maakt tot bloote onderhoorigheden van Curaçao,

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer
van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hoofdstuk IV, Vertegenw. stelsel, blz. 223.

Beschouwingen op de Derde Afdeeling van Hoofdstuk V.

DERDE AFDEELING. — *Van den Raad van Politie.*

Ofschoon de benaming: „*Raad van Politie*" op historisch gezag steunt, acht men die niet zeer eigenaardig. Zij laat zich alleen verdedigen door het hechten van eene verouderde, zeer uitgebreide beteekenis aan het woord *politie.* Landraad zou beter klinken. Wil men echter de benaming Raad van Politie behouden, dan zou het eenvoudiger zijn, in de vorige afdeeling niet van Landraden, maar van leden van den Raad van Politie te spreken.

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Hoofdstuk IV, Vertegenw. Stelsel, blz. 226.

Beschouwingen op de Derde Afdeeling van Hoofdstuk V.

DERDE AFDEELING.

Van den Raad van Politie.

„Leden van den Raad van Politie" klinkt zeker niet beter dan „Landraad"; doch „Raad van Politie" als benaming van het collegie steunt, gelijk te regt gezegd wordt, op historisch gezag.

ARTIKEL 121.

Curaçao.

De Raad van Politie bestaat uit den gezaghebber en de landraden van het eiland.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 121 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 122.

Curaçao.

De gezaghebber is voorzitter en roept den raad bijeen, zoo dikwijls hij dit noodig acht of de beide landraden het hem schriftelijk verzoeken.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 122 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 123.

Curaçao.

De reglementen van orde voor de vergaderingen der Raden van Politie van de verschillende eilanden worden bij koloniale verordeningen vastgesteld.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 123 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 124.

Curaçao.

De Raad van Politie dient wegens alle zaken, het eiland betreffende, den gouverneur van berigt en raad.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 124 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 125.

Curaçao.

Hij is bevoegd de belangen van het eiland bij den Koning, de Staten-Generaal, den gouverneur en den Kolonialen Raad voor te staan.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 125 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 126.

Curaçao.

Hij drijft schouw over alle wegen, straten, wateren, bruggen, dijken, waterleidingen en andere openbare werken des eilands.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 126 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 127.

Curaçao.

Hij heeft het oppertoezigt over het armwezen en laat zich door hen, die openbare armenkassen beheeren, jaarlijks rekening en verantwoording van hun beheer doen.

Eerste Ontwerp.

Hij heeft het opperbestuur over het armwezen en laat zich door hen, die armenkassen beheeren, jaarlijks rekening en verantwoording van hun beheer doen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Moeijelijk laat zich deze bepaling met die van art. 183 rijmen. Uit het laatste artikel blijkt, dat van den Raad van Politie keuren betrekkelijk het armwezen kunnen uitgaan. Hier wordt aan dien raad het opperbestuur over die aangelegenheid toegekend. Daar geldt het dus wetgevende, hier uitvoerende magt. Beter zou men kunnen begrijpen, dat aan den gezaghebber het opperbestuur over het armwezen wierd toevertrouwd.

„*armenkassen*". Moet het woord *openbare* daar niet bij worden gevoegd?

Tweede Ontwerp.

Gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

De bedenking zal hare kracht wel verloren hebben, nu opper*bestuur* in opper*toezigt* veranderd is. [1])

Nota van Wijzigingen. [2])

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Art. 127.

Opperbestuur is vervangen door: „oppertoezigt". Tusschen *die* en *armenkassen* werd het woord „openbare" ingevoegd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865

Art. 127 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) De verdere toelichting ten onrechte op art. 128 aangewezen. Vgl. blz. 573.

[2]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

ARTIKEL 128.

Curaçao.

Hij houdt toezigt over het onderwijs en zijne leden hebben den vrijen toegang tot alle openbare en bijzondere scholen.

Eerste Ontwerp.

Hij houdt toezigt over het onderwijs en heeft den vrijen toegang tot alle openbare en bijzondere scholen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

Uit deze bepaling ware af te leiden, dat alleen het gezamenlijke collegie, niet de afzonderlijke leden, ten allen tijde vrijen toegang tot de bijzondere scholen had.

Tweede Ontwerp.

Gelijk aan Eerste Ontwerp.

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Art. 128. Aan de bedenking is te gemoet gekomen. Het woord *openbaar* is bijgevoegd. [1])

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

De woorden: *en heeft den* zijn vervangen door „en zijne leden hebben den”.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 128 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) Sic. Natuurlijk moet dit laatste op art. 127 betrokken worden, maar daarin is sprake van „openbare”.

ARTIKEL 129.

Curaçao.

Hij is bevoegd plaatselijke keuren te maken nopens alle onderwerpen, de huishouding des eilands betreffende, en daarbij de noodige voorschriften te geven in het belang der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid.

De soort en de maat der straf, door de overtreders dier keuren te beloopen, wordt bij koloniale verordening bepaald.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 129 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1896.

Memorie van Toelichting.

Bij artikel 129 van het Regeeringsreglement voor Curaçao zijn de raden van politie bevoegd verklaard tot de uitvaardiging van plaatselijke keuren en voorschriften in het belang der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid, zoodat de door hen uit te vaardigen keuren behooren te worden gerangschikt onder de wettelijke voorschriften, in de kolonie geldig, en dus zijn op te nemen in artikel 3, hetgeen noodig voorkomt, omdat artikel 144 voorschrijft, dat alle vonnissen in strafzaken de aanwijzing moeten behelzen van de artikelen van de wettelijke voorschriften waarop de veroordeeling rust. De strafbepalingen, welke de plaatselijke keuren binnen de grenzen der in de tweede alinea bedoelde koloniale verordening (*Publicatieblad* 1872 n°. 28) behelzen, zullen dus ook bij de veroordeeling moeten worden aangewezen.

Om dezelfde reden is het noodig in artikel 3 van het Regeeringsreglement voor Suriname op te nemen de keuren welke kunnen worden uitgevaardigd door de besturen bedoeld in art. 115, daar ook de aan die besturen toe te kennen bevoegdheid zich noodwendig zal moeten uitstrekken tot het maken van strafbepalingen.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

ONTWERP—1899.

Memorie van Toelichting.

10°. Gelijkluidend.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

ARTIKEL 130.

Curaçao.

De plaatselijke keur, door den Raad van Politie vastgesteld, wordt door den gezaghebber onderworpen aan de bekrachtiging van den gouverneur.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 130 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 131.

Curaçao.

Indien de gouverneur, na verhoor van den Raad van Bestuur, de plaatselijke keur bekrachtigt, wordt zij, op de wijze bij koloniale verordening voorgeschreven, door den gezaghebber afgekondigd, en verbindt allen, die zich op het eiland en zijne onderhoorigheden bevinden.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

De bekrachtiging van den gouverneur, te verleenen na den Raad van Bestuur te hebben gehoord, is noodig om te waken dat door de plaatselijke keuren te kort worde gedaan aan de algemeene beginselen van Nederlandsch regt, waaraan ook de kolonie behoort te zijn onderworpen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 131 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 132.

Curaçao.

Indien de gouverneur, na verhoor van den Raad van Bestuur, de plaatselijke keur niet bekrachtigt, blijft de afkondiging achterwege.

Indien echter, naar het oordeel van den Raad van Politie, een spoedvereischend geval aanwezig is, kan de plaatselijke keur, in afwachting van de beslissing des gouverneurs, inmiddels door den gezaghebber worden afgekondigd en verbindt alsdan, tot dat zij weder is ingetrokken.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 132 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 133.

Curaçao.

De Raad van Politie belast een of meer zijner leden met de waarneming der betrekking van ambtenaar van den burgerlijken stand en met het houden der bevolkingsregisters.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 133 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 134.

Curaçao.

Hij verrigt voorts alle werkzaamheden, hem bij algemeene verordeningen opgedragen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 134 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 135.

Curaçao.

De bevoegdheid tot het maken van plaatselijke keuren voor het eiland Curaçao en onderhoorigheden behoort aan den Kolonialen Raad.

Op zoodanige keuren zijn van toepassing de vormen, voor koloniale verordeningen voorgeschreven. De overige werkzaamheden van den Raad van Politie worden op het eiland Curaçao verrigt door de collegien of ambtenaren, daarmede bij algemeene verordening belast.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting. [1])

Curaçao.

Art. 137. Voor Curaçao ware de oprigting van een bijzonderen Raad van Politie nutteloos. Daar kunnen zijne werkzaamheden beter worden opgedragen aan den Kolonialen Raad.

---

[1]) Ten onrechte op art. 137 aangewezen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

In het begrip, dat het tegenwoordig hoofdstuk alleen over de eilanden buiten Curaçao handelt en handelen moet, zou deze bepaling, als bij uitsluiting Curaçao betreffende, naar elders moeten worden verplaatst. Het volgend artikel is weder op geheel de kolonie, Curaçao daaronder begrepen, toepasselijk.

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

Het tegenwoordig hoofdstuk handelt over het bestuur van al de verschillende eilanden. Daarin moet dus eene aanwijzing voorkomen omtrent de autoriteiten, aan welke dezelfde attributen op Curaçao zijn opgedragen, waarmede elders de gezaghebbende landraden zijn bekleed.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 135 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 136.

Curaçao.

De onderverdeeling der *onderscheiden* eilanden in districten, gemeenten of wijken en de *zamenstelling*, inrigting *en bevoegdheid der districts-, gemeente- en wijkbesturen*, *mitsgaders al hetgeen betreft de* politie *in* land en stad, worden bij koloniale verordening geregeld.

Aan de in het vorig lid bedoelde besturen kan, met afwijking van de artikelen 129 en 135, de bevoegdheid worden verleend om, voor het gebied waarvoor zij zijn ingesteld, keuren uit te vaardigen.

Zoodanige keur wordt aan de bekrachtiging van den gouverneur onderworpen.

Indien de gouverneur, na verhoor van den Raad van Bestuur, de keur bekrachtigt, wordt zij afgekondigd, op de wijze bij de in het eerste lid van dit

artikel bedoelde koloniale verordening te bepalen, en verbindt allen, die zich op het deel van het eiland bevinden waarvoor de keur gemaakt is.

Indien de gouverneur, na verhoor van den Raad van Bestuur, de keur niet bekrachtigt, blijft de afkondiging achterwege.

Indien echter, naar het oordeel van het betrokken college of bestuur een spoedeischend geval aanwezig is, kan de keur, in afwachting van de beslissing des gouverneurs, inmiddels worden afgekondigd en verbindt alsdan, totdat zij weder is ingetrokken.

Eerste en Tweede Ontwerp.

De onderverdeeling der onderscheidene eilanden in districten, gemeenten of wijken, en de inrigting van hun bestuur, alsmede de algemeene politie van land en stad, worden bij koloniale verordening geregeld.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Curaçao.

„*„de inrigting van hun bestuur.*" Dat voornaam woord *hun* slaat meer op „*districten*, *gemeenten* of *wijken*" dan op „*onderscheidene eilanden.*" Intusschen wordt waarschijnlijk het inwendig bestuur der eilanden bedoeld.

Tweede Memorie van Toelichting.

Curaçao.

„*hun*" slaat inderdaad op *districten*, *gemeenten* en *wijken*. De onduidelijkheid vervalt door het vervangen van *hun* door *dezer*.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Voor *hun* leest men nu: „deze". [1])

Nota van Schrijf- en Drukfeilen.

Curaçao.

Stuk n°. 6 (ongedateerd).

Bladz. 22, art. 136, reg. 2, staat: *hun*, lees: „dezer".

---

[1]) Sic.

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Curaçao.

De onderverdeeling der onderscheidene eilanden in districten, gemeenten of wijken, en de inrigting van dezer bestuur, alsmede de algemeene politie van land en stad, worden bij koloniale verordening geregeld.

ONTWERP—1896.

Curaçao.

„De onderverdeeling der onderscheiden eilanden in districten, gemeenten of wijken en de zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der districts-, gemeente- en wijkbesturen, mitsgaders al hetgeen betreft de politie in land en stad, worden bij koloniale verordening geregeld."

Memorie van Toelichting.

Curaçao.

De redactie van artikel 136 van het Regeeringsreglement voor Curaçao verschilt met die van het daarmede overeenkomende artikel 115 van het Regeeringsreglement voor Suriname. In dat voor Curaçao is geen sprake van „bevoegdheid". De reden van het verschil in redactie is niet meer na te gaan. De ondergeteekende meent dat dit verschil moet worden opgeheven. Waar alleen van „inrichting van bestuur" wordt gewaagd, is naar zijne meening toch van „wetgevende bevoegdheid" geen sprake en het komt wenschelijk voor dat het niet aan twijfel onderhevig zij dat de besturen van districten, gemeenten of wijken krachtens koloniale verordening, keuren of reglementen kunnen maken. Ter voorziening hierin wordt eene wijziging van het artikel voorgesteld.

In verband met deze wijziging is in de in art. 3 van het wetsontwerp opgenomen nieuwe laatste alinea van art. 3 van het Regeeringsreglement voor Curaçao ook verwezen naar art. 136 van dat Reglement.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

ONTWERP—1899.

Curaçao.

Gelijk aan Ontwerp—1896.

Memorie van Toelichting.

Curaçao.

De andere wijziging aangebracht in het ontwerp tot wijziging van het Curaçaosche Regeeringsreglement, betreft art. 136.

De redactie daarvan verschilt met die van het daarmede overeenkomende art. 115 van het Regeeringsreglement voor Suriname. In dat voor Curaçao is geen sprake van „bevoegdheid." De reden van het verschil in redactie is niet na te gaan. Dit verschil dient te worden opgeheven.

Indien alleen van „inrichting van bestuur" wordt gewaagd, is toch van „wetgevende bevoegdheid" geen sprake, en het mag toch niet aan twijfel onderhevig zijn, dat de besturen van districten, gemeenten en wijken, krachtens koloniale verordening, keuren kunnen maken. Ter voorziening hierin strekt art. 21 van het wetsontwerp.

In verband met deze wijziging is in de in art. 3 van het wetsontwerp opgenomen nieuwe laatste alinea van art. 3 van het Regeeringsreglement, ook verwezen naar art. 136 van dat reglement.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Nota van Wijziging.

ingezonden bij brief van 24 September 1900.

Curaçao.

Artikel 22 [1]) wordt aangevuld met de volgende nieuwe alinea's:

„Aan de in het vorig lid bedoelde besturen kan, met afwijking van de artikelen 129 en 135, de bevoegdheid worden verleend om, voor het gebied waarvoor zij zijn ingesteld, keuren uit te vaardigen.

„Zoodanige keur wordt aan de bekrachtiging van den gouverneur onderworpen.

„Indien de gouverneur, na verhoor van den Raad van Bestuur, de keur bekrachtigt, wordt zij afgekondigd, op de wijze bij de in het eerste lid van dit artikel bedoelde koloniale verordening te bepalen, en verbindt allen, die zich op het deel van het eiland bevinden waarvoor de keur gemaakt is.

„Indien de gouverneur, na verhoor van den Raad van Bestuur, de keur niet bekrachtigt, blijft de afkondiging achterwege.

„Indien echter, naar het oordeel van het betrokken college of bestuur een spoedeischend geval aanwezig is, kan de keur, in afwachting van de beslissing des gouverneurs, inmiddels worden afgekondigd en verbindt alsdan, totdat zij weder is ingetrokken".

Toelichting.

De bevoegdheid tot het maken van plaatselijke keuren nopens alle onderwerpen de huishouding des eilands betreffende, is, wat de onderhoorige eilanden betreft, bij artikel 129 van het Regeeringsreglement, beperkt tot den Raad van Politie, en, wat het eiland Curaçao aangaat, bij artikel 135 van dat reglement, tot den Kolonialen Raad.

Willen de in artikel 136 bedoelde besturen van onderdeelen der verschillende eilanden met vrucht werken en aan hun doel beantwoorden, dan moeten ook zij de bevoegdheid hebben om, elk voor het onderdeel dat het bestuurt, keuren uit te vaardigen, welke voor iedereen die zich in dat deel bevindt, verbindende kracht hebben. Dit strookt ook met artikel 3, sub 4°., van het Regeeringsreglement zooals het volgens het wetsontwerp luiden zal.

In navolging van de artikelen 130 tot en met 132 van het Regeeringsreglement wordt voorgesteld, dat de bedoelde keuren de bekrachtiging van den Gouverneur behoeven, en dat de wijze van afkondiging bij koloniale verordening wordt bepaald.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

De **Voorzitter:** In art. 22 [1]) is door de Regeering een wijziging gebracht nadat het schriftelijk debat was gesloten.

Ik ben zoo vrij het gevoelen van de Commissie van Rapporteurs over deze wijziging te vragen.

De heer **Mees**, voorzitter der Commissie van Rapporteurs: Mijnheer

---

[1]) Van het Wijzigingsontwerp.

de Voorzitter! De Commissie adviseert, dat de Kamer zich vereenige met de wijziging door de Regeering in het artikel gebracht.

Art. 22 wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ZESDE HOOFDSTUK.

VAN HET REGTSWEZEN.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

ALGEMEENE BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 9 Mei 1865.

De heer **Wintgens** [1]: Maar zonderling, in één bepaald opzigt behoeven, zoo het schijnt, die koloniale wetgevers niet te wijken. In een paar artikelen van deze reglementen is eene magt aan den kolonialen wetgever toegekend, die ik geheel niet kan goedkeuren. In art. 117 voor Suriname en art. 138 voor Curaçao leest men, dat het burgerlijk regt, dat van koophandel en de burgerlijke regtsvordering, het strafregt en de strafvordering en meer andere gewigtige onderwerpen door koloniale verordeningen moeten worden geregeld, zooveel mogelijk overeenkomstig met de in Nederland bestaande wetten.

Hier kom ik tot mijne voornaamste grief, die ik tegen deze voordragt heb. De Minister van Kolonien heeft lang in eene kolonie geleefd. Het is hem misschien ontgaan, dat in onze Grondwet van 1815 ook een art. 163 was opgenomen, waarin iets dergelijks voor het moederland werd geschreven. Al die wetboeken moesten voor ons land worden gemaakt. In 1865, dus vijftig jaren daarna, is aan die bepaling nog niet voldaan en is er geen lijfstraffelijk wetboek voor Nederland vervaardigd. Toch heeft het in onze wetgevende kamers niet aan bekwaamheid ontbroken. Nu vraag ik: is dergelijke eisch niet te hoog, is die last niet te zwaar voor dat pasgeboren parlement van Suriname, waaraan men zelfs in Nederland in een tijdsverloop van vijftig jaren niet kon voldoen?

Hoe kan men dien last leggen op die vergadering; hoe kan men dat vergen van die jeugdige plant, waarvan de Memorie van Toelichting op bladz. 8 aldus gewag gemaakt: „de jeugdige plant, die diepe wortels moet schieten, zou aangemerkt worden als een tijdelijk sieraad, van welks bezit men geen waarborg had verworven, en voor wier liefderijke verzorging men dus geen hart hebben kon." De poëet, die dat schreef en die zich daar zoo sierlijk ontboezemde, heeft hij wel bedacht, dat men van zulk eene jeugdige plant zulke vruchten niet kan garen? Die

---

[1]) Verg. blz. 158.

last zou de plant doen verkwijnen en de liefderijkste zorg zou niet baten; het tijdelijke sieraad zou spoedig verwelken.

Men wil intusschen dat alles bij koloniale verordeningen willen doen regelen. Waarom toch? Reeds in 1859 is mijn te vroeg gestorven vriend Metman als regerings-commissaris derwaarts gegaan tot invoering der nieuwe wetgeving; thans ligt dat werk gereed reeds sedert 1862; het werk is door bekwame mannen zamengesteld. In dien tijd hebben de deskundigen in de kolonien er mede over geoordeeld. En dien arbeid wil men nu nog eens van voren aan door het parlement in Suriname en door den Kolonialen Raad in Curaçao doen verrigten. Die ligchamen zullen elk op zich zelf dat werk nog eens goed- of afkeuren. Daartegen bestaan bij mij de ernstigste bezwaren, zoo ernstig dat ik daarom alleen mijne stem aan deze voorstellen zou weigeren....

De **Voorzitter:** Ik neem de vrijheid den geachten spreker in bedenking te geven de bijzonderheden eerst te bespreken wanneer de artikelen aan de orde zullen zijn. Ik acht dit beter in het belang eener regelmatige beraadslaging. Het punt, door den geachten spreker behandeld, behoort minder tot de algemeene beschouwingen dan tot de onderdeelen der wetten.

De heer **Wintgens**: Ik zal aan uw verzoek voldoen, Mijnheer de Voorzitter, en datgeen wat het regtswezen betreft welligt nader nog behandelen bij de daartoe meer bijzonder betrekkelijke artikelen.

Beraadslaging over het Zesde Hoofdstuk

op 13 Mei (Suriname) 1865.

De heer **Wintgens:** Ik heb bij gelegenheid der algemeene beraadslaging te kennen gegeven dat mijne voornaamste grief tegen dit wetsontwerp is gelegen in hetgeen omtrent het regtswezen wordt voorgesteld. In de ontwikkeling mijner denkbeelden ben ik gestuit door onzen geachten Voorzitter, die mij verwezen heeft naar het VIde hoofdstuk, dat voor de behandeling der bijzondere punten van het regtswezen meer geschikt is.

Onze Voozitter heeft ten aanzien van mijne rede de taak vervuld van de aloude Parken, die den levensdraad der menschen afknipten, doch met dit verschil, dat deze zulks deden wanneer het haar behaagde. Ik trad te veel in bijzonderheden; maar de daad der Schikgodinnen is dan ook daarin van die onzer schikgoden onderscheiden, dat wij den afgesneden draad weder kunnen aanbinden, hetgeen ik nu wensch te doen.

Ik heb dan gezegd dat mijn voornaamste bezwaar tegen deze wetsontwerpen gelegen is in het daarin bepaalde aangaande het regtswezen, omdat ik meen dat op dit gebied reeds terstond groote praktische voordeelen te verkrijgen zijn, die men door dit zamenstel van bepalingen naar een ver verschiet zou verschuiven.

Men offert hier dadelijke, praktische voordeelen op aan theorien, aan een ijdel droombeeld, aan nadere regeling door de koloniale wetgeving.

Ik heb hierbij verschillende voorschriften op het oog, die in dit hoofdstuk voorkomen, en die zoowel te vinden zijn in dit reglement als in dat voor Curaçao.

In de eerste plaats de regeling van het regt zelf, die in de artt. 117 van deze wet en 138 van die voor Curaçao wordt voorgedragen, waar men bij koloniale verordening wil doen regelen: — niets meer of minder dan het burgerlijk regt, dat van koophandel, de burgerlijke regts-

vordering, het strafregt en de strafvordering, ook ten opzigte der koloniale gewapende magt te land en te water, de regtspleging in zake van belastingen, het notarisambt, den industrielen, letterkundigen en kunsteigendom en het stuk der maten en gewigten.

In de tweede plaats heb ik op het oog de bepaling dat de regtsmagt van den Hoogen Raad, nu reeds goed geregeld bij Koninklijk besluit van 11 Januarij 1840, op nieuw zal geregeld worden bij de wet, volgens de artt. 128 en 149 der hier voorgestelde reglementen. Voorts vind ik hier de bepaling in art. 129, overeenkomende met art. 150 van het reglement voor Curaçao, dat er zal worden opgerigt, onder de benaming van hof van justitie, een *„opperste geregtshof over de gansche kolonie.*" Die pompeuse benaming herinnert mij weder dien man met dat kleed, waarvan ik bij mijne vorige rede gesproken heb.

Eindelijk vind ik bepaald in art. 138, overeenkomende met art. 159 van het reglement voor Curaçao, dat men de regterlijke organisatie al wederom zal gaan vaststellen bij koloniale verordening.

Dit alles te zamen genomen noem ik een reuzenarbeid, dit is eene zeer omvangrijke taak, die voor het koloniale parlement van Suriname en voor den kolonialen raad van Curaçao wordt weggelegd; en, let er wel op, die twee vergaderingen zullen elk op eigene gelegenheid, elk afzonderlijk, die groote taak moeten volbrengen. Er is geen verband tusschen haar, ieder gaat zijn eigen weg.

Daarover nu wil ik het een en ander zeggen; maar vóór ik daartoe overga, wensch ik den regtstoestand (zoo dat woord hier mag worden gebezigd) aan te wijzen waarin de kolonien Suriname en Curaçao thans verkeeren. Het is waarlijk allerzonderlingst.

Wat betreft het burgerlijk regt, dat is het oud-Hollandsche regt, met eenige wijzigingen daarin gemaakt door de Staten van Holland en West-Friesland, als bij voorbeeld omtrent de erfopvolging bij versterf; verder met eenige wijzigingen door de koloniale wetgeving er in gebragt, en eindelijk nog gewijzigd door gebruik en gewoonte.

Dit is het civile regt van de kolonie.

Het strafregt. Dat is de crimineele constitutie van Keizer Karel V, de *Carolina* van 1532, en alweder geamplieerd door criminele plakkaten van de Staten van Holland en West-Friesland, door het Romeinsche regt en door enkele koloniale verordeningen.

Het burgerlijk proces. Dat is de oude Hollandsche manier van procederen, maar ook al weder gewijzigd door een reglement op die procedure van de vorige eeuw, en door de koloniale praktijk. Het strafproces steunt op de ordonnantie van Philips II op het stuk van de criminele justitie en den stijl generaal te observeren in criminele zaken, van het jaar 1570, alwederom gewijzigd door een besluit van de Representanten van Holland en Zeeland van 1798, hetwelk echter eerst in 1827 in de kolonie is in werking gekomen.

Ziedaar de toestand. De pijnbank is in de laatste verordening zoo wat half en half, niet geheel en al afgeschaft. Zij bestaat nog, wel niet feitelijk, toch nog eenigermate legaal, in de kolonie.

De regterlijke organisatie is nog het beste; deze is geregeld bij de publicatie van 3 December 1832, houdende invoering van een nieuw reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 9 Augustus 1832.

Wanneer men dat een en ander aldus bijeenziet, dan zou men het kunnen noemen eene verzameling van juridische antiquiteiten en curiositeiten; maar men zegt tevens niet te veel als men, dit alles te zamen

genomen ziende, verklaart dat de tegenwoordige toestand is allerellendigst, allertreurigst, ja een ware poel van ongeregtigheid, waaraan hoe eer hoe beter een einde moet worden gemaakt.

Ik heb tegen dien toestand en tegen de wijze, waarop men hier zal te werk gaan om daarin verandering te brengen, de volgende bezwaren.

Het herstel daarvan moet geschieden met den allermeesten spoed, en tenzij men hetgeen men hier voordraagt wil beschouwen als eene bloote formaliteit, en zeggen dat dit toch niet leiden zal tot breedvoerig onderzoek, dat het zal geschieden *pro forma* — en dat zal men toch wel niet kunnen of durven beweren — is dat met hetgeen men hier voordraagt onbereikbaar.

In de tweede plaats moeten die hervormingen, die verbeteringen zóó gebeuren, dat zij waarborgen geven van deugdzaamheid; en ook dat is bij den voorgestelden weg verre van zeker.

In de derde plaats, en vooral, de eenheid, de harmonie, die er moet blijven tusschen de wetgeving van het moederland en van de twee kolonien, is ook langs den hier voorgedragen weg onbereikbaar.

Ik zeide in de eerste plaats dat spoed noodzakelijk is. En spoed is mogelijk, want het werk is gereed. Het is door en onder de leiding van den te vroeg gestorven regerings-commissaris Metman verrigt, en al de bekwame mannen die in de kolonie een oordeel kunnen vellen, zijn daarop reeds gehoord, en sedert 1862, meen ik, ligt alles gereed en de commissie, die het werk van Metman had opgenomen, heeft het afgedaan en is in het laatst van 1862 ontbonden.

Reeds in het verslag van eene Commissie van deze Kamer van 10 November 1860 over het koloniaal verslag van 1857 leest men dit:

„De Commissie hoopt, dat de vijf volledige wetboeken die voor de kleine kolonie vervaardigd zijn, en omtrent welker invoering (die niet aan de autoriteit ter plaatse, maar aan eenen specialen commissaris is opgedragen) de Commissie in geen onderzoek meent te moeten treden, goed zullen werken."

In een later dergelijk verslag van 13 September 1862 over het koloniaal verslag van 1859 lees ik dit: „Gaarne zoude de Commissie reeds nu hebben vernomen hoe het met de invoering der nieuwe wetgeving staat, bijv. of de hier te lande gereed gemaakte wetboeken voor West-Indie gewigtige veranderingen hebben ondergaan en of in het volgende jaar (1863) de invoering kan worden te gemoet gezien."

Daaruit blijkt dus dat het werk gereed ligt, dat de Kamer de invoering begeerde, en dan vraag ik: waarom het niet ingevoerd? Dat kan men doen. Ik vraag het zelfs niet bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur, maar bij verordening van het koloniaal bestuur ingevolge ministeriele beschikking. Doet men dat, dan doet men dadelijk nut, een groote weldaad aan de kolonie. Zoolang men het niet doet en het verschuift, laat ik zeggen op de eeuwigheid, langs den hier voorgestelden weg, is er geen zekerheid voor het regt in Suriname, dan heeft men in die kolonie geen waarborgen voor goed regt, en zullen geene personen zich geroepen achten om hunne kapitalen daarheen te sturen, veelmin om zelve zich daarheen te begeven.

Reeds in een Voorloopig Verslag van 7 April 1859 over de voordragt tot emancipatie, van den Minister Rochussen, werd betoogd, dat „het oud-Hollandsche regt al meer en meer is ontaard en in de handen van belangzuchtigen schier een middel van regtsvertreding is geworden". Daarvan worden voorbeelden bijgebragt en wordt er op gewezen, hoe het hypotheekregt in de praktijk zijne waarborgen heeft verloren; hoe

de procedure wemelt van misbruiken; hoe de processen en de sequestratien in het oneindige voortduren, en andere punten meer.

Ook in dit opzigt heeft zich het nadeel doen kennen van het *absenteïsme*, waarop in deze discussie reeds meermalen gewezen is. Dat is niet alleen het groote oekonomische, maar ook het groote morele kwaad in de kolonie. Dat exploiteren door intermediaire personen, en niet door de eigenaren zelven, geeft aanleiding tot verkeerdheden, niet alleen op materieel, maar ook op zedelijk gebied. Ook op het gebied van het regt ontstaan daaruit nadeelen; het *demoraliseert* de regtspraktijk. Ik zal hier niet treden in bijzonderheden om aan te toonen, hoe daardoor van lieverlede de regtsband tusschen eigenaar en eigendom wordt losgemaakt en verbroken; hoe, wanneer alles gaat door tusschenkomst van administrateuren, die òf directe òf gesubstitueerde gemagtigden zijn der eigenaren, maar die buiten deze om, voor hen in regten optreden, langs dien weg, ten gevolge van de manier van procederen, van dat zoogenaamde regt in de kolonie geldende, de eigenaar eindelijk van zijn goed wordt verstoken en ontzet.

Men vindt van dat kwaad eene opmerkelijke uiteenzetting in een boekje, in 1859 verschenen onder den titel: *Surinaamsche aangelegenheden*, waarin onder andere deze uitdrukking wordt gebezigd omtrent eene geregtelijke executie in de kolonie: „*eene plundering en eene verdeeling met behulp van den regter.*"

Is er iets denkbaar dat verkeerder is en sneller dient te worden opgeruimd?

Welnu, van het oogenblik af aan, dat men daar met onze gewone wijze van procederen in praktijk zal hebben gebragt den ouden regtsregel: *nul ne plaide par procureur*, houdt het misbruik op.

Moet men dat nu doen bij tweederlei soort van koloniale verordening, — door het Surinaamsche parlement en den Curaçaoschen kolonialen raad, ieder op zich zelven? Is het raadzaam dat werk, hetwelk reeds gereed ligt, nog eens *ab ovo* te laten beginnen, terwijl alle deskundigen in de kolonie er reeds op gehoord zijn? Zal men door die vergaderingen het burgerlijk regt en de regterlijke organisatie laten vaststellen, terwijl de bestaande verkeerdheden voornamelijk werken ten nadeele van de eigenaars, die niet in de kolonie zijn gevestigd? Zal men die kleine vergaderingen van negen personen, gewapend met het regt van amendement, aan die taak zetten? Al wierd de zaak maar op de lange baan geschoven (hetgeen ik verwacht en bij een werk van dien omvang ook niet anders denkbaar is), dan zou daarin reeds het groote kwaad van deze voordragt gelegen zijn. Dat moet met zulk een werk onvermijdelijk geschieden, ook zonder dat men eenige kwade trouw behoeft te veronderstellen; doch iedere dag uitstel is een dag van schade voor de regtmatige belangen van de eigenaars en voor de regtszekerheid der kapitalen, terwijl alleen onregtmatig belang door de verschuiving van een zuiveren regtstoestand kan bevoordeeld worden.

Eindelijk. Is het nu goed dat te doen bij tweederlei regeling, ééne voor Suriname en eene andere voor Curaçao? Dat moet niet geschieden op tweederlei manier; de eenheid moet bewaard blijven; men moet in het oog houden van hoe groot belang het is, dat Nederland hier de wet stelle. De eenheid in de wetgeving van Nederland en de kolonien in burgerlijk en handelsregt en wat dies meer zij moet bewaard blijven, en dit kan niet gebeuren, wanneer men niet door één gezag die regelen laat stellen. Ik heb reeds vroeger gewezen op het groote belang van eene soortgelijke bepaling als in de Fransche wet voorkomt, houdende

dat het burgerlijk regt, het strafregt en andere onderwerpen zullen vastgesteld worden in het moederland, hetzij bij de wet, hetzij bij ordonnantie. De eenheid van wetgeving tusschen het moederland en de kolonien is de ware band, die de gehechtheid tusschen die beide moet aankweeken en bewaren; men moet die eenheid, welke langs den hier voorgestelden weg zou verbroken worden, bewaren door in dit opzigt niet den kolonialen wetgever aan het werk te zetten, maar de zaak te laten uitgaan van het moederland.

Ik dring volstrekt niet aan dat de zaak in deze Kamer behandeld worde. Evenmin als ik het wenschelijk acht, dat men haar zou laten vaststellen door de koloniale vergadering, verlang ik dat ze in de Staten-Generaal gebragt worde; en waarom niet? Omdat alles gereed ligt; onze wetgeving is reeds door bekwame mannen geadopteerd aan de behoeften der kolonie; men heeft niets meer noodig dan haar bij een of anderen maatregel van bestuur in te voeren, en als gij dit doet, bewijst gij eene weldaad aan de kolonien, terwijl gij, door den hier voorgestelden weg in te slaan, door aan de Koloniale Staten die taak op te dragen, die dan weder later welligt door Nederlandsche wetten zal worden gecensureerd en gecorrigeerd, een wissel op de eeuwigheid zult nemen, waardoor een voordeel, dat dadelijk te verkrijgen is, voor zeer langen tijd zal worden uitgesteld.

De heer **Godefroi**: Ik ondersteun in het algemeen hetgeen de geachte spreker uit Delft ten opzigte van het belangrijk onderwerp, door hem behandeld, heeft in het midden gebragt. Ik zeg: *in het algemeen*; want als de geachte spreker tegenstander is van de beginselen in dit hoofdstuk en bepaaldelijk in de artt. 117 en 138 nedergelegd; als hij tegenstander is van het beginsel om de regeling van het regtswezen aan de Koloniale Staten op te dragen, — dan moet ik van hem verschillen. Ik heb geen bezwaar tegen dat beginsel *op zich zelf*. Tot de uitoefening van autonomie behoort zeker ook regeling van het regtswezen. Maar ik heb groot bezwaar tegen de toepassing die de Regering voornemens is reeds dadelijk bij de invoering van dit regeringsreglement aan het beginsel te geven, door de gereed liggende ontwerpen van burgerlijke en strafwetgeving aan de Koloniale Staten te onderwerpen. Men lette wel dat hier tegen vaststelling door het uitvoerend gezag geen enkel constitutioneel beginsel in den weg staat. Er is volkomen vrijheid om de nieuwe West-Indische wetboeken en de daartoe behoorende verordeningen vast te stellen, hetzij bij Koninklijk besluit, hetzij zelfs bij besluit van den Gouverneur.

En nu bestaan er *overwegende* redenen om voor de *eerste* vaststelling dier wetgeving af te wijken van de beginselen der artt. 117 en 138, en de gereed liggende ontwerpen van burgerlijke en strafwetgeving in de West-Indische kolonien in te voeren nog vóór dat dit regeringsreglement in werking zal treden. Ik erken dat hier verandering in de zienswijze der Regering heeft plaats gehad, die ik vooruitgang mag noemen. Er is een tijd geweest — ik meen het was in 1862 — toen de Regering voornemens was de vijf wetboeken voor de kolonien en de daartoe behoorende verordeningen te doen vaststellen *bij de wet*, en dat denkbeeld heeft zelfs in deze Kamer bijval gevonden. Gelukkig is men van die kolossale dwaasheid teruggekomen, dank zij de betere inzigten van den Minister van Kolonien, — inzigten die, naar ik hoop, hem ook wel zullen nopen, af te zien van de even groote dwaasheid om een strafwetboek voor Nederlandsch Indie bij de wet vast te stellen. Maar ik zou nu wenschen dat de Minister van Kolonien nog een stap verder

ging op dien weg van beterschap en vooruitgang, en dat hij de gereedliggende wetgeving voor West-Indie zoodra mogelijk invoerde. Hij zou dan eene groote weldaad aan die kolonien bewijzen. Dat daaraan de allerdringendste behoefte bestaat, heeft de geachte afgevaardigde uit Delft volkomen duidelijk en overtuigend aangetoond. Er bestaat, naar mijn inzien, oneindig meer behoefte aan de spoedige invoering van een verbeterd regtswezen dan aan de invoering van dit regeringsreglement. Ik ben het stelsel van deze ontwerpen toegedaan; ik zal zeer gaarne zien, dat zij worden ingevoerd, maar ik verklaar met volle overtuiging, dat de behoefte daaraan op verre na zoo groot niet is als de behoefte aan eene nieuwe burgerlijke en strafwetgeving. De regtstoestand, zoo als die in onze West-Indische kolonien bestaat, is onbestaanbaar in eene maatschappij, die behoefte heeft aan regtszekerheid. De geachte afgevaardigde uit Delft heeft daarvan het bewijs overtuigend geleverd. Op schier elk gebied van het regtswezen is hervorming noodig. Zoo heeft ons geacht medelid het hypotheekstelsel genoemd. Dat stelsel, zoo als het in Suriname werkt, is meermalen en met volkomen juistheid genoemd de kanker, die aan de welvaart der kolonie knaagt.

Ik had het voornemen eene schets te leveren van hetgeen op het gebied van het regtswezen in de West-Indische kolonien bestaat. Ik kan mij nu daarvan onthouden, nadat de geachte vorige spreker dit reeds op de meest volledige wijze heeft gedaan. Ik wil nog eene enkele opmerking voegen bij de zijne. En al dadelijk deze, dat de bronnen, die hij aanwees, het oud-Hollandsch regt, de *constitutio criminalis Carolina* en de ordonnantien van Philips II zelfs niet in hare oorspronkelijke zuiverheid gelden, maar op allerlei wijze zijn verknoeid, verminkt, vervalscht en verplooid. In een adres van 1852, door inwoners van Suriname aan deze Kamer ingediend, toen het eerste ontwerp van een regeringsreglement voor die kolonie aanhangig was, vind ik omtrent den toestand der wetgeving het volgend oordeel, dat mijns inziens niet overdreven is. „De geheele wetgeving zag men meer en meer ontaarden en werd een mengsel van een oud Hollandsch, Romeinsch, Koloniaal-, Engelsch, verminkt vertaald Fransch en nieuw-Nederlandsch regt, in een woord, een *moles* van aan elkander heterogene bepalingen, welke voor een Meijer zelfs een doolhof zonder uitkomst zou zijn." Wie zich verder overtuigen wil van den ellendigen toestand van de strafregtspleging, leze eene verhandeling van een uitstekend bevoegd beoordeelaar, den heer de Rouville, procureur des Konings te Curaçao, die in een regtskundig tijdschrift, dat hier ter stede wordt uitgegeven, is opgenomen. Hij zal daaruit onder andere kunnen leeren, hoe die strafregtspleging in eenen toestand verkeert, die, meer dan eenige andere in eenig ander land, medebrengt de mogelijkheid van veroordeeling van onschuldigen. Want het geval, waarop de heer de Rouville zich grondt om den ellendigen toestand der strafvordering aan te wijzen, berust juist op eene dwaling, die de regter op het punt was te begaan, alleen ten gevolge van de gebrekkige wetgeving, die hij had toe te passen. Wie zich overtuigen wil van den even rampzaligen toestand der burgerlijke regtsvordering kan daarvan bewijzen vinden in eene *Bijdrage tot de kennis der regtspleging in de kolonie Suriname gedurende de jaren* 1854—1858, door S. van Praag, vroeger procureur te Paramaribo.

Ik laat nu daar, dat die bijdrage hoofdzakelijk tot onderwerp heeft het beklag van een procureur, die uit zijn ambt ontzet is; maar de man voegt bij dat beklag authentieke stukken, waaruit blijkt, dat de toenmalige president van het geregtshof zich het regt aanmatigde wet-

gever te zijn, de proces-orde naar zijne inzigten te wijzigen, en die wijzigingen voor te schrijven bij brieven aan de procureurs gerigt.

Op Curaçao is het niet beter. Ook daar bestaat dezelfde rampzalige, ellendige toestand.

Welken pligt brengt nu het bestaan van zulk een toestand voor de Regering mede? Naar mijne overtuiging, den pligt, om, als het mogelijk is, geen enkelen dag te laten voorbijgaan zonder daarin verbetering te brengen. Nu meer dan ooit. Na de emancipatie en bij de reorganisatie van het koloniaal beheer is er meer dan ooit de allerdringendste behoefte.

Wat is de Regering nu voornemens te doen? Ik zeg „*voornemens*"; ik heb nog altijd de hoop dat het alleen bij het voornemen zal blijven, en dat de Minister van Kolonien, die in de kolossale dwaasheid van 1862 niet heeft gedeeld, tot onmiddellijke invoering der nieuwe wetgeving zal besluiten.

De Minister heeft het voorregt in het bezit te zijn van ontwerpen van wetboeken en verordeningen, die na een arbeid van bijna 13 jaren zijn tot stand gekomen. Eerst zijn die ontwerpen hier te lande bewerkt door eene commissie, die in 1852 haren arbeid begon, en in 1858 het laatste gedeelte harer taak afleverde. Daarop is gevolgd het besluit door den Koning, op voordragt van den toenmaligen Minister van Kolonien, den heer Rochussen, op 28 December 1859 genomen, waarbij de voltooijing van het werk werd opgedragen aan den heer Metman, die tot dat einde naar Suriname werd gezonden. De dood heeft ongelukkig aan de taak van den heer Metman spoedig een einde gemaakt. Na zijn overlijden is door twee commissien, de eene in Suriname, de andere op Curaçao, die taak voortgezet en gelijk door den geachten afgevaardigde uit Delft is herinnerd, heeft men in 1862 uit het regeringsverslag omtrent den toestand der West-Indische kolonien vernomen dat ook die commissien haren arbeid hadden geëindigd.

Men heeft dus een zamenstel van wetgeving, dat het product is van een langdurigen, naauwkeurigen, zorgvollen arbeid, dat gerekend mag worden deugdelijke waarborgen op te leveren, geschikt te zijn, om onmiddellijk te worden in werking gebragt. Zonder dat eenig constitutioneel of legaal beletsel in den weg staat, kan men dadelijk in eene allerdringendste behoefte voorzien, aan de kolonie eene wetgeving schenken, waarop elke beschaafde maatschappij aanspraak heeft, en haar die regtszekerheid verschaffen, die thans ten eenen male ontbreekt. En toch wil men dien aangewezen weg niet volgen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft, zoo ik mij niet bedrieg, bij de behandeling der medische wetten gezegd, dat er wel eens beweerd is, dat het langer laten bestaan van de geneeskundige wetgeving van 1818 eene misdaad zou zijn. Misschien was dit gezegde, van wien dan ook afkomstig, op die zaak toegepast, wat overdreven. Hier zou de uitdrukking niet overdreven zijn. Ik durf haar althans bezigen, en het eene misdaad noemen, dat men, de middelen in handen hebbende om den ellendigen toestand der burgerlijke en strafwetgeving in de West-Indische kolonien te doen ophouden, zelfs één dag meer dan noodig is wacht met de invoering der gereed liggende nieuwe wetgeving. Die toestand zal niettemin blijven voortduren. Wordt dit regeringsreglement ingevoerd, zonder voorafgaande voorziening, de Koloniale Staten zullen dan de vijf wetboeken met de daarbij behoorende verordeningen van voren af aan moeten behandelen. Wanneer is daarvan het einde te voorzien? In de eerste 5 of 6 jaren? Ik geloof het niet. Ik neem zelfs aan dat onze toekomstige West-Indische collega's vlugger zullen zijn dan

wij. Want daarvan houde ik mij overtuigd, dat, indien men bij het voornemen ware blijven volharden om *door de wet* de West-Indische wetboeken te doen vast te stellen, Suriname en Curaçao zeer zeker niet vroeger dan na 20 jaren in het bezit zouden zijn gekomen eener nieuwe wetgeving. Reeds 1½ jaar is bij deze Kamer een nieuw Wetboek van Strafvordering aanhangig, en nog is er geen uitzigt op voltooijing. Kan men in goeden ernst aannemen dat, als dit gewigtig, moeijelijk, omvangrijk werk aan de Koloniale Staten wordt opgedragen, deze zoodanigen spoed zullen maken, dat men verwachten kan, de zaak tot stand te zien komen binnen een tijd, overeenstemmende met de eischen van de dringende behoefte der kolonie? Niemand kan het gelooven. Maar meer dan het ontegenzeggelijk tijdverlies geldt bij mij de vrees dat een goed, deugdelijk, met zorg door deskundigen tot stand gebragt werk aan het gevaar zal worden blootgesteld van te worden verknoeid en bedorven. Die vrees is niet overdreven. Vaststelling van wetboeken door wetgevende vergaderingen, waar constitutionele instellingen geen andere wijze van vaststelling toelaten, is *een noodzakelijk kwaad*. Nu reeds is ieder, die in de zaak belang stelt, hier beducht voor de werking van het regt van amendement bij de behandeling van het nieuwe wetboek van strafvordering. Die vrees is te minder ongegrond, als men zich herinnert, dat daarin ook in die mate gedeeld werd door de Commissie van Rapporteurs die het Voorloopig Verslag heeft uitgebragt, dat die Commissie, ten einde verkeerde werking van het regt van amendement bij de beraadslaging over het ontwerp van strafvordering tegen te gaan, herziening van ons Reglement van Orde voor dit speciaal onderwerp wenschelijk oordeelt.

Wil men een voorbeeld hoe in een vreemd constitutioneel land eens werd gedacht over vaststelling van wetboeken door een wetgevende vergadering, met uitoefening van het regt van amendement, ik kan een voorbeeld uit Pruissen aanwijzen. Daar te lande bestaat een strafwetboek sedert 1851. Dat wetboek was het product van een zeer langdurig onderzoek van onderscheidene commissien, zoowel in als buiten de Kamer. Op den dag, waarop de beraadslaging in de Tweede Kamer zou aanvangen, werd door een derde gedeelte der leden het voorstel gedaan om het wetboek *en bloc* aan te nemen, of te verwerpen; dat voorstel was eeniglijk daarop gegrond, dat men een met zorg voltooiden wetgevenden arbeid van zoo groot gewigt en omvang niet moest bloot te stellen aan het gevaar om door amendementen bedorven te worden. Het voorstel werd goedgekeurd, en na eene algemeene discussie werd het wetboek *in zijn geheel* aan stemming onderworpen en aangenomen.

Ik heb dit voorbeeld slechts aangevoerd, om te doen zien, hoe veel gegronde reden van beduchtheid er bestaat voor deugdelijke behandeling van wetboeken door wetgevende vergaderingen, die het regt van amendement bezitten.

Hier hebben wij ten minste nog eenigen waarborg in zamenstelling, in ondervinding, in routine, in praktijk. Maar welken waarborg zullen in dit opzigt leveren de Koloniale Staten van Suriname en de Koloniale Raad van Curaçao?

De geachte afgevaardigde uit 's Hage, de heer Kappeyne, die overigens naar het schijnt nog al ingenomen is met het stelsel van dit wetsontwerp, sprak gisteren met niet bijzonder veel vertrouwen van den parlementairen tact der toekomstige Koloniale Staten van Suriname. Ik geloof dat men met even weinig vertrouwen kan spreken, althans wat den aanvang van den werkkring dier Staten aangaat, van de geschikt-

heid voor hunne taak, en vooral reden heeft te twijfelen, of zij wel een verstandig en voorzigtig gebruik van het regt van amendement zullen maken. Mij dunkt, ook met den meesten eerbied voor de toekomstige koloniale wetgevers, de opinie omtrent de uitkomsten hunner werkzaamheden, die moeijelijk en gewigtig zullen zijn, kan, wat den aanvang betreft, geen groot vertrouwen geven. Hoe ik mij de zamenstelling ook denk, òf uit vertegenwoordigers van het grondbezit, en dus uit personen met die onderwerpen onbekend, of uit West-Indische regtsgeleerden, en dus uit deskundigen, in geen geval kan ik de vrees van mij afweren, dat het gewigtige werk der burgerlijke en strafwetgeving gaaf, ongeschonden, uitvoerlijk uit de handen van de West-Indische wetgevers zal te voorschijn komen.

Daarom vooral, dunkt mij, zou het een verstandig besluit zijn, het belang der zaak hier niet op te offeren aan de zucht, om de koloniale autonomie in hare volheid te doen werken, en liever zoo spoedig mogelijk de ontworpen wetboeken in te voeren. Ik zou wenschen dat de Minister daartoe kon besluiten, nog vóór het in werking treden van dit regeringsreglement, dus nog vóór dat de beginselen van artt. 117 en 138 toepassing *moeten* erlangen. Ik geloof dat het geen bezwaar heeft, dat de Koning de Gouverneurs van de beide kolonien magtige, de West-Indische wetboeken en daartoe betrekkelijke verordeningen vast te stellen en in te voeren.

Ik zal afwachten, hoe de Minister hierover denkt. Blijft de Minister bij zijn tot hiertoe geopenbaard voornemen, dan zal ik, door middel van een amendement, de beslissing der zaak aan de Kamer onderwerpen. Dat amendement zal onveranderd laten de beginselen der artt. 117 en 138, maar medebrengen de opneming onder de slotbepalingen van een voorschrift, ten gevolge waarvan, onafhankelijk van die artikelen, de hier bedoelde wetboeken en verordeningen bij besluit van den Gouverneur zullen worden ingevoerd. Ik geloof echter, dat die wetboeken niet op den duur, alleen krachtens dat besluit, moeten blijven werken, en ik zou daarom te gelijk een termijn willen bepalen, bij voorbeeld dien van vijf jaren, na afloop waarvan herziening zou plaats hebben door de Koloniale Staten. Op die wijze zou meer dan één voordeel worden verkregen. De West-Indische kolonien zouden dadelijk in het genot komen eener betere burgerlijke en strafwetgeving. In de tweede plaats zou men door de werking dier wetgeving gedurende den vijfjarigen termijn hare gebreken leeren kennen; eindelijk zou, naar men zich vleijen mag, na die vijf jaren de parlementaire educatie der West-Indische wetgevers wel zoo ver gevorderd zijn, dat men hun, met meer gerustheid dan thans, de behandeling van zulk een gewigtig en moeijelijk werk zou kunnen toevertrouwen.

De heer **Kappeyne van de Coppello**: De geachte afgevaardigde uit Delft heeft ons met zijn gewoon talent eene zeer treurige schildering gegeven van den toestand van het Surinaamsche regt. Of evenwel het *corpus juris*, het beroemde plakkaat van 18 December 1599 op het versterfregt, de uitnemende criminele ordonnantien van Philips II, kunnen genoemd worden een poel van ongeregtigheid, zou ik niet dadelijk durven toestemmen. Ik geloof ook niet dat men als grief tegen een regtswezen kan aanvoeren, dat het uit verschillende regtsbronnen in den loop des tijds is ontstaan, want dergelijke regtsontwikkeling verdient dikwijls, zoo als het voorbeeld van Engeland bewijst, de voorkeur boven eene codificatie. Maar zeer zeker zal de heer Wintgens volstrekt niet bereiken

wat hij begeert, alleen door eene verbetering van de wetgeving. Hoe zal bij voorbeeld de toepassing van den regtsregel (die bovendien bij ons *niet* geldt) *nul ne plaide par procureur*, kunnen tegengaan het absenteïsme? Het is aanstonds gebleken dat de hier ontworpen wetboeken op andere wijze voor Suriname, dan voor Curaçao moeten gewijzigd worden, en daaruit trek ik het gevolg, dat men veeleer moet te rade gaan met de wezenlijke behoeften, dan, zoo als de heer Wintgens doet, zoo zeer blijven hechten aan het denkbeeld van de eenheid van wetgeving, vooral omdat men dan er moet bijvoegen, dat die eenheid het gevolg behoort te zijn van de vaststelling door denzelfden wetgever. Eenheid van wetgeving onderstelt toch eenheid van wetgever, en ik ben het met den heer Godefroi eens, dat het vaststellen van de koloniale wetboeken bij de wet is eene onmogelijkheid. Wil men die vaststelling bij de wet, dan zullen de wetboeken niet over 20, maar zelfs niet over 100 jaar tot stand komen. De heer Wintgens zal het wel met mij eens zijn, dat er slechts weinige afgevaardigden van zijne regtsgeleerde kennis in eene vergadering als deze noodig zijn om bijna onmogelijk tot de vaststelling van een wetboek bij de wet binnen een korten tijd te kunnen geraken, want het is eene erkende zaak dat de regtsgeleerden het omtrent de hoofdpunten nimmer met elkander eens zijn.

Maar aan de andere zijde ben ik het eens met de geachte sprekers uit Delft en uit Amsterdam, dat het eene groote weldaad zou zijn, wanneer de nieuwe wetgeving spoedig in Suriname kon worden ingevoerd. Ik voor mij zou die wetboeken des noods ongezien willen invoeren. Maar ik betwijfel, of ze gereed zijn; ik meen te weten dat de regeling van een voornaam punt, het hypotheekstelsel, nog niet in orde is en dat men daaromtrent in de kolonie zelve nog niet gekomen is tot een resultaat. Daarom zal het misschien het beste zijn om de zaak aan de Koloniale Staten toe te vertrouwen en wanneer dan zoo groote behoefte bestaat aan die wetboeken, dan mogen wij verwachten dat de Koloniale Staten, die grootendeels zullen zijn zamengesteld uit niet-deskundigen, van het regt van amendement in dezen geen of een zeer bescheiden gebruik zullen maken en spoedig de wetboeken tot stand zullen brengen. Maar mogt de Minister verklaren dat dit mogelijk was, dan zou ik mij wel kunnen vereenigen met het denkbeeld van den heer Godefroi om de wetboeken voorloopig in te voeren. Men zou dit kunnen voorschrijven bij overgangsbepaling aan het einde dezer wet, zoodat die invoering zal geschieden krachtens het gebod van de wet; en die wetboeken bij besluit of ordonnantie zullen worden ingevoerd, behoudens de later eventueel daarin te brengen wijzigingen door de Koloniale Staten. Dan blijft het stelsel van het reglement onaangeroerd en wordt werkelijk het doel van den geachten spreker volkomen bereikt: dan heeft de invoering der nieuwe wetboeken plaats te gelijk met de invoering van dit reglement, dan geschiedt zij krachtens de wet, en dan zullen wij als het ware ongezien aan die wetboeken onze sanctie hebben gegeven.

De heer **van der Linden**: Ik zal niet spreken over de meer of minder dringende behoefte aan de hervorming van het regtswezen in Suriname. Ik geloof dat zelfs de vorige geachte spreker het met ons eens is, dat die behoefte inderdaad bestaat. Het is de vraag slechts, hoe er in te voorzien. En nu ben ik het volstrekt niet eens met den heer Godefroi, dat de kortste weg, hoe die er ook uitziet, de beste weg is. De geachte spreker is op dit punt zoo ligtgevoelig, hij heeft die invoering tot elken prijs met zoo groote voorliefde aangeprezen, dat hij alles wat van zijne

meening afwijkt beschouwt als eene „kolossale dwaasheid", en daardoor voorbijziet dat hij in zijn eigen systeem op koloniaal gebied eene pyramidale inconsequentie begaat.

Meer dan eens heeft hij ons voorgehouden dat koloniale zaken moeten worden geregeld *bij de wet*, en nu, wanneer het geldt de regeling van het burgerlijk en strafregt, zegt hij, dat dit moet worden geregeld bij besluit, omdat . . . . dit geheel iets „anders" is. *Waarom* is dat geheel iets anders? Waarom zullen bijv. de cultures in de Oost moeten geregeld worden bij de wet, en het strafregt en burgerlijk regt, de burgerlijke regtsvordering en strafvordering in Suriname kunnen geregeld worden bij besluit? Daar is eene zoo groote inconsequentie in, dat de geachte spreker niet kan volstaan om er zich af te maken met te zeggen, dat het wat anders is.

„In het belang van de zaak zal het moeten gebeuren." Ik erken het dringend belang, maar daarom moet men toch de beginselen van wetgeving niet over boord werpen en zeggen: „elke weg, mits die kort zij, is goed." Wanneer de behoefte van het oogenblik alleen moet aanwijzen welken weg men in moet slaan, dan beteekenen beginselen inderdaad niets meer.

Ik spreek nu niet over hetgeen is voorgevallen ten opzigte van den last aan den heer Metman gegeven. Ik heb dien maatregel altijd betreurd, omdat ik meen dat het de verkeerde weg was, en bovendien verkeerd aangelegd. Maar die zaak is voorbij. Thans is de vraag: moet de wetgeving in Suriname worden hervormd eenvoudig bij besluit? Ik zeg aan den Minister van Kolonien: geef geen gehoor aan den drang, daaromtrent meermalen op u uitgeoefend, maar blijf bij het beginsel dat de wetboeken voor Suriname *niet* bij besluit, maar *bij de wet* moeten worden ingevoerd of van kracht verklaard. Die wetboeken liggen gereed, wordt gezegd; maar wij kennen ze niet, en nu wil men die echter toch door ons doen invoeren. Dàt vind ik nu eene kolossale dwaasheid, dat de Staten-Generaal zouden verklaren, dat ginds eene wetgeving zal worden ingevoerd die men niet kent.

Moet de hervorming van het regtswezen dan geschieden zoo als hier bij art. 117 wordt voorgesteld? Ik kan er mij niet mede vereenigen. De Staten van de kolonie hebben noch de daarvoor noodige parlementaire opvoeding, noch den tijd om het te doen. Er zal òf niets van komen, òf het zal eene comedie zijn. De wetboeken zullen hier van het Plein komen, door den Gouverneur worden aangeboden, en de heeren, die zoo uitnemend geschikt zijn, juist omdat zij er niets van weten (volgens den vorigen spreker), zullen ja zeggen. Er zal dus een vorm zijn vervuld, maar het zal geen ernst, geene waarheid zijn.

Daar komt nog bij, dat ik ten volle instem met het groote bezwaar, dat door den spreker uit Delft gemoveerd en door den spreker uit Amsterdam in het geheel niet opgelost is. Wij zullen hier twee koloniale parlementen hebben, die ieder op zich zelf er eene soort van wetgeving op zullen gaan nahouden. Nu zal die eenheid van regt tusschen het moederland en de kolonien en tusschen de kolonien onderling, waarop ook ik grooten prijs stel, verbroken zijn. De geachte spreker hecht wel iets aan die eenheid van regt, maar, terwijl hij wil dat de wetboeken zullen worden ingevoerd, stelt hij voor, dat zij na vijf jaren zullen worden herzien door elk parlement op zich zelf. Maar dan zal toch de eenheid kunnen verbroken worden, en wie waarborgt ons zelfs, dat de eenheid bewaard is bij die gereedliggende wetboeken?

Waarom kan niet bij de wet verklaard worden, dat het burgerlijk regt van Nederland het burgerlijk regt van de kolonie is? Verschilt de maatschappij daar ginds zoo veel van die hier te lande, dat men daarvoor afzonderlijke bepalingen moet maken? Zijn het ginds dan geene Nederlanders? Is de geheele leer over de contracten, die in ons Burgerlijk Wetboek gevonden wordt, ginds niet gaaf toepasselijk? Kunnen zoo niet de verschillende deelen van ons burgerlijk regt, zoo als zij hier gelden, ginds worden overgebragt? Daarvoor behoeven wij geen Burgerlijk Wetboek artikel voor artikel vast te stellen, maar slechts in ééne bepaling vast te stellen dat het Burgerlijk Wetboek ginds van toepassing zal zijn. Dit zal nu welligt op sommige punten eene uitzondering noodig maken; ik hoor bijv. noemen het hypotheekstelsel; welnu, dat is dan uit te zonderen, maar overigens is het met één artikel in te voeren. Dan blijven wij op legaal terrein en verkrijgen wij eenheid van wetgeving tusschen moederland en kolonie en de kolonien onderling. Dan zullen wij de Regering niet dringen om tegen wil en dank iets bij ***besluit*** in te voeren, wat wij toch in gemoede meenen dat bij de *wet* moet geschieden, en dan komen wij ook niet op dien dwaalweg, waarop art. 117 ons wil voeren. Ik voor mij beveel den Minister wel aan, onze wetboeken aldaar bij de wet te doen invoeren, en dan zal het ook spoediger gaan dan wanneer dit door de Koloniale Staten moet geschieden met art. 117 in de hand, want die Staten zullen dan toch bevoegd zijn om een ontwerp, dat hun door den Gouverneur zal worden aangeboden, af te keuren of te wijzigen. Wat zal er dan worden van die eenheid van regt, ook al wordt die wetgeving nu ingevoerd en over vijf jaren herzien?

Ik kan mij dus volstrekt niet vereenigen met dit artikel en evenmin met het denkbeeld van den geachten spreker uit Amsterdam en zal, als zijn amendement mogt luiden gelijk hij het heeft aangekondigd, hoogst waarschijnlijk ook daartegen stemmen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Mijnheer de Voorzitter, ik had natuurlijk van de geachte sprekers uit Amsterdam en Delft verwacht wat ik van hen gehoord heb. De loop dien de voorbereiding der wetgeving voor Suriname gehad heeft, is genoegzaam bekend, om er niet op terug te komen. Alleen wil ik, nu de geachte sprekers uit Delft en Almelo zoo sterk aandringen op eenheid van wetgeving in die kolonien, herinneren dat een der eerste berigten van den heer Metman, nadat hij in Suriname was aangekomen, was dat het werk van de commissie van 1852, waarin o. a. de heer Fiers Smeding, vroeger president van het geregtshof in Suriname, zitting had, onmogelijk voor Suriname èn voor Curaçao geschikt was, maar dat het moest worden omgewerkt, zoodat die beide kolonien ieder eene afzonderlijke wetgeving kregen. Dit toont reeds duidelijk aan, dat het onmogelijk is, onze wetboeken bij de wet van kracht te verklaren in onze West-Indische Kolonien. Ik althans zou daartoe niet durven overgaan.

Tegen het beginsel in deze wet nedergelegd, is de geachte spreker uit Amsterdam ook niet opgekomen en ik zou dat beginsel ook niet gaarne prijs geven, omdat het geheel strookt met de strekking dezer wet, dat zij, aan wie wij autonomie geven, ook te oordeelen hebben over den regtstoestand, waaronder zij moeten leven. Ik moet zeggen dat ik nog niet geloof, dat er zoo groot bezwaar bestaat tegen de voorgestelde regeling. De Surinaamsche autoriteiten, de procureur-generaal en de Gouverneur van Suriname, deelen in die bezwaren niet. De Gouverneur schrijft mij, naar aanleiding van het Voorloopig Verslag,

dat hij de tegenspraak van de leden, die het voorstel bestreden hebben, volledig door andere leden wederlegd acht. Hij voegt er bij, dat hij meende, dat zij die in West-Indie te huis behooren of daar bekend zijn met den toestand, zeer goed in staat waren de aanmerkingen omtrent locale omstandigheden te maken en dat de heer Gefken, die de wetboeken kende en met de verdediging belast was, wel het juridische gedeelte zou behandelen.

Mogt intusschen de geachte afgevaardigde uit Amsterdam bij de slotbepalingen een amendement voorstellen, zoo als hij aangekondigd heeft, dan zal ik zien in welke bewoordingen het vervat is, om daarna het oordeel van de Regering te doen kennen.

De heer **van Nierop**: Mijnheer de Voorzitter, ik kom dadelijk bevestigen hetgeen de geachte afgevaardigde uit de residentie gezegd heeft, dat de regtsgeleerden niet plegen eenstemmig te denken. Inderdaad kan ik mij moeijelijk vereenigen met de hulpmiddelen, die ik heb hooren aanwijzen om in de, ook door mij erkende, dringende behoefte eener spoedige invoering der wetboeken te voorzien. Ik vereenig mij met al hetgeen door de geachte sprekers uit Delft en Amsterdam gezegd is ten opzigte van de volstrekte noodzakelijkheid om de invoering eener betere wetgeving in West-Indie niet langer te verschuiven, maar welke middelen hebben wij hooren aanwijzen om die behoefte te bevredigen? Van de zijde van den geachten afgevaardigde uit de hoofdstad is het middel aan de hand gedaan om bij slotbepaling de invoering van de gereed liggende wetboeken den Gouverneur op te dragen, onder verpligting om die wetboeken binnen vijf jaren te onderwerpen aan eene algemeene herziening door de Koloniale Staten. Het komt mij voor, dat dit middel de zwarigheid slechts verschuift. Dan zal er toch eene legislative arbeid plaats hebben die van art. 117 weinig verschilt; dan zijn de grenzen van de wijzigingen door den kolonialen wetgever aan te brengen onbepaald, en wordt het geheele gebied van die wetgeving aan die Staten op eenmaal onderworpen.

Ik kan mij evenmin vereenigen met het denkbeeld van den geachten afgevaardigde uit 's Gravenhage, om bij fictie aan te nemen — want dat zou voor mij eene fictie zijn — dat de wetboeken, die gereed liggen, uitmuntend goed zijn, en die gereed liggende wetboeken bij deze wet ongezien te sanctioneren en rijp voor het gebruik te verklaren. Ik deel daaromtrent in de bezwaren door den geachten afgevaardigde uit Almelo aangevoerd.

Maar evenmin kan ik mij vereenigen met het denkbeeld, door den geachten afgevaardigde uit Almelo geopperd, om in West-Indie onze eigene wetboeken over te planten. Ik geloof, dat onze eigene wetgeving die eer niet verdient, zonder dat ze zelve aan eene herziening zij onderworpen.

Wat is nu mijn denkbeeld? Het is eenvoudig dit: dat de geheele wetgeving voor de eerste maal worde ingevoerd bij Koninklijk besluit. Indien inderdaad de wetboeken gereed liggen, dan zal het eene geringe taak zijn, die bij Koninklijk besluit tot wet te maken. Daardoor wordt geen grondwettig beginsel geschonden. De Grondwet legt in art. 59 aan de wetgevende magt de verpligting op tot vaststelling van het Reglement op het beleid der regering in de kolonien. Daaruit kan men niet afleiden, dat er verpligting bestaat om, eene autonomie voor de kolonie aannemende, daaraan al dadelijk het regt te verbinden om dergelijke legislatie zelf te creëren. Wij kunnen in dit reglement zelf eene uitzonderende

bepaling maken. Ik meen dat art. 117 daartoe de gelegenheid aanbiedt, door eenvoudig de laatste woorden van dit artikel: „door koloniale verordeningen geregeld", te vervangen door: „bij Koninklijk besluit voor de eerste maal vastgesteld."

De heer **Rochussen**: Het ligt geenszins in mijne bedoeling aan de discussie over dit hoofdstuk deel te nemen. Ik ben alleen opgestaan om een feit te herinneren, dat welligt bij deze gelegenheid niet te onpas komt.

Bij de discussie over het adres van antwoord op de Troonrede in 1860 is de zending van den heer Metman ter sprake gekomen en door den toenmaligen afgevaardigde uit Deventer, den tegenwoordigen Minister van Binnenlandsche Zaken, in scherpe bewoordingen afgekeurd. De toenmalige Minister van Kolonien heeft daarin echter geene verandering gebragt. Eene hoogere beschikking, het overlijden van den heer Metman, is oorzaak dat toen niet in West-Indie, zoo als vroeger in Oost-Indie het geval is geweest, de wetboeken door een Gouvernements-commissaris zijn tot stand gekomen. Het gevoelen van den toenmaligen afgevaardigde uit Deventer was dat de wetboeken voor West-Indie moesten worden vastgesteld door de Nederlandsche wet. Ik zal de Vergadering niet lastig vallen met citaten, maar alleen verwijzen naar bladz. 34 van het *Bijblad* der zitting 1860/61.

De heer **Godefroi**: Mijnheer de President, ik moet naar aanleiding van het gesprokene een woord in het midden brengen. Ik zal niet te breedvoerig zijn; want wij zullen op het onderwerp nog wel terugkomen, hetzij bij art. 117, hetzij bij de slotbepaling.

De geachte afgevaardigde uit 's Gravenhage heeft in mijn beweren, dat de burgerlijke en strafwetgeving voor de West-Indische kolonien gereed liggen, aanleiding gevonden tot de vraag: *is* het werk gereed? Ik zelf weet het niet; maar ik ben afgegaan op hetgeen ik las in de Memorie van Toelichting van deze zitting op bladz. 14 ad art. 117. „De burgerlijke en strafwetgeving in haar geheelen omvang ligt, zoo als uit de vroegere toelichting bekend is, in ontwerp gereed." Op die verzekering heb ik mijn verlangen gegrond, dat de in ontwerp gereed liggende wetgeving op welke wijze dan ook, mits niet door de Koloniale Staten of de wetgevende magt in het moederland, worde vastgesteld en ingevoerd.

Over de denkbeelden van de geachte afgevaardigden uit 's Hage en uit Haarlem omtrent andere wijzigingen, dan de door mij beoogde, waardoor het door mij gewenschte doel zou kunnen bereikt worden, zal ik mij op dit oogenblik niet uitlaten: ik zal afwachten de voorstellen, die zij zullen doen. Nu reeds echter kan ik zeggen dat ik mij niet zal kunnen vereenigen met een voorstel om in art. 117 eene verandering in dien geest te brengen. Het beginsel van dat artikel moet men handhaven; men moet voor het vervolg aan de Koloniale Staten niet ontnemen de regeling der in de artt. 117 en 138 genoemde onderwerpen. Er bestaat wel geene grondwettelijke verpligting om hun die regeling op te dragen; maar de onderwerpen behooren tot het gebied der autonomie, die men aan de kolonie wil schenken; zij zijn *uit hun aard* onderwerpen van wetgeving.

De geachte afgevaardigde uit Almelo deed mij twee verwijten. Vooreerst, dat ik den kortsten weg voor den besten houde. *Onvoorwaardelijk* niet; maar dat de kortste weg somtijds wel degelijk de beste is, ja, dat

geloof ik, en dat geloof ik bepaaldelijk wat deze zaak betreft. Mijne redenen blijken uit mijne eerste rede.

Een ander verwijt was, dat ik inconsequent ben, omdat ik, die zoo dikwerf verklaard heb, dat koloniale zaken moeten worden geregeld bij de wet, nu, waar het een zoo gewigtig onderwerp van koloniale wetgeving geldt als de vaststelling van het burgerlijk en strafregt, dat beginsel zou willen prijs geven. Ik geloof niet dat die geachte afgevaardigde, bekwaam jurist als hij is, ooit eene wettelijke bepaling zal hebben willen toepassen op een ander geval dan waarvoor de bepaling is geschreven. Hier intusschen past hij de woorden, die ik gesproken heb, toe op een ander geval, dan op het geval, waarop zij sloegen. Zoo dikwerf ik sprak van de noodzakelijkheid om koloniale zaken te regelen bij de wet — de geachte afgevaardigde moet het zich herinneren, — gold het geene andere dan *bepaalde* onderwerpen onze Oost-Indische bezittingen betreffende, het cultuurstelsel en de daarmede in verband staande beginselen. Omtrent die groote vraagstukken van koloniaal beheer achtte ik beslissing alleen mogelijk met medewerking van de wetgevende magt van het moederland. En niettemin heb ik bij meer dan eene gelegenheid getoond, dat ik niet uitsluit afwijking van dat beginsel, waar het belang der zaak het vordert. Zoo heb ik er geene grief van gemaakt tegen den Minister van Kolonien, wanneer hij, uit hoofde van gebleken urgentie, van het beginsel is afgeweken. Ik heb zelfs den Minister verdedigd tegen de verwijten, die hij ondervond wegens de regeling bij besluit van de suikercontracten, en van het contracteren met inlanders zonder tusschenkomst der dessahoofden. Ook hier deel ik *in het algemeen* in de meening dat regeling van het regtswezen is een onderwerp van wetgeving; maar ik geloof tevens, op de door mij ontwikkelde gronden, dat afwijking van het beginsel ten aanzien der *eerste* vaststelling van de West-Indische wetgeving volkomen geregtvaardigd is. Hiervoor gelden redenen waarvan het gewigt en het belang meer moeten wegen dan de handhaving van het beginsel. Ik heb die redenen ontwikkeld; ik heb van den geachten afgevaardigde uit Almelo geene wederlegging vernomen.

Diezelfde afgevaardigde verdedigt op nieuw het denkbeeld, dat hij meermalen ontwikkelde omtrent de vaststelling der strafwetgeving voor Nederlandsch Indie. Hij wil de Nederlandsche wetboeken op de kolonien *bij de wet* toepasselijk verklaren. Over dat vraagstuk is in deze Vergadering meer dan eens gedebatteerd. Ik acht het denkbeeld moeijelijk te verwezenlijken, zonder in dezelfde zwarigheden te vervallen, die gepaard gaan met vaststelling bij de wet van *geheel nieuwe* wetboeken voor de kolonien. Wil men den raad van den geachten afgevaardigde volgen, wat zal dan het geval zijn? Dan zullen wij onze geheele Nederlandsche wetgeving gaan herzien en verbeteren, niet voor ons, maar voor de kolonien. Wij zullen haar gaan wijzigen, ook waar geene wijziging door verschil van toestand gevorderd wordt, maar overal waar de ondervinding gebreken aanwijst. Want het is onmogelijk, de Kamer te beperken tot de uitsluitende beoordeeling van die onderdeelen waaromtrent verschil van toestand voor de kolonien afwijking gebiedt van hetgeen in Nederland geldt. Men kan aan de Kamer de bevoegdheid niet ontnemen, de wetboeken in hunnen geheelen omvang met gebruikmaking van haar regt van amendement te gaan beoordeelen. En nu vraag ik, of niet, afgescheiden van het vreemde verschijnsel dat wij op die wijze in onze wetgeving zouden gaan brengen verbeteringen, waarvan wij zelven geen voordeel zouden trekken, de uitvoering van

het denkbeeld van den geachten afgevaardigde uit Almelo moet medebrengen hetzelfde bezwaar, dat hij zelf ten aanzien van de vaststelling bij de wet van nieuwe wetboeken in hun geheel, met opzigt tot den daartoe vereischten onberekenbaren tijd, niet zal kunnen ontkennen.

De geachte afgevaardigde uit Almelo is een voorstander van eenheid van wetgeving voor de beide West-Indische kolonien; ook daarom wil hij de vaststelling der wetboeken van den Nederlandschen wetgever doen uitgaan. De Minister van Kolonien heeft reeds, op het gezag van den heer Metman, gezegd, dat dit niet mogelijk is, omdat, hoe wenschelijk ook eenheid zij waar zij mogelijk is, er punten zijn, waaromtrent de belangen van Suriname verschillen van die van Curaçao. De geachte spreker merkte op, dat ook mijn denkbeeld eener herziening, die, na vijfjarige werking, afzonderlijk in iedere kolonie zal plaats hebben, de door hem verlangde eenheid van wetgeving voor beide kolonien in den weg staat; maar ik acht eenheid alleen wenschelijk en mogelijk waar de belangen van beide kolonien dezelfde zijn. Waar zij verschillen, daar moet afwijking worden toegelaten. En nu zal juist gedurende het vijfjarig tijdvak, dat aan eene herziening, volgens mijn gevoelen, zou voorafgaan, door de ondervinding kunnen blijken, waar handhaving, waar afwijking van het beginsel van eenheid door de belangen der beide kolonien gevorderd wordt; daarop zal dan door de Koloniale Staten van Suriname en door den Kolonialen Raad van Curaçao bij de herziening worden acht geslagen.

Ik moet ten slotte nog eens er op wijzen, dat ik daaraan hecht, dat, met behoud voor het vervolg van dat beginsel der artt. 117 en 138, nu aanvankelijk de invoering der nieuwe wetgeving plaats hebbe door het uitvoerend gezag, ten einde aan de beide kolonien zoo spoedig mogelijk de weldaad te schenken van het bezit eener behoorlijke burgerlijke en strafregtspleging.

De heer **van Nierop:** Ik wensch slechts met een enkel woord te rectifieren hetgeen ik zoo even gezegd heb met het oog op art. 117. Mijn voornemen was om in het beginsel, dat de kolonie zal hebben eene eigene wetgevende magt, buiten werking te laten ten aanzien van de invoering der wetboeken en daarvoor in de plaats te stellen dat die invoering voor de eerste maal zal geschieden bij Koninklijk besluit. Ik vind echter beter dit voor te stellen als transitoire slotbepaling. Ik zal dus op art. 117 geen amendement voorstellen, maar behoude mij voor dit bij de slotbepalingen te doen.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

Beraadslaging over het Zesde Hoofdstuk.

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Over hoofdstuk VI (*Van het regtswezen*) en de eerste afdeeling (*Algemeene voorschriften*), en de tweede afdeeling (*Van de zamenstelling der regterlijke magt*), wordt geene algemeene beraadslaging gevoerd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

Algemeene Beraadslaging.

Curaçao.

De heer **van Kol** [1]): Het mag wel eens onverbloemd gezegd worden, dat.... de rechters niet eens de landstaal kennen en zich met tolken moeten behelpen, dat de justitie slecht is en de meeste rechters elke kennis der rechtswetenschap missen, dat dus èn de bestuurs- èn de rechterlijke ambtenaren veel te wenschen overlaten.

De heer **Rink** [2]): Nu ik toch aan het woord ben, Mijnheer de Voorzitter, moet ik mij veroorloven met een enkel woord op te komen tegen hetgeen de geachte afgevaardigde uit Enschedé, de heer van Kol, in zijn eerste rede gezegd heeft ten aanzien van de rechterlijke ambtenaren der kolonie in het algemeen. De geachte afgevaardigde doet wel eens afbreuk aan zijn betoog door eenige overdrijving of door te veel te generaliseeren en ik geloof dat hij dat ook hier gedaan heeft. Mijnerzijds moet ik er althans ten ernstigste tegen opkomen, dat hij een blaam heeft geworpen op de rechterlijke ambtenaren der kolonie, in het algemeen, omdat ik overtuigd ben dat die onverdiend is.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene voorschriften.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

ARTIKEL 116.

Suriname.

Er wordt in de kolonie Suriname regt gesproken in naam des Konings.

ARTIKEL 137.

Curaçao.

Er wordt in de kolonie Curaçao regt gesproken in naam des Konings.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

[1]) Verg. blz. 304.
[2]) Vervolg van blz. 307.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 145 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 Mei (Suriname) 1865.

Art. 116 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 137 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 117.

Suriname.

Het burgerlijk regt, dat van koophandel en de burgerlijke regtsvordering, het strafregt en de strafvordering, ook ten opzigte der koloniale gewapende magt te land en te water, de regtspleging in zaken[1]) van belastingen, het notarisambt, de industriële, letterkundige en kunsteigendom, en het stuk der maten en gewigten worden, zooveel mogelijk overeenkomstig met de in Nederland bestaande wetten, door koloniale verordeningen geregeld.

ARTIKEL 138.

Curaçao.

Het burgerlijk regt, dat van koophandel en de burgerlijke regtsvordering, het strafregt en de strafvordering, ook ten opzigte der koloniale gewapende

[1]) Ned. Staatsblad: „zake".

magt, de regtspleging in zake van belastingen, het notarisambt, de industriele, letterkundige en kunsteigendom, en het stuk der maten en gewigten worden, voor zooveel mogelijk overeenkomstig met de in Nederland bestaande wetten, door koloniale verordeningen geregeld.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens, wat Suriname betreft: „in *zake* van belastingen" in plaats van: „in zaken van belastingen", en, wat beide Koloniën betreft: „industriele" in plaats van „industriële".

Advies Raad van State.

Suriname.

Het is den Raad voorgekomen, dat het strafregt en de strafvordering ten opzigte van het krijgsvolk te water en te land, geene onderwerpen van koloniale wetgeving kunnen zijn, dan voor zooveel betreft de koloniale schutterij of burgerweer. Voor het overige zal het militair wetboek van Nederland behooren te gelden, vooral ten opzigte van 's Rijks Marine, zich in de kolonie bevindende. Ten aanzien van het geheele artikel, kan de Raad daarin berusten met het oog op de meening, omtrent art. 51 vermeld, dat de koloniale verordeningen zouden worden onderworpen aan de goedkeuring van het opperbestuur.

In plaats van *het stuk* liever te lezen: *het onderwerp*.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Naar hetgeen bij de algemeene toelichting omtrent het aangenomen stelsel gezegd is, kan hier volstaan worden met de uitdrukking der verwachting dat, aan de beslissing der onmiddellijk belanghebbenden opgedragen, de uitnemende arbeid aan de West-Indische wetgeving besteed spoediger vruchten dragen en in werking treden zal.

Die arbeid is reeds ver gevorderd. Door wijlen mr. Metman zijn aan den gouverneur van Suriname ingediend:

1°. eene ontwerp-verordening, houdende algemeene bepalingen van wetgeving;

2°. een ontwerp-reglement op het notarisambt;

3°. een ontwerp-reglement op de regterlijke inrigting;

4°. een ontwerp-besluit, bepalende de hoegrootheid en den vorm van taxatie en van de voorschotten der notarissen, alsmede de wijze, waarop te dier zake wordt geprocedeerd.

Na het overlijden van dien heer werd het werk door de Commissie benoemd bij Koninklijk besluit van 2 December 1860 voortgezet. Zij heeft aan den gouverneur ingediend of staat op het punt in te dienen:

1°. de wijzigingen in het door de Staatscommissie van 1852 ontworpen reglement op de strafvordering;

2°. een ontwerp-wetboek van strafregt (code pénal);

3°. de wijzigingen in het door de Staatscommissie van 1852 ontworpen burgerlijk wetboek te brengen;

4°. de wijzigingen in het door die Commissie ontworpen wetboek van koophandel te brengen;

5°. eene ontwerp-verordening omtrent de huishouding en tucht op de koopvaardijschepen;

6°. de wijzigingen in het door de Staatscommissie van 1852 ontworpen wetboek van burgerlijke regtsvordering te brengen;

7°. ontwerp-bepalingen op den overgang van de vroegere tot de nieuwe wetgeving; terwijl de verordeningen, welke in verband tot de nieuwe wetgeving gelijktijdig daarmede zullen moeten worden uitgevaardigd, mede in bewerking zijn.

Men mag dus verwachten, dat bij invoering van het regeringsreglement deze gewigtige hervorming al dadelijk de Koloniale Staten zal kunnen bezig houden en tot belangrijke beraadslagingen roepen.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Naar 't gevoelen van eenige leden ging het te ver de Koloniale Staten van Suriname over de daar in te voeren burgerlijke en strafwetgeving in haren geheelen omvang te laten beslissen. Men kon zich niet voorstellen, dat in die vergadering de elementen aanwezig zouden zijn om zulk een veelomvattende taak naar eisch te vervullen. Er worden in het tegenwoordig artikel onderwerpen opgenoemd, tegen welker regeling zelfs de Nederlandsche wetgever opziet, bijv. de industriele, letterkundige en kunsteigendom. Niet eens is hier sprake van koloniale verordeningen, waarvoor het opperbestuur in het moederland het initiatief neemt. De verordeningen kunnen, evenals die van art. 138, door den gouverneur worden opgesteld. Zag men er tegen op, om de reeds ontworpen wetboeken en bepalingen door den rijkswetgever te doen vaststellen, dan was toch goedkeuring daarvan door dien wetgever denkbaar, eene goedkeuring, waarbij men zich dan tot het onderzoek zou moeten beperken, in hoever de belangen der Nederlandsche ingezetenen door de Surinaamsche wetgeving kunnen worden gekrenkt, of in hoever de bepalingen dier wetgeving strijdig zijn met de onze. Niets eens heeft de Minister van Kolonien langs officielen weg de Kamer kennis doen dragen van den inhoud der ontworpen wetboeken. Men kent dien alleen door middel der in den handel gebragte ontwerpen.

De meerderheid daarentegen verheugde zich, dat de Regering afgegaan was van het vroeger voornemen om de Staten-Generaal regtstreeks in deze zaak te mengen. Goedkeuring *en bloc* van de Surinaamsche wetboeken door de beide Kamers was niet denkbaar. Men zou, wanneer die eenmaal ter overweging waren aangeboden, van zelf er toe gebragt worden om in de bijzonderheden te treden, en waar zou dan het einde zijn? Bij de menigvuldige werkzaamheden, die toch reeds op de Volksvertegenwoordiging rusten, zouden met het vaststellen van al de wetboeken misschien zooveel jaren voorbijgaan, als het ontwerpen weken of maanden heeft gekost. Reeds bij de Grondwet van 1815 werd de invoering van een nieuw Wetboek van Strafregt hier te lande voorgeschreven, en thans, na verloop van nagenoeg een halve eeuw, is dit nog niet tot stand gebracht. Intusschen duldt de hervorming der burgerlijke wetgeving in Suriname geen langdurig uitstel. Het oud-Hollandsche regt is daar steeds geldig, niet zooals het oorspronkelijk bestond, maar bedorven en tot een bron van regtsverkrachting en chicane verlaagd. Zoo spoedig mogelijk moet Suriname aan den invloed dier slechte wetgeving, die op het welzijn der kolonie zoo noodlottig heeft teruggewerkt, onttrokken worden.

Daarom ook mag men zich gelukkig rekenen, dat de Koloniale Staten, dadelijk na hunne optreding, zich met deze veelomvattende taak zullen kunnen bezig houden. Welligt zullen zij, voortgestuwd door de overtuiging, dat zij aan het land hunner inwoning eene gewigtige dienst bewijzen, er in slagen die taak naar eisch te volvoeren. Het bezwaar, dat zij daarvoor niet opgewassen zijn, is een bezwaar tegen de invoering van geheel het constitutioneel stelsel. Wat wordt er van dat stelsel, als de vertegenwoordigers der bevolking niet regtstreeks invloed kunnen uitoefenen op de zamenstelling der wetten, waaronder zij leven? In art. 49, 't welk de goedkeuring van alle koloniale verordeningen door den koning voorschrijft, ligt overigens genoegzame waarborg, dat de belangen der Nederlandsche ingezetenen door de Surinaamsche wetgeving niet zullen worden gekrenkt.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De burgerlijke en strafwetgeving in haar geheelen omvang ligt, zoo als uit de vroegere toelichting bekend is, in ontwerp gereed.

De leden der commissien, die den arbeid hebben voltooid, zullen, in de Koloniale Staten zitting nemende, die ontwerpen uitnemend weten toe te lichten en te verdedigen.

De elementen, om de veelomvattende taak naar eisch te vervullen, zullen dus inderdaad in de vergadering aanwezig zijn. Onderwerpen, tegen wier regeling de Nederlandsche wetgever opziet, zullen ook door hem voorzeker niet zeer spoedig voor de West-Indische kolonien van den Staat geregeld worden, terwijl, zoo hij het doet voor het Rijk, dit tot leiddraad zal strekken voor de Koloniale Staten. De gereed liggende ontwerpen zijn door de zorg van het opperbestuur reeds lang voorbereid, en de gouverneur, van wien het initiatief uitgaat, staat onder de onmiddellijke bevelen des Konings. Eene goedkeuring der ontworpen wetboeken door de Staten-Generaal kan niet plaats hebben zonder onderzoek, en bij dat onderzoek kan hunne vrijheid van beraadslaging niet beperkt of het gemeen overleg met de Regering tot enkele punten bepaald worden.

De koloniale verordeningen moeten zooveel mogelijk met de Nederlandsche wetgeving overeenkomen en de censuur des Konings, in art. 49 voorbehouden, levert genoegzamen waarborg op, dat de belangen der Nederlandsche ingezetenen niet zullen worden gekrenkt.

Wat bedoeld wordt met de opmerking dat de Minister van Kolonien de Kamer niet eens langs officielen weg kennis heeft doen dragen van den inhoud der ontworpen wetboeken laat zich niet bevroeden. Zij werden in den handel gebragt om ten behoeve van de nadere bewerking, die zij in de kolonien zelve moesten ondergaan, de wetenschappelijke kritiek uit te lokken.

De ondergeteekende vereenigt zich geheel met hetgeen ter verdediging der voordragt door de meerderheid is aangevoerd.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

De vraag daargelaten, of de Koloniale Staten wel de elementen zullen bevatten om met genoegzame kennis van zaken te beslissen zoowel omtrent de nieuwe koloniale wetboeken als ten aanzien van zoo menig gewigtig onderwerp in dit artikel genoemd, wilden eenige leden bepaald gewezen hebben op de onaannemelijkheid van het voorschrift dat de regeling van al die onderwerpen zooveel mogelijk moet geschieden *overeenkomstig de in Nederland bestaande wetten*. Mogt men zich van deze zijde ook bedienen van de stelling, ergens in de Memorie van Toelichting te pas gebragt, dat de natuur der dingen sterker is dan de wetgever, dan is daartoe voorwaar hier eene zeer geschikte gelegenheid. Immers vele bepalingen zijn hier te lande zoo zeer verouderd, of gegrond op zoo geheel andere toestanden, dat zij bezwaarlijk als model van nieuwe wetgeving in de kolonien kunnen aangenomen worden. Men denke slechts aan de militaire en burgerlijke strafwetten en de regtspleging in zake van belastingen, waaromtrent thans geheel andere beginselen op den voorgrond gezet en verlangd worden. Men roepe zich ook de nieuwere begrippen voor den geest, die omtrent industrielen, letterkundigen en kunsteigendom ingang vinden. Bestaan hier te lande zelfs wel bepalingen omtrent kunsteigendom, en zoo niet, moet dan maar, geheel in het voorbijgaan, ten aanzien van het beginsel beslist worden? Dus ook met dit artikel zal de Surinaamsche maatschappij moeijelijk gedwongen kunnen worden zoodanige, hetzij verouderde, hetzij voor haar niet passende voorschriften over te nemen. Men kan toegeven dat er, waar mutuele betrekkingen of aanraking bestaat, zoo als op het gebied van handel en scheepvaart, *eenheid van wetgeving* moet bestaan, zoo ook ter zake van de burgerlijke en de strafwetgeving en de procedure, maar *overeenkomst met bestaande wettelijke bepalingen* — goede of

verkeerde — te eischen, ook waar elke der beide maatschappijen zonder ongerief hare meer eigene belangen op den voorgrond mag stellen, zou zeker te ver gaan.

De wederlegging van deze beschouwingen kwam eigenlijk daarop neder, dat er geen verschil van meening behoeft te bestaan, want dat het met dit artikel juist te doen was om die *eenheid van beginselen* in de wetgeving te verzekeren, die toch in de verschillende deelen van denzelfden Staat niet kan gemist worden, al zijn hier en daar afwijkingen niet te vermijden. Dit doel kon men bereikt achten door de voorgestelde bepaling; wat intusschen niet wegneemt dat er welligt ook eene andere inkleeding aan te geven zou zijn. Voor het behoud der gebezigde uitdrukkingen is echter aan te voeren, dat zij reeds in het Reglement voor het beleid der regering in Nederlandsch Indie zijn aangenomen.

Bij dit artikel laat zich nog opnemen de wensch om, waar van koloniale regeling gewaagd wordt, steeds eene en dezelfde uitdrukking te bezigen. Het woord *verordening* wordt dan eens in het enkel- dan weder in het meervoud aangetroffen, vergezeld hetzij van de bijvoeging *koloniale*, hetzij van het woord *algemeene*. Eenheid van terminologie verdient in wetstijl vooral aanprijzing, omdat het ook ter voorkoming van verkeerde wetsuitlegging strekt.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Het voorschrift wil, dat de hier bedoelde koloniale verordeningen *zooveel mogelijk* overeenkomen met de in Nederland bestaande wetten. Zijn die wetten verouderd of op toestanden gegrond van dien der kolonie geheel verschillende, de overeenstemming behoeft niet verder te gaan dan de aard der zaak en het welbegrepen belang der kolonie medebrengen. Het beginsel is reeds in art. 75 van het regeringsreglement van Nederlandsch Indie door den wetgever goedgekeurd.

Het streven naar eenheid van terminologie, in wetstijl gewis aanbevelenswaard, mag toch het verschil tusschen algemeene en koloniale verordeningen niet uit het oog doen verliezen. Men raadplege art. 3.

Voorgestelde amendementen.

Suriname.

Stuk n°. 10.

Bij art. 167 te voegen een derde lid van dezen inhoud:

Op hetzelfde tijdstip treden in werking:
een reglement op de regterlijke inrigting;
eene verordening, houdende algemeene bepalingen van wetgeving;
een burgerlijk wetboek;
een wetboek van koophandel;
een reglement op de burgerlijke regtsvordering;
een reglement op de strafvordering;
een wetboek van strafregt;
een reglement op het notarisambt; en
eene verordening, houdende bepalingen op den overgang van de vroegere tot de nieuwe wetgeving,
door den Gouverneur, op Onzen last, vast te stellen.

Godefroi.
Kappeyne van de Coppello.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 en 15 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over ART. 117, luidende:

„Het burgerlijk regt, dat van koophandel en de burgerlijke regtsvordering, het strafregt en de strafvordering, ook ten opzigte der koloniale gewapende magt te land en te water, de regtspleging in zake van belastingen, het notarisambt, de industriele, letterkundige en kunsteigendom, en het stuk der maten en gewigten worden, zooveel mogelijk overeenkomstig met de in Nederland bestaande wetten, door koloniale verordeningen geregeld".

De heer **Wintgens** op 13 Mei: Ik wensch te zeggen waarom ik mij tegen deze bepaling zal verklaren. Ik zou het welligt niet behoeven te doen, dewijl uit hetgeen ik ter gelegenheid van de algemeene beraadslaging over dit hoofdstuk gezegd heb, volgt wat ik over dit artikel denk, namelijk dat dit geen onderwerp is dat bij de Koloniale Staten behoort. Voor mij is het doel dat wij moeten bereiken gelegen in de afstemming van dit artikel, en dan is de weg aangewezen aan de Regering, de weg dien de geachte afgevaardigde uit Haarlem wenscht uit te drukken in een amendement, waarbij zou worden bepaald, dat bij Koninklijk besluit zou worden ingevoerd hetgeen in dit artikel wordt opgenoemd.

Ik geloof dat van alle begrippen die wij hier hebben gehoord, het zij met eerbied voor de opinien van andersdenkenden gezegd, het meest praktische inzigt door den geachten spreker uit Haarlem is aan de hand gegeven, de invoering namelijk bij Koninklijk besluit. Hij heeft te regt het hulpmiddel, dat ik zou willen noemen het *huismiddeltje*, van den geachten afgevaardigde uit 's Gravenhage verworpen, die ons zou willen laten goedkeuren bij de wet wetboeken, die wij niet kennen. Dat, dunkt mij, gaat niet aan. Dat is eene soort van legislative hypocrisie. Men houdt dan het beginsel van wetgeving in stand, men past het toe, maar op zaken die men niet kent, zoo als te regt door den geachten afgevaardigde uit Almelo is opgemerkt. Maar evenmin kan ik mij vereenigen met het denkbeeld van dien laatsten geachten spreker, om bij de wet de wetboeken te gaan invoeren, want dat moet medebrengen de kennisneming en de wijziging in sommige punten, en dat is een weg die oneindig langer en omslagtiger is.

Evenmin kan ik mij vereenigen met het denkbeeld van mijn geachten vriend uit Amsterdam, die later de twee koloniale vergaderingen aan het werk wil zetten en haar na vijf jaren dezen arbeid laten herzien. Hij hecht volstrekt niet aan het belang van de eenheid van wetgeving tusschen moederland en kolonien.

Zeer te regt heeft daartegenover de geachte afgevaardigde uit Almelo gewezen op het groote gewigt van de strikte eenheid die daartusschen moet bewaard worden. Denkt na, Mijne Heeren, wat het hier geldt. Het geldt het burgerlijk regt en vooral ook het handelsregt en nog andere punten. Is het nu niet tegenwoordig het streven in de geheele wereldmaatschappij dat bijv. op het gebied van handelsregt eenerlei beginselen worden gehuldigd? Ware het niet wenschelijk dat al de handeldrijvende natien konden hebben één wetboek van koophandel? Daar gaat het met der tijd heen. Maar daar moet het voor alles heen gaan hier, waar het geldt den handel tusschen moederland en kolonien. Het moet niet mogelijk zijn dat die Vergaderingen in zake van wissel-

regt, van assurantie, van zeeregt, van wat niet al meer, afwijkende bepalingen vaststellen van die welke in het moederland gelden. Daarin moet de strikste eenheid worden bewaard en in acht genomen, en evenzoo ten aanzien van het burgerlijk regt. Daarom moeten wij ons volstrekt niet begeven op het gebied dat die geachte spreker heeft aangewezen.

Ik geloof dus dat het best is om dit artikel af te stemmen, waarin het beginsel ligt opgesloten dat de Koloniale Staten deze onderwerpen zullen regelen. Zij zijn daartoe niet geschikt en dat moet uitgaan van het moederland. Laat dat geschieden bij Koninklijk besluit, dan zal toch de eenheid blijven bewaard; maar gaat niet hier uit uwe hand en aan de koloniale vergaderingen in de hand geven zaken, die ze niet hanteren kunnen en die in het belang èn van het moederland, èn van de kolonien, in éene hand moeten blijven.

De zitting wordt daarop verdaagd tot Maandag, den 15[den] Mei, des voormiddags ten 11 ure.

De beraadslaging wordt hervat over Art. 117, luidende:

„Het burgerlijk regt, dat van koophandel en de burgerlijke regtsvordering, het strafregt en de strafvordering, ook ten opzigte der koloniale gewapende magt te land en te water, de regtspleging in zake van belastingen, het notarisambt, de industriele, letterkundige en kunsteigendom, en het stuk der maten en gewigten worden, zoo veel mogelijk overeenkomstig met de in Nederland bestaande wetten, door koloniale verordeningen geregeld".

De **Voorzitter,** op 15 Mei: De heeren **Godefroi** en **Kappeyne van de Coppello** hebben een **amendement voorgesteld,** strekkende om een derde lid bij art. 167 te voegen. Het komt mij voor, dat het onvermijdelijk is, dat amendement gelijktijdig met art. 117 te behandelen. Ik stel dus voor de beraadslaging over beide te openen.

Dienovereenkomstig wordt besloten en de beraadslaging gelijktijdig over art. 117 en het amendement op art. 167 geopend.

De heer **Kappeyne van de Coppello** het woord bekomen hebbende tot toelichting van het amendement, zegt: Ik geloof, dat het amendement op zich zelf geene toelichting behoeft. Het strekt tot wegneming van het thans bestaande en door ieder erkende gebrek aan eene behoorlijke wetgeving in burgerlijke en strafzaken in West-Indie. Wat echter de redactie van het amendement betreft, ik geloof dat daarover gehandeld zal kunnen worden bij de beraadslaging over het amendement zelf.

Het **amendement** door de heeren **Godefroi** en **Kappeyne van de Coppello** voorgesteld, strekkende om bij art. 167 een derde lid te voegen van den volgenden inhoud:

„Op hetzelfde tijdstip treden in werking:
„een reglement op de regterlijke inrigting;
„eene verordening, houdende algemeene bepalingen van wetgeving;
„een burgerlijk wetboek;
„een wetboek van koophandel;
„een reglement op de burgerlijke regtsvordering;
„een reglement op de strafvordering;
„een wetboek van strafregt;
„een reglement op het notarisambt, en

„eene verordening, houdende bepalingen op den overgang van de vroegere tot de nieuwe wetgeving,
„door den Gouverneur, op Onzen last, vast te stellen".

wordt door de heeren **van Heukelom, Heemskerk Bz., van Kerkwijk, Fokker, de Brauw** en **Westerhoff ondersteund.**

De heer **Fokker:** Mijnheer de Voorzitter, ik heb eenmaal (het was tijdens mijne eerste parlementaire campagne) een lid in eene avondzitting hooren zeggen, bij eene quaestie van juridieken aard: „Heden morgen meende ik, dat ik de zaak begreep; maar, nu ik er de regtsgeleerden met elkander over heb hooren twisten, verklaar ik haar niet meer te begrijpen". Ik kan mij voorstellen dat sommige leden dezer Kamer zich in het geval bevinden van den geachten spreker dien ik hier bedoel, wijlen den heer van Dam van Isselt, dat zij namelijk, na de vier, ik mag dat geloof ik zeggen zonder iemand te na te komen, bekwaamste regtsgeleerden der Kamer te hebben hooren beraadslagen over de beste wijze om in Suriname spoedig eene betere wetgeving in te voeren, waarschijnlijk zullen meenen dat deze quaestie van zeer ingewikkelden juridieken aard is, en dat het vooral voor hen die geen regtsgeleerden zijn ontzettend moeijelijk moet zijn een oordeel over dit geschilpunt uit te brengen. Ik wensch eene misschien zeer zwakke poging te wagen om de zaak eenigzins te vereenvoudigen, en daardoor zoo mogelijk het besluit voor zooveel noodig te vergemakkelijken. Ik geloof dat wij daartoe eenvoudig twee vragen hebben te beantwoorden; in de eerste plaats, of de middelen, hier voorgedragen, waaronder ook het voorstel der Regering, wettig zijn? en als daarop toestemmend kan worden geantwoord, — welk het middel is, dat het spoedigst tot een goed praktisch resultaat leiden kan?

Wat de eerste vraag betreft, geloof ik dat het voorstel der Regering volkomen wettig is; de wetgevende magt is bevoegd aan de Koloniale Staten van Suriname het maken van eene nieuwe burgerlijke en strafwetgeving op te dragen; daarover kan geen verschil bestaan. Het maken van eene dergelijke wetgeving door dit Parlement, dus bij de wet, om ingevoerd te worden nadat zij tot wet zal zijn verheven, is ook wettig. Maar evenmin zal iemand betwijfelen de wettigheid eener invoering bij Koninklijk besluit uit krachte van art. 59 der Grondwet.

Kan dus daarover geen twijfel bestaan, dan hebben wij eenvoudig de tweede vraag te behandelen: welk middel kan het spoedigst tot een praktisch resultaat leiden? Welk middel kan het spoedigst aan Suriname eene betere wetgeving schenken? Het voorstel der Regering is in dit opzigt niet het meest praktische. Het is reeds opgemerkt, dat òf de Koloniale Staten de wetgeving, zoo als die hun door den Gouverneur zal worden voorgedragen, *d'emblée* zullen aannemen, en dan zal het niets anders wezen dan eene vertooning, — òf dat zij van hun regt tot onderzoek en wijziging gebruik zullen maken, en dan is het de vraag: zullen zij met zulk een werk, dat voor hen, ook wat den vorm betreft, geheel nieuw is, spoedig gereed zijn? Ik geloof met vele leden dezer Kamer, die zich daarover hebben uitgelaten, dat dit zeer lang duren zal en dat dit dus niet een praktisch middel is.

Het tweede middel, het maken van eene nieuwe wetgeving voor Suriname bij de wet, door deze en door de Eerste Kamer in overleg met de Regering, is, geloof ik, evenmin praktisch, want wij zullen allen erkennen, dat wanneer wij hier eene nieuwe wetgeving voor

Suriname gaan maken, dan natuurlijk alle mogelijke punten van wetgeving ter sprake zullen komen en dat wij daarover niet alleen zullen discuteren en lang discuteren, maar dat wij daarover zeer zullen verschillen en dat het niet te voorzien is, wanneer het werk in dit Parlement geëindigd zal zijn.

Er is een ander middel, door den geachten afgevaardigde uit Almelo aan de hand gedaan, namelijk om bij deze wet te verklaren dat de burgerlijke en strafwetgeving, die voor Nederland geldt, ook in de kolonie zal gelden. Dit ware voorzeker het meest eenvoudige middel, zoo het wenschelijk en uitvoerbaar ware; het zou zeer spoedig tot een resultaat leiden. Maar of men zich zou mogen verheugen over het resultaat, ik neem de vrijheid dit zeer ernstig te betwijfelen. Wij zouden toch, ik merk dit in de eerste plaats op, zoo als de geachte spreker uit 's Gravenhage gezegd heeft, geen zeer brillant cadeau aan Suriname doen; wij zijn toch allen overtuigd dat onze wetgeving vele en oneindig groote gebreken heeft, en wilde men, met het oog op die gebreken, enkele onderwerpen uitzonderen en die hier gaan wijzigen ten behoeve van Suriname, dan zouden wij natuurlijk de geheele wetgeving moeten herzien, om te kunnen bepalen in hoe verre men onze wetgeving met gerustheid als wet in Suriname zou kunnen vaststellen. Het zou misschien nog gaan met de burgerlijke wetgeving. Men zou kunnen zeggen, dat die ja, vele gebreken heeft, maar dat zij altijd nog zoo slecht niet is, dan dat zij niet oneindig beter zou zijn dan hetgeen in Suriname bestaat.

Maar de strafwetgeving? Zal men, volgens het denkbeeld van den geachten afgevaardigde uit Almelo, ook den *Code Pénal* naar Suriname zenden en zeggen: daar hebt gij nu uwe strafwetgeving? Ik geloof niet dat iemand daaraan denkt. Men zou dus altijd den *Code Pénal* moeten uitzonderen en eene strafwetgeving voor Suriname dienen te maken. Maar dan komen wij weder in hetzelfde geval en er zal oneindig veel tijd verloopen voor dat de wetgeving voor Suriname gereed zal zijn, want daar wij er sedert het jaar 1814 of liever sedert 1813 zoo men wil, en dus sedert ruim vijftig jaren, niet toe hebben kunnen komen om den Code Pénal, die slechts voorloopig is in stand gehouden tot dat hij door eene Nederlandsche wet vervangen zou zijn, te herzien, is het niet waarschijnlijk dat wij spoedig eene strafwetgeving voor Suriname tot stand zullen brengen. Ik denk dat het tegendeel het geval zou zijn.

Indien dus de beide bedoelde middelen niet praktisch zijn, dan meen ik mij te mogen aansluiten bij hen, die van oordeel zijn, dat de meest praktische weg om spoedig tot een einde te komen deze is, dat de wetgeving bij Koninklijk besluit worde ingevoerd, op grond van art. 59 der Grondwet. Dan zal inderdaad spoedig voldaan zijn aan een wensch en aan eene erkende behoefte. Het is door allen erkend, dat er groote behoefte bestaat aan eene betere burgerlijke en strafwetgeving in Suriname. Ik geloof ook dat het wenschelijk geacht wordt dat die nieuwe wetgeving te gelijk met dit regeringsreglement worde ingevoerd. Daarom ondersteun ik de denkbeelden en dus ook het amendement van de geachte sprekers uit Amsterdam en 's Hage, om bij Koninklijk besluit de nieuwe wetgeving voor Suriname vast te stellen.

De heer **Wintgens:** Het verheugt mij te kunnen constateren dat de in deze Vergadering gevoerde beraadslagingen vruchten beginnen af te werpen; vruchten, die ons aanschouwelijk zijn gemaakt in een amendement van de geachte afgevaardigden uit de hoofdstad en uit de hofstad.

Ik wil intusschen niet ontveinzen dat ik dit amendement met zekere verwondering ontvangen heb. Blijkens dit voorstel toch heeft er in de verschillende meeningen der beide geachte sprekers een aanmerkelijke verandering plaats gehad. De geachte spreker uit 's Hage verdedigde nog laatstleden Zaturdag het denkbeeld om bij deze wetsvoordragt te bepalen dat de burgerlijke wetgeving en wat dies meer zij in eens, en ongezien als het ware, bij de wet zou worden vastgesteld. De geachte spreker uit Amsterdam meende dat men de nieuwe wetgeving in Suriname bij besluit kon invoeren behoudens eene nadere herziening door de Koloniale Staten binnen zeker tijdvak. Die beide denkbeelden zijn thans, dunkt mij, door de geachte sprekers prijs gegeven. Zij stellen nu voor invoering der nieuwe wetgeving door den Gouverneur op last des Konings. Bedoelt men met het „op Onzen last" bij Koninklijk besluit, of iets anders? Daaromtrent zou ik wel eenige inlichtingen verlangen, vooral omdat ik het niet wenschelijk zou achten, dat over den gereed liggenden arbeid nog een onderzoek bij den Raad van State wierd ingesteld.

Overigens juich ik zeer toe het denkbeeld in dit nieuwe artikel uitgedrukt, onder eene *mits*, dat art. 117, gelijk het door de Regering is voorgesteld, worde teruggenomen of afgestemd.

En dan wil ik nog alleen de Regering verzoeken dat, mogt eens dit reglement in deze of de andere Kamer niet worden aangenomen, zij zich daardoor niet late weêrhouden om gevolg te geven aan het denkbeeld, in dit amendement voorgedragen. Met of zonder dat is de Regering volkomen bij magte dat te doen, en zij bewijst daardoor de grootste weldaad aan de kolonie.

Ofschoon ik dus eigenlijk — laat mij het zeggen — het nieuw voorgesteld artikel als overtollig, als een *hors d'oeuvre* beschouw, zal ik er mij nogtans mede vereenigen, omdat ik daarin een juist begrip vind, mits niet worde aangenomen art. 117, dat aan de Koloniale Staten zaken opdraagt waarin zij zich niet behooren te mengen, omdat de eenheid in de groote punten van burgerlijk en handelsregt tusschen moederland en kolonie moet blijven bewaard. Die eenheid zou verloren gaan door aan verschillende wetgevers hier en in de kolonie de regeling op te dragen.

Ter loops moet ik mij nog eene aanmerking veroorloven.

In deze beraadslaging is veel geredeneerd over het octrooi van 1682 en het daarbij door de kolonie verkregen regt. Ik zal niet onderzoeken hoe lang de werking van dat octrooi heeft voortgeduurd, noch in hoeverre daaraan door de Staatsregelingen van 1798 en 1801 een einde is gemaakt. Ik wil alleen doen opmerken dat ook onder de werking van dat octrooi altijd de onmiddellijke souvereiniteit over de kolonie is geweest en verbleven bij de Staten-Generaal, die daarvan blijken hebben gegeven door de wetten die zij voor de kolonie uitvaardigden.

Als een voorbeeld van die wetgevende magt, van hier uitgegaan, van dat hier over de kolonie uitgeoefend souvereiniteitsregt, wijs ik u op de publicatie van 23 Maart—6 Augustus 1776, waarbij aan de ingezetenen van Essequebo en Demerary in opmerkelijke bewoordingen — opmerkelijk omtrent de mate van onderdanigheid, die daar werd waargenomen en die zeer gering was, — gehoorzaamheid aan de overheden werd bevolen en wanneer zij meenen redenen tot klagte te hebben werd bepaald, dat zij *met bescheidenheid* die klagten konden brengen voor de Staten-Generaal. Ziedaar een voorbeeld van de uitoefening dier souvereiniteit, van het wetgevend gezag der Staten-Generaal over de kolonie.

Uit dit oogpunt, maar vooral uit het groote beginsel van eenheid van wetgeving, wensch ik dus aan te dringen te dezer gelegenheid op de verwerping van art. 117, welke verwerping ook moet liggen in de bedoeling van de geachte voorstellers van het amendement. Dat artikel behoort te vervallen, en men moet het niet als beginsel voor de toekomst vestigen, want het is vicieus; daarin ligt eene verdeeling, eene breking van de eenheid in de wetgeving, die in zaken van dezen aard moet blijven bewaard, waar het geldt gezamenlijk regt van moederland en kolonie, burgerlijk en handelsregt en andere punten.

Daarenboven geeft art. 117, in zijne bijzonderheden, nog grond tot een paar beschouwingen die het voor mij verwerpelijk zouden maken. Wat is toch die koloniale gewapende magt te land en te water, waarvan het artikel spreekt? Bestaat er in de West-Indische kolonie iets van dien aard? Bezit zij iets dergelijks, of heeft men dit voor het vervolg op het oog? Er wordt hier ook gesproken van iets, dat ik zou wenschen niet vermeld te zien, van *industrielen eigendom*. Misschien herinnert men zich dat ik mij bij de begrootings-discussien veroorloofd heb tegen dat begrip van industrielen eigendom hier te lande bedenkingen te maken. Ik heb toen aangetoond dat die octrooijen of regten op industriele uitvindingen bij de zeer bevoegde beoordeelaars worden afgekeurd. Daarom ook acht ik het niet wenschelijk dat bij eene wet als deze, dat beginsel, dat thans verworpen wordt op gronden destijds door mij in het breede ontwikkeld, zal worden vernieuwd of gevestigd. Dit zijn echter slechts aanmerkingen ten aanzien van de details. Maar voornamelijk kom ik op tegen het groote punt, namelijk dat door een artikel als dit de eenheid, die in de wetgeving moet worden bewaard, zou worden verbroken en daarom zal ik stemmen tegen art. 117.

De heer **van Nierop**: Mijnheer de Voorzitter, ook ik verheug mij over de snelle toenadering van de beide voorstellers van het amendement, dat thans in discussie is. De geachte spreker uit de residentie meende eerst, dat de verordeningen van dezen aard ongezien moesten worden vastgesteld bij deze wet, terwijl de geachte spreker uit de hoofdstad van oordeel was, dat in elk geval die verordeningen binnen een kort tijdsverloop moesten onderworpen worden aan eene revisie van de Koloniale Staten. Het komt mij voor dat die geachte voorstellers tot een tegenovergesteld uiterste zijn overgeslagen. Volgens het amendement toch wordt de geheele wetgeving in handen gesteld van den Gouverneur. Van al de hoogere magten, van den Koning met de Staten-Generaal, van den Koning met den Raad van State, van den Gouverneur met den Kolonialen Raad is thans geen sprake. Het zal nu volgens het amendement alleen afhangen van den Gouverneur, om die belangrijke wetgeving vast te stellen. Evenwel het amendement zegt „op Onzen last”; maar wat beteekenen die woorden? Dat de wetboeken zullen worden vastgesteld, dit is reeds in dit ontwerp bepaald en het amendement bepaalt nu nog het tijdstip van invoering. De last zal dus inderdaad niets beteekenen, althans indien die last, gelijk ik mij voorstel dat de bedoeling is, zal zijn een algemeene last om de wetten vast te stellen, en dan komt het mij voor, dat door zoodanig algemeenen last het prestige van de wetgeving niet zal winnen. Het geldt hier toch een *algemeene* organisatie van de regtsmagt en van de wetgeving. Het geldt hier de hoogste daad van wetgeving, en die wordt op deze wijze overgegeven aan den minsten legislativen magthebbende, bij *uitzondering*, want er bestaat geen voorbeeld dat een gouverneur van eene kolonie dergelijke

algemeene wetten heeft gemaakt. De wetgeving in de Oost is vastgesteld bij Koninklijk besluit van den Gouverneur, zelfs zonder Kolonialen Raad!

De Gouverneur, althans in de onderstelling, dat de last algemeen zij, zal die wetten kunnen maken geheel naar zijn goedvinden. Hij krijgt *plein pouvoir* om de wetten, die men zegt dat bestaan, door geheel andere te vervangen.

Ik meen, dat de Vergadering bezwaar moet maken om dergelijke uitgebreide magt bij uitzondering aan den Gouverneur te verleenen. Maar nu de onderstelling dat de woorden *op Onzen last* beteekenen dat de wetboeken aan den Gouverneur worden gezonden met last om die als zijn werk af te kondigen. Dan beteekent het voorstel immers niets en zal het toch inderdaad zijn het werk van den Minister, een Koninklijk besluit zal dan toch eigenlijk die wetten vaststellen. Ik meen derhalve, dat de geachte voorstellers beter zouden doen zich geheel te vereenigen met het denkbeeld, dat ik de vrijheid nam l.l. Zaterdag te opperen, om die wetgeving vast te stellen bij Koninklijk besluit.

Men heeft daartegen onder 's hands het bezwaar geopperd dat de Raad van State dan zou moeten worden gehoord en dit oponthoud zal veroorzaken. Naar de thans heerschende begrippen wordt dergelijke legislative organisatie niet beschouwd als een maatregel van inwendig bestuur, niet als uitvoering maar als daad van wetgeving, als daad van opperbestuur en zou de Raad van State niet behoeven gehoord te worden. Maar al zij dit min juist, dan zou toch de Raad van State ook moeten gehoord worden, indien de invoering aan den Gouverneur „op Onzen last" wierd opgedragen. Die lastgeving zal dan door den Raad van State moeten beoordeeld worden en hij zou dan misschien met regt ontraden dien last te geven, of vooraf verlangen kennisname der in te voeren wetboeken. Derhalve wordt dat bezwaar door het amendement niet vermeden.

Ik heb tegen het amendement nog eene andere bedenking. Uit het amendement zijn onderwerpen van wetgeving weggelaten in art. 117 genoemd, daarentegen zijn er andere bijgevoegd. Gaat hierdoor niet verloren de Oekonomie van art. 117 en van vele andere bepalingen, handelende over het regtswezen en over de zamenstelling der regterlijke magt? Een voorbeeld. In het amendement is sprake in de eerste plaats van „een reglement op de regterlijke inrigting"; maar dit ontwerp bevat reeds een reglement van regterlijke inrigting: de artt. 128 en volgende spreken van regterlijke instellingen, van regterlijke bevoegdheid, de regterlijke tucht, ja alles wordt in dit ontwerp geregeld; en nu zegt art. 138, dat wanneer er nog iets ontbreekt, dit mag worden aangevuld door de Koloniale Staten met Gouverneur.

Verder komt het mij voor, dat dit amendement het gebrek heeft van niet te hebben een exceptief, transitoir karakter, althans volgens de voorgestelde redactie. „Op hetzelfde tijdstip treden in werking" staat er, al die wetten, „door den Gouverneur op Onzen last vast te stellen." Daarbij is niet uitgedrukt, dat die magt van dien Gouverneur slechts speciaal zal zijn voor deze eerste maal en niet voor altoos. De uitdrukking is algemeen en men kent den regel: *Ejus est legem mutare, cujus est condere.*

Ik heb zelfs eenig bezwaar tegen de woorden: „Op hetzelfde tijdstip treden in werking." Niet dat ik dit niet wenschelijk acht, maar ik vraag den Minister of dit mogelijk is.

Wij hebben hier veel hooren spreken van wetboeken die gereed

liggen; ik heb straks een exemplaar van die ontwerpen ingezien, maar daaraan ontbreekt het Wetboek van Strafregt, terwijl er wel bij voorkomt eene wet op de bankbreuken.

Ik weet niet wat er sedert is bijgewerkt, doch meen dat wij inlichtingen noodig hebben eer wij kunnen bepalen, dat op denzelfden dag met dit reglement de nieuwe wetgeving zal worden ingevoerd. Ik zou ongaarne zien, dat de invoering van dit reglement vertraagd wierd, omdat de burgerlijke wetgeving nog niet in gereedheid zou zijn.

Ten slotte heb ik nog eene bedenking van redactie. Er staat: „op hetzelfde tijdstip treden in werking .... wetten .... door den Gouverneur, op Onzen last, vast *te* stellen". Dit is eene onmogelijkheid; vast te stellen kan in deze wet alleen beteekenen: *nadat* deze wet in werking is gekomen, want wij kunnen geen bepalingen maken die werken zullen *voordat* de wet in werking getreden is; en dat is toch eigenlijk de bedoeling dezer woorden, maar dat is niet onze taak. Het zou dus behooren te zijn: door den Gouverneur op Onzen last *vastgesteld.*

De hoofdbezwaren die ik tegen het amendement heb nopen mij vast te houden aan het denkbeeld, dat ik eergisteren aan het oordeel der Vergadering onderwierp, en derhalve neem ik de vrijheid *voor te stellen* eene *slotbepaling* van het wets-ontwerp aldus *te doen luiden*:

„De onderwerpen, bij artt. 117 en 138 vermeld, kunnen voor de eerste maal bij Koninklijk besluit worden geregeld."

Ik zeg *kunnen*, omdat ik het facultatief wensch te stellen, want niet al deze onderwerpen zijn urgent, enkele kunnen aan de Staten geheel worden overgelaten; het kan ook zijn, dat eenige onderwerpen, reeds geregeld zijnde bij de afkondiging van dit wets-ontwerp, dadelijk kunnen worden ingevoerd, terwijl andere misschien meer voorbereiding vereischen. Ik wensch dus de Regering niet aan banden te leggen, maar haar de faculteit te schenken, om al wat tot het gebied van de artt. 117 en 138 behoort, bij Koninklijk besluit in te voeren. Het heerschend gevoelen is dat dit zal kunnen geschieden, ook zonder dat de Raad van State daarover wordt gehoord. Mogt dit evenwel het geval niet zijn, dan herhaal ik wat ik reeds opmerkte, dan zal ook bij amendement der heeren Godefroi en Kappeijne van de Coppello de Raad van State niet kunnen worden voorbijgegaan, en zal er bij dien Raad misschien nog een nieuw oponthoud ontstaan door de vreemde wijze, waarop hier aan den Gouverneur de invoering van eene wetgeving wordt opgedragen, en door de onzekerheid die daaruit ontstaat, of de Raad van State geregtigd is en verlangen zal van die wetgeving zelve kennis te nemen.

Het **amendement** van den heer **van Nierop** wordt ondersteund door de heeren **Fokker, Dirks, van der Veen, Taets van Amerongen** en **van Nispen van Sevenaer,** en maakt een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Godefroi:** Mijnheer de Voorzitter, de geachte sprekers die mij vooraf gegaan zijn hebben zich verheugd, dat de discussien van jl. Zaturdag vruchten hebben opgeleverd, aanschouwelijk in het voorgestelde amendement. Ik geloof dat wij ons vooral hadden mogen verheugen, dat men algemeen overtuigd is van de noodzakelijkheid om de burgerlijke en strafwetgeving voor de West-Indische kolonien *voor de eerste maal* niet door de Koloniale Staten te doen vaststellen, en dat art. 117 alleen aannemelijk is, als het gepaard gaat met eene bepaling, die aan het

uitvoerend gezag de bevoegdheid geeft, die wetgeving voor de eerste maal vast te stellen en in te voeren. Maar — en in dit opzigt moet ik op nieuw opkomen tegen de meening van den geachten spreker uit Delft — onafhankelijk van die eerste uitvoering, moet art. 117 blijven uitmaken een bestanddeel van dit reglement. Al erkent men de dringende noodzakelijkheid en de even dringende wenschelijkheid om de kolonien nu reeds dadelijk, zonder toepassing van de artt. 117 en 138, in het bezit te stellen eener deugdelijke wetgeving, men kan niet tegenspreken dat de onderwerpen dier bepalingen, dat de regeling van het regtswezen uit haren aard behoort tot het gebied van *wetgeving*, en het zou mijns inziens derogeren aan het stelsel van dit reglement ten opzigte van de wetgevende magt der Koloniale Staten, zoo men die regeling *ook voor het vervolg* aan de autonomie der kolonie onttrok. Dit wil intusschen de geachte spreker uit Delft; hij wil art. 117 verworpen en nu voor altijd bepaald zien, dat het uitvoerend gezag het regtswezen zal regelen. Hij juicht het denkbeeld van het amendement toe, onder voorwaarde dat art. 117 vervalle. Maar het denkbeeld van het amendement is geen ander dan om *tijdelijk* te werken; de werking daarbij bedoeld — en dit strekke ook tot antwoord aan den geachten spreker uit Haarlem — is geene andere dan eene transitoire. Het spreekt toch van zelf dat, zoodra, gelijktijdig met dit reglement, de nieuwe wetgeving zal zijn ingevoerd, de bepaling, die het amendement in de wet brengt, zal hebben uitgewerkt; dat voor het vervolg de artt. 117 en 138 in werking treden en de regeling der daarin genoemde onderwerpen aan de Koloniale Staten toekomen.

De geachte sprekers uit Delft en uit Haarlem wezen op veranderingen, die in de zienswijze der voorstellers van het amendement sedert jl. Zaturdag zouden zijn gekomen. Voor zooveel dit mijn geachten medevoorsteller betreft, laat ik de verantwoording daarvan aan hem zelven over. Wat mij aangaat, ik erken dat ik heb afgezien van het denkbeeld eener verpligte herziening na vijf jaren. Het kwam mij, bij nadere overweging, voor, dat zulk eene bepaling een noodelooze band zou kunnen worden, daar na verloop van den termijn zou kunnen blijken, dat geene behoefte aan herziening bestaat. Ik heb van die verpligte herziening te eerder kunnen afzien, omdat toch, zoodra eenmaal door het uitvoerend gezag de nieuwe wetgeving ingevoerd zal zijn, de werking van art. 117 van zelf zal medebrengen, dat partiele of geheele herziening telkens, wanneer zij noodig mogt zijn, aan de Koloniale Staten kan worden opgedragen. Overigens heb ik het denkbeeld, dat ik aanvankelijk voorstond, blijven volhouden: vaststelling en invoering der nieuwe wetgeving door het uitvoerend gezag, en aanwijzing daartoe van den Gouverneur der kolonie.

Tegen die aanwijzing komt de geachte afgevaardigde uit Haarlem op; hij acht het bedenkelijk, wetgevende magt, waar het een zoo belangrijk onderwerp geldt, in handen van den Gouverneur te stellen. Ik vraag met den geachten afgevaardigde uit Middelburg: is opdragt aan den Gouverneur tot uitoefening van dat wetgevend gezag al dan niet geoorloofd? De geachte afgevaardigde uit Haarlem heeft de grondwettigheid dier opdragt niet bestreden; zij is, dunkt mij, ook niet te bestrijden. Er is in de Grondwet geen enkele grond te vinden, welke aan die magtstoekenning obsteert. Maar dan vraag ik verder met den geachten afgevaardigde uit Middelburg: wanneer nu ten aanzien van de legaliteit geen bezwaar bestaat, is dan het voorgestelde middel het meest praktische? Op die vraag moet, meen ik, een bevestigend antwoord volgen. Het doel is, zonder tijdverlies tot de invoering der nieuwe wetgeving

over te gaan. Zal dat doel kunnen bereikt worden, als de vaststelling en invoering aan den Koning wordt overgelaten, en de Raad van State moet worden gehoord? Want de geachte afgevaardigde uit Haarlem moge het als zeker stellen, dat het hooren van den Raad van State onnoodig is; ik erken, men zou kunnen twisten over de vraag, of wetboeken behooren tot algemeene maatregelen van inwendig bestuur; maar mij zou het zeer bedenkelijk voorkomen, dat wetboeken wierden vastgesteld bij Koninklijk besluit, zonder dat de Raad van State over die handeling des Konings ware gehoord. En zal dan die wijze van vaststelling de meest praktische zijn? Wat willen wij? Wij willen geen dag meer dan noodig is laten voorbijgaan om onze West-Indische kolonien in het genot te stellen van eene nieuwe wetgeving. Moet het advies van den Raad van State worden ingewonnen, ligt zullen er nog twee of drie jaren kunnen voorbijgaan eer men die weldaad aan de kolonien zal kunnen bewijzen.

Nu zegt wel de geachte afgevaardigde uit Haarlem: wanneer gij oordeelt dat de Raad van State moet worden gehoord bij vaststelling der wetboeken bij Koninklijk besluit, dan zal die Raad ook ten gevolge van uw amendement moeten worden gehoord over den last, door den Koning aan den Gouverneur te geven tot vaststelling der wetboeken. Ik begrijp niet op welken grond dat beweren rust. De lastgeving des Konings is geen algemeene maatregel van inwendig bestuur; zij is eenvoudig eene daad van uitoefening van het Koninklijk opperbestuur over de kolonien; zij is geene daad van regeling. De geachte afgevaardigde uit Haarlem wijze mij een enkel artikel van de Grondwet, waaruit zou moeten volgen de pligt des Konings, om daarover den Raad van State te hooren.

De geachte afgevaardigde uit Haarlem zeide dat er geen enkel voorbeeld is van vaststelling van wetboeken op de bij het amendement voorgestelde wijze. Wij hebben, zoo ik mij niet bedrieg, het voorbeeld in de Nederlandsch-Indische wetboeken. Die zijn meen ik, vastgesteld bij besluit van den Gouverneur, krachtens magtiging des Konings; de vassstelling zelve heeft niet plaats gehad bij Koninklijk besluit. Men zegt mij dat ik mij vergis. Welnu, al is dit zoo, vaststelling door den Gouverneur blijft niettemin volkomen grondwettig. En, ik zeg nog eens met den eersten spreker van heden, wanneer er geen grondwettig bezwaar bestaat, dan moeten wij het meest praktische middel kiezen, en zoodanig middel biedt ons dit amendement aan.

De geachte afgevaardigde uit Haarlem had nog een ander bezwaar. Hij vergeleek de onderwerpen, in het amendement genoemd, met die van art. 117. Er zijn, zegt hij, onderwerpen weggelaten en bijgevoegd. Wat moet gebeuren met de niet-genoemde? De niet-genoemde blijven onderworpen aan de werking van art. 117. Wat in het amendement genoemd is, is datgene waarop het aankomt: de wetboeken, het reglement op de regterlijke inrigting en de verdere verordeningen die met de invoering daarvan moeten gepaard gaan. De urgentie betreft alleen *die* onderwerpen. Verder behoeft het amendement niet te gaan. Andere onderwerpen, in art. 117 of in andere artikelen genoemd, kunnen overgelaten blijven aan regeling door de Koloniale Staten.

De geachte afgevaardigde uit Haarlem wees nog, indien ik hem wel begrepen heb, op de artikelen van het reglement, die reeds bepalingen op de regterlijke inrigting inhouden. Was het zijne bedoeling te vragen in welk verband die bepalingen zullen staan tot het reglement op de regterlijke inrigting, door den Gouverneur vast te stellen? Ik zie hier

geene moeijelijkheid. Als art. 128 medebrengt, dat de regtsmagt van den Hoogen Raad der Nederlanden in koloniale zaken wordt geregeld bij de wet, dan zal die bepaling overanderd blijven gelden; daaraan wordt door het amendement niet gederogeerd. De Nederlandsche wetgever blijft de wetgever die de regtspleging over koloniale zaken *hier te lande* zal regelen; maar het regeringsreglement zelf bevat onderscheidene bepalingen omtrent de inrigting en zamenstelling der regterlijke magt in de kolonie. En volgens art. 138 worden de *verdere* bepalingen vastgesteld bij koloniale verordening. Het is, dunkt mij, duidelijk, dat als voor de eerste maal en gelijktijdig met de invoering van het regeringsreglement de inrigting en zamenstelling der regterlijke magt zal geregeld worden bij besluit van den Gouverneur, de bepalingen van het regeringsreglement op dat onderwerp nog niet werken. De Gouverneur zal dus vrij zijn. Maar het is te verwachten, dat zijne regeling zal overeenstemmen met de fundamentele bepalingen, die in dit hoofdstuk voorkomen. Vergelijkt men het reglement op de zamenstelling der regterlijke magt in de West-Indische kolonien, dat vervaardigd is door de commissie, die in 1852 benoemd is, met de bepalingen van dit hoofdstuk, men zal daarin reeds op de hoofdpunten overeenstemming vinden.

De geachte afgevaardigde uit Haarlem vroeg, of het mogelijk is de nieuwe wetgeving op hetzelfde tijdstip in te voeren als dit reglement, en wees er op dat het strafwetboek ontbreekt. De geachte afgevaardigde is waarschijnlijk hierbij afgegaan op de verzameling van wetboeken voor de West-Indische kolonien in 1860 te Rotterdam uitgegeven en het werk der Staatscommissie van 1852 bevattende; daaraan ontbreekt werkelijk het ontwerp van een strafwetboek, doch uit de gewisselde stukken blijkt dat ook dat ontwerp reeds is vervaardigd. Overigens kan ik niet antwoorden op de vraag, of alles reeds gereed is; maar wanneer wij afgaan op hetgeen de Minister van Kolonien omtrent den stand van het werk der nieuwe wetgeving heeft medegedeeld, dan geloof ik, dat er geen bezwaar bestaat tegen invoering dier wetgeving gelijktijdig met het regeringsreglement; al ontbreekt er nog het een of ander aan dat werk; er zal vóór de invoering van dit reglement tijd genoeg zijn om het aan te vullen. En ik voeg er bij, die aanvulling zal vóór dien tijd *moeten* geschieden; men zal alle zeilen moeten bijzetten om gereed te komen. Ik verwacht dan ook niet dat de invoering van het regeringsreglement zal vertraagd worden door het werk der nieuwe wetgeving; maar ik voor mij stel er prijs op, dat het reglement niet anders worde ingevoerd dan gelijktijdig met die wetgeving, al mogt zelfs eenige vertraging daarvan het gevolg zijn. Want hetgeen ik j.l. Zaturdag zeide herhaal ik: aan regeling van het regtswezen heeft de kolonie nog meer behoefte dan aan de invoering van dit reglement.

Voor het oogenblik meen ik tot verdediging van het voorgesteld amendement genoeg te hebben gezegd.

De heer **J. K. van Goltstein:** Gaarne wil ik erkennen dit amendement met een bijzonder genoegen ontvangen te hebben; het strekt tot bevestiging van de juistheid van het gevoelen door mij aan de Kamer voorgedragen. Ik had betoogd dat het hier niet te pas kwam met kwistige hand de constitutionele regten en vrijheden aan de bevolking van Paramaribo toe te kennen, die voor die regten en vrijheden nog niet vatbaar kan geacht worden. Maar dat het er hier voornamelijk op aan kwam om aan die bevolking de burgerlijke vrijheid te verzekeren en in het genot der regtsveiligheid te stellen.

De opsteller van dit voorstel heeft daarover niet nagedacht, en niet begrepen dat, wanneer de politieke vrijheid in volle mate aan die bevolking was toegekend, dit haar weinig zou baten indien zij verstoken bleef van de veilige uitoefening van hare burgerlijke regten. Dat was een verzuim in mijn oog, en daarom heb ik getracht te doen uitkomen dat in elken Staat wel degelijk de burgerlijke vrijheid moet worden gevestigd en gehandhaafd, doch dat het eene gansch andere zaak is aan zoodanigen Staat ook de politieke vrijheid toe te kennen wanneer hij nog niet is opgeklommen tot zekeren trap van staatkundige beschaving. Dit is zoo zeer bewaarheid, dat wij, wanneer wij de geschiedenis raadplegen, op elke bladzijde het bevestigd zien. In Engeland was men reeds in den aanvang van de dertiende eeuw, in 1213, bedacht om door middel van het groot charter burgerlijke vrijheid te vestigen, en het duurde meer dan vier en een halve eeuw, tot aan het jaar 1688, eer de staatkundige vrijheid aan de bevolking in volle mate werd toebedeeld door de zoogenaamde bill of rights.

Verzekering van regtsveiligheid is eene eerste behoefte voor elken Staat, voor elke kolonie; het regt van elk burger moet duidelijk worden omschreven, en de verzekering van die regtsveiligheid wordt gevonden in eene zelfstandige regterlijke magt. Het heeft mij dus genoegen gedaan dat het verzuim hersteld is geworden, en dat men nu althans kan zeggen dat de regtsveiligheid behoorlijk zal verzekerd zijn, want indien ik het amendement wel begrepen heb, komt daarin voor dat de burgerlijke en strafwetgeving en hetgeen verder daartoe behoort bij Koninklijk besluit zal worden vastgesteld. Dit is de eenig praktische wijze in mijn oog om tot eene verzekering en regeling van die zaak te komen; daardoor zal dus voldaan worden aan eene wezenlijke behoefte. Het is alleen te betreuren, dat wij het als een aanhangsel van dit reglement zien voorstellen, terwijl het daarvan een hoofdelement had behooren uit te maken. Het heeft mij eenigermate verwonderd, dat het amendement is gekomen van die zijde, want wij kunnen ons herinneren dat van die zijde de tegenwoordige gesteldheid ten opzigte van de burgerlijke wetgeving en regtsbedeeling in een gunstig licht werd gesteld. Het corpus juris was daar aanwezig, men had er de Carolina en Philips criminele ordonnantien, en daarmede kon men wel genoegen nemen. Het costumier regt, dat aldaar gold, werd door velen boven het geschreven regt gesteld en behoorde dus aan hen niet onttrokken te worden. De uitkomsten van dien regtstoestand kunnen echter niet voor bevredigend erkend worden, en wanneer men daarop let, wordt men genoopt op eene herziening daarvan aan te dringen. Ik herinner mij dat eenige jaren geleden vier brandstichters openlijk werden verbrand te Paramaribo. Wanneer men dus terugziet op de bestaande strafwetgeving, kan het voortdurende bestaan daarvan niet als wenschelijk worden voorgesteld. Ik heb dus met genoegen dit amendement ontvangen omdat ik daar een middel in zie tot verzekering van de regtsveiligheid, waarop die kolonie allezins aanspraak heeft. Het geldt hier geen gunstbetoon, het geldt eene pligtsvervulling, want het moederland is verpligt om de regtsveiligheid in de kolonie te verzekeren. Maar ten aanzien van de toebedeeling der politieke vrijheid, daarop kan die kolonie geen aanspraak maken. Daardoor wordt miskend de betrekking van die kolonie tot het moederland en het gezag van den landvoogd, die thans in de vervulling zijner moeijelijke taak zal zijn blootgesteld aan den tegenstand van eene vertegenwoordiging, welke door alle tijden heen is gebleken niet zeer bezield te zijn met een geest van toegevendheid jegens den landvoogd.

De heer **van Lynden:** Ik wensch aan de geachte voorstellers van het eerste amendement een paar vragen te doen. Vooreerst, waarom daarin gesproken wordt van een *reglement* op de regterlijke inrigting, een *reglement* op de burgerlijke regtsvordering, een *reglement* op de strafvordering, een *reglement* op het notarisambt; terwijl gewaagd wordt van een Burgerlijk *Wetboek*, een *Wetboek* van Koophandel, een *Wetboek* van Strafregt? Welligt bestaat voor die verschillende benaming zeer goede reden, maar op het oogenblik kan ik die niet bevroeden.

De heer van Nierop heeft zich over dit amendement beklaagd, onder andere omdat er een en ander is uitgelaten dat in het wetsartikel voorkomt, en ingevoegd dat daarin niet gevonden wordt. Onder hetgeen is weggelaten heb ik ook met verwondering de militaire strafregtspleging gevonden. Het komt mij voor dat daarin moet worden voorzien. Het regeringsreglement spreekt in art. 156 van eene *koloniale gewapende magt*, en die kan niet onderworpen worden aan de burgerlijke wetgeving. Mijne tweede vraag is: waarom deze weglating? Ik geef de voorkeur aan het tweede amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem boven het eerste, omdat het facultatief laat om deze onderwerpen te regelen bij Koninklijk besluit, of, zoo als de Regering voorstelt, ze te doen regelen door de Koloniale Staten.

Wat het punt van het hooren van den Raad van State betreft, hetzij de wetboeken bij Koninklijk besluit, hetzij op last des Konings zullen worden vastgesteld en door den Gouverneur worden ingevoerd, de gevallen staan volkomen gelijk: de Koning geeft in allen gevalle den last. Indien de gevallen gelijkstaan, moet men in beide gevallen den Raad van State hooren of niet hooren.

Maar kan er wel twijfel bestaan, of de Raad van State moet gehoord worden? Art. 72 van de Grondwet zegt: „De Koning brengt ter overweging bij den Raad van State alle voorstellen, door Hem aan de Staten-Generaal te doen, of door deze aan Hem gedaan, alsmede alle maatregelen van inwendig bestuur van den Staat en van zijne kolonien en bezittingen in andere werelddeelen." Ik geloof, dat men de regeling van een onderwerp als het onderwerpelijke niet kan onttrekken aan de kennisneming van den Raad van State.

De spreker uit Amsterdam meent dat het voorstel, door hem en zijn medevoorstellers aangeraden, het meest praktisch is. Ik zie niet in, waarom het meer praktisch zou zijn dan dat van den afgevaardigde uit Haarlem, die voorstelt het te regelen bij Koninklijk besluit. Deze laatste wijze van regeling heeft ook dit voordeel, dat het bezwaar van den afgevaardigde uit Haarlem vervalt, dat er twijfel zou kunnen bestaan, of de Gouverneur, indien hij op last van den Koning die reglementen vaststelt, niet ook bevoegd zou zij om daar later veranderingen in te brengen. Ik geloof dat die bedenking niet zeer gegrond is, doch dat het beter is allen twijfel weg te nemen.

Ik heb nog eene enkele aanmerking op de redactie, namelijk dat er, om in den stijl van deze wet te blijven, niet moet staan: „op Onzen last", maar: „op last des Konings", gelijk overal elders in dit reglement gezegd wordt.

De heer **van der Linden:** Wat art. 117 betreft, vereenig ik mij met de opmerkingen van den afgevaardigde uit Delft. Ik heb ook met leedwezen gezien, dat hier reeds gesproken wordt van industrielen, letterkundigen en kunsteigendom en ik deel ook in het gevoelen van dien spreker over de koloniale gewapende magt te land en te water.

Dit voor zooveel de redactie van het artikel betreft, een artikel dat reeds door vele leden der Vergadering schijnt te worden beschouwd als minder aannemelijk. Ik heb het althans nog weinig hooren verdedigen, maar wel vele proeven zien nemen om de werking van het artikel te wijzigen.

Er zijn op dit oogenblik drie middelen in discussie, om buiten het artikel om te voorzien in de dringende behoefte aan eene nieuwe wetgeving, die in de kolonie bestaat. Het eene middel bestaat in het amendement van de heeren Godefroi en Kappeyne van de Coppello, het tweede in dat van den heer van Nierop, en het derde is het denkbeeld dat ik de eer heb gehad met een enkel woord bij de Vergadering aan te bevelen: de regeling bij de wet.

Ten aanzien van het eerstgenoemde amendement deel ik in vele der bezwaren van den spreker uit Haarlem, die mijns inziens volstrekt niet zijn opgelost door den spreker uit Amsterdam.

„*Op Onzen last*" zal de Gouverneur vaststellen. Hoe bekomt hij die bevoegdheid? Hij erlangt die, zoodra het reglement in werking is getreden, en nu zeg ik met den laatsten spreker: hoe is het mogelijk, dat men gelijktijdig een last uitvoert, dien men eerst krijgt bij, althans ten gevolge van het in werking treden van de wet? Hoe is het mogelijk, dat dus gelijktijdig kunnen worden vastgesteld en in werking treden die twee verschillende stukken?

„Op Onzen last"; zal daarbij worden gezegd *hoe* die last moet worden uitgevoerd? Dit lees ik niet in het amendement. Ik lees er alleen in dat er een last zal worden gegeven aan den Gouverneur om wetboeken vast te stellen; meer niet. Begrijpt men het zóó, dan is het eene opdragt aan den Gouverneur, niet aan de Staten-Generaal, niet aan den opperbestuurder. Maar dan geven wij aan dien Gouverneur, dien wij niet weten wie het op dat oogenblik zal zijn, de bevoegdheid om eene wetgeving vast te stellen. Is dit nu praktisch? Neen. Spoedig? Ja, dat is mogelijk. In de eerste plaats moest in het amendement zijn gezegd, hoe de Gouverneur zal moeten uitvoeren, dan wisten wij *hoe*. Maar wie zal nu bepalen? De Koning, de opperbestuurder? Laat dan den opperbestuurder het dadelijk doen, laat dan dien Gouverneur maar te huis. Waarom zullen wij bij de wet bepalen dat de Gouverneur het zal doen en waarom het niet overgelaten aan den Koning? Wel, omdat dan de Raad van State zou moeten gehoord worden, en dit zou te lang duren; dat hooren is zeker niet praktisch; neen! daarom, werp dus het advies van den Raad van State over boord; eviteer het onderzoek van den Raad van State; neem een omweg om aan dat grondwettig onderzoek te ontkomen; dat is de redenering. Neen, Mijne Heeren, dan liever de opperbestuurder, want dan hebben wij juist in hetgeen de Grondwet als noodwendige voorbereiding van de besluiten des opperbestuurders voorschrijft een waarborg; wij mogen niet door zulk een artikel in de wet te brengen, die grondwettige waarborgen omtrekken en op zijde schuiven. Dat is, mijns inziens, niet goed. Zal het *hoe* niet worden voorgeschreven bij Koninklijk besluit, door wien dan? Door den Minister? Dan hebben wij hier eene verholen opdragt, waarbij wel de Gouverneur wordt genoemd, maar de Minister inderdaad handelt: dan zullen zij, die de zaak aan den opperbestuurder willen opgedragen zien, nog vrij wat verder van hun doel verwijderd zijn, want niet de opperbestuurder, maar de Minister zal voorschrijven hoe die wetgeving in Suriname zal worden geregeld in alle mogelijke vertakkingen. Dit moge ook nu wederom praktisch genoemd worden: het is niet goed, het is niet te

verdedigen. Voor hen, die dit willen doordrijven, moge het nu zeer onaangenaam wezen dat die bezwaren bestaan, maar zij bestaan, wij kunnen ze niet op zijde zetten; wij moeten hier het praktische eenigermate aan de wettigheid opofferen. Ik kan althans daartoe niet medewerken. Wanneer ik hoor zeggen, zoo als Zaturdag ll. beweerd werd: de invoering van eene nieuwe wetgeving is eene zoo dringende behoefte, „dat er gewigtiger belangen in het spel zijn dan handhaving van beginselen", dan laat ik dat voor rekening van den spreker, die dat gezegd heeft. Ik werk tot zulke handelingen niet mede, tot dat doordringen, dat vergoêlijkt moet worden door allen, die gewoonlijk aan wetgeving medewerken, eigenlijk gezegd onbekwaam en incompetent te verklaren. De regtsgeleerden zijn ongeschikt, zoo luidt het, want regtsgeleerden doen niets dan altijd onder elkander kibbelen en twisten; de Koloniale Raad, de wetgever van art. 117, wordt het minst geschikt verklaard; — de Staten-Generaal kunnen die wetboeken ook niet maken; dat gaat niet, zegt de geachte afgevaardigde uit Amsterdam, — en den Raad van State kan men ook niet hooren; dat is te langzaam. Neen! is mijn antwoord, wij moeten den wettigen weg opgaan, al is die nog zoo lastig, nog zoo langzaam en bezwarend.

Maar, is die opdragt aan den Gouverneur dan onwettig? heeft de geachte afgevaardigde uit Amsterdam gevraagd. Ik zeg: ja. Ik lees in de Grondwet, dat sommige onderwerpen, met name genoemd, bij de wet moeten geregeld worden; andere onderwerpen zullen door de wet of door den opperbestuurder geregeld worden. Nu vraag ik: gaat het aan, wanneer wij dat artikel van de Grondwet opregt in toepassing willen brengen, den opperbestuurder ter zijde te stellen en den last aan den Gouverneur van Suriname te geven? Ik kan mij dus met het amendement niet vereenigen.

Nu het amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem. De explicatie van art. 59 van de Grondwet, voor zoover de beteekenis van opperbestuur betreft, heeft een ouden strijd, sedert jaren her, doen voeren. Ik zou menig citaat over dit punt ter sprake kunnen brengen, dat niet iedereen even aangenaam in de ooren zou klinken. De strijd strekte daarheen, dat men meende, dat niet zulk eene wetgeving bij Koninklijk besluit in de kolonien kon worden ingevoerd. Ik zal echter de bijzonderheden van dien strijd thans niet in herinnering brengen. Maar ik blijf persisteren in het gevoelen, dat ik daaromtrent altijd heb aangekleefd. Ik laat dat niet los om de urgentie en de wenschelijkheid van deze wetgeving; ik blijf volharden en ik onderstel dat ook de Minister van Kolonien daarbij zal blijven volharden, want invoering bij besluit is *tegen* het beginsel, dat hij in zijne wet heeft neêrgelegd. De Minister zal er ook wel eens aan gedacht hebben, of het niet gemakkelijker geweest ware de wetboeken bij besluit in te voeren. De Minister schijnt evenwel zoodanige handelwijze te hebben afgekeurd, want in zijn ontwerp heeft hij voorgesteld dat het Koloniale Parlement de wetboeken zal vaststellen. Hij is uitgegaan van het beginsel dat de Vertegenwoordiging van het land de wetten van het land moet maken. Dit is het denkbeeld van het artikel en daarmede is niet vereenigbaar het andere denkbeeld, uitgedrukt in het amendement van den geachten spreker uit Haarlem. Wanneer ik dus volhard bij den ouden strijd, dan veronderstel ik dat de Minister van Kolonien mijn bondgenoot zal zijn.

Het is niet wenschelijk, heeft de geachte spreker uit Middelburg gezegd, om de kolonie te begiftigen met de slechte wetboeken, waaronder wij in Nederland zuchten! Mij dunkt, wanneer wij het er nog mede

doen, dan kunnen de Surinamieten het er ook wel mede doen. En wanneer de toestand in West-Indie zoo slecht is als die wordt afgeschilderd, mij dunkt, dan zullen zij zeer blijde zijn als die slechte wetboeken daar worden ingevoerd. Ik geloof dat onze wetboeken voor hen een zeer brillant cadeau zouden zijn. In Oost-Indie is ons Burgerlijk Wetboek ook bijna geheel ingevoerd. Men meende alleen dat er wat in veranderd en van fouten gezuiverd moest worden. Maar het is inderdaad merkwaardig dat men zoo weinig veranderd heeft. De grofste fouten zijn er in gebleven. Hetgeen veranderd is, heeft weinig te beteekenen. Daaruit hebben wij gezien dat men in onze kolonien de Burgerlijke Wetboeken, die wij hebben, vrij gaaf kan overbrengen.

Maar de Code Pénal, vraagt de geachte spreker uit Middelburg? Wilt gij dien daar ook overbrengen? Dit is toch niet wenschelijk. Ik heb ook wel wat tegen de invoering van den Code Pénal. Ik heb al lang gewenscht dat wij hem hier kwijt waren. Maar zullen wij nu, omdat die wet zoo slecht is, aan de Regering opdragen den Code af te schaffen en een nieuw Wetboek van Strafregt in te voeren? Het is zeker, dit is praktisch en gemakkelijk. Maar omdat dit middel niet kan toegepast worden, moeten wij ons hier met den Code blijven behelpen.

Ik wensch eenheid van wetgeving voor het moederland en voor de kolonien. Ik zie niet in waarom men niet eene strafwet zou kunnen maken voor ons en voor de kolonien te gelijk. Zoolang dit nog niet mogelijk is en wij dus moeten blijven zuchten onder een slechte strafwet, waar is dan die urgentie om Suriname morgen van onze slechte wet te verlossen? De geachte spreker uit Middelburg zegt: er geldt hier een gewigtiger beginsel dan de handhaving van eene slechte wet. Juist, omdat wij hechten aan een beginsel, doen wij het hier met den slechten Code Pénal.

Zoo als ik zeide blijf ik bij mijn oud gevoelen volharden, en zal dus het amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem niet aannemen, ofschoon ik het eens ben met den heer van Lynden, dat, zoo moet gekozen worden tusschen de beide amendementen, dat van den geachten afgevaardigde uit Haarlem, zuiver consequent in zijn beginsel is. Doch het komt niet overeen met art. 59 der Grondwet. Dit is het punt van den ouden strijd, en daarin wil ik consequent blijven.

De heer **van Nispen van Sevenaer**: Een kort woord om de redenen te doen kennen die mijne stem zullen bepalen. Drie zaken zijn thans aan de orde: het artikel en de beide amendementen. Ik ben opgestaan om dat van den geachten afgevaardigde uit Haarlem te ondersteunen, echter eerst laat, omdat ik liefst dit onderwerp aan de regtsgeleerden dezer Kamer wilde overlaten. De ondersteuning volgde echter te langzaam en ik stelde er prijs op dat het amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem in discussie kwam, daar ik mij met het voorstel der heeren Godefroi en Kappeyne niet wel zoude kunnen vereenigen. Ik betwijfel, of die delegatie op den Gouverneur wel overeenkomt met art. 59 der Grondwet; ik betwijfel, of uit dat artikel kan afgeleid worden dat de Koning daartoe de bevoegdheid heeft.

Ik zou mij daarentegen kunnen vereenigen met het amendement van den heer van Nierop, doch zou in plaats van „kunnen" bij voorkeur daarin lezen „zullen."

Aan het artikel zal ik mijne stem niet kunnen geven. Immers hier wordt eene hoogst gewigtige taak aan de Koloniale Staten opgedragen. De meerderheid dezer Kamer schijnt van meening te zijn dat gindsche

maatschappij voor die taak rijp en geschikt is; ik ben, ik mag dat niet ontveinzen, niet van die meening. Bij vele gelegenheden hebben wij veel van die maatschappij gehoord wat juist niet gunstig was, en ik moet bekennen dat al het gehoorde mij geene aanleiding geeft om die maatschappij of de er uit gekozenen bevoegd en aangewezen te achten om de taak van dit artikel te vervullen.

Het is een curieuse maatschappij, en uit eene der Memorien van Toelichting moet ik iets voorlezen, dat welligt anders, daar wij zoo veel stukken te lezen hebben, niet in herinnering bij de Kamer zou blijven. Omtrent art. 136 lees ik: „In Suriname schijnt de regterlijke magt niet in dat hooge aanzien te staan als behoort, zoo zelfs dat de geraadpleegde koloniale autoriteiten zich met *het beginsel van onafzetbaarheid* weinig ingenomen betoonden."

Wanneer nu die maatschappij van dien aard is, dat men daar weinig ingenomen is met hetgeen toch het allereerste vereischte is voor de zekerheid en veiligheid van personen en goederen, de onafzetbaarheid, die toch alleen den waarborg van onafhankelijkheid kan geven van hem die geroepen wordt het regt te handhaven; wanneer dus zelfs de individuen, tot die handhaving geroepen, op zulk een trap staan dat men liefst hen in de hand blijft houden, om, wanneer zij niet goed zijn, ze te kunnen verbeteren of vervangen, — dan boezemt mij die maatschappij weinig vertrouwen in. Wanneer ik alles te zamen vat wat ik vroeger heb gehoord, en thans ook weêr uit het zoo even genoemde officiele stuk leerde kennen, dan zie ik groot bezwaar om aan die maatschappij de bevoegdheid te geven, zelve die wetgeving te maken. Ik wensch liever aan het opperbestuur over te laten die wetgeving vast te stellen en te doen invoeren. Ik ben dus niet voornemens mijn stem aan art. 117 te geven; ik heb daarvan de redenen willen doen kennen, en die redenen zullen ook mijne stem bepalen betrekkelijk het geheele reglement.

De heer **Fokker**: Mijnheer de President, ik zal mij twee opmerkingen veroorloven, de eene naar aanleiding van het gesprokene door den geachten afgevaardigde uit Amsterdam, den heer Godefroi, de andere met betrekking tot de redevoering van den geachten spreker uit Almelo.

De geachte spreker uit Amsterdam heeft ten aanzien van mijne ondersteuning van het amendement van den heer van Nierop aangemerkt, dat dit ook niet praktisch was, want dat naar zijne meening, ingeval de Raad van State moet worden gehoord, dan het tot stand komen van die wetgeving twee à drie jaren zou duren. Wat de meening van den geachten spreker aangaat, dat de Raad van State wel degelijk zal moeten worden gehoord, daarover, geloof ik, valt weinig te twisten. Ik zou denken, dat art. 72 van de Grondwet het bepaald uitmaakt, en ik zou denken dat wanneer in art. 72 der Grondwet aan de Nederlandsche bevolking is gegeven een waarborg, dat het volksbelang door algemeene maatregelen van uitwendig bestuur niet of althans zoo weinig mogelijk zal kunnen worden geschaad, dan geloof ik, dat men ook die waarborgen zal behooren te geven aan de Surinamers en aan de Curaçaoenaars. Maar nu zegt geachte spreker: ja, dan zal dit twee à drie jaren duren. Ik vraag: op welken grond wordt zoo iets beweerd? Heeft de Raad van State het zoo oneindig druk, dat hij, wanneer hij over dergelijke ontwerpen van wet zijn gevoelen moet mededeelen, daarvoor twee of drie jaren noodig zou hebben? Ik kan dat niet gelooven, want ik heb wel eens het tegendeel hooren beweren. Wat hiervan

ook zij, ik geloof niet dat men dit met stellige zekerheid kan zeggen. Maar met nog veel minder regt, althans in deze Vergadering, kan men zeggen, dat de Raad van State traag is. Het zou dus alleen moeten zijn, dat de Raad van State met zooveel andere bezigheden was overladen, ten gevolge waarvan hij dit werk binnen geen korter tijd zou kunnen uitvoeren. Maar al duurde het ook al eenigen tijd, en daaromtrent ben ik het eens met den geachten spreker uit Almelo, dan geloof ik dat wij ons dit zouden moeten getroosten, en dat wij zullen moeten toezien, dat ten minste de belangen van den Staat en die van de ingezetenen van de West-Indische kolonien niet worden opgeofferd aan spoed.

De tweede opmerking geldt het gesprokene door den geachten afgevaardigde uit Almelo, die mij in den mond gelegd heeft, dat onze Nederlandsche Wetgeving zoo *leelijk* zou zijn. Ik heb dit niet alleen niet gezegd, maar ik heb dit zelfs niet in mijne gedachte gehad. Alleen heb ik beweerd, dat die wetgeving vele gebreken heeft, en men dus nu zou moeten doen een van beide, òf, zoo als de geachte spreker uit Almelo wenscht, die wetgeving met hare deugden en gebreken *en bloc* naar Suriname zenden, òf vooraf haar eenigzins moeten nagaan, om te zien of men daaruit niet de grootste gebreken zou kunnen wegnemen. Maar dan zullen wij hetzelfde werk moeten doen alsof wij eene geheel nieuwe wetgeving maken, want dan moeten al die onderwerpen van wetgeving ter sprake komen.

De heer van der Linden heeft Zaturdag erkend dat men onze wetgeving voor Suriname moest van kracht verklaren, met uitzondering misschien van het hypotheekstelsel. Welnu, dan zal men andere onderwerpen ook willen uitzonderen, en verbeteren zoodanig als de Kamer zal noodig oordeelen.

En nu heeft de geachte spreker voor de invoering van onzen Code Pénal in Suriname niets anders weten bij te brengen dan dat hij niet fraai is, maar dat wij het er wel mede moeten doen en dat Suriname het er dus ook maar mede doen moet.

Neen, Mijnheer de President, bij dat argument kan ik mij onmogelijk nederleggen. De Nederlandsche natie ziet sedert jaren reikhalzend uit naar een nieuw strafwetboek ter vervanging van den Code Pénal, die niet past voor onzen toestand. Ik zou dus niet kunnen medewerken om dergelijke wetgeving aan de ingezetenen van Suriname cadeau te doen.

De vergadering wordt voor een kwartieruurs geschorst.

Na de hervatting der zitting wordt de beraadslaging voortgezet over het *wets-ontwerp tot vaststelling van het reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname.*

Voortzetting der beraadslaging over art. 167.

De heer **Kappeyne van de Coppello**: Zoo door de gelijktijdige behandeling van het amendement en het artikel aan de eene zijde de discussie bevorderd wordt, aan den anderen kant bemoeijelijkt het hierdoor die discussie, dat het aanleiding zou kunnen geven om uit het oog te verliezen het verschillend standpunt, waaruit het amendement en het artikel moeten worden beoordeeld.

Het amendement heeft een zuiver transitoir, het artikel een organiek karakter.

Men heeft er met groote kracht op gewezen, dat de regtstoestand van Suriname zoo onverwijld voorziening vorderde, dat, wanneer men

dit regeringsreglement daar invoerde, men die kolonie niet zoo groote weldaad zou hebben bewezen, als wanneer men haar met de wetboeken begiftigde die gereed lagen. De heer Wintgens is zoo ver gegaan van te zeggen, dat de Minister bij ministeriele dispositie met de eerste mail den last moest zenden om die wetboeken af te kondigen.

Hoe kan hij, die zoo doorkneed is ook in het koloniaal staatsregt, dergelijke kracht toekennen aan eene ministeriele dispositie, waarvan in de Grondwet geen sprake is, en die in Nederland geene waarde heeft hoegenaamd. Mij dunkt, de reden is eenvoudig, omdat hem bekend is dat, volgens het bestaande regeringsreglement in Suriname, de Gouverneur inderdaad bevoegd is tot het uitvaardigen van wetten, en dat op tweeledige wijze, òf na verkregen magtiging van den Minister, òf, wanneer er is dringende haast, zonder die magtiging af te wachten, maar met de verpligting om haar dan later aan te vragen.

Het denkbeeld dus om zekerheid te verkrijgen dat dit regeringsreglement niet worde ingevoerd dan gelijktijdig met de nieuwe burgerlijke en strafwetgeving, en wel dat dit geschiede door de afkondiging door den Gouverneur op last des Ministers van de gereed liggende wetboeken, — dat denkbeeld is men eigenlijk verschuldigd aan den heer Wintgens. En wanneer hij mij nu verwijt verandering in mijne zienswijze, dan geloof ik dat hij zich vergist: want ik heb slechts beweerd dat het ondoenlijk zou zijn die wetboeken bij de wet vast te stellen, zoodanig dat de Rijkswetgever artikel voor artikel zou onderzoeken; maar dat zeer goed die wetgever de invoering van die wetboeken kon sanctioneren, zoodat dan hetgeen de wetgever zou doen, niet is goedkeuring van de wetboeken, maar goedkeuring van die wijze van invoering, die de korste is en die overeenstemt met het tegenwoordig regeringsreglement van Suriname.

Wanneer men alzoo blijft bij het gevoelen, dat de invoering van de nieuwe wetgeving in de kolonie noodig en de grootste weldaad is die men haar geven kan, dan moet men ook goedkeuren de zekerheid, die door ons amendement wordt gegeven, en die niet in gelijke mate wordt gegeven door het amendement van den heer van Nierop, omdat daarbij alleen sprake is van eene facultative magt en niet van een imperatief voorschrift.

Ons amendement is dan ook ontworpen met het oog op hetgeen gereed ligt, en van daar dat de benamingen behouden zijn, door de daarmede belaste commissie aan de verschillende verordeningen gegeven. Waarom men in Suriname begrepen heeft te moeten spreken van een *reglement* op de regterlijke inrigting, een *reglement* op de burgerlijke regtsvordering, een *reglement* op de strafvordering en niet van een wetboek, is mij onbekend; maar ik geloof dat het weinig tot de zaak afdoet. Dit is zeker, dat wanneer ons amendement aangenomen wordt, het doel, dat men zich daarbij voorgesteld heeft, stellig zal bereikt worden. De eenige bezwaren, tegen het amendement ingebragt, zijn bezwaren van vorm. En daarbij houde men in het oog, dat ten aanzien van dergelijke bezwaren de regel geldt: *que nullité sans grief n'opère rien*, en dat men over den vorm het eerst mag heenstappen, waar het geldt een geheel nieuwen toestand te scheppen, waar men niet bepaalt *hoe* wetboeken zullen worden vastgesteld in den regel, maar eenvoudig een maatregel van overgang vaststelt, om aan een onhoudbaren toestand op eenmaal een einde te maken. Maar bovendien, op den vorm is niets aan te merken want, ik herhaal het, die vorm is in overeenstemming met het regeringsreglement, dat thans in Suriname vigeert, en dat daar de grondwet blijft tot dat het nieuwe reglement in werking treden zal.

Evenmin zegge men met den heer van der Linden: hoe kan men een last geven, die op hetzelfde oogenblik moet worden uitgevoerd, waarop de last gegeven wordt? Hoe kan iets in werking treden ter zelfder tijd dat men iets gelast te doen? Hoe kan men dien last geven aan een onbekenden Gouverneur? Dat zijn zwarigheden die, wanneer de geachte spreker niet had te verdedigen zijn bijzonder beginsel, ook bij hem niet zouden bestaan; zwarigheden van zoo geringen aard, dat ik die hier, waar het niet geldt een burgerlijk regtsgeding, maar het staatsbelang, niet in het breede zal trachten te wederleggen.

Evenmin kan ik in het bezwaar deelen, dat de uitdrukking *vast te stellen* hier onbepaald zou zijn, omdat ik in die uitdrukking niet zie de aanwijzing van het tijdstip waarop, maar van de magt woordoor de vaststelling zal geschieden, zoodat ik geene verbetering zou kunnen ontwaren in de verandering van „*vast te stellen*" in „*vastgesteld*"; terwijl men dan weder aan den anderen kant zou kunnen zeggen: zij zijn nog niet vastgesteld. Welke uitdrukking ook gebezigd worde, wanneer men met taalziftend genie bedeeld is, kan men er altijd aanmerking op maken. Doch de bedoeling is duidelijk: hier wordt de bevoegdheid tot vaststelling aan den Gouverneur opgedragen, handelende op hooger last, zooals hij in de uitoefening zijner betrekking altijd handelt.

Maar, afgescheiden van die transitoire bepaling, behoort de wetgever, die het regeringsreglement ontwerpt, eene organieke bepaling te maken, aanwijzende de magt die bevoegd zal zijn om het strafregt en het burgerlijk regt te regelen. Dit is zoo waar, dat, al bestond die wetgeving reeds sinds lang in Suriname, dan toch eene bepaling als die van art. 117 in het regeringsreglement niet zou mogen ontbreken.

En dan vraag ik: welke zijn de magten, die bij het regeringsreglement kunnen worden aangewezen om het burgerlijk regt en het strafregt voor de kolonien te regelen? En hierbij kom ik op het beginsel van den afgevaardigde uit Almelo, die meent, dat deze magt uitsluitend behoort opgedragen te worden aan den Rijkswetgever. Indien dit het geval ware, zou het er met onze kolonien ongelukkig uitzien, want de afgevaardigde uit Delft heeft te regt herinnerd, dat reeds sinds 50 jaren de grondwettige bepaling bestaat, dat er een nieuw wetboek van strafregt bij ons moet worden ingevoerd, en nog, durf ik zeggen, kan niemand bepalen (ware de Minister van Justitie hier aanwezig, ik zou hem er gaarne naar vragen), wanneer met dat sedert 50 jaar voorgeschreven werk ook slechts weder een aanvang zal worden gemaakt. Wil mitsdien de geachte afgevaardigde, dat wij artikel voor artikel al de wetboeken voor onze kolonien zullen vaststellen, ik zou geneigd zijn een dergelijk stelsel te qualificeren met een zeker sterk woord, wierd ik niet weêrhouden door de herinnering, dat de afgevaardigde uit Almelo, toen hij dat woord tegen den voormaligen afgevaardigde uit Arnhem bezigde, door u, Mijnheer de Voorzitter, tot de orde is geroepen. De afgevaardigde uit Almelo heeft dan ook begrepen, dat het beginsel, waarvoor hij zoo te velde trekt, niet met goed gevolg kan worden volgehouden dan door eene geheele frontverandering. In plaats van langer te beweren: „Wij moeten de wetboeken voor onze kolonien vervaardigen en wij moeten die zelfs beter maken dan de onze zijn," wordt nu gesteld: „wij moeten decreteren, dat in de kolonien onze eigene wetboeken zullen gelden, al zijn die nog zoo slecht." Ik vraag: hoe zullen wij onze Regterlijke Organisatie toepasselijk verklaren in de kolonien, en vooral *welke* organisatie? Die welke bestaat, of die welke zou behooren te bestaan? Hoe zullen wij dat doen in een kolonie, waar de regterlijke indeeling en

de administrative instellingen niet bestaan, op welke dat alles berust? Hoe zullen wij ginds de Wetboeken van Burgerlijke Regtsvordering en van Strafvordering invoeren? De geachte afgevaardigde is, zooals ik bij ondervinding weet, met al de geheimen dier wetboeken zeer goed bekend. Hoe kan hij dan voorstellen, dat zij zullen worden ingevoerd daar waar bijv. de collegien, van welke die wetboeken spreken, niet bestaan? En wat het strafregt betreft, dit is niet geheel vervat in den Code Pénal; er zijn vele wijzigingen en verordeningen van allerlei aard, die ons strafregt uitmaken. Sommige van zeer versche dagteekening, andere, zelfs Fransche, die zeer oud zijn. Ik herinner de wet op wanbetaling van boeten in strafzaken, die dan toch wel tot het strafregt behoort; en wat de oude Fransche verordeningen aangaat, zal de geachte spreker uit Almelo willen dat bijv. de Fransche verordening van 1669, regelende de politie in de domaniale bosschen, in de djatti-bosschen van Java of de wouden van Suriname zal gelden? Dit systeem is ten eenen male onuitvoerlijk, en als men de oude leer pleit, *périssent les colonies, vivent les principes*, dan moet er althans een principe zijn overeenkomstig met onze Grondwet. Intusschen, zoowel de eene als de andere voorstelling van den geachten spreker uit Almelo is in strijd met de Grondwet. Wat zegt de Grondwet op dit punt? Dat de Rijkswetgever alleen zal regelen bepaalde onderwerpen, waaronder dat waarover wij thans spreken niet behoort, en voorts koloniale onderwerpen, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan. En wat blijkt hier? Dat er juist behoefte bestaat om *niet* op die wijze te regelen, wil men iets tot stand brengen.

De redenering, dat de Rijkswetten gelden voor de kolonien, is in directen strijd met art. 118 der Grondwet, dat zegt, dat de Grondwet en andere wetten alleen voor het Rijk in Europa verbindende zijn, tenzij het tegendeel daarin worde uitgedrukt. Waar is in onze burgerlijke en strafwetgeving, waar in onze oude Fransche wetgeving uitgedrukt, dat zij ook geldt voor de kolonien? De redenering van den geachten spreker uit Almelo berust dus op eene verkeerde basis. Hij heeft, om tot zijne conclusie te kunnen komen, die leer moeten verdedigen; maar telkens wanneer hij dit zal doen, zal hij eene gegronde, eene onwederlegbare tegenspraak ondervinden, geput uit den aard der zaak en uit de Grondwet. Maar wat schade? Door dit reglement wordt, ik erken het, niet de uitsluitende bevoegdheid van den Rijkswetgever aangenomen, maar evenmin wordt zijne bevoegdheid uitgesloten als hij zijne tusschenkomst noodig mogt achten, want in art. 3 dezer wet wordt gezegd wat algemeene verordeningen zijn, en daaronder behooren in de eerste plaats de wetten krachtens art. 59 der Grondwet door den Koning en de Staten-Generaal te maken, en de Rijkswetten, die volgens art. 118 uitdrukkelijk in de kolonien toepasselijk zijn verklaard. Als wij dus eens voor ons zelven een nieuw strafwetboek zullen maken, welnu, laat dan op voorstel van den geachten spreker uit Almelo, die zich deswege met den Minister van Justitie zal moeten verstaan, in dat wetboek eene bepaling opgenomen worden, dat dat wetboek ook voor de kolonien zal gelden, maar zoolang wij dit niet zullen gedaan hebben, zal ons strafwetboek in de kolonien niet van toepassing zijn. Als dus dit reglement den Rijkswetgever niet uitsluit, doch deze alleen zal optreden zoodra volgens art. 59 der Grondwet het gevorderd wordt, dan rijst de vraag: wie zal, waar de wet niet spreekt, regelen? In dat geval blijft de keuze tusschen den Koning en de Koloniale Staten. Is nu de opdragt van de regeling van burgerlijke en strafregtelijke onderwerpen aan de Koloniale Staten, iets vreemds, iets onge-

hoords? Daarover kan eigenlijk geen discussie zijn, want het is een erkend beginsel van ons koloniaal staatsregt, het is erkend in al de reglementen die in West-Indie hebben gegolden vanaf 1816, en het is gesanctioneerd door het regeringsreglement vanaf Nederlandsch Indie. Welke reden bestaat er dus om nu voor altijd dat terrein aan de koloniale verordeningen te ontnemen? De beweegreden daarvoor aangevoerd is juist eene reden voor het tegendeel. Want die is, dat voortaan de Koloniale Staten niet meer zullen zijn een bloot adviserende Koloniale Raad, maar de werkelijke vertegenwoordigers van de kolonie. Dat zou echter weinig beteekenen, wanneer zij niet mogten regelen hetgeen voor de kolonie juist het meest wenschelijk is, dat door hare vertegenwoordigers geregeld worde, namelijk de voorziening in eigene huishoudelijke behoeften.

En eindelijk de Koninklijke besluiten. De magt van den Koning om te verordenen is, mijns inziens, tweederlei. Zij is algemeen, of de magt, die ontleend wordt aan art. 72 van de Grondwet; eene magt, die de Koning gelijkelijk bezit voor het Rijk en voor de kolonien en die door geene wet kan worden opgeheven of beperkt. Maar de Koning heeft buitendien eene exeptionele magt voor de kolonien, ontleend aan art. 59 van de Grondwet, zich uitstrekkende over alle onderwerpen, waaromtrent niet bij het regeringsreglement of de Grontwet zelve eene andere magt als bevoegd tot regelen is aangewezen, Wanneer wij dus bij het regeringsreglement iets opdragen aan de Koloniale Staten, ontnemen wij dat aan het regt tot regeling van den Koning, krachtens de exeptionele magt, bij art. 59 der Grondwet verleend. Wij laten dan alleen aan den Koning de magt, die Hij ook voor het Rijk bezit, om algemeene maatregelen van inwendig bestuur vast te stellen. Thans is in art. 3 bepaald, dat alleen die Koninklijke besluiten onder de algemeene verordeningen worden gerangschikt, die genomen zijn in den vorm bij de Grondwet van het Koningrijk voor algemeene maatregelen van inwendig bestuur voorgeschreven. Het is waar, dat wat een algemeene maatregel van inwendig bestuur is, in ons staatsregt nergens gedefinieerd wordt. Men heeft dat herhaaldelijk beproefd, nog bij de behandeling van de wet op den Raad van State, maar men is daarin niet geslaagd. De Grondwet en de wet op den Raad van State regelen alleen den vorm. Wanneer die vorm is in acht genomen, kan het niet aan de ingezetenen der kolonie of aan den regter aldaar vrijstaan te beoordeelen, of zij naar hunne denkwijze omtrent hetgeen onder eenen algemeenen maatregel van inwendig bestuur verstaan moet worden, gehoorzaamheid aan het besluit zullen weigeren of het eerbiedigen.

Maar wanneer kan alleen die vorm worden in acht genomen? De vorm kan, volgens de Grondwet en de wet op den Raad van State, niet in acht genomen worden, tenzij de inhoud van het besluit die is van eenen algemeenen maatregel van inwendig bestuur. Wanneer de Koninklijke magt zich in dat opzigt te buiten ging, zou deze Vergadering dàår zijn om den verantwoordelijken Minister te interpelleren.

Evenwel, moge de vraag, wat algemeene maatregelen van inwendig bestuur zijn, niet met volkomen juistheid zijn te beantwoorden, zekere onderwerpen zijn er, die allen erkennen dat niet tot algemeene maatregelen van inwendig bestuur behooren. Zoodanige onderwerpen zijn bijv. belastingen. Niemand beweert, dat de Koning, krachtens art. 72 van de Grondwet, belastingen kan uitschrijven. Derhalve kunnen belastingen alleen in de kolonien geheven worden krachtens de wet of krachtens koloniale verordeningen. Evenmin geloof ik, dat de Koning het burgerlijk

en het strafregt kan regelen, alleen met deze uitzondering, dat bepaalde voorschriften van politie wel degelijk bij algemeene maatregelen van inwendig bestuur kunnen worden gegeven. In zoodanige gevallen voorziet art. 48 van dit regeringsreglement; hetzelfde voorschrift, zoo als de geachte afgevaardigde uit Arnhem reeds heeft herinnerd, dat wij in de provinciale wet en de gemeentewet aantreffen.

Maar omdat wij bij art. 3 hebben aangenomen, dat Koninklijke besluiten alleen in de kolonie gelden wanneer zij inhouden algemeene maatregelen van inwendig bestuur blijkens den vorm waarin zij vervat zijn, volgt daaruit dat de exceptionele magt den Koning niet kan worden toegekend om de wetboeken bij enkel besluit in te voeren. Dit zou met de oekonomie van het reglement strijden. In allen gevalle zoude men dan die wetboeken ook door den Raad van State moeten laten onderzoeken, en dus het doel niet bereiken dat men zich voorstelt, terwijl ook de Staten de magt tot regeling voor het vervolg niet zouden hebben, omdat dan volgens art. 47 in het onderwerp bij Koninklijk besluit zou voorzien zijn en men dus inderdaad zou komen op het standpunt waarop de geachte afgevaardigde uit Almelo ons door verwerping van art. 117 wil brengen. Wanneer namelijk art. 117 wordt verworpen, dan blijft tot regeling van al de daarin genoemde onderwerpen, in verband met art. 3, alleen de Rijkswetgever over. Dit zou eene hoogst gevaarlijke zaak zijn. Art. 117 kan dus in geen geval uit het reglement worden gemist. Door dit er uit te nemen zou men de gansche oekonomie van de wet verstoren. Maar ontegenzeggelijk kan men maatregelen nemen om onder de bestaande omstandigheden te waken voor het gevaar dat te gelijk met de invoering van dit reglement Suriname nog gedurende eenigen tijd, althans tot zoolang de Koloniale Staten hun werk hadden verrigt, in het bezit zou blijven van eene ongelukkige wetgeving. Vereenigt men zich nu met het door ons voorgesteld amendement, dan zullen al de verordeningen, die gereed liggen, die hier zijn ontworpen door eene deskundige commissie, en in de kolonie nader onderzocht, verbeterd en aangevuld met een wetboek van strafregt, in hoofdtrekken overeenkomende met onzen Code Pénal, onmiddellijk kunnen worden vastgesteld, terwijl inmiddels de overige maatregelen tot uitvoering van het reglement worden genomen. Dan zal de gansche nieuwe wetgeving gelijktijdig met het reglement in werking treden en dus aan de kolonie gelijktijdig worden gegeven de weldaad van politieke regten en de zekerheid van burgerlijke vrijheid. Neemt men daarentegen aan het amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem, dan ontstaat de zwarigheid dat, als de wetboeken door den Koning worden vastgesteld, zij later door de Koloniale Staten zullen kunnen worden gewijzigd. Worden zij vastgesteld door den Gouverneur, dan zal die moeijelijkheid vervallen. In elk geval zou aan het amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem eene clausule moeten bijgevoegd worden van dezen aard bijv.: behoudens het regt van wijziging door de Koloniale Staten. Zoo als het amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem dáár ligt, geloof ik dat het onze de voorkeur verdient. Zijn amendement geeft geene zekerheid, geene verbetering in den vorm, en geeft tevens aanleiding tot de zeer moeijelijk te beslissen vraag: wie later tot wijzigen bevoegd zal zijn. Daarentegen bestaat geen twijfel dat wanneer de verordeningen worden vastgesteld door den Gouverneur op last des Konings, met het oog op art. 3 niemand anders tot wijzigiging van wetten, besluiten of verordeningen bevoegd zal zijn, dan óf de Koloniale Staten óf de Rijkswetgever. Ons amendement strookt dus geheel met de oekonomie

der wet en bereikt geheel en al het doel dat men zich voorstelt.

De heer **Wintgens**, voor de derde maal het woord gevraagd en bekomen hebbende, zegt: Ik heb alleen het woord gevraagd om de verkeerde meening weg te nemen, waarin de geachte spreker uit Amsterdam verkeert omtrent mijn gevoelen ten opzigte van dit onderwerp.

Ik verlang de verwerping van dit artikel. Ik verlang dit opdat niet aan de Koloniale Staten de regeling van het burgerlijk regt, het regt van koophandel en wat dies meer zij, worde gelaten. Maar ik wensch dit in geenen deele opdat in den vervolge de regeling van dergelijke onderwerpen zoude worden opgedragen aan het uitvoerend gezag hier te lande; want ik geloof met den geachten spreker uit Almelo, dat in den regel die gewigtige punten van wetgeving hier door de wetgevende magt moeten worden beslist. Alleen in den geheel bijzonderen toestand, waarin wij ons thans bevinden, nu een omslagtig werk op goeden voet is voorbereid en gereed ligt, nu wij weten dat daaraan alle zorg besteed is en die arbeid dus gerust kan worden ingevoerd, nu wensch ik dat dit bij uitzondering door het uitvoerend gezag plaats hebbe, krachtens art 59 der Grondwet, zij het dan volgens het amendement van de geachte afgevaardigden uit de hoofdstad en uit 's Hage, of volgens dat van den afgevaardigde uit Haarlem.

Noch de geachte spreker uit 's Hage noch die uit Amsterdam hebben het groote punt, waarop het hier aankomt, het behoud der eenheid in burgerlijk en handelsregt tusschen moederland en kolonie, behandeld. Zij hebben niet besproken de noodzakelijkheid dat op legislatief zoowel als op judicieel gebied de souvereiniteit van het moederland over de kolonie moet in acht genomen worden. Ook op het regtsgebied wordt die souvereiniteit gehuldigd in het hooger beroep van de regtszaken, die in de kolonie zijn behandeld, en die hier te lande in hooger beroep bij den Hoogen Raad worden gebragt. Daarin ziet men gehuldigd wat ik hier verlang op wetgevend gebied, namelijk dat voor gewigtige onderwerpen niet buiten den wetgever in het moederland om, in de kolonie zal worden gehandeld.

Daarop doelde dan de geachte afgevaardigde uit Almelo, toen hij zeide, dat de eenheid in de groote punten van wetgeving alleen door regeling bij de wet kan worden bereikt. Die geachte spreker wijkt slechts in zooverre van mijne meening af, dat hij daartoe niet wenscht te bewandelen den bij het amendement voorgestelden weg, terwijl ik daartoe bij uitzondering wel zou kunnen besluiten.

Daarop doelde dan ook de geachte afgevaardigde uit 's Hage toen hij mijne woorden heeft aangehaald, de figuurlijke uitdrukking, welke hij interpreteerde als ware ik van mijne zienswijze afgeweken. Ik heb gezegd dat de Regering het in hare hand heeft nu reeds eene weldaad aan de kolonie te bewijzen, door met de eerstvolgende mail naar West-Indie den last te zenden om de wetboeken in te voeren. Mijne bedoeling was dat in de gegeven omstandigheden bij uitzondering van art. 59 der Grondwet dat gebruik kon worden gemaakt, doch tevens dat in het vervolg, als er behoefte aan wijziging mogt ontstaan, de slot-alinea van dat artikel de zaak zou beheerschen, als behoorende tot die onderwerpen die bij de wet moeten worden geregeld zoodra daaraan behoefte blijkt te bestaan.

Ik herzeg, ik hecht weinig aan den vorm waarin thans zou worden gevolg gegeven aan de invoering der wetboeken, hetzij dit geschiedt op last des Konings door den Gouverneur, hetzij bij Koninklijk besluit; mits het maar zoo spoedig mogelijk geschiede.

Ik hecht daarentegen veel aan de eenheid van wetgeving die moet worden bewaard, doch die verloren raakt door de aanneming van art. 117.

Ten slotte merk ik nog op, dat de geachte afgevaardigden niet hebben gewaagd van de koloniale gewapende magt te land en te water, waaromtrent men hier eene afzonderlijke strafregtspleging en strafwet wil laten maken; ik heb geen regt begrip van dat leger en van die vloot, en wensch daaromtrent nadere uitlegging. Ook mijn bezwaar aangaande den *industrielen eigendom* is niet behandeld, welk punt ik, hoewel van ondergeschikten aard, aan de aandacht der Kamer blijf aanbevelen.

De heer **Rochussen**: Op dit oogenblik beraadslagen wij over art. 117 en over twee amendementen, niet zoo zeer op dat artikel, ofschoon daarmede in het naauwste verband staande, maar als slotbepaling voorgesteld; thans zullen wij alleen te stemmen hebben over art. 117. Ik zal moeite hebben om mij daarmede te vereenigen, in de eerste plaats omdat ik de noodzakelijkheid niet inzie om, daar reeds aan de Koloniale Staten de bevoegdheid in het algemeen is gegeven tot het maken van koloniale verordeningen, in dit artikel een tal, of liever gezegd, eene reeks van onderwerpen, speciaal te noemen, waaromtrent die bevoegdheid zich zal uitstrekken. In de tweede plaats, omdat ik het niet eens ben met hetgeen gezegd wordt in een der gewisselde stukken, waar gevraagd wordt: „Wat wordt er van het constitutioneel stelsel, als de vertegenwoordigers der bevolking niet regtstreeks invloed kunnen uitoefenen op de zamenstelling der wetten waaronder zij leven?" Ware dit het geval, dan zouden de discussien, die op dit oogenblik over het regeringsreglement plaats hebben, hier niet moeten gevoerd worden, want dan zou ook het reglement in de kolonie zelve moeten worden vastgesteld. In de derde plaats, omdat ik van oordeel ben, dat de beraadslaging over die wetboeken, die nog al volumineus zijn, en waarvan ik hier een lijvig deel voor mij heb liggen, in de kolonie zeer, zeer lang zou ophouden. Ik geloof, dat het er ver van verwijderd zou zijn, dat zij zouden worden aangenomen, noch en bloc, noch, zoo als gezegd is, d'emblée. Men moet zich de koloniale maatschappij wèl voorstellen; daar is minder afleiding dan hier in Europa; daar komt eens of twee maal in de maand tijding uit Europa, en voor het overige zou zoodanige discussie eene zaak zijn, welke levendige belangstelling zou opwekken, waarop veler aandacht zou gevestigd wezen.

Wanneer in de Koloniale Staten regtsgeleerden zitting zouden hebben, die niet waren gehoord over de wetgeving of die de ontworpen wetboeken reeds hadden bestreden, zouden er niet alleen zeer lange, maar ook zeer warme discussien plaats hebben. Blijft art. 117 bestaan en wordt een der bij wijze van amendement voorgestelde slotbepalingen aangenomen, hetzij die, welke is voorgesteld door de geachte sprekers uit de hoofdstad en uit de residentie, hetzij die van den geachten afgevaardigde uit Haarlem, wat zal dan het geval zijn? Dan zullen de Koloniale Staten zeggen: ja, nu zijn er wel voorloopige maatregelen genomen, nu zijn er wel tijdelijke wetboeken ingevoerd, maar in art. 117 is aan ons, Koloniale Staten, gebiedend de pligt opgelegd om wetboeken te maken. Zij zullen dus vermeenen aan die verpligting gevolg te moeten geven. Dan zal plaats hebben, hetgeen nog al eigenaardig in het Voorloopig Verslag is gezegd, dat zij welligt *voortgestuwd* zullen worden door de overtuiging dat zij aan het land hunner inwoning eene dienst zullen bewijzen.

Ik voor mij vermeen dus dat die discussie, ik bedoel het weder opvatten der taak om nieuwe wetboeken te maken, niet zal vermeden

worden indien art. 117 blijft bestaan, omdat men dien vermeenden pligt toch zal willen vervullen en omdat men dit niet ten halve zal willen doen. Het constitutionele stelsel is iets nieuws in de kolonie, het zal daar hebben, hetgeen de Franschen noemen, le charme de la nouveauté. Ik geloof niet dat die zekere graad van politieke of parlementaire apathie, die wij wel eens in sommige Staten van Europa opmerken, daar zal gevonden worden. Het is dus mijn voornemen om tegen art. 117 te stemmen.

Ten aanzien der voorgestelde amendementen ben ik nog in het onzekere. Ook ik wensch, en niet minder dan eenig lid dezer Kamer, dat de wetboeken spoedig in Suriname mogen worden ingevoerd en dat zou zeker reeds geschied zijn vòòr de invoering van het regeringsreglement niet alleen, maar ook vóór de opheffing der slavernij, indien de onverbiddelijke dood den geachten staatsman, vroeger lid dezer Kamer, aan wien eenige jaren geleden deze taak was opgedragen, niet had weggerukt. Na het overlijden van dien gouvernements-commissaris zijn afzonderlijke commissien benoemd voor Suriname en voor Curaçao. Toen is de eenheid verbroken. Dit zou niet het geval zijn geweest zoo de heer Metman zijne taak had kunnen vervullen; hij toch had in last de wetboeken eerst in Suriname en daarna in Curaçao in te voeren. Ik geloof niet dat redelijkerwijze het denkbeeld kan zijn om voor die kolonien tweeërlei wetboeken te hebben. Zoo zouden wij drieërlei wetboeken bezitten, bijv. één Burgerlijk Wetboek en een Wetboek van Koophandel voor het moederland, één voor Suriname en één voor Curaçao. De bedoeling kan alleen zijn dat men voor elke dier kolonien eene onderscheidene regterlijke inrigting hebbe, overeenkomstig hare verschillende behoeften. Dus door de instelling der beide commissien zal een groot verschil ontstaan tusschen die wetboeken die gezegd worden gereed te zijn, want men moet niet vergeten dat hetgeen voor Suriname zal worden beslist, als van zelf ook het geval zal zijn voor Curaçao, en dat derhalve, uitgaande van hetzelfde opperbestuur, magtiging zal worden verleend tot invoering van onderling niet alleen zeer verschillende, maar zelfs tegenstrijdige wetboeken.

Ik vind de slotbepaling door de heeren Godefroi en Kappeyne voorgesteld zeer bedenkelijk, want in meerdere of mindere mate neemt dan toch de Kamer eene soort van verantwoordelijkheid op zich voor het invoeren dier wetboeken.

Ik zie in het amendement maar één voordeel, namelijk dat de quaestie van het hooren van den Raad van State, indien bij deze wet de verlangde magtiging zou gegeven worden, eenigermate zou gecoupeerd zijn, omdat de Raad van State wel op wets-ontwerpen maar niet op amendementen gehoord wordt.

Iets dergelijks heeft zich voorgedaan omtrent het amendement van den heer Kappeyne op de geneeskundige wetten, dat is aangenomen en waarbij het bekomen van den doctorsgraad aan een der hoogescholen niet genoegzaam meer is geworden, zonder nader examen, en waardoor in het universitair onderwijs feitelijk bij amendement eene verandering is gebragt zonder dat de Raad van State er op is gehoord.

Meer zou ik overhellen tot het amendement van den heer van Nierop. Men erkent dat de Koning het regt heeft, volgens art. 59 der Grondwet, om zoodanig besluit te nemen. Maar is dit zoo, dan behoeft men den Koning dat regt niet nog eens te geven. Het amendement wil eigenlijk dit zeggen: voer die wetboeken maar in, wij zullen nu niet doen gelijk eenige jaren geleden, wij zullen de Regering daarvan geene grief maken. Maar in de wet acht ik het misplaatst. Ik zou het meest over-

hellen tot het denkbeeld, dat met zooveel klaarheid ontwikkeld is door den heer Fokker, om de invoering der nieuwe wetgeving te doen geschieden bij Koninklijk besluit en daarop alsnog den Raad van State te hooren. Ook kan ik niet inzien, dat dit bij den Raad van State zoo heel lang duren zou. Nu die wetboeken, die reglementen zijn omgewerkt door twee commissien, die van Suriname en die van Curaçao, stel ik er dat vertrouwen niet in, om zoo maar te zeggen: „voer die wetboeken en reglementen maar in", ook al wilde men een der huismiddeltjes te baat nemen, die ons voorgedragen zijn om in dezen een groot doel te bereiken, en ook al zeg ik niet: „*périssent les colonies plûtôt qu'un principe.*"

Ik ben dus voor het oogenblik bepaald, mijne stem aan art. 117 niet te geven.

De heer **van Nierop**: Mijnheer de Voorzitter, ik heb eenige sprekers over de amendementen te beantwoorden.

De heer Godefroi heeft gemeend, zich beroepende op den heer Fokker, dat het amendement, door hem en door den heer Kappeyne van de Coppello voorgesteld, door niemand werd geacht strijdig met de wet. Het moge waar zijn dat het amendement niet bepaald in strijd is met de Grondwet of eenige andere wet, toch komt het mij voor dat het vreemd aan ons staatsregt is eene zoo uitgebreide wetgevende magt op te dragen aan een enkel ambtenaar. Het kom mij tevens voor niet rationeel en niet juridisch te zijn.

Ik acht het niet rationeel, dat zulk eene belangrijke daad, als de invoering van die wetboeken, worde behandeld als een maatregel van politie of van gewone administratie, dat daaraan worde ontnomen alle *prestige*, onthouden alle plegtigheid van gezag. Ik meen dat de invoering eener nieuwe wetgeving in eene kolonie eene van de hoogste, van de grootste daden is van het opperbestuur des Konings en dat men die daad, het maken van zoovele wetten, de beschikking over persoonlijke regten, over eigendom, eer en vrijheid, niet behoort over te laten aan één man, al zij die de eerste persoon in de kolonie.

Ik acht het amendement ook niet juridisch. De heer Kappeyne van de Coppello heeft straks ter loops gezegd, dat de Gouverneur de bevoegdheid om wetboeken vast te stellen reeds bezit volgens het bestaande Reglement op het beleid van de regering in Suriname. Die bevoegdheid wordt door den geachten spreker afgeleid uit een paar artikelen van het regeringsreglement van 1845, die den Gouverneur de magt geven kleine strafverordeningen te maken, en ook wettelijke bepalingen, na den Raad te hebben gehoord en onder goedkeuring des Konings.

De geachte spreker uit de residentie heeft mij inzonderheid opmerkzaam gemaakt op art. 13 van het reglement van 1832, aldus luidende: „De wetten, reglementen en bepalingen, welke door den Gouverneur-Generaal [die bestaat niet meer] na ingewonnen advies van den Kolonialen Raad zullen worden gearresteerd, zullen, alvorens van kracht te kunnen zijn, door of van wege Zijne Majesteit moeten zijn goedgekeurd." Ik ben den geachten spreker zeer dankbaar voor die aanwijzing, want daaruit blijkt nu, dat wat het amendement voorstelt, niet alleen vreemd is aan ons staatsregt, maar ook aan het koloniale staatsregt. Volgens deze artikelen toch heeft de Gouverneur de wetgevende magt niet zonder goedkeuring des Konings, en nu wordt hier die goedkeuring vervangen door een prealabelen last, terwijl goedkeuring onderstelt kennisneming van hetgeen behoort te worden goedgekeurd; en hier geeft men een mandaat in blanco: althans zoo schijnt de bedoeling te zijn.

De geachte spreker uit de hoofdstad heeft eenige twijfelingen geopperd omtrent de vraag, of bij aanneming van mijn amendement de Raad van State in dezen behoort te worden gekend, en gezegd dat het bij zijn amendement geen maatregel van inwendig bestuur geldt; het is, zoo als hij het genoemd heeft, eene eenvoudige daad van opperbestuur, en derhalve zou, bij zijn amendement, de Raad van State niet behoeven te worden gehoord. Maar het komt mij voor, dat, wanneer de lastgeving kan worden gezegd niet een maatregel van inwendig bestuur, maar eene daad van het opperbestuur te zijn, alsdan ook de vaststelling van die reglementen door den Koning mag genoemd worden eene daad van opperbestuur. Ik kan niet zien, dat het eene met het andere verschilt. Maar ik moet den geachten spreker doen opmerken, dat, in zijn stelsel, de Raad van State ook hier te lande in elke zaak zou kunnen worden gepasseerd, als de Koning slechts goedvindt om hetgeen hij pleegt bij besluit te regelen, op te dragen aan een Minister of aan al Zijne Commissarissen in de provincien; dan zouden dezen dezelfde bevoegdheid erlangen als nu de Koning heeft en zou tevens de Raad van State niet behoeven gehoord te worden.

Ik kan den geachten spreker verzekeren, dat de wetgeving in Oost-Indie is vastgesteld bij Koninklijk besluit, maar dat aan den Gouverneur-Generaal het vertrouwen is geschonken om die wetgeving gedeeltelijk buiten werking te laten of te wijzigen; eene bevoegdheid waarvan de toenmalige Gouverneur-Generaal een doelmatig en spaarzaam gebruik heeft gemaakt. Maar men heeft den toenmaligen Gouverneur-Generaal geen blanco mandaat gegeven om alles zelf te regelen. Het zal dus bij aanneming van mijn amendement gaan zoo als het in Oost-Indie ging, met uitzondering alleen, dat aan den Gouverneur niet zal worden gegeven de bevoegdheid om de wetgeving te wijzigen, hetgeen niet denkbaar in West-Indie is, waar nu het constitutioneel stelsel wordt ingevoerd.

Ik had mij voorgenomen in een debat te treden met den geachten spreker uit Almelo, maar na de rede van den geachten spreker uit 's Hage kan ik daarvan althans voor ditmaal afzien.

Aan den wensch van den geachten spreker uit Nijmegen en van vele leden der Kamer zal ik te gemoet komen door het woord *kunnen* uit mijn amendement te ligten.

En nu ten slotte een enkel woord aan den geachten spreker uit de Residentie, die ons de verzekering heeft gegeven dat hij geen voorstander is van taalzifterij. Daaraan heb ik nimmer getwijfeld maar ik geloof wel dat zijne argumentatie ditmaal wat specieus was. Mijn amendement zou volgens den geachten spreker zijn in strijd met artt. 3 en 47 van dit ontwerp en latere wijziging der wetboeken onmogelijk maken. Maar behoef ik dan dien geachten regtsgeleerde te herinneren dat, zoo als hier meermalen is opgemerkt, elke overgangsbepaling doorgaans in strijd is met de normale regeling van de wet zelve, zoodat het euvel, dat mijn amendement zou strijden met de regelen van het ontwerp, evenzeer het zijne aankleeft. Ik zie toch volstrekt niet in art. 3 de bevoegdheid van den Gouverneur om op last des Konings wetten te maken. En wat betreft de bedenking, aan art. 47 ontleend, dat artikel zal alleen werken voor de toekomst, terwijl in mijn amendement alleen sprake is van eene regeling voor de eerste maal; bovendien, en dit doet alles af, mijn amendement hecht zich vast aan art. 117. In mijn amendement is sprake van de onderwerpen, in art. 117 bedoeld, en art. 117 zegt, dat in den normalen toestand die onderwerpen door den kolonialen wetgever moeten worden geregeld.

Nu moet ik nog eene opmerking van den geachten afgevaardigde

uit Amsterdam, den heer Rochussen, opnemen. Hij heeft gezegd: het amendement is onnoodig, want de Koning heeft volgens art. 59 van de Grondwet altijd de bevoegdheid voor de kolonien regelen buiten de wet te stellen. Maar die onderstelde bevoegdheid wordt juist beperkt door art. 117 van dit regeringsreglement, want die regeling wordt aan den Gouverneur met de Koloniale Staten toegekend. Die daartegen bezwaar heeft, moet art. 117 afstemmen. Maar ik stem voor art. 117; mijn amendement is een corrolarium van dat artikel en misschien ook een correctief, want den weg openstellende voor eene spoedige invoering der wetboeken, kan het tevens beletten hetgeen de geachte afgevaardigde uit de hoofdstad en zoovele leden dezer Kamer vreezen, dat het début van dat Surinaamsche Parlement zeer onstuimig zal zijn en dat er misschien dadelijk noodzakelijkheid zal bestaan tot toepassing van een ander artikel van dit regeringsreglement, namelijk van dat wat geeft het regt tot ontbinding.

De heer **Godefroi**: Nog een enkel woord, in de eerste plaats naar aanleiding van de *prise à partie*, door mijn geachten vriend uit Delft tegen mij gerigt. Ik heb hem ongelukkig weder verkeerd begrepen. Het is mogelijk; maar, heb ik hem nu wèl verstaan, dan komt zijne meening hierop neder, dat hij bij uitzondering wil invoering door het uitvoerend gezag, als *transitoire* maatregel. Als *organiek* beginsel, voor het vervolg, wil hij regeling van onderwerpen van het regtswezen bij de wet. Het verheugt mij, dat ik het in elk geval in zooverre met mijn geachten vriend uit Delft eens ben, dat hij, even als ik, ten spoedigste de gereed liggende wetgeving in de West-Indische kolonien wenscht ingevoerd te zien. Maar met zijn *organiek* beginsel kan ik mij niet vereenigen. Mij dunkt, in dat denkbeeld ligt omverwerping van het stelsel van dit regeringsreglement. Ik vraag, of het, als men aan de kolonie een vertegenwoordiging geeft, een ligchaam bekleed met wetgevende magt, rationeel is, aan dat ligchaam de regeling te onttrekken van onderwerpen, die uit hunnen aard overal gerekend worden tot de attributen dier wetgevende magt te behooren? Waarom dan de Koloniale Staten voor altijd van de regeling dier onderwerpen uitgesloten? Daarvoor heeft de geachte afgevaardigde uit Delft een hoofdgrond. Hij wil die onderwerpen van wetgeving aan de beslissing der koloniale wetgevende magt onttrekken en op die van het moederland overbrengen, ten einde de eenheid bewaard blijve met de Nederlandsche wetgeving. Maar voor de bewaring dier eenheid is in dit reglement voldoende gezorgd. Ik wijs op de bepaling van art. 117, dat de regeling bij koloniale verordening moet plaats hebben *zooveel mogelijk overeenkomstig met de in Nederland bestaande wetten*. Ik wijs op het beginsel van het reglement, dat de koloniale verordeningen onderworpen zijn aan de goedkeuring des Konings. Ik wijs verder op art. 49, waarbij aan den Koning wordt toegekend het regt van vernietiging van koloniale verordeningen, wanneer zij in strijd zijn met het algemeen belang van het Rijk. Mij dunkt dus dat er in het regeringsreglement waarborgen genoeg aanwezig zijn, waardoor bij de toekenning van wetgevende magt aan de Koloniale Staten gewaakt wordt tegen elke inbreuk op het algemeen belang van het Rijk, dus ook tegen inbreuk op het beginsel van eenheid van wetgeving, waar die in dat belang gevorderd wordt.

De geachte afgevaardigde uit Amsterdam, de heer Rochussen, had een ander bezwaar tegen ons amendement. De Kamer zal door aanneming daarvan de verantwoordelijkheid op zich nemen van de vaststelling en

invoering van iets, waarvan zij niets weet. Neen, Mijnheer de President, de Kamer neemt geene verantwoordelijkheid hoegenaamd op zich. De Kamer zou dit doen wanneer de vaststelling der wetboeken *van haar* uitging. Dit is het geval niet. De Kamer stelt alleen het beginsel, dat, met afwijking van art. 117, de wetboeken zullen worden vastgesteld door het uitvoerend gezag; zij laat dus de verantwoordelijkheid der vaststelling en invoering aan dat gezag over. Diezelfde geachte spreker achtte eene bepaling, als die van ons amendement of van het amendement van den geachten spreker uit Haarlem, niet noodig. De geachte spreker heeft, dunkt mij, ongelijk. Wordt zoodanige bepaling niet in het reglement opgenomen, dan zou immers art. 117 reeds dadelijk gevolg moeten hebben. Dit bezwaar is overigens reeds voldoende door den geachten afgevaardigde uit Haarlem beantwoord.

Nu nog een enkel woord aan den geachten afgevaardigde uit Haarlem. Hij blijft volhouden dat ons amendement niet is overeenkomstig met de Grondwet. Toelichting van dat beweren heb ik van hem niet gehoord. Wel van ons geacht medelid uit Nijmegen, en daarom neem ik de vrijheid een woord tot dien afgevaardigde te rigten.

Ik blijf het onverklaarbaar achten, in welk opzigt hier afwijking van de Grondwet zou bestaan. Waar is in de Grondwet het verbod te vinden dat het opperbestuur zijne magt kan delegeren aan den Gouverneur? Die Gouverneur is immers *vertegenwoordiger* van den opperbestuurder en *als zoodanig* met diens magt bekleed. Is dergelijke magtsdelegatie ongrondwettig, hoe kan dan art. 20 van het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie geregtvaardigd worden, waarbij aan den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid wordt gegeven om, met inachtneming van de bepalingen van het regeringsreglement en van 's Konings bevelen, algemeene verordeningen vast te stellen omtrent alle onderwerpen, waarin niet door de wet of door den Koning is voorzien?

De geachte afgevaardigde uit Haarlem zeide dat het niet rationeel is deze zaak, als ware zij een maatregel van politie, door den Gouverneur te laten behandelen; men ontnam daardoor alle prestige aan de zaak; de invoering der wetboeken was een groote taak van het opperbestuur, die niet aan ondergeschikten kan worden overgelaten. Is dat nu niet hechten aan een vorm, die met het wezen der zaak niets gemeens heeft. De vraag is alleen, of de opdragt geoorloofd is; ik meen ja, maar dan moet men niet vragen wat plegtiger, wat grootscher is, invoering door den Koning dan wel door den Gouverneur? neen, men vrage alleen: wat is geoorloofd en wat is van het geoorloofde het meest praktische? Mij dunkt, als de geachte afgevaardigde uit Haarlem zoo zeer aan den vorm hecht, dan moet het hem bevredigen, dat de Gouverneur hier niet zal handelen geheel op eigen gezag, maar krachtens een bijzonderen last des Konings.

Wat het hooren van den Raad van State betreft, ik blijf ten sterkste betwijfelen, of dat het verhoor achterwege kan blijven als de Koning de wetboeken zal vaststellen. Maar ik blijf tevens van oordeel, dat die Raad niet behoeft te worden gehoord in het stelsel van ons amendement. Aangenomen echter, dat het ook in dat stelsel noodig is, waarover zal dan de Raad van State worden gehoord? Over de wetboeken zelve? Zal hij die moeten onderzoeken en zijn advies over den inhoud uitbrengen? Neen, de Raad zou alleen gehoord worden over die handeling van den Koning, die uit ons amendement voortvloeit. En welke is die handeling? De lastgeving aan den Gouverneur; meer niet. In het stelsel echter van het amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem wordt de

inhoud zelf der wetboeken aan het oordeel van den Raad onderworpen. Wanneer dus de Raad van State moet gehoord worden in beide gevallen, dunkt mij, is er, met het oog op het tijdverlies, een hemelsbreed onderscheid tusschen het amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem en het onze. Ik erken dat de verandering, die zijn voorstel heeft ondergaan, eene verbetering is; want door de facultative strekking van zijn amendement stelde hij de zaak geheel op losse schroeven. Ik zou dan ook niet zoo onvoorwaardelijk gestemd zijn tegen vaststelling door den Koning. Maar het is de twijfel, of niet een voornaam doel, de meest spoedige invoering namelijk der nieuwe wetgeving, door de aanneming van het amendement van den geachten afgevaardigde uit Haarlem zal worden tegengewerkt, die mij doet gelooven, dat ons amendement nog altijd de voorkeur verdient.

De heer **van der Linden**: In de eerste plaats moet ik het denkbeeld handhaven door mij uiteengezet, dewijl men daarvan eene verkeerde beoordeeling en voorstelling heeft ondervonden door den geachten afgevaardigde uit 's Hage.

Deze stelt het voor als of mijne bedoeling ware hier een burgerlijk Wetboek voor te dragen en daarvan artikel voor artikel te behandelen. En nu tracht hij dat denkbeeld ter zijde te stellen door op te merken, dat daardoor zooveel tijd zou verloren gaan enz., enz. Ik heb zoo iets niet beweerd, doch gemeend dat, wanneer bepaald wordt dat het Burgerlijk Wetboek van het moederland toepasselijk zal worden verklaard voor de kolonie, men dat met één artikel zal kunnen doen; er zouden misschien enkele uitzonderingen noodig zijn, maar deze zouden in dezelfde wet kunnen opgenomen worden. Ik ben er zeker van, dat die wet niet langer in behandeling zal wezen, dan thans het geheele regeringsreglement voor West-Indie. Nu, zegt hij, is er eene frontverandering; terwijl gij vroeger artikel voor artikel wildet laten bediscussieren, wilt ge nu het geheele wetboek ginds invoeren met al zijne gebreken. Mijnheer de Voorzitter, zullen die Surinamers, door de invoering van die wetboeken, waar erkende gebreken in zijn, ongelukkiger zijn dan wij hier, die ze ook bezitten? Hebben wij er niet de twee maal honderd duizend Limburgers aan gewaagd, toen met een pennestreek de wetboeken die hier golden, ginds werden ingevoerd? Toen hebben wij er niet aan gedacht ze eerst te zuiveren; maar toen is gezegd: eenheid van wet; en men voerde in Limburg de wetten in welke hier golden. Maar hoe zullen wij doen met de regterlijke organisatie? zegt de geachte spreker; wilt gij die ook alzoo invoeren? Mijnheer de Voorzitter, het was zeer aardig gezegd; maar minder juist; want in art. 117 wordt van de regterlijke organisatie niet gesproken.

En nu het amendement van den geachten spreker zelven. Hij is zeer bang voor taalziften: maar moet men uit vrees voor taalzifterij zich wapenen met een over alles heenstappend orgaan en alles maar goedvinden wat wordt neêrgeschreven, ook al is het onmogelijk? Wat lezen wij toch: „op hetzelfde tijdstip treedt in werking een reglement door den Gouverneur, op last des Konings vast te stellen." Mijnheer de Voorzitter, dit zou als derde alinea gevoegd worden aan art. 167, en daarin lees ik: „dit reglement treedt in werking op het tijdstip door den Koning aan te wijzen." Nu verneem ik dat het reglement niet werken kan vóór dat het in werking is getreden; ik geloof dat dit niet is tegen te spreken, al wil men niet taalziften. Hoe kunnen er dan nu, op het oogenblik dat het in werking treedt, ook nog wetten

of verordeningen in werking treden, die door den Gouverneur zullen zijn vastgesteld krachtens eenen last, die eerst gegeven kan worden wanneer het reglement in werking *is* getreden? Het heeft mij nog niet mogen gelukken dat te beseffen. Eerst zal het reglement moeten werken, voor dat een last krachtens dat reglement kan worden gegeven; hoe kan het dan te gelijker tijd uitgevoerd worden? Ik herhaal, dat niet op hetzelfde tijdstip dat de last gegeven wordt, de uitvoering van den last kan plaats hebben. Neen, nog sterker, de uitvoering van den last zal in werking treden, vóór dat het mogelijk is dat de last gegeven zij. Dit is niet op te lossen.

Ik moet overigens erkennen, dat het amendement mij door de discussien duidelijker is geworden; want ik denk nu, dat het niet de bedoeling is om den Gouverneur te geven eene magtiging om naar zijne wetenschap, naar zijn oordeel eene wetgeving in te voeren, maar dat het hier is een vorm om, zonder het te zeggen, toch die gereedliggende wetboeken, die wij niet kennen, daar in te voeren. En nu heeft de geachte afgevaardigde uit Amsterdam, de heer Rochussen, te regt de Vergadering gewaarschuwd, om die wetboeken niet blindelings in te voeren. Dat wil men toch doen. En daarom schrijft men in dit amendement niet dat er zal worden ingevoerd eene regterlijke organisatie, burgerlijke regtsvordering en zoo verder, maar *reglementen*; omdat de stukken, die gereed liggen, herzien en verbeterd zijn, zoo getiteld zijn. En dus, Mijnheer de Voorzitter, het is gebleken dat men die ons onbekende stukken door ons op die bedekte wijze wijze wil doen invoeren. Daartoe werk ik niet mede. Ik geloof dat de Kamer, nu die bedoeling haar duidelijk gebleken is, dat niet doen mag, want het is niet eene lastgeving aan den Gouverneur om te doen naar zijn oordeel, maar om in te voeren hetgeen reeds bestaat, maar ons is onbekend. Dus daar wordt hier iets anders bedoeld dan hetgeen de woorden medebrengen.

Mijnheer de Voorzitter, welk zal nu het gevolg zijn van de afstemming van art. 117? De geachte spreker uit 's-Gravenhage heeft gezegd dat men er dan toe komt om te doen hetgeen de geachte spreker uit Almelo wil.

Neen, dan zal de quaestie openblijven, en indien de Minister van Kolonien van meening is dat de wetboeken door het opperbestuur kunnen worden ingevoerd, dan zal dit gebeuren, want dan is er geen bepaling die dat belet; dan moet dus de Minister beslissen of het opperbestuur bij besluit de wetboeken kan invoeren of dat er eene wet toe noodig is. Daar komen wij toe, maar niet noodwendig tot hetgeen ik goedvind. En daarom hebben wij het amendement van den spreker uit Haarlem niet noodig; want óf het opperbestuur kan invoeren, volgens de Grondwet, bij besluit, en dan behoeft, volgens de juiste aanmerking van den heer Rochussen, de opdragt door den Staten-Generaal niet te geschieden, óf het kan bij de wet geschieden. Als wij dus art. 117 verwerpen is de quaestie zuiver en niet gepraejudicieerd, dan blijft de zaak aan den Minister van Kolonien opgedragen en moet hij weten wat zijn pligt medebrengt te doen.

De heer **van Heukelom:** Ik ben niet van de meening van den geachten laatsten spreker, dat het zeer wenschelijk is eene quaestie die beslist kan worden open te laten, maar ik moet aan zijn wensch toeschrijven, dat hij niet, zoo als andere medeleden die een bepaald stelsel omtrent dit punt aankleven, heeft getracht zijne meening ingang te doen vinden door een amendement voor te dragen in zijn zin. Dan zou blijken

hoe veel of welligt hoe weinig leden met hem op dit punt eens zijn.

Ik had mij tot nu toe altijd verbeeld dat er twee stelsels tegenover elkander stonden, waarvan het eene de wetgeving voor de kolonien aan het uitvoerend gezag wenscht over te laten, het andere eene wetgeving voor de kolonien door den Nederlandschen wetgever verlangt tot stand te zien komen. Maar nu blijkt het mij dat de geachte spreker uit Almelo het laatste stelsel, dat, hoe men er over denke, op zich zelf een zuiver stelsel is, niet voorstaat, maar ons daartoe zou willen brengen om *en bloc* onze wetgeving toepasselijk te verklaren op Suriname, misschien ook wel in Oost-Indie! En in plaats dat nu zouden ingevoerd worden, gelijk hij zegt, wetboeken die we niet kennen, zouden wij invoeren wetboeken, waarvan wij zeker zijn dat zij niet passen voor de toestanden daar ginds; al zijn toch de hoofdbeginselen wel toepasselijk, zeker zijn dit niet sommige onderdeelen. En wanneer wij nu de discussie openden over wijzigingen, in die wetboeken te brengen, ten einde ze toepasselijk te maken in onze overzeesche bezittingen, zou dit dan niet op hetzelfde nederkomen, als wanneer wij *al* de artikelen van die wetboeken aan eene resensie onderwierpen?

Worden toch wijzigingen van sommige artikelen aan ons voorgesteld, dan kan niemand beletten, dat wij ook zullen terugkomen op andere artikelen, niet in die wijzigingen begrepen. Bovendien zouden die wijzigingen zelve van vrij ingrijpenden aard zijn en vrij wat onderzoek vorderen. Ik zal hier alleen herinneren, dat ons hypothecair stelsel niet geldt in Oost-Indie, dat daar een ander stelsel nog steeds wordt toegepast, en dat er ook in Suriname welligt een ander stelsel zou moeten worden ingevoerd. Nog vele artikelen uit ons Burgerlijk Wetboek zouden wijziging behoeven ten einde in Suriname toegepast te kunnen worden, en de discussie daarover zou zeer wijdloopig zijn.

In elk geval, ik kan mij begrijpen dat men over al die bezwaren heenstapt en het denkbeeld voorstaat, dat de Nederlandsche wetgever de wetgeving voor Oost- en West-Indie moet vaststellen, maar dan moet men ook bij zijn systeem blijven en niet, de onmogelijkheid inziende om dat te doen triomferen, tot een hulpmiddel zijne toevlugt nemen.

De heer **Fokker:** Ik heb bemerkt dat de voorstellers der beide amendementen het met elkander oneens zijn wiens bondgenoot ik zijn zou. Nu acht ik dit wel van zeer weinig belang, zoowel voor die geachte voorstellers als voor de beslissing van de zaak, maar ik gevoel mij toch in mijn eigen belang verpligt eene kleine opheldering te geven, ten einde de stem te motiveren, die ik over de amendementen zal uitbrengen. Bij het slot mijner eerste rede heb ik te kennen gegeven, dat ik den meest praktischen weg om tot een goed einde te komen dezen vond, dat de wetgeving voor Suriname bij Koninklijk besluit wierd ingevoerd, krachtens art. 59 der Grondwet. Maar nu heb ik er ongelukkigerwijze bijgevoegd, dat ik, op grond van de urgentie die er bestaat aan eene betere wetgeving in Suriname, mij zou vereenigen met de denkbeelden, voorgedragen in het amendement van de heeren Godefroi en Kappeyne van de Coppello. Ik zeide dit zonder genoegzaam gelet te hebben op den laatsten regel, waar staat: „door den Gouverneur vast te stellen." Inderdaad heb ik bedoeld het denkbeeld te ondersteunen, dat later is vervat geworden in het amendement van den heer van Nierop.

De heer **Kappeyne van de Coppello:** De afgevaardigde uit Haarlem heeft zijn amendement ook daarmede aangedrongen, dat de invoering

der nieuwe wetten met zekere plegtigheid zou moeten geschieden. Dat argument weegt bij mij niet zwaar. Toen onze nieuwe wetgeving werd ingevoerd, was ik nog in de jaren dat ik elke openbare plegtigheid plagt bij te wonen, maar ik herinner mij niet, dat daarbij eenige plegtigheid heeft plaats gehad. Ik zie ook niet in waarom het zou moeten geschieden, maar vooral niet waarom het niet zou kunnen plaats hebben als de Gouverneur die wetboeken vaststelt; hij is dan juist in de gelegenheid, om het op de meest plegtstatige wijze te doen.

Wat betreft het argument, geput uit het bestaande regeringsreglement, de geachte spreker vroeg mij de uitlegging daarvan op een oogenblik toen ik die niet rustig kon geven, en daardoor schijn ik hem op een dwaalweg gebragt te hebben. De zaak is, dat in 1845 het regeringsreglement van 1832 herzien is, en wel omdat men Suriname toen weder heeft afgescheiden van Curaçao. De bepalingen daarop toepasselijk zijn te vinden in art. 1 § 13 van het gewijzigde reglement van 1845 en in de artt. 13, 14 en 15 van het regeringsreglement van 1832. Volgens dit laatste reglement is de Gouverneur-Generaal bevoegd tot het uitvaardigen van wetten. Zoo heeft de Gouverneur-Generaal in 1840 bij eene dergelijke wet de meerderjarigheid geregeld. Wel moest hij het advies van den Kolonialen Raad inwinnen, maar dat is eene bloote formaliteit, even als hier het hooren van den Raad van State, waarvan de wet, draagt zij iets den Koning op, evenmin gewaagt. Hij kan die wetten alleen uitvaardigen, behoudens de goedkeuring van den Koning. Wanneer echter de Koning vooraf Zijne toestemming verleend heeft aan de verordening, dan is deze, al is zij ook eene wet wat den inhoud betreft, voor de kolonie terstond verbindend, en wat wij dus voorstellen sluit zich onmiddellijk aan het bestaande regeringsreglement aan. Het komt eenvoudig neder op invoering bij koloniale verordening. Ziet men meer waarborg in een Koninklijk besluit, zoo is dit eene subjective opvatting; maar zeer zeker kan men dien waarborg alleen verkrijgen, als dat Koninklijk besluit genomen wordt met advies van den Raad van State, en dan vervalt de reden van onze slotbepaling, die eene spoedige invoering ten doel heeft. Wil men spoed, dan moet men het hooren van den Raad van State trachten te vermijden. Men zegt wel: op die wijze zullen wij onbekende stukken goedkeuren, doch dit argument past alleen in den mond van dengeen, die die wetboeken artikel voor artikel wil onderzoeken en daarna goed- of afkeuren, en niet van hem die wil dat zij zullen worden afgekondigd, hetzij dan door den Koning, hetzij door den Gouverneur, want aldus zullen het toch voor ons onbekende stukken blijven tot dat zij zijn afgekondigd, en dan is er niets meer aan te veranderen. De eenige spreker, die uit Almelo, die vroeger het denkbeeld voorstond dat men koloniale wetboeken artikel voor artikel moest goedkeuren bij de wet, heeft dat stelsel opgegeven. Ieder die mij dat stelsel toedicht, behandelt mij onbillijk en stelt mij in een belagchelijk daglicht, zeide hij thans. Maar dan erkenne men liever dat, hetgeen men voor een beginsel hield, gebleken is er geen te zijn, want ook onze eigene wetgeving kan niet op de kolonien toepasselijk verklaard worden zonder er wijzigingen in te brengen. Een dergelijk decreet tot invoering van onze wetten is even onpraktisch, want zal dan niet de vraag bij deze Kamer rijzen, niet alleen of de voorgedragen wijzigingen goed zijn, maar of niet nog andere noodzakelijk moeten worden geacht? En zal men dit kunnen doen zonder artikel voor artikel de bepalingen onzer wetgeving met de behoeften der kolonie te vergelijken? Men zou dus krijgen eene algeheele herziening van onze wet-

boeken, ten einde die van pas te maken op de kolonie. Dan ware het beter het zoogenaamd *rond* stelsel gaaf aan te nemen en de gansche wetgeving hier vast te stellen.

De opmerking omtrent de 200.000 Limburgers doet hier niets af. Deze werden bij het Rijk ingelijfd, maar men heeft toch in Limburg, omdat het met Belgie vereenigd was geweest, voor eenige jaren sommige wetten in werking moeten laten, zoo als de Belgische gemeentewet, en, zoo ik mij niet vergis, ook de Belgische jagtwet.

Eindelijk de taalkundige opmerking. Het is meer dan, zegt de geachte afgevaardigde uit Almelo, meer dan taalzifterij. Met genoegen vernam ik dat de geachte spreker uit Haarlem het met mij eens is dat men bij eene wet in dat opzigt minder scrupuleus moet zijn dan bij een testament, en dat het bij eene wet minder op de woorden dan op de bedoeling aankomt. Maar ik vraag: is er geen groot verschil tusschen het tijdstip waarop dit reglement hier te lande in het *Staatsblad* zal verschijnen en dat waarop het in Suriname in werking zal treden? En als dus aan den Koning wordt opgedragen om in dien tusschentijd een maatregel te nemen waardoor het in werking treden van het reglement kan worden bespoedigd, welk bezwaar heeft dit dan? Die opdragt wordt gedaan bij eene wet, die Rijkswet wordt voor dat zij in de kolonie in werking treedt. Anders kon de Koning ook dat tijdstip niet regelen. De zaak redt zich dus van zelf, als men slechts onderscheidt tusschen het in werking treden in Suriname en het tot stand komen hier te lande.

Intusschen mag ik tot mijn genoegen constateren, dat hetgeen de geachte spreker uit Amsterdam en ik tot verdediging van art. 117 hebben aangevoerd, niet is wederlegd. Men moge denken hoe men wil over de noodzakelijkheid eener transitoire bepaling, niemand kan ontkennen dat er eene organieke bepaling in dit reglement moet worden opgenomen en dat die bepaling moet zijn: regeling bij koloniale verordeningen, wil men althans getrouw blijven aan het beginsel van het regeringsreglement van Nederlandsch Indie en van alle vroegere reglementen van Suriname. Wat dus ook het lot van ons amendement moge zijn, art. 117 zal moeten blijven bestaan, tenzij men door het te verwerpen wil komen tot het stelsel van uitsluitende bevoegdheid der Rijkswet, vroeger door den geachten afgevaardigde uit Almelo hier alleen verdedigd, en nu zelfs door hem verlaten.

De heer **van Nispen van Sevenaer:** Een zeer kort woord aan den geachten spreker uit Amsterdam, die niet kan begrijpen dat ik dergelijke delegatie ongrondwettig acht, en er mij op wijst dat ook art. 20 van het regeringsreglement van Nederlandsch Indie eene dergelijke delegatie, die dan ook ongrondwettig zou zijn, bevat. Ik moet mij echter veroorloven op te merken dat het bestaan der bepalingen van art. 20 mij toch niet zoude kunnen verhinderen te twijfelen, of de delegatie met de Grondwet overeen te brengen zijn. [1]) Ik moet daarom den geachten spreker, juist omdat ik zoo groote waarde hecht aan zijne opinie, verzoeken art. 20 eens na te lezen en mij dan bij latere gelegenheid te zeggen, of de zaken wel dezelfde zijn. Meer verlang ik niet. Ik zal het artikel alleen voorlezen. Het luidt: „De Gouverneur-Generaal is bevoegd om, met inachtneming van de bepalingen van dit reglement en van 's Konings bevelen, algemeene verordeningen vast te stellen omtrent

[1]) Sic.

alle onderwerpen, waarvan de regeling niet door de wet is geschied of moet geschieden, waarin niet door een Koninklijk besluit is voorzien, of waarvan aan den Koning de regeling niet is voorbehouden." Wanneer men nu dat nog al uitgebreide reglement neemt en leest hoe veel daarin bepaald en voorbehouden is, dan meen ik, dat de twee zaken nog al verschillen. Dat wilde ik alleen zeggen.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* Mijnheer de Voorzitter, na het lange en warme debat, dat over dit artikel is gevoerd, meen ik zeer kort te kunnen zijn. Ik moet evenwel een woord zeggen tot verdediging van het artikel, omdat volgens den geachten spreker uit Almelo door niemand een woord tot verdediging is gezegd, maar slechts proeven zijn genomen om de werking van het artikel te beletten. Ik heb mij, even als de geachte spreker uit Amsterdam, de heer van Heukelom, altijd slechts twee stelsels voorgesteld, namelijk regeling door de wetgevende magt of door het uitvoerend gezag. Nu kan ik de opinie van den geachten spreker uit Delft begrijpen, die in dezen niets van de wetgevende magt wil weten, maar ik vat niet de oppositie van den geachten afgevaardigde uit Almelo; ik had die oppositie bij de algemeene beraadslaging over deze wet verwacht en dat hij daar zou gezegd hebben: ik ben tegen de autonomie, aan de kolonie toegekend; ik wil alles door den Rijkswetgever geregeld hebben; maar nu eens dit regeringsreglement tot zoover is aangenomen, zou ik het een verbreken van het geheele stelsel der wet en van de autonomie aan de kolonie toegekend, achten, wanneer men art. 117 afstemde. Men kan duidelijk zien, dat dit in strijd zou zijn met het stelsel van deze wet, omdat zoo verschillende redenen voor de verwerping van het artikel werden voorgedragen. Ik kan dan ook alleen ten ernstigste de aanneming van dit artikel aanbevelen, als geheel en al passende in het stelsel der wet.

Dat door dit artikel de eenheid in de wetgeving zou verbroken worden, dit is, geloof ik, zoo even door den geachten afgevaardigde uit Amsterdam, den heer Godefroi, volkomen gerefuteerd. Daartegen wordt vooreerst bij art. 117 zelf gewaakt; in de tweede plaats bij de artt. 48, 49 en 51 van het regeringsreglement, en eindelijk blijkt de bedoeling van den wetgever om daartegen te waken uit art. 140, waarbij voorzien is in eene leemte, zoo als in het regeringsreglement voor Nederlandsch Indie voorkomt.

Ik zie met den Gouverneur van Suriname, met den procureur-generaal en met de autoriteiten op Curaçao geen bezwaar om het artikel te handhaven zoo als het daar ligt. De procureur-generaal in Suriname is, na het overlijden van den heer Metman, president geweest van de commissie, die het werk der wetgeving geëindigd heeft. Aan hem zal van zelf de taak zijn opgedragen die wetboeken verder in de Koloniale Staten te te verdedigen. Ik geloof, dat men met zekerheid veeleer die wetboeken tot stand zal brengen wanneer zij door de Koloniale Staten behandeld worden, dan wanneer de Raad van State die moet overwegen.

Het denkbeeld, door den geachten spreker uit Almelo herhaaldelijk verdedigd, om de Nederlandsche wetboeken in de kolonien toepasselijk te verklaren, acht ik geheel en al onpraktisch. De veranderingen, die de Nederlandsche wetboeken zullen moeten ondergaan om in de West-Indische kolonien van kracht te kunnen wezen, zijn niet zoo gering als de geachte spreker uit Almelo de Vergadering wil doen gelooven. Het hoofdstuk over de burgerlijke regten, over het domicilie, over de voogdij,

Het oude Delft

Er zijn dagen, waarop we het zelf niet kunnen geloven: dat dit nu heus zó mooi is. Er zijn ogenblikken, waarop onze ogen gesloten blijven voor al wat stedenschoon heet. Waarop wij denken aan onze eigen zaken: het boek, dat terug moet naar de bibliotheek; de zwager en zuster, die zo nodig eens moeten komen eten; de bril, die links een sterker glas nodig heeft.... Wij haasten ons door de dag, door de week, door het leven, terwijl die schoonheid blijvend is. Maar het is schoonheid, waarnaar buitenlanders eerbiedig komen kijken. Het is ons koninklijk Delft en af en toe springt het ons plotseling in het beschaamde oog.

The oude

Some days we cannot believe that is so truly beautiful. There are moments when we are blind to the beauty of cities; when we think of our own affairs: the book that has to be taken back to the library; the brother-in-law and sister whom we simply must invite to dinner again; our spectacles which require stronger lenses

We hurry through the day, through the week, through life, whereas that beauty is everlasting. But it is the beauty which foreign visitors come to see, reverently. This is our royal Delft, and now and again we realise it, and we feel ashamed.

Es
m
viele
glaub
blicke
der
Ma
das
gebrac
denkt a
Schwester
wieder ein
laden sollte.
Tag, durch d
das Leben, wä
heit dauernd ist.
ist es, die Ausländ
voll besichtigen ko
das königliche Delf
und zu springt es uns
in das beschämte Auge.

..., Kurhaus et des
...otels de E.M.S.
...nté Ligne Incroyable
...eveningue — Boulevard
Télé 54.18.44
de gehele winter geopend

...anche
...Den Haag
...E SCHOUWBURG, telef.
...sche Comedie, 14 uur: „De
... Zalamea" (ab. Z. 3) (T.F.)
...ullen als 'n duif" (T.).
...OR K. EN W., tel. 115114,
...Haags Jeugdoperettegezel-
...sichore" (B.O.).
...ER. N. Dillenburgstraat
...De pantoffels van Koning
...M.).

Diversen

Den Haag

...GEMEENTEMUSEUM, Stadhou-
...laan 41, 14 uur: Rondleiding door
...muziekafdeling, „Strijkkwartet en
...ntinuo in de Barokmuziek".
...ec. MUSEUM VOOR HET ONDER-
...WIJ... ...terhuisstraat, 20.15 uur:
... ...liaans Cultureel Insti-
...
...FILMMUSEUM, Stadhou-
...9 en 21.15 uur: „Teken- en
... uit diverse landen".
...EENTEMUSEUM, Stadhou-
... 20 uur: Haags Cultureel
...ob Geraerds, „Burger-Edel-
...Molière.
...AL, Binnenhof, Openbare
...ek, Grammofoonpla-
... projectie.
...NTUIN, 19.30 u.: Zweeds-
... vereniging, „Luciafeest".
...TIA, Lange Voorhout 5,
... Driessen, „Amster-

COIFFURES DE PARIS

Emile

Spec. coupe en permanent-wave
Laan van Meerdervoort 316, Tel. 336312

Parfumerie **E. RIMMEL**

sinds 1859

Tel. 113113 Hoogstr. 25

Isidore Hamburger

Sa coupe parfaite.
Ses permanentes soignées.
Ses coiffures artistiques.

Haagsestraat 49 — Tel. 550107
Scheveningen

Belangrijk bericht

Istituto di bellezza

Parrucchiere per Signora

...BRUNO crea per voi, Sig-
... l'abilità del suo taglio,
...a, pettinatura e cure di
...

moeten noodwendig veranderd worden. In het gedrukte ontwerp, dat aan de Kamer bekend is, zijn ook bij de duizend artikelen gewijzigd. Nu is bovendien nog door de commissie in 283 artikelen verandering gebragt. Ik vraag dus: hoe zou het mogelijk zijn om onze wetboeken in West-Indie toepasselijk te verklaren? De geheele redenering van dien geachten spreker, dat wanneer de Nederlandsche wetboeken ons voor het tegenwoordige nog moeten bevredigen, de Surinamers er evenzeer genoegen mede zouden moeten nemen, is in strijd met zijne koloniale politiek, sedert jaren hier gepredikt.

Het geachte lid uit Amsterdam, de heer Rochussen, heeft zich verzet tegen het geven van volmagt. Maar ik herinner er aan, Mijnheer de Voorzitter, dat bij de invoering der wetboeken in Oost-Indie ook volmagt gegeven is om wijziging aan te brengen, en dat daarvan, ofschoon niet veelvuldig, gebruik is gemaakt.

Dat een onderzoek bij den Raad van State niet lang zou duren, moet ik betwijfelen. Ik geloof dat de geachte spreker uit Amsterdam daarover wel anders gedacht heeft.

Wat het amendement betreft, ik zal de beslissing daaromtrent aan de Kamer overlaten. Bovenal beveel ik de aanneming van art. 117 aan, dat in dit wets-ontwerp past. Mogt de Kamer goedvinden een der beide amendementen aan te nemen, ik zal daarin eene poging zien om het doel, dat ook de Minister wenscht, spoedig te bereiken. Alleen had ik wel gewenscht dat in het amendement van den heer van Nierop het woordje „kunnen" niet in *worden* was veranderd, of dat art. 138 uit het amendement ware weggebleven.

De heer **Godefroi:** Ik vraag alleen het woord om te kennen te geven, dat wij het amendement eene kleine verandering wenschen te doen ondergaan. Wij wenschen het nu voor te stellen, *niet* als nieuw derde lid van art. 167, maar als een nieuw art. 168, ten gevolge waarvan de woorden: „op hetzelfde tijdstip treden in werking" zullen moeten veranderd worden in: „gelijktijdig met dit reglement treden in werking enz."

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter**: Ik stel aan de Vergadering voor thans art. 117 aan de stemming te onderwerpen, en te bepalen dat de stemming over de beide amendementen zal plaats hebben na de stemming over art. 167.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

Art. 117 in stemming gebragt, wordt met 47 tegen 18 stemmen onveranderd goedgekeurd.

Vóór hebben gestemd de heeren: van Limburg Brouwer, Heemskerk Bz., Dirks, van Bosse, van der Veen, de Laat de Kanter, van Nierop, van Kerkwijk, Godefroi, IJssel de Schepper, Blom, Wybenga, Kappeyne van de Coppello, Hollingerus Pijpers, Taets van Amerongen, de Lom de Berg, Cornelis, Geertsema, van Delden, J. K. van Goltstein, du Marchie van Voorthuysen, Dumbar, Fokker, van Swieten, W. van Goltstein, Dullert, Jonckbloet, van Blom, van Heukelom, van Mulken, Blussé van Oud-Alblas, Kien, Hoynck van Papendrecht, Poortman, Luyben, Viruly Verbrugge, Guljé, Beens, Begram, Idzerda en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren: van Heiden Reinestein, Lycklama à Nyeholt, Simons, Wintgens, Mijer, Hoffman, Westerhoff, van Foreest,

van den Heuvel, Schimmelpenninck, Rochussen, van Lijnden, van der Linden, van Zuylen van Nyevelt, Hoekwater, van Nispen van Sevenaer, van Asch van Wijck en de Brauw.

De **Voorzitter**: Thans moeten de amendementen der heeren Godefroi, Kappeyne van de Coppello en van Nierop aan eene stemming onderworpen worden. Ik stel voor in de eerste plaats te stemmen over het amendement van den heer van Nierop, dat de verste strekking heeft.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

Het **amendement** van den heer **van Nierop**, strekkende om een nieuw artikel te laten volgen na art. 167, aldus luidende: „De onderwerpen bij art. 117 en 138 vermeld, worden voor de eerste maal bij Koninklijk besluit geregeld".

in stemming gebragt, wordt met 39 tegen 19 stemmen **goedgekeurd**.

Vóór hebben gestemd de heeren: Kien, van Zuylen van Nyevelt, Hoekwater, Luyben, Guljé, van Nispen van Sevenaer, Beens, Begram, van Asch van Wijck, van Limburg Brouwer, van Heiden Reinestein, de Brauw, van Bosse, van der Veen, Lycklama à Nyeholt, Simons, de Laat de Kanter, Wintgens, van Nierop, van Kerkwijk, IJssel de Schepper, Hollingerus Pijpers, Mijer, Hoffman, Westerhoff, van Foreest, Cornelis, Geertsema, J. K. van Goltstein, Schimmelpenninck, du Marchie van Voorthuysen, Fokker, Rochussen, W. van Goltstein, van Lynden, van Blom, van Mulken, Blussé van Oud-Alblas en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren: Hoynck van Papendrecht, Poortman, Viruly Verbrugge, Idzerda, Heemskerk Bz., Dirks, Godefroi, Blom, Wybenga, Kappeyne van de Coppello, Taets van Amerongen, de Lom de Berg, van den Heuvel, van Delden, Dumbar, van Swieten, Dullert, Jonckbloet en van Heukelom.

Bij deze stemming was de heer van der Linden afwezig.

De **Voorzitter**: Door deze stemming is het **amendement** van de heeren **Godefroi** en **Kappeyne van de Coppello vervallen.**

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 138 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 118.

Suriname.

Niemand kan van zijn eigendom ontzet worden, dan nadat bij koloniale verordening verklaard is,

dat het algemeen nut de onteigening vordert, en tegen *vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling.*

Op dit beginsel worden geene uitzonderingen toegelaten dan krachtens algemeene regelen, bij koloniale verordening te stellen, en zonder dat ooit het regt op volledige *schadeloosstelling* den onteigende kan worden ontnomen.

ARTIKEL 139.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname en Curaçao.

Niemand kan van zijn eigendom ontzet worden, dan nadat bij koloniale verordening verklaard is, dat het algemeen nut de onteigening vordert, en tegen voorafgaande schadevergoeding.

Op dit beginsel worden geene uitzonderingen toegelaten dan krachtens algemeene regelen, bij koloniale verordening te stellen, en zonder dat ooit het regt op volledige schadevergoeding den onteigende kan worden ontnomen.

[Voor Suriname in het Eerste Ontwerp aan het eind der 2e alinea „ondernomen" in plaats van: „ontnomen".]

Advies Raad van State. [1]

Het verdient toelichting waarom bij dit artikel is afgeweken van de redactie van artikel 147 der Grondwet, art. 77 van het Regeringsreglement voor Nederl. Indie en art. 74 van het ontwerp van 1855.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 147 der Grondwet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De leden, die den tekst der Grondwet in de hier overgenomen artikelen zooveel mogelijk geëerbiedigd wilden hebben, wezen op de varianten, die dit

---

[1]) De toelichting bij het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp voor Suriname luidt: „Vgl. art. 147 Grondwet".

en verscheidene volgende artikelen aanbieden. In eene der afdeelingen achtte men het niet raadzaam, dat de verklaring omtrent het algemeen nut, dat onteigening vordert, alleen bij koloniale verordening kon worden gegeven. De mogelijkheid bestond, dat het opperbestuur, een groot openbaar werk in Suriname tot stand willende brengen, waarvoor onteigening noodig was, tegenwerking bij de Koloniale Staten ontmoette. Dat gevaar werd voorkomen, wanneer het tegenwoordig artikel inhield, dat de verklaring omtrent het algemeen nut òf bij de wet òf bij koloniale verordening plaats heeft.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het is hoogst onwaarschijnlijk dat het opperbestuur een groot openbaar werk tot stand zou willen brengen en dat het, dit willende doen op rijkskosten, tegenstand zou ontmoeten bij de Koloniale Staten, zoodanig dat dezen de verklaring van algemeen nut hardnekkig weigerden. In zoodanig geval zou er eene spanning tusschen moederland en kolonie bestaan, waaraan door buitengewone maatregelen alleen een einde te maken ware. Met het oog op dergelijke veronderstellingen kan het regeringsreglement niet worden geschreven. Dat echter, afgescheiden van dergelijk uiterste, de beoordeeling van het algemeen niet aan de Koloniale Staten moet worden overgelaten, vond geen tegenspraak en eischt dus geen nader betoog.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 118 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 139 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Suriname.

In artikel 118 wordt voor de woorden „en tegen voorafgaande schadevergoeding" gelezen: „en tegen vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling."

Curaçao.

In artikel 139 wordt voor de woorden „en tegen voorafgaande schadevergoeding" gelezen: „en tegen vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling".

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 151 der gewijzigde Grondwet heeft de bepaling omtrent de schade-

loosstelling bij onteigening in denzelfden zin verbeterd, als hier wordt voorgesteld.

De Minister van Kolonien,
v. DEDEM.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Stuk n°. 5.

Suriname.

Artikel 22 van het wetsontwerp wordt artikel 23 en daaraan wordt als tweede lid toegevoegd:

„In het tweede lid van dat artikel wordt voor „schadevergoeding" gelezen: „schadeloosstelling"."

Toelichting.

Waar in het eerste lid van art. 118 van het Regeeringsreglement het woord „schadevergoeding" door „schadeloosstelling" wordt vervangen, is het wenschelijk dit ook in het tweede lid te doen.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Stuk n°. 6.

Curaçao.

Artikel 20 van het wetsontwerp wordt artikel 21 en daaraan wordt als tweede lid toegevoegd:

„In het tweede lid van dat artikel wordt voor: „schadevergoeding" gelezen: „schadeloosstelling"."

ONTWERP—1896
en
ONTWERP—1899.

Suriname.

In artikel 118 wordt voor de woorden „en tegen voorafgaande schadevergoeding", gelezen: „en tegen vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling".

In het tweede lid van dat artikel wordt voor „schadevergoeding", gelezen: „schadeloosstelling".

Curaçao.

In artikel 139 wordt voor de woorden „en tegen voorafgaande schadevergoeding" gelezen: „en tegen vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling".

In het tweede lid van dat artikel wordt voor „schadevergoeding" gelezen: „schadeloosstelling".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 15 November (Suriname) 1900.

Art. 24 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 23 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 119.

Suriname.

Aan de regterlijke magt behoort bij uitsluiting de kennisneming van alle geschillen van burgerlijken [2]) aard.

ARTIKEL 140.

Curaçao.

Aan de regterlijke magt behoort bij uitsluiting de kennisneming van alle geschillen van burgerregtelijken [2]) aard.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Ook hier is de afwijking van de redactie van dat [3]) art. 148 der grondwet niet toegelicht.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 148 der Grondwet.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.
[2]) Deze afwijking trok niemands aandacht.
[3]) Sic.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 119 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 140 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 120.

Suriname.

Geene vervolging tot straf kan plaats hebben dan voor den regter, bij algemeene verordening aangewezen, en op de wijze, bij algemeene verordening bepaald.

ARTIKEL 141.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 1 van het Wetboek van Strafvordering, art. 88 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 120 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 141 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 121.

Suriname.

De burgerlijke dood of de verbeurdverklaring [1]) van al de goederen des veroordeelden kan niet als straf of als [2]) gevolg van straf worden bedreigd.

ARTIKEL 142.

Curaçao.

De burgerlijke dood of de verbeurdverklaring van al de goederen des veroordeelden kan niet als straf of [2]) gevolg van straf worden bedreigd.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens, voor Suriname, in beide ontwerpen „verbeurd-verklaring" in plaats van: „verbeurdverklaring".

Advies Raad van State. [3])

In de Memorie van Toelichting schijnt art. 4 van het Burgerlijk Wetboek aangehaald te moeten worden.

Het woord: *alle* in het artikel is overtollig. Beter schijnt te lezen: *der* goederen zooals de Grondwet inhoudt.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 155 der Grondwet, artt. 89 en 90 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie en art. 4 van het Burgerlijk Wetboek.

---

[1]) Het blijkt niet, hoe „verbeurd-verklaring" in de stukken werd „verbeurdverklaring" in de wet.

[2]) Deze afwijking trok niemands aandacht.

[3]) De Memorie van Toelichting bij het bij den Raad van State aanhangig gemaakte wetsontwerp (Suriname) luidde: Vgl. art. 155 Grondwet, artt. 89 en 90 Reglement op het beleid der Regering van Ned. Indie.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 121 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 142 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 122.

Suriname.

Geschillen over kiesregt en andere burgerregten staan ter kennisneming van de regterlijke magt, wanneer geen andere regter bij algemeene verordening aangewezen is.

ARTIKEL 143.

Curaçao.

Geschillen over burgerregt staan ter kennisneming van de regterlijke magt, wanneer geen andere regter bij algemeene verordening aangewezen is.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Art. 122. De redactie is minder juist, indien zij althans bestemd is om hetzelfde beginsel uit te drukken, dat in art. 148 § 2 der Grondwet is opgenomen. Volgens art. 122 behoort de kennisneming van geschillen over burgerschapsregten dan alleen aan den gewonen regter, als door algemeene verordening geene andere exceptionele is aangewezen.

De koloniale wetgever (zonder dat hier wordt aangewezen wie) is, volgens dit artikel, volkomen vrij om voor alle geschillen van dien aard een exceptionelen regter aan te wijzen.

Het omgekeerde is het denkbeeld van den Nederlandschen grondwetgever en dat denkbeeld behoort ook hier te worden uitgedrukt, omdat voor het genot der politieke regten, dezelfde waarborg behoort te bestaan als voor dat der burgerlijke regten.

De toelichting in de Memorie van Toelichting vervat, waarin het grond-

wettige woord: *burgerschapsregt* is vervangen door het woord *burgerregt*, schijnt niet voldoende.

In art. 144 treft men ook de uitdrukking aan: *burgerlijke-* en *burgerregten*, waarbij de zamenvoeging dier beide woorden doet in het oog vallen, hoe moeijelijk het is, verschillende denkbeelden voor die twee woorden duidelijk uit te drukken. Men bedoelt de *eigenlijk burgerlijke* en de *staatkundige regten* der ingezetenen.

Dat in art. 23 der wet van 8 Augustus 1862 (Staatsblad n°. 164) van burgerregt wordt gesproken, om de burgerschapsregten uit te drukken, kon geschieden met het oog op het betrekkelijke reglement, vervat in de publicatie van den 25 Julij 1831 (Gouvernementsblad n°. 13) doch dit reglement zal vervallen met de invoering van het wetsontwerp. Het behoud van het woord *burgerregt* als kunstterm, zooals de Memorie van Toelichting zegt, dat is: in eene zeer conventionele beteekenis, schijnt onnoodig, en de Raad geeft hier de voorkeur aan het woord: *burgerschapsregten.*

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Art. 122. Vergelijk art. 148 § 2 der Grondwet. Men kan in de kolonie het poorterschap bezitten, zonder in het Rijk staatsburger te zijn. Burgerschapsregt nu in den eigenlijken zin beteekent de staatkundige regten des Nederlanders. Daarom is ter aanduiding der municipale regten de in de kolonie reeds gangbare kunstterm *burgerregt* behouden. (Vergelijk de publicatie van den 25sten Julij 1831, houdende invoering van het reglement op het *burgerregt* in de Nederlandsche West-Indische kolonien, *Gouvernementsblad van Suriname* n°. 13, en art. 23 der wet van den 8sten Augustus 1862, *Staatsblad* n°. 164, houdende opheffing der slavernij in de kolonie Suriname.)

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 122 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 143 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 123.

Suriname.

Alle vonnissen behelzen de gronden, waarop zij zijn gewezen, en in strafzaken de aanwijzing der artikelen van de *wettelijke regelingen*, waarop de veroordeeling rust.

Zij worden met open deuren uitgesproken.

De teregtzittingen zijn openbaar, behoudens de uitzonderingen, in het belang der openbare orde en zedelijkheid bij algemeene verordeningen vast te stellen.

ARTIKEL 144.

Curaçao.

Alle vonnissen behelzen de gronden, waarop zij zijn gewezen, en in strafzaken de aanwijzing der artikelen van de *wettelijke regelingen*, waarop de veroordeeling rust.

Zij worden met open deuren uitgesproken.

De teregtzittingen zijn openbaar, behoudens uitzonderingen, in het belang der openbare orde en zedelijkheid bij algemeene verordeningen vast te stellen.

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

Alle vonnissen behelzen de gronden, waarop zij zijn gewezen, en in strafzaken de aanwijzing der artikelen van de algemeene verordeningen, waarop de veroordeeling rust.

Zij worden met open deuren uitgesproken.

De teregtzittingen zijn openbaar, behoudens uitzondering in het belang der openbare orde en zedelijkheid, bij algemeene verordeningen vast te stellen. [1])

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
in de derde alinea het voorkomen eener komma tusschen: „uitzonderingen" en „in" en het ontbreken der komma tusschen: „zedelijkheid" en „bij".

Advies Raad van State. [2])

De vonnissen in strafzaken behoeven niet slechts de algemeene verordeningen aan te wijzen, waarop de veroordeeling rust, doch bepaaldelijk de

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet hoe in de wet een komma is gekomen tusschen „uitzonderingen" en „in", noch hoe de komma tusschen „zedelijkheid" en „bij" daarin niet is overgegaan.

[2]) In de beide bij den Raad van State aanhangig gemaakte wetsontwerpen luidde de eerste alinea van deze artikelen: Alle vonnissen behelzen de gronden, waarop zij zijn gewezen, en in strafzaken de aanwijzing der algemeene verordeningen, waarop de veroordeeling rust.

artikelen dier verordeningen, evenals art. 156 der Grondwet de *artikelen* der Strafwet wil vermeld hebben.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 156 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 123 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 144 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

De Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Gelijk aan Eerste en Tweede Ontwerp, behoudens voor Suriname, in de laatste alinea, het voorkomen eener komma tusschen: „uitzonderingen" en „in" en het ontbreken der komma tusschen „zedelijkheid" en „bij".

ONTWERP—1892,

Nota van Wijzigingen.

Suriname en Curaçao.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893,

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894;

ONTWERP—1896,

Suriname en Curaçao.

Memorie van Toelichting;

ONTWERP—1899,

Suriname en Curaçao.

Memorie van Toelichting;

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer
van 10 April 1900,

Memorie van Antwoord
ingezonden bij brief van 1 Juni 1900;

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 14 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Opgenomen onder art. 2, blz. 3—6.

(Verg. de beraadslaging op art. 3, blz. 17—19.)

ARTIKEL 124.

Suriname.

Niemand kan tegen zijnen wil worden afgetrokken van zijnen wettigen regter.

Algemeene verordeningen regelen de wijze, waarop geschillen over bevoegdheid tusschen de regterlijke en andere magten beslist worden.

ARTIKEL 145.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 150 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 124 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 145 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 125.

Suriname.

Behalve in de gevallen, bij algemeene verordeningen voorzien, mag niemand in hechtenis genomen worden dan op regterlijk bevel, houdende de redenen der inhechtenisneming. [1])

Zoodanig bevel moet aan dengene, tegen wien het gerigt is, bij of zoo spoedig mogelijk na zijne aanhouding worden beteekend.

De vorm van het bevel en de tijd, binnen welken alle in hechtenis genomen personen moeten worden verhoord, worden bij algemeene verordeningen bepaald.

ARTIKEL 146.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in de eerste alinea, in beide ontwerpen: „in-hechtenis-neming" in plaats van: „inhechtenisneming".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 151 der Grondwet.

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „in-hechtenis-neming" in de ontwerpen werd: „inhechtenisneming" in de wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 125 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 146 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 126.

Suriname.

In niemands woning mag tegen zijn' wil [1]) worden binnengetreden dan op last eener magt, tot het geven van zoodanigen last bij algemeene verordening bevoegd verklaard, en met inachtneming der vormen, bij algemeene verordening voorgeschreven.

ARTIKEL 147.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
„tegen zijnen wil" [1]) in plaats van: „tegen zijn' wil".

Eerste en Tweede Ontwerp.

In niemands woning mag tegen zijn wil [1]) worden binnengetreden dan op last eener magt, tot het geven van zoodanigen last bij algemeene verordening bevoegd verklaard, en met inachtneming der vormen, bij algemeene verordening voorgeschreven.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 153 der Grondwet.
De heiligheid van het huisregt is een beginsel, waaraan de bevolking der

[1]) Uit de stukken blijkt niet hoe „tegen zijn wil" in beide ontwerpen voor beide Koloniën werd „tegen zijn' wil" voor Suriname en „tegen zijnen wil" voor Curaçao.

West-Indische kolonien bij uitnemendheid hecht. Men heeft het om die reden nog krachtiger uitgedrukt dan in onze Grondwet, waar, schoon de bedoeling ruimer is, de letter de onschendbaarheid van het domicilie tot een voorregt van den *ingezetene* maakt.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Gaarne gelooft men, dat de bevolking der West-Indische Kolonien bij uitnemendheid aan het huisregt hecht; maar heeft de vrijgemaakte slaaf daar in den regel eene *woning*, in den zin, dien dat woord in Nederland heeft?

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De vrijverklaarde heeft eene eigene woning, schoon vaak slechts eene hut, en is daarin behoudens het staatstoezigt, zoolang dit gehandhaafd wordt, heer en meester. Aan die huisselijke vrijheid is de bevolking bij uitstek gehecht.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 126 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 147 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 127.

Suriname.

Het geheim der aan de post of andere openbare instelling van vervoer toevertrouwde brieven is onschendbaar, behalve op last van den regter en in de gevallen, bij algemeene verordening voorzien.

ARTIKEL 148.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

In het ontwerp-wetboek van Strafvordering, titel IV art. 46 is het beginsel aangenomen, dat opening van de aan de post toevertrouwde brieven, nooit zal plaatsvinden dan op bevel des regters.

De officier van Justitie zal alleen bevoegdheid hebben, om de aanhouding in handen des postambtenaars te bevelen, doch de afgifte aan — en de opening door den officier zal alleen geschieden op bevel des regters.

Het komt wenschelijk voor, voor *Suriname* hetzelfde beginsel aan te nemen: Zie ook art. 154 der Grondwet. Daartoe zal in de woorden: „op last des regters *en* in de gevallen bij algemeene verordening voorzien," het woord *en* moeten worden weggelaten, dat ook in art. 82 van het ontwerp van 1855 niet voorkwam.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 154 der Grondwet.

De hier bedoelde algemeene verordeningen zullen dus het in beslag nemen van brieven op de post kunnen regelen voor zoodanige gevallen, waar dit geschieden moet zonder eigenlijk regterlijk bevel, b.v. bij betrapping op heeter daad of soortgelijke omstandigheden, op requisitoir van het openbaar ministerie.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 127 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 148 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

TWEEDE AFDEELING.

Van de zamenstelling der regterlijke magt.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

ARTIKEL 128.

Suriname.

De rechtsmacht van den Hoogen Raad der Nederlanden *en het Hoog Militair Gerechtshof* in koloniale zaken wordt geregeld *door den Koning.*

Bij het in werking treden van een Koninklijk besluit betreffende de rechtsmacht van den Hoogen Raad der Nederlanden vervalt, voor zooveel de kolonie Suriname aangaat, de wet van 4 April 1869 (Staatsblad n° 36).

ARTIKEL 149.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
in de tweede alinea: „*voor zooveel de kolonie Curaçao aangaat*".

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname.

De regtsmagt van den Hoogen Raad der Nederlanden in koloniale zaken wordt geregeld bij de wet.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 85 der wet van 31 Mei 1861 (*Staatsblad* n°. 49), houdende eene nieuwe regterlijke inrigting.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Er werd gevraagd, of de Hooge Raad hof van appèl, dan wel hof van cassatie in de koloniale zaken zal zijn.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Volgens de ontworpen regeling zou in burgerlijke zaken de Hooge Raad regter in hooger beroep zijn. In strafzaken zou hij regter in cassatie zijn *in het belang der wet*. Over de vraag, of hij ook in strafzaken regter in cassatie moet zijn op verzoek van partijen, heerschte bij de beraadslagingen over de ontworpen regterlijke organisatie verschil van gevoelen. Ingevolge de bepaling van art. 85 der wet van 31 Mei 1861 (*Staatsblad* n°. 49), houdende eene nieuwe regterlijke inrigting, zal de wet hieromtrent later uitspraak moeten doen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 128 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 149 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Art. 128. Door sommige leden werd de wenschelijkheid betoogd om alle vonnissen in strafzaken van het Hof van Justitie aan cassatie door den Hoogen Raad te onderwerpen. Men herinnerde, dat op deze wijziging ook door de koloniale pers herhaaldelijk is aangedrongen.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

Of het denkbeeld, om alle vonnissen van het Hof van Justitie in strafzaken aan cassatie door den Hoogen Raad te onderwerpen, hetzij principieel, hetzij uit een opportunistisch oogpunt goed te verdedigen zou zijn, meent de ondergeteekende te moeten betwijfelen. Hij acht het echter niet wenschelijk ten aanzien van dit punt thans te anticipeeren op eene eventueele herziening van de wet van 4 April 1869 (*Staatsblad* n°. 36).

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ONTWERP—1899.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Betoogd werd, dat art. 128, van het Regeeringsreglement zooals het thans luidt, tot eene groote moeilijkheid aanleiding geeft. Eene goede regeling van de onteigeningsprocedure, met het oog op de vele nog aan te leggen openbare werken voor Suriname zeer noodig, is volgens het oordeel van deskundigen niet mogelijk zonder wijziging te brengen in de thans geldende bepalingen omtrent het hooger beroep (wet van 4 April 1869, *Staatsblad* n°. 36). Tegen eene partieele wijziging van deze wet schijnt evenwel bij de Regeering overwegend bezwaar te bestaan en dientengevolge komt de onteigeningsquaestie zeer tot schade der zaak, hare oplossing niet nader.

De moeilijkheid zoude verholpen zijn, indien art. 128 zóó werd gewijzigd,

dat de daar bedoelde rechtsmacht door den Koning en niet langer bij de wet wordt geregeld. Deze wijziging zoude volkomen rationeel zijn. Immers art. 128 werd destijds in het Regeeringsreglement opgenomen in verband met de wet-GODEFROI op de rechterlijke organisatie, waarvan men toen de invoering aanstaande achtte. Thans is van invoering dier wet geen sprake meer en zoude met onze nog steeds geldende wet op de rechterlijke organisatie weder overeenstemming worden verkregen, indien de in art. 128 bedoelde regeling bij den Koning wordt overgebracht. Op deze gronden meende men op wijziging in den aangegeven zin te moeten aandringen. Geschiedde zij, dan zou — althans naar de meest aangenomen leer, dat indien bevoegdheid van den wetgever op den Koning overgaat, deze ook de *bestaande* wettelijke regelingen mag veranderen — de Koning de thans geldende bepalingen omtrent hooger beroep kunnen wijzigen en zóó de voor onteigening noodige voorziening kunnen treffen.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

Met het denkbeeld om de rechtsmacht van den Hoogen Raad te doen regelen niet bij de wet maar door den Koning kan de ondergeteekende zich gereedelijk vereenigen, ook omdat daardoor overeenstemming zal worden verkregen met de wet op rechterlijke organisatie. Bij de Nota van Wijzigingen wordt voorgesteld die verandering in art. 128 van het Regeeringsreglement aan te brengen.

In het Voorloopig Verslag wordt de meening geuit dat, wanneer bij de wet de bevoegdheid van den wetgever op den Koning overgaat, naar de meest aangenomen leer de Koning ook de *bestaande* wettelijke regelingen kan veranderen. Eene tegenovergestelde meening is evenwel ook denkbaar en daarom wordt voor alle zekerheid tevens voorgesteld in art. 128 de bedoelde bevoegdheid van den Koning buiten twijfel te stellen.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Gewijzigd Ontwerp van Wet.

Suriname.

In artikel 128 worden in plaats van de woorden „bij de wet" gelezen de woorden „door den Koning".

Aan gemeld arrikel wordt toegevoegd een tweede alinea van den volgenden inhoud:

„Bij het in werking treden van zoodanig Koninklijk besluit vervalt, voor zooveel de kolonie *Suriname* aangaat, de wet van 4 April 1869 (*Staatsblad* n°. 36)".

Gewijzigd Ontwerp van Wet.

Curaçao.

In artikel 149 worden in plaats van de woorden „bij de wet" gelezen de woorden „door den Koning".

Aan gemeld artikel wordt toegevoegd een tweede alinea van den volgenden inhoud:

„Bij het in werking treden van zoodanig Koninklijk besluit vervalt, voor zooveel de kolonie *Curaçao* aangaat, de wet van 4 April 1869 (*Staatsblad* n°. 36)."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

Art. 24 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 24 [2]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ONTWERP—12 December 1906.

Suriname.

Eenig artikel.

Artikel 128 van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie *Suriname* wordt gelezen als volgt:

„De rechtsmacht van den Hoogen Raad der Nederlanden en het Hoog Militair Gerechtshof in koloniale zaken wordt geregeld door den Koning.

Bij het in werking treden van een Koninklijk besluit betreffende de rechtsmacht van den Hoogen Raad der Nederlanden vervalt, voor zooveel de kolonie *Suriname* aangaat, de wet van 4 April 1869 (*Staatsblad* n° 36).

Curaçao.

Eenig artikel.

Artikel 149 van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie *Curaçao* wordt gelezen als volgt:

„De rechtsmacht van den Hoogen Raad der Nederlanden en het Hoog Militair Gerechtshof in koloniale zaken wordt geregeld door den Koning.

Bij het in werking treden van een Koninklijk besluit betreffende de rechtsmacht van den Hoogen Raad der Nederlanden vervalt, voor zooveel de kolonie *Curaçao* aangaat, de wet van 4 April 1869 (*Staatsblad* n° 36).

Memorie van Toelichting.

Ingevolge het bij Koninklijk besluit van 19 Februari 1832 n°. 25 (*Gouvernementsblad* van Suriname 1832, n°. 7; *Publicatieblad* van Curaçao 1832, n°. 166) vastgestelde „Reglement op de Militaire Regtspleging bij de Landmagt in de Nederlandsche West-Indische bezittingen", zooals het sedert is gewijzigd, wordt de militaire rechtspraak in de koloniën Suriname en Curaçao ter eerster instantie, behoudens de hieronder sub I vermelde uitzonderingen, uitgeoefend door officieren-commissarissen en krijgsraden, terwijl een militair gerechtshof voor de Nederlandsche West-Indische bezittingen, resideerende in de kolonie Suriname, rechtspreekt in de navolgende gevallen: [3])

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp. Dit moet zijn: art. 25. Het amendement van Kol kwam als art. 24 bis achter art. 24 in beraadslaging, evenzeer ten onrechte. Het moest art. 25 bis zijn, daar art. 25 wijzigingsontwerp art. 128 Reg. Regl. en het amendement van Kol art. 129 Reg. Regl. betreft.

[2]) Van het wijzigingsontwerp.

[3]) Namelijk de gevallen, die zich thans nog kunnen voordoen.

I. *ter eerster instantie:*

a. ingeval een officier der landmacht die een hoogeren rang dan kapitein bekleedt of een auditeur-militair terecht moet staan;

b. ingeval een militair zich ter purge stelt;

c. ingeval het gerechtshof daartoe door een bijzonder Koninklijk besluit mocht worden gequalificeerd, zoo ook wanneer bij het onderzoek der beschuldiging ten laste van de officieren en ambtenaren, sub *a* genoemd, mocht worden bevonden, dat daarin andere personen van minderen rang betrokken zijn en dat alzoo de dienst der justitie vereischt, dat de zoodanigen, uit hoofde der connexiteit, ook voor het hof terechtgesteld worden;

II. *bij wege van hooger beroep*,

met uitzondering van de vonnissen welke bij de krijgsraden in eene geblokkeerde, belegerde of berende bezetting mochten zijn gewezen:

a. over de vonnissen, waarbij door de krijgsraden enkel op convictie zal zijn recht gedaan;

b. over de vonnissen, bij de krijgsraden gewezen, op eene door den beklaagde beweerde onbevoegdheid van den rechter om over zijne zaak informatiën te nemen of uitspraak te doen.

In de IIIde plaats heeft het hof ook nog de *approbatie* van de vonnissen van den krijgsraad in Suriname en van vonnissen van den krijgsraad op Curaçao, die van crimineelen aard zijn of eene vervallenverklaring van den militairen stand ten gevolge hebben, benevens de goedkeuring van alle dispositiën door de krijgsraden genomen, waarbij, in geval van contestatie over de militaire competentie, eenig beklaagd persoon ter beschikking van een anderen rechter wordt gesteld.

In het bovenvermelde reglement wordt, wat betreft de samenstelling van de krijgsraden, verwezen naar het „Reglement op de rechtspleging bij de Landmacht", hier te lande, gearresteerd bij het Koninklijk besluit van 20 Juli 1824, waarin het aantal leden van den krijgsraad op zeven bepaald wordt, terwijl omtrent de samenstelling van het gerechtshof wordt voorgeschreven, dat het eveneens uit zeven leden zal bestaan, onder wie vier officieren van het garnizoen in Suriname, welke officieren, zoolang zij leden van het hof zijn, geene zitting in de gewone krijgsraden kunnen nemen, terwijl tevens nog uit de officieren van het garnizoen een rechterplaatsvervanger zal worden benoemd, om bij afwezigheid door ziekte of andere beletselen van een der militaire rechters zitting te nemen. Bij ontstentenis van een genoegzaam aantal dienstdoende oficieren kunnen ook gepensionneerde officieren benoemd worden.

Voor eene volledige bezetting van den krijgsraad in Suriname en van het militair gerechtshof voor de Nederlandsche West-Indische bezittingen, moet men dus de beschikking hebben over 12 officieren.

Wanneer gevolg gegeven wordt aan de voorgestelde reorganisatie van het garnizoen in Suriname (Gedrukte Stukken, Tweede Kamer, 1906—1907 — **2**, n°. 9), zullen er, behalve 2 officieren van gezondheid en 2 militaire apothekers, slechts 7 officieren in de kolonie aanwezig blijven, waaronder de garnizoenscommandant en twee luitenants, gedetacheerd op de buitenposten. Voor de rechtspleging zal dus, met inbegrip van de officieren van gezondheid en de militaire apothekers, beschikt kunnen worden over 8 officieren. De ontbrekende 4 officieren zouden gevonden moeten worden uit de gepensionneerden en de in de kolonie aanwezige zeeofficieren, welke laatsten, ingevolge het Koninklijk besluit van 25 September 1861 n°. 51 (*Publicatieblad* n°. 18), tot lid van den krijgsraad of commissaris voor de informatie in zaken waarvan de krijgsraad kennis neemt, benoembaar zijn. Het zal wel geen betoog behoeven, dat op beide categorieën in Suriname niet vast gerekend kan worden. Wijziging van de militaire rechtspleging is mitsdien noodzakelijk.

Naar het oordeel van de ondergeteekenden kan eene voorziening ten deze op de eenvoudigste wijze verkregen worden door het militair gerechtshof af te schaffen en de aan dit college toegekende bevoegdheden over te dragen op het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht. Terwijl rechtspraak ter eerster instantie uit den aard der zaak hoogst zelden zal noodig zijn, kan, volgens den Gouverneur van Suriname, het aantal appèl- en approbatiezaken voor Suriname en Curaçao te zamen jaarlijks op gemiddeld acht en dertien worden geschat, zoodat voor eene toename van eenige beteekenis van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof geen vrees behoeft te bestaan.

Vermits de competentie van het hof bij de wet (zie *Staatsblad* 1814, n°. 85, en 1858, n°. 45) geregeld is, behoort de opdracht van rechtsmacht aan het college ook bij de wet te geschieden. Zooals uit de aangeboden ontwerpen blijkt, wordt daartoe eene wijziging van de artikelen 128 en 149 der Regeeringsreglementen voor de koloniën voorgesteld. Wanneer die wijziging tot stand is gekomen, zal het Koninklijk besluit van 1832 n°. 25, ingetrokken en eene eenvoudiger regeling getroffen kunnen worden, waarin de Nederlandsche bepalingen voor de koloniën worden toepasselijk verklaard, behoudens eenige noodzakelijke afwijkingen, o. a. met betrekking tot de samenstelling van den krijgsraad.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.
De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

Verslag der Tweede Kamer

van 24 Juni 1907.

Naar aanleiding van het in de Memorie van Toelichting medegedeelde voornemen om de aan het militair gerechtshof voor de Nederlandsche West-Indische bezittingen toekomende bevoegdheden over te dragen op het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht, spraken sommige leden de vrees uit, dat de deugdelijke behandeling der zaken, in het bijzonder der appèlzaken, daaronder zoude lijden. Al gebieden de voorschriften van het militair procesrecht zulks niet, zoo laat toch, naar men meende te weten, het Hoog Militair Gerechtshof, in het belang eener nauwgezette behandeling, meermalen zoowel den belanghebbende als getuigen voor zich verschijnen. Zal dat ook geschieden waar het geldt personen, in Suriname of in Curaçao vertoevende, en zullen de bezwaren van den grooten afstand, zoowel de financieele als andere, het Hof niet al te licht weerhouden zulke personen op te roepen? Men vreesde het laatste. Dan gaan echter de militairen, in waarborgen voor een goede rechtsbedeeling, door de voorgenomen wijziging achteruit. Gaarne zoude men op dat punt eenige toelichting van de Regeering ontvangen.

Voorts gaven sommige leden het denkbeeld in overweging in de nieuwe regeling betreffende de militaire rechtspleging in Suriname en Curaçao omtrent de samenstelling der krijgsraden te bepalen, dat zij voor een deel uit rechtsgeleerden zullen bestaan. Zij meenden, dat de rechtspleging daarmede zeer zou zijn gebaat. Men was zelfs van oordeel, dat dan de approbatie van de vonnissen van de krijgsraden door het Hoog Militair Gerechtshof niet noodzakelijk zoude zijn.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwende, dat de Minister bereid zal zijn voorgaande opmerkingen alsnog schriftelijk te beantwoorden, is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging over het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Nota naar aanleiding van het Verslag,

ingezonden bij brief van 25 Juni 1907.

De door sommige leden uitgesproken vrees, dat de deugdelijke behandeling van de zaken, in het bijzonder van de appèl-zaken, er onder zal lijden, wanneer de bevoegdheden van het militair gerechtshof voor de Nederlandsche West-Indische bezittingen op het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht worden overgedragen, mag naar het den ondergeteekenden voorkomt, niet als bezwaar tegen het ontwerp gelden.

In de Memorie van Toelichting toch werd uiteengezet, dat het, bij de gewijzigde organisatie der troepen in Suriname, op den duur onmogelijk zal zijn over de noodige officieren voor de beide instanties (krijgsraad en Hof) te beschikken. Wil men twee instanties behouden — en de ondergeteekenden achten dat wenschelijk — dan moet men wel over de bezwaren heenstappen die aan den voorgestelden maatregel verbonden zijn.

Trouwens, die bezwaren zijn niet groot. De practijk heeft dat bewezen in

de kolonie Curaçao, waar steeds een dergelijke toestand heeft bestaan als thans voor de beide koloniën wordt voorgesteld. Bovendien behoort, als de ondergeteekenden wel zijn ingelicht, het hooren van beklaagden en getuigen door het militair gerechtshof te Paramaribo, zoo het al voorkomt, tot de hooge uitzonderingen. De justiciabelen zullen dus niet in waarborgen voor eene goede rechtsbedeeling achteruitgaan, wanneer dat hooren eene zeldzame uitzondering blijft.

Het denkbeeld om in de krijgsraden rechtsgeleerden te doen zitting nemen is bij den eersten ondergeteekende in overweging. Omtrent de vraag of de approbatie van de vonnissen der krijgsraden door het Hoog Militair Gerechtshof kan worden gemist, heeft hij zich nog geen bepaald oordeel gevormd. Deze zaak heeft echter zijn volle aandacht.

De Minister van Koloniën,
D. Fock.
E. E. van Raalte.
De Minister van Justitie, [1])

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 10 October 1907.

Wijziging van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Suriname.

Wijziging van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Curaçao.

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Voorloopig Verslag der Eerste Kamer

van 28 November 1907.

Tegen deze voordracht had een lid ernstig bezwaar. Uit de Memorie van Toelichting toch blijkt, dat het de bedoeling is om de bevoegdheden toekomende aan het militair gerechtshof voor de Nederlandsch-West-Indische bezittingen over te dragen op het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht. De reeds in het Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer daartegen ingebrachte bedenkingen maakte dit lid tot de zijne. Ook naar zijne meening zouden de militairen door de voorgenomen wijziging in waarborgen voor eene goede rechtsbedeeling achteruitgaan, daar het hooren van belanghebbenden en getuigen voor het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht, afgescheiden van andere bezwaren, òf wel tot groote kosten aanleiding zal geven, òf wel, juist met het oog op die kosten, meer of min zal worden achterwege gelaten. Volgens de mededeeling van den Minister behoorde ook thans het hooren van beklaagden en getuigen door het militaire gerechtshof te Paramaribo, zoo het al voorkwam, tot de hooge uitzonderingen; maar deze praktijk werd door dit lid eene slechte genoemd, waarop het zeer wenschelijk was terug te komen.

Op eenvoudiger en doelmatiger wijze waren echter in de bezwaren ontsproten uit het gering aantal van in de kolonie aanwezige officieren te voorzien door het ledental der krijgsraden te verminderen. Kon het getal officieren-commissarissen beperkt worden tot één, dan zoude men zelfs met drie leden in den krijgsraad kunnen volstaan.

Voor de thans geldende wettelijke voorschriften bestaat het militair gerechtshof in Suriname uit zeven leden: drie juristen, namelijk den president en de oudste twee leden van het gerechtshof, en vier officieren; maar zonder bezwaar, meende men, zoude dit aantal leden kunnen worden teruggebracht

---

[1]) Sic.

tot drie, namelijk tot den president van het gerechtshof als voorzitter en twee officieren als leden. Dan zoude tevens het belangrijke vraagpunt betreffende het opnemen van rechtsgeleerden in de krijgsraden ongeprejudicieerd blijven.

Met het oog ook op dit laatste werd de opmerking gemaakt, dat de Regeering nog niet geantwoord heeft op de vraag in het hiervoren genoemde Verslag gedaan, of approbatie van de vonnissen der krijgsraden wel noodig zoude zijn als in de krijgsraden zelf rechtsgeleerden waren gezeten.

Eindverslag der Eerste Kamer

van 16 December 1907.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

Memorie van Antwoord.

De ondergeteekenden kunnen geenszins toegeven dat de militairen door de voorgenomen wijziging in waarborgen voor eene goede rechtsbedeeling achteruit zouden gaan. Van achteruitgang kan, zooals reeds in de Nota naar aanleiding van het Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer werd medegedeeld, reeds daarom geen sprake zijn, omdat de toestand ten aanzien van het hooren van beklaagden en getuigen practisch niet zal veranderen. Neemt men in aanmerking, dat voortaan beroep zal openstaan op een zoo hoogstaand en zoo bij uitstek deskundig college als het Hoog Militair Gerechtshof in plaats van, zooals tot dusver, op een college dat voor de meerderheid uit betrekkelijk jonge en telkens wisselende officieren bestaat, dan meenen de ondergeteekenden op het punt der waarborgen voor eene goede rechtsbedeeling eerder van eene schrede voorwaarts te mogen spreken.

Daarentegen zoude verwezenlijking van het denkbeeld om het West-Indische Hof te handhaven en het ledental er van tot drie (één rechtsgeleerde en twee officieren) terug te brengen — nog ongeacht de in overweging gegeven vermindering van het aantal officieren-commissarissen en leden van den Krijgsraad — naar het voorkomt niet strekken tot verhooging van de hoogerbedoelde waarborgen. En zelfs al ware dit niet zoo, dan nog zouden de tegen de voordracht geopperde bedenkingen geenszins worden opgeheven ten aanzien van de bezetting in de kolonie Curaçao, voor welke het weinig verschil maakt of zij onder een te Utrecht, dan wel onder een te Paramaribo gevestigd rechtscollege ressorteert.

Het doen vervallen van de approbatie is, zooals reeds in de Nota naar aanleiding van het Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer werd medegedeeld, een zaak die de volle aandacht van den eerstondergeteekende heeft. Daar er echter in dezen ook andere oplossingen mogelijk zijn, meent hij zich zijn oordeel te moeten voorbehouden, zoolang het noodige overleg met het Hoog Militaire Gerechtshof nog niet heeft plaats gehad.

De Minister van Koloniën,
D. Fock.
De Minister van Justitie,
E. E. van Raalte.

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER

op 18 Juni 1908.

VI. Wijziging van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Suriname (11).

VII. Wijziging van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Curaçao (11).

De **Voorzitter**: Ik stel voor de beraadslaging over deze wetsontwerpen gezamenlijk te houden.

Daartoe wordt besloten.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Staal**: Mijnheer de Voorzitter! De bezwaren welke ik tegen deze wetsvoordracht heb zijn kort ontwikkeld in het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs dezer Kamer; ze betreffen in hoofdzaak het inschakelen van het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht in de militaire rechtspraak in West-Indië.

Daaraan acht ik groote bezwaren verbonden, en wel vooral door de omstandigheid dat de afstand van de West tot Utrecht zoo groot is. Ik vrees, dat minder dan wenschelijk en goed is Het Hoog Militair Gerechtshof zal overgaan tot het hooren van getuigen en dat het dus te uitsluitend op de stukken zal oordeelen, terwijl, zelfs wanneer het hof de getuigen, enz. zou willen doen overkomen, aan het gezamenlijk reizen van die personen eigenaardige nadeelen zijn verbonden.

De Regeering meent tot den voorgestelden maatregel te moeten overgaan uit gebrek aan officieren, noodig voor de samenstelling van het hof en van den krijgsraad, zooals die volgens het reglement behoort te geschieden.

Ik meen dat er een eenvoudiger oplossing is; dat men het aantal leden dezer rechtslichamen verminderen kan en dat men den krijgsraad uit drie militaire leden zou kunnen samenstellen en het hof te Paramaribo uit drie leden, waarvan één burger voorzitter.

De vorige Minister van Koloniën, de heer Fock, heeft in zijn Memorie van Antwoord aangevoerd, dat daaraan bezwaren zijn verbonden. Die bewindsman wees er op, dat ook thans de militairen uit Curaçao moeten reizen naar Paramaribo, en dat dus voor hen de nadeelen die ik met het oog op Utrecht schetste nu ook al bestaan.

Dit moet ik toegeven, maar moeten de betrokken personen zich naar Utrecht begeven dan wordt het er toch niet beter op, die reis is toch heel wat verder. Voor het garnizoen in Suriname, dat verreweg talrijker is dan dat te Curaçao, wordt echter door die reis een nieuw bezwaar in het leven geroepen en dit bezwaar komt mij voor te zijn van overwegenden aard.

Verder wordt er in de Memorie van Antwoord op gewezen, dat door de inschakeling van het Hoog Militair Gerechtshof, op het punt der waarborgen voor een goede rechtsbedeeling, eerder van een schrede voorwaarts dan van achteruitgang zou kunnen worden gesproken.

Ware deze wetsvoordracht gebaseerd op onvoldoende ontwikkeling der officieren als militaire rechters, dan zou dit argument waarde hebben, maar dit is het geval niet. Het gaat om een vermindering van het aantal leden van den krijgsraad en van het hof en nu meen ik dat, waar wij toch ook rechtbanken kennen, bestaande uit drie leden, er geen bezwaar kan zijn om ook in de West den krijgsraad en het hof uit drie leden samen te stellen. En zal er misschien minder groote rechts-deskundigheid zijn bij de officieren in West-Indië dan bij de leden van het Hoog Militair Gerechtshof, dan zal dit worden opgewogen door de omstandigheid dat de eerstbedoelden beter dan de rechters in Utrecht bekend zijn met

de invloeden welke zich in West-Indië doen gelden en met de impulsen waaronder aldaar wordt gehandeld.

Ik meen dus, dat wat door de vorige Regeering in deze is aangevoerd niet overtuigend mag genoemd worden en dat de regeling, door mij voorgesteld, nog altijd overweging verdient.

Een tweede opmerking die ik wensch te maken, betreft niet de wetsvoordracht, maar een uiting van den vorigen Minister van Koloniën in een Nota aan de Tweede Kamer. De heer Fock heeft daarin medegedeeld: „Het denkbeeld om in de krijgsraden rechtsgeleerden te doen zitting nemen, is bij den eersten ondergeteekende in overweging". Het stuk was door den Minister van Justitie mede onderteekend, maar deze onttrok zich aan die mededeeling.

Nu meen ik, dat het goed zou zijn, dat de Minister van Koloniën dit denkbeeld niet in overweging nam, alvorens in het algemeen is beslist over de vraag, of rechtsgeleerden — en daarmede worden zeker bedoeld niet-militaire rechtsgeleerden — al dan niet in krijgsraden zullen zitting nemen. Het antwoord op die vraag is van groot gewicht en van zeer ingrijpende beteekenis en ik meen dat zij niet incidenteel aan de orde moet worden gesteld door den Minister van Koloniën voor wat de rechtspleging in West-Indië betreft, doch dat het beter is een principieele beslissing op dit punt af te wachten, welke gelden zal voor de militaire rechtspleging in het algemeen.

Uit den aard der zaak weet ik niet hoe de tegenwoordige Minister daarover denkt, maar het zou mij aangenaam zijn, indien ik van Zijn Exellentie zou mogen vernemen, dat hij niet als zijn ambtsvoorganger deze zaak thans reeds in overweging zal nemen, maar eerst zal afwachten dat betreffende deze aangelegenheid een principieele beslissing zal zijn genomen bij de algemeene herziening der militaire rechtspraak.

De heer **Idenburg**, Minister van Koloniën: In de Nota, die naar aanleiding van het Verslag door den Minister Fock aan deze Kamer is toegezonden, is opgemerkt, dat uitvoering van het denkbeeld, thans met talent verdedigd door den geachten afgevaardigde uit Noordholland, zou beteekenen: vermindering van de positie van den militair in Suriname bij hetgeen naar de bedoeling van dien Minister voor hem was weggelegd.

Ik deel dat gevoelen van mijn ambtsvoorganger en ik geloof dat de geachte afgevaardigde uit Noordholland te veel uit het oog verliest den zeer bijzonderen toestand, waarin de militairen in de kolonie verkeeren.

Den vollen nadruk heeft de geachte spreker gelegd op het persoonlijk hooren van getuigen en beklaagden door het militair gerechtshof. Als ik mij niet bedrieg, is dat in Nederland een gewoonte van den lateren tijd. In Indië komt het, zoover ik weet, niet voor en in Suriname ook niet. Dit laat zich verklaren uit de in het algemeen zeer groote afstanden. Elk argument door den geachten afgevaardigde te dezen opzichte aangevoerd, zou ook gelden voor Oost-Indië. Ternate, de Molukken, Noord-Sumatra zijn zeker niet dichter bij Batavia, dan Curaçao of Paramaribo bij Utrecht. De geachte afgevaardigde verdedigde de samenstelling van een krijgsraad uit drie militairen en die van het militaire hof uit één jurist en twee militaire leden. Waarom heeft de Minister Fock gezegd, dat daardoor minder rechtswaarborgen zouden worden gegeven aan de militairen in Suriname en Curaçao? Hij zeide dit en mocht dit zeggen in verband met den bijzonderen toestand in Suriname. Hoe is die toestand? In Paramaribo is één compagnie, gecommandeerd door een kapitein met drie luitenants en een luitenant-adjudant en een kwartiermeester;

verder zijn disponibel een officier van gezondheid van het Indische leger daar gedetacheerd; toevallig zijn er voorts twee tijdelijke officieren van gezondheid die absoluut nooit iets met de militairen te maken hebben gehad; verder zijn er twee militaire apothekers, die zoo van de Universiteit tot militair-apotheker benoemd zijn en die met militaire rechtspraak ook niets te maken hadden. De kring waaruit gekozen kan worden in Suriname is dus zeer klein en zij die iets van militaire rechtspraak door opleiding weten, de troepenofficieren, zijn tevens degenen die al de getuigen en al de beklaagden uit hun dagelijkschen omgang kennen. Hier te lande komt een militair in den regel voor rechters die gansch onbevangen tegenover hem staan, daar kan dat nooit, daar zijn het de luitenants van zijn compagnie. Normaal zullen als de officier van gezondheid 1ste klasse in het door den geachten afgevaardigde gedacht gerechtshof wordt benoemd, de krijgsraden worden voorgezeten door luitenants. Ik acht het in de eerste plaats een zeer groot voordeel wanneer het getal rechters niet wordt verkleind, opdat men ten minste een zoo veelzijdig mogelijk oordeel verkrijge. In de tweede plaats acht ik het goed dat er een beroep is, dat er een nazien is van het vonnis door een college zoo competent als het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht Ik geloof dat hetgeen in het wetsontwerp wordt voorgesteld verre te verkiezen is boven hetgeen de geachte afgevaardigde uit Noordholland wil, want hetgeen hij wenscht zou geen vermeerdering maar vermindering van waarborgen geven.

Wat nu de bezwaren van den overtocht aangaat moet ik erkennen dat ze bestaan, maar die bezwaren zijn niet onoverkomelijk. In elk geval zullen de kosten van den overtocht van getuigen en beklaagden, als het Hoog Militair Gerechtshof dit wenscht, ruimschoots gedekt worden door de bezuiniging die het gevolg zal zijn van de inkrimping van het garnizoen die tot deze wetsvoordracht aanleiding heeft gegeven.

De geachte afgevaardigde heeft in de tweede plaats gesproken over het denkbeeld door Minister Fock in een van de Gedrukte Stukken medegedeeld om den krijgsraad door een rechtsgeleerde, een lid van het hof van justitie, te doen voorzitten. Dit denkbeeld, dat mij niet geheel vreemd is, trekt mij zeer aan, omdat de krijgsraad in Suriname normaal juist door een zoo jong officier kan worden voorgezeten. Het is gebeurd dat behalve de luitenant-adjudant, die zes jaar officier was, geen andere officieren bij de troepen waren dan die welke nog geen vier jaar officier waren. Ik geloof dat door de opdracht van het presidium van den krijgsraad aan een lid van het hof van justitie de leiding beter verzekerd zal zijn, en de verhouding van den president tot den auditeur-militair gemakkelijker zal zijn dan wanneer een luitenant van zes of vier jaar dienst president is.

Waar het denkbeeld van den Minister Fock mij zeer sympatiek voorkomt, kan ik den geachten afgevaardigde dan ook niet de toezegging doen dat ik die gedachte eenvoudig op zijde zal zetten. Ik geloof ook niet, dat daardoor iets zal worden gepraejudiceerd ten aanzien van de regeling in het moederland te treffen. Het is een zeer buitengewone toestand waarin de kolonie verkeert, niet te vergelijken met iets wat in Nederland bestaat, een toestand waaruit dan ook m. i. voor Nederland niets kan worden afgeleid. Wel kan ik den geachten afgevaardigde verklaren, dat zijn protest mij er toe leidt om mijn aandacht nog eens op deze zaak te vestigen. Ik erken de waarde van zijn woord; ik begrijp dat het woord zijn ernstige overtuiging weergeeft, waar de aangevochten gedachte is medegedeeld door een Minister van Koloniën, die waarschijnlijk

over deze zaak met hem heeft geraadpleegd. En nu wil mijnerzijds ook over de zaak raadplegen met mijn ambtgenooten van Justitie en Oorlog, en mocht het blijken dat de bezwaren van den geachten afgevaardigde werkelijk overwegend zijn, dan zal ik aan het denkbeeld, hoe sympathiek het mij ook overigens is, geen gevolg geven.

De heer **Staal**: Mijnheer de Voorzitter! Tegenover de stellige verklaring van een zoo bij uitstek deskundige, als deze Minister is, dat de bijzondere toestand in de West het wenschelijk maakt, dat het militair gerechtshof in Utrecht wordt ingeschakeld, moet en wil ik wijken. En waar voorts door dezen Minister wordt geconstateerd, dat indien men ook al in verband met de bijzondere omstandigheden waarin men in de West verkeert, er toe zou overgaan om aldaar niet-militaire rechtsgeleerden in den krijgsraad te brengen, dit niet zou praejudicieeren met betrekking tot de samenstelling van krijgsraden in het algemeen, daar zal ik thans met die verklaring genoegen nemen. Dankbaar aanvaard ik verder de mededeeling van den Minister, dat hij alsnog overleg zal plegen met zijn ambtgenooten van Justitie en Oorlog, alvorens aan zijn denkbeeld uitvoering te geven.

De beraadslaging wordt gesloten.

De *wetsontwerpen* worden achtereenvolgens zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De wetten zijn vastgesteld 20 Juni 1908 (G. B. 1909 n°. 2, N. S. 1908 no°. 209, P. B. 1908 n°. 30, N. S. 1908 n°. 210).

ARTIKEL 129.

Suriname.

Er is, onder de benaming van hof van justitie, een opperste geregtshof over de gansche kolonie.

Het houdt toezigt op de geregelde afdoening van alle regtsgedingen en de behoorlijke vervolging van alle misdrijven.

De voorzitter, de leden en de griffier van het hof van justitie worden door den Koning benoemd, de voorzitter en de leden voor het leven, de griffier tot wederopzeggens toe.

ARTIKEL 150.

Curaçao.

Er is, onder de benaming van het hof van justitie, een opperste geregtshof voor de gansche kolonie.

Het houdt toezigt op de geregelde afdoening van alle regtsgedingen en de behoorlijke vervolging van alle misdrijven.

De voorzitter, de gegradueerde leden en de griffier van het hof van justitie worden door den Koning benoemd, de voorzitter en de leden voor het leven, de griffier tot wederopzeggens toe.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Art. 129 en volgende. Bij gebreke van toelichting is het bezwaarlijk zich een juist denkbeeld te vormen van den aard, en de roeping van het hier ingestelde Hof van Justitie, als opperste Geregtshof.

Geene eigenlijke regterlijke attributen of competentiën, zelfs niet in hoofdtrekken, worden aan hetzelve toegekend.

Onder dat opzigt is geheel afgeweken van de Grondwet (art. 159, 160, 161 en 162) en van het regeringsreglement voor Nederl. Indië (art. 98 en 102).

Dit bezwaar klemt te meer met het oog op art. 128 dat teregt, naar art. 85 der wet van 31 Mei 1861 (Staatsblad n°. 49), uitgaat van het beginsel, dat ook aan den Hoogen Raad der Nederlanden regtsmagt in koloniale zaken zal worden toegekend.

Indien men de instelling van een opperste geregtshof over en in de kolonie in dit reglement meent te moeten wortelen, dan schijnen zijne roeping en zijne regterlijke attributen tevens regeling in groote trekken te behoeven.

Heeft dit laatste bezwaar of verkeert men daaromtrent nog in het onzekere, dan schijnt het al dan niet instellen van een hof, beter overgelaten aan de koloniale verordening bedoeld in art. 138.

Dit laatste schijnt vooral aanbeveling te verdienen in verband met het eveneens onbestemde begrip van art. 128, dat zelfs niet eensluidend is met het aangehaalde artikel der wet op de regterlijke inrigting.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Deze en volgende bepalingen zijn in overeenstemming met de ontworpen regterlijke inrigting voor Suriname. (Vergelijk voorts art. 102 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie).

Curaçao.

Art. 152. [1]) Hier en elders is sprake van gegradueerde leden, omdat, althans volgens de gereed liggende ontwerpen der Commissie voor de West-Indische wetgeving, het hof slechts gedeeltelijk uit zoodanige leden zal bestaan.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Eenige leden wenschten gevraagd te hebben, of de regterlijke magt in Suriname niet op eenvoudiger voet kon worden ingerigt. De hier voorgestelde

[1]) Ten onrechte aangewezen op art. 152.

inrigting zou voor eenen Staat van vrij talrijke bevolking kunnen dienen; terwijl dan toch Suriname niet meer zielen telt, dan eene stad van den tweeden rang in het moederland. Wilde men vereenvoudiging, dan zou het opperste geregtshof van Suriname dat voor al onze West-Indische kolonien kunnen zijn. Het zou daardoor nog geenszins met arbeid overladen worden. Thans wordt bij het Surinaamsche hof van regterlijke uitspraken in Curaçao in hooger beroep gekomen; maar als men wel onderrigt is, werd, sedert de inrigting bestaat, slechts éénmaal van dit regt van beroep gebruik gemaakt.

Dezelfde leden hadden bezwaar tegen de benoeming der leden van het Surinaamsche geregtshof voor hun leven. Zij wilden, met het oog op het afmattend klimaat der kolonie, dat beginsel in zoo ver gewijzigd hebben, dat de regter, die de volle zestig jaren heeft bereikt, met behoud zijner volle jaarwedde aftreedt. N°. 1 van art. 134 ware in dien zin te wijzigen.

Curaçao.

De bedoeling is om het hof van justitie op Curaçao deels uit gegradueerde, deels uit niet gegradueerde leden te doen bestaan. Daargelaten of dit goed en nuttig zij, wenschte men te weten, tot welken stand die niet gegradueerde leden zullen behooren, en of omtrent de wijze van hunne benoeming en van hun ontslag niets moet worden bepaald. Ook in de artt. 155 en 157 is alleen van de gegradueerde leden sprake.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Zonder overdreven verwachtingen voor de toekomst te koesteren, mag toch het regeringsreglement niet uitsluitend op den toestand, zoo als die nu is, letten. Bovendien kan hier niet enkel het cijfer der bevolking beslissen. Ware dit het geval, men zou eigenlijk de gemaakte bedenking kunnen keeren tegen het gansche regeringsreglement.

Suriname heeft altoos een opperste geregtshof gehad en kan dit niet missen. Zoo als dit thans zamengesteld is, geniet het groot vertrouwen bij de ingezetenen, werkt krachtdadig mede om de vroegere klagten omtrent den tragen gang der regtsbedeeling te beschamen en zal bij de invoering der nieuwe wetboeken uitmuntende diensten bewijzen.

Het hof van justitie te Suriname tot hof van appèl voor Curaçao te maken heeft men beproefd, doch de ondervinding heeft er het ondoeltreffende van leeren kennen. Als hof van appèl is het veel beter voor de ingezetenen van Curaçao den Hoogen Raad der Nederlanden aan te wijzen.

Wilde men het hof van justitie te Curaçao geheel opheffen om alle zaken, die in eersten aanleg niet door den kantonregter beregt worden, bij het hof van justitie te Paramaribo te brengen, de vereenvoudiging in personeel zou verkregen worden ten koste der eischen eener goede regtsbedeeling, dewijl het voeren van processen in Suriname voor de ingezetenen der kolonie Curaçao, welke voornamelijk van den handel leven, een schromelijk verlies van tijd en kosten en een ondragelijken omslag ten gevolge hebben zou.

De regterlijke magt behoort ook in eene kolonie in hoog aanzien te staan, en het beginsel harer onafzetbaarheid mag dus niet worden prijs gegeven.

Het klimaat is niet meer afmattend voor de magistratuur dan voor andere ambtenaren, zoodat het aan de leden van het hof kan worden overgelaten hun pensioen te vragen, wanneer zij meenen in de termen daartoe te vallen.

Curaçao.

De niet gegradueerde leden worden meestal genomen uit de groote kooplieden. De wijze hunner benoeming enz. zal geregeld worden bij de invoering der ontworpen wetboeken.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 129 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 150 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1899.

Voorgestelde amendementen.

Suriname.

Artikel 24bis. [1])

De laatste alinea van art. 129 wordt gelezen als volgt:

„De voorzitter, de leden en de griffier van het hof van justitie worden door den Koning benoemd en ontslagen."

VAN KOL.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

Beraadslaging over het **amendement** van den heer **van Kol**, strekkende om achter art. 24 te voegen een nieuw art. 24 *bis,* strekkende om:

De laatste alinea van art. 129 te lezen als volgt:

„De voorzitter, de leden en de griffier van het hof van justitie worden door den Koning benoemd en ontslagen."

De heer **van Kol**, het woord ontvangen hebbende tot toelichting van zijn amendement zegt: Mijnheer de Voorzitter! Dit amendement op art. 24*bis* heeft de bedoeling om de leden van het hof van justitie, die thans voor het leven worden benoemd, eenvoudig te doen benoemen en ontslaan door den Koning, om een einde te maken aan den uitzonderingsmaatregel, die ten bate van sommige rechters is in het leven geroepen.

Ik heb echter reeds gemerkt, dat ik daarvoor weinig steun hier zal vinden en er bezwaren tegen bestaan, die wel dienen overwogen te worden.

Ondanks mijn meening, dat de rechterlijke macht in onze West dikwijls veel te wenschen overlaat, wat ik niettegenstaande het protest van den heer Rink, gisteren, met bewijzen zou kunnen staven, geloof ik toch, dat het in de gegeven omstandigheden niet wenschelijk is, dat ik mijn **amendement** handhaaf en **trek ik** het, om verschillende redenen, dan ook **in**.

De **Voorzitter**: Daar het amendement door den voorsteller is ingetrokken, maakt het geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

---

[1]) Moet zijn: artikel 25 bis.

ARTIKEL 130. [1])

Suriname.

Het openbaar ministerie bij het hof van justitie wordt uitgeoefend door of namens den procureur-generaal.

ARTIKEL 151. [1])

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Mede voor de artikelen 131 en 132.

De procureur-generaal, vroeger fiscaal genoemd, heeft steeds in Suriname een zeer hoog standpunt bekleed, hetgeen wenschelijk gerekend wordt hem, in het belang der kolonie, bij voortduring te doen behouden. (Vergelijk artt. 19 en 21 van het tegenwoordig regeringsreglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 9 Augustus 1832, *Gouvernementsblad van Suriname*, nº. 13.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Het gevoelen werd geopperd, dat het niet noodig ware, in de volgende artikelen het standpunt, waarop de procureur-generaal staat, zoo zeer te omschrijven. Bij den toestand, waarin de kolonie thans verkeert, mogt het nuttig zijn, hem op dat standpunt te handhaven, door de hier voorkomende bepalingen bond men zich te veel de handen voor de toekomst. Andere leden evenwel achtten het bedenkelijk, een punt van dit gewigt, waarbij het de handhaving van het regt en gezag der hooge overheid geldt, aan koloniale verordeningen over te laten.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Ook naar het oordeel der Regering pleiten overwegende gronden voor de handhaving van den procureur-generaal op het hooge standpunt, door hem in Suriname van oudsher ingenomen en dat hem, als waarnemende het regt der hooge overheid, toekomt. Mogten die gronden, bijv. na de opheffing van het staatstoezigt, in later tijd verminderen in gewigt, nadeel zal er voorzeker nimmer uit voortspruiten, en er is dus geene reden waarom men ten deze met de geschiedenis zou breken.

---

[1]) Verg. voor de positie van den procureur-generaal art. 58, blz. 193—196.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 130 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 151 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 131.

Suriname.

De procureur-generaal wordt door den Koning *benoemd* en *ontslagen.*

ARTIKEL 152.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

De procureur-generaal wordt door den Koning benoemd, geschorst en ontslagen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder artikel 131, Suriname.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 131 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 152 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Suriname.

In de artikelen 131 en 146 vervalt het woord „geschorst" en de daarvóór staande komma.

Curaçao.

In de artikelen 152 en 167 vervalt het woord „geschorst" en de daarvóór staande komma.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

3. De Gouverneur bestuurt de kolonie, en is aldaar met de uitvoerende macht bekleed (art. 29).

Een tweetal artikelen van het Regeeringsreglement is hiermede niet in volkomen harmonie. Twee ambtenaren van het uitvoerend gezag, de procureur-generaal (art. 131) en de hoofdambtenaar aan wien het beleid der koloniale geldmiddelen en het beheer der domeinen is opgedragen (art. 146) worden door den Koning benoemd, *geschorst* en ontslagen. In de gevallen waarin schorsing noodig mocht zijn, beantwoordt deze bepaling niet aan het doel. De schorsing zou, daar de betrokken Minister de omstandigheden voldoende moet kennen om de verantwoordelijkheid voor het schorsingsbesluit op zich te nemen, altijd te laat komen. Dit zoude zelfs het geval kunnen zijn wanneer onvoorwaardelijk werd afgegaan op een voorstel van den Gouverneur om te schorsen. Volstrekt noodig is het daarom de bevoegdheid tot schorsing ook van deze ambtenaren over te laten aan den Gouverneur. De omstandigheden kunnen van dien aard zijn dat het gemis dier bevoegdheid den Gouverneur buiten staat stelt om het bestuur der kolonie naar behooren te voeren.

Beschouwing op het artikel.

Art. 23. [1]) Deze wijziging vindt hare toelichting in hetgeen boven sub 3° is gezegd.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Sommige leden achtten het niet wenschelijk aan den Gouverneur het recht te geven den procureur-generaal en den administrateur van financiën te schorsen. Nu tusschen Suriname en Nederland telegraphische gemeenschap bestaat, scheen hetgeen in de Memorie van Toelichting ten deze wordt aangevoerd, niet voldoende om de wijziging te rechtvaardigen. Wanneer men

[1]) Van het wijzigingsontwerp (Suriname).

zich herinnert, wat onder het bestuur van den vorigen Gouverneur is geschied, dan scheen het wel boven twijfel verheven, dat toekenning van de bevoegdheid tot schorsing aan den Gouverneur in moeilijke tijden niet boven bedenking verheven is. De verantwoordelijkheid voor zulk een gewichtigen maatregel, die voor het prestige van den betrokken hoofdambtenaar zeer nadeelig moet wezen, behoorde naar de meening dezer leden te blijven bij het Opperbestuur, dat, door den Gouverneur ingelicht, spoedig genoeg kan beslissen. Ook voor den Gouverneur kan dit in sommige gevallen verkieslijk zijn. Moet hij zelf de verantwoordelijkheid der schorsing op zich nemen, dan zal hij met het oog op de gevolgen wellicht somtijds ten onrechte voor die verantwoordelijkheid terugschrikken.

Andere leden konden zich met het voorstel der Regeering wel vereenigen. Zij wezen er op, dat de eindbeslissing ten slotte aan den Koning blijft. Dezerzijds werd echter gevraagd, of het niet wenschelijk ware hier het voorlaatste lid van art. 95 van het Oost-Indisch Regeeringsreglement over te nemen, opdat de geschorste ambtenaar zich in Nederland kunne gaan verantwoorden.

Enkele leden achtten het overigens niet voldoende het woord „geschorste" te doen vervallen, omdat het hun niet duidelijk voorkwam, of dan art. 35 ten deze toepasselijk zou zijn. Beter scheen het hun uitdrukkelijk te bepalen, dat de genoemde hoofdambtenaren door den Gouverneur worden geschorst.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Suriname.

Het is nauwelijks te denken dat de vraag, of er termen zijn om den procureur-generaal of den administrateur van financiën te schorsen, ooit vatbaar zou worden gevonden voor telegraphische behandeling; maar zelfs al kon met weinige woorden de noodzakelijkheid eener schorsing zóó duidelijk worden gemaakt, dat van het Opperbestuur in redelijkheid zou kunnen worden gevorderd dat het eene beslissing op een telegram voor zijne verantwoording nam, dan zou toch met de telegraphische correspondentie nog wel eens meer tijd verloren kunnen gaan dan in het belang der kolonie wenschelijk te achten ware. Is het niet noodig onmiddellijk te handelen, is er tijd en in het gegeven geval mogelijkheid om met het Opperbestuur in telegraphische correspondentie te treden, dan behoeft er ook van eene schorsing geen sprake te zijn, want dan kan de betrokken ambtenaar voor ontslag worden voorgedragen. Immers het ligt voor de hand, dat een voorstel tot schorsing geen mindere toelichting vereischt dan een voorstel tot het verleenen van ontslag. De eene maatregel is niet minder gewichtig dan de andere, en juist daarom mag men er op rekenen, dat de Gouverneur niet dan in het geval van volstrekte noodzakelijkheid tot de schorsing zal overgaan. Zijne verantwoordelijkheid voor den maatregel is ook niet minder groot, ja eerder nog grooter, wanneer hij dien per telegram van het Opperbestuur provoceert dan wanneer hij dien zelf neemt, want in het eerste geval vordert hij van het Opperbestuur een onbegrensd vertrouwen in de voorstelling, die hij van de zaak geeft.

Het schijnt den ondergeteekende niet noodig ten aanzien van den procureur-generaal en den administrateur van financiën te bepalen wat in art. 95 van het Oost-Indische Regeeringsreglement ten aanzien van den president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof is bepaald, namelijk dat zij in geval van schorsing, desverkiezende, door toekenning van verlofstraktement en vrijen overtocht in de gelegenheid worden gesteld om zich in Nederland te gaan verantwoorden. Het Indische voorschrift houdt verband met de betrekkelijke onafzetbaarheid van hen, die in het hoogste rechterlijk college zitting hebben. Navolging daarvan ten opzichte van de genoemde Surinaamsche hoofdambtenaren zou tot verkeerde opvattingen omtrent hun ambtelijk standpunt, omtrent hunne verhouding tot den Gouverneur, aanleiding kunnen geven. Naar de meening van den ondergeteekende verdient het de voorkeur aan het Opperbestuur over te laten om, desverkiezende, den geschorsten ambtenaar naar Nederland te doen toekomen alvorens nopens zijn ontslag te beslissen. Eene bepaling in de wet wordt hiervoor niet vereischt.

Art. 35 van het Surinaamsche Regeeringsreglement zegt: „De Gouverneur benoemt, schorst en ontslaat alle ambtenaren in de kolonie, wier benoeming, schorsing of ontslag niet door den Koning aan zich voorbehouden of bij algemeene verordeningen aan anderen opgedragen is." Wanneer nu uit de artt. 131 en 146 de bepaling, die de bevoegdheid tot schorsing van den procureur-generaal en van den administrateur van financiën aan den Koning voorbehoudt, vervalt, komt die bevoegdheid ingevolge art. 35 aan den Gouverneur toe. Eene nadere toekenning van die bevoegdheid is dus onnoodig.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

(Verg. voorts art. 26, blz. 112—113 en art. 58, blz. 193—194.)

ONTWERP—1896
en
ONTWERP—1899.

Suriname en Curaçao.

Gelijk aan ontwerp—1892.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

3°. De Gouverneur bestuurt de kolonie, en is aldaar met de uitvoerende macht bekleed (art. 29).

Een tweetal artikelen van het Regeeringsreglement is hiermede niet in volkomen harmonie. Twee ambtenaren van het uitvoerend gezag, de procureur-generaal (art. 131) en de hoofdambtenaar aan wien het beleid der koloniale geldmiddelen en het beheer der domeinen is opgedragen (art. 146) worden door den Koning benoemd, *geschorst* en ontslagen. In de gevallen waarin schorsing noodig mocht zijn, beantwoordt deze bepaling niet aan het doel. De schorsing zou, daar de betrokken Minister de omstandigheden voldoende moet kennen om de verantwoordelijkheid voor het schorsingsbesluit op zich te nemen, altijd te laat komen, want het is nauwelijks te denken dat de vraag of er termen zijn om den procureur-generaal en den administrateur van financiën te schorsen, ooit vatbaar zou worden bevonden voor telegraphische behandeling. Maar zelfs al kon met weinige woorden de noodzakelijkheid eener schorsing zóó duidelijk worden gemaakt, dat van het Opperbestuur in redelijkheid zou kunnen worden gevorderd, dat het eene beslissing op een telegram voor zijne verantwoording nam, dan zou toch met de telegraphische correspondentie nog wel eens meer tijd verloren kunnen gaan dan in het belang der kolonie wenschelijk te achten waren. Volstrekt noodig is het daarom de bevoegdheid tot schorsing ook van deze ambtenaren over te laten aan den Gouverneur. De omstandigheden kunnen van dien aard zijn dat het gemis dier bevoegdheid den Gouverneur buiten staat stelt om het bestuur der kolonie naar behooren te voeren.

De Minister van Koloniën,
Cremer.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer
van 10 April 1900
en
Memorie van Antwoord
ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Opgenomen onder artikel 58, Suriname, blz. 196.
(Verg. voorts M. v. T. blz. 194—195.)

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 15 November (Suriname) 1900.

Art. 26 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 26 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 132.

Suriname.

Hij is het hoofd van het openbaar ministerie en van de regterlijke en administratieve policie in de gansche kolonie.

Hij vertegenwoordigt den Staat, de Regering of de kolonie in regten.

ARTIKEL 153.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de eerste alinea in plaats van: „administratieve policie": „administrative politie."

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet,

behoudens voor Suriname in beide Ontwerpen: „administrative politie".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 132 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „administrative politie" in de ontwerpen werd „administratieve policie" in de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 153 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 133.

Suriname.

Behalve in het geval van verklaarden staat van oorlog of beleg, wordt geen doodvonnis ten uitvoer gelegd dan op last of met voorkennis van den procureur-generaal en na verkregen magtiging van den gouverneur.

De gouverneur verleent die magtiging niet dan na den hoogsten militairen of burgerlijken regter in de kolonie te hebben gehoord.

ARTIKEL 154.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet,

behoudens in de tweede alinea het ontbreken der woorden „in de kolonie".

Advies Raad van State.

Het schijnt niet ondoelmatig om hier evenals in art. 92 van het Regeringsreglement voor Nederl. Indie ingeval de Gouverneur weigert een doodvonnis te doen voltrekken, eene kennisgeving aan den Minister van Kolonien voor te schrijven: Art. 133 schijnt onder de algemeene voorschriften te behooren. De magtiging van den Gouverneur behoort ook in de redactie van het artikel aan den last tot ten uitvoerlegging van den Procureur-Generaal vooraf te gaan.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 92. van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Enkele leden wilden, dat ook in het geval van verklaarden staat van oorlog of beleg, en dus bij de toepassing van art. 32, geen doodvonnis ten uitvoer wierd gelegd dan na verkregen magtiging van den gouverneur.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Aan het verlangen van enkele leden zou niet kunnen worden toegegeven, omdat bij de uitgestrektheid der kolonie de magtiging van den gouverneur niet altoos, bijv. bij stremming der communicatie tusschen de oude en de nieuwe kolonie, te verkrijgen zou zijn, althans niet tijdig genoeg om een verrader of verbreker der krijgstucht op heeter daad te straffen.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Ten einde allen twijfel af te snijden, of met de woorden *hoogsten regter* ook bedoeld kan zijn de Hooge Raad of het Hoog Militair Geregtshof, die opperste regters zijn voor de kolonien, is hier de tusschenvoeging *in de kolonien* achter *regter* wenschelijk.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

De woorden: *in de kolonien* zijn hier ingelascht.

Nadere Nota van Wijzigingen.

Suriname en Curaçao.

Stuk n°. 8.

In het tweede lid worde na het woord *regter* ingevoegd: „in de kolonien."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

De **Voorzitter:** Door de Regering is in de laatste zinsnede van art. 133 een wijziging gebragt: het woord *kolonien* moet gelezen worden *kolonie.*

Beraadslaging over art. 133, thans luidende:

„Behalve in het geval van verklaarden staat van oorlog of beleg, wordt geen doodvonnis ten uitvoer gelegd dan op last of met voorkennis van den procureur-generaal en na verkregen magtiging van den Gouverneur.

„De Gouverneur verleent die magtiging niet dan na den hoogsten militairen of burgerlijken regter te hebben gehoord."

De heer **Dumbar**: Mijnheer de Voorzitter, bij de behandeling in de sectien is aanmerking gemaakt op de uitzonderingen die hier worden vastgesteld ten aanzien van de uitvoering van doodvonnissen. Het antwoord daarop door de Regering gegeven, omtrent de noodzakelijkheid van die uitzonderingen, komt mij voor niet van dien aard te zijn, om ze te billijken. De zaak is ernstig, mijnheer de Voorzitter, veel ernstiger dan de vraag, die gisteren of eergisteren werd behandeld, of een lid van de Koloniale Staten ongestraft aan zijn collega een klap mag geven; want hier is sprake van menschenlevens en ik voor mij hecht groote waarde aan het leven van een mensch, wat ook de kleur zij van zijn huid. Daarom geloof ik, dat werkelijk door de bepaling, zooals zij hier is neergeschreven, te ligtvaardig wordt beschikt over het leven van de menschen. Ik wil gaarne bekennen, dat ik het niet noodzakelijk of geoorloofd acht, zelfs in het beweerde belang van de maatschappij, een mensch het leven te benemen. Maar zoolang de doodstraf nog in onze wetten is behouden, zal men, welk gevoelen daarover men ook moge hebben, het met mij eens zijn, dat er altijd waarborgen moeten bestaan, dat zij niet ligtvaardig worde uitgevoerd. Wat is nu hier het geval? Hier wordt gezegd, dat in het geval van verklaarden staat van oorlog en beleg een doodvonnis kan worden uitgevoerd zonder last van den Gouverneur. Voor die uitzondering wordt door de Regering als reden bijgebragt: „Aan het verlangen van enkele leden zou niet kunnen worden toegegeven, omdat bij de uitgestrektheid der kolonie de magtiging van den Gouverneur niet altoos, bijv. bij stremming der communicatie tusschen de oude en de nieuwe kolonie, te verkrijgen zou zijn, althans niet tijdig genoeg om een verrader of verbreker der krijgstucht op heeterdaad te straffen."

Ik zou dat argument kunnen toegeven, wanneer die verrader of verbreker van de krijgstucht wierd gestraft zonder vonnis, maar ik meen toch dat altijd de regter eerst zal moeten veroordeelen, dat deze eerst de doodstraf zal moeten uitspreken, en dan dunkt mij, dat die man, eenmaal in hechtenis zijnde en nadat er reeds een tijd voor het vellen van het vonnis is verloopen, die groote spoed in de uitvoering niet noodig is.

De redenen die worden bijgebracht voor de uitzondering zijn, dunkt mij, geheel en al verkeerd. Ik zou veel liever zien dat men in gewone gevallen de uitzondering toepaste, dan in de gevallen waarin men het hier wil doen.

In gewone gevallen zal de regter nauwkeuriger onderzoeken en met meer kalmte oordeelen dan in tijden van beroering, wanneer hij misschien door angst of schrik is bevangen. In deze tijden bestaat de meeste reden om den veroordeelde goede waarborgen te geven dat hij niet ligtvaardig worde gevonnisd. Men bedenke wel, dat het hier een straf geldt waarvan geen herstel te verkrijgen is.

Ik neem dus de vrijheid om voor te stellen, in de plaats van de woorden: „*Behalve in het geval van verklaarden staat van oorlog of beleg*", te lezen: „*Er*".

Het **amendement** van den heer **Dumbar** wordt **ondersteund** door de heeren **van der Linden**, **Viruly Verbrugge**, **van Delden**, **Hollingerus Pijpers**, **Idzerda** en **van Blom**, en komt derhalve in beraadslaging.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: Ik geloof,

dat nu het oogenblik niet gekomen is om over de doodstraf te spreken, evenmin als de heer Dumbar dat heeft gedaan.

Dit artikel is gelijkluidend aan art. 92 van het Oost-Indisch regeringsreglement. Dáár staat ook: het geval van verklaarden staat van oorlog of beleg uitgezonderd. De bedoeling van art. 132 is: uitgezonderd den staat van oorlog of van beleg. Dàn wordt de krijgswet afgekondigd, en dan kan niet altijd de Gouverneur of de procureur-generaal, maar dan moet dikwijls de hoogste militaire magt het *fiat executio* aan het vonnis verleenen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het amendement van den heer Dumbar in stemming gebragt, wordt met 47 tegen 12 stemmen verworpen.

Tegen hebben gestemd de heeren: van Limburg Brouwer, van Heiden Reinestein, de Brauw, Heemskerk Bz., Dirks, van Bosse, Lycklama à Nyeholt, Simons, de Laat de Kanter, Wintgens, van Nierop, van Kerkwijk, Godefroi, IJssel de Schepper, Blom, Kappeyne van de Coppello, Hollingerus Pijpers, Mijer, Taets van Amerongen, Westerhoff, van Foreest, Cornelis, Geertsema, Schimmelpenninck, du Marchie van Voorthuysen, Fokker, Rochussen, van Swieten, W. van Goltstein, van Lynden, Dullert, Jonckbloet, van Blom, van Heukelom, van Mulken, Blussé van Oud-Alblas, Kien, van Zuylen van Nyevelt, Hoynck van Papendrecht, Hoekwater, Poortman, Luyben, van Nispen van Sevenaer, Beens, Begram, van Asch van Wijck en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd de heeren: van der Veen, Wybenga, Hoffman, de Lom de Berg, van den Heuvel, van Delden, J. K. van Goltstein, Dumbar, van der Linden, Viruly Verbrugge, Guljé en Idzerda.

Art. 133 wordt daarna onveranderd zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Beraadslaging over ART. 154, luidende:

„Behalve in het geval van verklaarden staat van oorlog of beleg wordt geen doodvonnis ten uitvoer gelegd dan op last of met voorkennis van den procureur-generaal en na verkregen magtiging van den Gouverneur.

„De Gouverneur verleent die magtiging niet dan na den hoogsten militairen of burgerlijken regter in de kolonie te hebben gehoord."

De **Voorzitter:** Ik neem de vrijheid, den heer Minister van Kolonien te vragen, of het woord *„kolonien"* in dit artikel niet moet veranderd worden in *„kolonie"*.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien.* Ja, Mijnheer de Voorzitter.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 154 wordt, nadat derhalve het woord: *kolonien*, veranderd is in „kolonie", zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1899.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Gevraagd werd, waarom artikel 133 van het Regeeringsreglement ongewijzigd zal blijven, terwijl, nadat het wetsontwerp tot vervanging der artikelen 92 tot en met 103 van het Reglement op het beleid der regeering van Nederlandsch-Indië door andere voorschriften (Gedrukte Stukken, Zitting 1899—1900—**139**), wet zal zijn geworden, het aan den Gouverneur-Generaal toekomend recht van *fiat executio* zal zijn afgeschaft.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

Om dezelfde redenen als vermeld zijn sub 4°. van de Memorie van Toelichting betreffende het wetsontwerp ter vervanging van de artt. 93 tot en met 103 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië door andere voorschriften acht ook de ondergeteekende het wenschelijk voor West-Indië het aan de Gouverneurs toekomend recht van *fiat executio* af te schaffen.

Daartoe wordt in het gewijzigde wetsontwerp het voorstel gedaan.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Gewijzigd Ontwerp van Wet.

Suriname.

In artikel 133 vervallen in de eerste alinea de woorden „en na verkregen magtiging van den Gouverneur" en wijders de geheele tweede alinea.

Gewijzigd Ontwerp van Wet.

Curaçao.

In artikel 154 vervallen in de eerste alinea de woorden „en na verkregen magtiging van den Gouverneur" en wijders de geheele tweede alinea.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

Beraadslaging over ART. 27, [1]) luidende:

In art. 133 vervallen in de eerste alinea de woorden: „en na verkregen magtiging van den Gouverneur" en wijders de geheele tweede alinea.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

De heer **Mackay**: Bij Nota van Wijziging is nog door de Regeering, na het sectie-onderzoek, voorgesteld om art. 133 te doen vervallen, omdat in een ander wetsontwerp wordt voorgesteld een soortgelijk artikel in het Regeeringsreglement voor Nederlandsch-Indië te doen vervallen.

Er is toch dunkt mij wel eenig bezwaar om met de Regeering in deze mede te gaan.

Wij hebben hier te doen met de veroordeelingen tot de doodstraf.

Nu heeft men indertijd gemeend, dat er bijzondere bepalingen opgenomen moeten worden, zoowel in de Oost als in de West, om te zorgen, dat de Gouverneur steeds, vóór dat het vonnis wordt uitgevoerd, zijn beslissende stem daarover kan uitspreken.

Wij moeten ons natuurlijk, daar de doodstraf in ons Strafwetboek niet meer gevonden wordt, verplaatsen in de toestanden van die landen, waar deze nog bestaat. Men kan het apprecieeren, dat, alvorens over te gaan tot de uitoefening van de doodstraf, eenige meerdere waarborgen gegeven worden dan waar het geldt de executie van andere straffen, omdat van het recht van gratie bij de doodstraf slechts vóór de executie der straf en niet, zooals bij andere straffen, ook nog daarna kan gebruikt gemaakt worden.

Nu heeft men gemeend, dat het wenschelijk was, dat er geen doodvonnis voltrokken zou worden dan nadat de procureur-generaal hiervan in kennis is gesteld, en na de verkregen machtiging van den Gouverneur, die deze niet mag geven dan na de hoogste militaire of burgerlijke autoriteit gehoord te hebben.

Ik acht een dergelijke bepaling van groot gewicht en het is van het grootste belang dat de zekerheid bestaat dat de Gouverneur in de gelegenheid is gesteld, ook waar daarom niet gevraagd wordt, van het recht van gratie gebruik te maken, en een beslissing dienaangaande heeft genomen.

Stond nu deze bepaling niet in het Regeeringsreglement, dan is het de vraag of niet op de opneming daarvan zou moeten aangedrongen worden, maar nu die waarborg eenmaal daarin is opgenomen, begrijp ik niet waarom zij uit het Regeeringsreglement moet gelicht worden.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën:* Zooals de Kamer bekend is, heb ik dit voorstel in het Regeeringsreglement opgenomen, omdat van haar zijde daarop aangedrongen is.

Ik zie nu, dat dit bij de Kamer eenig bezwaar ontmoet en nu zou ik niet gaarne het principieele voorstel, dat daaromtrent met betrekking tot Oost-Indië gedaan is, in gevaar brengen door een stemming over dit artikel.

De zaak is voor West-Indië en Oost-Indië niet geheel dezelfde.

In West-Indië komen weinig doodvonnissen voor en de kolonie is lang niet zoo uitgebreid als Oost-Indië.

Ik had geen bezwaar deze wijziging aan te brengen, omdat in het vorige West-Indische Regeeringsreglement deze bepaling niet voorkwam en zij in dit reglement gebracht is eenvoudig in navolging van het Regeeringsreglement van Oost-Indië.

Nu lag het voor de hand, dat wanneer men dit laatste wijzigde, men ook het West-Indische zou moeten wijzigen, maar nu gaat wat de Regeering niet gedacht had, de behandeling van het West-Indische Regeeringsreglement voor.

Aangezien het nu van weinig beteekenis is of deze zaak al dan niet in dit reglement gewijzigd wordt, wil ik, om een zuivere beslissing te

verkrijgen over het principe van het Oost-Indisch reglement, waaraan ik meer hecht, deze wijziging liever intrekken, nu ik zie dat zij in de Kamer bezwaar ontmoet.

De heer **Mackay:** Ik heb niet goed begrepen of art. 27 door de Regeering ingetrokken wordt; zoo niet, dan zou ik stemming over dat artikel moeten vragen, want ik kan geen amendement voorstellen.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! *Art. 27 wordt* door de Regeering *ingetrokken.*

De **Voorzitter:** Daar art. 27 door de Regeering wordt ingetrokken maakt het geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

ARTIKEL 134.

Suriname.

De voorzitter en de leden van het hof van justitie kunnen tegen hunnen wil door den Koning worden ontslagen:

1°. bij gebleken ongeschiktheid door meer dan zestigjarigen ouderdom, of door aanhoudende ziels- of ligchaamsziekte;

2°. wanneer zij onder curatele zijn gesteld;

3°. bij gebleken wangedrag of onzedelijkheid, of bij gebleken grove achteloosheid in de waarneming van hun ambt.

In de beide eerste gevallen wordt het ontslag eervol verleend.

In het eerste geval wordt voor de aanspraak op pensioen geen nader bewijs van de oorzaak der ongeschiktheid gevorderd.

ARTIKEL 155.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de eerste alinea: in plaats van „leden": „gegradueerde leden".

Eerste Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens in de eerste alinea in plaats van „hof van justitie": „opperste geregtshof".

Advies Raad van State. [1])

Het verdient opheldering, waarom ontslag in het geval sub. 3° vermeld, dat bij artikel 21 der wet van 31 Mei 1861 (Staatsblad N°. 49) aan den Hoogen Raad is opgedragen, hier tot de bevoegdheid des konings wordt gebragt.

Opperste Geregtshof lees: *Hof van Justitie.*

In de Memorie van Toelichting moet art. 94 van het Regeringsreglement voor Nederlandsch-Indië aangehaald worden.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 22 der wet van 31 Mei 1861 en art. 94 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Waarom spreekt men hier van het opperste geregtshof en niet als in artt. 130 en 136 van het hof van justitie?

Eervol ontslag wordt verleend, wanneer het lid van het hof onder curatele is gesteld. Maar kan dit insgelijks het geval zijn, als de curatele het gevolg is van verkwisting?

Tweede Ontwerp.

Gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De aangewezen schrijffout is hersteld.

Een verkwister van zijn vermogen kan evenwel een verdienstelijk magistraat geweest zijn en aanspraak hebben op pensioen.

Nota van Wijzigingen. [2])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In den eersten regel leest men nu: *hof van justitie* in plaats van: „opperste geregtshof."

Nota van Wijzigingen. [2])

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

Voor *opperste geregtshof* leest men nu: „hof van justitie".

---

[1]) De toelichting op het bij den Raad van State aanhangig gemaakte Ontwerp van wet luidde: Vgl. art. 22 der wet van 31 Mei 1861.

[2]) Deze wijzigingen waren reeds opgenomen in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 134 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 155 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 135.

Suriname.

Wanneer de gouverneur oordeelt, [1]) dat eene der redenen van ontslag, in het voorgaand artikel opgenoemd, aanwezig is, draagt hij, na den Raad van Bestuur te hebben gehoord en met toezending van al de stukken op de zaak betrekkelijk, het ontslag van den betrokken ambtenaar aan den Koning voor.

Hij stelt den betrokken ambtenaar, door mededeeling zijner voordragt, in de gelegenheid om zijn verweerschrift bij de stukken te voegen.

Hij is bevoegd den betrokken ambtenaar, in afwachting van 's Konings beslissing, te schorsen en in de waarneming van het ambt tijdelijk te voorzien.

De betrokken ambtenaar geniet gedurende de schorsing zijne volle bezoldiging.

Hij kan, [1]) op zijn verzoek, [1]) in de gelegenheid om zich in Nederland te gaan verantwoorden gesteld worden door toekenning van verloftractement en vrijen overtogt.

De Koning beslist over het ontslag.

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

ARTIKEL 156.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de eerste alinea in plaats van „het voorgaand artikel": „het voorgaande artikel;

in de tweede alinea het ontbreken der komma tusschen „ambtenaar" en „door" alsmede tusschen „voordragt" en „in".

Eerste Ontwerp.

Suriname.

Wanneer de gouverneur oordeelt dat een der redenen van ontslag, in het voorgaand artikel opgenoemd, aanwezig is, draagt hij, na den Raad van Bestuur te hebben gehoord en met toezending van al de stukken op de zaak betrekkelijk, het ontslag van den betrokken ambtenaar aan den Koning voor.

Hij stelt den betrokken ambtenaar in de gelegenheid om zijn verweerschrift bij de stukken te voegen.

Hij is bevoegd den betrokken ambtenaar, in afwachting van 's Konings beslissing, te schorsen en in de waarneming van het ambt tijdelijk te voorzien.

De betrokken ambtenaar geniet gedurende de schorsing zijne volle bezoldiging.

Hij kan op zijn verzoek in de gelegenheid om zich in Nederland te gaan verantwoorden gesteld worden door toekenning van verloftraktement en vrijen overtogt.

De Koning beslist over het ontslag.

Curaçao.

Wanneer de gouverneur oordeelt, dat eene der redenen van ontslag, in het voorgaande artikel opgenoemd, aanwezig is, draagt hij, na den Raad van Bestuur te hebben gehoord en met toezending van al de stukken op de zaak betrekkelijk, het ontslag van den betrokken ambtenaar aan den Koning voor.

Hij stelt den betrokken ambtenaar in de gelegenheid om zijn verweerschrift bij de stukken te voegen.

Hij is bevoegd den betrokken ambtenaar, in afwachting van 's Konings beslissing, te schorsen en in de waarneming van het ambt tijdelijk te voorzien.

De betrokken ambtenaar geniet gedurende de schorsing zijn volle bezoldiging.

Hij kan, op zijn verzoek, in de gelegenheid om zich in Nederland te gaan verantwoorden gesteld worden door toekenning van van [1]) verloftractement en vrijen overtogt.

De Koning beslist over het ontslag.

---

[1]) Sic.

Advies Raad van State.

De vraag rijst of het ook raadzaam zij het Hof van Justitie te doen hooren.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk artt. 95 § § 2, 3, 4 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Eenige leden verlangden het 2de lid van het artikel aangevuld te hebben met eene verpligting tot mededeeling van de voordragt tot ontslag aan den betrokken ambtenaar. Daardoor alleen kan hij in staat worden gesteld om zich behoorlijk te verdedigen.

Tweede Ontwerp.

Gelijk aan de Wet, behoudens in het ontwerp voor Suriname in de eerste alinea het ontbreken der komma tusschen „oordeelt" en „dat" en in de vijfde alinea het ontbreken der komma tusschen „kan" en „op" alsmede tusschen „verzoek" en „en".

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Aan het uitgedrukt verlangen is door aanvulling van den tekst voldaan

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In het tweede lid zijn, tusschen: *ambtenaar* en *in* ingevoegd de woorden: „door mededeeling zijner voordragt."

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In het tweede lid werd tusschen: *ambtenaar* en *in* ingelascht: „door mededeeling zijner voordragt".

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 135 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 156 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 136.

Suriname.

De voorzitter en de leden van het hof van justitie kunnen door den Hoogen Raad der Nederlanden, in raadkamer, bij een met redenen omkleed arrest, uit hun ambt worden ontzet:

1°. wanneer zij veroordeeld zijn tot gevangenisstraf [1]), de gevangenisstraf [1]) welke geldboete vervangt [1]) daaronder niet begrepen;

2°. wanneer zij verklaard zijn te zijn in staat van kennelijk onvermogen of wegens schulden zijn gegijzeld.

De procureur-generaal zendt de stukken, [1]) op de zaak betrekkelijk, [1]) ter vervolging aan den procureur-generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden.

Hij geeft hiervan aan den betrokken ambtenaar onmiddellijk kennis en stelt dezen in staat een verweerschrift bij den Hoogen Raad in te dienen.

In het vonnis, waarbij een regterlijk ambtenaar, niet vallende in de bovenstaande bepalingen, tot gevangenisstraf (die, [1]) welke geldboete vervangt, [1]) daaronder niet begrepen) veroordeeld wordt, wordt tevens zijne afzetting uitgesproken.

---

[1]) Interpunctie, die afwijkt van die der Eerste en Tweede Ontwerpen.

ARTIKEL 157.

Curaçao.

De voorzitter en de gegradueerde leden van het hof van justitie kunnen door den Hoogen Raad der Nederlanden in raadkamer, bij een met redenen omkleed arrest, uit hun ambt worden ontzet [1]);

1°. wanneer zij veroordeeld zijn tot gevangenisstraf; de gevangenisstraf welke geldboete vervangt daaronder niet begrepen;

2°. wanneer zij verklaard zijn te zijn in staat van kennelijk onvermogen of wegens schulden zijn gegijzeld.

De procureur-generaal zendt de stukken, op de zaak betrekkelijk, ter vervolging aan den procureur-generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden.

Hij geeft hiervan aan den betrokken ambtenaar onmiddellijk kennis en stelt dezen in staat een verweerschrift bij den Hoogen Raad in te dienen.

In het vonnis, waarbij een regterlijk ambtenaar, niet vallende in de bovenstaande bepalingen, tot gevangenisstraf (die, [1]) welke geldboete vervangt, [1]) daaronder niet begrepen) veroordeeld wordt, wordt tevens zijne afzetting uitgesproken.

Eerste en Tweede Ontwerp.

Suriname.

De voorzitter en de leden van het hof van justitie kunnen door den Hoogen Raad der Nederlanden, in raadkamer, bij een met redenen omkleed arrest, uit hun ambt worden ontzet:

1°. wanneer zij veroordeeld zijn tot gevangenisstraf, de gevangenisstraf, welke geldboete vervangt, daaronder niet begrepen;

2°. wanneer zij verklaard zijn te zijn in staat van kennelijk onvermogen of wegens schulden zijn gegijzeld.

De procureur-generaal zendt de stukken op de zaak betrekkelijk ter vervolging aan den procureur-generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden.

Hij geeft hiervan aan den betrokken ambtenaar onmiddelijk kennis en stelt dezen in staat een verweerschrift bij den Hoogen Raad in te dienen.

In het vonnis, waarbij een regterlijk ambtenaar, niet vallende in de bovenstaande bepalingen, tot gevangenisstraf (die welke geldboete vervangt daaronder niet begrepen) veroordeeld wordt, wordt tevens zijne afzetting uitgesproken.

---

[1]) Interpunctie, die afwijkt van die der Eerste en Tweede Ontwerpen.

Curaçao.

De voorzitter en de gegradueerde leden van het hof van justitie kunnen door den Hoogen Raad der Nederlanden in raadkamer, bij een met redenen omkleed arrest, uit hun ambt worden ontzet:

1°. wanneer zij veroordeeld zijn tot gevangenisstraf; de gevangenisstraf welke geldboete vervangt daaronder niet begrepen;

2°. wanneer zij verklaard zijn te zijn in staat van kennelijk onvermogen of wegens schulden zijn gegijzeld.

De procureur-generaal zendt de stukken, op de zaak betrekkelijk, ter vervolging aan den procureur-generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden.

Hij geeft hiervan aan den betrokken ambtenaar onmiddelijk kennis en stelt dezen in staat een verweerschrift bij den Hoogen Raad in te dienen.

In het vonnis, waarbij een regterlijk ambtenaar, niet vallende in de bovenstaande bepalingen, tot gevangenisstraf (die welke geldboete vervangt daaronder niet begrepen) veroordeeld wordt, wordt tevens zijne afzetting uitgesproken.

Advies Raad van State.

Hier wordt verder gegaan dan bij art. 92 van het ontwerp van 1855 en dan bij artikel 20 der Wet van 31 Mei 1861, waarvoor de reden wel wordt opgegeven, doch waaromtrent wordt opgemerkt, dat het nogal hard voorkomt eenen regter dadelijk af te zetten, indien hij wegens ligt vergrijp tot gevangenisstraf voor een of meer dagen wordt veroordeeld, vooral wanneer de subsidiaire gevangenisstraf nog niet in alle Strafbepalingen voor de kolonie is overgenomen.

Ook wordt gevraagd of het niet wenschelijk zij te bepalen, dat de Procureur-Generaal kennis geve aan den Gouverneur van de opzending der stukken van vervolging van den Procureur-Generaal bij den Hoogen Raad?

In plaats van *gesteld* te lezen: *vastgesteld.* [1]).

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk artt. 21 en 20 der wet van 31 Mei 1861. Het laatste lid gaat verder dan het aangehaalde art. 20, waarin sprake is van zwaardere straf dan gevangenis van één jaar. Die grootere gestrengheid is aangenomen in verband met de voorstellen van wijlen 's Konings Commissaris voor de nieuwe West-Indische wetgeving. In Suriname schijnt de regterlijke magt niet in dat hooge aanzien te staan als behoort, zoo zelfs dat de geraadpleegde koloniale autoriteiten zich met *het beginsel van onafzetbaarheid* weinig ingenomen betoonden. Vooral over niet-afdoening van zaken wordt geklaagd. Zoowel dus om het kleine personeel als ter wille der regterlijke achtbaarheid, mag niet gedoogd worden dat een regter, die gevangenisstraf ondergaat, zijn post behoude.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 136 wordt zonder beraadslaging een zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte Ontwerp komt in dit artikel het woord „gesteld" niet voor!

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 157 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 137.

Suriname.

Elk lid der regterlijke magt[1]), tegen wien, hetzij dagvaarding in persoon of bevel van gevangenneming, hetzij magtiging tot opneming in een huis van bewaring of geneeskundig gesticht voor krankzinnigen, is verleend, of op wien lijfsdwang is ten uitvoer gelegd, wordt daardoor in zijne bediening geschorst. Schorsing in de bediening brengt geene schorsing mede in het genot der bezoldiging.

ARTIKEL 158.

Curaçao.

Elk lid der regterlijke magt, tegen wien, hetzij dagvaarding in persoon of bevel van gevangenneming, hetzij magtiging tot [2]) opneming in een huis van bewaring of geneeskundig gesticht voor krankzinnigen, is verleend, of op wien lijfsdwang is ten uitvoer gelegd, wordt daardoor in zijne bediening geschorst.

Schorsing in de bediening brengt geene schorsing mede in het genot der bezoldiging.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet,

behoudens voor Suriname in de eerste alinea in beide Ontwerpen in plaats van „regterlijke magt": „regterlijk magt" en voor Curaçao in de eerste alinea in beide Ontwerpen in plaats van „tot opneming„: „tot tot opneming".

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „regterlijk magt" in de Ontwerpen werd „regterlijke magt" in de wet.

[2]) Uit de stukken blijkt niet hoe „tot tot opneming" in de Ontwerpen werd „tot opneming" in de wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 24 der Wet van 31 Mei 1861.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname), 1865.

Art. 137 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 158 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 138.

Suriname.

De verdere bepalingen nopens de inrigting en de zamenstelling der regterlijke magt in de kolonie worden vastgesteld bij koloniale verordening.

ARTIKEL 159.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Gaarne ontving men eenige mededeeling omtrent de bestaande plannen nopens de verdere inrigting der regterlijke magt in Suriname. Zullen daar, buiten het hof van justitie, alleen kantongeregten worden ingesteld?

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Bij het ontwerp van regterlijke organisatie is als beginsel aangenomen het instellen van kantongeregten te Paramaribo en Nieuw Rotterdam. Er is

echter in den Kolonialen Raad aangedrongen om den kantonregter te Paramaribo te doen vonnissen met twee assessoren; met andere woorden, het collegie van kleine zaken te behouden.

In bijzondere gevallen zal de gouverneur de bevoegdheid hebben, na verhoor van den procureur-generaal en van het hof van justitie, ter beregting van strafzaken buiten Paramaribo eene speciale regtbank te benoemen, bestaande uit vier of zes leden, waarvan de voorzitter of een lid van het hof van justitie voorzitter is. Eene bepaling welke thans ook bestaat.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 138 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 159 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 139.
Suriname.

De regterlijke magt wordt alleen uitgeoefend door de regters, welke door algemeene verordeningen zijn aangewezen.

Tusschenkomst van de Regering in regtszaken is verboden.

ARTIKEL 160.
Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet,

behoudens voor Cucaçao in het Eerste Ontwerp het ontbreken der komma in de eerste alinea tusschen „regters" en „welke".

Eerste Memorie van Toelichting.
Suriname.

Vergelijk art. 149 der Grondwet en art. 81 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie. Niettegenstaande de opmerkingen der

geraadpleegde autoriteiten, begrijpt de Regering, dat het verbod, in het 2de lid vervat, onvoorwaardelijk moet worden uitgesproken. De zelfstandigheid der regterlijke magt is van alle waarborgen van orde en vrijheid de voornaamste.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 139 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 160 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 140.

Suriname.

Vonnissen door den regter in Nederland of Nederlandsche kolonien of [1]) bezittingen gewezen, en bevelen door hen uitgevaardigd, mitsgaders grossen van authentieke acten aldaar verleden, kunnen in de kolonie Suriname ten uitvoer worden gelegd.

Vonnissen en bevelen, door den regter in de kolonie Suriname gewezen of uitgevaardigd, mitsgaders grossen van authentieke acten aldaar verleden, kunnen in Nederland worden ten uitvoer gelegd.

ARTIKEL 161.

Curaçao.

Vonnissen, door den regter in Nederland of Nederlandsche kolonien en [1]) bezittingen gewezen, en bevelen door hem uitgevaardigd, mitsgaders grossen

[1]) Deze afwijking trok bij de behandeling niemands aandacht.

van authentieke akten [1]) aldaar verleden, kunnen in de kolonie Curaçao worden ten uitvoer gelegd.

Vonnissen en bevelen, door den regter in de kolonie Curaçao gewezen of uitgevaardigd, mitsgaders grossen van authentieke akten [1]) aldaar verleden, kunnen in Nederland worden ten uitvoer gelegd.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet,

behoudens voor Suriname in het Eerste Ontwerp „autentieke" in plaats van „authentieke" en voor Curaçao in beide Ontwerpen „acten" in plaats van „akten".

Advies Raad van State.

Het schijnt dat dit artikel meer een algemeen voorschrift betreft tehuis behoorende in de eerste afdeeling van Hoofdstuk VI.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 104 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie. Er is geene reden, waarom alleen vonnissen in Nederland en niet ook die in Nederlandsche kolonien gewezen in Suriname executabel zouden zijn.

Doch in § 2 kan slechts van Nederland gesproken worden, omdat daar alleen, behalve in Suriname, deze wet wordt afgekondigd.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Volgens het laatste lid van het artikel kunnen vonnissen, door den Surinaamschen regter gewezen, wel in Nederland, maar niet op de overige West-Indische eilanden en in Nederlandsch Indie, ten uitvoer worden gelegd. Intusschen is volkomene wederkeerigheid hier wenschelijk. Men weet wel, dat ook art. 104 van het Oost-Indisch regeringsreglement een hinderpaal oplevert, maar zou die hinderpaal niet weg te nemen zijn?

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Elk regeringsreglement geldt als wet alleen daar waar het wordt afgekondigd en dus alleen in het Rijk en in de kolonie waarvoor het bestemd is. In Suriname zullen mitsdien uit kracht van dit artikel uitvoerbaar zijn vonnissen, gewezen in eenige Nederlandsche kolonie of bezitting.

Hetzelfde zal derhalve ook met de Surinaamsche vonnissen het geval zijn in Curaçao op grond van art. 161 van het voor die kolonie ontworpen reglement. In Nederlandsch Indie zou men aan de vonnissen, in de West-Indische kolonien of door den regter in de Nederlandsche bezittingen ter Kuste van

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „acten" in de Ontwerpen werd „akten" in de wet.

Guinea gewezen, geen uitvoerbaarheid kunnen verzekeren, dan door herziening van art. 104 van het Oost-Indische regeringsreglement, waarvoor het nogtans hier de plaats niet is, tenzij men eene koloniale ordonnantie hiertoe voldoende achtte.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 140 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 161 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

VAN DE GODSDIENST.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Over hoofdstuk VII (*Van de Godsdienst*) in het algemeen verlangt niemand het woord te voeren.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Over hoofdstuk VII (Van de godsdienst) verlangt niemand het woord te voeren.

ARTIKEL 141.

Suriname.

Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid, behoudens de bescherming der maat-

schappij en van hare leden tegen de overtreding der strafwet.

ARTIKEL 162.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 164 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 141 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 162 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 142.

Suriname.

In de kolonie wordt gelijke bescherming verleend aan alle erkende kerkgenootschappen.

ARTIKEL 163.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 165 der Grondwet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

De afwijking van art. 165 der Grondwet valt zeer in 't oog. De gelijke bescherming wordt hier tot de *„erkende"* kerkgenootschappen beperkt. Sommige leden noemden dit verkeerd en strijdig met het beginsel van godsdienstvrijheid. De meeste overigen echter achtten, met het oog op den tegenwoordigen toestand der Surinaamsche maatschappij meerendeels uit negers bestaande, bij wie nog heidensche wanbegrippen heerschen, de beperking noodzakelijk. Ook aan de Mormonen werd gedacht. Niemand kon het beschermen van deze secte, indien zij in Suriname doordrong, voorstaan.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De Regering blijft het gevoelen, hetwelk ook het gevoelen der meeste leden is, omhelzen, dat het woord „erkend" hier moet worden behouden, want Suriname en Nederland staan in dit punt niet gelijk.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Nog altijd blijven onderscheidene leden de hier ingeslopen afwijking van art. 165 der Grondwet afkeuren. De noodzakelijkheid er van is door eene bloote herinnering van de secte der Mormonen geenszins bewezen. Waar gelijkheid van burgerlijke en strafwetgeving met Nederland zal bestaan, zoo als in Suriname, zal de vestiging dier secte van zelf onmogelijk zijn. Ook wordt de aanwijzing gemist der bevoegde magt, van wie de *erkenning* moet uitgaan.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Het behoud van het woord *erkend* wordt door den eigenaardigen toestand der kolonie gevorderd en schijnt alleen tegenspraak te vinden uit eene beduchtheid, die met het oog op art. 141 ijdel mag worden genoemd.

De regeling der wijze waarop een kerkgenootschap als regtspersoon erkend wordt, zal bij verordening kunnen plaats hebben.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over ART. 142 luidende:

„In de kolonie wordt gelijke bescherming verleend aan alle erkende kerkgenootschappen."

De heer **van Lynden:** Ik kom op tegen het woord „*erkende*" in dit artikel, als zich niet bevindende in onze Grondwet, en als terugvoerende naar een tijd, waarin dergelijk woord aanleiding heeft gegeven tot vervolging om des geloofs wille, waaraan wij thans allen met afschuw denken.

Tot regtvaardiging van het voorstel heeft de Regering in de eerste Memorie van Toelichting eenvoudig verwezen naar art. 165 der Grondwet, doch nagelaten daarbij te vermelden dat het door mij bestreden woord zich in dat grondwetsartikel niet bevindt.

In het Voorloopig Verslag is op de bepaling van art. 142 de volgende aanmerking gemaakt: „De afwijking van art. 165 der Grondwet valt zeer in 't oog. De gelijke bescherming wordt hier tot de „*erkende*" kerkgenootschappen beperkt. Sommige leden noemden dit verkeerd en strijdig met het beginsel van godsdienstvrijheid. De meeste overigen echter achtten, met het oog op den tegenwoordigen toestand der Surinaamsche maatschappij, meerendeels uit uit negers bestaande, bij wie nog heidensche wanbegrippen heerschen, de beperking noodzakelijk. Ook aan de Mormonen werd gedacht. Niemand kon het beschermen van deze secte, indien zij in Suriname doordrong, voorstaan."

In de Memorie van Toelichting die als Memorie van Beantwoording gold, heeft de Regering verklaard, dat zij bij haar gevoelen bleef volharden, omdat Suriname en Nederland in dit opzigt niet gelijkstaan. En eindelijk lees ik in het Eindverslag, waarin het antwoord der Regering opgenomen is: „Nog altijd blijven onderscheiden leden de hier ingeslopen afwijking van art. 165 der Grondwet afkeuren. De noodzakelijkheid er van is door eene bloote herinnering van de secte der Mormonen geenszins bewezen. Waar gelijkheid van burgerlijke en strafwetgeving met Nederland zal bestaan, zoo als in Suriname, zal de vestiging dier secte van zelf onmogelijk zijn. Ook wordt de aanwijzing gemist der bevoegde magt, van wie de *erkenning* moet uitgaan."

Het komt mij voor, dat het gevoelen van die leden nog niet ontzenuwd is door hetgeen de Regering heeft aangevoerd. Het groote argument zijn de Mormonen, die afschrikken van de vaststelling eener bepaling, welke naar mijn inzien geen gevaar oplevert. Is het wel denkbaar, dat er in Suriname Mormonen zullen komen? En al waren zij daar, zouden zij dan op den naam van kerkgenootschap aanspraak kunnen maken? Wat zijn kerkgenootschappen? Godsdienstige vereenigingen die eene bepaalde confessie en eeredienst hebben naar de thans heerschende opvatting. De Mormonen zijn eene ziekelijke secte, die zich hier en daar in Amerika kan vertoonen, maar de zee niet zal oversteken om naar Suriname of Curaçao te komen.

De Regering zegt, dat Suriname in een eigenaardigen toestand verkeert; maar welke toestand is dat? Laten wij aan Suriname de vrijheid geven, die de Grondwet ons schenkt. De hier voorkomende bepaling heeft een odieus karakter, omdat zij het misbruik herinnert, dat er vroeger van gemaakt is; en hoewel ik zulk misbruik van dezen Minister of zijne opvolgers niet vrees, geloof ik ook daarom, dat deze bepaling overbodig is.

In ieder geval, indien de Mormonen, die men zoo vreest en die als een schrikbeeld opdagen, zich werkelijk vertoonen en gevaarlijk worden, heeft de Gouverneur de magt om hen te weren. Indien zij door hun gedrag de openbare orde, de rust of de zedelijkheid verstoren, is art. 145 daar, om de maatregelen te nemen, die de Gouverneur noodig zal achten.

Ik geloof dus, dat, uit meer dan één oogpunt, het door mij genoemde woord kan wegblijven.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien:* Ik geloof, dat de geachte spreker niet genoeg onderscheidt, en niet inziet dat de Regering volkomene individuele vrijheid van godsdienstbelijdenis wil laten, maar dat het artikel een voorschrift is om alleen erkende kerkgenootschappen te ondersteunen, want in Suriname staat erkenning gelijk met geldelijken onderstand.

Ik zal niet in een debat treden met den spreker, die zegt dat de Mormonen niet tot een kerkgenootschap behooren. Ik geloof, dat ik het tegendeel zou kunnen beweren, want wie decideert wat al dan niet een kerkgenootschap is? Mij dunkt dus, dat wij de redactie gerust kunnen handhaven.

De heer **van Lynden**: De Minister zelf geeft mij een argument. Wie, zegt hij, decideert wat al dan niet een kerkgenootschap is. Eene reden te meer voor mijn betoog. Wie zal nu decideren of een kerkgenootschap is erkend of niet erkend?

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 142 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 163 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 143.

Suriname.

De gouverneur waakt dat alle kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van de gehoorzaamheid aan de *wettelijke regelingen* en de gestelde magten in de kolonie.

ARTIKEL 164.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

De gouverneur waakt dat alle kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van de gehoorzaamheid aan de algemeene verordeningen en de gestelde magten in de kolonie.

Advies Raad van State.

Het is niet toegelicht, waarom hier, in afwijking van art. 169 der grondwet en art. 121 van het Regeringsreglement voor Ned. Indie, behalve van algemeene verordeningen ook nog van gestelde magten gesproken wordt; *de* gehoorzaamheid, het woordje *de* kan vervallen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Vergelijk art. 169 der Grondwet.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Enkele leden hadden ook tegen de hier voorkomende afwijking van art. 169 der Grondwet bezwaar. Gehoorzaamheid aan de wet sloot, meenden zij, die aan „*de gestelde magten*" in.

Tweede Memorie van Toelichting,

Suriname.

Waarom, indien gehoorzaamheid aan de wet die aan „de gestelde magten" insluit, zich tegen deze bijvoeging verzet? Haar behoud wordt door de koloniale autoriteit begeerd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 143 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 164 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893;

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894;

ONTWERP—1896.

Memorie van Toelichting;

ONTWERP—1899.

Memorie van Toelichting,

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900;

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) en 16 November (Curaçao) 1900.

Opgenomen onder art. 2, blz. 3—6.

(Verg. de beraadslaging op art. 3, blz. 17—19.)

ARTIKEL 144.

Suriname.

De belijders der onderscheidene godsdienstige meeningen genieten allen dezelfde burgerlijke en burgerregten en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen.

ARTIKEL 165.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 166 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 144 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 165 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 145.

Suriname.

De openbare eeredienst en godsdienstoefening is aan geene andere beperkingen onderworpen dan die, [1]) welke in het belang der openbare orde, rust en zedelijkheid bij koloniale verordeningen worden bevolen.

ARTIKEL 166.

Curaçao.

De openbare eeredienst en godsdienstoefening is aan geene andere beperkingen onderworpen dan die, welke in het belang der openbare orde, rust en zedelijkheid bij koloniale verordeningen en plaatselijke keuren worden bevolen.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet,

behoudens voor Suriname in beide Ontwerpen eene komma tusschen „onderworpen" en „dan" in plaats van tusschen „die" en „welke".

Advies Raad van State.

De vraag is gerezen, waarom hier niet zou kunnen worden gevolgd de redactie van art. 120 van het Regeringsreglement voor Ned. Indië, schijnende de toelichting de noodzakelijkheid eener afwijking in dit geval niet voldoende aan te toonen.

---

[1]) De herkomst dezer komma blijkt niet uit de stukken.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 167 der Grondwet.

Met het oog op de bijzondere redenen, welke aan de redactie van het aangehaald grondwetsartikel ten grondslag liggen, is hier de bepaling algemeener gesteld.

In de kolonie namelijk kan misschien in sommige opzigten meer vrijheid worden gelaten dan in Nederland, terwijl daarentegen niet alles, wat daar onder den naam van godsdienstoefening door Heidenen of Mormonen misschien zou kunnen worden verrigt, zelfs al geschiedde het binnen zoogenaamde besloten plaatsen, aan het toezicht der politie zou mogen worden onttrokken.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 145 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 166 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

VAN DE FINANCIEN. [1]

Eerste en Tweede Ontwerp.

Van de finantien. [1]

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Over hoofdstuk VIII (*Van de finantien*) in het algemeen verlangt niemand het woord te voeren.

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „finantien" in de Ontwerpen werd „financien" in de wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 16 Mei (Caraçao) 1865.

Over hoofdstuk VIII (Van de finantien) verlangt niemand het woord te voeren.

ARTIKEL 146.

Suriname.

Het beleid der koloniale geldmiddelen en het beheer der domeinen is, onder het oppertoezigt van den gouverneur, opgedragen aan eenen hoofdambtenaar, die door den Koning wordt *benoemd en ontslagen*, en wiens instructien [1]) en jaarwedde door den Koning worden vastgesteld.

ARTIKEL 167.

Curaçao.

Het beleid der koloniale geldmiddelen en het beheer der domeinen is, onder oppertoezigt van den gouverneur, opgedragen aan eenen hoofdambtenaar, die door den Koning wordt *benoemd en ontslagen* en wiens instructie [1]) en jaarwedde door den Koning worden vastgesteld.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet
in hare lezing van 31 Mei 1865.

[Gelijkluidend behoudens:]
in plaats van „benoemd en ontslagen": „benoemd, geschorst en ontslagen".

Advies Raad van State.

Art. 146 1e lid. [2]) Daar art. 39 1e lid, den Gouverneur belast met het algemeen bestuur der koloniale geldmiddelen, en hem deswege dan ook teregt verantwoordelijk stelt, schijnt dit art. 146 daarmede niet geheel vereenigbaar. De Administrateur van Financien zou niet door den finantieel verantwoorde-

---

[1]) Deze afwijking trok bij de behandeling niemands aandacht.
[2]) Sic. Het artikel, gelijk aan dat der beide Ontwerpen, bestond uit één lid.

lijken Gouverneur worden benoemd, noch diens instructie door dien Staatsambtenaar worden vastgesteld. Het 1e lid van art. 39 bevat een beginsel, waarmede de Raad zich vereenigt, en dat in geen volgend artikel behoort schade te lijden.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

De hier bedoelde ambtenaar is de administrateur van finantien, wiens werkkring laatstelijk omschreven is in artt. 49—52 van het regeringsreglement van 1832.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 146 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 167 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Memorie van Toelichting;

ONTWERP—1896;

ONTWERP—1899;

Memorie van Toelichting,

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900,

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900;

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

Opgenomen onder art. 131 (Suriname) blz. 675—678.

ARTIKEL 147.

Suriname.

Het muntstelsel wordt bij de wet geregeld.

ARTIKEL 168.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Volgens de aanmerking op art. 1, zou ook dit artikel wegvallen als bloote herhaling van art. 59, 3e lid der Grondwet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 59 § 3 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 147 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 168 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 148.

Suriname.

Geene belastingen worden in de *kolonie geheven* dan uit kracht en volgens de voorschriften eener wet of koloniale verordening.

ARTIKEL 169.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname.

Geene belastingen worden in de kolonie ten behoeve van het Rijk of van de kolonie geheven dan uit kracht en volgens de voorschriften eener wet of koloniale verordening.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Advies Raad van State. [1])

In te voegen de woorden: van de Wet of *van eene* Koloniale verordening.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 171 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 148 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 169 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1899.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 en 15 November 1900.

Algemeene Beraadslaging.

De heer **van Kol** op 14 November: In elk geval zou ik er op willen aandringen in art. 148 van het Regeeringsreglement weg te laten het recht om in West-Indië belasting te heffen ten laste der ingezetenen en ten bate van het Rijk.

---

[1]) In de bij den Raad van State aanhangig gemaakte Ontwerpen van wet luidden de slotwoorden van art. 148 (169): „van de wet of koloniale verordening."

Ik heb nog geen amendement ingediend, omdat ik de pertinente verklaring van den Minister verwacht, of het ooit te vreezen is dat, zooals met Oost-Indië gebeurd is, wanneer de rijke jaren aanbreken, Nederland zijn toevlucht zou nemen tot het innen der „batige sloten" van West-Indië. (Verg. blz. 172).

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*, op 14 November: Art. 148 van het Regeeringsreglement ter sprake brengende, heeft de geachte afgevaardigde van mij de verklaring gevraagd of, wanneer te eeniger tijd de kolonie voordeelen zal opleveren, die niet ten bate van het moederland zullen strekken. Wij zullen gaarne zien dat de kolonie in gunstige financieele omstandigheden geraakt, maar ik geloof niet dat er iemand is, nu of later, die er aan denkt om in de kolonie belastingen te heffen te behoeve van het Rijk. Deze Regeering denkt daaraan zeker niet.

Voorgesteld amendement.

Ingezonden 14 November 1900.

De ondergeteekende heeft de eer voor te stellen, achter art. 27 [1] in te voegen een nieuw artikel, artikel 27 *bis*, luidende:

In artikel 148 vervallen de woorden:

„ten behoeve van het Rijk of de kolonie".

VAN KOL.

De heer **van Kol** op 14 November: Wat art. 148 betreft, heeft de Minister erkend, dat mijn opmerking juist is. De Minister heeft echter verklaard, dat van deze Regeering en naar hij hoopt van volgende nooit te verwachten is, dat zij zich overschotten tusschen de inkomsten en uitgaven van Suriname bij de wet zal toeëigenen.

Maar, Mijnheer de Voorzitter, dit' is niet voldoende. Ministers veranderen en dezelfde Minister kan zijn oordeel wijzigen. Wanneer de Minister nu zoo pertinent verklaart, dat dit niet in zijn bedoeling ligt, waarom neemt hij dat dan niet rondweg in de wet op? Ik heb daarom op art. 27 *bis* een **amendement voorgesteld** om in art. 148 van het Regeeringsreglement de woorden „ten behoeve van het Rijk of van de Koloniën" [2]) te doen *vervallen.*

Beraadslaging op het artikel.

Beraadslaging over het **amendement** van den heer **van Kol**, om achter art. 27 [1]) in te voegen een nieuw art. 27 *bis*, luidende:

„In artikel 148 vervallen de woorden: „ten behoeve van het Rijk of de kolonie" ".

De heer **van Kol** ontvangt het woord tot toelichting van zijn amendement en zegt: Mijn toelichting kan zeer kort zijn.

Gisteren, bij de algemeene beschouwingen, is erkend dat volgens het bestaande Regeeringsreglement de Nederlandsche wetgever werkelijk de beschikking heeft over eventueele batige saldo's van Suriname.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

[2]) Sic.

De Minister erkende dat de mogelijkheid volgens de bestaande wetgeving daartoe bestaat.

Ik geloof daarom, dat de Kamer eensgezind zal zijn in dit opzicht, dat de batige saldo's, die zulk een treurige geschiedenis in ons Oost-Indië gespeeld hebben, voor onze West niet mogen in het leven worden geroepen, en dat dus dit amendement, om deze geheel en al onmogelijk te maken, de algemeene instemming der Kamer zal verwerven.

Het **amendement** wordt **ondersteund** door de heeren **Geertsema, Fokker, Troelstra, van Gilse** en **Schaper,** en maakt derhalve een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb gisteren reeds volmondig den geachten afgevaardigde uit Enschedé toegestemd, dat ik meende, dat noch deze Regeering, noch eenige volgende er ooit aan zou denken ten behoeve van het Rijk belastingen in de kolonie Suriname te gaan heffen.

Ik blijf bij die meening en heb dus niet het minste bezwaar het **amendement** van den geachten afgevaardigde **over te nemen.**

De **Voorzitter:** Daar het amendement door de Regeering is overgenomen, maakt het als zoodanig geen onderwerp van beraadslaging meer uit. Heeft de Commissie van Rapporteurs geen bedenking tegen het door de Regeering overgenomen amendement?

De heer **Mees:** *voorzitter der Commissie van Rapporteurs*: Mijnheer de Voorzitter! De Commissie van Rapporteurs was eenstemmig van oordeel de Kamer te moeten adviseeren dit amendement aan te nemen. Zij heeft dus ook geen reden om zich tegen het voorstel der Regeering te verklaren.

De beraadslaging wordt gesloten, en het *nieuw artikel 27 bis* zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Wijzigingen, voorgesteld door de Regeering

in overleg met de Commissie van Rapporteurs.

Curaçao.

Na Artikel 25 [1]) in te voegen een nieuw artikel, luidende als volgt:

In artikel 169 vervallen de woorden „ten behoeve van het Rijk of van de kolonie".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November 1900.

Curaçao.

Art. 26 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 149.

Suriname.

Geen privilegie in het stuk van belasting [1]) mag worden verleend.

ARTIKEL 170.

Curaçao.

Geen privilegie in het stuk van belastingen [1]) mag worden verleend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 172 der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 149 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 170 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 150.

Suriname.

Geene koloniale belastingen mogen strekken om den vrijen handel met Nederland en Nederlandsche

[1]) Deze afwijking trok bij de behandeling niemands aandacht.

kolonien of bezittingen te belemmeren, of om den handel, de nijverheid of den landbouw der kolonie te bevoorregten boven den handel, de nijverheid of den landbouw van Nederland of de Nederlandsche kolonien en bezittingen.

De baken-, loods-, haven- en andere soortgelijke scheepsongelden en de bepalingen omtrent de groote scheepvaart zijn dezelfde voor alle vlaggen.

ARTIKEL 171.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

in de eerste alinea het ontbreken der komma tusschen „belemmeren" en „of".

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

In de eerste alinea schijnt het woord *koloniale* vóór *belastingen* te kunnen vervallen.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 130 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voor de *groote* scheepvaart moeten alle vlaggen gelijkstaan. Voor de kustvaart kunnen beperkende bepalingen nuttig en noodig zijn.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Men onderstelt, dat het verbod van belemmering door koloniale belastingen van den vrijen handel met Nederland en de Nederlandsche kolonien en bezittingen niet in dien zin moet worden verstaan, dat in Suriname geene inkomende en uitgaande regten van uit Nederland en zijne kolonien aangevoerde of daarheen verzonden koopwaren zouden mogen worden geheven. Intusschen belemmeren zulke regten altijd eenigermate den handel, die zelfs bij het bestaan daarvan gezegd kon worden geen *vrije* handel te zijn.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De veronderstelling is gegrond. Dat intusschen de handel niet *vrij* zou kunnen genoemd worden zoodra in- en uitgaande regten geheven worden,

schoon naar een zuiver fiscaal tarief, zal wel niet in ernst worden volgehouden.
De strijd over de plaatselijke accijnsen zou dan door art. 142 derde lid der Grondwet zijn beslist.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Beraadslaging over ART. 150, luidende:

„Geene koloniale belastingen mogen strekken om den vrijen handel met Nederland en Nederlandsche kolonien of bezittingen te belemmeren, of om den handel, de nijverheid of den landbouw der kolonie te bevoorregten boven den handel, de nijverheid of den landbouw van Nederland of de Nederlandsche kolonien en bezittingen.

„De baken-, loods-, haven- en andere soortgelijke scheepsongelden en de bepalingen omtrent de groote scheepvaart zijn dezelfde voor alle vlaggen."

De heer **du Marchie van Voorthuysen**: Mijnheer de Voorzitter, de tijd noopt mij om hier korter te zijn dan ik anders wel zou wenschen. Gaarne had ik over de inrigting van het belastingstelsel met den Minister van gedachten gewisseld, doch de omstandigheid dat het gewone uur reeds ver verstreken is en de Vergadering dit Reglement nog heden wil afdoen, noodzaakt mij tot een korte opmerking mij te bepalen. Met genoegen vernam ik de bepaling in dit artikel dat geen koloniale belasting den handel zal mogen belemmeren; elk voorstander van vrijen handel zal haar even als ik met vreugde hebben gezien. Maar ik verheug mij daarover te meer als ik let op de behoeften der bevolking van Suriname. Voor vrijen handel toch zijn lage regten onvermijdelijk. Hoe zal men hooge regten op invoer kunnen heffen zoo men den handel niet wil belemmeren? Wij hebben uit eene der mededeelingen van den Minister gezien dat men in Suriname nog al hooge verwachtingen heeft van de inkomende regten, doch als men let op hetgeen in Suriname wordt ingevoerd, dan mag de Minister wel gewaarschuwd worden daar behoedzaam te zijn, vooreerst om den handel, maar ten tweede ook wegens de behoeften van den zoogenaamden minderen man. Uit de statistiek van den invoer in 1861, die ik voor mij heb en waaruit ik kortheidshalve de cijfers niet zal voorlezen, blijkt dat de invoer grootendeels bestaat uit eerste levensbehoeften, koren of meel, boter, kaas, rijst, spek, visch en vleesch, terwijl men kleedingstukken en manufacturen ook wel daartoe zal rekenen te behooren in een land, waar een gedeelte der bevolking tot dusverre weinig gekleed is geweest. Zal men nu kunnen besluiten eene hooge belasting op die voorwerpen te leggen in de kolonie, nu men hier in het moederland de eerste levensbehoeften langzamerhand van belasting wil ontheffen, en het Rijk reeds het brood, het schapen- en varkensvleesch met de brandstoffen van accijns heeft vrijgesteld?

Ik heb mij deze opmerking veroorloofd, vooral ook naar aanleiding van de vergelijking met Britsch Guyana, welke de Minister eergisteren gemaakt heeft, om aan te toonen, dat de bevolking daar zoo veel meer lasten droeg dan in Suriname noodig werden gerekend. De bronnen toch die ik geraadpleegd heb, leiden tot een andere uitkomst, daar hare cijfers nog al verschillen wat de bevolking betreft. Volgens den Minister is de bevolking van Britsch Guyana 120 à 130 000 zielen, die $3\frac{1}{2}$ millioen guldens opbrengen. Dit laatste cijfer, omtrent de opbrengst, schijnt juist,

en komt ook met de bronnen overeen welke ik heb geraadpleegd, maar deze geven een veel aanzienlijker getal voor de bevolking. Ik heb door de documenten die in Maart 1863 aan het Engelsche parlement zijn aangeboden, gevonden, dat die bevolking — het is met een nauwkeurig cijfer opgegeven — 148 026 zielen volgens de laatste tellingen bedroeg. Deze opgaaf heb ik vergeleken met het *Statesman's Yearbook* van 1865, het *vademecum* van Parlementsleden. Hierin wordt de blanke bevolking van Guyana geschat op 11 488 zielen de gekleurden op 143 538, totaal 155 026. Het verschil is dus zeer aanzienlijk. Hieruit volgt dat hoofdelijk veel minder opgebragt wordt dan de Minister meent, want indien een zekere som, 3½ milioen gulden hier genoemd, door veel meer hoofden wordt opgebragt, dan is hetgeen door ieder wordt betaald natuurlijk veel geringer. Ik heb gemeend dit te moeten herinneren, met opgave van de bronnen waaruit ik geput heb. Misschien zijn de cijfers niet juist waarop de Minister zich heeft beroepen. Men kan zich vergist hebben door het oude Demerary met geheel Britsch Guyana te verwarren. In sommige opgaven van de bevolking zijn de oude counties Demerary met Essequebo en Berbice afzonderlijk vermeld. Maar zoo men de opbrengst van geheel Britsch Guyana opgeeft, moet men ook de bevolking van het geheele land vermelden. Het kan voor den Minister van belang zijn die getallen nog eens te doen nagaan. Om de Vergadering niet langer op te houden, zal ik geene nieuwe cijfers mededeelen, welke ik anders gaarne tot staving van mijn gevoelen zoude opgeven. Trekt men echter van de begrooting van Suriname voor 1865 de kosten van de emancipatie af, even als hetgeen volgens art 107 thans voor rekening van het Rijk wordt gebragt, dan zal men zien dat de opbrengst der belastingen hoofdelijk in onze kolonie even hoog, zoo niet hooger dan die der Engelsche voor de toekomst moeten zijn. In het belang van eene juiste voorstelling van zaken, kwam mij deze herinnering niet overbodig voor.

De heer **Rochussen:** Met den geachten afgevaardigde uit Utrecht geloof ik, dat de bevolking van Demerary hooger is dan onlangs is medegedeeld. In eene officiele uitgave omtrent de Britsche bezittingen over het jaar 1864 wordt de bevolking van Britsch Guyana opgegeven te bedragen 148 907 zielen. Ik zal daaromtrent in geene verdere détails komen.

Ik wensch alleen eene vraag aan den Minister van Kolonien te rigten. Uit art. 150, gelijk het daar ligt, zou men moeten opmaken, dat de koloniale wetgever, de Gouverneur met de Staten, het tarief van in- en uitgaande regten kan vaststellen, anders zou ik niet goed begrijpen, waarom gezegd wordt: Geene koloniale belastingen mogen strekken om den vrijen handel met Nederland en Nederlandsche kolonien of bezittingen te belemmeren, of om den handel, de nijverheid of den landbouw der kolonie te bevoorregten boven den handel, de nijverheid of den landbouw van Nederland of de Nederlandsche kolonien en bezittingen." Aan de eene zijde zou dat wel in strijd zijn met de bedoeling van de scheepvaartwetten en het toen aangenomen beginsel, dat de koloniale tariven bij de wet moeten worden vastgesteld. Aan de andere zijde zou er toch wel veel voor te zeggen zijn, dat het tarief van in- en uitgaande regten in de kolonie wierd vastgesteld. De toestand is mij niet persoonlijk bekend; maar van personen, die met den toestand bekend zijn en aan wier oordeel ik gewigt hecht, heb ik vernomen, dat er uit de inkomende regten nog al wat te halen valt. Ik zeg dat, want men moet zonder de

subsidien rondkomen. Die personen zagen in de inkomende regten ook een prikkel voor de vrijgemaakte negers, die aan sommige voorwerpen, die uit Europa worden ingevoerd, hechten en die, om dezen te kunnen koopen, alleen tot arbeid te krijgen zouden zijn.

Daarom zou ik er niet tegen zijn, dat de tariven in de kolonien wierden vastgesteld. Ik weet echter niet, welke de bedoeling van de Regering is. Ik weet ook niet, welke daar de uitgaande regten zullen zijn; die zijn thans nog al hoog en differentieel. Ik wensch dus aan den Minister te vragen, of het in de bedoeling der Regering ligt dat de tariven van in- en uitgaande regten in de kolonie Suriname aldaar, dan wel in Nederland zullen worden vastgesteld.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* Toen ik geantwoord heb aan den geachten spreker uit Utrecht, heb ik genoemd het cijfer van 1861, terwijl thans door den geachten spreker de cijfers van 1863 en 1864 worden opgegeven.

Wat het tarief betreft, het is de bedoeling om dit door de Koloniale Staten te doen vaststellen. Er is geen wettelijk voorschrift dat dit belet. Bij het tarief dat in 1862 is aangenomen is de bepaling van de wet van 1850 vervallen, die voor Oost-Indie door het regeringsreglement is gehandhaafd.

De heer **du Marchie van Voorthuysen:** Mijnheer de Voorzitter, zoo ik mij wel herinner was de opgaaf van den Minister eergisteren omtrent de opbrengst van Britsch-Guyana van 1862. Het door mij uit het yearbook opgegeven cijfer loopt over het jaar dat 31 Maart 1862 eindigde. De Minister spreekt nu van eene opgaaf van de bevolking van 1861. Het is evenwel niet waarschijnlijk dat de bevolking in een jaar van 130 000 tot 155 000 zoude zijn geklommen. Ik heb dit nog moeten zeggen tot regtvaardiging voor hetgeen ik zoo even aanvoerde.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 150 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 151.

Suriname.

Geldleeningen ten laste der kolonie kunnen niet worden aangegaan dan uit kracht *van de wet of* van koloniale verordeningen, goedgekeurd bij de wet.

ARTIKEL 172.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

[Gelijkluidend, behoudens:]
het ontbreken der woorden „van de wet of".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

De kolonie zal dus alleen verbonden kunnen worden, wanneer èn haar eigen vertegenwoordiging èn 's Rijks wetgever er toe medewerken. Voor beide een waarborg.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 151 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 172 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1896

en

ONTWERP—1899.

Gelijk aan de Wet.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

9°. Hoewel de Rijkswetgever het, zoo het noodig mocht blijken, altijd in zijne macht zou hebben geldleeningen ten laste der kolonie aan te gaan, schijnt toch in art. 151 aan zijn initiatief eene plaats te moeten worden ingeruimd; het geval kan zich namelijk voordoen dat de koloniale wetgever te kort schiet in het verordenen van eene leening, die in het belang van een goed bestuur wordt gevorderd: dat geval behoort te worden voorzien. Eene gewijzigde redactie van art. 151 wordt mitsdien voorgesteld.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

Art. 28 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 27 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 152.

Suriname.

Al wat betreft de uitgifte in eigendom of pacht en het beheer der domaniale gronden en bosschen of de uitoefening van andere domaniale regten wordt geregeld bij de wet en, bij gebreke van deze, bij koloniale verordening.

ARTIKEL 173.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State. [2])

Het hier gebezigde woord *woeste* gronden schijnt uit het Regeringsreglement voor Ned. Indië overgenomen; doch daar het in *Suriname* niet die bepaalde beteekenis heeft, waarin het aldaar tegenover dessa-gronden gesteld wordt, zou het verkieslijk zijn, hier van *domaniale* gronden te spreken.

Ook het beheer der *domaniale* gronden zou in dit artikel ter regeling dienen vermeld te worden, tenzij het denkbeeld van het gouvernement mogt zijn, zich van de thans voor gouvernementsrekening beheerd wordende plantages te ontdoen, waarmede de Raad zich in de tegenwoordige omstandigheden en het stelsel dezer wet ten volle zou kunnen vereenigen.

Eindelijk is de Raad van oordeel, dat de in dit artikel bedoelde onder-

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

[2]) De bij den Raad van State aanhangig gemaakte Ontwerpen van wet (art. 152 resp. 175) luidden: Al wat betreft de uitgifte in eigendom of pacht van woeste gronden, het beheer der dominiale bosschen enz.

werpen niet bij de wet, maar bij de koloniale verordening behooren geregeld te worden, en de opbrengst der uit te geven en te verkoopen gronden ten voordeele der koloniale kas gebragt.

Door dit voordeel aan de kolonie toe te kennen, zal men de uitgiften, en daardoor de toeneming van cultuur en bevolking aanmoedigen, waaruit het moederland veel grootere indirecte voordeelen zal trekken, dan zooals in § 7 der Memorie van Toelichting [1]) voorgesteld wordt, uit een deel der opbrengst van die verkoopen en uitgiften te verwachten zijn.

Naar 's Raads meening zal men het denkbeeld om vergoeding voor de vroeger en nog verleende subsidien te verkrijgen, vaarwel moeten zeggen, en zich bloot daartoe bepalen om zooveel mogelijk de kolonie in staat te stellen, de kosten van haar eigen beheer te bestrijden.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het regt om over de domaniale regten te beschikken kan in de eerste plaats aan 's Rijks wetgever niet onthouden worden. Indien hij het echter aan de koloniale vertegenwoordiging overlaat, kan deze er in voorzien. Dit is met het oog op immigratie en uitgifte van ongebouwde gronden van groot gewigt.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Budgetrecht, blz. 448—451.

Beschouwing op het artikel.

De reden, waarom sommige leden het bedenkelijk oordeelen, dat de uitgifte van domaniale gronden en bosschen ook bij koloniale verordening kan worden geregeld, zijn reeds in § 5 van dit verslag ontvouwd.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

Opgenomen onder Budgetrecht, blz. 451—453.

Beschouwing op het artikel.

Hier zij slechts herinnerd, dat de bestaande verordeningen, die niet veroorloven domeingoederen te verkoopen dan met magtiging des Konings, van kracht blijven tot dat de hier bedoelde koloniale verordening er is, en deze onderhevig zal zijn aan de Koninklijke censuur.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Algemeene Beschouwingen.

In éene afdeeling slechts heeft de finantiele regeling, vooral wegens het gemis van bepalingen ten aanzien van de verdeeling der mogelijke opbrengsten van

[1]) Verg. blz. 447, alinea 5.

het domein, nieuwe aanleiding tot beschouwingen gegeven. Terwijl echter ook daar de meeste leden het geheele onderwerp voor het oogenblik van geen praktisch belang achtten en met de Regering van oordeel waren, dat eerst, wanneer aan regeling behoefte zal bestaan, de tijd tot vaststelling van voorwaarden zal aangebroken zijn, waarbij toch altijd de wet in hoogste ressort beslissen kan, gaven enkele leden op nieuw als hunne meening te kennen, dat ten aanzien van dit onderwerp, zij het dan ook in enkele algemeene trekken, eenige regeling niet kon gemist worden. Zij zou zeer wel noodig kunnen bevonden worden, reeds vóór dat de subsidien ophielden te vloeijen. Contracten of vergunningen voor houthak bijv. behoeven niet in onmiddellijk verband met den eigenlijken toestand van Suriname te staan. En ook later zouden, bij gemis van een bepaald beginsel in de wet, koloniale verordeningen zeer eenzijdige bepalingen kunnen in het leven roepen, waaraan hier de goedkeuring geweigerd, of die door opzettelijke wettelijke regeling zouden moeten vernietigd worden. Zulke botsingen te voorkomen zou voorzigtig zijn. Eene organieke wet als deze is ook niet bestemd om zoo kortstondig te werken. Zij dient dus met den blik op de toekomst te worden zamengesteld.

Algemeene Beraadslaging in de Tweede Kamer

op 13 Mei 1865.

Opgenomen onder Budgetrecht, blz. 464—469.

(Verg. de beraadslaging op art. 113, Suriname, blz. 532—536).

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 152 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 173 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1899.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Algemeene Beschouwingen.

Ook waren er enkele leden, die meenden, dat in de Regeeringsreglementen eene bepaling moet worden opgenomen omtrent het uitgeven van woeste of braakliggende gronden, voldoende gedraineerd, benevens het verstrekken van voorschotten aan de inheemsche bevolking. Zij vestigden de aandacht op een adres van ingezetenen van de kolonie Suriname aan Hare Majesteit de Koningin, dat in het begin van dit jaar in Suriname ter teekening lag, waarin wordt betoogd, dat de inheemsche bevolking, wat het verkrijgen van land betreft, bij de Britsch-Indische immigranten verre ten achter staat en op eene meer gelijke behandeling wordt aangedrongen.

Hiertegen werd opgemerkt, dat reeds thans vestigingsplaatsen voor creolen

bestaan en de uitgifte van gronden dus niet tot Britsch-Indische immigranten alleen is beperkt. [1])

In dit verband werd gevraagd, welke bepalingen in Suriname bestaan omtrent het terugkeeren aan het domein van verlaten, braakliggende plantages.

Memorie van Antwoord.

Ingezonden bij brief van 1 Juni 1900

Algemeene Beschouwingen.

Voorschriften in het Regeeringsreglement op te nemen omtrent het uitgeven van woeste of braakliggende gronden, voldoende gedraineerd, benevens het verleenen van voorschotten aan de inheemsche bevolking is geheel overbodig, daar men in de kolonie op dit punt bijzonder vrijgevig is, getuige de inrichting van vestigingsplaatsen voor creolen, de verordening bedoeld in de noot op bladzijde 2 van het Voorloopig Verslag en 's Gouverneurs beschikking van 2 Maart 1900, litt. B, n°. 1669, krachtens welke:

a. voortaan bij afstand in huur van onbebouwd domeinland ter uitoefening van den kleinen landbouw de huurder zal worden vrijgesteld van de betaling van huur gedurende de eerste twee jaren, terwijl voor het derde jaar zal worden betaald een huurprijs van f 5 per H.A. en vervolgens de gewone huur f 10 per H.A. 's jaars;

b. bij aanvragen om huur van perceelen, deel uitmakende van vestigingsplaatsen en andere vestigingen voor kleine landbouwers, waarvan eene project-verdeeling met behoorlijke nummering van de perceelen bestaat, de aanvrager zal kunnen volstaan met vermelding van het nummer van het perceel door hem verlangd, zonder overlegging van eene figuratieve kaart in duplo, zooals bij eene vroegere beschikking was bepaald.

Door de in de aangehaalde noot bedoelde koloniale verordening en door de bovenvermelde resolutie is ten volle voldaan aan het in het Voorloopig Verslag bedoelde verzoek van ingezetenen van Suriname aan Hare Majesteit de Koningin, hetwelk den ondergeteekende nog niet bereikt heeft, doch waarvan de inhoud hem bekend is uit de *Handelingen van de Koloniale Staten* (zitting 1899—1900, bladz. 161 en 162).

De bepalingen omtrent het terugnemen in den boezem van het domein van plantages en gronden in Suriname zijn vervat in art. 2 van het *Gouvernementsblad* van 1832, n°. 2 en in art. 2 van het *Gouvernementsblad* van 1835, n°. 11.

De Minister van Koloniën,
Cremer.

Algemeene Beraadslaging in de Tweede Kamer

op 14 November 1900.

De heer **van Kol** [2]): Een betere regeling van het beheer der rijkdommen van Suriname ware dus zeer gewenscht, zoowel bij de mijnbouw- als bij landbouw-concessiën. Thans wordt, wat dit laatste betreft, alles overgelaten aan den eigenmachtigen wil van den Gouverneur; deze beslist,

[1]) In verband met bovenstaande opmerking meent de Commissie van Rapporteurs er op te moeten wijzen, dat in de vergadering van 16 Maart jl. door de Koloniale Staten is aangenomen eene verordening „houdende vrijstelling van zegel en leges voor alle stukken betrekking hebbende op het verleenen door het Gouvernement van rentelooze voorschotten aan kleine landbouwers." Door den gedelegeerde van het bestuur werd daarbij medegedeeld, dat onder de vrijstelling ook begrepen is het zegel voor de quitantiën van genoten voorschotten; voorts dat het bestuur aanvragers van gronden voor den kleinen landbouw allen zal beschouwen als minvermogenden, zoodat als algemeene regel zal gelden, dat de betaling van zegel en leges voor alle standen bij aanvragen van kleine landbouwers wordt afgeschaft.

[2]) Vervolg van blz. 754, 4e alinea van boven.

zooals hem goeddunkt omtrent de wijze van uitgifte van gronden. Ofschoon artikel 152 voorschrijft dat dit door een wet behoort te geschieden, gebeurde dat alles geheel eigendunkelijk tot 1881 en na dien volgens het Gouvernementsbesluit van 7 September 1882. Met ruime hand werden en worden daardoor allerlei voorrechten geschonken aan den grooten landbouw, maar voor den kleinen landbouw, die meer beteekent dan den grooten landbouw en mijnbouw gezamenlijk, wordt niets of bitter weinig gedaan; die wordt totaal verwaarloosd. De kleine landbouw kan niet beschikken over voldoende en geschikte gronden, ofschoon er duizenden hectaren verlaten plantages in staat van woestenij worden gelaten en *braak* liggen.

Van het absenteïsme, dat als een kanker knaagde aan de welvaart van Suriname, zijn dit nog de naweeën. Tal van plantages werden verlaten door de eigenaren; de gebouwen zijn en de schoorsteenen staan er, maar alles heeft het aanzien van een wildernis. De kreeken zijn dichtgeslikt, de dijken gebroken, het gelijken ware ruïnes van vroegere welvaart. De vroeger zich noemende eigenaren wonen in Nederland, en daar zij toch geen akkergeld behoeven te betalen, stellen zij geen belang meer in die bezittingen, die nu braak liggen. Het is een gecompliceerde rechtstoestand, waaromtrent ik in het Voorloopig Verslag een vraag heb doen opnemen, luidende: „In dit verband werd gevraagd, welke bepalingen in Suriname bestaan, omtrent het terugkomen aan het domein van verlaten, braakliggende plantages." Ik hoopte op eenige hulp bij mijn nasporingen, doch de later verkregen inlichtingen bleken weinig waard te zijn.

De Minister beantwoordt die vraag aldus in de Memorie van Beantwoording:

„De bepalingen omtrent het terugnemen in den boezem van het domein van plantages en gronden in Suriname, zijn vervat in artikel 2 van het *Gouvernementsblad* van 1832, n° 2, en in artikel 2 van het *Gouvernementsblad* van 1835, n°. 11."

Ik acht mij gerechtigd om hier tegen, zooal geen protest te doen hooren, toch de opmerking niet achterwege te houden, dat er aan het Departement van Koloniën in het algemeen een te sterke neiging heerscht om steeds te verwijzen naar vroegere stukken. In deze Memorie van Beantwoording wordt minstens naar vier of vijf dergelijke vroegere Memories of *Handelingen* verwezen. Dat maakt de zaken voor ons Kamerleden niet gemakkelijk.

Wanneer men niet het geluk heeft om te 's Gravenhage te wonen, dan is men verplicht een reis te maken om in de bibliotheek, na lang zoeken, tot de overtuiging te komen dat men door zulke verwijziging toch betrekkelijk weinig kan te weten komen.

Het moge gemakkelijk zijn voor de ambtenaren om geen inlichtingen te verschaffen en er zich aldus van af te maken, maar mij dunkt, dat wij het recht hebben op behoorlijke en afdoende inlichtingen. Naar aanleiding van een onderzoek dat ik omtrent het eigendomsrecht dier verlaten plantages wilde instellen, heb ik mij een reis naar 's Gravenhage getroost, ten einde in de stoffige bundels onzer bibliotheek te zoeken en toen heb ik — gelukkig over mijn vondst —, de hand gelegd op het boven aangehaalde *Gouvernementsblad* van 1832 n°. 2, waar ik het volgende lees als titel: „*Reglement voor de Manumissie van Slaven in de Nederl. West-Ind. Bezittingen*" en in art. 2: „*Voogdij over deszelfs gemanumitteerd minderjarig kind*". (bladz. 860).

Dit alles heeft met domeingronden bitter weinig te maken. Na eenig snuffelen vind ik in hetzelfde *Gouvernementsblad* onder een ander nummer, en wel onder *art.* 2 het volgende: „het terugnemen van plantaadjes in den boezem van het domein wordt toegelaten. Bij het beoordeelen van zulke verzoeken zal men uitgaan van het beginsel, dat geene andere beletselen tegen het bijeentrekken der slavenmachten mogen ontstaan dan het algemeen belang vordert. Wanneer het belang der belendende plantaadjes zulks vordert, zal het voortdurend onderhoud der paden en grachten als voorwaarde der verlating worden gesteld" (849).

Een bepaling waaraan blijkbaar geenszins trouw de hand is gehouden.

In het *Gouvernementsblad* van 2 Juli 1835, n°. 11, dat ook door den Minister in de Memorie van Antwoord wordt aangehaald, vind ik opgenomen een wijziging van het Koninklijk besluit van 20 December 1820 en, onder art. 2 lees ik daar het volgende: „Rekwestranten zullen zoodanige door hen verkregen concessie binnen de eerste twaalf jaren niet mogen doen terugkeeren in den boezem van het domein."

Dat was alles!

Het moet worden toegestemd dat die verwijzing naar gedrukte stukken van bijna een eeuw geleden bitter weinig geeft voor het doel dat bereikt moest worden, namelijk om te weten of de Regeering het recht geeft om die verlaten plantages te onteigenen en eenvoudig tot domeingrond te verklaren.

Ik behoef er geen woorden aan te verspillen om te bewijzen dat een regeling van 1832, uit den slaventijd gedagteekend, onvoldoende is. Ik heb daarom na **art. 29** een **amendement voorgesteld,** [1]) om te maken dat er althans iets tot regeling dezer zaak geschiedt.

(Curaçao) [2])

In plaats van altijd en uitsluitend te letten op de belangen van den grooten landbouw, den groothandel en het kapitaal, behoorde men ook en beter te letten op de belangen van den kleinen landbouw, de ambachten en de neringdoenden. Elk belang toch heeft recht van vertegenwoordiging.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën:* [3]) De spreker heeft ook gezegd, dat voor den kleinen landbouw niets gedaan was. Bij verschillende gelegenheden, en ook nog bij de beantwoording van het Voorloopig Verslag, is reeds aangetoond, dat voor dien kleinen landbouw zeer veel is gedaan en dat men hem zooveel mogelijk aanmoedigt door de inrichting eener vestigingsplaats van creolen, door wegneming van allerlei belemmeringen, die in den weg staan aan een gewenschten bloei, en dat het groote productieve werk, dat onderhanden is, ook niet den grooten maar vooral den kleinen landbouw ten goede zal komen.

Besprekende de teruggaaf van braak liggende oude plantages moet ik om verontschuldiging vragen, dat in de Memorie van Antwoord een drukfout is geslopen; bij de ordonnantie van 1832 is namelijk n°. 2 gedrukt, terwijl in de minuut stond n°. 1.

De spreker heeft verder zijn ongenoegen te kennen gegeven, dat het

---

[1]) Verg. art. 166 (Suriname) blz. 749 v., vooral blz. 765 v. Het amendement luidde: Het doen instellen van onderzoekingen naar de natuurlijke gesteldheid van den bodem, behoort tot de taak van het koloniaal bestuur.

Voorschriften betreffende het verleenen van concessiën voor mijnbouw- en landbouwondernemingen, het uitgeven van spoor- en tramwegconcessiën, evenals omtrent de regeling der onteigening, zullen bij koloniale verordening worden uitgevaardigd.

[2]) Verg. blz. 303—304.

[3]) Vervolg van blz. 759, 2e alinea van boven.

Departement van Koloniën, waar het vragen van leden dezer Kamer beantwoordt, telkens verwijst naar bepalingen, die in Staats- of publicatiebladen of andere openbare stukken zijn gepubliceerd.

Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat de stukken, die van mijn Departement uitgaan — de heeren hebben er in de laatste dagen weer eenige staaltjes van ontvangen — reeds van zoodanigen omvang zijn, dat werkelijk, wanneer al de verwijzingen naar het *Staatsblad* of andere gouvernementspublicatiën daarin in extenso moesten worden opgenomen, zij zoodanige uitgebreidheid zouden erlangen, dat vele leden daartegen bezwaar zouden maken. Ik geloof dan ook niet, dat men er een Minister een verwijt van mag maken, wanneer hij verwijst naar algemeen geldende openbare voorschriften.

Wat nu betreft de quaestie van de oude braakliggende plantages, wil ik gaarne verklaren, dat ik op het oogenblik daaromtrent geen bepaalde meening kan uitspreken, maar het ligt voor de hand, dat voor zoover die oude plantages eigenaren hebben van vóór 1821 (*Gouvernementsblad* 1821, n°. 7 en 1835, n°. 11), die daarvoor geen rechten hebben te betalen, bij de beschikking daarover met de eigendomstitels rekening moet worden gehouden; terwijl het een eenigszins ander geval is met de plantages na 1821 uitgegeven, waarvoor de eigenaren de bedongen retributie betalen. Echter wil ik er op wijzen, dat in den laatsten tijd, zooals ook zal blijken uit de laatste begrootingen, telkenmale van die oude plantages door de Regeering worden ingekocht om daar ten bate van den kleinen man vestigingsplaatsen te maken of plaatsen voor den kleinen landbouw.

De heer **van Kol**: [1]) Wat den kleinen landbouw betreft wensch ik — ofschoon dit onderwerp verschuivende naar de aanstaande begrooting — er op te wijzen dat wat gedaan is in het belang van den kleinen landbouw, bijna altijd gedaan is in verband met den grooten landbouw. Grond is in vroegere jaren niet bijna gratis verschaft aan creolen en inboorlingen van het land, maar wel aan de gehuurden door het Europeesche kapitaal, de Britsch-Indische koelies. Ofschoon de creolen naar de uitgifte van ingepolderden grond snakten, werd die hun niet gegeven. Het is echter bekend dat in de laatste maanden door den aandrang uit Suriname, door requesten met duizenden handteekeningen voorzien aan de Koningin verzonden, enkele faciliteiten zijn verleend. Maar dit is niet voldoende. En waar de Regeering zoo gul is geweest voor den grooten landbouw en voordeelen heeft geschonken aan de Britsch-Indische koelies, daar moet geconstateerd worden dat tot heden voor de werkelijke inboorlingen, de creolen, bitter weinig is gedaan.

De Minister heeft gezegd dat ten aanzien van het eigendomsrecht van de verlaten plantages een vergissing van de bureaux heeft plaats gehad, waarvan ik alleen nota behoef te nemen. Ik moet echter opmerken dat, ofschoon de Minister zegt dat de stukken zeer volumineus zijn, het op het drukken van een enkel vel meer of minder niet aankomt en zoo dit al bezwaar mocht opleveren, in elk geval in eenige regels de korte inhoud van de koloniale ordonnantie van 1832 had kunnen zijn medegedeeld.

Ik heb den indruk ontvangen — niet van den Minister, maar van de ambtenaren — dat het eenvoudig te doen is ten deele om arbeid van zich af te schuiven, ten deele om licht aan de Kamer te onthouden. Gedurende de korte jaren die ik in dit Parlement zitting heb, heb ik reeds voldoende ervaring daaromtrent opgedaan om te weten dat, wanneer

[1]) Vervolg van blz. 762, 1e alinea van boven.

in de koloniale stukken verwezen werd naar andere stukken, schijnbaar als afdoende argumenten moetende doorgaan, als men die stukken naslaat, men daar in vele gevallen absoluut geen of onbeduidende argumenten vindt. Men verwijst eenvoudig naar elders om armoede aan argumenten en om gemis aan bewijzen te verbloemen.

Het overige opgenomen onder art. 166 (Suriname) 187 (Curaçao), blz. 749 v.

ARTIKEL 153.

Suriname.

De wet regelt de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen.

ARTIKEL 174.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Is overbodig volgens de aanmerking bij art. 1.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 60 § 2 der Grondwet.

(Verg. Budgetrecht, blz. 443—499 en vooral blz. 471—499.)

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 153 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 174 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

NEGENDE HOOFDSTUK.

VAN DE GEWAPENDE MAGT.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

ARTIKEL 154.

Suriname.

Alle weerbare ingezetenen der kolonie zijn gehouden, ingeval de kolonie door eenen buiten- of binnenlandschen vijand bedreigd wordt, tot hare verdediging, en, in tijd van vrede, tot bewaring der inwendige rust mede te werken.

Zij *kunnen* te dien einde vereenigd *worden* in schutterijen.

De sterkte en inrigting dier schutterijen worden *alsdan* bij koloniale verordening geregeld.

ARTIKEL 175.

Curaçao.

Alle weerbare ingezetenen der kolonie zijn gehouden, ingeval de kolonie door eenen buiten- of binnenlandschen vijand bedreigd wordt, tot hare verdediging en, in tijd van vrede, tot bewaring der inwendige rust mede te werken. Zij *kunnen* te dien einde op de verschillende eilanden vereenigd *worden* in schutterijen.

De sterkte en inrigting dier schutterijen worden *alsdan* bij koloniale verordening geregeld.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Eerste alinea gelijkluidend.

Zij worden te dien einde vereenigd in schutterijen. (S.)

Zij worden te dien einde op de verschillende eilanden vereenigd in schutterijen. (C.)

De sterkte en inrigting dier schutterijen worden bij koloniale verordening geregeld.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 177 der Grondwet en art. 113 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 154 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Beraadslaging over art. 175, luidende:

„Alle weerbare ingezetenen der kolonie zijn gehouden, ingeval de kolonie door eenen buiten- of binnenlandschen vijand bedreigd wordt, tot hare verdediging en, in tijd van vrede, tot bewaring der inwendige rust mede te werken. Zij worden te dien einde op de verschillende eilanden vereenigd in schutterijen.

De sterkte en inrigting dier schutterijen worden bij koloniale verordening geregeld."

De heer **du Marchie van Voorthuysen:** Mijnheer de Voorzitter, ik wensch den Minister te vragen, of hij het niet goed zou achten hier van zijne bedoeling duidelijker door eenige toelichting te doen blijken. De aanvang van dit artikel luidt nu: „Alle weerbare ingezetenen der kolonie zijn gehouden, ingeval de kolonie door eenen buiten- of binnenlandschen vijand bedreigd wordt, tot hare verdediging en, in tijd van vrede, tot bewaring der inwendige rust mede te werken." Het zal natuurlijk de bedoeling niet zijn, maar men zou er toch uit kunnen afleiden, dat zij in tijd van oorlog niet gerekend werden tot bewaring van de rust mede te werken. Het ware daarom welligt beter geweest te lezen: „en ook in tijd van vrede tot bewaring der inwendige rust mede te werken." Ik geloof dat geen bezwaar bij den Minister zal bestaan eenige toelichting te geven, waardoor twijfel zal worden weggenomen.

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* Ik zou geen bezwaar maken tegen het bijvoegen van het woordje „*ook*", doch ik meen dat het in het overeenkomstige artikel van het reglement voor Suriname niet voorkomt, en daardoor zou het de beteekenis krijgen, dat het wel op Curaçao maar niet op Suriname toepasselijk was. Het reglement voor Suriname reeds aangenomen zijnde, kan geene wijziging meer ondergaan. Mij dunkt dus, dat de redactie liever moet blijven zoo als zij nu is, en dat zij ook, na de hier gegeven explicatien, geene aanleiding tot twijfel zal kunnen opleveren.

De beraadslaging wordt gesloten.

Art. 175 wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1896.

Suriname.

De laatste twee zinnen van artikel 154 worden gelezen als volgt:
„Zij kunnen te dien einde vereenigd worden in schutterijen.
„De sterkte en inrigting dier schutterijen worden alsdan bij koloniale verordening geregeld."

Curaçao.

De laatste twee zinnen van artikel 175 worden gelezen als volgt:
„Zij kunnen te dien einde op de verschillende eilanden vereenigd worden in schutterijen.
„De sterkte en inrigting dier schutterijen worden alsdan bij koloniale verordening geregeld."

Memorie van Toelichting.

Bij art. 26 van het wetsontwerp betreffende Suriname en art. 24 [1]) van dat betreffende Curaçao is de instelling van schutterijen facultatief gesteld, omdat velen tegen die instelling gekant zijn, en omdat feitelijk in de kolonie Curaçao slechts op het eiland van dien naam en op St. Eustatius schutterijen bestaan.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Suriname.

Hoewel men begreep dat de naleving van het bestaande imperatieve voorschrift in sommige afgelegen districten en op de tot Curaçao behoorende kleinere eilanden bezwaar oplevert, werd toch 's Ministers argumentatie der voorgestelde wijziging eenigszins zonderling geacht en drong men aan op nadere toelichting.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Suriname.

Bij velen bestaat tegenzin tegen de instelling van schutterijen in West-Indië, omdat zij meenen dat daardoor wapenen in handen gegeven worden ook van hen, aan wie zij niet mogen worden toevertrouwd. Daarbij komt dat het in de kolonie *Curaçao* bij velen wrevel opwekt dat op drie van de vier eilanden, op welke feitelijk geen schutterij bestaat, eene contributie tot instandhouding van de schutterij wordt geheven.

Wordt de oprichting van de schutterij facultatief gesteld, dan zullen natuurlijk de ter zake bestaande verordeningen voor de drie eilanden, waar zij niet bestaat, en mitsdien ook de aldaar geheven wordende contributie behooren te vervallen, waartegen geen overwegend financieel bezwaar kan bestaan,

---

[1]) Moet zijn: art. 23.

daar de contributie voor die eilanden wel is waar op f 425 is geraamd, doch in 1895 slechts f 162 opbracht.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

ONTWERP—1899.

Gelijk aan Ontwerp—1896.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 15 November (Suriname) 1900.

Art. 29 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 28 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 155.

Suriname.

Krachtens koloniale verordening kan worden opgerigt een [2]) gewapende politie.

ARTIKEL 176.

Curaçao.

Krachtens koloniale verordening kan worden opgerigt eene gewapende politie.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in plaats van „een": „eene".

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.
[2]) Uit de stukken blijkt niet hoe „eene" in de Ontwerpen werd „een" in de wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

's Rijks krijgsmagt heeft de roeping om de kolonie te verdedigen, maar deze behoort zelve voor hare politie te zorgen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 155 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 176 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 156.

Suriname.

In geval van dringenden nood, wanneer de gouverneur met de Rijks zee- en landmagt, [1]) te [2]) zijner beschikking staande, ondersteund door de koloniale gewapende magt, niet voorzien kan in de behoorlijke verdediging, is hij bevoegd, voor zoover de hem ten dienste staande hulpmiddelen het gedoogen, vrijwilligers en zelfs vreemde hulptroepen tijdelijk in soldij te nemen.

ARTIKEL 177.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
ter zijner beschikking.

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „rijks- zee- en landmagt" in beide Ontwerpen voor Suriname en Curaçao werd „Rijks zee- en landmagt" in de wet.
[2]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „ter zijner beschikking" in beide Ontwerpen voor Suriname werd „te zijner beschikking" in de wet.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens „rijks- zee- en landmagt" in plaats van „Rijks zee- en landmagt" en voor Suriname, „ter zijner beschikking in plaats van: „te zijner beschikking".

Advies Raad van State. [1])

De uitdrukking in de Memorie van Toelichting *op het spel gezet*, zal beter vervangen worden door het woord *beproefd*.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Indien de nood dringt, moet het uiterste beproefd worden om de kolonie voor Nederland te behouden en dus de gouverneur met de uitgestrekste magt worden bekleed.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 156 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 177 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

TIENDE HOOFDSTUK.

VAN HET ONDERWIJS, DE OPENBARE GEZONDHEID EN HET ARMBESTUUR.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

ARTIKEL 157.

Suriname.

De verspreiding van verlichting en beschaving en de aanmoediging van kunsten en wetenschappen wordt door de Regering aanhoudend behartigd.

---

[1]) De toelichting op art. 156 (S.) van het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp luidde: Indien de nood dringt, moet alles op het spel gezet worden om de kolonie enz.

ARTIKEL 178.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

het voorkomen eener komma tusschen „beschaving" en „en".

Eerste Ontwerp.

Suriname.

De verspreiding van verlichting en beschaving, vooral dáár waar zij het meest noodig is, en de aanmoediging van kunsten en wetenschappen wordt door de Regering aanhoudend behartigd.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]
in plaats van „vooral dáár": „vooral daar".

Advies Raad van State.

Schijnt onbestemd, en zal welligt overbodig kunnen worden geacht.

Eerste Memorie van Toelichting.

(mede voor de artt. 158—160).

Suriname.

Deze artikelen verdedigen zich zelve. Alleen zij opgemerkt, dat de woorden „met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen", die in art. 194 der Grondwet voorkomen, hier met voordacht zijn weggelaten. Het behoeft geen betoog, dat dit geenszins gedaan is met de bedoeling om de Regering die volstrekte onzijdigheid tusschen de verschillende Christelijke en Israëlitische gezindheden te doen verlaten, welke haar ook in Suriname past, maar omdat men moet letten op den bestaanden localen toestand.

Ten aanzien van dat gedeelte der Surinaamsche bevolking, hetwelk het onderwijs het meest behoeft en nog ten deele heidensch is, laat het wereldlijk en geestelijk onderwijs zich niet onvoorwaardelijk afzonderen, zelfs niet op de openbare school, althans zoo men daaronder naar strenge begrippen ook gesubsidieerde scholen wilde verstaan, en der Regering niet de bevoegdheid wil ontnemen om zedelijk en stoffelijk de edele pogingen der Moravische broeders of liefdadige zusters te ondersteunen, ofschoon zonder die hulp de beste hefboom der negenbeschaving zou ontbreken. Om dezelfde reden zal men, bij het vorderen van voldoende bewijzen van bekwaamheid, de eischen moeten regelen naar den toestand der maatschappij waarin zij gevraagd worden, en geenszins naar den standaard in Nederland.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Ofschoon men het doel bevroedt waarmede de woorden: *„vooral daar zij het meest noodig is,"* die hier zijn ingelascht, zag men die liever weggelaten.

Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De bedoelde woorden zijn weggelaten.

Nota van Wijzigingen. [1])

Suriname.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

Men heeft na „beschaving" laten wegvallen de woorden: *vooral daar waar zij het meest noodig is.*

Nota van Wijzigingen. [1])

Curaçao.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

De woorden: *vooral daar waar zij het meest noodig is* zijn na „beschaving" weggelaten.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 157 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Over hoofdstuk X *(van het onderwijs, de openbare gezondheid en het armbestuur)* verlangt niemand het woord te voeren.

Art. 178 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 158.

Suriname.

Het geven van onderwijs staat vrij aan een iegelijk, die voldoende bewijzen van bekwaamheid en zedelijkheid levert.

---

[1]) Deze wijzigingen waren reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

ARTIKEL 179.

Curaçao.

Gelijkluidend.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder art. 157 (Suriname).

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 158 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 179 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 159.

Suriname.

Zooveel de middelen gedoogen, zorgt de overheid, [1]) dat het lager onderwijs de verkrijging der allereerste kundigheden onder het bereik brenge ook der onvermogenden.

Zij doet dit door ondersteuning van bijzondere of oprigting van openbare scholen.

ARTIKEL 180.

Curaçao.

Gelijkluidend.

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet de herkomst dezer komma.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in de eerste alinea het ontbreken der komma tusschen „overheid" en „dat".

Advies Raad van State. [1])

De Raad is van oordeel dat het bijzonder onderwijs in de kolonie op den voorgrond behoort te staan, omdat het zich bereids als zoodanig in de kolonie heeft ontwikkeld en wel met gunstig gevolg, en dat vervolgens bij ongenoegzaamheid van het bijzonder onderwijs, de overheid de bijzondere school tijdelijk zal kunnen subsidiëren. Wordt langs dien weg het lager onderwijs niet gebragt onder bereik van al de onderwijs-behoevenden, dan eerst zal de overheid haar eigen school behooren te openen. Wáár de behoefte aan oprigting van Gouvernements-scholen blijkt, behoort zulks ook te geschieden, voor zooveel de middelen het toelaten.

Het komt wenschelijk voor, dat die verpligting duidelijk uit het artikel blijkt.

Eerste Memorie van Toelichting.

Opgenomen onder art. 157 (Suriname).

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Enkele leden zagen er bezwaar in, dat, waar het in dit en in het volgende artikel regeling van het openbaar onderwijs geldt, de sacramentele woorden van art. 194 der Grondwet: *„met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen"* zijn weggelaten. De meeste overigen vereenigden zich echter met hetgeen de Memorie van Toelichting tot het regtvaardigen der weglating zegt. Zij hielden het met de Regering voor wenschelijk, dat eene formule niet overgenomen wierd, die het aanmoedigen der weldadige pogingen van de Moravische Broeders of van de zusters van liefdadigheid tot opleiding en beschaving der negerbevolking zou kunnen belemmeren. Elke grondwet, en dus ook het tegenwoordig reglement, 't welk als de grondwet van Suriname is te beschouwen, moet naar de behoefte van den landaard, waarvoor zij dient, ingerigt zijn. Sommigen merkten aan, dat bij de aangehaalde woorden van art. 194 onzer Grondwet eigenlijk veel meer aan eerbiediging van sectenverschil dan van godsdienstige begrippen in meer algemeenen zin is gedacht.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

De voorgestelde bepaling voldoet geheel aan de behoefte der kolonie en de overneming der aangehaalde woorden zou hier schaden, althans geen nut hoegenaamd kunnen stichten.

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp luidde art. 159 resp. 180: Zooveel de middelen gedoogen, zorgt de overheid, dat het lager onderwijs der enz.; alinea 2 ontbrak.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 159 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 180 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 160.

Suriname.

De regeling van het onderwijs op deze grondslagen geschiedt bij koloniale verordening.

ARTIKEL 181.

Curaçao.

De regeling van het onderwijs op deze grondslagen geschiedt bij koloniale verordeningen en plaatselijke keuren.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State. [1])

Onderwijs wordt overgelaten aan, lees: *geschiedt bij*.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Opgenomen onder art. 157, Suriname.

---

[1]) In het bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerp voor Suriname luidde art. 160: De regeling van het onderwijs op deze grondslagen wordt overgelaten aan koloniale verordeningen; en voor Curaçao luidde art. 183: De regeling van het onderwijs op deze grondslagen wordt overgelaten aan koloniale verordeningen en plaatselijke keuren.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 160 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 181 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 161.

Suriname.

Het toezigt van overheidswege uit te oefenen over den toestand der openbare gezondheid en al wat betreft de uitoefening der genees-, heel-, verlos- en artsenijmengkunst wordt bij koloniale verordening [1]) geregeld.

ARTIKEL 182.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

„koloniale verordening" in plaats van: „koloniale verordeningen".

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet,

behoudens voor Suriname „koloniale verordeningen" in plaats van „koloniale verordening".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Het hier genoemd onderwerp is steeds in de kolonie als zeer belangrijk aangemerkt en daarom mag een voorschrift, aan wie de regeling daarvan is opgedragen, in deze wet niet ontbreken.

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „koloniale verordeningen" in beide Ontwerpen voor Suriname werd „koloniale verordening" in de wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 161 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 182 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 162.

Suriname.

Het aanmoedigen van arbeidszin en het weren van luiheid en lediggang bij de onvermogende bevolking is een onderwerp van aanhoudende zorg der Regering.

Het toezigt over het armwezen en de noodige voorzieningen daaromtrent worden bij koloniale verordeningen geregeld.

Daarbij wordt in acht genomen het beginsel, dat de bijzondere en kerkelijke liefdadigheid vrijgelaten en zooveel mogelijk bevorderd wordt.

ARTIKEL 183.

Curaçao.

Het aanmoedigen van arbeidszin en het weren van luiheid en lediggang bij de onvermogende bevolking is een onderwerp van aanhoudende zorg der Regering.

Het toezigt over het armwezen en de noodige voorzieningen daaromtrent worden bij koloniale verordeningen en plaatselijke keuren geregeld.

Daarbij wordt in acht genomen het beginsel, dat de bijzondere en kerkelijke liefdadigheid vrijgelaten en, zooveel mogelijk, bevorderd wordt.

Eerste Ontwerp.

Suriname.

Het aanmoedigen van arbeidszin en het wezen van luiheid en lediggang bij de onvermogende bevolking is een onderwerp van aanhoudende zorg der Regering

Het toezigt over het armenwezen en de noodige voorzieningen daaromtrent worden bij koloniale verordeningen geregeld.

Daarbij wordt in acht genomen het beginsel, dat de bijzondere en kerkelijke liefdadigheid zooveel mogelijk vrijgelaten en bevorderd wordt.

Curaçao.

Het aanmoedigen van arbeidszin en het weren van luiheid en lediggang bij de onvermogende bevolking is een onderwerp van aanhoudende zorg der Regering.

Het toezigt over het armwezen en de noodige voorzieningen daaromtrent worden bij koloniale verordeningen en plaatselijke keuren geregeld.

Daarbij wordt in acht genomen het beginsel, dat de bijzondere en kerkelijke liefdadigheid, zooveel mogelijk, vrijgelaten en bevorderd wordt.

Advies Raad van State.

De weglating der eerste zinsnede schijnt wenschelijk, omdat zij in de praktijk alleen op de vrijgemaakten zou worden toegepast.

Aan het slot de woorden: *en bevorderd* te doen wegvallen, opdat alle inmenging der Regering uitgesloten worde.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Ook na het ophouden van het staatstoezigt, ingesteld bij de wet van 8 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 164), houdende opheffing der slavernij in de kolonie Suriname, zullen wijze bepalingen tot het weren van lediggang en zwerverij noodzakelijk wezen, wil de vrijgemaakte bevolking van de haar bewezen weldaad werkelijk vruchten trekken, in plaats van tot verdierlijking te vervallen. (Vergelijk art. 29 dier wet.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 4 Juli 1864.

Suriname.

„*Bij de onvermogende bevolking.*" Deze woorden gaven aan enkelen aanstoot. De meesten meenden echter, dat zij met het oog op de vrijgelaten slaven, aan wie, blijkens de Memorie van Toelichting, hier uitsluitend gedacht is, behouden moeten blijven.

De slotwoorden van het laatste lid van het artikel wenschte men aldus omgezet te hebben: *dat de bijzondere en kerkelijke liefdadigheid vrijgelaten en zooveel mogelijk bevorderd wordt.* Het kan niet in de bedoeling liggen, slechts gedeeltelijke vrijheid aan de bijzondere en kerkelijke liefdadigheid toe te kennen.

Tweede Ontwerp.

Gelijk aan de Wet.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Waarom enkelen aanstoot namen aan woorden, door de meeste leden te regt verdedigd, is niet volkomen duidelijk. Ledigganng kan als een vergrijp tegen de maatschappij alleen dan beschouwd worden, wanneer degeen, die niet arbeidt, geene middelen van bestaan heeft. Men vergelijke de definitie van vagabondage in art. 270 Code Pénal.

De slotwoorden zijn in den aangegeven zin omgezet.

Nota van Wijzigingen [1])

Suriname.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

Voor de laatste woorden: *zooveel mogelijk vrijgelaten en bevorderd wordt*, leest men nu: „vrijgelaten en zooveel mogelijk bevorderd wordt".

Nota van Wijzigingen [1])

Curaçao.

Stuk nº. 5 (ongedateerd).

Het slot: *zooveel mogelijk vrijgelaten en bevorderd wordt* is vervangen door deze woorden: „vrijgelaten en zooveel mogelijk bevorderd wordt".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 162 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 183 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) Deze wijzigingen waren reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

ELFDE HOOFDSTUK.

VAN DE VOLKSVLIJT.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State. [1])

In verband met 's Raads aanmerkingen op de artikelen van het elfde hoofdstuk geeft hij in overweging, dit hoofdstuk te lezen als volgt: Onder het opschrift: *van de volksvlijt* als alle takken van nijverheid omvattende....

ARTIKEL 163.

Suriname.

De gouverneur moedigt alle takken van volksvlijt, zooveel in zijn vermogen is, aan en doet aan den Koning en aan de Koloniale Staten alle daartoe strekkende voordragten.

Bij koloniale verordening kunnen kamers van koophandel en fabrieken en commissien van landbouw opgerigt en haar werkkring geregeld worden.

ARTIKEL 184.

Curaçao.

De gouverneur moedigt alle takken van volksvlijt, zooveel in zijn vermogen is, aan en doet aan den Koning en aan den Kolonialen Raad alle daartoe strekkende voordragten.

Bij koloniale verordening kunnen kamers van koophandel en fabrieken en commissien van landbouw opgerigt en haar werkkring geregeld worden.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet.

Advies Raad van State.

Art. 163. Tot wegneming der bedenking, dat — zoolang het Gouvernement de vrijgemaakten moet te werk stellen, het zelve ook gronden zal behoeven

---

[1]) Het opschrift in de bij den Raad van State aanhangig gemaakte ontwerpen luidde: Van den handel en de scheepvaart, de nijverheid en den handel.

om hen daarop te plaatsen — wordt alhier herinnerd, dat de Raad van het door hem hierboven aangegeven standpunt het wetsontwerp heeft beoordeeld. Dat standpunt sluit de onderstelling in, dat, vóór de invoering van een nieuw Regeringsreglement, het Staatstoezigt zal zijn opgeheven, en derhalve ook de wettelijke verpligting om lieden zonder werk aan den arbeid te stellen. Het algemeen, — tot niets verbindende, voorschrift van dit artikel, meent de Raad, dat liever moest worden weggelaten, temeer daar het tot verkeerde toepassing kan aanleiding geven.

Het zou daarentegen zeer nuttig kunnen zijn eene uitdrukkelijke bepaling in dit Hoofdstuk op te nemen tot bekrachtiging van het beginsel, dat voortaan geene ondernemingen van landbouw of nijverheid in de kolonie voor rekening van het Rijk zullen worden opgerigt en dat het beheer der zoodanige, die er nog mogten bestaan of waartoe voor rekening der koloniale huishouding wordt besloten, bij koloniale verordening zal worden geregeld.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 60 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Eenige leden achtten de bepaling van het eerste lid overbodig en zelfs schadelijk, omdat zij aanleiding geven kon tot aanvragen om subsidie voor de bevordering van bepaalde takken van volksvlijt. Men herinnerde echter, dat art. 60 van het Oost-Indisch regeringsreglement evenzeer het beginsel van aanmoediging van de drie hoofdtakken van volksbestaan behelst, en dat, hoe verkeerd het subsidieren van bijzondere ondernemingen in den regel moge zijn, uitzonderingen zich denken laten. Wordt bijv. de aanleg van spoorwegen in Nederlandsch Indie door bijzondere maatschappijen thans niet van rijkswege aangemoedigd?

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Aanmoedigen kan men zonder daarom subsidie te geven, en hoe kan dit van rijkswege verleend worden zonder toestemming der wetgevende magt? De bedenking van eenige leden heeft dus geene genoegzame kracht. Daarentegen behoort de verpligting, hier den gouverneur opgelegd, ingescherpt te worden, omdat van hare zorgvuldige nakoming de welvaart der kolonie, wat hem betreft, grootendeels afhangt

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

§ 3. Ten aanzien van de meer materiele middelen tot bevordering van welvaart in de kolonie Suriname, werd in onderscheidene afdeelingen bij hernieuwing inzonderheid op het wenschelijke van toenemende immigratie gedrukt. Het verslag omtrent de uitvoering in Suriname van de wet tot opheffing der slavernij, waaruit men overigens met groot genoegen de aanvankelijk gelukkige uitkomsten van den maatregel heeft vernomen, besluit, na herhaalde wenken in gelijken zin, met deze treffende woorden: „Om de

tot dusver van de emancipatie verkregen gunstige uitkomsten meer en meer te doen toenemen en haar in de toekomst tot heil der kolonie te doen strekken, worden volstrekt gevorderd de ernstige handhaving van *het Staatstoezigt* en de krachtige bevordering *der immigratie van arbeiders*. Zonder *Staatstoezigt*, althans gedurende de eerste jaren na de emancipatie, en zonder *immigratie van arbeiders, loopt de toekomst der kolonie gevaar*." Zich geheel hiermede vereenigende, meenden velen niet beter dan daar geschiedt te kunnen aandringen op bevordering dier zoo zeer gewenschte immigratie, kon het zijn, volgens enkelen, zelfs door terugkeer op het beginsel der emancipatiewet en door den Staat zelven met den aanvoer van arbeiders te belasten. De bezwaren toch, die het prijs geven van het oorspronkelijk denkbeeld van een aanvoer van staatswege heeft ten gevolge gehad, dreigen, ook volgens dat verslag, alle uitzigt op immigratie te zullen vernietigen.

Handhaving van het Staatstoezigt wordt reeds in de jongste Memorie van Toelichting toegezegd, zoolang de zedelijke overtuiging niet zal zijn ontstaan, dat het tijdstip van opheffing gekomen is. Daarin kon de meerderheid berusten; slechts enkelen verlangden eene verklaring, dat daartoe niet vóór het verstrijken van den wettelijken tienjarigen termijn zal worden overgegaan.

Beschouwing op het artikel.

In verband met den onder § 3 reeds aangeduiden wensch, zou het welligt overweging verdienen, bij dit artikel, den gouverneur de blijvende injunctie op te leggen, om, ook na het verstrijken van den bij art. 4 der emancipatiewet gestelden termijn van *vijf* jaren, zijne bijzondere zorg aan het onderwerp der immigratie te wijden.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Algemeene Beschouwingen.

§ 3. Door regtstreeksche maatregelen tot bevordering der immigratie van arbeiders zou de Regering zich op een weg begeven die de hare niet zijn kan. Oordeelen de Koloniale Staten, met den toestand en de behoeften der kolonie van nabij bekend, dat pogingen daartoe niet mogen achterwege blijven, zij zullen zich het onderwerp kunnen aantrekken.

De verklaring door enkele leden begeerd, dat het Staatstoezigt op de vrijverklaarde slaven niet zal worden opgeheven vóór het verstrijken van den wettelijken tienjarigen termijn, is blijkbaar niet te geven in meerdere mate dan reeds in de jongste Memorie van Toelichting op bladz. 2 is geschied, zonder inbreuk op den geest en de letter van art. 20 der wet van 8 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 164).

Beschouwing op het artikel.

De gouverneur, geroepen om alle takken van volksvlijt, dus ook den landbouw, zooveel in zijn vermogen is aan te moedigen, zal van zelf zijne bijzondere zorg aan het onderwerp der immigratie moeten wijden, ook na het verstrijken van den bij art. 4 der emancipatiewet gestelden termijn. Hiertoe schijnt geen speciaal voorschrift noodig.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 163 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Over hoofdstuk XI *(Van de volksvlijt)* verlangt niemand het woord te voeren.

Art. 184 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 164.

Suriname.

Tot de oprigting van circulatiebanken, credietvereenigingen en verzekeringsmaatschappijen kan [1]) bij koloniale verordening [1]) vergunning worden verleend.

ARTIKEL 185.

Curaçao.

[Gelijkluidend, behoudens:]

„koloniale verordeningen" in plaats van: „koloniale verordening".

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in beide Ontwerpen het voorkomen eener komma tusschen „kan" en „bij" en tusschen „verordening" en „vergunning".

Advies Raad van State.

De Raad kan zich met dit artikel niet vereenigen; hij wenscht geene octrooijen verleend te zien. Het onbestemd begrip van octrooi geeft zelfs tot allerlei opvatting aanleiding.

Daarenboven komt de bepaling van art. 117, die eene gelijksoortige wetgeving als die van het moederland waarborgt, voldoende voor.

Het onderwerp der naamlooze vennootschappen zal bij het wetboek van Koophandel zijn te regelen. Alleen hebbe men te schrijven in art. 164[1], wat te doen is, zoolang er nog geen wetboek van Koophandel van Suriname bestaat.

Bovendien acht de Raad de eerste zinsnede van art. 164 vrij onbestemd en in zeker opzigt aanleiding kunnende geven tot de meening, als behoorde het Koloniale Gouvernement zich in zaken van bijzondere nijverheid te mengen.

Het 1e lid van art. 165 is mede vrij algemeen, en het opschrift voor het elfde hoofdstuk is vrij uitvoerig voor vier artikelen.

Een en ander heeft den Raad geleid tot het ontwerpen van zes artikelen,

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe de komma in beide Ontwerpen niet is overgegaan in de wet.

ter vervanging van de artikelen 163—166, waardoor de geopperde bedenkingen zouden worden ondervangen.

Die zes artikelen zouden luiden als volgt:

Van de Volksvlijt.

Art. 163. Het instellen van Commissiën van landbouw, en het regelen van haren werkkring geschiedt bij koloniale verordening.

Art. 164. Het toezigt op — benevens de vermeerdering en de verbetering van de middelen van gemeenschap en van vervoer te land en te water, wordt bij koloniale verordeningen geregeld.

Art. 165. Volgens regels bij koloniale verordening te stellen, wordt vergunning verleend tot den aanleg van werken en tot de oprigting van ondernemingen van openbaar nut.

Art. 166. Ondernemingen van landbouw of nijverheid geschieden nimmer voor rekening van het Rijk.

Zoodanige ondernemingen, indien er zijn, worden bij koloniale verordening geregeld.

Art. 167. Bij koloniale verordening kunnen eene of meer kamers van koophandel en fabrieken worden opgerigt en haar werkkring geregeld.

Art. 168. Naamlooze vennootschappen kunnen worden opgerigt met magtiging van den Gouverneur; zoolang geene koloniale verordening het koloniale wetboek van koophandel vaststelt, worden de regelen voorkomende in art. 36 tot en met art. 56 van het Wetboek van Koophandel in Nederland door den Gouverneur in acht genomen bij het verleenen van goedkeuring van statuten van gemelde vennootschappen.

Wordt 's Raads voorstel gevolgd, om deze artikelen over te nemen, zoo zullen de slotbepalingen worden art. 169 en 170.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

De aanwijzing der magt, tot het in het leven roepen der hier bedoelde ligchamen bevoegd, mag niet te vergeefs in het regeringsreglement gezocht worden. Het is zeer te wenschen dat dergelijke vereenigingen zich in Suriname vestigen, en het gezag, dat haar de noodige vergunning kan geven, behoort dus te worden aangeduid. Als zoodanig zijn in het stelsel van autonomie door den aard der zaak aangewezen de Koloniale Staten, als het best met de behoeften hunner maatschappij bekend en het meest in staat te beoordeelen in hoe ver bij voorbeeld bij de vergunning uitsluitende regten in meerdere of mindere mate behooren te worden toegestaan.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

In verband met art. 1 der onlangs vastgestelde wet wegens de circulatiebanken wilden sommigen hier gelezen hebben: *kan* NIET DAN BIJ DE WET *of bij koloniale verordening vergunning worden verleend.*

Andere leden wilden de verzekeringsmaatschappijen hier weggelaten hebben. Men voerde hun echter te gemoet, dat geheel vrije oprigting daarvan eene bedenkelijke zijde hebben zou.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

Daar het hier banken betreft die niet zullen werken in Nederland, schijnt art. 1 der bank [1]) wel met deze bepaling in geen verband te staan. De ver-

[1]) Sic.

zekeringsmaatschappijen behooren, vooral om vreemde opligterijen tegen te gaan, hier niet vergeten te worden.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 164 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 185 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 165.

Suriname.

De Regering legt zich met al de haar ten dienste staande krachten op de verbetering der middelen van gemeenschap toe.

Het toezigt, van overheidswege op de middelen van gemeenschap te land [1]) en te water te houden, wordt bij koloniale verordening geregeld.

ARTIKEL 186.

Curaçao.

De Regering legt zich met al de haar ten dienste staande krachten op de verbetering der middelen van gemeenschap toe.

Het toezigt, van overheidswege op de middelen van gemeenschap te land en te water te houden, wordt bij koloniale verordeningen en plaatselijke keuren geregeld.

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „te lande" in beide Ontwerpen voor Suriname werd „te land" in de Wet.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Suriname in beide Ontwerpen in de tweede alinea „te lande" in plaats van: „te land" en in het Eerste Ontwerp in de tweede alinea het ontbreken der komma tusschen „toezigt" en „van".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

De verbetering der middelen van gemeenschap is de onmisbare voorwaarde voor den bloei der kolonie, zoodat de zorg, hier der Regering opgelegd, haar inderdaad niet dringend genoeg kan worden aanbevolen, opdat de kolonie tot inspanning van al hare krachten worde aangespoord.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Suriname.

Waarom wordt hier van „*de Regering*", in de artt. 163 en 166 van *den gouverneur* gesproken?

In eene der afdeelingen bragt men de wenschelijkheid eener verbeterde en meer geregelde gemeenschap tusschen het moederland en Suriname ter sprake. Zou niet, vroeg men, regelmatig maandelijks eene rijksstoomboot naar de kolonie kunnen worden gezonden, die dan te gelijk voor mailboot en voor goederenboot dienen kon? Thans worden meermalen proefreizen door onze oorlogsvaartuigen gedaan, die, althans uit het oogpunt van levendig houden der gemeenschap, geen nut aanbrengen. Andere leden echter twijfelden aan de uitvoerlijkheid van dit denkbeeld. Vroeger heeft men het steeds als eene verkeerdheid beschouwd, dat in Nederlandsch Indie de rijksmarine nu en dan voor diensten gebruikt wierd, vreemd aan hare eigenlijke roeping. Volgens het aangeduide denkbeeld zou veel verder gegaan en op zonderlinge wijze lands- en particuliere dienst vermengd worden.

Tweede Memorie van Toelichting.

Suriname.

In artt. 163 en 166 is de rede van persoonlijke pligten des gouverneurs; hier daarentegen, even als in art. 162, van een collectiven pligt der Regering, dat is, van alle autoriteiten en ambtenaren in wier werkkring de bedoelde zorg valt.

Eene maildienst tusschen Suriname en Nederland zoude naar alle berekening slechts weinige percenten der kosten dekken. Oorlogsschepen zijn hiertoe volstrekt onbruikbaar; zij hebben geene ruimte voor goederen en passagiers en nemen maar voor weinige dagen steenkolen in, om het overige der reis als zeilschepen te volbrengen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 165 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 186 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 166.

Suriname.

De gouverneur kan volgens regels, bij koloniale verordening[1]) te stellen, vergunning verleenen *voor mijnbouwondernemingen en* voor den aanleg van werken en de oprigting van ondernemingen van openbaar nut.

ARTIKEL 187.

Curaçao.

De gouverneur kan, volgens regels bij koloniale verordening te stellen, vergunning verleenen *voor mijnbouwondernemingen en* voor den aanleg van werken en de oprigting van ondernemingen van openbaar nut.

Eerste en Tweede Ontwerp alsmede de Wet

in hare lezing van 31 Mei 1865.

Suriname.

De gouverneur kan volgens regels, bij koloniale verordeningen te stellen, vergunning verleenen voor den aanleg van werken en de oprigting van ondernemingen van openbaar nut.

Curaçao.

De gouverneur kan, volgens regels bij koloniale verordening te stellen, vergunning verleenen voor den aanleg van werken en de oprigting van ondernemingen van openbaar nut.

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Indien de gouverneur door regels gebonden is, welke zijn gesteld bij eene koloniale verordening tot welker vernietiging de Koning geen grond vond, kan hem de hier bedoelde bevoegdheid gerust worden toebetrouwd.

---

[1]) Uit de stukken blijkt niet, hoe „verordeningen" in de beide Ontwerpen werd „verordening" in de wet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 166 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 187 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1899.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Algemeene Beschouwingen.

Vele leden, die de wederindiening van de wetsontwerpen met ingenomenheid begroetten en betreurden, dat de omstandigheden tot zoo groote vertraging hebben aanleiding gegeven, herinnerden aan de geschiedenis dezer zaak om te betoogen, hoe wenschelijk het moet worden geacht, dat thans de voorstellen spoedig tot afdoening worden gebracht.

In het jaar 1892 werden voor het eerst wetsvoorstellen tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao aanhangig gemaakt; zij doorliepen alle stadiën van de schriftelijke behandeling, maar bleven onafgedaan ten gevolge van de ontbinding der Tweede Kamer in 1894. In 1896 werden zij, vrijwel ongewijzigd, opnieuw ingediend; opnieuw waren zij tot aan het stadium der openbare beraadslaging gevorderd, toen ten gevolge van het optreden in 1897 van het tegenwoordig Ministerie hare intrekking volgde. Thans zijn zij, wederom nagenoeg onveranderd, voor de derde maal aanhangig gemaakt, voorzien van eene Memorie van Toelichting, die in hoofdzaak is samengevoegd uit gedeelten der vroeger gewisselde stukken.

Sommige leden zouden gaarne hebben gezien, dat de Regeering zich den tijd had ten nutte gemaakt om in de wetsontwerpen nog andere, in de laatste jaren noodig gebleken, wijzigingen van de Regeeringsreglementen voor te stellen.

Zoo wenschten enkelen eene wijziging der artikelen 166 (Regeeringsreglement voor Suriname) en 187 (Regeeringsreglement voor Curaçao) in dien zin, dat het doen instellen van onderzoekingen naar de natuurlijke gesteldheid van de kolonie uitdrukkelijk zal worden verklaard te behooren tot de taak van het koloniaal bestuur. Tot dusverre immers heeft de Regeering — naar men geloofde zeer tot schade der kolonie — steeds den aandrang der Koloniale Staten in Suriname weerstaan om door het doen instellen van mijnbouwkundige onderzoekingen, onder leiding van deskundigen, te komen tot ontwikkeling van de mijnindustrie en heeft zij zelfs den daarvoor op de begrooting uitgetrokken post geschrapt.

Verder achtten sommige leden noodig, dat door opneming in de Regeeringsreglementen van een voorschrift betreffende het verleenen van concessies voor landbouw en mijnbouw een einde worde gemaakt aan de wijze, waarop thans dergelijke concessies worden verleend. Niet alleen worden aan den eenen concessionaris geheel andere voorwaarden opgelegd dan aan den anderen, maar in den laatsten tijd schijnen ook aan maatschappijen belangrijke rechten te zijn verleend, zonder dat bij het stellen van voorwaarden voor het belang der kolonie voldoende is gezorgd.

Memorie van Antwoord

Ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Algemeene Beschouwingen.

De in het Voorloopig Verslag uitgesproken wensch dat de wetsontwerpen tot wijziging van de West-Indische Regeeringsreglementen thans spoedig tot afdoening worden gebracht wordt door den ondergeteekende gaarne onderschreven.

Hij kan daarentegen geen gevolg geven aan den wensch van enkele leden om in het Regeeringsreglement de uitdrukkelijke verklaring op te nemen dat het doen instellen van onderzoekingen naar de natuurlijke gesteldheid van de kolonie behoort tot de taak van het koloniaal bestuur. Daargelaten de vraag of zoodanige verklaring wel in het Regeeringsreglement op hare plaats zou zijn, meent hij voor de bezwaren, die tegen het vervullen van dien wensch bij hem bestaan, te mogen verwijzen naar hetgeen hij dienaangaande mededeelde in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1899.

Opneming in de Regeeringsreglementen van een voorschrift betreffende het verleenen van concessies voor landbouw en mijnbouw acht de ondergeteekende niet noodig. Wanneer zoodanig voorschrift noodig blijkt, kan daarin altijd worden voorzien bij gewone wet. Welke belangrijke rechten in den laatsten tijd aan maatschappijen zouden zijn verleend, zonder dat bij het stellen van voorwaarden voor het belang der kolonie voldoende is gezorgd, is den ondergeteekende niet bekend.

Wel is ten aanzien van de maatschappij *Suriname*, krachtens koloniale verordening, van de gewone voorwaarden afgeweken, maar daarbij is het belang van de kolonie zeer stellig wel in het oog gehouden, al ware het maar alleen door de aan die maatschappij opgelegde verplichting tot den aanleg van een tram van Paramaribo naar het Lawagebied.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorgestelde amendementen.

Ingezonden 5 November 1900.

Artikel 29bis.

Aan artikel 166 wordt het volgende toegevoegd:

„Het doen instellen van onderzoekingen naar de natuurlijke gesteldheid van den bodem, behoort tot de taak van het koloniaal bestuur.

Voorschriften betreffende het verleenen van consessiën voor mijnbouw- en landbouwondernemingen, het uitgeven van spoor- en tramweg-concessiën, evenals omtrent de regeling der onteigening, zullen bij koloniale verordening worden uitgevaardigd.”

VAN KOL.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

Algemeene Beraadslaging.

De heer **van Kol** (Suriname): [1]) Een ander punt van veel gewicht, dat zelden voldoende krachtig is aangepakt en ernstig genoeg onder de oogen

[1]) Vervolg van blz. 302, regel 5 van boven.

gezien, is dit, dat alle pogingen in het werk gesteld moeten worden om het *subsidie* dat jaarlijks uit de Nederlandsche schatkist uitgekeerd moet worden, te *doen verdwijnen*. Eerst als dit heeft plaats gehad is een vrijzinnige wetgeving voor deze kolonie te verwachten. Thans is dat subsidie een voorwendsel om reactie door te voeren en autonomie in groote mate te ontnemen. Het subsidie geeft den doorslag voor de houding der Kamer. Is het hoog, dan hoort men tal van protesten; is het laag, dan wordt het wetsontwerp voor Suriname nagenoeg zonder kennisneming behandeld. En nu de kans groot is dat eindelijk door den rijkdom van Suriname het subsidie onnoodig zal worden, nu acht de Minister het oogenblik gekomen om het budgetrecht aan de kolonie voor een groot gedeelte te ontnemen! Alles wijst er op, dat de toestand van Suriname van dien aard is, dat deze kolonie eerlang steun zal kunnen missen en op eigen beenen zal kunnen staan. Reeds thans wordt door steeds meerdere ingezetenen verklaard liever afstand van het subsidie te doen. Men zou dan alleen voor het overgangstijdperk een financieele regeling moeten treffen. Het is wenschelijk dat zooveel mogelijk bezuinigd worde om te zorgen, dat het subsidie voor Suriname verdwijne. Het land is rijk, indien het slechts goed wordt beheerd; wellicht rijker dan Java, waaraan wij zooveel millioenen hebben kunnen ontleenen; rijker is geen tweede land ter wereld. Dit bewijst o. a. wat de Fransche reiziger Louis Enault schreef en nog sterker wat professor Joest in de „Gesellschaft für Erdkunde" te Berlijn sprak: „Deze (Nederlandsch Guyana) door de natuur zoo *gezegende*, door den mensch zoo onverantwoordelijk veronachtzaamde landstreek, is een der *rijkste*, schoonste en merkwaardigste landen van Amerika, ja, van de *geheele* aarde" . . . *Suriname* is de *asschepoester* der Hollandsche koloniën, maar ook het *Doornroosje*, dat slechts den ridder verbeidt, die den moed bezit het uit zijn langdurigen *sluimer* te wekken."

In den Minister Cremer echter heeft men blijkens dit wetsontwerp nog niet den ridder gevonden, die de schoone slaapster wekken zal!

Wat vinden wij toch als doorgaande richting van dit wetsontwerp? Geen poging om meer welvaart te verschaffen aan de kleinen, maar wel handhaving van overdreven gunsten voor de rijken en grooten. Ondanks de tegenspraak van den Minister, meen ik beschuldiging van het kapitalistisch karakter van dit wetsontwerp te moeten handhaven.

In het Voorloopig Verslag, bladz. 1, lezen wij naar aanleiding daarvan het volgende:

„Verder achtten sommige leden noodig, dat door opneming in de Regeeringsreglementen van een voorschrift betreffende het verleenen van concessies voor landbouw en mijnbouw een einde worde gemaakt aan de wijze, waarop thans dergelijke concessies worden verleend. Niet alleen worden aan den eenen concessionaris geheel andere voorwaarden opgelegd dan aan den anderen, maar in den *laatsten tijd* schijnen ook aan maatschappijen *belangrijke rechten te zijn verleend*, *zonder* dat bij het stellen van voorwaarden voor het *belang der kolonie voldoende is gezorgd*."

De Minister heeft zegt hij, niet dadelijk de bedoeling van die opmerking begrepen, zooals uit zijn antwoord in de Memorie van Beantwoording bladz. 1, blijkt:

„Opneming in de Regeeringsreglementen van een voorschrift betreffende het verleenen van concessies voor landbouw en mijnbouw acht de ondergeteekende niet noodig. Wanneer zoodanig voorschrift noodig blijkt, kan daarin altijd worden voorzien bij gewone wet. *Welke belangrijke rechten*

in den laatsten tijd *aan maatschappijen zouden zijn verleend*, zonder dat bij het stellen van voorwaarden voor het belang der kolonie voldoende is gezorgd, *is den ondergeteekende niet bekend.*"

Maar kort daarop blijkt het dat „den ondergeteekende" dit wel degelijk bekend was en hij noemde de Maatschappij, waarop gedoeld werd, zooals wij lezen in de volgende zinsnede:

„Wel is ten aanzien van de *Maatschappij Suriname*, krachtens koloniale verordening, van de gewone voorwaarden afgeweken, maar daarbij is het belang van de kolonie zeer stellig wel in het oog gehouden, al ware het maar alleen door de *aan die Maatschappij opgelegde verplichting* tot den *aanleg* van een *tram* van Paramaribo naar het Lawagebied."

Wat is met de Maatschappij „Suriname" het geval? Het is hier meer een openlijke ergerlijke bevoorrechting van een groote maatschappij met invloedrijke aandeelhouders. Doch eerst willen wij de vraag stellen: wat hebben de rijkdommen van den ondergrond aan de ingezetenen opgeleverd?

Volgens opgaven die in het tienjarig tijdvak 1887/98 bekend geworden zijn, heeft de uitvoer-waarde van het goud 23 millioen gulden bedragen. In 1900 alleen schijnt men voor ongeveer f 1 200 000 goud te zullen uitvoeren in het geheel; en daarvan krijgt de koloniale kas aan concessierechten f 101 000 en aan goudbelasting f 62 000, te zamen slechts f 163 000. Waar het blijkt dat de rijkdom van den ondergrond van Suriname zeer groot is en wij waarschijnlijk goud-concessiën op enorme schaal zullen verkrijgen, had men beter aan de rechten der gemeenschap moeten denken.

Is het nu niet ergerlijk dat men er niet aan gedacht heeft om, waar voor Oost-Indië een mijnwet in het leven geroepen is, datzelfde ook voor West-Indië te doen?

Is het niet bedroevend dat, waar er termen zijn dat de Staat zelf de exploitatie op zich neme, de geheele winst klakkeloos wordt weggegeven aan enkele groote maatschappijen?

Het toppunt van onrechtmatige bevoorrechting wordt echter bereikt ten opzichte van de Maatschappij „*Suriname*", in 1897 opgericht met een kapitaal van f 500 000.

Die Maatschappij verkreeg toen het recht op voorkeur over de enorme oppervlakte van 3 000 000 hectaren en mocht daaruit haar keuze vestigen op 500 000 hectaren van de meest voordeelige gronden, eenigszins overeenkomende met de uitgestrektheid, van de provinciën Zeeland, Utrecht en Limburg te zamen. Wat zulke keuze zeggen wil, blijkt uit het feit, dat door de Maatschappij Suriname een oppervlakte van slechts 12 000 hectaren voor een zeer hoog bedrag aan de Maatschappij Granplacer is overgedragen.

Zij ontving voor den afstand van slechts 2⅖ pct. van het haar geschonken terrein f 410 000 aan contanten en 1250 oprichters-aandeelen. Overigens heeft de Maatschappij Suriname gedurende 4 jaren vrij van retributie gekregen, en 40 jaren vrijdom van cijns, in strijd met art. 149 van het Regeeringsreglement, hetwelk alle privileges op het gebied van belastingen verbiedt. In ruil voor zulke geschenken, werd aan de *Maatschappij Suriname* opgedragen als hoofdvoorwaarde waarom de concessie werd verleend, het aanleggen van een tram van Paramaribo naar het Lawagebied.

Verder werden nog ingenieurs van den waterstaat uit Nederlandsch Oost-Indië tot haar beschikking gesteld, onder andere om het tracé van den spoorweg te projecteeren. Doch ondanks al deze hulp heeft zij aan de hoofdvoorwaarde, het aanleggen van de tram van Paramaribo naar het Lawagebied, nog niet voldaan.

Als „douceurtje" kreeg zij verder de vrije beschikking over een strook

van 2000 meter breedte aan beide zijden van de lijn, waaruit zij alle waardevolle houtsoorten kan weghalen en de ballata-ontginning uitoefenen.

De Koloniale Staten hebben er dan ook blijkens de gevoerde discussiën vast op gerekend, dat de Maatschappij Suriname die stoomtram zou aanleggen, en wel vrij spoedig. Wat wordt er echter verklaard in de vergadering dier maatschappij in April jongstleden? Toen verklaarde de directeur, dat men „voor den tramweg bankiers wil zoeken, die, in ruil voor een deel der gunsten", den tramweg willen aanleggen, zóó „dat daaruit geene uitgaaf voor onze Maatschappij voortvloeie".

In de openingsrede van de Koloniale Staten, 9 Mei van dit jaar, wordt er door den Gouverneur aan herinnerd, dat „hij hoopt dat het syndicaat zal slagen" en naar men beweert is er nog rente-garantie toegezegd van Regeeringswege.

Hoe het zij, hier voegt voorzichtigheid, want de Maatschappij Suriname is er mijns inziens te veel op uit, om de kosten van aanleg van den tramweg van haar schouders af te wentelen, en zich te onttrekken aan het voldoen harer verplichtingen . . . . .

Ik wil het thans hierbij laten, om later, bij de behandeling van de amendementen er nog enkele woorden bij te voegen. Thans wil ik — als slot — nog eenige punten aanhalen, die in het wetsontwerp onvoldoende of in het geheel niet geregeld worden.

Het eerste punt betreft het *onderzoek* van den bodem naar *delfstoffen.* Waar het bekend is, dat er nog vele rijkdommen in den bodem verborgen zijn, was het reeds lange jaren de plicht der Regeering om den bodem van de kolonie beter te leeren kennen. Wij weten daar op het oogenblik bitter weinig van; door mijn amendement heb ik getracht daarin te voorzien, en het verzuimde te doen inhalen.

(Curaçao).

Waar ik er straks op wees, dat men voor Suriname geen dag moest wachten, om een mijnwet tot stand te brengen, mag men hier in Curaçao geen uur wachten, men moest zich haasten om te breken met dingen, die tot de al te bekende misbruiken aanleiding gaven.

Is het niet ergerlijk, dat kan worden aangetoond, dat in acht jaar een Amerikaan of Engelschman Godden in een phosphaatonderneming, 7 millioen gulden winst heeft gemaakt, terwijl de koloniale kas hiervan slechts f 84 000 heeft gekregen?

Toen deze misbruiken meer algemeen bekend werden, heeft de Gouverneur een ontwerp ingediend om de mijnbouwconcessiën te regelen. Wat lezen wij echter in dat lang verbeide ontwerp?

Dat de concessionaris zal betalen een gedeelte van de opbrengst of „van de winst".

Hier hebben wij echter iets, wat bij de behandeling der Indische Mijnwet aanleiding heeft gegeven tot dagenlange discussie, een zaak waarvoor de wet naar de afdeelingen is teruggezonden, de quaestie of men cijns zou nemen van de bruto opbrengst of van de netto winst.

De Gouverneur nu schijnt niet eens te begrijpen welk een groot verschil er tusschen de twee heffingen bestaat, dat hij voor beide eenzelfde regeling voorschrijft, en geen keuze doet tusschen deze twee principieel zooveel verschilllende stelsels.

Verder zouden onderzoekingen naar ertsen en andere rijkdommen van den bodem in Bonaire, St. Martin en elders noodig zijn. Toch hebben wij in geheel Curaçao geen enkele wetenschappelijke kracht, die in staat

is een geologisch onderzoek in te stellen. Men heeft zelfs niet de gelegenheid om door een scheikundige het gehalte der aldaar gevonden ertsen te laten onderzoeken. Men is dus daar volkomen onbekend met de schatten van den bodem. Zou het niet wenschelijk zijn daarnaar een nauwkeurig onderzoek in te stellen, op de eilanden, met het vaste plan om wanneer rijkdommen gevonden worden, ze verstandig te beheeren?

Doch dit alles is nog niet het kwaad in den wortel aantasten, er moet meer geschieden en krachtiger worden opgetreden. Want zooals de toestand op Curaçao nu is, mag hij niet langer blijven, althans wanneer de Kamerleden hun plicht begrijpen. Die toestand is één lange jammerklacht van ellende en ontbering. Curaçao, vroeger een welvarend eiland, is nu in verval; de handel kwijnt, de oogst mislukt voortdurend, de zoutpannen brengen minder op; de belastingen zijn verzwaard en faillissementen bedreigen dagelijks tal van inwoners. Een gedeelte der bevolking moet soms als voedsel wortelen en schelpdieren nuttigen om den honger te stillen.

Groote verandering is dus noodig; krachtig moet ingegrepen om daar, waar voor geen gering deel ook door wanbeheer armoede is ontstaan, de welvaart terug te brengen.

Ik verwijs om dien ellendigen toestand aan te toonen thans alleen, zonder daaruit een aanhaling te doen, naar het Voorloopig Verslag van stuk n°. **38**, Zitting 1900—1901.

Geen subsidiën als thans kunnen helpen en deze eilanden doen herleven; meer belasting is onmogelijk, hoe wil men bloedeloozen nog aderlaten? Nederland moet helpen, want deze ellende eischt voorziening.

Om den toestand kort te schetsen zal ik enkele cijfers opgeven:

Van de 28000 inwoners van *Curaçao* hadden slechts 428, dus $1\,^1/_2$ pct., een jaarlijksch inkomen van f 1000 en daarboven; in de hoofdplaats waren van de 14000 inwoners 10000 armen.

Van de 4000 inwoners van *Bonaire* hadden slechts 28 personen, waaronder 9 ambtenaren, een jaarlijksch inkomen van f 1000 en daarboven, terwijl 3700 personen, dit is 92 % der geheele bevolking, minder dan f 500 's jaars inkomen bezaten.

In *Aruba* had $^3/_{10}$ pct. der bevolking een inkomen van f 1000 en daarboven, terwijl 75 pct. een inkomen beneden f 500 had.

In *St. Martin* heeft 87 pct. der bevolking minder dan f 500 's jaars.

In *Saba* waren er van de 2000 inwoners slechts 37, waaronder enkele ambtenaren, die meer dan f 1000 inkomen hadden, terwijl 1145 minder dan f 500 hadden.

Daar is de toestand nog het best, omdat verschillende arbeiders van Saba, negers en kleurlingen, naar de Engelsche koloniën kunnen gaan om door handenarbeid in hun voeding te voorzien.

De grootste armoede vindt men te *St. Eustatius*. Van de 1600 inwoners hebben slechts 2 particulieren een jaarlijksch inkomen van meer dan f 1000, terwijl 1500 personen, dus 93 pct. nog niet over f 500, wellicht slechts over veel minder kunnen beschikken.

De totale opbrengst van den arbeid van alle inwoners van dit eiland, werkzaam in handel, landbouw en nijverheid, kan men niet hooger stellen dan f 10000, dus nog niet f 7 per inwoner en per jaar.

De plantages zijn wildernissen geworden, de yam-industrie te niet gegaan, de suiker-cultuuroogsten mislukken voortdurend. Kortom: St. Eustatius is een beeld van de treffendste ellende. In sommige jaren was het noodig om pootvruchten rond te deelen, om de radelooze inboorlingen van den hongerdood te redden. Dat toonbeeld van de diepste armoede en

van verregaande ellende, dat eiland, waarop thans slechts 1500 inwoners in gebrek leven, telde in vorige eeuwen 25000 inwoners, en genoot destijds zulk een welvaart, dat het de „Golden Rock" werd genoemd.

Zouden wij thans met gekruiste armen deze eilanden laten ten ondergaan? Moet het, mag het zoover komen? Ik hoop van neen. Ik hoop, dat, waar wij zien hoe de Nederlandsche koloniën een afgrond te gemoet gaan, het moederland nog tijdig de reddende hand zal uitsteken. Waar wij groote rijkdommen verworven hebben door den slavenhandel en het slavenbedrijf in West-Indië, waar millioenen ten bate kwamen van de Nederlandsche schatkist en ten laste van Oost-Indië, moeten wij nu toonen, dat wij ook steun willen geven aan die eilanden waar de nood het eischt en de steeds toenemende ellende het dringend noodig maakt. Mocht er in deze Kamer geen steun gevonden worden om die noodlijdende eilanden te helpen, dat men dan den moed hebbe ze deemoedig af te staan en die Boven- en Benedenwindsche Antillen te verkoopen aan den meestbiedende. Wil men dat niet, dan moet onvermijdelijk hulp worden gebracht om ze te redden, vóór het te laat is.

Maar als men hulp wil brengen aan die eilanden, is in de eerste plaats noodig, dat men de toestanden met juistheid kenne. Dat is het eerste gedeelte van onze taak. Daarom wil ik bij dit wetsontwerp alle amendementen ter zijde laten, en eenvoudig een middel aan de hand doen opdat de Kamerleden over behoorlijke gegevens kunnen beschikken, om te weten wat zij in deze verplicht zijn te doen. Daarom wensch ik in den vorm eener motie voor te stellen, dat er eene commissie benoemd worde, die de middelen kan aanwijzen om het herstel der welvaart in die koloniën mogelijk te maken. Hiermede volgen wij slechts het voorbeeld, door Engeland gegeven, en wat een man als Chamberlain gedaan heeft voor Britsch-Indië, mag ons niet als een beschamend voorbeeld worden voorgehouden. Nederland toch, dat reeds sedert eeuwen in het bezit van die koloniën is, is verantwoordelijk voor haar toekomst en mag ze niet laten ten ondergaan dóor onze schrielheid, onze onverschilligheid, door ons plichtverzuim.

Dit heb ik trachten te belichamen in een **motie van orde,** die aldus luidt:

„De Kamer,

van oordeel, dat de treurige toestand, waarin de kolonie Curaçao verkeert, het dringend noodig maakt maatregelen te beramen om verder verval te voorkomen en meer welvaart te doen ontstaan,

noodigt de Regeering uit eene commissie te benoemen om, na plaatselijk onderzoek, rapport uit te brengen over den oeconomischen toestand en de beste middelen om daarin verandering te brengen,

en gaat over tot de orde van den dag."

De **motie** van den heer **van Kol** wordt ondersteund door de heeren **Schaper, Lieftinck, Ketelaar, Rink** en **Pijnacker Hordijk,** en maakt derhalve een onderwerp van beraadslaging uit.

De **Voorzitter:** Ik stel voor deze motie te doen drukken en ronddeelen en den dag der behandeling later te bepalen.

Daartoe wordt besloten. [1])

[1]) De motie kwam 9 Mei 1901 in behandeling en werd toen zonder hoofdelijke stemming aangenomen, nadat de heer van Kol de 2e alinea gewijzigd had in dezer voege: „noodigt de Regeering uit om een plaatselijk onderzoek te doen instellen naar de oeconomische toestanden en naar de beste middelen om daarin verbetering te brengen". (Handelingen der Tweede Kamer 1900/1901, blz. 1717—1725.)

De vergadering wordt voor een half uur geschorst, daarna hervat, en de algemeene beraadslaging voortgezet.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*: [1]) Terwijl die eisch om het subsidie te doen verdwijnen en daardoor de autonomie der kolonie te doen stijgen, zoo sterk mogelijk door den spreker gesteld wordt, noemt hij de kolonie tevens een „Asschepoester", omdat men dan niet genoeg voor haar doet.

Dergelijke bewering, hier uitgesproken, mag wel met een enkel woord weersproken worden.

Ik wil volstrekt niet zeggen, dat men voor de kolonie alles doet wat zij noodig heeft, maar men doet toch zeer veel voor haar.

Ik wensch er hier op te wijzen wat al zoo gedaan wordt.

Het grootste levensbelang voor de kolonie is de immigratie, zonder welke van ontwikkeling geen sprake kan zijn, omdat de inlanders niet in voldoend getal aanwezig zijn of geen werklust genoeg hebben om haar tot ontwikkeling te brengen. Daarvoor wordt, zooals bekend is, zeer veel gedaan.

Verder wijs ik:

op het onderwijs in de kolonie, dat op zeer uitgebreide schaal ingericht is en waarbij op de begrooting voor 1901 een eerste schrede zal voorgesteld worden ook op het gebied van het landbouwonderwijs;

op de hulp bij de onderzoekingen van verschillenden aard in de kolonie ondernomen, al zou men gaarne willen dat daaraan nog meer werd gedaan;

op de groote sommen, die besteed worden voor het verkeer te water in en buiten de kolonie, dat zulk een enorme beteekenis heeft;

op de telegraphische verbinding waarvoor steeds een subsidie uitgetrokken wordt;

op den cultuur-tuin, die, hoewel nog in zijn kindsheid, tot grooter ontwikkeling moet komen in het belang van den landbouw, zoo kleine als groote;

op de gemakkelijke uitgifte van grond voor mijn- en landbouwondernemingen; ik weet wel dat de geachte spreker die uitgifte misschien minder gemakkelijk zou willen maken, maar dan geloof ik, dat er niet veel liefhebbers voor te krijgen zouden zijn, omdat het risico, dat daar aan mijnbouw verbonden is, grooter is dan elders —;

op de productieve werken waarvoor leeningen gegarandeerd worden door den Nederlandschen Staat, en waarvoor een bekwaam ingenieur door de Indische Regeering beschikbaar gesteld is geworden.

Voor de uitgaven voor den Gouverneur, voor het leger, voor subsidiën, komen op de IIde afdeeling van hoofdstuk X cijfers voor, die voor Suriname in de laatste jaren ongeveer bedroegen 7 à 9 ton; voor Curaçao omstreeks 3 ton per jaar, waarbij nog komen de uitgaven voor de vlootbezoeken en de stationneering van een vaartuig in de koloniën.

Men mag derhalve gerust aannemen, dat jaarlijks omstreeks 1 $^1/_2$ millioen gulden uit de Nederlandsche schatkist aan die koloniën worden ten koste gelegd.

Verbetering van de koloniale toestanden, ook door de zorg van de Regeering, is volstrekt niet uitgesloten, maar laat ons niet vergeten, dat die er, in hoofdzaak, nooit zal komen door Regeeringszorg alleen; ook niet door wijziging van reglementen.

---

[1]) Vervolg van blz. 489, regel 8 van boven.

Alleen de energie van de bewoners der koloniën en van het moederland beide, kunnen die verbetering in het leven roepen; noch de koloniale, noch de Nederlandsche Regeering kan daar veel toe doen. Misschien kan zij in enkele zaken voorgaan, zeker moet zij in bestaande behoeften zoo goed mogelijk voorzien, maar in hoofdzaak zal alles afhangen van wat de energie der bewoners vermag tot stand te brengen. Wanneer die energie, die bij velen nog slapende is, waarover wel veel wordt gesproken en geschreven, maar die zich nog te weinig in daden heeft omgezet, zich algemeen zal gaan ontwikkelen, dan ben ik er niet bang voor, dat de subsidiën zullen verdwijnen en de autonomie in die streken zich zal verheffen.

Veel van hetgeen ik gezegd heb over Suriname, geldt ook voor Curaçao, alwaar ook, naar mijn innige overtuiging, alle ongunstige omstandigheden niet weggenomen kunnen worden door het nemen van Regeeringsmaatregelen; die omstandigheden zijn, men moet een vreemdeling zijn in hetgeen er in de koloniën gebeurt om het niet in te zien, voor een groot deel het gevolg van feiten, die in verschillende Memoriën van Beantwoording, van mij en mijn voorgangers uitgegaan, uitvoerig omschreven zijn geworden; feiten, die met een enkel woord aangeduid kunnen worden, door te gewagen van geheele verandering in den toestand van den handel. Vroeger was Curaçao het centrum van verkeer van zeilvaartuigen, die de havens van de omliggende landen bezochten. Na de toepassing van den stoom op groote vaartuigen en het aandoen van vele stoomschepen, op geregelde tijden varende ook van havens van naburige Staten, is de doorvoerhandel te Curaçao, die vroeger bloeide, voor een groot deel verdwenen; dat verlies is door kunstmiddelen niet te herwinnen.

Wat de cultures betreft van die eilanden, wijs ik er op, dat op de begrooting een som is uitgetrokken voornamelijk om proefnemingen met de sisal-cultuur te bevorderen; doch dat op de barre rotsen van Curaçao de cultuur tot een hoog standpunt zal opgevoerd kunnen worden, geloof ik niet.

Ik weet wel, dat men in de laatste tijden de cultuur tracht te bevorderen door het aanbrengen van Amerikaansche windmolens, om een goede irrigatie te verkrijgen, maar op groote schaal zal dat toch nooit toegepast kunnen worden, wegens gebrek aan zakwater. Ik verwijs daaromtrent naar het onlangs verschenen Koloniaal Verslag van dit jaar.

Door wetgevende maatregelen de welvaart daar terug te brengen, die er vroeger bestond, geloof ik niet dat geheel mogelijk zal zijn. De behandeling van de motie, die de geachte afgevaardigde daaromtrent heeft voorgesteld, zal aanleiding geven om deze zaak meer uitvoerig te behandelen. Die motie staat trouwens niet in nauw verband met de nu in behandeling zijnde wijzigingen van het Regeeringsreglement.

De geachte afgevaardigde heeft uitvoerig gesproken over de concessiën die op Curaçao vroeger zijn verleend en over de wenschelijkheid eener mijnwet of mijnverordening. Ik wil toegeven dat de eerste proef eener verordening niet te goed geslaagd was; allengs zal men er tot een regeling kunnen komen. Onderzoekingen daarvoor noodig worden ingesteld. Voor Suriname is bij de verordening omtrent het doen van onderzoek naar de aanwezigheid en omtrent het ontginnen van delfstoffen (G. B. 1897 n°. 1 en 12) deze aangelegenheid vrij uitvoerig geregeld. Als de regelingen niet goed zijn, dan kunnen zij verbeterd worden en misschien zal, wanneer artikel 48 wordt aangenomen, het proces kunnen worden versneld.

De concessie verleend aan de Maatschappij „Suriname”, waartegen de geachte afgevaardigde met zooveel kracht is opgekomen, is verleend krachtens eene koloniale verordening; daar heeft het centrale gezag zich dus niet aan „schuldig gemaakt”, zooals de geachte afgevaardigde, meen ik, beweerde.

Die concessie is verleend krachtens koloniale verordening van 1899 nº. 35. Waar aan de eene zijde de geachte afgevaardigde er altijd op aandringt om toch alles over te laten aan de Koloniale Staten, die het zoo goed weten, die daar het land vertegenwoordigen, daar wensch ik toch de opmerking te maken, dat als de Koloniale Staten iets gedaan hebben, wat den geachten afgevaardigde niet bevalt, hij dit steeds toeschrijft aan het kapitalisme en dergelijke zaken van de Regeering hier te lande. Ik geloof, dat dit niet goed klopt. De oorspronkelijke vergunning aan de Maatschappij „Suriname”, door mijn voorganger uitgelokt en door de koloniale regeering verleend, had ten doel om op krachtige wijze niet alleen te komen tot meerdere kennis van den bodem van Suriname, maar ook tot de ontginning van dezen bodem. Daarbij heeft men op den voorgrond gesteld den aanleg van een tramweg en daarvoor moesten aan de Maatschappij groote voordeelen of liever de kans daarop in het vooruitzicht worden gesteld en zij heeft zich voor een en ander zeer aanzienlijke kosten getroost; of de aanleg van een tramweg zal geschieden is nog onzeker, omdat de zaken zich niet zoo gunstig laten aanzien als de geachte afgevaardigde meende. De voordeelen, tegenover die verplichting tot tramaanleg aan de maatschappij gegeven, zijn een recht van voorkeur op zekere gronden tot een getal van 500.000 hectaren en op een strook langs den weg. Om die gronden te onderzoeken heeft zij ook alweder een zeer uitvoerig en kostbaar onderzoek moeten instellen, dat in het verslag van de Maatschappij in bijzonderheden is omschreven en dat veel geld heeft gekost. Een placer schijnt zij te hebben gevonden, dat verkocht is aan een andere maatschappij, en waarvoor zij de voordeelen heeft ontvangen, die de geachte spreker heeft genoemd, waarvan echter $^{1}/_{10}$ deel in de kas van de kolonie is gestort als waarborg voor de nakoming harer verplichtingen ten opzichte van den tramaanleg. Komt die tramaanleg niet tot stand, dan vervalt ook na eenige jaren de voorkeur, die zij op de gronden heeft, en dan komt ook de vrijdom van cijns voor 40 jaren te vervallen; zij zou dan met ieder ander gelijkstaan voor de ontginning van die gronden. Intusschen heeft zij, zooals gezegd, een recht van voorkeur, waarvoor evenwel groote verplichtingen op haar zijn gelegd....

De geachte afgevaardigde zou ook wenschen mijnbouwkundig onderzoek van de kolonie Curaçao. Dit heeft, zij het ook vluchtig, echter al eens plaats gehad. Een uitvoerig mijnbouwkundig onderzoek is een van de meest kostbare zaken, welke men doen kan, en in de Memorie van Antwoord op de Indische begrooting heb ik ten opzichte van Celebes medegedeeld, wat daaromtrent door den chef van het mijnwezen in Oost-Indië is gezegd. Welnu, dit is ook van toepassing op West-Indië. Dit neemt echter niet weg, dat men mijnverordeningen kan maken, die voorkomen kunnen, dat er in het vervolg zaken plaats hebben, zooals die vroeger zijn gebeurd. Daartoe laat het Regeeringsreglement volkomen vrijheid, omdat het voorschrijft, dat dergelijke maatregelen, zoo zij niet bij de wet genomen zijn, bij koloniale verordeningen kunnen genomen worden.

Ik eindig met te herhalen, dat met de herziening van de Regeerings-

reglementen van Suriname en Curaçao nimmer beoogd is de grondslagen van de tegenwoordige reglementen, die op zeer vrijzinnige basis zijn opgebouwd, te wijzigen of te veranderen. Met zorg dient er tegen gewaakt te worden, dat men door wijzigingen, die eene grootere macht zouden brengen in de handen van slechts enkelen in de kolonie, minder goed dan tot nu toe zou waken voor de belangen van allen.

De heer **van Kol:** [1]) De Minister heeft er mij een grief van gemaakt dat ik de kolonie Suriname vergeleken heb met Asschepoester. Hij heeft de handschoen evenwel niet opgenomen, waar ik tevens zeide, dat hij niet de ridder zou zijn die de schoone slaapster uit haar bedwelmenden slaap zou doen ontwaken.

Ik moet dien naam echter handhaven, waar prof. Joest te Berlijn zoo juist heeft gezegd, dat de kolonie Suriname is de Asschepoester van Nederland. Men ga slechts na op welke wijze de West-Indische wetsontwerpen tot stand komen; hoe weinig belangstelling bij de Kamerleden is; hoe de Regeering autocratisch op de begrooting nu eens schrapt wat door de Koloniale Staten wordt verlangd en daarop brengt waarom niet gevraagd wordt.

Suriname is thans de asschepoester èn van de Staten-Generaal èn van de Nederlandsche Regeering.

De Minister heeft enkele argumenten trachten te berde te brengen om te toonen, dat ook hier met groote zorg door de Wetgevende Macht de belangen voor Suriname worden behartigd.

Doch die feiten werpen weer een eigenaardig licht op de beschuldiging, dat ons geheele koloniaal-politieke beheer uitsluitend oog heeft voor kapitalistische belangen, voor de belangen der grooten, maar blind is voor de belangen der kleinen. Ten bate toch uitsluitend van de groote landbouwondernemingen wordt de immigratie van Regeeringswege gesteund. Zelfs ziet men, dat voor een paar dozijn groote landbouwers, eenvoudig $^2/_5$ van de kosten, die noodig zijn om werkkrachten uit vreemde koloniën te betrekken, door de Regeering wordt verstrekt uit de belasting-penningen van allen.

Wat de *verkeermiddelen* betreft wordt door den Minister gewezen op den spoorweg van Paramaribo naar het Lawa-gebied, waarvan de noodzakelijkheid, althans de wenschelijkheid niet kan worden ontkend, maar deze komt weer in hoofdzaak ten bate van de groote mijnbouwondernemingen, niet van de bevolking.

En is het niet ergerlijk, dat, terwijl hiervoor wellicht binnen kort eene rentegarantie zal gegeven worden van enkele honderdduizenden, men geen tienduizenden kan vinden om een behoorlijken weg te scheppen tusschen Paramaribo en Nickerie, zoodat daar bijna een absoluut gebrek aan verkeersmiddelen bestaat en het land bijna niet te bereiken is?

De Minister heeft er ook op gewezen, dat er in de laatste jaren *productieve werken* zijn ondernomen: inpolderingswerken in de omstreken van Paramaribo.

Maar ook hier is het weer eigenaardig om te zien, dat, terwijl dit de eerste maal is dat men daarmede bezig is, reeds terstond pogingen worden aangewend ter bevordering der belangen, niet van de kleine landbouwers, maar van de grootindustrie, door een kanaal aan te leggen en daardoor het verkeer met de mijnstreken gemakkelijker te maken.

Enkele opmerkingen, mij geenszins weersprekende, zijn door den

---

[1]) Vervolg van blz. 490, 5e alinea.

Minister gemaakt ten opzichte van de defensie. Ik kan daar dus nu over zwijgen, doch ik wil bij deze gelegenheid den Minister vragen waarom hij vrijmoedig erkent, er op roemt en er zelfs een loftuiting voor de Wetgevende Macht van Nederland van maakt, dat de uitgaven voor die defensie alle ten laste van de Nederlandsche schatkist komen, en waarom hij niet met gelijke maat tegenover Oost-Indië meet, waar op de meest onbillijke, soms niet eens eerlijke wijze, die op de schouders der Javanen worden geschoven?

De Minister heeft gezegd, dat er niet genoeg energie zit in de inwoners van Suriname. Dergelijke zaken zijn gemakkelijk te zeggen en moeilijk te weerleggen. Alleen iemand die lang in de kolonie heeft doorgebracht, kan beoordeelen of het gemis aan energie is dan wel gebrek aan gelegenheid om die energie te uiten. In elk geval wordt energie niet opgewekt, wanneer men iemand aan banden legt. Laat den inwoner vrij, geef hem meer recht van beslissing, en men kan er zeker van zijn, dat evenals overal, ook in Suriname de energie der inwoners zal toenemen.

Wat Curaçao betreft, heeft de Minister niet ontkend de schildering van diepe ellende en voortdurenden achteruitgang en ergerlijke armoede in die Nederlandsche kolonie; die valt trouwens niet te loochenen.

De Minister heeft enkele oorzaken opgenoemd en daarbij verwezen naar de geschreven stukken. Als men die leest, vindt men al bitter weinig oorzaken, en wat men er in vindt is thans reeds in hoofdzaak door den Minister herinnerd.

Men heeft getracht den handel en de cultures te bevorderen; dat was een der middelen om de armoede van Curaçao weg te nemen. Maar is het nu niet eigenaardig, dat men juist op de eilanden buiten Curaçao handhaaft die middeleeuwsche uitvoerrechten, die den handel in aanzienlijke mate belemmeren?

Wat de cultures betreft, zegt de Minister, dat men dit jaar f 3000 zal uitgeven voor proefnemingen met sisal-aanplantingen.

Och, Mijnheer de Voorzitter, met zulke luttele uitgaven, met zoo weinig toewijding maakt men geen einde aan de schreiende nooden welke op die eilanden bestaan. Ik had gehoopt, dat mijn motie van de andere zijde der Kamer meer instemming en steun had verkregen. Nog geef ik niet alle hoop op of later zal een meerderheid worden gevonden, die de werkelijke toestanden onder de oogen wil zien, en dat men onbevooroordeelde personen zal aanwijzen, die naar de middelen zullen zoeken om deze arme koloniën te redden.

Wat de mijnconcessiën betreft, herinnert de Minister aan de verordening van Suriname in 1897, die echter verbetering behoeft; in Curaçao echter bestaat zoo iets nog niet eens ....

Wat [1]) de concessiën betreft, meent de Minister dat de groote voordeelen, die aan de Maatschappij „Suriname" zijn geschonken, ten bate der kolonie zullen komen, daar zij ten doel hadden de ontginning van den bodem en den aanleg van een stoomtramweg naar het Lawagebied. Het is een eigenaardige wijze van het bevorderen van de welvaart der kolonie om dadelijk 3 millioen H. A. grond buiten alle concurrentie te plaatsen. Wanneer een klein landbouwer voor zijn bedrijf een stukje grond wil hebben, wordt zijn verzoek van de hand gewezen, eenvoudig omdat eerst later kan worden beslist of de Maatschappij „Suriname" op dien grond geen beslag zal leggen. Om de uitvoering van die verdienste-

[1]) Vervolg van blz. 307, regel 2 van boven.

lijke taak, die ontginning van den bodem, aan de Maatschappij „Suriname" mogelijk te maken, moest men, meent de Minister, wel voorrechten schenken; de Maatschappij deed zulke kostbare onderzoekingen; och, die enkele duizenden guldens, die zijn uitgegeven voor onderzoek, zijn reeds ruimschoots opgewogen door de inkomsten, die de Maatschappij heeft genoten. Men behoeft slechts elken dag de couranten op te slaan om te zien, dat de aandeelen van die Maatschappij nog altijd 200 pct. en 210 pct. staan. Men heeft aan de maatschappij „Granplacer" $^1/_{10}$ van de toegestane oppervlakte gegeven en ik heb er straks reeds op gewezen, dat zij daarvoor honderd duizenden inde. Het tiende daarvan, dat de Maatschappij „Suriname" aan de koloniale kas heeft uitgekeerd, is deze slechts tijdelijk ten goede gekomen. Dat bedrag dient slechts als waarborg, dat de stoomtramweg naar Lawa zou worden aangelegd. Dit alleen is reeds een afdoend bewijs, trouwens ik geloof, dat de Koloniale Staten en alle bewoners van Suriname er van overtuigd zijn, dat in ruil van die overdreven voorrechten, welke aan de Maatschappij „Suriname" zijn verleend, althans de stoomtram van Paramaribo naar Lawa wel had kunnen tot stand komen.

Ik zou kunnen aanhalen uitdrukkingen door den Minister in de Eerste Kamer, in Februari van dit jaar, gebezigd, waaruit blijkt dat het zijns inziens wel degelijk de *plicht* is van de Maatschappij Suriname om dien spoorweg aan te leggen. Ik zou kunnen aantoonen dat aan die Maatschappij alleen de verkregen gunsten zijn toegestaan, onder beding dat zij den spoorweg binnen vier jaren zal aanleggen. Ik zou dus gaarne van den Minister vernemen of ook hij van oordeel is dat de Maatschappij indien zij den spoorweg van Paramaribo naar het Lawagebied niet aanlegt, in strijd handelt met het contract en dat dit contract, al mogen daardoor ook de belangen van tal van personen in Nederland worden benadeeld, dan als waardeloos moet worden beschouwd.

De heer **Pyttersen:** Mijnheer de Voorzitter! Het was mijn voornemen niet om aan de algemeene beraadslaging over dit wetsontwerp deel te nemen. Al hetgeen daarover zou kunnen gezegd worden, werd reeds bij verschillende gelegenheden ter sprake gebracht; al hetgeen de geachte afgevaardigde uit Enschedé in het midden gebracht heeft, kan men dan ook vinden in de verschillende gewisselde stukken van 1892 af. Ik meende mij daarom ontslagen te mogen rekenen thans te spreken over zaken, die de geachte afgevaardigde met zooveel warmte heeft bepleit; maar er is een reden die mij tot spreken noodzaakt, namelijk de groote eenzijdigheid, waarvan de geachte afgevaardigde bij de beoordeeling der toestanden in Suriname blijk geeft, een gevolg van de eenzijdige wijze, waarop hij daaromtrent is ingelicht. Ik durf dit gerust zeggen, omdat ik zelf het gevaar geloopen heb van op dezelfde eenzijdige wijze ingelicht te worden, en het mij veel moeite gekost heeft mij daarvan los te maken.

Die eenzijdigheid blijkt tallooze malen, maar niet het minst uit de beoordeeling van de Maatschappij „Suriname".

Met groote verwondering en met groot leedwezen heb ik den geachten afgevaardigde over die Maatschappij hooren spreken, zooals hij gedaan heeft; met leedwezen, omdat, wanneer men een maatschappij, die een middel moet zijn om de ontwikkeling en de belangen der kolonie te bevorderen, op dergelijke wijze op de kaak stelt, het dan moeilijk wordt met kracht voor de ontwikkeling van die kolonie te ijveren.

Ik durf hier openlijk over die Maatschappij spreken, omdat ik wel

is waar aan haar totstandkoming niet geheel vreemd ben, maar in geen enkel opzicht, noch direct of indirect met haar in eenige verbinding sta, zoodat ik volkomen vrij en onpartijdig de handelingen dier Maatschappij kan en durf beoordeelen.

En dan aarzel ik niet te zeggen dat, wanneer er één maatregel genomen is om het belang der kolonie Suriname krachtig te bevorderen, het is geweest de oprichting der Maatschappij „Suriname", en de wijze waarop zij haar taak vervuld heeft. Zij is oorzaak geweest en is dat nog, dat wij althans omtrent een deel van het binnenland meer gegevens bezitten. Zij heeft althans voor een gedeelte het groote geheim van dat binnenland ontsluierd en aangetoond hoevele bronnen van welvaart daar verborgen liggen, welke slechts op ontginning wachten, in het belang van de kolonie en ook voor Nederland.

De geachte afgevaardigde wijst in het bijzonder daarop, dat de Maatschappij „Suriname" in het bezit zal geraken van 500 000 hectaren grond, in weerwil dat zij zich onttrekt aan hare verplichting om een tram van Paramaribo naar het Lawa-gebied aan te leggen.

Ik geloof dat de geachte afgevaardigde zich omtrent die zaak een eenigszins verkeerde voorstelling maakt.

De genoemde Maatschappij is geenszins *verplicht* een tram aan te leggen; zij kan zich aan die voorwaarde althans onttrekken. De verplichting heeft slechts een zedelijk karakter en het is juist op grond van die zedelijke verplichting, dat zij gedurende ruim een jaar allereerst verschillende beambten naar het binnenland heeft gezonden om het tracé van de tram te bepalen en alle maatregelen te nemen die voor den aanleg noodig zijn. Dat is geschied, met het resultaat dat het geheele tracé reeds opgenomen en in kaart is gebracht en alle daarop betrekkelijke stukken gereed zijn.

Thans echter staat de Maatschappij „Suriname" voor deze moeilijkheid, dat in geheel Nederland geen kapitalisten, waarover de heer van Kol het zoo druk heeft, te vinden zijn geweest die er lust in hadden hun geld beschikbaar te stellen voor deze tram-onderneming; dat alle pogingen door haar gedaan zonder resultaat zijn gebleven.

De Maatschappij heeft, staande onder zedelijke verplichting, een beroep gedaan op vreemd kapitaal, eveneens zonder gunstig gevolg. Ten slotte echter is zij er ten gevolge eener nieuwe combinatie in geslaagd, gegadigden te vinden, die het tracé zullen onderzoeken en de rentabiliteit der onderneming willen overwegen.

Er bestaat inderdaad kans dat de poging zal slagen en dat de tram er zal komen met Nederlandsch geld; wellicht met rente-garantie van den Staat.

In welk opzicht heeft de heer van Kol nu het recht aan de Maatschappij „Suriname" een verwijt te doen, zij die alle middelen aanwendt om te voldoen aan de zedelijke verplichting die op haar rust?

Omtrent één zaak ben ik het met den heer van Kol eens, namelijk wat betreft de voorwaarden waarop door de Maatschappij zal kunnen geëxploiteerd worden, en de overdracht kan geschieden van concessiën tot ontginning.

Als voorbeeld wijs ik op de wijze waarop de Maatschappij een verkregen concessie heeft overgedaan, die van Granplacer.

Nu spreekt de heer van Kol wel met grooten ophef van enorme sommen die daarvoor zijn gekregen, maar als hij let op alles wat er verband mede houdt, dan zal hem blijken dat er van die enorme sommen al heel weinig overblijft.

De hooge koers van de aandeelen der Maatschappij is dan ook slechts verklaarbaar door het groote vertrouwen in de toekomst der Maatschappij zelve, en wordt niet gerechtvaardigd door de reeds verkregen resultaten.

Wat de Maatschappij Granplacer betreft, deze is tot stand gekomen zonder dat door haar eenig recht aan de kolonie wordt betaald, zonder dat zij onderworpen is aan cijns of rechten in de kolonie geheven. Dat is een gevolg van de voorwaarden waarop de concessie aan de Maatschappij Suriname is verleend. Ook ik betreur dit, maar de blaam daarvoor valt niet op de Regeering, maar op de Koloniale Staten en den Gouverneur, die de betrekkelijke verordening hebben ontworpen en goedgekeurd. Dientengevolge toch kan met recht worden gezegd, dat de particulieren worden bevoordeeld ten nadeele van de kolonie.

Ik betreur het dat iets dergelijks mogelijk is, te meer nog daar het mij voorkomt, een noodelooze opoffering te zijn, waartoe niet de minste noodzakelijkheid bestond. De storting van 10 % van de overdrachtskosten beteekent voor de kolonie natuurlijk niets, want deze vervallen alleen dan aan de kolonie, zooals de heer van Kol te recht heeft opgemerkt, als de tram in het geheel niet tot stand komt. Er is, ik heb het reeds gezegd, door den heer van Kol veel aangevoerd dat mijn sympathie wegdraagt, al zou ik het op een eenigszins andere wijze hebben betoogd. Ik moet echter opkomen tegen de wijze waarop door den geachten afgevaardigde is gesproken over de Maatschappij Suriname, omdat daardoor buiten de Kamer de indruk zou gevestigd kunnen worden dat men hier in werkelijkheid zou te doen hebben met een bevoordeeling, zooals hij het uitdrukt, van het kapitaal. Neen, wanneer door de werkzaamheden van deze Maatschappij groote voordeelen worden behaald, dan is dit een bijkomend resultaat, dat wel gehoopt is, maar niet in rekening kan worden gebracht, terwijl ook de kolonie, zij het dan ook indirect, daarvan profiteert. De oorspronkelijke oprichters van de Maatschappij hebben in de allereerste plaats het oog gehad op verspreiding van kennis van het binnenland en op den aanleg van een tram naar het Lawagebied, een onderneming welke, naar mijn overtuiging, slechts onder bijzondere omstandigheden een gunstig resultaat kan opleveren, omstandigheden welke thans niet meer onwaarschijnlijk zijn. Ik meende dat, na de wijze waarop door den heer van Kol de Maatschappij Suriname is bestreden, een woord van protest niet misplaatst was.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*: De heer Pyttersen is te recht opgekomen tegen de eenzijdige beschouwingen door den heer van Kol ten aanzien van de maatschappij Suriname in het midden gebracht. In mijn eerste rede heb ik nog vergeten te zeggen, dat van rentegarantie voor een aan te leggen tram of spoorweg geen sprake is.

De heer van Kol vergeve het mij, wanneer ik hem wederom verwijs naar de woorden hier gesproken bij de behandeling van de vorige begrooting van Suriname. Toen heb ik zeer duidelijk gezegd, de heer Pyttersen zal zich het herinneren, want ik zag hem toen met het hoofd knikken, dat, wanneer er van rente-garantie sprake mocht zijn, ik eerder in overweging zou nemen om een dergelijken tramweg voor Staatsrekening aan te leggen.

Verder wensch ik er op te wijzen, dat er geen sprake is van een contract door de Regeering met de Maatschappij „Suriname" gesloten. Die Maatschappij heeft van de koloniale regeering een concessie verkregen, een concessie die algemeen bekend is, want zij is gebaseerd op

het *Gouvernementsblad* van 1899, n°. 35. Wat over die concessie in geschrifte of in redevoeringen is megedeeld, kan ik in het midden laten, omdat de concessie precies de rechten en verplichtingen van de Maatschappij aangeeft.

Hiermede meen ik te kunnen volstaan.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

Voorgestelde amendementen.

Ingezonden 5 November 1900.

Suriname.

Stuk n°. 2.

VII.

Artikel 29bis.

Aan art. 166 wordt het volgende toegevoegd:

„Het doen instellen van onderzoekingen naar de natuurlijke gesteldheid van den bodem, behoort tot de taak van het koloniaal bestuur.

Voorschriften betreffende het verleenen van consessiën voor mijnbouw- en landbouwondernemingen, het uitgeven van spoor- en tramwegconcessiën, evenals omtrent de regeling der onteigening, zullen bij koloniale verordening worden uitgevaardigd."

VAN KOL.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

Beraadslaging over het *amendement* van den heer van Kol, strekkende om achter art. 29 in te voegen een nieuw *art.* 29 *bis*, luidende:

„Aan artikel 166 wordt het volgende toegevoegd:

„Het doen instellen van onderzoekingen naar de natuurlijke gesteldheid van den bodem, behoort tot de taak van het koloniaal bestuur.

„Voorschriften betreffende het verleenen van concessiën voor mijnbouw- en landbouwondernemingen, het uitgeven van spoor- en tramwegconcessiën, evenals omtrent de regeling der onteigening, zullen bij koloniale verordening worden uitgevaardigd".

De heer **van Kol** ontvangt het woord tot toelichting van het amendement en zegt: Mijnheer de Voorzitter! Dit amendement, zooals het door mij is voorgesteld, is tweeledig. Het bevat in de eerste plaats de verplichting, in het Regeeringsreglement aan de bevoegde macht op te leggen, om een onderzoek te doen naar de natuurlijke gesteldheid van den bodem en in de tweede plaats de verplichting tot het vaststellen van bepalingen voor het verleenen van concessiën voor mijnbouw, landont ginning en aanleg van spoor- en tramwegen.

Wat het eerste betreft, ik geloof dat allen het eens zijn, dat het de plicht der Regeering is die onbekende landouwen te doen onderzoeken en dat, waar thans Suriname voor een groot deel een zwarte vlek op de kaart vertegenwoordigt, zoo spoedig mogelijk aan die duisternis een eind worde gemaakt. Het is dus de plicht der Regeering de gesteldheid

van den bodem te doen onderzoeken, vooral den ondergrond van Suriname, die naar alle waarschijnlijkheid een grooten rijkdom bevat.

Een geologisch onderzoek is van Regeeringswege nog nooit geschied. Het is treurig, dat dit bijna uitsluitend te danken is aan vreemden. Professor Martin, Kappler, Maconi, Rosenberg, Joest, Crévaux zijn slechts enkele namen van mannen, die in de binnenlanden van Suriname zijn doorgedrongen en den bodem hebben onderzocht.

Gisteren hebben wij van den heer Pyttersen mogen vernemen, dat er een nieuwe, weldoende maatschappij is in het leven geroepen, die zich ten doel stelt, zooals hij het poëtisch uitdrukte, om het „binnenland te ontsluieren"; die weldoenster namelijk is de Maatschappij Suriname.

Of dit echter uitsluitend met een wetenschappelijk doel is geschied dan wel dat er belangen van particulieren aard bij betrokken zijn, mag worden betwijfeld. Is het echter in elk geval geen verkeerd standpunt om al dadelijk 3 millioen hectaren aan die Maatschappij over te laten, om er oppermachtig over te beschikken, waardoor zelfs andere explorators worden uitgesloten? Zulke onderzoekingen moesten van Regeeringswege plaats hebben. Een oogenblik echter scheen de Regeering haar plicht te begrijpen, gedeeltelijk ten minste. Zij heeft namelijk bij de vorige begrooting laten aannemen een subsidie van f 6000 voor de ondersteuning der wetenschappelijke expeditie van dr. van de Cappelle.

Het doel dier expeditie is een „wetenschappelijk" onderzoek in te stellen in Boven-Nickerie. Maar ook hier blijkt, dat, als de berichten in de bladen juist zijn, wij te doen hebben gehad, niet met algemeene maar met particuliere belangen, niet met wetenschappelijke maar met kapitalistische doeleinden.

Zoo lazen wij in het blad *Onze West* over deze onderneming het volgende:

Was oorspronkelijk de bedoeling een wetenschappelijke expeditie op bescheiden schaal naar het stroomgebied van de Nickerie, waarvoor steun van Regeeringswege gevraagd en verkregen werd, alras kwamen eenige Nederlandsche kapitalen op het denkbeeld door steun van de expeditie het wetenschappelijk doel te steunen en mercantiele belangen aan de onderneming te verbinden.

De ruimere geldmiddelen gaven aanleiding dat men besloot een ruimer arbeidsveld te zoeken dan de Boven-Nickerie biedt, en het oog viel op de Boven-Coppename, die minder bekend is, — en ik zeg er bij waarschijnlijk meer goud bevat — dan Nickerie.

Zou dat weer niet een vingerwijzing zijn voor de Regeering om de zaak ernstig ter hand te nemen? Is het niet een bewijs, dat het een der eerste plichten der Regeering is een bevoegd mijningenieur naar Suriname te zenden om het onderzoek eenigszins te leiden? Alle pogingen moeten in het werk gesteld worden om eindelijk te komen tot de kennis van de rijkdommen van den ondergrond van Suriname en als men die kennis heeft verworven, moet daarvoor een goed beheer worden gevonden. Dat is hetgeen ik in het tweede gedeelte van mijn amendement heb willen verwezenlijken.

Het geldt het verkrijgen van concessiën voor mijn- en landbouw. Wat de landbouwconcessiën betreft heb ik van de zijde van de Commissie van Rapporteurs de opmerking ontvangen, dat het wenschelijk is de quaestie der onteigening bij een andere wijziging in het Regeeringsreglement te berde te brengen. Mijn bedoeling is alleen om de oude en verouderde wetgeving op het gebied der onteigening en der tot domein-

verklaring van verlaten plantages, die dagteekent van de jaren 1821, 1832 en 1835, te vervangen door een behoorlijke regeling. De opmerking van de Commissie van Rapporteurs komt mij alleszins gegrond voor en daarom **wensch ik uit mijn amendement op art. 29 *bis* te schrappen de woorden: „evenals omtrent de regeling der onteigening".** Daarop kom ik thans bij een andere gelegenheid wel eens terug.

Wat de mijnbouwconcessiën betreft is er gisteren reeds op gewezen, dat men blindelings rijkdommen heeft weggeschonken, welke aan de ingezetenen der kolonie een groote welvaart hadden kunnen schenken. Men wist niet wat men weggaf, anders had men er zeker wel ernstig over nagedacht om Staatsexploitatie als regel aan te nemen voor West-Indië. Aan een vast beginsel bij de uitgifte van mijnconcessiën heeft nòch de Regeering van de koloniën nòch de Regeering hier te lande ooit gedacht. Menigmaal zijn deze beide Regeeringen met elkaar in botsing gekomen waar het de uitgifte van concessiën gold.

Het is eigenaardig, dat de Gouverneur van Suriname, die concessiën had voorgesteld ten einde vreemde kapitalisten te bevoordeelen, daarbij in botsing gekomen is met den Minister van Koloniën, die de desbetreffende besluiten heeft geschorst. Ik bedoel de concessiën van Duncan en Robertson.

Een artikel in *De Controleur* bevat daarover het volgende:

„U herinnert zich de zoogenaamde Robertson-verordening, waarbij den Gouverneur de bevoegdheid werd gegeven om met 's lands domeinen naar willekeur te handelen, hoe de Koloniale Staten — slechts één lid was er tegen — die ontwerp-verordening aannamen en hoe kort daarop de Minister van Koloniën de afkondiging er van verbood.

Bij het voorlezen van 's Ministers besluit nu aan de Koloniale Staten, liet de Gouverneur door zijn gedelegeerde zeggen, dat dit besluit, n.l. het uitsluiten van vreemdelingen, een ramp voor de kolonie zou zijn....

.... [1]) Iets vreemds is het van hier uit te hooren dat de Gouverneur van Suriname geen ooren heeft voor een door Nederlanders ontworpen plan van exploratie en exploitatie der kolonie, maar daarentegen èn aan den Engelschman Robertson èn aan den Amerikaan Duncan overvloed van land had willen geven. Maar, Robertson, weet u, en ook Duncan, heeft machtige vrienden hier; d. w. z. ze hebben hier menschen tot hunne gemachtigden gekozen uit degenen, die invloed uitoefenen op het bestuur der kolonie, ze *moeten* dus concessie krijgen *per fas et nefas*, waarbij ook, wat betreft de Robertson-aangelegenheid, de huidige Engelsche consul, die tot heil der kolonie binnenkort repatrieert, een handje in het spel had.

Het beleid van onze Gouverneurs in den laatsten tijd is niet anders geweest dan kapitaal-bescherming, kapitaal-aanlokking, kapitaal-vergoding, alles ten koste van den arbeid.

Zoo is in den laatsten tijd gehandeld met den rijkdom van den ondergrond van Suriname. Wij moeten dus een waakzaam oog in het zeil houden of men ziet nog andere geschiedenissen gebeuren, want de buit, die te verdeelen is, is groot, daar de bodem rijk is. De kapers op de kust zijn ook velen.

Zooeven noemde ik *Duncan* en *Robertson*. Ik kan er bijvoegen de *Campagnie française des mines d'or de la Guyane*, de *Wittwater placer Company* en niet het minst de bevoorrechte *Maatschappij Suriname*. Men vreest, zooals blijkt uit de houding van den Minister in zake de onder-

[1]) Deze stippels zijn niet van mij doch uit de rede van Spreker.

handelingen met Robertson en Duncan, vreemde inmenging. De Minister weigerde eene overeenkomst met beide personen, doch in Suriname zal men de vreemdelingen niet kunnen weren. Vreemden hebben van oudsher tal van plantages in handen gehad en de geheele ontwikkeling van Nickerie en Coronie zelfs is uitsluitend aan Engelsche kolonisten te danken en voor groote meerderheid werkt men daar met Engelsch kapitaal. Het Fransche kapitaal dringt van de zijde van het Lawagebied Nederlandsch Guyana binnen. De „Compagnie française des mines d'or" is in het bezit van tal van concessies, maar de winsten van die maatschappijen, die groot moeten zijn, heb ik nog niet opgegeven gevonden. Een andere maatschappij, de *Wittwater placer company*, heeft haar concessie verkocht aan den heer Salomons voor de hooge som van f 600 000 en deze wist zijn concessie in te brengen in een Amerikaansche vennootschap en ontving daarvoor ongeveer tien maal de door hem betaalde som, namelijk f 6 250 000. Dit zijn cijfers die wel overweging verdienen. Eigenaardig is het, dat waar de Minister met hand en tand zich verzet tegen het indringen van vreemd kapitaal in Suriname, de Maatschappij Suriname, ondanks art. 10 van haar concessie haar verbiedt een deel van de concessie aan vreemdelingen over te geven, thans onderhandelt met een Belgische maatschappij voor den aanleg van den tramweg.

Gisteren hebben wij van den heer Pyttersen een lofrede gehoord op die Maatschappij, die zich ten doel stelt de wetenschap ten dienste te staan en om de binnenlanden van Suriname te ontsluiten. Er is gesproken van „groote offers" welke die Maatschappij zich zou getroosten in het belang van het algemeen en niet met het doel om dividenden te verkrijgen. Maar welke ontzaglijke rijkdommen aan die Maatschappij zijn weggeschonken blijkt uit het volgende, dat mij eerst gisteravond bekend werd. Een stuk grond van de afgestane 12 000 hectaren van het Granplacer werd onderzocht door deskundige ingenieurs en op 10 hectaren, dus op $^1/_{1200}$ van deze onderneming, en op $^1/_{50000}$ van de Suriname-concessie bleek het dien ingenieur dat dit stukje een waarde aan goud van f 1 150 000 zal opleveren! Dat zijn toch cijfers waaruit blijkt dat men dien grond toch maar niet zoo klakkeloos had moeten wegschenken.

Nog een ander feit. Een mijnheer Harken beweerde waarschijnlijk ook „ten bate van de gemeenschap" de tabakscultuur te zullen uitoefenen en vroeg voor 10 jaren een stuk van 125 000 hectaren, waarvoor hij dan 50 000 hectaren in erfelijk bezit — niet in erfpacht — doch als blijvend bezit zou uitkiezen. Gaat die concessie door, dan zal men, de kaart raadplegende, zien, dat die kolossale oppervlakte tusschen de Suriname-rivier en de Marowijne, boven Berg en Dal gelegen, eenvoudig is uitgesloten van alle andere nasporingen, en dat wij daar zullen hebben een tweetal magnaten, die een „imperium in imperio" zullen vormen.

Met de uitgifte van mijnconcessies gaat het inderdaad alle grenzen te buiten. In 10 jaren is aan concessies uitgegeven een oppervlakte van 10 malen alle provinciën van Nederland te zamen, van $3^1/_4$ millioen hectaren. [1]) Wat de gevolgen kunnen zijn van dat roekeloos weggeven van schatten in den boven- en benedengrond, daaraan heb ik gisteren reeds herinnerd; en Curaçao dient ons tot waarschuwing.

In Curaçao zijn in tien jaren eenvoudig van den bovengrond mest-

---

[1]) Sic. De oppervlakte van het Rijk in Europa bedraagt ongeveer 33000 K. M^2. of 3,3 millioen hectaren. Eene gelijke in Suriname uitgegeven oppervlakte kan dus bezwaarlijk „10 malen alle provinciën van Nederland" groot zijn.

stoffen weggehaald, die een winst opleverden aan den heer Godden van f 7 200 000, terwijl het Gouvernement f 84 000 ontving. Te St. Barbara zijn omstreeks 1875 weggenomen 200 000 ton in 4 jaren tot een gemiddelde waarde van 6 £, hetgeen een waarde maakt van f 14 400 000, aan dien Engelschman gegeven; het Gouvernement ontving 8 pct.

Wat Aruba betreft, men heeft het geheele eiland zooals het reilt en zeilt weggeschonken aan den heer Ricketts te Londen, die de concessie overdroeg aan een anderen heer Sewell en daarvan f 1 062 000 getrokken heeft als zijn aandeel in de winst gedurende vijf jaren, terwijl de onderneming zelve nog dividenden van 30—64 en 94 pct. van haar kapitaal uitkeerde.

Wanneer men op dergelijke wijze voortgaat, zal men alles hebben weggeschonken aan kapitalisten, den geheelen rijkdom van den bodem, en daarvan nooit iets terugzien. Wij zullen, zooals nu in de Transvaal het geval is, wel vreemde kapitalisten hebben, die millioenen winsten behalen en medevoerden, doch achterlaten een verarmden bodem, waarop een verarmde bevolking woont.

Meer dan in Oost-Indië is dus in West-Indië bij het tegenwoordig beheer een mijnverordening noodig.

Ik heb gisteren er op gewezen dat 24 millioen in de laatste jaren aan den grond onttrokken zijn om nooit meer terug te keeren, en dat daarvan bitter weinig aan de bewoners der kolonie ten goede is gekomen.

Daar in Suriname veel meer mijnen te ontginnen zijn dan in Nederlandsch-Indië en er veel minder contrôle is, moet er paal en perk gesteld worden aan het te gemakkelijk verkrijgen van terreinen voor mijnbouw, en gestreefd worden naar Staatsexploitatie van alle terreinen, die daarvoor in de termen vallen. Waar dat niet wenschelijk is, moet een flinke heffing van de netto winst geschieden, om de delfstoffen, die verkregen zullen worden, niet voor altijd te doen verloren gaan. Ook moet het lot van de arbeiders in de mijnen verbeterd worden. Er zijn thans p.m. 2700 arbeiders en opzichters in de mijnen werkzaam, maar er is geen enkele deskundige of bevoegde autoriteit die toezicht houdt, zoodat er geregeld ongelukken voorkomen en moeten voorkomen, al worden die zelden of nooit door ons vernomen.

Dit alles wijst op de noodzakelijkheid om er voor te zorgen, dat bij het verleenen van mijn-concessiën er paal en perk aan gesteld worde, aan het feit dat de winsten voor een groot deel de kolonie verlaten. Niet minder is scherp toezicht noodig op de spoor- of tramwegconcessiën. Ik wijs op de concessiën-de Gelder en Duncan.

In *De Economist* van November 1898 wees de heer Quarles van Ufford er op „dat de Maatschappij Suriname onder zéér voordeelige voorwaarden recht verkregen had op een zeer uitgebreid terrein, op voorwaarde dat zij een tram zou aanleggen van Paramaribo naar het Lawagebied."

Voor het opnemen van het tracé dier lijn heeft de Regeering ingenieurs van den waterstaat uit Indië aangewezen en beschikbaar gesteld, terwijl de Maatschappij bovendien nog verlangde dat in de eerste jaren rente van het kapitaal voor den aanleg door den Staat zou gegarandeerd worden, wat — indien de courantenberichten juist zijn — in het plan van den Minister ligt.

Ik vraag deze Kamer echter of het wenschelijk kan genoemd worden om zooveel van Staatswege te doen voor de belangen van aandeelhouders in een particuliere maatschappij? Te meer, daar in de kolonie zoo vele

plaatsen tot ondergang gedoemd zijn, en bij gebrek aan de noodige communicatiemiddelen kwijnen, mag men niet voor zulke tramlijn naar de mijnstreken duizenden besteden.

Is het niet eigenaardig dat, waar wij te doen hebben met een concessie-Duncan, die op veel gunstiger voorwaarden aanbood de lijn in 5 jaren aan te leggen, de Minister die concessie vernietigd heeft om die te geven aan de Maatsehappij Suriname?

Ik geloof derhalve dat een betere regeling noodig is voor het verleenen van concessiën voor den boven- en den benedengrond en voor den aanleg van spoor- en tramwegen. Dit is het doel van dit amendement, namelijk aan te dringen op het verkrijgen van wettelijke voorschriften betrekkelijk het verleenen van concessie voor mijnbouw- en landbouwondernemingen en eveneens voor het uitgeven van spoor- en tramwegconcessiën.

GEWIJZIGD AMENDEMENT VAN DEN HEER VAN KOL, STREKKENDE TER VERVANGING VAN HET AMENDEMENT STUK N°. 2 SUB VII.

Achter artikel 29 in te voegen een nieuw artikel, *artikel* 29*bis*, luidende:

„Aan artikel 166 wordt het volgende toegevoegd:

„Het doen instellen van onderzoekingen naar de natuurlijke gesteldheid van den bodem, behoort tot de taak van de regering." "

De **Voorzitter:** De heer van Kol heeft een wijziging in zijn amendement gebracht, ten gevolge waarvan daaruit wegvallen de woorden: „evenals omtrent de regeling der onteigening."

Het **amendement** wordt **ondersteund** door de heeren **Schaper, Ketelaar, Kool, Rink** en **Nolting,** en maakt mitsdien een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Mees,** *voorzitter der Commissie van Rapporteurs*, het woord bekomen hebbende om, namens deze, haar gevoelen over het amendement mede te deelen, zegt: De meerderheid der Commissie meent dat het eerste lid van het artikel, bepalende dat het instellen van onderzoekingen naar de natuurlijke gesteldheid van den bodem behoort tot de taak van het koloniaal bestuur, een algemeene uitspraak is, die in een Regeeringsreglement als dit eigenlijk niet thuis behoort.

Het is óf een zeer algemeene uitspraak, óf het zou binden om terstond een organisatie in het leven te roepen om den bodem van Suriname systematisch te onderzoeken en dat zou een taak zijn die van zeer grooten omvang zou worden.

De hoogleeraar Martin, op wien de heer van Kol zelf zich beriep, heeft verklaard dat daarvoor een groote staf van ambtenaren en een veel tijd en geld eischend onderzoek noodig zou zijn. De Commissie ontkent evenwel geenszins dat mineralogische onderzoekingen in Suriname niet mogen verwaarloosd worden.

Verder wordt in de tweede alinea bepaald, dat er voorschriften zullen worden uitgevaardigd voor het verleenen van mijnbouw- en landbouwondernemingen. De meerderheid van de Commissie meent dat het misschien nuttig kan zijn om in het Regeeringsreglement de verplichting vast te leggen, dat er een koloniale verordening op het verleenen van mijnbouw- en landbouwconcessiën zij. Noodig geloof ik niet dat het is, omdat, als ik mij niet vergis, althans voor de mijnbouwconcessiën reeds een ver-

ordening bestaat. Omtrent dit punt zal de Minister de Kamer wel willen inlichten.

Verder wordt geëischt dat een koloniale verordening zal worden uitgevaardigd voor het verleenen van spoorweg- en tramconcessiën. Daartegen heeft de meerderheid van de Commissie dit bezwaar. Het is gebleken in Nederland nog niet doenlijk te zijn een wet op de concessiën voor spoor- en tramwegen tot stand te brengen. Zij vreest dat het maken van een koloniale verordening over dit onderwerp voor Suriname op nog grooter moeilijkheden zou stuiten. Bovendien zou ik willen vragen: in welke verhouding staat dit voorschrift tot het voorschrift dat reeds gegeven wordt in art. 166 van het Regeeringsreglement: „De Gouverneur kan volgens regels, bij koloniale verordeningen te stellen, vergunning verleenen voor den aanleg van werken en de oprigting van ondernemingen van openbaar nut.” Maar ook wanneer men die koloniale verordeningen in het leven roept die de heer van Kol verlangt, dan geloof ik toch dat hij zich illusiën maakt, indien hij gelooft dat zelfs onder dergelijke algemeene verordeningen geen misbruiken mogelijk zouden zijn. Dergelijke algemeene verordeningen zouden zich toch moeten bepalen tot het stellen van algemeene regelen en bij de toepassing daarvan zouden misbruiken niet uitgesloten kunnen worden.

De Commissie zou meenen, dat, indien het nuttig wordt gerekend om de verplichting op te nemen in het Regeeringsreglement, dat er een verordening zal bestaan op het verleenen van mijn- en landbouwconcessiën, art. 166 wellicht met de vermelding van mijnbouw- en landbouwconcessiën zou kunnen worden aangevuld. De Commissie evenwel vindt geen aanleiding daartoe een voorstel te doen.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*: Wat de eerste alinea betreft van het door den heer van Kol voorgestelde amendement, wensch ik hem er op te wijzen, in aansluiting aan wat de voorzitter der Commissie van Rapporteurs omtrent die zinsnede gezegd heeft, dat in het Oost-Indisch Regeeringsreglement een dergelijke bepaling niet voorkomt, hetgeen toch niet wegneemt, dat in Oost-Indië onderzoekingen op dit gebied op groote schaal worden ingesteld, al sinds jaren, door een daarvoor afzonderlijk ingestelden tak van dienst, namelijk het mijnwezen; wel een bewijs dat een dergelijk voorschrift, een dergelijk platonisch voorschrift, dat niet bepaald de regeling gebiedt, niet noodig is om, wanneer de koloniale Regeering meent, dat het nuttig is voor de ontwikkeling van de kolonie, een dergelijken tak van dienst in het leven te roepen. Maar ik ga verder; niet alleen dat, ofschoon het niet voorgeschreven is in Oost-Indië, toch onderzoekingen plaats grijpen naar de gesteldheid van den bodem, wordt er daar op zeer groote schaal (de laatste begrooting geeft er wel duidelijke blijken van) niet alleen mijnonderzoek, maar ook mijnbouw gedreven, en nu zou ik juist vreezen, dat, wanneer wij hier in dit Regeeringsreglement gingen voorschrijven, dat het doen van onderzoekingen behoort tot de taak van het koloniaal bestuur, daaruit de gevolgtrekking zou worden afgeleid, dat het uitvoeren van mijnbouw *niet* tot die taak zou mogen worden gerekend.

Ik meen dus, dat de opneming van dergelijk voorschrift in stede van nuttig, nadeelig voor de kolonie zou kunnen zijn, ook in het stelsel van den geachten afgevaardigde, die er zeer tegen geporteerd is om den mijnbouw door particulieren mogelijk te maken.

Tegen opneming van die eerste alinea zou ik dus uit dien hoofde alleen reeds overwegend bezwaar hebben.

Verder wenscht de geachte afgevaardigde opgenomen te zien, dat voorschriften betreffende het verleenen van concessiën voor mijnbouw- en landbouwondernemingen en het uitgeven van spoor- en tramwegconcessiën bij koloniale verordening zullen worden uitgevaardigd.

Wat betreft de voorschriften aangaande het verleenen van concessiën voor mijnbouw merk ik op, dat deze reeds bij koloniale verordening *zijn* gegeven. Ik heb er gisteren op gewezen, dat bij de verordening, neergelegd in de *Gouvernementsbladen* van 1897 n°. 1 en 12, houdende bepalingen omtrent het doen van onderzoekingen naar de aanwezigheid en omtrent de ontginning van delfstoffen in of op den bodem van Suriname, uitvoerig die zaak *is* geregeld.

Ik zal niet ingaan, Mijnheer de Voorzitter, op al de voorbeelden, die de geachte spreker weder heeft aangevoerd, alsof men ten bate van particulieren op wilde wijze, met ruime hand concessiën zou zijn gaan uitstrooien, concessiën, die van groote waarde zijn. Over het algemeen zijn de verliezen op dit gebied in de West geleden waarschijnlijk voor velen grooter dan de winsten die behaald zijn, maar dit daargelaten, de concessiën die verleend zijn, zijn uitgegeven krachtens de evengenoemde algemeene verordening of krachtens bijzondere verordeningen door de koloniale regeering vastgesteld, dus krachtens de koloniale verordening die de geachte afgevaardigde wenscht, dat bij het Regeeringsreglement zal worden voorgeschreven. Die verordening bestaat zonder dat zij voorgeschreven is en uitsluitend krachtens haar, ik herhaal het, zijn er concessiën verleend.

Wat betreft de landbouwondernemingen, daaromtrent is, helaas! geen uitvoerige regeling in den geest van die voor mijnbouwontginningen noodzakelijk geweest. Alleen de uitgifte van grond voor de tabakscultuur heeft men gretig aangegrepen, als een middel om te trachten een gedeelte van de woeste gronden van Suriname in cultuur te brengen, maar dit is ook geschied krachtens een koloniale verordening.

Wat betreft het uitgeven van concessiën voor spoor- en tramwegen, zoo ver zijn wij nog niet, maar zeker zal ook daarvoor geen concessie worden gegeven dan krachtens een koloniale verordening. Ik meen dat ook de spoor- en tramwegen ressorteeren onder het bestaande art. 166: „De Gouverneur kan volgens regels, bij koloniale verordeningen te stellen, vergunning verleenen voor den aanleg van werken en de oprichting van ondernemingen van openbaar nut."

Aangezien nu tot hiertoe mijnconcessiën alleen verleend zijn krachtens koloniale verordening, kan het ook niet anders dan de bedoeling zijn, dit in de toekomst te bestendigen.

Met de landbouwconcessiën is het evenzoo gesteld. De Regeering kan dus niet het minste bezwaar hebben om in art. 166 dit principe duidelijk te doen uitkomen, door het als volgt te wijzigen, dat achter „vergunning verleenen" worden gevoegd de woorden: „voor mijnbouw- en landbouwondernemingen". Het artikel zou dan luiden:

„De Gouverneur kan volgens regels, bij koloniale verordeningen te stellen, vergunning verleenen voor mijnbouw- en landbouwondernemingen, en voor den aanleg van werken en de oprichting van ondernemingen van openbaar nut."

Onder de laatste woorden zijn ook spoor- en tramwegen begrepen.

Op die wijze wordt, meen ik, geheel te gemoet gekomen aan den wensch door den geachten afgevaardigde in het tweede gedeelte van zijn amendement nedergelegd, op, naar ik meen, betere wijze dan door hem is voorgesteld.

Het eerste gedeelte van zijn amendement blijf ik overbodig achten niet alleen, doch zelfs schadelijk, omdat men het in dien zin zou kunnen opvatten, dat het wel ligt op den weg van het koloniaal bestuur om onderzoekingen in te stellen naar de natuurlijke gesteldheid van den bodem, maar niet om de ertsen, die men bij dit onderzoek zou vinden, ook te ontginnen.

Blijft de heer van Kol dus niet aandringen op stemming over zijn amendement, dan ben ik geneigd om in art. 166 de straks door mij aangegeven wijziging aan te brengen.

De heer **Fokker,** *lid van de Commissie van Rapporteurs*: Mijnheer de Voorzitter! Slechts een enkel woord over het eerste lid van het amendement, waartegen bij mij bezwaar blijft bestaan.

Er wordt daarin gesproken van de taak van het koloniaal bestuur. Maar dat is een uitdrukking die geheel afwijkt van de uitdrukking overal elders in het Reglement gebezigd. Er moet duidelijk worden uitgedrukt wat onder koloniaal bestuur is te verstaan, te meer omdat wij onveranderd laten art. 163 van het Regeeringsreglement, dat zegt: „De Gouverneur moedigt alle takken van volksvlijt, zooveel in zijn vermogen is, aan en doet aan den Koning en aan de Koloniale Staten alle daartoe strekkende voordragten."

Indien wij nu in ditzelfde hoofdstuk een ander artikel opnemen, waarin gezegd wordt, dat het doen instellen van onderzoekingen naar de natuurlijke gesteldheid van den bodem behoort tot de taak van het koloniaal bestuur, zonder nadere definitie wie dit koloniaal bestuur is, dan geeft dit tot verwarring aanleiding.

Ik geef den geachten spreker in overweging zijn bedoeling te verduidelijken, als hij dit gedeelte van het amendement handhaaft.

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Daar mijn amendement, althans wat het tweede gedeelte betreft, vrij veel steun heeft gevonden, kan ik zeer kort zijn en er mede volstaan met een enkel woord te zeggen over het eerste gedeelte van mijn amendement. De Minister wees er op, dat zulke onderzoekingen toch konden plaats hebben, ook al had men in het Regeeringsreglement niet een dergelijke bepaling, gelijk in Oost-Indië was bewezen, waar het Regeeringsreglement evenmin bindende voorschriften bevat. Dit is juist, maar voor Suriname, waar men dit onderzoek te lang heeft verzuimd, acht ik een prikkel voor de koloniale wetgevende macht noodzakelijk. Een „platonisch voorstel" heeft de Minister mijn voorstel genoemd. Maar wanneer aan deze bepaling niet voldaan wordt, zal telkens bij het begrootingsdebat daarop kunnen worden aangedrongen. Dus wel verre van een platonisch voorstel te zijn zal het een gunstigen invloed kunnen hebben op de daden van den Gouverneur en andere autoriteiten.

De heer Mees achtte de verplichting tot bodemonderzoek niet thuisbehoorend in het Regeeringsreglement, maar voor die stelling heeft hij geen argument aangevoerd. Men vindt vooral in het Regeeringsreglement van Suriname tal van soortgelijke bepalingen. Het is de plicht van het koloniaal bestuur, staat ergens met andere woorden, om de luiheid van onvermogenden te straffen en den arbeidszin aan te moedigen.

Maar dan moet men zich niet bepalen tot den arbeidszin der vrijgemaakte slaven, doch ook denken aan den arbeidszin van de hoogere ambtenaren en ook dezen een kleine, wellicht niet overtollige aansporing geven.

Een ander bezwaar van den heer Mees was, dat het kostbaar zou zijn, maar dit heeft niet zooveel waarde als de heer Mees meent. Men behoeft toch niet dadelijk het ontzaglijke gebied in alle hoeken en gaten te onderzoeken; men kan bij kleine gedeelten beginnen en het onderzoek, naar het noodig blijkt, uitbreiden.

Kostbaar behoeft dit niet te zijn en een talrijk personeel is daarvoor evenmin noodig.

Evengoed als in het Reglement voor Oost-Indië de verplichting is opgelegd aan het koloniaal bestuur om te zorgen voor het inlandsch onderwijs, zonder dat daarvoor reeds overal is gezorgd, zie ik niet in, waarom hier niet de verplichting kan worden opgelegd om te zorgen voor bodemonderzoek, en dit voortdurend verder uit te breiden.

Naar aanleiding van de tweede alinea van het amendement hebben wij veel woorden, maar weinig bestrijding gehoord, en tot mijn genoegen kan ik constateeren, dat de drie sprekers ten slotte zich met de strekking van het amendement hebben vereenigd. De wenschelijkheid van de verplichting tot een goede regeling van mijnbouw- en landbouwconcessiën heeft de heer Mees niet ontkend, maar minder noodig geacht.

Ik geloof wel degelijk, door de frappante feiten, die ik straks genoemd heb, aangetoond te hebben dat op roekelooze wijze met mijnbouw- en landbouwconcessiën was omgesprongen, zoodat deze regeling niet alleen noodig, maar zelfs urgent is.

Thans, zeide de heer Mees, worden consessiën uitgegeven volgens algemeene regels of volgens bijzondere regeling en de Minister steunde hem door te zeggen dat in elk geval geen enkele concessie was uitgegeven die geen steun vond bij een *bestaande* ordonnantie. Dit is een scherpe veroordeeling van de bestaande ordonnantiën. Wanneer onder de bestaande ordonnantiën dergelijke misbruiken kunnen worden geboekstaafd, is het dringend noodig de bestaande ordonnantiën te vervangen door andere, waarbij gunstbetoon, willekeur en nepotisme onmogelijk zijn geworden.

De Minister zegt te recht dat ten aanzien van goud-concessiën reeds enkele nieuwe regelingen zijn getroffen, maar dat omtrent den landbouw niets is geregeld; en die zijn eveneens noodig.

Wat de concessiën voor stoom- en tramwegen aangaat, weegt bij den heer Mees het juridisch bezwaar, dat men er ook in Nederland niet in is geslaagd. Ik geloof dat in Suriname, waar men den toestand goed kan overzien en allicht met minder sluwe contractanten te doen heeft, zulk een regeling gemakkelijker zou gaan dan in Nederland. Laat ons in het Regeeringsreglement de verplichting opnemen en indien men niet slaagt en de moeilijkheden te groot zijn, zal pas blijken dat de vrees door den heer Mees gekoesterd bewaarheid wordt. De Minister meende dat wij niet zoover zijn dat het noodig is bij koloniale verordening aanleg van tramwegen te regelen.

Ik geloof dat reeds gebleken is uit de feiten, voorgekomen bij de concessiën-Duncan en de Gelder, dat de thans geldende ordonnantie tot misbruiken aanleiding geeft. In elk geval, indien de Minister de wenschelijkheid erkent den mijnbouw afdoende te regelen, laten wij dan wat gewenscht is, in het wetboek verplichtend maken.

De Minister heeft een oplossing aan de hand gedaan, nl. door een wijziging van *art.* 166 aan de bedoeling van mijn amendement gemoet te komen. Ook de voorzitter der Commissie van Rapporteurs sprak in dien geest. Ik kan dus medegaan met de gewenschte wijziging van het

tweede gedeelte van mijn amendement, daar daarmede mijn doel wordt bereikt; het eerste deel wensch ik echter onveranderd te handhaven. **Ik stel** u dus **voor,** Mijnheer de Voorzitter, **het amendement te splitsen bij de stemming.**

De **Voorzitter:** Daartegen kan geen bezwaar bestaan. Mag ik nu weten of er een wijziging in het artikel wordt gebracht?

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! **Ik wensch nu voor te stellen een nieuw art. 29ter,** strekkende om art. 166 te lezen:

„De Gouverneur kan volgens regels, bij koloniale verordeningen te stellen, vergunning verleenen voor mijnbouw- en landbouwondernemingen en voor den aanleg van werken en de oprichting van ondernemingen van openbaar nut."

Nota van Wijziging.

Na artikel 29 in te voegen een nieuw artikel, *artikel 29ter*, luidende:

„In artikel 166 wordt achter „vergunning verleenen" ingevoegd: „voor mijnbouw- en landbouwondernemingen".

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de wijziging door de Regeering voorgesteld, **trek ik het tweede gedeelte van mijn amendement in.**

De **Voorzitter:** Daar het tweede gedeelte van het amendement door den heer van Kol is ingetrokken, maakt het geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Wij hebben dus nu eerst te stemmen over het eerste, eenig gedeelte van het amendement van den heer van Kol, en daarna over de wijziging door de Regeering voorgesteld.

De heer **van Karnebeek:** Mijnheer de Voorzitter! Ik heb tegen de wijziging door de Regeering voorgesteld geen bepaald bezwaar, maar ik acht mij verplicht daarbij de aandacht te vestigen op artikel 152 van het Regeeringsreglement, aldus luidende: „Al wat betreft de uitgifte in eigendom of pacht en het beheer der domaniale gronden en bosschen of de uitoefening van andere domaniale regten wordt geregeld bij de wet en, bij gebreke van deze, bij koloniale verordening."

Nu is het wel niet te betwijfelen dat de meeste mijnbouw- en landbouwconcessiën zullen betreffen domaniale gronden.

Ik heb dus tegen de wijziging door de Regeering voorgesteld in artikel 166 geen bezwaar, mits vaststa en begrepen worde, dat artikel 152 daarnevens geldt, zoodat de nieuwe bepaling van art. 166 geen beletsel zal zijn om concessiën voor land- en mijnbouw, betreffende domaniale gronden, eventueel bij de wet te regelen.

De heer **Veegens:** Mijnheer de Voorzitter! Tegen hetgeen de Regeering thans voorstelt aan art. 166 toe te voegen, bestaat bij mij een bedenking, welke zich eenigermate aansluit aan hetgeen de vorige geachte spreker heeft aangevoerd.

Ik vraag mij af, waartoe het noodig kan zijn vergunning van Regeeringswege voor landbouwondernemingen te verleenen, wanneer het niet is ter zake van het in bezit nemen van gronden.

Wanneer degene, die een laandbouwonderneming wil beginnen, in het bezit is van den noodigen grond, dan komt het mij voor, dat er ook in Suriname van geen vergunning van het openbaar gezag voor hem sprake kan zijn. Alleen wanneer hij wenscht te beschikken over gronden, die niet zijn eigendom zijn, kan een zoodanige vergunning te pas komen. De vorige spreker heeft er te recht op gewezen, dat ten opzichte van de uitgifte in eigendom of pacht van domaniale gronden in een ander artikel van het Regeeringsreglement is voorzien.

Waartoe is het dan eigenlijk noodig hier te zeggen, dat vergunning voor landbouwondernemingen kan worden verleend door den Gouverneur, volgens regelen bij koloniale verordening te stellen?

De Minister zal mij misschien antwoorden, dat het hier enkel een faculteit geldt, dat slechts een bevoegdheid aan den Gouverneur wordt toegekend. Maar waar de Gouverneur die bevoegdheid alleen zal kunnen gebruiken voor landbouwondernemingen, waarvoor de beschikking over domaniale gronden verlangd wordt, terwijl daarin elders reeds is voorzien, daar komt het mij toch beter voor in dit artikel van landbouwondernemingen niet te gewagen.

De heer **van Kol:** Tot mijn leedwezen is mij zooeven een juiste opmerking van den heer Fokker ontsnapt.

Het is de quaestie of wij hier moeten spreken van „koloniaal bestuur" dan wel van „Regeering". In art. 162, waarnaar ik verwees, leest men: „het aanmoedigen van arbeidszin en het werken van luiheid en lediggang bij de onvermogende bevolking is een onderwerp van aanhoudende zorg der *Regering*."

Daarin wordt dus gesproken van „Regeering" en nu acht ik het beter mijn amendement in overeenstemming met de terminologie van het Regeeringsreglement te brengen. Ik verander dus in mijn amendement de woorden „het koloniaal bestuur" in de woorden „de Regeering".

De **Voorzitter:** Vanwege de Commissie van Rapporteurs wordt mij de wensch kenbaar gemaakt de behandeling van deze artikelen te schorsen.

Waar die wensch uitgaat van de Commissie van Rapporteurs, heb ik geen aanleiding mij daartegen te verzetten, en stel dus voor deze nieuwe artt. 29*bis* en 29*ter* tot morgen aan te houden.

Daartoe wordt besloten en de vergadering opgeheven.

Beraadslaging

op 16 November (Suriname) 1900.

De beraadslaging over het door den heer van Kol als *amendement* voorgestelde nieuwe *art. 29bis* en de wijziging der Regeering *art. 29ter* wordt hervat.

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! In de eerste plaats een zeer kleine formeele opmerking. Ik geloof dat, aangezien het Regeeringsvoorstel wijziging brengt in het artikel zelf, terwijl het gewijzigd amendement van den heer van Kol een toevoeging is aan het artikel, het misschien beter zou zijn, dat het Regeeringsvoorstel werd art. 29*bis* en het amendement van den heer van Kol art. 29*ter*. Ik geef dit in overweging.

Verder ben ik het met den heer Veegens eens, bij nadere overweging

van wat gisteren door hem over de door mij voorgestelde wijziging is gezegd, dat het woord „landbouw" er uit kan vervallen. Zooals toch de heer Veegens te recht deed opmerken, wordt de landbouw uitgeoefend op gronden, *niet* tot het domein behoorende, waarvoor geen vergunning noodig is, of op gronden, *wel* tot het domein behoorende, waarvan alles wat betreft uitgifte in eigendom en pacht reeds krachtens art. 152 van het Regeeringsreglement wordt geregeld bij de wet en, bij gebreke van deze, bij koloniale verordening.

De mijnbouw echter kan geacht worden niet onder art. 152 te vallen, omdat, volgens de beginselen, o. a. nedergelegd in de Indische Mijnwet, de Staat niet vergunning tot ontginningen geeft als eigenaar van het domein, maar omdat de delfstoffen niet behooren tot den grondeigendom en de ontginning daarvan door den Staat wordt geregeld.

Evenwel is, zooals reeds gisteren gezegd is, deze taak al door den kolonialen wetgever aanvaard, maar uit dien hoofde ontmoet het geen bezwaar de regeling van de uitgifte der vergunningen door dien wetgever in het Regeeringsreglement voor te schrijven. Vandaar, dat ik nu voorstel dit artikel niet aan te vullen met de woorden „voor mijnbouw- en landbouwondernemingen", maar alleen met de woorden „voor mijnbouwondernemingen", waarachter het woord „en" moet worden gevoegd, dat ik wel in mijn rede heb genoemd, maar dat niet in het gedrukte stuk is vermeld.

Den heer van Karnebeek zij nog geantwoord, dat, al zal nu art. 166 van het Regeeringsreglement voor het verleenen van vergunningen voorschrijven regeling bij koloniale verordening, deze regeling ook bij de wet kan geschieden krachtens art. 61 van de Grondwet.

Regelt nu de wetgever krachtens die bevoegdheid, dan heeft er geen regeling plaats bij koloniale verordening, zie art. 47 van het Regeeringsreglement, of wanneer reeds door den kolonialen wetgever eene regeling is getroffen, dan vervalt bij regeling door den wetgever de bestaande koloniale verordening, volgens art. 48, alinea 2, van het Regeeringsreglement.

De **Voorzitter:** Ik ben met den Minister van gevoelen, dat art. 29*ter*, door de Regeering voorgesteld, moet voorafgaan aan het bij amendement door den heer van Kol voorgestelde art. 29*bis*, maar ten einde verwarring te voorkomen, stel ik voor de thans gevolgde nummering te behouden en eventueel bij tweede lezing het denkbeeld van den Minister uit te voeren.

Daartoe wordt besloten.

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de inlichtingen, welke wij van den Minister hebben verkregen, die zich aansluit bij de juiste opmerkingen, gisteren door den heer Veegens gemaakt, kan ik mij geheel met de voorgestelde wijziging vereenigen, vooral nu gebleken is, dat de landbouwconcessiën reeds geregeld zijn — althans zullen worden begrepen — onder art. 152 van het Regeeringsreglement. Daar dat reglement echter reeds 35 jaren oud is en aan al die bepalingen van art. 152 nog altijd niet „nòch bij de wet nòch bij koloniale verordening" voldaan is, geloof ik wel bij deze gelegenheid er bij den Minister op te mogen aandringen, dat hij zich tot de bevoegde autoriteiten zal wenden ten einde een behoorlijke regeling voor landbouw- en mijnbouwconcessiën spoedig in het leven te roepen.

De heer **Mees**, *voorzitter van de Commissie van Rapporteurs* het woord verkregen hebbende om, namens deze, haar gevoelen mede te deelen over de wijziging der Regeering, zegt: De Commissie van Rapporteurs, de wijziging besprekende, die de Minister gisteren aan het slot der vergadering heeft voorgesteld, is geheel tot dezelfde slotsom gekomen als de Minister.

De Commissie van Rapporteurs meent ook, dat het woord „landbouwondernemingen" kan vervallen, maar het woord „mijnbouwondernemingen" kan behouden blijven, en wel op de door den Minister ontwikkelde gronden.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het door den heer **van Kol** voorgestelde **nieuwe art. 29bis** wordt in stemming gebracht en met 35 tegen 18 stemmen **verworpen.**

Tegen hebben gestemd de heeren van Vlijmen, Mees, van Asch van Wijck (Wijk bij Duurstede), Goekoop, Donner, van Bylandt (Apeldoorn), Pijnacker Hordijk, Krap, Ferf, Geertsema, Pijnappel, van Styrum, Drucker, van Bylandt (Gouda), Fokker, van Gijn, van Kerkwijk, Mackay, Tydeman, Travaglino, de Bieberstein, van der Kun, Kerdijk, van den Berch van Heemstede, de Ram, de Savornin Lohman, Conrad, Kolkman, Merckelbach, de Ras, Groen van Waarder, van Karnebeek, van den Heuvel, Schaepman en de Voorzitter.

Voor hebben gestemd de heeren Knijff, Verhey, Lieftinck, Troelstra, Nolting, Roessingh, van Kol, Kool, Bouman, de Waal Malefijt, Hartogh, Schaper, Heldt, van Gilse, van Raalte, Veegens, Houwing en van Alphen.

Het **gewijzigd art. 29ter, thans art. 29bis,** wordt zonder hoofdelijke stemming **aangenomen.**

Wijzigingen, voorgesteld door de Regeering in overleg met de Commissie van Rapporteurs.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Na **Artikel 27**[1]) in te voegen een nieuw artikel, luidende als volgt:

In artikel 187 wordt achter „vergunning verleenen" ingevoegd „voor mijnbouwondernemingen en".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 28 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp voor Curaçao.

SLOTBEPALINGEN.

ARTIKEL 167.

Suriname.

Het tegenwoordig reglement wordt in de kolonie Suriname afgekondigd op de wijze bij art. 44 dezer wet bepaald.

Het treedt in werking op het tijdstip door den Koning aan te wijzen. [1])

ARTIKEL 188.

Curaçao.

Het tegenwoordig reglement wordt in de kolonie Curaçao afgekondigd op de wijze bij art. 44 dezer wet bepaald.

Het treedt in werking op het tijdstip door den Koning aan te wijzen. [2])

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet

behoudens voor Curaçao in het Eerste Ontwerpp in de eerste alinea „art 46" in plaats van „art. 44".

Advies Raad van State.

Art. 167. Zou het woord *Suriname*, in art. 167 der voordragt voorkomende, ook kunnen worden weggelaten?

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 132 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

---

[1]) Koninklijk besluit van 28 September 1865 G. 1865 N°. 12, N.S. 1865 N°. 117: Wij Willem III enz. Hebben goedgevonden en verstaan: te bepalen dat de gemelde wet in werking treedt op den 1sten Januarij 1866.

[2]) Koninklijk besluit van 28 September 1865, P. 1865 N° 19, N.S. 1865 N°. 118: Wij Willem III enz. Hebben goedgevonden en verstaan: te bepalen dat de gemelde wet in werking treedt op den 1sten Januarij 1866.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer
van 9 Juli 1864.

In plaats van art. 46 moet hier art. 44 worden aangehaald.

Tweede Memorie van Toelichting.
Curaçao.

De fout is verbeterd.

Nota van Wijzigingen. [1])
Curaçao.

Stuk n°. 5 (ongedateerd).

In plaats van art. 46 wordt nu, gelijk behoort, „art. 44" aangehaald.

Voorgestelde amendementen.
Suriname.

Opgenomen onder art. 117, Suriname. blz. 604.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
Op 15 Mei (Suriname) 1865.

(De beraadslaging over het amendement-Godefroi-Kappeyne is opgenomen onder art. 117, Suriname, blz. 606—642.)

Art. 167 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
Op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 188 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 168.

Suriname.

De onderwerpen, bij artt. 117 en 138 vermeld, worden voor de eerste maal bij Koninklijk besluit geregeld. *Op deze regelingen is artikel 47 van dit reglement niet van toepassing.*

---

[1]) Deze wijziging was reeds aangebracht in het Tweede Ontwerp en mitsdien hier overbodig.

ARTIKEL 189.

Curaçao.

De onderwerpen, bij artt. 138 en 159 vermeld, worden voor de eerste maal bij Koninklijk besluit geregeld.

Op deze regelingen is artikel 47 van dit reglement niet van toepassing.

Voorgestelde amendementen

en

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 13 en 15 Mei (Suriname) 1865.

Opgenomen onder art. 117, Suriname.

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Achter art. 188 een nieuw artikel in te voegen luidende:

„De onderwerpen, bij artt. 138 en 159 vermeld, worden voor de eerste maal bij Koninklijk besluit geregeld."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

De **Voorzitter:** Door de Regering is voorgesteld een art. 188 (nieuw) te laten volgen, luidende:

„De onderwerpen, bij artt. 138 en 159 vermeld, worden voor de eerste maal bij Koninklijk besluit geregeld."

Art. 188 (nieuw) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ONTWERP—1892.

Suriname.

Aan artikel 168 wordt het volgende toegevoegd:

„Op deze regelingen is art. 47 van dit reglement niet van toepassing."

Curaçao.

Aan artikel 189 wordt het volgende toegevoegd:

„Op deze regelingen is artikel 47 van dit reglement niet van toepassing."

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De voorgedragen aanvulling van het bestaande artikel is volledigheidshalve wenschelijk voorgekomen.

De Minister van Koloniën,
v. Dedem.

ONTWERP—1896

en

ONTWERP—1899.

Gelijk aan Ontwerp—1892.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

De voorgedragen aanvulling van artikel 168 is wenschelijk om allen twijfel uit te sluiten.

De Minister van Koloniën,
Cremer.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

Op 16 November (Suriname) 1900.

Art. 30 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

Op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 29 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 169.

Suriname.

Alle verbindende verordeningen, die er zijn op het tijdstip dat dit reglement in werking treedt, blijven van kracht, [2]) tot dat zij door andere, [2]) volgens de voorschriften dezer wet, [2]) vervangen zijn.

---

[1]) Van het Wijzigingsontwerp.
[2]) De herkomst dezer komma's blijkt niet uit de stukken.

ARTIKEL 190.

Curaçao.

Alle verbindende verordeningen, die er zijn op het tijdstip dat dit reglement in werking treedt, blijven van kracht, tot dat zij door andere, volgens de voorschriften dezer wet, vervangen zijn.

Eerste en Tweede Ontwerp gelijk aan de Wet [1])

behoudens, voor Suriname, in beide Ontwerpen het ontbreken der komma tusschen „kracht" en „tot", „andere" en „volgens" alsmede „wet" en „vervangen".

Eerste Memorie van Toelichting.

Suriname.

Vergelijk art. 3 der additionele artikelen der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

Op 15 Mei (Suriname) 1865.

Art. 169 [2]) en de Beweegredenen [3]) worden zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

Op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 190 en de Beweegredenen [4]) worden zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

---

[1]) De artikelen 169 en 190 der wet zijn 168 en 189 der Ontwerpen wegens de inlassching bij amendement van de artikelen 168 en 189.

[2]) Ten onrechte in de Handelingen 1864—1865 blz. 953 als art. 168 vermeld.

[3]) Luidende: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het reglement op het beleid der Regering in de kolonie Suriname ingevolge art. 59 der Grondwet, door de wet behoort te worden vastgesteld.

[4]) Luidende: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het reglement op het beleid der Regering in de kolonie *Curaçao* ingevolge art. 59 der Grondwet, door de wet behoort te worden vastgesteld.

Eindstemming in de Tweede Kamer

Op 15 Mei (Suriname) 1865.

Het *wets-ontwerp tot vaststelling van het reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname*, in stemming gebragt, wordt met 42 tegen 16 stemmen aangenomen.

Voor hebben gestemd de heeren: Blussé van Oud-Alblas, Kien, Hoynck van Papendrecht, Poortman, Luyben, Viruly Verbrugge, Guljé, Beens, Idzerda, van Limburg Brouwer, van Heiden Reinestein, Heemskerk Bz., Dirks, van Bosse, van der Veen, de Laat de Kanter, van Nierop, van Kerkwijk, Godefroi, IJssel de Schepper, Blom, Wybenga, Kappeyne van de Coppello, Hollingerus Pijpers, Taets van Amerongen, Westerhoff, de Lom de Berg, van den Heuvel, Cornelis, Geertsema, van Delden, du Marchie van Voorthuysen, Dumbar, Fokker, van Swieten, van Lynden, Dullert, Jonckbloet, van Blom, van Heukelom, van Mulken en de Voorzitter.

Tegen hebben gestemd de heeren: van Zuylen van Nyevelt, Hoekwater, van Nispen van Sevenaer, Begram, van Asch van Wijck, de Brauw, Lycklama à Nyeholt, Simons, Wintgens, Mijer, Hoffman, J. K. van Goltstein, van Foreest, Schimmelpenninck, Rochussen en W. van Goltstein.

Bij deze stemming was de heer van der Linden afwezig.

Aan de orde is de beraadslaging over het **Wets-ontwerp tot vaststelling van het Reglement op het beleid der Regering in de Kolonie Curaçao**, doch wegens het vergevorderde uur wordt de vergadering verdaagd tot den volgenden dag, des voormiddags ten 11 ure.

Eindstemming in de Tweede Kamer

Op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Het *wets-ontwerp tot vaststelling van het reglement op het beleid der regering in de kolonie Curaçao*, in stemming gebragt, wordt met 48 tegen 3 stemmen aangenomen.

Tegen hebben gestemd de heeren Wintgens, van Foreest en Rochussen.

Bij deze stemming waren afwezig de heeren Westerhoff en Dumbar.

Stemming in de Eerste Kamer

Op 29 Mei (Suriname) 1865.

Het *wets-ontwerp tot vaststelling van het reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname*, in stemming gebragt, wordt met 31 tegen 1 stem aangenomen.

Tegen heeft gestemd de heer van Nispen van Pannerden.

Stemming in de Eerste Kamer

Op 29 Mei (Curaçao) 1865.

III. HET WETS-ONTWERP TOT VASTSTELLING VAN HET REGLEMENT OP HET BELEID DER REGERING IN DE KOLONIE CURAÇAO.

Dit wets-ontwerp wordt zonder beraadslaging met algemeene (31) stemmen aangenomen.

Bij deze stemming was de heer Michiels van Kessenich afwezig.

De wetten zijn vastgesteld 31 Mei 1865.

(G. 1865 N°. 12, N. S. 1865 N°. 55; P. 1865 N°. 18 N. S. 1865 N°. 56).

Overgangsbepaling

der wetten van 2 Februari 1901 (G 1901 N°. 16, P. 1901 N°. 8).

(Verg. blz. 366).

Suriname.

De leden van de Koloniale Staten, door den Gouverneur benoemd, treden af op den dag, waarop deze wet in werking treedt.

Indien er dan door de kiezers gekozen leden zijn, die volgens artikel 72 van het Regeeringsreglement, zoolas het luidt volgens artikel 21 dezer wet, zijn uitgesloten, treden deze eveneens af.

De verkiezing van leden in de plaats van de afgetredenen geschiedt binnen den termijn, bij het kiesreglement voor de vervulling van tusschentijds openvallende plaatsen voorgeschreven.

Na afloop van deze verkiezing wordt de rooster van aftreding, bedoeld in het vierde lid van artikel 74 van het Regeeringsreglement, opnieuw door het lot geregeld.

De eerste aftreding heeft plaats op het einde van het zittingjaar, volgende op dat, waarin de nieuwe rooster van aftreding is vastgesteld.

Vreemdelingen, wier namen bij het in werking treden dezer wet op de kiezerslijst voorkomen, worden ten aanzien van het kiesrecht als ingezetenen aangemerkt.

Curaçao.

De leden van den Kolonialen Raad, die bij artikel 70 zijn uitgesloten, treden af op den door den Koning te bepalen dag.

ONTWERP—1892.

Suriname.

De leden van de Koloniale Staten, door den gouverneur benoemd, treden af op den dag, waarop deze wet in werking treedt.

Indien er dan door de kiezers gekozen leden zijn, die volgens artikel 72 van het Regeeringsreglement, zooals het luidt volgens artikel 19 dezer wet, zijn uitgesloten, treden deze eveneens af.

De verkiezing van leden in de plaats van de afgetredenen, geschiedt binnen den termijn, bij het kiesreglement voor de vervulling van tusschentijds openvallende plaatsen voorgeschreven.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Overgangsbepaling. Voor het geval dat de wet in werking treedt gedurende den loop van een zittingjaar, zal zij moeten uitmaken of die leden der Koloniale Staten, welke volgens de nieuwe bepalingen geen zitting in het college kunnen hebben, aanstonds aftreden, dan wel eerst na afloop van den tijd waarvoor zij benoemd of gekozen zijn. Het schijnt wenschelijk in eerstbedoelden zin te beslissen, omdat dan de toestand zuiverder zal zijn. Hoewel er op dit oogenblik geen personen, die volgens het voorgedragen art. 20 van het lidmaatschap der Koloniale Staten zullen zijn uitgesloten, in dat college zitting hebben, schijnt de 2de alinea van de overgangsbepaling toch noodig, omdat zulke personen nog gekozen zouden kunnen worden, vóórdat de nieuwe bepaling in werking treedt.

De Minister van Koloniën,

V. DEDEM.

Nota van Wijzigingen

ingezonden bij brief van 3 Maart 1893.

Suriname.

Stuk No. 5.

In de tweede alinea der *Overgangsbepaling* wordt in plaats van „artikel 19 dezer wet" gelezen: „artikel 21 dezer wet."

Aan de *Overgangsbepaling* worden twee nieuwe alinea's toegevoegd, luidende:

„Na afloop van deze verkiezing wordt de rooster van aftreding, bedoeld in het vierde lid van artikel 74 van het Regeeringsreglement, opnieuw door het lot geregeld.

„De eerste aftreding heeft plaats op het einde van het zittingjaar, volgende op dat, waarin de nieuwe rooster van aftreding is vastgesteld."

Toelichting. De twee nieuwe alinea's bevatten bepalingen die wenschelijk voorkomen in verband met de wijziging, die het wetsontwerp brengt in de samenstelling der Koloniale Staten.

ONTWERP—1896.

Suriname.

Overgangsbepaling.

De leden van de Koloniale Staten, door den Gouverneur benoemd, treden af op den dag, waarop deze wet in werking treedt.

Indien er dan door de kiezers gekozen leden zijn, die volgens artikel 72 van het Regeeringsreglement, zooals het luidt volgens artikel 20 dezer wet, zijn uitgesloten, treden deze eveneens af.

De verkiezing van leden in de plaats van de afgetredenen geschiedt binnen den termijn, bij het kiesreglement voor de vervulling van tusschentijds openvallende plaatsen voorgeschreven.

Na afloop van deze verkiezing wordt de rooster van aftreding, bedoeld in het vierde lid van artikel 74 van het Regeeringsreglement, op nieuw door het lot geregeld.

De eerste aftreding heeft plaats op het einde van het zittingjaar, volgende op dat, waarin de nieuwe rooster van aftreding is vastgesteld.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Suriname.

Waarom is, vroeg men, van deze bepaling niet artikel 29 [1]) gemaakt?

Men gaf den wensch te kennen, dat bij de afkondiging de gewijzigde Regeeringsreglementen in hun geheel, op nieuw zullen worden afgedrukt.

Memorie van Antwoord

Ingezonden bij brief van 19 Maart 1897.

Suriname.

De ondergeteekende weet niet waarom van deze bepaling art. 29 gemaakt zou moeten worden. Het geschiedt meermalen dat eene overgangsbepaling in dezen vorm in de wet wordt opgenomen; men zie onder anderen de overgangsbepaling en de slotbepaling van de wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* No. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap.

Aan vervulling van den wensch dat bij of na de afkondiging der voorgestelde wetten, de gewijzigde Regeeringsreglementen in hun geheel opnieuw zullen worden afgedrukt, zal de ondergeteekende gaarne zijne medewerking verleenen.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

ONTWERP—1899.

Suriname.

Overgangsbepaling.

Gelijk aan Ontwerp—1896.

Curaçao.

Overgangbepaling. [2])

De leden van den Kolonialen Raad, die bij artikel 70 zijn uitgesloten, treden af op den door den Koning te bepalen dag.

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Voor het geval dat de wet in werking treedt gedurende den loop van een zittingjaar, zal zij moeten uitmaken of die leden van de Koloniale Staten, die er mochten zijn, welke volgens de nieuwe bepalingen geen zitting in het college kunnen hebben, aanstonds aftreden, dan wel eerst na afloop van den tijd waarvoor zij benoemd of gekozen zijn. Het schijnt wenschelijk in eerstbedoelden zin te beslissen, omdat dan de toestand zuiverder zal zijn. Daartoe strekken de eerste drie alinea's van de overgangsbepaling. De beide andere alinea's bevatten bepalingen die wenschelijk voorkomen in verband met de wijziging, die het wetsontwerp brengt in de samenstelling der Koloniale Staten.

---

[1]) Van het Wijzigingsontwerp.
[2]) Sic.

Curaçao.

(Opgenomen onder Hoofdstuk IV Vertegenw. Stelsel, blz. 297—298).

De Minister van Koloniën,
Cremer.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Suriname.

Overgangsbepaling.

Men merkte op, dat in het tweede lid artikel 20 wordt genoemd, waar artikel 21 is bedoeld.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Suriname.

Overgangsbepalingen. [1])

De in het Voorloopig Verslag gemaakte opmerking is juist. De aanhaling is verbeterd in het aangeboden gewijzigde wetsontwerp.

De Minister van Koloniën,
Cremer.

Wijzigingen voorgesteld door de Regeering in overleg met de Commissie van Rapporteurs.

Stuk n°. 10 (ongedateerd).

Suriname.

In de *Overgangsbepaling*, laatste lid, eersten regel, het woord „der" te vervangen door „dezer".

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

De **Voorzitter**: Ten gevolge van de aanneming van het amendement van de Commissie van Rapporteurs op art. 20 [2]) moet aan de Overgangsbepaling als zesde lid worden toegevoegd:

„Vreemdelingen, wier namen bij het in werking treden der wet op de kiezerslijst voorkomen, worden ten aanzien van het kiesrecht als ingezetenen aangemerkt."

De overgangsbepaling wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

(Hierop volgt de hervatting van de beraadslaging over art. 22*bis* met het daarop voorgestelde **amendement** van den heer **van Kol,** opgenomen onder art. 77, Suriname, blz. 381—385.)

---

[1]) Sic.
[2]) Opgenomen onder art. 69, Suriname, blz. 333—349.

De *Beweegreden* [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: Ik stel voor de eindstemming over het wetsontwerp te doen plaats hebben op aanstaanden Woensdag na de pauze.

Daartoe wordt besloten.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

De *Overgangsbepaling* en de *Beweegreden* [2]) worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: Ik stel voor de eindstemming over dit wetsontwerp te bepalen op aanstaanden Woensdag, na de pauze.

Daartoe wordt besloten.

Wijzigingen voorgesteld door de Regeering in overleg met de Commissie van Rapporteurs.

Suriname.

Stuk n°. 10 (ongedateerd).

I.

In **Artikel 4** in den tweeden regel voor „artikel" te lezen „art.".

II.

In **Artikel 5** het woord „rechtstreeks" te lezen „regtstreeks".

III.

In **Artikel 20** in het eerste lid, zesden regel, het woord „Januari" te lezen „Januarij".

IV.

In **Artikel 27** in den tweeden regel de woorden „of de kolonie" te lezen „of van de kolonie".

V.

In **Artikel 32** in het derde lid het woord „bekragtiging" te lezen „bekrachtiging".

VI.

In de *Overgangsbepaling*, laatste lid, eersten regel, het woord „der" te vervangen door „dezer".

---

[1]) Luidende: Alzoo Wij in overweging genomen hebben dat het wenschelijk is sommige bepalingen der wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 55), houdende vaststelling van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Suriname*, te herzien.

[2]) Luidende: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is sommige bepalingen der wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 56), houdende vaststelling van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Curaçao*, te herzien.

In stuk n°. 8 [1]) komen de volgende drukfouten voor:

In den aanhef van de beweegreden staat: „doet te weten", lees: „doen te weten".

In **Artikel 20,** tweede lid, eersten regel, staat „art 69", lees „art. 69".

In **Artikel 22,** eerste lid, 4den en 5den regel, staat „erstande" en „aar", lees „verstande" en „baar".

In **Artikel 32,** eerste lid, eersten regel, staat „artikel 1", lees **„artikel 1".**

Wijzigingen voorgesteld door de Regeering in overleg met de Commissie van Rapporteurs.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

I.

In **Artikel 4,** tweeden regel, voor „artikel" te lezen „art.".

II.

In **Artikel 5** het woord „rechtstreeks" te lezen „regtstreeks".

III.

In **Artikel 8,** eersten regel, het woord „artikel" te lezen „art.".

IV.

Na **Artikel 25** in te voegen een nieuw artikel, luidende als volgt:
In artikel 169 vervallen de woorden „ten behoeve van het Rijk of van de kolonie".

V.

Na **Artikel 27** in te voegen een nieuw artikel, luidende als volgt:
In artikel 187 wordt achter „vergunning verleenen" ingevoegd „voor mijnbouwondernemingen en".

VI.

In **Artikel 29** in het derde lid het woord „bekragtiging" te lezen „bekrachtiging".

In stuk n°. 9 [1]) komen de volgende drukfouten voor:

In **Artikel 4,** tweeden regel, staat „wet bedoeld", lees „wet, bedoeld".

In **Artikel 22,** vierde, vijfde en zesde lid, staat „gouverneur", lees „Gouverneur"; laatste lid staat „gouverneurs", lees „Gouverneurs".

In **Artikel 29,** eerste lid, eersten regel, staat „artikel 1", lees **„artikel 1".**

Aan het slot staat „*Overgangbepaling*", lees „*Overgangsbepaling*".

---

[1]) Behelzende: Ontwerp van wet, zooals het luidt na de daarin tot en met 16 November 1900 gebrachte wijzigingen.

De Eindstemming over de wetsontwerpen tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao.

Vergadering der Tweede Kamer

op 21 November 1900.

De **Voorzitter**: Van de leden zijn geen voorstellen tot nadere wijziging ingekomen. De Regeering heeft, in overleg met de Commissie van Rapporteurs, wijzigingen voorgesteld, welke zijn gedrukt en rondgedeeld. Het woord is aan den heer Minister van Koloniën tot toelichting van die wijzigingen.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*: De wijzigingen, die de Kamer voor zich heeft, zijn in overeenstemming met de Commissie van Rapporteurs door mij voorgesteld. Zij strekken om in art. 4 in den tweeden regel voor „artikel" te lezen „art.", om in artikel 5 voor „rechtstreeks" te lezen „regtstreeks", in artikel 20, in het eerste lid, zesden regel, voor het woord „Januari" te lezen „Januarij", in artikel 27, in den tweeden regel voor de woorden „of de kolonie" te lezen „of van de kolonie", om in artikel 32, in het derde lid, voor het woord „bekragtiging" te lezen „bekrachtiging" en in de overgangsbepaling, laatste lid, eersten regel, het woord „der" te vervangen door „dezer".

Wat Curaçao betreft, zijn dezelfde wijzigingen voorgesteld als voor Suriname onder de nummers I en II. Onder n°. V wordt voorgesteld om na art. 27 in te voegen een nieuw artikel, luidende:

„In artikel 187 wordt achter „vergunning verleenen" ingevoegd „voor mijnbouwondernemingen en", ten gevolge van de wijziging, die in het Regeeringsreglement van Suriname is gebracht.

In artikel 8, eersten regel, moet het woord „artikel" gelezen worden „art.". Verder wordt voorgesteld na artikel 25 in te voegen een nieuw artikel, luidende:

„In artikel 169 vervallen de woorden „ten behoeve van het Rijk of van de kolonie"."

Als zesde wijziging wordt voorgesteld in art. 29 in het derde lid het woord „bekragtiging" te lezen „bekrachtiging".

Overigens zijn het slechts verbeteringen van drukfouten.

De *wijzigingen* in de beide wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De *wetsontwerpen tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao* worden achtereenvolgens zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Behandeling van de Ontwerpen—1899 in de Eerste Kamer.

Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs over de ontwerpen van wet tot:

1°. wijziging van het Regeeringsreglement van Suriname;
2°. wijziging van het Regeeringsreglement van Curaçao.

Vrij algemeen kon men zich met deze wetsontwerpen vereenigen. Men nam vooral daarom met genoegen daarvan kennis, omdat bleek, dat de Regeerings-

reglementen voor Suriname en Curaçao, in 1866 ingevoerd, werkelijk aan de behoefte hadden voldaan, nu na 34 jaren niet meer wijzigingen behoefden te worden voorgesteld. Men erkende daarbij gaarne, dat, al zijn de voorgestelde wijzigingen niet ingrijpend te noemen, zij toch werkelijke verbeteringen inhouden.

De opmerking werd ook gemaakt, dat uit deze voorstellen bleek, hoezeer sedert 1848 de geest was gewijzigd. In 1865 achtte men het bedenkelijk om in de Koloniën belangrijke wettelijke regelingen in te voeren buiten medewerking van de wetgevende macht in Nederland, thans was er veeleer eene tegenovergestelde neiging merkbaar.

Terwijl verscheidene leden zich met de gronden in de Memorie van Toelichting aangevoerd voor de wijziging in art. 3 sub. 2°. c. in verband met die in art. 15 voorgesteld konden vereenigen, ontkenden anderen, dat het thans bestaande art. 48 het twijfelachtig maakte, of 's Konings bevoegdheid tot regeling van een onderwerp was uitgesloten, wanneer in het Regeeringsreglement bepaald was, dat eene regeling bij *koloniale verordening* moest geschieden, en dit zoowel met het oog op de woorden van het artikel, als op het door den Minister van Koloniën bij de behandeling van het Regeeringsreglement in de Tweede Kamer op 11 Mei 1865 gegeven antwoord aan den heer van Delden. Intusschen had men tegen de aangebrachte wijziging geen bezwaar.

Op de gronden aangegeven in de Memorie van Toelichting kon men zich vereenigen met de wijziging in de samenstelling der Koloniale Staten van Suriname. Dat door de wijziging in art. 72 het geval zich niet meer kan voordoen, dat een gedelegeerde van den Gouverneur in die qualiteit een voorstel heeft te verdedigen, waartegen hij als lid der Staten meent oppositie te moeten voeren, werd evenwel niet toegegeven, daar de verschillende afdeelingchefs als gedelegeerden kunnen optreden en deze alleen van het lidmaatschap zijn uitgesloten, indien zij tevens zijn lid van den Raad van Bestuur.

Een der leden sprak de meening uit, dat eene geheele verandering van het vertegenwoordigend lichaam aanbeveling verdiende, en wel in dien zin dat men kreeg een *Kolonialen Raad*, voorgezeten door den Gouverneur en waarin zitting hadden de leden van den Raad van Bestuur, de voorzitter van het hof van justitie en twee door de Koningin benoemde leden, alsmede zeven leden Nederlanders, gekozen door de kiezers voor zoover zij Nederlanders zijn, en de *Koloniale Staten*, waarin zitting zouden hebben de leden van den kolonialen Raad en zeven door de kiezers, ook ingezetenen, uit Nederlanders of ingezetenen, gekozen. De koloniale Raad zou alsdan hebben te behandelen de verordeningen van wetgevenden aard, terwijl de Koloniale Staten zich zouden hebben bezig te houden met het vaststellen der begrooting, alsmede met de zorg voor de politiemaatregelen en huishoudelijke aangelegenheden van Paramaribo en de bevoegdheden zouden hebben, genoemd in de artt. 103—105 Regeeringsreglement; eene regeling die o. a. geldt in de kolonie Demerary. Alsdan zou, waar het betreft onderwerpen van wetgevenden aard, het Bestuur eenigen invloed hebben, terwijl het voordeel verkregen werd, dat zij die belast zijn geweest met het ontwerpen van verordeningen, bij de voorafgaande behandeling der verordeningen in de afdeelingen, de noodige inlichtingen konden geven. Tevens zou alsdan wellicht een regeling in gelijken zin voor Curaçao kunnen worden gemaakt.

Dat de procureur generaal niet langer als zoodanig zou fungeeren als onder-voorzitter van den Raad van Bestuur, vond algemeen goedkeuring. Men kan een uitnemend ambtenaar zijn om als chef van het parket op te treden, zonder de gave te hebben om den Gouverneur bij ontstentenis te vervangen. Munt hij boven andere ambtenaren uit, dan kan hij als ondervoorzitter worden aangewezen.

Een der leden vond ook hierom de wijziging gewenscht, omdat het thans mogelijk zou worden om den procureur-generaal te ontlasten van het ontwerpen van verordeningen, wanneer den onder-voorzitter een bezoldiging werd toegekend en deze meer bijzonder belast werd met werkzaamheden van wetgevenden aard. Bij eene dergelijke regeling zou de betrekking van advocaat-generaal bij het hof van justitie kunnen vervallen en zouden de kosten

niet belangrijk toenemen, terwijl zou voorzien worden in een leemte, die zich moet doen gevoelen, wanneer een gouverneur de noodige geschiktheid voor wĕtgevenden arbeid mocht missen.

Dat uitbreiding van kiesrecht in de kolonie Suriname niet achterwege kon blijven, werd algemeen erkend. De meening werd echter verdedigd, dat in art. 69, zooals het thans gewijzigd wordt, een tweeslachtig stelsel werd gehuldigd. De Rijkswetgever bepaalt dat kiezers zullen zijn zij die belasting betalen over een jaarlijksch inkomen, terwijl de koloniale wetgever, binnen zekere grenzen, bepaalt wie kiezer zullen zijn bij betaling van een som in de gezamenlijke directe belastingen. Aldus zouden bij koloniale verordening ook zij kiezer worden, die gerekend worden veel minder gegoed te zijn, doch bijv. als kroeghouder patent betalen. Hoever men ook de bevoegdheid der Koloniale Staten wilde uitbreiden, het aanwijzen van kiezers moest uitsluitend bij den Rijkswetgever zijn. Een der leden zou aan het voorstel in de Tweede Kamer gedaan om f 1000 als jaarlijksch inkomen aan te nemen verre de voorkeur geven, wanneer de tweede bepaling verviel, daar betalen van patent of andere directe belasting geen bewijs van gegoedheid behoeft te zijn en in eene kolonie vooral daarop dient gelet te worden.

Art. 3*b*. [1]) Gevraagd werd, wat men door den „vorm" moet verstaan. Zoo schrijft de Grondwet voor, dat algemeene maatregelen van bestuur van het Rijk en van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen niet worden genomen dan door den Raad van State gehoord. Maar in art. 56 der Grondwet zijn twee nieuwe alinea's opgenomen zeggende, dat bepalingen door straffen te handhaven in die maatregelen niet gemaakt worden dan krachtens de wet en dat de wet de op te leggen straffen regelt. Meent de Regeering nu, dat deze bepaling ook van toepassing zal zijn op de besluiten in art. 3*b* bedoeld?

Art. 6. [2]) Er zou naar een der leden opmerkte, veel meer aanleiding zijn om bloedverwantschap of zwagerschap als een verhindering tot benoeming aan te merken, wanneer het geldt afdeelingchefs, districtscommissarissen enz. door den *Gouverneur* te benoemen, dan dat gelijk nu, deze beperking wordt ingevoerd, voor het geval dat de hoofdambtenaren door den Koning benoemd zijn.

Art. 7. [3]) De opmerking werd gemaakt, of het niet wenschelijk ware, dat ook de Gouverneur afschrift kreeg van de processen-verbaal.

Gevraagd werd, wie beslist of de Gouverneur, wanneer deze op grond van ziektetoestand buiten staat verklaard is zijne waardigheid uit te oefenen, weder voldoende hersteld is om zijn functiën te hervatten. Zooals de bepaling nu luidt, kan de Gouverneur denzelfden dag, waarop hij buiten staat verklaard is zijn waardigheid uit te oefenen, het bestuur weder op zich nemen.

Art. 11. [4]) Hoewel art. 5, waarnaar de Minister in zijn Memorie van Antwoord ter verklaring van artikel 11 verwees, later gewijzigd is, meende men, dat de bedoeling toch voldoende duidelijk is, dat de verbodsbepaling van artikel 18 „nieuw" van het Regeeringsreglement ook niet zal gelden met betrekking tot het aandeel dat de waarnemende Gouverneur heeft in den handel van anderen.

Art. 20. [5]) (Wijz. Regl. Curaçao); art. 21 [5]) (wijz. Regl. Suriname). De opmerking werd gemaakt, dat het wenschelijk ware geweest ook de consuls van vreemde mogendheden van het lidmaatschap uit te sluiten.

Vastgesteld 18 December 1900.

RAHUSEN.
GEERTSEMA.
VAN BONEVAL FAURE.
VAN ASCH VAN WIJCK.
VAN ZINNICQ BERGMANN.

[1]) Art. 3 Reg. Reglement.
[2]) Art. 19 Reg. Reglement.
[3]) Art. 20 Reg. Reglement.
[4]) Art. 27 Reg. Reglement.
[5]) Art. 70 (Curaçao), art. 72 (Suriname).

Eindverslag der Commissie van Rapporteurs over de wetsontwerpen tot:

1°. wijziging van het Regeeringsreglement voor Suriname;
2°. wijziging van het Regeeringsreglement voor Curaçao.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

Memorie van Antwoord.

Het was den ondergeteekende aangenaam te vernemen dat men zich vrij algemeen met deze wetsontwerpen kon vereenigen en dat erkend werd dat de voorgestelde wijzigingen werkelijke verbeteringen inhouden.

Zooals de ondergeteekende in zijne Memorie van Toelichting mededeelde, zijn betreffende de vraag of, waar het Regeeringsreglement bepaalt dat eene regeling moet geschieden bij koloniale verordening, daardoor 's Konings bevoegdheid tot regeling van het onderwerp wordt uitgesloten, uit de in de Tweede Kamer gehouden discussiën voor een bevestigend zoowel als voor een ontkennend antwoord argumenten te putten, en daar omtrent die bevoegdheid des konings geen twijfel mag bestaan, is de voorgestelde wijziging van de beide artikelen 48 noodig, althans nuttig.

Erkend moet worden, dat, wanneer de Gouverneur als gedelegeerde zal aanwijzen een afdeelingchef, die tevens lid van de Koloniale Staten is, het geval zich zal kunnen blijven voordoen, dat zoodanige gedelegeerde in de eene qualiteit een voorstel zal hebben te verdedigen, waartegen hij in de andere qualiteit oppositie kan voeren. Maar door de voorgestelde wijziging van artikel 72 zal zoodanig geval zich minder vaak voordoen, dan thans mogelijk is, en zal de Gouverneur zelfs bijna altijd kunnen nalaten een afdeelingchef, tevens lid van de Koloniale Staten, als gedelegeerde aan te wijzen, daar bijv. de gouvernementssecretaris wel voldoende op de hoogte zal zijn om een voorstel van den Gouverneur, dat gedaan is in strijd met het advies van den betrokken afdeelingchef, te kunnen verdedigen.

De ondergeteekende deelt niet de meening van het lid dat van meening is dat eene geheele verandering van het vertegenwoordigend lichaam aanbeveling verdient, en wel in dien zin dat men kreeg een *Kolonialen Raad*, die zou hebben te behandelen de voorstellen van wetgevenden aard, en de *Koloniale Staten*, die zich zouden hebben bezig te houden met het vaststellen van de begrooting, alsmede met de zorg voor de politiemaatregelen en huishoudelijke aangelegenheden van Paramaribo en de bevoegdheden zouden hebben, genoemd in de artikelen 103—105 van het Regeeringsreglement.

Al moge eene dergelijke regeling in de kolonie Demerary bestaan, de ondergeteekende acht ze niet vrij van tweeslachtigheid, en is van meening dat de grenzen van de bevoegdheden van beide lichamen niet voldoende zouden zijn af te bakenen, zoodat conflicten tusschen beide colleges niet zouden zijn te vermijden. Zoo kunnen politiemaatregelen en huishoudelijke maatregelen van Paramaribo dikwerf onderwerpen zijn van wetgevenden aard, bijv. daar waar straffen worden bedreigd. Voorts zou het geval denkbaar zijn, dat de Gouverneur, na verkregen goedkeuring van den Kolonialen Raad, eene verordening vaststelt aan de uitvoering waarvan kosten verbonden zijn en dat de Koloniale Staten weigeren het daarvoor benoodigd krediet op de begrooting toe te staan.

Dat het bestuur bij de voorgestane inrichting van den Kolonialen Raad eenigen invloed zou hebben, waar het betreft onderwerpen van wetgevenden aard, zou eene illusie blijken, want in de Memorie van Toelichting is juist aangetoond, dat ook leden, niet door de kiezers gekozen, volstrekt geen waarborg geven dat zij het bestuur steeds tot steun strekken. Trouwens voorziet artikel 48 van het Regeeringsreglement zooals het na de voorgestelde wijziging zal luiden, in het geval, dat het bestuur in de Staten den noodigen steun niet mocht vinden.

Het verschaffen van inlichtingen bij de behandeling van verordeningen in de afdeelingen is ook niet bepaald noodig, daar minder juiste opvattingen bij de beantwoording aan de verslagen worden weerlegd.

Het door een lid geopperd denkbeeld om zoo noodig den ondervoorzitter van den raad van bestuur als zoodanig eene bezoldiging toe te kennen en hem te belasten met werkzaamheden van wetgevenden aard, acht de ondergeteekende niet voor verwezenlijking vatbaar, daar het z. i. niet aangaat een lid van een adviseerend college *als zoodanig* met werkzaamheden van wetgevenden aard te belasten.

Blijkt ooit een ambtenaar voor wetgevenden arbeid noodig te zijn, dan zou hij onder den eenen of anderen titel moeten worden benoemd en dan zal hij, komt de wijziging van het Regeeringsreglement tot stand, tot ondervoorzitter van den raad van bestuur *kunnen* worden benoemd, wanneer hij namelijk daartoe geschikt wordt geoordeeld.

Algemeen wordt erkend dat uitbreiding van kiesrecht in Suriname niet achterwege kan blijven. Daarom is voorgesteld artikel 69 van het Regeeringsreglement in dien zin aan te vullen dat ook kiezers zullen zijn zij die belasting betalen over een jaarlijksch inkomen van f 1400 of meer. Ware men in het bestaande vereischte van een census wijziging gaan brengen door dat vereischte hooger te stellen of den census geheel af te schaffen, dan zou men met de eene hand hebben genomen wat men met de andere geeft.

Wanneer verdere uitbreiding van het kiezerskorps vereischt mocht worden, is het noodig dat zulks zonder nadere wijziging van het Regeeringsreglement kunne geschieden; vandaar de schijnbare tweeslachtigheid van het voorgestelde artikel 69. Dat het betalen van patent of andere directe belasting geen bewijs van gegoedheid behoeft te zijn kan niet worden toegegeven, al zijn er misschien zeer enkele uitzonderingen aan te wijzen dat zulks niet het geval is.

Art. 3*b*.[1]) De beide laatste zinsneden van artikel 56 der Grondwet betreffen geenszins den vorm voorgeschreven voor Koninklijke besluiten houdende vaststelling van algemeene maatregelen van bestuur. Zulks is wel het geval met het voorschrift vervat in het 1ste lid van artikel 75 der Grondwet, dat de Koning zoodanige besluiten ter overweging bij den Raad van State brengt, omdat het 2de lid van dat artikel den vorm van zoodanige besluiten voorschrijft, namelijk dat aan het hoofd wordt melding gemaakt dat de Raad van deswege is gehoord.

Art. 6.[2]) De behoefte aan wijziging van artikel 19 van het Regeeringsreglement in den door één lid bedoelden zin heeft zich in het tijdvak van 36 jaren dat het Regeeringsreglement werkt, niet doen gevoelen.

Art. 7.[3]) De ondergeteekende acht het niet wenschelijk dat de Gouverneur afschrift erlangt van de processen-verbaal, omdat het voor de onafhankelijkheid van de leden van den Raad van Bestuur en c. q. ook voor die van het wetgevend lichaam noodig is dat zij weten dat de wijze, waarop zij hunne stem hebben uitgebracht, geheim blijve. Vandaar dan ook de bepaling dat de zitting wordt gehouden met gesloten deuren.

Er bestaat geene reden om, wanneer de Gouverneur door een plotselingen ziektetoestand buiten staat is geraakt om zijne waardigheid uit te oefenen en om het dagelijksch beleid van zaken aan een ander op te dragen, eene andere voorziening te nemen dan in het geval voorzien in artikel 28bis.

In beide gevallen zal de Gouverneur wel zelf kunnen oordeelen of hij genoegzaam hersteld is om zijne waardigheid weder uit te oefenen, iets hetwelk uit den aard der zaak in het geval van krankzinnigheid niet het geval is.

Art. 11.[4]) Inderdaad zal, na de wijziging welke artikel 5 van het wetsontwerp

[1]) Art. 3 Reg. Reglement.
[2]) Art. 19 Reg. Reglement.
[3]) Art. 20 Reg. Reglement.
[4]) Art. 27 Reg. Reglement.

onderging, de verbodsbepaling van artikel 18 (nieuw) van het Regeeringsreglement ook niet gelden met betrekking tot het aandeel dat de waarnemende Gouverneur had in den handel van anderen vóór dat hij het bestuur aanvaardde.

Art. 20 [1]) (wijz. Regl. Curaçao), art. 21 [1]) (wijz. Regl. Suriname). De ondergeteekende kan niet inzien dat het noodig geweest zou zijn de consuls van vreemde Mogendheden van het lidmaatschap uit te sluiten. Geschikte personen zouden daardoor kunnen zijn uitgesloten.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 15den Januari 1901.

RAHUSEN.
GEERTSEMA.
VAN BONEVAL FAURE.
VAN ASCH VAN WIJCK.
VAN ZINNICQ BERGMANN.

Vergadering der Eerste Kamer

van 1 Februari 1901.

De wetsontwerpen tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De wetten zijn vastgesteld 2 Februari 1901.

(G. 1901 n°. 16, N. S. 1901 n°. 55; P. 1901 n°. 8, N. S. 1901 n°. 56.)

In werking treden der wetten van 2 Februari 1901.

Suriname.

(G. 1901 n°. 16.)

Voormelde wet treedt in werking met den dag der uitgifte van deze publicatie.

Gedaan te Paramaribo, den 2den April 1901.
TONCKENS.

De Gouvernements-Secretaris,
C. F. SCHOCH.

Uitgegeven den 13den April 1901.
De Gouvernements-Secretaris,
C. F. SCHOCH.

Curaçao.

Eene bepaling omtrent de in werking treding ontbreekt.

De Wijzigingswet trad dus, ingevolge art. 45 R. R., op den dertigsten dag na dien der uitgifte van het P. in werking. Deze uitgifte had plaats op 13 April 1901 en de in werking treding mitsdien op 13 Mei d. a. v.

---

[1]) Art. 70 (Curaçao), art. 72 (Suriname).

Bekendmaking van den Wetstekst.

Suriname.

(G. 1901 n°. 30.)

Resolutie van 4 Juli 1901 La A N°. 5561 omtrent de plaatsing in het Gouvernementsblad van den thans geldenden tekst van het Regeeringsreglement voor Suriname.

De Gouverneur van Suriname,

Overwegende: dat het „Reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname" bij de wetten van 26 April 1884 (Staatsblad N°. 90) en van 2 Februari 1901 (Staatsblad N°. 55), respectievelijk afgekondigd den 16den Juni 1884 (G. B. N°. 8) en den 2den April 1901 (G. B. N°. 16) verschillende wijzigingen heeft ondergaan;
dat het wenschelijk is den geldenden tekst van dat reglement in één geheel samen te vatten en dit in het Gouvernementsblad te doen opnemen;

Besluit:

1°. te bepalen dat het „Reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname" zooals het luidt na de daarin aangebrachte wijzigingen en bijvoegingen, nevens extract van deze resolutie, in zijn geheel in het *Gouvernementsblad* zal worden geplaatst.
2°. . . . . . (enz.)

Paramaribo den 4den Juli 1901
TONCKENS.

Uitgegeven den 27sten Juli 1901
De Gouvernements-Secretaris,
C. F. SCHOCH.

De tekst der wet is ook bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 25 Februari 1902, *Staatsblad* 1902 n°. 37.

Curaçao.

(P. 1902 n°. 22).

In naam der Koningin!

De Gouverneur van Curaçao,

Vanwege de Koningin den last ontvangen hebbende tot afkondiging van onderstaand Koninklijk besluit;

STAATSBLAD
VAN HET
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN.

(No. 38.) **Besluit** *van den 25sten Februari 1902, ter bekendmaking van den tekst der wet van 31 Mei 1865 (Staatsblad N°. 56) houdende vaststelling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Curaçao, zooals die door latere wetten is gewijzigd en aangevuld.*

Wij Wilhelmina, enz.

Hebben goedgevonden en verstaan:
den tekst der wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* N°. 56), houdende vaststelling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Curaçao, zooals die is gewijzigd en aangevuld bij de wetten van 26 April 1884 (Staatsblad N°. 91) 2 Februari 1901 (Staatsblad N°. 56) en 30 December 1901 (Staatsblad N°. 289), algemeen bekend te maken door bijvoeging van dien gewijzigden en aangevulden tekst in zijn geheel, bij dit besluit.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 25n Februari 1902.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, tijdelijk belast met het beheer van het Departement van Koloniën,

J. W. BERGANSIUS.

Uitgegeven den *zes en twintigsten* Maart 1902.

De Minister van Justitie,

J. A. LOEFF.

Tekst der Wet enz.

Heeft de opneming daarvan in het Publicatie-blad bevolen.

Gedaan te Willemstad, den 22n April 1902.

J. O. DE JONG V. B. EN D.

De Gouvernements-Secretaris,

C. C. J. VAN ROMONDT.

Uitgegeven den 17n Juli 1902.

De Gouvernements-Secretaris a. i.,

HAMELBERG.

ADDENDA.

Eerste Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

§ 1. Art. 59 der Grondwet beveelt dat de Reglementen op het beleid der regering in de kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen zullen worden vastgesteld bij de wet en het vijfde harer additionele artikelen schreef voor, dat deze wetten moesten worden voorgedragen binnen drie jaren na de afkondiging der veranderingen in de Grondwet.

De Regering trachtte dan ook voor de West-Indische kolonien aan den haar opgelegden pligt te voldoen door aanbieding aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal bij Koninklijke boodschap van 17 December 1851 van een ontwerp van wet tot vaststelling van een reglement op het beleid der regering in de Nederlandsche West-Indische bezittingen, dat na, blijkens mededeeling, ingekomen in de zitting van 27 January 1852, eene enkele wijziging te hebben ondergaan, op nieuw werd ingezonden bij Koninklijke boodschap van 4 October 1852.

Daarover, schoon in de afdeelingen onderzocht bracht de benoemde Commissie van Rapporteurs geen Voorloopig Verslag uit, zoodat het buiten verdere behandeling bleef.

Een nieuw ontwerp werd der Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden bij Koninklijke boodschap van 16 November 1855. De Regering verklaarde in de Memorie van Toelichting bij de zamenstelling daarvan zorgvuldig partij getrokken te hebben van het bij de wet van 2 September 1854 (*Staatsblad* nº. 129) vastgestelde Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie daar, waar andere toestanden geen andere voorschriften noodzakelijk maakten.

Aan deze voordragt viel gelijk lot te beurt. De benoemde Commissie van Rapporteurs bragt nimmer over het onderzoek der afdeelingen verslag uit en de zaak bleef dus weder onafgedaan.

Het vraagstuk der emancipatie leverde destijds een onoverkomelijk beletsel op. Thans is het door de wetten van 8 Augustus 1862, houdende opheffing der slavernij in de kolonie Suriname (*Staatsblad* nº. 164), en op de eilanden Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Eustatius, Saba en St. Martin (Nederlandsch gedeelte) (*Staatsblad* nº. 165), voor altoos opgelost. Sinds 1 Julij 1863 draagt de bodem ook van Nederlandsch West-Indie geen andere dan vrije lieden meer.

Die gewigtige gebeurtenis, opent zij voor de koloniale maatschappij eene nieuwe toekomst, doet dringender dan ooit de behoefte gevoelen aan een vrijgevig regeringsreglement, dat, op breede en ruime grondslagen rustende, de welvaart dier door de natuur kwistig bedeelde gewesten, zooveel menschelijke instellingen vermogen, verzekert, en door de zelfstandigheid tegenover het moederland, die het schenkt, lijdelijke en hulpbehoevende afhankelijkheid in fiere en dankbare aanhankelijkheid verkeert. Van dit besef doordrongen, heeft de ondergeteekende dadelijk na zijne aanvaarding van het bewind aan de zamenstelling van het tegenwoordig ontwerp zijne ernstige aandacht gewijd. Ontbrak hem het welkome licht dat een Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over een vorig ontwerp uitgebragt, pleegt te verspreiden, hij vond de zaak door de zorg zijner voorgangers voortdurend behartigd, uitnemend voorbereid en rijp geworden voor beslissing.

Over het ontwerp van 1855 had de Regering met de gouverneurs en Koloniale Raden van Suriname en Curaçao vertrouwelijk van gedachten gewisseld. Vele voorstellen tot verbetering, door plaatselijke kennis ingegeven en toegelicht, waren van daar ontvangen. En de Regering, heeft zij hare vroegere voordragt in voorname punten gewijzigd, mag vertrouwen, dat zij daaraan wel gedaan, en thans, meer dan vroeger, op beproefde grondslagen en met deugdelijke bouwstoffen gearbeid heeft.

§ 2. De vroegere regeringsvoordragten behelsden slechts één ontwerp, houdende een algemeen reglement op het beleid der regering in de gezamenlijke Nederlandsche West-Indische kolonien en bezittingen. Thans worden twee ontwerpen aangeboden, opdat elk van de beide kolonien, Suriname en Curaçao, haar eigen reglement erlange. Velerlei beweegredenen deden dit voorstel verkieslijker voorkomen. Wanneer men art. 59 en het 5de additioneel artikel der Grondwet aandachtig leest en vergelijkt, straalt daarin kennelijk de meening door, dat er voor de verschillende kolonien en bezittingen zullen worden gemaakt verschillende reglementen en worden vastgesteld verschillende wetten. Ook in hunne tegenwoordige gedaante nemen de West-Indische ontwerpen vele bepalingen uit het regeringsreglement van Nederlandsch Indie over. Dat zal wel niemand afkeuren, en toch zal niemand beweren, dat men ze daarom alle in éene wet behoort zamen te smelten. Dan echter schijnt het in de reden te liggen, dat men de afscheiding overal moet handhaven, omdat de grond van beslissing niet kan gezocht worden in de grootere of kleinere hoeveelheid der artikelen die gelijkluidend zijn, maar afhangt van de vraag, of de kolonien, waarvoor de wetten bestemd zijn, al dan niet op zich zelve staan.

De vereeniging van al de West-Indische bezittingen tot één gouvernement onder het beheer van éenen Gouverneur-Generaal, die zijnen zetel had in Suriname, werd werkelijk, ten gevolge der zending van den generaal-majoor VAN DEN BOSCH als des Konings Commissaris-Generaal voor de West-Indische bezittingen, in 1828 beproefd.

De uitkomst beantwoordde in geenerlei opzigt aan de verwachtingen, die men zich had voorgespiegeld.

In 1845 kwam men daarom op den genomen maatregel terug en scheidde Suriname en de eilanden weder van elkander af. De verdeeling van 1845 heeft uitnemend aan het doel beantwoord, en de Regering verklaarde nog bij hare voordragt van 1855, dat zij uit dien hoofde meende haar te moeten bestendigen.

Inderdaad zou men de stem van allen, op wier oordeel en ondervinding prijs behoort te worden gesteld, in den wind slaan, als men de mislukte poging van 1828 wilde herhalen en het gouverneur-generaalschap herstellen. Handhaaft men echter de scheiding in twee gouvernementen, dan schijnt het geraden, het regeringsreglement voor elk dier gouvernementen vast te stellen bij afzonderlijke wet.

Wel veroorzaakt dit schijnbaar meerder omslag, doch het praktisch nut weegt daartegen ruimschoots op. Men bedenke slechts dat, wat geldt ten aanzien van de eene wet, zij het dan ook het regeringsreglement, even waar zou moeten wezen van alle andere algemeene verordeningen, en juist de ervaring heeft leeren inzien, dat het in het gebruik verreweg de voorkeur verdient wetten of besluiten, zelfs zoo zij in de hoofdzaak voor beide bezittingen gelijkluidend zijn, nogtans afzonderlijk èn voor Suriname èn voor Curaçao vast te stellen. Op de emancipatiewetten mag als op een gepast en nog versch in het geheugen liggend voorbeeld worden gewezen. Evenzeer bleek al spoedig, bij het onderzoek der nieuw ontworpen wetgeving voor de Nederlandsche West-Indische bezittingen door de daarmede belaste commissie in de kolonien, dat het wenschelijk zijn zal afzonderlijke wetboeken voor Suriname en Curaçao te bewerken en in te voeren. Hetzelfde verlangen openbaarde zich met opzigt tot het regeringsreglement, en de Regering mogt niet door de bloote voorliefde voor eene vroeger door haar omhelsde zienswijze zich laten weêrhouden, om toe te geven aan een begeeren, dat zij, bij nadere overweging, moest erkennen billijk en in het welbegrepen belang van orde en regelmaat te zijn.

Daarbij komt dat, bij zeer groote overeenstemming, er tusschen Suriname

en de eilanden in belangrijke opzigten aanmerkelijk verschil bestaat. De groote grondtrekken, aan beide reglementen gemeen en aan de algemeene beginselen van het Nederlandsche staatsregt ontleend, moeten naar de bijzondere omstandigheden en eigenaardige behoeften der kolonie, waarvoor elke wet bestemd is, worden gewijzigd en van pas gemaakt. Dit kan langs den thans gevolgden weg op de meest gevoegelijke wijze geschieden, en het inslaan van dien weg strookt dus het best met de belangen, die hier in de eerste plaats behartiging vereischen en verdienen.

Het vervolg der tegenwoordige toelichting betreft mitsdien Suriname alleen.

§ 3. Suriname, door het kloek bedrijf van den Zeeuwschen vlootvoogd Abraham Krijnsen, aan de Engelschen ontweldigd en naar de bepalingen van den vrede van Breda aan de Republiek verbleven, kwam spoedig onder het beheer der West-Indische Compagnie en verkreeg van de Algemeene Staten het beroemde octrooi van 23 September 1682 [1]), dat sedert onder alle lotsverwisselingen tot aan 's Konings besluit van 14 September 1815, n°. 58, houdende Reglement op het beleid der regering, het justitiewezen, den landbouw en de scheepvaart in Suriname (*Gouvernementsblad van Suriname* 1816, n°. 2) de grondwet of het fondamenteel charter der kolonie heeft uitgemaakt.

Onder vigueur van dat octrooi bereikte Suriname eenen hoogen trap van welvaart en bloei. De voorname oorzaak van dien voorspoed moet gezocht worden in het uitnemend slagen der koffijteelt en de hooge prijzen van dat product, gevoegd bij de ruime beschikking over arbeid, die door den geregelden aanvoer van slaven den eigenaars van de plantages verschaft werd. Op het einde der vorige eeuw deden zich nogtans de sporen van verval, in verband met de staatkundige gebeurtenissen, meer en meer waarnemen, en toen na een Engelsch tusschenbestuur van 1804 tot 1816 de kolonie aan Nederland terugkeerde was zij op treurige wijze achteruitgegaan en slechts eene flauwe schaduw van hetgeen zij vijf en twintig jaren te voren was geweest. Ook onder het Nederlandsch gezag en in het genot van vrede en rust beurde zij zich weinig op. Het tractaat van 1818 tot wering van den slavenhandel, door Nederland stipt nageleefd, sneed haar de vroegere bron van hare welvaart af. De arbeidende bevolking verminderde door vrijlating en groote sterfte. De aanvoer van vrije arbeiders mislukte althans op grootere schaal, en bij dit alles voegde zich de kanker voor elken landbouw: de afwezigheid der grondeigenaren.

De emancipatie der negers heeft thans vrijen arbeid in de plaats van slavernij gesteld. Aanvankelijk heeft de kolonie den schok gelukkig doorgestaan. De vrijverklaarden hebben getoond rijp te zijn voor de hun bewezen weldaad en hun belang bij het sluiten van contracten te begrijpen. Tevens zijn in de laatste jaren vele plantages verkocht en nagenoeg alle in handen gekomen van ingezetenen. Dit zal waarschijnlijk toenemen, daar bij het werken met vrije arbeiders de voordeelen voor deze afwezige eigenaren gering zullen zijn, en kan dan door gepaste maatregelen de immigratie van arbeiders bevorderd worden, zoo gaat Suriname weder eene blijde toekomst te gemoet, waarin van de onuitputtelijke natuurschatten die zijn bodem oplevert behoorlijk partij kan worden getrokken. Om het tot die krachtsinspanning in staat te stellen, wordt echter dringend vereischt dat de koloniale huishouding hervorming onderga en eindelijk op vasten voet worde gebragt. Hiermede te wachten totdat het staatstoezigt, bedoeld in art. 3 der wet van 8 Augustus 1862 (Staatsblad n°. 164), zal zijn opgeheven, schijnt niet geraden. Veeleer mag men zich vleijen, dat de invoering van het regeringsreglement de opheffing van het Staatstoezigt zal kunnen verhaasten en welligt er mede gepaard gaan.

§ 5. Vertrouwende op de deugdelijke zamenstelling der Surinaamsche vertegenwoordiging, laat het ontwerp aan de regeling bij Koloniale verordening een breeden omvang, gelijk blijkt uit de artt. 6, 7, 8, 9, 10, 38, 75, 77,

[1]) Zie Groot Placcaatboek, III 1424.

114, 115, 117, 118, 138, 145, 148, 151, 152, 154, 155, 160, 161, 162, 163, 164, 165 en 166.

Daarentegen beperkt het de inmenging van het opperbestuur binnen zoo enge grenzen als de Grondwet toelaat, en het beginsel, dat tegen overijling en magtsoverschrijding der koloniale autoriteit en schending der algemeene belangen hulp moet kunnen gezocht worden bij de hoogste overheid, maar eenigszins gedoogt.

De zelfstandigheid der kolonie zal in dit opzigt gelijkslachtig zijn aan die, welke bij de regeling harer huishoudelijke belangen aan de provincien en gemeenten des Rijks is toegekend door de Grondwet en de uit haar voortgevloeide organieke wetten.

Eerste Memorie van Toelichting.

Curaçao.

(Vervolg van blz. 217.)

De toelichting van enkele artikelen kan zich bepalen tot het volgende:
Art. 1 § 1 (Verg. blz. 2.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 9 Juli 1864.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

De overweging in de afdeelingen der Kamer van de beide wetsontwerpen tot vaststelling der reglementen op het beleid der regering in de kolonien Suriname en Curaçao heeft tot de volgende uitkomsten geleid.

§ 1. Op het einde van § 1 der Memorie van Toelichting tot het eerste der beide wets-ontwerpen geeft de Regering te kennen, dat er over het in 1855 voorgedragen West-Indische regeringsreglement eene vertrouwelijke gedachtenwisseling met de koloniale autoriteiten aldaar heeft plaats gehad, en dat de ontvangen voorstellen tot verbetering bij de zamenstelling der tegenwoordige ontwerpen van wezenlijk nut zijn geweest. In een paar der afdeelingen nam men daaruit aanleiding tot het doen der vraag, of niet de ingewonnen adviezen van den gouverneur van Suriname en van de gezaghebbers der eilanden, althans voor zoover er zijn die over de hoofdbepalingen der thans voorgedragen reglementen licht verspreiden, in hun geheel of extractsgewijze, der Kamer konden worden medegedeeld. Men vond te meer vrijheid tot het doen der vraag, omdat de Memorie van Toelichting tot het reglement voor Curaçao reeds vrij uitvoerige uittreksels bevat van in 1862 te dezer zake door den kolonialen raad en den gouverneur van dat eiland gegeven adviezen. De inhoud daarvan schijnt niet zonder invloed geweest te zijn op het besluit der Regering om op Curaçao een Kolonialen Raad te doen optreden, die noch geheel, noch gedeeltelijk, het uitvloeisel is van de keus der ingezetenen. Evenzoo steunt welligt het denkbeeld der Regering om het beginsel van volkskeus en vertegenwoordiging voor het wetgevend ligchaam in Suriname wèl toe te passen op van daar ontvangen wenken. In elk geval was het, naar het oordeel der leden, die de vraag deden, van belang te weten, hoe hooggeplaatste personen in Suriname over de invoering in die kolonie van het vertegenwoordigend stelsel dachten. Het geldt hier, zeiden zij, de vaststelling van grondwetten voor onze West-Indische kolonien, die, naar men hoopt, daar eene lange reeks van jaren geldig zullen zijn. Niet dan na rijp beraad en na het voor en tegen van elke hoofdbepaling naauwgezet te hebben overwogen, moet daartoe worden overgegaan.

§ 2. Nagenoeg algemeen vond het denkbeeld bijval, om in plaats van één regerings-reglement voor de gezamenlijke West-Indische kolonien, afzonder-

lijke voor Suriname en voor Curaçao vast te stellen. Te regt wijst de Regering er op, dat de van 1828—1845 genomen proef, om al de West-Indische kolonien tot één gouvernement te vereenigen, niet gelukt is, en dat er tusschen Suriname en de eilanden, bij menig punt van overeenstemming, toch ook groot verschil in behoeften en belangen bestaat. Suriname is bij uitnemendheid eene landbouwende kolonie; Curaçao en de overige eilanden kunnen meer uitsluitend als handelskolonien worden beschouwd. Ook met het oog op de moeijelijkheid der gemeenschap is het niet wenschelijk, dat elke voor Curaçao geldende verordening in Suriname worde vastgesteld. Op de plaats zelve laten zich de bestaande behoeften het best beoordeelen.

Intusschen waren er leden, aan wie, ofschoon zij eene administative scheiding tusschen Suriname en Curaçao goedkeurden, het verkieslijk voorkwam, dat onze gezamenlijke West-Indische kolonien onder één Gouverneur-Generaal wierden gesteld, en dat te dien opzigte het in Oost-Indie gegeven voorbeeld gevolgd wierd. Ook dààr loopen de belangen en behoeften der verschillende aan ons gezag onderworpen eilanden zeer uiteen, en toch zijn zij onder één opperlandvoogd vereenigd. Deze leden wezen er op, dat volgens art. 30 der beide wetsontwerpen, de gouverneurs van Suriname en Curaçao evenzeer het opperbevel uitoefenen van 's Rijks zee- en landmagt, terwijl toch de troepen, maar vooral ook de oorlogsschepen, die naar West-Indie gezonden worden, in den regel voor de kolonien aldaar in 't algemeen dienen. Konden, wanneer twee opperbevelhebbers over zulk eene gemeenschappelijke magt te beschikken hadden, daaruit geene botsingen ontstaan? Wat had de ondervinding tot nu toe omtrent dit gevaar van botsing geleerd? Hoe zou het bij voorbeeld gaan, wanneer de gouverneur van Suriname de schepen van het West-Indische station, die vroeger, wegens den onrustigen toestand van Venezuela, meestal voor Curaçao verbleven, naar Paramaribo wenschte te roepen, en de gouverneur van Curaçao dit in het belang der onder zijn beheer staande kolonie niet raadzaam achtte?

Op deze bedenkingen werd geantwoord, dat het opperbevel van 's Rijks zee- en landmagt, bij art. 30 van de twee reglementen, niet in eenen volstrekten zin aan de beide gouverneurs werd toegekend. Het artikel zegt uitdrukkelijk, dat niet slechts de administrative betrekkingen der zee- en landmagt tot de departementen van algemeen bestuur hier te lande behouden blijven, maar ook dat het opperbevel daarover in overeenkomst met de bijzondere beschikkingen des Konings wordt uitgeoefend. De uit het moederland gegeven bevelen zouden dus in de hoofdzaak het van de schepen en troepen te maken gebruik bepalen. Het gevaar van botsing tusschen de beide opperbevelhebbers werd daardoor, zoo niet geheel weggenomen, dan toch aanmerkelijk verminderd. In de bedoelde bepaling derhalve lag geen afdoende grond voor het doen optreden van eenen algemeenen landvoogd; terwijl uit andere, gedeeltelijk reeds aangeduide oogpunten die optreding zeker niet wenschelijk was.

§ 6. Door eenige leden werd het afgekeurd dat bij de overneming van artikelen onzer Grondwet in de beide voorgestelde reglementen de tekst dier artikelen hier en daar gewijzigd was, ook dan wanneer de aanleiding tot die wijziging niet dadelijk in het oog viel. Zoo iets zweemde naar willekeurige verbetering der grondwettige bepalingen, of wat althans tot kritiek daarvan leiden. Andere leden konden de gegrondheid van dit bezwaar niet inzien. Aan den eerbied voor de Grondwet wordt niet te kort gedaan, wanneer hare voorschriften naar de behoeften van een overzeesch gewest worden gewijzigd. Men had echter van deze zijde wel gewenscht, dat de Memorie van Toelichting zich niet zoo dikwijls, ook daar waar geene letterlijke overneming plaats had, tot eene bloote verwijzing naar een artikel der Grondwet, van het Oost-Indische Regeringsreglement of van andere bepalingen van Nederlandsch staatsregt beperkt had.

§ 7. Ook dan wanneer de beide voorgestelde reglementen tot stand komen, zal nog niet geheel aan het tweede lid van art. 59 der Grondwet voldaan zijn. De kust van Guinea behoort tot de bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen. Nu bevroedde men zeer goed, dat de tegenwoordige toestand dier bezitting nog niet toelaat het daar te volgen regeringsbeleid op vaste

grondslagen te vestigen; maar men wilde toch dat de Regering, die in hare Memorie van Toelichting van de Kust van Guinea zwijgt, ook uit het hier in aanmerking komend oogpunt die aloude vestiging niet geheel uit het oog zou verliezen.

Tweede Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

De wets-ontwerpen, welke, in de vorige zitting onafgedaan gebleven, bij deze op nieuw worden aangeboden, ondergingen geene andere veranderingen dan de zoodanige, waartoe het Voorloopig Verslag, door de Tweede Kamer uitgebragt, aanleiding heeft gegeven. De tegenwoordige Memorie van Toelichting is dus in het wezen der zaak Memorie van Beantwoording.

§ 1. De vraag, of niet de ingewonnen adviesen van de koloniale autoriteiten konden worden medegedeeld, hetzij in hun geheel, hetzij extractsgewijze, mag niet bevestigend beantwoord worden. De adviesen, die tot bouwstof van het tegenwoordig ontwerp gestrekt hebben, hadden vroegere ontwerpen, wier vergelijking tot regt verstand daarvan onmisbaar is, tot leiddraad en waren van een vertrouwelijken aard. Zij schijnen dus naar vorm en inhoud voor openbaarmaking minder geschikt en zoo o.a. bij de behandeling der zegel- en registratiewetten nog onlangs tegen al te veelvuldige overlegging der adviesen van den Raad van State in den boezem der Kamer met grond is gewaarschuwd, behoort die waarschuwing ook op de briefwisseling met de koloniale besturen ten volle te worden toegepast.

§ 2. Het opperbevel, dat aan de gouverneurs van Suriname en Curaçao over 's Rijks zee- en landmagt wordt toegekend en ook thans bestaat, geeft geenerlei aanleiding tot botsing. Wat de zeemagt betreft, is deze thans zoo georganiseerd, dat, in stede van eenen kommandant aan het hoofd van een eskader, er thans twee stations zijn, te Paramaribo en Curaçao, waarvan de kommandanten onafhankelijk zijn van elkander. De vereeniging der beide kolonien tot eene opperlandvoogdij zou geene wezenlijke voordeelen aanbieden en daarentegen voor beide schadelijk werken. De vergelijking met onze Oost-Indische bezittingen gaat niet op, dewijl de toestand in elk opzigt verschilt.

Ook is de gemeenschap van Curaçao met Paramaribo minder goed geregeld dan met het moederland, zoo zelfs dat de briefwisseling tusschen den gezagvoerder op Curaçao en den opperlandvoogd wel eens meer tijd zou kunnen vorderen dan tusschen hem en het opperbestuur. Maar bovendien heeft Suriname behoefte aan eenen gouverneur, die zich geheel aan hare belangen toewijdt, terwijl op Curaçao wegens de veelvuldige aanraking met vreemde natien een vertegenwoordiger des Konings niet kan worden gemist. De ondervinding heeft dan ook uitspraak gedaan, en het terugkomen op hetgeen vroeger beproefd, doch toen niet doeltreffend bevonden werd, ware hoogst ongeraden.

§ 3. Het kon niet anders dan der Regering aangenaam zijn, ook al mogt na al het vroeger gebeurde geen andere uitslag worden verwacht, dat de meerderheid der leden met het voorstel om de constitutionele instellingen in Suriname over te planten ingenomen was. De bedenkingen, door de tegenstanders geopperd, zijn dan ook in het Voorloopig Verslag zoo juist wederlegd, dat slechts weinige opmerkingen ter beantwoording van dit gewigtig punt toereikend zullen zijn. Het voortreffelijk werkje van den heer A. D. VAN DER GON NETSCHER: *„De opheffing van de slavernij en de toekomst van Nederlandsch West-Indie*, October 1862" bevat vele wenken, waarvan de ondergeteekende gaarne partij heeft getrokken, en hij beseft volkomen, dat de instellingen van Jamaïca voor Suriname niet geschikt zouden zijn. Of echter de Spaansche van Trinidad aan eene Nederlandsche kolonie beter

zoude passen dan de Britsche mag worden betwijfeld. De meeste overeenkomst biedt het naburig Demerary aan.

Doch ook dit voorbeeld mogt niet slaafs worden nagevolgd. Daar bestaat nog het oud-Hollandsche regt, toegepast en verbogen naar Engelsche opvatting; in Suriname moet worden overgeplant het tegenwoordige Nederlandsche regt en zal b. v. wel niemand het kiesregt uitsluitend aan grondeigendom verbinden willen en alzoo van de stembus verwijderd houden alle gepatenteerden.

De vrees voor overvleugeling van het Nederlandsche element vooral door overgang der plantages in Engelsche handen mag overdreven worden genoemd. Slechts de helft in eene plantage, die eerst sinds twee of drie jaren Nederlandsch eigendom geworden en waarvan de andere helft steeds in vreemd bezit gebleven was, werd na de emancipatie voor vreemde rekening aangekocht. Daarentegen zijn verscheiden effecten van waarde door Nederlanders verkregen. Bovendien zou niets den bloei der kolonie meer tegenwerken dan de angstvallige zucht om de nederzetting te weren van Europeanen, aan wier ondernemingsgeest, voortvarendheid, kennis en kapitaal Suriname boven alles behoefte heeft. Aan den anderen kant vereenzelvigt zich de kolonist spoedig met het land zijner vestiging en wordt de vreemde oorsprong der familien spoedig uitgewischt. Eindelijk zou het in het ergste geval, wanneer een vreemd element feitelijk zoo sterk geworden was, het veiliger zijn daaraan een wettig orgaan te verschaffen. De stelregel, dat elke kolonie tot volkomen zelfbeheer moet worden opgeleid, wordt bij het aangeboden ontwerp geenszins gehuldigd. Het jaagt geen hersenschimmen na en heeft een zuiver praktisch doel.

In de jongste dertig jaren heeft de kolonie aan het moederland immer stijgende opofferingen gekost, zonder dat zij zelve er door gebaat scheen, noch zich, ondanks hare rijke hulpbronnen, uit een voortdurenden staat van kwijning konde opbeuren.

Naar omkeering van dezen treurigen toestand moet worden gestreefd. Er moet worden beproefd, of door opwekking harer sluimerende krachten de kolonie niet minder hulpbehoevend van Nederland en tevens voor zich gelukkiger en welvarender en dus door edeler en vaster banden aan het moederland verbonden worden kan. Was de uitdrukking, waarin dit denkbeeld gekleed werd, minder duidelijk, de tegenwoordige oplossing zal de daardoor opgewekte bezorgdheid wegnemen.

Zonderling echter dat te gelijker tijd de gelijkstelling der kolonie met eene provincie des Rijks aanstoot heeft gegeven. Immers daardoor werd blijkbaar dat niet losscheuring, maar naauwer verbinding beoogd werd. Nogtans komt ook hier alles op een misverstand neder.

Niet gelijkstelling, maar vergelijking, waartoe slechts overeenkomst in een enkel punt vereischt wordt, met eene provincie des Rijks werd gebezigd om helder te maken hoe zeer autonomie of eene groote mate van vrij bestier van eigen huishouden volkomen kan gepaard gaan met ondergeschiktheid aan het algemeen gezag, en hoe juist de vereeniging van zoodanige autonomie met een krachtig opperbestuur in den geest onzer constitutionele staatsinstellingen ligt en met de eigenaardigheden van den Nederlandschen landaard strookt.

Het vaste plan der Regering is om het staatstoezigt niet langer te laten voortduren dan volstrekt noodig geacht wordt, maar tevens om het geen oogenblik vroeger op te heffen, dan nadat zij de zedelijke overtuiging verkregen heeft, dat het gewenschte tijdstip daarvoor is gekomen. De invoering van een nieuw regeringsstelsel, dat algeheele hervorming in zijnen schoot voert, kan die opheffing misschien verhaasten; vertragen, naar zich de Regering vleit, niet. En wanneer van lieverlede een zeker aantal negerslaven het kiesregt deelachtig wierd, zou dit op haar, wel verre van een onaangenamen, een zeer bemoedigenden indruk maken.

De meening is zeer zeker om de Koloniale Staten te doen zijn het vertegenwoordigend ligchaam der kolonie en als zoodanig tegenover het uitvoerend gezag wezenlijk gewigt in de schaal te doen leggen, overal waar het de huishoudelijke aangelegenheden der kolonie geldt.

De gemeenteraden des Rijks echter hebben op hun terrein niet minder kracht. De benaming van Kolonialen *Raad* scheen dus èn wegens de herin-

neringen, die zich daaraan verbinden en in de kolonie doen denken aan een bloot adviserend ligchaam, èn met het oog op de uitgestrektheid van Suriname, minder gepast dan die van *Staten.*

§ 6. De verwijzing naar de artikelen der Grondwet van het Oost-Indische regeringsreglement of andere bepalingen van Nederlandsch staatsregt werd, ook waar geene letterlijke naschrijving plaats had, bijgevoegd om de vergelijking te vergemakkelijken.

In hoe ver men met de toelichting van bepalingen, die vaak voor zich zelve schijnen te spreken, meer of minder kwistig behoort te zijn, laat zich niet altoos even naauwkeurig treffen. Heeft de ondergeteekende zich vroeger in de juiste mate vergist, des te meer verblijdt hem de gelegenheid, die thans dáár, waar het verlangen daarnaar te kennen gegeven is, te kunnen aanvullen.

§ 7. Het kan betwijfeld worden, of de Nederlandsche vestiging ter Kuste van Guinea eene kolonie of territoriale bezitting in eigenlijken zin zij. Niettemin erkent de ondergeteekende, dat zoolang ook voor haar geen regeringsreglement bij de wet is vastgesteld, aan art. 59 der Grondwet niet volledig zal voldaan zijn.

Een aanvankelijk onderzoek heeft hem echter overtuigd, dat de moeijelijkheden, aan de uitvoering verbonden, geene bepaalde toezegging hieromtrent voor het oogenblik veroorloven.

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

De hernieuwde overweging in de afdeelingen van de wetsontwerpen houdende de reglementen op het beleid der regering in de kolonien Suriname en Curaçao heeft tot de volgende uitkomsten geleid.

§ 1. In ééne afdeeling verlangde men nieuwen aandrang op mededeeling der adviesen van de koloniale autoriteiten. De bij het vorig Voorloopig Verslag voor dezen wensch bijgebragte redenen achtten sommige leden geenszins op afdoende wijze wederlegd door het beroep op den vertrouwelijken aard en den vorm dier gedachtenwisseling. Daar het hier toch inzonderheid aankomt op de juiste beoordeeling der vraag, of en in hoe ver deze kolonien, vooral Suriname, rijp mogen gekeurd worden voor het stelsel van zelfregering, en de beslissing dier vraag bovenal moet afhangen van de beschouwingen en inlichtingen, die het Bestuur aldaar, dat wel in de eerste plaats als bevoegd beoordeelaar zal aan te merken zijn, daarover heeft geleverd, bleven die leden bij het gevoelen, dat zonder het licht dier adviesen, vooral omtrent het hoofdpunt, doch ook omtrent andere belangrijke vraagpunten in de regeling begrepen, voor oningewijden moeijelijk een besluit viel te nemen. Te meer aanleiding bestond er, naar hun inzien, voor de overlegging, omdat de Regering zelve zich hier en daar geheel verlaat op het oordeel of verlangen dier autoriteiten, zonder in eenige ontwikkeling te treden. (Zie onder andere Memorie van Toelichting, artt. 58 en 143.) Zijn intusschen vorm en inhoud minder voor openbaarheid geschikt, men kan zich bepalen tot uittreksels aangaande de belangrijkste punten, of legge voor die adviesen de voorwaarde van geheimhouding aan de leden op.

In de overige afdeelingen, als ook ten deele in de afdeeling zelve, van waar de aandrang op nieuw uitging, heeft men in de gronden van weigering der Regering berust. Het onraadzame van zulke mededeelingen is immers, wat dit onderwerp zelf betreft, nog gebleken uit hetgeen gevolgd is op de enkele aangehaalde beschouwingen der autoriteiten te Curaçao. Welke opgewondenheid is er niet al ontstaan door die enkele zinsneden, waaraan door

misverstand trouwens nog eene zeer overdreven beteekenis is gehecht? Het dezen zomer ingekomen adres van Curaçaosche ingezetenen kan hiervan getuigen. De stelling der koloniale autoriteiten wordt op die wijze zeker noch aangenamer noch gemakkelijker, en of dien ten gevolge hare adviesen voor het vervolg in waarde en juistheid zouden winnen, is eene vraag, die niet moeijelijk te beantwoorden valt. Het geven van uittreksels vooral, die bij gemis van den zamenhang van het betoog of der redenering tot misverstand of misbruik aanleiding kunnen geven, dient te worden vermeden. Bovendien zouden zij, die zoo zeer op het oordeel der autoriteiten gesteld zijn, zich dan niet moeten bepalen tot het vragen van de adviesen der tegenwoordige bestuurders, maar hun verlangen ook moeten uitstrekken naar de beschouwingen van vroegere autoriteiten, omtrent de vorige reglements-ontwerpen uitgebragt.

Uit de verwijzing naar de petitie van de Curaçaosche ingezetenen werd in twee afdeelingen aanleiding genomen tot den wensch, dat daaromtrent tijdig een eenigzins uitvoerig verslag worde uitgebragt, waardoor èn de leden èn de Regering de bijgebragte bezwaren met naauwkeurigheid kunnen leeren kennen, en de gelegenheid ontsta om ter griffie van het stuk zelf inzage te nemen. Hierdoor zal, naar men vertrouwt, genoegzaam te gemoet gekomen zijn in het gemis van een exemplaar voor elk der leden.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

Nadat het bovenstaand verslag aan de Regering is medegedeeld, is daarop, onder dagteekening van den 5[den] November j.l. door den Minister van Kolonien de navolgende *Memorie van Beantwoording* ingezonden:

„Voor zoover de beschouwingen, waartoe het onderzoek der opnieuw aangeboden wets-ontwerpen houdende de reglementen op het beleid der regering in de kolonien Suriname en Curaçao heeft geleid, niet getuigen van instemming met de voorgedragen regelen, betreffen zij doorgaans bedenkingen, in ééne afdeeling geopperd en door het Voorloopig Verslag zelf voldoende wederlegd. Het regeringsantwoord op dit staatsstuk mag derhalve zeer kort zijn.

§ 1. Wat ook nu weder is aangevoerd om de overlegging der koloniale adviesen te ontraden, bevestigt in de overtuiging dat aan den wensch, dienaangaande geuit, niet mag worden toegegeven. De opmerking is allezins juist, dat de Regering, door steeds de adviesen der koloniale aurtoriteiten aan de Vertegenwoordiging mede te deelen, er zich aan blootstelt, op den duur minder volledig te worden ingelicht. Ook schijnt de aandrang, thans op nieuw gebezigd, wel eenigermate zamen te hangen met de omstandigheid dat in de laatste jaren met groote vrijgevigheid werd gevolg gegeven aan verzoeken der Kamer om mededeeling van koloniale bescheiden. Hetgeen tot regt verstand en tot beoordeeling van een wets-ontwerp wordt vereischt, behoort in de daarbij gevoegde memorie te worden aangetroffen. Is die toelichting niet voldoende, dan staat immer de gelegenheid open, op onvolledigheid te wijzen en daardoor aanvulling uit te lokken.

De Regering deelt in den wensch, dat omtrent de petitie van de Curaçaosche ingezetenen tijdig verslag worde uitgebragt. Wat hiervan wordt gezegd is intusschen minder tot haar gerigt dan tot de Commissie voor de Verzoekschriften.

ALGEMEENE BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 9 Mei 1865.

Suriname.

De zitting heropend zijnde, is aan de orde de behandeling van de *wets-ontwerpen tot vaststelling van de reglementen op het beleid der regering in de kolonien Suriname en Curaçao.*

De algemeene beraadslaging over die beide wets-ontwerpen wordt geopend.

De heer **W. van Goltstein**: Mijnheer de Voorzitter, de groote staatsman, de heer J. C. Baud, die de algemeene beraadslaging over het Oost-Indisch regeringsreglement opende, mogt door eene geschiedkundige herinnering en door het eenvoudig wijzen op den toenmaligen toestand, het meest welsprekende betoog leveren voor de belangrijkheid van het onderwerp. Behalve zoo vele andere voorregten, mist hij, die het eerst het woord zal voeren over de West-Indische regeringsreglementen, ook nog dit bijzonder voorregt. Niet op indirecte voordeelen, niet op batige sloten, niet op een geheel verleden van welvaart en bloei kan ik wijzen. Integendeel, kwijnend is de toestand van Suriname sedert een tal van jaren; over achteruitgang wordt in officiele en niet-officiele stukken herhaaldelijk geklaagd; de emancipatie der slaven heeft onlangs eene nieuwe moeijelijkheid bij zoo vele andere gevoegd; in plaats van bijdragen te leveren, werden telkens nieuwe offers van de schatkist gevorderd.

Daarenboven hebben de Oost-Indische bezittingen zich in de laatste jaren ruimschoots in de belangstelling van het Nederlandsche publiek mogen verheugen. Datzelfde is niet het deel geworden van de West-Indische kolonien. Het scheen als of de belangstelling afnam in dezelfde mate als de bijdragen van 's Rijks schatkist klommen. Men hoorde stemmen op gaan, die de West-Indische kolonien niet veel meer dan als een lastpost beschouwden en er zelfs niet voor terugdeinsden het geheel verlaten van sommige dier kolonien aan te prijzen. Zulke denkbeelden behoeven wel geene wederlegging in deze Vergadering. Maar overbodig is het toch wel niet om bij den aanvang van deze zoo belangrijke discussien met een enkel woord te wijzen op het uitnemende belang van het onderwerp. (Het behoeft niet aan de leden van deze Kamer herinnerd te worden, dat de Staat niet is een handelshuis, dat min winstgevende ondernemingen laat varen.) Het staatkundig gewigt, dat het bezit van Suriname aan ons land geeft, is groot, en de rang, dien het kleine Nederland onder de Europesche Staten bekleedt, is het stellig in hooge mate, zoo niet geheel verschuldigd aan onze uitgestrekte bezittingen. Op Nederland is in veel grooter mate toepasselijk hetgeen een uitstekend staatsman en schrijver van Engeland zegt: „I believe that much of the power and influence of this country depends upon its having large colonial possessions in different parts of the world." (Grey, The colonial policy of lord John Russell's administration, page 11.)

De heer **Wintgens**: Wanneer ik nu mijne meening over deze voordragten in het algemeen zal zeggen, dan wil ik ook eenigermate op het voetspoor van den vorigen geachten spreker, maar in eene andere orde van denkbeelden, een blik terugwerpen op het verleden en nagaan wat in de laatste jaren voor de West-Indische kolonien is gedaan, om daarna

te zeggen wat, naar mijn inzien, thans in de allereerste plaats in het belang van die gewesten gevorderd wordt.

De administrative scheiding tusschen Suriname en Curaçao met de overige eilanden, die hier door de voordragt van tweeërlei regeringsreglement wordt bestendigd, dagteekent van het jaar 1845, toen de administrative betrekking, waarin de eilanden tot Suriname stonden onder eenen Gouverneur-Generaal, werd opgeheven en zij onder een afzonderlijk beheer in regtstreeksche betrekking tot het Departement van Kolonien in het moederland zijn gebragt; een toestand, die nader geregeld is bij het regeringsreglement van 27 Januarij 1848.

Te gelijk met die administrative verandering heeft men voor de West-Indische kolonien het herstel van de geld-circulatie ondernomen. Bij het bekende adres van West-Indische handelshuizen, te Amsterdam gevestigd, van 21 Februarij 1845, aan deze Kamer ingediend, werd op dat euvel, in die kolonien bestaande, gewezen, en de nadeelige toestand uiteengezet, waarin het circulerend medium aldaar zich bevond. De Regering kwam daaraan te gemoet. Bij besluit van 6 Februarij 1847 werd het gedeprecieerde Surinaamsche bankpapier aanvankelijk tegen schatkistbiljetten inwisselbaar gesteld, om later tegen Nederlandsche muntspecien te worden ingewisseld. Dat vond werkelijk plaats krachtens de wet van 14 December 1852 tot regeling van het muntwezen in de West-Indische kolonien. De onzekerheid, waarin regten en eigendommen verkeerden in de kolonien, was dus opgeheven. Ook in dit opzigt heeft het moederland aan die kolonie eene weldaad bewezen en het muntwezen op goeden voet gebragt. Alle billijke wenschen werden bevredigd.

Daarop is eene poging aangewend, die minder gelukkig is geslaagd, eene kolonisatie met Nederlandsche landbouwers. Dit had plaats ingevolge een Koninklijk besluit van 25 Januarij 1843. Ja, men kan zeggen, dat die proeve is mislukt, even als eene andere proeve, later met Wurtembergers ondernomen. Toch is daaruit gebleken, dat sommigen van die Europesche landbouwers in die kolonie gezond zijn gebleven en daar een zekeren graad van welstand hebben bereikt.

Daarop is de groote maatregel tot opheffing van de slavernij gevolgd. Het is u bekend, wat aanvankelijk werd verrigt, eerst tot leniging en later tot opheffing van dat groote kwaad. De slavenreglementen van 6 Februarij 1851, gewijzigd bij Koninklijk besluit van 1 Junij 1856, hadden reeds ten doel om de behandeling van de slaven in alle opzigten aan een naauwkeurig toezigt te onderwerpen. Tevens werd eene staatscommissie benoemd met J. C. Baud aan het hoofd, om de emancipatie voor te bereiden en de middelen te onderzoeken, die daartoe leiden konden. Het was niet meer de vraag: zal er worden geëmancipeerd, maar hoe zal men emanciperen? In Julij 1857 werden de eerste wetsvoordragten, daartoe strekkende, door ons geacht medelid uit Zwolle, den heer Mijer, aan uwe Vergadering onderworpen. Die arbeid is voortgezet door ons geacht medelid uit Amsterdam, den heer Rochussen. Eindelijk is bij de wetten van 8 Augustus 1862 de groote maatregel tot stand gekomen. De verslagen, die ons onlangs omtrent de werking dier wetten zijn medegedeeld, geven de hoop dat die maatregel in het vervolg met een goeden uitslag zal worden bekroond.

De wetgever heeft daarbij voldaan aan een grooten, gewigtigen, zedelijken en godsdienstigen pligt. Maar ik geloof ook dat de wetgever door het nemen van dien maatregel gehandeld heeft in het welbegrepen belang der kolonien. Ik heb in der tijd, in Maart 1848, de eer gehad

mede mijn naam te zetten onder een adres, aan deze Kamer gerigt, waarin werd betuigd dat niet alleen de stem van het regt en de menschelijkheid dien grooten maatregel vorderde, maar ook die van het belang de afschaffing der slavernij eischte. Door de verkregen uitkomsten van den laatsten tijd kan men reeds zeggen dat die meening aanvankelijk is bewaarheid, en dat er welligt eene betere toekomst voor Suriname zal opdagen, zoodat men verwachten mag dat de groote geldelijke offers, door den Nederlandschen Staat gebragt, ook in dat opzigt niet vruchteloos zullen zijn uitgegeven.

Men ziet uit deze herinnering dat het er verre af is dat het moederland in zijne verpligtingen tegenover de kolonien zou zijn te kort geschoten. Men ziet dat er veel is gedaan en groote offers zijn gebragt om de welvaart van die kolonien te bevorderen. Maar nu is de vraag: hoe zal daarop worden voortgewerkt om de groote en kostbare offers, die gebragt zijn, verder met verstandig beleid ten goede der kolonien te doen gedijen? . . . . .

Had men niet een meer eigenaardig koloniaal regeringsreglement willen ontwerpen, dan ware het, in plaats van, zoo als hier met de Grondwet geschied is, eene Nederlandsche wet als model te volgen, dunkt mij — en het spijt mij dit denkbeeld in der tijd niet te hebben gesuppediteerd, omdat het welligt ingang zou hebben gevonden — wenschelijker geweest dat men onze provinciale wet tot voorbeeld had gekozen. Men had dan niet noodig gehad dat stuitende onderscheid te maken tusschen Suriname en Curaçao. Men had dan ook niet, gelijk hier geschiedt, de kolonien behandeld als zelfstandige, autonome Staten. In § 6 der eerste Memorie van Toelichting lees ik, dat zij hebben: *een privaat- en publiekregtelijk van den Staat onderscheiden regtspersoon.*" Dit gaat te ver; men maakt ze dus tot autonome Staten, waarover slechts een suzerain gezag wordt gelaten aan het moederland zoo lang dat wel zoo goed zal zijn de aanzienlijke jaarlijksche tekorten in de koloniale kassen te dekken; en als dit niet meer noodig zal wezen, dan zal het met dat gezag zijn afgedaan. Had men in het oog gehouden wat ik zeide, en die gewesten behandeld als overzeesche provincien, wier vertegenwoordigers misschien zelfs in het vervolg eene plaats in deze Kamer kon worden toegekend, het ware èn in het belang van het moederland èn in het belang der kolonie beter geweest. Ik geloof dat dan die groote ongelijkheid in wetgeving en bestuur en dat antagonisme niet te vreezen zou zijn, waarop de vorige geachte spreker doelde en dat nu maar al te zeer voor de deur staat.

De vorige geachte spreker heeft er ook met zeer veel juistheid op gewezen dat de kracht van Nederland is koloniale kracht. Nederland is alleen magtig als koloniale mogendheid. Welnu langs den weg dien ik bedoel, kon die kracht zijn verhoogd, konden kolonien en moederland, in de groote aangelegenheden van wetgeving en bestuur, door ééne gedachte, tot één doel zijn geleid; maar langs den weg die hier door de Regering wordt ingeslagen, zal die kracht al meer en meer worden verdeeld en afgebroken.

Ik vrees met den vorigen geachten spreker, dat wij hier geen zaden van eendragt strooijen tusschen moederland en kolonien, want daarvoor ware het noodig geweest af te bakenen en niet, gelijk hier geschied is, te vermengen wat eigenaardig tot de wetgeving hier en ginds behoort. De artt. 47 en 48 doen den kolonialen wetgever wijken voor den wetgever hier te lande. Hij moet ook wijken voor Koninklijke besluiten.

Ware het niet oneindig verkieslijker geweest alles vooraf af te bakenen en een soortgelijk beginsel als in de Fransche koloniale wetgeving aangetroffen wordt, aan te nemen? In art. 2 van de wet *concernant le regime législatif des colonies*, van 24 April 1833, worden bepaalde onderwerpen gereserveerd aan de wetgevende magt in het moederland en aan de *ordonnances royales*. Die bepalingen komen mij voor, als behoudens de noodige wijzigingen, nu de slavernij is afgeschaft, voor onze behoeften te zijn geschreven. Zij luiden:

„Art. 2. Seront faites par le pouvoir législatif du royaume:

„1°. les lois relatives à l' exercice des droits politiques;

„2°. les lois civiles et criminelles concernant les personnes libres, et les lois pénales déterminant pour les personnes non libres les crimes auxquels la peine de mort est applicable;

„3°. les lois qui régleront les pouvoirs spéciaux des gouverneurs en ce qui est relatif aux mesures de haute police et de sureté générale;

„4°. les lois sur l'organisation judiciaire;

„5°. les lois sur le commerce, le régime des douanes, la répression de la traite des noirs, et celles qui auront pour but de régler ces relations entre la métropole et les colonies."

„Art. 4. Il sera statué par ordonnances royales, les conseils coloniaux ou leurs délégués préalablement entendus:

„1°. sur l'organisation administrative, le régime municipal excepté;

„2°. sur la police de la presse;

„3°. sur l'instruction publique;

„4°. sur l'organisation et le service des milices;

„5°. sur les conditions et les formes des affranchissements, ainsi que sur les recensements;

„6°. sur les améliorations à introduire dans la condition des personnes non libres, qui seraient compatibles avec les droits acquis;

„7°. sur les dispositions pénales applicables aux personnes non libres, pour tous les cas qui n'emportent pas la peine capitale;

„8°. sur l'acceptation des dons et legs aux établissements publics."

Zoo was er mogelijkheid om lastige conflicten te voorkomen, die langs den ons voorgestelden weg onvermijdelijk zijn. Men moest de koloniale wetgeving bepalen tot de intérieure belangen, die niet raken moederland en kolonie gezamelijk.

De heer **Dirks:** De eerste geachte spreker over dit wets-ontwerp heeft tot grondslag van zijn betoog, dat hij voor alsnog vreesachtig is dit voorstel aan te nemen, naar ik meen deze stelling geopperd: in Suriname is altijd twist geweest, en dat twisten lag in het karakter der bewoners. Is dit zoo, dan is het ook niet dienstig den bewoners dier kolonie de regten te schenken die dit ontwerp hun toekent. Ten betooge van die stelling heeft de geachte spreker eenige historische feiten aangevoerd, en nu zij het mij geoorloofd daarop eenige aanmerkingen te maken.

Ik ontken niet dat er twisten onder de bevolking van Suriname geweest zijn, doch deze hadden niet zoo zeer hun oorsprong in het karakter der bewoners, als wel in buitengewone omstandigheden. Ik zal dit slechts ter loops aanduiden.

Onder andere wijs ik op het feit, ook door den vorigen geachten spreker reeds eenigszins aangehaald, op den toestand van Suriname in 1712. Toen evenvel was er een oproerige geest onder de slaven, doch ten gevolge van den inval der Franschen en van de vlugt der menigte

slaven naar de bosschen, de zoogenaamde *marrons*, ontstaan. Nu werd de Joodsche bevolking ten onregte daarvan beschuldigd, en dit gaf natuurlijk aanleiding tot groote twisten.

Een ander voorbeeld. In 1752 waren er geweldige twisten in Suriname, waarover in dat jaar in Holland vijf folio-boekdeelen zijn gedrukt. De oorsprong echter van die twisten was de buitengewone weelde en welvaart die onder den generaal Bawa van Sporcke heerschten. De broodkruimels staken toen, zoo als men zegt. Toen men nu die weelde niet langer kon volhouden, begon men kunstmiddelen aan te wenden, zoo als thans in de tegenwoordige omstandigheden nog wel geschiedt, nu men veelbelovende associatien, leeningen en allerlei schoone naamdragende of naamlooze vennootschappen en maatschappijen ziet verrijzen. Een aanbod van den burgemeester van Amsterdam Deutz strekte om geld voor te schieten; men negotieerde geld op crediet voor 20 jaren; tot vergrooting van den landbouw, zoo als het heette, werd dat geld echter niet gebruikt, maar wel om te voldoen aan de behoeften van de weelde, ten gevolge waarvan tien of twaalf jaren daarna een geheel andere toestand is ontstaan; de toestand was van zeer voordeelig zeer nadeelig geworden. In de jaren 1765 tot 1769 volgde de sequestratie van den heer Deutz, later van den heer Marcellis, die hun geld wilden terug hebben, en toen ging het hoe langer hoe slimmer; de plantages gingen hoe langer zoo meer achteruit; de slaven, die men niet meer behoorlijk kon onderhouden, liepen weg. De geldnegotiatien deed men nog altijd zoo lang men crediet vond, en eene overmaat van schuld ontstond. De rentebetalingen hielden allengs op. De zedelijke verbeteringen hielden geheel en al op; en aan wie schreef men weêr de schuld toe? Aan de Joden; wederom waren zij het die de oorzaak er van waren volgens sommigen. Nieuwe bron tot twist. Lees slechts de geschiedenis der kolonie Suriname door een gezelschap van geleerde Joodsche mannen aldaar van 1791; daaruit blijkt dit.

Ik wenschte hierdoor slechts aan te toonen dat soms aan eene geheel andere oorzaak die twisten moeten worden toegeschreven, dan dit door den eersten geachten spreker is gedaan. Van dien toestand zijn nog de overblijfselen aanwezig. Geen familie in ons land die niet nog van die oude Surinaamsche acties heeft, die men niet aan de beurs kan brengen, daar zij hoogstens één per cent gelden.

Dit heb ik alleen willen zeggen als eene kleine aanmerking op hetgeen door den geachten eersten spreker is gezegd. Ik zal verder niet over de histoire ancienne spreken, maar ik ga over tot de histoire moderne der kolonie Suriname.

Wanneer wij de laatste vijftig jaren nagaan, en daar komt het voornamelijk op aan, dan zeg ik met vol vertrouwen, dat van 1816 tot 1865, voornamelijk daarvan de eerste dertig jaren, een tijdvak zijn geweest van verwaarloozing en dwang voor de kolonie Suriname, — ik spreek thans alleen van die kolonie, Curaçao stel ik thans buiten alle beschouwing, — en ik moet er nog bijvoegen dat het ook nog geweest is een tijdvak van onkunde hier te lande omtrent die kolonie. Ik zal door een enkel staaltje tot afwisseling dit staven. In een werk, in 1840 te Rotterdam uitgekomen, getiteld *Suriname in losse trekken*, door J. H. N., leest men, dat de leden van den raad van justitie hebben *bloedroode* rokken, ten teeken, dat men vroeger van alle menschelijkheid in Suriname ontbloot is geweest. Maar het behoeft naauwlijks opgemerkt te worden, dat die bloedroode rokken het gevolg zijn geweest van eene

nabootsing van de roode Engelsche uniform na de overname der kolonie in 1816. Destijds zeide men ook in hetzelfde werkje, dat het nog oneindig moeijelijker zou zijn om de kolonie in stand te houden wanneer de slavernij geheel wierd afgeschaft. Zoo dacht men in 1840 en in 1845 wordt nog de afschaffing van de slavernij geheel en al, verre weggeworpen. Officiele stukken uit dat tijdperk toonen dit aan, onder andere een, dat ik straks zal aanhalen.

Ik zal mij echter nu bepalen om den toestand van de kolonie Suriname te schetsen nu twintig jaren geleden, in vergelijking gebragt met dien op dit oogenblik. Ik heb hier tot dat eind voor mij een officieel stuk, namelijk het Verslag van de Commissie, benoemd ten gevolge van het besluit dezer Kamer den 25sten April 1845, ter zake van het adres van Bosch Reitz betrekkelijk de aangelegenheden van die kolonie Suriname. Dit is een merkwaardig stuk, des te merkwaardiger omdat het tengevolge heeft gehad een adres van de beide Kamers der Staten-Generaal aan den Koning; eene zaak die destijds ongehoord was.

En wanneer men het verslag van de Commissie in 1845 inziet, vindt men daarin de redenen van het verval der kolonie zeer duidelijk aldus aangegeven.

Vooreerst onderscheidene omstandigheden, geheel onafhankelijk van den wil der Regering.

In de eerste plaats telt men daaronder het *absenteïsme*, de afwezigheid van de eigenaars der plantages, die elders de opbrengsten dier bezittingen genieten.

Vervolgens de verminderde invoer van slaven, ten gevolge van het tractaat met Engeland van 13 Augustus 1814 tot afschaffing van den slavenhandel.

In de derde plaats de verminderde prijs van de suiker, die in 1820 van f 40 en f 53 tot f 17 en f 21 $^1/_2$ in 1842 was afgedaald. In 1845 was het iets beter, f 31 $^1/_2$ tot f 33 $^1/_2$.

Vervolgens het hypotheekstelsel van 1752—1762/64, twaalf jaren van dwaasheden.

Maar er waren nog andere oorzaken van verval, namelijk de willekeurige handelingen van de Regering, vooral van verschillende Gouverneurs van Suriname. En dat ik dit niet uit de lucht grijp, kan ik bewijzen met de woorden van het Verslag zelf, geteekend door mannen als Bruce, Faber van Riemsdijk, Strens, van Dam van Isselt en den Tex. Ik lees daarin op bladz. 4: „Door die willekeurige handelingen van verschillende Gouverneurs, die sedert 1816 in Suriname het gezag hebben uitgeoefend, werd de zekerheid der bezittingen verminderd, de geest van onderneming uitgedoofd en werd alzoo mede daardoor het welzijn der kolonie in de hartader aangetast. De geschiedenis van Suriname, sedert de weder-in-bezit-neming dier kolonie tot op den lateren tijd, levert een aantal voorbeelden op van daden van willekeur en van misbruik van magt. En weinig kon het baten of al in 1815 en 1832 door den Koning reglementen werden vastgesteld, naar welke de kolonie bestuurd zou worden, daar bij die reglementen aan de Gouverneurs in vele gevallen eene geheel discretionaire magt werd toegekend, en sommigen hunner zich dan ook niet schijnen ontzien te hebben, om daarvan, in strijd met de waarachtige belangen der kolonisten, een allezins ongepast gebruik maken. Willekeurige verhooging van belastingen; uitgaven buiten de begrooting gedaan, zonder medewerking of medeweten der bevoegde autoriteiten; verwaarloozing van de middelen om den financielen

toestand der kolonie met zekerheid te leeren kennen; eigendunkelijke en eenzijdige toepassing van beginselen; misbruik van het regt van schorsing der procedures, zoo als bijv. in zaken van handelaren tegen de Bank heeft plaats gehad; aanmatigingen van gezag buiten de reglementen; het niet naleven van aangegane verbindtenissen en stellige voorschriften; het verleenen van gunsten waaruit vrijdom van belasting voortvloeide; bejag van eigen voordeel bij den eenen Gouverneur, gedragingen verre beneden de waardigheid van een zoo hoog geplaatst ambtenaar bij den anderen; ziedaar, Edel Mogende Heeren, eene beknopte opgave van de misbruiken en verkeerde handelingen, welke aan sommigen van 's Konings ambtenaren, die vroeger in Suriname het hoogste gezag hebben uitgeoefend, *naar het schijnt*, *niet ten onregte* ten laste worden gelegd."

En dan volgen nog drie bepaalde handelingen van voorzegden aard, waarop de aandacht van de toenmalige leden dezer Kamer werd gevestigd, die ik nu kortheidshalve niet zal vermelden, maar die schreeuwende willekeur, onbillijkheid, ja gepleegd onregt aantoonen. De Commissie verklaarde die *uit vele andere* te hebben gekozen.

Maar er was nog een andere oorzaak van verval: de *hoogst onzekere politieke toestand*. In den tijd van 17 jaren werden er 3 reglementen in Suriname ingevoerd, in 1815, 1828 en 1832, en telkens werd de magt van den Gouverneur vermeerderd.

Daar was nog eene oorzaak, waarop door den vorigen geachten spreker te regt is gedrukt, en dat was de slechte regtstoestand in Suriname, die er nu nog bestaat. In Suriname is nog van kracht het oud-Hollandsche regt, dat hier sedert 1809 is vervallen, en dat oud-Hollandsche regt wordt op onze akademien niet eens meer onderwezen, en toch moest men van de uitspraken van het Hof van Suriname in civile zaken boven zekere som (en ik meen dat dit thans nog het geval is) appelleren aan den Hoogen Raad. En nu zeide men in „1845 dat er bijna geene leden van den Hoogen Raad of praktizijns bij denzelve meer zijn, die het oud-Hollandsche regt of de oud-Hollandsche manier van procederen in werking gezien hebben."

Zoo was het in 1845, en nu zijn wij twintig jaar verder, zoodat er thans wel zeker geen enkele praktizijn bij den Hoogen Raad meer wezen zal, die deze manier van procederen bij ondervinding kent. Is er nog zoo iemand, dan is het zeker eene antiquiteit, die vrij caducque zal zijn.

Daar waren ook nog andere oorzaken, die nu gelukkig niet meer bestaan, zoo als de slechte geldsomloop, die ten gevolge heeft gehad een soort van tiercering, want de waarde van het gemunt geld tot de waarde van het ingewisseld papiergeld stond als 3 tot 1.

Nu wees men reeds in 1845 op deze, ook nu nog even, ja meer dringend noodzakelijke middelen van redres, tot wegneming van de bezwaren: men wenschte de onzekerheid van den politieken toestand en den gebrekkigen regtstoestand weg te nemen en te verbeteren.

Men verkeerde toen nog in de illusie dat men door kolonisatie van Europeanen de kolonie kon helpen. Van die illusie is men echter spoedig teruggekomen. Men herinnerde zich toen niet, dat reeds in 1742 eene proef genomen was met een veertigtal Duitsche mijnwerkers, die allen gestorven zijn; men herinnerde zich niet dat reeds in 1747 eene kolonie van Pfaltzer en Zwitsersche boeren ook geheel en al was bezweken; en dat men vóór 50 à 60 jaar Suriname voor Europeanen, die daar heen gingen, als een geopend graf beschouwde.

Destijds, in 1845, had men de kolonisatie van Europeanen op het oog, die gedeeltelijk is volvoerd, doch toen geheel is mislukt. De vorige spreker heeft gezegd, dat er van den toevoer van Europeanen onder den predikant Brandhof eenigen waren overgebleven: maar dat zijn slechts zeer enkelen geweest, die zich in de omstreken van Paramaribo als groenteboeren hebben gevestigd en wel als uitzonderingen op den regel beschouwd mogen worden.

Men wenschte in 1845 de verbetering van de slavenreglementen, hetgeen nu gelukkig niet meer noodig is. Nu zijn wij gelukkig in den toestand, dien de Grondwet ons in art. 59 schetst. Dien ten gevolge is den 17den December 1851 eene wet tot vaststelling van het Reglement op het beleid der regering in de West-Indische bezittingen aangeboden en wij schrijven nu Mei 1865. Wij zouden dus wel kunnen zeggen, dat het met het vaststellen van die wet zeer langzaam is gegaan, en toch zou dat niet juist geoordeeld zijn. Men heeft toch zonder twijfel moeten wachten op de emancipatie. In het wets-ontwerp van 1851 was de emancipatie begrepen, daar in art. 92 eene emancipatie van de kinderen werd voorgesteld. De Regering wilde zich destijds opwerpen als een weesvoogd van alle slavenkinderen die na 1851 geboren zouden worden.

Dat voorstel vond zoo weinig bijval, dat het is blijven liggen. Het tweede wets-ontwerp is daarop ingediend in December 1855, en is afgestuit op de emancipatie, die spoedig zou volgen. Eindelijk zijn wij in het bezit van een derde wets-ontwerp, dat in April en op nieuw in September van verleden jaar is ingediend. Nu is het opmerkelijk, dat er, zoover mij bekend is, geen enkel adres uit Suriname tegen dit wetsontwerp is ingezonden. Die omtrent Curaçao laat ik thans geheel ter zijde. Er zijn wel vele bezwaren tegen het ontwerp van 1851 aangevoerd en wij hebben toen onder andere een zeer lijvig stuk van dien aard ontvangen, dat ik hier in handen heb, waarbij zelfs een gewijzigd wetsontwerp is gevoegd.

Men moge verschillen omtrent de mate hoe ver men zal gaan, doch daarover zijn wij het eens, geloof ik, dat men meer zelfstandigheid aan de bewoners van Suriname wil schenken, opdat zij zich meer en meer kunnen ontwikkelen. Die meerdere zelfstandigheid, waarop zij aanspraak mogen maken, is ook, mijns inziens, gegrond op de regten, welke de inwoners nog volgens het octrooi van 1682 bezitten. Die quaestie is ook besproken in het Verslag der Commissie van 1845. Men onderzocht daarin breedvoerig (bladzz. 15—18), of in 1844 het octrooi van 1682 regtens nog bestond en derhalve als eene soort van grondwet van de kolonie Suriname moest beschouwd worden. Daarop werd wel ten antwoord gegeven, dat men zoo ver niet moest gaan, om dat octrooi te beschouwen als eene grondwet, daar het door het opheffen der West-Indische Compagnie ook zoodanig *jure et facto* vervallen was maar er werd toch verder van gezegd: „Niettegenstaande de opheffing der West-Indische Compagnie en niettegenstaande de Staatsregeling van 1798 (art. 251), door welke het octrooi als *onveranderlijke grondwet* was vervallen, *is hetzelve steeds in Suriname blijven bestaan, en zelfs gedurende de overheersching van de volkplanting door de Engelschen schijnt het octrooi kracht van wet te hebben behouden*, al mogt dan ook door de Engelsche gezagvoerders eenige inbreuk daarop zijn gemaakt. *Toen derhalve in* 1816 *de kolonie weder aan ons werd overgedragen, had het octrooi van* 1682 *kracht van wet in de kolonie.*"

Datzelfde systeem vind ik ook ontwikkeld in de Memorie van Toe-

lichting, bladzz. 2—3, bij het wets-ontwerp van 1855, en merkwaardig is het ook, dat ik in een stuk, hetwelk thans voor mij ligt en in een naauw verband staat met het adres, dat in 1845 door de beide Kamers is aangeboden, dezelfde denkbeelden terugvind. Het was een geamendeerd adres, aan den Koning te rigten door ons nog tegenwoordig geacht medelid, den heer van Goltstein, voorgesteld, hetwelk door de heeren Thorbecke, Luzac en de Kempenaer werd ondersteund. Dat adres werd niet aangenomen, doch niet om den inhoud, maar omdat het een geheel nieuw, zelfstandig adres was; het adres der Commissie werd na eenige discussie aangenomen. In dat geamendeerde adres nu kwam het navolgende voor: „Het onderzoek heeft, naar de meening der Kamer, doen zien, dat de regering der kolonie Suriname *in de eerste plaats op wettelijke voorschriften* dient te worden gevestigd. Het is welligt verschoonlijk, zoo dit in den beginne, bij den terugkeer der kolonie tot het moederland, wierd miskend; *het was niettemin miskenning van stellige regten der kolonie*, en de gevolgen deden zich weldra gevoelen. *Het octrooi van* 1682 *was zelfs onder de vreemde overheersching de grond van het bestuur der kolonie gebleven.*" Ik voer dit alleen aan, om te doen zien dat hier wel degelijk in deze Vergadering in 1845 ook nog anderen, ik zou bijna zeggen *kapitale*, leden waren, die hetzelfde beginsel waren toegedaan als die vijf andere leden die het Verslag zelf hebben geteekend.

Ik zal nu nog een enkel woord zeggen over eenige punten, die wel tot de wet, maar niet tot de artikelen betrekking hebben; ik zal den wenk volgen, door onzen geachten Voorzitter aan den vorigen geachten spreker gegeven en geene punten aanroeren in artikelen der wet vermeld.

Vooreerst wenschte ik dat in dit reglement eene bepaling voorkwam betreffende den verkoop van woeste gronden. Een grondslag van verdeeling der eventuele opbrengst. Men zegt wel: wat zal dit geven, als men nu reeds een grondslag vaststelt? Er zal toch niets verkocht worden. Maar ik wijs er op dat Suriname, volgens eene der Memorien van Toelichting, eene oppervlakte heeft van 2500 vierkante geographische mijlen, waarvan het bekende gedeelte 700 mijlen bedraagt en van die 700 mijlen: „uitstekend vruchtbaar land, door tallooze rivieren en kreeken doorsneden en met voorbeeldeloos weelderigen plantengroei bedekt", zijn slechts 30 in bebouwing uitgegeven, waarvan $^1/_{10}$ of 3 mijlen in cultuur is gebragt. *De onuitgegeven gronden en bosschen behooren aan het domein.*" Ik vestig uwe aandacht bij voorbeeld op New-York; de grond in die stad nu is toch ook bosch geweest, en wat is hij nu tot een enorme waarde gestegen. Ik zal er niet verder over uitweiden en er nog alleen op wijzen hoe gering men onze Oost-Indische bezittingen voor 40 jaren nog schatte. Zou het met onze West-Indien niet nog eens evenzoo kunnen gaan?

Het tweede punt betreft, gelijk zeer te regt in de Memorie van Toelichting 1864/65 op bladz. 13 voorkomt, het daarstellen van wegen. Als men de kaarten bij voorbeeld bij Hartsinck van Suriname inziet, dan vindt men reeds in 1770 dwars door de bosschen groote wegen geprojecteerd, die nog op daarstelling wachten. De vegetatie in Suriname is zóó sterk, dat, als de Regering er niet tijdig en altijd voor zorgt, de wegen spoedig digtgroeijen. Door die wegen zou de communicatie zeer verbeterd worden.

Een derde punt, dat ik aan de Regering wensch aan te bevelen, is een wetenschappelijk onderzoek van het binnenland. Daartoe zijn slechts enkele flaauwe, bijna altijd mislukte pogingen gedaan. In het tijdschrift

van den heer Sloet tot Oldhuis is eenige jaren geleden een verslag gegeven van zoodanige expeditie; zij zijn echter meestal door particulieren ondernomen, maar hunne krachten schoten te kort; de Regering moet met hare krachten medewerken. In 1850 of 1851 hebben wij f 40 000 voor eene geologische kaart van ons land bestemd. Ik was er toen tegen en wees op het meerdere nut dat zulk eene uitgave in Indie zoude kunnen doen. Laat de Regering ook eens eene goede som besteden om Suriname te onderzoeken. In een nog lezenswaardig boekje in 1823 in Suriname geschreven, [1]) leest men: „Mogt ook eenmaal Suriname zijn Humboldt vinden." En wij zeggen mede: „Wanneer zal toch eens een Humboldt komen om Suriname te onderzoeken, zoo als deze Mexico en andere landen onderzocht heeft." Hoe veel er te vinden is zal ik met een enkel voorbeeld aantoonen. Het kwassiehout werd door een neger gevonden; men gaf het dien naam, omdat de neger Kwassie heette en daarom ziet men zijn portret nog in de reizen van Stedman. Vele voorwerpen zijn er welligt, die met voordeel naar Europa konden worden uitgevoerd. Ik spreek nog niet eens van hetgeen ten nutte der Surinaamsche volkplanters kon dienen; zij zullen zelven hunne eigene belangen wel bevroeden. Dikwijls is, bijv. in 1791, gevraagd, waarom produceert men daar niet meer! „Waarom — zoo lees ik — vergeten de kolonisten het verwhout, den balsem van copahu, het was, den tabak?" enz.

Nu nog een punt, de door den Staat te bezorgen *immigratie.* Ik ben geen voorstander van dat stelsel; daarover spreek ik echter nu niet uitvoerig. Ik dank de Regering echter voor de belangrijke consulaire berigten, die thans worden gepubliceerd, en ik wijs op de *Staats-Courant* van 5 April jl., waarin het rapport van onzen consul op Jamaica voorkomt. Ik wensch daarop de aandacht te vestigen, als een der krachtigste bewijzen tegen immigratie van staatswege. Hij zegt, dat voor 500 000 ponden sterling, dus f 6 250 000, in Jamaica sedert 1838 slechts 15 000 arbeiders zijn ingevoerd. [2])

Ik eindig met een punt aan te roeren, dat ook in een der Voorloopige Verslagen is behandeld. Daar is de vraag gedaan: zal de Regering ons niet te gelijk een reglement voor de Kust van Guinea geven? De Regering zegt, dat zij zich daarmede bezig houdt. Ik vestig daarop bij vernieuwing hare aandacht en beveel haar dit aan. Dan zal geheel voldaan zijn aan art. 59 van de Grondwet. Het zal in het vervolg effect kunnen hebben, want het zou mij niet verwonderen, dat in den loop van den tijd, wanneer er meer gelegenheid zal zijn om vrije arbeiders uit Guinea over te voeren, eene regtstreeksche stoomcommunicatie tusschen de Kust van Guinea en Suriname kon ontstaan, punten, die toch zoo ver niet van elkander gelegen zijn.

De heer **W. van Goltstein**: Ik vraag het woord voor een persoonlijk feit.

---

[1]) *Suriname in deszelfs tegenwoordigen toestand door eenen inwoner aldaar.* Amst. 1823.

[2]) Since the year 1838 immediately after the abolition of slavery, the attention of the colonial Government was called to the necessity of increasing the labouring population, and every effort had been made since that period to carry this into effect, both from the coast of Africa and of Asia and China; but upon the whole, up to this time, as regards any sensible effect upon the native population, or the increase of exports, *immigration must be said to have proved a failure*, for after an expenditure of upwards *of half a million of money* Ls. 500,000 (f 6 250 000), we *have imported at that cost about* 15 000 *souls.*

De **Voorzitter**: Ik verzoek den heer van Goltstein op te geven, waarin dat persoonlijk feit bestaat.

De heer **W. van Goltstein**: Het bestaat daarin, dat de vorige spreker mij eene opinie in den mond heeft gelegd, die, had ik ze uitgedrukt, mij belagchelijk zou maken bij mijne medeburgers en in een hatelijk daglicht zou plaatsen bij de bewoners van Suriname.

De **Voorzitter**: Ik herinner mij niet, dat de heer Dirks iets gezegd heeft, dat den heer van Goltstein aanleiding kan geven om het woord voor een persoonlijk feit te vragen. Ik geef evenwel vergunning aan den heer van Goltstein om nader op te geven, waarin het persoonlijk feit bestaat.

De heer **W. van Goltstein**: De heer Dirks meent uit mijne rede begrepen te hebben, dat ik de oorzaken der twisten, die in Suriname bestaan hebben, hoofdzakelijk toeschreef aan het karakter der ingezetenen, en dat ik in dit twistzieke karakter reden vond tot bestrijding van deze wet. Ik geloof dat de eenvoudige lezing van hetgeen ik gezegd heb, hem van die meening zal terugbrengen. Ik teeken evenwel protest aan tegen de uitlegging, die hij aan mijne woorden heeft gegeven.

De heer **Dirks**: Ik geloof niet dat het noodig is den heer van Goltstein te verzekeren dat het niet in de verste verte in mijn denkbeeld heeft gelegen om hem in een belagchelijk of een hatelijk daglicht te stellen. Ik beroep mij op de geheele Vergadering, of iets in mijne rede gelegen was dat er naar zweemde. Ik heb alleen het een en ander bijgebragt; ik heb eenige aanmerkingen gemaakt op het oordeel dat die geachte spreker over lang geleden Surinaamsche twisten heeft geveld. Ik heb alleen gezegd dat die twisten soms zijn ontstaan door buitengewone omstandigheden en niet alleen uit het karakter der inwoners ontsproten. Ik heb het bestaan er van niet ontkend er er zelfs op gewezen dat in 1752 vijf folianten over die twisten zijn uitgegeven. Alleen in de appreciatie over de oorzaak van die lang geleden twisten verschillen wij. Doch personen zijn daar buiten.

De beraadslaging wordt daarop verdaagd tot den volgenden dag des voormiddags ten 11 ure.

ALGEMEENE BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER
op 10 Mei 1865.

Suriname.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling der wetsontwerpen tot vaststelling van de reglementen op het beleid der regering in de kolonien Suriname en Curaçao.

De algemeene beraadslaging wordt heropend.

De heer **Rochussen**: Toen ik de eer had op den 14den November l.l. weder zitting in deze Kamer te nemen, vond ik het ontwerp van wet tot vaststelling van een nieuw regeringsreglement voor onze West-Indische kolonien, thans aan de orde, reeds in staat van wijzen. Gisteren reeds werd door een der sprekers opgemerkt dat èn door de Regering èn door de Kamer groote spoed met die zaak is gemaakt. Het oorspronkelijk wets-ontwerp werd ingediend in April van het vorige jaar; het Voor-

loopig Verslag uitgebragt in Julij; een nieuw wets-ontwerp voorgesteld bij de heropening der Kamer in September; verslag daarover uitgebragt 29 October; het antwoord der Regering kwam vier dagen later in; en drie dagen daarna, 8 November, het Eindverslag. Men deelde mij mede dat het voornemen bestond om dat wets-ontwerp zeer spoedig in beraadslaging te brengen. Aan den eenen kant wenschte ik voor mij zelven eene overtuiging te verkrijgen, en aan den anderen kant begreep ik, met het oog op eene vroeger door mij bekleede betrekking, dat men kon verwachten dat ik mijn votum zou motiveren. Mijne eerste zorg was dus van de voorgestelde nieuwe regeringsreglementen kennis te nemen en ze te bestuderen. Ik begreep er al het moeijelijke en al het gewigtige van. Al het gewigtige, omdat een regeringsreglement in den aard der zaak is eene grondwet voor die kolonien, waarin men niet zoo spoedig wijzigingen kan verwachten, en ook niet kan wenschen; het gewigtige ook, omdat toch de toekomst van die kolonien, hare welvaart of hare verkwijning, daarvan in groote mate afhankelijk is. Niet minder besefte ik de moeijelijkheid er van; persoonlijk toch ben ik met die kolonien niet bekend; ongelukkig is de Minister, die de wet voordraagt en verdedigt, dit ook niet, en wanneer ik de banken van onze Kamer naga, dan zie ik er geene leden op gezeten, die als West-Indische specialiteiten bekend staan. Ik geloof dat er in deze Kamer slechts één enkel lid is, die in vroegere jaren, ongeveer veertig jaar geleden, kortstondig in Suriname is verbleven. In den Raad van State zijn evenmin West-Indische specialiteiten; slechts één van de buitengewone leden kan als zoodanig worden genoemd, en, ben ik wel onderrigt, dan is ook dat buitengewone lid niet geroepen geworden om over deze zaak zijn oordeel uit te brengen. Wij hebben ook geen licht ontvangen van de koloniale autoriteiten. De adviesen die men moet veronderstellen door den Gouverneur en de Raden van Suriname en Curaçao te zijn uitgebragt, zijn ons niet medegedeeld. Het is wel en herhaaldelijk door deze Kamer verlangd, maar de Minister heeft er bezwaren in gevonden. Nu deel ik in het algemeen zeer in het gevoelen van den Minister, dat het niet goed is de adviesen van de koloniale autoriteiten openbaar te maken; ik geloof dat, zoo dit regel wierd, zulke adviesen in waarde veel zouden verliezen, en ook dat zij, die geroepen zijn ze uit te brengen, niet met die geheele openhartigheid de zaken en hare gevolgen zouden exponeren, als wanneer hun bekend is, dat hunne adviesen geheim blijven. Dit is ook de regel dien ik wensch gevolgd te zien. Maar het spreekwoord: geen regel zonder uitzondering, mag ook hier gelden; hier toch is sprake van de toekomst van die kolonien, en de bepalingen die ons thans worden voorgesteld, moeten worden beoordeeld door zoo velen, die, ja het goede willen en wenschen, maar die niet genoeg op de hoogte der zaak zijn om ze grondig te kunnen beoordeelen. Ik had dus wel gewenscht, dat op dien regel in dezen eene uitzondering ware gemaakt, al ware het slechts extractsgewijze. Ik kan begrijpen dat in die adviesen zaken voorkomen, die de Minister te regt meent, niet aan de publiciteit te mogen overleveren. Maar het zou voor mij van groot belang geweest zijn om het gevoelen der koloniale autoriteiten te kennen omtrent de grondbeginselen van deze regeling. Ik ben eerst in het onzekere geweest, of die autoriteiten wel gehoord zijn over deze wets-ontwerpen, want in de Memorie van Toelichting staat dat zij zijn vervaardigd naar aanleiding van de adviesen der koloniale autoriteiten over vroegere wets-ontwerpen uitgebragt. Ware dit het geval, dan zouden

die rapporten niet meer de waarde bezitten welke ze op dit oogenblik moeten hebben, omdat ze zoo veel jaren geleden zijn uitgebragt voor dat de emancipatie was tot stand gebragt, door landvoogden, die nu niet meer aan het hoofd van het bewind in die kolonie geplaatst zijn. Evenwel moet ik toch onderstellen, dat de Minister de koloniale autoriteiten wel later zal hebben gehoord, welligt nadat die zinsnede in de memorie geschreven was. Maar wat daarvan zijn moge, de rapporten zijn ons onbekend en we varen dus op eene ons onbekende zee, zonder loods en zonder kustlicht. Wij moeten onzen koers rigten op ons eigen kompas, dat welligt mis wijst.

Toen ik nu zes maanden geleden deze stukken in handen nam, las ik daarin eene zinsnede, die mij in hooge mate sympathie inboezemde. In de eerste Memorie van Toelichting lees ik deze woorden: „Sinds 1 Julij 1863 draagt de bodem ook van Nederlandsch West-Indie geen andere dan vrije lieden meer.

„Die gewigtige gebeurtenis, opent zij voor de koloniale maatschappij eene nieuwe toekomst, doet dringender dan ooit de behoefte gevoelen aan een vrijgevig regeringsreglement, dat, op breede en ruime grondslagen rustende, de welvaart dier door de natuur kwistig bedeelde gewesten, zooveel menschelijke instellingen vermogen, verzekert, en door de zelfstandigheid tegenover het moederland, die het schenkt, lijdelijke en hulpbehoevende afhankelijkheid in fiere en dankbare aanhankelijkheid verkeert."

Wat kan men meer verlangen? Waarlijk deze woorden troffen mij, en zoo men, bij het beoordeelen van wetten en amendementen, zich door zijn gevoel mogt laten wegslepen, ik zou bijkans daarin vervallen zijn. Maar toen ik verder doorlas en overwoog de toepassing van die denkbeelden en de middelen om ze te verwezenlijken, toen ontviel mij een gezegde van een Fransch schrijver, die in koloniale zaken in den laatsten tijd hier zoo dikwijls aangehaald werd, van Cornemin: „*empire de la phraséologie*, *quand cesseras tu de nous dominer*!"

Wat toch — dit punt wil ik in de eerste plaats behandelen — wat toch de waarborgen van welvaart aangaat, zoo heb ik ten aanzien van den grondslag van alle welvaart in die kolonie, dat is: *arbeid, landbouw, productie*, die waarborgen niet gevonden.

Het is waar, zoo als de memorie zegt, die gewesten, en Suriname vooral, zijn kwistig door de natuur bedeeld. Ik geloof niet dat er ergens in de wereld een land bestaat, dat vruchtbaarder is en aan geringen arbeid zoo ruime belooning geeft als Suriname. Maar arbeid, hoe betrekkelijk gering dan ook, moet er zijn.

Toen die gewesten drie à vier eeuwen geleden ontdekt werden, zocht men er geen vruchtbaren grond ter bearbeiding, maar het lang gedroomde eldorado van goudmijnen. In plaats van de inboorlingen tot zich te trekken, verdreven de Europeanen hen, of lieten hen voor zich wegvlieden. Om dien vruchtbaren bodem te bewerken, kwam eindelijk het denkbeeld op om negerslaven uit Afrika daarheen te voeren. Lascasas, die dit denkbeeld het eerst opperde, had daarbij goede bedoelingen: hij wilde de beschaving van die negers en Christendom onder hen bevorderen. Eigenbelang evenwel gaf er eene geheel andere wending aan. Er werd een barbaarsche toestand uit geboren, waarover de Christen-Europesche volkeren zich in deze eeuw hebben geschaamd en die tot de opheffing der slavernij heeft geleid; eene opheffing waarin ik mij ten hartelijkste verheug, terwijl ik het voor mij zelven alleen betreur, dat ik het door mij ingediende wetsvoorstel tot opheffing der slavernij niet heb mogen tot stand brengen.

Hoe nu echter den nieuwen toestand geleid, ten gunste van den toekomstigen bloei van die kolonie? Wie zal arbeiden? De geëmancipeerden zijn nog gedurende eenige jaren gehouden contracten te sluiten voor arbeid. Wij mogen er ons in verheugen, dat de emancipatie zoo goed en zonder schokken is tot stand gekomen en dat de vroegere slaven allen, op weinige uitzonderingen na, zich hebben verbonden in het overgangstijdperk waarin zij verkeeren te zullen arbeiden. Maar het blijkt toch, dat die arbeid reeds zeer veel is verminderd, en dat zij, die vroeger zes dagen in de week arbeidden, thans welligt slechts twee of drie dagen eenigen arbeid verrigten. Uit den staat n°. 5 omtrent den uitvoer van producten, bij het verslag omtrent de uitvoering der wet tot opheffing van de slavernij, blijkt, dat in de eerste zes maanden van 1863 werden uitgevoerd 18 millioen Nederlandsche ponden suiker en in de eerste zes maanden van 1864 circa 12 millioen. Dat was suiker, herkomstig van het riet dat nog door slavenhanden was aangeplant. Dus alleen reeds in fabricatie 1/3 minder. Uit de statistiek van den Nederlandschen handel, die thans regelmatig door de *Staats-courant* wordt medegedeeld (in het bijvoegsel tot het nommer van 21 Maart jl.), blijkt, dat in 1863 in Nederland uit Suriname werd ingevoerd 7 130 000 Nederlandsche ponden suiker en in 1864 2 424 000 pond. Dus reeds voor den handel tusschen Suriname en het moederland eene belangrijke vermindering in het eerste jaar, gedurende hetwelk de negers zich verpligt hadden tot den arbeid.

Het voorbeeld van andere kolonien leert ons, dat de lust tot arbeid bij de vrijgemaakten in den aanvang, waarschijnlijk nog steunende op oude gewoonte, grooter is dan later. De neger heeft zeer weinig behoeften en voldoet die in dat land zeer gemakkelijk. Wij moeten dus niet gelooven, dat de vrijgemaakten op den duur belangrijk zullen arbeiden; wij moeten ons daaromtrent geene hersenschimmen vormen, maar in de toekomst eene groote vermindering van de productie verwachten, ten ware er nieuwe werkkrachten worden aangevoerd. Ik bedoel de immigratie. Ook te dien aanzien vind ik in het regeringsreglement niets gezegd. Bij een vroeger emancipatie-voorstel had de Regering daaromtrent veel meer belangstelling aan den dag gelegd. Er is nu 1 millioen over een tijdvak van vijf jaren voor premien bij de wet toegekend, doch daarvan is bijna nog niets besteed, omdat er geene immigranten te bekomen zijn. Engeland is ons in dit opzigt veel vooruit. Engeland heeft eene soort van immigranten, die Nederland mist, ik bedoel de koelies uit Britsch-Indie; Engeland staat niet toe, dat die naar vreemde volkplantingen worden overgebragt. Engeland heeft in dit opzigt nog een ander voordeel. Het waakt door eene krachtige marine tegen den slavenhandel, en als er schepen met slaven worden opgebragt, die van de westkust van Afrika ter sluik werden uitgevoerd, dan worden die slaven niet naar die westkust teruggevoerd, maar in de Engelsche kolonien verdeeld. Ik heb er hier een bewijs van, dat wij wederom verschuldigd zijn aan de Regering. Het is getrokken uit een consulair verslag, geplaatst in de *Staats-courant* van 5 April jl., van onzen consul op Jamaïca, die daarin nog al in het breede van de immigratie spreekt. Ik zal, om de Kamer niet te vermoeijen, slechts ééne periode voorlezen tot staving van mijn beweren dat de opgebragte slaven door Engeland in zijne kolonien worden verdeeld. Ik lees daar: „The British Government has however given direction that of the Africans, captured on the coast from the slavers, and taken to St. Helena, a proportion of *five eights* should be sent to Jamaica, and the remaining *three eights* to the colony

of Demerara; and this has been so far acted upon that three vessels have been sent here, and we expect further supply, this being now the only source from where we can look for immigration."

Nu zou ik wenschen dat omtrent dit belangrijk punt, dat op de toekomst dier kolonie een grooten invloed kan uitoefenen, door de Regering meer maatregelen genomen wierden van doortastenden aard, en zoo al niet voor eigen rekening immigranten liet komen, dan toch in het openbaar eene zekere bescherming daaraan gaf; eene bescherming die ik uit een ander oogpunt ook wenschelijk zou achten, ten einde namelijk misbruiken te voorkomen en opdat aanvoer van immigranten niet worde een verholen slavenhandel. Maar wat daarvan zij, en al mogt de Regering zich te dien aanzien alle mogelijke moeite willen geven en de immigratie met kracht ondersteunen, dan verwacht ik nog niet dat in Suriname genoegzame werkkrachten zullen komen, niet alleen niet om aan die kolonie verderen bloei te geven, maar zelfs niet om het bestaande te handhaven. Ik geloof niet dat de groote plantages, zooals die thans nog in Suriname bestaan, althans niet op den duur, zullen zijn vol te houden. Ik verwacht er een anderen toestand, ik verwacht dat de kleinere cultuur zal toenemen. En nu zou ik wenschen dat de gansche industriele toestand daarmede meer in verband wierd gebragt. Die denkbeelden heb ik ontleend aan een werkje, dat op dit oogenblik in toepassing op Suriname hooge waarde heeft. Het is de *„Bijdrage tot de kennis der kolonie Suriname"*, door W. H. Lans, in het jaar 1842 uitgegeven. Het is waar, de emancipatie had toen nog niet plaats gehad, maar hij voorzag toch wel de veranderingen, die zouden komen. Ik zal er slechts twee punten zeer kortelijk uithalen.

Vooreerst wijst hij voor de toekomst voor den voornaamsten tak van koloniale cultuur, de suikercultuur, op de noodzakelijkheid van scheiding van het planten van het riet en de fabricatie van de suiker. Hij wenscht de oprigting van centrale fabrieken, waar de planters het riet kunnen verkoopen. Dan zal er een verband met de kleine cultuur bestaan.

Het tweede punt dat hij in overweging geeft en aanraadt, is de koffijcultuur meer bij de hand te nemen. Die is uitvoerbaar in hoogere streken, die minder ongezond zijn en waar ook gedeeltelijk de Europeaan mede kan arbeiden. De koffijcultuur heeft, vooral op dit oogenblik, naar mijne meening eene meer voordeelige toekomst dan die van de suiker, waarvan wij dezer dagen zoo in het breede hebben hooren ontwikkelen, dat de mededinging tusschen riet en beetwortel zoo sterk wordt. Daarentegen is de koffijcultuur in Brazilie aan het afnemen. De plantages aldaar, bijna alle in een kort tijdvak aangelegd, zijn op het punt om vernieuwd te moeten worden. Zij bestaan daar gemiddeld vijftien jaren langer dan op Java, omdat zij buiten de keerkringen liggen. Ik heb verschillende van die koffijplantages bezocht en voor zoover mijne locale kennis strekt, geloof ik dat de koffijplanters in Brazilie verpligt zullen zijn meer binnenwaarts nieuwe plantages aan te leggen, nieuwe gebouwen te plaatsen, bosschen te rooijen en nieuwe aanplantingen te doen. Daartoe zullen aan velen de middelen en voornamelijk de handen ontbreken. Ik zou dus wenschen, dat voor de toekomst van Suriname de koffijcultuur zooveel mogelijk wierd aangemoedigd.

Die cultures, ofschoon meer in het klein dan tot dusverre plaats had, hebben toch een ander voorregt. De industrie van Suriname werd in de vorige eeuw gevestigd op groote plantages, door vennootschappen gedreven en zeer dikwijls slecht bestuurd. De aandeelhouders van die plantages woonden veelal in Europa. Ten gevolge der emancipatie zullen

vele van die vennootschappen ontbonden worden. Zal Suriname eenige toekomst hebben, dan moeten er menschen met een klein vermogen zich vestigen, die daar door arbeid en volharding dat vermogen wenschen te vermeerderen. Zij moeten zelven op hunne ondernemingen wonen en ze zelven besturen. Daarin vooral ligt de toekomst van Suriname.

Ik had dus wel gewenscht dat het reglement ten aanzien van de bronnen van welvaart, de cultures, in meer details ware getreden en daaromtrent meer voorzorgen had aan den dag gelegd. Het regeringsreglement, zoo als het ons nu voorgedragen wordt, wacht alles van de medewerking der ingezetenen ten gevolge van het vertegenwoordigend stelsel. [1])

De vergadering wordt voor een kwarieruurs geschorst.

De zitting hervat zijnde, wordt de algemeene beraadslaging voortgezet over het *wets-ontwerp tot vaststelling der reglementen op het beleid der regering in de kolonie Suriname en Curaçao.*

De heer **van Lynden:** Mijnheer de Voorzitter, met het oog op de vele werkzaamheden die ons nog wachten en op de vermanende stem van onzen Voorzitter, die zich soms onverwacht en ongedacht doet hooren, zal ik zoo kort mogelijk zijn.

Ik wensch een paar vragen, dit onderwerp betreffende, tot den Minister te rigten. Niemand toch zal het betwijfelen dat het eene hoogst moeijelijke zaak is een oordeel te vellen over het tot stand komen en het toepassen van een grooten maatregel op eene zoo verre van ons verwijderde bevolking, die in geheel andere omstandigheden verkeert dan waarin wij ons bevinden, en onder geheel andere wetten leeft. Door lezen en het spreken met dezen en genen kan men wel iets leeren, maar toch zal men bij slot van rekening moeten terugkomen op het oordeel van hen die met de zaak bekend zijn, uit eigen ondervinding; zoodat hier in zeker opzicht een autoriteitsgeloof zal moeten worden gehuldigd.

Nu zullen de ministeriele leden zeggen: welnu! hebt gij dan geen vertrouwen in den Minister? Zou deze iets voordragen dat geene aanneming verdient, of waarin gevaar voor de kolonie zou gelegen zijn?

Ik wil geenszins den Minister mijn vertrouwen ontzeggen, doch hij houde mij ten goede dat ik nog iets meer verlang dan zijne verzekering. En dan moet ik zeggen dat ik bijzonder veel prijs stel op het gevoelen van den tegenwoordigen Gouverneur van Suriname.

Het komt mij voor uit hetgeen ik tot dusver van dien landvoogd gehoord en gelezen heb, dat hij berekend is voor zijne hooge en moeijelijke betrekking. Het verslag, dat wij hebben ontvangen betreffende de uitvoering der emancipatiewet in Suriname, doet hem mijns inziens kennen als een verstandig, menschkundig man, die dien grooten maatregel met evenveel wijsheid als gematigdheid heeft doorgezet, en die wel de persoon is, bevoegd om in deze zaak zijn oordeel te doen hooren.

Ik zal de vrijheid nemen kortelijk de gronden op te geven waarom ik zooveel hecht aan het oordeel van dien landvoogd. Het verslag, door mij bedoeld en reeds in deze discussie aangehaald, draagt blijken van de gunstige resultaten der emancipatie, in strijd met de berigten daaromtrent van tijd tot tijd in de dagbladen voorkomende, en ook met de donkere voorspellingen en de verwachtingen van velen in den lande, vóór het tot stand komen van dien grooten maatregel geuit. Op bladz. 7 van dat verslag lees ik, dat de Gouverneur mededeelt, dat na de emanci-

[1]) Vervolg op blz. 240.

patie de vrees, dat velen zich buiten de kolonie zouden vestigen en het getal boschnegers en wegloopers zouden vermeerderen, tot dusver niet-bewaarheid is geworden. Op bladz. 11 van hetzelfde verslag lees ik, dat de vrees, dat de vrijgemaakten geene contracten zouden willen sluiten, na de emancipatie ook grootendeels zich niet heeft bewaarheid, dat hun weerzin, gegrond op het dwaalbegrip als of zij daardoor in eene met de slavernij overeenkomende positie zouden komen, is geweken door de verstandige leiding die door den Gouverneur aan de zaak is gegeven, zoodat hij zelfs niet aarzelt te verklaren, dat nagenoeg de geheele werkbare magt voor den landbouw behouden bleef. Dit, moet ik zeggen, is voldoende om de vrees te verminderen, die door den geachten spreker hier voor mij gezeten, den heer Rochussen, is geuit, namelijk dat waarborgen zouden ontbreken voor het behoud van werkkrachten voor den landbouw. Stellige waarborgen kan men niet verlangen, deze zijn niet te geven; maar de mededeeling van den Gouverneur geeft omtrent dit onderwerp, gegronde hoop voor de toekomst. Op blz. 17 geeft de Gouverneur verder te kennen, dat het aantal van hen die zich aan den arbeid onttrekken lang zoo groot niet was als van sommige zijden beweerd werd, zoodat het Gouvernement, op zeer weinige uitzonderingen na, te zijnen laste slechts heeft gekregen de invaliden; daarentegen beklaagt de Gouverneur op bladz. 6 en 16 zich over de ondervonden tegenwerking van wege sommige eigenaren en administrateuren, die, ontevreden over den nieuwen staat van zaken, de Regering in de uitvoering van hare taak dikwerf zeer hebben bemoeijelijkt. Verder geeft de Gouverneur op bladz. 18 te kennen, dat bij verkoop van een tweetal plantagien, tot wier aankoop het bestuur last had gegeven, de prijzen alle verwachting hadden overtroffen. Eindelijk verklaart de Gouverneur met vol vertrouwen, dat de emancipatie tot dusver goed werkt, en dat de uitkomst alle verwachtingen heeft overtroffen. Deze verklaring uit den mond van een man, die geen enthousiast is, die zich daar ter plaatse bevindt, die het land en zijne inwoners kent, en met gematigdheid en verstand te werk gaat, is van veel belang. De suiker-productie is volgens dat verslag ook gunstig, de omstandigheden in aanmerking genomen. Heeft wel eenig land, zoo vraagt de Gouverneur, onder gelijke omstandigheden, eene dergelijke uitkomst kunnen aanbieden? Ik hoop dat wij eenmaal van de werking van de dezer dagen aangenomen suikerwet hetzelfde zullen mogen getuigen.

Aan het slot zegt die landvoogd, dat zonder staatstoezigt, althans gedurende eenige jaren, en zonder immigratie van arbeiders de toekomst van de kolonie groot gevaar loopt. Wat de immigratie betreft, deze wordt niet bemoeijelijkt of opgeheven door dit voorstel; ik wenschte wel dat dezelve meer kon worden aangemoedigd, doch ik ben nog van oordeel dat regtstreeksche immigratie van staatswege veel bedenkelijks heeft. Maar het heeft mijne aandacht getrokken, dat de Gouverneur zegt dat de kolonie gevaar loopt zonder immigratie en staatstoezigt, maar niet door het invoeren van constitutionele instellingen. [1])

Ik [2]) heb nog eene vraag te doen. Gisteren is een woord gesproken over de Kust van Guinea. Ik vraag: hebben wij ook voor de Kust van Guinea in het verschiet eene constitutie te wachten? Zou de Minister het zoo dwaas en verkeerd achten, de invoering van eene dergelijke constitutie, indien zij wenschelijk is, aan anderen over te laten, bijv. aan Engeland, aan 't welk wij die bezitting, die tot dusverre alleen

---

[1]) Vervolg op blz. 249.
[2]) Vervolg van blz. 250.

lasten en geene lusten heeft opgeleverd, misschien tot een voordeeligen prijs in koop zouden kunnen overdoen?

Het zijn deze bescheidene vragen, welke ik mij veroorloof aan het oordeel van den Minister te onderwerpen.

De heer **Guljé:** Mijnheer de Voorzitter, de eerste spreker, die heden het woord voerde, de geachte afgevaardigde uit Amsterdam, heeft mij indirect in deze discussie betrokken; en wanneer mij de bescheidenheid heeft verboden mij te rangschikken onder diegenen, die wegens verblijf in de kolonie zich als specialiteit willen doen voorkomen, dan kan ik toch niet nalaten, na het gezegde van den heer Rochussen voor een oogenblik het woord te nemen.

Ongeveer 38 jaren geleden heb ik, zoo als de spreker uit de hoofdstad te regt zeide, op jeugdigen leeftijd een kortstondig verblijf in ambtelijke betrekking in onze West-Indische kolonien gehad; en wanneer aan dat verblijf voor mij smartelijke en grievende herinneringen verbonden zijn, dan heeft dat kortstondig verblijf mij niettemin indrukken gegeven, die, op dien leeftijd en onder die omstandigheden verkregen, blijven, om nimmer te worden uitgewischt.

Nimmer had, naar mijne meening, de organisatie moeten plaats hebben, ten jare 1828 bij Koninklijke besluiten geregeld, en had een onverbiddelijken dood den man niet doen ontvallen, bij magte om het verkeerde daarvan aan de toenmalige Regering voor te houden, dan vertrouw ik ook dat zulks niet op die wijze en naar die strekking zoude hebben plaats gevonden. [1])

De heer **Mijer:** Mijnheer de Voorzitter, de vele belangrijke redevoeringen, zoowel gisteren als heden over het wetsvoorstel, dat thans aan de orde is, gehouden, hebben mijne taak aanmerkelijk verligt, en wel in die mate, dat ik verklaren moet dat mij (verschoon de gemeenzame uitdrukking) het gras als voor de voeten is weggemaaid. Ik zou dan ook van het woord hebben afgezien, indien ik op mijn standpunt het stilzwijgen kon bewaren bij de behandeling van een wets-ontwerp van dezen aard en van zoo groot belang, als het onderhavige. Maar die belangrijke redevoeringen veroorlooven mij toch, om mij zooveel mogelijk bij het wets-ontwerp zelf te bepalen. Ik voorzie, dat er nog verscheidene dagen zullen verloopen vóór dat wij tot de stemming zullen komen, en ik vind daarin eene drangrede te meer om in mijne beschouwingen beknoptheid te betrachten. Al dadelijk dan verklaar ik met genoegen gezien te hebben, en tot mijn leedwezen verschil ik daarin van den geachten afgevaardigde uit Delft, dat de Minister ook in dit opzigt uitvoering tracht te geven aan art. 59 der Grondwet. Het is toch onbetwistbaar, dat de toestand van de West-Indische kolonien thans zoodanig is, dat hij niet langer zoo blijven kan. Eene voorziening was reeds jaren geleden noodig, maar is onvermijdelijk geworden na de afschaffing der slavernij in dezelve. Ik geloof dus, dat de Vergadering dank verschuldigd is aan den Minister, die de handen aan het werk heeft geslagen en met een ontwerp tot regeling van het beleid der regering in Nederlandsch West-Indie bij de Kamer gekomen is, dat hij bereid is te verdedigen.

Juist om de kortheid, die ik betrachten wil, zal ik zoo min mogelijk in retrospective beschouwingen treden, en ik zou er mij geheel van

[1]) Vervolg op blz. 250.

onthouden hebben, indien sommige sprekers niet hadden gewaagd van de oorzaken van het verval der kolonie Suriname in vroegeren en lateren tijd, en vooral indien men niet had gewezen op hetgeen in 1845 in deze Kamer over de Surinaamsche aangelegenheden is voorgevallen.

Ten bewijze dat men de medaille destijds dan toch ook van eene andere zijde beschouwd heeft dan doorgaans geschiedt en ook nu wederom is geschied, zal ik een paar aanhalingen doen uit de doorwrochte redevoering van den toenmaligen Minister van Kolonien, uitgesproken in deze Kamer en opgenomen in de *Nederlandsche Staats-courant* van den 21sten Maart 1845, tot toelichting van het bekende adres van de heeren Bosch Reitz en andere belanghebbenden bij de kolonie Suriname, waarin de ongunstige toestand van Suriname aan de onkunde, kwade trouw en willekeur vàn het bestuur aldaar en ook van dien Minister werd toegeschreven. Ik zal slechts twee korte aanhalingen uit die rede doen, de eene om de ware redenen van achteruitgang op te geven, de andere om te doen zien hetgeen men toen tot herstel van deze Kamer verlangde, waaruit men zal kunnen beoordeelen in hoe ver de grieven tegen het koloniaal bestuur gegrond en de middelen tot verbetering aannemelijk waren. Na eene zeer belangrijke schets van de toenmalige gesteldheid der kolonie gegeven te hebben, eindigt de Minister zijne beschouwing aldus:

„De afwezigheid van bijna alle eigenaren heeft het zilver en goud bijna uit den omloop doen verdwijnen en bestendig een nadeeligen wisselkoers doen ontstaan tusschen de kolonie en het moederland. Diezelfde afwezigheid en de splitsing der eigendommen hebben twee klassen van tusschenpersonen doen ontstaan, die de winsten van den landbouw grootendeels onderscheppen. Zij zijn in Nederland de bewindvoerders der fondsen, in Suriname de administrateurs der plantagien. *De landbouwende slaven smelten weg onder een stelsel, dat hen schier uitsluitend in aanraking brengt met onverschilligheid en zelfzucht.*" En waarom waren de belanghebbenden zoo verbolgen, wat wilden zij? „Zij schreeuwen (zeide de Minister) tegen de autocratie, die met de pen wordt uitgeoefend, om die, welke de *zweep* en den *Spaanschen bok* tot werktuigen heeft, onder de goedkeuring van UEd. Mogenden ongehinderd te kunnen laten bestaan. Ziedaar E. M. H. wat de adressanten *eigenlijk willen.*"

Ik zal mij te liever onthouden van in verdere retrospective beschouwingen te treden, omdat ik anders verpligt zou zijn de regering van Suriname doorgaans in bescherming te nemen tegen de aanmatigingen der ingezetenen en de eischen des Opperbestuurs hier te lande; en daardoor zou ik te ver afdwalen.... [1])

Eene [2]) tweede vraag ontleen ik aan het belangrijk rapport van den Gouverneur van Suriname omtrent de uitvoering der wet tot emancipatie der slaven in die kolonie. Daaruit blijkt, dat de tegenwoordige landvoogd de emancipatiewet van 1862 niet gelukkig vindt, uit hoofde van de schadelijke wijzigingen, die het oorspronkelijke wets-ontwerp in de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft ondergaan. Maar er blijkt tevens uit, dat die landvoogd meent dat, indien de kolonie Suriname eene gunstiger toekomst zal te gémoet gaan, meer zal behooren te worden gedaan voor de *immigratie*. Tot dusver schijnt die wet van 1862, met betrekking tot de immigratie, niet veel gevolg gehad te hebben: de immigratie naar Suriname is nog zeer onbeduidend, en van de belangrijke som, voor

[1]) Vervolg op blz. 251.
[2]) Vervolg van blz. 255.

hare aanmoediging toegestaan, is betrekkelijk nog zeer weinig uitgekeerd. Dit blijkt ook uit het verslag, waarin de Gouverneur zegt: „Het niet aannemen dier voordragt, welke de strekking had, dat de Staat zelf zich gedurende eenigen tijd met den aanvoer van immigranten zou belasten, heeft niet in het belang der kolonie gestrekt, en heilzaam zou het wezen indien er mogelijkheid bestond daarop alsnog met gunstiger gevolg terug te komen."

Ik zou gaarne — hoezeer de Minister nu reeds eene ontkennende beweging maakt met het hoofd, — uit zijn mond vernemen, of het in zijn bedoeling ligt om een voorstel te doen, ten einde de immigratie in de kolonie Suriname beter te bevorderen. Ik doe dat te meer, omdat de Gouverneur van Suriname klaagt, dat zonder immigratie de toekomst der kolonie groot gevaar loopt, en ik geloof dat de Regering, daarop tijdig gewezen, zorgen moet, dat het belang en de toekomst van de kolonie niet periclitere. Het zal mij aangenaam zijn, indien de Minister, bij de beantwoording van die vraag tevens zou willen mededeelen hoedanig de tegenwoordige stand der immigratie is, en hoe groot het bedrag dat aan premien is uitgereikt.

Voor alsnog zal ik mij bij deze algemeene beschouwingen bepalen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien*: [1]) Ik betreur het met den geachten spreker uit Amsterdam, dat zoo weinig leden dezer Kamer en evenmin de Minister van Kolonien persoonlijk met Suriname bekend zijn. Maar wat betreft de beschuldiging, dat het buitengewone lid van den Raad van State over deze wets-ontwerpen niet gehoord is, dit is dááraan toe te schrijven, dat de buitengewone leden van den Raad van State zijn benoemd nadat deze wets-ontwerpen waren ingediend, en dat dat buitengewone lid toen nog was geattacheerd aan het Ministerie van Kolonien, zoodat hij daarover in eene andere betrekking is gehoord. Dat de Gouverneurs van Suriname en Curaçao gehoord zijn, kan ik verzekeren, en ik zal straks de gelegenheid hebben om op de verdere vragen van den geachten spreker daaromtrent te antwoorden.

Het feit dat Engelsche kruisers de zwarten, die zich op slavenschepen bevinden, naar Jamaica of andere Britsche kolonien overvoeren, was mij sedert lang bekend; ik heb dat niet enkel vernomen uit het verslag van onzen consul op Jamaica. Ik heb, zoolang mij heugt, zulke kruisers met negers te St. Helena zien aankomen. Ik zou niet nalaten daarvan verder mijn werk te maken in het belang van de immigratie in Suriname, ware het niet dat wij, om in dergelijken toestand te komen, een station zouden moeten hebben op de Westkust van Afrika, even als Engeland, maar dan zou elke neger, die men bij dergelijke zoogenaamde vrije immigratie in Suriname aanbragt, zooveel kosten, dat dit voor den Nederlandschen Staat niet aan te raden zou zijn....

Wat een reglement voor de Kust van Guinea betreft, het is geene gemakkelijke taak zulk een reglement te ontwerpen, daar het eigenlijk onzeker is op welke wijze wij daar territoir bezitten. Ik zou die kolonie met zeer veel genoegen op Engeland zien overgaan; maar ik vrees, dat na de ondervinding in den laatsten tijd omtrent zijne bezittingen ter Kuste opgedaan, Engeland weinig genegen zoude wezen zijne bezittingen aldaar uit te breiden.

Eene [2]) laatste vraag van den geachten spreker uit Zwolle betrof de

[1]) Vervolg van blz. 263, 3e regel van onderen.
[2]) Vervolg van blz. 264, 13e regel van onderen.

immigratie. Hij meende dat de Gouverneur de emancipatiewet, zoo als die tot stand gekomen is, niet gelukkig noemde. Die wet is ontworpen in den geest van den heer van der Gon Netscher. Ik herinner mij zeer goed dat toen het geachte lid uit Zutphen het bekende amendement voorstelde, er bij mij zelfs op dat oogenblik nog eenige twijfel bestond. Ik heb toen nog het woord van gindsche plaats verzocht om de kwestie: of één millioen dan wel meer voor de immigratie zoude worden uitgegeven, af te scheiden van de vraag, of de immigratie van staatswege plaats hebben dan wel aan de particuliere krachten zoude worden overgelaten. De Kamer heeft daaraan geen gehoor gegeven en het amendement van den heer van Bosse aangenomen. In antwoord op de vraag van den heer Mijer, of de Minister nu nog op verlangen van den Gouverneur van Suriname met een voorstel bij de Kamer zal komen om van staatswege de immigratie uit te voeren, voeg ik daar thans bij: neen! Zoo bij mij nog eenige twijfel bestond om immigratie van staatswege wenschelijk te achten, zou mijn tweejarige aanwezigheid aan deze tafel mij daarvan geheel hebben genezen. Ik zou het eene allerongelukkigste bepaling in de wet hebben gevonden, want de Regering zou geen einde hebben kunnen zien aan alle de chicanes en moeijelijkheden, waaraan zij van wege de plantagehouders in Suriname zou hebben blootgestaan, wanneer zij de immigratie voor hare rekening had genomen.

Dat de vrijgemaakte slaven — zoo als een der geachte sprekers voorlas uit het Verslag — zich aan den arbeid begeven en contracten sluiten met de particulieren, is mij eergisteren uit de laatste mailberigten nog gebleken. De Gouverneur zelf vraagt om voor het tot stand brengen van groote publieke werken Chinezen voor gouvernementsrekening te laten aanvoeren, daar hij geene arbeiders kan krijgen, omdat alle werklieden zich hebben verhuurd bij de plantages en er dus geen onder staatstoezigt zijn die bij het Gouvernement te werk behoeven gesteld te worden.

Wat de bevordering der immigratie betreft, deze is tot op dit oogenblik, zooveel van de Regering afhangt, op alle mogelijke wijzen aangemoedigd.

Te midden der discussien over de begrooting in het vorig jaar zijn eenige belanghebbenden uit Amsterdam hunne bezwaren kenbaar komen maken tegen de bestaande verordening, omdat hun daardoor belet werd Chinezen met Engelsche schepen aan te voeren, en de Regering heeft zich beijverd in weinige dagen die bezwaren op te heffen, zoodat op dit oogenblik 500 Chinezen als eene eerste proef voor die Amsterdamsche Maatschappij zeilende zijn tusschen Hongkong en Suriname.

De geachte spreker uit Hoorn eindigde gisteren zijne rede met de woorden van Macaulay aan te halen, geciteerd door den heer Baud bij gelegenheid van de behandeling van het Oost-Indisch regeringsreglement.

De heer Macauly beval in der tijd voorzigtigheid aan tot zelfs aan de grenzen der angstvalligheid toe. De heer Baud vereenigde zich daarmede. Maar ook verklaarde die geachte staatsman in het toen aanhangige wets-ontwerp niets te vinden wat de Indische maatschappij kon verhinderen zich op eigenaardige wijze te ontwikkelen.

Heeft de heer Baud zich in 1854 bij de aanbeveling van Macauly aangesloten, noch hij noch de heer van den Bosch hebben zich — en het pleit voor hen — waar, naar hunne overtuiging, een krachtige greep hehoorde te worden gedaan, daarvan door angstvallige voorzigtigheid laten terughouden. Hoe ware toch anders het zoo hoog geroemde cultuurstelsel tot stand gekomen? Is men daarbij zelfs zoo ver gegaan, dat men, alleen met het doel om aan den nood van het moeder-

land te gemoet te komen, bestaande regten heeft voorbijgezien, deze Regering zal zich, met eerbiediging van ieders regten nogtans, door eene aan angstvalligheid grenzende voorzigtigheid niet laten weêrhouden om voor Oost- of West-Indie zoodanige voorstellen te doen, als tot regt en billijkheid voor de bevolking kunnen leiden.

De Vergadering wordt daarna gescheiden.

ALGEMEENE BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei 1865.

Suriname.

De heer **W. van Goltstein** [1]): De Minister van Kolonien heeft, naar aanleiding eener aanhaling, die ik uit Macauley heb gedaan, eenige woorden gesproken over het stelsel, dat door den heer Baud in Nederlandsch Indie met kracht en energie is toegepast; maar het citaat was niet bestemd om autoriteit te erlangen van hem, die het citaat ook eens heeft gebezigd, van den heer Baud, maar van hem zelven, van wien de woorden afkomstig zijn, van Macauley, en diens autoriteit, even als die van den liberalen Grey, zal toch nog wel eenigzins mogen gelden. Beiden hebben zich bepaald tegen eene al te spoedige uitbreiding en overhaaste invoering van het repraesentative stelsel in de kolonien verklaard.

De heer **du Marchie van Voorthuysen** [2]): Inderdaad ik geloof, dat men zich in het algemeen Suriname te groot voorstelt. Men spreekt van West-Indie en van Oost-Indie als of dit zaken waren, die werkelijk met elkander vergeleken konden worden. Wat is Suriname? Het is zeker een groot land, vier maal zoo groot als het onze; het is ook een schoon gewest. Gelegen aan de noordelijke helling van een gebergte, met bosschen bedekt en door schoone rivieren doorsneden, schijnt het zelfs een veelbelovend land. Maar van dit groote land is slechts weinig bekend en van het bekende is nog veel minder bebouwd. En wat is dan de eigenlijke kolonie Suriname? Deze bepaalt zich tot een klein gedeelte. De gronden die bepolderd zijn beslaan slechts 10 □ geographische mijlen of 50 000 bunders, zooveel als een vijfde gedeelte van de kleine provincie Drenthe. Deze opgaaf is door mij ontleend aan het verdienstelijke werk, *Beschrijving van Suriname*, van den heer van Sypenstein, thans een der ambtenaren aan het Departement van Kolonien. Raadpleegt men verder de statistiek der Regering zelve, dan ziet men dat van die 50 000 bunders, of naauwkeuriger 121 396 akkers, slechts *in cultuur* waren 40 346 akkers, omtrent gelijkstaande met 16 000 bunders, daar de Surinaamsche akker met 43 roeden overeenkomt. Hieruit blijkt hoe klein die kolonie is, indien men het oog slaat op wat daarvan in gebruik is. Op het geringe cijfer der bevolking is reeds gewezen. En werkelijk, de bevolking telde geen 53 000 zielen op ult°. December 1861, dus de helft van die in Drenthe. De stad Paramaribo, de hoofdstad der kolonie, is kleiner dan Delft of Zwolle. Wanneer men zich nu voorstelt eene stad van nog geen 20 000 zielen aan den mond van eene rivier met eenige plantages en woningen zoo langs die zelfde rivier gelegen als op grooteren afstand verspreid, dan zal men wel

---

[1]) Vervolg van blz. 266.
[2]) Vervolg van blz. 459.

overtuigd zijn, dat men van deze kolonie voor dit oogenblik geen groote opbrengsten zal kunnen vergen.

Misschien zal men mij toeroepen, vooral de geachte afgevaardigde uit 's-Gravenhage: zie op de toekomst. Dit reglement zal voor de toekomst moeten werken. Maar dan vraag ik: op welke gronden wacht men in de toekomst van Suriname zulk eene ontzaggelijke uitbreiding? Van waar moet die groote vermeerdering van de bevolking komen? Van de immigranten? Is het te denken dat zich veel menschen daar uit eigen beweging zullen nederzetten? Zal men ze aanvoeren? De Minister zegt dat hij van staatswege geene immigranten zal bezorgen, en, in dezen ondersteun ik den Minister gaarne tegenover de eischen door sommigen hem gesteld.

Al wilde men aan Suriname door immigranten slechts de bevolking geven van een onzer kleine provincien, dan zou dit blijkens de consulaire berigten, die de Regering ons thans zoo ruimschoots geeft, misschien 40 of 50 millioen gulden kosten, zoo men al de gelegenheid vond ze te verschaffen.

Maar zoo die vermeerdering van de bevolking niet door immigratie geschiedt, van waar moet zij dan komen? Door aanwas van de bevolking zelve die er thans wordt gevonden? Het vooruitzigt is niet bemoedigend. Zelfs bij den vroegeren kunstmatigen aanvoer kwijnde zij weg. Is het nu te denken dat ze op eens door eigene kracht zich zal verdubbelen? Maar men neme eens den gunstigsten toestand aan. Gesteld dat Suriname in het lot van Amerika deelde, waar de leer van Malthus bevestiging ontving, dat eene bevolking onder de gunstige omstandigheden binnen vijf en twintig jaren kan verdubbelen. Welnu, dan zou de de volking van Suriname over vijf en twintig jaren gelijk staan met die onzer kleine provincie Drenthe, en dan vraag ik, of het raadzaam zou wezen, met het oog op die toekomst, eene regeling goed te keuren, indien deze overigens te kostbaar bleek te zijn. Mij komt het dan ook voor, dat dit juist het zwakke punt van de Memorie van Toelichting is. Wie de steller moge geweest zijn, hij heeft geen juist denkbeeld gehad van de voortplanting der bevolking en zich daaromtrent te schoone voorstellingen gemaakt.

Er is in deze voorstellen veel dat mij toelacht. Gaarne zoude ik daaraan mijne stem geven. Maar vóór dat ik daartoe overga, moet ik spaarzaamheid den Minister zeer aanbevelen. Wat de spaarzaamheid betreft, niet zoo zeer van dezen Minister maar van het geheele Kabinet, ben ik zelfs eenigszins teleurgesteld. Op den Minister van Binnenlandsche Zaken had ik in dezen niet veel gerekend, sedert ik mij een gezegde herinnerde dat het er minder toe deed, dat men vele subsidien verleende, maar dat het er meer op aankwam hoe zij besteed werden. Meer spaarzaamheid daarentegen had ik van den Minister van Finantien verwacht, die ons als afgevaardigde had gezegd, dat de taak van den Minister van Finantien was den Minister van Binnenlandsche Zaken wat de uitgaven van den Staat betreft steeds in toom te houden. Doch nu ik omtrent de magt van dien Minister over zijnen ambtgenoot voor Binnenlandsche Zaken niet volkomen verzekerd ben, doe ik een beroep op de spaarzaamheid van den Minister van Kolonien. Deze toch is de man, waarop thans bijna altijd het oog gevestigd wordt, wanneer er tot groote uitgaven wordt besloten. Het zijn steeds de Oost-Indische bezittingen, die het te kort komende moeten helpen bestrijden. In veel moet thans worden voorzien. De zaken, die in den laatsten tijd zijn aangenomen, het middelbaar onderwijs, de geneeskundige wetten, de groote werken, zoo hier als in OostIndie, zullen vele uitgaven eischen.

Het was mij aangenaam bij deze gelegenheid den Minister van

Kolonien een bewijs te kunnen geven, dat ik minder onvoorzigtig ben, dan hij mij wel eens heeft afgeschilderd. In den afgeloopen winter toch heeft de Minister mij als hoogst onvoorzigtig voorgesteld. Bij de beraadslaging over de begrooting voor Kolonien, waarbij ik door zijne ongesteldheid verhinderd was hem te beantwoorden, zeide hij, dat hij niet gaarne in een trein wilde zitten, waarvan ik de locomotief bestuurde. De Minister meene intusschen niet dat hetgeen hij toen zeide mij onaangenaam was. Juist door hetgeen hij er bij voegde, heeft hij de sterkste logenstraffing gegeven aan mijne bestrijders, die mij met eenige anderen op de index als illiberalen hadden geplaatst, zoodat hij mij in deze eer eene dienst heeft gedaan. Thans echter wil ik gebruik maken van de eerste gelegenheid hem eenigszins gerust te stellen omtrent mijne onvoorzigtigheid, waar het de regeling van een nieuwen toestand geldt.

De heer **Dirks:** Het is anders mijne gewoonte niet te repliceren, maar om de belangrijkheid van het onderwerp ben ik verpligt een enkel woord te zeggen over hetgeen tegen mijne vorige rede is aangevoerd. Ik zal zeer kort zijn en ga dadelijk over tot het bestreden hoofddenkbeeld mijner rede van eergisteren: het verband tusschen het octrooi van 1682 en deze wetsvoordragten. Welke is de grondslag van het octrooi en van deze wetten? Eene meerdere zelfstandigheid voor Suriname. De geachte spreker uit Amersfoort, wiens afwezigheid ik betreur, is opgekomen tegen hetgeen ik gezegd heb over het adres van 1845. Wij dachten, zeide hij, in 1845 er niet aan, Suriname met eene constitutie te begiftigen. Dit wil ik zeer gaarne gelooven. Maar het was ook in 1845 en niet in 1865, zoo als nu, en zelfs het Gouvernement hier te lande dacht er toen nog niet aan, *ons* eene zoo liberale constitutie te geven als dit regeringsreglement is. Ik behoef u slechts te herinneren wat hier in 1840, 1844 en 1848 bij de Grondwetsherziening en voorstellen daartoe is voorgevallen. Het doel was alleen, zegt de geachte spreker uit Amersfoort, den Minister van Kolonien te hooren over hetgeen met hem was voorgevallen; hij werd namelijk beschuldigd, in het regeringsreglement van Suriname wijzigingen te hebben gebragt zonder daarop den Raad van State gehoord te hebben; daarom werd dit adres aangeboden. Dit moet ik echter tegenspreken. In het verslag der Commissie, dat toch den grondslag van het adres uitmaakte, werden vier punten opgegeven, als: 1°. te onderzoeken, welke de voornaamste oorzaken zijn van den achteruitgang en den minderen bloei der kolonie Suriname; 2°. de middelen op te sporen die zullen kunnen leiden tot opbeuring en herstel; 3°. de klagten tegen den Gouverneur-Generaal Elias ingebragt aan zijn gedragingen te toetsen en eindelijk: 4°. de handelingen van Zijne Excellentie den Minister van Kolonien, ook in verband tot de besluiten van 6 November 1844, n°. 10 en 11, tot een punt te stellen van de meest ernstige overwegingen. Dit was dus het *vierde* punt, en niet het eenige. Dit blijkt ook uit het antwoord, door den Koning ter gelegenheid van de aanbieding van het adres, het gevolg van het verslag en de discussie, gegeven. De Koning zeide toen: „Levendig is Mijne belangstelling in het lot der kolonie Suriname. Mogten de voorzieningen, reeds door Mij bevolen of voorbereid, *gevolgd moeten worden door eenen wettelijken maatregel*, dan zal Ik dien met vertrouwen aan de Staten-Generaal voordragen." Die woorden *wettelijken maatregel* zinspelen op de hulp aan de West-Indische Bank te verleenen om hare verpligtingen na te leven.

Verder heeft de geachte afgevaardigde uit Amersfoort gezegd: „toon mij aan, dat dit reglement zich aansluit aan dat *octrooi*".

Ik heb reeds met een enkel woord gezegd, dat het octrooi van 1682 ten grondslag van het systeem ligt van deze wets-ontwerpen. Daarin werd toen (1682) toch de basis gelegd tot eene meerdere zelfstandigheid van Suriname die wij in (1865) ook begeeren. Het zal mij niet moeijlijk vallen dat verband, die aansluiting aan te toonen. Ik heb het *octrooi* voor mij. Vooreerst moet ik vooropzetten, dat in het voorberigt en ook in het corpus van dat octrooi de uitdrukkelijke clausule voorkwam, dat de Generale West-Indische Compagnie, aan welke de kolonie afgestaan werd, „ten eeuwigen dage niet bevoeght sal zijn, ofte vermogen eenighe de minste veranderinge te brengen in dat gene, hetwelcke bij de volgende Articulen bepaelt ende gelimiteert staat." [1])

Wat nu den inhoud van het octrooi betreft, wijs ik op art. XVI, luidende: „Ende op dat de coloniers ende planters in Suriname, mitsgaders de Ingezetenen deser Landen met de selve commercierende, volkomen gerust mogen zijn, dat de voorsz. exemptien en privilegien effective sullen werden achtervolght en naergekomen; soo sal den Gouverneur ende den Politiquen Raedt, in voege de selve hier naer sullen werden aangestelt, gehouden zijn op haren Eedt te besorgen, dat daer jegens geen infractien komen gemaekt te werden."

Art. XVIII. „Dat den voorsz. Politiquen Raedt sal bestaen ende gecomposeert wesen nu voor de eerstemaal uyt thien Persoonen, en bij vervolgh van tijden naer het accrois van de Colonie, de inclinatie van de Ingezetenen, ofte om andere redenen op het welghevallen en goet vinden van de voornoemde Compagnie moghen werden verhooght tot veertig persoonen in cluis." „Sullende — zoo begint art. XIX — de voornoemde Raedts-personen uyt de aensienlijkste, verstandighste, en moderaetste onder de Coloniers, *haer leven langh* geduurende tot de voorz. Raedtsplaets beroepen werden, te *weten door pluraliteit van stemmen van alle de Coloniers* een dubbelt getal genomineert wesende zal den Gouverneur daer uyt elictie doen."

Verder wijs ik op art. XXIII, waarin ik lees: „Dat in reguarde van de Civile Justitie, afgesondert van het voorsz. crimineel, de selve geadministreert ende waer-genomen sal werden door den gemelten Gouverneur, *benevens ses aansienelijcke* en verstandige Persoonen, om de twee Jaren daer toe op naervolgende wijse, het zij uyt het midden van den voorsz. Raedt, *het zij uit de Coloniers ofte Planters te verkiesen*" enz. Ik zal niet verder voorlezen.

Dat een Koloniale Raad *door stemgeregtigden gekozen* den Gouverneur ter zijde zal staan, vind ik ook in het eerste ontwerp, 1851/52, dat ons is aangeboden. In art. 10 werd voorgesteld: „In ieder gouvernement is een Koloniale Raad, zamengesteld uit twaalf *door stemgeregtigden gekozene* leden."

In de Memorie van Toelichting op dit artikel lees ik: „Zonder de bezoldigde ambtenaren uit den Raad te weren, wil men de verkiezing der leden aan de stemgeregtigden *geheel vrijlaten, ten einde eene zuivere vertegenwoordiging der belangen van de ingezetenen daar te stellen.* Ook in het ontwerp van 1855/56 werd in art. 14 dezelfde bepaling gevonden met deze toelichting „dat", zoo als in de inlichting [2]) tot deze Memorie gezegd is, „de Regering wenscht door de instelling van den Kolonialen

[1]) Hartsink, *Beschrijving van Guinea*, II bladz. 623 – 626.

[2]) Sic.

Raad, *gelijk die in dit artikel* (14) *omschreven is*, TERUG TE KEEREN TOT HETGEEN KRACHTENS HET OCTROOI VAN 23 SEPTEMBER 1682 BESTOND." De artt. 18 en 19 worden daar zelfs overgenomen.

De geachte afgevaardigde uit Zwolle heeft mij een en ander tegengeworpen uit de discussie over het adres van 1845. Hij heeft gezegd; de zaak moet uit een ander oogpunt bekeken worden. Hij voerde daarom aan hetgeen door den toenmaligen Minister van Kolonien is gesproken. Het is zeer natuurlijk dat de Minister sprak gelijk hij gesproken heeft, want hij stond eenigzins als beschuldigde tegenover de Kamer. Men had toen nog geene wet op de ministeriele verantwoordelijkheid, en de punten van beklag, die in het verslag ontwikkeld waren, waren zeer gewigtig. Ik heb ze in mijn vorige rede opgeteld, waarnaar ik verwijze.

De geachte afgevaardigde uit Zwolle meende verder dat de oorzaak van het verval van Suriname te wijten was aan de afwezigheid. Diezelfde mede-oorzaak heb ik ook opgegeven.

Die geachte afgevaardigde zeide verder dat de heeren Bosch Reitz c.s. spraken als belanghebbenden en dat het hun doel was nog meer willekeur te mogen uitoefenen. Dit kan ik uit het adres niet lezen, ook niet uit het verslag. Wanneer het dien heeren te doen is geweest om meer willekeurige magt te verkrijgen, om, zoo als men hun tegenvoerde, „om den Spaanschen bok en de zweep des te beter te kunnen gebruiken", dan is de mijn verkeerd gesprongen. Ik geloof dat juist het adres den eersten stoot heeft gegeven tot het behandelen van de Surinaamsche aangelegenheden. Dat adres heeft toen zeer veel opspraak verwekt en daardoor zijn aan velen de oogen voor en ten behoeve van Suriname geopend.

Nog een enkel woord over hetgeen dezen morgen door den geachten spreker uit Hoorn gezegd is. Hij heeft er mij op gewezen dat men reeds in 1751 in Suriname begonnen is met het hypotheekstelsel; een maatregel, die niet van bloei getuigde. In eene geschiedenis van Suriname van 1791 wordt op bladz. 137 gesproken van de weelde, die destijds in Suriname heerschte, terwijl op de volgende bladzijde eerst sprake is van het aanbod van den burgemeester Deutz, om geld voor te schieten. Nu heb ik er in mijne vorige rede reeds op gewezen dat die weelde zoo groot was, dat zij niet was vol te houden tenzij men geld opnam. Het later verval was dus het gevolg van de weelde.

Ziedaar wat ik nog in het midden heb te brengen.

De heer **Mijer** [1]): Nu nog een enkel woord over hetgeen de geachte afgevaardigde uit Leeuwarden gezegd heeft van de behandeling van de Surinaamsche aangelegenheden in het jaar 1845 in deze Kamer. Tegenover zijne voorstelling daarvan in zijne rede van gisteren veroorloofde ik mij, zoo als ik het uitdrukte, de andere zijde der medaille te laten zien, ter voorkoming dat de toenmalige Regering verkeerd zou beoordeeld worden. De geachte afgevaardigde uit Leeuwarden heeft echter daarmede geen genoegen genomen en meent dat de toenmalige Minister van Kolonien de adressanten ongunstiger beoordeelde dan zij verdienden, omdat zij hem persoonlijk bij de volksvertegenwoordiging en de natie hadden aangeklaagd. Is dat wel geheel juist? Ik betwijfel het, althans opgevat in den zin, dien de geachte afgevaardigde daaraan schijnt te hechten. Maar wat die Minister in die omstandigheden gedaan heeft

[1]) Vervolg van blz. 275, 3e alinea van boven.

mag hier wel worden herinnerd, omdat zoo iets vóór hem door geen Minister van Kolonien was gedaan en zulks vooral van hem niet verwacht werd. Hij vernam namelijk van den toenmaligen Voorzitter der Kamer, dat de zaak hier zou behandeld worden, en nog vóór dat zij in zijne handen was gesteld, kwam hij hier de zaak toelichten in eene doorwrochte redevoering, welke den toenmaligen afgevaardigde uit Zuidholland, den heer Thorbecke, bewoog den Minister deswege openlijk zijne hulde te betuigen. De Minister stond op dit oogenblik hier voor de Volksvertegenwoordiging niet als beklaagde; maar al ware het zoo geweest, wat zou het beduiden? Welke Minister van Kolonien heeft niet als beklaagde voor deze vierschaar gestaan? En als de belanghebbende adressanten hem als zoodanig hebben willen bejegenen, dan hebben zij er weinig voldoening van gehad.

Het is zoo, de Kamer besloot tot een adres aan den Koning, maar wat behelst dat stuk ten aanzien van dien Minister? Ik zal het u, Mijne Heeren, voorlezen: „De Staten-Generaal, Sire [zoo luidt het adres] maken van deze gelegenheid gebruik, om de belangen der West-Indische kolonien aan Uwe Majesteit aan te bevelen, en zij hopen dat de tegenwoordige Minister van Kolonien, die gedurende zoo vele jaren het vertrouwen des Konings *en der Vertegenwoordiging* heeft genoten, de juiste middelen zal weten te beramen tot herstel van den sedert het midden der vorige eeuw verminderden bloei dier volkplantingen." Dit leest men in dat adres, nadat daarin vooraf was gezegd, dat verschillende omstandigheden, *van de bemoeijingen van de Regering geheel onafhankelijk*, tot dien minder gunstigen toestand aanleiding hadden gegeven.

Het is onnoodig aan zoo vele tijdgenooten te herinneren, welke hooge mate van vertrouwen de toenmalige Minister van Kolonien bij de Vertegenwoordiging gedurende acht jaren genoot. Maar wat welligt aan velen niet bekend of ontgaan is, is dat Koning Willem II den heer Baud sedert dien tijd met zeldzame onderscheiding heeft bejegend, tot bewijs waarvan ik slechts deze daadzaak aanvoer, dat Zijne Majesteit, weinige dagen na de aanbieding van dat parlementair adres, dien staatsman verzocht Hoogstdezelve te vergezellen op zijne reize naar Engeland, om aldaar een bezoek te brengen aan Koningin Victoria.....

Nog een enkel woord ten slotte, betreffende hetgeen de Minister ons heeft medegedeeld ten aanzien van het gevoelen van den Gouverneur van Suriname over dit wets-ontwerp. Ik kan niet zeggen dat die mededeeling mij heeft bevredigd. Hetgeen de Minister ons heeft voorgelezen uit het rapport van dien landvoogd waren algemeene beschouwingen, in zeer algemeene termen uitgedrukt. Welke waarde heeft eene verklaring, dat dit wets-ontwerp gegrond is op dezelfde beginselen van het ontwerp, vroeger door den Gouverneur bewerkt, terwijl de Minister toch ook gewaagde van meeningsverschil tusschen hen beiden, zonder op te geven over welke punten? En wanneer ik nu zie, dat de Minister omtrent een hoofdelement van bestaan der kolonie Suriname met den Gouverneur van Suriname verschilt, dan ben ik nieuwsgierig om iets meer van de opinie van dien landvoogd te kennen. Dat hoofdelement toch betreft den toevoer van menschen naar dat gewest, dat zoo vruchtbaar en uitgebreid is, maar waar thans handen ontbreken, menschen, geschikt tot den veldarbeid. Met het cijfer der tegenwoordige bevolking immers kan men in de toekomst niet veel uitvoeren; dáár is geene toenemende welvaart, wel achteruitgang, ja stilstand van productie blijkbaar, zoodat immigratie onvermijdelijk is.

Is het mogelijk zich ten aanzien van dit punt sterker uit te drukken, dan de Gouverneur van Suriname deed in zijn verslag omtrent de uitvoering der emancipatiewet? Nadat hij heeft gezegd, dat het heilzaam zou zijn terug te komen op het niet aannemen van den voorgedragen aanvoer van immigranten van staatswege, laat hij daarop volgen:

„Alleen in China konden, bij Koninklijk besluit van 10 Augustus 1863, n°. 91 (*Gouvernementsblad* n°. 25), eenige havens van verscheping worden aangewezen, doch hoezeer welligt later immigranten van daar zullen opdagen, zoo is dit tot nog toe het geval niet geweest, voornamelijk ten gevolge van de vele daaraan verbonden kosten.

„Uit Barbados en Madera werd een gering aantal emigranten aangebragt, doch aanwijzing van havens aldaar kon van de daartoe betrekkelijke Regering niet worden verkregen en mitsdien konden te dier zake ook geene premien worden uitgekeerd. Eene voorziening hierin, in dier voege dat voor immigranten, ook van niet aangewezen havens aangebragt, premien kunnen worden uitgekeerd, werd door het Koloniaal Bestuur met aandrang voorgedragen."

En nu verzoek ik der Vergadering bijzonder te letten op hetgeen volgt:

„*Op alle mogelijke wijzen* toch behoort de immigratie, van welke de toekomst der kolonie zoo geheel afhankelijk is, te worden aangemoedigd en bevorderd.

„Van *kolonisatie*, waarover de sub *b* genoemde verordening handelt, is tot dusverre niets gekomen. Aan een paar alhier reeds aanwezige kolonisten werden ingevolge art. 7 kleine voorschotten gegeven."

De Minister heeft wel medegedeeld, dat hij geene voordragt zal doen, strekkende om die immigratie van staatswege te bevorderen. Daarop dring ik dan ook volstrekt niet aan; nadat de Kamer zich zoo bepaald daartegen heeft verklaard. Het zou slechts eene hopelooze poging zijn. Doch ik wenschte dat de Minister ons had gezegd, dat hij volkomen instemt met den Gouverneur van Suriname, dat de immigratie op alle mogelijke, binnen de magt der Regering liggende, wijzen behoort te worden aangemoedigd.

Maar wij hebben slechts vernomen, dat men tracht een zeshonderdtal Chinezen te krijgen. Van die immigratie van Chinezen in de kolonie Suriname kan ik meêspreken. De Minister weet, dat tijdens ik de eer had aan het hoofd van het Departement van Kolonien te staan; ook door mij pogingen zijn aangewend, door tusschenkomst van onzen consul in China, om vijfhonderd Chinezen naar Suriname over te brengen, en dat dit gelukt is; maar de gevolgen daarvan zijn, meen ik, niet zeer gunstig geweest. En nu vraag ik: wat zal het ons baten, gesteld zelfs dat wij twaalfhonderd Chinezen kregen, voor de toekomst van Suriname? De Gouverneur zegt zelf, en zeer te regt, dat dit een zeer kostbaar middel is en, uit hoofde van den afstand tusschen Suriname en China, zal het langzaam werken. Vergis ik mij niet, dan is in 1857 vijf honderd Spaansche matten voor iederen Chinees die naar Suriname werd overgebragt betaald; en de onderhandelingen in Canton hebben lang geduurd voor dat dezelve tot een gewenschte uitkomst hebben geleid. Ik zal nu buiten beschouwing laten de vraag, of de Chinezen wel die soort menschen is, waarmede men eene kolonie als Suriname moet koloniseren.

Ik spreek er andermaal over, omdat ik volkomen overtuigd ben met den Gouverneur van Lansberge, dat de Regering dit punt zich zeer ernstig zal behooren aan te trekken, daar anders van Suriname weinig

zal te regt komen. Dit zou zeer te betreuren zijn, want ik kan niet zoo geheel deelen in de voorstelling die de geachte afgevaardigde uit Utrecht gegeven heeft van dat gewest. Ik geloof dat Suriname meer waarde heeft dan hij ons heeft voorgespiegeld, en dat die vruchtbare en wijd uitgestrekte kolonie, onder een wijs bestuur en de goede zorgen der Nederlandsche Regering, zal kunnen gebragt worden tot een grooten trap van bloei, zoodanig dat haar bezit voortaan aan Nederland ruimschoots zal vergoeden de opofferingen, welke haar bestuur van onze schatkist gevorderd heeft.

De vergadering wordt voor een kwartieruurs geschorst.

Aan de orde is de voortzetting der algemeene beraadslaging over het *wets-ontwerp tot vaststelling van het reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname.*

De heer **Fransen van de Putte,** *Minister van Kolonien:* [1]) Aan punten van verschil tusschen den Gouverneur en de regering is met enkele uitzonderingen voldaan. Eén punt van verschil heeft de geachte spreker uit Zwolle gereleveerd. De Gouverneur wenschte nog steeds dat men terugkome op het door de wetgevende magt uitgemaakte beginsel van de immigratie. De Gouverneur blijft nog steeds hechten aan zijn primitief denkbeeld om de immigratie van gouvernementswege te doen plaats hebben. De Regering wenscht niet dat op alle mogelijke wijze de immigratie worde bevorderd; zij wenscht niet dat die van gouvernementswege zal plaats hebben. Ik geloof ook niet dat de meerderheid der Kamer wenscht op hare meening terug te komen. Doet de Regering daarom niet wat zij kan? De Gouverneur van Suriname heeft gewezen op de wenschelijkheid om premien te geven voor den aanvoer van immigranten uit Barbados en andere eilanden. De Regering is onmiddellijk bij Koninklijk besluit aan dien wensch te gemoet gekomen. Wanneer de geachte spreker uit Zwolle even als ik hoog waardeer den „open brief" van den heer van der Gon Netscher, zoo verzoek ik hem toch ter hand te nemen de recensie van den „Brief" in de *Gids*, waaruit hij zien zal dat de Regering niet heeft nagelaten om zoo veel mogelijk van haar kant de immigratie te bevorderen. Ik heb hier voor mij den brief van de Amsterdamsche huizen, die zich met den overvoer van immigranten hebben belast, en die daarbij dank zeggen aan de Regering voor al wat van harentwege is gedaan om de zaak te bevorderen. Maar — zegt de geachte spreker uit Zwolle — het blijft alleen bij Chinezen; doch nu moet ik dan toch mededeelen dat iedere neger, van genomen slavenschepen, op Engelsche wijze overgebragt, f 12000 kost. Ik geloof niet dat de Nederlandsche wetgever de immigratie tegen dien prijs zal willen bevorderen. Nogtans ken ik geen anderen weg tot immigratie dan bij de Chinezen; ik ben niet zoo behept met die Chinezenvrees als de heer Mijer, te minder omdat thans geene moeijelijkheden meer bestaan om ook Chinesche vrouwen uit te voeren, en de Regering den uitvoer van een zeker aantal vrouwen als voorwaarde gesteld heeft.

De heer **Mijer,** voor de derde maal het woord gevraagd en bekomen hebbende, zegt: Ik zal zeer kort zijn, en acht mij in de eerste plaats verpligt dank te betuigen aan den Minister van Kolonien voor de voorgelezen extracten uit het rapport van den Gouverneur van Suriname.

[1]) Vervolg van blz. 287.

Het is zeer wel mogelijk dat ik eenigzins ben te kort gekomen in de waardering van hetgeen de Minister gisteren daarvan heeft medegedeeld, doch hij zal moeten erkennen, dat hetgeen nu door hem is medegedeeld van meer gewigt is en veel uitvoeriger, dan gisteren tot onze kennis gebragt werd. Daarom verheug ik er mij over, dat de Minister de goedheid gehad heeft in dit opzigt aan veler wenschen te voldoen.

Tevens veroorloof ik mij den Minister te verzoeken bij het herzien zijner gestenographeerde redevoering een lapsus linguae te herstellen en in de plaats van „den afgevaardigde uit Zwolle" te willen lezen „den Gouverneur van Suriname, den heer van Lansberge", want aan deszelfs rapport ontleende ik de woorden, dat de immigratie *op alle mogelijke wijzen* moest bevorderd worden. De Vergadering zal zich toch wel herinneren, dat ik niet wenschte, dat de Minister zou doen wat de Gouverneur op bladz. 3 van dat verslag in overweging geeft, namelijk terug te komen op een door deze Kamer afgewezen voorstel om de immigratie van Staatswege te doen plaats hebben. Ik geloof wel dat de Minister alle mogelijke zorg moet aanwenden om die immigratie te *bevorderen*, daar anders de toekomst van Suriname pericliteert; maar de wijze hoe verblijft te zijner beoordeeling.

De heer **du Marchie van Voorthuysen:** [1]) Nog ben ik een woord schuldig aan den geachten afgevaardigde uit Zwolle die in de veronderstelling is dat hetgeen ik gezegd heb de strekking zou hebben gehad om Suriname te *declineren*. Dit is volstrekt het geval niet geweest. Ik meen te hebben gesproken in het belang van de ingezetenen der kolonie.

Wanneer men niet wil, dat de subsidien zullen stijgen maar vervallen, dan meen ik dat men behoedzaam zal behooren te wezen en de kosten van de inrigting niet te groot moet maken, opdat zij de finantiele krachten der kolonie niet te boven ga. Door te wijzen op den kleinen omvang van het *in cultuur* zijnde gedeelte van het land, het geringe cijfer van de bevolking, wilde ik waarschuwen tegen overdreven verwachtingen van de middelen, waarover zij kan beschikken. Verzwaring van de thans reeds hooge lasten wilde ik voorkomen. Mij dunkt, het door mij gezegde kon niet anders zijn dan ten voordeele der ingezetenen van Suriname.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien:* [1]) De geachte afgevaardigde uit Zwolle heeft gezegd, dat hij zich aansluit aan het verlangen van den Gouverneur van Suriname om op alle mogelijke wijzen de immigratie te bevorderen. Wanneer daarmede bedoeld wordt immigratie van Staatswege, dan moet ik zeggen dat deze Regering daartoe niet wil komen. Maar de Minister van Buitenlandsche Zaken kan getuigen dat geen gelegenheid wordt verloren om emigranten te bekomen in welk gedeelte der wereld ook, maar met uitzondering van China en weinige eilanden in de West-Indien, heeft men zelfs niet bij de koelies in Britsch Indie mogen slagen.

BERAADSLAGING IN DE EERSTE KAMER
op 29 Mei 1865.

Suriname.

De heer **van Beeck Vollenhoven:** [2]) Een tweede punt van moeijelijker aard betreft de bevordering van de immigratie. Ik geloof met den

[1]) Vervolg van blz. 464.
[2]) Vervolg van blz. 288c.

Minister, dat de Regering zich onthouden moet van daartoe regtstreeks mede te werken. Ik was, vóór dat de emancipatie was ingediend, de meening toegedaan, dat die zaak uitsluitend van de Regering behoorde uit te gaan. Het is intusschen welligt beter dat dit niet is gebeurd, althans niet in die mate als bij een vroeger wets-ontwerp was bepaald, omdat de Regering daardoor waarschijnlijk in groote moeijelijkheden zou zijn geraakt. Maar tusschen dit en eene volstrekte onthouding van inmenging bestaat een groot verschil. Ik acht het zeer goed dat de Minister — zoo als hij hier in dezelfde rede verklaard heeft, — de van hem gevraagde medewerking tot bevordering der immigratie heeft verleend, maar ik geloof tevens dat die medewerking van veel meer kracht had kunnen zijn en dat, zoo de Regering aan onze vertegenwoordigers in China — want dáár vooral zal men de immigranten moeten zoeken — den bepaalden last had gegeven om van regeringswege op de immigratie toe te zien en die zooveel doenlijk te bevorderen, dit een zeer nuttige maatregel zou zijn geweest en die voorzeker niet ten nadeele van het land had kunnen werken. Het is een punt dat ik daarom releveer, omdat zelfs de gouverneur van Suriname in het ons allen bekende Verslag van de resultaten der emancipatie eindigt — en dit is opmerkelijk — met te wijzen op twee punten: strenge handhaving van het staatstoezigt op de geëmancipeerden en bevordering van de immigratie. Herinner ik mij wel, dan luidt het slot van dat Verslag aldus: „wordt daar de hand niet aan gehouden dan zie ik de toekomst van die kolonie met groote bezorgdheid te gemoet, dan vrees ik dat zij te niet zal gaan."

Het zijn deze twee punten die ik meer ter gelegenheid van deze wet, dan in regtstreeksch verband daarmede, heb willen in het midden brengen.

De heer **Fransen van de Putte**, *Minister van Kolonien:* [1]) De *immigratie.* De geachte afgevaardigde uit Amsterdam is overtuigd dat de Minister — hoewel, gelijk hij, tegen staats-immigratie gestemd — nogtans gezind is alles te doen wat hij kan om die te bevorderen. Die geachte afgevaardigde heeft verleden jaar een plan ontworpen en later de *données*, die getuigen van een ampel onderzoek en veel zaakkennis, geheel belangeloos overgelegd aan een ligchaam, dat zich ter bevordering van de immigratie te Amsterdam had gevormd. Naar aanleiding van een verzoek van die vereeniging heeft de Regering aan 's Konings welmeenen een besluit onderworpen, dat de immigratie van Chinezen bevorderlijk kan zijn zoo ver de Regering kan gaan; zonder tot staats-immigratie te komen, heeft zij de consuls voorschriften gegeven, en wel zoodanige dat, vóór de belanghebbenden nog in het bezit waren van de stukken, reeds van regeringswege de consuls in China de noodige instructien hadden erlangd.

Aan den anderen kant moet men niet alles van de Regering verwachten, en ik neem deze gelegenheid waar om een beroep te doen op de belanghebbenden van Suriname, dat ook zij de handen aan het werk slaan. Ik vind daartoe aanleiding in een dezer dagen, na het debat in de Tweede Kamer, ontvangen schrijven van den Gouverneur van Suriname, waarin onder andere voorkomt: „Ik hoor van verscheidene plantages, waar Chinezen werkzaam zijn, dat men er over hunnen arbeid te vreden is, weshalve het vooruitzigt van weldra de eerste bezending te zien aankomen, eenen gunstigen indruk heeft gemaakt. Ik moet echter bekennen dat ik, bij het overzien der lijst van bestelde

[1]) Vervolg van blz. 288*h*, *a. h. e.*

arbeiders welke mij door den directeur der Surinaamsche Bank (die zich belastte met het overzenden van de emigranten) vertoond is geworden, verwonderd heb gestaan over het gering getal, aangevraagd door sommige personen, die steeds tot de grootste schreeuwers om arbeiders behooren."

Zie, Mijnheer de Voorzitter, wanneer de Regering eene belangrijke premie uitgeloofd heeft, en wanneer eene geschikte maatschappij zich heeft bereid verklaard om met beleid en groote zuinigheid immigranten aan te voeren, dan heeft de Regering en dan heeft het moederland gedaan wat kon gedaan worden, en dan moeten de belanghebbenden in de eerste plaats toonen, dat het hun ernst is en zij met beide handen de gelegenheid wenschen aan te grijpen om arbeiders te verkrijgen.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

Op de vraag, in het Voorloopig Verslag tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1892 tot de Regeering gericht, of het Regeeringsreglement voor Suriname wijziging behoeft, kon destijds de ondergeteekende niet anders antwoorden, dan dat hij daaromtrent zich zijn oordeel moest voorbehouden. Van de uitvoering van zijn toen uitgesproken voornemen, om de vraag in overweging te nemen, is het thans aangeboden wetsontwerp tot wijziging van het Surinaamsche Regeeringsreglement de vrucht.

Algemeene wijziging van het Regeeringsreglement, verandering van de beginselen die er aan ten grondslag liggen, is noodig noch raadzaam voorgekomen. De gedeeltelijke autonomie, in 1865 aan de kolonie gegeven, en het beginsel van vertegenwoordiging, toen aangenomen, hebben niet zoodanig gewerkt, dat er aanleiding zoude zijn daarop terug te komen. Daarentegen is het wenschelijk, op enkele punten duidelijker te doen uitkomen wat destijds werd beoogd, en sommige bepalingen, die de ondervinding als minder doelmatig heeft doen kennen, te wijzigen.

De bij nevensgaand wetsontwerp voorgedragen veranderingen in het Surinaamsche Regeeringsreglement betreffen 7 punten die hieronder achtereenvolgens besproken zullen worden. [1])

(In te voegen op blz. 184.)

7°. Eindelijk moeten eenige artikelen worden herzien wegens veranderingen, die daarin noodig zijn geworden door wijziging van de Grondwet en andere wetten.

De volgende aanteekeningen mogen strekken tot nadere toelichting, voor zooveel noodig, van de voorgestelde wijzigingen.

De Minister van Koloniën,
VAN DEDEM.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Algemeene Beschouwingen.

Het afdeelingsonderzoek heeft aanleiding gegeven tot de volgende beschouwingen en opmerkingen.

[1]) Nog op een 8ste punt, betreffende de vaststelling der begrooting, is eene wijziging noodig, die echter verband houdt met de regeling der comptabiliteit, en daarom is voorgedragen te gelijk met het wetsontwerp dat strekt om voor Suriname uitvoering te geven aan art. 62, 2de lid, der Grondwet.

§ 1. In deze voordrachten zijn vóór het afdeelingsonderzoek tal van wijzigingen gebracht, waarvan eene het gevolg was van het voorbijzien eener wet tot wijziging der West-Indische Regeeringsreglementen. Men merkte op, dat bij zorgvuldige voorbereiding deze wijzigingen onnoodig zouden zijn geweest. Waar voorts zoovele wijzigingen worden aangebracht, als ten deze het geval is geweest, hadden gewijzigde wetsontwerpen ingediend moeten zijn. Het nalaten van die indiening heeft de behandeling der wetsontwerpen in de afdeelingen zeer bemoeilijkt.

Overigens betreurde men, dat — althans voor zoover blijkt — over deze wetsontwerpen niet het gevoelen van de Koloniale Staten in Suriname en van den Kolonialen Raad in Curaçao is ingewonnen. Men zou het op prijsstellen van het gevoelen dier lichamen alsnog mededeeling te bekomen, indien het door de Regeering gevraagd mocht zijn, of indien zij zich krachtens de bevoegdheid, hun toegekend bij de artt. 103 en 95 der Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao, te dezer zake tot den Koning mochten gewend hebben of nog mochten wenden.

§ 2. Verscheidene leden waren van oordeel enz.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Algemeene Beschouwingen.

§ 1. Indien de ondergeteekende had kunnen vermoeden dat het der Kamer aangenaam zou zijn geweest bij de Nota's van Wijzigingen, die vóór het onderzoek in de afdeelingen zijn ingezonden, tevens gewijzigde wetsontwerpen te ontvangen, zou hij de aanbieding daarvan niet hebben nagelaten. Hij meende echter dat de behoefte aan gewijzigde wetsontwerpen zich eerst zou doen gevoelen bij de openbare beraadslagingen, en dat het aanbeveling verdiende ze eerst in te dienen na de verschijning van het Voorloopig Verslag, opdat, ingeval het Verslag aanleiding gaf om nadere wijzigingen voor te dragen ook deze in de gewijzigde wetsontwerpen konden worden opgenomen. Inderdaad acht de ondergeteekende na kennisneming van het Voorloopig Verslag enkele nadere wijzigingen in de wetsontwerpen noodig, die zijn aangegeven in twee hiernevensgaande Nota's van Wijzigingen. Thans worden ook gewijzigde wetsontwerpen aangeboden.

De Koloniale Staten in Suriname en de Koloniale Raad in Curaçao zijn volgens de Regeeringsreglementen geen colleges, aan welke de Regeering adviezen kan vragen. Hun gevoelen over de ingediende wetsontwerpen is dan ook niet ingewonnen. Zij hebben ter zake van deze ontwerpen geen gebruik gemaakt van de bevoegdheid, hun gegeven bij de artikelen 103 en 95 der Regeeringsreglementen, maar de Surinaamsche Koloniale Staten hebben in § 1 van hun Voorloopig Verslag over de begrooting voor 1894 ter sprake gebracht wat zij noemden „een der hoofdpunten betreffende de aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden wijziging van het Surinaamsche Regeeringsreglement", namelijk het voorstel om in art. 148 de woorden „wet of koloniale verordening" te vervangen door „algemeene verordening". Die verandering werd onraadzaam geacht. „Met het voorschrift van art. 148 Regeeringsreglement" — zegt het Verslag der Staten — „is, meende men, het juiste beginsel gehuldigd. Bevoegdheid tot het heffen van belastingen komt toe aan de macht, die geroepen is het huishouden te regelen. Van regeling of vaststelling nu der Surinaamsche begrooting bij Koninklijk besluit is in het Regeeringsreglement geen sprake; het wordt in de wetsontwerpen tot wijziging daarvan ook niet voorgedragen. Mocht eene noodige regeling bij koloniale verordening achterwege blijven — hetgeen met het oog op art. 21 Regeeringsreglement niet dan aan vertraging van de zijde der Koloniale Staten zou zijn toe te schrijven — of een conflict tusschen Gouverneur en Staten zich voordoen in den vorm van verwerping eener ontwerpverordening, zoodat aanleiding zou kunnen bestaan voor tusschenkomst van het moederland, dan, geloofde men, bracht het eigenaardige der aangelegenheid, die het hier geldt, heffing van belasting, ook mede dat voorziening plaats vond bij de wet en niet bij Koninklijk besluit." In § 2

van datzelfde Voorloopig Verslag werd aan het Koloniaal Bestuur in overweging gegeven om, „nu er voorstellen tot wijziging van het Regeeringsreglement bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig zijn, aan de Regeering aan te bevelen eene aanvulling van art. 69, 4°., van het Regeeringsreglement in dezen zin, dat met behoud van het bestaande voorschrift de gewone wetgever tevens bevoegdheid verkreeg het kiesrecht toe te kennen ook aan hen die in de personeele of inkomsten-belasting alleen een bedrag van ten minste f 15 betalen". Dit laatste punt komt hieronder in § 2 ter sprake. Wat het eerste punt betreft meent de ondergeteekende het volgende te moeten opmerken.

Met de stelling, dat de bevoegdheid tot het heffen van belastingen toekomt aan de macht, die geroepen is het huishouden te regelen, schijnen de Koloniale Staten te bedoelen dat dezelfde macht, die de begrooting vaststelt, ook over het heffen van belastingen moet hebben te beslissen. Dit is juist, in dien zin, dat geene belastingen mogen worden geheven dan waartoe de begrootingswetgever zijne toestemming heeft verleend. Maar daarom behoeven de belastingverordeningen nog nïet door den begrootingswetgever te worden gemaakt. Dit geschiedt immers thans ook niet wanneer eene belastingregeling wordt gemaakt bij koloniale verordening. Dat geene belasting in Suriname ten behoeve van de kolonie zal worden geheven zonder toestemming der Wetgevende Macht, zal art. 112 van het Regeeringsreglement, indien de voorgestelde wijziging tot stand komt, waarborgen; eene Rijksbelasting, zoo die eenmaal ter sprake kwam, zou op de Rijksmiddelenwet moeten voorkomen en dus evenmin zonder toestemming der Wetgevende Macht geheven kunnen worden. Doch er is geene reden om aan te nemen, dat, mocht de koloniale wetgever met opzicht tot het regelen van eene belasting te kort schieten, dan altijd de behoefte aan regeling bij de wet zou bestaan, die de Grondwet als voorwaarde van het optreden van den Rijkswetgever heeft gesteld. En dat zou het geval moeten zijn om regeling door den Koning te kunnen uitsluiten.

De Minister van Koloniën,
VAN DEDEM.

ARTIKELEN.

ARTIKEL 3.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 11 Mei 1865.

Suriname.

(Vergelijk blz. 9—12.)

Art. 3. De volgorde der sprekers in de stukken is als volgt:

1. Godefroi (blz. 9.)
2. van Delden (blz. 10—11.)
3. Fransen van de Putte, *Minister van Kolonien*, wiens rede op blz. 11 is in te voegen en die luidt:

De bedoeling van het wets-ontwerp is zeer zeker, dat aan den Koning de magt gegeven worde om bij een besluit in den vorm van een maatregel van inwendig bestuur tusschen beide te komen, ook daar waar de opdragt aan de Koloniale Staten is geschied. Maar de Koning zal niet tusschen beide treden, tenzij in buitengewone gevallen, juist ter voorkoming van conflicten, als door den geachten spreker bedoeld.

4. De Voorzitter (blz. 10.)
5. Fransen van de Putte, *Minister van Kolonien* (blz. 10.)
6. van Delden (blz. 12.)
7. van Lynden (blz. 11.)
8. Fransen van de Putte, *Minister van Kolonien* (blz. 11—12.)

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

Suriname.

Art. 1 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De **Voorzitter:** In overleg met de Commissie van Rapporteurs heb ik de eer voor te stellen om art. 2 [1]) te behandelen na art. 3 [1]).

Daartoe wordt besloten.

ARTIKEL 3.

Curaçao.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November 1900.

De **artikelen** komen in behandeling.

Art. 1 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

(In te voegen op blz. 19.)

Het gewijzigde art. 3 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

ARTIKEL 4.

(In te voegen op blz. 22, art. 4.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Curaçao.

Een lid deelde mede, dat in de kolonie door houders van plantages grond pleegt te worden afgestaan aan negers en creolen, die in ruil daarvoor op bepaalde tijden hun werkkracht kosteloos ter beschikking moeten stellen.

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

Tegen het voortbestaan van dit overblijfsel van de slavernij achtte hij voorziening, door opneming van eene bepaling in het Regeeringsreglement, noodig. Daartegen werd opgemerkt, dat het hier slechts enkele plantages betreft, terwijl bovendien van dwang om de bedoelde overeenkomsten aan te gaan, niet is gebleken en deze meestal eene nuttige werking hebben.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Curaçao.

Dat in de kolonie Curaçao door houders van plantages grond pleegt te worden afgestaan aan negers en creolen, die in ruil daarvoor op bepaalde tijden hun werkkrachten kosteloos ter beschikking moeten stellen, is den ondergeteekenden niet medegedeeld.

Kwaad ziet hij daar niet in, wanneer de gepraesteerde werkkracht wordt beloond, al zij het ook niet met geld, zoodat in het Voorloopig Verslag ten onrechte van kostelooze beschikbaarstelling van werkkrachten gewaagd wordt. Het staat een ieder vrij om zoodanige overeenkomsten al dan niet aan te gaan. Voor het opnemen in het Regeeringsreglement van eene bepaling dat zij verboden zijn, bestaat, naar de ondergeteekende meent, geene aanleiding.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

Algemeene Beschouwingen.

(In te voegen op blz. 22, artikel 4.)

Curaçao.

De heer **van Kol**: [1]) Er is nog iets anders, wat de Minister evenmin onbillijk vond; een oud overblijfsel, doch vaak een bron voor misbruiken. Ik bedoel hier het verschaffen van grond in ruil van werkkracht.

Er zijn plantagebezitters, die grond afstaan aan negers, afstammelingen van de vroegere slaven; daartegenover nu moet de neger zijn werkkracht gedurende een deel van het jaar afstaan en mag dan over de producten van het lapje grond, dat hij met zijn handen ten eigen bate bearbeid heeft, beschikken.

De Minister zegt, dat zulks hem niet is medegedeeld, maar hij er toch geen bezwaar in zoude zien, want, zegt hij in zijn Memorie van Antwoord, „iedereen is vrij om zulke overeenkomsten aan te gaan of te weigeren".

Deze overeenkomsten „*paga-terra*", zooals zij met een eigenaardige benaming worden aangeduid, zijn een restant van de vroegere slavernij, het zijn heerendiensten ten bate van particulieren.

Alle argumenten die tegen de slavernij zijn aangebracht, kunnen hier ook gelden.

Zijn deze menschen vrij — menschen die geen middel van bestaan hebben — vrij om hun werkkrachten al of niet te verkoopen? Kan hier sprake zijn van een „vrije overeenkomst", wanneer men door den honger gedwongen wordt? Indien nu eens in ruil voor den grond door den inboorling een vrouw of dochter moest worden afgestaan, zou dat

---

[1]) Vervolg van blz. 551.

dan ook een vrije overeenkomst zijn en zou de Minister ook dat goedkeuren?

De heer **Cremer,** *Minister van Koloniën* [1]) (in te voegen op blz. 22 artikel 4): Wat de verschaffing van grond als belooning voor werk betreft aan eenige negers, wil ik gaarne erkennen dat ik daarvan niet geheel op de hoogte ben. Ik heb daarover naar de kolonie geschreven. Zeker weet ik echter, dat het niet juist is, dat die negers gedwongen zouden worden „voor den tijd van hun leven heerendiensten te verrichten" voor de eigenaren van den grond. Deze woorden heeft de geachte afgevaardigde gebezigd en dit is zeer zeker onjuist.

ARTIKEL 5.

(In te voegen op blz. 27).

Achter het onderdeel „Beraadslaging in de Eerste Kamer" te voegen:

De wetten zijn vastgesteld 26 April 1884.

(G. 1884 nº. 8, N. S. 1884 nº. 90; P. 1884 nº. 8, N. S. 1884 nº. 91.)

ARTIKEL 7.

(In te voegen op blz. 33.)

Memorie van Toelichting.

(Te lezen:) Artt. 4 [2]) en 19 [2]). De aanhef van de tweede alinea enz.

(In te voegen op blz. 34.)

ONTWERP—1896.

Curaçao.

In de artikelen 7 en 68 wordt voor „Nederlanders, in den zin der wet bedoeld in artikel 7 der Grondwet van het Koningrijk", gelezen: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap."

ONTWERP—1899.

Gelijkluidend.

(In te voegen op blz. 35.)

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 4 [2]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Vervolg van blz. 552.
[2]) Van het wijzigingsontwerp.

ARTIKEL 18.

Curaçao.

(In te voegen op blz. 65.)

Aan het einde van „Eerste en Tweede Ontwerp" te lezen: Tweede, derde en vierde alinea gelijk aan de wet, *behoudens voor Curaçao het ontbreken der tweede alinea.*

(In te voegen op blz. 66.)

Aan het einde der bladzijde:

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd).

Art. 18, in te voegen een nieuw tweede lid, luidende:
„Hij mag geene schuldvorderingen ten laste der kolonie koopen."

ARTIKEL 20.

Suriname.

(In te voegen op blz. 79 *a. h. e.*)

Eindverslag der Tweede Kamer

van 29 October 1864.

Suriname.

Aan het laatste lid van dit artikel wenschten sommigen het woord *onverwijld* toegevoegd te zien.

Memorie van Beantwoording

van 5 November 1864.

Suriname.

Het woord *onverwijld* is toegevoegd.

Nadere Nota van Wijzigingen.

Suriname.

Art. 20.

Het laatste lid aldus te lezen: „Een der dubbelen wordt onverwijld gezonden aan den Koning".

Nadere Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Art. 20.

Het laatste lid aldus te lezen: „Een der dubbelen wordt onverwijld gezonden aan den Koning."

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 12 Mei (Suriname) 1865.

In te voegen op blz. 81, 3e regel van boven:

Het **amendement** van den heer **Godefroi** wordt **ondersteund** door de heeren **van Delden, de Poorter, Westerhoff, van Beyma thoe Kingma** en **Taets van Amerongen**, en komt dus in beraadslaging.

ARTIKEL 26.

(In te voegen op blz. 112,)

achter Nota van Wijzigingen, Suriname

Stuk nº. 5.

Toelichting. Door deze aanvulling wordt voorzien in een geval dat zich wel eens zal kunnen voordoen.

ARTIKEL 27.

(In te voegen op blz. 117.)

ONTWERP—1896.

[Gelijkluidend aan het gewijzigd Ontwerp—1892, behoudens:]
het ontbreken der woorden „dezer wet vervat" achter „19" en der komma tusschen „Gouverneur" en „is" ook voor Suriname.

ARTIKEL 28 bis.

(In te voegen op blz. 122.)

ONTWERP—1892.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

5º. Tevens zal dan de vervanging van den Gouverneur in geval van ziekte of afwezigheid vollediger zijn te regelen dan in 1865 geschied is.

Beschouwingen op het artikel.

In het Regeeringsreglement voor Suriname ontbreekt enz.

ONTWERP—1896.

(In te voegen op blz. 123).

Memorie van Toelichting.

Omdat in de artikelen 1 van de beide wetsontwerpen sprake is van wijziging als bij de volgende artikelen is vermeld, is het regelmatiger voorgekomen de artikelen 13 van de vroegere wetsontwerpen over te brengen naar het slot.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

ONTWERP—1899.

(In te voegen op blz. 123.)

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

5°. De vervanging van den Gouverneur in geval van ziekte of afwezigheid zal vollediger zijn te regelen dan in 1865 is geschied.

Beschouwingen op het artikel.

In het Regeeringsreglement ontbreekt eene bepaling enz.

ARTIKEL 35.

(In te voegen op blz. 139.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

§ 5. De wensch werd uitgesproken art. 35 van het Reglement in dien zin te wijzigen, dat alle hoofdambtenaren in de kolonie worden benoemd en ontslagen door den Koning. Men voerde hiervoor aan, dat in een kleine maatschappij als Suriname de teleurstelling en het misnoegen aan elke benoeming verbonden zich in sterkere mate doen gevoelen dan in ruimeren kring, weshalve het èn voor den Gouverneur èn voor de benoemden aangenaam zal zijn, indien de belangrijke benoemingen alle door den Koning geschieden. Het recht tot schorsing zou intusschen aan den Gouverneur moeten blijven.

Andere leden achten het verkieslijk, dat alle hoofdambtenaren voor een bepaald aantal jaren, behoudens verlenging, uit Nederland, naar de kolonie werden gedetacheerd. Alleen op deze wijze zou, naar men meende, de kolonie bij voortduring kunnen beschikken over geschikte en frissche krachten.

Inzonderheid werd op zoodanige detacheering aangedrongen met betrekking tot den voorzitter en de leden van het hof van justitie.

Het traktement, het dubbel tellen der koloniale dienstjaren en het uitzicht om bij terugkeer in Nederland in ambtelijke betrekking geplaatst of herplaatst te worden zullen wel voldoende zijn om geschikte personen te bewegen voor eenige jaren naar Suriname te gaan. Mocht dit onverhoopt niet het geval zijn, dan zou het traktement nog eenigszins verhoogd kunnen worden.

Groote vermeerdering van uitgaven zou de toepassing van dit denkbeeld niet medebrengen, daar de rechterlijke ambtenaren in de kolonie thans na vijf- of zesjarig verblijf verlof plegen te verkrijgen.

§ 6. Voorts werd nog de aandacht gevestigd op de volgende punten.

Art. 61 enz.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

(In te voegen op blz. 139.)

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

§ 5. Indien zich de wenschelijkheid deed gevoelen om nog andere Surinaamsche ambtenaren dan thans reeds bij Koninklijk besluit worden benoemd, op gelijke wijze te benoemen, zou art. 35 van het Regeeringsreglement daartoe alle

gelegenheid laten. Aan eene wijziging van dat artikel bestaat, naar het voorkomt, geen behoefte, en eene wijziging, die aan de Koninklijke benoemingen eene groote uitbreiding gaf, zou de ondergeteekende meenen te moeten ontraden. Het gezag van den Gouverneur moet hoog gehouden worden, en dit brengt mede, dat in den regel de ambtenaren in de kolonie van hem hunne benoeming ontvangen. Afwijkingen van den regel zijn slechts te rechtvaardigen waar men te doen heeft met betrekkingen, die een bijzonder gewicht hebben of bij wier uitoefening onafhankelijkheid van den Gouverneur op den voorgrond staat.

Gaarne erkent de ondergeteekende, dat het een voordeel voor de kolonie zou zijn wanneer men in de vervulling van sommige betrekkingen kon voorzien door detacheering van personeel uit Nederland. Het denkbeeld is herhaaldelijk in overweging genomen, maar voor uitvoering niet goed vatbaar geoordeeld. De inrichting van den dienst hier te lande laat niet toe dat ambtenaren voor eenige jaren daaraan worden onttrokken, met de zekerheid dat zij na verloop van dien tijd weder kunnen geplaatst worden op zoodanige wijze, dat zij door hunne detacheering bij den kolonialen dienst niets verliezen. Het is bovendien uitermate twijfelachtig, of men juist die ambtenaren, op wier diensten in de kolonie prijs zou zijn te stellen, genegen zou vinden om hun bestaan voor eenige jaren naar de kolonie te verplaatsen. Al werden de detacheeringen door de financieele voorwaarden aanlokkelijk gemaakt, men zou hiermede toch niet zoo ver kunnen gaan dat alle bezwaren gecompenseerd werden, die voor menigeen verbonden zijn aan den tijdelijken overgang in kolonialen dienst.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ARTIKEL 53.

(In te voegen op blz. 184.)

Memorie van Toelichting.

Beschouwingen op het artikel.

Deze wijziging vindt hare toelichting in hetgeen boven sub. 6 *b* [1]) is gezegd.

De Minister van Koloniën,
VAN DEDEM.

ARTIKEL 61.

Suriname.

(In te voegen op blz. 202.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Art. 61. Handhaving der bepaling, dat de gouvernements-secretaris tevens kan zijn lid van den Raad van Bestuur werd niet wenschelijk geacht. Naar den aard zijner betrekking moet toch de secretaris zijn de medewerker en de raadsman van den Gouverneur, terwijl de Raad van Bestuur daarentegen zelfstandig en onafhankelijk zijn oordeel heeft te stellen ook tegenover de zienswijze van den Gouverneur. Daarom scheen de betrekking van secretaris kwalijk vereenigbaar met het lidmaatschap van den Raad van Bestuur. Daar de secretaris tevens secretaris van dien Raad is, blijft overigens voor de leden de gelegenheid open van hem de noodige inlichtingen te vragen.

---

[1]) Sic. Moet zijn 6°.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

De ondergeteekende ziet geene reden om eene verandering te brengen in art. 61 van het Regeeringsreglement, volgens hetwelk de gouvernements-secretaris lid van den Raad van Bestuur kan zijn.

Het is waar dat die ambtenaar, zooals het Voorloopig Verslag zegt, de medewerker en de raadsman van den Gouverneur moet zijn, terwijl hij, lid van den Raad van Bestuur zijnde, in die qualiteit zelfstandig en onafhankelijk heeft te oordeelen en zoo noodig zijn gevoelen moet handhaven ook tegenover de zienswijze van den Gouverneur. Maar dit is immers evenzeer het geval bij de andere ambtenaren, die in den Raad van Bestuur zitting hebben. Ware dit een bezwaar, dan zou het tegen de geheele instelling van den Raad van Bestuur gelden. Rekening houdende met hetgeen de ondervinding heeft geleerd, kan de ondergeteekende het echter niet als een bezwaar aanmerken. Is de gouvernements-secretaris een man, die door kennis en karakter uitmunt en een goeden blik in zaken van bestuur en wetgeving heeft, dan kan het zeer gewenscht zijn hem in den Raad van Bestuur te doen zitting nemen, niet alleen als secretaris, maar ook als lid, met dezelfde bevoegdheden, met hetzelfde recht om zijn gevoelen te doen gelden, als de andere leden. De nuttige werkkring van den Raad van Bestuur kan daardoor slechts worden bevorderd.

De Minister van Koloniën,
V. DEDEM.

HFDST. IV. VERTEGENW. STELSEL.

(In te voegen op blz. 299.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Curaçao.

Niet zonder eenige bevreemding had men gezien, dat in de Memorie van Toelichting over den tegenwoordigen stand van het reeds zoo lang hangende vraagstuk betreffende de invoering van een stelsel van verkeering voor de samenstelling van den Kolonialen Raad geene mededeelingen worden gedaan. Men herinnerde aan de verklaring van den Minister van Dedem in 1894, dat hij gaarne het verlangen naar kiesrecht, hetwelk zich toen op Curaçao had geopenbaard, zou bevredigen en dat, indien het gelukte een aannemelijke regeling te ontwerpen, hij een afzonderlijk wetsontwerp zoude indienen; — verder aan de mededeeling van den Minister Bergsma in 1897, dat het aanbod van den Gouverneur van Curaçao om diens denkbeelden omtrent het toekennen van kiesbevoegdheid in een uitgewerkt voorstel te belichamen, was aangenomen, maar zoodanig voorstel nog niet was ontvangen, en aan 's Ministers belofte, de zaak opnieuw onder de aandacht van den Gouverneur te brengen, opdat zij weldra tot eene beslissing zoude kunnen komen.

Thans wordt voorgesteld alle dertien leden van den Kolonialen Raad te doen benoemen door den koning. Ligt nu in dit voorstel de door den Minister Bergsma bedoelde beslissing opgesloten en dient dus te worden aangenomen, dat de invoering van verkiezingen voor leden van den Raad is gebleken op onoverkomelijke moeilijkheden te stuiten? Zoo ja, welke zijn dan deze moeilijkheden? Men zoude het op prijs stellen daaromtrent te worden ingelicht.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 1 Juni 1900.

Curaçao.

De Gouverneur van Curaçao heeft nog niet voldaan aan zijne toezegging om zijne denkbeelden omtrent het kiesrecht in een uitgewerkt voorstel te belichamen. Bij een schrijven van 7 April 1900 heeft hij gezegd zoodanig voorstel spoedig te zullen indienen.

Van de invoering van een stelsel van verkiezing voor de samenstelling van den Kolonialen Raad zal wel geen sprake kunnen zijn om de redenen vermeld in den brief van den Gouverneur van Curaçao van 25 April 1894, nº. 767/127, waarvan het door den Minister BERGSMA bij zijn Memorie van Antwoord (Gedrukte stukken Zitting 1896—1897, **38**, nº. 2) *uitsluitend* ter kennisneming voor de leden gevoegde extract ter griffie der Kamer is nedergelegd.

Het verleenen aan de ingezetenen van het eiland Curaçao van dezelfde kiesbevoegdheid, welke de ingezetenen van de andere eilanden genieten, kan, zooals reeds in die Memorie van Antwoord werd gezegd, zonder wijziging van het Regeeringsreglement geschieden.

Hierbij worden nog overgelegd gewijzigde wetsontwerpen, waarin de voorgestelde wijzigingen met rooden inkt zijn aangebracht.

In dat betreffende Curaçao zijn voor zooveel noodig ook opgenomen de hierboven besproken wijzigingen in de artikelen betreffende het Regeeringsreglement van Suriname.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 14 November 1900.

Algemeene Beraadslaging.

(In te voegen op blz. 302.)

De heer **Rink**: Het blijkt evenwel uit de stukken dat een kiesrecht overeenkomende met dat hetwelk de ingezetenen der andere eilanden reeds bezitten, ook voor Curaçao mogelijk wordt geacht.

De vorige Minister van Koloniën, de heer Bergsma, heeft indertijd den indruk gegeven dat hij gaarne zou zien dat dergelijke regeling tot stand kwam en ons medegedeeld, dat hij een aanbod had ontvangen van den Gouverneur om zijn denkbeelden omtrent de regeling van zoodanig kiesrecht te ontwikkelen.

In de Memorie van Beantwoording van dien Minister van 1897 komen deze woorden voor: „De ondergeteekende zal deze zaak opnieuw onder de aandacht van den Gouverneur brengen, opdat zij weldra tot een beslissing kunne komen." Dat is nn 3¹/₂ jaar geleden en de zaak verkeert nog altijd in hetzelfde stadium.

In de Memorie van Antwoord van den tegenwoordigen Minister van Koloniën wordt medegedeeld, dat bij schrijven van 7 April 1900 de Gouverneur beloofd heeft spoedig een zoodanig voorstel in te dienen, en ik mag dus aannemen, dat dit voorstel thans bij den Minister is ingekomen. Ik zou daarom den Minister willen vragen of dit werkelijk het geval is, en zoo ja, of hij er bezwaar tegen heeft iets mede te deelen omtrent den inhoud en genegen is een spoedige regeling dezer aangelegenheid te bevorderen.

ARTIKEL 69.

Suriname.

(In te voegen op blz. 333.)

Voorgestelde amendementen.

ingezonden 5 November 1900.

Ondergeteekende heeft de eer de volgende amendementen op bovenstaand wetsontwerp voor te stellen:

I.

Artikel 20.

In den zevenden regel f 1400 te vervangen door f 1000.
In den negenden regel f 20 door f 10, en
In den tienden regel f 100 door f 50.

VAN KOL.

Voorgesteld amendement.

(In te voegen op blz. 333.)

De Commissie van Rapporteurs stelt voor het eerste lid van art. 20 te vervangen door het volgende:

In art. 69 wordt in 1°*a* voor „Nederlanders in den zin der wet, bedoeld in art. 7 der Grondwet van het Koningrijk" gelezen: „Nederlanders volgens de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap" en wordt 1°*b*. gelezen: „Vreemdelingen, wanneer zij gedurende de laatste vijf jaren, voorafgegaan aan 1 Januari van het jaar, waarin de kiezerslijst wordt vastgesteld, in de kolonie zijn gevestigd geweest".

Bij aanneming van dit amendement zou aan de overgangsbepaling als zesde lid moeten worden toegevoegd:

Vreemdelingen, wier namen bij het in werking treden der wet op de kiezerslijst voorkomen, worden ten aanzien van het kiesrecht als ingezetenen aangemerkt.

FOKKER.
PYTTERSEN.
MEES.
PIJNACKER HORDIJK.
MACKAY.

ARTIKEL 72.

Suriname.

(In te voegen op blz. 363.)

Voorgestelde amendementen

ingezonden 5 November 1900.

II.

Artikel 21.

Na „gouvernementssecretaris" in te voegen: „de voorzitter, de leden van het hof van justitie, de procureur-generaal".

VAN KOL.

ARTIKEL 74.

Suriname.

ONTWERP—1899.

(In te voegen op blz. 369.)

Memorie van Toelichting.

Suriname.

Door de bij dit artikel voorgestelde wijziging van artikel 74 van het Regeeringsreglement wordt voorzien in het geval dat ingevolge het bepaalde bij artikel 19 van dit wetsontwerp in het aantal leden der Staten verandering komt.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

(In te voegen op blz. 370.)

Voorgestelde amendementen

ingezonden 5 November 1900.

III.

Artikel 22.

In den tweeden regel te lezen „vier" in plaats van „zes", en in den derden „de helft" in plaats van „een derde".

VAN KOL.

ARTIKEL 76.

Curaçao.

(In te voegen op blz. 402.)

Nota van Wijzigingen.

Curaçao.

Stuk n°. 11 (ongedateerd.)

Art. 76, regel 7; 3°. te lezen als volgt:
„door opkomende onbekwaamheid, volgens art. 69."

ARTIKEL 77.

Suriname.

(In te voegen op blz. 376.)

Voorgestelde amendementen

ingezonden 5 November 1900.

Verder toe te voegen nieuwe artikelen:

IV.

Artikel 22bis.

Artikel 77 wordt gelezen als volgt:
„De leden genieten eene schadeloosstelling, die bij koloniale verordening zal worden geregeld."

VAN KOL.

ARTIKEL 80.

Suriname.

ONTWERP—1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

(In te voegen op blz. 404.)

Gaarne zou men de meening des Ministers vernemen over de vraag of het niet wenschelijk ware te bepalen, dat de benoeming van den voorzitter en den onder-voorzitter van de Koloniale Staten zal geschieden door den Gouverneur uit eene hem door de Staten aangeboden voordracht van drie leden.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

(In te voegen op blz. 404.)

Suriname.

Evenmin acht de ondergeteekende het noodig om art. 80 van het Regeeringsreglement in dien zin te wijzigen, dat de Gouverneur bij de benoeming van den voorzitter en van den onder-voorzitter der Koloniale Staten gebonden zou worden aan eene voordracht van het college. Zijns inziens zou in zoodanige voordracht geen betere waarborg voor goede benoemingen te vinden zijn dan in eene vrije keuze van den Gouverneur.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

(In te voegen op blz. 598.)

Curaçao.

Naar het schijnt laten de rechtstoestanden op de tot Curaçao behoorende eilanden veel te wenschen over. Men vestigde de aandacht op hetgeen hieromtrent gezegd wordt in eene correspondentie uit Curaçao, voorkomende in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 10 Mei j.l. Men wenschte hieromtrent gaarne inlichtingen van de Regeering te ontvangen, en vroeg of het niet wenschelijk ware de bestaande bepalingen omtrent de rechtspraak op de bedoelde eilanden te herzien.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

(In te voegen op blz. 404.)

Curaçao.

Klachten over de rechtstoestanden op de kleinere eilanden der kolonie Curaçao zijn bij de Regeering niet ontvangen, en de ondergeteekende beschikt niet over de noodige gegevens om te kunnen oordeelen over de juistheid van hetgeen dienaangaande vermeld is in het dagblad, waarnaar het Voorloopig Verslag verwijst. Het is echter een feit, dat op die eilanden de rechterlijke functiën veelal worden waargenomen als bijbetrekking door niet-rechtsgeleerden. Bij de bestaande rechterlijke organisatie is dit ook wel onvermijdelijk, want hare toepassing met speciaal rechtskundig personeel zou

uitgaven vereischen, geheel ongeëvenredigd aan de financieele krachten der kolonie en aan de beteekenis der rechtsbedeeling op de bedoelde eilanden. Naar de meening van den ondergeteekende verdient het echter overweging of niet eene meer practische rechterlijke inrichting is te maken, die eene betere rechtsbedeeling verzekert zonder te hooge uitgaven te vorderen, en hij heeft reeds stappen gedaan om daaromtrent de noodige voorlichting te erlangen. Die zaak is echter te behandelen geheel afgescheiden van de voorgedragen wijzigingen van het Regeeringsreglement.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ONTWERP—1899.

(In te voegen op blz. 401.)

Voorgestelde amendementen

ingezonden 5 November 1900.

Artikel 22ter.

Artikel 80 wordt gelezen als volgt:

„De voorzitter en de onder-voorzitter der Staten worden door den Gouverneur benoemd voor het tijdperk eener zitting, uit eene door de Koloniale Staten aangeboden opgave van vier leden."

VAN KOL.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

Beraadslaging over het door den heer van Kol voorgesteld nieuw artikel 22*ter*, luidende:

„Artikel 80 wordt gelezen als volgt:

„De voorzitter en de onder-voorzitter der Staten worden door den Gouverneur benoemd voor het tijdperk eener Zitting, uit eene door de Koloniale Staten aangeboden opgave van vier leden"."

De heer **van Kol** ontvangt het woord tot toelichting van het amendement en zegt: Mijnheer de Voorzitter! De bedoeling van dit amendement is wederom te volgen het voorbeeld door de Nederlandsche Grondwet gegeven.

Bij aanneming van mijn amendemeut zal de voorzitter en de ondervoorzitter van de Koloniale Staten ook door den Gouverneur worden benoemd, maar uit een voordracht van 4 leden, den Gouverneur door de Koloniale Staten aan te bieden.

Dat stelsel is reeds jaren in Nederland voor de keuze van Voorzitter van de Tweede Kamer gevolgd, en het resultaat daarvan, blijkens de wijze waarop de voorzitter hier zijn taak vervult, noopt, dunkt mij, tot navolging.

Het **amendement** wordt ondersteund door de heeren **Troelstra**, **Schaper**, **Roessingh**, **van Gilse** en **Nolting**, en maakt derhalve een onderwerp van beraadslaging uit.

De heer **Mees**, *voorzitter van de Commissie van Rapporteurs*, het woord ontvangen hebbende om, namens deze, haar gevoelen over het amendement mede te deelen, zegt: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal de

bedenkingen mededeelen die bij 4 leden der Commissie tegen dit amendement bestaan.

De heer van Kol heeft overgenomen de woorden van onze Grondwet, maar heeft daarmede overgenomen een stelsel dat tweeslachtig is. Indien noch bij de Grondwet van 1848 noch bij de laatste grondwetsherziening art. 88 veranderd is, dan is dit, zooals prof. Buys heeft opgemerkt, hierom, omdat het steeds practijk is geweest, dat de Kroon benoemde hem die het eerst stond op de opgaaf van de Kamer, zoodat het feitelijk de Kamer is, die haren Voorzitter benoemt. Voor Suriname schijnt aan de Commissie van Rapporteurs overname van de bepaling onzer Grondwet niet gewenscht.

Kiest de Gouverneur, waartoe hij het recht heeft, niet hem die het eerst op de lijst staat, dan handelt hij toch in strijd met den wensch der Staten. Kiest hij steeds den eersten candidaat, dan zijn het feitelijk de Staten die den voorzitter benoemen en dat recht daartoe zou hun direct kunnen gegeven worden. Nu komt het evenwel aan de meerderheid van de Commissie van Rapporteurs voor dat het in Suriname niet ongewenscht is, dat de Gouverneur den voorzitter zal kiezen. In een kleine vergadering, zooals de Koloniale Staten zijn, kan zich licht rivaliteit openbaren. Daarbij vergete men niet dat ook na aanneming van het amendement op art. 69, 1,*b*, leden van de Koloniale Staten kunnen zijn vreemdelingen, wanneer zij slechts vijf jaren in de kolonie gevestigd zijn geweest.

Ook met het oog op die laatste omstandigheid is het wenschelijk dat behouden blijve de tegenwoordige bepaling, dat de Gouverneur den voorzitter benoemt.

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën:* Mijnheer de Voorzitter! Ik geloof, dat de vrienden van het regeeringsstelsel in Suriname, wien de goede werking van de Koloniale Staten ter harte gaat, moeten wenschen, dat in werkelijkheid de goede leiding dier Staten verzekerd is, en met den voorzitter der Commissie van Rapporteurs ben ik het volkomen eens, dat men de zekerheid daarvan alleen verkrijgen kan, wanneer men den voorzitter en den onder-voorzitter laat benoemen door den Gouverneur. De Koloniale Staten bestaan slechts uit een klein getal leden, thans dertien; en ik acht het beter de bestaande gewoonte te blijven volgen dan de benoeming over te laten aan de toevalligheid eener stemming, die soms door kleine clubs of klieken in een zekere richting zou kunnen worden gedreven. Met uitzondering van deze Hooge Vergadering wordt ook hier te lande die gewoonte gevolgd. De Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Provinciale Staten — met welke laatste colleges de Koloniale Staten meer overeenkomst vertoonen dan met de Tweede Kamer — en van de gemeenteraden worden steeds benoemd door de Kroon. Wijziging van dien regel zou bovendien toch haren grond moeten hebben in de geschiedenis en ik herinner mij niet, dat in de kolonie zelve tegen het bestaande stelsel is bezwaar gemaakt. De langdurige ervaring met dit stelsel opgedaan, pleit evenmin daartegen en men kan niet beweren, dat de keuze van de Gouverneurs niet steeds geleid heeft tot een goede leiding van dit bestuurscollege. Ook daarom acht ik het beter hier niet een greep te doen in den blinde, doch ons aan de bestaande practijk te houden.

De heer **Mees**, *voorzitter van de Commissie van Rapporteurs:* Mijnheer de Voorzitter! Voordat de heer van Kol het woord weder verkrijgt,

wensch ik nog een opmerking van redactioneelen aard onder zijn aandacht te brengen, die ik verzuimd heb te maken.

In het amendement wordt gesproken van „zitting", terwijl in art. 79 van het Regeeringsreglement gesproken wordt van „vergadering"; evenals in art. 90, waar gesproken wordt van de bevoegdheid van den Gouverneur om een buitengewone vergadering bijeen te roepen. Wil men blijven bij de terminologie van het Regeeringsreglement, dan moet men dit woord „zitting" veranderen in „vergadering".

De heer **van Kol:** Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben hier van de zijde van den Minister vernomen, dat hij het volkomen eens is met den voorzitter van de Commissie van Rapporteurs. Welnu, Mijnheer de Voorzitter, ik ben het met beide autoriteiten volkomen oneens. Ik meen dat het argument door den heer Mees te berde gebracht niet opgaat. Hij meende, dat naijver zou ontstaan wanneer aan den Gouverneur de keuze uit vier personen werd gelaten. Zou er thans geen naijver zijn, nu de Gouverneur, die soms als vreemdeling in de kolonie komt, een keuze zonder eenige leiding moet doen? Zou het niet wenschelijk zijn hem een leidraad te geven, zoodat hij weet welke van de personen uit wie hij een keuze moet doen het meest het vertrouwen der ingezetenen geniet? Ik geloof dan ook, ondanks zijn opmerkingen, dat er veel voor te zeggen zou zijn het Nederlandsche systeem in Suriname in te voeren.

Wat nu de quaestie van „vergadering" of „zitting" betreft, geloof ik dat het duidelijker is van zitting te spreken. Ik meen ten minste, dat „vergadering" geen afgerond parlementair tijdperk insluit, wat met „zitting" volgens het woordgebruik, wel het geval is. Mocht in andere artikelen het woord „vergadering" minder juist zijn gebruikt, dan zou er reden zijn om het daar te veranderen. Trouwens deze taalquaestie is licht op te lossen.

Ik geloof ten slotte dat het niet wenschelijk is voor voorzitter van de Koloniale Staten te nemen een vriend van den Gouverneur en niet een der mannen die het vertrouwen der vergadering genieten. Wanneer de Gouverneur een keuze uit vier moet doen is er meer kans dat wij krijgen een man van een onpartijdig karakter, dan wanneer de keuze valt op iemand op wien toevallig het oog van den Gouverneur is gevallen.

Daar ik echter vooraf weet, dat het amendement geen genade in de oogen der Kamer vindt, trek ik het in om de Kamer een ditmaal nutteloos tijdverlies te besparen.

De **Voorzitter:** Daar het **amendement** van den heer **van Kol** door den voorzitter is **ingetrokken,** maakt het geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

ARTIKEL 118.

Suriname.

(In te voegen op blz. 645.)

Memorie van Toelichting.

Artikel 151 der gewijzigde Grondwet heeft de bepaling omtrent de schadeloosstelling bij onteigening in denzelfden zin verbeterd, als hier wordt voorgesteld.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

ARTIKEL 154.

Curaçao.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

(In te voegen op blz. 685)

De heer **Cremer**, *Minister van Koloniën*: Mijnheer de Voorzitter! Art. 25 [1]) wordt, evenals gisteren art. 27 van het vorige wetsontwerp, naar aanleiding van de opmerking van den heer Mackay, door mij overgenomen. [2])

ARTIKEL 171.

Curaçao.

(In te voegen op blz. 717.)

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 Mei (Curaçao) 1865.

Art. 171 wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

ARTIKEL 151.

Suriname.

ARTIKEL 172.

Curaçao.

(In te voegen op blz. 718.)

ONTWERP—1892.

Tweede Nota van Wijzigingen.

Verg. Voorl. Verslag—1893, blz. 166.

Artikel 151 wordt gelezen:

Geldleeningen ten laste der kolonie kunnen niet worden aangegaan dan uit kracht van de wet of van koloniale verordeningen, goedgekeurd bij de wet.

Artikel 172 wordt gelezen:

Geldleeningen ten laste der kolonie kunnen niet worden aangegaan dan uit kracht van de wet of van koloniale verordeningen, goedgekeurd bij de wet.

ARTIKEL 154.

Suriname.

ARTIKEL 175.

Curaçao.

ONTWERP—1899.

---

[1]) Van het Wijzigingsontwerp.
[2]) Sic. Moet zijn: teruggenomen.

Memorie van Toelichting.

(In te voegen op blz. 730.)

Algemeene Beschouwingen.

12°. Bij velen bestaat tegenzin tegen de schutterijen in West-Indië, omdat zij meenen dat daardoor wapenen in handen gegeven worden ook aan hen, aan wie zij niet mogen worden toevertrouwd. Daarbij komt dat het in de kolonie Curaçao bij velen wrevel opwekt dat op drie van de vier onderhoorige eilanden op welke feitelijk geen schutterij bestaat, eene contributie tot instandhouding van de schutterij wordt geheven.

Wordt de oprichting van de schutterij facultatief gesteld, waartoe bij de wetsontwerpen het voorstel wordt gedaan, dan zullen natuurlijk de ter zake bestaande verordeningen voor de drie eilanden waar zij niet bestaat, en mitsdien ook de aldaar bestaande contributie behooren te vervallen, waartegen geen overwegend financieel bezwaar kan bestaan, daar die contributie wel is waar op f 525 is geraamd, doch in 1897 slechts f 143 opbracht.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Memorie van Toelichting.

Algemeene Beschouwingen.

14°. Eindelijk moeten eenige artikelen worden herzien wegens veranderingen, die daarin noodig zijn geworden door wijziging van de Grondwet en andere wetten.

De volgende aanteekeningen mogen strekken tot nadere toelichting, voor zooveel noodig, van de artikelen van het wetsontwerp houdende wijziging van het Surinaamsche Regeeringsreglement.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

ARTIKEL 166.

Suriname.

(In te voegen op blz. 750.)

ONTWERP—1892.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

§ 4. Met verwijzing naar hetgeen daaromtrent voorkomt in het Voorloopig Verslag der begrooting voor 1893 en in verband met het artikel van prof. Molengraaff: „Nationale belangen in West-Indië verwaarloosd" in de „Vragen van den Dag", deel VII, afl. II, werd door eenige leden de vraag gesteld, of het niet gewenscht ware in het Regeeringsreglement, achter art. 166, de bepaling op te nemen, dat het doen van onderzoekingen omtrent de natuurlijke gesteldheid van de kolonie behoort tot de taak van het koloniaal bestuur.

Het onderzoek naar de buitengewoon rijke hulpbronnen, waarover de

kolonie beschikt, moest naar men meende, niet aan het toeval of aan het particulier initiatief worden overgelaten. Hierbij was in het oog te houden, dat, waar particulieren ontdekkingen doen, het koloniaal bestuur niet altijd de noodige kennis van de zaak kan verkrijgen om te zorgen, dat een billijk aandeel in de winsten ten bate der kolonie komt. Bij ontdekking van bestuurswege heeft men daarentegen de zekerheid, dat de exploitatie zal geschieden ten meesten voordeele van allen.

Gaarne zou men hieromtrent 's Ministers gevoelen vernemen.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

(In te voegen op blz. 750.)

Algemeene Beschouwingen.

Suriname.

§ 4. De ondergeteekende zou geene vrijheid kunnen vinden tot een voorstel om te bepalen dat het doen van onderzoekingen omtrent de natuurlijke gesteldheid der kolonie behoort tot de taak van het Koloniaal bestuur. Hoe men ook over de kosten, die zulk eene bepaling zou meebrengen, en het nut, dat er tegenover zou staan, moge denken, daarover zal men het wel eens moeten zijn dat zekerheid daaromtrent niet bestaat. Met het oog daarop zou het niet aangaan het bestuur te binden, maar moet vrijheid worden gelaten om naar omstandigheden te beoordeelen wat een goed beleid vordert.

De Minister van Koloniën,
v. DEDEM.

ONTWERP—1892.

Considerans:

Alzoo wij in overweging genomen hebben dat het wenschelijk is sommige bepalingen der wet van 31 Mei 1865, houdende vaststelling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Suriname (Curaçao) (*Staatsblad* n°. 55 resp. 56) te herzien;

Zoo is het enz.

Artikel 1. [1])

De hieronder vermelde artikelen der wet van 31 Mei 1865, houdende vaststelling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Suriname (Curaçao) (*Staatsblad* n°. 55 resp. 56), worden gewijzigd als bij de volgende artikelen dezer wet is vermeld.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 1 Augustus 1893.

Suriname.

Art. 1. De opmerking werd gemaakt, dat de woorden „(Staatsblad n°. 55)" in dit artikel en in de beweegreden van het ontwerp op eene verkeerde plaats staan en behooren te volgen achter den datum der aangehaalde wet. Ook zal hier ordeshalve melding gemaakt moeten worden van de wijziging, welke die wet heeft ondergaan bij de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 90).

---

[1]) Van het wijzigingsontwerp.

Memorie van Antwoord

ingezonden bij brief van 25 Januari 1894.

Suriname.

Art. 1. Tegen de in het Voorloopig Verslag aanbevolen verplaatsing van de aanhaling van het Staatsblad heeft de ondergeteekende geen bezwaar, en zij is blijkens de Nota's van Wijzigingen bewerkstelligd. Hij zou het echter verkeerd achten melding te maken van de wijziging, welke het Regeeringsreglement heeft ondergaan bij de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 90). Dit zou zijn aan te bevelen wanneer art. 1 luidde: „De wet van 31 Mei 1865 ondergaat de volgende veranderingen"; maar het artikel zegt: „De hieronder vermelde artikelen der wet van 31 Mei worden gewijzigd", en daar onder die artikelen niet voorkomt het in 1884 gewijzigde art. 5, is er geen reden om de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 90) aan te halen.

De Minister van Koloniën,
VAN DEDEM.

Tweede Nota van Wijzigingen.

Suriname en Curaçao.

1°. In de beweegreden en in artikel 1 worden de woorden „(*Staatsblad* n°. 55)" verplaatst achter de woorden „31 Mei 1865".

1°. In de beweegredenen en in art. 1 worden de woorden „(*Staatsblad* n°. 56)" verplaatst achter de woorden „31 Mei 1865".

ONTWERP—1896.

Considerans:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben dat het wenschelijk is sommige bepalingen der wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 55 resp. 56), houdende vaststelling van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Suriname* (*Curaçao*) te herzien;

Zoo is het enz.

Artikel 1. [1])

De hieronder vermelde artikelen der wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n°, 55 resp. 56), houdende vaststelling van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Suriname*, (*Curaçao*) worden gewijzigd als bij de volgende artikelen dezer wet is vermeld.

Memorie van Toelichting.

Bij Koninklijke boodschap van den 14den December 1892 werden bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig gemaakt ontwerpen van wet tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao. Die wetsontwerpen, waarover reeds een Voorloopig Verslag werd uitgebracht, naar aanleiding waarvan bij de Memorie van Antwoord nadere Nota's van wijzigingen werden ingediend, waren nog onafgedaan toen den 20sten Maart 1894 de Tweede Kamer ontbonden werd. (Zie Gedrukte Stukken 1892—1893 n°. **112** en 1893—1894 n°. **25**).

Zij worden thans andermaal, voor zooveel noodig gewijzigd en aangevuld, aangeboden.

De ondergeteekende meent zich in hoofdzaak te mogen gedragen aan de hierboven bedoelde schriftelijke behandeling. Het onderstaande diene om de alsnog in de wetsontwerpen aangebrachte wijzigingen toe te lichten.

---

[1]) Van het Wijzigingsontwerp.

Bij deze Memorie wordt gevoegd een afdruk van de vroeger over dit onderwerp gewisselde stukken, met uitzondering van de oorspronkelijke ingediende ontwerpen, omdat de inhoud daarvan reeds voldoende blijkt uit de bij de Memorie van Antwoord gevoegde gewijzigde wetsontwerpen, waarin de wijzigingen met rooden inkt zijn aangebracht. Het opnemen van den zakelijken inhoud daarvan in deze Memorie zelve zou, naar het den ondergeteekende voorkomt, aan de duidelijkheid voor een juist overzicht niet bevorderlijk zijn geweest.

Eindelijk wordt hierbij nog overgelegd een exemplaar van de laatstelijk bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig geweest zijnde wetsontwerpen, waarin met rooden inkt zijn aangegeven de wijzigingen welke de ondergeteekende gemeend heeft daarin te moeten aanbrengen.

De Minister van Koloniën,
BERGSMA.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 24 Februari 1897.

Het afdeelingsonderzoek, dat slechts geloopen heeft over de nader in de wetsontwerpen aangebrachte wijzigingen, tot welker toelichting zich ook de Regeering heeft bepaald, heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen.

(Vervolg op blz. 481.)

II. *Wijziging van het Regeeringsreglement voor Curaçao.*

Wat de in het Regeeringsreglement voor Curaçao voorgestelde wijzigingen betreft, wordt verwezen naar de opmerkingen, gemaakt omtrent die der analoge bepalingen van het Regeeringsreglement voor Suriname.

(Vervolg op blz. 786.)

ONTWERP—1899.

Considerans: Alzoo Wij in overweging genomen hebben dat het wenschelijk is sommige bepalingen der wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 55 resp. 56), houdende vaststelling van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie Suriname, (Curaçao) te herzien;

Zoo is het enz.

Artikel 1. [1])

De hieronder vermelde artikelen der wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n° 55 resp. 56), houdende vaststelling van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Suriname*, (*Curaçao*) worden gewijzigd als bij de volgende artikelen dezer wet is vermeld.

Memorie van Toelichting.

Laatstelijk werden bij Koninklijke boodschap van 10 Juni 1896 bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig gemaakt twee wetsontwerpen tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao. (Gedrukte stukken, Zitting 1895—1896. — **166**).

Nadat daarop een Voorloopig Verslag was uitgebracht, gevolgd door eene Memorie van Antwoord met eene Nota van Wijzigingen, werd door de Commissie van Rapporteurs bij verslag van 23 Maart 1897 het oordeel uitgesproken dat de openbare beraadslaging genoegzaam was voorbereid. (Gedrukte stukken, Zitting 1896—1897. — **38**.)

Toen het tegenwoordig Ministerie optrad had die openbare beraadslaging nog niet plaats gehad, en werden deze ontwerpen, even als alle andere welke nog aanhangig waren, ingetrokken.

---

[1]) Van het Wijzigingsontwerp.

Zooals blijkt uit de Memorie van Toelichting betreffende de bij Koninklijke boodschap van 14 December 1892 ingediende wetsontwerpen, (Gedrukte stukken, Zitting 1892—1893. — **112**) was die indiening de vrucht van het in overweging nemen van de in het Voorloopig Verslag op het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1892 gestelde vraag of het Regeeringsreglement voor die kolonie wijziging behoeft.

Algemeene wijziging van dat reglement, verandering van de beginselen, die eraan ten grondslag liggen, werd noch noodig noch raadzaam geoordeeld. De gedeeltelijke autonomie, in 1865 aan de kolonie gegeven, en het beginsel van vertegenwoordiging, toen aangenomen, hadden niet zoodanig gewerkt dat er aanleiding bestond om daarop terug te komen. Daarentegen werd de wenschelijkheid betoogd om op enkele punten duidelijker te doen uitkomen wat destijds werd beoogd, om sommige bepalingen, die de ondervinding als minder doelmatig heeft doen kennen, te wijzigen.

De bij het aangeboden wetsontwerp voorgedragen veranderingen in het Surinaamsche Regeeringsreglement betreffen veertien punten, die hieronder achtereenvolgens besproken zullen worden. [1])

Ter vergemakkelijking van het overzicht zal worden samengevat wat omtrent een en ander in de vroeger van de Regeering uitgegane stukken tot toelichting is gezegd.

De Minister van Koloniën,
CREMER.

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Het afdeelingsonderzoek van de wetsontwerpen tot wijziging van de Regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Algemeene Beschouwingen.

(Vervolg op blz. 750.)

Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

van 10 April 1900.

Curaçao.

Behalve tot de beschouwingen, die reeds hierboven zijn vermeld, omdat zij op de wijziging van analoge artikelen van het Regeeringsreglement voor Suriname tevens betrekking hebben, gaf het wetsontwerp tot wijziging van het Regeeringsreglement voor Curaçao nog tot de volgende opmerkingen aanleiding. (Vervolg op blz. 548.)

---

[1]) Nog een ander punt werd vroeger ter sprake gebracht namelijk de vraag of de begrooting steeds bij de wet behoort te worden vastgesteld.

Dit onderwerp houdt verband met de regeling der comptabiliteit, en zal daarom worden behandeld tegelijk met de wetsontwerpen die strekken om voor West-Indië uitvoering te geven aan art. 62, 2de lid, der Grondwet.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 15 November (Suriname) 1900.

De artikelen van het wetsontwerp tot wijziging van het Regeeringsreglement voor Suriname komen in behandeling.

Art. 1 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

De **Voorzitter**: In overleg met de Commissie van Rapporteurs heb ik de eer voor te stellen om art. 2 te behandelen na art. 3.
Daartoe wordt besloten.

BERAADSLAGING IN DE TWEEDE KAMER

op 16 November (Curaçao) 1900.

Art. 1 [1]) wordt zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

---

[1]) Luidende:
De hieronder vermelde artikelen der wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 55 resp. 56), houdende vaststelling van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Suriname* (*Curaçao*), worden gewijzigd als bij de volgende artikelen dezer wet is vermeld.

REGISTER OP DE ARTIKELEN.

Suriname.

Curaçao.

Suriname.

Curaçao.

Zesde Hoofdstuk. (Suriname)

Van het Regtswezen (artt. 116—140).

Zesde Hoofdstuk blz. 582—698 (Curaçao)

Van het Regtswezen (artt. 137—161).

[Rechtswezen, blz. 582—599.]

Suriname.

Zevende Hoofdstuk.

Van de Godsdienst (artt. 141—145).

Achtste Hoofdstuk.

Van de Financien (artt. 146—153).

Negende Hoofdstuk.

Van de gewapende magt (artt. 154—156).

Tiende Hoofdstuk.

Van het Onderwijs, de openbare gezondheid en het Armbestuur (artt. 157—162).

Curaçao.

Zevende Hoofdst. blz. 698—706

Van de Godsdienst (artt. 162—166).

Achtste Hoofdst. blz. 706—727

Van de Financien (artt. 167—174).

Negende Hoofdst. blz. 727—732

Van de gewapende magt (artt. 175—177).

Tiende Hoofdstuk blz. 732—741

Van het Onderwijs, de openbare gezondheid en het Armbestuur (artt. 178—183).

ALPHABETISCH REGISTER OP DE SPREKERS.